ISTORIA ROMÂNILORŬ

CURSŬ FĂCUTŬ LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCUREȘCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

D. PROFESORŬ V. A. URECHIĂ

MEMBRU ACADEMIEI ROMÂNE, PREȘEDINTE SECȚIUNEI ISTORICE, MEMBRU CORESPONDINTE ALŬ ACADEMIEI SPANIOLE, ALŬ INSTITUTULUI ETNOGRAFICŬ DIN PARIS, ȘI ALŬ ALTORŬ DIVERSE SOCIETĂȚI ȘI CONGRESE LITERARE ȘI ISTORICE, MEMBRU FUNDATORŬ ALŬ ATENEULUI ROMÂNŬ, ETC.

PUBLICATŬ

SUB DIRECȚIUNEA PROFESORELUI,

DE

COMITETULŬ DE STUDENȚI AI FACULTĂȚEI DE LITERE DIN BUCUREȘCI.

SERIA 1774-1800 1786-1800

TOMULŬ V. (ALŬ III^lea ALŬ SERIEI 1786-1800)

CU DIVERSE ILUSTRAȚIUNI

DEDICATŬ SOCIETĂȚEI UNIVERSITARE „UNIREA“

BUCUREȘCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

111, BULEVARDUL ELISABETA, 111

1893

Prețul în librărie 12 lei *În abonament 10 lei.*

Ist. Românilor

V.A. Urechia.

ALEXANDRU CONSTANTIN MORUZI

BIBLIOTECA 1866-1910 A. TEODORU

ISTORIA ROMÂNILORŬ

SERIA 1786-1800

TOMULŬ III ALŬ SERIEĬ 1786—1800

(ALŬ V^lea ALŬ SERIILORŬ 1774—1800)

Inv. A. 34.318 Inv. 7198.

ISTORIA ROMÂNILORŬ

CURSŬ FĂCUTŬ LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCUREŞCI,

DUPE DOCUMENTE INEDITE,

DE

D. PROFESORŬ V. A. URECHIĂ

MEMBRU ACADEMIEĬ ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE ALŬ ACADEMIEĬ SPANIOLE, ALŬ INSTITUTULUĬ ETNOGRAFICŬ DIN PARIS, ŞI ALŬ ALTORŬ DIVERSE SOCIETĂŢĬ ŞI CONGRESE LITERARE ŞI ISTORICE, MEMBRU FUNDATORŬ ALŬ ATENEULUĬ ROMÂNŬ, ETC.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ BUCUREŞTI

PUBLICATŬ

SUB DIRECTIUNEA PROFESORELUI,

DE

COMITETULŬ DE STUDENŢI AĬ FACULTĂŢEĬ DE LITERE DIN BUCUREŞCI.

SERIA 1786-1800

TOMULŬ III ALŬ SERIEĬ 1786—1800

(ALŬ V^lea ALŬ SERIILORŬ 1774–1800)

CU DIVERSE ILUSTRAŢIUNI.

DONAŢIUNE

10720.

BUCUREŞCI

TIPOGRAFIA ŞI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

111, BULEVARDUL ELISABETA, 111

1893

C. 2940.

7198
1961
RC 162/05

VOLUME APARUTE

Seria 1774—1786 . Tomulŭ I
» » » . Tomulŭ II
Seria 1786—1800 . Tomulŭ I (al III^lea din seria 1774—1800)
Seria » » . Tomulŭ II (al IV^lea » » » »)
Seria » » . Tomulŭ III (de faţă, în cursŭ de publicaţiune, care va fi al V^lea începêndŭ de la 1774).

B.C.U.Bucuresti
C10720

PREFAȚA

Cunoscința Istoriei națiunii Române din secolii anteriori secolului al XVIII^lea, este desigurŭ de doritŭ, nu numaĭ pentru a mulțămi simplu curiositatea celor moderni, ci pentru că ea este singură proprie, făcêndu-ne tabelul vitejiilorŭ neintrecute și înțelepciuniĭ directiveĭ politice a strămbunilorŭ noștri, să ne însuflețească și pe noĭ la fapte marĭ, și să ne fie de sfatŭ bunŭ, de povățuire în conducerea intereselor politice ale ḑileĭ.

Dar décă importantă este istoria secolilor trecuțĭ (și importanța acésta n'am așteptatŭ noĭ bătrâniĭ să ne-o semnaleze ceĭ maĭ tinerĭ, cu nemeritate imputări, ca maĭ deunăḑi la ocasiunea comunicăriĭ uneĭ descopeririĭ a vre-unuĭ documentŭ orĭ inscripțiune de o însemnătate maĭ multŭ saŭ maĭ puținŭ apreciabilă [1]), totuși suntemŭ convinși, că nu este lucrare maĭ urgentă pentru națiunea română decât studiul evoluțiuniĭ sale interne, aceea de care este legată lucrarea evolutivă a ḑilelor de față. Acésta amŭ maĭ spus-o în fruntea anteriórelorŭ volume; acésta o repețimŭ și la începutulŭ acestuia.

Facem acéstă lucrare, cum s'a vĕḑutŭ, nu maĭ mult cu singurulŭ sprijinŭ al colecțiuneĭ Hurmuzachi, a luĭ Dionisie eclesiarculŭ, orĭ al publicațiunilorŭ didactice existente, séŭ cu Șincaĭ, Engel, Zinkeisen... ci pe temeiŭ de a vr'o mie de documente inedite, fie din colecțiunea mea proprie, fie din aceea mereŭ îmbogățindu-se a Academieĭ nóstre, fie din condicele domnescĭ ale timpuluĭ, rĕmase *terrae incognitae* până la publicațiunea mea de documente școlare din Buletinulŭ Instrucțiuniĭ publice de la 1864. [2]

V. A. URECHIĂ.

---

1. Unŭ colegŭ imputa istoricilorŭ românĭ, în sinulŭ Academieĭ, că nu se ocupă de istoria vechiă a Românilorŭ, ci numaĭ de Fanarioțĭ..... In anunciulŭ care a deschisŭ subscripțiunea la publicarea cursuluĭ meŭ de istorie a Românilorŭ, amŭ vestitŭ, că treptatŭ, în seriĭ, va apare istoria Românilorŭ, descinḑêndŭ până la secolulŭ alŭ 14-lea. Aștepte-se dar această publicare și să-și reserve orĭ-cine grăbita critică pentru atuncĭ. Décă am începutŭ publicațiunea nóstră cu secolulŭ alŭ 18-lea, este pentru că cetindŭ tóte, dar tóte cărțile nóstre de istorie, le-am aflatŭ pline de erezii, și în cea maĭ deplină ignoranță de evoluțiunea nóstră socială și culturală din secolulŭ care este imediatŭ legatŭ de timpiĭ noștri.

2. Unica publicațiune maĭ vechiă, care a avutŭ în vedere o condică domnéscă multŭ douĕ din archiva statuluĭ, a fostŭ acea a reposatuluĭ Teulescu. In publicațiunile diverse din nainte de 1891 nicĭ o pomenire de asemenea condicĭ domnescĭ.

ISTORIA ROMÂNILORŬ

I

Alexandru Moruzi după diverşi autorĭ. Stremutarea luĭ la Muntenia.

Despre domnia luĭ Alexandru Moruz, în 1793, în Muntenia, regretatulŭ profesorŭ A. Laurian, în *Istoria Românilor,* (8° Bucurescĭ 1873) ḑice numaĭ atâtŭ:

«Poarta spre a stórce banĭ de la Românĭ, în contra tractatelorŭ încheiate, strămută, cu finitulŭ acestuĭ anŭ, pe Mihailŭ Şuţu în Moldavia şi pe Alexandru Moruz în România. Pe când curgea revoluţiunea francesă în tótă terórea eĭ, principatele Române stórse şi flaccite prin lungele resbele, şi prin aviditatea Turcilorŭ pe care nu-ĭ maĭ putea sătura cu banĭ, era în pace şi se ocupa cu vindecarea plăgilor celorŭ înfipte în aniĭ trecuţĭ. In anulŭ R. 2548 (Chr. 1795) se depuse Mihailŭ Suţu din Moldavia, şi în loculŭ luĭ se numi Alesandru Ioanne Callimach, éră în a R. 2549 (Chr. 1796) se depuse Alexandru Moruz în România, şi în loculŭ luĭ se trimise Alexandru Ipsilante.»

Aaronŭ Florianŭ se exprimă în termenĭ bunĭ despre Alexandru Moruz, Domnŭ la Muntenia. Acestŭ istoricŭ califică pe Alexandru Moruz de Domnŭ «bunŭ, blândŭ şi învăţatŭ,» şi ḑice că: «a venitŭ în ţéra Românéscă cu scopŭ de a o reforma.»[1]

Despre domnia luĭ Alexandru Moruz, D-lŭ profesorŭ Xenopolŭ ne spune, că dragomanulŭ Gheorghie Moruz, fratele luĭ Alexandru Moruz, isbuti, prin stăruinţele sale la Pórtă, să schimbe pe Alexandru Moruz de la Domnia Moldavieĭ la acea a Muntenieĭ.

---

1. **Aaronŭ Florianŭ,** Manualŭ de istoria principatuluĭ Românieĭ. Bucurescĭ 1839 p. 168.

Apoĭ D-lŭ Xenopolŭ maĭ spune, că Alexandru Moruz « vine în Bucurescĭ, în Iunie 1793, şease lunĭ după ce în Paris se petrecuse drama sângerósă a decapitării luĭ Ludovicŭ al XVI şi schimbarea de lucrurĭ în Franţa, ce trebuia să aibă asupra ţerilorŭ române urmărĭ aşa de funeste. »

Ne maĭ spune autorulŭ *«Istorieĭ Românilorŭ»*, tipărită la Iaşĭ, că sub Moruz continuă boala ciumeĭ, de care muriră ₫ece miĭ în Bucurescĭ şi treĭ miĭ în Craiova ; că maĭ năpădiră şi locuste, după ce ţéra era bântuită de secetă ; că Moruz făcu spital pentru ciumaţi şi că din nenorocirile ţereĭ storcea banĭ, negu₫ătorindŭ grâulŭ şi porumbul şi precupeţindu-le ; după aceea Moruz a maĭ impusŭ unŭ împrumutŭ silit mŏnăstirilor ; el făcu o fabrică de hârtie la Afumaţĭ, pe care apoĭ o dă în sarcina Mitropolieĭ, îndatorind-o să-ĭ plătéscă o sumă maĭ mare decâtŭ îl costase. Ast-felŭ fiindŭ elŭ fórte maestru a strînge banĭ, s'a dus, după treĭ anĭ de domnie, înapoĭ la Constantinopole, încărcatŭ cu o nesfârşită avuţie stórsă din lacrimile şi din sângele poporuluĭ. »

La atâta mărginescŭ istoriciĭ noştri istoria domnieĭ luĭ Alexandru Moruz şi pentru a constitui acéstă istorie se servŭ de *Dionisie Eclesiarcul.*

In deşertŭ am rĕsfoi operele didactice, de o importanţă maĭ mică, impuse prin şcólele nóstre secundare, căcĭ prin multe din ele nu am afla decât numele acestuĭ Domnitorŭ, ba încă se póte întâmpla să nu găsimŭ nicĭ numele.

Lucrarea nóstră va servi, sperămŭ, pentru împlinirea lacunelorŭ din cărţile didactice şi pentru îndreptarea erorilor din publicaţiunile istorice de până astă₫ĭ. Maĭ pre susŭ de tóte însă, lucrarea nóstră are de scop să ne aréte mersulŭ înainte, orĭ cât de anevoios, dar nu maĭ puţinŭ realŭ al naţiuniĭ române şi treptata eĭ pregătire pentru marile evenimente de renascere din secolul al XIX-lea.

*

Mutarea luĭ Alexandru Moruz de la tronul Moldoveĭ la acelŭ al ţereĭ românescĭ a fost explicată în diverse moduri de istoriciĭ noştri. Aaronŭ Florianŭ [1] atribue acéstă schimbare la motivulŭ că : « Pórta socotindŭ prin darurile ce-ĭ venea de la schimbarea cea răpede a prinţilor, să se despăgubéscă de ertarea tributuluĭ pe doĭ anĭ, a scosŭ pe Mihaiŭ (Suţu) din scaun, şi pentru ca să nu să facă strigare că l'a scosŭ fără vină, împotriva tratatelorŭ, l'a orânduit în Moldova. »

In acestaşŭ sensŭ se esprimă şi Laurianŭ, ₫icênd : « Pórta spre a

1. Manualŭ de istoria Principatuluĭ Românieĭ, Bucurescĭ, 1839 pag. 168.

stórce bani de la Românĭ, în contra tractatelorŭ încheiate, strămută cu finitul acestuĭ an (1795[1]) pe Mihailŭ Suţu şi pe Alexandru Moruz în România. »[2]

Bĕtrânulŭ Drăghicĭ nu aduce nicĭ o esplicaţiune pentru acéstă schimbare, ci numaĭ cât o înregistréză, precum tot asemenea o înregistréză, fără comentariŭ, şi Chronica grécă publicată la călcâiul Istorieĭ Mitropolieĭ din Iaşĭ,[3] chronică ce cuprinde aniĭ de la 1768—1812.

D-lŭ Xenopolŭ dice, că acéstă strămutare de domnie s'a făcutŭ în interesulŭ propriŭ al Moruzeştilor şi că numaĭ în aparenţă s'a datŭ motivulŭ de interesulŭ Turcieĭ, care fiind pe atuncĭ gata a declara din noŭ rĕsboiŭ Rusieĭ, avea trebuinţă de unŭ domnŭ maĭ bĕtrân şi maĭ esperimentat în espusa Moldovă.

Acésta versiune e întemeiată pe o corespondenţă adresată Ministruluĭ afacerilor străine din Paris de către *Constantin*, un grec care aspira să represinte republica francesă în orient.

Acéstă corespondenţă din 20 Februarie 1793 st. n. spune într'adevĕr că:

(Vol. 184, D. 137).

Paris, le 20 Fév. 1793. L'an 2 de la Rép. Française.

« Le Grand Seigneur vient de conférer le gouvernement de laPr incipauté de la Moldavie au Prince Michel Soutzo, qui a été jusqu'à présent Hospodar de la Valachie. Cette dernière province est confiée au jeune Hospodar Mourousi qui, depuis la paix de Sistow, par considération pour les services de son père, avait été revêtu de la Principauté de la Moldavie.

Michel Soutzo est chargé de mettre l'extrême frontière en état de défense, de presser les fortifications des places situées sur le Danube, telles que Ismaïl, Tulcia et Kilia, d'établir des magasins considérables le long du Niester et du Pruth, de serveiller la construction d'un pont de communication qu'on se propose d'établir à Issaczia; en un mot, de faire toutes les dispositions d'une campagne qui devient tres-probable. Les Turcs, alarmés de l'extension formidable des armées russes dans la Pologne et n'ignorant pas les embarras des Puissances coalisées, parraissent décidés à hasarder une nouvelle guerre, dont ils se promettent beaucoup de succès.

---

1. Istoria Românilor: 1873 pag. 559.

2. D-lŭ Xenopolŭ pune data de 1793, darŭ vom vedea, din documentele nóstre inedite, cine era maĭ aprópe de adevĕrŭ.

3. De D. Erbicénu. f° 1888 pag. 501.

Quand je recevrai des détails plus amples de Jassi, j'aurai l'honneur d'en faire part au citoyen Ministre des Affaires Etrangères.

J'ai l'honneur d'être votre très-obéissant serviteur.

Constantin. [1]

Familia Moruzi era influentă în România cu mulţi ani înainte de ce Alexandru Moruz s'ajungă Domnulŭ eĭ. Aşa vĕdurămŭ acéstă familie dobândindŭ, încă sub Alexandru Ipsilante, ca proprietate privată oraşulŭi Ploescĭ, celŭ fundatŭ de Mihaiŭ-Vitézulŭ. Această situaţiune a familieĭ Moruzi negreşitŭ deveni şi maĭ importantă, prin faptulŭ că bĕtrânulŭ Constantin Moruzi, ca dragomanŭ alŭ Porţeĭ la congresulŭ de la Siştovŭ, legase importante relaţiunĭ cu diplomaţiĭ austriacĭ.

Acestor relaţiunĭ datorĭ Constantinŭ Moruz trimiterea în Moldova ca Domnŭ, a fiuluĭ sĕŭ Alexandru.

In adevĕrŭ numirea luĭ Alexandru Moruzi la tronulŭ Moldoveĭ, în urma păceĭ de la Iaşĭ cu Ruşiĭ, era un mic eşec al politiceĭ rusescĭ. Am aretat aiurea mĕsurile violente luate de Alexandru Moruzi în contra acelora din prelaţiĭ bisericeĭ Moldovene, carĭ eraŭ instrumente bine cunoscute rusescĭ.

Eată explicaţiunea nóstră asupra strămutăreĭ luĭ Alexandru Moruzi din Moldova în Muntenia. Austria, cu tótă pacea semnată la Şiştovŭ, tărăgăia să restitue Porţeĭ multŭ doritulŭ de ea Hotinŭ. La finea anuluĭ 1792 într'o depeşă, cu data de 3 Decemvrie st. n. observă Knobelsdorf, însărcinatulŭ din partea Austrieĭ cu negociaţiunile pentru Hotinŭ, că : « Spiritele sunt fórte agitate contra Austrieĭ. *„Je désire me tromper, mais je crains que, si Chotin n'est pas rendu, on n'en vienne à des extrémités fâcheuses.* » [2]

In prevederea rĕsboiuluĭ cu Austria, din causa Hotinuluĭ, nu maĭ era posibilŭ Alexandru Moruzi ca Domnŭ alŭ Moldoveĭ, căcĭ Moruzesciĭ eraŭ greŭ bănuiţĭ ca partisanĭ aĭ Austrieĭ, după pacea de la Siştovŭ. Mutarea luĭ celŭ puţinŭ în Muntenia, departe de Hotinŭ, era hotărîtă şi póte nu rĕŭ vĕdută nicĭ de Muscalĭ.

In acestŭ sensŭ avea dreptate greculŭ Constantinŭ, cândŭ scria Ministruluĭ din afară francezŭ, că Mihailŭ Suţu fusese strămutatŭ în Moldova pentru a pregăti noulŭ rĕsboiŭ cu Austria.

Către acéstă considerare politică, negreşitŭ se adaugŭ şi intrigele Moruzescilorŭ din Constantinopole. Vizirulŭ, cum ne spune Atanasie Comnen Ipsilanti, la îndemnulŭ luĭ Reis Ketab Feisulah Efendi, merse

1. Hurmuzache volum II. suplem. I. 1885 pag. 85.

2. Geschichte der Europäischen Staaten, Geschichte des Osmanischen Reiches in Europa, von Johann Wilhelm Zinkeisen, Gotha 1859 T. 6 pag. 856.

la Sultanulŭ şi-ĭ propuse strămutarea luĭ Alexandru Moruzi în Muntenia. Fie că şi Sultanulŭ avu parte din câştigulŭ vizirului, fie că i se explică consideraţiunea politică maĭ sus adusă, Sultanulŭ primi propunerea, de şi, prin femeile Haremuluĭ sĕŭ (cumpĕrate aceste de Zarafulŭ Petrache), era îndemnatŭ să redea tronulŭ Muntenieĭ luĭ Alexandru Ipsilanti şi nu aştepta decât ca vizirulŭ să-ĭ propună asemenea numire. Sultanulŭ nu se împotrivi, iar Haremulŭ îşĭ rĕsbună după câte-va ḑile în contra luĭ Reis-Eflendi, căcĭ fu surghiunitŭ la insula Cos. [1]

II

Căimăcămie la Bucurescĭ. Sosirea luĭ A. Moruzi. Pregătirĭ de primire.

Alexandru Moruz nu sosesce imediatŭ la Bucurescĭ. In condica domnéscă a luĭ Mihailŭ Suţu, aflămŭ acte din primele ḑile ale luĭ Ianuarie 1793, din care constatăm, că Mihailŭ Suţu nu maĭ domnesce în Muntenia.

Codex XX de la Arh. Statuluĭ nu merge cu hrisóvele şi pitacele domnescĭ de cât până la Septembre 1792.

Codicele cu numerile XXI şi XXII sunt şi ele pe 1792. Acesta din urmă (XXII) coprinde 348 acte şi celŭ din urmă pórtă data de 1792, Octombre în 1 ḑile (fóia 348). La fila 238—241 suntŭ însă trecute patru acte din 1793, Ianuarie 14—25, carĭ arétă că, la acéstă dată era ţéra administrată de o *căimăcămie*.

Până la sosirea nouluĭ Domnŭ în Bucurescĭ, ţéra e administrată în adevĕrŭ de o Căimăcămie, în care aflămŭ pe Mitropolitulŭ Filaretŭ, pe marele Banŭ Neculaĭ Brâncovénu, Vĭsterniculŭ Enache Văcărescululŭ. Constantinŭ Caragea pórtă demnitatea de hatmanŭ. Dintre boerĭĭ luĭ Mihailŭ Suţu maĭ rĕmânŭ câţĭ-va în Divan. [2]

Nu este exactŭ, că Alexandru Moruzi n'a venitŭ la Bucurescĭ de cât în Iunie 1793, cum ḑicŭ uniĭ din istoricĭĭ noştri; căcĭ avemŭ documente semnate de elŭ, din reşedinţa Bucurescilorŭ, de la luna Martie.

In cursulŭ lunilorŭ Ianuarie şi Februarie, Căimăcămia pregătesce Capitala pentru primirea luĭ Alexandru Moruzi. Epitropia obştéscă, compusă de Cluceriĭ Costachi şi Dumitru [3] şi de Dumitru Varlamŭ,

1. Pag. 636 a opuluĭ luĭ Atanasie Comnen Ipsilanti, tipăritŭ la Constantinopole. Εκκλησιαστίκων καὶ πολιτικῶν τῶν εἰς δεδὲκα βιβλίον Η' Θ' καὶ Ι' ἤτα τὰ με τά τὴν ἁλώσιν... (1453—1789).

2. Veḑĭ cod. XXII, fila 90.

3. Credŭ că este autorulŭ Istorieĭ evenimentelorŭ de la 1769 la 1775. Veḑĭ memoriulŭ meŭ la Academie.

ceru, în 14 Ianuarie, 1793, ordinŭ de la *Căimăcămie* către *vechilii* Spătărieĭ şi Agieĭ (Domnulŭ încă nu numise pe titularii acestorŭ posturi), ca să zapciască pe ceĭ carĭ aŭ prăvălii în cele patru poduri principale ale Capitaleĭ, să cureţe noróele *„carĭ acoperŭ aceste poduri de o palmă.“* [1]

1. Iată acestŭ actŭ:

Către Dumnélorŭ cinstiţi Boerĭ Căimăcamĭ scaunuluĭ Ţereĭ Românescĭ, de la noĭ ceĭ maĭ josŭ numiţi Epitropi aĭ Obştieĭ.

Anafora

Inştiinţămŭ Dumnévóstră pentru patru poduri marĭ din Bucurescĭ, că după ce să află la astă próstă stare, zacŭ şi nămolite pe désupra cu tină de câte o palmă şi maĭ bine, maĭ alesŭ părţile de prin mahalale, de sub ocolulŭ Spătărescŭ, pentru care ne rugămŭ Dumnévóstrĕ să bine-voiţĭ a fi cinstita porunca Dumnévóstrĕ cătră Dumnéluĭ *Vechilulŭ Spătărieĭ şi cătră Dumnéluĭ Vechilulŭ Agieĭ,* ca să rânduéscă Zapciiĭ Dumnélorŭ într'adinsŭ pentru câţĭ se află cu şederea pe marginea podurilorŭ, ca să rănéscă tina şi să o ridîce de pe poduri pentru ca să nu găséscă pricină că este astă-ţĭ îngheţŭ, mâne séŭ poimâne póte o fi moină, şi se póte răni, ci Dumnélorŭ să nu conteneze a face prin Zapciĭ ţisulŭ mumbarşirlâcŭ; de aceea însciinţămŭ Dumnévóstrĕ. 1793, Ianuariŭ 14.

Costache Clucerŭ. Dimitrie Clucerŭ. Dumitru Varlaam.

Noĭ Caimacamiĭ Ţereĭ Românescĭ

Poruncesce Divanulŭ Dumitéle frate biv vel Vist. Filipescule, Epistatule, alŭ Spătărieĭ, Dumitéle biv vel Căminariŭ Raletŭ, Epistatulŭ Agieĭ, să orânduiţĭ Dumnévóstrĕ Zapciiĭ maĭ întâiŭ să facă sciutŭ la toţĭ de obşte, ce se vorŭ fi aflând cu şederea pe marginile podurilorŭ, făcêndu-le mumbaşirlâculŭ celŭ cuviinciosŭ, ca fiesce-carele să-şĭ rănéscă tina înaintea ţinutuluĭ séŭ, să o strîngă grămadă la o parte pâlcurĭ, pâlcurĭ, şi Zapciiĭ să o pue să o încarce cu care ce vinŭ la tîrgŭ şi să o scóţă afară din oraşŭ la câmpŭ, afară însă din carele ce descarcă podine Domnescĭ, carĭ aducŭ în Bucurescĭ, pentru care este poruncă dată a nu se supĕra; însă să daţĭ Dumnévóstră straşnică poruncă rânduiţilorŭ Dumnévóstră, să se feréscă de zulumurĭ atâtŭ la punerea rănituluĭ, câtŭ şi la scosul tineĭ, înfricoşându-ĭ cu pedépsă; însă fiind-că Polcovnicia poduluĭ a eşitŭ de sub zaptul Agieĭ şi este legată la Epitropie, poruncesce Divanulŭ şi Dumnévóstrĕ Boerilorŭ Epitropĭ, ca să orânduiţĭ şi Polcovnicŭ de podŭ, să dea mână de ajutorŭ, cu ómenĭ din destulŭ, atâtŭ pentru rănitulŭ podurilorŭ, cât şi la ridicarea tineĭ, epistăsindŭ la acésta însuşĭ elŭ după datoria ce are. 1793, Ghenar 25.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ. Nicolae Banŭ. Enache Vist. Costandin Caragea Hat..... vel. Vorn. Scarlatŭ Vornicŭ..... vel Logof.

(Fila 90–91, Cod. XXII).

III

Compunerea Divanului Ţerei. Códa de toporŭ. Isvóre.

Din hrisóvele domnescĭ de la Alexandru Moruzi, constatămŭ, că Divanulŭ acesteĭ Domniĭ, în Maiŭ 1793, era compusŭ din următoriĭ boerĭ:

Dimitrie D. Racoviţă, mare ban;
Enache Moruzi, mare vornic de Ţéra de sus;
Nicolae Brăncoveanu, mare vornic de ţéra de jos;
Manolache Creţulescu, mare vornic al treilea;
Nicolae Filipescu, mare vornic al patrulea;
Costache Ghica, mare logofet de Ţéra de sus;
Scarlat Ghica, mare logofet de Ţéra de jos;
Dimitrie Manu, mare postelnic;
Isaac Ralet, mare clucer;
D. Schina, mare comis;
Dumitrache Costandache, mare pitar.

Enache Văcărescu, încetă de a fi visternic, darŭ abilulŭ boerŭ, care aprópe neîntreruptŭ o duse în slujbă, de la Alexandru Ipsilant, rĕmase şi acumŭ în Divanŭ, ba încă în vrednicia *Spătărieĭ*, cea de încredere deosebită a Domnitoruluĭ.

Visteria o ţinea interimar Nicolae Brâncoveanu.

Nu putemŭ, vĕdĕnd lista aceasta a boerilorŭ din Divan, să nu observăm, că Alexandru Moruzi n'a adusŭ nicĭ elŭ obicĭnuita haită de fanarioţĭ şi că Divanul ţĕreĭ, boeriĭ românĭ, pórtă împreună cu Alex. Moruzi, rĕspunderea faptelor acestuia, pe câtŭ timpŭ le vom găsi făcute cu concursulŭ, orĭ cu asentimentulŭ lor. De vor fi aceste fapte rele, va fi érăşĭ ocasiune de a esclama: «*códa de toporŭ e maĭ vinovată ca lemnarul!*»

Aaronŭ Florianŭ, precum vĕdurămŭ, în opositiune cu ceea ce aŭ scrisŭ istoriciĭ noştri, laudă pe Alexandru Moruzi, ba încă adauge, că a venit în Ţéra Românească cu scop de a o *reforma*.

Cercetând maĭ de-aprópe actele de sub Domnia luĭ Alexandru Moruzi, vomŭ vedea întru câtŭ nu este exagerată buna opiniune ce Aaronŭ Florianŭ avea despre acestŭ Domnŭ.

Asemenea cercetare o vomŭ întemeia pe documente din colecţiunea noastră proprie, pe documentele publicate până astădĭ în diversele colecţiunĭ şi pe documentele inedite, din condicele Domnescĭ XXIII—XXXI inclusivŭ, cuprinzĕndŭ aniĭ 1793—1796.

IV

Biserica sub Alexandru Moruzi.

Orĭ-cât de scurtă a fostŭ Domnia luĭ A. Moruzi în ţara românéscă, elŭ şĭ-a purtatŭ atenţiunea cu multă stăruinţă asupra bisericeĭ.

Abia după unŭ anŭ de păstorire, Mitropolitulŭ Filaretŭ II se retrage din scaunŭ, sub pretextŭ de boală, în Septembre 1793.[1] Deja la sosirea din Moldova în ţéra românéscă a luĭ Alexandru Moruzi, Filaretŭ nu eşise înaintea Domnitoruluĭ şi delegase în numele sĕŭ, să-l întâmpine, pe Episcopulŭ de Buzĕŭ, Dositheiŭ, scuḑêndu-se că e bolnav.

Nu avemŭ a ne pronunţa între P. S. Episcopŭ de Rômnic, Ghenadie Enăceanu, care nu admite că boala singură a adus pe Filaretŭ la necesitatea de a demisiona, şi între regretatul Episcopŭ Melhisedecŭ, care nu admitea altă explicaţiune a demisiuneĭ. Insistenţa ce pune Filaretŭ întru a arĕta că *de bună voĭe* demisionéză, « *nesilit şi din socotinţă proprie,* » ar cam da să se înţelégă, că P. S. Enăceanu, nu fără cuvêntŭ susţine tesa sa.

Dér Episcopulŭ de Rômnicŭ explică căderea luĭ Filaretŭ II din scaunulŭ metropolitanŭ, pe faptulŭ uneĭ reacţiunĭ a boerilorŭ pământenĭ contra fanariotismuluĭ, al căruia representantŭ energicŭ ar fi fostŭ Filaretŭ II, care ar fi lucrat *la desnaţionalisarea bisericeĭ române.*[2]

P. S. Melhisedecŭ nu admitea asemenea explicare, şi noĭ înşine, din tóte actele luĭ Filaretŭ II, acte bisericescĭ ca şi politice, nu aflămŭ nicĭ unulŭ propriŭ a confirma versiunea P. S. Enăceanu. Am vĕḑut pe Filaretŭ ca Episcopŭ lucrând în politică împreună cu Enache Văcărescu şi cu boerĭĭ prietenĭ luĭ de Saxa Coburgŭ, séŭ maĭ bine aĭ Austrieĭ. Se va vedea din respect cultural, în studiul nostru asupra culturеĭ din secolulŭ al XVIII-lea, că Filaretŭ II are însemnate merite la înavuţirea literaturеĭ nóstre bisericescĭ. Din privinţa bisericéscă nu

1. Condica sântă de la Mitropolie coprinde în limba grécă demisiunea următóre a luĭ Filaret: „Vĕḑêndŭ că din ḑi în ḑi puterile mele se nimicescŭ în urma deselorŭ boale ce mi se întâmplă şi cunoscêndŭ câtŭ este de mare şi grea de purtatŭ chiamarea acesteĭ îngrijirĭ duhovnicescĭ şi pe lângă aceste dorindŭ să petrecŭ rĕmăşiţa puţinelor ḑile ce voiŭ maĭ avea în linişte, mĕ retragŭ din scaunul acesta al Mitropolieĭ Ungro-Vlahieĭ, *de bună voĭe, nesilit de nime* şi *din socotinţa mea proprie*, depunêndŭ sorţiĭ (φὸρους) în mânile prea Inălţatuluĭ, bine-credinciosuluĭ şi prea blânduluĭ nostru Domnitorŭ, pentru ca să alégă pre acela pentru care Dumneḑeŭ va lumina consciinţa Mărieĭ Séle şi carele să fie vrednic a apuca cârma acesteĭ corăbiĭ duhovnicescĭ. Şi spre sciinţă am dat acest *paretis* de faţă, subscris *de bună voĭe*, precumŭ amŭ ḑisŭ, şi *nesilit.*“ Sept. 1793.

2. Revista bisericeĭ ort. rom., luna April, anul 1881, pag. 459.

se póte induce, că el a lucratŭ la desnaţionalisarea bisericeĭ, din momentŭ ce a conlucratŭ multŭ pentru înavuţirea eĭ cu cărţĭ în limba românéscă.

Apoĭ părtăşia luĭ Filaretŭ, la mişcarea literară română, pe câtŭ timpŭ fu Episcopŭ alŭ Rômniculuĭ, elŭ, fostŭ ucenicŭ alŭ Mitropolituluĭ Gregorie, este unŭ titlu neperitorŭ alŭ luĭ la recunoscinţa Românilorŭ. Corectarea şi tipărirea a uneĭ părţĭ importante din cele 12 volume în fol. a *Mineelorŭ*, în tipografia Episcopieĭ Rômnicŭ, la 1780[1] nu e una din lucrările cele de maĭ puţinŭ meritŭ ale luĭ Filaretŭ. Dér înainte de a fi Episcopŭ, ca Archimandritŭ alŭ Mitropolieĭ, la 1775, sub Ipsilante-Vodă, deja se deosebise Filaret prin tipărirea la Rômnic, a *Omilieruluĭ séŭ cuvintele luĭ Macarie celŭ Mare alŭ Egiptuluĭ* şi a *Ceaslovuluĭ*, în 1777, la tipografia Mitropolieĭ din Bucurescĭ. La 1781 a publicatŭ *Cazania*, adică oraţiunile de cititŭ în ḑile de sĕrbătorĭ: la 1782 publică *Molitvelniculŭ*; la 1784 publică *Cuvintele sfântuluĭ Teodorŭ Studitulŭ*; de asemenea *Catavasierulŭ*, *Psaltirea*, *Cazania*, o nouă ediţiune şi *Evangelia*. La 1785 dete *Penticostarulŭ*, adică rânduiala serviciilorŭ bisericescĭ, de la Paşte până la Duminica tutulorŭ sfinţilorŭ. La 1786 vĕḑù lumina *Triodulŭ*, adică serviciulŭ bisericescŭ alŭ postuluĭ mare, şi o nouă ediţiune din Minee. In anulŭ următorŭ 1787, Filaretŭ dete la lumină *Liturgia*, şi *Slujba sfântuluĭ Stelianŭ*. Apoĭ este anulŭ în care Enache Văcărescu adreséză luĭ Filaretŭ scrisórea prin care acestuĭ *învĕţatŭ* prelatŭ trimete spre cercetare şi observare, *Gramateca* sa românéscă, şi care până deunăḑĭ trecea de prima gramatică a limbeĭ nóstre. Óre Văcărescu cerea de la Filaretŭ *critica* opereĭ séle, décă acela era necunoscĕtorŭ, ca grecŭ, de limba românéscă?

Suntemŭ de părere, că Filaretŭ, fie elŭ de origină grécă séŭ română,[2] n'a căḑutŭ dupe scaunulŭ mitropolitanŭ alŭ ţĕreĭ muntenescĭ sub lovirea curentuluĭ ante-fanarioticŭ, căcĭ fanariotŭ era şi Alexandru Moruzi.

E maĭ probabilŭ, că Dositheiŭ, care fusese candidatŭ rivalŭ alŭ luĭ Filaretŭ II, la scaunulŭ mitropolitanŭ, la mórtea luĭ Cozma,[3] a căştigatŭ favorulŭ nouluĭ Domnitorŭ şi a Căimăcamilorŭ luĭ.

Trebue însă, ce-ĭ dreptulŭ, să fi avut A. Moruzi la mână cu niscaĭ acte compromiţĕtóre pe Filaretŭ II, pentru ca elŭ să insiste atâta în

1. Kesarie a tipăritŭ Mineele pe Oct.—Decembrie şi Ianuarie—Martie inclusivŭ cu ceva din Aprilie. De la Aprilie—Septembrie, continuă Filaretŭ.

2. Veḑĭ despre origina luĭ Filaretŭ, pag. 34, din Schiţe biografice din viaţa Mitrop. Filaretŭ, de Melhisedecŭ, Bucurescĭ, 8° 1887.

3. Vezĭ Istoria Românilorŭ de V. A. U., T. IV, seria 1786—1800.

declarațiunea luĭ că-șĭ dă dimisiunea de bună voĭe, nesilit de nimenĭ..; de așa declarațiune nu era lipsă, décă înlocuirea luĭ Filaretŭ era resultatulŭ triumfuluĭ partiduluĭ românescŭ în luptă cu fanariotismulŭ.

Din timpulŭ administrăreĭ Mitropolituluĭ Filaretŭ, sub domnia luĭ Alexandru Moruzi, să aducemŭ câte-va acte, carĭ tocmaĭ sunt propriĭ a ne arĕta în Filaretŭ, unŭ bunŭ prelatŭ și nu unŭ desnaționalisatorŭ de biserică.

Cu data de 26 Martie 1793 Mitropolitulŭ Filaretŭ propune luĭ Alexandru Moruzi oprirea intrăreĭ în țéră de cărțĭ românescĭ pentru biserică, tipărite peste hotarŭ. Anaforaoa Mitropolituluĭ către Domni torŭ propune acéstă prohibițiune, nu numaĭ pentru ca să nu se introducă în biserică *sminteli*, ci și în interesulŭ prosperăriĭ tipografieĭ Mitropolieĭ, și pentru că nicĭ autoritățile bisericescĭ din Transilvania n'ar fi îngăduindŭ întroducerea acolo de cărțĭ bisericescĭ, tipărite în țéra românéscă. [1]

1. Iată aceste acte:

Anaforaoa Mitropolituluĭ pentru a nu fi slobodŭ să se aducă cărțĭ românescĭ tipărite din țĕrĭ străine.

Io Alex. Constan. Moruzi V.-Vod.

Fiindŭ-că prea sfinția sé părintele Mitropolitulŭ țĕreĭ face arĕtare Domnieĭ mele, prin acéstă Anafora, cum că cărțĭ de rugăciunĭ și de slujbe bisericescĭ, de legea pravoslavnică a patrieĭ acesteia, alcătuindu-se și tipărindu-se în strĕine locurĭ, se aducŭ spre vênțare aicĭ în țéră, și pentru ca să se trécă, să se créță și să se priméscă de pravoslavnice adevĕrate, se punŭ în unele semnulŭ Eparhiilorŭ de aicĭ, cerêndŭ prea sfinția sé, ca după cum celea de aicĭ sunt oprite acolo, asemenea și celea de acolo să fie neprimite aicĭ; amŭ primitŭ la acésta Anaforaoa ce Ne face prea sfinția sé, și poruncimŭ Domnia mea, ca acestŭ felŭ de cărțĭ pentru rugăciunĭ și slujbe bisericescĭ, *fără de a nu fi cu pecetea și semnulŭ sfinteĭ Mitropolii a țĕrii acesteia, să nu se maĭ priméscă aicĭ, nicĭ să se cumpere de nimenea aicĭ.* 1793, Aprilie 2.

procit vel. Logof.

Prea Inălțate Dómne.

Din tóte lucrurile câte sunt spre dobânda sfintelorŭ bisericĭ, celŭ maĭ de trebuință și maĭ de folosŭ este tipărirea cărțilorŭ, căcĭ prin cărțĭ se laudă și se proslăvesce Dumneḑeŭ, și fieș-carele printr'însele face rugăciunĭ și cererile séle cătră acelașĭ Dumneḑeŭ; acestŭ Dumneḑeescŭ lucru încă din vremile celea de demultŭ s'aŭ începutŭ într'acestŭ pământŭ alŭ țĕreĭ, prin voința fericiților întru pomenire Domnĭ, și prin silința Archipăstorilorŭ sfântuluĭ scaunŭ acestuia alŭ Mitropolieĭ, însă fórte prostŭ, atâtŭ la meșteșugŭ, câtŭ și la așeḑarea cuvintelorŭ în limba Românéscă, după cum atuncĭ s'aŭ obișnuitŭ a vorbi; iară în ḑilele rĕposaților Domnĭ Șerbanŭ Cantacuzino, i Costandinŭ Brâncovénu s'aŭ maĭ venitŭ întru podóbă, atâtŭ la dialectonŭ, câtŭ și la

Domnitorulŭ aprobă propunerea, cu resoluţiunea sa din 2 Aprilie 1793.

Filaretŭ împreună cu Divanulŭ ţĕreĭ mijlocesce în 7 Sept. 1793, cu fórte puţine ḑile înainte de demisionarea sé, la Domnitorŭ în favórea regulării proprietăţiĭ mŏnăstirilorŭ asupra viilorŭ părăginite, în urma uneĭ anaforale în favórea Mitropolieĭ de la Tĕrgovişte.[1]

---

meşteşugŭ, iară in ḑilele rĕposatuluĭ în Hristosŭ fratele Episcopŭ Rômnicŭ chir Macarie, câtŭ şi în vremea nóstră, câtŭ amŭ păstoritŭ acea Eparchie, maĭ multă silinţă amŭ pusŭ tălmăcindŭ şi tipărindŭ maĭ cu bună înţelegere multe cărţĭ carĭ nu le-aŭ avutŭ patria altă dată în limba sé, precum Mineile lunovnice, şi altele, încă şi tipografie grecéscă, de isnóvă amŭ făcutŭ, ca sĕ se pótă tipări orĭ-ce carte va fi de trebuinţă în limba Elinéscă, fără a nu se maĭ osteni pe la alte locurĭ strĕine; precum şi acum după ce din mila luĭ Dumneḑeŭ amŭ primitŭ păstoria sfinteĭ Mitropoliĭ, *vĕḑêndŭ Eparchia lipsită de celea maĭ multe trebuincióse cărţi (fiind risipite şi jăfuite în vremea trecutuluĭ rĕsboiŭ), iarăşĭ amŭ îmbrăţişatŭ tréba cu tótă silinţa, făcêndŭ tótă gătirea, ca din începutŭ, (de vreme ce şi tipografia totŭ din pricina rĕsboiuluĭ s'a fostŭ perdutŭ tótă fiinţa eĭ), pentru ca să se împlinéscă tótă lipsa de cărţĭ pe la biserică spre slava luĭ Dumneḑeŭ; însă după atâta ostenélă a nóstră şi trudă ce facemŭ, împotrivă ne stă aducerea şi vêndarea cărţilorŭ din pământurĭ strĕine, şi maĭ vĕrtosŭ celea din ţĕra Transilvanieĭ, carĭ se tipărescŭ atâtŭ la Episcopia uniţilorŭ, câtŭ şi la Sibiiŭ, cu nume de ortodoxie*, din carĭ nu numaĭ că se pricinuesce oprirea cărţilorŭ nóstre, de a se trece, ci póte şi vre-o smintélă să se alunece în lăuntru, maĭ vĕrtosŭ că aceĭ uniţĭ, ca să aibă cărţile lorŭ ipolipsis, fiindŭ-că pravoslavniciĭ se ferescŭ de dênşiĭ, la începutulŭ multora cărţĭ pórtă şi numele Episcopieĭ Rômniculuĭ, ca să se înşăle ómeniĭ şi să le cumpere, iar la altele nicĭ cum nu se arétă de unde sunt tipărite; decĭ ca să lipséscă acéstă rea urmare, ne rugămŭ înălţimeĭ tale, ca cu luminată poruncă şi Domnéscă hotărîre şi privileghiŭ, să fie opritŭ a nu *se maĭ trece aicĭ în ţĕra Mărieĭ Tale cărţi românescĭ dintr'alte ţĕrĭ, fiindŭ-că şi ceĭ de acolo nu îngăduescŭ a trece cărţi de ale nóstre la dînşiĭ, după privileghiurile ce aŭ acelea tipografiĭ de la stĕpânitoriĭ lorŭ, şi nimenea să fie volnicŭ a cumpĕra vre-o carte care nu va fi însemnată cu pecetea sfinteĭ Mitropoliĭ la începutŭ;* şi într'acestŭ chipŭ urmându-se şi credinţa va fi păzită de smintele şi tipografia va merge spre sporire; de acésta ne rugămŭ, iar aniĭ Mărieĭ Tale să fie de la Dumneḑeŭ mulţĭ şi fericiţĭ. — 1793, Martie 26.

Cond. 24, Fil. 57. (Subscrierea în grecesce).

1. Iată documentulŭ relativŭ:

Climentŭ Economu sfinteĭ Mitropoliĭ ot. Tĕrgovişte, pentru ceĭ ce aŭ viĭ pe moşia Mŏnăstireĭ şi le-aŭ lăsat de s'aŭ părăginit.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vod.

Intărimŭ Domnia mea întru tóte Anaforaua prea sfinţieĭ séle părinteluĭ Mitropolitŭ, a Dumnélorŭ veliţilorŭ Boerĭ, şi poruncimŭ şi Dumnévóstrĕ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ aşa să urmaţĭ. — 1793, Sept. 7.

Vel Logof.

10720.

BIBLIOTEÇA Centrală Universitară Bucureşti

Décă interesele materiale ale bisericeĭ nu pare să le fi neglijatŭ Filaretŭ II, de cele morale încă s'a preocupatŭ. A obliga preoţimea şi în genere pe clericĭ să fie ómenĭ de trébă, era în deprinderile luĭ Filaretŭ II. Dar acésta făcé, că închisórea Mitropolieĭ se împlea adese, cea-ce necesită cererea Mitropolituluĭ către Domnitorŭ în coprinderea următóre:

Prea Înălţate Dómne.

Climent Economul sfinteĭ Mitropoliĭ ot Tîrgovişte aŭ jăluit Măriteĭ Tale, că în Délulŭ Aninósa din jud. Dâmboviţa, pe moşia sfinteĭ Mitropoliĭ sunt viĭ părăsite de câte ḑece, şése şi cincîspreḑece anĭ, şi în pólele viilorŭ aceĭ ce le-aŭ lăsatŭ de s'aŭ părăginitŭ aŭ obraţiĭ marĭ cu liveḑĭ de pometurĭ şi de fênŭ, şi nicĭ eĭ nu îşĭ lucrézăviile, nicĭ pe alţĭ îngăduescŭ, din care pricină nu numaĭ că rĕmâne sfânta Mitropolie păgubaşă de otastina ce putea lua de la acele viĭ, ci nicĭ din liveḑile de pometurĭ şi de fên nu vor să dee dijmă; asemenea maĭ sunt şi alţiĭ de aŭ câte cincĭ, şése rênduri de viţă, şi pe lângă acestea ţin liveḑile de fên şi de pometurĭ, de fac câte şése, şépte şi ḑece buţĭ de prune pentru rachiŭ, şi cu cuvêntŭ că aŭ viĭ, ḑeciuială din prunĭ şi dijma de fênŭ nu se supun a da; şi cere ca să se hotăréscă cum se va găsi cu cale şi cu dreptŭ de către Inălţimea Ta, de a nu rĕmânea sfânta Mitropolie păgubaşă de veniturile moşieĭ séle; a căruĭ jalbă ni se poruncesce de către Inălţimea Ta, ca teorisînd-o, să cercetămŭ şi de obiceiul pământuluĭ cum se urméză? şi să arĕtămŭ Inălţimeĭ Tale în scris. După luminata poruncă următorĭ fiindŭ, însciinţămŭ Măriteĭ Tale, că vechiulŭ obiceiŭ al pământuluĭ la acestea urméză într'acestŭ chipŭ: cândŭ locuitorulŭ sedesce pe moşia altuia, de îşĭ părăsesce via luĭ în treĭ anĭ deplinŭ nelucrată, atuncĭ stăpânul moşieĭ ia acea paragină în stăpânirea sé; iar pentru dijmurile moşieĭ stăpânulŭ pământuluĭ are să ia ḑeciuială pentru tóte rodurile ce va face pe moşie, afară numaĭ din grădina ce are locuitorulŭ împrejurul caseĭ luĭ, pentru aceea nu are a da nimic; care acestŭ obiceiŭ a pământuluĭ se vede alcătuitŭ şi în pravelnicésca condică la list. P., cap. al cincilea, scriindŭ într'acestŭ chipŭ « cândŭ locuitorulŭ ce şéde pe moşia altuia, îşĭ va părăsi via sé în treĭ anĭ deplin nelucrată, aţuncĭ stăpânulŭ moşieĭ să aréte Domnieĭ, şi dându-li-se scire şi încă de unŭ anŭ sorocŭ, de nu o va lucra nicĭ într'acelŭ anŭ, atuncĭ să o stăpânéscă stăpânulŭ moşieĭ; » în aceste soróce de treĭ anĭ şi de unulŭ să se caute cândŭ nu se va întâmpla vre-o întâmplare de mare nevoie; iar pentru dijmurĭ, scrie tot la acéstă list. cap. al şéselea, că locuitorul care séde la stăpânul pământuluĭ, dă ḑeciuială pentru tóte rodurile ce va face pe moşie, afară numaĭ din grădinile ce are împrejurulŭ caseĭ luĭ, pentru care nu are a da nimicŭ, făr de a pomeni cevaşŭ şi pentru ceĭ ce aŭ liveḑĭ de pometurĭ şi de fên în obraţele viilor; decĭ cât pentru ceĭ ce şĭ-aŭ părăsitŭ viile, măcarŭ că aŭ trecut soroculŭ de maĭ susŭ, adecă: de trei anĭ şi de unulŭ, dară fiindcă la mijlocŭ aŭ fost răsmiriţă, ni se pare a fi cu cale să fie luminată porunca Măriteĭ Tale către dumnélorŭ Ispravnicĭi judeţuluĭ, ca aducêndŭ înaintea dumnélorŭ pe toţĭ aceia ce îşĭ aŭ părăsitŭ viile, faţă cu Economulŭ sfinteĭ Mitropoliĭ, să cerceteze de îşĭ aŭ viile lor părăsite de atâţia anĭ, precum arétă Economulŭ, şi fiind aşa să-ĭ întrebe de voïescŭ a le maĭ lucra, şi de vorŭ vrea să-ĭ pue să dea şi zapise în scris, cum că de acumŭ înainte le vorŭ lucra şi le vorŭ da pe rodŭ, şi cândŭ nicĭ după aceea

Prea Înălțate Dómne.

«Cu smerită Anafora însciințezŭ Mării tale, că din partea bisericéscă pentru ceĭ carĭ se întîmplă a cădea în vre-o vină, și se închidŭ la Mitropolie, a fostŭ obiceiŭ din vechime de se da de la spătărie câte douĭ seimenĭ, carĭ se afla napristanŭ acolo de paza acelorŭ vinovațĭ, dar fiindŭ-că de la o vreme încóce nu s'aŭ păzitŭ orânduéla, ci uneorĭ s'aŭ datŭ, alte-orĭ nu s'aŭ datŭ, și unĭĭ găsindŭ parlejŭ fugŭ pe furișŭ, neavêndŭ cine să-ĭ păzéscă, precum s'aŭ întîmplatŭ și maĭ în trecutele dile de aŭ fugitŭ vre-o douĭ; pentru acea ne rugămŭ Mărieĭ Tale, ca să fie luminată poruncă a se păzi acestŭ obiceiŭ neclintitŭ și în tótă vremea să se dea aceștĭ seimenĭ de la spătărie a fi pentru acéstă trebuință; iar anĭĭ Mării Tale de la milostivulŭ Dumnedeŭ rugămŭ a fi îndelungațĭ cu multă fericire.» — 1793, Iulie 8.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlachieĭ.

Iŏ Alexandru Cost. Moruzi Vod.

«Cinstitŭ și credinciosŭ boierulŭ Domnieĭ mele, D-ta vel. spăt. Ienache Văcărescule, obiceiulŭ ce va fi fostŭ maĭ înainte, poruncimŭ Domnia mea să se urmeze și acum și după obiceiulŭ ce va fi fostŭ să orânduiască de la spătărie de a se da aceĭ douĭ seimenĭ.» — 1793, Iulie 13.

(Cond. XXIV, Fil. 299). *Vel. Logof.*

---

nu vorŭ fi următorĭ, séŭ vorŭ ḑice că nu voescŭ a le maĭ lucra, atuncĭ să rĕmâe în stăpânirea sfinteĭ Mitropoliĭ, după vechiulŭ obiceiŭ al pămêntuluĭ, iarŭ pentru ceĭ-l-alțĭ ce aŭ câte cincĭ, șése rênduri de viță, și cu acésta ținŭ în obrațiile viilorŭ lorŭ liveḑile de pometurĭ și de fênŭ, fiind-că eĭ într'adinsŭ îșĭ micșoréză viile și îșĭ mărescŭ obrațile, de-șĭ facŭ liveḑĭ de pomĭ și de fên, cu socotéla că din acelea liveḑĭ nu aŭ a da dijmă, din care acéstă viclenie a lor, nu numaĭ stăpânul moșieĭ se păgubesce de dreptul moșieĭ, ci și chiarŭ camera Domnéscă de vinăriciŭ, găsimŭ cu cale, ca atâtŭ aceștia ce facŭ aceste viclenii de ținŭ pe lângă puțintică vie de astfelŭ de liveḑĭ marĭ, câtŭ și ceĭ maĭ de susŭ ḑișĭ ce îșĭ aŭ părăsitŭ viile, și toțĭ câțĭ vorŭ avea viĭ pe moșia sfinteĭ Mitropoliĭ, să ție liveḑĭ apărate pe mĕsura viilorŭ lorŭ, adecă din câte pogóne îĭ va fi via, pe jumĕtatea vieĭ să aibă numaĭ livedea apĕrată, iar câtă livede va avea maĭ multă să plătéscă ḑeciuiala după obiceiŭ, și din pomĭ și din fênŭ, cum și ceĭ ce nu vorŭ avea vie de loc, și vorŭ fi țindŭ numaĭ liveḑĭ de fênŭ și de pomeritŭ pentru negustorie, aceia să plătéscă deplinŭ ḑeciuiala, adecă din tótă livedea, precumŭ pentru acestŭ felŭ de pricină s'aŭ făcutŭ hotărîre și de către Măria Sa Mihaiŭ Vodă Suțul, cu sfatŭ de obște la asemenea pîră ce aŭ avutŭ Egumenu M-riĭ Raduluĭ Vodă cu locuitoriĭ de pe moșia Vălenĭ a M-riĭ de a se urma; iar hotărîrea cea de săvêrșitŭ rĕmâne a se face de către Înălțimea Ta. 1793, Sept. 7.

Filaretŭ al Ungro-Vlahieĭ. Dum. vel Banŭ. Ienache Moruzi celŭ Vornicŭ, ... Vel vor., ... Vel vor., ... Vel logof., ... Vel logof.

(Cond. XXIV, Fil. 412—413).

Moralitatea din respectulŭ căsnicieĭ era, cum se scie, sub scutulŭ bisericeĭ. Filaretŭ era fórte aspru în procesele de aşa natură. Dămŭ în notă unŭ curiosŭ actŭ relativŭ la o despărţenie din 1793, Aprilie. [1]

---

1. *Io Alecs. Constan. Moruzi Vvd.*

Judecata luĭ Cinca Polcovnicŭ din jud. Vâlcea cu Florea sin Diaconu Barbulŭ comisarŭ din jud. Argeşŭ pentru despărţenia Floreĭ de către fata luĭ Cinca.

.....In urma acesteĭ Anaforale aŭ datŭ jalbă Domnieĭ mele Florea pentru tal. 500, care se osîndesce a da la cutie, ḑicêndŭ că aŭ pusŭ socru-sĕŭ mâna pe dînşiĭ, la învoirea ce făcuse a ti despărţiţĭ, care n'aŭ fostŭ după pravilă primită în urmă de Prea Sînţia Sa părintele Metropolitŭ, şi cere ca să se împlinéscă de la socru-sĕŭ înapoĭ. Iar socru-sĕŭ împotrivă, dândŭ jalbă Domnieĭ mele, cere apĕrare de aceĭ banĭ, ḑicêndŭ că i s'a pricinuitŭ multă cheltuială, ămblândŭ întru acésta pricină. Decĭ făcêndŭ Domnia mea chibzuire la acésta, găsimŭ şi pe socrulŭ, ca şi pe ginere, vinovaţĭ, amêndouĭ la fapta ce aŭ urmatŭ împotriva pravileĭ, cu a face între dînşiĭ despărţire de cununie prin zapisele lorŭ; pentru acea ḑicemŭ, ca tal. 250, dintr'aceia să-ĭ întórcă socrulŭ la cutie, iar ceĭ-l-alţĭ tal. 250, dintr'aceia împreună, cu tótă zestrea ce va fi luatŭ Florea, şi încă jumĕtate cât taie fóia zestreĭ, care este osînditŭ Florea a da de la sine, ci după preţuirea care din porunca Domnieĭ mele aŭ făcutŭ starostea de negustorĭ, faţă cu amêndouĕ părţile, face zestrea jumĕtate tal. 274—30. Acestea câte trele condeile de zestre, banĭ să se dea în mânile mustreĭ, fiind Domnia mea sincatavasis, a se mulţămi Cutia cu tal. 250 pentru pricina ce arĕtămŭ, şi poruncimŭ zapciuluĭ să urmeze a face împlinire 1793, Aprilŭ 5.

Prea Înălţate Dómne!

Cinca ce aŭ fostŭ polcovnicŭ din jud. Vâlcea, prin jalba ce aŭ dat-o, către Măria Ta arétă, că avêndŭ o fată a sa ar fi căsătorit-o după unŭ Florea sin Diaconŭ Barbulŭ comisarŭ din jud. Argeş, june fiindŭ, şi după treĭ sĕptĕmânĭ aruncându-ĭ pricină, că nu ar fi găsit-o întru curăţia feciorieĭ, muncind-o cu casne înfricoşate, de aŭ rĕmasŭ şi la bólă, aŭ trimis-o a casă la numitulŭ tată-sĕŭ cu mare necinste, şi se rógă a-şĭ avea dreptatea; întru a căruia jalbă orânduindu-se de către Măria Ta Aprodul vătăşescu Mumbaşir, ca să mórgă şi prin scirea D-lorŭ Boerilorŭ Ispravnicĭ aĭ Judeţuluĭ, să ia pe Florea, şi aducêndu-lŭ aicĭ, să-lŭ înfăţişeze înaintea nóstră, ca să cercetămŭ pricina, şi să însciinţămŭ Mărieĭ tale cu Anafora; decĭ după poruncă înfăţişândŭ pe amêndouĕ părţile, amŭ vĕḑutŭ la mâna luĭ Cinca deosebită carte de judecată, a fratelui Episcopuluĭ Sevastie Chir Iosifŭ, de cercetarea ce aŭ făcutŭ cândŭ se afla la Rômnicŭ, totŭ pentru acéstă pricină, cu let. 1792. Iulie 15., în care cu mărturie 'l arétă, că după douĕ sĕptĕmânĭ de la căsătoria lorŭ, aruncându-ĭ acestŭ ponosŭ, că nu o aŭ găsit-o întru curăţia feciorieĭ, *ar fi băgat-o în lanţŭ de gâtŭ şi în fiare, şi în acestŭ felŭ aŭ ţinut-o 10 ḑile, bătênd-o în tóte ḑilele de mórte ca pe hoţĭ, şi înfricoşând-o că va să o împusce de nu-ĭ va*

Proselitismulŭ era cu îngrijire urmăritŭ de Filaretŭ. Adesea elŭ stărue la Domnitorŭ, să se acórde ajutóre la femeĭ botezate din altă lege. [1]

*

spune vre-unŭ nume de omŭ cu care aŭ păcătuitŭ, şi aşa ea sperîndu-se de mórte, aŭ arĕtatŭ pe unŭ Mihaiŭ Goşa ot. Oteşanĭ, şi spuindŭ acelŭ nume de omŭ, aŭ pus-o pe unŭ calŭ schiopŭ şi aŭ trimes-o la treĭ sĕptĕmânĭ a casă cu multe hule şi vorbe próste, pe care Mihaiŭ Goşa trimiţêndŭ de l'aŭ adusŭ faţă, aŭ făcutŭ cu totulŭ tăgăduire, cu însuşĭ Florea de faţă, şi arĕtă că nicĭ aŭ datŭ bănuială la unulŭ ca acela, fiindŭ omŭ trecutŭ cu vêrsta, şi maĭ vîrtosŭ sĕrmanŭ neputinciosŭ; şi întrebatŭ pe Florea ce rĕspunde? şi pentru acestea ce aŭ pătimitŭ soţia luĭ nu tăgădui, fără numaĭ ḑise, că părinţiĭ luĭ i-ar fi făcutŭ aceste, iar nu elŭ. Insă cât pentru că nu s'a găsitŭ soţia întru curăţenie şi acum totŭ asemenea arĕtă, la care Cinca socru-sĕŭ cu totulŭ făcu tăgăduire, că nu scie fiă-sa într'o faptă ca acea, căcĭ şi de aŭ arătatŭ acelŭ nume de omŭ, pentru ca să scape de gróza muncilorŭ aŭ arĕtatŭ; încă maĭ arĕtă că s'aŭ atinsŭ şi de cele-l-alte fete ce maĭ are, făcêndu-le pe tóte curve, şi acum nu póte să şi le mărite; ci dar Florea la acésta cu totulŭ este vinovatŭ, căcĭ de nu-şĭ găsea soţia întru curăţia *feciorieĭ, trebué de a doua ḑi să o fi trimesŭ la părinţĭ şi făr de a nu o ocărî, şi a o necinsti, iar nu tocmaĭ după treĭ sĕptĕmânĭ şi cu atâtea casne şi muncĭ înfricoşate; însă* fiindŭ-că încă de acolo de locŭ a fostŭ căḑutŭ la pace, ci între eĭ, făgăduindŭ Florea să dea tal. 500 luĭ Cinca, după cum însuşĭ Aprodu ce aŭ fostŭ orânduitŭ arĕtă, care i-aŭ adusŭ, le-amŭ ḑisŭ şi noĭ că bună este pacea, socotindŭ unirea caseĭ, iar nu despărţirea; dar venindŭ pe urmă înaintea nóstră cu same făcute de despărţire între eĭ, fiindŭ împotriva pravileĭ nu le-amŭ primitŭ, *că se cade o parte orĭ alta să se pedepséscă, iar nu ca cum nu ar fi fostŭ cununia după lege, să-şĭ deae eĭ voie de snóvă unulŭ altuia de 'nsuratŭ,* ci Florea ca unulŭ ce este vrednicŭ de mare pedépsă şi de glóbă după vina luĭ, găsimŭ cu cale *ca să deae la Cutia de milostenie tal. 500,* adecă: cincĭ sute, şi de vreme că nicĭ într'unŭ chipŭ nu vru a-şĭ primi soţia, găsimŭ cu cale ca să-ĭ împlinéscă tótă zestrea după fóia ce vĕḑumŭ la mâna luĭ, şi încă să maĭ deae de la sine pe jumĕtate cât taie fóia de zestre pentru casnele şi necinstea ce i-aŭ făcutŭ, fiindŭ omŭ cu chivernisală, apoĭ să şaḑă deosebiţĭ, ca să se véḑa urmările şi ale unuia şi ale altuia, câtă-va vreme, şi cândŭ nu se vorŭ uni a se lua iarăşĭ în locuinţă, atuncĭ li se va face hotărîrea cea desăvîrşitŭ; părerea nóstră aşa este, iar cea de săvîrşitŭ hotărîre rĕmâne a se face de către Inălţimea ta, şi aniĭ Mărieĭ Tale de la Dumneḑeŭ rugămŭ să fie mulţĭ şi norociţĭ. 1793 Mart. 28.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ.

Cond. XXIV, Fil. 65.

1. *Anaforaua Mărieĭ Sascăĭ spre a i se da câte tal. 2 pe lună de la Cutie.*

Io Alecsandru Constan. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea D-vóstră Nazirilorŭ Epitropĭ, să aveţĭ a'ĭ da pe tótă luna câte tal. douĭ de la Cutia milostenieĭ, ajutorŭ pentru hrana vieţeĭ eĭ. — 1793. Iunie 5.

Să venimŭ la ultimulŭ actŭ, la înlocuirea luĭ Filaretŭ II prin Episcopulŭ de Buzĕŭ, Dositheiŭ Filiti.

Orĭ-care fie motivele reale ale *paretisuluĭ* Mitropolituluĭ Filaretŭ II, fie cele maĭ susŭ aduse, fie purtarea anterióră a luĭ, cându spiona şi pe Austriacĭ şi pe Muscalĭ, prin agenţĭ secreţĭ,[1] destulŭ că în

---

Prea Inălţate Dómne.

Maria ce aŭ fostŭ sască aŭ jăluitŭ Mărieĭ Tale arĕtându că fiindŭ de altă lege aŭ trasŭ la pravoslavnica credinţă, şi aŭ primitŭ creştinescul celŭ adevĕratŭ botezŭ, şi fiindŭ-că este fórte scăpĕtată, se rógă Inălţimiĭ Tale, ca să fie miluită cu cea ce Duhul sfântŭ a lumina pe Măria ta, spre a-ĭ fi de hrană vieţeĭ; întru a căruia jalbă ni se poruncesce de Inălţimea ta ca să teorisimŭ; decĭ veĭ sci Măria Ta, că următorĭ fiindŭ acesteĭ poruncĭ, amŭ făcutŭ cercetare, aducêndŭ şi pe preotulŭ Mahalaleĭ, unde se află ea şedĕtóre, carele aŭ adeveritŭ că, cu adevĕratŭ este botezată şi cu rîvnă păzesce sfânta Biserică, silindu-se spre împlinirea legeĭ, şi că este străină şi săracă, după cum se jăluesce, adevĕratŭ este, dar felulŭ némuluĭ este de ómenĭ proştĭ; una ca acésta ce aŭ năvălitŭ la Ţéră pravoslavnică şi la credinţa legeĭ, se cuvine a fi miluită pe starea eĭ; de acésta însciinţămŭ, iar hotărîrea cea de sĕvîrşitŭ rĕmâne la Măria Ta. — 1793. Iulie 30.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ. Dimitrache Banu. Scarlatŭ Vornicu.

Cond. XXIV, Fil. 289.

Anaforaua Marieĭ Feteĭ, ce este botezată din Ovreĭ, ca să i să dea ajutorŭ de la Cutie tal. 100.

Io Alecsandru Constan. Moruzi Voivodŭ.

Poruncimŭ Domnia mea să deae acesteĭ jăluitóre Maria Fata de la Cutia de milostenie a Epitropieĭ de Obşte tal. una sută — 1793. Maiŭ 22.

Prea Inălţate Dómne,

Ascultându luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare, şi amŭ aflatŭ jalba eĭ adeverită, că aŭ fostŭ fată de Ovreiŭ şi s'aŭ botezatŭ, şi acum se află subt razemulŭ D-luĭ Cluceriuluĭ Ión Florescu, şi că s'aŭ găsitŭ şi unŭ omŭ negustoraş să o iae întru căsătorie, pentru care din celea-l-alte trăbuinţe aŭ ajutat-o D-luĭ maĭ susŭ numitulŭ Boeriŭ, rĕmâindŭ acum pricina zătignireĭ numaĭ pe tal. 300, ce-ĭ arétă în jalba eĭ; se cade dér după orânduiala cea cu acestŭ felŭ de obrazurĭ, a ajutora-o după starea eĭ, ca să poată a se căsători, — şi cum va lumina D-ţeŭ pe Măria ta. — 1793. Maiŭ 16.

Cond. XXIV, Fil. 159.

Scarlatŭ Vornicul.

1. Vedĭ cele ce se scrie despre Filaretŭ, Alexie Exarcha, „Valachiæ Iegumenus et Theologiæ, professor Mitropoliæ Bucurestensi“ în 2 Maiŭ 1783, către Cneazu Potemkin. Tom. 13, Analele Societ. Ist. Archeologice, Odesa, 1883.

Septembrie 25, se face de Divanulŭ ţĕreĭ, dupe porunca Domnitoruluĭ, alegere de noŭ Mitropolitŭ în persóna luĭ Dositheiŭ. Subscriitoriĭ anaforaleĭ, cu care Divanulŭ supune întăririĭ Domnitoruluĭ alegerea luĭ Dositheiŭ, fură: Dumitrache, banŭ; Nicolae Brăncovénu, vist.; Dumitrache Racovită, banŭ; Enache Văcărescu, vel spăt.; Enache Moruzi, vel vorn.; Scarlatŭ Greceanu, vorn.; Nicolae Filipescu, vel vorn.; Costache Ghica, vel logof.; Manolache Grădişténu, Radu Golescu, vel logof.; Scarlatŭ Ghica, vel logof.; Constantinŭ Filipescu, vel vist.; Constantinŭ Ştirbeĭ, vist.; Mateiŭ Fălcoianu, vel vist.; Isacŭ Raletŭ, Ştefanŭ, Hatmanŭ; Iónŭ, Vist.; Constantinŭ Bălăcénu, pahar.; Iónŭ Florescu, Constantinŭ Baratonŭ, clucerŭ; Dumitrache Varlaam, Enache Mavrocordatŭ, Grigore Hrisoscoleo, pahar.; Dumitraşcu Racoviţă, pahar.; Iónŭ Comănénu, vel pahar.; Iordache Palade, stol.; Constantinŭ Varlaamŭ, serdarŭ; Iónŭ Ştirbei.

Boeriĭ aceştia ḑicŭ la începutulŭ anaforaleĭ lorŭ:

« Din luminata porunca Mărieĭ Tale, adunându-ne la Divanŭ, amŭ făcutŭ chibzuire asupra alegeriĭ de Mitropolitŭ alŭ patrieĭ nóstre, în vreme ce prea sfinţia sa *părintele Chirŭ Filaretŭ s'a păretisitŭ de bună voĭe*, obiceiulŭ vechiŭ alŭ patrieĭ nóstre este, ca *deapururea alegerea Mitropolituluĭ să se facă din Episcopiĭ ţĕreĭ, ceĭ maĭ vechĭ, care se va întâmpla, care astă-ḑĭ este părintele Buzĕŭ, Chirŭ Dositheiŭ, iar de vreme ce înţelepţiunea Înălţimeĭ Tale, şi dorirea ce aĭ de patria nóstră ne este cunoscută, etc.* »

Domnitorulŭ în aceiaşĭ ḑi în care i s'a comunicatŭ anaforaua, o şi aprobă în coprinderea următóre:

« După paretisisŭ ce de bună voĭe a datŭ prea sfinţia sé părintele Mitropolitŭ al Ungro-Vlahieĭ, Chirŭ Filaretŭ, făcêndŭ Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ veliţĭ boeriĭ Domnieĭ mele, de obşte arĕtare, întâĭ de obiceiulŭ păměntuluĭ şi arĕtându-ne şi treĭ obraze după obiceiulŭ boerescŭ, s'a mulţămitŭ pe Domnésca nóstră chibzuire, alegere şi hotărîre; viindŭ însuşĭ Dumnélorŭ toţĭ de faţă, înaintea Domnieĭ mele, şi împreună cu Dumnélorŭ făcêndŭ Domnia mea toate cele cuviincióse de la Dumnélorŭ, amŭ alesŭ şi amŭ hotăritŭ Domnia mea, ca să aşeḑămŭ cu provivasmos pe iubitorulŭ de Dumneḑeŭ, Episcopulŭ Buzĕuluĭ, Chirŭ Dositheiŭ, Mitropolitul ţĕriĭ, încredinţându-ne şi de petrecerea sfinţieĭ sale cea până acumŭ, şi nădăjduindŭ şi la procopsélă şi areti ce are că va petrece asemenea vieţuire şi de aci înainte, decĭ amŭ întăritŭ Domnia mea... 1793, Sept. 25».

Vel Logof.

Ipopsifiarea, adecă sfinţirea nouluĭ Mitropolitŭ, se face după primirea obicĭnuituluĭ egdosŭ, mijlocitŭ de însuşĭ Alexandru Moruzi la Patriarchie. Patriarculuĭ 'ĭ-a scrisŭ Domnitorulŭ şi 'ĭ a trămis demisiunea *de bună voĭe* a Mitropolituluĭ Filaretŭ.

Ca încă odată să acopere adevĕratele cause ale retragerii sale din scaunŭ, Filaretŭ sacrézĕ însuşĭ, împreună cu nouĕ arhiereĭ, pe noulŭ Mitropolit, semnând în condica sfântă ca «fost Mitropolitŭ al Ungro-Vlahieĭ.»

Ne rĕmâne acumŭ a urmări istoria bisericeĭ sub A. Moruzi, de la înscăunarea Mitropolituluĭ Dositheiŭ şi în genere.

Una din cele d'intâiŭ întrebărĭ ce se agită sub noul Mitropolitŭ, este relativă la dările ce Mitropolitulŭ şi Episcopiĭ aŭ de a percepe de la preoţĭ şi în genere de la clerŭ. Dositheiŭ, prin anaforaoa către Domnitorŭ, din 27 Noembre 1793, face istoricul întroducereĭ dărilor abusivŭ impuse cleruluĭ de Mitropolitŭ şi Episcopĭ, şi, ca să capete iubirea acestuĭ clerŭ, renunţând la o parte din folóse, propune Domnituluĭ, ca prin încuviinţarea luĭ, să se reducă ploconul şi baniĭ pentru cârjă şi să se desfiinţeze abusiva luare de banĭ pentru hirotonie. [1]

Domnitorulŭ aprobă vederile Mitropolituluĭ Dositeiŭ: perceperea

1. Iată anaforaoa nouluĭ Mitropolitŭ şi resoluţiunea Domnéscă:

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

«Prea sfinte Mitropolite alŭ Ungro-Vlachieĭ, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea acéstă Anafora ce ne facĭ, şi fiindŭ-că suntemŭ Domnia mea nădejduiţĭ cum că prea sfinţia ta veĭ îngriji pentru tagma preoţéscă, de a li se păzi dreptatea, spre a nu se încărca cu maĭ multŭ, séŭ a li se face altă verĭ-ce supĕrare de către protopopiĭ şi zapciiĭ preoţescĭ, iată, după pliroforia ce ne facĭ sfinţia ta de acestŭ obiceiŭ alŭ ploconuluĭ cârjiĭ, care se dă numaĭ odată, când se face Mitropolitŭ, cum că a fostŭ de la toţĭ preoţiĭ şi diaconiĭ din tótă ţéra, osebitŭ de ploconulŭ celŭ următorŭ pe anŭ, care este numaĭ de la preoţiĭ şi diaconiĭ din Eparhia Mitropolieĭ; întărimŭ Domnia mea de a se urma şi de acumŭ şi dămŭ voĭe şi sloboḑenie prea sfinţieĭ téle, de a pune în faptă, dând preoţiĭ şi diaconiĭ din tóte judeţele câte taleriĭ 6 1/2 ploconulŭ cârjiĭ, la care să grijescĭ prea sfinţia ta, cum ḑicemŭ, ca să nu se supere maĭ multŭ, orĭ cu sume de parale pentru teşcherea, séŭ într'altŭ chipŭ, măcarŭ cu unŭ banŭ, să fie preoţiĭ cunoscĕtorĭ şi mulţămiţĭ la scăḑĕmêntulŭ ce li s'a făcutŭ. 1793, Noembrie 29.»

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

«După ce Dumnezeiasca pronie a bine-cugetatŭ în inima Mărieĭ téle şi ne-amŭ ridicatŭ şi noĭ în prea fericitele ḑilele Mărieĭ téle la acéstă stepena a sfinteĭ Mitropoliĭ a Ungro-Vlahieĭ, de care pururea suntemŭ îndatoraţĭ a ruga

ploconuluĭ cârjeĭ odată pentru tot-d'auna cu scăderea propusă de Mitropolitŭ.

Simonia în biserică era ajunsă la extremŭ. Hirotoniile se plăteaŭ pe faţă şi cu sume importante. Ceĭ ce astfelŭ luaŭ darulŭ îşĭ asiguraŭ scutirĭ şi folosinţe nemeritate prin cultura lor. In vedere cu asemenea stare de lucrurĭ, Mitropolitulŭ Dositeiŭ supune luĭ Alexandru Moruz anafora, în Decembre 22, anulŭ 1793, prin care, referindu-se la epistolia S-tuluĭ Tarasie, patriarchulŭ Constantinopoleĭ şi la hrisovulŭ nizamŭ pentru orânduelile bisericesci al Domnitoruluĭ Gregorie Ghica [1],

---

pe milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru întregimea sĕnătăţeĭ şi norocirea anilorŭ vieţeĭ Mărieĭ tăle, întru prea luminatŭ scaunulŭ acesteĭ de *Dumneḑeŭ* ţinute ţĕrĭ, înşciinţămŭ Măriei tale, că din vechime, ca o pravilă s'a hotarîtŭ, şi ca unŭ alcătuitŭ obiceiŭ s'a păzitŭ, ca Arhiereul loculuĭ să foloséscă de la toţĭ preoţiĭ şi diaconiĭ Eparhieĭ séle cu unŭ ploconŭ pe totŭ anulŭ, ca unŭ chipŭ de supunere scaunuluĭ Mitropolieĭ pentru molitva şi blagoslovenia cu care se împărtăşesce de Archiereulŭ loculuĭ, care ploconŭ până la o vreme se obicĭnuia a se lua într'unŭ felŭ, apoĭ maĭ în urmă, încă din ḑilele Mărieĭ séle Alexandru Ipsilant Voevod. s'a hotărîtŭ de taleriĭ 3.80 şi totŭ aşa s'a urmatŭ în toţĭ aniĭ, la toţĭ Mitropoliţiĭ, până la fratele proin Mitropolitulŭ chirŭ Filaretŭ; iar la vreme când se ridică noŭ Mitropolitŭ, acestŭ ploconŭ îlŭ lua îndoitŭ, cu numire: ploconulŭ cârjiĭ, şi nu numaĭ din Eparhia Mitropolieĭ îlŭ lua, ci şi din Eparhiile Episcopilorŭ sĕĭ, şi numaĭ atunciĭ odată întâiŭ la luarea cârjiĭ, iar nu şi altă dată, măcarŭ câtŭ de mulţĭ aniĭ să fie păstoria, (fără da numaĭ pe totŭ anulŭ obicĭnuitulŭ ploconŭ la prasniculŭ Mitropolieĭ, precum maĭ susŭ arĕtămŭ), şi încă reposatul Mitropolitŭ Cozma, acestŭ ploconŭ alŭ cârjiĭ 'l-a luatŭ nu îndoitŭ, care face câte taleriĭ şépte, ci câte taleriĭ şépte şi jumĕtate precum şi fratele proin Mitropolitulŭ asemenea 'ĭ-a urmatŭ, iar noĭ socotimŭ mare greutate obştieĭ preoţescĭ ce într'aceste trecute vremĭ a simţitŭ, şi de a-ĭ maĭ aduce întru óreşĭcare repaosŭ de odihnă în prea fericite ḑilele Mărieĭ tăle, nu poftimŭ a fi următorĭ precum ceĭ dinaintea nóstră fraţĭ Mitropoliţĭ, ci din taleriĭ 7.60, cât până acum aŭ datŭ, maĭ lăsămŭ taleriĭ unulŭ, ca să rĕmâe ploconulŭ cârjiĭ 6.60. Acestŭ obiceiŭ şi veche orănduială, ce şi până acum s'a păzitŭ între Mitropolitŭ şi Episcopĭ, rugămŭ Inalta milostivă înţelepciunea Mărieĭ tăle, să se întăréscă a se urma şi acum, la ridicarea nóstră întru acésta păstorie a Ungro-Vlahieĭ, căcĭ precum pururea am maĭ arĕtatŭ la prea înţeleptulŭ auḑulŭ Mărieĭ tăle, la tótă obştea cinstiteĭ boerimĭ, cu făgăduitŭ cuvêntŭ, asemenea şi acum, că acésta numaĭ estimpŭ a ne fi ajutorŭ la grea datorie în care astă-dată se află casa Mitropolieĭ, iar altele câte acum rĕŭ s'a obicĭnuitŭ, precum şi baniĭ hirotoniilor, carĭ a adusŭ mare catahrisis la partea bisericéscă, amŭ hotărîtŭ ca să lipséscă tóte acelea a nu se maĭ lua, fără de numaĭ acésta, care cu vechiŭ obiceiŭ urmându-se, arĕtămŭ Mărieĭ tăle, şi rugămŭ a se energhisi, iar aniĭ Mărieĭ tăle de la Dumneḑeŭ, rugămŭ a fi îndelungaţĭ... » 1793, Noembrie 18.

1. Iată Anaforaoa Mitropolituluĭ, care a provocatŭ acéstă resoluţiune domnéscă:

Prea Înălţate Dómne!

« Din începutŭ, de când sobornicésca Biserică a luĭ Hristosŭ aŭ luatŭ

propune Domnitoruluĭ Moruz, să dea şi elŭ unŭ nizamŭ, prin care să se opréscă hirotonirea de preoţĭ peste trebuinţa bisericeĭ şi anume să nu se hirotoniséscă decâtŭ pentru anumită biserică boerésca, séŭ monastirésca, séŭ moştenéscă. Mitropolitulŭ acceptă ca acestŭ nizamŭ să fixeze şi darea legiuită pentru hirotonie, ca să se curme abuzulŭ.

Unŭ singurŭ lucru, ş'acela era celŭ maĭ importantŭ, nu se propunea de Mitropolitulŭ: cererea de maĭ multă învăţătură de la preoţĭ, căcĭ Mitropolitulŭ, prin anaforaoa sa, cu referinţă la cultura preoţilorŭ, se mărginesce a propune Domnitoruluĭ, ca aspiranţiĭ la hirotonie *«ce se vorŭ afla vrednicĭ, să se catihisésca maĭ nainte de hirotonie celŭ*

---

starea sé după atâtea tiranicescĭ goniriĭ şi vĕrsăriĭ de săngiuiriĭ mucenicescĭ, atâta s'aŭ întăritŭ cu darulŭ şi cu puterea luĭ Dumneḑeŭ, încâtŭ s'aŭ arĕtatŭ prea adevĕratŭ cuvêntulŭ Domnuluĭ nostru Isusŭ Hristosŭ, ce aŭ ḑisŭ, că «porţile Iaduluĭ nu o vor birui,» iar după încetarea cruḑimeĭ tiranilorŭ se ocrotea de politicésca stăpânire creştinéscă, care cât creştea, atâta şi Biserica se mărea, şi credinţa se întindea până la marginile lumeĭ, şi era minunatŭ Dumneḑeŭ întru lucrurile séle cele marĭ prin sfinţiĭ sĕĭ; dar din vreme în vreme clătind politicésca stăpânire, aŭ slăbitŭ şi Biserica, trecêndu-se cu vederea obiceiurile eĭ, şi ne urmându-se canónelc eĭ, şi din celea şépte taine marĭ bisericescĭ, una, care este preoţia, din începutŭ împotrivitoriulŭ Evangelicesciĭ propovăduiriĭ ş'aŭ pusŭ tóte meşteşugurile luĭ, ca să o defaimeze şi să semene întru dênsa călcare de lege şi iubire de argintŭ, vĕḑêndŭ că darulŭ eĭ, s'aŭ orânduitŭ a se da fără de plată, după porunca Domnuluĭ, ceea ce aŭ ḑisŭ către Apostoliĭ sĕĭ: *In darŭ aţĭ luat, în darŭ să daţĭ celor vrednicĭ;* decĭ încă de atuncĭ semănătoriulŭ neghinilorŭ, viclénulŭ Satana, ca din adâncŭlŭ pământuluĭ aŭ rĕsărit pre Samarinénulŭ *Simonŭ Vrăjitoriulŭ*, care botezându-se şi vĕḑêndŭ făcêndu-se mulţime de minunĭ prin Apostolĭ şi elŭ fiindŭ iubitorŭ de arginţĭ, ca Iuda, ca să câştige banĭ, aŭ mersŭ la Apostolĭ şi prin dare de banĭ aŭ cerutŭ să ia darulŭ, şi în locŭ de darŭ aŭ luatŭ argintulŭ luĭ Dumneḑeŭ prin gura Apostoluluĭ luĭ Petru, carele aŭ ḑisŭ către dênsulŭ: *„Argintulŭ tĕŭ să fie cu tine spre peire, că aĭ socotitŭ că darulŭ luĭ Dumneḑeŭ se cumpĕră cu banĭ.“* De atuncĭ dară aŭ începutŭ a se auḑi acestŭ nume al simonieĭ, şi ca o lepră a se întinde, care măcar că de sfinţiĭ Apostolĭ greŭ s'aŭ canonitŭ a se goni de la uşile bisericescĭ, ca un lucru fără de lege, cum şi de către tóte săbórele ce s'aŭ făcutŭ după vremĭ s'aŭ anatemisitŭ, însă cu trecerea vremiĭ, după cum amŭ ḑisŭ, clătind politicésca stăpânire şi neurmându-se orânduiala bisericéscă, după sfintele canóne, din pricina multor goniriĭ şi desghinărĭ ale rĕilorŭ credincioşĭ ereticĭ, ce s'aŭ arĕtatŭ după vremĭ, aŭ ajunsŭ acésta fără de lege să se socotéscă ca o lege, şi cea maĭ mare faptă necuviinciósă, ca un obiceiŭ bisericescŭ, şi calea cea de pierḑare, care duce la Iadŭ, ca o dréptă şi nerătăcită. Şi ar fi acésta óre-ce de suferitŭ, unde jugulŭ greŭ şi veniturile bisericescĭ puţine, dară unde este şi stăpânire politicéscă creştină (care Dumneḑeŭ celŭ sfântŭ ne-aŭ lăsat-o ca una scântee spre razemŭ némuluĭ nostru creştinescŭ într'aceste de Dumneḑeŭ păzite ţĕrĭ) şi sunt şi Bisericile slobode şi după vremĭ şi înzestrate cu óre-carĭ venituri, cu milĭ Domnescĭ, a se trece cu vederea taina preoţieĭ, cu adevĕratŭ şi pecatul va fi

maĭ puţin o jumĕtate de anŭ de către dascălulŭ Mitropolieĭ pentru ca să se deprindă la S-ta scriptură şi la slujbele bisericescĭ şi după aceea să se hirotonisĕscă pre numele Bisericeĭ satuluĭ Boerescŭ, séŭ Monastirescŭ, séŭ Mostenescŭ, ca să rĕmâe nestrămutaţĭ, neschimbând locul séŭ biserica.»

Alexandru Moruz, cu resoluţiunea pusă asupra anaforaleĭ Mitropolituluĭ Dositeiŭ, rânduesce afacerea în studiul Mareluĭ Banŭ Ghica, a Spătaruluĭ Văcărescu, a marilorŭ vornicĭ şi a marilorŭ logofeţĭ cu următórea resoluţiune:

---

maĭ greŭ şi greşala neĭertată. Dreptŭ aceea, acum în prea fericitele ḑile ale Înălţimeĭ téle, ca unul ce escĭ de Dumneḑeŭ luminatŭ şi împodobitŭ cu multe feluriĭ de daruriĭ, încât să te numescĭ *camară* a pravoslavieĭ, stâlpulŭ Bisericeĭ şi lŏcaşŭ bunelorŭ şi strălucitelorŭ fapte, bine-voindŭ ḑiua şi nóptea pentru bisericésca şi politicésca îndreptare şi cu bună orânduială; amŭ socotitŭ că este trebuinciosŭ lucru, să înşciinţezŭ înţelepciuneĭ înălţimeĭ téle printr'acéstă smerită a mea anafora, fierbinte rugându-mĕ a se teorisi, cândŭ veĭ avea vreme, o epistolie a sfântuluĭ Tarasie Patriarhulŭ Ţarigraduluĭ, ce se află întru al doilea tomŭ sobornicescŭ la list. 896, a căruia începutŭ este *(textŭ grecescŭ)* şi pliroforisindu-te Înălţimea ta, câtŭ este de mare pĕcatulŭ acesteĭ călcăriĭ de apostolicescile canóne, să bine-voiţĭ a maĭ vedea şi un hrisovŭ pentru orânduielele bisericescĭ ce s'aŭ făcutŭ de rĕposatulŭ Domnŭ Gregorie Ghica Vodă, întru care hrisovŭ aduce mărturia apostolicescilorŭ, săbornicescilorŭ şi politicescilorŭ pravilĭ şi canóne, şi cândŭ se va găsi cu cale, a se înoi acestŭ hrisovŭ, prin porunca Înălţimeĭ téle, să orânduiască, ceĭ ce se vorŭ alege din cinstiţiĭ Boeriĭ, cariĭ teorisândŭ atâtŭ canónele şi vechiurile obiceiuriĭ ale Ţĕriĭ, câtŭ şi stricarea ce s'aŭ făcutŭ pre urmă, să hotărescĭ Înălţimea ta, un lucru de mĕsură a se da de acumŭ înainte pentru slujitoriĭ Bisericeĭ şi pentru liturgia Archiereuluĭ, carele să hirotonisĕscă numaĭ atâţia, câţĭ vor fi de trebuinţă, prin mărturiĭ vrednice de credinţă, cariĭ după ce se vorŭ afla vrednicĭ, să se catihisĕscă maĭ înainte de hirotonie, *celŭ maĭ puţinŭ o jumĕtate de anŭ, de către dascălul Mitropolieĭ,* pentru ca să se deprindă la sfânta scriptură şi la slujbele bisericescĭ, şi *după aceea să se hirotonisĕscă pre numele bisericeĭ satuluĭ, boerescŭ, séŭ mônăstirescŭ, séŭ moştenescŭ, ca să rĕmâe nestrămutaţĭ, neschimbândŭ loculuĭ séŭ biserica,* şi acésta făcându-se şi hrisovulŭ în curêndŭ se va tăia rĕulŭ obiceiŭ, se va urma buna orânduială şi va lipsi şi defăimarea, şi va începe în luminate ḑilele Mărieĭ téle o epohie vrednică de laudă, după cum politicescĭĭ buneĭ orânduelĭ, aşia şi bisericescĭĭ împodobirĭ, întru veşnică pomenire a prea slăvituluĭ nume al Înălţimiĭ téle; iară prea puterniculŭ Dumneḑeŭ, care dăruesce din nedeşertate isvórele séle totŭ darulŭ desăvêrşitŭ celorŭ ce-lŭ proslăvescŭ pre dênsulŭ, să hărăzéscă şi Înălţimeĭ téle anĭ indelungaţĭ şi prea fericiţĭ, cu neclătită întemeiere şi oblăduire de mulţĭ anĭ întru prea înaltulŭ scaunŭ Mărieĭ téle. 1793, Decembre 22.»

Al Mărieĭ téle către Dumneḑeŭ fierbinte rugătorŭ,
şi smeritŭ părinte sufletescŭ

Dositeiŭ al Ungro-Vlahieĭ.

Cond. XXV, Fil. 196—198.

Io Alex. Const. Moruz Vod.

« Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ Boerilor Domnii-mele, D-vóstră biv. vel. Bane Ghico, i vel. Vist., i vel. Bane, i vel. Spatarŭ Văcărescule, i veliţilor Dvornicĭ, şi veliţilor Logofeţĭ, fiind-că prea sfinţia sa Mitropolitulŭ Ungro-Vlahieĭ din rîvnă Dumnedeéscă, şi din fierbinte grijă, şi datorie a credinţeĭ, aŭ făcutŭ Domnieĭ-mele acéstă Anafora, prin care ne arétă catahrisisŭ ce împotriva bisericeşcilorŭ canóne s'aŭ obişnuitŭ d'o vreme încóce la rêndulŭ hirotoniilor, de a se da darulŭ preoţieĭ în banĭ, care nu numaĭ defăimare se face, şi pĕcatŭ mare pricinuesce în adevĕr, ci încă şi deosebită catigorie, că cu mijlocirea de faţă, câştigându-se darulŭ, se înmulţescŭ preoţiĭ peste trebuinţă, fie séŭ nu fie adevĕrată acésta, îndestulŭ este a dice cuvêntulŭ celŭ adevératŭ, că cu înmulţirea preoţilorŭ orĭ în ce chipŭ, tóte datoriile şi greuţăţile Ţĕriĭ rĕmânŭ însărcinate numaĭ asupra norodului mirenilorŭ, care şi acésta, îndestulŭ este încă o nedreptate ; pentru aceea dar lăudându-ĭ bunŭ cugetulŭ prea sfinţieĭ séle Mitropolituluĭ, carele lepădându şi neprimindŭ acestŭ felŭ de dobândă neprimită Bisericeĭ, face Domnieĭ-mele acéstă cu cale arĕtare, orânduimŭ dar pe D-vóstră, ca să vĕ adunaţĭ la sfânta Mitropolie, unde viindŭ şi sfinţia lorŭ Episcopiĭ şi citindŭ acéstă Anafora a prea sfinţieĭ séle, aşişderea teorisindu-şĭ Hrisovulŭ Domnieĭ-séle rĕposatuluĭ Gregorie Vodă, să chibzuiţĭ aceea ce va fi cu cale şi de mĕsură pentru slujitoriĭ Bisericeĭ şi pentru Liturghia Archiereuluĭ a se orîndui de la hirotoniile, acele numaĭ câte şî când şi unde cu adevĕratŭ va fi trebuinţă şi lipsă de preotŭ, să arĕtaţĭ părerea Dumnévóstră prea sfinţieĭ séle Mitropolituluĭ, care şi pentru a fi feriţĭ Archiereiĭ de categoria ce dicemŭ a înmulţiriĭ preoţilorŭ, se va socoti şi mijloculŭ hierotoniilorŭ a se arĕta la Domnie trebuinţă când va fi, ca prin şcirea Domnieĭ să se facă ; decĭ dară, după cum prea sfinţia sa însuşĭ din bună rîvnă arĕtă şi o cere acésta, trebue şi Dumnévóstră cu aceeaşĭ rîvnă de bună faptă să nu zăboviţĭ a vĕ aduna, şi fără de zăbavă a pune în faptă Nizamulŭ acesta, la care să epistasiţĭ Dumnévóstră veliţilorŭ Logofeţĭ şi cu Vatavu de paharniceĭ zapciĭ ; să ni se arete în scrisŭ prin Anafora. 1793, Decembre 28. »

Cond. XXV, fila 196 *Vel Logof.*

In urma acesteĭ resoluţiunĭ, boeriĭ «*halea şi mazili*» întocmescŭ nizamulŭ, care sub formă de hrisovŭ, se promulgă.

Spune acestŭ hrisovŭ, care era ploconulŭ la care era obligatŭ celŭ

hirotonitŭ şi care ploconŭ îndemna pre Episcopĭ să înmulţéscă hirotoniile.

La începutŭ, acestŭ ploconŭ consta din unŭ berbecŭ, douĕ baniţe orzŭ, şése vedre vinŭ,... obróce de făină, 30 de găinĭ şi optŭ galbenĭ. Acestŭ ploconŭ apoĭ se dete în banĭ şi deveni unŭ mare abusŭ şi jafŭ, adăogându-se obligaţiunea pentru celŭ ce ămbla după hirotonie, să împarţă banĭ pe la protopopiĭ, logofeţiĭ şi zapciiĭ isprăvnicescĭ, ba chiar şi pe la ispravnicĭ. Hrisovulŭ dispune, ca nicĭ o hirotonie să nu se maĭ facă decât după constatare prealabilă de lipsa de preotŭ şi numaĭ cu încuviinţarea Domnitoruluĭ şi că candidatulŭ este vrednicŭ «*maĭ vĕrtosŭ pentru învĕţătura luĭ.*» Asemenea candidatŭ, ţinêndu-se sémă de împrejurările ḑileĭ «şi sarcina datoriilorŭ în care se află căḑute eparhiile ţĕreĭ dintr'ale vremilorŭ rĕsvrătirĭ şi din catahrisis de maĭ 'nainte» nu va da altŭ ploconŭ decât pentru diaconie taleri 40, iar de va fi să se şi preoţéscă după 30—40 ḑile, să plătéscă amêndouĕ hirotoniile numaĭ 50 taleri. Décă preoţia o ia peste o jumĕtate anŭ, séŭ maĭ târḑiŭ, ploconulŭ va fi din fie-care hirotonie câte 40 taleri, scutitŭ fiindŭ candidatulŭ de orĭ-ce alte cheltuelĭ. [1]

1. Iată acestŭ importantŭ şi curiosŭ actŭ :

Hrisovulŭ pentru orânduiala hirotoniilorŭ preoţescĭ.

Io Alecsandru Constant. Moruzi Vvd.

«Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕrilorŭ, cărora li s'aŭ încredinţatŭ de la Dumneḑeŭ puterea şi stăpânirea de noróde, îndatoraţi fiindŭ a griji cu neadormire pentru tóte câte sunt spre buna orânduială şi dreptate a supuşilorŭ sĕĭ, de a pune în faptă şi a nu lăsa nicĭ unŭ lucru rĕŭ a curge cu nebăgare de sémă, atâtŭ pentru partea politicéscă, câtŭ şi pentru tagma preoţéscă, ca unŭ norodŭ ce de obşte împreună iaste încredinţatŭ sub o stăpânire şi oblăduire creştinéscă, căria datoriĭ aflându-ne Domnia mea pururea îngrijaţĭ şi pentru tóte cele de trebuinţă râvnindŭ, între alte pricinĭ obştescĭ ale ţĕreĭ ce ne trudimŭ de cândŭ milostivulŭ Dumneḑeŭ ne-aŭ hărăzitŭ Domnia Valachieĭ, neîncetatŭ şi fără pregetare a le întocmi în starea cea cuviinciósă şi a aduce cele căḑute din rânduiala lorŭ la urmarea cea bună, aflat-am tréba hirotoniilorŭ preoţescĭ, care iaste partea cea alésă între norodulŭ creştinescŭ şi care iaste una din sfintele taine bisericescĭ, căḑută maĭ d'înainte de la o vreme încóce la unŭ catahrisis nesuferitŭ; avêndŭ adică lesnire orĭ-cine vrea, prin mijlociriĭ neprimite bisericeĭ, împotriva sfintelorŭ canóne bisericescĭ, a câştiga darulŭ preoţieĭ şi înmulţindu-se hirotoniile fără trebuinţă şi fără de nicĭ unŭ cuvêntŭ, pricinuindŭ cu acésta obştieĭ locuitorilorŭ mirenĭ însărcinare şi nedreptate, rĕmâindŭ numaĭ asupra lorŭ datoriile ţĕreĭ; decĭ chibzuind Domnia mea de a pune acésta în orânduiala cea cuviinciósă, aflat-am acum pre P. S. S. celŭ alesulŭ de Dumneḑeŭ Mitropolitulŭ Ungro-Vlahieĭ Kirŭ Dositeiŭ d'împreună cunoscĕtorŭ acesteĭ rele obicĭnuinţă şi ferbinte râvnitorŭ şi sîrguitorŭ

Acestŭ hrisovŭ care constitue o specie de lege, totŭ aşa cum este

---

spre îndreptarea acesteĭ pricinĭ bisericescĭ, care însuşĭ ne-a datŭ anafora de la 22 ale luĭ Decembre, întru care, după ce ne arétă şi P. S. S. pĕcatulŭ ce se pricinuesce dintr'acésta, ferbinte ne face rugăciunea, ca să nu lăsămŭ maĭ multŭ să curgă acestŭ catahrisis, ce de la o vreme încóce s'aŭ obicĭnuitŭ la tréba hirotoniilorŭ, împotriva bisericescilorŭ canóne, maĭ vêrtosŭ într'acéstă stĕpânire pravoslavnică, unde şi nu sunt bisericile şi eparchiile isterisite de venitурĭ şi de milĭ Domnescĭ şi să orânduimŭ din boeriĭ divanuluĭ Domnieĭ mele, obraze alese, spre a teorisi vechiulŭ obiceiŭ alŭ ţĕreĭ, din hrisóve domnescĭ ale bĕtrânilorŭ Domnĭ, cum şi stricarea ce s'aŭ făcutŭ în urmă, şi după ce se va orândui mijloculŭ celŭ cuviinciosŭ spre pliroforia trebuinţeĭ pentru acela ce va să se hirotoniséscă, să se socotéscă un lucru de mĕsură, care să se hotărască de către Domnia mea: ce să se dea de acumŭ înainte, nu cu nume de havaetŭ, séŭ plată pentru hirotonie, — care este împotriva bisericescilorŭ canóne, — ci pentru ostenéla slujitorilorŭ bisericescĭ şi pentru liturghia Archiereuluĭ, numaĭ de la aceia, câţĭ şi cândŭ va fi trebuinţă de a se hirotonisi? A căruia anafora primind-o Domnia mea, dupe ce amŭ lăudatŭ rîvna cea bună a P. S. S. şi fierbintea grijă a credinţeĭ şi a legeĭ, depărtândŭ şi nesuferindŭ acestŭ felŭ de dobândă neprimită bisericiĭ, amŭ rânduitŭ apoĭ pe d-lorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele halea şi mazilĭ şi pe d-lorŭ veliţiĭ logofeţĭ, epistaţĭ, carĭ adunându--se după porunca nóstră la sfânta Mitropolie, faţă cu P. S. S. părintele Mitropolitulŭ şi cu iubitoriĭ de Dumneḑeŭ părinţiĭ episcopĭ, ne-aŭ făcutŭ anaforaua de la 19 ale luĭ Ghenarie, arĕtându-ne întâĭ acésta, cum că sunt împĕrătescĭ pravile politicescĭ spre a da ceĭ ce se hirotonisescŭ un ploconŭ în natură, adică un berbece, douĕ baniţe de orḑŭ, şése vedre vinŭ, . . . obróce de făină, 30 găinĭ şi 8 galbenĭ, după care acele politicescĭ pravile este şi hrisovŭ al rĕposatuluĭ domnŭ al 3-lea Grigore Ghica Voevodŭ de la leat . . . . . de urmare şi de întărire; care acelŭ ploconŭ era obicĭnuitŭ de se da în banĭ tal. 25, preţulŭ numitelorŭ naturĭ şi a acelorŭ galbenĭ, după eftinătatea lucrurilorŭ ce era maĭ înainte în vechime şi dintr'aceştia se da liturghia archiereuluĭ şi ostenéla slujitorilorŭ bisericescĭ până în vremile cele maĭ de pe urmă, cândŭ stricându-se cu totulŭ acelŭ obiceiŭ, aŭ căḑutŭ tréba la catahrisisŭ şi la defăimare; care pentru a lipsi acelŭ catahrisisŭ, găsescŭ d-lor cu cale, de a se hotărî şi de a se numi şi suma orânduită, ce este să se dea la o hirotonie, arĕtându-ne şi parerea domniilorŭ séle în scrisŭ, cum şi mijloculŭ orândueleĭ hirotoniilorŭ, care se urma până acumŭ, spre a se primi şi face hirotonie, adecă numaĭ cu adeverinţa protopopuluĭ şi a ispravnicilorŭ, s'aŭ găsitŭ netrebnicŭ şi pricinuitorŭ numaĭ de a cheltui celŭ ce va să se facă preotŭ séŭ diaconŭ, nefiindŭ, cu putinţă a nu se păgubi celŭ ce este a se hirotonisi, cu dare pe la potropopĭ, logofeţĭ şi zapciiĭ isprăvniceścĭ, cum şi la înşişĭ ispravniciĭ, ci şi de a se înmulţi hirotoniile fără cuviinţă şi fără de trebuinţă şi cum că trebue, că unde va fi lipsă de preotŭ însuşĭ părcălabul cu toţĭ săteniĭ séŭ megiaşiĭ satuluĭ să dea adeverinţă în scrisŭ la mânele aceluia ce va fi să se facă preotŭ şi să se iscăléscă şi de stăpânulŭ moşieĭ, de va fi satŭ monăstirescŭ séŭ boerescŭ, cu care adeverinţă însuşĭ părcălabu séŭ săteniĭ sa vie cu dênsulŭ aicĭ şi prin şcirea Domnieĭ mele să se hirotoniséscă de Archiereŭ, după ce se va găsi vredniccŭ, rugându-se de obşte, ca după ce vomŭ pune Domnia mea la orânduiala cuviinciósă acéstă

legea chinoviilorŭ de la Moghilă Vodă, din aniĭ 1626, luna Septembre,

---

tréba a hirotoniilorŭ, să o întărimŭ şi cu domnesculŭ nostru hrisovŭ, ca să se păzéscă. Decĭ chibḑuindŭ Domnia mea anaforaoa d-lorŭ boerilorŭ de obşte şi buiurdisind-o cu domnésca nóstră pecete, cu hotărîrea aceea ce amŭ găsitŭ cu cale; iată ca să urmeze fără de strămutare acéstă hotărîre şi ca să se păzéscă nizamulŭ acesta al hirotoniilorŭ, acumŭ şi în tótă vremea, dămŭ şi domnesculŭ nostru hrisovŭ de întărire prin care poruncimŭ şi de acumŭ înainte să se urmeze acéstă orânduială la hirotonie, adică: unde se va întâmpla cu adevĕratŭ lipsă şi trebuinţă de preotŭ, pârcălabulŭ satuluĭ împreună cu toţĭ sătenĭĭ, séŭ mahalagiĭ, séŭ orăşenĭĭ, să dea adeverinţa lorŭ în scrisŭ, sub iscăliturile tutulor, la mânile aceluia ce este a se face preotŭ séŭ diaconŭ într'acelŭ satŭ, séŭ mahala, séŭ oraş, cum că este slobodŭ, fără nicĭ o pricină de dajdie şi cum că îĭ şciŭ viaţa şi firea şi cum că aŭ lipsă cu adevĕratŭ şi trebuinţă de preotŭ, care acea adeverinţă prin cercetarea ce va face egumenulŭ, séŭ boerulŭ stăpânŭ moşieĭ, când va fi acelŭ satŭ pe moşie mŏnăstiréscă, séŭ boeréscă, după ce va lua de la însuşĭ părcălabu şi de la toţĭ sătenĭĭ dimpreună adeverinţă, că acel om este fără pricină de dajdie şi cu adevĕratŭ este lipsă şi trebuinţă de preotŭ la acea biserică, să o adevereze cu iscălitura şi stăpânulŭ moşieĭ, iar fiindŭ satulŭ megieşescŭ vorŭ iscăli numaĭ megiaşiĭ toţĭ şi aşĭa cu acea adeverinţă, iscălită de toţĭ, viindŭ acelŭ ce iaste să se preoţéscă dimpreună şi cu megiaşiĭ satuluĭ, ceĭ din eparchia Mitropolieĭ la P. S. S. părintele Mitropolitulŭ Ungro-Vlachieĭ, iar ceĭ din eparchiile episcopescĭ la Sf. Lorŭ Episcopiĭ şi dândŭ acea mărturie, atâtŭ în scrisŭ, cât şi prin cuvîntŭ, să-lŭ cerceteze apoĭ archiereulŭ, după orânduiala bisericéscă, pentru vrednicie, cum maĭ vêrtosŭ şi pentru învĕţătura luĭ şi găsindu-lŭ vrednicŭ şi cărturarŭ să-lŭ aréte P. S. S. părintele Mitropolitulŭ, séŭ părinţiĭ Episcopĭ, cu anafora în scrisŭ către Domnia mea, cu satutŭ, oraşulŭ séŭ mahalaua, cu biserica unde este lipsă şi trebuinţă, dimpreună cu adeverinţa satuluĭ, séŭ a mahalagiilorŭ, séŭ a orăşenilorŭ, ca pentru a fi feriţĭ şi archiereiĭ de categoria aceea ce ḑicemŭ, a înmulţireĭ preoţilorŭ fără de trebuinţă, să se facă prin şcirea Domnieĭ mele hirotoniile, adecă să se buiurdiséscă anaforaua cu pecetea Domnieĭ mele şi aşĭa să se hirotoniséscă de archiereulŭ loculuĭ sĕŭ; care anafora, după ce se va hirotonisi, să o aibă în urmă acel preotŭ, séŭ diaconŭ la mânele luĭ, dimpreună cu cartea archieréscă ce este legiuită de i se dă pentru preoţia luĭ, ca să nu-lŭ supere zapciii politicescĭ; care acelŭ preotŭ, séŭ diaconŭ, să fie datorŭ a rĕmâne nestrămutatŭ şi statornicŭ la biserica ce s'aŭ aşeḑatŭ, neschimbându-şĭ loculŭ, séŭ biserica. Iar când dimpotrivă, orĭ acelŭ părcălabŭ, orĭ sătenĭĭ dimpreună, séŭ mahalagiĭ şi orăşenĭĭ vorŭ cuteza a da neadevĕrată mărturie în scrisŭ pentru vre-unŭ interesŭ séŭ hatirŭ de rudenie şi de prieteşugŭ, fără de a nu fi lipsă şi trebuinţă de preotŭ şi fără de a nu fi slobodŭ, făr' de nicĭ unŭ felŭ de pricină de dajdie şi cu acésta vorŭ înşela Domnia şi pe Archiereŭ, nu numaĭ aceia ce aŭ datŭ acea adeverinţă să se pedepséscă cu hotărîre, ci şi însuşĭ acela care s'aŭ hirotonisitŭ, lipsindu-se de darulŭ preoţieĭ şi rĕmâindŭ mirénŭ, să se pue la dajdie cu ţéra de obşte; cum şi celŭ ce de acum înainte hirotonisitŭ se va găsi fără sinetŭ domnescŭ la mâna luĭ, întru aceeaşĭ osîndă va rĕmânea. Iar pentru ploconŭ, ce după politicescile pravile împerătescĭ aŭ a da ceĭ ce se hirotonisescŭ, făcêndŭ Domnia mea chibzuire, până la ce preţŭ se póte aduna acea natură, acum într'acéstă vreme, cu galbenĭĭ dimpreună, după preţulŭ lucrurilorŭ ce curge

a fostŭ promulgatŭ şi comunicatŭ de domnitorŭ Episcopilorŭ, ispravnicilor şi Divanuluĭ din Craiova, în 19 Februarie 1794. [1]

într'acéstă vreme şi socotindŭ şi sarcina datoriilorŭ în care se află căḑute aceste eparhiĭ ale ţĕreĭ, dintr'ale vremilorŭ rĕsvrătirĭ şi din catahrisis de maĭ 'nainte, amŭ hotărîtŭ într'acelaşĭ chipŭ, adică, când se va hirotonisì unŭ diaconŭ să dea taleri 40, iar de va fi a se hirotonisì acelaşĭ preotŭ peste 30 séŭ 40 ḑile, care póte să se întêmple trebuinţă la vre-unŭ satŭ séŭ mahala, unde va fi lipsă a se hirotonisì în grabă şi diaconŭ şi preotŭ, când va fi vrednicŭ atunci să nu dea acelŭ hirotonitŭ câte taleri 40 de 2 orĭ, ci pentru amêndouĕ hirotoniile să dea taleri 50, iar celŭ ce se va hirotonisì acum din noŭ şi peste o jamĕtate de an, séŭ peste unŭ anŭ să se hirotoniséscă preotŭ, acela să dea de o hirotonie câte taleri 40, cum hotărîmŭ maĭ susŭ. Care ploconŭ dându-lŭ acelŭ hirotonisitŭ, să fie nesupĕratŭ de alte cheltuelĭ şi cereri deosebite la grămăticĭ şi slujitorĭ bisericeşcĭ, fiindŭ-că într'acéstă sumă intră toţĭ, împărţindu-se după orănduiala ce va face archiereulŭ. Decĭ acéstă hotărîre ce am făcutŭ Domnia mea şi amŭ legatŭ prin hrisovŭ cunoscênd-o şi însuşĭ părinţiĭ archiereĭ că mijloculŭ celŭ rânduitŭ la facerea hirotoniilorŭ este şi spre ferirea S-ţii lorŭ de orĭ-ce defăimare şi categorie, dator să fie fie-care Episcopŭ şi însuşĭ râvnitorŭ de a păzì întocmaĭ acum şi în tótă vremea precum poruncimŭ, fără a face vre-o schimbare şi urmare împotrivă. Care pentru a fi pururea în tótă vremea şi de obşte şciută şi ca să se urmeze întocmaĭ făr' de a se trece cu vederea, poruncimŭ ca să trécă acest alŭ nostru Domnescŭ hrisovŭ în condicele logofeţieĭ Divanuluĭ Domnescŭ, la condica Mitropolieĭ, la Episcopiĭ şi la condicele judeţelorŭ, la care să epistăşescĭ D-ta vel Logofete.

Pentru acésta amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ domnésca nóstră iscălitură şi pecete şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnii mele fiĭ Constantin V. V., Dumitraşcu V. V., Nicolae V. V., Iorgache V. V. şi cu mărturia D-lorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ veliţĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénulŭ vel vist., Pan D-traşcu Racoviţă vel banŭ, Pan Enache Văcărescu vel spăt., Pan Enache Moruzi vel vornicŭ de ţèra de susŭ, Pan Manolache Brâncovénu vel vornicŭ de ţéra de josŭ, Pan Mauolache Creţulescu vel vornicŭ, Pan Nicola Filipescu vel vornicŭ, Pan Costache Ghica vel log. de ţéra de susŭ, Pan Scarlat Ghica vel log. de ţéra de josŭ, Pan . . . . . vel hatman, Pan D-trache Manu vel post., Pan Isaac Ralet vel clucer, Pan D trache Schina vel comis, Pan Iónŭ Comănénulŭ vel pach., Pan Iordache vel sluger. Pan D-trache Constandache vel pitarŭ şi ispravnicŭ Pan Costache Ghica vel log. de ţéra de susŭ. Şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ întru întâia domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşulŭ Bucurescĭ, la létŭ 1794 Februarie 16.»

1. Iată pitacurile cu care s'aŭ comunicatŭ:

Io Alex. Constan. Moruzi Vod.

«Iubitoriule de D-ḑeŭ, sfinţia ta părinte Episcope al sfinteĭ Episcopiĭ . . . sănătate. Eţi facemŭ Domnia mea în şcire, că asupra hotărîriĭ hirotoniilorŭ preoţescĭ, cu socotéla de obşte s'aŭ pusŭ în orănduiala cea cuviinciósă, făcêndŭ Domnia mea hrisovŭ de întărire; iată se trimite şi sfinţii tale copie întocmaĭ

O altă dispositiune luată de Moruzi cu referință la Biserică este de la finea anului 1793. Domnitorulŭ adresézĕ Mitropolituluĭ actulŭ ce dămŭ la vale, prin care hotăresce, că pe viitorŭ nu se va maĭ putea înființa nicĭ o sihăstrie de călugărĭ fără prealabilă învoire a Mitropolieĭ și a Domnitoruluĭ Se limitézĕ și călugărirea numaĭ de la vrêsta de cincĭ-decĭ de anĭ, oprind tot odată intrarea prin mŏnăstirĭ de *călugărĭ străinĭ.*

Iată acestŭ actŭ nu maĭ puținŭ importantŭ pre câtŭ și ineditŭ:

---

după celŭ pecetluitŭ de Domnia mea, adeveritŭ cu iscăliturile Dumnealorŭ Veliților logofeți, care socotindu-lŭ sfinția ta și înțelegêndu-lŭ, să-lŭ puĭ să se scrie întocmaĭ și în condica Episcopieĭ, spre a fi sciută și vĕdută acum și tot-d'a-una orănduiala hirotoniilorŭ, la care și însușĭ Sf. ta făcêndu-te cunoscĕtoriŭ acestiĭ cuviincióse orănduelĭ, pururea să fiĭ următoriŭ și îngrijatŭ, ca să nu se urmeze maĭ multŭ acelŭ carahrisisŭ la acéstă trébă bisericéscă, și să avemŭ rĕspunsŭ.» 1794, Febr. 20.

Dumneavóstră ispravnicilorŭ ot. sudŭ . . . . . sănătate, vĕ facemŭ Domnia mea în șcire, că penfru rândulŭ hirotoniilorŭ preoțescĭ, făcêndŭ Domnia mea hotărîre, cu socotélă de obște, și întărindŭ hotărîrea și cu hrisovu Domnieĭ mele; iată vi se trimite copie întocmaĭ dupe hrisovu Domnieĭ mele, adeverită de Dumnélorŭ veliții logofeți, care copie după ce o veți cetĭ Dumnévóstră și înțelegênd hotărîrea și făcênd-o sciută, să o treceți de rândŭ în condica județuluĭ, ca să se afle pururea în tótă vremea, spre a se păzĭ și a nu se trece cu vederea, urmândŭ Dumnévóstră la purtarea de grijă ce vi se cade înparte-vĕ a avea la acésta, și să avemŭ rĕspunsŭ.» 1794, Februarie 19.

Cond. XXIII, Fila 207, Verso.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

«Cinstiților și credincioșĭ Boerĭ Domnieĭ mele, Dumnéta Biv. vel. Hatmane Nicolae Hangerli caimacame, i Dumnévóstră Boerilorŭ Divaniți de la Craiova, sănătate; vĕ facemŭ Domnia mea în șcire, că la trébа hirotoniilorŭ preoțescĭ, vĕdêndŭ Domnia mea că curge maĭ de 'nainte vreme un catahrisisŭ nesuferitŭ, amŭ pusŭ Domnia mea în orănduiala cea cuviincióșă trébа acésta, prin hotărîre în scrisŭ, care hotărîre ca să se urmeze nestrămutatŭ, amŭ întărit-o și cu Domnesculŭ nostru hrisovŭ, după care iată se trimite și aicea la Divanul Craioveĭ copie adeverită de Dumnélorŭ veliții logofeți, ca o trébă obștéscă a țerĭĭ, care voimŭ să se păzéscă tot-deauna în Divan copia hrisovuluĭ în buna eĭ orănduială, fără de a se trece cu vederea; după ce veți cetĭ înțelegênd-o și făcêndu-se cunoscută și sciută, poruncimŭ să se scrie și aicĭ în condica divanuluĭ, pentru a fi tot-deauna sciută, după care are a se păzĭ întocmaĭ fără de strămutare urmândŭ și Dumnévóstră la purtarea de grijă acea ce vi se cade din parte-vĕ a avea asupra acesteĭ trebĭ, și să avemŭ respunsŭ.» 1794 Febr. 19.

Cond. XXXIII, Fila 208.

Io Alexandru Constant. Moruzi Vod.

«Prea Sfinţia ta părinte Mitropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, fiindŭ-că pentru cuvêntatele pricinĭ şi după orănduiala canónelorŭ bisericescĭ, este cu cale şi de trebuinţă, ca schiturĭ şi sihăstriĭ de călugărĭ, de vrea a întocmì cinevaşĭ, verĭ-unde, şi verĭ-cine, să dée întêiŭ de scire la Mitropolitulŭ ţeriĭ, şi prin Mitropolitulŭ ţeriĭ să se aréte Domnieĭ mele; iată poruncimŭ Domnia mea, ca să însciinţezĭ prea sfinţia ta pentru acésta de obşte la câţĭ se cuvine spre a scì, că fără de scirea şi blagoslovenia de la Mitropolitulŭ ţeriĭ şi fără de porunca Domnieĭ mele nu va fi slobodĭ, ci verĭ-carĭ séŭ verĭ-unde de aicĭ înainte va cugeta a întocmì, şi va aşeda schiturĭ şi sihăstrie de călugărĭ, acela să aibă a da întêiŭ scire la prea sfinţia sa şi a cere poruncă de la Domnia mea, iară într'altŭ chipŭ de va urma, să scie fiteşcarele, că se va ridica, se va risipì, şi va fi ostenéla întru zadar; lângă acésta, este iarăşĭ de trebuinţă, ca câţĭ intră şi se primescŭ la sihăstrie, să fie întâiŭ cercetaţĭ şi vĕduţĭ, de sunt adecă în vêrsta cea cuviinciósă, şi de sunt însuşĭ şi cunoscuţĭ, una pentru ca să fie vrednicĭ de sihăstriĭ ceĭ ce aŭ primitŭ cinulŭ acesta, alta pentru a nu se isterisi şi a se mâhni cu acéstă slobodenie fără orănduială părinţiĭ de fiiĭ lorŭ, carĭ ĭ-aŭ născutŭ şi cu carĭ s'aŭ truditŭ cu durere şi s'aŭ necăjitŭ a-ĭ cresce cu nădejde de a se mângâia şi a se ajuta cu dênşiĭ în vremea vrâsnicieĭ lorŭ; de aceea dară poruncimŭ, ca şi de acésta să-ĭ însciinţaţĭ la tóte schiturile şi sihăstriile de obşte, de a nu primi la sihăstrie om tênĕr maĭ josŭ de cincĭ-decĭ de anĭ vêrsta luĭ, nicĭ călugăr străinŭ să se ţie şi necunoscutŭ, ci acela care va vrea să vie, séŭ care va vrea să intre la sihăstrie, să fie datorŭ a veni întâiŭ la prea sfinţia ta, să-lŭ vedĭ, să-lŭ cercetezĭ, să aréte locululŭ unde se cere să se aşede, şi aşia cu voia şi cu blagoslovenia de la prea sfinţia ta va fi slobodŭ, iară într'altŭ chipŭ nu numaĭ va fi isgonitŭ, ci încă celŭ ce l'aŭ primitŭ va rĕmânea vinovatŭ pentru călcarea şi neurmarea poruncii. tol. pisah. gospod.» 1793 Decembre 3.

Vel Logof.

Cond. XXIII, Fila 184.

*

Puţinĭ décă nu maĭ nimenĭ din istoriciĭ noştri de astă-dĭ, sciŭ că nu tot-deauna la Mŏnăstirea Curtea de Argeşŭ a existatŭ Episcopie. Să spunemŭ noĭ, sprijiniţĭ pe documente, că acéstă Episcopie s'a înfiinţatŭ numaĭ acum unŭ secolŭ, sub domnia luĭ Alexandru Moruzi şi după propunerea Mitropolituluĭ Dositheiŭ.

Iată în tótă întregimea luĭ hrisovulŭ de înfiinţarea acesteĭ Episcopiĭ şi de dotaţiune a eĭ, din 1794:

Io Alex. Const. Moruzi Vvd.

«Trebuinţa propoveduireĭ sfinteĭ pravoslavniceĭ nóstre credinţe, câtŭ este de mare şi maĭ aleasă decâtŭ tóte trebuinţele, însuşĭ

mântuitorul nostru Isus Hristos ne arétă, ḑicêndŭ către sfinţiĭ sĕĭ mucenicĭ: «mergeţĭ şi învĕţaţĭ tóte limbele, botezându-ĭ în numele tatăluĭ şi al fiuluĭ şi al sfântuluĭ duhŭ, şi învĕţaţĭ câte amŭ ḑisŭ voue»; acéstă sfântă propoveduire cum că nu este trebuinciósă numaĭ pentru ceĭ ce nu s'aŭ îmbrăcatŭ cu vestmêntulŭ celŭ strălucitŭ al sfântuluĭ botezŭ, ci maĭ vĕrtosŭ pentru ceĭ ce după ce s'aŭ învrednicitŭ a primi pravoslavnica credinţă printr'acéstă dumneḑeéscă taină, séŭ nu şciŭ, séŭ nu voiescŭ a urma evanghelicesculuĭ cuvêntŭ, adecă a se învĕţa câte s'aŭ ḑisŭ, séŭ a păzi câte s'aŭ învĕţatŭ, iarăşĭ Hristosŭ Dumneḑeulŭ nostru tóte într'acestŭ cuvêntŭ, de faţă ne-o arétă ḑicêndŭ: «nu maĭ mergeţĭ şi învĕţaţĭ tóte limbele botedêndu-ĭ în numele prea sfinteĭ Troiţe, ci şi învĕţându-ĭ să păzéscă câte amŭ ḑisŭ voue;» din care curatŭ se înţelege, că şi sfântulŭ botezŭ, la un pravoslavnicŭ creştinŭ, nu este din destulŭ spre mântuire, fără urmarea celor-l-alte porunci, adecă «câte amŭ ḑisŭ voue,» căci a fi neşcine pravoslavnicŭ creştinŭ prin botezŭ, şi a nu fi prin fapte, se asémănă ca una óie perdută din turmă; de aceea şi Mântuitorulŭ, socotindŭ maĭ trebuinciósă propoveduirea, cea către aceştia, ḑice către sfinţiĭ sĕĭ ucenicĭ: *ci maĭ vĕrtosŭ vĕ duceţĭ către oile acele perdute ale caseĭ luĭ Israilŭ.* Acésta dară trebuinţă socotită fiindŭ de prea sfinţitulŭ şi de Dumneḑeŭ alesulŭ Mitropolitŭ al Ungro-Vlahieĭ, Chirŭ Dositeiŭ, acum la adunarea ce din porunca Domnieĭ mele s'aŭ făcutŭ cu toţĭ dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ veliţĭ Boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, pentru a face alegerea de Episcopŭ al sfinteĭ Episcopieĭ Buzĕuluĭ, arĕtândŭ prea sfinţia sa cum că şi judeţele Argeşuluĭ şi a Oltuluĭ fiindŭ depărtate de scaunulŭ Mitropolieĭ, şi neputêndŭ fi păstorite după cuviinţă, nu le póte să le lase, ca unŭ naemitŭ, lupuluĭ celuĭ rĕŭ cugetătorŭ, nicĭ va să se asemene lucrătoruluĭ de pământŭ cel adormitŭ, pentru ca să găséscă semănătoruluĭ zizaniilorŭ vreme să amestece neghina în grâulŭ sĕŭ celŭ curatŭ; ci găsesce cu cale ca acestea doue judeţe, să se deosibéscă din Eparhia sfinteĭ Mitropoliĭ şi să se facă o Episcopie nouă, care să aibă rêndŭ la adunarea săbórelorŭ, după Episcopia Buzĕuluĭ, şi sfânta Mônăstire a Argeşuluĭ să se cinstéscă a fi scaunulŭ de Episcopie. Acéstă provlimă arĕtându-se a fi cu cuviinţă şi la d-lorŭ veliţiĭ Boerĭ, aŭ făcutŭ arĕtare cu anafora la Domnia mea, de obşte, rugându-se ca să bine primimŭ acéstă trebuinciósă cerere, şi să dămŭ voïe a se face şi a se hirotonisi Episcopŭ, făcêndu-ne însciinţare şi vre-o câte-va obraze. Decĭ Domnia mea, ce după datorie suntemŭ sîrguitorĭ, maĭ înainte decâtŭ tóte, pentru propoveduirea sfinteĭ nóstre credinţe, socotindŭ trebuinţa acesteĭ Episcopiĭ, şi avêndŭ şi pilde îndestulate de câte Episcopiĭ ce după vremĭ şi Arhiepiscopiĭ s'aŭ întocmit de săbóre şi de pravoslavnicĭ Împĕraţĭ, pentru acéstă trebuinţă a propoveduireĭ şi a păstorieĭ crestinescĭ, am hotărîtŭ ca să se facă, şi amŭ bine-voitŭ a se cinsti în Episcopie sfânta Mônăstire a Argeşuluĭ, de astăḑĭ înainte, *căcĭ a fostŭ şi scaunŭ domnescŭ acolo;* şi din obrazele celea arĕtate, alegêndŭ pe iubitorulŭ de Dumneḑeŭ Episcopŭ proin Sevasti Chirŭ Iosifŭ, de carele amŭ luatŭ însciinţare, că încă Protosinghelŭ findŭ al sfinteĭ Episcopiĭ Rômnicŭ, s'aŭ arĕtatŭ destoinicŭ de a-lŭ putea socoti acumŭ de vrednicŭ spre a păstori turma cea alésă acesteĭ Eparhiĭ

şi a se putea arĕta ca o cetate stândŭ deasupra munteluĭ şi a-şĭ străluci lumina sa înaintea ómenilorŭ, ca să ĭ vadă faptele sale celea bune, şi să slăvéscă pe părintele cerescŭ, după Evanghelie, l'amŭ aşedatŭ Episcopŭ aceştia Episcopiĭ a Argeşuluĭ şi *făcêndŭ însciinţare şi la sfânta Biserică cea mare a rĕsărituluĭ s'aŭ înĭărităŭ şi bisericesce alegerea şi hotărîrea Domnieĭ mele, şi s'aŭ cunoscutŭ la totŭ sfântulŭ ecumenicŭ săborŭ acéstă sfântă Episcopie, şi cu tóte că acesteĭ sfinte Episcopiĭ orânduiala s'aŭ întocmitŭ a fi după Episcopia Buzĕuluĭ aflându-se aceea maĭ veche, care orânduială să se păzéscă nestrămutatŭ Proi-Episcopia*, însă acestuĭ cinstifŭ şi de D-ḑeŭ iubitoriŭ Episcopŭ, i-amŭ datŭ rêndŭ maĭ susŭ decâtŭ celŭ acum hirotonisitŭ Episcopŭ alŭ Buzeluĭ, chir Costandie, şi pentru vrîsta sa, şi pentru căcĭ aŭ fostŭ hirotonisitŭ maĭ 'nainte Episcopŭ *Sevastieĭ*, şi maĭ vêrtosŭ pentru politia şi slujbele sale bisericescĭ, cât şi celea politicescĭ, cu care ne-amŭ însciinţatŭ că s'aŭ purtatŭ, nădĕjduindŭ că şi de acum înainte va păstori norodulŭ luĭ D-ḑeŭ după Evanghelie şi va avea întru tótă politia sa bine plăcută, păzindŭ şi întocmelele celea bune orânduite ale sfinteĭ Metropoliĭ, şi aşezămênturile celea de acum făcute ale hirotoniilorŭ, şi întărite prin hrisovulŭ Domnieĭ mele, şi celea ce se vorŭ socoti cuviincióse în urmă. Către acésta amŭ bine-voitŭ Domnia mea, ca şi acéstă sfântă Episcopie a Argeşuluĭ, unde se prăznuesce hramulŭ Adormireĭ a prea sfinteĭ Născĕtóre de D-ḑeŭ, ce din mônastire domnéscă s'aŭ cinstitŭ acum în Episcopie, să aibă aceste milĭ şi privileghiurĭ, adecă : cincĭ sute bolovanĭ de sare, pre totŭ anulŭ, de la ocnele domnescĭ, la vremea când iaŭ şi cele-l-alte Episcopiĭ şi Mônastirĭ, i treĭ sute de oĭ să scutiască la vremea oieritului, i 50 de scutelnicĭ ; de care porunciműŭ d-tale vel. vist. să se aşeḑe atâtŭ în catastihulŭ domnescŭ alŭ visterieĭ de scutelnicĭ, lângă 10 scutelnicĭ ce aŭ avutŭ până acum părintele Sevasti şi alţĭ patru-ḑecĭ lude, ca să se împlinéscă suma de cincĭ-ḑecĭ, pe carĭ făcêndu-ĭ după catastihŭ, să li se ḑee şi pecetluiturile Domnieĭ mele, câtŭ şi la catastihŭ de rădicătura oieritului, să se aşeḑe cu numita sumă de treĭ sute oĭ, şi deosebitŭ de aceştĭ scutelnicĭ după catastihŭ, ĭĭ facemŭ Domnia mea şi alţĭ 50 de lude străinĭ cu ceĭ 10 ce aŭ avutŭ M-rea Argeşuluĭ până acum, pre carĭ aceştia să-ĭ găséscă sfinţia sa din strĕinĭ, fără de pricină, cărora după adeverinţele isprăvnicescĭ să li se ḑee şi pecetluiturile Domnieĭ mele de la visterie pentru scutéla lorŭ ; să scutéscă numita sfântă Episcopie şi douĕ scaune de carne la Pitescĭ, séŭ la Argeşŭ, cum şi douĕ pivniţe. Aşişderea să aibă sfânta Episcopie şi mila vinăriciuluĭ, câte douĭ banĭ de vadră, cu părpărulŭ, din popórele celea sciute, carĭ le-aŭ avutŭ M-rea Argeşului şi până acum de maĭ 'nainte, adică : din délulŭ Stefănescilorŭ ot. sud. Muscelŭ, cât ţine cu Isvorani, i Valea Popi, care se începe acestŭ poporŭ de la capu Déluluĭ de susŭ, despre Valea mare, şi merge până în poporulŭ Cotmenĭ, în délulŭ Ciocănescilorŭ, şi despre Vălenĭ se hotăresce valea Benĭ cu poporulŭ M-reĭ Raduluĭ-Vodă, în care acestŭ poporŭ se cuprinde aceste văĭ i piscurĭ, adecă : valea Isvorani, valea Popeĭ, cósta Câmpuluĭ, Lesceióra, valea Stefănescĭ cu partea din Ciocănescĭ i valea Beneĭ ; aşijderea şi din délulŭ Alimănescilorŭ şi Cranga sud. Argeşŭ, în care

acestea popóre se cuprinde aceste nume precum le este cursulŭ de rêndŭ, adecă : cranga Căzănescĭ, Ciutescĭ, valea Lumineĭ, Alimănesci de josŭ, Alimănesci de susŭ, Pétra, Scheiburlus, Chilomescĭ, valea Giurgi, Ţănculescĭ, Măicănescĭ, i délulŭ Stroenĭ lângă Ţănculescĭ. Aşişderea şi délulŭ Soaşuluĭ sud. Vâlcea, pre din doue cu M-rea Bistriţa; pentrucare să aibă volnicie omulŭ Episcopieĭ ce se va orândui a ămbla împreună cu vinăricerĭi domnescĭ, să scrie vinăriciulŭ dintr'aceste déluri cu văile i piscurile ce sunt numite maĭ susŭ, şi să facă doue catastişe asemenea unuiŭ ca şi altuiŭ, iar la strîngerea banilorŭ, adecă câte douĭ banĭ de vadră, partea Episcopieĭ şi părpărulŭ după obiceiŭ, vinăricerĭi domnescĭ nicĭ de cum să nu se amestece a pune mâna în banĭ, ci să-şĭ strîngă pe deplinŭ orânduitulŭ Episcopŭ făr' de numaĭ ceĭ-l-alţĭ douĭ banĭ de vadră, şi ploconulŭ de nume să aibă a lua vinăricerĭi domnescĭ, pentru ca să pótă şi printr'acéstă milă domnéscă, a păzi cu îndestulare cinstea scaunuluĭ Episcopieĭ şi a fi Domnieĭ mele vecînică pomenire. Poruncimŭ dér şi tutulorŭ cuviosilorŭ Egumenĭ aĭ Mônăstirilorŭ acesteĭ Eparhiĭ, Protopopilorŭ, Preoţilorŭ, Diaconilorŭ, Boerilorŭ, breslelorŭ şi tutulorŭ pravoslavnicilorŭ creştinĭ, ce sunteţĭ locuitorĭ într'aceste douĕ judeţe Argeşulŭ şi Oltulŭ, să cunóscetĭ scaunŭ episcopescŭ de acum înainte a acesteĭ Eparhiĭ sfânta M-re Argeşulŭ, şi pre iubitoriulŭ de D-deŭ Episcopulŭ Iosifŭ, Episcopŭ alŭ Argeşuluĭ şi păstoriŭ sufletescŭ alŭ vostru, supusŭ sfinteĭ Metropoliĭ a ţĕreĭ românescĭ în tótă vremea. Şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta, cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, i cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ Costandinŭ, Dumitraşco, Nicolae şi Gheorghĭ Voivodi şi cu mărturia d-lorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ veliţilorŭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele : Panŭ Nicolae Brâncovénulŭ vel. vist., Dumitraşco Racoviţă vel. Banŭ, Ienache Văcărescu vel Spăt., Ienache Moruzi vel Vornicu de Ţéra de susŭ, Manolache Brâncovénu vel Vorn de Ţéra de josŭ, Manolache Creţulescu vel Vornicŭ, Nicolae Filipescu vel Vornicŭ, Costache Ghica vel log. de Ţéra de susŭ, Scarlatŭ Ghica vel log. de Ţéra de josŭ, Dumitrache Mano vel post, Isacŭ Raletŭ vel clucerŭ, Dumitrache Schina vel comis, Ioanŭ Comăneanŭ vel Păharŭ, Iordache Palada vel stol. etc. şi ispravnicu Costache Ghica vel log. şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ douilea anŭ dintru înteea Domnie a Domnieĭ mele, în Bucurescĭ, la leatŭ 1794, Febr. 23, de Iónŭ Rafailŭ 3. logf. »

Cond. XXVI. Fila 193—196.

Infiinţarea Episcopieĭ nu este însă din 1794, data hrisovuluĭ de susŭ, ci din 18 Octombrie anuluĭ 1793, cum se póte vedea din anaforaoa Divanuluĭ de la acea dată şi din resoluţiunea domnéscă pusă pe acea anafora la acelaşĭ anŭ, în coprinderea următóre :

Prea Inălţate Dómne,

« Din luminată porunca mărieĭ téle adunându-ne de împreună cu prea sfinţia sa părinţele nostru Mitropolitulŭ ţĕreĭ, amŭ cugetatŭ ca

să facem alegere la sfânta Episcopie Buzĕuluĭ, şi maĭ 'nainte de a intra în astă chibzuire, ni s'aŭ făcutŭ provlima, de către prea sfinţia sa părintele Metropolitŭ, cumcă pentru otcărmuirea bisericéscă şi duhovnicéscă găseşce cu cale de a se maĭ adăoga o Episcopie a scaunuluĭ sfinteĭ noastre Metropoliĭ, la care să se dea două judeţe: Argeşulŭ şi Oltulŭ, şi să aĭbă scaunulŭ la sfânta Episcopie Argeşuluĭ şi orânduială după Episcopulŭ Buzĕuluĭ; la acéstă provlimă, fiindŭ-că este pricină numaĭ bisericească, şi însuşi prea sfinţia sa ce are acestea judeţe sub ascultarea sfinteĭ Metropoliĭ, găseşce cu cale, ca să se înlesnească mijlócele duhovniceşceĭ otcărmuiriĭ, pentru folosulŭ sufletesc al obştieĭ, şi să se facă acéstă Episcopie, care pre lângă tóte acestea este şi de podóba scaunuluĭ; iară pentru obraze din care să se alégă Episcopiĭ acestorŭ două Eparhiĭ, din bărbaţi ce de obşte amŭ chibzuitŭ a fi destoiniciĭ, ca să se încarce cu acéstă oblăduire, sfinţia sa părintele Episcopulŭ Savastisŭ Iosifŭ unulŭ; părintele protosingelŭ Metropolieĭ Constantie alŭ doilea şi alŭ treilea Arhimandritulŭ Mônăstireĭ Argeşulŭ Partenie; din aceştiĭ treĭ ce de obşte se alesere de noĭ, rĕmâne a se hotărî care unde să fie, după cum Inalta inţelepciune Măriei téle luminându-se de darulŭ duhuluĭ sfântŭ va găsi cu cale.» 1793, Octombre 18.

Dumitrache Banŭ, Nicolae Brâncovénŭ vel. Vist., vel. Banŭ Racoviţă, vel. Spătarŭ Văcărescu, vel. Vornicŭ Moruzi, Scarlatŭ Grecénu Vorn., Manolache vel. Vorn., Scarlatŭ Ghica vel Log., Stefanŭ Văcărescu Hatmanŭ, Costandinŭ Ştirbeiŭ Vist., Ioanŭ Căminarŭ.

Iată şi resoluţiunea întăritóre anaforaleĭ acesteia şi de alegere a primuluĭ Episcopŭ al Curţeĭ de Argeşŭ Iosifŭ Sevastiasŭ şi a alegereĭ Protosinghelului Constantie ca Episcopŭ alŭ Buzĕuluĭ:

«De vreme ce prea sfinţia sa părintele Metropolitu ţĕreĭ, şi cu D-lorŭ veliţi boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, din porunca nóstră adunându-se spre chibzuirea de obşte, găsiră de trebuinţă şi cu cale, şi ne făcură rugăciune a se maĭ întocmi o Episcopie nouă, acărora rugăciune pentru înlesnirea ce ne-a datŭ a mijlócelorŭ şi pricinilorŭ duhomniceşcĭ şi bisericeşcĭ, primind'o şi Domnia mea, şi fiindŭ-că dintre Archiereĭ şi obrazele bisericeşcĭ de aicĭ, ce cu bună politie şi ipolipsisŭ aŭ petrecutŭ aicĭ în pământulŭ ţĕreĭ, găsescŭ iarăşi deobşte cu cale şi ne facŭ arĕtare de acestea numite obraze, hotărimŭ Domnia mea pre sfinţia sa iubitoriu de D-zeŭ *părintele Sevasti chirŭ Iosifŭ, Episcopŭ la Episcopia de Argeşŭ, cu doue judeţe: Argeşŭ şi Oltŭ şi pre cuviosulŭ protosingelŭ Metropolieĭ Ungrovlahieĭ chirŭ Constandie Episcopŭ la Episcopia Buzĕŭ;* într'acestaşŭ chipŭ întărimŭ cu acéstă hotărîre anaforaoa părinteluĭ Metropolitŭ şi a D-lorŭ Boerilorŭ.» 1793, Octombre 18.

Vel Logofĕt.

Cond. XXV. Fila 98.

Indată după alegerea nouluĭ Episcopŭ de Buzĕŭ, Costandie, Domnitorulŭ vesteşce acéstă alegere la judeţele din Eparchia Buzĕuluĭ cu acest act:

Treĭ cărţĭ la treĭ judeţe ale Episcopieĭ Buzĕuluĭ, de vestire pentru Episcopŭ noŭ, legate.

« Dumnévóstră, Ispravnicilorŭ ot. sud... sănătate; vĕ facemŭ în şcire, că din porunca Domnieĭ mele adunându-se prea sfinţia sa părintele Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ chirŭ Dositeiŭ, cu D-lorŭ cinstiţiĭ şi crecincioşiĭ boerĭĭ Domniĭ mele, ca să facă chibzuire şi alegere de Episcopŭ la sfânta Episcopie a Buzeuluĭ, arĕtatu-ne-au prin Anafora în scrisŭ obrazele părţiĭ bisericeşcĭ, ce cu buna politie şi Ipolipsisŭ aŭ petrecutŭ aicĭ, întru care fiindŭ arĕtatŭ şi mărturisitŭ Domnieĭ mele de către prea sfinţia sa părintele Metropolitŭ, deînpreună cu D-lorŭ Boerĭĭ şi cuviosulŭ protosinghelulu sfinteĭ Metropoliĭ Ungro-Vlahieĭ chirŭ Costandie, de vrednicŭ a se ridica păstoriŭ de Episcopŭ şi cunoscêndŭ şi Domnia mea că este împodobitŭ cu procopsală de învĕţătură şi practicosŭ, ca unulŭ ce a slujitŭ sfinteĭ Episcopiĭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea, şi amŭ hotărîtŭ pre cuviosia sa de Episcopŭ aicea la Episcopia Buzĕuluĭ, care la 30 ţile ale luneĭ Octombre s'aŭ hirotonositŭ; decĭ nu lipsimŭ Domnia mea a vĕ înşciinţa, atâtŭ pe dumnévóstră ispravnicilorŭ, câtŭ şi pe toţĭ Eparhioţiĭ, ca să-lŭ şciţĭ şi să-lŭ cunoaşcetĭ pre sfinţia sa iubitoriulŭ de D-ţeŭ părintele chirŭ Costandie, de Episcopŭ al Buzĕulnĭ şi Archiereŭ al Eparhieĭ, către carele se cade, după datoria creştinéscă, a avea fieşcare Eparhiotŭ cinstea şi evlavia cea cuviinciósă, nădăjduindŭ o bună petrecere şi vieţuire plăcută Domnieĭ mele şi fiţĭ sănătoşĭ. » 1793, Noembre 1.

Fie ca mĕsura preventivă politică, fie în propriulŭ interesŭ alŭ bisericeĭ, Moruzi adresează următorulŭ pitacŭ, oprindŭ pe călugărĭ de a vagabonda prin ţéră, în locŭ de a petrece la mônăstirĭ:

Io Alexandru Costandin Moruzi Vvd.

« Cinstitŭ şi credinciosŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele, D-ta vel. Spăt. Ienache Văcărescule, fiindŭ-că ne-amŭ înşciinţatŭ Domnia mea, cumcă unĭĭ din călugărĭ, fără de adeverinţa Mitropolituluĭ, şi fără de răvaşu spătărieĭ din Bucureşcĭ, ămblă încunjurându-se încóce şi încolea prin ţéră, şi intră în Bucureşcĭ neşciuţĭ, fără de nicĭ o dovadă la mâna luĭ, poruncimŭ Dumnitale să daĭ straşnică poruncă pe la căpitaniĭ de pe la tóte străjile, ca orce călugăr va fi fără de adeverinţa prea sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolitŭ şi fără de răvaşu spătărieĭ, să nu fie slobod a eşi afară, şi d-ta să grijeşcĭ ca fără de adeverinţă in scrisŭ de la prea sfinţia sa părintele Metropolitŭ la mânele luĭ să nu daţĭ nicĭ unuia răvaşŭ de sloboţenie, păzindu-se nizamulŭ acesta, precumŭ poruncimŭ negreşitŭ, că orĭ-ce căpitanŭ séŭ străjarŭ nu va păzi Nizamulŭ acesta, fórte va fi pedepsit. » — 1794, Ianuarie 19.

Cond. XXIII, Fila 124.

Dionisie Eclesiarchulŭ în chronografulŭ sĕŭ ne arĕtă pre Alex. Moruzi comiţêndŭ o faptă care nu corespunde cu cele ce până acumŭ arĕtarămŭ din respectulŭ evlavieĭ luĭ creştineşcĭ. Zidindŭ o biserică în curtea nouluĭ spitalŭ de ciumaţĭ, construitŭ de dînsulŭ la marginea Bucurescilorŭ, în locŭ de a înzestra acéstă biserică cu odóre şi veştminte cumpĕrate din baniĭ sĕĭ, arŭ fi ridicatŭ sfite, candele de argintŭ, vase, crucĭ ferecate etc. de pe la mŏnăstirile existente. [1]

Totuşĭ rĕmâne întrégă evlavia Domnitoruluĭ pentru biserica ortodoxă, evlavie care se manifestă şi prin dănuirĭ diverse către bisericĭ din peninsula Balcanică [2] şi care nu împedică pe Moruzi să fie tolerantŭ către bisericile de altŭ cultŭ. Aşa elŭ dă hrisovŭ de scutirĭ şi venituri Dervişilorŭ din Nicopole [3] bisericilorŭ Saşilorŭ din Bucureşcĭ [4] biserica Bărăţiilorŭ din Bucureşcĭ [5], a aceleĭ din Tĕrgovişte [6], a aceleĭ din Câmpulung [7], a aceleĭ din R.-Vêlcea [8], etc.

Dămŭ aci ca probă de redacţiune, cartea din 29 Octombre 1793 de luḑiĭ şi bolovaniĭ de sare acordaţĭ de Moruzi bisericeĭ săsescĭ din Bucurescĭ:

..... «Zem. Vla. fiindă-că bisericeĭ săsescĭ de aicĭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, care este *subt protecţia* scaunuluĭ Domnieĭ mele, şi pe Domnulŭ Ţĕreĭ cunoscŭ de protectorŭ şi sprijinitorŭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea după smeritele şi plecatele închinăciunĭ de rugăciunĭ ce aŭ făcutŭ Domnieĭ mele Ión preotulŭ, şi amŭ miluit-o acéstă biserică, deosebitŭ cu 6 lude străinĭ scutiţĭ aduşĭ din străinătate, i cu 30 bolovanĭ de sare de la Ocnele Domnescĭ pe anŭ, ca cu acéstă milă ajutându-se la trebuinţele bisericeĭ, să facă rugăciunĭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ neîncetatŭ întru slujbele lorŭ pentru bună starea Domnieĭ mele şi pentru îndestularea şi fericirea acesteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ creştinescĭ, întru care se adăpostesce; amŭ datŭ déră acésta Domnésca nóstră carte, ca să găséscă 6 lude străinĭ, cărora făcêndu-li-se cercetare după orânduiala visterieĭ, de către Ispravnicĭĭ judeţelorŭ, séŭ de către Dumnélorŭ zabiţiĭ poliţieĭ, şi dându-li-se adeverinţă, să li se dee pecetluirĭ de la visteria Domnieĭ mele pe

1. Tesaur de monumente, tom. II, pag. 184.
2. Vezĭ în anexă hrisovulŭ de la 1793 Maiŭ 7 pentru M-rea Şumele (Trapezuntŭ); asemenea din 1794 Aprilie 14 şi Martie 20 pentru bisericele de la Agricapi, Arnăut-Chicoi şi Mahuliotisa din Constantinopole, etc.
3. Hrisovulŭ din 1793 Maiŭ 23. cod. No. 26. Veḑĭ la anecse.
4. Hrisovŭ 1793 Aprilŭ 10 cod. 26. Veḑĭ la anecse.
5. Hrisovŭ 1793 Augustŭ 28 cod. 26. Veḑĭ la anecse.
6. Cod. 26 pag. 122.
7. Hrisovŭ 1793 August 28 cod. 26. Veḑĭ la anecse.
8. Hrisovulŭ din 1793 Maiŭ 14 cod. No. 26. Veḑĭ la anecse.

numele şi chipulŭ lorŭ, ca să fie nedajnicĭ; aşişderea să iae câte 30 bolovanĭ sare pe anŭ de la Ocna. » 1793, Octom. 29.

*

Amŭ vĕḑutŭ, aprópe în decursulŭ întregeĭ istorieĭ române, acte de celŭ maĭ perfectŭ tolerantismŭ. Lectorulŭ va distinge cu înlesnire adevĕratulŭ motivŭ alŭ reclamaţiuneĭ mahalagiilorŭ de la Răsvanŭ, din Bucurescĭ, contra uneĭ sinagoge deschisă de evreĭ în acea mahala subt Alexandru Moruzi : maltratarea de către evreĭ a unuĭ preotŭ, deschiderea de sinagogă fără prealabilă autorisare şi maĭ pre susŭ de tóte grija ce aŭ fostŭ cuprinsŭ pre mahalagiiĭ de la Răsvanŭ, că *evreiĭ aŭ împlutŭ tótă mahalaua* şi aŭ scumpit chiria prăvăliilorŭ. Iată motivele reale în explicarea persecuţiuneĭ tîmplată subt A. Moruzi, care ordonă desfiinţarea sinagogeĭ deschisă în hanulŭ Niculescu, pre când exista deja altă sinagogă vechie, cum şi împrăştierea din mahalaua Răsvanŭ a evreilorŭ îngrămădiţĭ acolo. [1]

1. Iată actele relative :

Anaforaua mahalagiilorŭ de la Răsvanŭ în pricina ovreilorŭ, carĭ aŭ făcutŭ Sinagogă în Hanu Nicolesculuĭ şi s'aŭ împresuratŭ mahalaua de ovreĭ cu chiria prăvăliilorŭ ce o daŭ îndouită.

Io Alec. Const. Moruzi Vvd.

« După cercetarea ce aŭ făcutŭ dumnéluĭ vel vor. şi cu d-luĭ epistatulŭ Agieĭ, chiar şi în faţa loculuĭ, dovedindu-se întâiŭ pentru sinagogă, că a fostŭ oprită şi maĭ nainte alta, decât una veche care aŭ avut-o dinceputŭ şi care o aŭ şi acum la mahala, cum şi pentru necinstea şi bătaia maĭ vêrtosŭ asupra preotuluĭ că le-aŭ urmatŭ aceĭ treĭ ovreĭ, poruncimŭ dumitale vel cămăraşŭ, să aducĭ înaintea dumitale pe starostea şi cu ceĭ de frunte a bresleĭ ovreilorŭ, cărora să le daĭ porunca domnieĭ mele, straşnică, ca în treĭ ḑile sorocŭ, însişĭ eĭ *să-şĭ ridice şi să-şĭ strice cu totulŭ sinagoga dintr'acestŭ hanŭ, în care sorocŭ de se va afla neridicată, ca nisce nesupuşĭ vorŭ fi trimişĭ la Ocnă; iar pe aceĭ treĭ ovreĭ carĭ aŭ făcutŭ acéstă obrăsnicie, aducêndu-ĭ înaintea dumitale, pre celŭ care va fi dintre dînşiĭ suditŭ să-lŭ trimiţă cu vătafu de aprodĭ la Agenţie să se pedepséscă cu bătaie, unde să fie de faţă zapciu până 'şĭ va lua căḑuta pedépsă de la Agenţie, şi apoĭ d-luĭ Siniorŭ Marchelius pe unulŭ ca acesta să-lŭ ridice şi să-lŭ isgonéscă de aicĭ, ne fiindŭ maĭ multŭ primitŭ* de domnia mea ; de care poruncimŭ şi dumitale vel. spăt. şi d-le vel Aga de se va afla maĭ multŭ în urmă acestŭ suditŭ aicĭ, să-lŭ prindeţĭ, să-lŭ aduceţĭ la domnia mea, ca să se facă surghiunŭ, iar pe ceĭ-l-alţĭ *douĭ ovreĭ d-ta vel cămăraşŭ să-ĭ trimiţĭ acolo în faţa loculuĭ unde aŭ făcutŭ gâlcéva să-ĭ pedepséscă cu câte o sută cincĭ-ḑecĭ toege.* » 1794, Ianuarŭ 9.

Vel Log.

Negreşitŭ că maltratarea unuĭ preotŭ de către evreĭ a trebuitŭ să emoţioneze pre bucurescenĭ şi să provóce óre-care rigorĭ maĭ marĭ din partea Domnitoruluĭ, dar nu maĭ puţinŭ cestiunea economică în

---

Prea înălţate Dómne,

Mahalagiiĭ din mahalaua Răsvanuluĭ, de aicĭ din Bucureşcĭ, aŭ jăluitŭ Înălţimeĭ téle arĕtând, că acea mahala *s'aŭ implutŭ tótă de ovreĭ*, dăndŭ pe prăvăliĭ îndoitŭ preţŭ chirie, şi le iaŭ eĭ, cumŭ şi unŭ hanŭ ce este acolo, care se numeşce hanulŭ Niculesculuĭ, aŭ luatŭ iarăşĭ ovreiĭ în arendă cu îndoită chirie, şi totŭ s'aŭ implutŭ de ovreĭ, din carĭ ceĭ maĭ mulţĭ sunt sudiţĭ, şi aŭ făcutŭ acolo în hanŭ şi Sinagogă pentru rugăciunea ce aŭ după legea lor, şi nu-ĭ îndestulŭ că-ĭ ocărăscŭ deapururea şi le bate copiiĭ, ci şi pe preotulŭ *aceĭ sfinte biserici Răsvanulŭ, l'aŭ necinstitŭ, încă aŭ rădicatŭ şi mâna de aŭ trasŭ pe preotŭ de barbă şi de pĕrŭ, bătêndu-şĭ jocŭ de cinulŭ preoţieĭ luĭ, cumŭ şi maĭ vîrtosŭ chiar de sfânta biserică*, şi face cerere, ca sinagoga ce o aŭ acolo să se strice, cumŭ şi ovreiĭ să se ridice de acolo, şi să se împartă de obşte prin alte mahalale, fiindŭ-că s'aŭ prea îmulţitŭ într'acea mahala, şi pentru chiria prăvăliilorŭ în care şedŭ aceĭ ovreĭ, i arenda maĭ sus numituluĭ hanŭ, eĭ cu toţĭ de obşte o vorŭ împlini şi o vorŭ rĕspunde la stĕpânĭ; după a cărora jalbă ni se poruncesce de către înălţimea ta a teorisi pricina, şi făcêndŭ cercetare la faţa loculuĭ, să arĕtămŭ Mărieĭ Téle prin Anafora cu vatavu de aproqĭ; luminateĭ poruncĭ următorĭ fiindŭ, amŭ mersŭ inşine în faţa loculuĭ, unde făcêndŭ cercetarea cea cuviincióasă, câtŭ pentru sinagogă fără nicĭ o prelungire ne-amŭ încredinţatŭ însuşĭ de la starostea de ovreĭ, că cu adevĕratŭ o are acolo în hanŭ, dară qice numitulŭ starostea şi acésta, că eĭ aŭ şi o altă sinagogă tot aicĭ în Bucurescĭ la mahala şi acésta din hanŭ fiindŭ o casă care o ţinŭ cu chirie de sunt anĭ patru, cândŭ este vreme rea, cum : ploíe, noróie, séŭ zăpadă, mergŭ acolo de facŭ rugăciunea, neputêndŭ merge la célaltă fiindŭ şi departe ; acelŭ cuvêntŭ alŭ luĭ nu fuse primitŭ, pentru că noĭ şcimŭ că şi în qilele Mărieĭ Séle rĕposatuluĭ Alexandru Vodă Ghica aŭ fostŭ făcutŭ ovreiĭ sinagogă lângă hanulŭ sf-luĭ Gheorghe noŭ, şi din porunca Mărieĭ Séle, cu sfatulŭ prea sfinţituluĭ patriarhŭ rĕposatŭ ntru fericire chirŭ Efremŭ, şi maĭ vîrtosŭ prin straşnicŭ blăstemulŭ prea sfinţieĭ sale, aflându-se aci prea sfinţia sa pre acea vreme, atuncĭ li s'aŭ stricatŭ acea sinagogă, cumŭ şi dcosebitŭ în qilele Mărieĭ Séle Alexandru Vodă, maĭ în josŭ de casele dumnealuĭ Vornicŭ rĕposatu Parşcovénu, cu poruncă iarăşĭ s'aŭ stricatŭ; ci şi noĭ pentru acéstă sinagogă din hanŭ amŭ găsitŭ cu cale ca să se strice, şi volnicĭ să nu maĭ fie ovreiĭ a maĭ face altă sinagogă aicĭ în Bucurescĭ, fără numaĭ orĭ-cândŭ va fi vremea cea după legea lorŭ de rugăciune să mérgă la acea sinagogă de maĭ susŭ qisă, ce o are făcută la mahala; iară pentru necinstea şi bătaia ce aŭ făcut preotuluĭ unulŭ din ovreĭ, făcêndŭ cercetare cu deaměnuntulŭ, aŭ eşitŭ de faţă un Grigore Cojocaru, i Nicola Cazangiu, i Mincŭlŭ Cazangiu, i Hristea Brutariulŭ, i Ión Dascălu, i Calciulŭ Papugiulŭ, i Nica Cărcirŭ şi un Manta, mahalagiĭ de acolo, carĭ deteră mărturie în frica luĭ D-qeŭ, că eĭ aŭ fostŭ de faţă şi aŭ vĕqutŭ pre unŭ Marco ovreiulŭ, i Ianculŭ Croitorulŭ, ovreĭ ce sunt suqiţĭ chesaricescĭ, i pe unŭ Herşu Croitorulŭ ovreiŭ, ce aŭ fostŭ împreună cu o calfă a luĭ, şi pe unŭ

corelaţiune cu înmulţirea evreilorŭ peste sémă, esplică, repeţimŭ, faptele de maï susŭ.

In faţa pedepsiriï evreilorŭ, carï aŭ maltratatŭ unŭ preotŭ, să aducemŭ judecata unuï preotŭ, şi a unuï diaconŭ *„care nu ş'aŭ păzitŭ orănduiala cinuluï preoţescŭ şi s'aŭ amestecatŭ în cele vremelnicescï şi lumescï neguţitoriï.“* Nu numaï că pre asemene clericŭ biserica îl făcu argosŭ, dar încă interveni şi Domnitorulŭ pentru alŭ pedepsi [1]

Iancŭlŭ Nebunulŭ ovreiŭ, trăgêndŭ pe preotŭ de barbă şi de pĕrŭ, şi injurându-lŭ; pentru care necinste căutândŭ în pravilele Impărătescï Tom. I, cartea I, cap. 40, ḑice: «nu cumŭ va Jidoviï mândrindu-se şi nădĕjduindŭ la a lorŭ sumeţie cu obrăznicia împotriva legeï creştinescï vor păşi,» şi iar la Tom. 7, cartea 7, titlulŭ 21, cap. 49 ḑice: «jidovulŭ celŭ ce va lovi preotŭ greşesce împotriva legeï creştinescï, iară preotulŭ care se va necinsti cu vorbe próste mare şi înfricoşată necinste sufere, «şi iarăşï la Institutele Impĕraţilorŭ ḑice, cartea a 4, Titlulŭ 4. «Voïe are celŭ ce a suferitŭ vorbe próste să pornéscă judecată pentru necinstea care i s'aŭ făcutŭ, în douĕ chipurï, orï de banï séŭ de criminale, şi de va fi pornirea pentru banï se va face pornirea necinsteï, iar criminăria este la puterea judecătoruluï orï-ce pedépsă va avea să orânduiască la vinovatŭ, aŭ să'i gonéscă din ţĕră afară, séŭ acolo în locŭ unde a greşitŭ să-lŭ pedepséscă cu bătaie», decï de urmarea, cercetarea şi alegerea ce-amŭ făcutŭ, nu lipsimŭ a însciinţa înălţimiï téle, ĭar hotărîrea cea de săvîrşit rĕmâne a se face de către înălţimea ta.» 1793, Noomb, 10.

Ianache Moruzi vel. Vorn. *Costan. Filipescu vel. vist.*

Cond. XXV, fil. 227–228.

1. Iată actele relative:

Anafora pentru unŭ popă şi un diaconŭ de la Teleormanŭ a se face surgunŭ la Cernica doï anï.

Io Alecsandru Costan. Moruzi Vvd.

«Şi de nu sunt alţï dovagiï pe urma lorŭ, cumŭ nicï vina nu s'a doveditŭ a fi cu denadinsulŭ urmată, ci din greşală, după cumŭ ni se face arĕtare de prea sfinţia sa părintele Mitropolitul Ţĕreï printr'acéstă Anafora, dară de vreme ce nu şi-aŭ păzitŭ orînduiala cinuluï preoţéscŭ şi s'aŭ amestecatŭ în celea vremelnice şi lumeşcï neguţătoriï, prin care s'aŭ îndeletnicitŭ într'acestŭ feliŭ de urmărï, şi s'aŭ făcutŭ întîmplarea acésta a omorîreï, nu lăsămŭ Domnia mea numaï pe aceea ce li s'aŭ făcutŭ din partea bisericéscă, adică argos de totŭ darulŭ, ci poruncimŭ să se trimiţă la schitulŭ Cernica, unde în sorocŭ doï anï să rĕmâe acolo la rugăciunï, plângêndu-şï pĕcatele lorŭ şi poruncimŭ Domnia mea d-tale vel log. de Ţéra de josŭ să facï porunca Domniï mele către Egumenul schituluï, ca într'acestŭ sorocŭ de doï anï să nu fie sloboḑï a eşi din mŏnăstire, ci să-ï ţie dimpreună la orănduiala rugăciunilorŭ ce se face la schitŭ.» 1793, Noem. 14.

Vel Logof.

Şi pe când pe popiĭ abătuţĭ i pedepsea, Domnitorulŭ şi cu sfatulŭ ţĕreĭ ajuta pre ceĭ carĭ-şĭ făcéŭ datoria, acordându la uniĭ pensiunĭ din cutia milelorŭ. [1]

Prea Înălţate Dómne,

« Cu smerită anafora însciinţămŭ Mărieĭ tale, că după arĕtarea prea iubitŭ fiuluĭ nostru sufletescŭ Domnialuĭ Ienache Văcărescu vel. spăt. pentru unŭ popă Cârstea şi diaconŭ Stanŭ Sărecea, jud. Teleormanŭ, care ar fi fostŭ pricina şi din gâlcéva lorŭ ce aŭ avutŭ cu unŭ Bratulŭ Părcălabŭ, aşĭa s'aŭ întîmplatŭ mórte numituluĭ Bratuluĭ, amŭ trimisŭ pe protopopulŭ Gheorghe alŭ judeţuluĭ împreună şi cu omulŭ d-luĭ vel spătarŭ, ca şi cercetare să facă în faţa loculuĭ de întîmplarea pricineĭ, şi să aducă şi pe numiţiĭ preoţĭ aicĭ la metropolie; aşĭa urmându-se, luămŭ însciinţare de la numitulŭ protopopŭ, că cercetându-se, aŭ doveditŭ în frica luĭ D-ḑeŭ, că din greşală s'aŭ făcutŭ acéstă întîmplare numituluĭ Bratuluĭ, la beţie, aflându-se cu toţiĭ adunaţĭ, iar nu din vre-o arĕtare cu denadinsulŭ porniţĭ, şi împreună cu dînşiĭ ne-aŭ trimesŭ şi unŭ zapisŭ datŭ de la mâna nevesteĭ mortuluĭ la mânile lorŭ, că s'aŭ împăciuitŭ între dînşiĭ cu tal. 150 ce aŭ datŭ nevesteĭ mortuluĭ, avêndŭ într'însulŭ şi pe mulţĭ iscăliţĭ mărturie, care se va vedea şi de către Măria ta; ci mĕ rogŭ, ca precum din mărturiĭ se vede, nicĭ vina lorŭ nu este dovedită că cu dinadinsulŭ aŭ făcutŭ acéstă primejdie, ci întîmplarea, faptă din beţie; pentru acésta de a se veghea de a nu maĭ face şi alţiĭ asemenea lorŭ, bisericesce judecându-ĭ ĭ-amŭ făcutŭ argosŭ de totŭ darulŭ preoţieĭ, trecêndu-se vina lorŭ în condica mitropolieĭ; de care nu lipsimŭ cu însciinţare Mărieĭ tale, şi cum va fi Inaltă hotărîrea mărieĭ tale; iar aniĭ mărieĭ tale de la Domnulŭ Dumneḑeŭ rugămŭ să fie mulţĭ şi norociţĭ. » 1793, Noem. 11.

Alŭ Înălţimeĭ tale către D-ḑeŭ ferbinte rugătorŭ şi smeritŭ părinte sufletescŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ Mitropolitŭ.

1. Iată unŭ casŭ de pensionare de preotŭ:

Cu părintéscă dragoste, molitvă şi blagoslovenie trimitemŭ dumnévóstră boerilorŭ Naziri aĭ cutieĭ de milostenie.

« La trecuta lună a luĭ Aprilŭ aŭ jăluitŭ către Măria Sa Vodă acestŭ preotŭ Popa Dragomirŭ din satu Saca, jud. Gorjiŭ, plângêndu-se că este fórte scăpătatŭ şi în mare sărăcie, şi din *pricina óstelorŭ trecuteĭ răsmirăţĭ*, aŭ rĕmasŭ, atât fără nicĭ unŭ felŭ de pârlegiŭ de ajutorŭ, cât şi betégŭ la mânĭ din multele casne ce aŭ pătimitŭ, şi avêndŭ şi cincĭ fete ajunse la vrêstă, aŭ căḑutŭ la bogata milă a Mărieĭ sale, cu care jalbă fiindŭ orânduitŭ la d-vóstră ca să se teorisască, amŭ vĕḑutŭ, că de la 13 ale trecutuluĭ Apriliŭ, prin pitacu d-vóstră ne-aŭ făcutŭ şi smerenieĭ nóstre însciinţare, ca mergêndŭ la Eparhie, să facemŭ cercetarea cea cuviinciósă, şi în orĭ-ce chipŭ ne vomŭ îndestula de dreptulŭ adevĕrŭ pentru numitulŭ preotŭ, să arĕtămŭ dumnévóstră prin Anafora; ci pentru acésta iată însciinţămŭ d-vóstră, că întîmplându-se de amŭ mersŭ la Eparhie, aŭ venitŭ şi numitu preotŭ după smerenia nóstră la Craiova, şi scriindŭ într'adinsŭ cucerniculuĭ preotŭ chirŭ Popeĭ Marin dintr'acestŭ judeţŭ, singurŭ

O mĕsură escepţională luată de Moruzi este aceea cu referinţă la cerşetorĭ. Cunóscemŭ din trecuţiĭ secolĭ grija ce aŭ avutŭ Domnitoriĭ de ómeniĭ infirmĭ, incapabilĭ de a-şĭ câştiga pânea de tóte ḑilele. Amŭ arĕtatŭ în anteriórele volume, cum eraŭ organisaţĭ cerşetoriĭ séŭ *mişeiĭ*, precum se numeaŭ pe atuncĭ, în adevĕrate bresle, cu statute ca şi breslele de industriaşĭ. Cu deosebire acéstă organisare a fostŭ şi continuă în Moldova. După actulŭ ce va urma îndată aci, se pare că asemene bresle nu existaŭ în ţéra Muntenéscă. Moruzi se preocupă de cestiune şi adresându-se către Mitropolitulŭ ţĕreĭ, constitue unŭ fondŭ de 50 talerĭ pe lună, pe lângă ce se va aduna prin biserică, înfiinţându-se cutiĭ pentru ajutorarea săracilorŭ. Acestŭ fondŭ se va administra de douĭ epitropĭ. Epistatulŭ agieĭ va face o listă de adevĕraţiĭ nevolnicĭ, cărora epitropia acésta le va face léfă lunară, oprindu-se sub pedépsă, pe viitorŭ, cerşetoria pe uliţe, prin biserică şi curţĭ.

---

aŭ mersŭ în faţa loculuĭ de a făcutŭ cercetare, şi-lŭ adeveréză pre numitulŭ preotŭ, sub iscălitura molitveĭ sale, că tótă jalba îĭ este adevĕrată, aflându-se cu totulŭ în sărăcie; pentru care fiindŭ-că acum iarăşĭ aŭ venitŭ numitulŭ preotŭ de-şĭ face cerere de ajutorŭ, nu lipsimŭ cu rĕspunsu d-vóstră; iar blagoslovenia luĭ Dumneḑeŭ şi a smerenieĭ nóstre apururea să fie cu d-vóstră.» 1793. Decem. 4.

Nectarie alŭ Rômniculuĭ.

Io Alex. Constant. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea d-vóstră Nazirilorŭ aĭ Epitropieĭ, să daţĭ preotuluĭ acestuia, de la cutia de milostenie, tal. patru-ḑecĭ. 1794, Decem. 5.

Prea Inălţate Dómne,

«Insciinţămŭ mărieĭ tale pentru acestŭ preotŭ, anume Dragomirŭ ot. sud. Gorjiŭ care încă de la trecuta lună luĭ Aprilŭ aŭ fostŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, arĕtândŭ patimile ce aŭ petrecutŭ în vremea răsmirăteĭ şi sărăcia ce i s'aŭ pricinuitŭ şi avêndŭ şi 5 fete, cere milă spre ajutoru căsătorieĭ lorŭ, şi flindŭ orânduitŭ la mine spre cercetare, n'amŭ avutŭ de unde a mĕ pliroforisi de este jalba luĭ adevĕrată, fără decât amŭ scrisŭ şi a orânduitŭ pre sfinţia sa iubitorú de D-ḑeŭ părintele Episcopŭ Rômnicŭ, ca să facă cuviinciósa îndreptare şi cercetare şi să-mĭ dea pliroforie şi vĕḑuĭ că acum mĕ însciinţéză printr'acésta Anafora, cum aŭ făcutŭ cercetare şi cu adevĕratŭ este săracŭ din resmiraţĭ şi însărcinatŭ cu fete, de unde rĕmase doveditŭ starea luĭ, că este próstă şi neputinciósă; şi rĕmâne cum domnulŭ D-ḑeŭ va lumina pe Măria ta asupra sărăcieĭ luĭ.» 1793, Decem. 4.

Scarlatŭ Vornicu.

Iată acestŭ documentŭ:

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

«Prea sfinţia ta părinte Mitropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, fiindŭ-că nevolniciĭ ce se află în Bucurescĭ carĭ-şĭ aŭ hrana vieţeĭ lorŭ din mila creştinilorŭ, neavêndŭ nicĭ o orânduĭală întocmită, pentru dînşiĭ, pururea se află atât pe ulițele Bucurescilorŭ, în calea trecĕtorilorŭ musafirĭ străinĭ şi a tuturorŭ de obşte, cât şi după bisericĭ nelipsitŭ, ămblândŭ şi încunjurându-se, încât nu póte norodulŭ a-şĭ face închinăciunea şi a asculta sfintele slujbe. Decĭ pentru ca şi norodulŭ de obşte să nu maĭ aibă supĕrare la sfintele slujbe bisericescĭ, cum şi pe uliţe să lipséscă acestŭ catahrisis, şi ca nicĭ săraciĭ ceĭ nevolniciĭ şi cu adevĕratŭ vrednicĭ de milă să nu fie isterisiţĭ de hrana lorŭ într'acésta politie creştinéscă a scaunuluĭ Domnieĭ, iată întâiŭ de la Domnia mea orânduimŭ pe lună din venitulŭ ocnelorŭ câte tal. cinci-decĭ. carĭ să-ĭ primescĭ prea sfinţia ta la Mitropolie şi lângă acésta să facĭ pre sfinţia ta osebită orânduiala de ajutorŭ de la obştea politieĭ; adică să întocmescĭ, la tóte mônăstirile şi bisericile din tĕrgŭ şi din mahalale câte o cutie în sama proestosuluĭ şi a preoţilorŭ biserieeĭ, şi cu duhovnicescile prea sfinţieĭ tale însciinţărĭ şi îndemnătóre, ca fieş-care creştinŭ de obşte pentru sufletulŭ sĕŭ, ceea ce va vrea a da pentru hrana săracilorŭ nevolnicĭ, să arunce în cutie la dile de sĕrbătorĭ, când sunt la biserică, care acelŭ venitŭ de la tóte bisericile şĭ mônăstirile de obşte, să se adune la sfânta mitropolie, pe lună, unde să aibĭ pre sfinţia ta rânduiţĭ douĭ epitropĭ asupra acesteĭ trebĭ, să ţie socotéla de baniĭ ce se adună la tóte locurile; de altă parte să cerĭ prea sfinţia ta de la d-luĭ epistatulŭ Agieĭ fóie anume de câţĭ cu adevĕratŭ sunt nevolnicĭ, secătuiţĭ, şi vrednicĭ de milostenie, carĭ nu aŭ mijlocŭ de a-şĭ scóte pânea lorŭ într'altŭ chipŭ, cărora să le faceţĭ prea sfinţia ta orânduială pe cât veĭ găsi cu cale de a se da fieş-căruia pe lună pentru hrana şi trebuinţa lorŭ şi întru acelaşĭ chipŭ puindŭ pre sfinţia ta Nizamulŭ trebeĭ aceştia la orânduială, să lipséscă de a nu se afla maĭ mult cerşetorĭ pe uliţe saŭ prin bisericĭ. Poruncimŭ Domnia mea şi d-tale vel spătarŭ i d-tale vel aga, orĭ-ce trebuinţă va arĕta dumnévóstră pre sfinţia sa părintele Mitropolitu asupra acesteĭ trebĭ, să aveţĭ dumnévóstră a o pune în faptă şi maĭ vêrtosŭ poruncimŭ d-tale epistatule alŭ Agieĭ să facĭ alegerea prin însăşĭ vederea d-tale de ceĭ ce cu adevĕratŭ sunt vrednicĭ de milă şi de ceĭ ce potŭ cu munca şi cu slujba lorŭ să-şĭ dobândéscă hrana vieţeĭ, ca să se deosibéscă, spre a le da povăţuire să se părăséscă de acestŭ năravŭ rĕŭ şi aşa după ce va intra tréba acésta la Nizamŭ şi în faptă, să daţĭ atât d-luĭ vel spătariŭ, i d-luĭ epistatulŭ alŭ Agieĭ straşnice poruncĭ zapciilorŭ, să se facă zapt, şi să nu îngăduiască maĭ multŭ a se afla pe uliţe, séŭ prin bisericĭ şi prin curţile de obşte, ci fie-care să se astêmpere şi să se părăséscă de acele năravurĭ, avêndu-şĭ orânduiala hraneĭ lorŭ cu mijlocŭlŭ ce poruncimŭ.» 1794. Febr. 25.

Cond. XXIII, Fil. 210.

*

Pentru a termina acestŭ capitolŭ ne rĕmâne să atingemŭ încă unele cestiunĭ.

Prima este, că Alexandru Moruzi, continuândŭ o direcţiune politică străvechie, protege materialmente clerulŭ şi biserica ardelénă. Resultă acésta şi din documentulŭ de la 16 Noemvrie, 1793 ce dămŭ aci în notă. [1]

1. Iată acestŭ documentŭ:

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd.

« Dat-amŭ Domnia nóstră hrisovŭ acestorŭ patru preoţĭ anume: Popa Ştefanŭ, Popa Petru, Popa Barbu şi Popa Radu ce sunt la sfânta biserică din Schei, de lângă cetatea Braşovuluĭ, ca să aibă a ţinea pre pământulŭ ţĕreĭ Domniĭ mele, ale lorŭ drepte bucate: oĭ optŭ sute, adică fieşcare câte oĭ 200, care oĭ să fie în pace şi ertate de oeritŭ. Aşişderea şi păstoriĭ de la oĭ să fie ómenĭ strĕinĭ, din cea ţéră, şi nefiindŭ şeţĕtorĭ aicĭ în pământulŭ ţĕreĭ Domnieĭ mele, încă să fie în pace de tóte dăjdiile şi orânduelile câte vorŭ eşi peste anŭ în ţéră de la visteria Domnieĭ mele; asemenea şi caiĭ lorŭ încă să fie în pace de olăcăriĭ şi de alte angariĭ, şi când vorŭ da alţiĭ cu cărţĭ iscălite, iar aceştia totŭ să fie nesupĕraţĭ, pentru că acéstă milă aŭ avut-o aceştĭ preoţĭ, atâtŭ de la toţĭ fraţiĭ Domnĭ de maĭ 'nainte, cât şi de la Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilantŭ, i de la Domnia sa reposatulŭ Nicolae Caragea Voivodŭ şi de la Domnia sa fratele Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, din Domnia dintâĭ şi din Domnia de pe urmă, precumŭ din hrisovulŭ Domnieĭ séle ce-lŭ vĕdumŭ cu leatŭ 1792 Ianuarie 25, ne-amŭ adevĕritŭ.

Dreptŭ aceea învrednicindu-ne Domnulŭ D-ḑeŭ şi pre noĭ cu întâia Domnie acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ românescĭ, ne-amŭ milostivitŭ de amŭ învoitŭ şi amŭ întăritŭ mila acestorŭ patru preoţĭ, ca să o aibă, şi să li se păzéscă nestrămutatŭ întocmaĭ după cumŭ se cuprinde maĭ susŭ; şi poruncimŭ Domnia mea Boerilorŭ ce vetĭ fi cu slujba oierituluĭ i altorŭ dregĕtorĭ şi zapciĭ, să aveţĭ a lăsa oile şi caiĭ numiţilorŭ preoţĭ, şi pre păstoriĭ ce vorŭ fi la acelea oĭ, nefăcêndu-le întru nimicŭ supĕrare, căcĭ orĭ-carele, peste porunca Domnieĭ mele, se va cuteza a face câtuşĭ de puţin supărare, unuluĭ ca acela să scie, că va petrece scârbă şi se va certa de către Domnia mea. Şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Const. Moruzi Voivodŭ, i cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ Costandinŭ, Dumitraşco şi Nicolae Voivoḑĭ, şi cu toţĭ Dumnealorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ Boerĭ divaniţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénŭ vel Vist., Dumitraşco Racoviţă vel Ban, Ienache Văcărescu vel Spătariu, Ienache Moruzi vel Vornicŭ de ţéra de susŭ, Manolache Brâncovénŭ vel. Vornicŭ de ţara de josŭ, Manolache Creţulescu vel Vornicŭ, Nicolae Filipescu vel Vornicŭ, Costache Ghica vel. Logof. de ţéra de şusŭ, Scarlatŭ Ghica vel Logof. de ţéra de josŭ, Nicolae Hangerliŭ vel Hatmanŭ, Dumitrache Manu vel Post., Isacŭ Raletŭ vel Clucerŭ. Dumitrache Schina vel Comisŭ, Ión Comănénu vel Păhar. etc. şi Ispravnicŭ Costache Ghica, vel Logof. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la anulŭ dintâĭ dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele în Bucurescĭ, la lĕtŭ 1793 Noembre 16 de Răducan biv. 3-lea logof. Condicariŭ.

Cond. XXVI, Fila 186.

A doua cestiune. Răducanu Golescu, fostŭ mare Logofĕtŭ, cere Domnitoruluĭ voïe de a închina Mônăstirea Vieroşu, zidită de moşiĭ şi strĕmoşiĭ luĭ, la S-tul Munte alŭ Atonuluĭ. Domnitorulŭ, în 29 Decembre 1793, supune Mitropolituluĭ cererea, mareluĭ Vornicŭ Moruzi şi Logofĕtuluĭ de ţéra de josŭ, ca să-şĭ dea părerea lorŭ. Va să ḑică asemenea închinărĭ de biericĭ şi mônăstirĭ la locurile din S-tul Munte nu se făcéŭ fără óre-carĭ învoirĭ şi formalităţĭ, la finea secoluluĭ trecutŭ. [1]

1. *Anaforaua d-luĭ Logof. Golescu pentru M-rea Vieroşu.*

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

« Prea sfinţia ta părinte Mitropolitŭ al Ungro-Vlahiĭ, i D-ta vel. Vornice Moruzi, şi D-ta vel. Logof. de ţéra de josŭ, vĕḑându acéstă Anafora a D-luĭ biv vel. Logof. Golescu, să faceţĭ teorie asupra cereri d-luĭ, de este opritŭ a face pentru numita Mônăstire, aşeḑĕmêntulŭ ce provaliseşce după obiceiulŭ pămêntuluĭ şi după pravilă, séŭ când împotrivă va fi, să ne ipostisiţĭ cuvêntulŭ cu pliroforie în scrisŭ. » 1793, Decembre 29.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

« Mônastirea Vieroşulŭ din jud. Muscelŭ este zidită şi înzestrată şi săvîrşită cu tóte de moşiĭ şi strămoşiĭ meĭ, care ca o slobodă nelegată nicăerĭ amŭ avutŭ dinceputŭ dreptatea acea, ce cuvêntulŭ titoricescŭ mĕ volnicesce şi mĕ îndatoréză a griji pentru bună starea şi iconomia, şi a lucrurilorŭ eĭ, ca nisce strămoşescĭ, a merge spre sporŭ, iar nu spre risipă, ca să nu se stingă nicĭ pomenirea némuluĭ meŭ. Decĭ fiindŭ-că din vreme vĕḑ că merge spre scădere cu rânduiala ce aŭ fost până acumŭ, încărcându-se numaĭ cu datoriĭ de către ceĭ adesea rânduiţĭ egumenĭ şi economĭ, care cumŭ póte apucându-ĭ şi sărăcindu-ĭ, şi vĕḑŭ că celea închinate M-ri, la care nu este slobodŭ fiteş-care şi verĭ-cum în tótă vremea a intra, cu maĭ bună economie şi de odihna lorŭ, amŭ cugetatŭ pentru folosulŭ şi binele acesteĭ monastirĭ, la care datoria şi durerea ce amŭ ca unŭ ctitorŭ mĕ sileşce să o închinŭ prin şcirea şi bună voinţa Mărieĭ Téle, la sfîntulŭ Munte alŭ Atonuluĭ, către mônastirea ce se numesce Ivironŭ, unde se prăznuesce hramulŭ Adormiriĭ Precestiĭ, ca printr'acestŭ mijlocŭ găsindŭ sfînta acéstă Mônastire maĭ bună odihnă şi iconomie, ci să te facĭ şi Măria Ta nou titorŭ, şi să fiŭ şi eŭ şi părinţiĭ aceĭ aĭ Atonuluĭ rugătorĭ pentru numele Mărieĭ Tale; însă cu unŭ aşeḑĕmêntŭ de embaticŭ cuviinciosŭ, care eŭ mĕ voiŭ aşeḑa şi mĕ voiŭ întocmi cu părinţiĭ Atonuluĭ, după starea şi puterea Mônastireĭ, iar nu cu încărcătură peste putere; ci mĕ rogŭ Mărieĭ Tale, să binevoïescĭ a da luminată poruncă, şi întărirea Mărieĭ Téle la plecata Anaforaoa mea, ca prin şcirea Mărieĭ Téle să potŭ face cu părinţiĭ sfetagorenĭ dela numita M-re aşeḑămêntulŭ celŭ cuviincioşŭ alŭ embaticuluĭ, de a se pune în faptă rânduiala sfinteĭ M-ri; şi aniĭ vieţiĭ Inălţimeĭ Téle dela D-ḑeŭ să fie mulţĭ şi norociţĭ!

Prea plecatulŭ sluga Mărieĭ Téle

Răducanu Golescu, biv. vel. Log.

Ingrijirea de cimitire era, pe la 1793, încă în deprinderile ţĕreĭ. Se póte vedea acésta din următórele acte :

Ianculŭ Aslanău cu popa Gregorie pentru pórta bisericeĭ ce o închide preotu.

Io Alex. Costan. Moruzi Voivodŭ

Infăţişându-se şi la Divanŭ înaintea Domnieĭ mele Ianculŭ cu preotulŭ Popa Gregorie, unde cetindu-se acésta Anafora şi întrebându pe Ianculŭ ce are a maĭ dice împotrivă ? iarăşĭ acea pricină găsi, că remâne închisă casa şi nu are pe unde a-şĭ aduce celea trăbuincióse, iar cumcă *se calcă mormintele creştinilorŭ ce sunt îngropaţi, de care şi de vite*, nicĭ eĭ nu putură tăgădui. Pentru care făcêndŭ Domnia mea cercetare de aŭ făcutŭ acestŭ dovagealâcŭ şi cele-l-alte familiĭ aŭ case ce sunt în curtea bisericeĭ ? dete încredinţare Domnieĭ mele şi prin graiŭ, D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele vel Vornicŭ de Ţéra de susŭ, că toţĭ ceĭ-l-alţĭ cunoscêndŭ cuviinţa trebeĭ, nu aŭ făcutŭ nimenea cerere pentru deschiderea porţeĭ ; decĭ dară fiindŭ dréptă urmarea preotuluĭ cu închiderea porţiĭ bisericeĭ, întărimŭ Domnia mea şi poruncimŭ închisă să stea pórta bisericeĭ, şi Ianculŭ să se mulţăméscă a urma precumŭ şi ceĭ-lalţĭ locuitorĭ din curtea bisericeĭ. — 1792, Iulie 9.

Prea Înălţate Dómne!

Ianculŭ Aslanăulŭ de aicĭ aŭ jăluitŭ Mărieĭ téle arĕtându, că de sunt 18 anĭ facêndu-şĭ o casă în Mahalaoa sfîntuluĭ Iónŭ noŭ, aprópe lângă biserică, care casă de sunt doĭ anĭ aŭ dato zestre uneĭ fete a luĭ, dintru începutŭ trecerea şi aducerea de cele trebuincióse, cu caru, i-aŭ fostŭ prin curtea bisericeĭ, fiindŭ drumŭ fără de pórtă, iar în vremea răzmiriţeĭ pentru paza sfinteĭ bisericĭ s'aŭ făcutŭ pórtă de Mahalagiĭ către podu luĭ Şerbanŭ Vodă, şi el totŭ déuna pe acea pórtă îşĭ aducea celea trăbuincióse cu caru ; acum de sunt treĭ lunĭ, unŭ preotŭ de la acea biserică, anume popa Gregorie, s'aŭ pusŭ de aŭ închisŭ acea pórtă bătând-o în cuĭe de ferŭ, ca să nu maĭ ămble care, şi cere ca să se deschidă pórta, să rĕmêie totŭ cum aŭ fostŭ maĭ nainte ; după a căruia jalbă ni se poruncesce de către Înălţimea ta, ca să cercetămŭ şi să îndreptămŭ. Luminateĭ poruncĭ următorĭ fiindŭ, amŭ adusŭ de faţă înaintea nóstră, atâtŭ pe numitulŭ preotŭ pîrîtŭ, cât şi pe Ianculŭ Polcovnicu ginerile şi vechilŭ jăluitoriuluĭ, şi întrebându pe preotŭ ce are să rĕspundă împotrivă ? dise, că adevĕratŭ acea pórtă deschisă aŭ fostŭ, dară fiindŭ că loculuĭ împrejurulŭ bisericeĭ este strîmtŭ şi plinŭ de mormînturĭ, crucĭ, după cum obişĭnuescŭ creştiniĭ, nu potŭ ămbla carele în voĭe, fără de a nu face stricăciune, şi pentru aceea aŭ închis-o, iar jăluitoriu în locŭ de a face bine împrejurulŭ bisericeĭ ca la o casă a luĭ Dumneḑeŭ, ce este făcută pentru rugăciunea creştinilorŭ, elŭ ămblă de a strica;

noĭ nu ne-amŭ îndestulatŭ cu acésta, ce amŭ mersŭ înşine în faţa loculuĭ, unde amŭ vĕḑutŭ, că ḑisele preotuluĭ sunt adevĕrate, fiindŭ casele jăluitoruluĭ aprópe de biserică şi loculŭ împrejuru bisericeĭ fórte strimtŭ şi plinŭ de mormînturĭ cu crucĭ, neavêndŭ locŭ de a ămbla care pe unde este cererea jăluitoruluĭ, încă totŭ acolo amŭ vĕḑutŭ şi o cruce de la unŭ mormêntŭ ruptă în douĕ, care se cunóşce că din trecerea carelorŭ ce jăluitorulŭ aŭ pusŭ să trécă pe acolo s'aŭ ruptŭ; decĭ nu amŭ găsitŭ cu cale ca să se deschiḑă pórta şi să ămble care după cumŭ jăluitorulŭ cere, ci pentru celea ce va avea a-şĭ aduce a casă, cum lemne séŭ alte trăbuincióse lucrurĭ, aducêndu-le până la pórta bisericeĭ, de acolo să pue să şi le care în lăuntru cu spinarea, până la casa sa, nefiindŭ locŭ de pórtă, maĭ vêrtosŭ că acolo în lăuntru curţiĭ bisericeĭ sunt şi alte cincĭ case, adică Gheorghe Gémbaşu, Dimitrie Simigiu, Gherghina Hagicŭ, Tudoriţa Căpitănésa şi Popa Gregorie pîritulŭ, carĭ asemenea urméză; iar pentru că pretendiriseşce pîrişu cumcă întru atâta diastimă de anĭ cum de n'aŭ închisŭ pî ĭtu pórta, ci tocmaĭ acumŭ? dară aceste cuvinte nu aŭ nicĭ un temeiŭ, pentru că unŭ lucru rĕŭ când se pune la bună orânduială, nu este embodisitŭ de nimenea. Părerea nóstră intr'acestaşĭ chipŭ este, iar hotărîrea cea desĕvârşitŭ rĕmâne la Măria ta. — 1793, Iunie 14.

Ianache Moruzi vel. Vornicŭ,

Cond. XXIV, fila 276

Inainte de a termina capit. acesta relativŭ la administraţiunea bisericeĭ în timpulŭ domnieĭ luĭ A. Moruzi, nu de prisosŭ socotimŭ a fi, să aducemŭ şi unele documente din carĭ lectorulŭ să pótă vedé cum, décă A. Moruzi închidea sinagóge şi pedepsia pe evreiĭ carĭ-şĭ bătéŭ jocŭ de preoţiĭ ortodoxĭ, nu făcea acésta din intolerantismŭ religiosŭ, ci din vederĭ economice şi de apĕrare naţională. Documentele următóre acordate bisericilorŭ catolice şi luterane demonstră neîndoiosŭ tolerantismulŭ religiosŭ alŭ luĭ A Moruzi, ca şi alŭ atâtorŭ domnĭ anteriorĭ, cum şi că ţinea ca bisericile eterodoxe din ţéră să nu stée sub nicĭ unŭ guvernŭ streinŭ.

Hrisovulŭ Băraţilorŭ din Bucurescĭ

Bisericeĭ Băraţilorŭ de aicĭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, ca să aibă a ţinea douĭ vierĭ la viile ce aŭ în délulŭ Bucurescilorŭ i la Têrgovişte, şi douĭ argaţĭ ómenĭ străinĭ, fără de gâlcévă, carĭ aceştĭ lude patru să fie scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile câte ar eşi de la Visteria Domnieĭ mele peste anŭ în ţéră, de nicĭ unele valŭ şi bântuială să nu aibă; asişderea să aibă a scuti şi ale Bisericeĭ drepte bucate: de oieritŭ oĭ una sută cincĭ-ḑecĭ, de dijmăritŭ litre douĕ sute, şi de văcăritŭ vite cincĭ-spre-ḑece, i o pivniţă ce are Biserica acésta aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele în Bucurescĭ în mahalaua S-luĭ

Gheorghe Vechiŭ, de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinŭ domnescŭ, şi de tóte alte angării, ca să fie de tréba vênđĕreĭ vinuluĭ Bisericeĭ, pentru că acéstă milă aŭ avut-o numita Biserică a Bărăţilorŭ dată atâtŭ de la alţiĭ trecuţĭ Domnĭ de maĭ nainte, câtŭ şi de la Domnia sa fratele Mihaiŭ Suţulŭ Voivodŭ, precum din hrisovulŭ Domnieĭ sale, ce-lŭ vĕđumŭ cu létŭ 1772. Maiŭ 16, ne-amŭ adeveritŭ; decĭ învrednicindu-ne Domnulŭ Dumneđeŭ cu Domnia ţĕreĭ aceştia, ne-amŭ milostivitŭ de amŭ înnoitŭ şi amŭ întăritŭ mila acésta a Bisericeĭ, ca să se păzéscă nestrămutatŭ, după cum se cuprinde maĭ susŭ, adeverindŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ, Costandinŭ Vodă, Nicolae Vodă, Dumitraşco Vodă, şi cu totŭ sfatulŭ dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ celorŭ marĭ aĭ divanuluĭ Domnieĭ mele: Panŭ Nicolae vel Vist., Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ, Ienache Văcărescu vel Spăt., Ienache Moruzi vel Vorn. de ţéra de susŭ, Manolache Brâncoveanŭ vel Vorn. de ţéra de josŭ, Manolache Creţulescu vel Vornicŭ alŭ treilea, Nicolae Filipescu vel Vorn. alŭ patrulea, Costache Ghica vel Logf. de ţéra de susŭ; Scarlatŭ Ghica vel Log. de ţéra de josŭ, Nicolae Hangerliu vel Hatm., Dumitrache vel Post., Isaac Raletŭ vel Clucerŭ, Dumitrache Schina vel Comis, Nicolae Racoviţă vel Pahar., ... vel Stol., Iorgache vel Slugerŭ, Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ, şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta întru întâiulŭ anŭ alŭ Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ létŭ 7301, iar de la Domnulŭ şi Dumneđeŭ şi mântuitoriulŭ nostru Isusŭ Hristosŭ 1793, Aprilŭ 10.

Cond. XXVI, pag. 14.

Hrisovulŭ bisericeĭ Saşilorŭ din Bucurescĭ

Domniĭ şi Oblăduitoriĭ cărora li s'aŭ încredinţatŭ de la Dumneđeŭ stăpânirea de Ţĕrĭ şi de Noróde, datorie avêndŭ, ca după cum spre norodulŭ cestŭ supusŭ alŭ sĕŭ, aşa şi spre ceĭ ce aŭ năzuitŭ sub ocrotirea şi sprijinéla lorŭ, să aréte iubirea de ómenĭ şi buna-voire; de aceea dară şi fraţiĭ noştriĭ Domnĭ de maĭ nainte; carĭ aŭ stăpânitŭ după vremĭ la acestŭ scaunŭ alŭ Domnieĭ Ţĕreĭ românescĭ, atâtŭ după acéstă datorie, câtŭ şi după pilda ce se urméză la cetăţile şi politiile marĭ, unde sunt scaune de Domnĭ şi stăpâniriĭ ce sunt împodobite cu mulţimea norodului de pământenĭ şi streinĭ, carĭ şĭ-aŭ fiecare după ritulŭ sĕŭ deosebită casă de închinăciune, aŭ fostŭ datŭ la preotulŭ şi cu câţĭ-va din ritulŭ săsescŭ, ce se află vechĭ locuitorĭ aicĭ in politia Bucurescilorŭ, voïe şi slobođenie prin hrisóvele Domniilorŭ sale, de a-şĭ face numaĭ o bisericuţă de închinăciune în mahalaua Stejaruluĭ, fără de alta împrejmuire de zidŭ, nefiindŭ de vre-o stricăciune séŭ supĕrare politieĭ, orĭ locuitorilorŭ politieĭ, cum şi din şése pogóne de vie să aibă acéstă bisericuţă aicĭ în ţéră, şi

i-aŭ şi miluitŭ cu privileghiu de a fi scutite drepte bucatele bisericuţeĭ, adică: vinulŭ de vinăriciu i dijmăritu, una sută stupĭ i rămătorĭ, una sută oĭ de oieritŭ, şi doĭ Lude ómenĭ străinĭ vierĭ la via bisericuţiĭ, să-ĭ aibă scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte dăjdiile; cu care acestŭ privileghiu, viindŭ cu smerenie şi cu plecăciune înaintea Domnieĭ mele preotulŭ numiteĭ bisericuţe, făcutu-ne-aŭ rugăciune, ca să facemŭ şi Domnia mea milă de alŭ înoi şi de alŭ întări şi cu Domnesculŭ nostru Hrisovŭ; decĭ cetindŭ Domnia mea privileghiurile lorŭ şi pliroforisindu-ne încă, că acea bisericuţă, ce se află aicĭ înăuntru politieĭ lângă scaunulŭ Domnieĭ mele, este sub protecţia Domnieĭ, iar nu sub alta străină stăpânire, şi pre Domnulŭ Ţĕreĭ cunoscŭ de protectorŭ şi întru rugăciunile lorŭ ce facŭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ, şi cu acésta orînduială fiindŭ supuşĭ sub a Domnieĭ ocrotire şi protecţie, de aceea li s'aŭ fostŭ şi datŭ acelŭ privileghiu, atât pentru ţinerea bisericuţiĭ, cât şi pentru cele-alte milĭ; amŭ bine-voitŭ şi Domnia mea, pentru ca să fie rugătorĭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru viaţa şi bună starea Domnieĭ mele şi fraţilorŭ Domnĭ din urma nóstră oblăduitorilorŭ ţĕreĭ, şi pentru îndestularea şi fericirea acestiĭ creştinescĭ ţĕrĭ, în care trăeşce şi se odihnesce, şi i-amŭ datŭ acestŭ Domnesculŭ nostru Hrisovŭ, atât pentru a-şĭ avea acésta bisericuţă cu şése pogóne vie aicĭ, precum aŭ avutŭ din vechime, cât şi pentru a li se păzi milele ce aŭ avutŭ, tóte precum maĭ susŭ le numimŭ; pentru care amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu Domnésca nóstră iscălitură şi pecete şi cu mărturia prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd., Dumtraşco Vvd., Nicolae Vvd, i cu a Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ veliţilorŭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénŭ vel Vist. Dumitraşco Racoviţa vel Banŭ. Ianache Moruzi vel Vorn. de ţéra de susŭ. Manolache Brăncovénŭ vel Vorn. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu, vel Vorn. Nicolae Filipescu vel Vorn. Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ. Scarlatĭ Ghica vel Logof. de ţéra de josŭ, Nicolae Hangerliu vel Hatm. Dumitrache Manu vel Post. Isacŭ Raletă, vel Clucerŭ. Dumitrache Schina vel Comisŭ. Nicolae Racoviţa vel Paharnicŭ. Iordache Palada vel Stolnicŭ. Iordache vel Sluger. Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravniculŭ Costache Ghica vel Logof. de ţéra de susŭ, şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la anulŭ dintĕĭ alŭ Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ lĕt. 7301, iar de la Domnulŭ şi Mântuitorulŭ nostru Is. Hris. lĕt. 1793, Maiŭ 14. de Ioniţă Rafailŭ biv. 3-lea logofĕtŭ.

Cond. XXVI pag. 70.

Cartea Catolicilorŭ de la Tĕrgovişte sud. Dâmboviţa. — Zeml. Vlahscoe: Fiindŭ-că în oraşulŭ Domnieĭ mele Tĕrgovişte, sud. Dâmboviţa, din vechime Domniĭ şi oblăduitorĭ ţĕreĭ aceştia aŭ datŭ voĭe şi slobodenie, la câţĭ din ritulŭ catolicilorŭ se află locuindŭ şi adăpostindu-se acolo, cu dréptă muncă şi hrană a neguţătoriilorŭ, de şi aŭ făcutŭ unŭ locaşŭ de închinăciune, care s'aŭ

aflatŭ şi se află sub protecţia Domnieĭ, *iar nu sub altă stăpânire străină, şi pe Domnulŭ Ţĕreĭ îlŭ cunoscŭ de protectorŭ întru rugăciunile şi pomenirile ce facŭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ la slujbele lorŭ,* care locaşŭ cu acésta orînduială fiindŭ sub a Domnieĭ ocrotire şi protecţie, aŭ avutŭ şi cărţĭ Domnescĭ vechĭ cu óreşĭ care milă Domnéscă, cu care cărţĭ viindŭ Băraţiĭ de acolo cu smerenie şi plecăciune la Domnia mea de s'aŭ rugatŭ prin jalbă, ca să le învoimŭ; după ce ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea, ăntêiŭ despre acéstă orînduială, şi amŭ vĕḑutŭ înşine cărţile trecuţilorŭ Domnĭ, amŭ bine-voitŭ de ne-amŭ milostivitŭ asupră-le, pentru ca să fie rugătorĭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru viaţa şi buna stare Domnieĭ mele şi a fraţilorŭ Domnĭ din urma nóstră oblăduitorĭ a ţĕreĭ, şi pentru îndestularea şi fericirea acestuĭ pămêntŭ în care trăescŭ şi se ocrotescŭ, şi le-amŭ înoitŭ mila ce aŭ avutŭ ca să aibă a lua de la Ocniţa ce este din josu Tîrguluĭ Tèrgovistea, cinci-ḑeci bolovanĭ sare pe totŭ anu, pentru care să aibă a merge părinţiĭ Băraţĭ la cămăraşu de acolo să-şĭ ia acéstă milă de sare tótă deplinŭ nesmintitŭ în toţĭ aniĭ, find-că acéstă milă aŭ avut-o şi de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ nainte; de care poruncimŭ cămăraşilorŭ ce veţĭ fi la acéstă Ocniţă, întocmaĭ să fiţĭ următorĭ, că aşĭa este porunca Domnieĭ mele .— ii saam receh. gopd. 1793. August 28.

Cartea Catolicilorŭ de la Câmpu-lungŭ sud Muscelŭ. — Zeml. Vlahscoe. Fiindŭ-că în oraşulŭ Câmpu-lungŭ, sud. Muscelŭ, din vechime Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕreĭ acesteia aŭ datŭ voïe şi sloboḑenie la câţĭ din ritulŭ catolicilorŭ se află lŏcuindŭ şi adăpostindu-se acolo cu drĕptă muncă şi hrana neguţătotoriilorŭ de şĭ-aŭ făcutŭ un locaşŭ de închinăciune, *care s'aŭ aflatŭ şi se află sub protecţia Domnieĭ, iar nu sub alta străină stăpânire, şi pe Domnulŭ ţĕriĭ cunoscŭ de protectorŭ întru rugăciunile şi pomenirile ce facŭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ* la slujbele lorŭ, care locaşŭ cu acéstă orînduială fiindŭ sub *a Domnieĭ ocrotire şi protecţie,* aŭ avutŭ şi cărţĭ Domnescĭ vechĭ cu óreşĭ care milă Domnéscă, cu carĭ cărţĭ viindŭ Băraţiĭ de acolo cu smerenie şi plecăciune la Domnia mea, de ni s'aŭ rugatŭ prin jalbă, ca să le înoimŭ, după ce ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea ăntêiŭ din acéstă orînduială şi amŭ vĕḑutŭ înşine şi cărţile trecuţilorŭ Domnĭ, amŭ bine voitŭ de ne-amŭ milostivitŭ asupră-le, pentru ca să fie rugătorĭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru viaţa şi bună starea Domnieĭ mele şi a fraţilorŭ Domnĭ din urma nóstră oblăduitorĭ aĭ Ţĕreĭ, şi pentru îndestularea şi fericirea acestuĭ pămêntŭ în care trăescŭ şi se ocrotescŭ, şi le-amŭ înnoitŭ milele ce le-aŭ avutŭ, adecă să aibă a ţinea şi a scuti doĭ Liude ómenĭ streĭnĭ, fără pricină, însă aduşĭ acumŭ din străinătate; aşişderea să aibă a scuti şi ale bisericeĭ dreptŭ bucate: de oïeritŭ oĭ una sută, de dijmăritŭ vedre una sută şi de pogonăritŭ pogóne 12, ce le are biserica în Délulŭ Topoloveniloru, cum şi de vinăriciu vinulŭ ce se va face intr'acestea viĭ, i unŭ vieriŭ iarăşĭ omŭ străinŭ adusŭ acumŭ din străinătate, care şi acela să fie nedajdicŭ întru

nimicŭ. Aşişderea şi pentru douĕ buţĭ cu vinŭ ce aŭ trebuinţă a-şĭ aduce în oraşu Câmpu-lungŭ să fie sloboḑĭ şi nesupĕraţĭ în toţĭ anĭĭ de către vinăriceriĭ Domnescĭ a le coborî din Délŭ şi a le aduce în Câmpu-lungŭ îndată ce se vorŭ găti, însă din drepte viile lorŭ, fără de nicĭ o oprire, de vreme ce eĭ nu aŭ a plăti vinăriciulŭ pe drepte bucatele lorŭ ce vorŭ face în viile bisericeĭ, după mila ce li s'aŭ făcutŭ, fiindŭ-că aceste maĭ susŭ arĕtate milĭ aŭ avutŭ biserica şi maĭ nainte de la trecuţiĭ fraţi Domnĭ; pentru care de obşte poruncimŭ, nimenea întru nimicŭ, la celea ce maĭ susŭ se coprindŭ supĕrare să nu facă, că aşa este porunca Domnieĭ mele. ii saam recech gpd. *1793 Augustŭ 28.*

Cond. XXVI, pag. 123.

Cartea Băraţilorŭ de la Rômnicŭ, sud. Vâlcea. — Zeml. Vlahscoe: Fiindŭ-că în oraşulŭ Domnieĭ mele Rômnicŭ ot. sud. Vâlcea din vechime Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕreĭ aceştia, aŭ datŭ voĭe şi sloboḑenie la câţĭ din ritulŭ catolicilorŭ se află locuindŭ şi adăpostindu-se acolo cu drĕptă muncă şi hrană a negoţătoriilorŭ, de şĭ-aŭ făcutŭ unŭ locaşŭ de închinăcĭune, care s'aŭ aflatŭ şi se află sub protecţia Domnieĭ iar nu sub alta străină stăpânire, şi pe Domnulŭ ţĕreĭ cunoscù de protectorŭ întru rugăciunile şi pomenirile ce facŭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ la slujbele lorŭ, care locaşŭ cu acéstă orînduială flindŭ sub a Domnieĭ ocrotire şi protecţie, aŭ avutŭ şi cărţĭ Domnescĭ vechĭ cu óreşĭcare milă Doméscă, cu care cărţĭ viindŭ Băraţiĭ de acolo, cu smerenie şi plecăciune la Domnia mea, de mi s'aŭ rugatŭ prin jalbă, ca să le înoimŭ, după ce ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea ăntêiŭ de acésta orănduialâ şi amŭ vĕḑutŭ înşine şi cărţile trecuţilorŭ Domnĭ, amŭ bine-voitŭ de ne-amŭ milostivitŭ asupră-le pentru ca să fie rugătorĭ către milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru viaţa şi bună starea Domnieĭ mele şi a fraţilorŭ Domnĭ din urma nóstră oblăduitorĭ aĭ ţĕreĭ, şi pentru îndestularea şi fericirea acestuĭ pămêntŭ în care trăescŭ şi se ocrotescŭ, şi le-amŭ înoitŭ milele ce le-aŭ avutŭ adică: să aibă a ţinea şi a scuti patru ómenĭ aduşĭ acum din strĕinătate, cărora de vorŭ fi strĕinĭ cu adevĕrat, să li să dee pecetluiturĭ Domnescĭ de la visterie; aşişderea să aibă a scuti şi ale bisericeĭ drepte bucate, de oĭeritŭ oĭ una sută cincĭ-ḑecĭ, i de dijmăritŭ litre douĕ sute; asemenea să aibă a ţinea şi unŭ vieriu la viile bisericeĭ ĭarăşĭ omŭ străinŭ adusŭ din străinătate, care şi acela să fie nesupĕratŭ despre rândulŭ dăjdiilorŭ, fiindŭ-că acestea milĭ le-aŭ avutŭ şi de la trecuţiĭ Domnĭ de maĭ nainte; pentru care poruncimŭ la toţĭ câţĭ se cuvine întocmaĭ să fie următorĭ, nefăcêndŭ nimenea nimicŭ nicĭ unŭ feliŭ de supĕrare la câte se cuprinde maĭ susŭ. — ii saam receh gpd. 1793, Augustŭ 28.

Cond. XXVI, pag. 23.

V

Cultura publică

Sub domnia luĭ Alexandru Moruzi nu aflămŭ acte importante relative la scolĭ. Cronica anonimă a luĭ Zilotŭ Românulŭ (Fănuţă) scrie despre Alex. Moruzi că era «Domnŭ adevĕratŭ înfrumuseţatŭ cu multe daruriĭ, înţeleptŭ fórte, iscusitŭ la minte, deşteptŭ la ale ţĕreĭ îndreptărĭ.....» Asemenea Dionisie Eclesiarculŭ ḑicea despre acestŭ Domnŭ, că «se vedea iscusitŭ la trebile ţĕreĭ.» Cu tóte aceste nu găsimŭ din respectulŭ cultureĭ publice niscaĭ acte importante de la acestŭ Domnitorŭ, de şi Enache Văcărescu continuă a fi omulŭ influinte şi pe lângă acestŭ Domnitorŭ. Adevĕrulŭ este, că din causa ciumeĭ se închiseseră scólele şi numaĭ cu încetulŭ după încetarea bóleĭ se redeschiseră. Dascălulŭ Dimitrie din Craiova, numitŭ acolo de Filaretŭ, ş'a reclamatŭ în Noembre 1796 léfa şi pe timpulŭ ciumeĭ şi Domnitorulŭ i-a acordat-o. («Biserica ort. română», an. 16, No. 2, pag. 99).

Numaĭ la 1794 Ianuarie 30 se redeschiseră scólele, cum se póte vedea din următórele douĕ acte:

Prea Inălţate Dómne.

Inşciinţămŭ Mărieĭ tale, că cu ajutoriulŭ luĭ D-zeŭ şi cu blagoslovenia Mărieĭ Tale s'aŭ isprăvitŭ şcólele, şi vor să se mute dascăliĭ într'însele, să bine-voeşcĭ Măria ta de a se da luminată porunca Mărieĭ tale către d-luĭ vel Spăt. şi către dumnealuĭ epistatul Agieĭ, ca să dée douĭ ómenĭ răndaşĭ pentru ca să fie de slujba Dascălilorŭ şi pentru paza şcóleĭ, de acésta înştiinţămŭ Mărieĭ tale. 1794. Ghen. 20.

Scarlat Vornicu.

Cond. XXV. Fil. 250.

Io Alecsandru Constan. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea D-vóstră cinstiţilorŭ şi credincioşĭ Boerilorŭ Domnieĭ mele, Dumnéta vel. Spăt. şi Dumnéta Epistatule alŭ Agieĭ să daţĭ aceştĭ douĭ rândaşĭ la şcóle. 1794. Ghen. 21.

Vel. Logf.

Cond. XXV Fil. 250.

Deja în 14 Ianuarie 1794 constatămŭ, că Nazîrulŭ Epitropieĭ şi alŭ şcólelorŭ raportéză luĭ Moruzi că s'aŭ gătitŭ casă de şcólă şi că s'a reparatŭ, avêndŭ de la 15 Ianuarie curent dascăliĭ în ele. Epitropiĭ cerŭ de la Vodă să ordone Vistierieĭ a se da şcólelorŭ 20 scutelnicĭ, carĭ să care lemne pentru şcólă. Eacă actele:

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră Nazirilorŭ Epitropieĭ de Obşte, ca aceştĭ Liude 20 scutelnicĭ, ce cu Hrisovŭ aŭ şcólele, să-ĭ daţĭ Dumnévóstră din satele Podinarilorŭ, ce sunt legate la Epitropie, şi Dumnéta vel. Vistierŭ să scaţĭ Epitropia cu baniĭ dăjdieĭ analogonŭ acestorŭ liude 20 şi până a se pune în faptă acéstă orânduială de a se aşeda numiţĭ liude 20 darvari scutiţĭ la şcólă pentru începerea de adusulŭ lemnelorŭ, poruncimŭ Dumnévóstră Nazirilorŭ Epitropieĭ şi aĭ şcólelorŭ să cumpăraţĭ lemnele celea trebuincióse de încălditulŭ odăilorŭ şcoliĭ. 1794. Ghen. 14.

Vel. Logf.

Fila 231.

Prea Înălţate Dómne.

Cu prea plecata nóstră Anafora, înşciinţămŭ Mărieĭ tale, pentru casele ce s'aŭ gătitŭ a fi şcóle, că astăţĭ se isprăvescŭ de meremetŭ, şi mâne vorŭ să se mute şi dascăliĭ într'însele, dar fiindŭ trebuinţă maĭ întâiŭ lemnele de focŭ, să bine-voeşcĭ Măria ta, a se da poruncă la Vistierie, spre a se face aceĭ douĕ ţecĭ scutelnici ce i-aŭ avutŭ prin luminate Hrisoave, de a aduce lemne cândŭ era şcólele, şi deosebitŭ să fie iarăşĭ luminată porunca Mărieĭ tale, către Dumnealorŭ Ispravniciĭ Ilfovuluĭ, ca să-ĭ găséscă aceştĭ ómenĭ maĭ curândŭ, şi să încépă a aduce şi lemne, şi neavêndŭ Dascăliĭ lemne de tréba foculuĭ, vorŭ să ne sileascâ să le cumpărămŭ cu banĭ; de acésta înşciinţămŭ, şi cum va fi luminata porunca Mărieĭ tale. 1794 Ghen. 14.

Dositeŭ al Ungro-Vlahii. Dumitrache Ban. Scarlat Grecénu Vornic.

In codicele domnescĭ aflămŭ menţiune de câte-va acte relative la scolĭ şi cultura publică :

La 15 Maiŭ 1795 A. Moruzi dă unŭ noŭ hrisovŭ de scutirĭ şi folosinţe pentru Constantinŭ, noulŭ dascălŭ de la scóla Romăno-Slavonă din S-tŭ Gheorghe-vechiŭ. [1]

1. Iată acestŭ actŭ :

Hrisovulŭ Dascăluluĭ Costandinŭ, Slovenescŭ, de la sfintŭ Gheorghe Vechiŭ.

De vreme ce scóla Slovenească ce este aşeţată aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la sfîntulŭ Gheorghe celŭ Vechiŭ, care este de învĕţătura cărţiĭ slovenescĭ, unde nu numaĭ din copiiĭ pământenilorŭ sĕ află la acéstă şcólă, ci şi altĭ străinĭ dintr'alte ţĕrĭ sunt veniţĭ, care şcólă este fórte trebuincióssă la tótă obştea acesteĭ ţĕrĭ pentru învĕţătură, fiindŭ metahirisitŭ totŭ norodulŭ cu acéstă învĕţătură la tóte trebuinţele, spre a cărora dare de învĕţătură de vechiĭ şi bĕtrâniĭ răposaţiĭ Domnĭ sunt orânduiţĭ cu plată Domnească douĭ dascălĭ, ca să se afle în toată vremea să înveţe copiiĭ, la care şcólă se află Costandinŭ Dascălŭ slovenescŭ cu unŭ ipo-didascălŭ alŭ sĕŭ, carĭ fiindŭ pământenĭ, cu case, socotitu-leamŭ Domnia mea trebuinţa ce orŭ avea, şi nu

Asemenea reînoiesce mônastirei Colţa hrisovulŭ de scutirĭ şi folosinţe pentru spitalŭ şi scóla românéscă. [1]

ĭ-am lăsatŭ să fie de totă lipsiţĭ, a nu fi atinşĭ de óreşi-ce milă Domnéscă, maĭ vêrtosŭ că fiindŭ în linişte pururea, să fie cu mintea slobodă, şi să pună tótă nevoinţa a se sîrgui şi a sta napriştan, spre învĕţătura şi procopséla copiilorŭ scolarnicĭ, şi pentru străinĭ şi pentru pământenĭ; a cărora dară nevoinţă şi strădanie nu le-amŭ trecutŭ nicĭ Domnia mea cu vederea, nicĭ amŭ luatŭ întru uitare, ci m'amŭ milostivitŭ şi printr'acestŭ cinstitŭ hrisovŭ alŭ Domnieĭ mele, hotărîmŭ ca eĭ şi tótă casa lorŭ în tótă vremea să fie apĕrată de totŭ felulŭ de dăjdiĭ, de nimicŭ nicĭ odinióră valŭ şi supĕrare să nu aibă; aşişderea şi drépte bucatele lorŭ, încă să fie scutite şi de totŭ ne dajnice, stupĭ şi rămătorĭ de dijmăritŭ, şi vinulŭ de vinăriciŭ, şi să fie şi câte o pivniţă aicĭ în Bucurescĭ apĕrate de fumăritŭ, de caminăritŭ, de vamă de vinŭ, Domnescŭ i Agiescŭ, de ortulŭ vatavuluĭ de cârciumarĭ, şi de tóte orĭ-ce alte angariĭ ce vorŭ eşi pe pivniţe, orĭ în credinţă de va fi dijmăritulŭ, séŭ vinăriciulŭ, séŭ dările pivniţelorŭ, orĭ de se vorŭ vinde, séŭ măcarŭ vre-odată de s'arŭ întâmpla ca să plătéscă şi ceĭ ce vorŭ avea cărţĭ şi Hrisóve Domnescĭ, iar numiţiĭ maĭ susŭ Dascălŭ nicĭ atuncĭ să nu dée, i totŭ-d'auna să fie scutiţĭ; asemenea pentru ajutoru caseĭ lorŭ să aibă şi Liude cincĭ străinĭ, scutiţĭ şi apĕraţĭ de totŭ felulŭ de dăjdiĭ şi orânduelile ce vor eşi pe ceĭ-l-altĭ scutelnicĭ de la Visteria Domnieĭ mele preste anŭ pre ţéră, de nicĭ unele, nicĭ unŭ valŭ şi supĕrare să nu aibă; cum şi la vremea oierituluĭ să aibă a scuti oĭ una sută cincĭ-decĭ; încă să aibă pe totŭ anulŭ a lua câte ocă una mie sare de la ocna Telega din sud. Prahova; deosebitŭ să fie casa numituluĭ Dascălŭ apĕrată de orĭ-ce felŭ de musafirĭ şi de tóte alte beilicurĭ, orĭ vel. Portar arŭ fi, séŭ altŭ din Boerĭĭ şi slujbaşĭ, de cătră nimenea supĕrare nicĭ-de-cum să nu aibă. Pentru care poruncimŭ Domnia mea şi Dumnevóstră Ispravnicilorŭ, şi D-vóstră Boerĭ séŭ slujitorĭ, care după vremĭ veţĭ fi orânduiţĭ cu orĭ-ce felŭ de Dăjdiĭ şi slujbe, de tóte câte scrie maĭ susŭ să aveţĭ a vĕ feri, şi dela nimenea întru nimicŭ valŭ şi supĕrare să nu aibă, pentru ca Dascăliĭ de la numita şcólă pururea aŭ avutŭ acestea milĭ şi de maĭ naînte de la altĭ fraţĭ Pravoslavnicĭ Domnĭ, ce aŭ stătutŭ oblăduitorĭ crescinescĭ acestiĭ ţĕrĭ, precum ne-amŭ adeveritŭ Domnia mea din Hrisóvele Domniilorŭ séle, ce să vĕdură de noĭ; şi pentru ca să se păzéscă acestea milĭ ne clintite şi ne strămutate, amŭ întăritŭ Domnia mea hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alecsandru Costandin Moruzi Voivodŭ, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ, Costandinŭ Vodă, Dumitraşco Vodă, Nicolae Vodă, şi cu totŭ sfatulŭ cinstiţilorŭ şi credincioşiĭ Boerĭ Domniĭ méle; Nicolae Brancovénŭ vel Vist. Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ, Ianache Văcărescu vel Spăt., Ianache Moruzi vel Vorn., de ţéra de susŭ. Manolache Brancovenŭ vel Vorn. de ţéra de josŭ, Manolache Creţulescu vel Vornicŭ. Nicolae Filipescu vel. Vorn., Costache Ghica vel Logf. de ţéra de susŭ, Scarlatŭ Ghica vel Log. de ţéra de josŭ, Nicolae Hangerliu vel Hatm., Dumitrache Manu vel Post., Isaac Raletŭ vel. Clucerŭ, Dumitrache Schina vel Comis, Nicolae Racoviţă vel Păhar., şi altĭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta în anulŭ dintâiŭ alŭântêeĭ Domniĭ alŭ Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la lét. *1793 Maiŭ 15.*

Cond. XXVI. pag. 57.

1. Cod. XXVI, pag. 63. actulŭ din 1793. Vedĭ anexa.

Deja în 1793 Noembre 4, A. Moruzi adresase Mitropolituluĭ următorulŭ pitacŭ:

Pitac la Metropolie pentru baniĭ şcolĭĭ ce sunt să-ĭ déc preoţiĭ de unu po. tal. 2 cĭfertul luĭ Sfeti Dumitru.

Io Alex. Constan. Moruzi Voivod.

Prea sfinţia sa părinte Metropolitŭ al Ungro-Vlahieĭ după anaforaoa ce ne-aŭ făcutŭ D-lor Năziriĭ Epitropĭ, find-că preoţiĭ din Eparhia sfinţieĭ Tale, şi ale părinţilorŭ Episcopĭ aŭ ca să dea acumŭ cĭfertulŭ de sf. Dumitru trecutŭ la cutie po. tal. doĭ., scriemŭ sfinţieĭ Tale şi poruncimŭ, că atât prea sfinţia Ta câtŭ şi părinţiĭ Episcopĭ, să rănduiţĭ mumbaşirŭ ca să împlinéscă de la preoţĭ aceştĭ banĭ, carĭ fără zăbavă să-ĭ faceţĭ teslim la Epitropie 1793 b. 4.

Cod. XXIII fila. 23

Din acest act se vede, că Domnitorulŭ voia ca şcólele să mérgă înainte şi de sigur după budgete anterióre. In adevĕr la 26 Februariŭ anul următoriŭ Moruzi ordonă plata lefilor regulată la dascălĭ:

Io Alecsandru Cons. Moruzi Voivodŭ.

Prea sfinţia Ta părinte Metropolite, din baniĭ şcólelor ce sunt să se dée leafă Dascălilor, începêndu-se de la luna luĭ Ianuarie ot. let. 1794 după Pitacu Domnieĭ mele, ce este datŭ la pré sfinţia sa, urmându-se până la sfârşitulŭ anuluĭ. tol. pisah gpd.

Trebuinţa de şcóle se manifestă prin jalóbe ce daŭ unii şi alţiĭ cerênd *dascălĭ*. Aşa se cere şcolĭ la Craiova de Matei Băbeanu. Din anaforaoa Epitropieĭ, se póte vede şi că subsista deşi şubredă, organizarea şcolilorŭ după cum a făcut-o Alex. Ipsilante.

Eacă aceste acte frumóse:

Anaforaua ce aŭ făcutŭ în dosul jalbi luĭ Mateiŭ Băbén sin Pitar Papa, ot. Craiova împreună cu alţiĭ ce aŭ copiĭ, pentru cerere de Dascălĭ.

Io Alecsandru Costan. Moruzi Vod.

Numaĭ la Rŏmnicŭ orănduimŭ să fie un Ipodidascălŭ cu léfă de la Cutie câte tal. douĕ-ḑecĭ pe lună, pentru care scriemŭ prea sfinţieĭ Tale iubitorule de Dumneḑeŭ sfinte părinte Episcopŭ al Rŏmniculuĭ, să găsescĭ şi să orânduescĭ omŭ cu sciinţă de învĕţătură, căruia plătindu-se de acolea acea léfă se va ţinea sfinţieĭ Tale în sémă la Cutie. 1793. Sept. 3.

Cod. XXIV. Fila 405. *Vel. Logof.*

Prea Înălțate Dómne.

Insciințăm Măriĭ tále, că cu orânduiala ce dintru început s'aŭ făcutŭ pentru școle, la județele de peste Oltŭ, s'aŭ orânduitŭ șépte Dascălĭ, unul Elinescŭ cu tal. 360 pe anŭ, și altul slovenescŭ tal. 120, în Craiova, amêndoĭ, în cele-l-alte județe câte un Dascăl românescŭ, po. tal. 60 pe anŭ, care tóte aceste lefĭ se daŭ dela Cutie plătindŭ Episcopulŭ acolo, și țiindŭ în sémă Cutia la socotélă, iară la Rŏmnicŭ Dascălŭ grecescŭ nu este și ar fi de trebuință, căcĭ cătându-se depărtarea ce este de aicĭ până la Craiova, atâta este și de acolo pênă la Rŏmnicŭ, iar cererea acestuĭ Boerŭ este pentru elenica Gramata, pentru care de va fi mila Mărieĭ tále, de folosŭ arŭ fi să se orânduiască ca ipo-didascălŭ și la Craiova și la Rŏmnicŭ, spre folosulŭ sermanilorŭ copiĭ, cu lófă pe lună măcar câte tal. 20; acésta însciințăm Mărieĭ tále, și cum Duhul sfântŭ va lumina pe Măria ta. 1793 Aug. 27.

Filaret al Ungro-Vlahieĭ, Dimitrache Banul. Scarlat Vornicul.

Cond. XXIV. fil. 405.

In 19 Augustŭ 1792 A. Moruzi renoiesce hrisovul școleĭ de pe moșia Șuța (județulŭ Dâmbovița), cea înființată de Matheĭ Locusténu. [1]

1. Cod. XXVI. pag. 122. Iată actulŭ:

Hrisovulŭ Slugeruluĭ Mateiŭ Locusténu pentru mila bisericeĭ de pe moșia Șuța din județulŭ Dâmbovița.

De vreme ce credinciosulŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele Mateiŭ Locusténu vel Slugerŭ, avêndŭ moșie ce se numesce Șuța jud. Dâmbovița, pe care moșie fiindŭ și biserică, unde se cinstesce și să prăznuesce hramulŭ adormireĭ prea sfinteĭ stăpâneĭ nóstre de Dumneḑeŭ născetóre, după ce aŭ înzestrat-o cu odăjdiĭ și cu odóre, câte sunt trebuincióse, aŭ așeḑatŭ și preotŭ, care de apururea slujesce sfînta leturghie, și osebitŭ de acésta aŭ maĭ împodobitŭ acéstă biserică *și cu dascălŭ și aŭ făcutŭ orânduială de învață copiĭ sĕrmanĭ, fără de plată*, avêndŭ și plata ostenelilorŭ atâtŭ preotulŭ câtŭ și numitulŭ dascălŭ de la numitulŭ boeriŭ, pentru care făcêndŭ rugăciune numitulŭ boeriŭ Domnieĭ séle frateluĭ Mihaiŭ Vodă Șuțu ca să facă ajutoriŭ și milă acesteĭ sfinte bisericĭ spre a se ajuta atâtŭ la trebuințele sale câtŭ și *aceĭ copiĭ sĕrmanĭ la îmbrăcămintea și cheltuiala ce vorŭ avea trebuință*, vĕḑêndŭ Domnia mea hrisovulŭ Domnieĭ séle cu lét 1793 Maiŭ . . . . prin care orînduesce milă sfinteĭ bisericĭ, acelŭ preotŭ să fie scutitŭ de tóte dăjdiile și angariile orĭ câte vorŭ eși pe alțĭ preoțĭ dajnicĭ, cum și de ploconulŭ vlădicescŭ, de nicĭ unele supĕrare să n'aibă, cum și dascălulŭ să fie scutitŭ dc tóte dăjdiile și angariile orĭ-câte vorŭ eși pe țéră de la visteria Domnieĭ mele; așișderea să iée și de la Ocna Telega, pe totŭ anulŭ, bolovanĭ de sare una sută pentru ajutorulŭ bisericiĭ și acelorŭ copiĭ sĕrmanĭ; cum și liude 6, ómenĭ strĕinĭ, fără de pricină, pe carĭ găsindu-ĭ și cercetându-ĭ Dumnélorŭ Ispravniciĭ, după adeverința ce va aduce, să li se dée și pecetluiturile de la visterie, spre a fi în pace și nesupĕrațĭ;

Şcóla cunoscută nouă, din Agiesci, continuă să esiste şi primesce şi ea unŭ noŭ hrisovŭ de la Moruzi, în 30 Augustŭ 1794. [1]

Asemenea şcóla de la Monastirea Obedeanu din Craiova, în acelaşĭ anŭ 1794 Augustŭ 28, este din noŭ recunoscută de A. Moruzi şi favorisată cu specialŭ hrisovŭ. [2]

---

asemenea şi stupiĭ ce va avea sfînta biserică să fie scutiţĭ şi apĕraţĭ de dijmăritŭ, i vinurile de vinăriciŭ şi oĭ 300 de oĭeritŭ; dreptŭ aceea şi Domnia mea milostivindu-ne întărimŭ tóte acestea milĭ, ca să se pázéscă nestrămutatŭ, să fie pentru ajutorŭ la celea trăbuincióse, adeverindŭ Hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ, şi cu credinţa prĕ iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiiĭ, Constandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., Ispravnicŭ fiindŭ Scarlatŭ Ghica vel. Log. şi s'aŭ scrisŭ la lĕt. 1793. Aug. 19, de Gheorghe Log. za taină.

Cond. XXVI, pag. 122.

1. Cod XXVI.

2. *Hrisovŭ pentru Mŏnăstirea Obedenilorŭ de la Craiova, unde este spitalŭ şi şcólă.*

Fiindŭ-că cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ Domnieĭ mele, Dumnéluĭ caimacamulŭ şi Dumnélorŭ divaniţiĭ de la Craiova, după porunca ce aŭ avutŭ de la Domnia mea, cercetândŭ de starea şi orânduiala Mŏnăstireĭ Obedénuluĭ din Craiova, prin anaforaoa de la Mart. 18 a acestuĭ anŭ ne-aŭ datŭ prin pliroforie pe largŭ, cum că acéstă Mŏnăstire din începutulŭ eĭ a fostŭ slobodă şi nicăerĭ legată de rĕposatulŭ ctitorŭ al eĭ Costandinŭ Obedeanu biv vel Paharnicŭ, ce o aŭ ziditŭ şi o aŭ înzestratŭ, avêndŭ întocmire prin diata ctitoruluĭ spre a se chivernisi de epitropĭ şi a se face din veniturile eĭ ajutorŭ la lucrulŭ de Obştea poliţieĭ trebuinciosŭ şi de sufletŭ folositorŭ, cum ne aŭ arĕtatŭ la acésta şi dovedile eĭ în scrisŭ cu întăririĭ vechĭ Domnescĭ, a căruia orânduială strămutându-se după vremĭ, în alte chipurĭ, aŭ lipsitŭ şi acel lucru sufletescŭ şi trebuinciosŭ politieĭ, care era a se urma la acéstă Mŏnăstire, unde cu tóte că in celea de pe urmă Domnia sa fratele Alecsandru Vodă Ipsilantŭ, după scoposulŭ aceluĭ rĕposat ctitorŭ a fostŭ întocmitŭ la acéstă Mŏnăstire locŭ de şcólă cu *dascălŭ* pentru învĕţătura copiilorŭ de obşte şi spitalŭ de bolnavĭ cu doftorĭ, déră după întâmplarea răsvrătireĭ vremeĭ şi una şi alta aŭ lipsitŭ, şi Mŏnăstirea încă cu totulŭ s'aŭ stricatŭ ajungêndŭ la dărăpânare desăvârşitĭ, nu numaĭ cele din prejur, ci însuşĭ amvonulŭ sfinteĭ bisericĭ aŭ ajunsŭ a cădea cu totulŭ, cum şi lucrurile eĭ aŭ începutŭ a se risipi şi a se strica de la dênsa; şi pentru de a veni acéstă Mŏnăstire la stare şi a se păzi buna orânduiala a aceluĭ rĕposatŭ ctitorŭ, carele prin diata sa întărită cu hrisóve Domnescĭ, neîngăduind nicĭ pre ceĭ din némulŭ sĕŭ amestecŭ la epitropia şi stăpânirea acesteĭ Mŏnăstirĭ şi a lucrurilorŭ eĭ, nicĭ de a se închina şi de a se lega undevaşĭ sub chivernisire de epitropĭ, aŭ socotitŭ Dumnélorŭ şi cu socotélă de obşte aŭ alesŭ din neguţătoriĭ politieĭ bărbaţĭ cu ipolipsis scuţĭ de ipochimenĭ credincioşĭ, doĭ, anume : Barbu Pleşoianŭ şi Costandin Caradinul, spre a-ĭ orândui Domnia mea epitropĭ aĭ Mŏnăstireĭ şi lucrurilorŭ, cărora să li-se dée în sémă

Esistă subt A. Moruzi şi şcóla românéscă de la Monastirea

---

tóte a le Mŏnăstireĭ şi prin mănele lorŭ să strângă vinăriciurile, să facă cheltuéla eĭ; a cărorŭ anafora găsind-o Domnia mea cu cale, ca o următóre aşeḑământuluĭ ctitoruluĭ, amŭ întăritŭ Domnia mea, la Maiŭ 19, cu coprindere ca să facă zaptŭ tóte ale Mŏnăstireĭ mişcătóre şi nemişcătóre, prin catastihŭ iscălitŭ de Dumnéluĭ caimacamŭ şi de Dumnélorŭ boerĭ ca să le chiverniséscă cu silinţa spre sporŭ şi adausŭ, dându porunca, ca prin marafetulŭ Dumnéluĭ caimacamuluĭ şi a Dumnélorŭ Boerilorŭ, să se strîngă tóte lucrurile Mŏnăstireĭ celea risipite, a se une la locŭ şi pe totŭ anulŭ şă-şĭ dée socotélă înaintea Dumnéluĭ caimacamuluĭ şi a Dumnélorŭ boerilorŭ; unde să fie faţă şi rudele răposatuluĭ ctitorŭ; iară pentru venitulŭ de estimpŭ aŭ avutŭ porunca nóstră Dumnélorŭ boerĭĭ, ca să cerceteze câtŭ a statŭ şi să ni-l aréte, ca să vedemŭ adică cu ce se póte ajuta acumŭ la dregerea zidurilorŭ din veniturile eĭ; aşişderea a făcutŭ şi chefşu prin vederea Dumnélorŭ la faţa locului de zidirile celea fórte răŭ stricate, care sunt multŭ trebuincióse a se drege şi a se face negreşitŭ acumŭ şi aŭ chibzuitŭ iarăşĭ după porunca nóstră, după numĕrulŭ odăilorŭ şi după starea Mŏnăstireĭ şi maĭ vărtosŭ după trebuinţa politieĭ ce este maĭ cu cuviinţă a se întocmi la acéstă Mŏnăstire şcólă, adecă cu dascălŭ şi cu câţĭ ucenicĭ? sŏŭ spitalŭ cu doftorĭ şi cu câţĭ bolnavĭ? ne-avêndŭ locŭ după cum ne-amŭ pliroforisitŭ a încăpé şi una şi alta; carĭ prin alŭ doilea anafora a Dumnélorŭ, de la Iulie 20, ne-aŭ însciinţatŭ că venitulŭ de estimpŭ este tal. 500. Iară cheltuiala care trebue a se face acumŭ la dregerea celorŭ trebuincióse, la facerea amvonuluĭ şi la alte întemeieriĭ ale bisericeĭ i împrejurŭ la 20 odăĭ, după catastihŭ ce ne aŭ trimesŭ, este taleriĭ 1350, care acéstă cheltuélă ce trebuesce acumŭ estimpŭ de o dată la facerea numitelorŭ ziduriĭ, Dumnélorŭ boeriĭ pămêntenĭ însuşĭ de sine s'aŭ proerisitŭ a-o da de la Dumnélorŭ acum, adecă tal. 1000 după fóia ce ne aŭ trimesŭ, ca la unŭ lucru sufletescŭ şi de însuşĭ trebuinţa politieĭ folositorŭ, şi ceĭ-l-alţĭ taleriĭ 350 să se dea din venitulŭ de estimpŭ alŭ Mŏnăstireĭ, după trebuinţa politieĭ, aŭ socotitŭ şi aŭ făcutŭ arĕtare şi rugăciune Domnieĭ mele de a se face şcólă de învăţătură, cu 20 de copiĭ şi cu Dascălŭ, fiindŭ şi numĕrulŭ odăilorŭ numaĭ de încăperea şi trebuinţa unuĭ Dascălŭ din tâiŭ, şi unuĭ Dascălŭ alŭ douilea, cu 20 ucenicĭ, şi unŭ Dohtorŭ a politieĭ numaĭ de şederea sa, prisosindŭ patru odăĭ pentru Epistatŭ şi slugĭ, după cum iarăşŭ prin fóia ce ne-aŭ trimisŭ sunt arĕtate 20 odăĭ la numĕrŭ cu cămările lorŭ; a cărora rugăciune am primit-o Domnia mea, ca unŭ lucru trebuincĭosŭ şi folositorŭ politieĭ şi părţii loculuĭ, maĭ vêrtosŭ că şi jălbĭ saŭ datŭ Domnieĭ mele de la unele jupânese vĕduve şi scăpătate şi Boerinaşi din partea loculuĭ, că ne fiindŭ şcólă orânduită de învĕţătură şi nefiindu-le copiiĭ primiţĭ, rĕmânŭ fără de lumina învĕţăturеĭ şi a cunoscinţeĭ, după ce Domnia mea şi până acumŭ dămŭ pe totŭ anulŭ de la cutia milostenieĭ câte tal. 500 pentru Dascălŭ alŭ Craioveĭ; decĭ dară după ce amŭ hotărîtŭ Domnia mea, ca să întocmimŭ acéstă Mŏnăstire şi şcólă de învĕţăturĭ, amŭ socotitŭ apoĭ cheltuéla trebuincĭósă ca să urmeze pe totŭ anulŭ a avea plata Dascalul ĭ şi la ajutoriŭ de hrana copiilorŭ sĕracĭ, carĭ se vorŭ osirdui spre învĕţătura cărţiĭ, şi întâiŭ Domnia mea orânduimŭ şi hotărîmŭ să se deie din Vama Craioveĭ tal. 400 pe totŭ anulŭ, începêndŭ de la anulŭ viitorŭ înainte, peste baniĭ cumpĕrătoreĭ, care cu tal. 500 ce se daŭ de la cutie pe tot anulŭ, din baniĭ şcólelorŭ pentru Dascălulŭ Craioveĭ facŭ tal. 900. Orânduimŭ Domnia mea să se dée şi din venitulŭ Mŏnăstireĭ

Motruluĭ, cum dovedescŭ hrisóvele de scutire acordate dascăluluĭ de la acea şcólă, din 5 Martie şi 8 Septembre 1793. [1]

Acéstă şcólă va continua să esiste până târdiŭ în secolulŭ al XIX-lé.

Cum că esistaŭ şcóle românescĭ în judeţe subt A. Moruzi, se póte documenta cu actele ce dămŭ în notă (Reclamaţiunea de léfă a unuĭ dascălŭ de la Roşiĭ-de-vede) cum şi cu arĕtarea Focşenenilorŭ din jalba lorŭ către Domnitorŭ, că eĭ n'aŭ şcólă şi sunt depărtaţĭ de şcólele din alte oraşe. [2]

---

pe anŭ tal. 300. Iară ceialalţĭ banĭ a venituluĭ să se cheltuiască de Epitropiĭ Mŏnăstireĭ la trebuinţele Bisericeĭ, şi la meremeturĭ în vremĭ, şi la cheltuelile următóre, din carĭ venieturĭ aŭ să-şĭ iée Epitropiĭ ḑeciuiala lorŭ pentru osîrdia şi ostenéla lorŭ, precum li s'aŭ făgăduitŭ, să dée şi sfinţia sa iubitorŭ de Dumneḑeŭ părintele Episcopŭ Râmnicŭ tal. 150 pe anŭ, cum şi Dumnéluĭ Caimacamu Craioveĭ, ce va fi după vremĭ, tal. 150 carĭ aceştia toţĭ se adună pe anŭ 1500, din care orănduimŭ Dascăluluĭ dintâiŭ tal. 700 pe anŭ, cu prisosŭ de tal. 200 peste ce lua maĭ nainte, Dascăluluĭ al doilea tal. 200 pe anŭ, şi 600 să se cheltuiască la 12 copiĭ sĕracĭ, de liude po. tal. 50 pe anŭ pentru hrana şi ajutorulŭ lorŭ; carĭ n'aŭ stare şi putere părinţiĭ lorŭ de a-ĭ chivernisi să aibă numaĭ învĕţătură fără de plată de la Dascălulŭ acesteĭ şcóle, iarŭ hrana şi îmbrăcămintea lorŭ să-şĭ aibă din casele părinţilorŭ, după cum şi la şcolile de aicĭ se urméză, şi fiindŭ că acesteĭ Mŏnăstirĭ cum şi şcóleĭ de învăţătură, i s'aŭ fostŭ făcut de la Domnia mea, maĭ dinainte, milĭ de ḑece liude, poruncimŭ ca aceĭ ḑece liude să fie şi de acumŭ înainte ne dajnicĭ, ca să posluşască la aducerea de lemne, cum şi doĭ Preoţĭ ce vorŭ fi slujitoriĭ sfinteĭ Bisericĭ să fie ne supĕraţĭ de dajdie Preoţéscă; deciĭ pentru acestea tóte, ca să se urmeze după cum Domnia mea le-amŭ întocmitŭ şi le-amŭ hotăritŭ, atâtŭ pentru orănduiala sfinteĭ Mŏnăstirĭ, câtŭ şi pentru orănduiala şcoleĭ, amŭ datŭ după rugăciunea Dumnélorŭ Boerilorŭ, acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ de întărire prin care poruncimŭ, ca Dascălulŭ din tâiŭ şi al doilea, ca uniĭ ce aŭ plata de simbrie îndestulată, să aibă pururea şi în tótă vremea silinţă şi sîrguială la învĕţătura copiilorŭ, ca să se procopséscă şi ca să se canóscă din silinţa şi osirdia lorŭ, rodulŭ învĕţătureĭ, purtândŭ grijă pururea şi în tótă vremea Dumnéluĭ Caimacamulŭ, şi cu Dumnélorŭ Boeriĭ divaniţĭ, de aşĭ avé şcóla acésta cum şi Mŏnăstirea buna stare şi orănduiala lorŭ, după datoria ce aŭ, ca unŭ lucru folositorŭ de obşte; pentru care amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domni ĭ mele, i cu credinţa pré iubiţilor Domnieĭ mele fiiĭ: Constantinŭ Vvd, Dumitraşco Vvd, Nicolae Vvd, Gheorghe Vvd. martor puindŭ şi pe Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ veliţĭ Boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele. i proci 1794. Augustŭ 28.

Cond. XXVI. Pap. 228.

1. Cod. XXVI.

2. *Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jalbeĭ luĭ Nedelco Dascălŭ de la Roşi-de-Vede, sud. Teleormanŭ pentru simbria lui.*

Io Alexandru Const. Moruzi. Vvd.

Prea sfinţia ta, părinte Metropolite, orănduiala ce va fi fostŭ, şi câtŭ se va

Se pare că mitropolitulŭ Filaretŭ şi episcopiĭ nu prea administrară până în fine onestŭ banii scólelorŭ, căcĭ nu plătiră lefile dascălilorŭ. Din actulŭ ce dămŭ în notă se va vedé că Moruzi s'a ocupatŭ de scólele judeţene ca şi de cele din Bucurescĭ.

In cartea pastorală séŭ enciclică canonică a Episcopuluĭ de Rômnicŭ Filaretŭ, aflămŭ, că preoţiĭ ceĭ maĭ iscusiţi şi maĭ împodobiţi la învĕţătură eraŭ îndemnaţi să strîngă copiiĭ şi să-i înveţe carte, pe la satele marĭ. In acéstă-şĭ enciclică vedemŭ, că între datoriile protoereilorŭ era şi privigherea asupra şcóleĭ aflătóre în judeţulŭ respectivŭ, ca să vadă: «De se silesce dascălulŭ cu învăţătura copiilorŭ şi ce sporire facŭ la învĕţătură? şi de li se urméză orânduiala séŭ nu?»[1]

Se vede, din actele ce aducemŭ, că Focşaniĭ atâtŭ de maltrataţi şi ruinaţi în rĕsboiulŭ din urmă este unulŭ din rarele oraşe, carĭ nu aŭ vĕdutŭ redeschisă şcóla sa.

Focşaniĭ reclamă decĭ, în 2 Iulie 1796, să li se dea şcólă, să le rânduiască dascălŭ românescŭ, cu léfă de la Epitropia obştéscă. Domnitorulŭ însărcinéză pe Mitropolitulŭ ţĕreĭ şi pe ispravnicĭ, să găséscă asemenea «dascălŭ cu învĕţătură bună şi cu léfă de 10 talerĭ pe lună de la Epitropia obştéscă.» Acéstă léfă, pentru înlesnire, se va plăti de Egumenulŭ S-tuluĭ Ionŭ din Focşanĭ. Totŭ-odată Domnitorulŭ rânduesce o Epitropie specială a şcoleĭ d'acolo, compusă din doĭ negutitorĭ. Ispravnicii aŭ găsitŭ dascălulŭ doritŭ «cu învĕţătură bună şi cu condeiŭ bunŭ românescŭ, anume preotulŭ Iacobŭ de lă S-tu Neculaĭ şi s'aŭ aşedatŭ şcóla, rânduindu-se şi doĭ din fruntaşiĭ orăşenĭ şi

face dreptŭ să i se facă tacsilu de aceea, asupra căruia va fi remasŭ banĭ, şi să i se dea celuĭ ce aŭ slujitŭ. 1793. Ghen. 8.

Vel. Logf.

Prea Inălţate Dómne,

Ascultându luminată porunca Mărieĭ Tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare, şi banĭ *Dascălilorŭ, atâtŭ de aicĭ din Bucurescĭ, câtu şi de prin judeţe deplinŭ pre anulŭ 1793, i-aŭ popritŭ pré sfinţia sa proin Mitroropolitu şi cu părinţiĭ Episcopĭ, din baniĭ şcólelorŭ, şi asupra Epitropieĭ n'aŭ rĕmasŭ nicĭ unu banŭ neplătiţi a dascălilorŭ, ci de nu i s'aŭ datŭ jăluitoriuluĭ nicĭ unŭ banŭ, va fi luminată pomnca Mărieĭ Tale, de i se vorŭ da de către Archiereŭ ce-ĭ cade acestu judeţu în Epărchie; iară pentru cererea ce face, ca să i se îmulţască léfa, fiindŭ că acum şcólele s'aŭ datŭ asupra pré sfinţieĭ séle părinteluĭ Mitropolitŭ, şi s'aŭ pusu la orânduială şcolile Bucurescilorŭ, maĭ virtosŭ că de obiceiŭ prin judeţe, cu acestu preţu aŭ fostu tocmiţi toţĭ dascăliĭ, şi acum audindu de jăluitoriu că i s'aŭ măritŭ léfa, toţi vor face asemenea supĕrare auduluĭ Măririĭ Tale, ci remâne la acésta, cum Domnulŭ D-ĕeŭ va lumina pe Măria Ta.* 1794. Ghen. 6.

Scarlat Vornicu.

Cond. XXV. Fil. 226.

1. *Biserica ort. română, anulŭ 15, No. 8, pag. 627 etc.*

anume polcovniculŭ Iónŭ Tartiesculŭ şi Ión Ciauşu Copcea ca epitropĭ. » Domnitorulŭ dă în 2 Iulie 1796 hrisovŭ şcóleĭ pentru asemene organisare. [1]

La Caracalŭ încă este şcólă « *de învĕţătură copiilorŭ.* » In favórea eĭ, a uneĭ biserici şi a orăşenilorŭ, avemŭ următorulŭ actŭ:

Hrisovŭ pentru moşia Caracaluluĭ din Sud. Romanaţĭ, ce s'aŭ lăsatŭ a fi iarăşĭ slobodă Domnéscă, care era dăruită d-luĭ Vistieriuluĭ Dinulŭ Filipescu.

Dumneḑeéscа învĕţătură şi întâiŭ maĭ trebuinciósă ómenilorŭ a o învĕţa, este, ca să se cunóscă cinevaşĭ pre sine, fiind-că celŭ ce se va cunósce pe sine

1. Cod. XXVI. Fila 285. Eacă acestŭ hrisovŭ:

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. Cosp. Zemli vlahiscoĭ

Fiindŭ-că după jalba şi rugăciunea ce aŭ făcutŭ Domnieĭ mele orăşaniĭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Focşaniĭ de dincóce, sud. Slam Rŏmnicŭ, cum că depărtaţĭ fiindŭ de oraşele ce aŭ şcóle de învĕţătura cărţiĭ, se află copiiĭ lorŭ lipsiţĭ, făr'de nicĭ o lumină de învĕţătura credinţeĭ, cerêndŭ mila şi ajutorulŭ Domnieĭ mele, de a li se rândui unŭ dascălŭ rumânescŭ cu léfă, de a putea ţinea şcólă în numitulŭ oraşŭ; a cărora rugăciune primind-o Domnia mea spre folosulŭ şi îndestularea care o voimŭ de a fi locuitoriĭ ţĕreĭ Domnieĭ mele, întru tóte cele trebuincióse, îndestulaţĭ şi nelipsiţĭ, amŭ poruncitŭ prin anaforaoa ce ne-aŭ făcutŭ Preasfinţitulŭ mitropolitŭ alŭ ţĕreĭ, la D-lorŭ ispravnicĭ, ca să găséscă unŭ dascălŭ romănescŭ, cu învĕţătură bună spre a aşeḑa şcóla în numitulŭ oraşŭ, căruia i-amŭ orînduitŭ Domnia mea şi hotărîtă léfă pe lună câte taleriĭ 10 de la Epitropia obştieĭ, care banĭ peutru înlesnirea primireĭ amŭ poruncitŭ ca să-ĭ rĕspunḑă acolo pe tótă luna Egumenulŭ Mŏnăstireĭ Sf. Iónŭ din Focşanĭ, şi luâudŭ adeverinţa dascăluluĭ de primire, iscălită şi de doĭ neguţitorĭ aĭ oraşuluĭ, ce se vorŭ orîndui ca Epitropĭ şi purtătorĭ de grijă aĭ şcóleĭ să se scaḑă Egumenuluĭ aicĭ la Epitropie din banĭ şcólelorŭ ce dă mônastirea la fie-care anŭ. După care poruncă aŭ venitŭ rĕspunsŭ Domnieĭ mele, alŭ Ispravnicilorŭ, cum că s'aŭ găsitŭ Dascălŭ cu învĕţătură bună şi cu condeiŭ bunŭ, anume Iacovŭ de la sf. Neculae şi s'aŭ aşeḑatŭ şcóla în numitulŭ oraşŭ rânduindu-se şi chiar din orăşeniĭ fruntaşĭ anume: Polcov. Iónŭ Partiesculŭ şi Iónŭ Céuşu Copcea, ca Epitropĭ şi purtătorĭ de grijă aĭ şcóleĭ. Pentru care ne-aŭ trămisŭ şi orăşeniĭ jăluba lorŭ de obşte de mulţămire, rugându-se iarăşĭ ca să-ĭ miluimŭ cu Hrisovulŭ Domnieĭ mele de întărire şi urmare nestrămutată.

A cărora rugăciune iarăşĭ primind'o Domnia mea, le-amŭ datŭ acestŭ Domnescŭ Hrisovŭ de întărire, ca să li se păzéscă acéstă întărire a şcóleĭ nestrămutată, şi pe tótă luna să ia orînduitulŭ dascălŭ léfă de la Mŏnăstire, cu care va fi scăḑută, după cum amŭ ḑisŭ, din banĭ şcólelorŭ.

Dreptŭ aceea îndatorămŭ pe numitulŭ Dascălŭ a'şĭ pune silinţă la învĕţătură spre a procopsi ucenicĭĭ şi spre a arĕta rodurile de'nvĕţătură în faptă. Şi poruncimŭ ca să se trécă acestŭ Hrisovŭ şi în condica Metropolieĭ, precum şi în condica Epitropieĭ, scriindu-se hrisovulŭ acesta la lét 1796, Iulie 2 de Gheorghe biv. treti Logof.

L. S.

Prot. vel. logf.

va cunósce şi pe Dumneḑeŭ, şi celŭ ce va cunósce pre Dumneḑeŭ va fi în chipulŭ luĭ Dumneḑeŭ, şí în chipulŭ luĭ Dumneḑeŭ va fi cel ce se va face vrednicŭ luĭ Dumneḑeŭ, celŭ ce nu face vre-unŭ lucru nevrednicŭ luĭ Dumneḑeŭ; dreptŭ acea fieşcare gândindŭ ale sale tóte şi iarăşĭ smeritŭ înaintea luĭ Dumneḑeŭ şi ḑicêndŭ ce gândesce şi făcêndŭ celea ce ḑice, atuncĭ vrednicŭ va fi luĭ Dumneḑeŭ. Decĭ în tótă vremea se cuvine, ca nicĭ odinióră să nu se odihnéscă îngrijirea fíreĭ pământescĭ, şi în totŭ chipulŭ să se siléscă a fi următóre stăpânireĭ cerescĭ a celuĭ a tóte Oblăduitoriŭ, şi peste tóte începetórele şi puterile chivernisitoriŭ, prea bunuluĭ Dumneḑeŭ, ḑiua să grăiască cu buzele facereĭ de bine şi nóptea mintea să-ĭ cugete gânduri arĕtătóre şi următóre facereĭ de bine. Decĭ fiind-că Dumnéluĭ cinstitulŭ şi credinciosŭ Boerulŭ Domnieĭ mele Costantinŭ Filipescu biv. vel Vist. avêndŭ moşia Caracaluluĭ din sud. Romanaţĭ cu totŭ cuprinsulŭ şi hărăzire de către Domnia sa fratele Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, ca o slobodă şi Domnéscĕ ce dinceputŭ era, precum vĕḑumŭ Domnia mea hrisovulŭ Domnieĭ sale ot. let..., care moşie stăpânindu-o şi Dumnéluĭ până acumŭ, aŭ cugetatŭ la datoria cea firéscă a facerilorŭ de bine şi cu deplinŭ creştinescŭ hrisovŭ arĕtându-se, a bine-voitŭ de aŭ dăruitŭ acéstă moşie şi Dumnéluĭ orăşenilorŭ de la Caracalŭ şi bisericeĭ de acolo, unde este să se ţie *şcólă de învĕţătura copiilorŭ,* purtândŭ grijă cu a lorŭ cheltuială, pentru tóte orânduielile, atâtŭ la ale bisericeĭ trebuinţe, cât şi a şcoleĭ, a se întemeia cu dascălŭ vrednicŭ; pentru care acéstă hărăzire ce aŭ făcut-o şi Dumnéluĭ către numiţiĭ orăşenĭ, vĕḑumŭ Domnia mea şi cartea din partea Dumiséle, adeverită de prea sfinţia sa Metropolitulŭ ţĕreĭ, şi de iubitoriĭ de Dumneḑeŭ părinţiĭ Episcopĭ şi de toţĭ Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ Boeriĭ Domnieĭ mele, carĭ dinpreună ne facŭ rugăciune, ca să li se dea şi orăşenilorŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ, spre întărirea stăpânireĭ lorŭ la hărăzirea acésta, ce li s'aŭ făcutŭ; decĭ, după ce amŭ lăudatŭ maĭ întâiŭ iubirea de ómenĭ a Dumisale numituluĭ cinstitŭ şi credinciosŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele Fílipesculŭ biv. vel Vorn. şi facerea de bine şi răvna creştinéscă, cu care printr'acéstă faptă plăcută luĭ Dumneḑeŭ şi vrednică de pomenire s'aŭ arĕtatŭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea de le amŭ datŭ orăşănilorŭ acestŭ cinstitŭ Domnescŭ hrisovŭ, ca atâtŭ aceştĭ ce se află acumŭ şeḑĕtorĭ acolo, câtŭ şi alţiĭ ce după ce vremĭ se vorŭ învrednici a-şĭ avé locuinţă la acelŭ locŭ, toţĭ să fie sloboḑĭ de claca moşieĭ, de dijma bucatelorŭ, de otaştina viilorŭ şi să o stăpânéscă orăşeniĭ şi biserica de acolo cu pace, numaĭ să pórte şi eĭ grijă atâtŭ pentru biserică a-şĭ avé tótă îndestularea celorŭ trebuincióse, cu preoţĭ, cu cântăreţĭ, odăjdiĭ şi sfinte vase, câtŭ şi şcóla cu învĕţătura copiilorŭ pe deplinŭ; întărindŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Voivod, şi cu credinţa prea iubiţilor Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd. i cu tot sfatulŭ Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ veliţilorŭ Boerĭ aĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénu

vel Vistierŭ. Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ. Ienache Văcărescu vel Spătar. Ienache Moruzi vel Vorn. de ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénu, vel Vor. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu vel Vor. Nicolae Filipescu vel Vor. Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ. Scarlat Ghica vel Log. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerliu vel Hatmanŭ. Dumitrache Manu vel Post. Isaac Ralet vel. Cluceriŭ. Dumitrache Schina vel Comis. Nicolae Racoviţă vel Paharnic. Iordache Palada vel Stol. şi Ispravnic Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la anulŭ celŭ dintâiŭ a Domnieĭ mele, în lét de la zidirea lumeĭ 7301, iar de la Domnulŭ şi Mântuitorulŭ nostru Is. Hris. lét 1793. Iunie 24, de Ioan biv, 3-lea Logf.

Cond. XXVI, pag. 118.

La Tèrgulŭ Jiuluĭ avemŭ a înregistra existenţa şcóleĭ organisată de Stoln. Dumitrache, cunoscutulŭ istoricŭ alŭ evenimentelorŭ dela 1769—1775. Eată Hrisovulŭ relativŭ la şcólă şi la biserica Sf. Voivodi:

Hrisovŭ Bisericeĭ din Tîrgulŭ Jiuluĭ, de milele ce are.

Tóte facerile de bine ce săvârşescŭ Domniĭ şi Oblăduitoriĭ Ţĕriĭ, spre întărirea şi ajutoriulŭ sfintelorŭ luĭ D-ḑeŭ locaşurĭ, sunt după datoria şi evlavia creştinéscă, iară celea ce pricinuescŭ şi deosebitŭ folosŭ şi mângăere din partea noroduluĭ politicescŭ, cu atâta sunt maĭ multŭ vrednice şi bine primite luĭ D-ḑeŭ şi ómenilorŭ. Dreptŭ aceea, fiindŭ-că în oraşulŭ Târgulŭ-Jiuluĭ din sud. Gorj, s'aŭ aflatŭ o sfântă Biserică, întru care se cinstea şi se prăznuia hramulŭ sfinţilorŭ cereştilorŭ voivoḑĭ a cetelorŭ îngerescĭ Michailŭ şi Gavrilŭ, pustie, părăsită, dărăpănată, şi lipsită de tóte celea trebuincióse, cum şi toţĭ orăşeniĭ din Tîrgu-Jiuluĭ şi locuitoriĭ părţiĭ loculuĭ aflăndu-se lipsiţĭ şi depărtaţĭ de scólă cu dascălĭ pentru învĕţătura şi luminarea copiilorŭ, îndemnatu-s'aŭ Dumnéluĭ cinstitŭ şi credinciosŭ Boerulŭ Domnieĭ mele, Dumitrache biv.-vel Stol. ispravnicŭ fiindŭ judeţuluĭ, din rivnă herbinte creştinéscă, atâtŭ pentru sfânta Biserică a o preînoi şi a o căpui şi a o aduce în stare de slujbă a sfintelorŭ Leturghiĭ, câtŭ şi pentru *Invĕţătura copiilorŭ* părţeĭ loculuĭ, fără de plată, aŭ întocmitŭ pre lângă acéstă sfântă Biserică *o scólă cu dascălŭ românescŭ şi grecescŭ, spre mângăerea şi luminarea, bucuria orăşenilorŭ şi locuitorilorŭ părţeĭ loculuĭ, şi aşĭa cu cheltuiala* şi truda Dumnéluĭ s'aŭ apucatŭ de lucru cu zidire şi lucrare în faptă, atâtŭ la sfânta Biserică, spre înoirea şi podóba eĭ, pe dinăuntru şi pe dinafară, cum şi deosebitŭ case de şedere, făcândŭ şi *odăĭ de şcólă pentru dascălĭ şi ucenicĭ*, silindu-se până la sfârşirea a tóte trebuincióse împrejmuirĭ, de care acéstă faptă bună, ce nu aduce numaĭ podóbă şi înfrumuseţarea oraşuluĭ, ci şi folosulŭ sufletescŭ şi pomenire vrednică pricinuesce, cu învĕţătura şi luminarea copiilorŭ la cele Dumneḑeescĭ şi cu deschiderea şi luminarea unuĭ locaşŭ D-ḑeescŭ,

care fără cuviinţă şi fără de cinste se afla pustiitŭ şi părăsitŭ, pliroforisindu-se Domnia sa fratele Mihaiŭ Vodă Suţul, aŭ bine voitŭ, ca să facă ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ din Dumneḑeescile milĭ, ca să se pótă ţinea acésfă faptă bună şi în urmă după vremĭ, să curgă pomenirea, făcêndŭ şi o cuviinciósă întocmire de bună rânduială a chiverniseleĭ şi a iconomieĭ venituluĭ ce aŭ orânduitŭ la biserică şi la şcólă, ca să nu se răsipéscă şi să scaḑă şi şcóla şi biserica din starea şi orânduiala lor; şi întâiŭ la sfânta biserică aŭ orânduitŭ Domnia sa, ca să fie treĭ preoţĭ scutiţĭ, i unŭ grămăticŭ, cântăreţŭ; aşişderea aŭ orânduitŭ bisericeĭ vînĕriciŭ de la maĭ josŭ numitele popóre, ce s'aŭ găsitŭ ne-închinate la alte Mônăstirĭ séŭ Bisericĭ, după cercetarea şi pliroforia ce aŭ avutŭ Domnia sa de la Ispravnicii judeţuluĭ, câte douĭ banĭ de vadră şi părpărul, de la toţĭ ceĭ ce plătescŭ vinăriciŭ, adecă: din poporulŭ Furcenĭ, ce are 16 viĭ, i din poporulŭ Strămba ce are 17 viĭ, i din poporulŭ Valea-cu-apă ce are 17 viĭ, şi din poporulŭ Délulŭ-Roşu ce are 17 viĭ, i din poporulŭ Racoţi (?) ce are patru-ḑecĭ şi optŭ de viĭ, ad. una sută cinci-ḑecĭ şi şépte de viĭ carĭ sunt în plasa Tismeneĭ, din poporulŭ Mărieĭ ce are 24 de viĭ, i din poporulŭ Măciuca, ce are 33 de viĭ, i din poporulŭ Albenĭ, din poporulŭ Prigoria ce are 9 viĭ, i din poporul Poenariĭ ce are treĭ-ḑecĭ şi nouă de viĭ, din poporulŭ Cercăduia ce are 10 viĭ, i din poporulŭ Stoiana ce are 9 viĭ, i din poporulŭ Huluba ce are optŭ-spre-ḑece viĭ, i din poporulŭ Bălţătescĭ ce are 16 viĭ, şi din poporulŭ Mirosloveni, ce are 14 viĭ, care aceste popóre sunt în plasa Hamarezeĭ, iară la alte viĭ ce după vremĭ se vor maĭ spori între aceste popóre, să nu aibă maĭ multŭ a face, ca dintre acestŭ venitŭ alŭ vinăriciuluĭ să se facă cheltuelile celea trebuincióse ale bisericeĭ, la untŭ-de-lemnŭ, tămâe, luminărĭ şi cele următóre. Alŭ doilea aŭ orănduitŭ să aibă şi şcólă vinăriciŭ dintre acestea popóre din sudulŭ Gorju, ce se numescŭ maĭ josŭ, care s'aŭ găsitŭ iarăşĭ neînchinate la alte M-rĭ séŭ Bisericĭ, după cercetarea şi pliroforia ce aŭ datŭ Domnieĭ mele ispravniciĭ, câte douĭ banĭ de vadră, şi părpărulŭ de la toţĭ ceĭ ce plătescŭ vinăriciŭ, ad.: din poporulŭ Cărbunescii, ce are 13 viĭ, din poporulŭ Duxescĭ ce are 20 de viĭ, i din poporulŭ Stefănescii, ce are cincĭ viĭ, i din poporulŭ Ungureĭ, ce are treĭ viĭ, i din poporulŭ Boia, ce are 5 viĭ, i din poporulŭ Ruginósa, ce are 12 viĭ, i din poporulŭ Tătărescĭ, ce are cincĭ viĭ, i din poporulŭ Musătescĭ ce are 10 viĭ, i din poporulŭ Stăncescĭ, ce are 27 de viĭ, i din poporulŭ Larga, ce are 15 viĭ, i din poporulŭ Drăgoescĭ, ce are 22 de viĭ, i din poporulŭ Prisecile. ce are 65 de viĭ, i din poporulŭ Busnescĭ, ce are 31 viĭ, i din poporulŭ Stroescii, ce are 11 viĭ, i din poporulŭ Corabescii, ce are 14 viĭ, i din poporulŭ Brănescĭ, ce are 18 viĭ, i din poporulŭ Serbescĭ, ce are 50 viĭ, care acestea popóre sunt în plasa Gilotruluĭ, şi din poporulŭ Borăsculŭ Ot. Plasa Tismenĭ, ce are cincĭ viĭ; iară la alte viĭ ce după vremĭ se vorŭ maĭ spori între aceste popóre să nu aibă maĭ multŭ a face. Aşĭa dar am orănduitŭ şi şcoleĭ, de la Bălciurile ce

se facŭ, de douĕ orĭ într'unŭ anŭ, unulŭ la Cărbunescĭ, şi altulŭ la Târgulŭ Jiuluĭ, ca să ié de prăvălia dintâiŭ câte unŭ leŭ, de prăvălia a doua câte 20 de parale, şi de prăvălia a treia câte 10 parale, care prăvăliaşiĭ măcarŭ că era obiceiŭ de da maĭ înainte câte cincĭ şi 6 leĭ ispravnicilorŭ, până la vremea Domnieĭ fratelueĭ nostru Domnŭ Alecsandru Ipsilanti, când pentru catahrisis la care adusese tréba acésta, supĕrându-se neguţitoriĭ cu luărĭ ne-suferite maĭ multŭ s'aŭ rădicatŭ, dar Domnia sa şi cea dintâiŭ luare, socotindu-o peste mĕsură şi cea din urmă cu totulŭ ne-dréptă, aŭ chibzuitŭ o dare în maĭ puţinŭ decâtŭ cea dintâiŭ, ca micĭĭ neguţitorĭ să nu simţă greutate, spre a da cu protimie, socotindŭ iarăşĭ şi loculuĭ acesteĭ dări că este maĭ cuviinciosŭ la acéstă sufletéscă pomenire a se ajuta şi şcóla cu acestŭ puţinŭ venitŭ; aşişderea aŭ orânduitŭ la şcólă ţece liude scutelnicĭ de poslușanie, din străinĭ şi din ómenĭ fără de Dajdie şi fără de pricină de încărcătură la vre-unile din satele Ţĕreĭ, cărora după cercetarea şi orânduiala Visterieĭ, să li se dea pecetluiturĭ pe numele şi chipulŭ lorŭ; şi fiindŭ-că în casele ce deosebitŭ de odăile şcoleĭ sunt făcute prin silinţa maĭ susŭ numituluĭ Boeriulŭ Domnieĭ mele, potŭ a găsi odihnă de şedere, şi dregătoriĭ Domnieĭ mele, ce vorŭ fi ispravnicĭ, după vremĭ, aŭ hotărîtŭ Domnia sa, ca Boeriĭ ispravnicĭ ce vorŭ avea trebuinţă şi vorŭ vrea a şedea într'însele, să nu păgubéscă biserica şi scóla de folosulŭ şi venitulŭ chirieĭ ce se cade a avea de la dânsele, ca de la unŭ acaretŭ alŭ bisericeĭ şi alŭ scóleĭ; care acéstă sfântă Biserică, ca o slobodă ce aŭ fostŭ din începutŭ, asemenea slobodă aŭ făcut-o şi Domnia sa de împreună cu şcóla, ne-închinată şi ne-legată nicăiriĭ, ca să se iconomiséscă şi să se chiverniséscă veniturile lorŭ şi buna orânduiala lorŭ prin Epitropĭ mirenĭ, adecă douĭ din Neguţitoriĭ şi Orăşeniĭ ceĭ maĭ de frunte, şi numaĭ bună starea a Târguluĭ-Jiuluĭ prin nazăretul şi alŭ D-lorŭ Dregătorilorŭ Domnieĭ mele Ispravnicilorŭ ce vorŭ fi după vremĭ judeţuluĭ acestuia, ca prin aceştĭ Epitropĭ şi prin purtarea de grijă şi epistasia lorŭ, să se stringă veniturile Bisericeĭ şi ale şcóleĭ, să se dea tóte cele trebuincióse Bisericeĭ, să se ţie apururea treĭ preoţĭ, unŭ grămăticŭ cântăreţŭ la Biserică, unŭ dascălŭ grecescŭ şi românescŭ, cu ucenicĭ îndestuĭ, la şcólă, pentru învĕţătura cărţiĭ, după starea şi mĕsura venituluĭ celuĭ orânduitŭ, de la carĭ copiĭ şi ucenicĭ să nu să céră nicĭ o plată, şi aceĭ douĭ Epitropĭ dintre neguţitorĭ, să aibă a fi Epitropĭ ne-lipsiţĭ, încâtŭ se vorŭ purta cu orânduială, iarŭ murindŭ aceştia, séŭ găsindu-se în vină că nu iconomisescŭ bine, să se alégă alţiĭ de către Obştea neguţitorilorŭ i orăşenilorŭ de acolo, iarăşĭ dintre pământenĭ, ca cu sfatŭ de obşte, prin nazaretulŭ şi alŭ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, să se orânduiască alţiĭ, carĭ epitropĭ pe fieş-care anŭ să-şĭ dea socotéla la toţĭ neguţitoriĭ şi orăşeniĭ, înaintea Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, şi acea socotélă să fie datorĭ Ispravniciĭ a o trimete la Domnia mea, ca să o vedemŭ; pentru care aceste milĭ şi orânduelĭ, ce se arétĭ maĭ susŭ, ne amŭ adeveritŭ Domnia mea din hrisovulŭ Domnieĭ sale, ce-lŭ văḑumŭ, cu létŭ 1792 Aug.

16. Decĭ învrednicindu-ne Domnulŭ D-ḑeŭ şi pre noĭ cu Domnia aceşteĭ pravoslavnice Ţĕrĭ Românescĭ, după evlavia ce avemŭ către sfintele luĭ D-ḑeŭ locaşurĭ, ne amŭ milostivitŭ şi Domnia mea şi printr'acestŭ cinstitŭ şi bine închipuitŭ Domnesculŭ nostru Hrisovŭ, întărindŭ tóte acestea milĭ şi orânduelĭ, ca să se păzéscă ne-strămutatŭ întocmaĭ după cum se cuprindŭ maĭ susŭ, şi amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta, cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Io Alesandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ; — credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ, Dumitraşco şi Nicolae Voivoḑĭ, cu totŭ sfatulŭ Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénu, vel Vist. Dumitraşco Racoviţă, vel Banŭ. Ianache Văcărescu vel Spăt. Ianache Moruzi vel Logof. de ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénŭ vel Vorn. de ţéra de susĭ. Manolache Creţulescu vel Vorn. Nicolae Filipescu vel Vorn. Costache Ghica vel Logf. de ţara de susŭ. Scarlatŭ Ghica vel Log. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerliu vel Hatmanŭ. Dumitrache Manu vel Post. Isaacŭ Ralet vel Clucer. Dumitrache Schina vel Comisŭ. Nicolae Racoviţă vel Păharnicŭ şi Ispravnicŭ Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovul acesta la anulŭ dintâiŭ alŭ Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la facerea lumeĭ 7301, iar de la Domnulŭ şi mântuitorulŭ nostru Isusŭ Hrist. létŭ 1793 Sept. 20 de Costandinŭ biv. 3-lea logofĕtŭ.

Cond. XXVI. Fila 155.

Să maĭ aducemŭ, după harniculŭ nostru amicŭ şi colegŭ, D. Erbiceanu, o serie de acte relative la plata lefeĭ unuĭ învĕţătorŭ de l. gréca din Craiova, şi în genere cu referinţe la scóle:

Jaloba Dascăluluĭ Dimitrie ot. Craiova ce a datŭ către Măria sa Vodă pentru léfa ce a avutŭ să ié, împreună şi anaforaua ce către Măria sa Vodă pentru acéstă pricină de Preosf. Sa se face. (Originalulŭ e în Grecesce).

Pré Înălţate şi bine voitorule Domnŭ.

Supusŭ aducŭ la cunoscinţa Înălţimeĭ Vóstre ceĭ păzite de D-ḑeŭ şi pré drepte, că fiindŭ numitŭ învĕţătorŭ la Domnésca şcólă greséscă din Craiova de către Pré-sfinţitulŭ şi pré fericitulŭ Filaretŭ, de la care şi luamŭ anualŭ salariulŭ meŭ hotărîtŭ pentru acésta. Acum în a doua Domnie a Înălţimeĭ Sale Mihailŭ Vodă, înainte de a veni termenulŭ să-mĭ iaŭ salariulŭ meŭ a urmatŭ că fericitulŭ s'a transferatŭ la Mitropolie, şi când amŭ cerutŭ salariulŭ s'a întâmplatŭ şi schimbarea Domnieĭ, ḑicêndu-mĭ fericitulŭ, că fiindŭ-că s'a cerutŭ în grabă de către Prea Înălţatulŭ Alecsandru Vodă socotéla Cutieĭ, aŭ uitatŭ Epitropiĭ să trécă şi obicinuitulŭ meŭ salariŭ şi să amŭ răbdare, că nu voiŭ fi nedreptăţitŭ, pînă va găsi mijloculŭ. In acéstă cestiuae s'a trimisŭ şi

anafora de către boeriĭ Craioveĭ, ca să mi se dea salariulŭ, că mi-amŭ urmatŭ tréba mea şi anulŭ acela, fără să iaŭ unŭ banŭ din salariul meŭ. Marturŭ este în acéstă cestiune şi pré nobilulŭ boerŭ Banulŭ Brâncovénulŭ, fiindŭ atunceĭ hale Banŭ. A venitŭ în mâna luĭ şi anaforaua şi Pré iubitorulŭ de Dumneḑeŭ alŭ Argeşuluĭ, aflându-se la Craiova Protosinghelŭ alŭ fericituluĭ, după acésta aŭ urmatŭ multe şi cunoscute întâmplărĭ şi cu astă-ḑĭ-mâne, a rĕposatŭ fericitulŭ, şi din causa aceleĭ pré rele ciume a rĕmasŭ servulŭ vostru pînă astă-ḑĭ nedreptăţitŭ şi privatŭ de dreptele şi multele sale ostenelĭ. De aceea cu ferbinţélă rogŭ pe Pré Inalta Vóstră dreptate, limanulŭ celorŭ nedreptăţiţĭ, inţelegêndŭ dreptăţile mele, prin pré strălucita poruncă a Inălţimeĭ Vóstre să se cerceteze cestiunea mea cu luare aminte de către Pré sf. Mitropolitŭ pentru ca să-mĭ iaŭ multŭ osteniciosulŭ meŭ puţinŭ salarŭ, ce mi se da, pentru că mĕ nedreptăţescŭ pré evidentŭ. Şi cum va fi mila Inălţimeĭ Vóstre. Alŭ Inălţimeĭ Vóstre ceĭ păḑite de Dumneḑeŭ celŭ maĭ de pe urmă servŭ.

Iscălitŭ : *Dimitrie, Invĕţătorulŭ Craioveĭ*

(Originalulŭ Grecesce)

Resoluţia Domnéscă

Présf. Părinte Mitropolite, să cercetezĭ de a slujitŭ precum ḑice, şi în ce chip nu i s'aŭ datŭ léfa cea orânduită ? Şi în catastihele şcólelorŭ cum se găsesce pentru léfa dascăluluĭ din Craiova ? Şi de la cine cere a i se plăti acum ? Séŭ la cine a rĕmasŭ léfa ? Şi cum nu ş'a căutatŭ de atunceĭ şi pînă acum ? să daĭ Domnieĭ mele pliroforie pe largŭ a pricineĭ în scrisŭ. 1796 Noembre 29.

Iscălitŭ : *Biv vel Paharnic.*

Punêndŭ Domnitorulŭ resoluţie pe jaloba dascaluluĭ Dimitrie, ḑice D. Erbicénu, de a cerceta pricina Mitropolitulŭ, ca preşedinte alŭ Epitropieĭ şcólelorŭ, şĭ în urmă a-ĭ refera, dă Mitropolitulŭ următórea relaţie despre elŭ. Să constată din acéstă anaforă, că Cutia şcólelorŭ era comună, la Bucurescĭ, dar Episcopiĭ eraŭ îndatoraţĭ de a plăti pe dascăliĭ din Eparhiile respective, câţĭ eraŭ prin ţinuturĭ, ca dascalĭ publicĭ şi când Episcopiĭ se presentaŭ cu baniĭ şcólelorŭ la trimestru se scădeaŭ cu suma lefilorŭ ce plăteaŭ la dascăliĭ din ţinuturĭ. Acéstă mĕsură era luată de sigurŭ pentru a scuti pe dascălĭ de a veni în Bucurescĭ la Epitropie spre a'şĭ lua lefile.

Acéstă părere a D-luĭ Erbicénu e confirmată prin actele ce amŭ publicatŭ în tomurile 1—4 ale seriilorŭ din istoria ce publicămŭ.

Pré Inălţate Dómne!

Ascultândŭ luminata porunca Mărieĭ Tale amŭ intratŭ în cercetarea acesteĭ pricinĭ, şi cătŭ pentru ceea ce ḑice jăluitorulŭ, că aŭ urmatŭ rânduiala

dăscălieĭ la şcóla Craioveĭ, ne arétă Sf. Sa fratele Argeşiŭ, că aflându-se atuncea protosinghelŭ la Craiova, scie, că după rugăciunea ce aŭ fostŭ datŭ boeriĭ de acolo la D-luĭ Caimacamulŭ Costache Suţulŭ, aŭ scrisŭ la Măria sa Mihailŭ Vodă Suţulŭ, ca să se orânduiască numitulŭ dascălŭ, după cum aŭ fostŭ şi maĭ înainte de răsmiriţă, ne-aŭ însciinţatŭ D-luĭ biv vel Banŭ Nicolae Brâncovénu, prin fratele Argeşiŭ, că aŭ vĕḑutŭ însciinţarea boerilorŭ Craioveĭ, ce o arétă numitulŭ dascălŭ prin jalbă, cu cuprindere : că aŭ păzitŭ rânduiala slujbeĭ sale; iar pentru ce nu i s'aŭ datŭ léfa cea orânduită, arétă însuşĭ dascalulŭ, că maĭ înainte i se da léfa prin Episcopulŭ Rŏmniculuĭ, iarŭ atuncea fiindŭ orânduitŭ din poruncă, prin Caimacanulŭ Craioveĭ, nu ş'aŭ luatŭ léfa de la Episcopŭ. Şi întâmplându-se într'acestŭ anŭ bólă de ciumă aicĭ, n'aŭ pututŭ veni să-'şĭ alégă de unde să-'şĭ iée léfa. Iar când aŭ venitŭ, s'aŭ întâmplatŭ mutare din scaunŭ Mărieĭ Sale Mihaĭ Vodă. Şi viindŭ Măria Sa Alecsandru Moruzi Voevodŭ, s'aŭ arĕtatŭ şi numitulŭ cu unŭ engomionŭ (cuvîntŭ de laudă) în scrisŭ şi l'arŭ fi şi cetitŭ către Măria Sa, Sfiinţia Sa reposatulŭ frate Filaretŭ fiindŭ Mitropolitŭ, arĕtându-lŭ că ş'aŭ păzitŭ slujba sa la şcólă. Şi după aceea mergêndŭ la Sf. Sa i-arŭ fi ḑisŭ: că de vreme ce maĭ nainte nu ş'aŭ căutatŭ léfa şi la Cutie nu s'aŭ arĕtatŭ, să facă o jalbă către Măria Sa Alecsandru Moruzĭ Vodă, şi sfinţia Sa va sta mijlocitorŭ de a i se scóte léfa pe acelŭ anŭ. Care jalbă ḑice, că o aŭ datŭ, dar pînă aŭ luatŭ tréba săvârşire, 'ĭ-arŭ fi ḑisŭ fratele Rŏmnicŭ, Chir Nectarie, să nu maĭ zăbovéscă aice, ci să se ducă la Craiova să-'şĭ caute tréba şcóleĭ, şi frăţia sa ĭĭ va scóte aceĭ banĭ aĭ lefeĭ, şi aşĭa s'aŭ dusŭ. Şi după ce aŭ mersŭ fratele Episcopŭ la Eparhie, ḑice, că în multe rânduri 'ĭ-aŭ scrisŭ şi 'ĭ-aŭ rĕspunsŭ: că pînă nu i se va aduce deosebită poruncă Domnéscă nu póte ca să-ĭ dea nimicŭ, şi aşĭa aŭ rĕmasŭ lipsitŭ pînă acum. Iarŭ pentru ceea ce mi se poruncesce să cercetămŭ cum să găsesce în catastihele Cutieĭ pentru léfa dascăluluĭ de la Craiova, arĕtămŭ Mărieĭ Tale : că cercetândŭ ne-amŭ adeveritŭ, că pînă în vremea Mărieĭ Sale Alecsandru Vodă Moruzĭ nu s'aŭ fostŭ pusŭ în orânduială nicĭ şcólele de aicea din Bucurescĭ, şi pentru aceea nicĭ şcóla Craioveĭ nu se găsesce pe acelŭ anŭ, cum-că să se fi datŭ léfă. Iar maĭ înainte aşĭa s'aŭ urmatŭ de a i se da léfa prin Episcopulŭ Rŏmniculuĭ şi se descărca la Cutie, atâtŭ cu léfa acésta, câtŭ şi cu ale altorŭ dascălĭ, ce eraŭ pe la judeţe, precum se urméză şi la cele-l-alte Eparhiĭ. Decĭ fiindŭ curgerea pricineĭ într'acestŭ chipŭ, după poruncă însciinţămŭ Mărieĭ Tale, si rĕmâne cum Domnulŭ Dumneḑeŭ va lumina pe Măria Ta, a nu rĕmânea lipsitŭ de ostenélă.

Alŭ Mărieĭ Tale cătră D-ḑeŭ ferbinte rugătorŭ, *iproĭ*,

Dositheiŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ.

1796, Dech. 22.

« Ne-mulţămindu-se Domnitorulŭ cu rĕspunsulŭ Mitropolieĭ, cere

din nou lămurire, ce s'a făcutu cu banii adunaţi în anulu ciumei de la preoţi pentru şcóle?

Prea Sfinţite părinte Mitropolite,

Amu vĕdutu Domnia mea anaforaoa ce ne faci, prin care vedemu că ne arĕţi curgerea pricinei cum s'au urmatu, şi că până la Domnia Mărieĭ séle Selefuluĭ nostru, şcólele nu se pusese în orînduială şi pentru aceea nici şcóla Craĭoveĭ nu se găsesce până atuncea la léfă; însă venitulu şcólelorŭ de la preoţi totu s'au luatu şi atunci, şi tot-déuna, de care acesta nu ne faci Preasfin. ta nici o arĕtare, cine au luatu venitulu şcólelorŭ şi unde s'au datu, déca lefile nu s'au plătitu? pentru că jăluitorulu acesta, ca unulu ce au slujitu, cum ne arĕtă, trebuia de la cine au strînsu venitulu şcólelorŭ să i se plătéscă dreptulu luĭ; şi sĭ avemu rĕspunsu. — 1797 Ghenaru 28.

Biv. vel Paharnicu.

« Rĕspunsulu datu prin anaforaoa următóre este în doĭ perĭ. Acésta însémnă, că banii milostenieĭ şi aĭ şcólelorŭ, s'au strînsu de la preoţi, dar s'au întrebuinţatu la schimbarea bisericesceĭ stăpâniri. Eu, dice D. Erbiceanu, presupunu că au fostu daţi ca presente la noile alegeri, după obiceiu. »

Prea Înălţate Dómne!

Ascultându şi acéstă luminată poruncă a Mărieĭ tale, după câtu este sciinţa nóstră arĕtămu : că în vremea răzmeriţeĭ nefiindu şcólele în orânduială, nicĭ banĭ pentru şcóle s'au luatu, fără numaĭ după ce au venitu Măria sa Mihaiu Vodă, într'acelu anu s'au luatu, când şi jăluitorulu dice, că au fostu orânduitu dascăl. Pentru care găsimu într'o condică din vremea rĕposatuluĭ proin Mitropolitu Filaretu, trecutu unu pitacu al Mărieĭ séle Mihaĭ Vodă, de la lét 92, Noemb. 5, întru care scrie aşĭa : Pentru banĭ ceĭ orînduiţĭ prin pitaculu Domnieĭ Séle, încă de la luna luĭ Augustu, ca să dea atătu céta preoţéscă, câtu şi mŏnăstirile, pentru Cutia milostenieĭ şi pentru şcóle, şi fiind-că nu s'au pusu in lucrare de atuncea şi s'au întêmplatu cu schimbarea bisericesceĭ stăpâniri, atâtu la sf. Mitropolie, câtu şi Episcopieĭ Rîmniculuĭ cheltueli obicĭnuite; pentru ca să se ajute dar aceste douĕ numite Eparhiĭ la obicĭnuitele cheltueli ce li s'au întâmplatu, au poruncitu ca să se strîngă numiţiĭ banĭ pe séma lorŭ, ĭar vre-o altă şciinţă maĭ multă nu avemu. Decĭ după luminată poruncă nu lipsimu cu rĕspunsu.

Alu Mărieĭ téle către Dumneḑeu rugătoru fierbinte ... *iproci*

Dositheiu alu Ungro-Vlahieĭ. »

In studiul nostru asupra bibliografiei şi culturei generale a secol. XVIII, vom semnala însemnatulŭ rolŭ ce 'lŭ aŭ, ca factorĭ culturalĭ, Enache Văcărescu, Mitropolitulŭ Filaretŭ, ba chiar şi Mitropolitul Dositeiŭ Filiti, cum şi Iacobŭ Stamati, Anfilohie de la Hotinŭ, traducĕtorulŭ cărţeĭ luĭ Boufier « De obşte geografie » şi a uneĭ aritmetice, arhimandritŭ Măzărénu etc., neuitându a menţiona şi bărbaţiĭ din Ardealŭ.

A. Moruzi n'aŭ uitatŭ şcólele grecescĭ din Orientŭ. Aşĭa în 19 Aprilie 1794 a acordatŭ unŭ ajutorŭ scóleĭ grecescĭ din Arvanitohori; [1]

1. Cod. XXVI. Eacă acestŭ hrisovŭ:

Hrisovul şcóleĭ de la Arvanitohori.

Din tóte facerile de bine şi milosteniile maĭ de trebuinţă, maĭ Dumneḑeiască şi maĭ de folosŭ este, acea facere de bine, ce se face la obştésca politie, de cătŭ la unŭ omŭ singurŭ numaĭ, cea de a pururea şi de mulţĭ anĭ, de cătŭ cea vremelnică şi de puţinĭ anĭ şi ceea ce se face de folosŭ sufletuluĭ, de cătŭ spre celea trupescĭ, şi de cătŭ tóte acestea, iarăşĭ cu multă şi fără de asemănare întră acea facere de bine şi ajutoriulŭ ce se face la tocmirea şi chiverniséla şcólelorŭ de învĕţăturile celea elinescĭ, căcĭ întru acestea s'aŭ datŭ multe feluriĭ de învĕţăturĭ, şi maĭ vêrtosŭ că se câştigă înţelepciunea cea lăudată, care împodobesce viaţa omenéscă, maĭ multŭ de cătŭ tóte celel-alte bunătăţĭ, dăruesce ómenilorŭ lumina cea curată şi fericirea cea desăvârşită, care este priceperea şi cunosciinţa luĭ Dumneḑeŭ şi a lucrărilorŭ celorŭ Dumneḑeescĭ, pentru a căruia dobândirĭ ceĭ înţelepţĭ aŭ lăsatŭ tóta altă trupéscă căutare şi desfătare şi s'aŭ datŭ pre sineşĭ la şcólă şi s'aŭ făcutŭ luminaţĭ şi aleşĭ şi în tótă lumea se laudă şi se măresc̆ŭ; pentru aceea maĭ toţĭ Impĕraţiĭ şi Domniĭ, cu multe cheltueliĭ aŭ aşeḑatŭ şcóle de învĕţăturĭ, pentru ca să împodobéscă năravurile şi obiceiurile supuşilorŭ lorŭ, ca să strălucéscă şi să îmulţéscă în norodulŭ lorŭ acéstă curată lumină a înţelepciuneĭ; dreptŭ aceea şi Domnia lorŭ fraţiĭ noştriĭ Domnĭ de maĭ nainte aŭ aşeḑatŭ şcóle de învĕţăturĭ elinescĭ în oraşulŭ ce se chiamă *Arvanitohori, care se vecinesce cu Târnova*, din Eparhia prea sfinţituluĭ Mitropolitŭ Târnovŭ, unde locuescŭ bărbaţĭ de cinste şi neguţitorĭ de ispravă, carĭ aŭ trebuinţă de şcólă şi de dascălŭ, orânduindŭ pentru plata aceluĭ dascălŭ, ca să ia pe fieşcare anŭ câte douĕ sute cinci-ḑecĭ bolovanĭ sare de la ocnă, plătindu-se de către cămaraşulŭ de Ocnă fieşcare bolovanŭ pe taleriĭ unuluĭ noŭ, la luna luĭ Augustŭ; orânduimŭ şi patru epitropĭ negustorĭ de cinste şi de ispravă dintr'acelaşĭ oraşŭ ca să pórte grija numiteĭ şcolĭ; care acéstă milă aŭ avut-o şi de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ inainte, precum din Hrisovulŭ Domnieĭ séle fratéluĭ Domnŭ Mihaiŭ Costandinŭ Suţulŭ Voivodŭ, ce l'amŭ vĕḑutŭ cu lĕt 1792 Noemvre 24, ne-amŭ adeveritŭ; căruia acesteĭ fapte bune răvnitoriŭ fiindŭ şi Domnia mea, ca să créscă maĭ multŭ şi să sporéscă acestŭ bine şi de obşte mare folosŭ, înoimŭ şi întărimŭ, aşeḑământulŭ acesteĭ şcóle, să se păzéscă ne-strămutatŭ, ca să aibă adică a lua dascălulŭ ce va fi la acéstă şcólă mila ce se cuprinde maĭ susŭ, pentru plata ostenéleĭ séle, şi numimŭ epitropŭ pe Dumitru Diamandŭ i Costantinŭ Gheorghiŭ şi Teodorŭ Dedulŭ şi Négulŭ Ioanŭ. Nu numaĭ ca să pórte grija

la 1 Maiŭ 1792 aŭ datŭ ajutorŭ şcóleĭ grecescĭ din Constantinopole. [1] La 30 Noembre 1794 aŭ datŭ hrisovŭ de ajutorŭ pentru şcóla de la Bu-

---

şcoleĭ şi se ia acestŭ tal. 250 în fieş-care anŭ de la cămăraşulŭ de Ocne, ca să plătéscă simbria dascăluluĭ, ci încă să se socotéscă a găsi dascălŭ învĕţatŭ şi procopsitŭ întru fapte bune şi maĭ vêrtosŭ pravoslavnicŭ, întăritŭ întru credinţa şi învĕţăturile bisericeĭ Rĕsărituluĭ, pentru ca să créscă şi să se foloséscă copiiĭ ce intru acéstă şcólă vorŭ învĕţa, să se procopséscă şi întru învĕţăturĭ şi întru fapte bune; iar de care cum-va acelŭ dascălŭ nu va fi dreptŭ întru prea curata credinţă şi întru învĕţăturile bisericeĭ Rĕsărituluĭ. şi va fi netrebnicŭ, orĭ ne învĕţatŭ, séŭ nu se va nevoi cu uceniciĭ precum se cade, atuncĭ ceĭ maĭ susŭ pomeniţĭ patru epitropĭ să fie nevoiţĭ ca să găséscă altŭ dascălŭ vrednicŭ şi sirguitorŭ, să-lŭ orânduiască în loculŭ celuĭ ce va fi; iar cândŭ se va întâmpla vre unuia dintr'aceste patru Epitropĭ mórtea; după datoria omenéscă, séŭ altă întâmplare, atuncĭ ceĭ treĭ epitropĭ, carĭ rĕmânŭ, să alégă altŭ obrazŭ vrednicŭ şi de ispravă, şi să-lŭ aşeḑe Dascălŭ în loculŭ celuĭ lipsitŭ. Rugămŭ şi pre alţĭ fraţi Domnĭ, carĭ în urma nóstră se vorŭ învrednici cu Domnia acesteĭ ţĕrĭ, să întăréscă aşeḑământulŭ acesteĭ şcolĭ, ca şi ale Domniilorŭ séle întăririĭ să fie în urmă de alţiĭ ţinute în sémă; şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd, i cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd. şi Gheorghe Vvd. Martorĭ puindŭ şi pe Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ veliţĭ Boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitraşco Racoviţă vel Ban. Ienache Moruzi vel Vist. Manolache Brâncoveanu vel Vorn. de ţéra de susŭ. Constantin Caragea vel Hatm. Dumitrache Manu vel Spăt. Nicolae Filipescu vel Log. de ţéra de susŭ. Costandinŭ Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ. Răducanu Slătineanu vel Vor. Manolache Grădişteanu vel Vorn. Costandin Stirbeiŭ vel Logof. de ţéra de josŭ. Lucache vel Post. Dumitrache Hangerliu vel Comis. Alecsandru Văcărescu vel Clucerŭ Ioanŭ Comănénu vel Pahar. Grigore Băleanu vel Stol. Iordache vel Sluger. Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ Nicolae Filipescu vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ Hrisovulŭ acesta la al doilea anŭ dintru ântâia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele în Bucurescĭ, la anulŭ de la Domnulŭ şi Mântuitorulŭ nostru Is. Hr. lét 1794 Aprilie 19, de Chiriţă Logof. de Divanŭ.

Cod. XXVI. pag. 206.

1. Cod. XXVI. Fila 285. Eacă acestŭ hrisovŭ:

Hrisovulŭ şcóleĭ de la Ţarigradŭ.

Tótă facerea de bine şi ajutorulŭ în totŭ loculŭ şi pretutindenea este primită luĭ Dumneḑeŭ, iară celŭ ce se face la locurĭ pricinuitóre bineluĭ şi folosuluĭ de obşte, cum şi scóle de învĕţătură, carĭ împodobescŭ pe ómenĭ cu înţelepciunea, cu cuvêntulŭ, şi cu luminarea credinţeĭ şi a cunoscinţeĭ de Dumneḑeŭ, şi altele asemenea folositóre obştieĭ, acelea cu atâtŭ sunt maĭ cuviincióse şi plăcute luĭ Dumneḑeŭ, cu câtŭ cu deosebire aŭ datorie Domniĭ şi Oblăduitoriĭ ce aŭ câştigatŭ de la D-ḑeŭ puterea de a face bunătăţĭ, a osirdui spre întărirea şi întemeierea lorŭ, şi a le ajuta din harurile ce aŭ dobânditŭ

iuc-Dere [1] şi la 11 Maiŭ 1705 aŭ datŭ hrisovŭ cu ajutóre spitaluluĭ

pentru folosulŭ ce ḑicemŭ şi binele ce pricinuesce de obşte, iar nu numaĭ în parte; dreptŭ acea fiindŭ că şcóla elinéscă din prea cinstita politie a Impĕteşciĭ şi în tótă lumea pré vestite cetăţĭ Ţarigraduluĭ, care este cea dintâiŭ stăpânitóre tuturorŭ politiilorŭ şi oraşelorŭ, este isvorulŭ celŭ dăntâiŭ alŭ învĕţătureĭ grecescĭ şi elinescĭ, de unde se începe şi isvoresce la toţĭ marĭ şi micĭ aĭ némuluĭ nostru celŭ creştinescŭ, lumina credinţeĭ, podóba procopsireĭ şi a înţelepciuniĭ şi cunoscinţa de Dumneḑeŭ; socotitamŭ Domnia mea, că după cum alte şcóle, i M-ri şi Biserici din multe părţĭ, aŭ milĭ şi ajutoruri dintr'acéstă creştinéscă ţéră, prin hrisóvele i cârţile fraţilorŭ Domnĭ, cu atâta maĭ deosebitŭ se cuvine a avé acéstă numită şcólă a Ţarigraduluĭ vre unulŭ de aicĭ, la curgĕtórele cheltuelĭ celea de peste totŭ anulŭ; de care cercetândŭ Domnia mea cu dinadinsulŭ în condicile Divanului, de este vre unŭ Hrisovŭ pentru acésta, nu aflarămŭ nimicŭ; decĭ nefiindŭ cu cale a se afla numaĭ acéstă şcólă a Ţarigraduluĭ isterisită lângă alte atâtea şi atâtea milĭ şi ajutoruri ce se revarsă din tr'acéstă ţéră în alte asemenea locurĭ, şi fiindŭ sciută trebuinţa cheltuelilorŭ curgĕtóre ce are pe anŭ, *maĭ vĕrtosŭ acumŭ când cu deosebire este de a intra la maĭ bună orânduială şi întocmire*, spre folosulŭ învĕţătureĭ şi alŭ luminăreĭ de obşte; amŭ bine voitŭ Domnia mea de i-amŭ datŭ acestŭ Domnesculŭ nostru Hrisovŭ, prin care orânduimŭ şi hotărîmŭ, să aibă a lua vinăriciŭ câte douĭ banĭ de vadră, cu părpărulŭ, precum iaŭ şi alte M-rĭ, însă la sud Argeşŭ din poporulŭ *Săpata*, Padurosulŭ, Sămara, Groşiĭ, Băbana, Bărbătescĭ, Codmenĭ, Uda din plasa Săpeţi, i din poporulŭ Corbĭ, Barşoiu, Stoielaşĭ, Cremenarĭ, Urşĭ, din plasa Cremenariĭ, i din poporulŭ Cuca, Schieiĭ Argeşuluĭ, Dobresciĭ, Bădeniĭ, Dăniceĭ, şi Tamiresci, Ciomăgesciĭ din plasa Oltuluĭ de josŭ, i din poporulŭ Bledarĭ, din Alicĭ, din Golescĭ, Valea Babeĭ, din Fagenĭ din plasa Oltuluĭ de susŭ, Vlădescĭ din plasa Topologuluĭ, i din poporulŭ Teişulŭ ot Bunescĭ, i Malurenĭ, din plasa Piteştilorŭ, i Valsanulŭ, şi la sud Oltŭ din poporŭ Daneşciĭ; care acestea tóte popóre încă din anulŭ trecutŭ s'aŭ găsitŭ întregĭ şi s'aŭ deosebitŭ aceĭ câte doĭ banĭ de vadră cu părpărulŭ din cumpĕrătórea vinăriciurilorŭ, încă de la vînḑarea vinăriciuluĭ, luânduşĭ vinăriceriĭ numaĭ ceĭ obişnuiţĭ treĭ banĭ de vadră după cum aŭ şi alte popóre; pentru care poruncimŭ ca atâtŭ estimpŭ la vremea vinăriciuluĭ, câtŭ şi în toţĭ aniĭ viitorĭ, să aibă orânduitulŭ Epitropilorŭ a scrie şi vinăriciul dintre aceste numite popóre împreună cu vinăriceriĭ Domnescĭ, şi să ia orânduitulŭ epitropilorŭ câte doĭ banĭ de vadră cu părpărulŭ, la care să nu aibă vinăriceriĭ întru nimicŭ a se amesteca, iar treĭ banĭ să iée vinăriceriĭ. Aşişderea orânduimŭ şi hotărîmŭ, ca să aibă numita şcólă a lua şi de la Ocna Slănicŭ pe anŭ câte cincĭ sute bolovanĭ sare, şi de la Carvasaraua vămilorŭ pe anŭ câte tal. 250, cu care aceste venituri aŭ a ţinea şcóla pe totŭ anulŭ la cheltuelile ce are; iar pentru purtarea de grijă şi epistasia atâtŭ a strînsuluĭ vinăriciuluĭ i a primiriĭ banilorŭ săreĭ de la Ocnă şi a banilorŭ vămeĭ, cât şi a trimiteriĭ cu siguranţie în vreme pe totŭ anulŭ la şcóla din Ţarigradŭ, orândăimŭ Domnia mea Epitropŭ pre prea sfinţia sa alesulŭ de Dumneḑeŭ Metropolitŭ Ungro-Vlahieĭ, ce va fi după vremĭ, i pe D-lorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ Domnieĭ mele, vel Vist. şi vel Post. ca să grijască de acésta, şi să aibă asupră-le acéstă datorie; rugămŭ şi pre fraţiĭ noştriĭ luminaţĭ Domnĭ ce în urma

1. Cod. XXVI. pag. 224. Dămŭ acestŭ hrisovŭ în anexă.

şi şcóleĭ de la Terapia.[1] Maĭ dămŭ şi următorulŭ actŭ în favórea scóleĭ de la Arvantchioĭ:

nóstră vorŭ Domni după vremĭ, că socotindŭ cu înţelepciunea Domniilorŭ sale trebuinţa şi folosulŭ ce are fie-care de numita şcólă şi binele ce pricinuesce acestŭ ajutorŭ, să bine voiască a întări şi a înoi privilegiulŭ acesta, ca la unŭ locŭ cuviinciosŭ, ca şi ale Domniilorŭ sale privileghiurĭ asemenea să se păzéscă de alţĭ fraţĭ Domnĭ în urmă; şi amŭ întăritŭ Hrisovulŭ acesta cu însăşĭ Do mnésca nóstră iscălitură şi pecete, şi cu credinţa pré iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Constantinŭ Vvd, Nicolae Vvd, Dumitraşco Vvd, şi cu totŭ sfatulŭ cinstiţilorŭ şi credincioşi Boeriĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénu vel Vist. Dumitrasco Racoviţă vel Banŭ. Ianache Văcărescu vel Spăt. Ianache Moruzi vel Vorn. de ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulesco vel Vorn. Nicolae Filipescu vel Vornicŭ. Costache Ghica vel Logf. de ţéra de susŭ. Scarlatŭ Ghica vel Logf. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerliu vel Hatm. Dumitrache Manu vel Post. Isaac Raletŭ vel Clucerŭ. Dumitrache Schina vel Comisŭ. Nicolae Racoviţă vel Pahar. şi Ispravniculŭ Costache Ghica vel Logf. de ţéra de susŭ. Şi s'a scrisŭ Hrisovulŭ acesta întru ăntâiulŭ anŭ al Domnieĭ mele aicĭ, în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la lét. 1793 Maiŭ 1, de Ioniţă Rafailŭ biv. 3-lea Logf.

1. Cod. XXVI. Fila 247. Eacă acestŭ hrisovŭ:

Hrisovulŭ spitaluluĭ şi şcóleĭ de la Terapia

Primită este înaintea luĭ Dumneḑeŭ tótă facerea de bine şi ajutoriulŭ la totŭ locŭ şi pretutindenea, iară ceea ce se face la locurĭ pricinuitóre bineluĭ şi folosuluĭ obştescŭ, cum spitaluriĭ de bolnavĭ săracĭ, carĭ odihnescŭ pe ceĭ ce n'aŭ stare şi putere a se căuta pe sineşĭ la patimile lorŭ, şi şcóle de învĕţătură, care împodobescŭ pe ómenĭ cu înţelepciunea, cu cuvîntulŭ şi cu luminarea credinţeĭ şi a cunoştinţeĭ de Dumneḑeŭ şi alte asemenea folositóre de obşte, cu atâtŭ maĭ multŭ este cuviinciosŭ ajutorulŭ acestora, încâtŭ şi mântuitorulŭ nostru la cuvêntu Evangheliei ḑice: « bolnavŭ amŭ fostŭ şi m'aţĭ căutatŭ, străinŭ şi m'aţĭ primitŭ », şi iarăşĭ: « ceea ce aţĭ făcutŭ unuia dintre ceştĭ fraţĭ maĭ micĭ aĭ meĭ, mie aţĭ făcutŭ.» Dreptŭ aceea fiind-că toţĭ lăcuitoriĭ de obşte de la Terapie prin jalbă de rugăciune aŭ făcutŭ arĕtare Domnieĭ mele, cumcă mila ce era orînduită de vinăriciu de aicĭ din ţéră, spitaluluĭ şi şcóleĭ de acolo de la Terapia, fiindŭ cuprinḑĕtóre totŭ într'unŭ hrisovŭ cu Mŏnastirea Vlah-seraĭ, nu şi-aŭ pututŭ avea spitalulŭ şi şcóla dintr'acéstă amestecare folosulŭ şi ajutoriulŭ de acea milă, de când s'aŭ rînduitŭ, încă din Domnia ăntăiŭ a Domnieĭ séle frateluĭ Domnŭ Mihaiŭ Suţulŭ Vvd, care s'a întăritŭ şi de Domnia mea, şi dintru acéstă pricină, nu numaĭ póte a se interisi în vremĭ spitalulŭ şi şcóla de acéstă milă, nefiindŭ despărţită prin osebitŭ sinetŭ Domnescŭ alŭ lorŭ, ci şi vre-o prigonire şi scârbă, care nu o poftescŭ, póte pricinui într'amêndouĕ părţile cu Părinţiĭ de la Megaspileonŭ, care este într'una cu Vlah-serai; de aceea şi-aŭ făcutŭ rugăciune Domnieĭ mele cu toţĭ de obşte, ca să despărţimŭ spitalulŭ şi şcóla cu mila lorŭ prin hrisovulŭ nostru deosebitŭ, ca să fie vredniciĭ pe alŭ sĕŭ, şi să se pótă ajuta la cheltuelile ce are spitalulŭ şi şcóla; asupra cărora jalbă şi cerere făcut'amŭ Domnia mea cercetare prin D-luĭ vel Logof. de

Şcóla de la Arnăutchioi.

Fiindŭ-că şcóla elinéscă de la Arnăutchioiŭ se află fără de nicĭ un venitŭ şi milă Domnéscă cu care să se ajute la trebuinţele eĭ, după cum aŭ alte asemenea şcóle de învĕţătură şi biserica de aicĭ dintr'acéstă creştinéscă ţéră, şi fiindŭ cu cale şi trebuinciosŭ ajutoriulŭ la acestŭ feliŭ de locurĭ, unde se face

---

ţéra de susŭ maĭ ăntăiŭ hrisóvelorŭ numitelorŭ Mŏnăstirĭ, ce sunt trecute în Condica Divanuluĭ Domnieĭ mele, ca să vedemŭ cuprinderea lorŭ, şi ne-amŭ pliroforisitŭ, că prin tóte hrisóvele se îndatoreşce Mŏnastirea Vlah-serai a rĕspunde mila spitaluluĭ şi şcóleĭ de la Terapia din vinăriciulŭ ce are aicĭ în ţéră la sud. Gorju şi Romanaţĭ, şi cu acéstă orănduială, i s'aŭ datŭ cu îndestulare acelea o sută douĕ-ḑecĭ popóre, unde după ce ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea, că dintr'acestŭ vinăriciu de aicĭ din ţéră este orănduită şi mila spitaluluĭ şi şcóleĭ de la Terapia, amŭ găsitŭ Domnia mea cu cale şi amŭ primitŭ rugăciunea şi cererea Terapienilorŭ, spre a se deosebi adică spitalu şi şcóla de acolo cu unele dintr'acestea popóre, pentru discolia şi paguba acea carele li se póte întêmpla dintr'acéstă pricină, fiindŭ legate într'unŭ hrisovŭ, cum ne-aŭ arĕtatŭ că li s'aŭ întêmplatŭ; a cărora milă şi chibzuind'o Domnia mea după trebuinţa ce aŭ, că este cu cale de a li se face ca ajutoriu, ca la unŭ lucru vrednicŭ cuviinciosŭ şi de folosŭ la mulţĭ, cheltuindu-se acéstă milă la spitalulŭ de bolnavĭ săracĭ şi la şcóla de învĕţătură, unde la acestŭ satŭ se află locuindŭ şi atâtea familiĭ cinstite şi de bunŭ némŭ, maĭ vêrtosŭ că Mŏnastirea Vlah-serai fiindŭ precum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ întru una cu Megaspileonŭ deosebitŭ şi se ajută una cu alta; De aceea dară amŭ hotărîtŭ Domnia mea şi după fóia ce ni s'aŭ arĕtatŭ din condica Divanuluĭ de suma şi de numirea popórelorŭ ce sunt în hrisovulŭ Mŏnastireĭ Vlah-serai, care se adună la numĕrŭ peste totŭ una sută douĕ-ḑecĭ şi şése, cele l'alte nouĕ-ḑecĭ şi patru popóre să rĕmâe ale Mŏnastireĭ Vlah-serai, ĭară treĭ-ḑecĭ şi douĕ popóre din plasa Jiuluĭ şi din Gorjŭ le deosebimŭ şi le dămŭ, ca să fie ale spitaluluĭ şi şcóleĭ ot. Terapia, care sunt acestea, adică: Délulŭ Ploposorulŭ, Pescena, Băltenĭĭ, Vladuleni, Cióra, Cuca, Cornescĭĭ, Stroiescĭĭ, Chicióra, Arcanĭĭ, Băltişóra, Runculŭ, Lilescĭ, Alecsenĭĭ, Délulŭ Bălanilorŭ, Borcenĭĭ, Mosnenĭĭ Birnici, Săm boténulŭ, Hurezulŭ, Schela, Bircurile, Délulŭ Bĕtrânilorŭ, Şărgău, Rugiĭ, Valarĭĭ, Curpenulŭ, Barcescĭĭ, Tîrgu-Jiuluĭ, Peţenĭĭ, Bacescĭ, Zaicoiulŭ, Obârşia din plasa Jiuluĭ sud. Gorjŭ; din care acestea popóre să se ĭée la vremea vinăriciuluĭ aceĭ câte douĭ banĭ de vadră şi părpărulŭ, numaĭ pe séma spitaluluĭ şi şcóleĭ ot. Terapia. Aşişderea facemŭ Domnia mea şi deosebită milă spitaluluĭ şi şcóleĭ ot. Terapia, ca să ĭée pe totŭ anulŭ câte tal. 200 de aicĭ din venitulŭ Oenelorŭ ţĕreĭ, pentru care aceştĭ banĭ din Vinăriciu şi din Ocnă, orănduimŭ Domnia mea şi Epitropĭ pe Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ Domnieĭ mele vel Logof. de ţéra de susŭ, şi vel Post. ca să grijască în vreme de a lua şi a trimite cu siguranţie bună pe totŭ anulŭ la Ospitalŭ şi şcóla de la Terapia. Decĭ amŭ datŭ Domnescu nostru hrisovŭ de întărire spitaluluĭ şi şcóleĭ ot. Terapia, adevĕritŭ cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ, şi cu mărturia Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele. *Iproci.* 1795, Maiŭ 11.

(Cond. XXVI, Fil. 257).

silinţă la învĕţătură şi luminarea spre cunoscinţa de Dumneḑeŭ; amŭ bine-voitŭ Domnia mea, pentru pomenirea nóstră şi pentru ajutorulŭ şi mângâierea celorŭ ce se silescŭ la învĕţătură, spre a putea fără de lipsă de dascălŭ şi de celea trebuincióse a urma oşirdia lorŭ şi amŭ datŭ acestŭ Domnescŭ alŭ nostru Hrisovŭ, ca să aibă a lua şcóla acésta, pe totŭ anulŭ, de aicea de la Carvasaraoa Domnéscă, câte taleriĭ douĕ sute, spre a se cheltui la trebuinţele şcóleĭ; rugămŭ dară.... *Finea ca la celŭ din sus.* Scris de Răducanŭ Poenariŭ, biv 3-lea Logof.

Cond. XXVI. Pag. 17.

Cum că A. Moruzi, omŭ învĕţatŭ, preţuia învĕţătura, să póte vedea şi din hrisovulŭ de la 30 Iuniŭ 1793, prin care recunoscêndŭ, «*isteţimea şi învĕţătura*» reposatuluĭ Neculai, fostŭ alŭ treilea Logofĕt, acordă femeeĭ acestuia scutirĭ diverse. Acestŭ Nicolai ş'apoĭ fiulŭ sĕŭ serviseră numeroşĭ Domnĭ, începêndŭ cu Constantinŭ Brâncovénu, sub Stefanŭ Cantacuzinŭ, sub Mavrocordătescĭ, sub Grigore Ghica, sub Mihaĭ-Vodă-Racoviţă, sub Constantinŭ Racoviţă, sub Scarlatŭ Ghica, sub Ştefanŭ Racoviţă, Alexandru Ghica, Alexandru Ipsilanti, Mihaĭ Suţu şi sub A. Moruzi. Aşa dar peste o sută şi câţĭ-va anĭ aŭ rĕmasŭ logofeţĭ in Divanŭ, tatălŭ apoĭ fiulŭ. [1]

1. Iată Hrisovulŭ relativŭ la acésta :

Hrisovulŭ jupăneseĭ soţia reposatuluĭ Nicolae biv. treti Logof.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

Celorŭ carĭ se pórtă cu supunere adevĕrată şi cu cuviinţă se sirguescŭ întru poruncile Domnilorŭ, cu cuviinţă şi cu cale este aşĭ revĕrsa către dênşiĭ domnésca lorŭ milostivire şi îndurare spre răsplătirea osirdnicieĭ şi credincióselorŭ sale slujbe, pentru că ḑice: «Vrednicŭ este lucrătorulŭ de plata sa,» măcarŭ că multe mijlóce de milĭ şi facerĭ de bine sunt în mâna Domnilorŭ, când cu milostivire va căuta asupra celorŭ ce sunt credincioşĭ şi supuşĭ; dreptŭ aceea dară şi Domnia mea bine adeveriţĭ fiindŭ pentru . . . jupânésa reposatuluĭ Nicolae biv. treti Logof., feciorulŭ prestăvituluĭ Panaitŭ 2-lea gramaticŭ, că atâtŭ elŭ câtŭ şi tatălŭ sĕŭ din tînĕră vrăstă până la mórtea lorŭ aŭ slujitŭ Domnilorŭ cu credinţă şi cu dreptate, ântâiŭ la reposatulŭ şi bĕtrânulŭ Domnŭ Constandinŭ Basarabŭ Brâncovénu, căruia de atuncĭ vĕḑêndŭ *isteţimea şi învăţătura l-aŭ fost făcutŭ gramaticŭ mare*, şi aŭ slujitŭ cu credinţă şi cu dreptate până la petrecania Domnieĭ sale, după aceea rĕposatulŭ Ştefanŭ Vodă Cantacuzino, apoĭ la Iónŭ Vodă Mavrocordatŭ, şi la Domnia sa Nicolae Alecsandru Vodă, şi la Domnia sa Constantinŭ Mavrocordatŭ, i la Domnia sa Grigorie Ghica Vodă, şi iar la Domnia sa Constantinŭ Mavrocordatulŭ, când atuncĭ pe maĭ susŭ numitulŭ boeriu feciorulŭ grămăticuluĭ soţulŭ numiteĭ jupânese vĕḑêndu-lŭ copilŭ vrednicŭ de a sluji, l'aŭ făcutŭ postelnicelŭ, apoĭ vătafŭ de aproḑĭ; aşişderea şi la Domnia sa rĕposatulŭ Mihaiŭ Vodă Racoviţă întru amêndouĕ Domniile, atâtŭ elŭ câtŭ şi fiulŭ sĕŭ, cum şi după prestăvirea tătânĕ-sĕŭ

De unŭ nepreţuitŭ avêntŭ culturalŭ este organisarea, sub Moruzi, la 23 N-bre. 1793, a uneĭ flotile de statŭ comercială, sub privigherea — şi credemŭ după planulŭ — spătarului celui mare Ianache Văcărescu. Deja sub Alex. Ipsilante Ţéra avea un galionŭ pe Dunăre. Am vĕdutŭ pe N. Mavrogheni — fostŭ dragomanŭ al amiralului floteĭ turce, — avêndŭ în alaiulŭ sĕŭ o companie de marinari. In 1793 drapelulŭ Ţĕreĭ Muntenescĭ fluturâ pe totŭ cursulŭ Dunăreĭ, de la Ruşava la Galaţí, cu destulŭ timpŭ înainte de organisarea Loidului Austriacŭ. Davomŭ actulŭ de fundaţiunea flotileĭ muntene la capitolulŭ comerciului.

In anexele la acestŭ volumŭ vomŭ aduce încă unŭ numĕrŭ de documente, carĭ privescŭ şcólele şi în genere cultura publică. Să citămŭ aci dintre acelea pre următórele:

---

elŭ s'aŭ aflatŭ cu slujbă credinciósă (precum hrisóvele Domnescĭ arĕtă), atâtŭ Domnieĭ sale reposatuluĭ Costandinŭ Vodă Cehanŭ, câtŭ şi alŭ Domnieĭ sale reposatulŭ Scarlatŭ Ghica Vodă, şi alŭ Domnieĭ séle Ştefanŭ Racoviţă Vodă i alŭ Domnieĭ séle rĕposatuluĭ Alexandru Ghica Vodă, cum că aŭ slujitŭ cu dreptate şi aŭ avutŭ milă Domnéscă, după cum amŭ vĕdutŭ Domnia mea şi Hrisovulŭ Domnieĭ séle fratéluĭ Alexandru Vodă Ipsilantŭ ot. lét 1775, Maiŭ 9, cum şi alŭ Domnieĭ séle fratéluĭ Mihaiŭ Suţulŭ Vodă ot. lét 1792, Mart. 7; decĭ după ce Domnulŭ D-ḑeŭ ne-aŭ învrednicitŭ şi pre noĭ cu Domnia şi obĭăduirea acestuĭ cinstitŭ scaunŭ alŭ Ţĕreĭ Românescĭ ne-amŭ milostivitŭ de amŭ înnoitŭ şi amŭ întăritŭ milele ce aŭ avutŭ prin hrisóvele numiţilorŭ Domnĭ, adică casa luĭ să fie în pace şi apĕrată de totŭ feliulŭ de orânduelĭ ce arŭ eşi pe céta boerésca, de nicĭ unele valŭ şi supărare să n'aibă; aşişderea şi dijmăritŭ, stupĭ, râmătorĭ câţĭ va avea de dijmăritŭ, şi de vinăriciŭ câtŭ vinŭ va face în viile séle, şi o pivniţă să ţie în oraşulŭ Bucurescĭ scutită de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinŭ Domnescŭ, i de ortulŭ vătăşescŭ şi de tóte orânduelile pivniţilorŭ, i liude 10 ómenĭ scutiţĭ, însă strĕinĭ, cu pecetluiturĭ pe numele şi chipulŭ lorŭ, şi să scutéscă şi de oieritŭ oĭ patru sute la vremea oĭerituluĭ; şi amŭ întăritŭ Hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alecs. Cost. Moruzi Vvd, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ, Dumitraşco şi Nicolae Vvdĭ mărturiĭ puindŭ şi pe toţi Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerii Domnieĭ mele ceĭ marĭ aĭ Divanuluĭ: Nicolae Brâncovénu vel Vis. Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ. Ianache Văcărescu vel Spătarŭ. Ianache Moruzi vel Vornicŭ de Ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénu vel Spăt. Panŭ Ianache Moruzi vel Vornicŭ de Ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénu vel Vornicŭ de Ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu vel Vorn. Nicolae Filipescu vel Vorn. Costache Ghica vel Logf. de Ţéra de susŭ. Pan Scarlatŭ Ghica vel Log. de Ţéra de josŭ. Nicolae Hangerliu vel Hatmanŭ. Dumitrache Manu vel Post. Isaacŭ Raletŭ vel Clucerŭ. Dumitrache Schina vel Comisŭ. Nicolae Racoviţă vel Păharnicŭ. Iordache vel Slug. Iordache Palada vel Stolnic, Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ Costache Ghica vel Log. de Ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ Hrisovulŭ acesta, aicĭ în oraşu Bucurescĭ, la aniĭ de la facerea lumiĭ 7301, iar de la Hristosŭ lét. 1793, Iunie 30, de Costandinŭ biv. 3-lea Logof.

1. Anaforaoa Metropolitului pentru un Vasile care aŭ îndrăsnitŭ a sluji S-ta leturghie fără de a fi hirotonisitŭ. Moruzi ordonă de a se bate la falangă cu 100 toege şi a se face siurghiunŭ la M-rea Căldărușani.

2. Reclamaţiunea luĭ Enache Dascălulŭ de la şcóla Domnéscă contra Sandeĭ Isvoranu, căcĭ i-aŭ maĭ rĕmasŭ datóre unŭ restŭ din simbria sa.

3. Maĭ multe condemnărĭ in pricina de desonorărĭ de fete marĭ.

4. Anaforaoa prin care preoţiĭ sunt obligaţĭ a plăti când se hirotonescŭ câte cincĭ talerĭ la cutia şcólelorŭ.

5. Anaforaoa epitropieĭ relativă la mórtea dascălului Pantazi.

6. Diverse anaforale relative la spitalurĭ.

7. Ridicarea de 2 doctorĭ noĭ la Craiova, a unuĭ Pavlu şi Spiru.

8. Anaforaoa Mitropolitului, din 1795, pentru nisce egumenĭ ce nu se supunŭ a rĕspunde banii şcóleĭ etc. etc.

Aceste documente, din codulŭ XXVII şi XXVIII, vorŭ completa studiulŭ asupra capitulelorŭ ce închidemŭ aci.

In definitivŭ, nu se póte susţine, că între aniĭ 1792 — 1796 ar fi încetatŭ orĭ-ce cultură românéscă, aşĭa că cu stingerea secoluluĭ XVIII stinsă era şi orĭ ce şcólă românéscă. Şcóla românéscă continua a esiste şi pe lângă şcólele publice întreţinute din fondurile cutieĭ Epitropieĭ obştieĭ şi şcolile publice înfiinţate de generoşĭ particularĭ, educaţiunea şi instrucţiunea făcĕŭ marĭ progrese şi prin dascălĭ ţinuţĭ în case particulare, cu deosebire dascălĭ francezĭ. Influenţa l. franceze s'a pututŭ observa lesne, din introducerea de multe vorbe franceze în chiar hrisóvele ce până aci amŭ publicatŭ şi carĭ vorbe adese le-amŭ şi *sublimiatŭ* în documente. [1]

---

1. Să dămŭ aci locŭ la douĕ acte, propriĭ a proba dealtmintrelea, că nicĭ meseria de dascălŭ privatŭ, nicĭ cea de hirurgŭ, nu eraŭ pré *bănóse*, la finea secoluluĭ al XVIII.

Anaforaoa spre a se da de la Cutie câte tal. 20 pe lună luĭ Adamŭ Dohtorŭ sud. Rŏmnicŭ-Vâlcea.

Pré Inălţate Dómne,

Cu pré plecatŭ răvaşiŭ jăluescŭ Mărieĭ Tale, că eŭ sciindŭ meşteşugulŭ hirurgieĭ, amŭ fostŭ orânduitŭ de pré sfinţia sa părintele Metropolitŭ la Episcopia Rŏmniculuĭ, când se afla pré sfinţiă sa Episcopŭ, ca să fiŭ acolo pentru căutarea crestinilorŭ, ce aŭ trebuinţă şi mi se plătea de către pré sfinţia sa léfă; acum de când s'aŭ făcutŭ sfinţia sa părintele Nectarie Episcopŭ, acea simbrie nu mi se dă, ţicêndŭ sfinţia sa, că nu este putinciosŭ; eŭ fiindŭ-că m'amŭ

VI

Administraţiunea

Amŭ vĕdutŭ în ce chipŭ ş'aŭ organisatŭ A. Moruzi primulŭ Divanŭ. Puţine schimbărĭ aflămŭ în acestŭ Divanŭ, până în ultimulŭ anŭ alŭ domnieĭ (1796). În Ianuarŭ, acestŭ anŭ, Divanulŭ ţĕreĭ era compusŭ din : Nicolaĭ Brâncovénu vel Banŭ, Manolachi Creţulescu vel Vornicŭ de ţéra de susŭ, Radu Golescu vel Vornicŭ de ţéra de josŭ, Constantin Caragea vel Hatmanŭ, D. Mano vel Spăt. (în locŭlŭ luĭ En. Văcărescu), Scarlatŭ Ghica vel Vist., C. Filipescu vel Log. ţĕreĭ de susŭ, Stefanŭ Văcărescu vel Log. ţĕreĭ de josŭ, apoĭ C. Ştirbeĭ vel Log. ţĕreĭ de josŭ, Damaris vel Vorn. alŭ obştirilorŭ, Lucake vel Post., Const. Ştirbeĭ vel Vorn., Ion Florescu vorn. alŭ politieĭ, Greg. Brâncovénu vel Clucerŭ.

şi căsătoritŭ acolo, mĕ rogŭ Mărieĭ Tale, acea léfă să mi se urmeze şi de acum înainte, ca să fiŭ acolo, pentru căutarea crestinilorŭ, şi veĭ avea Măria Ta şi pomană şi crestiniĭ de acolo folosŭ.

Robulŭ Mărieĭ Tale, Adamu Unriiu hirurgulŭ de la Rŏmnicu-Vâlcea.

Pré sfinte părinte Metropolitŭ i D-vóstră Nazirilorŭ Epitropĭ teorisindŭ Jalba, să arĕtaţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ, în ce chipŭ aŭ fostŭ orânduiala acestuĭ Hirurgŭ? de aŭ fostŭ adecă léfa ce arétă că lua de la Domnésca Cutie de milostenĭĭ, după orânduiala Hrisóvelorŭ, séŭ cum este pricina să daţĭ Domnieĭ mele pliroforie. 1793. Mart. 7.

Vel Stolnicŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvod.

Pré sfinţia ta părinte Metropolite i D-vóstră Nazirilorŭ Cutieĭ, din banĭĭ ce se strîngŭ la cutia din Eparhia Episcopieĭ Rŏmniculuĭ, să daţĭ numituluĭ aceĭ tal. douĕ-ḑecĭ pe lună după orânduiala ce aŭ avutŭ, pentru ca să slujéscă iarăşĭ la căutarea bolnavilorŭ din partea loculuĭ. 1793. Mart. 15.

Mise-Giorge Sacăzlăŭ cu Iosifŭ Dascălulŭ, pentru tal. 59 ce are la elŭ.

Prea Înălţate Dómne.

Jăluimŭ Mărieĭ téle pentru *unŭ Iosifŭ Dascălulŭ* la Dumnéluĭ proin vel Spăt. al Mărieĭ séle Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, că am la elŭ tal. 59 şi banĭ 60 cu zapisŭ, de sunt acumŭ 4 lunĭ şi totŭ mĕ surdisesce de nu va să 'mĭ plătéscă. Luminate Dómne, eŭ mĕ aflu călĕtorŭ; mĕ rogŭ Mărieĭ téle, să fie luminată porunca către un zapciŭ, ca să-'lŭ împlinéscă; şi cum va fi mila Mărieĭ téle.

Robulŭ Mărieĭ téle, *Mise George Sacazlăŭ.*

Aşĭa dar totŭ numaĭ comandantulŭ oştireĭ şi Postelnicŭlŭ, sunt nume străine, iar ceĭ-l-alţĭ demnitarĭ din Divanŭ eraŭ curaţĭ românĭ.

Orĭ-cât răposatulŭ Aaronŭ Florianŭ a numitŭ pe Alex. Moruzi *reformatorŭ*, nu aflămŭ marĭ reforme de la elŭ în administraţiunea ţĕreĭ. Câte-va documente cu óre-carĭ nizamurĭ şi unele represiunĭ de abusurĭ meritä totuşĭ atenţiunea istoriculuĭ.

Unŭ aşedământŭ alŭ datoriilorŭ dregătorilorŭ, pe care 'l dămŭ în anexă [1] nu face decâtŭ a reînoi cărţĭ deschise anterióre.

D-l Ionŭ Brezoianu în lucrarea sa: « Vechile instituţiunĭ ale Românieĭ » 1327—1866 (Bucurescĭ 8° 1882) [2] atribue luĭ Alexandru Moruzi înfiinţarea Vorniculuĭ alŭ 3-lea şi alŭ 4-lea, în 1793 (pag. 153); ambiĭ

Vodă dă rezoluţiunea: «D-luĭ vel Vist. să cercetézĭ pricina şi să îndreptezĭ, séŭ să arĕţĭ Domnieĭ mele prin anafora.» 1793. Maiŭ 9.

Biv. vel Stolnic.

Io Alecsandru Moruzi Voivodŭ.

La acéstă anafora nu avu George altă apelaţie a face împotrivă, fără nu maĭ prin jalba ce dete Domnieĭ mele, ceru siguranţă în scrisŭ de la cine să céră baniĭ, la împlinirea soroculuĭ. Decĭ 'ĭ dămŭ Domnia mea acéstă Domnéscă a nóstră întărire, ca la numitulŭ sorocŭ să-'şĭ céră şi să-i se împlinéscă baniĭ de la chezaşul ce a mijlocitŭ pentru datorniculŭ sĕŭ, adecă de la Pit. Toma Călinescu, când cel datorŭ nu 'ĭ va rĕspunde. 1793 Aprilie 2. *procit* vel Logf.

Prea Înălţate Dómne.

Mise-Giorge Sacăzlăulŭ a datŭ jalbă Mărieĭ téle, că are a lua prin zapisŭ tal. 59. 60 b. de la Iosifŭ Dascălŭ mireanŭ, după a căruĭ jalbă mi se porunceşce de către Măria ta, ca să cercetezŭ pricina acésta şi să îndreptezŭ, séŭ prin anafora, să arĕtŭ Mărieĭ téle. Veĭ sci Măria ta, că pîrîşulŭ se află suditŭ alŭ părţeĭ Ckesaro-crăescĭ, şi însciinţându pe Dumnéluĭ Siniorŭ Agentŭ, şi nu şi aŭ tăgăduitŭ datoria, fără cât aŭ arĕtatŭ, că nu are cu ce să plătéscă şi vrênd să-lŭ *pue la închisóre spre implinirea baniloru, pîrîtulŭ se află dascălŭ de învaţă copiiĭ Dumnéluĭ Pitarŭ Tomi Călinesculŭ* şi audindŭ că va să-lŭ puie, a căḑutŭ cu rugăciune la Siniorŭ Agentulŭ, de l'aŭ lăsat în chezăşia Dumnéluĭ, puindŭ sorocŭ, ca până în cinci luni de nu va plăti pîrîtulŭ baniĭ, să aibă a rĕspunde D-luĭ Toma Pit. Călinescu, măcarŭ că Seniorŭ Agentulŭ i aŭ dat şi acéstă făgăduială, că de nu 'ĭ va eşi baniĭ nicĭ de o parte, nicĭ de àlta, Dumnéluĭ va pune silinţă a vinde totŭ ce va avea pîrîtulŭ şi la sorocŭ va împlini baniĭ jăluitoruluĭ; şi de urmarea ce am făcutŭ arĕtŭ Mărieĭ téle, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Înălţimea Mărieĭ téle. 1793 Mart. 24

Filipescul.

1. Vedĭ anexa relativă.

2. D. Brezoianu se întemeiază în lucrarea sa pe Dionisie Fotino (Tom. II, partea a 8-a, traducere de Sion).

acești demnitarĭ, după autorŭ, n'avéŭ altă sarcină decât a judeca în Tribunalulŭ veliților, împreună cu ceĭ-l-alțĭ boerĭ, purtândŭ și eĭ bastonŭ de argintŭ.

In decretele séŭ hrisóvele luĭ Alex. Moruzi noĭ găsimŭ patru vornicĭ. Așĭa în hrisovulŭ de la 1796 Ianuariŭ pentru moșia Ciorogârla, unde era fabrică de hârtie, găsimŭ ca vornicĭ pe Manolache Crețulescu (de țéra de susŭ), pe Radu Golescu (de țéra de josŭ), pe Ionŭ Damaris fără altă calificațiune decât cea de vel Vornicŭ, pe Ionŭ Florescu cu calificațiunea de vel Vornicŭ alŭ politieĭ. Pe lângă acești patru vornicĭ maĭ găsimŭ în hrisóvele din ultimulŭ anŭ alŭ domnieĭ luĭ A. Moruzi funcțiunea de vornicŭ alŭ obștirilorŭ, pe care D-l Brezoianu îl numesce vornicŭ de cutie, dicêndŭ că A. Moruzi a desființatŭ obștésca Epitropie. [1] In tot casulŭ, în primiĭ anĭ aĭ Domnieĭ, Alex. Moruzi a menținutŭ Naziria orĭ epitropia obștirilorŭ și titulatura de vornicŭ de cutie n'amŭ aflat'o până astă-dĭ subt A. Moruzi, ci numaĭ aceea de vornicŭ alŭ obștirilorŭ, care după mine, era numaĭ primul dintre epitropĭ.

Douĕ micĭ nizamurĭ administrative maĭ cunóscemŭ de la Alex. Moruzi. Primulŭ, din 16 Dec. 1793, caută a stîrpi abuzulŭ vorniceilorŭ din plășile județelorŭ, carĭ aruncaŭ asupra locuitorilorŭ glóbe nelegiuite.

Amintimŭ că amendile pentru vitele de pripasŭ se împărțéŭ între mariĭ vornicĭ și cutia Epitropieĭ obștescĭ. Mariĭ vornicĭ arendaŭ venitul, adică «Slujba vornicieĭ» și de ordinarŭ ispravniciĭ luaŭ în arendă acestŭ venitŭ. Apoĭ ca să și-l îmmulțască, prin vorniceĭ (carĭ avéŭ și eĭ partea lorŭ) prindéŭ vitele locuitorilorŭ de la pășune, din imașurile lorŭ, și, séŭ le făcéŭ nevĕdute, séŭ susținéŭ că sunt de pripasŭ și globéŭ pe proprietariĭ vitelorŭ fără sfială. Când arendașulŭ venituluĭ era însușĭ ispravniculŭ, la cine maĭ putea a se jălui bietulŭ sătênŭ? Slujba vornicieĭ cu glóba pentru vite de pripasŭ a fostŭ în secolulŭ al XVIII-lea o sorginte de gróznice abuzurĭ.

A. Moruzi speriatŭ și elŭ de asemenea abuzŭ, căută să-lŭ împuțineze, amenințândŭ cu falanga pre vornicelulŭ abuzivŭ, iar déca abuzulŭ s'a comisŭ de vr'unŭ boĭerinașŭ, Domnitorulŭ ordonà să fie trimisŭ sub pază la Domnie, spre a'șĭ lua acolo pedépsa.

Ca mĕsură maĭ eficace, Moruzi ordonă Epitropieĭ obstescĭ, în 16 Dec. 1793, ca să nu se maĭ arendeze venitulŭ vornicieĭ la ispravnicĭ. Iată aceste poruncĭ:

1. Acéstă desființare a Epitropieĭ nu-o aflarămŭ până astă-dĭ documentată, ci numaĭ găsimŭ purtândŭ titlulŭ de vornicŭ alŭ obștirilorŭ pe primulŭ epitropŭ.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ

Dumnévóstră Nazirilorŭ Epitropĭ, facemŭ în scire pentru slujba vornicieĭ din tóte judeţele, care ca unŭ venitŭ alŭ cutieĭ se vinde de la Epitropie, de vreme ce Ispravniciĭ judeţelorŭ sunt orinduiţĭ dregătorĭ şi purtătorĭ de grijă, a nu se face împotriva ponturilorŭ nescareva nedreptăţĭ de către slujbaşĭ şi a judeca şi a osîndi pe ceĭ ce împotrivă vorŭ urma, nu trebue dară *să fie Ispravniciĭ şi cumpărătorĭ de acéstă slujbă a Vornicieĭ;* dreptŭ aceea poruncimŭ Domnia mea, ca să grijiţĭ la vremea vênzăreĭ vorniciilorŭ, spre a nu intra ispravnicŭ de judeţŭ la cumpărătórea slujbeĭ Vornicieĭ, precum nicĭ ómenĭ de aĭ străinilorŭ curţĭ. 1793, Decembre 16.

Cond. XXIII, Fila 128.

Acestŭ pitacŭ era datatŭ numaĭ cu o ḑi maĭ târḑiŭ decât publicaţiunea nizamuluĭ la slujba vornicieĭ, care era în coprinderea următóre:

Publicaţiĭ la tóte judeţele, pentru Nizamŭ la slujba Vornicieĭ.

Zem. Vlascoie. Dumnévóstră Ispravnicilorŭ ot. sud. — sănătate, findŭ-că ne-am însciinţatŭ Domnia mea, din jălbile locuitorilorŭ, ce pururea ni se daŭ pentru ceĭ ce sunt cumpărătorĭ şi orînduiţĭ cu slujba Vornicieĭ, prin plăşile judeţelorŭ, cum că neurmândŭ poruncile domnescĭ şi orândueleĭ slujbeĭ aceştia, şi lăcomindu-se spre a se folosi şi a se îndestula din câştigurĭ nedrepte, împotrivă facŭ multe jafurĭ şi nedreptăţĭ locuitorilorŭ, uniĭ luându-le maĭ multă glóbă peste ceea-ce este orânduitŭ, alţiĭ prinḑêndŭ vitele locuitorilorŭ de pe la păşiune, cu pricină că sunt perdute, ca să iée glóba de la stăpâniĭ lorŭ; alţiĭ ascundŭ vitele celea cu adevĕratŭ perdute şi pripăşite ca negăsindu-le păgubaşiĭ, să rĕmâie eĭ folosiţĭ cu dênsele; alţiĭ cu pricina de stricăciunea locurilorŭ de bucate, fără de a fi adevĕrată stricăciune, şi fără de ispăşanie, tragŭ şi supĕră pe ómenĭ, iară pe alţiĭ îĭ încarcă şi-ĭ asupriscŭ la ispăşanie cu maĭ multŭ decâtŭ este paguba şi stricăciunea în adevĕrŭ; şi aşĭa în feliurĭ de chipurĭ aducŭ tréba acésta la maĭ rĕŭ catahrisis, în locŭ de a stăpîni Vorniceiĭ cu mijlocu Nizamuluĭ acela ce este întocmitŭ pentru a'şĭ găsi păgubaşiĭ vitele cu înlesnire, şi pentru a fi păzite şi ferite bucatele locuitorilorŭ de stricăciune şi de pagube; pentru care iată vĕ poruncimŭ Domnia mea straşnicŭ, ca atâtŭ pentru alţiĭ ce vorŭ fi cumpărătorĭ de slujba Vornicieĭ, câtŭ maĭ vêrtosŭ pentru nescareva orînduiţĭ aĭ Dumnévóstră Ispravnicilorŭ, de veţĭ fi vre-uniĭ insi-vĕ cumpĕrătorĭ de acéstă slujbă de la Epitropie, să căutaţĭ să le cercetaţĭ acestea cu totŭ mijlocu, şi pururea să grijiţĭ ca să le aflaţĭ, şi cu cercetare dréptă, fără de a părtini, orĭ la o parte, orĭ la alta, urmândŭ întocmaĭ după ponturile Domnescĭ; care din Vornicieĭ veţĭ afla că aŭ urmatŭ împotrivă, să-lŭ puneţĭ să întórcă, orĭ baniĭ de aŭ luatŭ rĕŭ, séŭ vita de aŭ oprit-o cuivaşĭ

înpotriva ponturilorŭ, şi încă pe acelŭ vornicelŭ de va fi *din stare de josŭ, să'lŭ puneţĭ la falangă, ca să-lŭ pedepséscă cu bătaia, iară de va fi boerinaşŭ din stare, osebitŭ judecându-lŭ, să-lŭ trimeteţĭ cu bună pază aicĭ la Domnia Nóstră, ca să se pedepséscă;* care acéstă carte a Domnieĭ mele să trimeteţĭ să o citéscă prin tóte plăşile şi satele judeţuluĭ, de rîndŭ, în auḑulŭ tuturorŭ şi să grijiţĭ precum vĕ poruncimŭ, acumŭ şi totŭdéuna, de a se păzi dreptatea, pentrucă maĭ viindu-ne jălbĭ, să şciţĭ că aveţĭ a vĕ pedepsi înşivĕ pentru neurmarea şi nepurtarea de grijă. ii saam receh. gpd. 1793 Decembre 15.

Vel Logof.

Alŭ doilea *nizam* se referă la rânduiala slujitorilorŭ de pe la isprăvniciĭ. Se tânguiră slujitoriĭ, că ispravniciĭ luaŭ banĭ de la unĭĭ ca să nu-ĭ chiame la rândŭ la slujbă şi aşĭa ceĭ carĭ nu dădeaŭ banĭ le venia maĭ desŭ rândulŭ de săptĕmână. Al. Moruzi găsesce, că acésta e un abusŭ ce trebue să înceteze, ca şi acelŭ alŭ împărţireĭ slujitorilorŭ în treĭ cete în locŭ de douĕ, cum aŭ fostŭ până acum, «de vreme ce şése lunĭ într'unŭ anŭ sunt datorĭ să slujéscă Domnieĭ şi ţĕreĭ, iar nu maĭ puţinŭ şi când li se face treĭ rânduri, li se vine a fi slujba numaĭ patru lunĭ şi cu aceea se pricinuesce stricăciune la nizamulŭ slujitorescŭ în tótă ţéra şi pagubă la visteria Domnieĭ mele, căcĭ urméză să dea visteria încă atâţia slujitorĭ şi de abia să fie ajunşĭ la slujbă şi acésta nu pentru alta, ce ca să fie pricină de mâncătorie unora şi altora.» Domnitorulŭ dispune din noŭ ca în tótă ţéra slujitoriĭ să fie împărţiţĭ în câte douĕ cete, ţinêndŭ de brésla vel spătaruluĭ. Fie-care cétă va fi în activitate douĕ septĕmânĭ, déca nu vorŭ preferi ca să slujéscă o săptĕmênă şi una s'o stea acasă, ca din vechime.

Unŭ altŭ abusŭ ce reprimă Al. Moruzi este împărţirea celorŭ douĕ cete, câte una de fie-care din ceĭ douĭ ispravnicĭ. Domnitorulŭ ordonă să înceteze acéstă împărţire şi ambele cete să stea sub ascultarea căpitanuluĭ rânduitŭ de vel spătarulŭ şi la serviciŭ *de a valma* a ambilorŭ ispravnicĭ. [1]

1. Iată actulŭ pe care l'amŭ analisatŭ, în întregimea luĭ :

Cărţĭ la tóte judeţele legate pentru rânduiala slujitorilorŭ ce sunt pe la isprăvniciĭ, cum să se urmeze.

D-vóstră Ispravn. ot. sud... sănătate, vĕ facemŭ Domnia mea în scire, că de la unile judeţe veniră cu jalbă la Divanulŭ Domnieĭ mele slujitoriĭ isprăvnicescĭ, şi arĕtară întâiŭ, cum că ispravniciĭ acelorŭ judeţe aŭ îndrăznitŭ să le facă treĭ rânduri la slujbă, adecă treĭ cete, şi a doua, că le-arŭ fi luândŭ banĭ de săptĕmânĭ, şi-ĭ arŭ fi lăsândŭ sloboḑĭ pe la casele lorŭ; şi a treia, că i-arŭ fi împărţindŭ între dumnélorŭ, luândŭ unuluĭ o cétă de slujitorĭ şi altuluĭ altă

In 20 Martie 1793 marele spătarŭ Enache Văcărescu, care şi elŭ se vede că cunoscea abusulŭ ispravnicilorŭ cu cetele slujitorilorŭ, raportéză Domnitoruluí, că la unele căpitănii sunt slujitorĭ de prisosŭ şi la altele lipsescŭ, decĭ îĭ propune:

---

cétă, şi céta unuĭa arŭ fi slujindŭ, şi céta celuĭ-l-altŭ arŭ fi plătitŭ cu banĭ sĕptĕmânile, şi nu s'arŭ fi ajungêndŭ în slujbele domnescĭ dintru acéstă pricină. Aceste treĭ pricinĭ cercetându-le Domnia mea cu amĕnuntu, ne-amŭ încredinţatŭ, că sunt de totŭ împotrivà la orânduiala bresleĭ slujitorescĭ, şi la nizamulŭ ce este orânduitŭ a curge în tótă ţéra Domnieĭ mele; dreptŭ aceea, fiindŭ-că Domnia mea voimŭ întru tóte a păzi orânduelile cele din vechime obişnuite ale ţĕriĭ, eată cu străşnicie vĕ poruncimŭ, ca întâiŭ să nu îndrăsniţĭ ispravniciĭ de la vre-unŭ judeţŭ a face treĭ rândurĭ slujitoriĭ, nicĭ într'unŭ chipŭ, ci rândurile să fie numaĭ douĕ, de vreme ce şése lunĭ într'unŭ anŭ sunt datorĭ să slujéscă Domnieĭ şi Ţĕreĭ, iar nu maĭ puţinŭ, şi când li se vorŭ face treĭ rândurĭ, li se vine a fi slujba numaĭ patru lunĭ, şi cu aceea să pricinuesce şi stricăciune la nizamulŭ slujitorescŭ în tótă ţéra, şi pagubă la visteria Domnieĭ mele, căcĭ urméză să dea visteria încă atâţĭa slujitorĭ şi de abia să fie ajunşĭ la slujbă, şi acésta nu pentru alta, ci pentru ca să fie pricină de mâncătorie unora şi altora. Dreptŭ aceea, iată vĕ poruncescŭ, cum că slujitoriĭ isprănicescĭ, ce sunt aĭ bresleĭ spătărescĭ, douĕ rândurĭ să aibă, cu hotărîre, şi împărţindu-se toţĭ în douĕ cete, douĕ rândurĭ să le faceţĭ, căcĭ acésta curge şi la toţĭ slujitoriĭ din Bucurescĭ şi din tótă ţéra, şi făcêndu-ĭ în douĕ să-ĭ întrebaţĭ pe însuşĭ eĭ, carĭ se vorŭ mulţàmi, douĕ sĕptĕmânĭ să slujéscă o cétă, şi douĕ alta, aşĭa să-ĭ aşeḑaţĭ, căcĭ acésta este maĭ bună şi pentru dînşiĭ, de a avea vreme douĕ sĕptĕmânĭ să-şĭ caute trebile lorŭ, şi pentru trebile Domnescĭ ale aceluĭ judeţŭ; iară când nu se vorŭ mulţămi, ca să fie câte douĕ sĕptĕmânĭ în cétă, atuncĭ să rămâie cu sĕptĕmână, adecă o sĕptĕmână să slujéscă o cétă, şi o sĕptĕmână altă cétă, precum din vechime este hotărîtŭ; şi să nu vĕ îndrăzniţĭ a face maĭ multŭ preste acéstă poruncă, căcĭ negreşitŭ veţĭ cerca turburarea Domnieĭ mele. Aşişderea la cea de a doua jalbă, iarăşĭ vĕ poruncimŭ, ca toţĭ slujitoriĭ ce vorŭ intra întru acésta, să nu maĭ fie împărţiţĭ cu numire a unuia ispravnicŭ o cétă, şi aceluĭ-l-altŭ, alta, ci să fie de-a valma sub ascultarea căpitanuluĭ lorŭ, ce este orânduitŭ de către D-luĭ vel Spăt. şi de-a valma să fie trimişĭ în trebile judeţuluĭ de către Dumnévóstră, şi câţĭ vorŭ rĕmânea ne trimişĭ, să păzéscă şi la unŭ ispravnicŭ şi la altulŭ; asemenea şi acésta cu hotărîre aşĭa să se urmeze. Alŭ treilea, pentru banĭ de sĕptĕmână slujitoriĭ ce sunt orânduiţĭ la isprăvnicie, nicĭ într'unŭ chipŭ să nu se maĭ sufere, şi eĭ de la însuşĭ de vorŭ vrea să plătéscă sĕptĕmânile, D-vóstră să nu-ĭ îngăduiţĭ, căcĭ nu sunt daţĭ slujitoriĭ ca să plătéscă cu banĭ rândulŭ slujbiĭ, ce sunt daţĭ a fi slujitorĭ, pentru ca să se săvârşéscă trebile judeţuluĭ şi poruncile Domnescĭ, şi de arŭ fi fostŭ trebuinţa a da banĭ, arŭ fi fostŭ birnicĭ aĭ visterieĭ, iară nu aĭ altora, din care pricină nu se ajungŭ slujitoriĭ la slujbă în tótă vremea; ce dară de astăḑĭ înainte întocmaĭ să fiţĭ următorĭ acesteĭ poruncĭ, ferindu-vĕ cu multă băgare de sémă, ca să nu se urmeze într'altŭ chipŭ, că de nu se va urma Nizamulŭ ce poruncimŭ, ne veţĭ da pricină dréptă de turburare; acésta şi fiţĭ sănătoşĭ. 1794. Febru. 4.

Prea Înălțate Dómne,

La unele trebuincióse căpitănii, este trebuință de a se adăoga treĭ-ḑecĭ și cincĭ de slujitorĭ de la unele căpitănii, ce nu este trebuință de slujitorĭ și prisosescŭ liude 25; cu plecată Anafora, prin rugăciune, facŭ cerere la Înălțimea ta, ca să se dée poruncă către D-luĭ vel Vist. ca 25 slujitorĭ ce nu-mĭ trebuescŭ la unele căpitănii, să-ĭ dée la dajdie, și să-mĭ dée alțiĭ asemenea în loculiŭ lorŭ la județele unde face trebuință, iar pentru ḑece ce lipsescŭ, să mi se dée de isnóvă de către D-lorŭ Boerii Ispravnicĭ cu verĭ-ce mijlocŭ se va găsi cu cale; iar hotărîrea cea desĕvêrșitŭ rĕmâne a se face de către Înălțimea ta. 1793, Martie 20.

Alŭ Mărieĭ tale prea plecată slugă,

Ienache Văcărescu vel spăt.

Alexandru Constantinŭ Moruzi dă asupra acestuĭ raportŭ resoluțiunea următóre:

Io Alexandru Çostandinŭ Moruzi Vvd.

D-ta vel vist. pe aceștĭ douĕ-ḑecĭ și cincĭ să-ĭ așeḑĭ la Visterie în dajdie și să se dée spătărieĭ alțiĭ în loculiŭ lorŭ, asemenea la județele unde va fi trebuință; asemenea și aceĭ ḑece ce lipsescŭ, poruncimŭ încă să-ĭ dée, însă din ajutóre. 1793, Martie 20.

Vel Logf.

Cond. XXIII, Fila 25.

Décă nizamurĭ reformătóre administrațiuneĭ nu aflarămŭ, nicĭ însemnate nicĭ numeróse, celŭ puținŭ, urmărit'a Domnitorulŭ și pedepsit'a funcționariĭ abusivĭ?

Aflămŭ câte-va acte de pedepsire, orĭ urmărire de funcționarĭ abusivĭ. Așia în 15 Octombre 1793, Domnitorulŭ, primindŭ denunțărĭ asupra unuĭ Constantinŭ Rătescu, fostŭ sameșŭ din județulŭ Oltŭ, că acela ar fi jăfuitŭ locuitoriĭ, rênduesce cercetare la fața loculuĭ a abusurilorŭ sĕvêrșite. N'amŭ sci spune însă décă ancheta a avutŭ resultatele dorite. [1]

1. Iată pitaculŭ domnescŭ relativŭ:

Zem. Vlahscoie: Fiindŭ-că Scarlatŭ Izvorénulŭ biv. Clucerŭ za arie, i Nicolae Gigărtulŭ, i Costandinŭ Isvoranulŭ și Ión Slătinénŭ de la Oltŭ, lângă davaua lorŭ, ce avură cu Costandinŭ Rătesculŭ, ce aŭ fostŭ Sameșŭ aceluĭ județŭ, făcură și acéstă arĕtare Domnieĭ mele, față în Divanŭ, cum-că mulțĭ din locuitoriĭ numituluĭ județŭ aŭ pătimitŭ și acum în vremea Domnieĭ mele jafurĭ, nedreptățĭ și pagube, de către numitulŭ Rătescu, în feluri de chipurĭ, și

Unŭ altŭ casŭ de urmărire avemŭ, din 16 Martie 1794, în contra unuĭ *fostŭ* polcovnicŭ şi *fostŭ* vătavŭ la plaiulŭ Cozieĭ, pentru jăfuiriĭ sevêrşite în timpulŭ cât a fostŭ funcţionarŭ. S'a doveditŭ la anchetă că acesta luase abusivŭ taleri 491 *geremele*, pe lângă taleri 80 ce a luatŭ, câte unŭ leŭ, cu nume de *lipsa sferturilorŭ*. Domnitorulŭ ordonă întórcerea acestorŭ banĭ de la ceĭ jăfuiţi în mâna jăfuiţilorŭ şi apoĭ pe funcţionarulŭ abusivŭ să-lŭ isgonéscă din plaiŭ.

E de observatŭ, că în ambele casurĭ ce amŭ adusŭ de urmărire a funcţionarilorŭ abusivĭ, vedemŭ că se urmărescŭ nu funcţionariĭ în activitate, ci pe aceĭ carĭ aŭ încetatŭ de a fi slujbaşĭ. Nu cum-va caută să ne explicămŭ acésta numaĭ ca unŭ midlocŭ nimeritŭ de a stórce în folosulŭ propriŭ alŭ vre unuĭ Divanit, *lipitórea* plină? [1]

---

cum-că făcêndu-se cercetare la faţa loculuĭ, când nu va fi arĕtarea lorŭ adevĕrată, să se pedepséscă eĭ; a cărora arĕtare despre nedreptăţĭ şi jafurile locuitorilorŭ din vremea nóstră, nesuferind-o Domnia mea a o trece cu vederea fără de cercetare, ca orĭ dreptate şi îndestulare şi odihnă să facemŭ acelorŭ năpăstuiţĭ şi pe jăfuitorŭ să-lŭ pedepsimŭ, când va fi adevĕrat, séŭ pe pîrîşiĭ ce vorŭ eşi mincinoşĭ, carĭ facŭ jalbă şi arĕtare neadevĕrată înaintea Domnieĭ mele să-ĭ pedepsimŭ; iată orânduimŭ Domnia mea din Divanŭ pe boerulŭ Domnieĭ mele Céuşŭ de aproдĭ, să ridice de aicĭ pe Costandinŭ Rătescu să mérgă la sud. Oltŭ, unde poruncimŭ, ca orânduitulŭ Mumbaşirŭ maĭântêiŭ să vestéscă în judeţŭ însciinţarea tuturorŭ, că cine jalbă are asupra Rătesculuĭ, afară însă din pîrele şi pricinile ce anume aŭ arĕtatŭ aicĭ numiţiĭ pîrîşĭ, carĭ s'aŭ cercetatŭ aicĭ, fără de îndoială să-ĭ iée să stée faţă, ca să aréte la orânduitulŭ nostru Mumbaşirŭ, care dimpreună cu ispravniciĭ judeţuluĭ înfăţişându pe acelŭ jăluitorŭ cu Rătesculŭ, să cerceteze a fieş-căruia jalbă şi pricină, cu amĕnuntulŭ, prin judecată dréptă, şi în adevĕrŭ să facă arĕtare în scrisŭ prin anafora către Domnia mea pricina anume, cu tóte cuviincióselе doveдĭ şi temeiurĭ ale adevĕruluĭ; cu care acelea cercetărĭ sĕvêrşite, şi bine vĕdite prin doveдĭ, adiéfori fără nici unŭ interesŭ, să se întórcă Mumbaşirulŭ dimpreună cu Rătesculŭ aicĭ la Divanulŭ Domnieĭ mele. — 1793, Octom. 15.

Cond. XXIII, Fil. 162 bis.

1. Iată documentulŭ în cestiune :

«Zem. Vlascoe. Cinstitŭ şi credinciosŭ Boeriulŭ Domniei mele D-ta Hatmane Nicolae Hangerli, Caimacamulŭ Craioveĭ, sănĕtate ; 'ţĭ facemŭ în scire pentru acestŭ Costandinŭ proin-polcovnicŭ ce aŭ fostŭ Vătavŭ la Plaiulŭ Cozieĭ, sud. Vâlcea, că înşciintându-ne Domnia mea, cumcă aŭ făcutŭ multe jafurĭ şi geremele locuitorilorŭ dintru acestŭ plaiŭ, din porunca Domnieĭ mele s'aŭ făcutŭ cercetare în faţa loculuĭ, carĭ cercetărĭ le-aŭ lămuritŭ din porunca nóstră D-luĭ vel Vornicŭ Moruzi, şi s'aŭ adunatŭ prin catastif tal. 491 geremele, şi tal. 80 ce aŭ luatŭ câte unŭ leŭ cu nume de lipsa sferturilorŭ, care catastihŭ arótă Dumnéluĭ, că iscălindulŭ l'aŭ datŭ Dumitale la plecare-ţĭ de aicĭ. rĕmâindŭ aceştĭ banĭ buniĭ datoriŭ ca să-ĭ întórcă celorŭ jăfuiţĭ; iată orînduimŭ

Departe de a se urmări slujbaşii în activitate, aflămŭ urmărindu-se, aruncându-se în fiare Şerbanŭ Hrisoscoleu, care ş'aŭ fostŭ permisŭ a nu îngădui intrarea în satulŭ sĕŭ a unuĭ slujbaşŭ Domnescŭ, care cu forţa voindŭ să intre în acelŭ satŭ, a fostŭ chiar maltratatŭ de Hrisoscoleu. Al. Moruzi dă atunci următórea volnicie:

«*Volnicie ca să se aducă în fiare Şerbanŭ Hrisoscoleu, ce aŭ bătutŭ unŭ postelnicelŭ.*

Zem. Vlascoe. Fiind-că Şerbanŭ Hrisoscoleo, Cluceru de arie aŭ îndrăznitŭ a bate şi a căsni omŭ Domnescŭ, pe Ioniţă pahar. care avea Domnésca nóstră poruncă în mânile luĭ, cutezândŭ a şi ţice omuluĭ Domnescŭ: de ce să îndrăznéscă fără sloboţenia luĭ a intra in satŭ? dămŭ Volnicie luĭ Ştefanŭ Muhurdagiulŭ nostru, împreună cu unŭ omŭ alŭ Curţeĭ, să mérgă la numitulŭ Şerbanŭ şi numaĭ decât băgându-lŭ în fiare, să-lŭ rădice în bună pază, să-lŭ aducă dreptŭ la Curtea Domnieĭ mele la închisóre. 1793 N-bre 4.»

Cond. XXIII. Fila 171.

Dintre diferitele acte regulându *avaeturile*, se cade, de óre-ce ne-amŭ ocupatŭ de administraţiunea sub Moruzi, să aducemŭ următórele, cu atât maĭ multŭ, că prin ele se stabilesce şi unele cestiunĭ de pură administraţiune, cum de exemplu: *alegerea vătavuluĭ de plaiŭ de către locuitorĭ:*

Io Alexandru Cost. Moruz Vvd. i Gospodarŭ Zem. Vlahscoe.

Citindu-se înaintea Domnieĭ mele anaforaŏa D-luĭ vel Banŭ şi a D-luĭ vel vornicŭ dimpreună cu osebită fóie, sub iscălitura D-lorŭ, de cuviinciosulŭ avaetŭ ce se cade a da fieş-care vătafŭ, l'amŭ găsitŭ cumpănitŭ şi cu mĕsură dréptă. Decĭ poruncimŭ D-vóstre velitilorŭ Logofeţĭ, după ce se va trece în

---

pe sluga Domnieĭ mele copilŭ din casă la Divanŭ, să aducă pe numitulŭ polcovnicŭ acolea la Dumnéta, unde aducêndulŭ, poruncimŭ să rîndueşcĭ şi D-ta unŭ omŭ credinciosŭ, împreună cu orînduitulŭ Mumbaşirŭ, ca să'lŭ ducă acolea în plaiŭ; la mâna cărora orînduiţĭ să daĭ D-ta şi acestŭ catastihŭ iscălitŭ de D-luĭ Vorniculŭ, ca după dînsulŭ să apuce pe numitulŭ polcovnicŭ, să întórcă tuturorŭ ómenilorŭ ce se arĕtă într'însulŭ baniĭ ce coprinde, dându fleşcăruia locuitoriŭ dreptulŭ luĭ, de la mâna căruia să aibă a lua adeverinţă în scrisŭ sub iscălitură, cumcă şi-aŭ primitŭ aceĭ baniĭ, şi aşĭa după ce va împlini numitulŭ polcovnicŭ toţĭ baniĭ ómenilcrŭ, să'lŭ isgonéscă de acolo, lăsându-lŭ slobodŭ, iară Mumbaşirulŭ, să aducă Domnieĭ mele de la D-ta rĕspunsŭ de sĕvêrşirea poruncĭĭ. ii saam. receh. gpd. 1794, Martie 16.

Procit Vel Logf.

Cond. XXIII, Fila 222.

condică acéstă hotărîre, să grijiţĭ D-vóstre a se pune numitu acestŭ avaetŭ în cartea fieş-căruia vătafŭ de plaiŭ, care cărţĭ de acum înainte să nu se maĭ dea de la Logofeţia Divanuluĭ, deschise, făr' de nume într'ênsele nicĭ să se dea cartea de vătăşie niměnuĭ făr' *de alegere în scrisŭ, după obiceiŭ, sub iscăliturile a tuturorŭ locuitorilorŭ aceluĭ plaiŭ*, şi cu mărturia Ispravnicilorŭ în scrisŭ şi să se scrie în cartea vătăşieĭ straşnică poruncă vătafuluĭ, că nu va avea cuvêntŭ de îndreptare, şi nu va putea scăpa de pedépsa Domnieĭ mele, la întâmplare de vină, cu pricină că aŭ datŭ avaetŭ maĭ multŭ. 1794, Febr. 15.

Vel Logf.

Pré Înălţate Dómne,

Prin luminatŭ pitacu Mărieĭ tale ni se poruncesce, ca pentru havaeturile vătăşiilorŭ de plaiŭ, fiindŭ-că nu se urméză orînduiala ce se cuprinde în condicile Divanuluĭ, care încă din Domnia Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ s'aŭ fost hotărîtŭ cât havaetŭ să dea fie-care vătafŭ de plaiŭ la D-lorŭ veliţiĭ Vornicĭ, ci daŭ maĭ mult peste acea hotărîre, şi cu acésta ceĭ carĭ sunt vrednicĭ de slujbă se tragŭ şi se lépădă de vătăşiĭ, ne dându-le mâna să răspundă suma ce daŭ alţiĭ, iar ceĭ ce se facŭ cu mijlocul acestorŭ dărĭ, găsescŭ pricină de luărĭ şi jafurĭ nedrepte dupĕ la locuitorĭ, care rea acéstă urmare findŭ împotriva dreptăţiĭ, ne poruncescĭ Măria ta, ca să facemŭ chibzuire, cu o dréptă cumpănire, în ce chipŭ arŭ fi cu cale pentru darea havaeturilorŭ de către vătaşiĭ de plaiŭ la D-lorŭ veliţiĭ vornicĭ, adică să se facă o hotărîre la acésta, spre a lipsi de acum înainte atât jafurile vătaşilorŭ de asupra locuitorilorŭ, cum şi necontenitele jălbĭ ce apururea vinŭ de la locuitorĭ, cum şi de a se pedepsi cu dreptŭ cuvêntŭ unŭ vătafŭ de plaiŭ ce va urma împotriva acesteĭ hotărîrĭ, ce se va face, luminateĭ poruncĭ întocmaĭ findŭ următorĭ. Arĕtămŭ Mărieĭ tale, că citindŭ atâtŭ condica Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ de hotărîrea acestorŭ havaeturĭ, cum şi pentru obiceiulŭ havaeturilorŭ vătaşilorŭ de plaiŭ, în ce chipŭ se urma din vechime, se vede că maĭ 'nainte de acea hotărîre adevĕratŭ se da havaetŭ maĭ puţinŭ la D-lorŭ veliţiĭ Vornicĭ, dar avea D-lorŭ alte deosebite venit#rĭ ale Vorniciilorŭ, care de atuncĭ încóce aŭ lipsitŭ şi de aceea şi havaeturile ce sunt hotărîte în condica Mărieĭ Séle Alecsandru Vodă sunt maĭ adăugate peste cât se urma maĭ 'nainte, iar noĭ chibzuindŭ şi una şi alta, amŭ găsitŭ cu cale pentru havaeturile vătaşilorŭ de plaiŭ, cum cu deosebită fóie arĕtămŭ Mărieĭ tale, care acéstă hotărîre de suma havaeturilorŭ să se técă chiar acuma în ponturile Gospodŭ, ce se daŭ la mânile vătaşilorŭ, ca orĭ-care din vătaşĭ se va îndrăzni a da havaetŭ maĭ multŭ de cât ceea-ce va vedea că este hotărîtŭ în ponturĭ, să nu aĭbă cuvêntŭ de a pricinui, că aŭ datŭ havaetŭ mult, şi de aceea de nevoĭe aŭ căutatŭ să'şĭ scótă acelŭ havaetŭ cu luărĭ nedrepte dupĕ la locuitorĭ, ci atuncĭ cu dreptŭ cuvêntŭ straşnicŭ să se pedepséscă acelŭ vătafŭ, de către Înălţimea ta, şi să scie că

orĭ ce va da maĭ multŭ are să'ĭ piarză, făr' de a avé voĭe măcarŭ să pomenéscă de aceea, iar elŭ să aibă a cere şi a lua dupe la locuitorĭ numaĭ acelŭ dreptŭ venitŭ alŭ sĕŭ, care pe anume este arĕtatŭ în ponturile Gospod; părerea nóstră într'acestaş chipŭ este, iar hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inalţimea ta. 1794, Febr. 8.

Vel Banŭ, *Vel Vornicŭ.*

Plaiurile ţĕreĭ de susŭ.

taleri		
230,	Muntelele de susŭ, Sud Mehedinţĭ.	
230,	Vulcanŭ	Sud Gorjŭ.
270,	Covacĭ	
370,	Hurezu	Sud Vâlcea.
380,	Cozia	
180,	Arefulŭ	Sud Argeşŭ
250,	Loviscea	
220,	Nucşóra	Sud Muşcelŭ
220,	Dâmboviţa	

Plaiurile ţĕreĭ de susŭ.

taleri		
220,	Ialomiţa	Sud. Dâmboviţa.
180,	Dâmboviţa	
2750.		

Plaiurile ţĕreĭ de josŭ

taleri		
150,	Slam Rŏmnicŭ,	
250,	Slănicŭ	Sud Buzĕŭ,
250,	Pârscov	
370,	Plaiŭ spre Buzĕŭ	Sud Saacŭ
380,	Teléjănu	
350,	Prahova, Sud Prahova.	
1750.		

Vel Banŭ, *Vel Vistierŭ.*

VII

Óstea. — Flota românéscă pe Dunăre.

Căderea din domnie a luĭ Mavrogheni, desarmarea de către Saxa Coburg a ultimilorŭ şiruri de volintirĭ, fie partizanĭ aĭ luĭ Mavrogheni

fie partizanĭ aĭ Austrieĭ, orĭ aĭ Rusieĭ, a fostŭ redusŭ de bună sémă încă subt Mihaiŭ Şuţu, aprópe la nimicŭ oştirea ţĕreĭ.

Şi sub A. Moruzi acéstă oştire este redusă la strictulŭ necesar pentru slujba siguranţeĭ publice. Enache Văcărescu, care cu totŭ naţionalismulŭ ce i se atribue de legendă, nu creduse, sub Mavrogheni-Vodă, in posibilitatea creăreĭ uneĭ oştirĭ de apĕrare a ţĕreĭ, continuă sub Moruzi-Vodă a fi mare spătarŭ. [1]

1. Pe scórţele unuĭ tetravanghelŭ micŭ grecescŭ, elegantŭ legatŭ, ce D. Dimitrie Sturdza a dăruitŭ Academieĭ, la 1893, aflămŭ scrisŭ cu însăşĭ mâna luĭ Enache Văcărescu, *în grecesce*, următórele date relative la copiiĭ luĭ şi la slujbele ce aŭ ocupatŭ până în 1791 :

« Acestŭ tetravanghelŭ aparţine pré sfinţituluĭ celuĭ între monachĭ Timoteiŭ Kir Kir . . . . şi cine 'lŭ va fura să fie afurisitŭ de toţĭ sfinţiĭ şi de sf. Spiridonŭ. »

Sub acéstă primă inscripţiune Văcărescu adaogă : « Acum însă Iónŭ Văcărescu marele vistierŭ dicheofilaxŭ alŭ mareĭ biericĭ 'lŭ stăpânesce, căcĭ ĭ-a fostŭ dăruitŭ de către pré cuviosulŭ Domnŭ Timoteiŭ. 1774 Aug. 1. Braşov. »

Pe lângă aceste inscripţiunĭ de la pag. 1, şi tot pe acéstă pagină se găsescŭ şi cele următóre, relative la copiiĭ luĭ Enache Văcărescu :

«In anulŭ 1777 luna Ianuarŭ 20, Vineri, pe la 12 óre nóptea spre zorile Sâmbăteĭ, din mila Dumneḑeéscă s'a născutŭ mie o fiică, care fiindŭ primită de către Inaltŭ prea sfinţitulŭ Mitropolitŭ alŭ Grebenelorŭ, numitŭ Chrisantŭ, s'aŭ numitŭ Marta şi s'a botezatŭ la 2 Februarŭ în sf. Mŏnăstire Sărindarŭ a pré sf. Născĕtóre de Dumneḑeŭ.

« 1778 luna Mart 5, Lunĭ la ora 6 de nópte spre zorile ḑileĭ de Marţĭ, cu ajutorulŭ luĭ Dumneḑeŭ s'a născutŭ mie o fată, care fiindŭ primită în braţe la botezŭ de către naltŭ pré sf. Mitropolitŭ alŭ tóteĭ Ungro-Vlahiĭ D.D. Grigorie, a fostŭ numită Ecaterina şi s'a primitŭ în braţe la 25 Mart în Mitropolie. »

Următórele inscripţiunĭ sunt de pe pagina ultimă a cărticeleĭ :

« 1784 Maiŭ 21 s'a născutŭ mie fiulŭ celŭ ăntĕiŭ născutŭ din pré iubita mea soţie Domniţa Ecaterina Caragea, care a fostŭ primitŭ de către pré luminatulŭ beizadea Iónŭ Suţulŭ şi s'a numitŭ Constantinŭ, la 1 Iuniu, *în care ḑi amŭ fostŭ cinstitŭ şi eŭ cu slujba de mare vistierŭ pentru a 5-a óră de la spătărie.*

1785 Maiŭ 15 mi s'a născutŭ fata care a fostŭ primită de către Inaltŭ pré sf. Mitropolitŭ a tótă Ungro-Vlahia D. D. Grigorie şi s'a numitŭ Elena.

1786 Maiŭ 14 mi s'a născutŭ mie un fiŭ, care a fostŭ primitŭ în braţe de către Dómna Maria a pré Inălţatuluĭ Domnŭ Nicolae Mavrogheni * şi s'a numitŭ Nicolae şi să trăiască la mulţĭ anĭ.

1789 Noembre 7 pe la 4 ore din nópte, Duminică séra, s'a născutŭ mie unŭ fiŭ, care a fostŭ primitŭ în braţe de către I. P. S. Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ D. D. Cosma la 14 Noembre, în biserica palatuluĭ meŭ. Maĭ înainte de a se face acesta Mitropolitŭ se numea Mihailŭ şi să trăéscă la mulţĭ anĭ.

1791 Octombre 24 ḑiua Sâmbătă mi s'a născutŭ mie o fată, care fiindŭ primită de fiulŭ meŭ Alexandru, s'a numitŭ Elena şi să trăéscă la mulţĭ anĭ.

* 1786 Μαΐ 14 ἐγεννήθη μοι υἱὸς ὅστις ἀναδελθείς παρὰ τῆς ἐκλαμπ. δόμνας Μαρίας τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου Νικολάου Μαυρογένη, ἐπονομάσθη Νικόλαος καὶ Ζήτω μακροχρόνιος.

In acéstă funcţiune, Domnii fanarioţi, precum vĕdurămŭ, nu numiaŭ altă dată boerĭ pământenĭ. Ne explicămŭ escepţiunea făcută în favórea luĭ Văcărescu, prin faptul că, rolulŭ spătaruluĭ este de astădată fórte redusŭ şi prin faptulŭ, că oştirea este aprópe nimicită şi póte şi prin împrejurarea că, după pilda Moldoveĭ, acum este şi unŭ hatmanŭ, iară ca hatmanŭ nu este unŭ pământénŭ, ci Caragea, care cumuléză cu hătmănia şi bănia de Craiova. Negreşitŭ că Moruzi, care scia cât contribuise Enache Văcărescu la căderea luĭ Mavrogheni, nu puté să nu se arĕte favorabilŭ şi amicŭ acestuia şi să-lŭ conserve în postulŭ de încredere, de *Spătarŭ*, care sub predecesorulŭ sĕŭ, Suţu, fusese ocupatŭ de strĕinĭ, Grecĭ.

Din sfera oştenéscă s'aducemŭ câte-va documente.

In Martie 1793 spătarulŭ Enache Văcărescu primesce reclamaţiune de la *cătanele* (aşa se numeaŭ în urma ocupaţiuneĭ austriace ostenĭĭ românĭ) din judeţulŭ Teleormanŭ în contra polcovniculuĭ lorŭ. Nu numaĭ cătanele, ce şi locuitoriĭ jăfuiţĭ de acelŭ polcovnicŭ Nicolae Ibrictaru, cereaŭ dreptate de la spătarŭ. Acesta însă, prin anaforaua către Domnitorŭ, propune, ca jăluitoriĭ se fie înapoiaţĭ cu mumbaşirŭ la judeţŭ şi ispravniciĭ să 'ĭ înfăţoşeze cu polcovniculŭ şi să cerceteze afacerea.

Era a asigura impunitatea polcovniculuĭ abuzivŭ. [1]

---

1. Iată actulŭ relativŭ :

Anaforaua pentru a se cerceta jalba cătanelorŭ ce daŭ pentru polcovniculŭ din Teleormanŭ.

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Aşĭa să urmeze, însă poruncimŭ Domnia mea straşnicŭ Domnieĭ-vóstre ispravnicilorŭ cercetarea jălbilorŭ lorŭ, să aveţĭ a face cu tótă luarea aminte, cu tótă dreptatea pe amĕnuntulŭ şi fără nicĭ o zăbavă, de care şi aşteptămŭ rĕspunsulŭ săvârşireĭ, cu arĕtare drĕptă pentru tóte jălbile cu acestŭ mumbaşirŭ. 1793 Martie 5.

Prea Inălţate Dómne!

Pentru Nicolae Ibrictariŭ, polcovnicŭ din Sud. Teleormanŭ, dându-se jălbĭ către Măria Ta, atâtă de către slujitorĭ cum-că nu le păzesce orânduiala la slujbă, şi 'ĭ bate, 'ĭ năpăstuesce, cum şi de către alţĭ ómenĭ locuitorĭ de acolo, cum-că i-aŭ jăfuitŭ, şi le-aŭ făcutŭ nedreptăţĭ, carĭ jălbĭ fiindŭ buiurdisite de către Măria Ta la mine spre a le cerceta şi fiindŭ trebuinţă a se

In aşĭa condiţiunĭ este óre de mirare, ca să găsimŭ, sub A. Moruzi, judeţe lipsite cu totulŭ de oşteni şi avênd ca sine-cură polcovnicia? Aşĭa era judeţulŭ celŭ importantŭ alŭ Prahoveĭ, unde precum recunósce însuşĭ spătarulŭ Enache Văcărescu, esista polcovnicŭ, dér nu avea de *cât unŭ slujitorŭ*. Spătarulŭ cere Domnitoruluĭ, să se acorde măcarŭ 10 slujitorĭ, până ce polcovniculŭ 'şĭ va putea împlini stégulŭ, peste alţĭ 20 slujitorĭ de la căpităniа din Mănescĭ. [1]

---

aduce şi elŭ faţă la înfăţişare cu jăluitoriĭ, amŭ socotitŭ, că să facŭ acéstă zăbavă jăluitorilorŭ aicea până a se aduce elŭ, li se pricinuesce multă cheltuială, fiindŭ mulţĭ aceştĭ jăluitorĭ, ci de se va găsi cu cale de către Măria Ta, să fie luminată porunca Mărieĭ Téle, ca cu Mumbaşirŭ, să se iée aceştĭ jăluitorĭ de aicĭ, şi să 'ĭ ducă acolo în faţa loculuĭ să 'ĭ înfăţişeze înaintea Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, şi Dumnélorŭ să cerceteze de faţă şi cu deamăruntulŭ tóte jălbile şi pricinele lorŭ şi găsindu-lŭ învinovăţitŭ, aşĭa cu însciinţarea Dumnélorŭ, şi cu acea alegere să-lŭ trimită către Măria Ta, cu orânduitulŭ Mumbaşirŭ, ca să se facŭ de către Măria Ta hotărîrea, iar negăsindu-lŭ învinovăţitŭ, să aducă acelŭ Mumbaşirŭ respunsŭ desĕvêrşitŭ Mărieĭ Téle de la Dumnéalorŭ ispravnicĭ, în ce chipŭ aŭ făcutŭ alegerea pricinilorŭ acestorŭ jălbĭ; părerea mea într'acestŭ chipŭ este, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Măria Ta.

Al Inălţimeĭ Téle plecată slugă

Enache Văcărescu vel Spătarŭ.

1. Iată actulŭ relativŭ:

Anafora a se da Liude 8 din dajnicĭ la căpităniа ot Mănesci sud Prahova.

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea Domnieĭ téle vel Visˡ. să facĭ porunca Domnieĭ mele către ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să dée aceştĭ 8 Liude din birnicĭ. 1793 Maiŭ 9.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

In judeţulŭ Prahova afară de slujitoriĭ polcovnicescĭ aĭ judeţuluĭ nu se află maĭ multŭ de cât o căpităniе la Mănesci, şi acésta cu 20 de slujitorĭ care nu este din destulŭ când se ivescŭ hoţĭ şi făcĕtorĭ de rele, precum s'aŭ ivitŭ într'aceste ţile, *din* carĭ s'aŭ şi prinsŭ şi s'aŭ adusŭ la puşcărie cu potere de aicĭ. Vătafulŭ din plaiulŭ Prahoveĭ audindŭ de aceştĭ tâlharĭ scrie şi cere ca să se maĭ adauge poteraşĭ, care lucru fiind neobicĭnuitŭ, i-amŭ datŭ respunsulŭ celŭ cuviinciosŭ; va sci insă Inălţimea Ta, că la acestŭ judeţŭ este Polcovnic;e, precum este la tóte, însă nu are maĭ multŭ de câtŭ unŭ slujitorŭ, căcĭ n'u a fostŭ cu putinţă să-şĭ facă slujitorĭ din ómenĭ fără pricină şi pentru ca să afle atâtŭ plaiulŭ, cât şi judeţulŭ, ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ, la vremĭ trebuincióse, se cuvine de a da măcarŭ 10 slujitorĭ, din ómenĭ fără pricină,

Tótă brésla armăşéscă, la 1793, era redusă la treĭ stéguri, ómenĭ 150, armăseĭ, tunarĭ şi puşcaşĭ. Stégulŭ era numaĭ de 50 de ómenĭ. Fie-care sĕptĕmână se rânduia câte unŭ altŭ stégŭ la slujbă. Aceştĭ 50 de ómenĭ aĭ stéguluĭ serviaŭ pentru paza temniţeĭ; uniĭ făceaŭ slujba de rândaşĭ şi câţĭ-va de armaşĭ pe la zapciĭ şi alte locurĭ oficiale; aşĭa încâtŭ, după mărturia luĭ Enache Văcărescu, rĕmânea armăşia numaĭ cu câte 5, 6 ómenĭ pe sĕptĕmână, carĭ ş'aceia se orânduiaŭ pentru strîngerea birurilorŭ ţiganilorŭ domnescĭ « şi la vreme când făcea trebuinţă de tunurĭ a se ămplea şi a se sloboḑi, se orânduia 2 slujitorĭ, ceĭ de paza puşcărieĭ, dér fórte cu discolie, fiindŭ ómenĭ nemetaherisiţĭ şi fricoşĭ la focu...» Maĭ bine de 25 de ómenĭ s'aŭ schiloditŭ întrebuinţaţĭ fiindŭ ca artileriştĭ, fără să fie fostŭ pregătiţĭ la acésta. Epistatulŭ armăşieĭ, Constantinŭ Slugeriŭ, în 6, Iuliŭ 1793, maĭ cere Domnitoruluĭ unŭ adaosŭ de 20 de liuḑĭ, ca pe fie-care sĕptĕmână câte 10 din eĭ să păzéscă lângă tunurĭ, ne-lipsiţĭ ḑiua şi nóptea.

Iată la ce cifre ridicule era redusă óstea, care sub Mavrogheni se purtase atâtŭ de vitejesce! [1]

---

iară pentru douĕ-ḑecĭ, până la suma orânduieleĭ, i va putea face în urmă, cu încetulŭ, ca să 'şĭ împlinéscă stégulŭ; părerea mea într'acestŭ chipŭ este, iar hotărîrea cea desăvĕrşită rĕmâne a se face de cătră Înălţimea Ta. 1793 Maiŭ 9.

Al Înălţimeĭ Téle plecată slugă.

Ienache Văcărescu vel Spăt.

Cod. XXIV. Fila 131.

1. Iată documentulŭ relativŭ:

Anaforaoa spre a se da 20 Liude în brasla D-luĭ vel Armaşŭ.

D-ta vel Vist. veĭ vedea acéstă anafora ce face Domnieĭ mele dumnéluĭ epistatulŭ Armăşieĭ, pentru care poruncimŭ dumitale, să cerceteziĭ pentru aceştĭ liude 20 şi de sunt ómenĭ din Bucurescĭ fără de vre unŭ felŭ de pricină de dajdie, şi nu sunt ómenĭ de afară de prin satele ţĕreĭ, să li să trécă numele în catastihulŭ Visterieĭ, şi să li se dée pecetluiturile Domnieĭ mele de a rĕmânea în brésla Armăşieĭ. 1793. Iulie 6.

Vel Logof.

Prè Înălţate Dómne,

Insciinţezŭ Mărieĭ Tale, că tótă brésla armăşéscă fiindŭ fostŭ numaĭ treĭ stéguri şi în ele 150 armăşeĭ tunarĭ şi puşcaşĭ, intra pe fiesce-care sĕptĕmână câte unŭ stégŭ liude 50 de rândŭ, şi dintre aceia uniĭ se orânduia pentru paza temniţeĭ, alţiĭ rândaşĭ la alŭ 2-lea şi alŭ 3-lea armaşŭ, i pre la

Incă de la 1775 amŭ vĕ̦dutŭ încercărĭ făcute in navigaţiune pe Dunăre. In alaiulŭ luĭ Mavrogheni vĕ̦durămŭ luându parte galeongiĭ. Credemŭ, că pentru poliţia fluviuluĭ şi maĭ alesŭ în interesulŭ vămeĭ, dar şi alŭ *comerciuluĭ*, spătarulŭ Enache Văcărescu reînfiinţă slujba *Corabiarilorŭ* domnescĭ. In judeţulŭ Ilfovŭ se afla *limanulŭ*, séŭ portulŭ unde stătéŭ vasele domnescĭ în timpŭ de iérnă

Dându hrisovulŭ, ineditŭ până astă-dĭ, organizatorŭ flotileĭ dunărene. Nu putemŭ a nu aduce luĭ En. Văcărescu laudă mare pentru acésta :

Hrisovulŭ pentru corăbiile Ţĕreĭ ce sunt a ămbla pe Dunăre.

Stăpânitorĭĭ ţĕrilorŭ şi toţĭ ceĭ puternicĭ, îndatoraţĭ fiindŭ a îmbrăţoşa maĭ nainte decâtŭ tóte altele, bunătatea facerilorŭ de bine, nu dóră cugetându întru trufie, de a se aseména Dumneḑeirĭĭ, ca odinióră Lucifĕrulŭ, după cum şi mulţĭ din filosofĭ aŭ îndrăznitŭ a ḑice; ci maĭ vĕrtosŭ, că următorĭ fiindŭ Dumneḑeescilorŭ poruncĭ, să aréte cu dinadinsulŭ, prin sĕvĕrşirea acesteĭ bunătăţĭ, mulţămită către Dumneḑeésca bună-voinţă, de la care aŭ primitŭ darulŭ şi puterea acesteĭ destoĭnicĭĭ; datorie netăgăduită a nóstră socotindŭ a fi sĕvârşirea cea după putinţă a facerilorŭ de bine către toţĭ supuşiĭ Domnieĭ mele,

---

zapciĭ şi alte locurĭ trebuincióse, rĕmâné şi armăşieĭ numaĭ câte cinci-şése pe sĕptĕmână, carĭ şi aceia se orânduia pentru strîngerea birului ţiganilorŭ domnescĭ, şi la vreme când făcea trebuinţă de tunurĭ a se împlea şi a se sloboḑi, se orânduia douĭ slujitorĭ, ceĭ de paza puşcărieĭ, déră fórte cu discolie, fiindŭ ómenĭ ne-metahirisiţĭ şi fricoşĭ la focŭ, carĭ de multe orĭ s'aŭ întâmplatŭ câte unulŭ şi câte douĭ de s'aŭ şi săcăteluitŭ, maĭ bine de liude 25 rĕmâindŭ orbĭ şi şchiopĭ, ciungĭ şi surḑĭ; şi pentru ca să nu se maĭ întâmple acestŭ felŭ de hatalŭ la câte sălăcurĭ se face, s'aŭ găsitŭ în brésla armăşéscă liude 20 ómenĭ cu sciinţă, ce d-lorŭ armaşiĭ după vremĭ i-aŭ fostŭ avutŭ prisosŭ între ceĭ-l-alţĭ slujitorĭ, cu răvaşele Armăşieĭ, iară în Domnia Măriei sale Mihaiŭ Vodă Suţu, d-luĭ polcovnicŭ Anastasache, pe vremea când era vel Armaşŭ, aŭ însciinţatŭ Măriei sale, prin Anafora, făcêndŭ cerere de a se aşeḑa aceĭ liude 20 între dînşiĭ, să intre câte ḑece pe sĕptĕmână, să păzéscă lângă tunurĭ ne-lipsitŭ ḑiua şi nóptea, ca să lipséscă şi acelea primejdiĭ ce se întâmpla maĭ înainte; a căruia cerere găsindu-o şi Măria sa cu cale, aŭ şi întăritŭ anaforaua, poruncindŭ, ca după adeverinţele ce li se vorŭ da cu pecetea Armăşieĭ, să fie în pace şi ne-supĕraţĭ, de împreună cu douĭ zapciĭ aĭ lorŭ; ci fiind-că acéstă orânduială se păzesce şi până astă-dĭ, nu lipsiĭ a însciinţa Inălţimeĭ tale, că de va fi plăcută şi auḑuluĭ Măriei tale, să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale către d-luĭ vel Vist. de a se trece numele lorŭ în catastihulŭ Vistieriei, şi a li se da şi acestora pecetluiturĭ gospode, ca şi celora-l-alţĭ slujitorĭ aĭ bresleĭ armăsescĭ; iară hotărîrea cea desĕvărşitŭ rĕmâne la Inălţimea Ta. 1793. Iulie 6.

Costandinŭ Slugerŭ, ot. spăt. Epistatulŭ Armăşieĭ.

(Cond. XXIV, Fil. 290.)

din ceasulŭ ce Dumneḑeésca provedinţă ne-aŭ încredinţatŭ oblăduirea acesteĭ ţĕrĭ, sciindŭ despre o parte, că rădăcina şi temeiulŭ îndestulăriĭ ţĕrilorŭ şi locuitorilorŭ acestora, în urma învĕţăturilorŭ celorŭ de multe sciinţe, treĭ fiindŭ óreşĭ carele, adică: meşteşugurile, lucrarea pămêntuluĭ şi negoţulŭ, şi fără carele nu este cu putinţă a se îndestula un norodŭ, de arŭ fi măcarŭ şi umbritŭ sub umbra dumneḑeireĭ, şi vĕḑênd-o lipsită de acestea treĭ pîraie isvorîtóre de îndestulare, n'amŭ lăsatŭ mijlocŭ a nu cugeta şi a nu ne sili, pentru ca să putemŭ abate într'ênsa acestea folositóre isvóre şi prin carele să-ĭ stingemŭ lipsa şi scăpătăciunea, cât va fi cu putinţă, şi să putemŭ aduce printr'acéstă facere de bine, îndestularea cea dorită, la toţĭ locuitoriĭ acesteĭ ţĕrĭ; iară despre altă parte vĕḑêndŭ şi câtă silinţă aŭ locuitoriĭ acesteĭ ţĕrĭ spre sĕvêrşirea pré Inaltelorŭ Impĕrătescĭ poruncĭ la împlinirea cherestelelorŭ ce se cerŭ după vremĭ, şi la trimeterea zahereleloră pe la cetăţĭ, şi maĭ vêrtosŭ la Impĕrăţitórea cetate Costandinopoleĭ, pentru care se şi numesce Chelerŭ alŭ prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, şi câtă greutate cérca şi sufere pentru sĕvêrşirea acestora, ne avêndŭ vre unŭ mijlocŭ de înlesnire, amŭ făcutŭ multe chibzuirĭ şi de mijloculŭ cu care s'arŭ putea înlesni greutătile şi a li se ajutora sîrguiala şi cuceria, ca să săvêrşéscă poruncile fără de greutate, într'acelea dară ce potŭ, şi a pricinui înlesnirea negoţuluĭ şi a îndemna lucrarea pămêntuluĭ, şi a învita aflarea meşteşugurilorŭ şi a face săvêrşirea cererilorŭ ce sunt datorĭ şi silitorĭ locuitoriĭ a le împlini cu înlesnire [1] şi tóte acestea de care le-amŭ vĕḑutŭ lipsite din câte se cuvine acesteĭ ţĕrĭ, una şi cea maĭ mare fiindŭ şi neaverea mijloculuĭ cu care să se pótă căra şi aduce mărfile prin înlesnire, pe apa Dunăreĭ, de la unŭ locŭ la altulŭ, amŭ cugetatŭ cu multă rîvnă, să prícinuimŭ acéstă facere de bine ţĕreĭ, şi să facemŭ rugăciune la prea puternica Impĕrăţie, la bunătatea şi milostivirea a căreia aflând priinţă necurmatele nóstre mijlociriĭ, a dobândi voĭe şi putere, prin strălucitŭ şi prea slăvitŭ Hatişerifŭ, cu poruncĭ vrednice de tótă supunerea, ca să pótă Valahia a face şi a avea *bolozane, şăicĭ, caice*, şi de tóte vasele pe apa Dunăreĭ, în cuprinderea ţĕreĭ, carele să nu fie bântuite nicĭ o-dată de către verĭ-cine, *privileghiŭ ce din vremile bĕtrâne, de multĭ anĭ l-aŭ fostŭ perdutŭ ţéra acésta*, cu tóte că hotarele eĭ sunt matca Dunăreĭ; decĭ după primirea acesteĭ sloboḑeniĭ, îngrabă căutându, amŭ făcutŭ şi *amŭ găsitŭ acumântêiaşĭ dată câte unŭ vasŭ pentru trebuinţa fieşce-căruia judeţŭ alŭ ţĕreĭ*, şi fiindŭ trebuinţă a se aşeḑa şi a se întocmi atâtŭ acestea găsite, câtŭ şi verĭ câte altele se vorŭ maĭ face în urmă, sub ocărmuirea şi oblăduirea vre-uneĭ dregătoriĭ de celea marĭ şi de cinste ale ţĕreĭ Domnieĭ mele, pentru ca să grijéscă pururea de

1. Este aci netăgăduitŭ o abilitate diplomatică a luĭ En. Văcărescu: elŭ justifică organisarea flotileĭ pe necesitatea de a servi Porţeĭ zaherele, cherestele etc., transportându-le pe apă.

starea acestora, căcĭ totŭ lucru bunŭ este bunŭ când va fi şi bine întocmitŭ, amŭ găsitŭ a fi maĭ cu cale şi amŭ hotăritŭ, ca să le aşedămŭ sub ascultarea şi ocărmuirea *dregătorieĭ spătărieĭ ceĭ marĭ, sub oblăduirea căruia este şi paza a tuturorŭ marginilorŭ ţĕreĭ.* Dreptŭ aceea amŭ datŭ acestŭ întocmitŭ şi bine închipuitŭ hrisovŭ alŭ Domnieĭ mele, acesteĭ dregătoriĭ a Spătărieĭ ceĭ marĭ, şi celuĭ de acum cinstitŭ şi credinciosŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele *Ianache Văcărescu vel Spăt.*, cu care să aibă volnicie de apărarea acestă dregătorie a ocârmui şi a avea sub ascultarea şi paza sa *tóte vasele Românescĭ, atâtŭ cele Domnescĭ, cât şi ale altora, ce cu voia Domnieĭ mele se vorŭ face după vremĭ*, urmând întru tóte porunciloră ce prin maĭ josŭ arĕtatele ponturĭ se hotăresc:

1. La tóte şăicile maistrite şi Bolozanele judeţelorŭ ţĕreĭ Domnieĭ mele, prin alegerea Dumnéluĭ vel Spăt. să se orînduiască câte unŭ căpitanŭ, omŭ credinciosŭ şi vrednicŭ, cu cartea Domnieĭ mele, după obiceiu, creştinŭ şi câte unŭ Reizŭ Turcŭ, şi câte unŭ vetrarŭ séŭ Elchegiu, şi câţĭ şăicarĭ séŭ ghimigiĭ vorŭ trebui după mărimea vasuluĭ, toţĭ creştinĭ.

2. Toţĭ acestia să aibă léfă de la Visteria Domnieĭ mele, precum s'aŭ tocmitŭ înaintea Visterieĭ, şi atâtŭ căpitanu încâtŭ va fi căpitanŭ, să fie apĕratŭ de dăjdiile visterieĭ cu aridicătură de la Visterie, câtŭ şi vatrariu şi ghimegiiĭ să fie scutiţĭ, cu pecetluitulŭ Domnieĭ mele, ca tótă brésla spătărésca.

3. Tóte vasele Domnescĭ să aibă de apărarea limanŭ de ernaticŭ *gârla Domnéscă din Baltă de la Cărnoĵi, ot. sud. Ilfovŭ*, şi tóte şăicele Domnescĭ ale tuturorŭ judeţelorŭ, *la Noembre, să se afle intrate la limanŭ, avêndŭ paznicii sĕĭ trebuincioşi din brésla Naftică, cu rându, câţĭ va găsi cu cale* Dumnéluĭ vel Spătarŭ, în tóte lunile de iarnă.

4. Primăvéra, când va fi vremea să deschidă ventrele, să nu iasă de la limanŭ fără de porunca Domnieĭ mele, şi când va fi trebuinţă Domnéscă, se va da porunca Domnieĭ mele prin Pitacŭ către Dumnéluĭ vel Spăt. care Pitacŭ Dumnéluĭ vel Spăt. de împreună cu scrisórea Dumnéluĭ, să'lŭ trimită către căpitanu şăiciĭ ceĭ orânduite, şi numitu căpitanŭ mergêndŭ la locurile celea orânduite şi sĕvêrşindŭ porunca ce i s'aŭ datŭ de împreună cu sinetulŭ ce va rimite pentru sĕvêrşirea porunceĭ, să trimiţă şi pitaculŭ prin Dumnéluĭ, ca să-şĭ dée séma la Domnia mea.

5. Pentru Navlu, locuitoriĭ ţĕreĭ când vorŭ fi să trimită zaharele, de pe la judeţe la Brăila, cu şaica judeţuluĭ, să aibă a rĕspunde la Visterie *jumĕtate Navlonu*, din ceea ce va curge la Bolozanele Turcescĭ din dreptalŭ scheleĭ, iar pentru alişverişurile lorŭ să plătéscă *douĕ părţĭ* din ceea ce arŭ cere o şaică Turcéscă, iar de o parte să fie nebântuiţĭ.

6. Când nu va fi trebuinţă de a căra zaherele şi cherestele Dumnescĭ, Dumnéluĭ vel Spăt. să aréte prin anafora la Domnia mea, că face trebuinţă a merge cutare şăică în cutare locŭ, să care marfă străină cu navlonŭ, şi se va da voïe, sub pecetea Domnieĭ mele, cum şi când va duce o şeică zaharee de

la judeţŭ, séŭ la Brăila, întorcêndu-se ca să întórcă alta de la Brăila, până a ajunge la judeţulŭ sĕŭ, de are voïe acea şeică să încarce de la vre-o schelă a ţĕreï marfă, şi să aducă la altă schelă cu navlu, până a nu ajunge la judeţŭ, să maï încarce Zaherea Domnéşcă, iarăşï să céră prin anafora voïe Dumnéluï vel Spăt. când va purcede şaica de la Limanŭ, şi sub pecete de i se va da voie va urma într'acelaşï chipŭ, iară de nu, va căra zaherea Domnéscă.

5. Totŭ navlu de marfă străină să-lŭ tocméscă Căpitanulŭ şi cu Reizulŭ şi prin şciinţa Reizuluï, baniï să-ï iée căpitanulŭ, însciinţândŭ amêndoï către Dumnéluï vel Spăt de tocmêla ce aŭ făcutŭ, şi baniï să-ï rĕspunză căpitanu prin Dumnéluï vel. Spăt, la Visteria Domnieï mele.

6. Veri cine din locuitoriï ţĕreï va voi în urmă să-şï facă vasŭ pe Dunăre, cu cheltuiala sa, pentru neguţitoria sa, să aibă datorie să facă cerere la Dumnéluï vel Spăt. de acésta, şi Dumnéluï vel Spăt. cu anafora să însciinţeze Domnieï mele, şi după ce i se va da voïe, sub pecete, să aïbă datorie să aréte, ântâï: omŭ destoinicŭ de a fi purtătoriu de grijă aceluï vasŭ, la D-luï vel Spăt. şi Dumnéluï vel Spăt. să'lŭ orânduiască vătafŭ aceluï vasŭ, cu cartea Domnieï sale, şi să fie şi acestŭ vasŭ ocrotitŭ de spătărie, ca şi acelea Domnescï; să aibă însă datoria într'unŭ anŭ, de va fi trebuinţă de zaherea Domnéscă, să facă numaï o călĕtorie de la unŭ judeţŭ, ce se va orîndui, să încarce şi să ducă la Brăila, şi pentru suma de zaherea ce va duce atuncï să iée navlu, nu jumĕtate, ci a treia parte din cât se va rumpe navlonulŭ împotriva aceï schele, şi plata să şi-o iée de la Visterie, aducêndŭ sinetŭ de la Dumnéluï vel Spăt. că şi-aŭ împlinitŭ datoria, şi să-ï dée atâţia baniï, şi făcêndŭ o călĕtorie într'unŭ anŭ odată numaï, apoï să fie slobodŭ să-şï facă alişverişu sĕŭ peste totŭ anulŭ.

Tóte acestea întocmirï, ce prin maï susŭ ţisele ponturï s'aŭ bine închipuitŭ, nădăjduindŭ că vorŭ pricinui folosulŭ celŭ cuviinciosŭ în tótă ţéra Domnieï mele acumŭ, şi va aduce dobândirile celea îndestulate în vreme la toţï locuitoriï ţĕrïï, poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Spăt. ca să se urmeze de către deregătoria spătărieï ceï marï întocmaï şi fără de cusurŭ, în tótă vremea. Dreptŭ aceea s'aŭ datŭ acestŭ cinstitŭ alŭ Domnieï mele hrisovŭ, care trecêndu-se în condica Divanuluï şi Visterieï Domnieï mele, şi primindu-lŭ Dumnéta, apoï să-lŭ daï la sfânta Metropolie a ţĕrïï, ca să stée sub stăpânire; şi rugămŭ către acésta şi pe alţï fraţï Domnï, ce în urma nóstră se vor învrednici a Domni şi a oblădui scaunu acesteï ţĕrï, să bine-voiască şi Domnia lorŭ a ocroti acéstă bună orânduială, şi a ajutori ţéra, ca să i se păzéscă acestŭ privileghiŭ, ce cu multă strădanie i l'amŭ dobânditŭ, pentru ca să pótă locuitoriï eï, şi a se folosi cu înlesnirea negoţuluï, şi a sĕvîrşi poruncile Impĕrătescï, fără greutate, pentru ca şi alţï Domnï asemenea să ţie şi să păzéscă hotărîrele şi aşeḑământurile Domniilorŭ sale, întru totŭ cinstite şi ocrotite în tótă vremea; şi s'aŭ întăritŭ acestŭ hrisovŭ cu iscălitura şi pecetea Domnieï mele, sub mărturia luminaţilorŭ şi prea

iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Constantin Vvd, Dumitraşco Vvd, Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd. si a D-lorŭ cinstiţilor şi credincioşilorŭ veliţĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brancovan vel Vist. Dumitrache Racoviţă vel Ban. Ienache Văcărescu vel spăt. Ienache Moruzi vel Vor. de ţéra de susŭ. Manolache Brancovénŭ vel vor. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu vel vorn. Nicolae Filipescu vel Vorn. Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ. Scarlatŭ Ghica vel Log. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerli vel Hatm. Dumitrache Manu vel Post. Isacŭ Raletŭ vel Clucerŭ. Dumitrache Schina vel Comis. Ión Comaneanu vel Pahar. Iordache Palada vel Stol. Iordache vel Sluger. Dumitrache Costandache vel Pit. şi ispravnicŭ Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'a scrisŭ hrisovulŭ acesta la anulŭ d'intiiŭ dintru ântiia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ lĕt. 7302. iară de la Domnulŭ nostru Isusŭ Hrist. 1793. Noembre 23.

De *Răducanu Poenarulŭ* 3-lea logofĕt.

Cond. XXVI. Fila 181.

Enache Văcărescu, cu anafora către Domnitorŭ, din 10 Ianuarie 1794, recrutéză 28 de ghimigiĭ din satulŭ Beşléga, vecinŭ cu portulŭ vaselorŭ, scutindu-i de biruri şi angarale, şi aşa se urcă numĕrulŭ lorŭ la 50. Iată actulŭ relativŭ:

Anaforaua D-luĭ vel Spăt. de a se da liude 28 şăicarĭ de la satulŭ Beşlégă, sud Ilfovŭ.

Io Alexandrn Const. Moruzi Vvd.

D-sa vel Vist. socotindŭ şi D-ta, că este maĭ de folosŭ şi maĭ de siguranţă trebeĭ mijloculŭ acesta, ce ni se arétă de către Domnulŭ vel Spăt. poruncimŭ déră D-tale, ca într'acestaşŭ chipŭ să se aşeḑe la visteria Domnieĭ mele, scăḑêndu-se numitulŭ satŭ, cu liude 28. 1794. Ghen. 10.

Vel Logf.

Prea Inălţate Dómne.

După luminată porunca Inălţimeĭ Tale, ce mi s'aŭ datŭ pentru şăicarĭ şi ghimigiĭ ce sunt să se facă cu pecetluiturĭ Domnescĭ, de prin judeţele ce s'aŭ orănduitŭ, ca să cercetezŭ şi să facŭ silinţă de a se găsi de aceştia maĭ mulţĭ, în judeţulŭ Ilfovuluĭ unde se află şi *imanŭ Domnescu* alŭ şăicilorŭ, am cercetatŭ după cuviinţă şi am aflatŭ satulŭ Beşléga, în care se află douĕ siliştĭ deosebite şi cu locuinţa totŭ într'unŭ satŭ; cincĭ-ḑecĭ şi şépte de ómenĭ locuescŭ într'acelŭ satŭ, carĭ tragŭ dajdie pe treĭ-ḑecĭ liude; dintr'aceştia primescŭ ca să se dé şépte ómenĭ pentru ca să se aşeḑe dreptŭ liude doĭ dajnicĭ să nu se stingă silistea din estractulŭ vistieriеĭ, şi cincĭ-ḑecĭ să rămâe şeicarĭ cu pecetluiturĭ Domnescĭ, pentru care să scaḑă visteria acestŭ satŭ cu liude 28; dreptŭ aceea după luminată

porunca Înălţimeĭ Tale, făcuiŭ acéstă însciinţare, şi hotărîrea rĕmâne precum va fi luminată porunca Mărieĭ Tale. 1794. Ghen. 10.

Cond- XXV. Fila 227. Pré plecată slugă, *Ienache vel Spăt.*

Impuţinarea peste sémă a ómenilorŭ din oştire îngreuie serviciulŭ de pază a judeţelorŭ şi cu tóte acestea spătarulŭ Enache Văcărescu, ca să nu ştirbéscă venitulŭ visterieĭ, propune Domnitoruluĭ noĭ micĭ modificărĭ de cifre la slujitoriĭ din judeţe, prin următórea anafora aprobată cu resoluţiunea luĭ A. Moruzi :

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Cu cale şi primită fiindŭ Domnieĭ mele Anaforaoa Domnuluĭ vel Spăt. poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Vist. ca dintr'aceştĭ liude 50. liude 10 să se maĭ prisoséscă la judecătoria Teleormanuluĭ, cărora după adeverinţele ce vorŭ aduce de la ispravniciĭ judeţuluĭ, să li se dea şi pecetluiturile Domnieĭ mele, iar liude 40, să facĭ porunca Domnieĭ mele a se da la dajdie acolo, din care liude 20 să se dea slujitorĭ la judeţulŭ Prahoveĭ peste 40 ce sunt, şi 20 la judeţulŭ Romanaţĭ asemenea. *1794 Gh. 37.*

Prea Înălţate Dómne.

Fiindŭ-că la jud. Teleormanŭ peste liude 70, slujitorĭ ce sunt cu pecete, se cere ca să se maĭ dea alţĭ liude 10, de carĭ să dée Dumnélorŭ ispravniciĭ adeverinţă de chipurile lorŭ, ca să li se dea şi acelora pecete, ca să fie cu toţiĭ liude 80 să intre pe sĕptemână liude câte 40, a nu se maĭ găsi pricină, că nu se ajungŭ, iar liude 40 ce maĭ pristosescŭ să se dea la dăjdiĭ acolo, şi dintr'aceştia să se dea liude 20 slujitorĭ isprăvnicescĭ la Prahova, unde este trebuinţă, fiindŭ-că aŭ numaĭ liude 40 şi să se facă liude 60 şi alţĭ liude 20 la Romanaţĭ, unde iarăşĭ liude 40 aŭ, şi la aceste judeţe adevĕratŭ nu se ajungŭ fiindŭ puţinĭ şi în multe rândurĭ aŭ făcut cerere către Măria ta, şi Dumnélorŭ Ispravniciĭ şi slujitoriĭ cu jălbile ce aŭ datŭ, a li se maĭ da slujitorĭ ca ajutorŭ; iarŭ hotărîrea cea desăvârşită rĕmâne a se face de către Măria ta. 1794 Ghen. 26.

Cod. XXV. Fila 279. *Ien. Văcărescu vel Spăt.*

In note maĭ dămŭ încă douĕ acte relative la afacerile oştireĭ. [1]

1. Iacă aceste douĕ acte :

Anaforaoa ce s'a făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Armăşeilorŭ de la Craiova, pentru a li se da Armăşeiĭ ce li s'aŭ luatŭ la vremea aşedămîntuluĭ, fiindŭ că ceĭ carĭ se află nu potŭ împlini slujbele.

Io Alexandru Moruzi Vvd.

Aşĭa să se urmeze; pentru care scriemŭ Dumitale Caimacame al Craioveĭ, să facĭ cercetarea aceea. 1793. Augustŭ 27. *Vel Logf.*

VIII

Ţĕranulŭ sub A. Moruzi.

Posedemŭ numeróse documente relative la sórta ţĕranului sub A. Moruzi, dér nu vedemŭ în ele vre-o îmbunătăţire adusă, séŭ proiectată de acestŭ Domnitorŭ, la sórta agricultorului, ci maĭ tóte aceste documente se întemeiază pe nizamurile cunoscute de la Alexandru Ipsilante încóce.

In câte-va rânduriĭ ţĕraniĭ ş'aŭ revendicatŭ drepturile lorŭ. Une oriĭ însă nedreptatea cu care ţĕranulŭ vĕdu ascultându i-se jalba, l'a împinsŭ la rebeliune. Aşĭa este cazulŭ din 1 Aprilie 1793, după următórele acte :

Io Alecsandru Costan. Moruzi Vvd.

După anaforaoa Dumnéluĭ vel Vist. poruncimŭ Domnia mea întocmaĭ să se urmeze întru tóte, pentru care orânduimŭ Domnia mea pe .... ca să iée de aicĭ pe ceĭ patru zurbagiĭ, şi să 'ĭ ducă înaintea Dumnélorŭ ispravnicilorŭ, unde poruncimŭ Domnia mea să se urmeze întocmaĭ, după cum se cuprinde maĭ josŭ şi să aducă mumbaşirulŭ anafora de la ispravnicĭ către Domnia mea de săvârşirea porunceĭ. 1793 Aprilie 2.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Din luminată porunca Mărieĭ tale amŭ cercetatŭ jalba acésta a jăluitorilorŭ, adecă a Armăşeilorŭ de la Craiova, şi de este jalba lorŭ adevĕrată, séŭ de nu este, de aceea nu putuĭ să mĕ pliroforisescŭ, nicĭ potŭ să facŭ maĭ multă cercetare, ci amŭ găsitŭ cu cale, ca să se facă luminată porunca Mărieĭ Tale către Dumnéluĭ *Hatmanu Caragea Caimacamu* Craioveĭ, ca să le cerceteze acea jalbă cu amĕnuntulŭ, maĭ vĕrtosŭ că acolo sunt toţĭ aceĭ armaşĭ, ce slujescŭ şi ómeniĭ aceĭ carĭ slujescŭ şi ţicŭ eĭ că li s'aŭ luatŭ, póte vor fi prin judeţele, iarăşĭ de acolo din partea loculuĭ; pentru acea să cerceteze Dumnéluĭ Caimacanŭ cu amĕruntulŭ, şi când va fi jalba lorŭ adevĕrată, şi când dintr'ânşiĭ vorŭ fi muritŭ după cum eĭ arétă, şi când li se vorŭ fi luatŭ şi din ómeniĭ din ceĭ ce vorŭ fi fostŭ maĭ vrednicĭ de slujbă, după cum jăluescŭ eĭ; D-luĭ Caimacamulŭ făcêndŭ cercetare, se cade să-ĭ facă la locŭ, după cum vorŭ fi fostŭ şi maĭ nainte, fiindŭ că aceştia se află ne-lipsiţĭ din slujba Domnéscă ţi şi nópte, şi făcêndu-le D-luĭ Caimacamulŭ acéstă cercetare şi îndreptare, să însciinţeze Mărieĭ Tale ; mie aşĭa mi s'a părutŭ a fi cu cale, iară hotărîrea cea desăvêrşitŭ rĕmâne la Măria Ta. 1793. Aug. 26.

Cond. XXIV, Fila 380.

Dumitraşco Racoviţă vel Ban.

Din luminata porunca Mărieĭ tŏle aŭ adus orânduitul Mabeingitŭ înaintea mea patru zurbagiĭ ot. satulŭ Ruşăvăţulŭ din plaiulŭ despre Buzeŭ Sud. saac şi anume Ionŭ Bărlanŭ Miculŭ, i Ion Blană şi Diiculŭ, cărora după cercetarea ce le aŭ făcutŭ se dovedescŭ de *zurbagiĭ şi ne-astâmpărătorĭ, atâtŭ din mărturiile celor-l-alţĭ sătenĭ de la acestŭ satŭ*, cătŭ şi de la cercetarea Mabeigiuluĭ şi din scrisele Domnilor ispravnicĭ din Sud. Saac. şi maĭ alesŭ că aceste rele urmărĭ ale lorŭ şi vicleşugurĭ le aŭ făcutŭ şi în *Domnia Mărieĭ sŏle Mihaiŭ Vodă, carĭ iară-şĭ aŭ fostŭ aduşĭ aicĭ şi puindu-se la închisórea vătafuluĭ de visterie, ca să se pedepséscă şi spărgêndŭ grosulŭ, aŭ fugitŭ* după care trimiţêndu-se mumbaşirŭ a-ĭ aduce iarăşĭ aicĭ, aŭ căḑutŭ cu rugăciune totŭ satulŭ Ruşăvăţulŭ, dândŭ şi zapisŭ pentru dânşiĭ, cum nu vorŭ maĭ face rele urmărĭ şi s'aŭ ertatŭ, dară eĭ şi după acésta se vede că nu s'aŭ maĭ părăsitŭ; pentru care găsescŭ cu cale, ca să lipséscă cu totulŭ din satulŭ Ruşăvăţulŭ, a nu maĭ da pricină de scandalŭ locuitorilorŭ din plaiŭ, şi să fie luminată porunca Mărieĭ tŏle către orânduitulŭ mumbaşirŭ, ca să iée pe câte

---

Anaforaoa pentru treĭ locuitorĭ de la satulŭ Herbinţiĭ sud. Ilfovŭ, ce-ĭ trăgea să-ĭ facă lefegiĭ, a le da pace.

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Dumnéta vel Spăt. după cercetarea ce aŭ făcutŭ din porunca Domnieĭ mele D-luĭ vel Vist. fiindŭ că aceştia s'aŭ doveditŭ că în vremea rezmirăţiĭ siliţĭ aŭ fostŭ a se face lefeciĭ, iară după pace încă de atuncĭ aŭ rĕmasŭ şi aŭ fostŭ dajnicĭ, cum sunt şi până acum, poruncimŭ dară ca să li se dée bună pace. 1793 Noembr. 15.

Prea Înălţate Dómne,

Mircea Andronache şi Mihailă ot. satulŭ Herbinţiĭ alŭ Dumnéluĭ Banuluĭ Ghicăĭ sud. Ilfovŭ, aŭ jăluitŭ Mărieĭ Talé, că în vremea rezmiriţeĭ Rusilorŭ, *siliţĭ fiindŭ s'au făcutŭ lefeciĭ căpitănescĭ*, şi pentru că aŭ fostŭ atuncĭ la acéstă slujbă, ḑicŭ că acum *căpitanu de lefeciĭ cu zorul i-ar fi cerutŭ să se facă lefeciĭ şi încă li s'aŭ luatŭ şi chipurile în scrisŭ, cerêndŭ ca să se apere de acéstă slujbă*, şi să rĕmâe totŭ în dajdie, a cărora jalbă orânduită fiindŭ la mine, ca să li se teoriséscă pricina, cercetândŭ prin Dumnélorŭ ispravnicĭĭ judeţuluĭ, în ce chipŭ m'amŭ adeveritŭ arĕtŭ Mărieĭ Tale, că aceştĭ jăluitorĭ în vremea răzmiriţeĭ Muscalilorŭ, când se afla rĕposatulŭ Ştefanŭ Toplicénulŭ vel. Spăt. siliţĭ fiindŭ de zapciiĭ spătarieĭ, ce eraŭ atuncĭ, s'aŭ pusŭ lefeciĭ la acestŭ stégŭ, care s'aŭ aflatŭ doĭ anĭ la acéstă orânduială, şi nu în slujbă cu rândulŭ ci plătindŭ cu banĭ, iar după închierea păciĭ aŭ rĕmasŭ iarăşĭ dajnicĭ, şi după aceea silindu-se a se pune iarăşĭ lefeciĭ, aŭ pornitŭ jalbă la Măria sa Alexandru Vodă Ipsilantŭ, şi aşĭa s'aŭ apĕratŭ, rămâindŭ dajnicĭ visterieĭ până acumŭ; într'acestaş chipŭ este curgerea pricinĭĭ, iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. 1793. Noem. 14.

Vel Vist.

patru de aicĭ şi să-ĭ ducă la Dumnélorŭ ispravnicĭ ot. Sud. Saac. dându şi Dumnélorŭ ispravnicilĭ ajutorŭ mumbaşiruluĭ să-ĭ ducă în satulŭ lorŭ *şi acolo să-ĭ bată, puindu-ĭ şi dându-le de la 20 şi până la 30 toiage, ca să fie spre pildă şi altora şi apoĭ să-ĭ iée orânduitulŭ mumbaşirŭ pre câte patru, cu nevestele lorŭ şi cu totŭ cuprinsulŭ ce vorŭ avea şi să-ĭ ducă iară-şĭ la D-lorŭ ispravnicii şi Dumnélorŭ să-ĭ aşeḑe la satele de la vale, însă nu toţĭ la unŭ satŭ, ci să-ĭ impartă la patru sate, dându-ĭ pe chezăşie părcălabilorŭ, i a sătenilorŭ şi încărcându-ĭ cu câte unŭ liude* să se scadă cu dânşiĭ satulŭ Ruşăvăţulŭ, care socotescŭ că cu acestŭ mijlocŭ se va părăsi de relele urmărĭ ale lorŭ; iar cea desăvârşită hotărîre rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. 1793 Aprilie 1.

Cond. XXIV, fil. 58. *vel Vist.*

In primele ḑile a le noueĭ Domniĭ, sunt ţĕranĭ, carĭ speraŭ o eră de dreptate. Eĭ recurseră la noulŭ Domnitorŭ reclamându în contra asupririlorŭ de clacă a proprietarilorŭ, orĭ arendaşilorŭ. Dămŭ în note câte-va acte de acéstă natură. Aşĭa a fostŭ reclamaţiunea luĭ Ispasŭ şi frate-sĕŭ Stanŭ etc., din satulŭ Prisecenĭ, de la Augustŭ 1793, contra proprietaruluĭ moşieĭ Postelniculŭ Bănică, că supĕră pe locuitorĭ maĭ multŭ peste clacă şi că aŭ bătutŭ pe unulŭ din eĭ.

Moruzi cu carte de blăstemŭ rânduesce cercetare la faţa loculuĭ. Cercetarea se face şi se constată, că proprietarulŭ peste claca legiuită aŭ lepĕdatŭ câlţĭ pe la nevestele locuitorilorŭ, să'ĭ tórcă şi pentru că nu s'aŭ supusŭ, aŭ săritŭ proprietarulŭ cu ţiganiĭ cu ciomegele asupra lorŭ, bătêndu pe unulŭ cu toporulŭ, de l'a lăsatŭ maĭ mortŭ, pe care ilŭ şi aduseră de-ĭ vĕḑură cămaşa la judecată, cămaşa cu sânge. Proprietarulŭ se apĕră, că în locŭ de 12 ḑile de clacă aŭ luatŭ de la ţĕranĭ numaĭ câte 6, după cum s'a pomenitŭ obiceiŭ de la părinţĭ. Decâtŭ fie-care ţĕranŭ maĭ era datorŭ să care câte unŭ carŭ de fênŭ pe anŭ la fênăria boerésca şi să are şi câte o jumătate ḑi cu plugulŭ lorŭ, iar nevestele lorŭ să tórcă câte unŭ caierŭ de câlţĭ. Numaĭ treĭ săteni s'aŭ împotrivitŭ la acésta ş'aŭ săritŭ asupra proprietaruluĭ întinḑêndu-lŭ de giubea în tóte părţile.

Din acestŭ actŭ se dovedesce încă o dată, că variaŭ ḑilele de clacă la unele moşiĭ, prin învoelĭ directe între locuitorĭ şi proprietate. [1]

1. Iată actele relative la acestŭ procesŭ:

Ispasŭ, i bratŭ Ego Stanŭ, şi Simeonŭ Vechilulŭ şi altorŭ dărvarĭ gospod. cu Bănică Prisecénulŭ, că supĕra maĭ multŭ peste clacă, cum şi pe unulŭ din eĭ aŭ bătutŭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

Orănduimŭ Domnia mea pe alŭ nostru ceamaşargiŭ, să iée de aicĭ pre

Cu deosebire era mai scădută claca pe moşiile din apropierea

Priseceanŭ de împreună cu jăluitorii, şi cu carte de blastemŭ de la présfinţia sé părintele Metropolitŭ, asupra tuturorŭ locuitorilorŭ, şi celora carĭ se vorŭ fi întêmplatŭ faţă la gâlceava acésta, să mérgă la faţa loculuĭ, să facă cercetare cu totŭ amĕnuntulŭ, prin blăstemŭ, de aŭ pusŭ adecă Prisecénu pe ţiganulú luĭ a bate pe locuitorĭ cu ciomege şi cu arme şi de l'aŭ bătutŭ şi de i'aŭ sângeratŭ elŭ séŭ ţiganiĭ luĭ, cumŭ se vĕḑu sângeratŭ, şi cu cercetarea aceea în scrisŭ să-ĭ aducă iară la Domnia mea. 1793. Aug. 4.

Vel Logf.

Cond. XXIV. Fila 337—338.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminata poruncă a Mărieĭ tale, şi prin zapcilăcu D-luĭ Vătavŭ za Visterie, s'aŭ înfăţişatŭ la judecată Ispasŭ, i bratŭ ego Stanŭ, şi Simeonŭ Vechilŭ şi altorŭ dărvarĭ gospod. din satulŭ Prisecenĭ sud. Vlaşca, cu jalba ce aŭ datŭ pentru Bănică post. Priseceanŭ iar de acolo, ḑicêndŭ, că eĭ aflându-se şeḑĕtorĭ pe moşia numituluĭ Postelnicŭ, şi-arŭ fi făcutŭ obicĭnuita clacă ce aŭ avutŭ obiceiŭ în toţĭ aniĭ de rândŭ, cum şi estŭ timpŭ, adecă câte 6 ḑile pe anŭ, iară pîrîtulŭ împotriva acestuĭ obiceiŭ le-arŭ fi lepădatŭ şi călţi pe la nevestele lorŭ să-ĭ tórcă, şi căcĭ nu s'aŭ supusŭ arŭ fi săritŭ cu ţiganiĭ şi cu ciomegele asupra lor, bătêndŭ pe unulŭ cu toporulŭ de l'aŭ lăsatŭ maĭ mortŭ pe care-lŭ şi aduseră de-ĭ vĕḑurămŭ cămaşa cu sânge, pentru care cerŭ să-şĭ afle dreptate, Pîrîtŭ post. ne arĕtă şi jalba ce au dat'o Mărieĭ tale pentru jăluitorĭ, şi s'aŭ buiurdisitŭ iar la acestŭ departamentŭ, prin care arĕtă, că după cum aŭ pomenitŭ obiceiŭ de la părinţĭ, şi după cum l'aŭ urmatŭ şi elŭ în aniĭ trecuţĭ, şi după cum urméză şi ceilalţĭ Boerĭ părtaşĭ moşieĭ de acolo, adecă câte 6 ḑile pe anŭ, şi să care şi câte unŭ carŭ de fênŭ pe anŭ la fênărie şi să-ĭ are şi câte o jumĕtete de ḑi cu plugulŭ lorŭ, şi să tórcă şi nevestele lorŭ câte unŭ caerŭ de câlţĭ, şi pentru acea, ḑice, că nu-ĭ supĕră câte 12 ḑile cum poruncesce pravilniceasa condică, şi acestŭ vechiŭ obiceiŭ păzindu-se în toţĭ aniĭ, cum şi estŭ timpŭ, de toţĭ ceialalţĭ locuitorĭ, ce sunt şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie, şi numaĭ aceştĭ treĭ locuitorĭ împotrivindu-se acuma când i-aŭ chiămatŭ să-şĭ facă obicĭnuita clacă, aŭ săritŭ asupră-ĭ cu vorba, întinḑêndu-lŭ în tóte părţile, după cum ne arĕtă şi elŭ giubeaua ce aŭ avut'o asupră-ĭ ruptă, şi aŭ năvălitŭ de şi-aŭ scosŭ şi ţiganiĭ din mânile lorŭ, iarŭ de bătaia celuĭ cu cămaşa mănjită cu sânge se apĕră de totŭ cu taga. Pré Inălţate Dómne, aceste sunt tacrirurile lorŭ, iar vre unŭ aşeḑĕmîntŭ în scrisŭ de obiceiurile ce ḑicŭ că aŭ avutŭ şi o parte şi alta nu se vĕḑu la mijlocŭ; pentru aceea, de la judecată se găsesce cu cale, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, cu mumbaşirŭ către Dumnélorŭ Ispravniciĭ Judeţuluĭ, ca să facă cercetare cu Boerinaşĭ orânduiţĭ la faţa loculuĭ, atâtŭ pentru obiceiu clăceĭ celŭ arĕtă şi o parte şi alta că l'aŭ avutŭ din vechime, carele să-lŭ adevereze de la ceilalţĭ părtaşĭ de moşie, şi de la ceilalţĭ sătenĭ, care ḑice pîrîtulŭ că-lŭ urméză, câtŭ şi pentru pîrîtulŭ Postelnic, de aŭ rădicatŭ şi eĭ mâna asupra de Boeriŭ şi de tóte să însciinţeze Mărieĭ tale în scrisŭ şi cu bună pliroforie, cu mumbaşirulŭ ce merge de aicĭ, ca să li se facă cea de sevîrşitŭ izbrănie de către Inălţimea ta. 1793. Aug. 4.

Constantinŭ Baratovŭ Clucerŭ. Ştefanŭ Clucerŭ. Ştefanŭ Medelniceriŭ.

Cond. XXIV. Fila 338.

Dunărei, fiindu-că fuseseră siliți la acésta proprietarii, căci țĕranii găsindu-se mai puținŭ asupriți de Turcĭ, fugeaŭ peste Dunăre, și deci ca să 'ĭ țină pe moșiile lor, le reduceaŭ ḑilele de clacă. Dămŭ în notă acte relative la sătenii de la Grojdibod, din Augustŭ 1793. Locuitorii din acestŭ satŭ și din alte asemenea sate de margine nu daŭ ḑile de muncă, ci zloți de case în locŭ de clacă. A Moruzi încuviințézá a se continua asemenea dare către proprietate, în locŭ de clacă. [1]

1. Iată actele relative la Grojdibodeni :

Anaforaoa Sătenilorŭ de la Grojdibodŭ pentru claca moșieĭ, cum să urmeze.

Io Alecsandru Costan. Moruzi Voevod.

Dumnévóstră Ispravnicilorŭ aĭ județuluĭ, să faceți cercetare numitelorŭ sate din înprejurŭ, alŭ Dumnéluĭ vel Vist. Brancovénŭ, care este din susulŭ aceștiĭ moșiĭ, și alŭ Dumnéluĭ vel Vor. Brancovénulŭ, care este din josulŭ acesteĭ moșiĭ, și alŭ Cojocéncăĭ, care este asemenea satŭ de margine, și când acelea sate din împrejurŭ vorŭ fi dândŭ zlotulŭ de casă, iară nu clacă în lucru, poruncimŭ Domnia mea, ca și acestŭ satŭ Grojdibod asemenea să urmeze, spre a da Zlotulŭ de casa, iară să nu se supere în lucru ; iară când acelea sate de împrejurŭ vorŭ fi clăcuindŭ în lucru și eĭ să clăcuéscă. 1793. Aug. 20.

Prea Înălțate Dómne,

Sătenii din satulŭ Grojdibodulŭ sud. Romanați, aŭ jăluitŭ Mărieĭ Tale, ḑicêndŭ că eĭ aflându-se locuitorĭ în marginea Dunăreĭ pe moșia Cluceruluĭ Grigori Jianulŭ, din vechime aŭ avutŭ obiceiŭ de da zlotŭ de casă pentru clacă, iară nu da acea clacă în ḑile, iarŭ în cea dintâiŭ Domnie a Mărieĭ Sale Mihaiŭ Vodă Suțulŭ, ispitindu-se stăpânulŭ moșieĭ a-ĭ supune să facă clacă ḑile 12, aŭ venitŭ de aŭ datŭ jalbă Mărieĭ Sale, și ḑicŭ să li s'aŭ făcutŭ porunca Domnéscă către D-luĭ Cluceruluĭ Costandinŭ Baratof, aflându se atunci Ispravnicŭ județuluĭ, ca să dea zlotŭ de vatră, iarŭ nu clacă în ḑile; după care poruncă aŭ și urmatŭ cluceriul, și aŭ fostŭ odihniți pînă în anulŭ trecutŭ, când iarăși apucându-ĭ de clacă, și trăgêndu-ĭ la judeca'a Divanuluĭ Craioveĭ, din Pușcărie ḑicŭ că le-aŭ luatŭ zapisŭ pentru 12 ḑile pe anŭ, și cerŭ dreptate a li se urma obiceiulŭ ce l'aŭ avutŭ din vechime, adecă Zlotulŭ de casă, precum daŭ tóte satele care sunt pre marginea Dunăreĭ ; întra a cărora jalbă mi se poruncesce de Măria Ta, să teorisescŭ pricina, întrebândŭ și pre Cluceruluĭ Baratof, ce sciință are asupra pricineĭ aceștia? și să facŭ Mărieĭ Tale Anafora; asemenea și Cluceriul Grigorie Jianulŭ dândŭ jalbă Mărieĭ Tale împotriva numiților sătenĭ, se orânduesce iarăși la mine spre cercetare; pentru care, după luminată poruncă înfățișândŭ pe amândouĕ părțile înaintea mea, rĕspunde Clucerulŭ Jianulŭ, că încă de la tatălŭ sĕŭ Slugerulŭ Amza Jianulŭ aŭ pomenitŭ acestŭ satŭ făcêndu-și ḑilele clăciĭ până în vreme când era ispravnicŭ Dumnéluĭ Clucerulŭ Baratov, iară de atunci încóce ḑisă că din pricina Dumnéluĭ aŭ începutŭ sătenii a nu se supune să-și facă claca, ca carĭ din porunca Divanuluĭ Craioveĭ judecându-se în douĕ rânduri la D-lorŭ

Cu diverse mônăstirĭ încă aflămŭ alcătuirĭ speciale ale unora

---

Ispravniciĭ judeţuluĭ, i-aŭ dat şi douĕ zapise de învoială şi de aşeḑămàntŭ a-ĭ face obicĭnuita clacă în 12 ḑile de pe anŭ, iară nu zlotŭ de vatră, şi acum nicĭ după zapisele lorŭ nu sunt următorĭ; pentru care arétă Clucerulŭ Jianulŭ de vĕḑuiŭ şi însciinţarea ce aŭ făcutŭ Ispravniciĭ în anulŭ trecutŭ către Divanulŭ Craioveĭ, prin care hotărésce Divanulŭ, ca să facă numiţiĭ sătenĭ clacă ḑile 12 pe anŭ, după hotărîrea pravilnicesciĭ Condice, de vreme ce nu aŭ la mâna lorŭ vre-o deosebită simfonie în scrisŭ de la mâna stăpânuluĭ moşieĭ, ḑicêndŭ Jianulŭ că are şi douĕ zapise, ce le-aŭ datŭ numiţiĭ sătenĭ, prin care se îndatoréză a-şĭ face claca în ḑile, iar nu zlotŭ de vatră; dară în potriva acesteĭ hotărîrĭ a Divanuluĭ Craioveĭ şi a zapiselorŭ lorŭ, ḑiseră sătenii, că celŭ dăntèiŭ zapisŭ l'aŭ datŭ siliţĭ fiindŭ la închisóre, de nevoĭe, iarŭ celŭ de alŭ doilea, care l'aŭ datŭ acum înaintea ispravnicilorŭ, ḑiseră că l'aŭ datŭ de frică, să nu cum-vaşĭ să-ĭ maĭ pue iarăşĭ la închisóre, de care şi îndată aŭ venitŭ, şi cerŭ dreptate de la Măria Ta. Decĭ amŭ chiămatŭ după poruncă şi pe Dumnéluĭ Clucerulŭ Baratovŭ de l'amŭ întrebatŭ, şi arétă că în cea dăntèiŭ domnie a Mărieĭ Sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ aflàndu-se Dumnéluĭ Ispravnicŭ la Judeţulŭ Romanaţĭ, după jalba ce aŭ dată către Măria Sa numiţiĭ sătenĭ, i-aŭ venitŭ poruncă gospodŭ, ca să nu se supere la clacă în ḑile peste obiceiulŭ ce aŭ avutŭ, ci să dea zlotŭ de vatră, pentru care ḑise, că acestŭ satŭ fiindŭ în malulŭ Dunăreĭ, unde acolo în partea loculuĭ maĭ sunt şi alte sate Mônăstirescĭ, şi maĭ vârtosŭ şi boerescĭ, adecă unŭ satŭ alŭ Dumnéluĭ vel Vist. Brâncovénulŭ, care este din susŭ de acéstă moşie a Jianuluĭ i altŭ satŭ alŭ Dumnéluĭ vel Vornicŭ Brâncovénulŭ, care este din josulŭ acesteĭ moşiĭ, şi altŭ satŭ alŭ uneĭ jupânese Coţofénca, la tóte acele sate să ié zlotŭ de vatră, iară nu clacă în ḑile şi după cum să urméză şi la alte moşiĭ de acolo boerescĭ, aŭ judecatŭ şi Dumnéluĭ atuncĭ, că asemenea să urmeze şi aceştĭ sătenĭ jăluitorĭ; la care împotrivă, iarăşĭ, respunse Jianulŭ, că nicĭ de cum nu aŭ avutŭ aceştĭ sătenĭ obiceiŭ din vechime a da zlotŭ de vatră, fiindŭ-că însuşĭ în vremea când trăia tatălŭ sĕŭ, slugerulŭ Amza, sătenii aceştia claca ş'o făcea în ḑile, iară nu da zlotulŭ de vatră, precum ḑice că acésta va putea să o dovedéscă acolo prin blăstemŭ, cu mărturiĭ ómenĭ bĕtrânĭ, ce lŏcuescŭ în alte sate de pre împrejurŭ; iară jăluitorĭ sătenĭ pentru acésta rĕspunseră, că pentru căcĭ slugerulŭ Amza le făcea bine de-ĭ imprumuta cu banĭ la trebuinţele lorŭ, de aceea şi eĭ îĭ făcea ajutorŭ, de îĭ lucra şi îĭ slujea la câte o trébă, cu carulŭ şi cu boiĭ lorŭ, iarŭ nu dóră că acelŭ ajutorŭ îlŭ ţinea cu nume de claca moşieĭ; şi la acésta ḑicêndŭ Jianulŭ, că va putea dovedi, că nu dreptŭ facere de bine, ci chiarŭ cu nume de claca moşieĭ lucra jăluitoriĭ acelea ḑile la tatălŭ sĕŭ, părerea mea este, ca la acésta, cu luminată porunca Mărieĭ Tale Dumnélorŭ Ispravniciĭ Judeţuluĭ să facă cu amĕnuntulŭ cercetare, şi orĭ ḑisa sătenilorŭ, séŭ ḑisa Jianuluĭ de se va dovedi adevĕrată, să însciinţeze Mărieĭ Tale, ca după cum se va fi urmatŭ claca în vreme când trăia slugerulŭ Amza, aşĭa să urmeze şi acum, cu tóte că în cea de pe urmă Jianulŭ ḑisă, că nu aŭ datŭ zlotŭ de vatră, şi nu primesce a maĭ şedea numiţiĭ sătenĭ pe moşia sa, cum şi sătenii ḑiseră, că şi eĭ sunt bucuroşĭ să se mute pe altă moşie, iară clacă în ḑile nu primescŭ să facă, ci la acésta nu putui face nicĭ o hotărîre, pentru a se strămuta unŭ satŭ ca acesta vechiŭ, de atâţia anĭ, ci rămâne la buna hotărîre a Mărieĭ Tale. 1793. Augustŭ 18. *D. Vel Banŭ.*

locuitorĭ, după moşiile mônăstirescĭ; dar amŭ aflatŭ şi reclamaţiunĭ, fie de la locuitorĭ, fie de la mônăstirĭ, în contra acelorŭ aşeđĕminte. [1]

1. Iată o serie de acte de asemenea natură:

Anaforaoa Archimandritului Mărcuţénu, de spargerea unuĭ satŭ ce este pe moşia M-reĭ Mărcuţeĭ.

Io Alex. Const. Moruzi Vvd.

Intărimŭ Domnia mea Anaforaoa D-luĭ vel Vist. şi orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele, ca de primă-vĕră să urmeze în faptă porunca acésta, spre a-ĭ rădica şi a-ĭ duce la urma lorŭ, îndatorîndŭ şi pe Egumenŭ, ca să facă biserică şi puţurĭ de apă, ca în vreme ce se vorŭ aduna sătenĭĭ toţĭ la urma lorŭ, să le găséscă acestea gata, ca să nu maĭ pricinuiască nimicŭ, urmândŭ şi D-vóstră Ispravnicilorŭ cum se coprinde maĭ josŭ. 1794, Ianuarie 4.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne.

După jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale cuviosulŭ Arhimandritŭ şi Egumenŭ al sfinteĭ M-rĭ Mărcuţiĭ, cumcă din satulŭ Catinele (?) sud. Ilfovŭ, ce este pe moşia M-rĭĭ, din pricina a doĭ sătenĭ răsvrătitorĭ, anume Dobrinŭ şi Lupulŭ, arŭ fi fugitŭ optŭ ómenĭ, şi s'arŭ fi mutatŭ în satulŭ Spanţovŭ, pe moşia sfinteĭ M-rĭ Mihaiŭ-Vodă, care este diastimă de unŭ sfertŭ de cósŭ, şi acéstă mutare a lorŭ nu o facŭ din alta, ci ca locului siliştiĭ Catinele să se strice şi să rĕmâe pe jumĕtate vitelorŭ, cerêndŭ de a fi aduşĭ la urmă-le, ca să nu se spargă satulŭ; acéstă pricină cercetându-se de către Dumnélorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, însciinţéză, că aducêndŭ de faţă atâtŭ pe Dobrinŭ i Lupulŭ, câtŭ şi pe doĭ din ceĭ strămutaţĭ, şi întrebândŭ de le face Egumenu vre-o altă supĕrare la celea drepte, maĭ multŭ preste obiceiu pământuluĭ, şi pentru aceea s'aŭ mutatŭ? aŭ rĕspunsŭ că niciĭ o năpăstuire nu face. S'aŭ întrebatŭ: de vreme ce nu sunt necăjiţĭ de Egumenu, pentru ce pricină spargŭ o silişte veche ca acésta? şi aŭ rĕspunsŭ, că încâtŭ că biserică nu aŭ în satŭ, niciĭ apă pentru adăparea vitelorŭ, şi păşiune pentru dobitóce, fiindŭ locŭ strimtŭ, şi ducêndŭ vitele de le adapă şi le pascŭ pe moşia Spanţovuluĭ, totdéuna aŭ gâlcévă cu locuitoriĭ de acolo. Impotriva cărora aŭ rĕspunsŭ Egumenu, că pentru adăparea vitelorŭ şi pentru păşiune, nu potŭ găsi pricină, în vreme ce moşia Tatinele (?) este de 1000 stânjenĭ şi are locŭ din destulŭ, atâtŭ de arăturĭ câtŭ şi pentru păşiunea vitelorŭ i locŭ de puţurĭ şi isvóre de fôntânĭ, a se face pentru apă cu lesnire, şi estimpŭ s'aŭ făcutŭ în silişte sămănăturile, ca să găséscă pricină de strămutare, şi maĭ vêrtosŭ acestŭ satŭ fiindŭ vechiŭ, niciĭ ceĭ dinaintea lorŭ locuitorĭ, niciĭ eĭ n'aŭ găsitŭ până acum că este felŭ de profasis, şi cumcă pentru biserică, cu tóte că sunt aprópe de biserica ot. Spanţovŭ, dară nu i-aŭ pomenitŭ niciĭ odată pentru acésta, că înşuşĭ cuvioşia sa le-ar fi făcutŭ biserică; iar de vreme ce pricinuescŭ de acésta, se légă că le va face cuvioşia sa biserică, puţurĭ şi fôntânĭ, pentru adăparea lorŭ şi a vitelorŭ; care eĭ niciĭ după acéste înlesnirĭ nu se învoĭescŭ a se muta la numita silişte. La acésta dară, când însuşĭ eĭ aŭ mărturisitŭ, că Egumenu nu

In genere *pontulŭ* ţĕranilorŭ după moşiile mŏnăstirescĭ nu a fost

---

le face maĭ multă supĕrare, séŭ năpăstuire, peste celea obicĭnuite ale pămêntuluĭ şi când li se împlinesce dorinţa şi odihna cu facerea bisericeĭ în satulŭ lorŭ, de către Egumenŭ, care nu aŭ fostŭ până acumŭ i puţurĭ şi fôntânĭ pentru adăparea vitelorŭ, şi de vreme ce moşia este mare de 1000 de stânjenĭ, unde-sĭ potŭ face arăturile şi semănăturile cu îndestulare, şi unde ceĭ dinaintea lorŭ locuitorĭ şi eĭ până acum şi-aŭ făcutŭ arăturile, se cunósce că acéstă mutare şi rĕsvrătire a lorŭ nu o facŭ din alta, fără de numaĭ din rĕutate, fiind ómenĭ de ceĭ rĕŭ obicĭnuiţĭ, carĭ cu neastâmpărare âmblândŭ din locŭ în locŭ, pricinuescŭ strămutarea şi spargerea satelorŭ, şi când acéstora nu li se va face zaptŭ şi nu se vorŭ popri a nu se strămuta din siliştea lorŭ cea veche, vĕḑêndu-ĭ pe eĭ şi alţiĭ din ceĭ rĕŭ obicĭnuiţĭ, asemenea ca eĭ vorŭ îndrăzni a urma şi se vorŭ strămuta din satele lorŭ şi cu acésta se va da pricină la spargerea satelorŭ, stricarea buneĭ întocmirĭ a Nizamuluĭ, ce este datŭ prin Polcovnicŭ, ca pe fieş-care locuitoriu, unde l'aŭ întâmplatŭ aşeḑĕmêntulŭ, acolo să se afle în locuinţă şi în cea de pe urmă şi pagubă Visterieĭ Mărieĭ téle; decĭ pentru ca să nu se urmeze şi la alte sate, să fie luminată porunca Mărieĭ téle cu mumbaşirŭ, căruĭ maĭ întêiŭ dândŭ Egumenu fóie de numele celorŭ strămutaţĭ din satulŭ Tatinele şi ómenĭ carĭ să'ĭ cunóscă şi D-lorŭ Ispravnicilĭ slujitorĭ pentru pază, să mérgă mumbaşirulŭ, şi de verĭ-unde va găsi să ĭ ĭée pe toţĭ cu tóte ale lorŭ să-ĭ ducă şi să-ĭ facă teslim în mâna D-lorŭ Ispravnicilorŭ Ilfovuluĭ, ca să-ĭ aşeḑe în satulŭ Tatinele, în siliştea lorŭ cea veche, însă la primăvĕră iar nu acum; iar ceĭ doĭ sătenĭ anume Dobrinŭ şi Lupulŭ, zurbagiĭ ce ĭ-aŭ pusŭ la cale să fugă, dovedindu-se că eĭ cu adevĕratŭ i-aŭ îndemnatŭ şi aŭ fostŭ pricina strămutării acelorŭ optŭ ómenĭ, să li se facă certare, pentru căcĭ aŭ cutezatŭ a face aceste rele urmărĭ, şi Egumenulŭ să fie datoriu de a face biserică i puţurĭ şi fôntânĭ în satŭ pe moşie, după cum s'aŭ legatŭ, ca să nu maĭ găséscă săteniĭ pricină; iar cea desĕvêrşitŭ hotărîre rĕmâne a să face de către Înălţimea ta. — 1793, Decem. 12.

Vel Vistierŭ.

Anaforaoa Mitropolituluĭ, pentru locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ pe moşia Mitropolieĭ, ce se numesce Acsintea din sud. Ialomiţa ca să rĕspunḑă claca.

Io Alex. Constan. Moruzi Vvd.

Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot. sud. Ialomiţa, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea şi Anaforaoa D-vóstră de cercetarea şi alegerea ce aţĭ făcutŭ, şi de vreme ce locuitoriĭ nicĭ unŭ aşeḑĕmênt în scrisŭ n'aŭ de la stăpânĭĭ moşiilorŭ, de vre unŭ altŭ obiceiŭ, datorĭ sunt de a urma condiceĭ Divanuluĭ, şi nu aŭ nicĭ unŭ cuvêntŭ de apelaţie; decĭ vĕ poruncimŭ ispravnicilorŭ, ca şi fără de voia lorŭ să-ĭ supuneţĭ a clăcui în lucru acelea orânduite 12 ḑile, negreşitŭ. 1793, Iunie 28.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Cu smerită Anafora însciinţămŭ Mărieĭ tale, că avêndŭ sfânta Mitropolie o moşie la sud. Ialomiţa, ce să numesce Acsintea, şi locuitoriĭ ce se află cu

regulatŭ deapururea după nizamulŭ luĭ Mavrocordatŭ şi nicĭ după

şederea pe dênsa ne-urmândŭ după obiceiulŭ pământuluĭ, ca să clăcuiască ḑilele datorieĭ lorŭ, pentru căcĭ şedŭ şi se hrănescŭ pe acéstă moşie, amŭ fostŭ făcutŭ însciinţare Mărieĭ téle, cu altă smeritä Anafora, désupra căreia s'a datŭ întărirea Mărieĭ téle, sub pecete, cu poruncă către D-lorŭ boerĭĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca să-ĭ supue a clăcui ḑile 12 pe anŭ, după coprinderea condicelorŭ Divanuluĭ. Aşişderea dândŭ jalbă Mărieĭ téle, şi D-luĭ Petrache Clucerŭ de arie, ce are şi D-luĭ parte într'acéstă moşie, s'aŭ făcutŭ asemenea luminata poruncă arĕtându-se locuitorilorŭ, eĭ aŭ făcutŭ vechilŭ pe preotulŭ satuluĭ şi pe alţĭ treĭ sătenĭ, şi viindŭ aci la noĭ, aŭ căḑutŭ cu rugăciune ca să-ĭ lăsămŭ maĭ pe uşorŭ, ḑicêndŭ că sunt uniĭ dintr'înşiĭ slujitorĭ de judeţŭ, şi nu potŭ să stée de lucru, şi aşĭa aŭ fostŭ datŭ zapisŭ de aşeḑământŭ, numaĭ pe 6 ḑile într'unŭ anŭ, şi douĕ în lucru patru în banĭ, cu multŭ maĭ josŭ decâtŭ plătimŭ aceĭ ce ne lucréză cu banĭ, iar în urmă cerêndu-li-se la o vreme acestea ce se aşeḑaseră, s'aŭ osebitŭ dintr'înşiĭ câţĭ-va, şi aŭ datŭ jalbă Mărieĭ téle, ḑicêndŭ că eĭ până acum ca ceĭ ce ş'aŭ datŭ zlotŭ de casă, să dée şi de acum înainte, iar ḑile nu potŭ lucra, şi cum că aceĭ vechilĭ n'aŭ fostŭ volnicĭ de dênşiĭ, ca să făgăduiască atâta, ci maĭ puţinŭ; după a cărora jalbă făcêndu-se luminată porunca Mărieĭ téle, iarăşĭ către D-lorŭ boerĭĭ ispravnicĭ, ca să urmeze Dumnélorŭ după poruncile ce aŭ datŭ asupra acestorŭ felŭ de pricinĭ şi să îndrepteze, aŭ cercetatŭ D-lorŭ tótă curgerea pricineĭ, şi ne-avêndŭ aceĭ sătenĭ nicĭ unŭ sinetŭ şi temeiŭ la ḑisele lorŭ, ĭĭ daŭ datorĭ prin Anafora către Măria ta, ca să clăcuiască ḑile 12 pe anŭ. Luminate Dómne, obiceiulŭ moşiilorŭ la rêndulŭ clăceĭ este într'acestaşĭ chipŭ, adică: cândŭ stăpânulŭ moşieĭ nu are trebuinţă de lucru şi va ca să iée banĭ, atuncĭ ié de casă câte unŭ zlotŭ, iar cândŭ are trebuinţă de lucru datorĭ sunt locuitorĭĭ a lucra ḑile 12 pe anŭ, şi pentru căcĭ aŭ luatŭ într'alţĭ anĭ banĭ nu-şĭ perde dreptatea cerereĭ de lucru, fiindŭ acésta lăsată şi slobodă în voia şi primirea stăpânuluĭ moşieĭ, ca din douĕ să fie volnicŭ orĭ-care ĭĭ va da mâna a cere şi a lua de la locuitorĭ, séŭ banĭ séŭ lucru, fără numaĭ de se vorŭ aşeḑa locuitorĭĭ cu stăpânulŭ moşieĭ pe maĭ puţine ḑile, şi va fi acésta dovedită în scrisŭ, atuncĭ nu-ĭ póte sili cu cererea de 12 ḑile, ci şi Mitropolia cum şi Cluceriu vre-unŭ aşeḑământŭ cu dênşiĭ de cândŭ şedŭ acolea n'aŭ avutŭ altulŭ, decâtŭ alŭ obiceiuluĭ, şi în câtă vreme trebuinţă de lucru n'aŭ avutŭ, nicĭ lorŭ clacă nu le-aŭ cerutŭ, iar acum fiindŭ-că avemŭ trebuinţă, ceremŭ dreptulŭ obicĭnuitŭ de lucru, după vechiulŭ obiceiŭ alŭ pământuluĭ, care este întăritŭ de toţĭ luminaţiĭ Domnĭ prin Testamenturĭ şi Condicĭ şi care să urmézä în tótă ţéra, şi fiindŭ-că sunt neînţelegĕtorĭ poruncilorŭ şi facŭ prelungire numaĭ ca să trécă vremea a nu lucra, după cum se şi vede că s'aŭ pusŭ înaintea Ispravnicilorŭ sorocŭ pînă la 20 ale acesteĭ lunĭ, ca să vie aicĭ şi nu s'aŭ arĕtatŭ, rugămŭ pe Măria Ta, sa se facă luminată poruncă la D-lorŭ Boerĭĭ Ispravnicĭ cu Mumbaşir de aicĭ, ca să-ĭ supue fără de voĭe a lucra ḑilele datorieĭ lorŭ, după obiceiŭ, în patru vremĭ ale anuluĭ, câte treĭ ḑile, spre a se împlini 12 pe anŭ; iar anĭĭ Mărieĭ Tale de la D-ḑeŭ rugămŭ să fie delungaţĭ cu fericire. 1793. Iunie 27.

Filaretŭ Al. Ungro-Vlahieĭ.

acelŭ alŭ Domnitorului Alexandru Ipsilantŭ şi alŭ urmaşilorŭ lui. Amŭ

Anaforaoa Metropolituluĭ, pentru locuitoriĭ de la Petroia i de la Băsescĭ, că nu se apucă aşĭ face claca.

Io Alecs. Cost. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea D-vóstră ispravnicilorŭ ot Sud. Vlaşca, i ot Sud. Dâmboviţa, ca după condica Divanuluĭ de obiceiurile moşiilorŭ, să supuneţĭ pe locuitorĭ a fi următorĭ a-şĭ face claca în lucru ; aşişderea şi pentru dijmă să urmaţĭ, după coprinderea condiceĭ, de a-ĭ face ca să şi-o dea, să nu se păgŭbéscă stăpânĭĭ moşiilorŭ, de dreptŭrile séle. 1793 Aprilie 9.

Prea Înălţate Dómne,

Cu smerită anafora însciinţămŭ Mărieĭ téle, că purtătorulŭ de grijă ce-l avemŭ orânduitŭ la moşia Pătróia i Băsesci ale sfinteĭ Metropolii, ne arétă că locuitoriĭ ce se afla şeḑĕtorĭ pe aceste moşiĭ, nu voĭescŭ să-şĭ facă obicĭnuita clacă în lucru, ci cerŭ să o plătéscă în banĭ 90 pe anŭ de casă ; asemenea şi pentru obicĭnuita dijmă, nu se supunŭ a o da din tóte deplinŭ, după obiceiulŭ pământuluĭ : din bucate, din legume, din póme şi altele căte se maĭ află, ci stă cu împotrivire ; pentru care fiindŭ-că aceste moşiĭ calcă cu hotarele lorŭ, atâtŭ în judeţulŭ Vlaşca, cât şi în judeţulŭ Dâmboviţa, rugămŭ pe Măria ta să fie luminată porunca Înălţimeĭ téle către D-lorŭ boeriĭ ispravnicĭ din amêndoue aceste judeţe, ca să-ĭ facă pe locuitorĭ să-şĭ facă claca, după obiceiulŭ pământuluĭ, pe anŭ ḑile douĕ-spre-ḑece, iar să nu o dea în banĭ precumŭ o cerŭ eĭ, fiindŭ-că avemŭ trebuinţă de lucru acolo ; aşişderea şi pentru dijmă, să-ĭ aducă la cunoscinţă a şi o respunde fieş-care din tóte deplinŭ după obiceiulŭ vechiŭ ; de acésta rugămŭ pe Măria ta şi aniĭ Mărieĭ téle de la Domnulŭ Dumneḑeŭ rugămŭ se fie mulţĭ şi norociţĭ. 1893 Aprilie 8. (subscrierea grecesce).

Io Alecsandru Constandinŭ Moruzi Vvd.

Ne odihnindu-se Căsciorenii, aŭ eşitŭ la Divanŭ înaintea Domniei mele, faţă cu Stanŭ epitropu Mănăstireĭ Căsciórele, unde amŭ făcutŭ Domnia mea de osebită cercetare cu amĕnuntulŭ, în câtŭ petru madéua fênuluĭ, fiindŭ-că după cercetarea din faţa loculuĭ, s'aŭ doveditŭ, că aŭ cositŭ în liveḑile Mănăstireĭ, dĕr ne avêndŭ Stanŭ Postelniculŭ deslușită dovadă, că 20 de care aŭ fostŭ, iar nu maĭ puţinŭ şi locuitoriĭ ḑicŭ, că numaĭ ḑece aŭ cositŭ, de aceea hotărîmŭ Domnia-mea, ca să-ĭ plătéscă Căsciorenii numaĭ cincĭ-spre-ḑece care tal. 2, iară pentru douĕ sute cincĭ-ḑecĭ baniţe porumbŭ dijmă de anţĕrtŭ, acésta fiindŭ din pricină din egumenia luĭ Macarie, care le-aŭ şi iertat-o, rĕmânŭ Căsciorenii apĕraţĭ şi nesupĕraţĭ de către Stanŭ, şi Stanŭ să 'şĭ caute cu Macarie prin judecată, fără numaĭ dijma porumbululuĭ de anŭ şi estimpŭ de vreme ce Căsciorenii ḑiseră, că s'aŭ plătitŭ rânduri şi Stanŭ tăgăduesce, aşişderea şi pentru claca i dijmă din grădinĭ şi luarea dijmeĭ, pentru acésta poruncimŭ Domnia mea D-vóstre ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ, să aveţĭ a orândui unŭ boerinaşĭ cu pracsisŭ la faţa loculuĭ, carele prin carte de blăstemŭ să

vĕḑutŭ, maĭ alesŭ sub Mavrogheni, marĭ abaterĭ de la vechile nizamurĭ, în favórea ţĕranuluĭ.

---

facă cercetare şi după cartea Domnieĭ mele, ce deosebitŭ s'aŭ făcutŭ, după condica Divanuluĭ urmândŭ, câtă dijmă se va dovedi că nu ş'aŭ dat-o după condică la Mŏnăstire, să se împlinéscă de orânduitulŭ mumbaşirŭ, sluga Domnieĭ mele aprodŭ vătăşescŭ, iară cu maĭ multŭ să nu fie supĕraţĭ; asemenea poruncimŭ Domnia mea D-vóstră ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ: cheresteaua ce taie locuitoriĭ din pădurea Căscióreloru ce nu se póte ḑeciui, ad: luntre, téscurĭ, ca după cum se va fi urmândŭ obiceiulŭ la alte asemenea păduriĭ prin prejurŭ, din care facŭ locuitoriĭ acestŭ felŭ de cherestele, să le facă şi lorŭ învoială cu epitropulŭ Mŏnăstireĭ, care să o dea în scrisŭ spre a se sci Nizamulŭ ce aŭ datŭ, a urma şi de acumŭ înainte, şi în urmă orânduitulŭ D-vóstră boerinaşĭ ce-lŭ veţĭ trămite la faţa loculuĭ, să aibă a ămbla cu epitropulŭ Mŏnăstireĭ, pe moşie, să le aréte locuitoriloru carĭ sunt liveḑile Mŏnăstireĭ de a se feri de ele şi să le dea însăşĭ lorŭ fieş-căruia şi lorŭ locŭ de fâneţe a-şĭ face şi eĭ obicĭnuitulŭ nutreţŭ, care să le facă sciute de a nu se întâmpla pricinĭ maĭ multŭ şi ca să nu rămâe nicĭ eĭ lipsiţĭ; iară pentru unŭ puţŭ ce ḑiseră Căscioreniĭ, că l'aŭ făcutŭ eĭ cu cheltuiala lorŭ şi Stanŭ l'ar fi dărâmatŭ, de vreme ce spre a se îndrepta ḑise Stanŭ că l'arŭ fi dărămatŭ cu scirea judecăţeĭ isprăvnicescĭ, fiindŭ-că l'ar fi făcutŭ Căscioreniĭ în grădina Mŏnăstireĭ, stricândŭ gardulŭ grădineĭ şi de aceea n'aŭ pututŭ suferi una ca acésta, să se facă cercetare la faţa loculuĭ, şi de se va dovedi că n'aŭ fostŭ puţulŭ în grădina Mŏnăstireĭ făcutŭ, atuncĭ să se îndatoreze Postelniculŭ alŭ face puţulŭ la locŭ precum aŭ fostŭ, şi aşĭa se póte, îndreptându, după cum poruncimŭ Domnia mea, să ne aducă orânduitulŭ mumbaşirŭ réspunsulŭ de tótă urmarea şi Nizamulŭ ce s'aŭ datŭ de către D-vóstră Ispravnicilorŭ, dându D-vóstre şi la mânele amândorora părţilorŭ în scrisŭ alegerea şi Nizamulŭ ce aţĭ datŭ pentru fieş-care madea. 1793 Noem. 16.

Prea Înălţate Dómne.

Pe acéstă alegere a judecăţiĭ Depertamentuluĭ ne rămăindŭ odihniţĭ Voicu Dobre şi Constantin Vechilĭ şi celorŭ l-alţĭ locuitorĭ de la Căscióre sud. Vlaşca, zapciulŭ celŭ orânduitŭ din luminată porunca Mărieĭ tale i-aŭ adusŭ şi înaintea nóstră, faţă cu Stanŭ Postelniculŭ Epitropulŭ Mŏnăstiriĭ Căsciórele, unde după cercetarea ce făcurămŭ şi noĭ, măcarŭ că numiţiĭ locuitorĭ tăgăduia ḑicêndŭ că acelea 20 care fênŭ nu le-aŭ cositŭ eĭ din liveḑile Mŏnăstireĭ, ci dintr'ale lorŭ curăturĭ, dară în potrivă vĕḑumŭ la mâna Epitropuluĭ cercetarea ce s'a făcutŭ de zapciul Plăşiĭ în faţa loculuĭ, din porunca Ispravnicilorŭ, în care se arétă, că cu ómeniĭ bĕtrânĭ la faţa loculuĭ s'aŭ doveditŭ, că livedea care aŭ fostŭ cosit-o săteniĭ este bunŭ al Mŏnăstireĭ, şi deosebitŭ vĕḑumŭ şi însciinţarea ce face către Măria ta Dumnéluĭ Medel. Grigorasco Greceanu, încă de la 18 ale trecutuluĭ Augustŭ, fiind Ispravnicŭ Judeţuluĭ, prin care arétă, că numiţiĭ săteni, pentru acelea 20 care fênŭ altă nimica înpotrivire la cererea Epitropuluĭ n'aŭ făcutŭ, decâtŭ aŭ cerutŭ să facă sulgiŭ, din care acestea rĕmâne doveditŭ, că acelea 30 care fênŭ le-aŭ cositŭ din chiar liveḑile Mânăstireĭ, şi fiindŭ că l'aŭ cositŭ rĕŭ şi fără dreptate, rĕmânŭ datorĭ, ca orĭ să-lŭ pună la locŭ, séŭ să-lŭ plătéscă la Mŏnăstire, însă carulŭ po. tal. doĭ, precum aŭ găsitŭ Depertamentulŭ cu cale,

Drepturile proprietăţeĭ faţă cu ţĕranulŭ se menţinŭ energicŭ sub A. Moruzi. Aşĭa ţĕraniĭ sunt opriţĭ de a se strĕmuta de pe moşiĭ. [1]

---

iară nu po. tal. treĭ, precum s'aŭ fostŭ hotărîtŭ la faţa loculuĭ; iară pentru dijma porumbuluĭ de anţărţŭ rĕŭ o cere numitulŭ Epitropŭ, nefiindŭ din vremea Epitropieĭ séle, ci din vremea Egumenieĭ luĭ Macarie, şi însuşĭ Macarie înaintea judecăţeĭ se vede că i-aŭ ertatŭ a nu o maĭ cere, iară pentru rĕmăşiţa de dijma porumbuluĭ de anŭ şi de estŭ timpŭ, care numitulŭ Epitropŭ o cere cu cuvêntŭ că nu i-aŭ datŭ dijma deplinŭ, iară locuitoriĭ se apĕrară ḑicêndŭ, că dijma aŭ dat'o deplinŭ şi anŭ şi estimpŭ, şi n'aŭ să maĭ dée nimicŭ, cum şi pentru asupréla ce ḑicŭ că li s'arŭ fi făcêndŭ de numitulŭ Epitropŭ la clacă, i la luarea dijmeĭ, i la legumele şi pómele de prin grădinĭ, găsimŭ cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ Téle către D-lorŭ Ispravniciĭ Judeţuluĭ, ca puindŭ înainte-le luminata poruncă Mărieĭ Téle, care este după cond. Divanuluĭ cuprinḑĕtóre anume de tóte celea ce sunt drepte, şi obicĭnuite ale stăpânuluĭ moşieĭ, să facă apoĭ la faţa loculuĭ cercetare prin carte de blăstemŭ, şi pentru câte drepturĭ ale moşieĭ se va dovedi că sunt obicĭnuite şi chiar după cond. Divanuluĭ, şi locuitoriĭ cu rĕutate nu se supunŭ a le împlini, să-ĭ apuce să împlinéscă fără de voia lorŭ, cum şi de-ĭ va fi asuprindŭ numitulŭ Epitropŭ cu cereriĭ maĭ multŭ peste cond. să-ĭ apere a nu-ĭ supĕra maĭ multŭ peste celea ce este dreptulŭ să dée, iară pentru lemnele ce taie numiţiĭ sătenĭ din pădurea Mŏnăstireĭ, şi se jăluescŭ că numitulŭ Epitropŭ pentru ḑeciuiala lemnelorŭ le-ar fi cerêndŭ banĭ, iar nu primesce lemne; împotriva cărora rĕspunsă şi Epitropiĭ ḑicêndŭ, că şi acelea lemne nu le taie pentru a lorŭ trebuinţă, ci pentru neguţitorie de facŭ luntrĭ şi le vêndŭ şi pentru facerea uneĭ luntre, trebuinţa este să taie din pădurea M-reĭ cincĭ copacĭ, decĭ cândŭ facŭ ḑece luntre este cu lesnire, că daŭ o luntre ḑeciuială, dar când facŭ maĭ puţine de ḑece, caută să i se plătéscă dreptul M-reĭ cu banĭ; pentru acéstă pricină a tăiatuluĭ lemnelor de către sătenĭ din pădurea Mŏnăstireĭ este şi la Căscióre, fiindŭ una din pădurile carĭ sunt slobode, iară nu din celea poprite, aŭ volnicia să taie lemne, pentru verĭ ce feliŭ de cherestele carĭ facŭ pentru vînḑare, dândŭ însă ḑeciuiala din tóte acelea cherestele, care este dreptulŭ Mŏnăstireĭ; dară fiind că după arĕtarea Epitropuluĭ, care fu netăgăduitŭ şi de sătenĭ, că facŭ lucrurĭ de lemnŭ care nu este cu putinţă a se ḑeciui, adecă téscurĭ séŭ şi alte ca acestea, pentru acestea cherestele ce nu se potŭ ḑeciui, găsimŭ cu cale, ca D-lorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ să-ĭ invoiască, ca să-ĭ plătéscă dreptulŭ Mŏnăstireĭ cu banĭ, iară din cherestelele câte se potŭ ḑeciui, ad. nuele, scândurĭ, parĭ şi alte ca acestea, să dée ḑeciuială din ḑece una, după obiceiŭ; iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne la Măria Ta. 1793. Noem. 8.

Vel Banŭ Racoviţă, Vel Vornicŭ Moruzi, Vel logf. Ghica.

Cond. XXV. Fila 106.

1. Iacă unŭ actŭ relativŭ la nestrĕmutarea locuitorilorŭ:

Anafora în dosulŭ jălbeĭ sătenilorŭ de la Slănicŭ, ca să cerceteze Ispravniciĭ pentru locŭlŭ ce sunt şeḑĕtorĭ, de este după cum se jăluescŭ.

Prea Înălţate Dómne,

După acéstă jalbă ce amŭ datŭ Mărieĭ Téle în postulŭ Pasceluĭ cerêndŭ a fi sloboḑĭ ca să ne aşeḑămŭ cu locuinţa la sud Dâmboviţa, fiindŭ-că unde

Aşĭa vêndarea de vinŭ şi de rachiŭ rĕmâne în privilegiulŭ proprietăţeĭ. [1] Aşa vêndarea de carne la scaune este iarăşĭ unŭ privile-

şedemŭ până acum, la Sud Muscelŭ, Dumneḑeŭ scie cu câtŭ necazŭ ne petrecemŭ viaţa, ne avêndŭ locŭ de hrană, fiind munte şi pétră, care treĭ anĭ sunt de când suntemŭ muritorĭ de fóme, cumpărândŭ bucate de la altă parte, maĭ alesŭ că astă-véră aŭ venitŭ potopŭ de apă mare din munte şi aŭ înecatŭ totŭ loculuĭ, cu care jalbă fiindŭ orânduiţĭ la Dumnéluĭ vel Vist. ni s'aŭ făcutŭ luminată poruncă către D-lorŭ Ispravniciĭ aceluĭ judeţŭ ca să cerceteze şi să însciinţeze şi mergêndŭ după însciinţarea ce aŭ făcutŭ, vedemŭ că nu suntemŭ sloboḑĭ, ci fiind-că luminate Dómne, a maĭ trăi în acea parte de locŭ nu putemŭ, că suntemŭ muritorĭ de fóme împreună cu copiiĭ, ne rugămŭ Mărieĭ Téle, să avemŭ voie, ca să ne mutămŭ la sud. Dâmboviţa, unde să fimŭ şi îndestulaţĭ de hrana nóstră, şi să putemŭ rĕspunde şi dajdia visterieĭ Mărieĭ Téle şi mare pomană va fi Mărieĭ Téle.

Robiĭ Mărieĭ Téle, noĭ satul Slănicu Ungureniĭ străinĭ, Sud Muscelŭ.

D-ta vel Vist. teorisindŭ jalba acésta, să cercetezĭ cererea lorŭ de este împotriva ponturilorŭ visterieĭ, séŭ de este după orânduiala visterieĭ şi să arĕţĭ Domnieĭ mele. 1793 Maiŭ 11.

Biv vel Stolnicŭ.

Io Alesandru Cost Moruzi Vod.

Dumnevóstră Ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ veţĭ vedea cererea acésta ce facŭ jăluitoriĭ cum şi acéstă anafora a Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boeruluĭ Domnieĭ mele vel Vist. pentru care vĕ poruncimŭ, să aveţĭ a face cercetare cu mare scumpătate, câţĭ ómenĭ ungurenĭ sunt şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie Slănicŭ şi de este loculuĭ moşieĭ aceştia acestŭ fel de munte şi petrosŭ, încât să nu se pótă hrăni ómeniĭ pe dânsa şi pentru care pricină maĭ multŭ se stenahorisescŭ, de nu se pot suferi a maĭ fi cu locuinţa acolo într'acea moşie ? şi de maĭ sunt pe acéstă moşie locuitorĭ şi alţĭ ómenĭ pământenĭ şi cum aceĭ pot locui pe dânsa, iară ungureniĭ să nu se sufere ? de tóte, pe largŭ să însciinţaţĭ Domnieĭ mele. 1793 Maiŭ 15.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ Téle am cercetatŭ jalba şi cererea lor şi aceştia sunt ceĭ ce caută a se aşeḑa pe moşia luĭ Hagi Dimitrache Papazolu ot. Sud. Dâmboviţa; cererea lorŭ este împotriva ponturilorŭ ce sunt date la aşeḑământŭ, de vreme ce aşeḑământuluĭ i-aŭ apucatŭ în Sud Muscelŭ, ci rămâne la milostivirea şi hotărîrea Mărieĭ Téle. 1793 Maiŭ 14.

Cond. XX, Fil. 144.

Vel Vist.

1. Iată unŭ actŭ constatătorŭ :

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

Cinstitŭ şi credinciosŭ Boerulŭ Domnieĭ mele Hatmane Caragea, Caimacamŭ Craioveĭ, veĭ vedé Anaforaua iubitoruluĭ de D-ḑeŭ Episcopŭ Rômniculuĭ,

giŭ.[1] Aşĭa locuitoriĭ sunt opriţĭ de a culege paţachină din pădure, avênd

pentru care poruncimŭ Dumitale, să cercetezĭ şi pliroforisindu-te, că locuitoriĭ facŭ urmărĭ cu vênḑare de vinŭ şi rachiŭ pe moşiile Episcopieĭ, fără de voïe de la orânduiţiĭ Episcopieĭ, împotriva obiceiuluĭ şi a privileghiuluĭ ce aŭ stăpâniĭ de moşiĭ după condica Divanuluĭ, să daĭ poruncile D-tale la toţĭ unde se cuvine, pentru tóte moşiile episcopescĭ, de a fi locuitoriĭ opriţĭ, ne-îngăduindu-ĭ a face urmărĭ împotriva condiceĭ Divanuluĭ, spre a-şĭ avea Episcopia dreptăţile şi folosurile moşiilorŭ séle. 1793, Mart. 30.

Prea Inălţate Dómne,

Cu smerită şi plecată Anafora supĕrŭ auḑulŭ Mărieĭ tale, că sfînta Epispie a Rŏmniculuĭ, are moşiĭ la câte cincĭ judeţe ot. preste Oltŭ şi locuitoriĭ de prin sate carĭ sunt pe acelea moşiĭ, numaĭ din îndrăznéla lorŭ fără de scirea şi voïa Episcopieĭ, punŭ vinŭ şi rachiŭ de vîndŭ prin cârciume, nevrêndŭ să socotéscă pe Episcopie ca o stăpână ce este întru nimic; ci pentru acésta, ca uniĭ ce se arétă cu atâta împotrivire şi peste obiceiulŭ pământuluĭ şi maĭ vêrtosŭ ca să nu care cumva din nebăgarea lorŭ de sémă, să se întâmple şi alte împresurărĭ maĭ marĭ asupra acestorŭ moşiĭ, fiindŭ depărtate una de alta, cu smerenie rogŭ buna mila Mărieĭ tale, spre a nu rĕmânea sfânta casă isterisită de dreptulŭ sĕŭ, ci să fie luminată porunca Mărieĭ tale, către Dumnélorŭ Boeriĭ Ispravnicĭ aĭ judeţelorŭ, de a nu maĭ îngădui pe uniĭ ca aceia, să se aréte cu acestŭ felŭ de împotriviriĭ şi obrăznicie, ci să opréscă şi să i supuïe, ca să vênḑă numaĭ vinurile şi rachiulŭ sfinteĭ Episcopiĭ pe la tóte numitele moşiĭ, precum dintru începutŭ s'aŭ urmatŭ; şi aniĭ Mărieĭ tale rogŭ de la Domnulŭ D-ḑeŭ, să fie mulţĭ şi norociţĭ. — 1793, Mart. 26.

Alŭ Mărieĭ tale către D-ḑeŭ apururea ferbinte rugătorŭ, şi prea plecată smerită slugă ot. Ròmnicŭ.

Nectarie.

Cond. XXIV, Fila 51.

1. Iată unŭ actŭ de asemenea natură :

Anaforaoa Schituluĭ Bobocĭ sud. Saac pentru unŭ scaunŭ de carne, i o cârciumă, ce aŭ făcutŭ nesce locuitorĭ spre paguba schituluĭ.

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvd.

De vreme ce nu este nicĭ pe moşia lorŭ, nicĭ în satulŭ lorŭ, ci sunt pe moşia Schituluĭ, bine aŭ judecatŭ Ispravniciĭ, şi întărimŭ Domnia mea, ca dupe acéstă anafora să se urmeze. 1793. Sep. 2.

Vel Logof.

—

Prea Inălţate Dómne,

După jalba ce aŭ datŭ la Inălţimea ta protosinghelulŭ sfinteĭ Episcopiĭ Buzĕu chirŭ Dionisie, arĕtândŭ pentru schitulŭ ce se numesce Bobociĭ dintr'acestŭ judeţŭ, pe care moşie sunt viĭ de otaştină, unde are schitu şi scaunŭ de

sătenii dreptulŭ numaĭ de a lua din pădure lemnulŭ ce este de trebuinţă caselorŭ, fără plată. [1]

---

carne, care până în vremea numiţilorŭ 'lŭ stăpânea, iară de atuncĭ încóce sculându-se unŭ Banŭ cu frate-sĕŭ Popa Stanŭ, Mateiŭ i cu alţĭ moşnenĭ, şi unŭ Petco neguţitoriu, aŭ făcutŭ scaune pe popórele schituluĭ şi taie carne la vremea culesuluĭ, din care pricină s'aŭ părăsitŭ scaunulŭ schituluĭ; deosebĭ de acésta aŭ făcutŭ numiţiĭ moşnenĭ călugărenĭ aŭ făcutŭ şi o cârciumă pe hotaru moşieĭ Schituluĭ din care pricină stă cârciuma Schituluĭ închisă şi până acum; pentru care prin luminată pecetea Inălţimeĭ Téle ni se poruncesce, ca la tóte acestea să cercetămŭ, şi pentru fieş-care madea să dămŭ în scrisŭ celea cu cale, dreptatea Episcopieĭ să-şĭ afle îndestularea. După Inalta porunca Inălţimeĭ Téle amŭ orênduitŭ unŭ boerinaşŭ din partea loculuĭ, şi după cercetarea ce aŭ făcutŭ, faţă fiindŭ atât numiţiĭ moşnenĭ călugărenĭ, cât şi protosinghelulŭ sfinteĭ Episcopiĭ, ne arétă in scrisŭ, că aducêndŭ patru mărturiĭ, anume Popa Petculŭ, i Popa Négulŭ, i Oprea Mămăligă şi Pârvulŭ Voiciloiu, ómenĭ bĕtrânĭ ca de anĭ cinci-ḑecĭ şi şése-ḑecĭ, aŭ arĕtatŭ, cu frica luĭ Dumneḑeŭ, cum că nicĭ de cum n'aŭ pomenitŭ pe aceştĭ moşnenĭ călugărenĭ să aibă cârciumă şi scaunŭ de carne într'acelŭ locŭ unde aŭ făcutŭ, ci eĭ în silnicie de vr'o câţĭ-va anĭ în care s'aŭ îndemnatŭ de aŭ făcutŭ, care după mărturia ce daŭ maĭ susŭ numitele mărturiĭ, găsimŭ şi noĭ cu cale, că numitulŭ schitŭ alŭ sfinteĭ Episcopiĭ Buzĕŭ, să aibă a ţinea cârciumă şi scaunŭ de carne în loculŭ care aŭ avutŭ din vechime, şi numiţiĭ moşnenĭ călugărenĭ cu totulŭ să lipséscă a nu maĭ ţinea scaune de carne séŭ cârciume, ca uniĭ ce rĕŭ şi fără de cale aŭ făcutŭ acéstă urmare, ne fiindŭ pe moşia lorŭ, nicĭ în satulŭ lorŭ; iară hotărîrea cea desăvârşitŭ remâne a se face de către Inălţimea ta. — 1793, Augustŭ 22.

Costandinŭ Movilă. Gheorghe Armaşŭ.

Cond. XXIV, Fila 398.

1. Iată documentulŭ relativŭ la paţachină şi păduri:

Anaforaoa Dumnéluĭ vel Logf. pentru paţachina de pe moşia Dumnéluĭ Frăsinetulŭ, din sud Ilfovŭ, ce o culegŭ locuitoriĭ de acolo în silă.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

Fiindŭ-că şi din condica Divanuluĭ pentru obiceiurile moşiilorŭ scrie, cum că locuitoriĭ ce sunt şeḑĕtorĭ însişĭ pe acea moşie, carĭ clăcuescŭ şi daŭ dijmă, aŭ voĭe numaĭ pentru celea ce sunt de trebuinţă caselorŭ lorŭ, cum nuele, parĭ şi alte mĕnunţişurĭ, fără plată, iară celea ce sunt pentru alişverişŭ şi pentru vênḑare pe banĭ, nu sunt volnicĭ fără de voĭe de la stăpânŭ şi fără de plată, cum şi de copacĭĭ ceĭ ce facŭ ródă sunt opriţĭ, iar alţĭ locuitorĭ de pe alte moşiĭ, carĭ clăcuescŭ şi-şĭ daŭ dijma unde şedŭ, n'aŭ voĭe; fără de voĭe şi sloboḑenia stăpânuluĭ, nu potŭ dar, după acéstă orânduială a condiceĭ, nicĭ locuitoriĭ împrejuraşĭ, cum nicĭ însişĭ ceĭ şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie a culege paţachina aceluĭ crângŭ, ca lucru ce este de alişverişŭ, care se cuvine a stăpânuluĭ moşieĭ, precum nicĭ altulŭ ca unulŭ ce face ródă de alişverişŭ; pentru aceea dară poruncimŭ D-vóstră Ispravnicilorŭ, să înfăţişaţĭ pe aceĭ locuitorĭ

Păşunatulŭ viteloru ţéranilorŭ încă aŭ datŭ adese ocasiune de

cu vechilulŭ D-luĭ vel Logf. să cercetaţĭ şi după acésta orânduială urmându, să faceţĭ şi împlinirea dreptuluĭ acestuĭ folosŭ, ce este alŭ stăpânuluĭ moşieĭ, şi să înscinţaţĭ Domnieĭ mele pricina, ca să dămŭ şi de acum înainte Nizamulŭ prin osebită cartea Domnieĭ mele. — 1793, Aug. 9.

Vel. Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecată anafora arĕtămŭ Mărieĭ tale, că pe moşia mea Frăsinetŭ din sud Ilfovŭ, findŭ unŭ crânguleţŭ ce se numesce Ciorulésa, roditoriu de paţachină, nu numaĭ săteniĭ ce locuescŭ pe acéstă moşie, ci şi alte sate de prin prejurŭ, apururea, cu silnicie, iarna 'lŭ taĭe pentru lemne, iară vara 'lŭ culege de acea paţachină, fără a avea vre-o volnicie de la mine, ca să-lŭ taĭe, séŭ să-lŭ culégă; pentru care, atât în aniĭ trecuţĭ, cum şi estimpŭ vrêndŭ să-ĭ poprescŭ a nu mĕ mai păgubi de acestŭ venitŭ, ce este dreptŭ alŭ moşieĭ mele, eĭ m'aŭ înscinţatŭ că de voĭescŭ să le rĕspunḑŭ plata, culesuluĭ pe suta de oca po tal. 30, precum le-amŭ şi rĕspunsŭ estimpŭ cu numitŭ preţŭ, pentru care fiindŭ-că eĭ nu contenescŭ a face acéstă silnicie cu urmare, mĕ rogŭ Mărieĭ tale, ca pentru silnicia lorŭ, şi pentru paguba ce pururea mi se pricinuesce de către maĭ susŭ numiţiĭ, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-lorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să-ĭ înfăţişeze cu vechilulŭ meŭ şi prin drĕptă judecată să mi se facă împlinire de paguba ce-mĭ pricinuescŭ şi să-ĭ supue prin deosebită cartea Mărieĭ tale, ca de acumŭ înainte a nu maĭ cuteza a maĭ tăia acestŭ crângŭ şi a culege în silnicie paţachina, cunoscutŭ findŭ înţelepciuneĭ Mărieĭ tale, că ca unŭ rodŭ ce ese din moşia mea, este şi dreptu meŭ; acésta mĕ rogŭ Mărieĭ tale, iară aniĭ Mărieĭ tale de la Dumneḑeŭ să fie mulţĭ şi fericiţĭ. — 1793, Aug. 8.

Plecată slugă, *Scarlatŭ Ghica vel Logof.*

Zem Vlascoie : Dumnévóstră ot sud. Ilfovŭ sănĕtate, vĕ facemŭ în scire, că după arĕtarea ce aŭ făcutŭ Domnieĭ mele prin anafora de la trecuta luna luĭ Augustŭ, D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Scarlatŭ Ghica vel logf. cum că pe moşia D-luĭ *Frăsinetului* dintr'acelŭ judeţŭ, fiindŭ unŭ crânguleţŭ, ce se numesce Ciurulésa, roditorŭ de paţachină, nu numaĭ săteniĭ ce locuescŭ pe acésfă moşie, ci şi alte sate de prin prejurŭ apururea cu silnicie îlŭ taĭe pentru lemne, iară vara îlŭ culege de acea paţachină, fără a avea vre-o volnicie de la D-luĭ, vi s'aŭ datŭ porunca Domnieĭ mele, ca să înfăţişaţĭ pe aceĭ locuitorĭ cu vechilulŭ D-luĭ vel Logf. să cercetaţĭ pricina şi să înscinţaţĭ Domnieĭ mele, după care ne-aŭ venitŭ anafora de la Dumnévóstră, de la Noembrie trecutŭ, întru care scrieţĭ şi arĕtaţĭ Domnieĭ mele, cum că înfăţişându pe locuitorĭ cu vechilulŭ D-luĭ vel Logf. nu aŭ tăgăduitŭ de culegerea aceĭ paţachine de estimpŭ, cum că eĭ înşuşĭ cunoscêndŭ că aŭ urmatŭ fără de cale, în vreme ce acestŭ folosŭ de alişverişŭ trebue să fie a stăpânuluĭ moşieĭ, s'aŭ nvoitŭ de a întórce preţulŭ aceĭ paţachine pe jumĕtate, dându şi zapisŭ la cancelaria judeţuluĭ de a se feri ca fără de voĭe de la D-luĭ vel Logf. să nu se maĭ îndrăsnéscă a maĭ culege altă dată paţachină; decĭ pentru păţania de estimpŭ are a se urma după isbrănirea şi învoirea ce

procese séŭ macar de jalobe de la locuitorĭ. Aşĭa sunt actele ce dămŭ aci în note. [1]

---

aţĭ făcutŭ D-luĭ, şi după zapisulŭ locuitorilorŭ ce aŭ datŭ, spre a plăti preţulŭ pe jumĕtate, ferindu-se de acum înainte, ca fără voĭa şi tocméla de la Dumnéluĭ vel Logf. stăpânulŭ moşieĭ să nu îndrăsnéscă a maĭ culege altă dată, iară pentru arĕtarea ce face D-luĭ, cum că locuitoriĭ cu pricina de lemne pentru focŭ, taĭe şi strică acestŭ crângŭ care arĕtaţĭ că este roditorŭ de paţachină, poruncimŭ D-vóstră ca să daţĭ nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ, făcêndu-le zaptŭ de a nu maĭ tăia, fără a nu fi însă nicĭ eĭ popriţĭ, adică ceĭ ce locuescŭ pe acéstă moşie, de lemne pentru focŭ, spre trebuinţa însăşĭ a caselorŭ din lemnele celea neroditóre, după coprinderea condiceĭ Divanuluĭ, ci să se păzéscă şi dreptulŭ folosŭ a stăpânuluĭ moşieĭ, şi nicĭ locuitoriĭ să nu fie isterisiţĭ de trebuinţa caselorŭ lorŭ din lemnele neroditóre. — 1793, Decem. 7.

Cond. XXIII, Fil. 184.

1. *Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ sătenilorŭ Cerăşanĭ sud. Teleormanŭ cu egumenulŭ mŏnastireĭ Comana, că li se cere de mŏnastire havaet nesuferitŭ pentru păşunea vitelorŭ lorŭ.*

Prea Inălţate Dómne,

Jăluimŭ Mărieĭ tale, că în vara acésta nefăcêndŭ nutreţe de vite, ne am dus cu caĭ, cu boĭ, cu vacĭ, cu capre şi orĭ-ce vite amŭ avutŭ la baltă pe moşia mŏnastireĭ Comaneĭ, şi ni se cere de vită unŭ nesuferitŭ havaetŭ; ne rugămŭ să avemŭ dreptate a ni se da unŭ hotărîtŭ preţŭ ce havaetŭ să dămŭ după sărăcia nóstră, şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Robiĭ Mărieĭ tale: *Badea, i Riţea, i Stanŭ Diaconulŭ, i Marinŭ Diaconulŭ, i Pătraşcu, i Alecsandru, Ionŭ şi Stanŭ de Cereşanĭ sud. Teleormanŭ.*

D-ta vel Vist. D-ta vel. Logf. de ţéra de josŭ, să cercetaţĭ şi în ce chipŭ veţĭ găsi să ne arĕtaţĭ în scrisŭ cu anafora, prin zapciulŭ vătăşescŭ de Visterie. 1794, Decem. 19.

Io Alecsandru Moruzi Vvd. i gpd. Zem. Vlahscoie.

Aşa să urmaţĭ, pentru care poruncimŭ Dumnévóstră ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ, să arĕtaţĭ porunca acésta egumenuluĭ Comănénulŭ, ca împotrivă să nu supere pe jăluitorĭ şi D-vóstră să apĕraţĭ. 1794, Decem. 22.

Vel Logf.

Prea Inălţate Dómne!

După luminată porunca Mărieĭ tale amŭ teorisitŭ jalba acésta ce aŭ datŭ Inălţimeĭ tale o sémă de locuitorĭ ce aŭ vite de la satulŭ Cereşanĭ din sud. Teleormanŭ, şi întrebându-ĭ cu ce s'ar mulţămi eĭ, a plăti pentru hrana acestorŭ vite? şi ḑiseră că sunt mulţămiţĭ, ca de vită mare, adică vacă, boŭ, calŭ,

Ba une-orĭ, după ce ţĕraniĭ îşĭ făcéŭ fînulŭ pentru ĭernateculŭ vitelorŭ lorŭ, se treziaŭ că li se ié fînulŭ nu numaĭ pentru grajdurile domnescĭ. Cutezară locuitoriĭ din satulŭ Gruiu să reclame contra uneĭ asemenea requisiţiunĭ, în N-bre 1794, dar dreptate nu li se făcu. Se póte vedé acésta din actele ce dămŭ în note. [1]

---

să dée parale patru, iară de vită mică, adică capră, óĭe, să dée parale douĕ, afară de mânzĭ şi viţeĭ; a cărora cerere fiind-că se asémuesce şi cu condica Divanuluĭ, unde ḑice pentru păşunea vitelorŭ, însă în vreme de vară; de aceea găsimŭ cu cale, ca nicĭ stăpânulŭ aceĭ moşiĭ să nu le pretendiriséscă peste orânduială, ci numaĭ estimpŭ să plătéscă precum maĭ susŭ se arétă, fiindŭ vreme de lipsă; părerea nóstră într'acestaşĭ chipŭ este, iar hotărîrea cea de sĕvĕrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. 1794, Decem. 21.

Vel Vist. Moruzi. vel Logf. Stirbeiŭ.

(Cod. XXVIII. pag. 63).

1. *Pricina unorŭ sătenĭ din satulŭ Gruiu; că li s'aŭ luatŭ fînulŭ celŭ cositŭ, pentru grajdiulŭ gospod. de zapciulŭ plăşeĭ.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd. i gpod. Zemb. Vlahscoie.

Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot sud. Ilfovŭ, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea anaforaoa acésta a D-vóstră, prin care fiind-că ne pliroforisiţĭ, cum că urmarea şi cererea jăluitorilorŭ de la Gruiu, aŭ fostŭ fără de cuvêntŭ, şi cum că îşĭ ĭaŭ maĭ vêrtosŭ fînulŭ celŭ trebuinciosŭ de a-şĭ rĕspunde datoria lorŭ, şi de a-şĭ hrăni şi vitele lorŭ, şi acesta îlŭ aŭ pentru alişverişŭ, poruncimŭ ca de la Clugerésa să li se plătéscă cositulŭ, şi fînulŭ să-lŭ dée Cluceresĕĭ. — 1794, Noem. 23.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

La trecuta luna luĭ Septembre, uniĭ din locuitoriĭ ot satulŭ Gruiu aŭ datŭ jalbă Mărieĭ tale cum că cosindŭ nisce fînŭ pe moşia mŏnastireĭ Gruiu să-lŭ dée în datoria lorŭ pentru grajdiulŭ gospod. le-aŭ luatŭ zapciulŭ plăşeĭ cincĭ care fînŭ fără nicĭ unŭ cuvêntŭ, şi ni se poruncesce de către Înălţimea ta ca să-lŭ împlinimŭ. Următorĭ fiindŭ luminateĭ poruncĭ, amŭ adusŭ pre zapciulŭ plăşeĭ, şi ḑicêndu-ĭ să dée fînulŭ jăluitorilorŭ înapoĭ, ne-aŭ arĕtatŭ că nicĭ l'aŭ luatŭ elŭ, nicĭ alŭ locuitorilorŭ este, fără decât Dumnéluĭ Cluceriu Calfoglu aflându-se ispravnicŭ, aŭ cerutŭ de la egumenulŭ Gruianŭ ca să-ĭ dée locŭ a-şĭ face câte-va care în liveḑile M-reĭ, şi orênduindu-lŭ pe dênsulŭ, fiindŭ M-rea într'acea plasă, aŭ mersŭ şi i-aŭ şi datŭ locŭ pocindu-lŭ cu semne, după obiceiŭ, omulŭ M-reĭ, care şi puindŭ ómenĭ să-lŭ cosósc̆ă asupra tómneĭ, când s'aŭ făcutŭ fînulŭ din plaiŭ, n'aŭ pututŭ să şéḑă napristanŭ acolo avêndŭ alte trebĭ ale plăşeĭ, ci aŭ lăsatŭ pe cositorĭ cu altŭ omŭ a cosi până unde eraŭ puse potcele, iară jăluitoriĭ de sineşĭ sculându-se aŭ gonitŭ pe cositorĭ şi aŭ cositŭ eĭ locului acela. In urmă luându zapciulŭ scire, aŭ mersŭ a-lŭ ridica, şi neîngăduindu-lŭ l-aŭ luatŭ şi l-aŭ datŭ la casele lorŭ.

Mai reproducemŭ în note două acte proprii a arĕta lămuritŭ hotarele drepturilorŭ proprietăţeĭ şi ale ţĕranilorŭ.

Primulŭ actŭ este anaforaoa sătenilorŭ Novacĭ, în procesulŭ lorŭ cu Petrea Sofragiu, pentru clacă şi alte obiceiurĭ, din Decembre 1793.

Unŭ *grecŭ, Caliarhu,* judecă pre bieţiĭ sătenĭ şi le respinge tóte cererile, găsindu-le nedrepte, nelegale!

Alŭ doilea documentŭ este relativŭ la procesulŭ dintre locuitoriĭ după Valea-Călugăréscă, cu nisce arnăuţĭ, carĭ ţinŭ în arendă moşia Cernătescĭ. [1]

După acésta vrêndŭ iarăşĭ să-lŭ ridice de la casele lorŭ, după porunca ce avé de la Dumnéluĭ Cluceriu, asemenea nu l-aŭ îngăduitŭ, şi aŭ venitŭ de aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale; pentru care neîncredinţându-ne numaĭ de la zapciŭ, amŭ cercetatŭ şi la casa D-luĭ Cluceruluĭ, şi ne adeverirăm atât de la Dumnéeĭ Clucerésa, cum şi de la egumenulŭ Gruianŭ, printr'acéstă adeverinţă ce ne-aŭ datŭ, cum că este datŭ Dumnéluĭ şi are trebuinţă de fînŭ avêndŭ caiĭ aicĭ; amŭ cercetatŭ şi pre sătenĭ de aŭ fînŭ a-şĭ rĕspunde datoria lorŭ la grajdulŭ gospod. şi dovedirămŭ că aŭ, atât pentru a-şĭ rĕspunde datoria, cum şi pentru vitele lorŭ, iară acesta le este de prisosŭ pentru alişverişŭ; decĭ nu lipsimŭ cu plecăciune a însciinţa Mărieĭ tale, iară aniĭ Înălţimeĭ tale, să fie mulţĭ şi fericiţĭ. 1794, Noem. 19.

Vintilă Priojbénu, ispravnicŭ.

Cond. XXVIII, pag. 4, II-a parte.

1. Iată aceste două documente:

Anaforaoa sătenilorŭ Novacĭ cu Petre Sofragiu pentru clacă şi alte obiceiurĭ ce le face la moşie, ce sunt şedĕtorĭ pre moşia Novaci din sud. Vlaşca.

Dumnévóstră Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, s'aŭ cetitŭ înaintea Domnieĭ mele, anaforaoa acésta şi vĕ poruncimŭ, ca numaĭ celea ce sunt orînduite după condica Divanuluĭ, acelea să se implinéscă; pentru care orânduimŭ Domnia mea mumbaşirŭ pe sluga Domnieĭ mele . . . . . ĭară celea-l-alte fiindŭ împotrivă şi preste orânduiala condiceĭ, aŭ să fie nesupĕraţĭ locuitoriĭ, şi aşĭa să daţĭ totŭ-dé-una mână de ajutoriu ca să-şĭ iée celea drepte ale moşieĭ, spre a nu se păgubi.— 1793, Decemb. 5.

Pré Înălţate Dómne,

După jalba ce aŭ datŭ Înălţimeĭ tale sătenii de la satulŭ Novaci, dintr'acestŭ judeţŭ Vlaşca, pentru Petrache Sofragiu, arendaşu moşieĭ Novaci, că atât moşiĭ şi părinţiĭ, cum şi eĭ aŭ locuitŭ pe numita moşie, şi de când s'aŭ cumpĕratŭ venitulŭ moşieĭ de pîrîtulŭ, nu urmézŭ dreptăţeĭ şi ponturilorŭ condiceĭ Divanuluĭ la obiceiulŭ pământuluĭ, ci caută să-ĭ isgonéscă din căminurile părintescĭ unde s'aŭ pomenitŭ, şi claca i-aŭ apucatŭ de aŭ făcut-o totŭ în ţilele de vară, ĭară nu rânduriĭ, după obiceiŭ, şi nu 12 ţile după poruncă, ci câte 13. Asemenea le-aŭ luatŭ şi carele de ĭ-aŭ căratŭ fînulŭ la Bucurescĭ, şi unde se scié datorĭ a face numaĭ o ţi cu caru, s'aŭ năpăstuitŭ încă cu

Reduceri din clacă pe moşiile mŏnastiresci, la carí sătenií se

câte o ḑi maí multŭ; dijma din vechime aŭ datŭ cu baniţa de 25 oca, ĭară acum le ĭa cu baniţa de oca 45; fînulŭ le cere să ié din 5 clăí una, şi din pricina luí vorŭ să le móră vitele de fóme; de la stupiní le cere de matcă câte parale douĕ; asemenea şi de râmătorí, de vită mare, de bătătură ĭarăşí câte douĕ parale; li se cere lucru ce n'aŭ avutŭ obiceiŭ; liveḑí de fînŭ ce aŭ avutŭ din vechime, fênŭ de iarbă li s'aŭ luatŭ, cerêndŭ a avea dreptate la tóte acestea, séŭ să li sĕ dée voíe a se muta pe altă moşie; într'a cărora jalbă ni se poruncesce de către Inălţimea ta, să cercetămŭ pricina acésta, şi când acelŭ cumpĕrătoriŭ de venitulŭ moşieí le va fi luatŭ maí multŭ peste condica Divanuluí şi obiceĭul pămêntuluí, negreşitŭ să'lŭ punemŭ a le întórce locuitorilorŭ înapoí, şi maí multŭ să nu fie supĕraţí peste obiceĭul pămêntuluí şi condica Divanuluí. Sciutŭ să fie Inălţimeí tale, că aicea la faţa loculuí, în satulŭ Novaci aflându-mĕ, luminateĭ poruncí următoriu fiindŭ, amŭ înfăţişatŭ pe pîrîtulŭ cumpĕrătoriu cu jăluitoriĭ, şi maí întêiŭ amŭ cerutŭ zapisŭ de cumpĕrătóre cu care stăpîneşte venitulŭ moşieí, şi ne arétă unŭ zapisŭ ot. lót 1792 Mart. 23, iscălitŭ de Nicolae Novăcénu stăpânu moşieí, în care se coprinde a stăpâni şi a-şí lua totŭ venitulŭ după obiceiŭ din orí-ce semĕnăturí, i din fĕnéţe din 5 una, nefiindŭ curăturí ale lorŭ, i 12 ḑile de clacă, i unŭ carŭ de lemne şi o găină la crăciunŭ; vinu şi rachiulŭ sĕŭ să se vêndă; din gropile de căsăbunĭ, să aibă a lua havaetŭ, după cum va fi grópa şi după obiceiŭ; primăvéra când se pun plugurile să are, orí din sătenií ce şedŭ pe moşie, orí din străiní, să aibă a clăcui cu plugu până nameḑi stăpânuluí moşieí; din zavae orí-cine va tăia, din 5 una; în potriva căruia zapis răspunseră jăluitoriĭ, că eí n'aŭ avutŭ obiceiŭ a clăcui 12 ḑile, ci numaí 4, i unŭ carŭ de lemne la Crăciunŭ şi o găină, şi dijmă li se lua cu baniţa oca 25, iară acumŭ li să ia cu baniţa maí mare, şi din fêneţe aŭ avutŭ obiceiŭ de da din ḑece una, iară acumŭ le ia din 5 una; la aceste arătărí i-amŭ întrebatŭ de aŭ vre-unŭ deosebitŭ aşeḑământŭ înscrisŭ de la stăpânulŭ moşieí şi răspunseră, că aşeḑământŭ în scrisŭ n'aŭ, dară maí nainte, în vremea moşilorŭ şi strămoşilorŭ, i părinţilorŭ aşĭa li se urma, atâtŭ cu claca cât şi cu dijma; la a cărora arătare judecata nu se putu îndestula, în vreme ce nu avu *apodicsis* în scrisŭ, şi nu rĕmâne arendaşu învinovăţitŭ la nimicŭ din celea ce aŭ jăluitŭ pîrîţiĭ, în vreme ce elŭ urméză după simfonia zapisuluí, şi dijmă le-aŭ luatŭ de pogonŭ 4 baniţe, cu baniţa înferată, care i s'aŭ datŭ de stăpânu moşieí; ceremŭ maí vêrtosŭ a i se face împlinire de lipsa ḑilelorŭ de clacă, în vreme ce pîrîţiĭ nu s'aŭ supusŭ a-í face câte 12 ḑile de clacă, ci numaí câte 4 şi i-aŭ dusŭ câte douĕ care de fênŭ în Bucurescí, din care unulŭ se socotesce dreptŭ unŭ carŭ de lemne ce sunt datorí a-í duce la Crăciunŭ, şi unŭ carŭ li se socotesce iară în ḑile de clacă la a cărora cercetare faţă fiindŭ şi Nicolae Novăcénu stăpânu moşieí, maí întâĭ ne arétă luminată carte deschisă ot. lót 1775 a Măriei sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ, în care se poruncesce a se apuca toţí sătenií ce vorŭ fi pe acéstă moşie Novaci, ca să-şí facă claca după obiceiŭ, câte 12 ḑile pe anŭ, cum şi dijmă din tóte semĕnăturile ce vor fi pe moşie să aibă a da din 10 una; vinŭ şi rachiŭ să nu fie volnicí a vinde sătenií, ci numaí stăpânulŭ moşieí; poruncindu-se şi către Ispravnicií judeţuluí, ca orí-care din sătení nu vorŭ fi supuşí acestorŭ ponturí, fără de voíe să'í supue. Maí arétă o anafora a veliţitorŭ boerí ot. lótŭ 1782, Iulie 7, întărită şi de răposatulŭ întru

deprinseseră încă de sub Domnia luĭ Mavrogheni, nu conveneaŭ mŏ-

fericire Nicolae Vodă Caragea, avêndŭ judecată înaintea D-lorŭ veliţilorŭ boerĭ cu Mihaiŭ Merulea şi Toma Ţivică, vechilĭ şi celor-l-alţĭ sătenĭ din satulŭ Novaci, pentru nesupunerea respundereĭ clăceĭ, i dijmeĭ din bucate şi vînḑarea de vinŭ i rachiŭ, şi se poruncesce cu orânduitŭ mumbaşirŭ, prin marafetulŭ boerilorŭ Ispravnicĭ de judeţ, ca la cercetarea ce va face în faţa loculuĭ, pre care va dovedi din sătenĭ, că nu s'aŭ supusŭ a'şĭ face claca şi a'şĭ da dijma pe deplinŭ cu voĭe, fără voĭe să-ĭ supue, cum şi câştigu ce se va dovedi din vinŭ i rachiŭ, să-l împlinéscă stăpânuluĭ moşieĭ, ne maĭ arétă şi altă anafora ot. lét 1785, Octom. 19, a D-lorŭ boerilorŭ dela depertamenturĭ unde aŭ avutŭ judecată, ĭarăşĭ cu unŭ Călinŭ omŭ vechilŭ şi celorŭ-l-alţĭ sătenĭ pentru vênḑarea de vinŭ, care anafora este întărită şi de Măria sa Mihaiŭ Vodă Şuţulŭ poruncindu-se ca ĭarăşĭ prin marifetu D-lorŭ Ispravnicii judeţuluĭ, să-şĭ afle împlinire de câştigulŭ vinuluĭ. Deosebitŭ de tóte acestea anaforale şi judecăţĭ ce aŭ avutŭ, unde la tóte ş'aŭ aflatŭ dreptatea, arĕtândŭ numitulŭ Nicolae Novăcénu şi prin graiŭ, că de rĕulŭ acestorŭ zurbagiĭ şi răsvrătitorĭ, satu nu este cu putinţă a-lŭ maĭ strînge şi a-lŭ face precum aŭ fostŭ, şi fără de a-l maĭ întreba, în silnicie s'aŭ pusŭ de ş'aŭ făcutŭ case tocmaĭ în temeiu liveḑilorŭ de fênŭ şi de pomĭ, dintr'a cărora pricină nu se folosesce cu nimicŭ, că după ce nu vorŭ să se supue poruncilorŭ şi obiceiurilorŭ pămêntuluĭ, nicĭ garduri nu-şĭ facŭ, nicĭ păzitorĭ la viĭ nu-şĭ punŭ, şi câte semĕnăturĭ facŭ cu grâŭ, porumb, îlŭ mănâncă iară vitele lorŭ, şi remânŭ atât eĭ lipsiţĭ de hrană, cât şi stăpânu moşieĭ nefolositŭ de dijma ce ar putea să dée şi maĭ vêrtosŭ şi câte unŭ omŭ strĕinŭ de vine să are pe moşie, nu se alege cu nimicŭ, din pricina vitelorŭ lorŭ, părăsindu-se de a maĭ veni altă dată să are pe acéstă moşie Novaci, o pascŭ cu vitele lorŭ fără nicĭ unŭ folosŭ alŭ stăpânuluĭ, asemenea şi de fuge séŭ móre vre-unŭ omŭ din satŭ, şi orĭ de-ĭ rĕmêne casă séŭ liveḑĭ de fênŭ şi de pomĭ, eĭ din sine se facŭ stăpânitorĭ pe acele rĕmasurĭ pretenderisindu-le ca însăşĭ a lorŭ moşie. Intrebândŭ pe pîrîţĭ ce aŭ a rĕspunde impotriva acestora? cât pentru arăturĭ şi semănăturĭ pe altă moşie nu putură tăgădui, cât şi pentru vite că facŭ stricăciune, iar pentru case că sunt în temeiu liveḑilorŭ, ḑiseră ca acolea aŭ pomenitŭ satulŭ; a cărora rĕspunsŭ nu are nicĭ un temeiŭ, în vreme ce pîrîtu Novăcénu, ne arétă, că este locŭ de satŭ maĭ în susŭ, pe valea Chividonuluĭ, şi nu voĭescŭ a face case, şi înşine amŭ vĕḑutŭ, că tóte casele sunt în marginea liveḑilorŭ de fênŭ, şi de pomĭ, pricinuindŭ mare stricăciune, cum şi unŭ Mihaĭ, fără de a-l întreba, şi fără de a se aşeḑa cu stăpânu moşieĭ se pusese acumŭ să-şĭ facă casă tocmaĭ în maidénŭ lângă liveḑĭ, unde altă dată n'aŭ maĭ fostŭ casă, şi căcĭ aŭ ămblatŭ pîrîtulŭ să'lŭ embodiséscă, aŭ săritŭ să'lŭ bată. Decĭ după cercetarea ce cu amĕnuntulŭ făcumŭ în faţa loculuĭ, se cunoscu lucru în faptă, că numiţiĭ sătenĭ, ce se află şeḑĕtorĭ pe moşia Novacĭ, se pórtă cu mare nesupunere, şi numaĭ o rĕutate este între dênşiĭ, că după atâtea hotărîrĭ Domnescĭ s'aŭ arĕtatŭ nesupuşĭ, pricinuindŭ mare pagubă stăpânuluĭ moşieĭ, carĭ chiar în jalba lorŭ de acumŭ ḑicŭ şi se légă, că nu urméză a le lua claca câte 12 ḑile, ci le ié câte 13, unde eĭ nu sunt următorĭ nicĭ obiceiuluĭ, ci numaĭ turbură luminatu Divanŭ cu jălbĭ netemeĭnice, şi deosebitŭ jăluescŭ că âmblă să-ĭ gonéscă din căminurile părintescĭ, unde s'aŭ pomenitŭ, punêndŭ temeiŭ la jalbă ca când ar fi eĭ stăpânĭ, şi găsescŭ cu cale de se va socoti de către Inalta înţelep-

nastirilorŭ. Egumenii, episcopii şi mitropoliţii încercară să restabilescă

---

ciunea Mărieĭ tale, ca să se orânduiască unŭ mumbaşirŭ cu luminată volnicie, să vie la faţa loculuĭ şi să le stée mumbaşirŭ asupra, ca fără voĭa lorŭ să-ĭ supue a-şĭ împlini ţilele de clacă, cum şi dijma din tóte, după obiceiu pământuluĭ şi condica Divanuluĭ, şi pentru a lorŭ nesupunere şi supĕrare ce facŭ luminatuluĭ Divanŭ cu jălbĭ netemeĭnice să-ĭ aducă aicĭ la Bucurescĭ, să-şĭ iée căduta pedépsă, de către Înălţimea ta, spre a se păzi altă dată cu acestŭ feliŭ de jălbĭ şi a se supune cu a-şĭ face claca şi a rĕspunde dijma stăpânuluĭ moşieĭ, să nu se pricinuiască pagubă; după cercetarea ce făcuĭ, părerea într'acestaşĭ chipŭ este, iară hotărirea cea desevêrşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.— 1793, Noembre 20.

Costache Caliarhu.

Cond. XXV, pag. 163.

Mateiŭ, i Radu şi Gregorie vechilĭ şi celora-l-alţĭ locuitorĭ după Valea-Călugărescă sud. Saac cu nisce arnăuţĭ ce ţinŭ în arendă moşia Cernătescĭ pentru vêndarea vinuluĭ.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd

Dându jalbă Domnieĭ mele Anastasie şi Iónŭ arendarĭ, cerêndŭ întărirea la alegerea judecăţeĭ ce li s'aŭ făcutŭ, amŭ întrebatŭ Domnia mea pe zapciulŭ celŭ orânduitŭ, de aŭ pîrîţii locuitorĭ vre-o apelaţie, şi arĕtă Domnieĭ mele, că pîrîţiĭ locuitorĭ de cum aŭ făcutŭ judecata hotărîrea acésta, s'aŭ sculatŭ de s'aŭ dusŭ fără de a nu se arĕta, cu nicĭ o apelaţie; decĭ amŭ întăritŭ Domnia mea anaforaoa departamentuluĭ, şi poruncimŭ dumnévóstră ispravnicilorŭ, ca după cum se coprinde maĭ în josŭ, să urmaţĭ întru tóte. 1793, Iunie 20.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Din luminată porunca Iuălţimeĭ tale prin zapcialicului D-luĭ ciauşuluĭ de aproдĭ, s'aŭ înfăţisatŭ la judecată Mateiŭ, i Radu, i Gregorie vechilĭ şi ceial-alţĭ locuitorĭ de pe Valea-Călugărescă sud. Saac, cu jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale, arĕtându că atâtŭ eĭ, cât şi pîrîţiĭ moşiilorŭ s'aŭ aflatŭ şi se află locuitorĭ pe moşia Cernătescĭ sud. saac a M-reĭ Glavacioculŭ, şi din vechime aŭ avutŭ obiceiŭ, cu slobodenie de vêndarea vinuluĭ, i alte alişverişurĭ ale caselorŭ lorŭ, fără de paguba stăpânuluĭ moşieĭ, cu havaetulŭ celŭ dreptŭ şi cu cale, iară acum cumpĕrându venitulŭ acesteĭ moşiĭ nisce arnăuţĭ, nu-ĭ îngăduesce după obiceiulŭ ce aŭ avutŭ a se neguţitori, şi cerŭ dreptate, şi arĕtară jăluitoriĭ unŭ zapisŭ iscălitŭ de unŭ Misailŭ Monahŭ, isprăvnicelulŭ moşieĭ Glavaciocŭ cu 3 martorĭ cu létŭ 1778, Maiŭ 15 ce-lŭ dă la mâna luĭ Gregorie Ploescénu, în care scrie că aŭ cerutŭ, ca să-ĭ dée unŭ locŭ de o casă de cârciumă la Rachierĭ, sub cóstă din susulŭ drumuluĭ Ploescilorŭ, şi i-aŭ datŭ voĭe ca să-şĭ facă casă de cârciumă, cu tocmélă ca să se dée pe anŭ câte tal. 10. Ne-aŭ maĭ arĕtatŭ jăluitoriĭ şi o adeverinţă a luĭ Iosefŭ Dichiulŭ M-reĭ Glavacioculŭ, cu létŭ 1785, Noem. 14 ce o dă la mâna Raduluĭ, în care scrie că-ĭ vinde unŭ vadŭ de cârciumă de la Valea Popeĭ, de unde vinde elŭ vinŭ,

claca cu drepturile proprietăţeĭ, după *pontulŭ* luĭ Alexandru Ipsilante.

şi tocméla-ĭ este, ca să-ĭ dée pe anŭ tal. 10 şi să aibă a vinde vinŭ până la împlinirea anuluĭ nesupĕratŭ de nimenĭ; ne-aŭ maĭ arĕtatŭ şi altă adeverinţă a luĭ Chiriţă isprăvnicelu, i Gheorghe Logf. şi Costandinŭ Caragicŭ, cumpĕrătoriĭ venituluĭ moşieĭ, cu létŭ 1791 Aprilŭ 5, ce scrie aşĭa, adică: «noĭ ceĭ ce amŭ cumpĕratŭ venitulŭ moşieĭ Glavaciocŭ într'unŭ anŭ, cu zapisŭ după obiceiŭ, cum şi zapisulŭ ne scrie totŭ după obiceiulŭ vechiŭ, cum şi alţĭ fraţĭ cumpĕrătorĭ moşieĭ aceştia, ne-amŭ învoitŭ şi amŭ datŭ adeverinţă la mâna Raduluĭ cârciumarulŭ, ca să vêndă vinŭ şi rachiŭ, cum aŭ avutŭ şi maĭ nainte voĭe de la alţĭ fraţĭ cumpĕrătorĭ; asemenea amŭ datŭ voĭe, ca să nu rĕmâe locului fără venitŭ,» faţă fiindŭ şi Anastasie, i Panaitŭ cumpĕrătoriĭ venituluĭ moşieĭ, ne arĕtară unŭ zapisŭ, care-lŭ vĕdumŭ iscălitŭ de Neofitŭ Archimandritulŭ, ce este acum Egumenŭ Mŏnastireĭ Glavaciocŭ, cu létŭ 1793, Mart. 25 ce-lŭ dă la mâna luĭ chir Atanasie, i Arghirie, i Iónŭ şi Panaitŭ, în care scrie, că aŭ vêndutŭ venitulŭ moşieĭ Cernătescĭ, ce este a M-reĭ, pe douĭ anĭ, pe anŭ câte tal. 1165 şi pe unŭ anŭ aŭ primitŭ baniĭ toţĭ, adică pe létŭ 1793, iar pe létŭ 1794 să aibă a-ĭ da la Ianuarŭ 20, iară ceĭ-l-alţĭ tal. 365 să-ĭ dée la Martie 25 şi să aibă a lua orĭ-ce venitŭ va fi pe moşie, adică otaştina, gărdurăritulŭ, cârciumile, scaunile, dijma grâuluĭ, i a orzuluĭ, i a porumbuluĭ, a fînuluĭ, cum şi claca cea obicĭnuită a loculuĭ şi din orĭ-ce, afară numaĭ din vinăriciŭ şi din părpărŭ, ce n'aŭ să stăpânéscă, şi să aibă tótă voĭa, să nu lase să-şĭ facă cuptóre şi băcăniĭ cum şi cărciumĭ; ne maĭ arĕtară arendaşiĭ şi o jalbă ce aŭ datŭ Mărieĭ tale Neofitŭ, egumenulŭ M-reĭ Glavaciocŭ, arĕtându, că uniĭ din locuitoriĭ, ce locuiescŭ în acele părţĭ şi pe alte moşiĭ, vinŭ pe moşia sfinteĭ M-rĭ de se neguţitorescŭ, făcêndu-şĭ alişverişulŭ lorŭ, cu vinurĭ, i rachiurĭ, i căsăpiĭ, i cuptóre, şi alte negustoriĭ, fără scirea mŏnastireĭ, şi se rógă Mărieĭ tale, a se face luminată poruncă, ca de acum înainte cine vorŭ veni pe moşie, ca să-şĭ facă alişverişulŭ lorŭ, să aibă datoria a veni întâiŭ la sfânta M-re aşĭ face aşeḑământŭ cu M-rea, după obiceiŭ, ca să aibă şi Mŏnăstirea óreşĭ-care folosŭ de la dênşiĭ, şi la létŭ 1793 Mart. 2 in dosulŭ jălbeĭ, sub pecete, s'aŭ făcutŭ luminată porunca Mărieĭ tale către D-lorŭ boeriĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca să teorisască jalba acésta şi să aibă a urma după hotărîrea Divanuluĭ şi obiceiulŭ pământuluĭ, a opri pe aceĭ locuitorĭ, să nu maĭ facă vêndare de vinŭ, i de rachiŭ, fără de numaĭ bucatele M-reĭ să se vêndă, după privileghiurile ce aŭ stăpâniĭ moşieĭ, şi aşĭa să se îndrepteze; şi egumenulŭ neputêndŭ merge în faţa loculuĭ, aŭ făcutŭ vechilĭ pe aceştĭ cumpĕrătorĭ aĭ venituluĭ moşieĭ, şi judecându-se înaintea D-lorŭ ispravnicilorŭ din sud. Saac cu Mateiŭ, i Radu şi cu alţĭ cetaşĭ aĭ lorŭ, locuitorĭ din Valea Popeĭ, dintr'acestŭ judeţŭ, şi ne arétă o anafora a D-lorŭ ispravnicilorŭ iscălită de D-luĭ Costandinŭ Movilă, i Iónŭ Găină armaşul, ispravnicĭ judeţuluĭ, i Barbulŭ judecătorulŭ, cu létŭ 1793 Iunie 7, în care scrie, că pîrîşiĭ Mŏnastireĭ aŭ arĕtatŭ, cum şi scriŭ adeverinţe, că pe totŭ anulŭ s'aŭ învoitŭ pentru vêndarea vinuluĭ, şi avea voĭe de vindea, cum şi pîrîţiĭ lorŭ arétă, că aŭ avutŭ obiceiulŭ acesta de a vinde vinŭ; şi acum Anastasie vechilŭ nu îngăduesce nicĭ de cum, şi neodihnindu-se nicĭ o parte, nicĭ alta de acolo, li s'aŭ pusŭ sorocŭ, ca până în treĭ ḑile să se afle amêndouĕ părţile la luminatulŭ Divanulŭ Mărieĭ tale, după cum maĭ pe largŭ se coprinde pentru tóte întru acéstă Anafora ce facŭ către Măria ta; maĭ scriŭ D-lorŭ ispravnicĭĭ şi acésta, că în

Locuitoriĭ se opuseră. D'aci conflicte, rebeliunĭ şi judecăţĭ. Alexandru Moruzi silitŭ fu a nu concede în totulŭ mŏnastirilorŭ, episcopilorŭ

---

cârciumile pîrîţilorŭ se găsesce vinŭ pusŭ, care se vinde, şi fiindŭ pe drojdiĭ ca să nu se strice, vara fiindŭ, li s'aŭ pusŭ sorocŭ de douĕ sĕptămânĭ, ca într'acéstă diastimă să se vênḑă până-şĭ vorŭ isprăvi pricina, şi la ce parte să va da dreptatea, îşĭ va căuta folosulŭ sĕŭ; iar pentru că aŭ arĕtatŭ în jalbă, că s'aŭ făcutŭ morĭ, după cercetarea ce aŭ făcutŭ, nu s'a găsitŭ nicĭ o móră; maĭ arĕtară arendaşiĭ, că Radu a vêndutŭ 300 vedre vinŭ, i Gregorie vedre o sută nouĕ-ḑecĭ, şi acum are altă bute de vedre o sută, i Mateiŭ vedre 250 şi cerŭ câştigŭ, dară acestŭ vinŭ ce aŭ fostŭ vêndutŭ numaĭ vedre 250 i Gregorie vedre 250 şi maĭ are o bute de vinŭ în pivniţă de vedre 100, i Mateiŭ aŭ vêndutŭ vedre numaĭ 120, amŭ întrebatŭ pe pîrîţiĭ de maĭ aŭ vre-unŭ sinetŭ alŭ egumenilorŭ de maĭ nainte, séŭ alŭ egumenuluĭ ce se află acum, prin care să le dée voĭe ca să vênḑă vinŭ, şi rĕspunseră că alte sineturĭ de la egumenŭ n'aŭ, fără numaĭ acestea ce le arĕtară, apoĭ a doua ḑi veniră de arĕtară, că aŭ o carte Domnéscă prin care li se dă voĭe să vânḑă vinŭ, puindu-şĭ sorocŭ, ca să o aducă. In urmă viindŭ arĕtară, că acéstă carte este la unŭ preotŭ, ce este dusŭ la Buzĕŭ; aŭ maĭ ḑisŭ că aŭ şi unŭ hrisovŭ ce este la . . . . . Vichegeanu de aicĭ din Bucurescĭ, şi în urmă veniră de iarăşĭ arĕtară judecăţeĭ, că printr'acelŭ hrisovŭ le dă voĭe să vêndă la Délŭ în crămĭ, iar nu în Silisce, unde aŭ eĭ cârciume acum; în cea de pe urmă cerură si protimisis, ca să-ĭ scóţă din moşie. Decĭ din cercetarea acésta se alege că sineturile ce le-aŭ arĕtatŭ nu sunt de nimicŭ spre folosulŭ lorŭ, fiind-că celŭ de *Misailŭ* este vechiŭ, şi ce aŭ vrutŭ aŭ făcutŭ atuncĭ, ca unŭ ispravnicŭ, iar celŭ de la Iosefŭ este de unŭ anŭ, care s'aŭ isprăvitŭ soroculŭ, şi peste anŭ nu se ţine în sémă, că nu póte să strice privileghiulŭ nefiindŭ stăpânŭ de sĕvêrşitŭ, ci ca unŭ epitropŭ nu póte strica privileghiulŭ stăpânireĭ; asemenea şi sinetulŭ arendaşilorŭ nu este în de nimicŭ, fiind-că s'aŭ înşelatŭ, séŭ că aşa aŭ vrutŭ, nu póte iarăşĭ să strice privileghiulŭ moşieĭ, fiindŭ eĭ vremelnicĭ; ci dar găsimŭ cu cale: arendaşiĭ ceştĭ de acum să fie volnicĭ a-ĭ opri de totŭ de a nu maĭ vinde vinŭ i rachiŭ (atât pe eĭ cât şi pe alţiĭ) şi prin judecată isprăvnicéscă dovedindŭ cât vinŭ aŭ vêndutŭ, să se socotéscă cu eĭ, şi câştigulŭ ce va eşi peste preţulŭ vinuluĭ ce l'aŭ avutŭ ci cumpĕratulŭ să fie alŭ arendaşilorŭ, iară pentru o bute ce este în pivniţa luĭ Gregorie de o vinde să o aridice de acolo. Cât pentru protimisis, fiind-că acum ântăiaşĭ dată aŭ făcutŭ pîra acésta, nu li se dă ascultare, fiind-că după hotărîrea de protimisis a Mărieĭ Sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, ce la anaforaoa D-lorŭ veliţilorŭ boerĭ s'aŭ făcutŭ cu létŭ 1791 Decem. 20, n'aŭ dreptate, de vreme ce numaĭ până la Maiŭ ântăiŭ aŭ avutŭ protimisis, care sorocŭ aŭ trecutŭ; iar hotărîrea cea de savĕrşitŭ rĕmăne a se face de către Inălţimea ta. 1793. Iunie 16.

Dimitrie Catargiu, Mateiŭ Grecénu, vătaf. Dimitrie Perdicarŭ, Gregorie Brezoianu biv. Pit.

și nicĭ chiarŭ mitropolituluĭ. Dămŭ în notă câte-va acte de acéstă natură. [1]

1. Iată actele relative:

Anaforaoa Egum. Horezuluĭ pentru locuitoriĭ de la Baia de ferŭ sud. Gorjŭ, carĭ se împotrivescŭ la obiceiurile pământuluĭ.

Jăluescŭ Măriei tale că amŭ dreptate cu sătenii din Baia de ferŭ sud. Gorjŭ că fiindŭ acéstă moșie Baia de ferŭ a sfinteĭ M-rĭ Horezulŭ, și stăpânind-o M-rea fără de nicĭ o pricină, numiții sătenĭ din Bae estimpŭ prin mijloculŭ D-luĭ Stolnicŭ Dumitrache ispravnicŭ sud. Gorjŭ, s'aŭ arĕtatŭ împotrivitorĭ venituluĭ acesteĭ moșiĭ a M-reĭ, că după obiceiŭ fiindŭ datorĭ ca să rĕspundă M-reĭ dijma din porumbŭ, i din meiŭ, grâŭ și orĭ ce felŭ de semĕnăturĭ vorŭ pune pe moșie, precum și dijma de finŭ, și să lucreze și cele 12 ḑile de clacă după obiceiŭ, părtinindu-le mai sus numitulŭ boerŭ a fi după cum aŭ vrutŭ eĭ, nicĭ unele de acestea n'aŭ vrutŭ să le împlinéscă, și este sfînta M-re păgubașă, atât dijma porumbuluĭ, a meiuluĭ și a grâuluĭ și a altorŭ semĕnăturĭ, precum și de venitu perdelelorŭ de oĭ, și de ḑilele cele 12 de clacă nevrêndŭ să le lucreze, ci numaĭ cât aŭ lucratŭ uniĭ câte o ḑi iară nu maĭ multŭ, nicĭ cu plugurile n'aŭ vrutŭ să iasă să are câte o ḑi de plugŭ după obiceiŭ, ci la tóte și pentru tóte sunt nesupușĭ și împotrivitorĭ, și fiind moșie de munte acésta Baia de ferŭ, obiceiulŭ este, precum și la tóte moșiile munteluĭ, de daŭ locuitoriĭ banĭ în locŭ de dijmă de fênŭ, și eĭ de la moșĭ strĕmoșiĭ lorŭ totŭ cu banĭ aŭ plătitŭ, cum și unŭ munte Miruța l'aŭ opritŭ eĭ, și nicĭ i-aŭ plătitŭ havaetulŭ nicĭ l'aŭ slobodĭtŭ să-lŭ dée Mŏnăstirea la alțiĭ, fiind-că alțĭ muștĕriĭ daŭ pe acestŭ munte tal. 140 și maĭ multŭ, iară eĭ îlŭ ținŭ în silă, și cu totulŭ caḑŭ și mĕ rogŭ la noianulŭ milostivireĭ Măriei tale să-l lumineze D-ḑeŭ asupra dreptățeĭ nóstre, a se face luminata porunca Măriei tale, cu mumbașir asupra lorŭ să ne împlinéscă dijmurile după foile ce le are sfânta M-re, precum și ḑilele de clacă să ni le plătéscă cu banĭ, după cum amŭ plătitŭ și noĭ la alțiĭ de aŭ lucratŭ lucrurile sfinteĭ Mŏnastirĭ, asemenea și perdelele să ni le împlinéscă, să ne plătéscă și ḑilele de plugŭ, ce n'aŭ eșitŭ să are M-reĭ câte o ḑi, ci amŭ plătitŭ la alțiĭ de aŭ aratŭ M-reĭ, cum să ne plătéscă și havaetulŭ munteluĭ ce l'aŭ ținutŭ în silă, și vinŭ și rachiŭ să nu vêndă, ci să se opréscă, ca să se vêndă alŭ M-reĭ, fiind-că la tóte moșiile mŏnăstirescĭ și boerescĭ să urmézĕ acésta, numaĭ eĭ se arĕtă împotrivitorĭ la acéstă moșie. Luminate Dómne, acestŭ némŭ de ómenĭ la câțĭ Domnĭ vinŭ și caimacamĭ și ispravnicĭ, la toțĭ daŭ jălbĭ neadevĕrate, de turbură divanurile, și cu așa jălbĭ încurcă în toțĭ aniĭ veniturile moșieĭ de maĭ de nu vedem nimicŭ, ci fiind-că póte și la Măria ta vorŭ veni să jăluiascĕ, să nu li se dée credĕmêntŭ, séŭ sinetŭ la mână, ci să fie opriți, și dată scire la Mŏnastire ca să venimŭ să ne judecămŭ cu dênșiĭ, căcĭ osebitŭ de celea maĭ susŭ arĕtate, avemŭ și altă judecată cu dênșiĭ, că avêndŭ o pădure oprită, s'aŭ pusŭ în silă de aŭ tăiat-o, și multă sumă de liveḑĭ aŭ slobodĭtŭ cu vitele lorŭ, și este Mŏnăstirea păgubașă de acestea tóte, mĕ rogŭ Măriei tale să amŭ dreptate, și ce va fi mila Măriei tale.

Alŭ Măriei tale prea plecatŭ și către D-ḑeŭ rugătorŭ
de sănătatea Măriei tale Pahomie Egum. Horezuluĭ, sud. Vâlcea.

De altmintrelea, precum ţiserămŭ maĭ susŭ, în primele ţile a luĭ A. Moruzi ţĕranulŭ se vede a fi fostŭ în cât-va apĕratŭ nu numaĭ în potriva pretenţiunelorŭ monăstirescĭ, ci şi în procesele cu boerimea proprietară. Aşĭa e casulŭ cu satulŭ Conţeştĭ alŭ paharniculuĭ Ionŭ Moscu în coprinderea următóre:

Anaforaoa satuluĭ Conţeştĭ din Sud. Dâmboviţa cu D-luĭ Păharniculŭ Ioanŭ Moscu pentru clacă.

Io Alex. Const. Moruzi Voivod.

Poruncimŭ Domnia mea D-vóstră Ispravnicilorŭ să urmaţĭ întocmaĭ, spre a se face îndestulare la dreptatea lorŭ întru tóte.— 1793. Decem. 2.

Vel Logof.

D-ta vel logf. de ţéra de susŭ, să teorisescĭ jalba acésta, şi celea obicĭnuite după condica Divanuluĭ, să arĕţĭ Domnieĭ mele cu anaforaoa Domnieĭ tale. — 1793, Febr. 23.

Biv. vel Stol.

Cond. XXIV, Fila 9.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea D-vóstră Ispravnicilorŭ ot. sud. Ialomiţa, la celea ce sunt obicĭnuite după condica Divanuluĭ adică claca şi dijma, să faceţĭ pe locuitorĭ a fi următorĭ şi fără de voĭa lorŭ, spre a-şĭ clăcui ţilele celea orânduite în condică, cu lucrulŭ, şi vitele să şi le păzéscă a nu călca şi a nu strica locurile arăturilorŭ de bucate şi liveţile de fênŭ, dându-le la acestea nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ, iar pentru arăturĭ să cercetaţĭ D-vóstră, care este pricina de nu vorŭ să are pe acéstă moşie unde clăcuescŭ, şi se ducŭ pe moşiĭ străine de séménă bucatele lorŭ? şi de aŭ vre-unŭ cuvêntŭ la acésta séŭ numaĭ din rĕŭ năravŭ o facŭ, spre paguba stăpânuluĭ moşieĭ, şi să însciinţaţĭ Domnieĭ mele. — 1793, Mart. 12.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne.

Cu smerită anaf ra insciinţămŭ Mărieĭ tale, că sfînta Metropolie are moşie la Sud. Ialomiţa ce se numesce Acsintia, şi locuitoriĭ ce şedŭ acolo, cu sălăşluire pe numita moşie, după ce spargŭ şi strică moşia cu vitele, şi după ce arăturĭ şi seménăturĭ nu facŭ pe dênsa, ci se ducŭ de ară pe alte moşiĭ străine, şi acésta o aŭ numaĭ suhatŭ de vite, apoĭ nicĭ claca cea orânduită nu se supunŭ a face în lucru, după cum este vechiulŭ obiceĭŭ alŭ pământuluĭ câte 12 ţile pe anŭ; ci ne rugămŭ Mărieĭ tale, ca să fie luminată poruncă la Dumnélorŭ boerĭĭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, ca să-ĭ supue a-şĭ da celea ce sunt datorĭ pentru adetulŭ pământuluĭ, clacă să-şĭ facă după obiceiŭ, vitele să şi le păzéscă a nu strica liveţĭ de fênŭ si locurĭ de hrană, şi arăturĭ să facă pe acéstă moşie, déră nu într'altă parte, ca să nu aibă nicĭ sfânta Metropolie pagubă din pricina lorŭ; iară anĭĭ de la milostivulŭ Dumneţeŭ rugămŭ ca să fie mulţĭ şi fericiţĭ.

Pré Inălţate Dómne.

După luminată porunca Mărieĭ tale, zapciu celŭ orânduitŭ aŭ adusŭ înaintea nóstră pre vre-o câţĭ-va din numiţiĭ jăluitorĭ, şi cetindŭ acéstă jalbă a lorŭ, D-luĭ paharniculŭ Iónŭ Hagi Moscu s'aŭ apucatŭ de tăgăduire ţicêndŭ, că D-luĭ maĭ multŭ peste orânduiala şi peste obiceiu pământuluĭ, nicĭ la clacă, nicĭ la dijmă, nicĭ la altŭ nimicŭ nu-ĭ supără, dreptŭ aceea găsimŭ cu cale să fie luminata poruncă Mărieĭ tale către D-lorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, ca înfăţişându-se înaintea D-lorŭ pe numiţiĭ jăluitorĭ cu ispravnicelulŭ D-luĭ Păharniculuĭ Moscu, ce-l are la acea moşie, care scie, să cerceteze, şi ceea ce se va dovedi că li s'aŭ luatŭ maĭ multŭ peste orânduiala şi caidulŭ Divanuluĭ să li întórcă înapoĭ, apĕrându'ĭ ca de acumŭ înainte nicĭ la clacă, nicĭ la dijmă să nu fie supăraţĭ maĭ multŭ peste caidulŭ Divanuluĭ, ci atât ţilele clăceĭ să le facă în patru rândurĭ pe anŭ, adică treĭ ţile primăvéra, treĭ ţile véra, treĭ ţile toamna şi treĭ ţile iarna, cum şi la tóte cele-l-alte dijmuirĭ şi drepturĭ ale moşieĭ să se urmeze după obiceĭulŭ pământuluĭ ce are întocmitŭ in condica Divanuluĭ; iară hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1793, Noembre 26.

Vel Vorn. *Vel Logof.*

Cond. XXV. Fila 151.

Chiar şi înpotriva zapciilorŭ, Alexandru Moruzi aŭ apĕratŭ uneorĭ satele, ordonândŭ să li se restitue locuitorilorŭ banĭĭ cu nedreptŭ împliniţĭ de la eĭ, ba încă în sumă îndoită.

Aşĭa este pitaculŭ Domnescŭ următoriu:

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd.

Aceştĭ taleriĭ una sută douĕ-ţecĭ şi cincĭ şi jumĕtate, poruncimŭ Domnia mea, ca să-ĭ întórcă numiţiĭ zapciĭ îndoitŭ, cu carĭ banĭ să mérgă sluga Domnieĭ mele de împreună cu jăluitoriĭ înaintea Ispravnicilorŭ de judeţŭ, ca să se dée pe la mânile locuitorilorŭ sătenĭ de la carĭ s'aŭ luatŭ, şi să aducă Domnieĭ mele adeverinţele locuitorilorŭ, cum că fiteşĭ-care ş'aŭ luatŭ banĭĭ lorŭ îndoiţĭ, şi la slujba zapcilâculuĭ altă dată să nu se maĭ metahiriséscă aceştia şi lângă acésta poruncimŭ D-luĭ vel Vist. ca de la numiţiĭ zapciĭ să aliverdisescĭ şi trépădu mabeigiuluĭ; aşişderea şi pe Nicoli Zapciu să-lŭ ducă mumbaşirulŭ acolo, ca să facă teslimŭ pe aceĭ lude în mânile Ispravnicilorŭ şi să aducă adeverinţĭ.— 1793, Mart. 30.

Cond. XXIV, fila 47.

Unulŭ din casurile, destulŭ de numeróse, de urmărire prin mumbaşirĭ a banilorŭ datoriţĭ la locuitorĭ, deosebitŭ de clacă pe lucru la moşiĭ, este şi celŭ următoriŭ:

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Stanculuĭ, i Dinulŭ, i Dragomirŭ şi Marinŭ pentru tal. 49 banĭ 60 ce aŭ să iée de la Dumnéluĭ Dumitrache Fălcoianu cluceriu, de pe lucru.

Io Alex. Costan. Moruzi Voivod.

La acéstă anafora a Departamentuluĭ rĕmâindŭ jăluitoriĭ mulţămiţĭ şi odihniţĭ, precum şi zapis aŭ datŭ la canţelaria Divanuluĭ Domnieĭ mele, întărimŭ Domnia mea anaforaoa acésta şi orânduimŭ pe slŭga Domnieĭ mele .... Paharnicelŭ, spre a se face urmare precum se coprinde maĭ jos.—1793 Sept. 13.

Pré Înălţate Dómne,

Pîrîtulŭ Isprăvnicelŭ nu tăgădui datoria acelorŭ săpătorĭ, de tal. 49 banĭ 60, numaĭ ḑisă, că fiindŭ elŭ venitŭ la Bucurescĭ pentru alte trebĭ, şi bolnăvindu-se, de aceea nu le-aŭ plătitŭ şi că să mérgă cu mumbaşirŭ afară la casa luĭ şi să le plătéscă, a căruĭ cerere se primi, dară el să aibă a plăti şi trepădulŭ mumbaşiruluĭ şi ḑeciuiala, şi găsimŭ cu cale, cu luminată porunca Mărieĭ Tale să mérgă mumbaşirŭ cu eĭ dimpreună să împlinéscă baniĭ şi să-ĭ dée deplinŭ în mâna jăluitorilorŭ, fiind-că ḑiseră, că mergŭ şi eĭ în faţa loculuĭ; iar hotărîrea cea desăvêrşitŭ rĕmâne la Măria ta.— 1793, Sept. 12.

Costandin Baratovŭ Clucerŭ. Ştefanŭ Medeln. Antonie Fotino. Costantinŭ Otopénu.

Cond. XXIV, Fila 433 bis.

O altă mĕsură este luată prin circularea următóre adresată la 17 judeţe şi la căimăcămia Craioveĭ:

Io Alexandru Costan. Moruzi Voivodŭ.

Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot sud. . . . sănĕtate, fiind-că uniĭ din locuitorĭ sunt năravĭţĭ, fără de nicĭ unŭ folosŭ şi trebuinţă, de daŭ pârjóle câmpurilorŭ, lăsândŭ foculŭ de arde fără de nicĭ o pază, cum şi alţiĭ din locuitoriĭ drumeţĭ pe unde poposescŭ făcêndŭ focurĭ de încălḑitŭ, nu-lŭ stingŭ la ridicarea lorŭ, şi din lenevire lasă foculŭ arḑêndŭ, şi întinḑêndu-se se aprinde totŭ câmpulŭ, de rêndŭ, din care acéstă pricină de pârjóle multe pagube s'aŭ întêmplatŭ la fêneţe, la ariile cu paĭe, la dumbrăvĭ, ţinute, cum şi la nămestiĭ, precum şi priciniĭ de jălbĭ şi judecăţĭ amŭ vĕḑutŭ Domnia mea îndestule, şi fiind-că acésta aŭ fostŭ oprită şi maĭ d'înainte, iată vĕ poruncimŭ straşnicŭ, ca să daţĭ scire la toţĭ de obşte, spre a se feri verĭ-cine de una ca acésta, pentru că de se va cuteza vre-unulŭ în potriva acesteĭ porunciĭ a urma, bine să scie că unulŭ ca acela, nu numaĭ va plăti orĭ-ce pagubă se va întêmpla, ci încă se va şi pedepsi straşnicŭ ca unŭ călcătorŭ porunceĭ, de care pururea să vĕ fie în grijă, să cercetaţĭ ca să dovediţĭ şi să aflaţĭ pe unulŭ ca acela, spre a-lŭ însciinţa Domnieĭ mele. — 1794, Febr. 17.

Cond. XXIII, Fil. 206.

In timpulŭ rĕsboiuluĭ din urmă maĭ mulţĭ locuitorĭ, precum amŭ vĕḑutŭ, cu diferite titlurĭ intraseră în óstea austriacă, iar alţiĭ (devotaţĭ luĭ Mavrogheni) fuseseră robiţĭ din ţéră şi duşĭ în Ardélŭ. Satele din care eraŭ asemenea locuitorĭ rĕmaseră încărcate la cislă cu numele lorŭ şi decĭ reclamară uşurarea dăreĭ pentru ceĭ neîntorşĭ încă din Ardélŭ. Afacerea, încă din 1791, nu este cu totulŭ terminată şi Domnitorulŭ, în 1794, Ianuarŭ, cere Ispravnicilorŭ din judeţe isvodŭ de toţĭ locuitoriĭ rĕmaşĭ în Ardealŭ, arĕtândŭ vêrsta şi chipulŭ lorŭ, ca să le reclame extradarea.

Este curiósă acéstă afacere prin aceea, că este ca o *contre-partie* la cererile Austrieĭ de estrădare a pretinşilorŭ dezertorĭ din armata austriacă,[1] Nu avemŭ nicĭ unŭ documentŭ ulteriorŭ din care să putemŭ constata, că cererea luĭ Al. Moruzi a fost satisfăcută de Austria.

Décă uniĭ românĭ pământenĭ intraţĭ în óstea austriacă nu putéŭ cu înlesnire scăpa din ea, nu cu maĭ pucină greutate putéŭ să-şĭ capete licenciarea şi oşteniĭ pământenĭ rĕmaşĭ sub drapelulŭ ţĕreĭ. Eacă formalităţile, cu carĭ unŭ seiménŭ putu fi licenciatŭ dintre seimenĭ, după 26 anĭ de serviciŭ :

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Ienĕ Seiménŭ pentru a fi apĕratŭ de slujbă.

Prea Înălţate Dómne,

Eŭ ticălosulŭ mĕ aflu slujindŭ seiménŭ la stégulŭ alŭ doilea spătărescŭ, din ḑilele Mărieĭ sale rĕposatuluĭ întru fericire Grigorie Vodă celŭ Bĕtrânŭ, care aŭ făcutŭ Pandeleimonulŭ ; carele ajungêndŭ la mare slăbiciune şi în vrêsta bĕtrâneţelorŭ nu maĭ pociŭ sluji, maĭ alesŭ sunt boşorogŭ, piciórele mi s'aĭ luatŭ din Ele, de sunt 3 anĭ şi nu sunt vrednicŭ de a-mĭ câştiga măcarŭ hrana gureĭ ; taleriĭ 10 sunt datorŭ ca să-mĭ plătescŭ rêndurile ce amŭ rĕmasŭ rĕmăşiţă, neputêndŭ sluji din pricina bóleĭ, şi nu amŭ ticălosulŭ măcarŭ o para ; pentru care speriindu-mĕ, amŭ căḑutŭ la mila Mărieĭ tale, să te

1. Iată o carte din 23 Noembre 1791, din care vedemŭ cum se urmări chiar de Suţu repatriarea Românilorŭ, carĭ luaseră serviciu în óstea austriacă :

Carte închisă la Ispravniciĭ Mehedinţilorŭ, pentru Mihaiŭ i Pârvulŭ ce se află la reghementurĭ în ţéra Nemţéscă.

Credincioşĭ boerĭ Domnieĭ mele Alecsandre biv. vel Sărd. i Costache Pantea biv. vel Serd. Ispravnicilorŭ ot. sud. Mehedinţĭ, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea însciinţarea de la 15 ale luĭ Noemvre, ce ne faceţĭ pentru Mihaĭ i Pârvu ce sunt pământenĭ şi dajnicĭ aĭ visterieĭ, carĭ se află în ţéra nemţéscă, la reghimentŭ Cailŭ şi Brincan, pentru care avemŭ Domnia mea purtare de grijă de a veni la localŭ lorŭ, şi nu lipsimŭ a rĕspunde Dumnévóstră şi fiţĭ sănĕtoşĭ.

Cod. din 1791, Fila 201.

milostivescĭ asupră-mĭ, de a fi ertatŭ de slujbă, făcêndu-mĭ şi luminată carte de apĕrare, să potŭ trăi în pace cât voiŭ maĭ avea ḑile, că altă putere nu amŭ, şi mare pomană va fi Mărieĭ tale, maĭ alesŭ că amŭ şi eŭ feciorŭ de slujesce deosebitŭ totŭ la acestŭ stégŭ.

Robulŭ Mărieĭ tale Ene Seiménŭ,
neputinciosŭ din Ele.

Dumnéta vel Spătarŭ să cercetezĭ jalba acésta. 1794, Octom. 13.

Io Alexandru Cost. Moruzi Voivodŭ i gpod.

După pliroforia ce dă Domnieĭ tale, D-luĭ vel Spătarŭ, de starea luĭ, poruncimŭ Domnia mea să fie apĕratŭ de slujbă. 1795, Febr. 26.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Mărieĭ tale amŭ cercetatŭ jalba acestuĭ Seimónŭ vĕḑêndu-lŭ şi însumĭ, şi m'amŭ pliroforisitŭ, că cu adevĕratŭ se află fórte în vêrsta bĕtrâneţelorŭ şi neputinciosŭ de tóte de a maĭ fi vrednicŭ de slujbă, şi se află şi bolnavŭ, de slăbiciunea bĕtrâneţelorŭ în cât nu se póte purta nicĭ pe picióre, ci cu cale cere mila Mărieĭ tale a fi apĕratŭ de slujbă, şi numaĭ unŭ feciorŭ are, care şi acela se află slujbaşŭ iară Seiménŭ, şi rĕmâne la mila Mărieĭ tale. 1795, Febr. 20.

Vel Spătarŭ.

(Cod. XXVIII, pag. 101).

Dorinţa sătenilorŭ de a deveni proprietarĭ, ca aşĭa să scape de clacă şi de angarale, se manifestă prin maĭ multe acte din condicele Domnescĭ de sub Alexandru Moruzi. Unŭ interesantŭ procesŭ de proprietate urmă între locuitoriĭ de la Valea Lungă, judeţulŭ Dâmboviţa cu Cantacuzinescii şi Hrisoscoleii. [1]

1. Iată unele acte relative:

Locuitoriĭ de la Valea Lungă sud. Dâmboviţa cu Cantacuzinescii, i Hrisoscoleii pentru moşia Valea-Lungă.

Io Alex. Cons. Moruzi Voivod.

Cu acéstă anafora Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ s'aŭ înfăţişatŭ la Divanŭ înaintea Domnieĭ mele Cantacuzinescii i Hrisoscoleiĭ cu locuitoriĭ Lungenĭ, unde cercetândŭ Domnia mea, ca să ne pliroforisimŭ maĭântĕĭ din sineturĭ vechĭ de pricina acesteĭ moşiĭ pe care şi o parte şi alta o cerŭ ca a lorŭ, nicĭ numiţiĭ boerĭ nu avură să ne aréte sineturĭ vechĭ, nicĭ locuitoriĭ nu avură altele, de cât sinetulŭ acelorŭ doĭ rĕposaţĭ boerĭ Cantacuzinescĭ de 62 de anĭ, care este pe numele luĭ Muşatŭ, cu treĭ copiĭ aĭ luĭ, că s'aŭ rĕscumpĕratŭ de la D-lorŭ cu pământu de împreună, în care nu scrie nicĭ cât este partea aceluĭ Muşatŭ, nicĭ pre unde şi din ce moşiĭ e anume, şi aşa răzĕmându-se şi o parte şi alta la cuvêntulŭ stăpâniroĭ, care este cu cale şi trebuinciósă a se dovedi

Şi când proprietatea era disputată ţĕranuluĭ, elŭ cerca să i se

---

la faţa loculuĭ prin mărturiĭ vrednice, amŭ cerutŭ Cantacuzinescilorŭ şi Hrisoscoleuluĭ să ne aréte vremea când potŭ a se afla la numita moşie pentru cercetarea acésta ca să fie rânduită cu hotărîre, şi-şĭ puseră înaintea Domnieĭ mele sorocŭ la 10 ale luĭ Marte a se afla unulŭ din Dumnélorŭ acolo la cercetare; decĭ poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră Ispravnicilorŭ, ca în faţa loculuĭ mergêndŭ, unulŭ din Dumnévóstră, unde să fie amêndouĕ părţile să faceţĭ cercetare cu carte de blăstemŭ printre locuitoriĭ împrejuraşĭ, carĭ să nu fie nicĭ rudeniĭ, nicĭ împreună şeḑĕtorĭ pe acéstă moşie, de aŭ stăpânitŭ aceştĭ Lungenĭ, orĭ tótă acéstă moşie precum zicŭ, orĭ parte dintr'ĕnsa şi câtă parte de unde şi până unde? de când şi până când? şi ce feliu de stăpânire aŭ avutŭ? de aŭ luatŭ şi dijmă cu cele-lalte dreptăţĭ ale moşieĭ, séŭ de aŭ fostŭ numaĭ eĭ nedajnicĭ de dijmă i clacă? cum şi mărturia ce vorŭ avea numiţiĭ boerĭ, ot ómenĭ strĕinĭ adiéfori, asemenea să se cerceteze, şi toţĭ precum vorŭ şci adevĕrulŭ mărturisindŭ dreptŭ în frica luĭ D-ḑeŭ, să iscăléscă în dosulŭ cărţeĭ blăstemuluĭ, şi fiteş-care de împreună cu anaforaoa Dumnévóstră viindŭ amêndouĕ părţile aicĭ la Divanŭ, se va face hotărîrea cea desĕvêrşitŭ. — 1794 Ghen. 25.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne,

Banulŭ Lungénŭ cu cetaşiĭ sĕĭ Nicola sin Stanŭ, i Bucurŭ sin Bucurŭ, i Bucurŭ sin Ene, Stanŭ sin Şerbanŭ, Crăciunŭ sin Vladŭ locuitorĭ din Valea-Lungă, sud. Dâmboviţa, aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale pentru Dumnéluĭ serdariu Costantinŭ Cantacuzino, ḑicêndŭ că eĭ avêndŭ moşie strămoşéscă a lorŭ ce se numesce Valea-Lungă, aŭ stăpânit-o totŭ cu pace până *la răzmiriţa Ruşilorŭ*, iar de atuncĭ începândŭ numitulŭ sărdarŭ de ale împresura moşia lorŭ, ḑicŭ că după ce s'aŭ făcutŭ pace în ḑilele Mărieĭ séle Alexandru Vodă Ipsilantŭ, s'arŭ fi judecatŭ cu D-luĭ înaintea Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ, când atuncĭ ḑicŭ că reposatulŭ vornicŭ Badea Ştirbeiŭ luându-le de la mâna lorŭ Hrisóvele ce avea de stăpânirea acesteĭ moşiĭ, şi eĭ ne maĭ avêndŭ cu ce să-şĭ caute, de atuncĭ încóce li s'aŭ împresuratŭ tótă moşia până încâtŭ ḑicŭ că estimpŭ i-aŭ scosŭ D-luĭ sărdariu cu totŭ din stăpânire, şi cerŭ dreptate a li se da dréptă moşia lorŭ, care aŭ avut-o şi aŭ stăpânit-o până la rĕzmiriţa Ruşilorŭ, după a cărora jalbă Vătavu de Divanŭ din luminată porunca Mărieĭ tale aŭ adusŭ inaintea nóstră pe numiţiĭ jăluitorĭ, faţă cu D-lorŭ Sărdariĭ Costandinŭ şi Iordache Cantacuzinescĭ, pre care întrebându-ĭ ce aŭ să zică înpotrivă, rĕspunseră că D-lorŭ, acéstă moşie o stăpânescŭ de la moşiĭ şi părinţiĭ D-lorŭ, în care moşie fiindŭ avutŭ parte înpreună cu D-lorŭ, şi unchiulŭ D-lorŭ generalŭ Mihaiŭ Cantacuzino, acea parte a unchiuluĭ D-lorŭ se stăpânesce acumŭ de D-luĭ Medelniceriu Costandinŭ Hrisoscoleu şi de Măria sa Domniţa Ecaterina Mavrocordatŭ jupânésa rĕposatuluĭ Răducanŭ Cantacuzino, iar ca să fie stăpânitŭ jăluitoriĭ până la rezmiriţa Ruşilorŭ, séŭ până estimpŭ, precum ḑicŭ eĭ, acésta de totŭ o tăgăduiră, iar că s'aŭ sculatŭ jăluitoriĭ cu acéstă cerere şi în Domnia Mărieĭ sale Alecsandru Vodă Ipsilantŭ, acésta nu o tăgăduiră, fără de numaĭ ḑiseră, că după cercetările ce s'aŭ făcutŭ atuncĭ, cunoscêndu-se şi vĕḑêndu-se cererea lorŭ, fără nicĭ unŭ feliŭ de dreptŭ s'aŭ isgonitŭ de la judecată, şi aŭ stăpânitŭ şi de atuncĭ până acumŭ cu bună pace, decĭ amŭ

recunóscă de Domnie dreptulŭ *de protimisis* la arendarea moşiilorŭ.

---

cerutŭ D-lorŭ să ne aréte de aŭ niscareva sineturĭ pentru stăpânirea acesteĭ moşiĭ, şi rĕspunseră că tóte Hrisóvele, cărţile şi orĭ-ce sineturĭ aŭ avutŭ ale caseĭ D-lorŭ, acumŭ într'acéstă răzmiriţă trecută a Nemţilorŭ, avêndu-le puse la păstrare înăuntru la sfînta Mŏnăstire Poiana din Sud. Prahova, şi spărgêndu-se acéstă Monăstire atuncĭ de volintirĭ şi luându-se lădĭ cu avuturĭ ale multora boerĭ, ce le avéŭ puse acolea, li s'aŭ luatŭ şi li s'aŭ rĕpusŭ atuncĭ şi tóte scrisorile caseĭ D-lorŭ, de nu aŭ acumŭ câtuşĭ de micŭ sinetŭ pentru stăpânirea moşiilorŭ D-lorŭ; amŭ întrebatŭ şi pe numitulŭ Banŭ cu cetaşiĭ luĭ, de aŭ eĭ niscare-va sineturĭ cu care să dovedéscă, că acéstă moşie este a lorŭ, şi rĕspunseră, că hrisóvele şi cărţile ce aŭ avutŭ pentru acéstă moşie a lorŭ li s'arŭ fi luatŭ atuncĭ de la mâna lorŭ de rĕposatu vornicŭ Ştirbeiŭ, în Domnia Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ, fără numaĭ ḑiseră, că la o soră a numituluĭ Banŭ Lungénŭ, ce se afla cu locuinţa în Sud Buzĕŭ, aflându eĭ o carte a rĕposaţilorŭ boerĭ Cantacuzinescĭ, dată la mâna lorŭ de rĕscumpĕrătórea din rumânie cu pământulŭ lorŭ, s'aŭ dusŭ de aŭ luat-o şi o arĕtară acum de o vĕḑumŭ, scrisă cu lĕtŭ 7240 Aprilŭ, de sunt până acum 62 anĭ, iscălită de rĕposatu Mateiŭ Cantacuzino vel Agă, şi de reposatulŭ Pârvulŭ Cantacuzino fraţĭ, pe care o daŭ luĭ Muşatŭ românu Dumnélorŭ, şi cu treĭ copiĭ anume Stan i Bucur, Dragomirŭ şi cu alţiĭ seminţie de copiĭ, carĭ se vorŭ maĭ trage dintru elŭ, carĭ Românĭ arétă că aŭ fostŭ aĭ Dumnélorŭ de baştină, de la rĕposatulŭ moşulŭ Dumnélorŭ Drăghicĭ Cantacuzino vel Spătarŭ, ca să fie în pace şi ĭertaţĭ de rumânie cu totŭ némulŭ lorŭ, pentru că s'aŭ rĕscumpĕratŭ de la Dumnélorŭ cu tal. 60 vechĭ; însă elŭ cu totŭ pământulŭ alŭ lorŭ. Care acelŭ Muşatŭ, ḑise Banulŭ, că este tatălŭ luĭ, născêndu-lŭ pe dênsulŭ şi alţĭ doĭ feciorĭ, după ce aŭ luatŭ acea carte de la boeriĭ Cantacuzinescĭ, precum după arĕtarea luĭ maĭ josŭ însemnămŭ genealogia lorŭ; iară alte scrisorĭ afară dintr'acestea, respunse Banu că nu maĭ avu; decĭ nicĭ la o parte, nicĭ la alta fiind scrisorĭ şi sineturĭ pentru stăpânirea acesteĭ moşiĭ, şi acéstă adeverinţă ce arĕtară jăluitoriĭ, măcarŭ de este şi adevĕrată, dară fiind numaĭ pentru partea unuia ce aŭ fostŭ atuncĭ din româniĭ boerilorŭ Cantacuzinescĭ; amŭ intratŭ în cercetarea stăpânireĭ şi amŭ întrebatŭ pe jăluitorĭ, câtă moşie ḑicŭ că aŭ stăpânitŭ eĭ până la răzmiriţa Ruşilorŭ şi rĕspunse, că aŭ stăpânitŭ tótă moşia Valea-lungă, iară de la răzmirăţa Ruşilorŭ, ḑiseră că aŭ începutŭ boeriĭ Cantacuzinescĭ a le împresura moşia lorŭ, dară totŭ stăpânea şi eĭ, luându de la străiniĭ carĭ se hrănea pe moşiă, dijmurĭ din porumbŭ, din fĕneţe şi din ghinduritu pădurilorŭ până la acésta de acum râzmiriţă a Nemţilorŭ. După ce s'aŭ întorsŭ Dumnéluĭ Serdariu Cantacuzino din lăuntru şi aŭ venitŭ aicĭ în ţĕră, ḑicŭ că aŭ cuprinsŭ cu totulŭ şi acé puţină stăpânire ce maĭ avea, şi aŭ rĕmasŭ numaĭ de n'aŭ fostŭ supĕraţĭ a da dijmă séŭ alte drepturĭ ale moşieĭ, iară estimpŭ aŭ începutŭ a le lua şi lorŭ dijmă şi a-ĭ supune la clacă, ca şi cum n'arŭ avea nicĭ o moşie; care tóte acestea tăgăduindu-le D-lorŭ boeriĭ Cantacuzinescĭ, ḑiseră, că nicĭ de cum şi nicĭ odată aceştia stăpânire nu aŭ avutŭ, ci de când s'aŭ pomenitŭ D-lorŭ, acéstă moşie aŭ găsit-o stăpânindu-se de părinţiĭ D-lorŭ, fiind strămoşască a D-lorŭ, pe care aŭ stăpânit-o fără de a avea jăluitoriĭ acestia câtuşĭ de puţinŭ împărtăşire la stăpânirea acesteĭ moşiĭ; încă ziseră, că rĕposatulŭ Mihaiŭ Gheneralŭ, unchiulŭ D-lorŭ, a avutŭ Isprăvnicelŭ la acéstă moşie pe însuşĭ unŭ frate alŭ acestuia

Acestu dreptŭ a fostŭ menţinutŭ în diferite casurĭ de Alex. Moruzi.

numitŭ Banŭ Lungénŭ, anume Bucurŭ; întrebarăm pe jăluitoriu de póte să dovedéscă cu mărturie ómenĭ bĕtrânĭ împrejurenĭ de acolo, însă străinĭ adiófori, iar nu părtaşĭ séŭ rudeniĭ cu dênşiĭ, că le-aŭ cursŭ stăpânirea aşĭa chiar cum arĕtară eĭ înaintea nóstră, şi rĕspunseră, că acolo la faţa loculuĭ aŭ îndestule mărturiĭ ómenĭ străinĭ, împrejurenĭ vecinĭ de pre lângă acéstă moşie, cu carĭ vorŭ putea dovedi, prin carte de blăstemŭ, că cursulŭ stăpânireĭ lorŭ aŭ fostŭ chiar cum arétă maĭ susŭ; dreptŭ aceea, fiind-că sineturĭ cu dovadă plină şi cu luminare îndestulă, nu aŭ nicĭ o parte nicĭ alta, şi fiind-că amêndouĕ părţile se ţinŭ de cuvêntul stăpânireĭ, aducêndŭ pîră unora împotriva altora, adecă fieşce-carele în parte-şĭ că stăpânirea aŭ fostŭ aşĭa şi fiind-că numaĭ cu acestŭ mijlocŭ alŭ stăpânireĭ, rĕmâne să fie cunoscutŭ la dreptŭ, de aŭ jăluitoriĭ vre-o dreptate la cererea care facŭ, şi de vreme ce după oranduiala judecăţeĭ jăluitorilorŭ se cuvine a li se cere dovadă pentru stăpânire, iar nu boerilorŭ Cantacuzinescĭ, găsimŭ cu cale, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélorŭ Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, că chiar acolo, în faţa loculuĭ, să facă cercetare fórte cu amĕnuntulŭ, prin carte de blăstemŭ asupra acelorŭ împrejuranĭ străinĭ, care ţiseră jăluitoriĭ, că eĭ aŭ mărturiĭ ca să dovedéscă, că aŭ stăpânitŭ jăluitoriĭ tótă acéstă moşie Valea-lungă până la răsmiriţa Ruşilorŭ precum ţicŭ eĭ, şi de aŭ avutŭ parte de stăpânire şi de la răsmiriţa Ruşilorŭ până la acésta trecută a Nemţilorŭ luândŭ dijmurĭ din fănеţe, din porumbŭ şi din ghindăritulŭ pădureĭ, iarăşĭ precum ţicŭ eĭ, cum şi de la răsmiriţa Nemţilorŭ şi până estimpŭ de aŭ fostŭ eĭ nedajnicĭ de dijmă şi de clacă şi de alte drepturĭ ale moşieĭ, şi orĭ în ce chipŭ se va dovedi dreptŭ adevĕrŭ pentru stăpânire de aŭ avut-o jăluitoriĭ, precum arĕtămŭ maĭ susŭ, primindŭ aceĭ martorĭ cartea de blăstemŭ, să pue D-lorŭ Ispravnicĭĭ pe fieşcarele să-şĭ trécă mărturia sa în dosulŭ cărţeĭ blăstemuluĭ, unde să-şĭ aréte şciinţa sa pe largŭ şi să adevereze şi D-lorŭ Ispravnicĭĭ cu iscăliturile, ca cu acea alegere şi cercetare cu amĕnuntu ce vorŭ face D-lorŭ Ispravnicĭĭ în faţa loculuĭ prin blăstemŭ, pentru rândulŭ stăpânireĭ, viindŭ amêndouĕ părţile aicĭ, atuncĭ prin osĕbită anafora vomŭ arĕta Mărieĭ tale isbrănirea pricineĭ în ce chipŭ ne vomŭ domeri că este cu dreptŭ; iar hotărîrea desĕvêrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.

Cond. XXV, Fila 272.

Genealogia luĭ Muşatŭ rumânu după arĕtarea jăluitoriuluĭ.

MUŞAT

Feciorĭ

Stanŭ,	Bucurŭ,	Vladŭ,	Ene,	Banulŭ,	Şerbanŭ,
Nicola,	Bucurŭ,	Radulŭ,	Bucurŭ,	Radulŭ,	Stanŭ,
Oprea,	—	Crăciunŭ,	Iónŭ,	Bucurŭ,	Iónŭ,
			Mihaĭ,	—	Radu,
			Grozea.		

Trebue şi în acésta privinţă să fimŭ drepţi cu elŭ şi să-ĭ recunóscemŭ simţirĭ umanitare. [1]

1. Iată unŭ actŭ relativŭ la acestŭ protimisis:

Pré Înălţate Dómne

Din luminată porunca Mărieĭ tale, D-luĭ Vătavu de Divanŭ, aŭ adusŭ faţă înaîntea nóstră pe Leondari Gélepu cu jalbă asupra sătenilorŭ ot. Negoiu sud. Dolju, ḑicêndŭ cum că cumpărândŭ elŭ venitulŭ a treĭ moşiĭ, anume Negoiu, Băzca şi Urzica de la Egumenulŭ sfinteĭ Mŏnăstirĭ Vieroşu, în tal. 600, săteniĭ de la Negoiu nu l'aŭ îngăduitŭ, ci l'aŭ trasŭ la judecată înaintea Dumnéluĭ Caimacamuluĭ, ce se afla pe acea vreme, şi aŭ datŭ protimisis sătenilorŭ, dară fiindŭ moşiile nepotrivite, judecătoriĭ nu aŭ luatŭ séma la acésta, ci aŭ hotărîtŭ că fiindŭ treĭ, să-ĭ întórcă talerĭ 200 pentru o moşie ce cerŭ eĭ; în urmă s'aŭ maĭ judecatŭ cu eĭ la alţĭ Caimacamĭ şi alţĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Craioveĭ, şi ş'aŭ aflatŭ dreptatea de i-aŭ întorsŭ moşia săteniĭ, iară săteniĭ nu s'aŭ supusŭ, cum arétă o carte a Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ din sud. Gorju; amŭ cerutŭ luĭ Leondarŭ să ne aréte cărţile ce ḑice că are, şi ne arétă zapisulŭ Egumenuluĭ cu lét 1792, April 23, prin care i vinde venitu a treĭ moşiĭ în tal. 600, începêndu-se anulŭ de la sfîntulŭ Gheorghe lét. 1792; amŭ vĕḑutŭ şi cartea de judecată, cu care i da moşia luĭ scrisă de la lét 1792 Noembre 1, iscălită de Dumnéluĭ Gherache Caimacamu şi alţĭ boerĭ, cu care-ĭ da moşia cu cuvêntŭ ca cele-l-alte douĕ moşiĭ nu facŭ una nicĭ câte tal. 150, fiindŭ şi de câmpŭ, maĭ próste, şi că satŭ nu este pe ele; ne-aŭ maĭ arĕtatŭ şi cartea Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ, D-luĭ Scarlatŭ Medelniceriu, Dumitru Brăiloiu, scrisă de la Ghenarie 14. lét 1793, către Dumnéluĭ Vorniculŭ Preşcovénulŭ, întru care scrie, că săteniĭ aŭ stricatŭ bordeile luĭ Leondarŭ şi s'aŭ rădicatŭ asupra Zapciuluĭ cu mare obrăznicie, şi sunt vrednicĭ a-şĭ lua certare, amŭ întrebatŭ şi pe Stanŭ Cârciumariu, vechilulŭ sătenilorŭ, ce are a respunde? şi arétă o carte de judecată a Dumnéluĭ Caimacamuluĭ Suţu, i altorŭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Craioveĭ, scrisă de la lét 1792, Martie 20, ce hotărescŭ că săteniĭ aŭ protimisis a ţinŏ moşia Negoiu şi să-ĭ întórcă luĭ tal. 200, după starea ce se dovedirĕ că sunt acestea 3 moşiĭ; ne maĭ arétă unŭ zapisŭ alŭ luĭ Leondarŭ, scrisŭ de la lét 1792, Augustŭ 8, celŭ de la mâna caimacamuluĭ Suţulŭ, ce scrie, că judecându-se cu satulŭ Negoiu la Divanulŭ Craioveĭ, şi luându-se moşia cu protimisis, după hotărîre ş'aŭ primitŭ de la Egumenŭ baniĭ ce aŭ datŭ şi de acum înainte să nu maĭ aibă a se amesteca la moşie; aŭ maĭ ḑisŭ vechilulŭ sătenilorŭ, că i-arŭ fi datŭ atuncĭ tal. 300 şi nu i-aŭ primitŭ; la acésta tăgădui jaluitoriu, iară vechilu ḑise, că dă şi acumŭ; cercetându-se şi anaforaoa pré sfinţieĭ séle rĕposatuluĭ părinte Metropolitŭ Cozma, i a Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ, de protimisis a arendaşilorŭ, care este şi întărită de Măria sa Mihaĭ Vodă Suţulŭ şi scrie chiar aşa, că arendele moşieĭ de acumŭ înainte să se încépă cu orânduială de la ḑiântêĭ de Martie, şi sătenĭĭ ce trebue să aibă protimisisul celŭ după pravilă şi după obiceiul pământuluĭ, să nu'lŭ pótă să-lŭ céră maĭ in lungă vreme decât numaĭ până la ḑi întêĭ a luĭ Maiŭ; decĭ din cercetarea acésta se alege, că judecata Dumnéluĭ Caimacamuluĭ Suţulŭ, şi protimisis alŭ ţĕranilorŭ nu arŭ fi avutŭ locŭ după Nizamulŭ ce s'aŭ datŭ

Nu vomŭ termina acestŭ capitolŭ, care se ocupă de ţĕranĭ şi agricultură, fără de a înregistra pitaculŭ luĭ Moruzi către Metropolitulŭ, cu data din 13 Maiŭ 1794, prin care 'lŭ învită să dea porunci, să se facă rugăciunĭ pentru plóie în interesulŭ recoltelor.

Iată pitaculŭ:

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voivodŭ.

Pré sfinţia ta părinte Metropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, fiindŭ că locuitoriĭ de obşte, după indemnările şi bunele povĕţuirĭ ce li s'aŭ datŭ, aŭ căḑutŭ cu toţiĭ la arăturĭ, silindu-se cu deosebire la semanatulŭ bucatelorŭ cu îndestulare şi rĕmâne acumŭ ca să facemŭ după datorie rugăciunĭ către milostivulŭ D-ḑeŭ spre a blagoslovi rodulŭ semĕnăturilorŭ şi a da pământuluĭ îndestulare de trăbuincióselе ploĭ; de aceea nu lipsimŭ a scrie pré sfinţieĭ tóle, ca să daĭ cuviincióselе povĕţuirĭ şi porunci prin părinţiĭ Episcopĭ şi prin toţĭ protopopiĭ şi preoţiĭ, că atât aicĭ în Bucurescĭ, cât şi afară pretutindenea şi in tóte judeţele să facă la tóte locurile litaniĭ şi sfeştaniĭ şi rugăciunĭ către milostivulŭ D-ḑeŭ, cerêndŭ mila şi ajutorulŭ Dumneḑeireĭ sóle, spre a da îndestulare pământuluĭ de ploĭ şi a blagoslovi rodurile sĕmănăturilorŭ, de a le face îndestulate şi ferite de orĭ-ce stricăciunĭ, ca prin rugăciunĭ ferbinţĭ câştigândŭ mila Dumneḑeireĭ sóle, să se foloséscă norodu din munca şi silinţa ce aŭ făcutŭ la lucrarea pământuluĭ şi să pótă obştea câştiga îndestularea sa.—1794. Maiŭ 13.

---

la numita hotărîre a Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă după Maiŭ întâiŭ, dară fiindcă şi vênḑarea venituluĭ moşieĭ nu s'aŭ făcutŭ de Martie întâiŭ, totŭ după acea orânduială, ce s'aŭ făcutŭ la sfîntulŭ Gheorghe, şi vremea orândueleĭ de protimisis s'aŭ urcatŭ maĭ nainte decât Maiŭ întâĭŭ, tótă acea judecată este bună; cât pentru protimisis, căḑêndu-se după dreptate la sătenĭ, greşită este căcĭ n'aŭ alesŭ bine la preţŭ moşia şi n'aŭ odihnitŭ pe Leondarŭ; judecata D-luĭ Caimacamuluĭ Gherache *e greşită, căcĭ strică privileghiulŭ ţĕraniloru*, a avea protimisis la vênḑarea moşiilorŭ, după acea hotărîre a Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă, dară face mare luare aminte la preţu moşiilorŭ zapisulŭ luĭ Leondarŭ, cel de la mâna D-luĭ Caimacamuluĭ Saţulŭ, este de totŭ fără de orîndualiă, fiindŭ-că judecătoriu n'are cuvêntŭ să céră zapisŭ de la cela ce se judecă, ca sĕ se supună la judecata luĭ, ci dar la cartea D-luĭ Caimacamuluĭ Gherache, fiindŭ se arétă că moşiile celea douĕ nu plătescŭ tal. 300, şi vechilulŭ sătenilorŭ dă 300 acumŭ, găsimŭ cu cale ca să dea ţĕraniĭ ot. Negoiu tal. 300 şi vre-unŭ adausŭ ce va socoti Măria ta şi să rĕmâe moşia cum este în mâna ţĕranilorŭ până la sfârşitulŭ anuluĭ, iară pentru vina lorŭ, după arĕtarea D-lorŭ Ispravnicilorŭ, rĕmâne a se hotărî de Măria ta; părerea nóstră într'acestaşŭ chipŭ este, iară hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de Măria ta. — 1793, Marte 20.

Dumitrache Catargiu. Gregorie Asanŭ, biv. vel Stol. Dumitrache Perticarŭ. Iónŭ Pascalŭ biv. vel Vist.

Şi astădĭ după o sută anĭ cam totŭ aceleaşĭ mĕsurĭ le ia guvernămêntulŭ nostru contra seceteĭ..... *Nihil novi sub sole!*

In anexe vomŭ maĭ da alte documente relative la acestŭ capitolŭ.

IX

Ţiganiĭ.

După ţĕrani, clasa desmoştenită era *a ţiganilorŭ*.

Ţiganiĭ continuă sub A. Moruzi în situaţiunea ce cunóscemŭ, din anteriórele documente şi nizamurĭ.

După vechile nizamurĭ, ţiganulŭ care venea în ţĕra românéscă, din Moldova, Transilvania, orĭ de peste Dunăre, era cuprinsŭ între ţiganiĭ Domnescĭ şi nu se esträda decât décă se găséŭ tăinuiţĭ între ţiganiĭ Domnescĭ orĭ mŏnastirescĭ. Acestŭ nizamŭ se aplică în 1793 Decembre.

Dămŭ în notă jalba ţiganilorŭ Domnescĭ de la Focşanĭ şi anaforaoa epistatuluĭ armăşieĭ relative la unŭ casŭ de natura acésta. [1]

---

1. Iată documentulŭ relativŭ:

Jalba tuturorŭ ţiganilorŭ Domnescĭ, ce se află şedĕtorĭ la Focşanĭ, în sud. Rômniculŭ, şi anaforaoa epistatuluĭ Armăşieĭ, la care s'aŭ făcutŭ şi întărirea Gospod.

Prea Înălţate Dómne,

Cu lacrimĭ herbinţĭ jăluimŭ Mărieĭ tale, că acum de la o vreme, vedemŭ că dintre noĭ toţĭ câţĭ ne aflămŭ şedĕtorĭ într'acestŭ judeţŭ Slamŭ Rômnicŭ, fiindŭ despre hotarulŭ ţĕreĭ Moldoveĭ, s'aŭ începutŭ a se lua câte unulŭ dintre noĭ, carĭ ne aflămŭ vechĭ aĭ scaunuluĭ acesteĭ ţĕrĭ, dându-ne peste hotarŭ de cea parte în Moldova, cu cuvêntŭ că suntemŭ aĭ celora-l-alţĭ din boerĭ obraze, dară nicĭ obiceiŭ nu scimŭ, séŭ porunca Înălţimeĭ tale nu vedemŭ, precum şi acum de curênd Dumnélorŭ ispravniciĭ acestuĭ judeţŭ, cu a D-lorŭ poruncă aŭ ridicatŭ pe unulŭ dintre noĭ, Manoli lăutarulŭ, şi l'aŭ dat peste hotarŭ în Moldova. Luminate Dómne noĭ maĭ toţĭ cu adevĕratŭ suntemŭ din Moldova veniţĭ, *dară căcĭ amŭ sciutŭ hotarŭ şi obiceiulŭ de aicea, cu bucurie* amŭ trasŭ şi amŭ venitŭ aicea, ca să ne aflămŭ repaosŭ odihneĭ, şi acum să fimŭ daţĭ înapoĭ în mânile stăpânilorŭ, cu pĕcatŭ va fi, şi de va rĕmânea ca lucru a se maĭ urma acestŭ felŭ, toţĭ ne împrăstiemŭ, şi încaĭ de a nóstră bună voĭe maĭ înainte mergemŭ înapoĭ, iar nu ca robiţĭ să ne ducă făr' de voĭe; ci cu lacrimĭ ne rugămŭ, să ni se întăréscă hotărîrea precum şi până acum s'aŭ urmatŭ, iar nu D-lorŭ ispravniciĭ, ce nu aŭ trébă cu noĭ robiĭ Domnescĭ, să se maĭ amestice cu noĭ; şi să avemŭ dreptate, şi cum va fi mila Mărieĭ tale.

Robiĭ Mărieĭ tale, noĭ toţĭ ţiganiĭ Domnescĭ, carĭ ne aflămŭ cu aşedĕmêntulŭ la Focşanĭ în sud, Slam-Rômnicŭ.

Asemenea dămŭ în notă două acte relative la urmărirea unorŭ ţigani particulari. [1] Mai urmézĕ şi la anexe diverse acte.

Io Ales. Const. Moruzi Voivodŭ.

« Dumnéta epistatule alŭ Armăşieĭ, teorisind jalba acésta, să arĕţĭ Domnieĭ mele obiceiulŭi şi cu ce poruncă s'aŭ datŭ acela înapoĭ ? » 1793, Noembr. 30.

Prea Înălţate Dómne,

Ascultându luminata porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, amŭ cercetatŭ pentru vechiulŭ obiceiŭ, ce ţicŭ jăluitoriĭ că l'aŭ avutŭ, şi din Domnescĭ cărţĭ m'amŭ îndestulatŭ, că ţiganiĭ ce vinŭ din Moldova, orĭ din Transilvania, séŭ de peste Dunăre, ca să locuiască într'acéstă ţéră, şi intră cu birŭ între ţiganiĭ cămăreĭ gospod. toţĭ aceĭ rĕmânŭ a fi ţiganĭ Domnescĭ, şi înapoĭ peste hotarŭ nu se maĭ daŭ, fără numaĭ când se vorŭ găsi tăinuiţĭ prin ţiganiĭ monăstirescĭ, i boerescĭ, ca să se scape de birŭ Domnescŭ, aceia numaĭ se daŭ înapoĭ, însă prin scirea şi porunca Înălţimeĭ tale, iar Armăşia orĭ D-lorŭ ispravniciĭ, séŭ măcar alţĭ dregĕtorĭ n'aŭ acéstă volnicie, ci acestŭ Manoli lăutarulŭ pentru care jăluescŭ, că D-lorŭ ispravniciĭ l'aŭ datŭ peste hotarŭ, căutându-i-se numele s'aŭ găsitŭ trecutŭ la tabla cămăreĭ gospod. şi D-lorŭ ispravniciĭ de aŭ avutŭ vre-o poruncă a Înălţimeĭ tale, vor arĕta, căcĭ în urma acestuĭ maĭ susŭ numitŭ lăutarŭ aŭ maĭ datŭ şi altŭ ţiganŭ peste hotarŭ, anume Ursulŭ, şi acela cu numele în tabla cămăreĭ gospod. şi bine ar fi de se va socoti de către Inalta înţelepciunea Mărieĭ tale, să se facă poruncă către Dumnélorŭ ispravniciĭ judeţuluĭ, ca să nu maĭ cuteze la o necuviinciósă faptă, ce este împotriva porunceĭ şi obiceiuluĭ ţĕreĭ, căcĭ de nu se va zătigni una ca acésta, póte să curgă pagubă cămăreĭ gospod ; iar hotărîrea cea desĕvârşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1793, Decem. 8.

1. *Io Alecs. Cost. Moruzi Voivodŭ.*

Aşĭa să se urmeze, pentru care orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele . . . . . să mérgă spre a se face urmarea ce se cuprinde maĭ josŭ, că de nu sunt Domnescĭ, să se facă îndestulare jăluitoruluĭ la dreptatea sa, ca să nu-ĭ păgubéscă. 1793 Octombre 31.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne

Ascultându luminată porunca Mărieĭ tale pe acéstă jalbă, însciinţămŭ Înălţimeĭ tale, că numitulŭ jăluitoriu este şciutŭ că are ţiganĭ între ţiganiĭ Domnescĭ şi nicĭ o dovadă în scrisŭ nu avu să aréte, fără numaĭ prin graiŭ, că vătavu de ţiganiĭ domnieĭ séle i-arŭ fi adusŭ rĕspunsŭ, că nu s'aú supusŭ a plăti birulŭ obicinuitŭ, cu cuvêntŭ că arŭ fi avêndŭ sineturĭ Domnescĭ, iară de altcum zapciu séŭ vatavu de ţiganĭ Domnescĭ nu sciu să dée rĕspunsŭ, ci spre a se descoperi adevĕrulŭ, de sunt Domnescĭ cu sineturĭ vechĭ şi nouĭ pe la mânile lorŭ, séŭ de sunt aĭ jăluitoriuluĭ şi cu minciunĭ silescŭ a scăpa de adetulŭ lorŭ, de la judecată se găsesce cu cale, să fie luminată porunca Înălţimeĭ téle, cu mumbaşirŭ Armăşelŭ, să mérgă împreună cu omulŭ jăluitoruluĭ şi orĭ-unde

Unŭ casŭ demnŭ de atenţiune semnalăm sub Domnia luĭ Alexandru Moruzi, e vorba de determinarea cestiuneĭ: O fată născută din părinte ţiganŭ şi mamă română considera-se-va ea de ţigancă, séŭ fiind-că «pravilele poruncescŭ ḑicêndŭ, că decât tóte maĭ multŭ se părtinesce şi se ocrotesce sloboḑenia, fiindŭ în lume ca unŭ lucru ce n'are preţŭ» acéstă copilă nu este ea liberă....? Domnitorulŭ dă resoluţiune afirmativă. [1]

---

va găsi pe numiţiĭ ţiganĭ, să-ĭ iée cu orĭ-ce sineturĭ vorŭ avea, ca să se înfăţişeze, atâtŭ cu jăluitoriu, câtŭ şi cu catastişele de numele ţiganilorŭ cămăreĭ gospod. şi atuncĭ de cercetarea ce li se vorŭ face, orĭ aĭ cuĭ vor rĕmânea, cu deosebită anafora te veĭ înscinţa Înălţimea ta; iar hotărîrea cea desăvărşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.— 1793, Octombre 31.

Cond. XXV. Fila 73. *Mihailŭ Clucerŭ, Şerbanŭ Medel.*

1. *Întărirea ce s'aŭ făcutŭ la anaforaoa departamentuluĭ Cremenalionŭ după jalba luĭ Andreĭ Stolnicu beciuluĭ Domnescŭ, pentru o copilă de ţiganŭ ce i s'aŭ hărăzitŭ.*

Io Alecs. Cost. Moruzi Voivodŭ.

După cercetarea ce s'aŭ făcutŭ acesteĭ copile, fiindŭ în amfivolie de slobodă şi nu dovedită de ţigancă, poruncimŭ Domnia mea, ca la vremea ce va veni în vêrstă de a se căsători, să fie slobodă desĕvêrşitŭ, iară până atuncĭ să o aibă numitu Andreiŭ Stolnicu beciuluĭ. 1793 Decemb. 17.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne

După luminată porunca Mărieĭ tale, ce se cuprinde la acésta, prin zapcilîcu Dumnéluĭ Epistatuluĭ Armăşieĭ, s'aŭ adusŭ în departamentŭ numita Flórea copilă în vêrstă de anĭ 13 şi ispitind-o pentru părinţiĭ eĭ şi de unde este de feliu, aŭ dat tacrirŭ, că este născută şi crescută peste Dunăre la Silistra, are mumă anume Gherghina, iară pe tată-sĕŭ l'aŭ chematŭ Radu Heraru i Arabagiu, dară aŭ muritŭ, şi mumă-sa aŭ luatŭ alŭ doilea bărbatŭ pe unŭ Peea Renţiperŭ şi amêndoĭ s'aŭ dusŭ din Dârstorŭ la Ismailŭ şi ea rĕmâindŭ lângă unŭ Gheorghe bucătaru, aŭ adus-o aicĭ, şi vĕḑêndŭ că nu o caută, s'aŭ datŭ lângă numitu jăluitoriu, de este o lună; decĭ după tacriru eĭ, cu tóte că este ţigancă, iar după meşteşugulŭ ce ḑice că aŭ fostŭ metahirisitŭ tată-sĕŭ, măcarŭ că copila-lŭ arétă ţiganŭ, dar póte fie fostŭ Românŭ; cu tóte acestea venimŭ a cuvînta de mumasa de aŭ fostŭ ţigancă séŭ Româncă: ne fiindŭ la mijlocŭ altă dovadă, rĕmêne iară anfivolie şi copila acésta fiindŭ parte femeéscă urméză stăreĭ mumă-seĭ; ci fiind-că pravilele poruncescŭ ḑicêndŭ, că decât tóte maĭ multŭ părtinimŭ şi ocrotimŭ sloboḑenia, fiindŭ în lume ca unŭ lucru ce n'are preţŭ, şi iarŭ pravilele ḑicŭ, că ceea ce va place împĕratuluĭ, este pravilă; dreptŭ acea cea desĕvêrşitŭ poruncă rĕmâne a se face de către Înălţimea ta.— 1793.

Dumitrache Clucerŭ, Ioniţă Paharn., Dumitrache Ştirbeĭ Pitarŭ, Iordanŭ Grămăticŭ.

X

Boerii și scutiții.

Dionisie eclesiarculŭ în chronografulŭ sĕŭ dice, că A. Moruzi, era *„cam strașnicŭ și aspru cu boerii.“* [1]

Din actele ce cunóscemŭ de la acestŭ Domnitorŭ, până astă-dĭ, și mai alesŭ față cu țĕranii, nu se justifică acuzațiunea ce 'i aduce Dionisie. Ilŭ vedemŭ din contra întărindŭ privilegiele boerimeĭ și întindĕndŭ aceste privilegii la mulți boerĭ și la fiĭ din némurĭ și chiar și la Doctorulŭ Silvestru. Aducemŭ aci, în note și în anecse, câte-va documente probândŭ aserțiunea nóstră.

Iată anaforaoa și resoluțiunea domnéscă prin care luĭ Scarlatŭ și luĭ Dinu Câmpineni li se dă o despăgubire pentru păcura ce se estrage de pe moșia lorŭ:

Anafora spre a se da D-luĭ Scarlatŭ Câmpinénu și frate-sĕŭ Dinu, pe totŭ anu, din vamă, câte tal. 100 și câte tal. 100 de la cămară, pentru păcura ce ese pe moșia Dumnéluĭ.

Dumnéta vel Vist. să teorisescĭ jalba acésta și să arĕțĭ Domnieĭ mele în scrisŭ pricina și obiceiu ce arétă că s'aŭ urmatŭ. — 1793, Maiŭ 5.

Biv. vel Stoln.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Fiind-că după pliroforia D-luĭ cinstitŭ și credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele vel Vist. cum că jalba jăluitoriuluĭ este adevĕrată, precum și în condica visterieĭ s'aŭ găsitŭ trecută cartea rĕposatuluĭ Vodă Nicolae Caragea ot. lĕtŭ 1782 Ianuariu 22, cuprinzĕtóre, ca să li să dée pe totŭ anulŭ câte tal. 100 de către cumpărătoriu vămilorŭ, și tal. 100 de la cămara Domnéscă pentru păcura ce ese într'acéstă moșie a D-lorŭ, întărimŭ și Domnia mea și poruncimŭ să li se urmeze asemenea plata acestorŭ banĭ. — 1792 Maiŭ 22.

Cod. XXIV. Fila 165. *Vel Logof.*

Iată unŭ altŭ documentŭ de scutire a butĭlorŭ de vinŭ boerescĭ la intrarea în Bucurescĭ:

Pré Inălțate Dómne,

Jăluimŭ Mărieĭ tale pentru vameșulŭ oboruluĭ Târguluĭ de afară de aicĭ din Bucurescĭ, că după vechiulŭ obiceiŭ ce este, boeriĭ de némŭ, cum și mazilii

1. Tesaur monum. Papiu Ilarianŭ, T. II, pag 184. Fotino din contra dice, că A. Moruzi „către boerĭ se purta cu dragoste și cu încredere, onorându-ĭ cu ranguri după merite și ajutând pe fie-care după caracterul sĕŭ“. (T. II, pag. 182 Trad. Sion). Intre ceĭ mai cu sémă ajutați fură Nicolae Filipescu marele Vornicŭ, Filipescii în genere și Văcărescii.

ceĭ ce nu plătescŭ vinăriciu, nicĭ vamă de buţĭ n'aŭ obiceiŭ de a plăti, fără de câtŭ numaĭ plătescŭ podulŭ din Bucurescĭ pe banĭ 45; iarăşĭ de şi voruŭ vinde vinurile la târgurĭ de afară cu rădicata, plătescŭ vama ceĭ ce cumpĕră, şi eŭ fiindŭ în orânduiala boerilorŭ de némŭ, din vechime avêndŭ şi privilegbiurile tuturorŭ luminaţilorŭ Domnĭ mi s'aŭ păzitŭ acestŭ obiceiŭ, iară acŭm unŭ Ancu viindŭ de la Délŭ cu ḑece buţĭ cu vinŭ din viile mele, ce le amŭ din capulŭ poduluĭ Târguluĭ de afară, i-amŭ oranduitŭ cincĭ buţĭ să mérgă pe la uliţa Ferestreuluĭ să intre în târgŭ să le dea josŭ într'o pimniţă ce o amŭ în partea loculuĭ, iară cu alte cincĭ amŭ intratŭ eŭ în târgŭ cu ele pe podulŭ Târguluĭ de afară, şi mortasipu din capulŭ poduluĭ Târguluĭ de afară, silindu-mĕ i-amŭ plătitŭ pe bute câte banĭ 45, dându-mĭ şi răvaşŭ, iar mortasipul din capulŭ poduluĭ Herăstăuluĭ aŭ luatŭ zelóge de la chirigiĭ şi i-aŭ lăsatŭ şi aŭ trecutŭ cu buţile. A doua ḑi aŭ venitŭ acelŭ mortasipŭ la pimniţa mea şi i-amŭ plătitŭ de bute câte banĭ 45 şi le-aŭ datŭ şi răvaşŭ şi aŭ ḑisŭ să mérgă chirigiiĭ să-li dée zălógele, şi după ce amŭ datŭ buţile din care josŭ si le-amŭ plătitŭ chirigiilorŭ, când aŭ eşit afară iară pe acolea aŭ eşitŭ, şi cerându zălógele nu aŭ vrutŭ să le dée, maĭ cerându-le şi vama de bute po banĭ 39 şi aşa să le dée zălógele; eĭ grăbindu-se a merge, aŭ lăsatŭ zălógele la celŭ mortasipŭ, şi maĭ pe urmă mergêndŭ eŭ iarăşĭ la vie m'aŭ apucatŭ aceĭ chirigiĭ şi le-amŭ plătitŭ zălógele tal. 4; după ce amŭ venitŭ aci amŭ mersŭ la oborŭ la vameşŭ şi i-amŭ arĕtatŭ cărţile Domnescĭ, ḑicêndu-le să-mĭ dée zălógele; eĭ n'aŭ vrutŭ, cerĕndu-mĭ să le plătescŭ şi vama; eŭ n'amŭ vrutŭ să le daŭ, neavândŭ obiceiŭ şi aŭ rĕmasŭ zălógele şi până acolea; acum iarăşĭ viindŭ cu 8 buţĭ, patru le-amŭ trimisŭ iară pe acolea la cârciumă şi iar aŭ luatŭ zălóge de la chirigiĭ, iară cu patru amŭ intratŭ eŭ pe podu Târguluĭ de afară, şi amŭ plătitŭ podulŭ de bute după obiceiŭ, iară de vamă nu m'aŭ supăratŭ; amŭ trimesŭ şi aceluĭ mortasipŭ baniĭ poduluĭ să 'mĭ dee răvaşŭ, să-şĭ iée şi chirigiĭ zălógele şi nu aŭ vrutŭ, cerându şi vamă. Mĕ rogŭ Măriei tale să fie luminata poruncă a Marieĭ tale la un zapciŭ, să mĕ scóţă la judecată ca să-mĭ facă împlinire, şi pentru zălógele de anŭ şi pentru celea de acum, şi cum va fi mila Măriei tale.

Robulŭ Măriei tale, *Iónŭ Ghiţescu din Bucurescĭ.*

D-ta vel Logof. de ţéra de susŭ, să teoriseşcĭ jalba acésta.

Cond. XXV, Fila 93.

Dămŭ în anexe maĭ multe acte de acéstaşĭ natură. [1]

1. Eată chiar aci câte-va acte prin carĭ Moruzi Vodă acordă diverse privilegiĭ şi scutirĭ la boerĭ şi la diverşĭ slujbaşĭ:

Cartea luĭ Şerbanŭ Racovicénu pentru a scuti unŭ scaunŭ de carne, i o cârciumă scutită.

Zem. Vlas. Luĭ Şerbanŭ Racovicénu sin Costandinŭ Racovicénu biv. vel şătrariŭ, ca să aibă cu acéstă carte a Domnieĭ mele a ţinea în Craiova o

Şi nu numaĭ faţă cu boeriĭ, A. Moruzi nu'lŭ vedemŭ aspru dar

---

cârcinmă dréptă a sa, scutită de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă şi de tóte alte angariĭ ce esŭ pe cârciume, aşişderea să aibă a ţinea şi unŭ scaunŭ de tăiatŭ carne, apăratŭ de fumăritŭ, de erbăritŭ, de vamă şi de tóte alte angariĭ, de nicĭ unele valŭ saŭ băntuială să nu aibă, pentru că acéstă milă aŭ avut-o şi rĕposatulŭ tatălŭ sĕŭ în viaţă fiindŭ, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ de maĭ nainte, i de la fratele Domnŭ Alexandru Vodă Ipsilantŭ, prin cartea Domnieĭ sale ce vĕdumŭ cu lét 1775 Iunie 13, cât şi de la fratele Domnŭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, din Domnia dintăiŭ, precum vĕdumŭ iarăşĭ cartea Domnieĭ sale cu lét 1784 Maiŭ 13, dreptŭ aceea încă m'amŭ milostivitŭ de amŭ datŭ acéstă milă maĭ susŭ numituluĭ Şerbanŭ Racovicénu, spre a fi de ajutoriu şi chivernisélă luĭ fiindŭ-că este omŭ scăpătatŭ, pentru care poruncimu Domnia mea tuturorŭ celorŭ ce veţĭ fi orênduiţĭ cu aceste slujbe, la mila ce se arétă maĭ susŭ, întru nimicŭ supărare, să nu faceţĭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele. 1793, Noem. 1.

Zem. Vlas. D-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boeriuluĭ Domnieĭ mele, Nicolae Filipesculŭ, vel Vornic, ca să aibă a ţinea şi a scuti douĕ scaune de carne aicĭ în Bucurescĭ, de vamă, de erbăritŭ şi de alte dărĭ obicĭnuite şi ne obicĭnuite câte sunt de daŭ alte scaune, cum şi despre vătavĭ de măcelarĭ iarăşĭ să fie nesupăratŭ pentru nescare-va cererĭ de avaetŭ a luĭ, pentru că acestŭ privileghiu l'aŭ avutŭ şi de la Domnia sa fratele rĕposatŭ Nicolae Vodă Caragea, după cum ne adeverimŭ Domnia mea din cartea Domnieĭ sale ce vĕdumŭ cu lét 1783 Maiŭ 20. Decĭ şi Domnia mea amŭ bine-voitŭ şi amŭ învoitŭ acestŭ privileghiu, şi poruncimŭ tuturorŭ la câţĭ se cuvine, supărare întru nimicŭ să nu faceţĭ scaunelorŭ maĭ susŭ numituluĭ boeriŭ.— 1793 Noem. 24.

Cond. XXIII. Fila 182. *Vel Logof.*

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voevodŭ.

Zem Vlascoe: Dat-amŭ cartea Domnieĭ mele slugiĭ Domnieĭ mele Fota Gavazulŭ prin care să aibă a scuti aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, o prăvălie de fumăritŭ, şi de tóte dările ce daŭ alte prăvăliĭ, aşişderea să aibă a-şĭ găsi lude douĭ ómenĭ străinĭ şi fără de nicĭ o pricina, cărora după cercetarea ce li se va face de către Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, saŭ de către zabiţiĭ poliţieĭ fiind străinĭ cu adevĕratŭ să li se dée şi pecetluiturile Domnieĭ mele de la visterie, spre a fi în pace şi nesupăraţĭ de tóte dăjdiile şi angariile, pentru care poruncimŭ Domnia mea la toţĭ câţĭ se cuvine, nimenea nicĭ unŭ felŭ de supărare să nu facă, că aşa este porunca Domnieĭ mele. — 1793 Octom. 14.

Cond. XXIII, Fila 127.

Cartea luĭ Ilie Mazilulŭ de a scuti unŭ scaunŭ de la Tohani sud. Saac.

Zem. Vlahscoe. Dat-amŭ Domnésca nóstră carte luĭ Ilie Mazilulŭ ot. sud. Saac care pe moşia sa ce are la Tohanĭ, totŭ întru acelŭ judeţŭ, avândŭ unŭ scaunŭ de carne, pe care tómna pe vremea culesuluĭ de viĭ să face vêndare de carne, şi prin cărţile altorŭ trecuţĭ Domnĭ aŭ avutŭ obiceiŭ numitulŭ Ilie

elŭ e îndurătorŭ şi cu vĕduvele şi cu feciorii lorŭ, precum se póte

---

de aŭ luatŭ totŭ venitulŭ aceluĭ scaunŭ elŭ, după cum vĕḑumŭ Domnia mea cartea Domnieĭ sale réposatuluĭ Alexandru Scarlatŭ Ghica Vodă ot. lét 1767, în cartea Domnieĭ sale Alexandru Ipsilant Vodă ot. lét 1779 Martie 5 şi cartea rĕposatuluĭ Domnŭ Nicolae Caragea Vodă ot. lét 1782 Octom, 1, prin care i se păzesce până acum acestŭ obiceiŭ nestrămutatŭ, asupra căruia ne-amŭ milostivitŭ şi Domnia mea şi i-amŭ întăritŭ mila acésta de a i se păzi tot-déuna şi poruncimŭ Dumnévóstră Ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ şi Dumnévóstră boerĭ vinăriceriĭ, nimenea întru nimicŭ supărare la acestŭ scaunŭ să nu faceţĭ. — 1793. Octomb. 15.

Cond. XXIII, Fila 162.

Zem. Vlas. Dat-amŭ Domnésca nóstră carte D-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boeriuluĭ Domnieĭ mele Alexandru Văcarescului biv. vel Căminarŭ, prin care sa aibă a ţinea aicĭ în oraşulŭ Bucurescĭ unŭ scaunŭ de carne scutitŭ şi apăratŭ de vamă, de erbăritŭ şi de tóte dările ce sunt pe scaune pentru că acestŭ privileghiu l'aŭ avutŭ Dumnéluĭ numitulŭ boeriŭ şi de la fraţiĭ trecuţĭ Domnĭ, dreptŭ aceea poruncimŭ Domnia mea la toţĭ câţĭ se cuvine, nimenea nicĭ unŭ felŭ de supărare să nu facă la acestŭ scaunŭ că aşa este porunca Domnieĭ mele. — 1793 Noemb. 18.

Cod. XXIII.

Anaforaoa luĭ Mateiŭ Grecénu biv. vatav za păhărniceĭ pentru patru ómenĭ străinĭ.

Io Alecs. Const. Moruzi Voevodŭ.

Patru străinĭ ómenĭ fără de pricină găsindu-şĭ, cărora, făcêndu-li-se cercetare după orânduiala Visterieĭ, poruncimŭ sa li se dée pecetluiturĭ Domnescĭ, pe care să-ĭ aibă scutiţĭ pentru ajutorul caseĭ luĭ. 1794, Ianuarŭ 13.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Mateiŭ Grecénu, biv. vat. za păhărniceĭ, prin jalba ce aŭ dat-o Măricĭ tale, arétă că este feciorŭ de boerŭ, şi acum se află la scăpătăciune, şi cu casă grea, făcêndŭ rugăciune Măricĭ tale, că după cum se revarsă mila Măricĭ tale şi asupra altora asemenea luĭ, să fie şi elŭ miluitŭ, cu o luminată carte Măricĭ tale, de lude ḑece ómenĭ străinĭ şi fără pricină de dajde, pe care putêndu-ĭ găsi să se ajute la stenahoria caseĭ ce are, la a căruia jalbă mi se poruncesce de către Înălţimea ta, ca să-ĭ teorisescŭ jalba, şi să arĕtŭ Măricĭ tale în scrisŭ, pentru care următorŭ fiindŭ porunceĭ, nu lipsimŭ a arĕta, că acela este feciorŭ alŭ rĕposatuluĭ Şerbanŭ Grecénu, ce a stătutŭ Medelnicerŭ, şi elŭ se află scăpătatŭ şi cu casă grea, cercetândŭ şi în catastihulŭ de scutelnicĭ, celŭ pecetluitŭ de Măria ta, care se află în Visterie, ca să vĕḑŭ de are scutelnicĭ după catastihŭ, se vĕḑu arĕtatŭ cu lude patru scutelnicĭ, decĭ a luĭ rugăciune de a fi miluitŭ şi cu ómenii străinĭ, şi cu câţĭ, acésta rĕmâne la milostivirea Măricĭ tale. 1793, Noem. 19.

Vel Vist.

Cond. XXV. Fila 230.

vedea şi din următórele acte şi din alte maĭ multe ce se voru da în anexe :

Io Alexandru Costan. Moruzi Voevodŭ

Fiind-că în privileghiulŭ ce arétă jăluitorulŭ de-lŭ vĕḑumŭ şi Domnia mea, alŭ Domnieĭ sale fratele Mihaiŭ Suţulŭ Vvd. de la lét 1783 Sept. 11, următorŭ şi altorŭ maĭ vechĭ cărţĭ Domnescĭ, numesce şi pentru scaunele de la Trestienĭ unde este moşia sa, spre a le avea scutite şi spre a-şĭ avea şi cele-l-aite obiceiurĭ de la scaunele de pesce şi de la dogarĭ, întărimŭ Domnia mea anaforaoa Dumnéluĭ vel Logf. ca să aibă numitulŭ Răducanu Clucerescŭlŭ scutéla scaunelorŭ de la Trestienĭ şi cele-l-alte obiceiurĭ ale moşieĭ. — 1793, Sept. 4.

Vel Logf.

Prea Inălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimeĭ tale făcêndŭ cercetare jălbeĭ aceştia, mĕ pliroforisiĭ că jăluitorulŭ acesta are moşie şi Dobroteniĭ şi Trestieniĭ, pe carĭ sunt scaune de carne, şi în cărţile maĭ vechĭ până laântêia Domnie a Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă, cuprindŭ şi pentru scaunele din Trestienĭ, iară atuncĭ la lét 1785. Sept. (fiind-că la moşia Dobrotenĭ sunt treĭ părtaşĭ de moşie împreună cu jăluitorulŭ) avêndŭ prigonire între dênşiĭ pentru scaunele de carne ce sunt pe Dobrotenĭ ad. treĭ scaune, după jalba ce aŭ fostŭ datŭ, s'aŭ orânduitŭ la Dumnéluĭ vel Vornicŭ Creţulescu, fiind atuncĭ vel Logf. unde în cercetare fiind, înaintea D-luĭ s'aŭ învoitŭ câte treĭ părtaşiĭ, prin zapise unulŭ la mâna altuia, a ţinea fieş-care câte unŭ scaunŭ în Dobrotenĭ, iar pentru Trestienĭ nimicŭ nu pomenesce, neavêndŭ ceĭ-l-alţĭ părtaşĭ trébă, de care făcêndŭ arĕtare D-luĭ Vorniculŭ, prin anafora Mărieĭ sale luĭ Vodă, o întăresce şi Măria sa Mihaiŭ Vodă la lét 1785. Sept. 25, ca să se urmeze după aşeḑĕmêntulŭ ce aŭ făcutŭ, spre a-şĭ lua fieş-care venitulŭ părţeĭ luĭ, acum viindŭ cele-l-alte două părţĭ cu acea anafora li s'aŭ înoit prin luminata cartea Mărieĭ tale iarăşĭ pe treĭ scaune, nepomenindŭ nimicŭ pentru scaunele din Trestienĭ carĭ le are jăluitorulŭ scutite până acum, pentru care nu lipsimŭ cu plecăciune a face arĕtare Mărieĭ tale, ca cum te va lumina D-ḑeŭ asupra luĭ la cererea ce face şi pentru Trestienĭ. 1703. August 28.

Cond. XXIV, fila 409. *Vel Logf. Scarlatŭ Ghica.*

Zemb. Vlahscoe. Dat-amŭ cartea Domnieĭ mele credinciosŭ boeriuluĭ Domnieĭ mele Nicolae biv. vel Şătrarŭ, ca să aibă a ţinea aicĭ în oraşu Domnieĭ mele Bucurescĭ unŭ scaunŭ scutitŭ şi apăratŭ de ierbăritŭ şi de vamă şi de tóte angariile, pentru că numitulŭ aflându-se cu credinciósă slujbă, în'r.ı ajutoriulŭ caseĭ séle aŭ avutŭ acéstă milă şi de la Domnia sa fratele Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, precum din cartea Domnieĭ sale ce o vĕḑumŭ cu lét 1792. ne-amŭ adeveritŭ, dreptŭ aceea şi Domnia mea ne-amŭ milostivitŭ şi printr'acéstă Domnésca nóstră carte iĭ înoimŭ mila ce aŭ avutŭ şi poruncimŭ Dumitale vel Agă şi altorŭ dregătorĭ ce veţĭ fi orânduiţĭ cu slujbele pe târgŭ aicĭ, nimenea

Aceste diverse acte ne arétă că şi Moruzi Vodă, ca predecesorii

---

întru nimicŭ să nu vĕ cutezaţĭ a supĕra acestŭ sĕannŭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele. — tolico pisah gspd. — 1793, Decem. 28.

Cond. XXVI, pag. 184.

Zeml. Vlahscoe. Dat-amŭ Domnésca nóstră carte credinciosŭ boeriuluĭ Domnieĭ mele Costandinŭ Drăgoesculŭ biv. vel vist. ca să aibă a ţinea o pivniţă aicĭ în oraşu Bucurescĭ, apĕrată de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinŭ Domnescŭ, de ortulŭ vătavuluĭ de cârciumarĭ şi de tóte orĭ-câte angarale ce vor eşi pe pimniţe; asemenea să aibă pentru poslușania caseĭ sale a ţinea şi liude patru, ómenĭ străinĭ, ce i va găsi de acum înainte apĕraţĭ de totŭ feliu de dajdiĭ şi orânduelĭ ce vorŭ eşi de la visteria Domnieĭ mele peste anŭ în ţĕră, de nicĭ unele valŭ şi nicĭ o supĕrare să n.i aibă; cărora făcênduli-se cercetare după orânduiala visterieĭ, să li să dée pecetluiturĭ gospod, pentru că aflându-se atât părinţiĭ luĭ în slujba Domnilorŭ si a ţĕreĭ, cât şi însuşi slujindŭ Curţeĭ aŭ avutŭ acéstă milă, atât de la Domnia sa fratele nostru Domnŭ Alexandru Vodă Ipsilantŭ, prin hrisovulŭ Domnieĭ séle, cât şi prin cartea fratéluĭ Domnŭ Mihaĭ Vodă Suţulŭ, ce o vĕḍumŭ Domnia mea, cu létă 1792, Iulie.... Dreptŭ aceea ne-amŭ milostivitŭ de i-amŭ înoitŭ printr'acéstă etc.

Cond. XXVI, pag. 182.

Cartea Dumnéluĭ Vistieruluĭ Ştirbeiŭ pentru vinăriciulŭ ce are pe moşia sa la Telcormanŭ.

Zeml. Vlahscoe: Fiind-că oborulŭ şi târgulŭ-de-afară este pe moşia Fundenĭ, sud. Ilfovŭ, care vine până în marginea Bucurescilorŭ, a D-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boeruluĭ Domnieĭ mele Costandinŭ Ştirbeiŭ biv. vel Vist., amŭ datŭ Dumnéluĭ acésta Domnésca nóstră carte, ca să aibă a-şĭ lua paraoa de locŭ cum îşĭ lua şi în anĭ trecuţĭ, şi după obiceiulŭ ce se urméză şi pe la celea-l-alte moşiĭ cu obóre, fiind-că este dreptulŭ moşieĭ, care se cuvine Dumnéluĭ, după cum pentru acésta arétă, de vĕḍumŭ Domnia mea cartea Domnieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ cu létŭ 1792, Ghenarie 12, pentru care poruncimŭ Domnia mea şi vameşilorŭ oboruluĭ, să nu aibă a face cu acestŭ dreptŭ alŭ stăpânuluĭ moşieĭ întru nimicŭ, ci să-şĭ caute vama Domnéscă după catalogŭ şi după ponturile vămeĭ. ii saam receh. gspd. 1793, Sept. 5.

Cond. XXVI,

Cartea Dumnéluĭ Vorniculuĭ Nicolae Filipescu de darulŭ a douĕ familiĭ de ţiganĭ.

Zemb. Vlahscoe: Dat-amŭ Domnésca nóstră carte Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credinciosuluĭ boeruluĭ Domnieĭ mele Nicolae Filipescu vel Vorn. ca să aibă a ţinea şi a stăpâni pe Ianc ţiganulŭ potcovarulŭ sin Ivan Doncea Sêrbulŭ, i pe Dumitru ţiganulŭ Piciorŭ-grosŭ, hierarulŭ, sin Verdeşŭ, cu nevestele şi cu toţĭ copiiĭ lorŭ, pentru că aceştĭ ţiganĭ fiind Domnescĭ, veníţĭ părinţiĭ lorŭ din streinătate, amŭ bine-voitŭ Domnia mea de i-amŭ hărăzitŭ maĭ susŭ numituluĭ boeruluĭ Domnieĭ mele, ca să-ĭ aibă ohavnicĭ de slujba caseĭ Dumisale, pe care

luĭ, acorda boerilorŭ şi slujbaşilorŭ sĕĭ: *liudĭ* scutelnicĭ, orĭ pensiunĭ

---

poruncimŭ Domnia mea Dumitale epistatule alŭ armăşieĭ ca să-ĭ facĭ teslim la casa Dumnéluĭ, scoţêndu-se numele lorŭ din catastihulŭ cămăreĭ; decĭ pentru întărirea şi adeverirea acestuĭ harŭ Domnescŭ, care amŭ bine-voitŭ Domnia mea a face caseĭ numituluĭ boerŭ, i-amŭ datŭ Domnia mea acestŭ Domnesculŭ nostru sinetŭ. ii saam receh. gspd. 1793, Aug. 17.

Cond. XXVI.

Cartea luĭ Costandinŭ ce aŭ fostŭ Izbaşă de puşcăriă de liude douĭ i o pivniţă.

Zeml. Vlahscoe: Fiind-că Costandinŭ ce aŭ fostŭ Iuzbaşă de puşcărie după slujbele cu carĭ s'aŭ aflatŭ slujindŭ Domnilorŭ şi ţĕreĭ, din mica vêrsta sa şi până acum, atât căpitanŭ cât şi Iuzbaşă de puşcărie, a fostŭ miluitŭ elŭ, cum şi drepte bucatele luĭ de dijmăritŭ i vinăriciŭ, după cum ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea din cartea Dumisale Alexandru Vodă Ipsilant, i a Domnieĭ sale rĕposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea, i a Dumisale fratelŭĭ Mihaiŭ Vodă Suţul dintru amêndouĕ Domniile, a ţinea şi liude douĭ ómenĭ streinĭ fără de pricină de dajdie, pentru trebuinţa şi ajutorulŭ caseĭ sale, a scuti şi o pivniţă aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ dréptă a sa, de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de ortulŭ vătăşescŭ de cârciumarĭ şi de alte angariĭ ce vorŭ fi pe pivniţe, după cum ne pliroforisimŭ Domnia mea prin deosebită carte, iarăşĭ a Domnieĭ sale fratelŭĭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ; dreptŭ aceea şi Domnia mea ne-amŭ milostivitŭ asupra luĭ, şi i-amŭ întăritŭ milele acestea, ca să se păzéscă nestrămutatŭ; pe carĭ aceştĭ liude douĭ găsindu-ĭ, după adeverinţele Dumnélorŭ ispravnicĭ să li se dée şi pecetluiturile Domnieĭ mele de scutélă, ca să fie nesupĕraţĭ. Poruncimŭ Domnia mea şi vouĕ fumarilorŭ, căminarilorŭ, vinăricerilorŭ, dijmarilorŭ şi altora, orĭ cu ce slujbă veţĭ fi orânduiţĭ, nimenea întru nimicŭ supĕrare să nu faceţĭ. ii saam receh. gpd. 1793, Sept. 8.

Cond. XXVI, pag. 143.

Cartea Doctoruluĭ Silivestru de scutirea unuĭ scaunŭ de carne sud. Saac.

Zem. Vlahscoe. Dat-amŭ Domnia nóstră cartea Dohtoruluĭ Silvestru, ca să aibă a ţinea unŭ scaunŭ de carne la moşia sa *Arva*, ce se numesce şi Ursóia ot. sud. Saac scutită şi apĕrată de către vinăriceri şi de către alţĭ slujbaşĭ, pentru că acósta moşie fiindŭ fostŭ a polcovniceseĭ Stăncăĭ Mainéscăĭ, aŭ avutŭ acestŭ scaunŭ scutitŭ şi maĭ nainte, precum ne pliroforisimŭ Domnia mea dintr'o anafora întărită de Domnia sa fratele Mihaĭ Vodă Suţulŭ, cu létŭ 1786 Maiŭ 26 şi dându acósta moşie zestre maĭ susŭ numituluĭ Dohtorŭ prin jalbă aŭ cerutŭ de la Domnia mea a înoi acestŭ privileghiu pe numele sĕŭ; decĭ amŭ bine-voitŭ Domnia mea de amŭ înoitŭ şi amŭ întăritŭ acestŭ privilegiu, ca să aibă de acumŭ înainte şi numitulŭ Dohtorŭ scutéla acestuĭ scaunŭ după cum l'aŭ avutŭ Polcovnicósa Stanca Măinósca, şi poruncimŭ slujbaşilorŭ vinăriceri şi altorŭ dregătorĭ, nimenea nicĭ unŭ valŭ de supĕrare să nu faceţĭ peste cartea acósta a Domnieĭ mele. ii saam receh gpd. — 1793, Iunie 27.

de la cutia milelorŭ, séŭ monopolurĭ de scaune de măcelărĭĭ, séŭ

Zem. Vlahscoe: Fiind-că boerulŭ Domnieĭ mele Grigoraşcu Merişescu alŭ 3-lea Logf. s'aŭ aflatŭ slujindŭ Domniloru şi ţĕreĭ din mica vĕrsta sa şi până acum, atât la alte trebĭ şi ale ţĕreĭ, cât şi alŭ 3-lea Logofĕtŭ în Divanulŭ Domnieĭ mele, cu trudă şi ostenélă, după a căruia credinciósă slujbă căḑêndu-i-se a se împărtăşi de mila Domnieĭ mele, ne-amŭ milostivitŭ Domnia mea asupra sa, şi printr'acéstă carte a Domnieĭ mele ĭĭ orânduimŭ, ca să aibă a ţinea liude optŭ fără de pricină de dajdie şi încărcătură în satele ţĕreĭ, poslusnicĭ pentru ajutorŭ şi trebuinţa caseĭ sale, pe carĭ aceştĭ liude optŭ găsindu-ĭ, şi fiind fără de pricină, să li se dée adeverinţele Dumnélorŭ ispravnicilorŭ a judeţuluĭ, ca să li se dée pecetluiturile Domnieĭ mele pe la mână, spre a fi în pace şi nesupĕraţĭ de tóte dările şi angariile ce vorŭ eşi într'unŭ anŭ pe ţĕră de la Visterie şi de la cămara Domnieĭ mele; aşişderea să aĭbă a ţinea şi o pivniţă aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ scutită şi apĕrată de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă din vinŭ Domnescŭ, de ortul vătavuluĭ de cârciumarĭ şi de tóte alte angariĭ; pentru care poruncimŭ Domnia mea la toţĭ câţĭ se cuvine, nimenea nicĭ unŭ felŭ de supĕrare să nu faceţĭ peste cartea acésta a Domnieĭ mele. ii-saam receh. gspd. — 1793, Martie 22.

Cond. XXVI, pag. 58.

Cartea caseĭ luminatuluĭ Beizadea Grigore Suţul de patru scaune.

Zemb. Vlahscoe: Dat-amŭ Domnia mea Domnésca nóstră carte caseĭ luminatuluĭ Beizadea Grigore Suţulŭ Voevodŭ, ca să aibă a ţinea patru scaune de carne aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ scutite de vamă, de erbăritŭ şi de tóte orânduelile câte aŭ scaunile, acestea să fie nesupĕrate întru nimicŭ; aşişderea să aibă a lua şi sare de la ocne pe anŭ bolovanĭ una sută cincĭ-ḑecĭ, pentru că osebitŭ de trebuinţa caseĭ luminăţieĭ sale, avêndŭ şi hotărîre ca la moşia sa Agesciĭ *să întemeeze şcólă ca copiiĭ pămênteni, să înveţe românesce fără de plată, cu dascălŭ*, şi să aşeze şi la biserica de acolo preoţiĭ şi cântăreţiĭ ceĭ trebuincioşĭ, aŭ avutŭ acestŭ privileghiŭ şi maĭ înainte precum amŭ vĕḑutŭ Domnia mea; dreptŭ aceea şi Domnia mea amŭ bine-voitŭ de amŭ întăritŭ acéstă orânduială de scutéla scaunelorŭ şi de sare şi poruncimŭ la toţĭ câţĭ se cuvine să fie următorĭ întocmaĭ. — 1793, Augustŭ 31.

Ipac a luminatuluĭ Beizade de o pivniţă scutită.

Zeml. Vla'scoe: Dat-amŭ acéstă carte a Domnieĭ mele caseĭ luminatuluĭ Beizadea Grigore Suţulŭ Voevodŭ, ca să aibă a ţinea aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, o pivniţă scutită de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinulŭ Domnescŭ, de ortulŭ vătăşescŭ şi de orĭ-ce dărĭ vorŭ fi peste alte pivniţe, acésta să fie nesupĕrată, dupĕ privileghiulŭ ce vĕḑumŭ Domnia mea că a avutŭ; pentru care poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Agă i altorŭ zapciĭ aĭ târguluĭ, cum şi voue orânduiţilorŭ cu slujba fumărituluĭ, a căminărituluĭ şi . . . . . vataje de cârciumarĭ, să nu faceţĭ vre-o supĕrare întru nimicŭ la numita pivniţă, că aşa este porunca Domnieĭ mele. 1793, Sept. 2.

Afară de acésta s'aŭ făcutŭ şi alte treĭ cărţĭ asemenea pentru câte o pivniţă.

Cond. XXVI, pag. 132.

vinăriciurĭ, în anumite podgorii, aŭ ţigani din ceĭ Domnescĭ, orĭ scutirĭ

Privileghiu soţieĭ luĭ Chiriacŭ Elefteriu

Zem. Vlasc. Fiind-că Chiriacŭ Elefteriu ce aŭ muritŭ, bratŭ Mitropolituluĭ Tesalonichi, după rugăciunea ce prin anafora aŭ fostŭ datŭ Domnieĭ sale fratelui Alexandru Ipsilantŭ i Dumnélorŭ veliţiĭ boerĭ, arĕtându că în vremile trecute s'aŭ arĕtatŭ cu óreşi-ce slujbă atât Ţĕreĭ, cât şi către D-nélorŭ, aŭ avutŭ milă, atâtŭ prin cartea Domnieĭ séle, ce o vĕḑumŭ, cu létŭ 1782, Decembre 10, a fi apĕratŭ de rândulŭ dăjdiilorŭ visterieĭ i de alte podveḑĭ, cum şi o vie ce o are, de vinăriciŭ i de pogonăritŭ; ne-amŭ milostivitŭ şi Domnia mea şi acéstă milă, ce aŭ avut-o numitulŭ Chiriacŭ, rânduimŭ ca să o aibă soţia şi copiiĭ luĭ, adecă să fie în pace casa, i ne supăraţĭ de orĭ-ce feliu de dăjdiĭ, cum şi via ce o are la sud. Saac să fie nesupărată de vinăriciu i pogonăritŭ, pentru care poruncimŭ Domnia mea nimenea întru nimicŭ supĕrare peste cartea Domnieĭ mele să nu facă. — ii saam receh gpd. — 1793, Maiŭ 19.

Anaforaoa pentru a se împlini baniĭ cutieĭ din Eparhia Mitropolituluĭ, şi din Eparhiile Episcopescĭ de la Popĭ şi să-ĭ facă teslim la Cutie.

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd. i gpod. Zemb. Vlahscoie.

Prea sfinţia ta părinte Mitropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, atâtŭ baniĭ preoţilorŭ Eparhieĭ Prea sfinţieĭ tale, cât şi de la părinţiĭ Episcopĭ, pentru preoţiĭ din Eparhiile Episcopescĭ, înplinindu-se baniĭ, poruncimŭ să se facă teslimŭ la Epitropie. — 1794, Noemb. 10.

Prea Inălţate Dómne,

După trăbuinţele ce are Epitropia, ne îndemnămŭ fără de pregetare a căuta şi veniturile eĭ, ci fiind-că părinţiĭ Arhiereĭ sunt datorĭ a da la Epitropie talerĭ 7000, cĭfertŭ de sântu Dimitrie, carĭ sunt în partea cutieĭ de milostenie baniĭ preoţilorŭ de Lude po tal. 2, ne rugăm Măriei tale să bine-voeştĭ a fi luminată poruncă către părinţiĭ Arhiereĭ, ca să ne deie acum înainte pe jumĕtate dintr'ênşiĭ, ci pentru ceĭ-lalţĭ jumĕtate vom maĭ adăsta, fiind, luminate Dómne, că pe totŭ ceasul cu necontenite jălbĭ, supĕră sărăcimea cu jălbĭ auḑul Măriei tale ceĭ carĭ aŭ să iée lefĭ, şi nu avemŭ de unde le da, maĭ vêrtosŭ acumŭ că aŭ datŭ şi răcéla şi nădejdea fie-căruia de aş goni óreş-care părlej de lemne şi de altŭ razemŭ, e numaĭ şi numaĭ la mila lefşóreĭ ce aŭ câştigatŭ fieş-care de la bogată mila Măriei tale; şi cum va fi luminată poruncă. — 1794, Noemb. 9.

Isac Ralet.

Zemb. Vlahscoie: Fiind-că Ilie Polcovnicu s'aŭ aflat în adevĕrŭ slujindŭ la tróba molepseliĭ de năprasnica bólă a ciumeĭ, care este trăbuinţă şi folosŭ de obşte, cheltuind multă trudă şi osteneală până când i s'aŭ întâmplatŭ bóla de care aŭ rĕmasŭ slutitŭ şi nedestoinic a maĭ putea sluji şi a se chivernisi pe sineşĭ; decĭ după slujba ce aŭ slujitŭ, şi la o întâmplare de patimă rea ca acésta ce l'aŭ găsitŭ, fiindŭ cu cale a se ajuta şi a avea o milă Domnéscă pentru

de pimnițe de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinulŭ Domnescŭ

ajutoriu vieței și mângâerea luĭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea și amŭ dat acéstă Domnésca nóstră carte prin care orânduimŭ să aibă lófă de la cutia milostenieĭ de obște pe tótă luna câte tal. cinci-spre-dece, să fie și o cârciumă aicĭ în orașu Domnieĭ mele Bucurescĭ scutită și apĕrată de tóte obiceiurile și orânduelile ce aŭ alte cârciumĭ, să aĭbă și șése ómenĭ scutiți pe carĭ să-ĭ găséscă străinĭ și fără pricină de dajdie și prin cercetarea Visterieĭ, după orânduială, să li se dée peçetluiturĭ la mână; dreptŭ aceea poruncimŭ Domnia mea, să i să păzéscă nestrămutatŭ aceste milĭ. — 1796, Iunie 28.

Cond. XXVI, Fila 280.

Fiind-că rĕposatulŭ biv. vel Clucerŭ Dumitrache, din tinerețele sale și până acumŭ la cea maĭ din urmă vêrstă a slăbiciuneĭ bĕtrânețelorŭ, când ș'aŭ datŭ obștésca datorie, s'aŭ aflatŭ slujindŭ cu dréptă credință și cu fierbinte supunere întru poruncile Domnilorŭ și oblăduitorilorŭ, carĭ după vremĭ aŭ stăpânitŭ țéra acésta și în trebĭ obștescĭ ale țĕreĭ la vreme de trebuință cu trimeterĭ pe la ordiĭ împĕrătescĭ și pe la locurile cele maĭ înalte, a căruia slujbă din viața sa de maĭ nainte, osebitŭ, că de toți Dumnélorŭ boeriĭ și arhiereiĭ ne-aŭ fostŭ mărturisite, dar și în vremea Domnieĭ mele cercatŭ fiindŭ, l'amŭ aflatŭ și l'amŭ cunoscutŭ în adevĕrŭ dreptŭ și credincioșŭ, feritŭ și curatŭ de orĭ-ce interesŭ și folosŭ alŭ sĕŭ, și depărtatŭ de orĭ-ce strâmbătate, atât la feliurimile de pricinĭ și judecățĭ ale norodului și obiceiurĭ ale pământuluĭ, ca unŭ practicosŭ desĕvêrșitŭ și pământénŭ vechiŭ alŭ țĕreĭ aceștia, cât și la Epitropia Mŏnăstireĭ sfântuluĭ Panteilemonŭ, la care s'aŭ aflatŭ orânduitŭ, cu multă durere chivernisindŭ și iconomisindŭ cum se cade Mŏnastirea și spitalurile săracilorŭ bolnavĭ până s'aŭ sfârșitŭ, după ale căruĭ bune slujbe cu care s'aŭ aflatŭ slujindu-se și trudindu-se în viața sa; paratirisindŭ Domnia mea ca să vedemŭ de aŭ avutŭ vre-unŭ deosebitŭ privileghiu și milă Domnéscă, ca să rĕmâie după mórte-ĭ mângâere și ajutoriu soțieĭ și copiilorŭ sĕĭ, aflămŭ că nicĭ acésta n'aŭ cercat-o rĕposatu acesta de a face supĕrare și cerere la Domnĭ, lăsându-se la mila și drépta judecată a Domnieĭ și stăpânireĭ; drept aceea pentru rĕsplătirea care se cade slujbelorŭ acelorŭ bune și ostenelilorŭ cu carĭ s'aŭ aflatŭ până la sfârșitulŭ vieței sale, și pentru ca să dămŭ pildă și altora asemene de credințe și de slujbe bune întru poruncile Domnilorŭ și stăpânilorŭ sĕĭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea de amŭ făcutŭ caseĭ sale celea drepte și cu cale milĭ și ajutoruri, adică: din 40 Liude scutelnicĭ după catastihul Visterieĭ, care aŭ avutŭ rĕposatulŭ aĭ Clucerieĭ, ₰ece liude să-ĭ iée Visteria Domnéscă, iară 30 liude ĭĭ lăsămŭ caseĭ numituluĭ rĕposatŭ, care și după petrecania soțieĭ sale să rĕmâe la copiĭ luĭ spre a-ĭ avea nestrămutațĭ. lângă care aceștia le dămŭ voie să și găséscă și alțĭ ₰ece străinĭ, pe carĭ cercetându-ĭ Dumnéluĭ vel Vist. și fiindŭ cu adevĕratŭ străinĭ fără de nicĭ un feliu de pricină de dajdie să li se dée pecetluiturĭ, ca și pe aceștia să-ĭ aibă nedajnicĭ, de împreună cu ceĭ-lalțĭ treĭ-₰ecĭ scutelnicĭ pentru ajutorulŭ și chiverniseala lorŭ; așișderea și rădicătura de patru sute de oĭ ce aŭ avutŭ rĕposatulŭ să o aibă soția și copiiĭ luĭ nestrămutatŭ, cum și doue pivnițe să scutéscă în Bucurescĭ de tóte orânduelile; dreptŭ aceea le întărimŭ acestŭ privilegiŭ cu Domnesculŭ nostru hrisovŭ, ca să li să păzéscă nestrămutatŭ în tótă vremea; și amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăși credința Domnieĭ mele, Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. și cu credința prea iubițilorŭ Domnieĭ

de ortulŭ vătăşescŭ séŭ de podvedí; orĭ scutire la viĭ de dările puse

mele fiĭ: Costandinŭ Vvd. Dumitraşco Vvd. Nicolae Vvd. Gheorghe Vvd. Martorĭ fiindŭ şi Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţi aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Nicolae Brâncovénŭ vel Banŭ. Manolache Creţulescu vel Vorn. de ţéra de susŭ. Dimitrie Manulŭ vel spăt. Radulŭ Golescu vel Vorn, de ţéra de josŭ. Scarlatŭ Ghica vel Vist. Costandinŭ Filipescu vel Logof. de ţéra de susŭ. Costandinŭ Ştirbeiŭ vel Vorn. Iónŭ Damariusŭ vel Vorn. Stefanŭ Văcărescu vel Log, de ţéra de josŭ. Iónŭ Florescu vel Vorn. alŭ politieĭ. Lucache vel Poşt. Antonie vel Comisŭ. Grigorie Ghica vel Clucerŭ. Costandinŭ Cantacuzino vel Păharn. şi Ispravnicĭ faceréĭ hrisovuluĭ acestuia, Costandinŭ Filipescu vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ patrulea anŭ din întâea Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7304, iară de la Domnulŭ Dumneḑeŭ şi mântuitorul nostru Isusŭ Hrist. 1796 în luna luĭ Martie în 28 de ḑile. »

(Acestŭ Clucerŭ Dumitrache ni pare a fi vestitulŭ autorŭ alŭ cronicĕĭ resboiuluĭ ruso-turcŭ de la 1769—1775. V. A. U.) Cond. XXVI, pag. 278.

Zemb. Vlahscoie: Fiind-că cinstitulŭ şi credinciosulŭ Boeriulŭ Domnieĭ mele Grigorie Hrisoscoleu biv. vel păhar. a arĕtatŭ Domnieĭ mele, că pe moşia Dumnéluĭ *Sărata* din sud. Buzĕŭ făcêndŭ vie a îndemnatŭ şi pe alţĭ mulţĭ de aŭ . . . . . şi aŭ făcutŭ viĭ acolo, în cât s'a făcutŭ noŭ poporŭ, unde a fostŭ şi este unŭ scaunŭ de carne, care scaunŭ, ne făcu rugăciune de a-ĭ hărăzi Domnia mea al avea scutitŭ, a căruia rugăciune pentru îndemnarea ce aŭ făcutŭ şi altora de aŭ săditŭ viĭ acolo, amŭ primit'o Domnia mea, şi printr'acésta Domnésca nóstră carte, îĭ hărăzimŭ acelŭ scaunŭ de carne ca să-lŭ aibă scutitŭ şi apĕratŭ de tóte dările ce sunt pe alte scaune, ca să-ĭ fie de ajutorŭ caseĭ, pentru care poruncimŭ Domnia mea slujbaşilorŭ vinăriceriĭ, şi altora ce veţĭ fi orânduiţĭ cu orĭ-ce slujbă asupra scaunilorŭ, supĕrare la acestŭ scaunŭ întru nimicŭ să nu faceţĭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele, ii saam receh. gspd. — Sept. 6.

Zemb. Vlahscoie: Dat-amŭ Domnésca nóstră carte Dumné-eĭ Vorniceseĭ Veneţianca Văcărésca, ca să aibă a scuti douĕ scaune de carne care din vechime le-aŭ avutŭ, şi le are acum, la vremea Déluluĭ, pe moşia Dumnéeĭ, unulŭ la Tohani şi altulŭ la Scheiu sud. Saac. spre a nu fi de nimenea supĕrate, pentru că după jalba şi rugăciunea ce aŭ făcutŭ Domnieĭ mele Dumné-eĭ numita Vornicésă spre a i-se da Domnescul nostru Sinetŭ, după coprinderea ponturilorŭ pentru apĕrarea lorŭ, după cum le-aŭ avutŭ din vechime, amŭ poruncitŭ Domnia mea de s'aŭ făcutŭ întâiŭ cercetare prin ispravnicĭĭ judeţuluĭ de faţă cu Vameşiĭ şi cu Erbariĭ, la faţa loculuĭ, pentru obiceiulŭ ce aŭ avut aceste scaune şi ne-am pliroforisit Domnia mea, cum că şi maĭ nainte, din vechime, aŭ fostŭ apĕrate; dreptŭ accea amŭ bine-voitŭ Domnia mea şi amŭ datŭ Dumnéeĭ acestŭ Domnesculŭ nostru sinetŭ, ca să fie pururea scutite şi apĕrate; pentru care poruncimŭ Domnia mea slujbaşilorŭ Vinăriceriĭ, i vouă Erbarilorŭ si Vameşilorŭ, ca după cum şi ponturile cuprinde să urmaţĭ, şi să nu faceţĭ supĕrare la aceste scaune împotrivă. ii saam. receh gspd.

(Cod. XXVI. pag. 265). 1795 Sept. 16.

Zemb. Vlahscoie: Datŭ-amŭ Domnésca nóstră carte şătrăresiĭ Zoiţiĭ soţia rĕposatuluĭ Mareşŭ şătraru, ca să aibă a ţine unŭ scaunŭ de carne sub pólele

asupra lorŭ. Une orĭ Moruzi dărui chiar locurĭ de case la vechĭ slujbaşĭ,

---

viilorŭ, pe moşia sa bĕtrână ot. Smeiu sud. Saac. pentru că la Domnia mea a datŭ jalbă numita şătrărésă, arĕtând ca soţul sĕŭ după slujbele cu carĭ s'aŭ aflatŭ slujindŭ aŭ avutŭ acestŭ scaunŭ scutitŭ prin cărţile fraţilorŭ trecuţĭ Domnĭ, şi călcânduli-se casa de hoţĭ s'aŭ prăpăditŭ şi acelea sineturĭ, făcêndŭ acumŭ rugăciune Domnieĭ mele, acumŭ ca să înoimŭ acéstă milă pe numele sĕŭ, fiindŭ însărcinată cu copiĭ, care jalbă rânduindu-o Domnia mea la Dumnéluĭ vel log. de ţóra de josŭ spre cercetare, ne-aŭ arĕtatŭ în scrisŭ prin anaforaoa Domnieĭ sale, dela 4 ale acestĭ lunĭ, cum că s'aŭ găsitŭ în condica Divanuluĭ carte cu lét. 1786. sept. 2. dată şătraruluĭ Mareşŭ soţulŭ jăluitóreĭ, ca să ţie acestŭ scaunŭ de carne scutitŭ şi apĕratŭ, în care arétă, că aŭ avutŭ şi alte cărţĭ Domnescĭ. Decĭ după pliroforia ce dă Domnieĭ mele Dumnéluĭ vel log. ne milostivimŭ asupra numiteĭ şătrărese, şi printr'acésta Domnésca nóstră carte îĭ hărăzimŭ acestŭ scaunŭ, ca să-lŭ aibă scutitŭ şi apĕratŭ de tóte dările şi angariile ce daŭ alte scaune; De care poruncimŭ Domnia mea slujbaşilorŭ Vinăricerĭ şi altora ce veţĭ fi cu orĭ-ce slujbe rânduiţĭ, nimenĭ de nimicŭ nicĭ unŭ felŭ de supĕrare să nu faceţĭ acestuĭ scaunŭ. — 1794 Sept. 6.

procit. vel log.

Cond. XXVI pag. 229.

Zemb. Vlahscoie: Find-că Boerulŭ Domnieĭ mele Antonie, Polcovnicŭ de Vênătorĭ s'aŭ aflatŭ şi se află slujindŭ la alte porunceĭ ale Domnieĭ mele întru care aŭ fostŭ rânduitŭ, cât maĭ vêrtosŭ la epistasia năprazniceĭ bóle silindu-se şi osărduindu-se pentru cunosciinţa bóleĭ de a se face îngrijirea cea cuviinciósă pentru întêmpinarea rĕuluĭ, ne-amŭ milostivitŭ Domnia mea şi am datŭ Domnésca nóstră carte, ca să aibă a ţinea aicĭ în oraşulŭ Bucurescĭ o crăciumă dreptŭ în care să se vêndă bucatele sale scutite şi apĕrate de tóte orânduelile ce sunt pe alte pivniţĭ; aşişderea să aibă a-şĭ găsi din strĕinătate patru ómenĭ strĕinĭ făr de nicĭ o pricină de dajdie, cărora să li se facă cercetare la Visteria Domnieĭ mele înaintea Dumnéluĭ vel Vist. şi fiindŭ cu adevĕratŭ strĕinĭ, să li se dée pecetluiturile Domnieĭ mele pe numele şi chipulŭ lorŭ, spre a-ĭ avea în pace şi nesupĕraţĭ; dreptŭ aceea de a avea şi a se urma acéstă milă le-amŭ datŭ Domnesculŭ Sinetŭ. — ii saam receh. gpd. — 1796 Iuliŭ 14.

Cond. XXVI. pag. 279.

Zemb. Vlahscoie: Datŭ-amŭ Domnésca nóstră carte D-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ Boeruluĭ Domnieĭ mele Constandin Ştirbeiŭ vel log. ca să aibă a ţinea aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucureşti douĕ scaune de carne scutite şi apĕrate de fumăritŭ, de erbăritŭ, de vamă, şi de toate dările ce sunt pe scaune, şi unŭ scaunŭ la Oborulŭ târgululuĭ de afară pe dreptŭ moşia Dumnéluĭ ce se numesce *Fundeniĭ*, şi altŭ scaunŭ în dosulŭ caselorŭ Dumnéluĭ pe loculuĭ D-sale, pentru că aceste scaune le-aŭ avutŭ D-luĭ vel log. şi maĭ nainte; pentru care poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră zapciilorŭ Bucurescilorŭ: nimenea nicĭ unŭ felŭ de supĕrare să nu faceţĭ le aceste scaune, că aşa este porunca Domnieĭ mele. ii saam. receh. gspd. — 1795 Februarie 9.

Cond. XXVI. pag. 244.

din locului Domnescŭ *(gospod)*. Negreşitŭ dăruirea de scutelnicĭ, de poslușnicĭ, continuă a se face şi sub Moruzi, deşi nu pe o scară atât de mare ca la alţi Domnĭ. Scutirĭ încă urmézŭ la dăjdiĭ pe diverse *bucate*; apoĭ ridicarea la boerie, recunóscerea unora că aparţinŭ la *némurĭ*,

---

Anafora să-şĭ facă casă Anastasie vătafulŭ de grajdiu Gospod. pe locŭ Domnescŭ.

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Uvd.

Fiind-că prin jalbă de rugăciune aŭ făcutŭ cerere Domnieĭ mele, Anastasie Vătavu de Grajdiu Gospod, ca să aibă voĭe pe acestŭ codru de pământŭ ce i s'aŭ măsuratŭ de Dumnéluĭ Vornicu, să-şĭ facă o casă de odihnă, împrejurulŭ Grajduluĭ, aflându-se slujindŭ, i s'aŭ datŭ de la Domnia mea voĭe, ca încât nu va fi locului acela trebuincioşŭ pentru curtea gospod. să fie în pace şi nesupĕratŭ pentru acestŭ locŭ pe cât i s'aŭ mĕsurat. — 1795, Ghenar. 18.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Anastase Vătafu de grajdulŭ gospod. şi Dumnéluĭ vel Pitarŭ aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, că atât părinţiĭ luĭ, cum şi elŭ de multă vreme se află slujindŭ Curţeĭ Domnescĭ întru acéstă orânduială a Vătăşieĭ de grajdŭ, şi fiind-că se află şedéndŭ pe uşile străinilorŭ, cu nevasta şi copiĭ, cere să te milostivescĭ Măria ta a i se da voĭe să-şĭ facă o căscióră de şedutŭ pe locului vieĭ Domneşcĭ de *lângă M-tirea Spirea, care vie s'aŭ părăgenitŭ şi este afară din hotarulŭ Bucurescilorŭ*; după a căruia jalbă mi se poruncesce de către Înălţimea ta ca să cercetez la faţa loculuĭ, cât pământŭ cere? la ce semnŭ? de nu aduce vre-unŭ feliu de Embordionŭ părţilorŭ Curţeĭ, şi de este chiar pe locului Domnescŭ? şi să arĕtŭ Mărieĭ tale. Ascultându luminată porunca Mărieĭ tale, amŭ mersŭ însumĭ la faţa loculuĭ, şi maĭ întâiŭ făcêndŭ cercetare, amŭ vĕdutŭ, că unde cere jăluitoriului acestŭ locŭ este cu adevĕratŭ pre locului Domnescŭ, care maĭ nainte aŭ fostŭ vie, iară acumŭ s'aŭ părăgenitŭ, şi nicĭ se cunóşce că aŭ fostŭ vie, fără de numaĭ pământului slobodŭ aŭ rĕmasŭ; apoĭ amŭ trasŭ şi *unŭ codru de locŭ în marginea drumuluĭ ce vine din spre Mŏnastirea Spireĭ şi merge spre Curtea Domnéscă*, alăturea cu colţulŭ vieĭ D-luĭ biv. vel Vistierŭ Ioniţă Damaris, care începêndu-se din marginea drumuluĭ, din colţului vieĭ D-néluĭ merge în josŭ alăturea cu gardulŭ vieĭ Dumnéluĭ, stânjenĭ 20 palme 4, iară de acolea în curmezişŭ asupra Curţeĭ Domnescĭ stânjenĭ 13 tocmaĭ, iar de acolea dreptŭ pe marginea drumuluĭ până iarăşĭ în colţulŭ garduluĭ vieĭ Dumnéluĭ Vistieriului Ioniţă de unde amŭ începutŭ, stânjenĭ 12 palme 6, care locŭ ce amŭ trasŭ (unde a cerutŭ jăluitorului) este depărtatŭ de curte, de unde nu póte da nicĭ unŭ felŭ de Embodionŭ părţilorŭ Curţeĭ; ci de cercetarea şi urmarea ce amŭ făcutŭ nu lipsimŭ a însciinţa Înălţimeĭ tale şi de va fi bună-voinţa Înălţimeĭ tale i se va da voĭe de a'şĭ face casă, ca să se adăpostéscă; iar hotărîrea cea desĕvârşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1794, Febr. 23.

Ianache Moruzi vel Vornicŭ.

Cond. XXVIII, pag. 61.

etc.; tóte aceste favoruri le acordă Moruzi, dupĕ pilda predecesorilorŭ Domnitorĭ, aşĭa că, repetimŭ, nu vedemŭ în ce a fostŭ boerimea mai rĕŭ tratată de către Moruzi decât de alţĭ Domnĭ.

Iléna Bucşănésca, spre a i se da liude treĭ poslušnicĭ.

Prè Înălţate Dómne.

Jăluescŭ milostivireĭ Mărieĭ tale, că mĕ aflu jupânăşiţă vĕduvă fără de chivernisală şi împresurată de copiĭ, şi vĕdŭ multe scăpătate ca mine împărtăşite cu milĭ de scutelnicĭ pentru poslušania caseĭ; cu mare rîvnă amŭ alergatŭ la Măria ta, să te milostivescĭ a fi miluită cu cincĭ şése scutelnicĭ.

Róba Mărieĭ tale, Iléna Bucşănésca, soţia rĕposatuluĭ Héra Bucşănescu,

D-ta vel Vist. să teoriseşcĭ jalba acésta. — 1793 Maiŭ 11.

Io Alecs. Cost. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea cinstitŭ şi credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele D-ta vel Vist. să-ĭ facĭ cartea Domnieĭ mele de lude treĭ, ómenĭ străinĭ fără de pricină.— 1793 Iunie 2.

Cod. XXV Fila 194.

Io Alex. Cost. Moruzi Vvd.

Dumnévóstră boerilorŭ Naziriĭ aĭ Epitropieĭ, fiind-că ne-amŭ plirŏforisitŭ Domnia mea pentru Zoiţa Şătrárésa Pitişténca, cum că se află la próstă stare, vrednică de milă, vĕ poruncimŭ Domnia mea, primindŭ acestŭ Domnesculŭ nostru pitacŭ, să aveţĭ a da de la cutia Epitropieĭ lófă câte tal. 20 pe lună şi cu acest pitacŭ veţĭ fi scăduţĭ la socotélă. tolco pisah gspd. — 1794, Febr. 14.

Anafora în dosulŭ jălbeĭ luĭ Mihaĭ Onceşculŭ a i să mai da douĭ scutelnicĭ

Prè Înălţate Dómne,

Prin plecată jalbă arĕtŭ Înălţimeĭ tŏle, că feciorŭ de boeriŭ fiindŭ şi eŭ, din mica vêrsta mea m'amŭ aflatŭ slujindŭ ţĕreĭ şi poruncеĭ Divanuluĭ fără de pregetare, la tóte celea ce mi s'aŭ poruncitŭ havalele, angariĭ, socotindŭ că după vreme îmĭ va veni vre óreş-care chivernisélă; acum ajungêndŭ în vrêsta bĕtrâneţelorŭ, sunt însărcinatŭ cu casă grea, cu patru fete de vêrstă, mĕ aflu şi la mare scăpătăciune, şi altă chivernisélă nu amŭ de cât douĭ scutelnicĭ, fără altŭ ajutorŭ, altă mângâere de nicăirea nu amŭ; decĭ propoveduită la toţĭ de-opotrivă fiindŭ mila Mărieĭ tŏle, amŭ alergatŭ şi eŭ la noianulŭ milostivireĭ Mărieĭ tale, că să fiŭ şi eŭ impărtăşitŭ şi miluitŭ de la visteria mileĭ Mărieĭ tale, cu adăugire de scutelnicĭ, şi cu altă milă ce totŭ sfântu va

A. Moruzi nu se împotrivesce a ridica la boerie pe cei descindĕtorĭ din boerĭ. Aşĭa, avemŭ în condica XXIV ridicarea la némurĭ a unuĭ Gheorghe sin Vasile din Bucurescĭ şi a unuĭ Ioniţă. [1]

---

lumina pe Inălţimea ta, ca că mĕ potŭ ajutora la acéstă greutate şi scăpătăciune a caseĭ mele, după cum alţiĭ de-opotrivă cu mine s'aŭ împărtăşitŭ de mila Mărieĭ tale, ca să nu mĕ ducŭ iarăşĭ cu lacrimĭ pe obrazŭ a casă şi la copiĭ; şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Robulŭ Mărieĭ tăle, Mihaĭ Oncescului.

Privileghiulŭ luĭ Niculae din Bucurescĭ

Zem. Vlahscoe. Dat-amŭ Domnésca nóstră carte luĭ Nicolae de aicĭ, ca să aibă a scuti totŭ vinulŭ ce-lŭ va face în dréptă via sa ce are la Gróca sud. Vlaşca, de vinăriciu, pentru că acéstă milă aŭ avut-o şi de la fraţiĭ trecuţĭ Domnĭ, precum ne pliroforisimŭ Domnia mea din cartea fratelŭĭ Alexandru Vodă Ipsilantŭ, ce o vĕḑumŭ, cu lét. 1779 Sept. 23; dreptŭ aceea şi Domnia mea m'amŭ milostivitŭ şi l-amŭ ertatŭ ca să nu plătéscă vinăriciu, pe dreptele bucatele luĭ, şi poruncimŭ slujbaşilorŭ vinăricerĭ, orĭ în credinţă de se va da vinăriciu, séŭ de se va vinde, să nu-lŭ supĕraţĭ de plata vinăriciuluĭ, ci să aibă bună pace. — tolco. pisah gospd. — 1793 Maĭŭ 19.

Cond. XXVI, pag. 29.

Privileghiu Postelniculuĭ sin Speténu.

Zem. Vlas. Boeriuluĭ Domnieĭ mele Ghini Speténu Postelnicŭ sin Ioanŭ Speténu din sud. Saac, care aflându-sĕ scăpătatŭ şi cu casă grea, şi încă din copilăria luĭ slujindŭ în trebĭ Domnescĭ şi ţĕreĭ aŭ avutŭ milă a ţinea *liude* doĭ, ómenĭ străinĭ fără pricină de dajdie, după cum s'a doveditŭ şi din cartea fratelŭĭ nostru Domnŭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ ce o vĕḑumŭ cu létŭ 1792, Decembre 13, care şi Domnia mea ne-amŭ milostivitŭ şi amŭ înoitŭ acéstă milă spre a se păzi nestrămutatŭ, ca să fie pentru ajutoriu şi poslușania caseĭ séle; cărora după adeverinţele D-lorŭ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ să li să dée şi pecetluiturĭ gospod de la visteria Domnieĭ mele, spre a fi nesupĕraţĭ; pentru care poruncimŭ Domnia mea şi Dumnévóstră Ispravnicilorŭ judeţuluĭ i altorŭ zapciĭ şi slujbaşĭ, să fiţĭ următorĭ poruncilorŭ Domnieĭ mele întocmaĭ.— 1793 Maiŭ 9.

Cond. XXVI. Fila 30.

1. Iată actele aceste. In anexe vom maĭ da şi altele:

Anaforaoa pentru Gheorghe sin Vasile ce s'aŭ aşeḑatŭ la némurĭ.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Vist. să-lŭ aşeḑĭ la Visteria Domnieĭ mele în orânduiala némurilorŭ, cu privileghiulŭ ce aŭ şi ceĭ-l-alţĭ. — 1793. Sept. 24.

De altmintrelea aflămŭ de la A. Moruzi şi acte de scutire orĭ de ertare de birŭ pentru bĕtrânii scăpătaţĭ orĭ cu mulţĭ copiĭ.

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecată anafora aducŭ rugăciune Înălţimeĭ tale pentru unŭ Gheorghe sin Vasile de aicĭ din Bucurescĭ, carele fiind-că atât tată-sĕŭ cât şi némulŭ luĭ *sunt sciuţĭ de mine*, că încă din vechime aŭ fostŭ în orânduiala boerilorŭ de némŭ, precum din rudele luĭ şi până acum se află uniĭ dintr'înşiĭ la cinulŭ boerieĭ, adică cu Petrică Logofĕtulŭ spătărescŭ ce aŭ îmbrăcatŭ caftanŭ, vĕrŭ primarŭ din fraţĭ, cu boerii de némŭ Rătesciĭ i Furduescii iară rudenie, luĭ Ionŭ biv. vel Comis Costandinŭ Dâmbovicénu nepotŭ de frate, cu aceştia toţĭ într'acestaşĭ chipŭ fiind-că se rudesce, cunoscută avêndŭ şi . . . . . milostivireĭ Mărieĭ tale, să câştige orânduiala némuluĭ sĕŭ; iar cea de sĕvêrşitŭ hotărîre rĕmâne a se face de către milostivirea Mărieĭ tale. 1793. Aug. 20.

Prea plecată sluga Mărieĭ tale, *Manolache Vorn. Creţulescu.*

Cond. XXIV. Fila 455.

Zem. Vlahscoie : Fiind-că amŭ miluitŭ Domnia mea pe Petre Copăcénu din sud. Vâlcea şi l-amŭ făcutŭ postelnicelŭ, i-amŭ datŭ la mânile luĭ acéstă Domnéscă a nóstră carte, ca să fie sciutŭ, că este în orânduiala postelnicilorŭ, şi să aibă privilegiulŭ **celŭ obicĭnuitŭ alŭ scuteleĭ,** pe dreptŭ bucatele sale, de dijmăritŭ, vinăriciŭ, după orânduiala ce aŭ şi ceĭ-l-alţĭ postelnicĕĭ; dreptŭ aceea poruncimŭ la toţĭ câţĭ se cuvine, ca să-lŭ cunóscă pe maĭ susŭ numitulŭ boerulŭ Domnieĭ mele de postelnicelŭ. ii saam receh gspd.—1794. Maiŭ 16.

Anaforaoa luĭ Ioniţă carele s'aŭ aşedatŭ la némurĭ.

Io Alecs. Cost. Moruzi Voevodŭ.

După cercetarea, ce din porunca Domnieĭ mele s'aŭ făcutŭ de către Domnéluĭ cinstitĭ şi credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele vel Vist. adeverindu-se némulŭ acestuia din însĕşĭ celea vechĭ hrisóve Domnescĭ ce s'aŭ găsitŭ la mânile luĭ şi din dovada mărturiilorŭ, precum ni se făcu arĕtare printr'acésta anafora, ne-amŭ milostivitŭ Domnia mea asupră-ĭ şi poruncimŭ Dumitale vel Vist. să se aşedze la orînduiala boerilorŭ de némŭ, acestŭ Ioniţă cu frate-sĕŭ Stanŭ, carĭ să-şĭ aibă privileghiulŭ lorŭ după orânduială întocmaĭ. — 1793, Septemb. 6.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne,

După jalba ce aŭ datŭ Înălţimeĭ tóle Ioniţă arĕtândŭ că moşulŭ sĕŭ şi strămoşulŭ-sĕŭ aŭ fostŭ în orânduiala boerilorŭ avêndŭ şi hrisóve Domnescĭ, cerêndŭ a fi şi elŭ împreună cu frate-sĕŭ Stanŭ împărtăşiţĭ de Domnésca Mărieĭ tale milă cu aceeaşĭ orînduială a némurilorŭ, după luminată porunca Mărieĭ tale amŭ cercetatŭ şi se vĕdu la mâra lorŭ Hrisovu Mărieĭ sale Mateiŭ

Iată acte de acéstă natură :

Anaforaoa Raduluĭ ce aŭ fostŭ vătavŭ din plaiulŭ Ialomiţa sud. Dâmboviţa pentru ertarea de birŭ.

Io Alecs. Constan. Moruzi Vvd.

După pliroforia ce dă Domnieĭ mele, D-luĭ vel Vist. de próstă starea jăluitoruluĭ, ne milostivimŭ Domnia mea, şi-lŭ ertămŭ de acum înainte ca să

Vodă cu létŭ 7140 fevr. 1 în care se arótă numele Lupuluĭ căpitanŭ za dorobanţĭ i feciorii luĭ pentru stăpânirea moşieĭ Sfetescĭ sud. Saac. Aceştĭ jăluitorĭ ce se tragŭ dintr'acestŭ Lupulŭ căpitanŭ, i-adeveréză Stanciulŭ biv. ceauşŭ agiescŭ şi cum că acestŭ hrisovŭ le este rămasă de la numitulŭ Lupulŭ căpitanulŭ za dorobanţĭ strămoşu-lorŭ fiindŭ, într'acelaşĭ chipŭ dovedindŭ arótă Măriei tale; iar hotărîrea cea desĕvîrşitŭ rămâne a se face de către Înălţimea ta. — 1793, Aug. 16.

Cond. XXIV. Fila 416. *Vel Vist.*

Anaforaua d-luĭ vel Vistier pentru Giura Vătăşescu a se aşeda între mazilĭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Voivod Milostiiu bojieu Gospodar.

D-ta vel Vistierŭ, dupĕ anaforaua d-tale şi dupĕ adeverinţele şi dovedile ce vĕdumŭ Domnia mea la mânile Giureĭ Vătăşescu, poruncimŭ d-tale vel Vistierŭ ca să se aşeḑe la orînduĭala mazililorŭ. — 1794, Februarie 23.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Dupĕ jalba ce aŭ datŭ Înălţimeĭ téle Giura Vătăşescu ot sud. Vâlcea, arĕtându că şi moşiĭ, părinţiĭ luĭ, aŭ fostŭ mazilĭ şi elŭ rĕmâindŭ micŭ de părinţĭ, din întîmplarea vremilorŭ i s'ar fi rĕpusŭ şi sineturile cele vechĭ, carĭ adevereaŭ de némulŭ luĭ, pentru care aŭ fostŭ datŭ jalbă şi la Măria sa Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, şi fiindŭ orînduitŭ la d-luĭ vel Vistierŭ, d-luĭ l-aŭ orînduitŭ la d-lorŭ boerii aşeḑĕmêntarĭ şi la ispravnicii aceluĭ judeţŭ, unde dupĕ cercetarea ce i-aŭ făcutŭ, l-ar fi doveditŭ de feciorŭ de mazilŭ şi i-ar fi datŭ şi adeverinţă la mână, şi întâmplându-i-se bólă îndelungată, n'aŭ pututŭ de atuncĭ a veni de a-şĭ afla îndreptare, făcêndŭ rugăciune ca de la voia milostivireĭ Măriei téle să-şĭ afle orînduiala părintéscă. Din luminata porunca Măriei téle făcêndu-ĭ cercetare, se vĕḑu la mâna luĭ atât scrisórea d-luĭ Ioniţă biv. vel Paharnicŭ i d-luĭ Ioniţă biv. vel Serdarŭ ce aŭ fostŭ cu aşeḑĕmêntŭ la létŭ 92 cât şi a d-luĭ Dumitrache Şchiliţă biv. vel Pitarŭ ispravniculŭ judeţuluĭ i a Predeĭ Bajorénulŭ şi de la o sómă boernaşĭ mazilĭ, în care îĭ adeveréză că este vechiŭ némŭ de mazilŭ şi că i se cuvine a fi împărtăşitŭ şi elŭ la aceaşĭ orînduială; dupĕ cercetarea ce amŭ făcutŭ într'acestaş chipŭ dovedindŭ, arĕtŭ Măriei téle, iar hotărîrea cea de sĕvîrşitŭ rămâne a se face de către milostivirea Înălţimeĭ téle. — 1794, Februarie 16.

Cond. XXVII, fila 3. *Vel Vist.*

fie nesupĕratŭ, şi Dumnéta vel Vist. să facĭ cartea Domnieĭ mele de apĕrarea dăjdielorŭ Visterieĭ. 1793. Decem. 30.

Vel Logf.

Cond. XXV, fil. 212.

Prea Înălţate Dómne,

Radulŭ, ce aŭ fostŭ vătavŭ de plaiulŭ Ialomiţa sud. Dâmboviţa, aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, că 40 anĭ aŭ slujitŭ vătavŭ de plaiĭ, după cum îlŭ adeveréză cărţile Domnescĭ, ce are şi acum deosebitŭ, că este trecutŭ în vrêstă, dară şi *din pricina răsmiriţeĭ* jăfuindu-se s'aŭ catandisitŭ la mare sărăcie, şi nu în destulŭ cu acésta, dară se află şi cu patimă de bólă, împovăratŭ cu treĭ fete marĭ, şi nu maĭ este vrednicŭ a purta dajdie, ce este aşeḍatŭ între Mazilĭ, făcêndŭ rugăciune de a fi ertatŭ de dajdie prin luminată cartea Mărieĭ tale de apĕrare, şi să i se dée şi unŭ liude omŭ streinŭ pentru ajutorulŭ bĕtrâneţelor şi caseĭ luĭ; a căruia jalbă orânduită fiind la mine ca să o teorisescŭ, nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale, că acesta, cum că aŭ slujitŭ vătavŭ de plaiŭ atâta vreme, este sciutŭ de toţĭ, iară pentru starea luĭ însciinţéză ispravniciĭ judeţuluĭ, că se află la halulŭ scăpătăciuneĭ şi betégŭ de unŭ piciorŭ, şi la dajdie este aşeḍatŭ la sémă dreptŭ tal. 11. banĭ 60; iară a luĭ rugăciune de a fi ertatŭ, séŭ uşuratŭ, cum şi pentru un omŭ fără pricină, acésta rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale. 1793, Dec. 23.

Vel Vist.

Anaforaoa luĭ Zanfirŭ nevolnicŭ pentru ertarea de birŭ.

Io Alex. Const. Moruzi Vvd.

După pliroforia ce dă Domnieĭ mele D-luĭ vel Vist. de prósta stare a jăluitoruluĭ, ne milostivimŭ Domnia mea şi-lŭ ertămŭ de acum înainte să fie nesupĕratŭ, şi D-ta vel Vist. să facĭ cartea Domnieĭ mele. 1793. Decem. 30.

Prea Înălţate Dómne,

După jalba ce-aŭ datŭ Mărieĭ tale Zanfirŭ, nevolnicŭ din Bucurescĭ, că este slabŭ, bĕtrânŭ, neputinciosu, trecutŭ în vrêstă şi orbŭ de ochĭ, bolnavŭ de unŭ anŭ, şi pórtă dajdie la Visteria Mărieĭ tale de sunt 60 anĭ, făcêndŭ rugăciune de a fi ertatŭ prin luminată cartea Mărieĭ tale după orânduiala Visteriеĭ, orânduindu-se la D-luĭ biv. vel Vist. Nazîrulŭ Agieĭ ca să cerceteze pentru starea şi parlegiulŭ luĭ, de la 15 ale următóreĭ lunĭ face rĕspunsŭ, că cercetândŭ s'aŭ adeveritŭ, cum că este fórte bĕtrânŭ, neputinciosŭ, lipsitŭ de vederile ochilorŭ, în câtŭ nu póte a-şĭ agonisi hrana vieţeĭ, şi fiind la o cruce cu unŭ Stanŭ fiu-sĕŭ, acela aŭ muritŭ, şi aŭ rĕmasŭ jăluitorulŭ încărcatŭ şi

BIBLIOTECA CENTRALĂ

cu dajdia aceluia, şi cum că este vrednicŭ a avea mila Mărieĭ tale; care însciinţare se puse într'acéstă plecată a mea anafora, ca să se véḑă de către Măria ta, iară a luĭ rugăciune de a fi ertatŭ, rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale. — 1793, Decem. 19.

Vel Vist.

Cond. XXV, Fil. 213.

Anaforaoa luĭ Costandinŭ pentru ertare de birŭ.

Io Alex. Const. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea D-tale cinstitŭ şi credinciosŭ boerule alŭ Domnieĭ mele vel Vist. să-ĭ facĭ cartea Domnieĭ mele, de apĕrarea capuluĭ luĭ. — 1793, Decem. 21.

Prea Inălţate Dómne,

Costandinŭ de aicĭ prin jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale, arótă că se află cu patimă de bóla podagreĭ de multă vreme, de nu póte eşi din casă afară, are şi treĭ fete de vârstă, se află şi la mare scăpătăciune, nefiindŭ vrednicŭ a maĭ rĕspunde dajdia ce s'aŭ aşeḑatŭ, făcêndŭ rugăciune, ca să fie ertatŭ şi să i să dóe luminată cartea Mărieĭ tale de apĕrare; a căruia jalbă orânduită fiindŭ la mine, ca să o teorisescŭ după orânduiala Visterieĭ, orânduindu-se la D-luĭ biv. vtore Vist. Nazirulŭ Agieĭ, ca să cerceteze de perlegiulŭ luĭ şi în ce clipă se va adeveri, să însciinţeze, face rĕspunsŭ într'acestaşŭ chipŭ, că s'aŭ adeveritŭ de la mahalagiĭ şi preoţiĭ mahalaleĭ, că cu adevĕratŭ se află fórte scăpătatŭ şi bolnavŭ, în cât din patima bóleĭ i-aŭ căḑutŭ şi unŭ piciorŭ de nu maĭ este harnicŭ a-şĭ scóte hrana vieţeĭ, vrednicŭ fiindŭ a avea mila Mărieĭ tale, care însciinţare se puse într'acéstă plecată a mea anafora, ca să se vaḑă de către Măria ta, iară a luĭ rugăciune de a fi ertatŭ de dajdie, şi a i se da carte de apĕrare, rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale.— 1793, Decem. 20.

Cond. XXV. Fila 192.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosul jălbeĭ luĭ Costandinŭ sin rĕposatu Iordache Iuz-başa pentru a fi nesupĕratŭ de dajdie.

Prea Inălţate Dómne,

Cu lacrimĭ fierbinţĭ jăluescŭ milostivireĭ Mărieĭ tale, că rĕposatulŭ tatămeŭ i s'aŭ săvêrşitŭ viaţa în slujba Iuz-băşieĭ de puşcărie, şi aŭ fostŭ miluitŭ de alţĭ foştĭ Domnĭ şi de Inălţimea ta cu luminate cărţĭ de apĕrare caseĭ; acum milostive Dómne, vĕḑŭ că sunt supĕratŭ la orânduiala dajdieĭ; de care mĕ rogŭ Inălţimeĭ tale să te milostivescĭ asupra scăpătăciuneĭ mele, că deosebitŭ că ne-aŭ rĕmasŭ datorie părintéscă asupră-mĭ de a plăti, ci mĕ aflu şi cu

casă grea, în cât sunt fórte speriatŭ de hrana vieţeĭ cea de tóte ḑilele; ci după cum s'aŭ revĕrsatŭ mila Înălţimeĭ tale către alţĭ mulţĭ lipsiţĭ, şi sunt nesupĕraţĭ, să se reverse mila şi asupra scăpătăciuneĭ mele a fi nesupĕratŭ de orânduiala dajdieĭ şi veşĭnica pomenire va fi Mărieĭ tale. Robulŭ Mărieĭ tóle, sin rĕposatuluĭ Iordache Iuz-başa. — 1794, Noemb. 21.

« D-luĭ vel Vornicŭ alŭ politieĭ Bucurescilorŭ, să cerceteze jalba acésta. »

Iată anaforaoa şi resoluţiunea Domnéscă în acéstaşĭ causă:

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. i gpd. Zem. Vlahscoe.

« De aicĭ înainte poruncimŭ să fie nesupĕratŭ de dajdie ».—1794 Dec. 6.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimeĭ tale, amŭ cercetatŭ jalba ce aŭ datŭ către Înălţimea ta acestŭ Costandinŭ sin Iordache, ce aŭ fostŭ *Iuz-başa de puşcărie*, şi cât pentru arĕtarea ce face, că aŭ avutŭ Tată-sĕŭ cărtĭ de apĕrare atât a Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, cât şi a Înălţimeĭ tale, însă pe numele mumisi Hristini, asupra caseĭ lorŭ, adevĕrulŭ aŭ arĕtatŭ, fiindŭ-că le vĕḑuĭ şi eŭ în faptă la mânĭ, iară pentru că s'aŭ pusŭ la dajdie, carele aŭ şi plătitŭ treĭ semi *perviĭ*, al 3-lea şi cetfertiĭ, pricina curge acestŭ feliu: la scrisulŭ *mahalalelorŭ la catagrafia ce s'aŭ făcutŭ*, s'aŭ scrisŭ şi numitulŭ jăluitorŭ; la vremea aşeḑămîntuluĭ, elŭ nu-şĭ avea la îndemână acestea sineturĭ să le aréte, căruia nedându-i-se creḑĕmêntŭ s'aŭ pusŭ la dajdie cu tal. 3, ci la rugăciunea ce face ca să te milostivescĭ Mĭria ta asupră-ĭ, fiindŭ şi holteĭ şi săracŭ, ca să pótă hrăni şi pe mumă-sa şi douĕ surorĭ ce are, rĕmâne la bogată mila Mărieĭ tale. — 1794, Noem. 24.

Vel Vornicŭ.

Cond. XXVIII, pag. 42.

Anaforaoa Sandului Săpunariu pentru ertarea de birŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Dumnéluĭ vel Vist. după cercetarea şi pliroforia ce ne daĭ de starea acestuia, cum că este scăpătatŭ şi însărcinatŭ cu 6 fete, poruncimŭ să-ĭ facĭ cartea Domnieĭ mele de a fi de totŭ nedajnicŭ.— 1793 Decemb, 4.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne,

Sandulŭ Săpunariu de aicĭ prin jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale arétă, că este fórte scăpătatŭ şi în grea datorie intratŭ, cu 6 fete de vêrstă, lipsitŭ de

hrana vieţiĭ şi dajdia şi-o pórtă între Dristoreniĭ vechĭ ; maĭ nainte aŭ fostŭ la sémà dréptă tal. 3 cu rasura, iară acum ar fi tal. 6 şi nu are putere a rĕspunde, făcêndŭ rugăciune Mărieĭ tale, ca să se scadă cu treĭ leĭ şi să rĕmâe tal. 3 la sémă, după cum aŭ fostŭ maĭ nainte; a căruia jalbă după orînduiala visterieĭ orînduindu-se la D-luĭ Naziru Agieĭ, ca să cerceteze pentru starea şi pĕrlegiulŭ; D-luĭ, de la 15 ale următóreĭ lunĭ, face rĕspunsŭ într'acestaşĭ chipŭ, că cercetândŭ s'aŭ adevăritŭ că este fórte scăpătatŭ, însărcinatŭ cu copiĭ şi în grea datorie, cuvincioasă a avea mila Mărieĭ tale şi la dajdie este aşedatŭ la séma dréptă tal. 6, care însciinţare se pusă într'acéstă plecată a mea anafora ca să se vadă de către Măria ta; dară a luĭ rugăciune de a fi scădutŭ şi a rĕmânea cu tal. 3 la sémă, rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale.—1793 Noeb. 30.

Cond. XXV. Fila 150. *Vel Vist.*

Io Alexsandru Cost. Moruzi Vvd. i gpd.

După pliroforia ce ne dă d-luĭ vel Vistierŭ de starea luĭ poruncimŭ să fie ertatŭ de slujbă, căruia îĭ dămŭ la mânile luĭ acestŭ Domnescŭ sinet.—1794, Februarie 26.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne.

Andreiŭ copilu din casă de Divanŭ prin jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale arétă că din copilăria luĭ se află slujindŭ Curţeĭ Domnescĭ la acestŭ stégŭ, şi din întêmplarea vremilorŭ căděndŭ la mare sărăcie şi deosebitŭ de acésta bolnăvindu-se aŭ zăcutŭ treĭ anĭ din care s'aŭ sacatefsitŭ de o mână şi de unŭ piciorŭ, se află şi cu casă grea, din care aceste patimĭ nu maĭ este vrednicŭ a purta slujba, făcêndŭ rugăciune, ca să se reverse milostivirea Mărieĭ tale şi asupra luĭ de a fi ĭertatŭ de slujbă prin luminată cartea Mărieĭ tale a căruia jalbă după orânduiala Visterieĭ, orânduindu-se la D-luĭ Vistierulŭ za Divanŭ, ca să cerceteze pentru starea şi prilegiulŭ luĭ, de la Februarie 1 face rĕspunsulŭ în scrisŭ într'acelaşĭ chipŭ, că făcêndŭ cercetare cu deamăruntulŭ pentru starea jăluitoriuluĭ Andreiŭ, s'aŭ pliroforisitŭ şi s'aŭ încredinţatŭ că este săracŭ desăvêrşitŭ şi vrednicŭ de milă, cu patru copiĭ, iar pentru neputinţa luĭ este vĕdută că nu este vrednicŭ de nicĭ o trébă, aflându-se şi schiopŭ şi ciungŭ, care jalbă şi înşciinţare o pusesemŭ într'acéstă a mea anafora plecată, ca să se vadă de Măria ta; iar a luĭ rugăciune de a fi iertatŭ rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale.—1794, Februarie 13.

Cond. XXVII, Fila 25. *Vel Vistierŭ.*

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd i Gospodarŭ Zem. Vlahscoie.

Poruncimŭ Domnia mea d-tale vel vistiar ca să i se facă cartea Domnieĭ mele de apĕrare capuluĭ luĭ. — 1794 Februarie 24.

Vel. Logf.

Prea Înălțate Dómne.

Dobre nevolniculŭ din Bucurescĭ aŭ jăluit Mărieĭ tale că se află beteagŭ de mânĭ și cu patimă de bólă de epilepsie, a fostŭ ertatŭ de dajdie prin cărțĭ Domnescĭ de apĕrare, făcêndŭ rugăciune de a i se înoi această milă și cu luminată cartea Mărieĭ tale, la a căruia jalbă ni se poruncesce ca să teorisescŭ jalba, și cercetând vĕdŭĭ la mâna luĭ cartea Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suțulŭ din domnia a doua, cum și o anafora a d-lorŭ Veliților boerĭ de la așeḑământŭ adeverindŭ că este așa cu adevĕratŭ beteagŭ de mânĭ și soția luĭ órbă, maĭ alesŭ și scăpătatŭ din care nicĭ pânea din tóte ḑilele nu 'șĭ póte a o gonisi, și așa milostivindu-se Măria sa l'a ertatŭ printr'acéstă carte de apĕrare, care carte se puse într'acéstă a mea plecată anafora, ca să se vază de către Măria ta; iară a luĭ rugăciune de a i se înnoi acéstă milă rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale.—1794 Februarie 9.

Vel Vistier.

Con. XXVII. Fila 5 — *(indice 2)*.

Anaforaoa luĭ Dumitrache de aicĭ pentru iertare de birŭ

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvod. i gpod. Zembli Vlahscoe

Dupĕ pliroforia ce dă Domnieĭ mele D-luĭ vel Vistierŭ și dupĕ sineturile Domnescĭ ce vĕḑumŭ Domnia mea la mâna luĭ, întărimŭ și poruncimŭ ca să fie apăratŭ de rândulŭ dăjdiilorŭ Visterieĭ. — 1794, Februarie 16.

Prea Înălțate Dómne,

Dumitrache de aicĭ din Bucurescĭ aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, că din mică căpilăria luĭ aŭ slujitŭ Curțeĭ Gospod. ciohodarŭ până în ḑilele Mărieĭ sale Alexandru Vodă, când ne maĭ putêndŭ fi vrednicŭ de slujbă s'aŭ ĭertatŭ, dându-se carte de apĕrare ca să nu fie supĕratŭ de rândulŭ dăjdiilorŭ Visterieĭ care milă i s'aŭ înoitŭ de către toțĭ luminațiĭ Domnĭ, făcêndŭ rugăciune ca să i se întărescă și cu luminată cartea Mărieĭ tale, a căruia jalbă orânduită fiindŭ la mine ca să o teorisescŭ și să o arĕtŭ Mărieĭ tale, amŭ cerutŭ să-mĭ aréte sineturile ce ḑice că are și arétă maĭântêĭ o carte a Mărieĭ sale Alex. Vodă Ipsilantŭ cu létŭ 1775 Maiŭ 10 coprinḑĕtorŭ că maĭ 'nainte aflându-se slujindŭ ciohodarŭ, și ajungêndŭ la vêrsta bĕtrâneților și la mare scăpătăciune, s'aŭ milostivitŭ asupră-ĭ și l'aŭ ĭertatŭ de tóte dările și orânduelile Visterieĭ, maĭ arétă o carte a Mărieĭ sale rĕposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea cu létŭ 1782, Aug. 2 cu care întăresce mila de maĭ susŭ arĕtată, maĭ vĕḑuĭ o carte a Mărieĭ sale Mihaĭ Vodă Suțulŭ prin care și Măria sa ĭĭ învoesce acea milă însă la Domnia dintâĭ cu létŭ 1783 Dechemvre 3, îmĭ maĭ arétă o carte totŭ a Mărieĭ sale Mihaĭ Vodă din Domnia a doua cu létŭ 1792, Fevruarie 23, urmĕtóre celorŭ de susŭ, care cărțĭ se puse într'acéstă plecată a mea anafora ca să se vaḑă

de Măria ta, iar a luĭ rugăciune de a i se înoi acéstă milă şi cu luminată cartea Mărieĭ tale, acésta rĕmâne la milostivirea Inălţimeĭ tale. — 1794 Feb. 14.

Vel Vistierŭ.

Cond. XXVII. Fila 31.

Une-orĭ Vodă nu acorda scutirea întrégă, ci învoia ca Visteria să facă ruptóre, adică aşedare de birŭ după puterea omuluĭ.

Credemŭ că nu puţinŭ a influenţatŭ asupra luĭ A. Moruzi marele flagele, ce sub Domnia luĭ aŭ bântuitŭ ţéra: Ciuma, locustele şi fómetea. Orĭ-cât, A. Moruzi căuta — cum ḑicŭ unii, — să tragă profitŭ din nenorocirile ce bântuiaŭ ţéra (cum vomŭ vedea maĭ departe) nu maĭ puţinŭ în faţa nenorocireĭ ilŭ aflămŭ îndemnatŭ spre milostivire.

Urmărirea havaeturilorŭ marilorŭ slujbaşĭ, ba şi a celorŭ micĭ se face cu deosebită stăruinţă sub Alex. Moruzi. Avemŭ unŭ documentŭ, în care vedemŭ cum unŭ boerŭ mare, banulŭ Dumitrache Racoviţă, se jăluesce Domnitoruluĭ, că pe când se afla în demnitatea de vornicŭ mare, aŭ rânduitŭ pre unŭ Tudorache vătavŭ la plaiu Cozieĭ din judeţulŭ Vâlcea şi nedându-ĭ Domnieĭ sale boeruluĭ *havaetulŭ cuvenitŭ*, a primitŭ de la acestŭ slujbaşŭ unŭ zapisŭ pe sorocŭ de treĭ lunĭ....

Dar iată maĭ bine în întregimea eĭ acéstă stranie reclamaţiune pe care o lăsămŭ să fie judecată după moravurile nóstre moderne:

Prea Inălţate Dómne,

Cu prea plecata mea anafora arĕtŭ Mărieĭ tale, că în anulŭ trecutŭ aflându-mĕ cu dregătoria Vornicieĭ ceĭ marĭ, s'aŭ orînduitŭ după obiceiŭ Vătaşiĭ de plaiŭ pe la orînduitele plaiurĭ, între care unŭ Tudorache Vătavŭ de plaiŭ Cozieĭ sud. Vâlcea, încă nicĭ până acum n'aŭ vrut ca să dée obicĭnuitulŭ havaetŭ, carele mi-aŭ şi datŭ zapisŭ cu sorocŭ de treĭ lunĭ, ca să-şĭ rĕspundă havaetulŭ, şi de atuncĭ şi până acumŭ este unŭ anŭ şi patru lunĭ, şi tot nu mi-aŭ maĭ datŭ şi de câte orĭ i-amŭ scrisŭ, tot-déuna şi-aŭ pusŭ sorocŭ peste sorocŭ şi urmare nu aŭ maĭ făcutŭ, ci mĕ rogŭ Mărieĭ tale să fie luminată porunca cu mumbaşirŭ să mérgă să-lŭ apuce ca prin marafetulŭ D-lorŭ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ să împlinéscă baniĭ după zapisulŭ luĭ, şi cum va fi bună hotărîrea Mărieĭ tale. — 1793, Marte 5.

Alŭ M-tale plecată slugă, *Dumitrache Racoviţă Banŭ.*

Iată acumŭ şi resoluţia Domnéscă pe acéstă jalbă:

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Dămŭ volnicia Domnieĭ mele. . . . . să mérgă la sud. Vâlcea, unde prin scirea Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, să apuce pe numitulŭ Tudorache vătavu

cu strînsóre, ca după zapisu luĭ să împlinéscă, séŭ ḑicêndŭ că are a rĕspunde, să-lŭ rădice, orĭ pe însuşĭ, séŭ vechilu, care să fie vrednicŭ a rĕspunde şi la banĭ, să-lŭ aducă aicea. — 1793, Marte 7.

Vel Logof.

Cond. XXIV, Fila 24.

De şi vedemŭ din actulŭ acesta pe Domnitorŭ dându dreptate boerilorŭ din Divanŭ a-şĭ urmări havaeturile, totuşĭ pare că şi elŭ însuşĭ a înţelesŭ ce abuzurĭ se făcéŭ cu aceste dărĭ ciudate. Cu deosebire apăsătóre era pentru locuitorĭ instituţiunea *vorniceilorŭ,* carĭ percepéŭ amenḑile pentru vitele de pripasŭ. Amŭ vĕḑutŭ, în urmă, cum se comitéŭ asemenea abuzurĭ. Se vede că tóte mĕsurile luate de unĭĭ din Domnĭ, n'aŭ isbutitŭ să împedece acele abusurĭ. Venitulŭ Vornicieĭ era deci fórte căutatŭ între întreprinḑĕtorĭ; de aceea elŭ se arenda şi se sub-arenda cu mare înlesnire. Sub-arendatoriĭ, ca să-şĭ scótă banĭ daţĭ şi unŭ câştigŭ mare, nu cruţaŭ pe locuitorĭ şi amendările abusive desperaŭ pe bietulŭ săténŭ. Până într'atât aceste abusurĭ eraŭ marĭ, că nu putu să le trécă cu vederea Alex. Moruzi şi deci înaintă următórele :

« Publicaţiĭ la tóte judeţele şi pitacŭ la nazîrĭĭ epitropieĭ, pentru slujba Vornicieĭ, cum să urmeze căutatulŭ eĭ, a nu se precupi cu vênḑarea din mână în mână, din care se pricinuesce jafurĭ şi nedreptăţĭ locuitorilor. »

« *Zem. Vlas.* Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot sud. . . . vĕ facemŭ în scire pentru slujba Vornicieĭ, că pentru a nu se face dintru acésta nedreptăţĭ şi pricinĭ de jafurĭ intrându din mână în mână cu vênḑarea şi la felŭ de felŭ de ómenĭ, căutarea slujbeĭ după cum amŭ vĕḑutŭ Domnia mea atâtea jălbĭ, este porunca Domnieĭ mele hotărîtă, ca să nu se întinḑă slujba cu vênḑarea la maĭ multe mânĭ decât cumpĕrătorĭĭ dintâĭ, ce aŭ cumpĕratŭ de la mezatulŭ epitropieĭ, vênḑêndu-o la alŭ douilea mână; aceĭ cumpĕrătorĭ de al doilea ce nu vorŭ putea a cuprinde judeţele ce cumpĕră cu o sumă într'unŭ condeiŭ, potŭ să o vênḑă pe judeţe deosebitŭ în parte la alţiĭ, care póte fieş-care judeţŭ ce cumpĕră a şi-lŭ căuta, iară de la aceĭ de alŭ treilea cumpĕrătorŭ maĭ multŭ să nu trécă cu vênḑarea la alţiĭ, ci însuşĭ să caute tréba ca să fie şi datorŭ a rĕspunde însuşĭ la întîmplare de vină, când vorŭ face urmărĭ înpotriva ponturilorŭ aceştia slujbe, şi vorŭ face nescare-va jafurĭ; pentru care măcar că amŭ datŭ porunca Domnieĭ mele de acésta şi la epitropie, ca să aréte de acésta şi cumpĕrătorilorŭ de la mezatŭ, dară şi D-vóstră nu lipsimŭ a vĕ porunci, ca să fiţĭ cu luare aminte, atât a se păzi porunca acésta, cât şi a urma poruncilorŭ ce v'amŭ maĭ trimisŭ Domnia mea într'adinsŭ pentru slujba Vornicieĭ, la 15 ḑile ale luneĭ Decembre. 1794, Ghenarŭ 28.

Eată şi altŭ casŭ de urmărire de havaetŭ şi de procesŭ de la acestŭ dreptŭ :

Prea Inălţate Dómne,

La apelaţia luĭ Vladŭ Polcovnicu cu zapciŭ vătafulŭ de Visterie, ni se porúncesce de către Inălţimea ta, ca teorisindŭ jaloba luĭ Vladŭ, să vedemŭ şi cerceterea acésta a D-luĭ Clucerŭ Istrate Creţulescu, şi făcêndŭ cercetare pricineĭ, să arĕtămŭ Mărieĭ tale prin anafora. Luminateĭ porúncĭ urmĕtorĭ fiindŭ întocmaĭ, pentru care după cercetarea ce făcumŭ arĕtămŭ Mărieĭ tale că cât pentru pricinuirea Vladuluĭ ce se arétă întru acéstă alegere, că slujba Vornicieĭ aŭ tocmit'o cu acelŭ Radu Zapciu numaĭ în tal. 80, şi că în urmă D-luĭ Armaşŭ Manulŭ, prin închisóre ĭ-aŭ maĭ luatŭ şi alţĭ tal. 15 de s'aŭ făcutŭ taleri 95, acéstă pîră asemenea o făcu şi acumŭ Vladŭ înaintea nóstră, dar în cea după urmă iarăşĭ din însuşĭ tacriru luĭ dovedimŭ că slujba a cumpărat-o de la Radu de buna-voia sa, tocmind'o în taleri 95, de care aŭ datŭ taleri 80 atuncĭ întêĭ în mêna Raduluĭ, iar taleri 15 ĭ-aŭ împlinitŭ în urmă prin D-luĭ Armaşu şi nu-ĭ maĭ rĕmase Vladuluĭ cuvêntŭ de pricinuire la acésta de vreme ce aŭ împlinit cea ce aŭ fostŭ tocmitŭ, asemenea şi pentru pîra ce maĭ aduce Vladŭ asupra Armaşuluĭ, ţicêndŭ că zapciĭ ce-ĭ avea D-luĭ prin plăşĭ nu ĭ-aŭ datŭ slujitorĭ ca să împlinéscă glóbele de pe la stăpâniĭ vitelorŭ ce aŭ făcutŭ stricăciune, la acésta nu are nicĭ o dreptate a porni pîră asupra Armaşuluĭ, nicĭ că era aceĭ zapciĭ datorĭ să-ĭ dea luĭ slujitorĭ ca să-ĭ împlinéscă glóbele, căcĭ elŭ fiind Vornicelŭ, adica slujbaşŭ cu carte Domnéscă în mână, singurŭ elŭ avea a'şĭ implini glóbele pe felŭ şi pe suma vitelorŭ ce aŭ făcutŭ stricăciunea, avêndŭ volnicie să iée de fieşcare vită ceea ce în porunca Domnéscă este scrisŭ, iar nu maĭ multŭ ; iar pentru că se jăluesce Vladŭ cum-că din pricina împotrivireĭ zapciilorŭ ĭ-aŭ rĕmasŭ şi până astăţĭ pe la mulţĭ locuitorĭ glóbele, după foile de ispăşanie neîmplinite, la acésta are dreptate a i se împlini dreptulŭ sĕŭ de pe la aceĭ locuitorĭ, ca unulŭ ce aŭ cumpăratŭ slujba cu banĭ, şi găsimŭ cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale cu mumbaşirŭ către D-lorŭ Ispravnicĭĭ ceĭ ce se află acum, ca să cerceteze, şi unde vorŭ dovedi D-lorŭ că are Vladŭ dreptate a se implini acele glóbe, să i le împlinéscă, urmândŭ întocmaĭ după coprinderea cărţeĭ Gospod. ; iar pentru că se jălui Vladŭ cum-că D-luĭ Armaşu Manu, cumpărândŭ slujba vinăriciuluĭ îndată ce a orânduitŭ slujbaşĭ prin popóre, numaĭ decât l'aŭ popritŭ şi pe dênsulŭ de a maĭ căuta slujba Vornicieĭ, la acésta întrebatŭ fiindŭ Armaşulŭ nu tăgădui ţicêndŭ că aşa s'arŭ fi coprinţêndŭ în Domnescile ponturĭ cele pentru slujba vinăriciuluĭ, de care cercetândŭ noĭ condica Divanuluĭ în care sunt trecute aceste ponturĭ, nicăirĭ nu găsimŭ să scrie cum-că slujbaşiĭ vinăriceriĭ să aibă a căuta şi slujba vornicieĭ şi a lua venitŭ ci încă maĭ vêrtosŭ li se porúncesce vinăricerilorŭ ca de glóbe să se feréscă. Decĭ dreptate are

Vladŭ, ca orĭ-ce glóbe se vorŭ fi luatŭ din plasa aceea, unde aŭ fostŭ elŭ vornicelŭ pe vremea de când l'aŭ opritŭ Armaşulŭ a'şĭ căuta slujba, tóte acelea să i le împlinéscă Vladuluĭ de la Armaşŭ, fiindŭ dreptŭ alŭ sĕŭ, care iarăşĭ înaintea D-lorŭ Ispravnicilorŭ să le dovedéscă Vladŭ şi pe cât va dovedi să-ĭ plătéscă Armaşulŭ, de care măcarŭ că şi D-luĭ Cluceru Istrate Creţulescu printr'acéstă alegere arétă că la acésta aşa este obiceiŭ de se urméză în toţĭ anĭĭ, adică de caută vinăriceriĭ şi Vornicia în délu cu viile până se culegŭ viile, dar şi de va fi cu adevĕratŭ acestŭ obiceiŭ este rĕŭ, nefiindŭ cuprinsŭ nicĭ în ponturile vinăricerilorŭ, nicĭ în cartea Vornicelului, şi nu aŭ vinăriceriĭ nicĭ o dreptate alta, de cât numaĭ ceea ce în ponturĭ le scrie. Iar Vornicia fiindŭ unŭ huzmetŭ Domnescŭ, care se vinde la cochiĭ vechĭ ca şi vinăriciulŭ, are a-şĭ căuta vornicelu venitulŭ acesteĭ slujbe până la împlinirea anuluĭ, fiind-că pe unŭ anŭ deplinŭ o cumpĕră. Iar pentru că se jăluesce Vladŭ, cumcă îĭ bate şi le face multe jafurĭ şi nedreptăţĭ, şi aducêndŭ pe Vladŭ inaintea dumisale şi înfăţişându-lŭ cu aceĭ locuitorĭ părîşiĭ luĭ, elŭ în locŭ de a'şĭ cunósce vina şi a se linişti strigarea acelorŭ locuitorĭ de mustrările ce-ĭ făcea d-luĭ pentru necuviincióse urmările luĭ, aŭ începutŭ a ţice împotriva dumisale cuvinte de necinste şi ne maĭ putêndŭ nicĭ d-luĭ suferi necinstea şi cuvintele de ocară, ca unŭ Ispravnicŭ ce s'aŭ aflatŭ, l'aŭ bătutŭ, însă cu 10 séŭ 15 toege iar nu maĭ multŭ, ci fiind-că şi din mărturiile ce s'aŭ adusŭ la cercetarea D-luĭ Cluceruluĭ Creţulesculuĭ se dovedesce, că Vladŭ aŭ rĕspunsŭ Armaşuluĭ cuvinte de necinste, este vinovatŭ, de vreme ce Armaşu se afla Ispravniculŭ judeţuluĭ, dregătorŭ alŭ Mărieĭ tale, şi nu i se cădea să aducă asupra Ispravniculuĭ cuvinte de ocară, şi de aceea nicĭ are dreptate să céră *satisfaţióne* la bătaia ce aŭ mâncatŭ; iar cea desĕvârşită hotărîre pentru tóte rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1794 Februarie 12.

Cod. XXVII, Fila 33. *Ianache Moruzŭ vel Vornicŭ.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvod. i Gosp. Zemli Vlahscoe

Citindu-se înaintea Domnieĭ mele atât anaforaoa D-luĭ vel Vornicŭ cât şi apelaţia luĭ Vladŭ Polcovnicu, într'acestaşŭ chipŭ poruncimŭ Domnia mea, întâĭ pentru rămăşiţa slujbeĭ ce se jăluesce că ĭ-aŭ rêmas neîmplinită, adică obicĭnuitele gloabe, ca Ispravniciĭ judeţuluĭ să cerceteze, pentru aceea ce va arĕta Vladŭ că'ĭ sunt asupră-le glóbe şi rĕmăşiţe de slujbe, şi păzindŭ fórte orânduiala ponturilorŭ, de la care va avea cu dreptate a lua să aĭbă a-ĭ împlini cu zapciĭ isprăvnicescĭ, ca să nu se păgubéscă; aşijderea şi pentru venitulŭ ce arétă că l'aŭ luatŭ Armaşŭ Manu, încât aŭ fostŭ cu vinăriciu, să cerceteze Vladŭ Polcovnicu, să dovedéscă glóbele i pripasurile i împlinirile Vornicieĭ ce va fi făcutŭ şi vorŭ fi luate de Armaşŭ Manu, şi aducêndŭ fóie dovedită şi adeverită de Ispravniciĭ judeţuluĭ aci la Domnia mea, vomŭ da poruncă de i se va împlini de la Armaşu Manulŭ. — 1794, Februarie 16.

Vel Logof.

O dare abuzivă în privinţa căria aŭ reclamatŭ vâtajiĭ din plaiurĭ contra ispravnicilorŭ a fostŭ acea prin care li să cerea câte unŭ jderŭ de fie-care.

Iată actele:

Prea Înălţate Dómne,

Cu lacrimĭ fierbinţĭ jăluimŭ milelĭ şi bunătăţelĭ Mărielĭ tale, că noĭ ticăloşiĭ fiindŭ că d-lorŭ boeriĭ ispravnicĭ ot. sud. Vâlcea aŭ pusŭ pe totŭ plaiulŭ ca să dée jderĭ, şi noĭ vĕḑêndŭ aşa că ne face mare strânsóre ne-amŭ pusŭ totŭ plaiulŭ şi amŭ cumpĕratŭ jderiĭ câte patru la unulŭ, şi în urmă vĕḑêndŭ că amŭ cumpĕratŭ jderiĭ n'aŭ vrutŭ să primésca, ḑicêndŭ să dămŭ banĭ, şi ne-aŭ făcutŭ de amŭ vêndutŭ jderiĭ cu scăḑĕmântŭ, adecă câte tal. 2 unulŭ, la care noĭ luminate Dómne, scimŭ că luminată porunca Mărielĭ tale nu este ca să dămŭ jderĭ; pentru care ne rugămŭ Mărielĭ tale să te milostivescĭ asupra nóstră ticăloşilorŭ, să fie luminată porunca Mărielĭ tale să scimŭ şi noĭ ticăloşiĭ, iară de unde nu să ni se facă împlinire, că noĭ amŭ datŭ câte talerĭ 5 de jderŭ, ca noĭ luminate Dómne acestŭ obiceiŭ nu l'am avutŭ, şi ceremŭ mila Mărielĭ tale.

Robiĭ Mărielĭ tale, noĭ toţĭ plăiaşiĭ ot. plaiulŭ Cozielĭ sud. Vălcea.

Asupra acesteĭ reclamaţiunĭ Domnitorulŭ pune următórea resoluţiune:

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voivodŭ.

Pentru acéstă pricină amŭ luatŭ Domnia mea pliroforie din codicile Divanuluĭ că obiceiulŭ vechiŭ a fostŭ, din ce se prindea de eĭ să dée ploconŭ la ispravniciĭ judeţuluĭ, precum vĕḑumŭ că la lét 1792, s'aŭ făcutŭ cercetare cu intradinsulŭ boerulŭ orânduitŭ la faţa loculuĭ Pahar. Ioniţă, carele aşa aŭ dovedităŭ iarăşĭ prin vătafiĭ vechĭ şi totŭ cam cu sciinţă, decĭ cum că aŭ ispravniciĭ câte unŭ jderŭ numaĭ de la potecaşĭ însă, iar nu şi de la cei-l-alţĭ locuitorĭ aĭ plaiuluĭ, acesta este dovedită; dreptŭ aceea poruncimŭ Domnia mea, D-vóstră ispravnicilorŭ de este precum jăluiră aceştia, că nu aţĭ vrutŭ să primiţĭ jderulŭ cerêndu-le banĭ, rea v'a fostŭ urmarea; acésta rĕmâne în voia lorŭ de vorŭ vrea de sineşĭ, ca să vĕ dée banĭ pentru jderŭ, şi aducêndu-vĕ jderulŭ vĕ poruncimŭ să fiţĭ datorĭ a primi jderulŭ, fără de a le cere banĭ, şi fiindŭ că în cercetările ce s'aŭ făcutŭ nu se pomenesce de la totŭ plaiulŭ, să nu vĕ îndrăzniţĭ dară peste obiceiŭ a face urmare, cu cerere de la cei-lalţĭ locuitorĭ, că numaĭ pentru potecaşĭ este obiceiulŭ vechiŭ şi Domnésca nóstră poruncă. — 1794 Martie 27.

Cod. XXVII. Fila 226—227.

Nu numaĭ din plaiulŭ acesta şi nu numaĭ pentru nelegiuita dare a jderilorŭ se tânguescŭ p'ăiaşiĭ, ci şi din alte plaiurĭ şi contra altorŭ

avaeturĭ. Domnitoriulŭ se vĕdu silitŭ în 26 Ianuarie 1794 a scrie boerilorŭ din Divanŭ următórea carte:

Io Alexandru Costan. Moruzi Voevodŭ.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, D-vóstră veliţilorŭ Dvornicĭ de ţéra de susŭ şi de josŭ, fiind-că din jălbile locuitorilorŭ plaiurilorŭ ne-amŭ înscliinţatŭ Domnia mea pentru avaeturile vătaşilorŭ de plaiŭ, carĭ sunt obişnuite a se da la dregătoria Vornicilorŭ marĭ, cum-că de la o vreme încóce încărcându-se peste obiceiŭ şi peste mĕsură, încât nu este starea şi puterea plaiuluĭ a rĕspunde vătavuluĭ la netrebnicĭi, şi nu potŭ ceĭ vrednicĭ din slujbă şi primiţĭ de locuitorĭ de a se afla în tréba acésta, după cum veţĭ vedea şi acestea patru jălbĭ ale locuitorilorŭ din patru plaiurĭ; poruncimŭ dară D-vóstră, ca împreunându-vĕ la unŭ locŭ, unde pliroforisindu-vĕ de obiceiŭ ce aŭ fostŭ, vĕdêndŭ şi condica Divanuluĭ, să chibzuiţĭ cu dréptă mĕsură pentru tóte plaiurile avaetulŭ ce este cu cale spre a se arĕta Domnieĭ mele, ca să dămŭ nizamulŭ aicea, spre a nu putea nicĭ vătaşiĭ a face cu pricina acésta vre-unŭ felŭ de urmare împotrivă. — 1794, Ian. 26.

Cod. XXIII, Fila 198.

Acestŭ pitacŭ se pare că aŭ supĕratŭ multŭ pre marii Vornicĭ şi Domnitorulŭ se sfiesce de a mai urmări abusurile din tóte plaiurile mărginindu-şĭ cartea numaĭ la ţéra de susŭ. [1]

Cu tóte acestea la 27 Februarie 1794 Domnitorulŭ scrie din noŭ caimacamuluĭ Craioveĭ, denunţându-ĭ prelevarea uneĭ dărĭ abusive de 5 leĭ de potecaşŭ, în favórea ispravnicilorŭ de Vâlcea şi ordonă încetarea acestuĭ abusŭ.

Iată cartea acésta:

Io Alecs. Cost. Moruzi Voivodŭ.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele, D-ta Nicolae Hangerlâu biv. vel hatmanŭ caimacamulŭ Craioveĭ, sănătate; potecaşiĭ din plaiurile sud. Vâlcea aŭ datŭ jalbă Domnieĭ mele, cum-că vătavulŭ lorŭ de plaiŭ le cere câte tal. 5 cu nume de obiceiŭ, pentru care veĭ sci, că vătavulŭ nu are pentru slujba luĭ altŭ obiceiŭ decât numaĭ acelea ce se cuprindŭ în cartea Domnieĭ mele de vătăşie, iară de este cerere a ispravnicilorŭ, pentru aceea s'aŭ datŭ porunca Domnieĭ mele în trecutele ţile după obiceiulŭ ce aŭ fostŭ, şi fiĭ D-ta sănătosŭ. 1794, Febr. 27.

Cod. XXIII.

1. In cod. unde amŭ descoperitŭ cartea de susŭ cetimŭ îndată nota:

« Acestŭ pitacŭ în urmă prefăcêndu-se s'aŭ făcutŭ către D-luĭ Banulŭ şi Vorniculŭ de ţéra de susŭ. »

XII

Dările sub Domnia lui A. Moruzi.

In capitolulŭ precedentŭ ne-amŭ ocupatŭ de privilegiaţĭ, de boerĭ şi de scutiţĭ. E locul ŭ a ne ocupa de *dărĭ*, cu atât maĭ multŭ, că, pe când Dionisie Fotino scrie, că Moruzi «a guvernatŭ ţéra fórte bine...» şi s'a arĕtatŭ către poporŭ ca nime altulŭ cu blândeţe şi cu dreptate,[1] Dionisie Eclesiarchulŭ îlŭ descrie ca pre unŭ Domnŭ avarŭ, lacomŭ de banĭ şi căutându a face avere chiar şi din calămităţile publice.[2]

Vomŭ vedea şi aci că adevĕrulŭ este la mijlocŭ.

Să dămŭ maĭ înainte de tóte locŭ următoruluĭ documentŭ de reorganisare a diferitelorŭ serviciĭ ale visterieĭ, din 1795:

«Cinstitŭ şi credinciosŭ boerule alŭ Domnieĭ mele, Dumnéta Ienache Văcărescule vel Vist. printr'acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ se face Dumitale şi tuturorŭ celor-l-alţĭ boerĭ dregĕtorĭ aĭ visterieĭ Domnieĭ mele însciinţare, că statornicia orânduelilorŭ celorŭ bine întocmite, cum că pricinuesce şi odihna şi folosulŭ la obşte, nu este nicĭ unŭ felŭ de îndoială, de vreme ce orânduelile tuturorŭ pricinilorŭ, şi maĭ vêrtosŭ a celorŭ ce sunt maĭ de sĕvêrşitŭ, bine închipuindu-se şi întocmindu-se odată, de nu se vorŭ păzi cu statornicie neschimbată, aceĭ ce sunt supuşĭ sub acestea orânduelĭ, nu potŭ avea nicĭ o dată odihnă în linisce, cu a-şĭ pune petrecerile lorŭ întru curgere de unŭ felŭ de rânduială, şi să scie cu ce mijlocŭ să pótă griji de alte folositóre agoniselĭ, unde fără nicĭ unŭ cuvêntŭ rĕmânŭ a fi lipsiţĭ de folosurile lorŭ celea maĭ multe orânduelĭ ale Domnesceĭ oblăduirĭ, şi a sĕvêrşireĭ acelorŭ maĭ trebuincióse pricinĭ, fiindŭ legate şi după tótă cuviinţa aşedate la visterie, face şi trebuinţă ca să se păzéscă cu o neschimbată şi nestrămutată statornicie în tótă vremea; şi de vreme ce toate acestea pricinĭ sunt din vechime orânduite la deosebite numirĭ *de condee ale visterieĭ ce se numescŭ şi calemurĭ, carĭ s'aŭ împodobitŭ şi cu stare de dregătoriĭ, şi face trebuinţă, şi hotărîmŭ ca aceştĭ dregătorĭ ce se vorŭ afla la acestea calemurĭ, alegêndu-se când va fi trebuinţă de a se orândui, să nu se maĭ pótă schimba nicĭ o dată, fără a cădea în vre-o vină vĕdută, cercetată şi cunoscută*, că este cuviinţă de a lipsi, şi atuncĭ tótă cercetarea şi alegerea pricineĭ însciinţându-se cu anaforaoa domnieĭ tale la Domnia mea, să

1. Tom II, pag. 128.

2. Dionisie Eclesiarchulŭ ḑice, că Alecsandru Moruzi aŭ adunatŭ multă avuţie, îngreuindŭ şi dăjdiile raeleloru. Acéstă aserţiune a luĭ se va fi referindŭ, credemŭ, la faptulŭ că, pe lângă tarifulŭ vămilorŭ, fixatŭ după coprinderea tratatelorŭ de la Şiştovŭ şi Iaşĭ (1791—92), Domnitoriĭ Mihaiŭ Suţulŭ şi Moruzi aŭ maĭ impusŭ şi alte taxe supuşilorŭ rusescĭ şi austriacĭ.

se facă alegere de altŭ obrazŭ practicosŭ şi cu sciinţă de acea meserie, şi arĕtându-se la Domnia mea, să se orânduiască de înşi-ne Domnia mea, şi prin caftanŭ, precum este obicĭnuitŭ şi întocmitŭ de maĭ înainte; şi de vreme ce acéstă statornicie este trebuinciósă de a se întinde şi la celea în parte, pentru ca să se pótă păzi maĭ cu scumpĕtate la totulŭ acelorŭ părţĭ, socotindŭ Domnia mea că şi sameşiĭ de pe la tóte judeţele se cuvineântêiŭ a fi ómenĭ de cinste şi cu sciinţă de socotelĭ şi pracsis la ale judeţuluĭ unde se vorŭ orândui, apoĭ acestŭ felŭ fiind, să fie şi eĭ nelipsiţĭ în tótă vremea din sameşie, fără vină cercetată şi arĕtată prin domnia ta la Domnia mea; hotărîmŭ ca de acum înainte tóte sameşiile de pe la tóte judeţele să fie legate la visteria Domnieĭ mele, şi de sameşiĭ judeţelorŭ, făcêndŭ alegere Dumnéta vel Vist. să-ĭ orânduescĭ şi să li se dée cărţile Domnieĭ mele de la visterie la mână, fără de a li se pricinui vre-o cheltuială cât de mică cu numire de avaetŭ, prin care să fie deapururea sameşiĭ neschimbaţĭ, când vorŭ sluji cu dreptate, iară când se vorŭ arĕta de D-lorŭ ispravniciĭ judeţuluĭ că aŭ căḑutŭ în vre-o vină, făcêndu-se cercetare la judecata visterieĭ, şi dovedindu-se vina lorŭ să se aréte cu anaforaoa D-tale la Domnia mea, şi atuncĭ făcêndu-se de către Domnia ta alegerea de altŭ sameşŭ să-lŭ orânduescĭ cu carte Domnéscă, şi sameşulŭ să aibă să păzéscă tóte socotelile judeţuluĭ şi să ţie de tóte catastişe curate şi să aibă în tótă vremea estracturĭ şi de bresle şi de birnicĭ şi de ajutóre şi de posluşnicĭ şi de slujitorĭ, de surugiĭ şi de scutelnicĭ şi de verĭ-ce orânduială a visterieĭ, şi să aibă de tóte acestea condicĭ curate, şi să ţie în păstrare tóte poruncile Domnescĭ, ce se trimetŭ la judeţŭ, către Dumnélorŭ Ispravniciĭ, de la Visterie, neamestecându-se la trebile condicărieĭ judeţuluĭ, ce sunt pricinĭ ale Divanuluĭ Domnieĭ mele, şi să fie sîrguitorĭ la tóte celea ce vorŭ ḑice Dumnélorŭ Ispravniciĭ să săvêrşască, şi să nu pricinuiască cusurŭ nicĭ-odată la ale meserieĭ lorŭ şi ale supuneriĭ lorŭ, fiindŭ la tóte acestea ascultătorĭ şi sîrguitorĭ, şi pentru ostenéla lorŭ, să aibă plată de la visteria Domnieĭ mele câte talerĭ treĭ-ḑecĭ şi cincĭ la o sémă, de la tóte semile celea întocmite, şi de la amândoĭ Dumnélorŭ Ispravniciĭ câte talerĭ treĭ-ḑecĭ şi cincĭ, adecă de la unŭ Ispravnicŭ po tal. şépte-spre-ḑece şi jumĕtate la o sémă. Acéstă bună întocmire şi aşeḑămêntŭ ce l-amŭ hotărîtŭ Domnia mea printr'acestŭ hrisovŭ alŭ Domnieĭ mele pentru statornicia orînduelilorŭ ţĕreĭ celorŭ întocmite de la Visterie, poruncimŭ şi Dumitale vel Vist. şi tutulorŭ altorŭ boerĭ, ce după vremĭ vĕ veţĭ afla întru acéstă dregătorie, cu tótă scumpĕtatea să urmaţĭ şi să o păziţĭ, căcĭ dintr'acésta arŭ isvorî şi odihnă şi folosulŭ la obşte şi înlesnirea săvêrşireĭ tuturorŭ orânduelilorŭ ţĕreĭ, şi pricinilorŭ Visterieĭ celorŭ bine întocmite şi aşeḑate fără smintélă şi greşală, şi acestŭ hrisovŭ trecêndu-se în condicele Divanuluĭ şi a Visterieĭ Domnieĭ mele, să se dée la sfănta Metropolie a fi spre păstrare; şi s'aŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele, Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiiĭ: Costandinŭ Vvd. Dumitraşco Vvd. Nicolae

Vvd. martorĭ fiindŭ şi Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénŭ vel Banŭ, Manolache Brâncovénŭ vel Vorn. de ţéra de susŭ, Costache Caragea vel Hatm, Dumitrache Manulŭ vel Spăt. Nicolae Filipescu vel Logof. de ţéra de susŭ, Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ, Radu Slătinénu vel Vorn. Manolache Grădişténu vel Vorn. Costache Ştirbeiŭ vel Logof. de ţéra de susŭ, Mateiŭ Fălcoiann vel Vorn. alŭ politieĭ, Lucache Arghiropolu vel Post. Dumitrache Hangerlăŭ vel Comisŭ. Dumitraşco Racoviţă vel clucerŭ. . . . . vel Păhar. Grigorie Bălénu vel Stoln. Atanasie vel Serdarŭ. Ioan vel Medelnicerŭ. Costache Câmpinénu vel Slugerŭ, Grigorie vel Pit. şi Ispravnicŭ fiindŭ Dumnéluĭ Nicolae Filipesculŭ vel Log. de ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ treilea anŭ dintru întâia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7303, iară de la Domnulŭ Dumneḑeŭ şi mântuitorulŭ nostru Isusŭ Hristosŭ 1795 Mart. 19 de Răducanŭ Poenariu biv. 3-lea Logof. Condicarŭ.

Cod. XXVI. Fila 255.

Prefaceriĭ în dări şi în modulŭ lorŭ de aşeḑare maĭ deosebite nu găsimŭ sub Domnia luĭ Ales. Moruzi. Să le trecemŭ în revizie pe cele maĭ de căpetenie.

Vomŭ nota maĭ întêiŭ înfiinţarea la 1794 Mart a uneĭ noue funcţiunĭ: *Vornicia de Bucurescĭ*. Acéstă funcţiune o propusă Divanulŭ cu misiunea de a controla catagrafiarea nouă a Bucurescilorŭ, şi perceperea dărilorŭ de la locuitoriĭ din mahalale. Moruzi Vodă observĕndŭ că se face unŭ abuzŭ mare în paguba Visterieĭ, aşeḑându-se la *ruptă* cu locuitoriĭ din mahalalele Bucurescilorŭ, nesce ţĕranĭ, carĭ locuiaŭ nu în Bucurescĭ, ci la sate, prin judeţe, aŭ aprobatŭ unŭ nizamŭ noŭ alŭ dăjdiilorŭ din Capitala ţĕreĭ.

Primulŭ Vornicŭ de Bucurescĭ fu Mateĭ Fălcoianu, fostul Agă alŭ oraşuluĭ sub administraţiunea luĭ Coburgŭ. Dămŭ aci în note rezumatŭ din actele relative la înfiinţarea Vornicieĭ de Bucurescĭ şi la afacerea birurilorŭ din mahalale.[1]

---

1. In 1794 Martie Moruzi Vodă, preocupatŭ de îndreptarea financelorŭ, şĭ-a purtatŭ atenţiunea asupra repartiţiuneĭ dajdieĭ în Bucurescĭ. Acésta dete locŭ unorŭ lucrărĭ carĭ merită tótă atenţiunea istoriculuĭ şi economistuluĭ.

Domnitorulŭ în cursulŭ luneĭ Martie printr'unŭ pitacŭ provócă Divanulŭ să se adune spre a cerceta situaţiunea dăjdiilorŭ în banĭ a oraşuluĭ Bucurescĭ şi să propună îndreptările dorite. La 28 Februarie 1794 boerĭ divanişti supunŭ anafora luĭ Moruzi, prin care ḑicŭ, cĭ adunându-se «amŭ făcutŭ chibzuire cu toţiĭ de obşte asupra acesteĭ pricinĭ şi tótă acéstă mare neîntocmire, nedreptate şi pagubă visterieĭ o scim că curge de la lét. 1765 şi tótă pricina este că ne fiindŭ *cislă* dupĕ dreptate în mahalale, precum şi în tótă téra **şi precum a fostŭ din începutulŭ ţĕriĭ şi până atuncĭ**, nu numaĭ că se năpăstuescŭ

Din causa *cisleĭ,* care se aplica şi în oraşe, judeţulŭ adecă

---

ticăloşiĭ ce daŭ acéstă puţină ruptă, căcĭ daŭ numaĭ eĭ, iară câţĭ dupĕ catagrafie aŭ venitŭ cu locuinţa în mahalale nu le facŭ nicĭ unŭ felŭ de ajutorŭ şi aşa urmândŭ, nu numaĭ că se adună mulţime de ómenĭ din alte părţĭ şi aceia dupĕ ce iaŭ tóte alisverişurile pământenilorŭ nefăcêndŭ nicĭ un ajutorŭ visterieĭ, pricinuescŭ şi atâta scumpĕtate, în cât-va să rĕmâe a nu se maĭ puté hrăni locuitoriĭ oraşuluĭ şi a nu maĭ puté petrece şi a-şĭ ţine viaţa din ḑi pênĕ 'n ḑi. Deosebitŭ de acésta, se maĭ pricinuesce şi altă pagubă nevĕḑută visterieĭ, căcĭ *dosescŭ birniciĭ de prin sate şi năvălescŭ aice a petrece fără de dajdie* şi aicĭ ne fiindŭ cislă, birnicilorŭ Bucurescenĭ nu le dă nicĭ unŭ ajutorŭ, căcĭ birulŭ acestora este cu rupta; pagubă şi sărăciă pricinuescŭ fórte mare Bucurescenilorŭ, căcĭ adunându-se mulţime scumpesce şi pânea şi carnea şi zarzavaturile şi lemnele şi porturile, maĭ pe scurtŭ în 'cât nu vorŭ să maĭ aibă mijlocŭ a putea trăi Bucurescenіĭ dintr'acéstă neîntocmire.»

Curiósă doctrină! Inmulţirea orăşenilorŭ considerată ca o nenorocire!

Boeriĭ divanişтĭ chibzuescŭ şi vĕḑŭ îndreptarea rĕuluĭ prin aplicarea unorŭ hotărîte ponturĭ. Maĭ întâiŭ de tóte eĭ cerŭ Domnitoruluĭ *facerea uneĭ noue catagrafiĭ şi rânduirea uneĭ autorităţĭ speciale* asupra dăjdiilorŭ Bucurescilorŭ. Până acum Agia adică Poliţia avea misiunea percepereĭ dărilorŭ prin mahalale şi judecarea reclamaţiunilorŭ relative la dărĭ. In locul Agieĭ divanulŭ propune rânduirea uneĭ *„dregătoriĭ ne maĭ avêndŭ altă trébă precum are Agia“* ca să aibă «vreme a căuta tot-d'a-una pricinele dăjdiilorŭ cu dreptate şi cu înţelepciune.» Divanulŭ ḑice, că la acé dregătoriă specială «să se orânduiască din veliţiĭ boerĭ unulŭ purtătorŭ de grijă asupra dajdiilorŭ Bucurescilorŭ verĭ cu ce nume se va găsi cu cale.» Pentru primele lucrărĭ să se dée acestuĭ boerŭ ajutorulŭ încă a doĭ boerĭ, «ca prin chibzuire între eĭ să se dée acestŭ nizamŭ şi dupĕ acea să rĕmână tréba la acelŭ boierŭ orânduitŭ.»

Eacă şi analisa „ponturilorŭ“ dupĕ care este a se face lucrarea în cestiune:

a) Boeriĭ rênduiţĭ adunândŭ pe toţĭ mahalagiiĭ, dupĕ ce le vor ceti porunca domnéscă şi îşĭ vorŭ arĕta *meemurietulŭ* şi luândŭ în scrisŭ pe toţĭ locuitoriĭ mahalaleĭ. să facă catastifŭ curatŭ de toţĭ aceĭ carĭ aŭ cărţĭ domnescĭ la mână, adecă de *neamurĭ*, de *mazilĭ,* de *breslaşi vechĭ*, de apĕrare, pecetluiturĭ slujitorescĭ, scutelnicĭ ce se află locuitorĭ în fiesce mahala *şi să nu supere pe nicĭ unulŭ*, fără numaĭ de aceste brésle făcêndŭ catastişe deosebite să le arĕte la visterie.

b) Pe slugile boerescĭ, ce se numescŭ poslușnicĭ, să nu-ĭ supere întru nimica, fără numaĭ să le céră rĕvaşele ale stăpânilorŭ lorŭ, ca să se încredinţeze că sunt ómenĭ aĭ stăpânilorŭ lorŭ, şi făcêndŭ catastihŭ să-lŭ arĕte la visterie.

c) Pre neferĭ şi tufeccіĭ, deliĭ, arnăuţiĭ spătărescĭ, agescĭ, câţĭ vorŭ avé memhururĭ la mână, pe chipurile lorŭ să nu-ĭ supere, şi făcêndŭ catastihŭ să-ĭ arĕte la visterie.

d) Neguţitorĭ aleşĭ séŭ lipscanĭ séŭ cumpaniştĭ ce vorŭ avé pamestiĭ şi nu vorŭ fi la o bréslă, iarăşĭ să nu-ĭ supere, ci făcêndŭ catastihŭ de dênşiĭ să se arĕte la Domnie.

e) Pre cei-l-alţĭ ce vor maĭ găsi în mahala locuitorĭ, séŭ în casele lorŭ, séŭ chiriaşĭ, séŭ găzduiţĭ, afară din breslele ce s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, adunându-ĭ

primarulŭ, avé grijă să nu se mute din oraşŭ *birnicii*, până ce nu eraŭ

pe toţi câţi vorŭ avé ţidule domnescĭ de *ruptă*, să le iée de la dênşiĭ şi unindu-i cu cât se arétă într'acestŭ pontŭ să se aşeze de la *perviĭ séma* câte tal. 1 pol. la o sémă veche şi pe aceştĭ banĭ să le poruncéscă să 'şĭ facă *cislă* între eĭ dupĕ starea şi puterea fie-căruia înaintea boerilorŭ orânduiţĭ. Şi *atâtŭ* **străiniĭ** cât şi pământeniĭ să intre într'acestŭ mijlocŭ într'acéstă *cislă* şi orânduindŭ vătăjelŭ, omŭ de ispravă, în mahala, să le strângă dajdea la fie-care sémă. Şi *pe acelŭ vătăjelŭ să-lŭ plătéscă mahalaua pentru ostenéla sa.*

f) Semile să âmble cu ale ţĕreĭ, socotindu-se câte taleri 1 pol vechiŭ de lude căcĭ . . . . . ajutóre şi *Haraciulŭ* 2 pol. vechĭ la vreme.

g) Din catastişele ce vorŭ da boeriĭ la Domnie, în urmă de se va da vre-unulŭ la birŭ se va adăoga în cislă dupĕ starea şi puterea sea.

h) Zapciiĭ strîngătorĭ de banĭ să nu *aibă pentru dajdie* **să bată vre-unŭ omŭ**, nicĭ pe vătăjelŭ, nicĭ pe vre-unŭ birnicŭ, şi pe ceĭ ce va arĕta vătăjelulŭ că nu-şĭ dă dajdea să-lŭ ardice şi să-lŭ ducă la boerulŭ orânduitŭ şi de acolo se va face împlinire.

i) Scutelnicĭ cu pecetluitŭ să nu se dée din Bucurescĭ nicĭ odată.

k) *Starostea de străinĭ de totŭ să lipséscă*, căcĭ orânduindu-se dajdea oraşuluĭ prin cislă stărostia pricinuesce amestecătură, la orânduiala întocmireĭ acesteia; să nu lipséscă însă meseria stărostieĭ din orânduială, ci iarăşĭ să se urmeze în tocmaĭ, de vreme ce sunt străinĭ din alte ţĕrĭ carĭ mergŭ şi viŭ şi nu sunt stătătorĭ aicĭ şi aceia a intra în cislă nu se cuvine, ci să-şĭ dée dajdia câte 22 parale pe lună cum aŭ fostŭ acésta în meserie; iar de boerulŭ orânduitŭ cu deosebitŭ condeiŭ şi la acéstă bréslă să între străiniĭ din alte părţĭ neînsuraţĭ şi carĭ mergŭ şi vinŭ şi de aceştia încă care va şedé maĭ multŭ de unŭ anŭ şi se va cunósce că are să rĕmâie aice, să intre în cislă, iar străiniĭ însuraţĭ să se aşeze în cislă.

l) La acéstă dregătorie să se orânduiască unŭ logofĕtŭ şi unŭ vătafŭ şi sub ascultarea sea să aibă 40 slujitorĭ cu pecetluiturĭ, de ómenĭ fără pricină, pentru a-ĭ da lîngă zapciĭ. Să aibă grosŭ pentru a ridica pentru dajde şi rĕmăşiţurĭ, iar nu pentru o madea englimaticéscă, la carele să nu se amestece; să póte judeca şi birnicŭ cu birnicŭ pentru pricinĭ politicescĭ adecă madele de locurĭ călcate, prăvăliĭ, case şi de acestŭ felŭ maĭ vêrtosŭ când se va rândui cu poruncă Domnéscă.

In puţina nóstră socotélă acestea se putură găsi pentru nizamulŭ acesteĭ trebuincióse pricinĭ; iar înţelepciunea Mărieĭ tale va maĭ adăoga câte sunt maĭ cuviincióse pentru întocmirea desăvêrşitŭ. »

Cod. XXVII, Inventarulŭ 3, fila 9.

Domnitorulŭ aprobă în 5 Martie 1794 propunerea cu acestŭ nizamŭ. Elŭ numesce dregătoria cea nouă finanţiară cu numele de « vel Vornicŭ de Bucurescĭ, carele de acum va avé tótă epistăsia acésta asupra întocmireĭ dăjdiilorŭ şi a strângerilorŭ, fiindŭ datorŭ a arĕta către Domnia mea tóte câte din ponturile de maĭ josŭ şi din altele trebuincióse se vorŭ socoti pentru păzirea buneĭ orânduele a dreptăţeĭ şi a întocmireĭ ceĭ fórte trebuincióse, spre a se pune în lucrare cu celŭ maĭ cuviinciosŭ chipŭ şi bună chibzuire. »

Domnitorulŭ numesce vel Vornicŭ alŭ politieĭ Bucurescĭ pe Mateĭ Fălcoianu, îndată dupĕ aprobarea nizamuluĭ.

scăduți de la catastihulŭ dajnicilorŭ. Perceperea în genere se făcé cu neomenóse procedări. Amŭ apucatŭ și noĭ dilele în carĭ țăraniĭ eraŭ puși la fumŭ de potlóge și bătuți ca să-și plătéscă birulŭ. [1]

La 1794 Martie 15, ca aplicațiune a nizamuluĭ întocmitŭ a Vornicieĭ de Bucurescĭ, noulŭ vornicŭ alŭ orașuluĭ, Mateĭ Fălcoianu, procede imediatŭ la cercetarea mahalalelorŭ și în 14 Martie 1794 aduce anafora Domnitoruluĭ spunêndu-ĭ, că «făcêndŭ cercetare mahalelorŭ acum cu scrisulŭ catagrafieĭ Bucurescilorŭ, se găsi vre-o câte-va nume de la o sémă din maha'ale lipsă din birnicĭ, de care apucândŭ pe zapciĭ 'mĭ arĕtară că pricina este așa, adecă cu dajdea lorŭ sunt legați aicĭ în Bucurescĭ, iară starea cu casele lorŭ se află șeḑĕtorĭ pe afară prin județe, ci de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta părerea mea ar fi maĭ cu cuviință ca să fie scăḑute mahalalele Bucurescilorŭ cu numele și baniĭ și să se încarce județele pe unde se află șeḑĕtorĭ cu ludele lorŭ, poruncindŭ a li se lua și sineturile de la mână și pentru a fi sciuți iată se arĕtă maĭ josŭ anume fie-care și cu baniĭ ce sunt legați.»

Urméză lista țăranilorŭ birnicĭ din județulŭ Săcuenĭ, Prahova și Ilfovŭ. Ceĭ maĭ greŭ impușĭ plătescŭ 12 taleri ca ruptă, mijlocașiĭ 9 tal. și codașiĭ ruptași câte tal. 7 și 60 banĭ.

Domnitorulŭ ordonă în 15 Martie 1794 mareluĭ visternicŭ să aducĕ la împlinire propunerea mareluĭ vornicŭ de Bucurescĭ, să se ia sineturile de la mâna celorŭ arĕtați în listă și să se reprimandeze aspru ispravniciĭ că aŭ toleratŭ asemene neregularități.

La 18 Martie Vorniculŭ de Bucurescĭ Mateĭ Fălcoianu maĭ aduce Domnitoruluĭ altă anafora cu altă listă de dajdie carĭ sunt trecuți ca ruptași în mahalale dar locuescŭ la țĕră. Domnitorulŭ, la 19 Martie, ordonă visterieĭ să încarce județele cu aceste biruri și să li se iée pecetluiturile de *ruptă*. (Cod. XXVII fila 20 invent. 3).

Asemene mĕsurĭ se repetă apoĭ de maĭ multe orĭ. (Veḑĭ în anexă anaforaoa dupĕ inventarulŭ 7 din Cod. XXVII fila 12 verso pentru înscrierea la dajdie în județulŭ Săcuenĭ de ruptașĭ din Bucurescĭ).

1. Eacă un casŭ de reclamațiune contra zapciilorŭ perceptorĭ:

La 1794, Februarŭ, Ilie județulŭ adecă primarulŭ orașuluĭ Slatina, cu orășaniĭ s'aŭ jăluitŭ luĭ Vodă că sunt încărcați la «*suma liudelorŭ*» ce pórtă pe anŭ 70, fiind-că uniĭ din eĭ aŭ fugitŭ unde nu se scie și alțiĭ aŭ muritŭ. Maĭ sunt asupriți luându-li-se caĭ de olacŭ și din ceĭ ce aŭ menziluri și din ceĭ carĭ n'aŭ. Asemenea și ispravniculŭ lorŭ Costache biv. 3-lea Logof., când i se jăluescŭ pentru asupririle ce suferŭ, în locŭ de a-ĭ mângâé și a le face dreptate îĭ bate și cu vină și fără de vină. Li-aŭ maĭ luatŭ și 14 ómenĭ din fruntași și i-aŭ făcutŭ lumînărarĭ aĭ D-luĭ. S'aŭ jăluitŭ încă odată luĭ Vodă și jalba lorŭ aŭ fostŭ trămisă în cercetarea tocmaĭ a ispravnicilorŭ. Se maĭ jăluescŭ din noŭ. Vodă a rênduitŭ pre marele Vistierŭ să cerceteze. Acesta însă, la 15 Febr. propune luĭ Vodă, prin anafora, să se trămită în cercetare la fața loculuĭ pre «unulŭ din slugile Mărieĭ tale» . . . și cât pentru bătăile ce le dă ispravniculŭ Costache, fiindŭ adevĕratŭ, să-ĭ poruncéscă Măria Ta cu deosebită luminata carte a nu-ĭ maĭ bate, iar pentru luarea cailor de uniĭ și alțiĭ cu poruncă și fără de poruncă, să se hărăzéscă la mâna orășenilorŭ o

O altă regulare din respectŭ financiarŭ rezultă din nizamulŭ de care vorbirămŭ. Sudiţiĭ streinĭ, sunt clasificaţĭ în douĕ categoriĭ: ambulanţĭ holteĭ şi neînsuraţĭ. Aceste douĕ categoriĭ de ómenĭ plătescŭ darea lorŭ în banĭ în modŭ diferitŭ, dar nu se potŭ esclude de la *cislă*, în interesulŭ uşurăreĭ mahalalelorŭ.

Armeniĭ sunt şi eĭ regulaţĭ la birŭ hotărîtŭ. La 1794 eraŭ numaĭ 40 de armenĭ birnicĭ în Bucurescĭ. Eĭ sunt din noŭ recunoscuţĭ ca *brésla* şi A. Moruzi le dă unŭ noŭ hrisovŭ de recunóscere. [1]

Dar să cercetămŭ în deosebĭ diversele biruriĭ maĭ importante:

Birulŭ în banĭ. Acestŭ birŭ pe capŭ continuă a se a plăti de sate, prin **cislă** pe liude. Ca să nu rĕmână încărcatŭ unŭ satŭ cu birulŭ cisluitŭ pe fie-care săténŭ, nu era liber a se strămuta nicĭ unŭ ţĕranŭ din satulŭ unde l'aŭ scrisŭ catagrafia, orĭ *aşeḑĕmêntulŭ*, cum se ḑicea acumŭ 100 de anĭ. Iată unŭ actŭ din care se póte vedea, pe deoparte acésta, şi pe de alta cum de dajdia în banĭ era scutitŭ ţĕranulŭ *catană* spătărésca. Scutiri'e de acestŭ birŭ se maĭ făcéŭ şi pentru causă de infirmitate, orĭ ca recompensă, precum s'aŭ vĕḑutŭ maĭ susŭ, la capitolulŭ din urmă unŭ numĕrŭ de acte de scutirĭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd. i Gospodarŭ Zem. Vlahscoie.

Radulŭ ca unulŭ ce are pecetluitulŭ Domnieĭ mele la mânile luĭ de catană spătărească, să rĕmâie nesupĕratŭ din sătenĭ, ca să'şĭ pórte slujba, iară

luminată carte a Mărieĭ Tale, slobodă, poruncitóre ca numaĭ celorŭ ce vorŭ avé poruncĭ domnescĭ la mână să le dée caĭ de olacŭ .... fiind-că în oraşŭ nu este postă ... Şi pentru aceĭ 14 lumînăraręĭ ispravnicescĭ să-ĭ dée la birŭ ca să se ajutoreze cu dênşiĭ la rĕspunderile orînduelilorŭ Visterieĭ» ... Orăşeniĭ se mulţămescŭ cu acéstă dare la birŭ a celorŭ 14, ḑice Visterniculŭ, şi nu maĭ cerŭ altŭ scăḑĕmêntŭ.

Domnitorulŭ Moruzi, în aceeaşĭ ḑi 15 Febr. 1794, însărcinéză cu cercetarea, prin unŭ ediclĭŭ alŭ sĕŭ, pre Ioniţă, ispravniculŭ Teleormanuluĭ.

(Cod. XXVII, fila 25–26).

1. Locuitoriĭ armenĭ din Bucurescĭ capĕtă de la Moruzi o aşeḑare specială la dajdie. Eĭ sunt în numĕrŭ de 40 liuḑĭ dajnicĭ câte taleręĭ 1 şi 60 vechĭ de liude. Li se lasă 16 liuḑĭ ca ajutóre, urmândŭ ca să se cisluiască între dênşiĭ dupĕ a lorŭ putere. La acéstă ocasiune fiind-că starostea lorŭ era în vêrstă şi bolnavŭ, eĭ alegŭ unŭ noŭ staroste şi mijlocescŭ să fie recunoscutŭ noulŭ staroste Sarchezŭ şi se rógă să li se dée hrisovŭ de recunóscerea bresleĭ «ca nisce ómenĭ şi limbă strĕină ce sunt, să aibă şi eĭ bucurie de mila M. Tale.» 1794, Maiŭ 24.

Cod. XXVII, Inventariulŭ 8, fila 12.

Domnitorulŭ aprobă acéstă regulă a bresleĭ armenescĭ şi ordonă mareluĭ Cămăraşŭ să orânduiască staroste pre cel cerutŭ. — 1794, Maiŭ 27.

fiu-sĕŭ Radu, unde se află cu locuinţa în Vlaşca lângă tată-sĕŭ, acolo să se aşeze la birŭ şi încă scăḑendu-se satulŭ acela cu madelele luĭ, să se scaḑă Ciulniţa din Sudŭ Muscelŭ cu unŭ lude, iar rĕmăşiţa cea dréptă să se plătéscă; într'acestaşŭ chipŭ poruncimŭ d-tale Vel Vistierŭ să urmezĭ.—1794 Martie 2.

Vel Logf.

Prea Inălţate Dómne,

După jalba ce maĭ în trecutele ḑile aŭ fostŭ datù Mărieĭ tale săteniĭ de la Ciulniţĭ sud. Muşcelŭ, arĕtândŭ că unŭ Radulŭ Leuşténŭ, i Stanŭ fiŭ-sĕŭ, la aşeḑĕmîntulŭ ce s'aŭ făcutŭ la létŭ 1792 Ghenarie aflându-se în satulŭ lorŭ cu locuinţa după ponturile ce aŭ fostŭ date, ca pe fiesce-carele locuitorŭ, unde l'aŭ întêmpinatŭ aşeḑĕmêntulŭ, acolo să se aşeḑe cu dajdia, i-aŭ aşeḑatŭ şi pe aceĭ douĭ câte o jumĕtate de lude, unde aŭ şi rĕspunsŭ douĕ treĭ dăjdiĭ, iar în urmă sculându-se din satŭ cu tot ce aŭ avutŭ, aŭ fugitŭ la satulŭ Morteniĭ sud. Vlaşca şi acolo arĕtêndu-se că sunt fără pricină de dajdie s'ar fi făcutŭ catane spătărescĭ şi aŭ rĕmasŭ eĭ încărcaţĭ cu numele lorŭ de pórtă orânduelile; pentru acésta însciinţându şi ispravniciĭ din Muscelŭ, s'a făcutŭ luminată porunca Mărieĭ tale de volnicie şi s'a trimisŭ copilŭ din casă de Vistierie cu carte în care se poruncea, ca să mérgă la aceştĭ fugarĭ şi de va găsi la mânile lorŭ pecetluiturĭ Domnescĭ să-ĭ iée şi dimpreună cu pecetluiturile să-ĭ aducă aicĭ, ca să se cerceteze în ce chipŭ şi cu ce mijlocŭ aŭ luat pecetluiturĭ? iar de nu vorŭ fi avênd pecetluiturĭ să-ĭ ridice să-ĭ aducă la urma lorŭ la satulŭ Ciulniţa. Ducêndu-se dar orânduitulŭ mumbaşirŭ, a găsitŭ pe Radu Leuşténŭ unulŭ din fugarĭ, iar fiu-sĕŭ prinḑêndŭ de veste a fugitŭ; la mâna căruia găsindŭ pecetluiturĭ, l'a adusŭ aicĭ şi înfăţişându-lŭ cu săteniĭ înaintea mea, amŭ cercetatŭ maĭ întêiŭ la Vistierie, ca să vedemŭ de când se află catană acestŭ Radu, şi la lét. 1786, se găsesce în catastişele Vistierieĭ Radulŭ sin Badea ot satulŭ Caleţĭ sud Vlaşca cu pecetluitulŭ Domnuluĭ Mavrogheni la létulŭ 1789, Ghenarie 15, asemenea i s'aŭ datŭ pecetluitulŭ Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţu la lét 1793, Maiŭ, iarăşĭ i s'aŭ datŭ pecetluitulŭ Mărieĭ tale după adeverinţa d-luĭ vel Spătarŭ, maĭ vĕḑuĭ şi altŭ pecetluitŭ de la întêia Domnie a Mărieĭ sale Mihaĭ Vodă Suţu cu lét 1784, însă numaĭ pe numele Raduluĭ, iar nu şi fiu-sĕŭ: cercetându şi între birnicĭ se găsi la extractulŭ de judeţulŭ Muscelŭ, la aşeḑĕmêntulŭ ot lét 1792, Ghenarie, la satulŭ Călinița că sunt puşĭ la d-luĭ biv. vel logofĕt Golescu ce a fostŭ cu aşeḑământŭ şi douĕ catane spătărescĭ Radu Leuşteanŭ ot Ciulniţa i Stan ot tam, câte o jumĕtate lude de omŭ; amŭ întrebatŭ pe pîrîtulŭ Radu: de vreme ce tóte pecetluiturile luĭ scriŭ de Vlaşca, pentru ce aşeḑământulŭ l'aŭ apucatŭ în Muscelŭ? şi rĕspunse că în vremea rĕzmiriţieĭ s'a fostŭ strămutatŭ în Muscelŭ la satulŭ Ciulniţa, cu socotélă până a se face pace, apoĭ să mérgă iar la urma luĭ. După ce s'a încheiatŭ pacea, când vrea a se duce, a venitŭ şi aşeḑământulŭ şi l'a apucatŭ într'acelŭ satŭ, iar elŭ în urmă s'a dusŭ iar la locŭlŭ luĭ şi la orânduiala slujbiĭ;

amŭ întrebatŭ pe sătenĭ décă vĕḑu-se că se mută Radu cu fiu-sĕŭ din satŭ de ce nu merse după dênşiĭ cu gonacĭ să-ĭ aducă, séŭ să fi jăluitŭ la Măria sa Mihaiŭ Vodă? şi rĕspunse, că din nesocotinţă n'aŭ venitŭ să jăluiască la Divanŭ, dar la ispravnicĭ aŭ mersŭ şi le-aŭ făcutŭ volnicie cu slujitorŭ, unde ducêndu-se aŭ săritŭ cu gâlceavă şi nu numaĭ că nu s'aŭ supusŭ, ci încă i-aŭ şi bătutŭ; la care rĕspunse Radu, că nu s'aŭ supusŭ sciindu-se pe sine catană, iar nu birnicŭ; după acésta voind să se socotéscă sătenii ce vorŭ să facă, s'a întîmplatŭ schimbare Domnieĭ Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă şi aŭ rĕmasŭ, iar după bună venirea Mărieĭ tale aŭ venitŭ şi jăluindu-se, s'a făcutŭ volnicie, căre o vĕḑumŭ la mâna mumbaşiruluĭ, cu lét 1793 August 18, dar mergêndŭ acolo eĭ aŭ prinsŭ de veste şi aŭ fugitŭ, atâtŭ elŭ cât şi fiu-sĕŭ şi d'abia acum cu alŭ douilea volnicie i-aŭ pusŭ în mână; căutându-le pecetluiturile le vĕḑuĭ pe numele Raduluĭ iar pe numele fiu-sĕŭ nicĭ unuiŭ; întrebândŭ pe Radu: de vreme ce fiu-sĕŭ pecetluitŭ n'are şi birŭ nu dă, cu ce se scutesce? rĕspunse, că până acum a fostŭ holteiŭ şi se ocrotea pe lângă dênsulŭ, adică Radu fiindŭ la vêrsta bĕtrâneţilorŭ şi neputându sluji trimetea pe fiu-sĕŭ de slujia în locŭ şi aşa cu pecetea tătânĕ-sĕŭ se apĕra şi fiu-sĕŭ; sătenii încă cu unŭ cuvêntŭ îĭ cere să-ĭ ducă la urmă, ca uniĭ ce sunt încărcaţĭ cu dînşiĭ şi le-aŭ plătit datoria şi aŭ făcutŭ atâta cheltuială ămblându după dênşiĭ; decĭ Stanŭ feciorulŭ Raduluĭ de vreme ce pecetie n'are la mână şi cu înşălăciune se scutesce de birŭ pe lângă tată-sĕŭ, este bunŭ birnicŭ şi urméză ca să se aducă la urmă la satulŭ Ciulniţa să-şĭ pórte orânduelile şi ..... ce aŭ plătitŭ sătenii pentru eĭ de când aŭ dositŭ din satŭ, iar pentru Radu fiindŭ că se găsi la mâna luĭ patru pecetiĭ de cătană spătăréscă şi fiindŭ că la aşeḑĕmîntŭ s'aŭ pusŭ la birŭ la satulŭ Ciulniţa Sudŭ Muşcelŭ, aflându-se atuncĭ cu lŏcuinţa acolo, după cum şi el mărturisi, rĕmâne a se face hotărîre de către înălţimea ta. — 1794 Februarie 17.

Cod. XXVII. Fila 38. (2). *Vel Vistiar.*

Abuzulŭ ce se face de boerime luându ca scutelnicĭ cu *pecetluiturĭ* de la Visterie, ţĕranĭ şi ómenĭ strĕinĭ, continuă şi sub Moruzi. In câte-va rênduriĭ însă Domnitorulŭ desfiinţă *pecetluiturile* unora scutelnicĭ şi-ĭ supune la dare — cu *rupta,* către Visterie. In note aci dămŭ actele relative la unŭ asemenea casŭ. [1]

---

1. *Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Stefan Dristorén pentru douĭ feciorĭ aĭ luĭ să se dée în dajdie.*

Io Alex. Const. Moruzi Voivod.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Vist. să le daĭ ruptoare dupĕ puterea lorŭ în Visterie. — 1793, Noem. 11.

Vămile. Venitulŭ vămilorŭ, atât de scăḑutŭ până la pacea de la Şiştovŭ, este de sigurŭ în óre-care sporire, de când graniţa despre Austria este păzită, dar profitulŭ nu este alŭ Domnitoruluĭ, ci alŭ întreprinḑătoruluĭ pentru anulŭ 1793, şi Domnitorulŭ se folosesce numaĭ în aniĭ viitorĭ de acestŭ venitŭ îmbunătăţitŭ alŭ Domnieĭ.

Cu referinţă la slujbaşiĭ de la Carvasara, aflămŭ de la Moruzi următorulŭ actŭ:

Zemb. Vlahscoie : Fiind-că aicĭ la Carvasaraua Domnéscă este de trebuinţă pururea şi în tóte a se afla unŭ grămăticŭ şi cincĭ slugĭ de slujba domnéscă a Carvasaraleĭ, amŭ datŭ acésta Domnéscă a nóstră carte orînduituluĭ boeriŭ epistatŭ alŭ Carvasaraleĭ, prin care să aibă a ţinea unŭ grămăticŭ şi cincĭ slugĭ întru posluşanie şi slujba ce facŭ la Carvasara, şi să fie scutiţĭ de dajdie, pentru care poruncimŭ şi Dumnéluĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boeriŭ Domnieĭ mele vel Vorn. alŭ politieĭ Bucurescilorŭ, ca acestorŭ ómenĭ ce-ţĭ va arĕta epistatulŭ Carvasaraleĭ să le daĭ adeverinţă pe chipulŭ lorŭ, dupĕ care să li se dée de la Visteria Domnieĭ mele pecetluiturĭ Domnescĭ la mânĭ, că în câtă vreme se vorŭ afla în slujba Carvasaraleĭ, să fie scutiţĭ şi apĕraţĭ de dajdie, iar lipsindŭ din slujbă să rĕmâie iarăşĭ la orînduiala dăjdieĭ. ii saam receh. gpd. 1794, Maiŭ 12.

Cond. XXVI, pag. 216. *Vel Logof.*

Prea Inălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţămŭ Inălţimeĭ tale . . . *(nu se póte citi fiindŭ mai multe rênduri rupte cu fóie cu totŭ)* Dumnéluĭ sciindŭ pre polcovniculŭ Sterie, ginerile Dumnéluĭ, cum-că are milă cu carte Gospodŭ de a ţinea 6 scutelnicĭ ómenĭ fără de pricină de dajdie, prin isprăvnicelulŭ D-luĭ ce l-aŭ avutŭ acolo fiindu-le lorŭ cumnatŭ le-aŭ cuvêntatŭ de a se da scutelnicĭ, şi fiindŭ primitorĭ, cu ţidula Visterieĭ, însuşĭ ş-aŭ datŭ chipurile la D-lorŭ ispravnicĭ, dupĕ care aŭ primitŭ şi pecetluiturile la mâna lorŭ, ale Mărieĭ sale Domnuluĭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ de la... trecutŭ a luneĭ luĭ Decembre, înoindu-se şi de către Inălţimea ta de la trecuta lună a luĭ Iulie; acum apucându-ĭ polcovniculŭ, stăpânulŭ lorŭ, prin judecata agieĭ a-şĭ împlini rêndurile scutelnicieĭ, po tal. 18 de lude pre anŭ, dupĕ aşeḑĕmêntulŭ ce aŭ făcutŭ cu numitulŭ isprăvnicelŭ cumnatulŭ lorŭ, s'aŭ îndurată stăpânulŭ lorŭ de le-aŭ ertatŭ po tal. 8, ca să plătéscă pe anŭ numaĭ po tal. 10 de liude, şi nicĭ eĭ nu se mulţămescŭ, jăluindu-se că sunt strĕinĭ scăpătaţĭ şi necăsătoriţĭ, nevrêstnicĭ de la 17 până la 20 anĭ, şi cum-că s'aŭ înşelatŭ nesciindŭ séma de aŭ luatŭ pecetluiturĭ; vêrsta lorŭ se vede peste 30 anĭ trecuţĭ, pârlegiulŭ lorŭ fiindŭ strĕinĭ şi şeḑĕtorĭ afară nu se putea dovedi, meşteşugulŭ lorŭ sunt croitorĭ, şi fiind-că sunt intraţĭ în orînduiala scutelnicilorŭ acestuĭ judeţŭ, cererea lorŭ este de a li se da o ruptóre dupĕ puterea lorŭ, care sprănzură la îndurarea Mărieĭ tale, ce va lumina D-ḑeŭ a face cu eĭ şi cu stăpânulŭ lorŭ. — 1793, Noem. 3.

Cond. XXIV. Fila 463. *Costan. Filipescu.*

Sudiţii Austriacĭ beneficiază mereŭ de avantage vamalĭ. Se vede acésta şi din următorulŭ actŭ:

Anaforaoa cu Mum-başirŭ pentru ca să apuce pe numiţiĭ să plătéscă baniĭ îndoiţi la sudiţĭ după nota ce aŭ făcutŭ aghentuluĭ

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd. Boj. Milos. i gpod.

După Anaforaoa Dumnélorŭ boerilorŭ, cât pentru vameşiĭ de la Câmpina, i pentru slujbaşiĭ oĭerĭ de la Albeştĭ, arătându-se întâiŭ aicĭ Tacsildarulŭ slujbeĭ spre a orândui pe altulŭ în locŭ orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele . . . , . . aprodŭ vătăşescŭ, să mérgă şi prin scirea Ispravnicilorŭ, rădicându-ĭ pe amândoĭ să-ĭ aducă aicĭ, ca să rĕspundă la aceste urmărĭ, iară pentru vătavu de la Câmpina, i pentru vătavu ot. Văleni, cât şi pentru vameşiĭ de la Dâmboviţa orânduitulŭ Mum-başirŭ să-ĭ apuce să împlinéscă aceste luăturĭ, când sunt împotriva ponturilorŭ, îndoite nu numaĭ de la aceştia, ci şi de la ceĭ maĭ susŭ numiţiĭ totŭ îndoitŭ să împlinéscă şi deosebitŭ să se facă de obşte porunceĭ straşnice. — 1794, Noembre 10.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ tale adunându-ne câte treĭ la unŭ locŭ unde faţă fiindŭ şi Dumnéluĭ agentulŭ Siniorŭ Marchelie, amŭ cercetatŭ cu amăruntulŭ pentru tóte condicile de luăturile ce se cuprindŭ la nota D-néluĭ agentuluĭ, că arŭ fi luatŭ vameşiĭ i vătaviĭ ot. Câmpina, i vameşiĭ de la Dâmboviţa, şi vătaviĭ ot. Văleni de la vitele ce aducŭ sudiţiĭ la ernaticŭ aicĭ în ţéră şi deosebitŭ i-arŭ fi supărândŭ vameşiĭ pe sudiţĭ ca să le plătéscă erbăritul şi pentru vitele carelorŭ în care-şĭ aducŭ din Transilvania zahereaoa cea trebuinciósă de hrana lorŭ. Decĭ arĕtămŭ Mărieĭ tale maĭ josŭ luaturile vameşilorŭ şi altorŭ şlujbaşĭ, după arĕtarea Dumnéluĭ agentuluĭ, şi pentru fieş-care madé arĕtămŭ cercetarea ce amŭ făcutŭ şi în ce chipŭ ni s'aŭ părutŭ a fi cu cale.

Arĕtămŭ că vameşulŭ de la Câmpina, pentru vitele ce vinŭ aicĭ în ţéră la ernaticŭ, afară din 33 de banĭ ce sunt să dée văcăritulŭ străinilorŭ după condică, le-aŭ luatŭ la uniĭ câte parale douĕ de vită, şi la alţiĭ câte o para de vită, cu nume de vamă, pentru care teorisindu-se condicile Divanuluĭ, amŭ găsitŭ cuprinzêndu-se la ponturile oĭerituluĭ, că vitele ce vinŭ ca să erneze aicĭ în ţéră să plătéscă văcăritŭ numaĭ câte banĭ 33 şi altŭ nimicŭ, care nicĭ în ponturile vămeĭ nu se cuprinde a se lua vamă séŭ erbăritŭ de la acestŭ felŭ de vite ce plătescŭ văcăritulŭ. Decĭ rĕŭ li s'aŭ luatŭ câte parale douĕ cu nume de vamă la acestŭ felŭ de vite ce sunt să plătéscă văcăritu şi trebue să li să întórcă aceste luărĭ nedrepte şi găsimŭ cu cale să se dée straşnice luminatele poruncile Mărieĭ tale, că de aicĭ înainte să nu maĭ cuteze a face acestŭ felŭ de lucrurĭ împotriva ponturilorŭ, cum şi pentru vitele ce cară zaherea

pentru hrana lorŭ, tot din condicele Divanuluĭ am găsitŭ poruncile Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ date la lét 1792 Sept. 7, prin care poruncesce tuturorŭ slujbaşilorŭ ce vorŭ fi orânduiţĭ cu slujba oĭerituluĭ şi văcărituluĭ străinilorŭ, că pentru acestŭ felŭ de vite împovărate ce numaĭ vinŭ şi iară se întorcŭ în lăuntru, care nu rĕmânŭ la păşiune aicĭ în ţĕră, supĕrare să nu li se facă, după care şi acumŭ asemenea se cuvine a se urma, şi fiind-că Dumnéluĭ agentulŭ arétă cumcă slujbaşiĭ oĭerĭ aŭ silitŭ pe uniĭ din ciobaniĭ sudiţĭ şi în satulŭ Albescĭ i-aŭ închisŭ ca să dée amanetŭ pentru plata văcărituluĭ, cerêndu-le de tótă vita cu córne câte parale 22 şi doĭ banĭ, şi vătavu le-arŭ fi luatŭ douĕ-ḑecĭ parale pentru cărţulie. Cât pentru vameşulŭ de la Câmpina i pentru acelŭ slujbaşŭ oeriŭ de la Albescĭ, fiind-că Dumnéluĭ agentulŭ făcu cerere ca să se aducă aicĭ, arĕtândŭ că cu vameşu de la Câmpina are să se facă şi altă deosebită dava, pentru acestŭ vameşŭ găsimŭ cu cale, cu luminată porunca Mărieĭ tale prin mumbaşirŭ să-lŭ aducă aicĭ, de vreme ce vĕḑumŭ şi chiar adeverinţă iscălită de dênsulŭ, că aŭ luatŭ de la 390 vite, de vită parale douĕ; iară pentru acelŭ slujbaşŭ oeriŭ de la Albeştĭ să fie luminată porunca către cumpărătoriu slujbeĭ oĭerituluĭ aicĭ, ca să orânduiască acolo altŭ slujbaşŭ în loculŭ aceluia, spre a nu se pricinui vre-unŭ chaderŭ slujbeĭ cu lipsirea luĭ şi pre acelŭ slujbaşŭ să-lŭ aducă aicĭ negreşitŭ, ca să rĕspunḑă cu ce cuvêntŭ aŭ apucatŭ pe sudiţĭ a plăti de vită văcăritu po parale 22 şi banĭ 2 împotriva luminatelorŭ ponturĭ ale Mărieĭ tale? şi deosebitŭ să fie luminată porunca cu mumbaşirŭ, ca prin marifetulŭ Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ judeţuluĭ să împlinéscă de la vameşulŭ Dâmboviţeĭ patru-ḑecĭ şi cincĭ parale ce aŭ luatŭ pentru 45 de vite ale ciobanuluĭ Ruzdeţ i pentru doĭ caĭ douĕ parale şi pentru 6 slugĭ 6 parale.

Asemenea să împlinéscă şi de la vătavu ot. Câmpina parale 20 ce aŭ luatŭ de la fraţiĭ luĭ Cheştuidonŭ Ciobanulŭ pentru cărţulie, i de la vătavu ot. Văleni să împlinéscă tal. 2 ce aŭ luatŭ de la Ianculŭ Mecŭ pentru cărţulia a 40 ómenĭ, şi când acestŭ slujbaşŭ ce se arétă maĭ susŭ cu luaturĭ maĭ mărunte va tăgădui că n'aŭ luatŭ; Dumnéluĭ agentulŭ ceru să-ĭ aducă mumbaşirŭ aicĭ, şi va aduce şi Dumnéluĭ de faţă aicĭ pe sudiţiĭ ce sunt jăfuiţĭ de către numiţiĭ şi când nu vorŭ putea dovedi sudiţiĭ tóte acestea luaturĭ de adevĕrate, vorŭ plăti eĭ la slujbaşĭ tótă cheltuiala, iară dovedindu-le ceru Dumnéluĭ agentulŭ să plătéscă slujbaşiĭ la eĭ cheltuiala şi să-şĭ ióe căḑuta pedépsă; ci de cercetarea ce făcumŭ arĕtămŭ Mărieĭ tale, iară hotărîrea cea desĕvârşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1794, Noembre 7.

Vel Spăt. Vel Log. Filipescu, Vel Vorn. Costache Ghica.

Cod. XXVIII, pag. 6.

Vama internă prin sate şi oraşe dă ocasiune, în 1794, unorŭ reclamaţiunĭ, căcĭ locuitoriĭ din unele sate din Prahova nu se supunŭ

la plata vămeĭ. Domnitorulŭ adreséză reclamaţiunea la ispravnicii de judeţŭ, întrebându pe logofĕtulŭ respectivŭ, décă este întemeiată reclamaţiunea? Logofĕtulŭ rĕspunde Domnitoruluĭ cu următórea anafora:

Prea Inălţate Dómne,

Din condicile Divanuluĭ coprinderea pontuluĭ la acéstă madea este acestŭ felŭ: bucatele séŭ altele ce se vêndŭ în tîrgŭ séŭ prin alte sate la negustorĭ, să plătéscă cumpĕrătorulŭ la ḑece banĭ unulŭ, iară când va vinde locuitorulŭ unulŭ la altulŭ vite, séŭ semĕnăturĭ, pentru hrana lorŭ, să aibă pace de vamă, iar pentru scaunŭ a-şĭ avea vameşĭ orânduiţĭ prin sate, nimicŭ nu se coprinde în ponturile Domnescĭ; dară cercetându, mĕ pliroforisiiŭ, că aŭ obiceiŭ vameşiĭ de orânduescŭ scaune şi prin sate cu răvaşele lorŭ şi strîngŭ vama, la verĭ-ce felŭ de negoţŭ se face prin sate; de care nu lipsimŭ, după poruncă, a arĕta Inălţimeĭ tale. — 1794, Feb. 13.

Vel Logf.

Cond. XXV, pag. 319.

Asupra acesteĭ anaforale, Domnitorulŭ dă resoluţiunea următóre:

Io Alecsandru Constandinŭ Moruzi Voevodŭ.

Poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilorŭ judeţuluĭ, ca după coprinderea ponturilorŭ vămilorŭ urmându, să daţĭ vameşilorŭ cuviinciosulŭ ajutorŭ, spre a-şĭ putea lua dreptulŭ vămeĭ de la ceĭ ce vorŭ sta cu împotrivire, iar peste coprinderea ponturilorŭ să nu îngăduiţĭ pe vameşĭ a face urmărĭ. 1794, Febr. 17.

Vel Logf.

1793, Oct. 16. S'aŭ făcutŭ rĕspunsŭ ispravnicilorŭ din sud. Slam-Rômnicŭ ca la zaheréoa ce se cumpĕră din porunca Domnéscă vamă nu este, şi să nu-ĭ îngăduiască pe vameşĭ a face supĕrare.

Cond. XXIV, Fila 165.

Ocne. Acestŭ importantŭ venitŭ alŭ Domnieĭ are tótă îngrijirea Domnitoruluĭ. In 12 Mart 1794, Moruzi dă în favórea ciocănaşilorŭ şi maglaşilorŭ de la Ocnele Marĭ, din Vâlcea, următórea carte de scutire:

Carte de scutélă a Măglaşilorŭ i Ciocănaşilorŭ de la vel. Ocna sud. Vâlcea.

Fiind-că vătafiĭ de ciocănaşĭ şi toţĭ ciocănaşiĭ de la vel Ocna sud. Vâlcea pentru slujba şi silinţa ce facŭ la tréba Ocneĭ, aŭ avutŭ milă şi orânduială prin cărţile fraţilorŭ Domnĭ de maĭ naintea nóstră, carĭ le vĕḑumŭ Domnia mea, spre

a fi scutiţĭ şi apĕraţĭ de tóte angariile, cum şi tóte pricinele ce vorŭ avea ciocănaşiĭ între dênşiĭ să le caute cămăraşu Ocnelorŭ, prin judecată şi după dreptate hotărându-le în scrisŭ să facă şi împlinirea dreptăţeĭ, le-amŭ datŭ şi Domnia mea acéstă Domnésca nóstră carte de întărire, ca să li să păzéscă mila şi orânduiala ce se arétă maĭ susŭ; poruncimŭ dară şi vouă vătaşilorŭ i ciocănaşilorŭ să daţĭ ascultare şi supunere la orânduitulŭ Domnieĭ mele epistatulŭ Ocnelorŭ întru tóte câte vĕ va porunci la slujba şi trebuinţa Ocnelorŭ, ca să nu se pricinuéscă pagubă Cămăreĭ, că celŭ nesupusŭ se va pedepsi; iară pentru câţĭ ómenĭ va cunósce orânduitulŭ epistatulŭ Ocnelorŭ, că este trebuinţă de slujbă la Ocnă, va face fóie anume cu chipulŭ şi porecla, care trimiţindu-o la Domnia mea, se va da şi pecetluiturĭ gospod. pe numele lorŭ, şi veţĭ avea fiesce-carele a tăia pe ḑi câte treĭ bolovanĭ sare pe mĕsura ce este după vechiulŭ obiceiŭ. — 1794. Martie 12.

Vel Logof.

Cod. XXVI. Fila 193.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Pârgarilorŭ de la Valea Ocneĭ sud. Vâlcea pentru a fi supuşĭ şi acumŭ a sluji cu caiĭ lorŭ fără de cusurŭ până la luna luĭ Augustŭ.

Prea Înălţate Dómne,

Cu lacrimĭ jăluimŭ Mărieĭ tale noĭ părgariĭ de la Valea-Ocneĭ, că noĭ ticăloşiĭ împreună cu caiĭ noştriĭ scótemŭ sare din ocnă cât este de trebuinţă cu tótă cheltuiala nóstră, care acésta ne-aŭ făcut-o în ḑilele Mărieĭ sale Domnuluĭ Mavroghene, fiindŭ orânduitŭ D-luĭ jupânŭ Dumitrache Turnavitŭ, Mitanŭ cămăraşŭ împreună şi cu Oseimŭ Agă Beşléga, fiind-că s'aŭ întâmplatŭ de aŭ venitŭ hoţiĭ şi călcându grajdu Domnescŭ aŭ furatŭ 72 de caĭ, apoĭ rĕmâindŭ ocna fără caĭ, s'aŭ pusŭ numiţiĭ în spinarea nóstră să facemŭ caĭ a scóte sare de la Ocnă şi nevrêndŭ noĭ, nicĭ cum nu amŭ pututŭ scăpa, fiindŭ vreme ca aceea, şi cu câţĭ caĭ amŭ maĭ avutŭ noĭ, maĭ cumpărându şi Dumnélorŭ, ne-aŭ datŭ, cu care amŭ ţinutŭ Ocna până acumŭ. fiind-că nicĭ Ocna nu era atâta, adică bucatele eraŭ eftine, fênulŭ asemenea, cum şi slugile maĭ cu uşurinţă; acum, luminate Dómne, la acéstă vreme ne sunt tóte împotrivă, că şi caiĭ ne-aŭ căḑutŭ, şi vĕḑêndŭ neputinţa nóstră ca să nu rĕmâe slujba Mărieĭ tale josŭ, amŭ năzuitŭ cu lacrimĭ să te milostivescĭ Măria ta, ca după cum se urméză la alte Ocne, să se urmeze şi aicea, fiind-că nu este cu putinţă a scóte sare de la ocne cu caiĭ noştriĭ, că noĭ robiĭ Mărieĭ tale suntem, scimŭ tréba ocneĭ, şi pedépsa Mărieĭ tale, numaĭ cu totulŭ ne-amŭ sfârşitŭ; de amŭ maĭ avea să cumpărămŭ câte unŭ calŭ, nu avemŭ ce ce-lŭ hrăni, că orḑŭ nu se pomenesce pe la noĭ, porumbulŭ este patru parale ocaua şi nu se găsesce, fênulŭ 14 leĭ carulŭ şi nu se găsesce; despre tóte moşiile Mŏnastirescĭ i boerescĭ suntemŭ strîmtoraţĭ,

că noĭ moşiĭ nu avemŭ, ci după cum despre tóte părţile suntemŭ lipsiţĭ 10 liude ce suntemŭ la acéstă slujbă avêndŭ uniĭ câte 6 caĭ, alţiĭ câte 5 şi alţiĭ numaĭ câte 4, aŭ muritŭ şi aceia de fóme, rĕmâindŭ a peri şi noĭ; obiceiŭ avemŭ de ni se plătesce de la cămara Mărieĭ tale câte tal. 25 şi oca sare 2500, rânduriĭ, rânduriĭ până la sfântu Vasile, care numaĭ cu acésta la acéstă vreme, ne mirămŭ ce să facemŭ: caĭ să cumpărămŭ, porumbŭ, fênŭ, aŭ slugile să plătimŭ? că noĭ singuriĭ nu suntemŭ vrednicĭ la acéstă slujbă, find-că este slujbă fórte grea, muncindŭ ḑiua şi nóptea; şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Robiĭ Mărieĭ tale noĭ liude 10, de la Valea Ocneĭ sud. Vâlcea.

Vinăriciu. Şi acéstă dare Domnéscă a datŭ ocasiune la reclamaţiuniĭ şi mĕsuriĭ vexatorie. Aşĭa este următórea, care se constată din rĕspunsulŭ Domnitoruluĭ către ispravniciĭ de la Oltŭ:

Rĕspunsŭ la ispravniciĭ de la Oltŭ pentru încărcătura ce aŭ făcutŭ slujbaşiĭ vinăriceriĭ la slujba vinăriciuluĭ cum să urmeze.

Io Alecsandru Const. Moruzi Voivodŭ.

Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot sud. Oltŭ sănĕtate; s'aŭ cititŭ înaintea Domnieĭ mele însciinţarea ce faceţĭ, de la 26 ale trecutuluĭ Octombre, de cercetarea ce aţĭ făcutŭ pentru încărcătura slujbaşilorŭ vinăriceriĭ de la acestŭ judeţŭ pentru care măcarŭ că ponturile vinăriciuluĭ cuprinde, cu unŭ cuvîntŭ pentru tóte judecăţile de obşte, ca slujbaşiĭ vinăriceriĭ să nu se îndrăsnéscă a face încărcătură cât de puţinŭ, dar de vreme ce Dumnévóstră ne daţĭ pliroforie şi ne arĕtaţĭ, că aicea la acelŭ judeţŭ, obicĭnuescŭ locuitoriĭ de nu plătescŭ cu baniĭ la culesulŭ viilorŭ, ci îşĭ culegŭ viile cu plată de struguriĭ şi vinŭ, din care pricină scade suma vinuluĭ şi curge pagubă vinăriciuluĭ, iată vĕ poruncimŭ, că numaĭ o vadră să li se ţie în sémă pentru pricina scădereĭ ce arĕtaţĭ, iar pe o vadră să se împlinéscă baniĭ înapoĭ; ci dar aşa să urmaţĭ. 1793, Noemb. 5.

Vinăriciulŭ şi oeritulŭ aŭ datŭ, cum vĕḑurămŭ, ocasiune ca şi alte dărĭ de abusurĭ şi de reclamaţiuniĭ din partea locuitorilorŭ şi de intervenire a Domnitoruluĭ prin pitace domnescĭ carĭ se potŭ vedea în anexă. [1]

1. Eacă unŭ casŭ de reclamaţiune de vinăriciŭ monastirescŭ:

Prea Înălţate Dómne,

Dupĕ apelaţia ce aŭ datŭ Mărieĭ tale polcovniculŭ Ghiulbeazŭ pentru cercetarea ce din luminată porunca Mărieĭ tale aŭ făcutŭ D-luĭ vel Logf. de ţéra de susŭ, la jalba ce aŭ fostŭ datŭ egumeniĭ m-relorŭ Horezulŭ şi Bistriţa

In contra vinăricerilorŭ Domnescĭ, carĭ ceréŭ avaete de carne de la scaunele din Tèrgulŭ Urlaţĭ, aŭ reclamatŭ Urlăţeniĭ şi aŭ câştigatŭ de la Domnitorŭ scutirea scaunelorŭ din oraşulŭ lorŭ de avaetulŭ vinăricerilorŭ.[1]

---

prin vechilulŭ Spiridonŭ eromonahulŭ, cerêndŭ a li se împlini baniĭ milelorŭ ce aŭ din vinăriciŭ, fiindŭ orânduitŭ şi smerenia nóstră, din luminată poruncă amŭ cercetatŭ dimpreună cu D-luĭ vel Logf. de isnóvă pricina cu amĕruntulŭ şi amŭ găsitŭ a fi cu cale anaforaoa ce aŭ făcut-o D-luĭ vel Logf. pentru că aŭ acestea m-rĭ a lua baniĭ milelorŭ precum de însuşĭ Ghiulbezŭ nu sunt tăgăduiţĭ, maĭ alesŭ m-rea Horezulŭ nu are nicĭ o încărcătură potrivindu-se catastişelorŭ Domnescĭ cu ale m-reĭ, din carĭ scăḑêndu-se baniĭ ce aŭ luatŭ cu douĕ condee, şi sunt netăgăduiţĭ de vechilŭ, rĕmâindŭ a maĭ lua m-rea Horezuluĭ tal. 876 banĭ 80; iară pentru monastirea Bistriţa cu tóte că dupĕ catastişele ce are făcute de omulŭ ce l-aŭ avutŭ orânduitŭ de aŭ scrisŭ po parale dupĕ cum le are în hrisovŭ, ceie a se face împlinire dupĕ acea sumă, déră numitulŭ polcovnicŭ s'aŭ scăḑutŭ cu câte condee aŭ arĕtatŭ, că din porunca Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţu, poruncindu-i-se de către D-luĭ Spătarŭ *Ienache* ce aŭ fostŭ cumpĕrătorŭ alŭ acestuĭ vinăriciŭ şi caimacamŭ la Craiova, aŭ datŭ şi are apodixis, şi rĕmâne a-şĭ căuta m-rea Bistriţa, cu aceia, care cu poruncă aŭ luatŭ aceĭ banĭ prin deosebită judecată, nefiindŭ datorĭ cumpĕrătoriĭ slujbeĭ vinăriciuluĭ a plăti la douĕ locurĭ, dupĕ cum în anaforaoa D-luĭ vel Logf. să cuprinde, ca să se scaḑă pîrîtulŭ, cu câţĭ banĭ va putea dovedi că din poruncă i-aŭ datŭ, şi rĕmâne a lua m-rea Bistriţeĭ tal. 132 banĭ 15, de pe treĭ popóre ot sud. Vâlcea tal. 104 banĭ 116, de pe poporŭ Argeşŭ cu Muscelŭ, i tal. 200 banĭ 98 dupĕ Poteiu i Ianca sud. Romanaţĭ, şi tal. 277 banĭ 74 din popórele ot sud. Gorjŭ, carĭ se facŭ preste totŭ tal. 665 banĭ 99 şi pentru că numitulŭ vechilŭ alŭ Bistriţeĭ nu este destoinicŭ a descurca pricinile fiesce-căruia poporŭ, ĭĭ dă numitulŭ Ghiulbezŭ întêiŭ pentru popórele din sud. Gorjŭ o apodixis a D-luĭ Cluceriuluĭ Ienache Simboténu ce aŭ fostŭ tacsildariŭ vinăriciuluĭ la acelŭ judeţŭ, şi acum se află ispravnicŭ, că mergêndŭ acolo să probăluiască catastihulŭ m-reĭ cu ale slujbaşilorŭ ce i-aŭ avutŭ, şi găsindu-se a fi bună suma m-reĭ să facă şi împlinire de banĭ ce vorŭ maĭ trece peste tal. 233 banĭ 74, iară pe pîrîtŭ Ghiulbezŭ îlŭ apĕră ḑicêndŭ că atâta i-aŭ arĕtatŭ, de aŭ trecutŭ în socotéla slujbeĭ, alŭ douilea pentru popórele din sud. Romanaţĭ ĭĭ dă catastihŭ iscălitŭ cu arĕtare de fieş-care poporŭ anume cu suma vedrelorŭ, i părpărulŭ precum s'aŭ trimisŭ la Visterie spre îndestularea egumenuluĭ, ca să cunóscă din care poporŭ se face dejghinare şi cădere m-reĭ, şi să-şĭ caute dreptulŭ sĕŭ prin judecată, maĭ vêrtosŭ că unele din popórele cele numite în hrisovŭ s'aŭ luatŭ cu totulŭ la Vlah-saraiŭ, iară altele i-aŭ micşoratŭ; ci tal. 876, banĭ 80 ce se arétă maĭ susŭ aĭ m-reĭ Horezuluĭ, i tal. 665 banĭ 99 aĭ Bistriţeĭ aceştia rĕmânŭ banĭ buniĭ a se împlini numituluĭ vechilŭ, iar hotărirea cea de sĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1793, Martie 19.

Cond. XXIV, fila 27. *Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, vel Logf. Ghica.*

1. *Pré Inălţate Dómne,*

Cu plecată scrisóre înşciinţămŭ Mărieĭ tale, că la Târgulŭ Urlaţilorŭ, dintr'acestŭ judeţŭ, este scaunŭ da carne unde peste tot anulŭ nelipsitŭ se

Otaştina. Maĭ iată o poruncă, care probézĕ că şi din acéstă privinţă se făcéŭ abusurĭ:

Zem. Vlahscoe: Cuviosilorŭ egumenĭ, i D-vóstră boerilorŭ ce aveţĭ moşiĭ cu viĭ în délulŭ Pitescilorŭ sud. Muscelŭ de la care luaţĭ otaştină, fiind-că la

---

taie carne, pentru trebuinţa locuitorilorŭ târgoveţĭ, şi boeriĭ vinăriceriĭ facŭ cerere de havaetŭ, dupĕ cum se obişnuesce şi după cele-lalte scaune de prin Délŭ, care nicĭ-odată într'alţĭ anĭ n'aŭ datŭ, şi când va rĕmânea a se face acelŭ obiceiŭ, urméză ca şi vânḑarea cărneĭ să se maĭ urce, ci dupĕ rugăciunea ce ne făcură orăşeniĭ târgoveţĭ, pentru acésta de împreună cu dênşiĭ ne rugămŭ şi noĭ Mărieĭ téle, ca să ni să trimită luminată porunca Mărieĭ tale a fi nesupĕraţĭ de acestŭ havaetŭ ce ni se cere şi aniĭ Mărieĭ tale să fie mulţĭ şi îmbelşugaţĭ. — 1793, Octomb. 16.

Prea plecate slugĭ,
Dumitru Racoviţă păhar. Grigore Hrisoscoleos păhar.

Dumnéta vel Logofete de ţéra de josŭ teorisândŭ acéstă însciinţare ce facŭ Domnieĭ mele Ispravniciĭ, şi vĕḑêndŭ şi cuprinderea ponturilorŭ vinăriciuluĭ, de intră adecă şi dela scaunele de prin târgurĭ a se lua havaete de vinăriceriĭ, precum sunt celea de prin déluriĭ, să arĕţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ, ca să se triméţă Domnesculŭ nostru rĕspunsŭ la Ispravnicĭ. — 1793 Octom. 27.

Io Ales. Const. Moruzi Voivodŭ.

Poruncimŭ Domnia mea ca aceste scaune de carne de la Târgu Urlaţilorŭ să fie apĕrate şi nesupĕrate de către vinăriceriĭ de vre-unŭ havaetŭ. — 1793 Octomb. 28.

Vel Logf.

Pré Inălţate Dómne,

După luminată porunca Inălţimeĭ tale, teorisindŭ însciinţarea acésta, amŭ căutatŭ în condica Divanuluĭ ponturile vinăriciuluĭ cu care s'aŭ vêndutŭ într'acestŭ următoriu anŭ, şi vĕḑumŭ scriindŭ la pontulŭ alŭ şéptelea într'acestaşĭ chipŭ: scaunele de carne ce sunt la popóre pe moşiĭ boerescĭ şi monastirescĭ, când dintr'acelea vorŭ fi date cu cărţĭ Domnescĭ înoite de a li se lua havaetulŭ de stăpânulŭ moşieĭ, să aibă de a şi le lua pe deplinŭ, dar şi vinăricerilorŭ să aibă a li se da obişnuita parte pentru mâncarea lorŭ, dupĕ obiceiu, precum s'aŭ datŭ şi în alte dăţĭ, iară câte din scaune nu vorŭ fi date prin cărţĭ séŭ hrisóve Domnescĭ, de la acelea să iée vinăriceriĭ tot havaetulŭ de plinŭ, însă deosebitŭ luaĭ pliroforie şi de la treti logofĕtŭ Grigoraşco, cum că în aniĭ trecuţĭ fiindŭ taxidarŭ de vinăriciu la sud. saac. s'aŭ ispititŭ a lua havaetŭ de la acestea scaune, şi nu aŭ pututŭ, nefiindŭ obiceiŭ, ca unŭ scaunŭ ce nu este în poporŭ séŭ în Délŭ, ca cele-l-alte de prin déluriĭ, ce urméză a vinde numaĭ la vremea culesuluĭ de viĭ, ci este în tĕrgŭ, unde tot-déuna peste anŭ face vênḑare; de care dupĕ poruncă nu lipsimŭ a face arĕtare Mărieĭ tale. — 1793, Octomb. 28.

Cond. XXV. Fila 70 bis. *Scarlatŭ Ghica vel Logof.*

pricina ce este intră locuitorii podgoreni cu vinăriceriĭ dintr'acestŭ anŭ pentru multele încărcăturĭ şi nedreptăţĭ ce ni se jăluescŭ că li s'aŭ făcutŭ, face trebuinţă de a se vedea aicĭ catastişele de otaştină, eată vĕ poruncimŭ: fiteşcare vĕdêndŭ porunca acésta a Domnieĭ mele, să aveţĭ orĭ cu omŭ într'adinsŭ a trimite chiar catastihulŭ de otaştină dintr'acestŭ anŭ iscălitŭ de fiteşcare, séŭ să le daţĭ în mâna acestorŭ podgoreni de la carĭ să luaţĭ adeverinţă că le-aţĭ datŭ, ca să se înfăţişeze, şi în urmă iarăşĭ vi se vorŭ trimite. 1793, Decem. 8.

1793, Decem. 20. S'aŭ făcutŭ poruncă către Armaşulŭ Manulŭ i ispravniciĭ ot sud. Muscelŭ, ca a doua ḑi după bobotéză să se scóle a veni pentru pricina locuitorilorŭ Delenĭ pentru încărcătura ce li s'aŭ făcutŭ la vinăriciŭ.

Cond. XXIII, Fil. 190.

Tóte cele-l-alte dărĭ, fie ale visterieĭ, fie ale Cămăreĭ Domnescĭ nu le aflămŭ maĭ încărcate sub Alex. Moruzi decât în trecut. Căminăritulŭ,[1] fumăritulŭ, măjăritulŭ, săréria şi feréria de Bucurescĭ,

1. In contra căminărituluĭ aflămŭ o reclamaţiune de la locuitoriĭ din plaiulŭ Teléjenuluĭ, în coprinderea următóre:

Locuitoriĭ din plaiulŭ Teléjenuluĭ sud. Saac. cu unŭ Dima ce este orânduitŭ cu slujba căminăritului, pentru că le ia căminăritulŭ.

Pré Înălţate Dómne,

Dupĕ jalba ce aŭ datŭ la Înălţimea ta locuitoriĭ Plaiuluĭ Teléjenuluĭ dintr'acestŭ judeţŭ Saac. arĕtândŭ pentru unŭ Dima de la Tohani totŭ dintr'acestŭ judeţŭ, ce este orânduitŭ cu slujba căminărituluĭ, că la târgulŭ Văleni a fostŭ vechiulŭ obiceiŭ de plătea căminăritulŭ numaĭ ceĭ de dincóce de apă, iară ceĭ de dincolo aŭ fostŭ apĕraţĭ până acuma, când maĭ susŭ numitulŭ Dima căutândŭ să facă obiceiurĭ maĭ multe peste coprinderea cărţiĭ, se întinde a lua căminăritulŭ şi de la ceĭ de dincolo de apă, pentru care prin luminată pecetea înălţimeĭ tale, ni se poruncesce, ca să cercetămŭ în ce chipŭ s'aŭ urmatŭ vechiulŭ obiceiŭ, şi să însciinţamŭ Mărieĭ tale. Dupĕ luminată poruncă următorĭ fiindŭ, amŭ adusŭ înaintea nóstră pe câţĭ-va din locuitoriĭ acestuĭ plaiŭ, ómenĭ trecuţĭ în vrăsta bĕtrâneţelorŭ, şi cercetêndu-ĭ, pentru care pricină uniĭ aŭ fostŭ apĕraţĭ de căminăritŭ, şi alţiĭ plătescŭ? arĕtară în frica luĭ Dumneḑeŭ într'acestaşŭ chipŭ: că târgulŭ Vălenilorŭ ce merge până în apa care curge pe lângă mŏnăstire, fiindŭ fostŭ maĭ nainte vreme de plaiŭ să plătéscă căminăritŭ, care obiceiŭ s'a urmatŭ totŭ asemenea şi dupĕ ce s'a înclinatŭ acestŭ târgŭ cu satele Plaiuluĭ Teléjeni până acumŭ; iară cea parte de dincolo de apă este dintru începutŭ de plaiŭ, şi nicĭ de cum nu aŭ plătitŭ căminăritulŭ, pentru care aŭ avutŭ şi privileghiurĭ Domnescĭ, care cu tóte că din cea-l-altă răzmiriţă s'aŭ rĕpusŭ, dară supĕrare nicĭ decumŭ n'a fostŭ; după ale cărora adevărate arĕtărĭ ce făcură, să dovediră că fâra de orânduială s'aŭ întinsŭ orânduitulŭ căminarŭ din colo peste apă, unde să află locuitoriĭ plaiuluĭ, carĭ nicĭ odată nu aŭ plătitŭ căminăritŭ, ci după cum dintru începutŭ căminăritŭ s'aŭ luatŭ din

care acésta în genere era maĭ multŭ supĕrătóre decât producĕtóre,

---

tĕrgŭlŭ Vălenilorŭ numaĭ până în apă; într'acestaşŭ chipŭ rĕmâne a se urma şi de acum înainte dupĕ vechiulŭ obiceiŭ, şi de cercetarea ce făcumŭ, nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale; iară aniĭ înălţimeĭ tale să fie mulţĭ şi îndelungaţĭ. — 1793 Aug. 16.

Plecaţĭ: Constantin Movilă, Gheorghe.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Dupĕ obiceiulŭ ce s'a urmatŭ, întărimŭ şi poruncimŭ să se urmeze şi de acumŭ, şi de vreme că n'aŭ plătitŭ ceĭ de peste apă locuitorĭ aĭ Plaiuluĭ maĭ nainte, nicĭ de aicĭ înainte să nu fie supĕraţĭ. — 1793 Sept. 8.

Cond. XXIV. Fila 420.

Eacă şi altŭ actŭ:

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvod. i Gosp. Zemble Vlahscoe

Cu cale fiindŭ anaforaoa D-luĭ vel Logofătŭ de téra de josŭ, poruncimŭ Domnia mea şi Dumnévóstră Ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ pentru tóte să faceţĭ cercetarea şi urmarea ce se cuprinde maĭ josŭ. — 1794, Fevruarie 17.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale amŭ cetitŭ în Condica Divanuluĭ cartea slujbeĭ căminărituluĭ, unde vĕdŭĭ scriindŭ ca să caute şi să strângă venitulŭ căminărituluĭ din oraşele, târgurile şi bâlciurile marĭ afară de sf. Mitropolie; mŏnastirile cele marĭ i din D-lorŭ de la vel Banŭ şi până la vel Clucerŭ za arie, i din jupânesele vĕduve ce aŭ stătutŭ D-lorŭ boerĭ veliţĭ, i din ceĭ ce aŭ hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ de scutélă; de la ceĭ-lalţĭ toţĭ de obşte se ia căminăritŭ de bute de vinŭ taleră unulŭ dupĕ obiceiŭ, i de la rachiu de ţară de bute mare talere 4 şi de bute maĭ mică taleră 2, iar de rachiurile streine de bute maĭ mare taleră 6 şi de bute maĭ mică taleră 3, care căminăritŭ se ia peşinŭ pe câte buţĭ cu vinŭ i rachiŭ va găsi în cârciumă saŭ în magazie şi de răvaşŭ de plată afară numaĭ de butea ce va fi plătitŭ căminăritŭ, şi vorŭ fi avêndŭ răvaşŭ de plată, acele răvaşe să le ţie în sémă; Decĭ cât pentru neguţătoriĭ prăvăliaşĭ ce arétă că nu se supunŭ a plăti căminăritulŭ cu pricină că nu aduce rachiŭ cu butea, ci numaĭ câte unŭ buriaşŭ de cincĭ, şése şi dece vedre rachiŭ şi cu acestŭ mijlocŭ până la o sută de vedre să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-lorŭ Ispravnicĭ, ca înaintea D-lorŭ prin cercetare să se dovedéscă cât rachiŭ vândŭ şi să-ĭ apuce a plăti căminăritu peşin dupĕ coprinderea luminateĭ cărţiĭ Mărieĭ téle de căminăritŭ, séŭ să-ĭ învoiască D-lorŭ Ispravnicii cu mulţumirea amêndoura părţilor. Iar pentru orăşeniĭ Vălenĭ fiind-că vĕdŭĭ la mâna jăluitoriuluĭ o anafora de la 1792 Maiŭ 1 întărită de Măria sa Mihaiŭ Vodă Suţulŭ cu poruncă către Ispravnicĭ, că pentru aceĭ orăşanĭ de la Vălenĭ să cerceteze cu amăruntu, şi de vorŭ fi plătitŭ în Domnia Mărieĭ sale dintâiŭ căminăritu, să-ĭ apuce a plăti, iar de nu vorŭ

asemene cotăritulŭ,[1] cerăritulŭ, oĭeritulŭ,[2] solăritulŭ munţilorŭ, etc. sunt sub Alex. Moruzi pe acelaşŭ piciorŭ ca şi sub Domnia anterióră.

Dămŭ în note şi în tomulŭ de anexe, diverse acte spicuite din codicele Domnescĭ de la Alex. Moruzi cu referinţă la dărĭ, anume din Codicile 24 — 28:

Dările şi veniturile speciale ale Epitropieĭ obştirelorŭ se pot constata din următórea anafora şi resoluţiunea luĭ Alex. Moruzi:

---

fi plătitŭ, să însciinţeze Mărieĭ sale pricina, care cercetare ḑice jăluitorulŭ că din pricina bóleĭ ciumeĭ nu s'aŭ făcutŭ, să facă dar acum D-lorŭ Ispravnicĭĭ cercetare de aŭ vre-unŭ privileghiu la mână, şi de aŭ plătitŭ maĭ 'nainte, saŭ nu, să însciinţeze Mărieĭ tale fără de a face vre-o urmare, cum şi pe aceĭ ce aŭ pricină că aŭ îmbrăcatŭ caftanŭ la Mavroghene să-ĭ apuce D-lorŭ Ispravnicĭĭ a face împlinire urmândŭ întru tóte dupĕ cuprinderea luminateĭ porunc Mărieĭ tale de slujba căminărituluĭ; iar hotărârea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Fevruarie 12.

Scarlatŭ Ghica vel Logofătŭ.

Cond. XXVII, Fila 35.

1. 1793, Oct. 22: S'aŭ făcutŭ rĕspunsŭ la caimacamŭ, dupĕ cererea ce aŭ făcutŭ, ca să i se trimită stânjenŭ, şi i s'aŭ trimisŭ douĕ coturĭ, jumĕtăţĭ de stânjenĭ, adică unulŭ dupĕ stânjenulŭ *Mărieĭ sale Costandinŭ Vodă Brâncovénu*, şi altulŭ dupĕ alŭ Mărieĭ sale *Şerbanŭ Vodă*, adeveritŭ de D-luĭ vel Vornicŭ Moruzi, şi de D-luĭ vel Logf. şi pecetluitŭ la căpătăie şi de Măria sa Vodă, care prin D-luĭ vel Banŭ s'aŭ trimisŭ.

2. *Cărţĭ la câte-va judeţe către ispravnicĭ ca să dea ajutorŭ slujbaşilorŭ Ocrĭ la căutatulŭ slujbeĭ.*

Dumnévóstră ispravnicilorŭ ot sud. . . sănĕtate, fiind-că Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭĭ Domnieĭ mele cumpĕrătorĭĭ oerituluĭ de estimpŭ, arĕtară Domnieĭ mele, cum-că Dumnévóstră nu urmaţĭ a da slujitorĭĭ ceĭ trebuincioşĭ de ajutorŭ la căutatulŭ slujbeĭ, din care pricină urméză a se întîmpla . . . . . husmetuluĭ domnescŭ spre pagubă şi scădere, iată vĕ poruncimŭ straşnicŭ, ca dupĕ coprinderea obişnuitelorŭ ponturĭ Domnescĭ şi a poruncilorŭ ce vi s'aŭ trimisŭ, întru care scrie, ca ispravnicĭĭ să dea totŭ ajutorulŭ la căutatulŭ trebeĭ, să aveţĭ a da negreşitŭ slujitorĭĭ ceĭ trebuincioşĭ ómenĭ harnicĭ, cu carĭ să se ajute slujbaşiĭ la căutatulŭ slujbeĭ, socotindu-vĕ că acésta este Huzmetŭ Domnescŭ şi venitŭ alŭ Visterieĭ Domnieĭ mele, la care sunteţĭ datorĭ a da totŭ ajutorulŭ, pentru că neurmândŭ, să sciţĭ, că la urmă D-vóstră aveţĭ a rĕspunde. — 1793, Noem. 12.

Trămise la Oltŭ, Teleormanŭ, Vlaşca, Muscelŭ, Argeşŭ şi Dâmboviţa.

Cond. XXIV, Fil. 175.

Anaforaoa Epitropiei de preţulŭ vênd̦ăreĭ venituluĭ Cutieĭ, vorniciile şi alte slujbe.

Io Alexandru Costan. Moruzi Voivodŭ.

Intărimŭ Domnia mea Anaforaua Epitropieĭ pe vênd̦area ce aŭ făcutŭ pe numitele slujbe şi porunceĭ, D-vóstră veliţilorŭ boerĭ ca făcêndŭ cărţile după condică, şi pecetluindu-se după ce îşĭ va lua Epitropia baniĭ vênd̦ăreĭ D-luĭ vel Spăt. şi D-luĭ log. Golescu, să se dée la mânile D-lorŭ cumpĕrătorilorŭ. — 1794 Ghen. 10.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecata mea Anafora facŭ scire Mărieĭ tale pentru slujbele poduluĭ ad. vorniciile podăritŭ şi butăritŭ: D-luĭ log. Golescu pentru acestea 12 judeţe, vorniciile, podăritulŭ şi butăritulŭ din Bucurescĭ aŭ datŭ tal. 12.374 şi cu baniĭ pre şinŭ să-ĭ numere la Epitropie, iar pentru vorniciile din 5 judeţe de peste Oltŭ aŭ datŭ D-luĭ vel Spăt. Ienache Văcărescu tal. 4.500; pentru care slujbe de vreme că D-luĭ log. Golescu pentru tóte numĕră banĭ pe şinŭ la Epitropie, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, de a numĕra şi D-luĭ vel Spăt. toţĭ baniĭ la Epitropie, şi sciindŭ voinţa Mărieĭ tale de a se da cu acestŭ preţŭ ne fiindŭ alţĭ muşterii, după orânduială să se întăréscă anaforaua epitropieĭ cu luminată pecetea Mărieĭ tale, şi să fie luminată porunca Mărieĭ tale, şi către D-lor veliţi logofeţĭ de a se face şi cărţile Domnescĭ, ca fiindŭ baniĭ, să li se dée D-lorŭ boerilorŭ cumpĕrătorĭ după orânduială şi după obiceiŭ; şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale. — 1794 Ian. 9.

Cond. XXV, Fila 229.

XIII

Justiţia sub Al. Moruzi

Alex. Moruzi, aşa ḑisulŭ reformatorŭ de către rĕposatulŭ Aronŭ Florianu, nu introduce nicĭ o reformă în justiţie, ci numaĭ câte-va mĕsurĭ de puţină însemnătate. Dintre acestea amintimŭ pitaculŭ din 17 Martie 1794 prin care stabilesce unŭ controlŭ care să împedice abusulŭ la perceperea plăţeĭ pentru diversele acte emanate de la *departamenturĭ* şi de la Divanŭ.

Iată acestŭ pitacŭ:

« Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, d-ta vel Log. de ţéra de susŭ, i d-ta vel Log. de ţéra de josŭ, fiindŭ că voimŭ Domnia mea a se păzi buna orănduială întru tóte, cum şi la obiceiulŭ havaeturilorŭ, anaforalelorŭ

şi cărţilorŭ de judecată, pitacurĭ ce se facŭ, atâtŭ de la câte trele depertamenturile judecătoriilorŭ, cât şi de la d-lorŭ veliţiĭ boerĭ, poruncimŭ d-tre, ca în fieş-care anafora séŭ carte de judecată ce se face de la judecata d-lorŭ veliţilorŭ boerĭ, să aveţĭ d-vóstră a însemna în scris, unulŭ din d-vóstră veliţilorŭ logofeţĭ, cu condeiulŭ d-vóstră de desubt havaetulŭ scrisuluĭ celŭ cuviinciosŭ dupĕ obiceiŭ, cu mĕsură dréptă dupĕ fiinţa madelelorŭ ; iar la depertamentŭ de optŭ : clucerulŭ Dumitrache Fotache, i la depertamentŭ de şépte clucerulŭ Constantinŭ cum şi la depertamentulŭ de cremenalionŭ clucerulŭ Dumitrache să urmeze acéstă orânduială, cărora să le daţĭ porunca Domnieĭ mele spre a sci şi a se păzi acéstă orânduială negreşitŭ. tolco pisah gspd. — 1794 Martie 17.

Cod. XXIII, Fila 233.

Constringerea corporală pentru datorii, alăturĭ cu usulŭ şi abusulŭ moratoriilorŭ nu încetéză de a se practica sub Al. Moruzi.

Iată unŭ pitacŭ datŭ în 11 Martie 1794 pentru urmărirea neguţitoruluĭ Moise Arménu :

Io Alecs. Cost. Moruzi Voivodŭ.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele d-ta vel Spătarŭ, fiind-că unu Moisi Arménulŭ negustorŭ, se află datorŭ, poruncimŭ Domnia mea, să orânduescĭ zapciŭ într'adinsulŭ ca să-lŭ caute prin tóte mahalalele din ţinutulŭ spătărieĭ, şi găsindu-lŭ să-lŭ trimită aicea la Domnésca nóstră curte, ca să-lŭ facă teslimŭ în mânile vătavuluĭ de aproţĭ. tolco pisah gspd.

Cod. XXIII, fila 217.

Iată unŭ decretŭ acordândŭ moratorium de unŭ anŭ unuĭ fostŭ slujbaşŭ alŭ ţĕreĭ :

Milos. Bojiu. Io Alexandru Const. Moruzi V-vod. i Gosp. Zem. Vlash.

Fiind-că ne-am pliroforisitŭ Domnia mea pentru Gheorghe Făterŭ ce aŭ fostŭ vătafŭ de plaiŭ în plaiulŭ Arefuluĭ sud. Argeşŭ, cum că din întêmplarea vremilorŭ a rĕmasŭ datorŭ pe la uniĭ alţiĭ, şi ne fiindŭ vrednicŭ, fără nicĭ o putere de a plăti, cu poruncile fraţilorŭ Domnĭ de maĭ nainte ce le vĕḍumŭ Domnia mea, a fostŭ apĕratŭ de către datornicĭ cu soróce orânduite ; căruia şi acum făcêndu-i-se din porunca Domnieĭ mele cercetare, şi dovedindu-se totŭ întru acea sărăcie de săvêrşitŭ, şi că nu a pututŭ veni la vre-o stare în care să fie vrednicŭ de a rĕspunde acea datorie, şi de a se închide este fără nicĭ unŭ folosŭ datornicilorŭ, séŭ de a se vinde vre-unŭ avutŭ iarăşĭ este lipsitŭ de tóte, i dăm acésta Domnésca nóstră carte, ca să aibă încă sorocŭ de unŭ anŭ ; de care vĕ poruncimŭ ca întru acestŭ sorocŭ să fie numitulŭ Gheorghe ne supĕratŭ de către datornicĭ. — 1794 Aprilie 4.

In notă dămŭ alte acte arĕtându unŭ refusŭ de moratorium de şi-lŭ cerea Divanulŭ ţĕreĭ, refusŭ pe care Domnitorulŭ ilŭ întemeiază pe interesulŭ minorilorŭ de a nu maĭ plăti dobânḑi pe timpulŭ păsuireĭ. [1]

1. Iată aceste acte :

Pré Inălţate Dómne,

Cu lacrimĭ jăluescŭ Mărieĭ tale, că eŭ dupĕ jalba ce amŭ datŭ atât la Măria sa Mihailŭ Vodă Suţulŭ, cum şi la D-lorŭ boeriĭ caimacamĭ, ca să mi se întăréscă o anafora ce s'aŭ făcutŭ de D-lorŭ boeriĭ epitropĭ, care anafora o puseiŭ să se véḑă şi de Inălţimea ta, spre a nu fi supĕratŭ de datornicĭ până îmĭ voiŭ veni în vê.sta cea dupĕ pravilĭ a fi de sĕvĕrşitŭ stăpânŭ pe partea mea, mĕ rogŭ Mărieĭ tale spre a mi se întări acea anafora, fiind-că sunt stenahorisitŭ fórte de datornicĭ, pentru că unulŭ de la închisóre mĕ lasă, altulŭ mĕ apucă, şi cu acósta pătimescŭ fórte rĕŭ.

Robulŭ Mărieĭ tale, *Ienache sin repos. Pascal de aicĭ.*

Dumnévóstră boerilorŭ naziriĭ aĭ epitropieĭ să teorisiţĭ jalba, vĕḑêndŭ şi anaforaoa ce are, şi să arĕtaţĭ Domnieĭ mele celea cu cale. — 1793, Maiŭ 20.

Io Alesan. Cost. Moruzi Vvod. i gpsd. Zem. Vlas.

Pré sfinte părinte Metropolite, Dumnévóstră nazârilorŭ Cutieĭ, s'aŭ cetitŭ înaintea Domnieĭ mele acósta anafora, şi socotimŭ Domnia mea că acea cercetare a datorieĭ banilorŭ şi urmare de plată, care orânduiţĭ de a se face atuncĭ, dupĕ ce va veni jăluitoriulŭ acesta în vêrstă, póte să se facă şi acum şi este maĭ cuviinciósă, căcĭ cu cât vorŭ sta baniĭ datoriilorŭ neplătiţĭ, cu atât maĭ multŭ se încarcă cu dobândă, şi va fi spre maĭ multă scădere a pereusieĭ, dreptŭ aceea să rânduiţĭ despre partea epitropieĭ unŭ omŭ lângă jăluitoriulŭ acesta la departamentulŭ de şépte, unde poruncimŭ vătavuluĭ de paharniceĭ se aducă pe datornicĭ de faţă, să cerceteze să dovedéscă datoria, şi pe cât se va alege banĭ, se plătéscă acum de la epitropie, însă numaĭ acestorŭ datornicĭ, iară nu şi la alţiĭ. — 1793, Mart. 20.

Pré Inălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acósta jalbă amŭ făcutŭ cercetare, şi precum ne-amŭ îndestulatŭ arĕtămŭ Mărieĭ tale : acestŭ jăluitoriŭ se află datorŭ pe la uniĭ alţiĭ, cum maĭ josŭ se vĕḑŭ însemnaţĭ, pentru care datoriĭ se punŭ rênduluĭ datornicilŭ cu închisóre ; în Domnia Mărieĭ sale Domnuluĭ Mihailŭ Suţulŭ, dândŭ jalbă jăluitoriulŭ, s'aŭ fostŭ orânduitŭ spre cercetare la D-lorŭ proin epitropĭ Dumnélorŭ aŭ făcutŭ anafora către Măria sa într'acestaşĭ chipŭ, că de vreme ce aceştĭ datornicĭ s'aŭ încredinţatŭ pe nimicŭ de l-aŭ împrumutatŭ maĭ vêrtosŭ vĕḑêndu-lŭ nevêrstnicŭ şi fără de nicĭ unŭ căpătăiŭ, să rĕmâe jăluitoriulŭ apĕratŭ de către dênşiĭ, şi eĭ să fie adăstători până 'şĭ va veni jăluitoriulŭ în vêrsta ce orânduescŭ pravilele până la aniĭ 25 ca să pótă face clironomia, pe multŭ puţinulŭ avutulŭ părintescŭ

Maĭ multă îngrijire găsimŭ din partea justiţieĭ cu referinţă la proprietate. Din actulŭ ce ca modelŭ aducemŭ în notă, specialiştiĭ vorŭ putea afla informaţiunĭ despre formalităţile cu carĭ se putea, pe la 1793—96, vinde de bună voie o moşie, [1] cum şi stăruinţa ce continuŭ se pune în justiţie cu referinţă la protimisisŭ.

celŭ are la Epitropie, şi atuncĭ fie-care 'şĭ va căuta cu dênsul prin judecată, iară până atuncĭ şi noĭ găsimŭ cu cale să rĕmâe jăluitorulŭ nesupĕratŭ de către datornicĭ; însă şi atuncĭ când 'şĭ va împlini aniĭ vêrsteĭ, de va fi omŭ să se pórte cu bună orânduială şi nu va fi nebunŭ i răsipitorŭ a avutuluĭ părintescŭ aşa i se va da în mână, iar de nu va fi, va sta totŭ la Epitropie, şi din dobênda banilorŭ, i se va da ce se va face pe fieş-care anŭ, care sunt pentru hrana luĭ; atuncĭ iarăşĭ prin judecată se va alege, şi care datorie va fi bună şi adevĕrată se va plăti, dară până atuncĭ să fie toţĭ datorniciĭ răbdătorĭ pentru greşala ce aŭ făcutŭ, de aŭ împrumutatŭ aşa omŭ fără de creditŭ; iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne la Înălţimea ta. — 1793 Martie 17.

Filaretŭ al. Ungro Vlahieĭ. Dumitrache Banŭ, Scarlatŭ Vornicŭ.

tal.		tal.	
75	La Antonŭ Telalŭ	15	La Căpitanŭ Drăghiciŭ
65	La Ilie Enghiurliu	8	La Polcovniculŭ Ioniţă
25	La Balabanŭ Costache	5	La Constantinŭ Cavafu
35	La Ştefanŭ Tâmplarulŭ	10	La Paraschiva
		234	

1. Iată aceste acte:

Anaforaoa ca să se vêndă la Mezatŭ moşia Satrariuluĭ Ioanŭ.

Cinstiţĭ D-vóstră boerĭ Caimacanĭ

Jăluescŭ d-vóstră că aflându-mĕ în chivernisélă m'a biruitŭ greutatea caseĭ melc, şi amŭ încăputŭ în datorie, care a o esoflisi nu maĭ potŭ, şi fiindŭ că mi se află o moşióră de la părinţĭ, anume Prójba din sud. Teleormanŭ stânjenĭ 1200, de mare nevoĭe 'mĭ caută a o vinde pentru uşurarea datorieĭ; de acésta mĕ rogŭ bunătăţiĭ d-vóstră, ca să fie cinstită porunca d-tre la d-luĭ starostea de negustorĭ ca să o dée în strigarea mezatuluĭ de a se vinde.

Ioan Şătraru.

D-vóstră boerilorŭ judecătorĭ de la departamentŭ de şépte să teorisiţĭ jalba acésta şi îndestulându-se jăluitorulŭ pentru acéstă moşie de este drépтă a sa şi fără de pricină să arĕtaţĭ Divanuluĭ în scrisŭ, spre a se da porunca cea cuviinciósă la cererea ce face. — 1793 Februarie 10.

Cinstiţĭ D-vóstră boerĭ Caimacamĭ

Dupĕ orânduiala şi maĭ alesŭ dupĕ porunca d-vóstră, amŭ cerutŭ jăluitoruluĭ să mĕ îndestuleze: cu ce ţine d-luĭ acéstă moşie ce o cere să şi-o vêndĕ

Din relaţiunile justiţieĭ române cu învecinatele ţĕrĭ găsimŭ, sub Alex. Moruzi, câte-va acte de natură a ne arĕta, cum Domnitorulŭ intervine însu-şĭ către Statele vecine, dupĕ cererea depertamenturilorŭ. Aşa în notele şi anexele acestuĭ capitolŭ alŭ justiţieĭ se vor ceti diverse acte cum şi unele din din 1793 relative la clironomia Medelniceruluĭ Movilă originar din Moldova. Aşa în casulŭ jălbeĭ luĭ Dumitrache Fălcoianu [1] care la 1770 refugiindu-se în Ardélŭ împreună

prin mezatŭ? şi din gură ne dete tacrirŭ, că o are clironomie de la rĕposatulŭ unchiulŭ sĕŭ Chirca cămăraşulŭ, a căruia diată ḑis'a că s'arŭ fi aflândŭ acum în lăḑile d-sale ce are puse în hanulŭ Zlătarilorŭ, carĭ s'aŭ închisŭ în trecuta sĕptĕmână de bóla ciumi, darŭ alte scrisorĭ ce şi le-a avutŭ la casa d-luĭ ni le arétă, adecă: hrisove, zapise, prin carĭ aŭ pogorîtŭ acéstă moşie din némŭ în némŭ până la cămăraşulŭ Chirca, de unde coborândŭ cu clironomie cum ḑice la casa d-luĭ, împreună cu altă moşie ce-ĭ ḑicŭ Stoenescĭ de stânjenĭ 1520. Văḑumŭ zapisulŭ a frate-sĕŭ d-luĭ Nicolae Şătraru, prin care s'a împărţitŭ cu jăluitorulŭ ca nesce fraţĭ, şi aŭ rĕmasŭ Stoenesci să-ĭ stăpânéscă Şătraru Nicolae, şi Préjba, de stânjenĭ 1200, jăluitoriulŭ şătrarulŭ; liponŭ aşa fiindŭ pricina, să cunósce că este acéstă moşie ce o cere să o vênḑă cu mezatŭ bună şi drépte a d-luĭ, şi de la judecată se găsesce cu cale să se dée acéstă poruncă către d-luĭ starostea, dupĕ cum prin jalbă o cere, numaĭ starostea totŭ să fie datorŭ dupĕ pravilĭ a da de scire la toţĭ câţĭ se cuvine *protimisis*, adecă la rude şi vecinĭ şi de celŭ maĭ din urmă muşteriŭ, starostea va însciinţa d-vóstră de numele luĭ ca să se dée deosebită intărire, pentru cea ne strămutată stăpânirea luĭ cu linisce; iar hotărîrea cea de săvĕrşitŭ rĕmâne a se face de d-vóstră. — 1793 Februarie 12.

Dumitrache Grecénu, slugerŭ. Iordache Rudénulŭ, clucerŭ. Dumitrache, clucerŭ. Pascalŭ, vel vist.

Codica No, 24 din 1793—1794 fila 4.

Intre aceste sosi noulŭ Domnŭ Ales. Moruzi la Bucurescĭ, şi elŭ dete pitaculŭ următorŭ:

Io Alex. Costan. Moruzi Voivod.

Poruncimŭ Domnia mea staroste de neguţitorĭ dupĕ acéstă anafora a departamentuluĭ urmândŭ, să facĭ mezatulŭ aceleĭ moşiĭ dupĕ obiceiŭ tóte ḑilele mezatuluĭ de plinŭ, prin scirea rudelorŭ şi vecinilorŭ, şi de preţulŭ celŭ din urmă să arĕţĭ Domnieĭ mele cu anafora, ca să se dée întărire cumpĕrătoruluĭ. 1793 Februarie 23.

Procit vel Logf.

Cond. 24. Fil. 4

1. Iată jalba luĭ Fălcoianu:

Jalba Dumnéluĭ Dumitrache Fălcoianu ce s'aŭ pusŭ întru acéstă carte de maĭ sus.

Cu prea plecatŭ răvaşŭ însciinţezŭ Inălţimeĭ tale, că în cea-l-altă răzmiriţa a Muscalilorŭ cu létŭ 1770, amŭ mersŭ în ţéra Ardéluluĭ şi cu alţĭ boerĭ

cu alţĭ boerĭ, isbutise să fiă lăsatŭ clironomŭ peste avere de către Grafulŭ Sekely Laslo. Murindŭ testatorulŭ, Fălcoianu îşĭ urmăresce averea până în fine prin Domnitorulŭ ţĕreĭ sale. In anexele şi notele de la acestŭ capitolŭ se vorŭ afla şi restituirĭ de acte cerute de fosta administraţie austriacă (1793 Octomb.)

Cu tótă oprirea de a se maĭ aduce firmanurĭ de la Pórtă în materie de justiţie, totuşĭ aflămŭ unulŭ menţionatŭ in următorulŭ pitacŭ:

Carte de volnicie pentru cererile luĭ Dervişŭ Aga ce aŭ venitŭ cu firmanŭ Impĕrătescŭ de la Craiova.

Milostiv Bojiu Io Alecsandru Costan. Moruzi Voivodŭ.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele D-néta hatmane Costachc Caimacamu Craioveĭ sănătate; facemŭ d-tale în scire, că D-luĭ Huseim-Zaim Dervişŭ Aga aŭ venitŭ către Domnia mea cu firmanŭ, cum-că are socotéla de tal. 6500 prin zapise cu unŭ Marcu Petru şi cu unŭ Diamandi polcovnicŭ de acolea, aşişderea are socotélă şi cu unŭ Iónŭ 2-lea portariu de tal. 6007 şi

---

împreună, după ce amŭ intratŭ înăuntru eŭ amŭ mersŭ dreptŭ la casa unuĭ boeriŭ ardelénŭ Grafŭ Sechelŭ Laslo, şi amŭ şedutŭ în casa luĭ până la pace, care grafŭ Secheli Laslo 'mĭ era rudenie şi în mijlocu vremeĭ şedereĭ mele în casă la elŭ, m'amŭ rugatŭ de dênsulŭ, ca unulŭ ce copiĭ nu avea, să mĕ împărtăşéscă la mórtea luĭ de avutu-ĭ şi aşa avêndŭ dragostea rudenieĭ asupra mea mi-aŭ datŭ o moşie anume Sederaş-Husechipetca, însă după mórtea luĭ şi după mórtea soţieĭ luĭ, să-mĭ rĕmâe acéstă moşie de moştenire, cum şi prin şcirea judecăţeĭ s'aŭ făcutŭ mie acéstă dare de moşie şi Tabla cea mare de la Murăşŭ Vaşarheiu mĭ-aŭ datŭ şi carte, ca la acelŭ sorocŭ, adicĕ după mórtea grafuluĭ şi a grafóieĭ să rĕmâe acea moşie sub moştenirea mea. In trecuţiĭ anĭ, la létŭ 1791, viindŭ eŭ din ţéra Ardéluluĭ amŭ aflatŭ că aŭ muritŭ grăfóia a luĭ grafŭ Sechelŭ Laslu, că grafu murise maĭ nainte, m'amŭ dusŭ în Ardélŭ cu scirea Mărieĭ sale Mihaĭŭ Vodă şi după legăturile păceĭ le-amŭ vĕndutŭ unuĭ boeriu Ardelénŭ anume Tur Laslo tolimeşterŭ, în florinţĭ ungurescĭ douĕ-ḑecĭ şi cincĭ miĭ, din carĭ banĭ i-amŭ dăruitŭ luĭ Tur Laslo patru miĭ florinţĭ, şi aŭ rĕmasŭ să-mĭ dée douĕ-ḑecĭ şi una de miĭ şi mĭ-aŭ datŭ dintr'înşiĭ şi aŭ maĭ rĕmasŭ să-mĭ dée optŭ miĭ de florinţĭ nemţescĭ cu sorocŭ de unŭ anŭ, să-lŭ maĭ aşteptŭ, care mĭ-aŭ datŭ şi zapisŭ că la sorocŭ să-mĭ dée; sorocŭ aŭ fostŭ la 14 ale luneĭ trecute a luĭ Iunie, avêndŭ legătură în zapisŭ ca şi eŭ să-ĭ trimitŭ luĭ Tur Laslu plenipotenţie de aicĭ de la rudele mele şi aşa acea plenipotenţie s'aŭ iscălitŭ şi de părintele Mitropolitulŭ ţĕreĭ şi amŭ trimisŭ la sorocŭ zapisulŭ şi plenipotenţie la Sibiŭ la unŭ Hagiu Costandinŭ Popŭ neguţătoriu de acolo, ca să-ĭ priméscă aceĭ optŭ miĭ de florinţĭ nemţescĭ şi să-ĭ dee luĭ Tur Laslu zapisulŭ şi plenipotenţia; acestŭ Costandin Hagiu mi-aŭ scrisŭ de treĭ orĭ cum-că Laslu nu va să dea banĭ; mĕ rogŭ Mărieĭ tale să fie ajutoriulŭ Mărieĭ tale, ca să mi să scótă baniĭ cu orĭ-ce mijlocŭ va lumina D-ḑeŭ pe Măria ta. — 1793, Octomb. 30.

Cod. XXIII, fila 170,

84 de bani iarăşĭ prin zapise; deosebitŭ cere şi de la Ionŭ Buzesculŭ Clucerŭ de arie tal. 3000; pentru care iată trimetemŭ acestŭ mumbaşirŭ într'adinsŭ sluga Domnieĭ mele . . . . . şi poruncimŭ Dumitale, că pe Marcu Petru i pe Diamandi Polcovnicu i pe Ionŭ 2-lea portariu, cât şi pe Cluceriu de arie Buzescu, aducêndu-ĭ înaintea Dumitale, să le daĭ poruncă ca să-şĭ iée de împreună cu dênşiĭ orĭ-ce sineturĭ de socotelĭ şi cărţĭ de doveţĭ asupra acestorŭ pricinĭ vorŭ avea, să le iée împreună, şi cu orânduitulŭ acestŭ mumbaşirŭ să-ĭ trimiţĭ aicea ca să rĕspundă. — 1793. Noemb. 10.

Crd. XXIII, pag. 173.

Iată şi unŭ altŭ actŭ de intervenţiune:

Carte la comandirulŭ Sibiuluĭ pentru paguba Zahariei şi Vasile că vinŭ acolo a-şĭ căuta davaoa lorŭ.

Către Ecselenţia Sea Feldzeigmeister graf fon Mitroschi comandirulŭ Sibiuluĭ

Cu pretinéscà scrisóre însciinţămŭ Ecselenţieĭ tale, că de la chesaricésca aghenţie de aicĭ din Bucurescĭ, s'aŭ datŭ notă Domnieĭ mele, de la 26 ale trecutuluĭ Octomvre, cum-că dupĕ arĕtarea agenţieĭ de aicĭ, aŭ cerutŭ oblădiurea Transilvanieĭ de la magistratulŭ de Cronstat, despăgubirea pagubeĭ ce aŭ cercatŭ la Coburgŭ unŭ Zaharie şi unŭ Vasile locuitorĭ de aicĭ din pămêntulŭ ţĕreĭ Domnieĭ mele, şi aŭ rĕspunsŭ magistratulŭ, cum-că trebue să vie unulŭ din jăluitoriĭ aceştia acolo la magistratulŭ de Cronstat, ca să-şĭ aréte paguba lorŭ, să se rânduiască la cercetare şi dupĕ dreptate să-şĭ afle îndestulare; dupĕ care iată că vine acolea maĭ susŭ numiţiĭ jăluitorĭ, de care şi nu lipsimŭ a însciinţa şi a pohti pe Ecselenţia ta, ca dupĕ dragostea prieteşuguluĭ vecinătăţeĭ şi buna *armonie* ce să păzesce intr'acestea douĕ ţĕrĭ, să bine-voĭescĭ Ecselenţia ta a porunci ca la dreptatea ce vorŭ avea jăluitoriĭ aceştia să-şĭ afle indestularea lorŭ. — 1793 Noemb. 4.

Cod. XXIV, fila 172.

Să aducemŭ în note aci nisce acte relative la o clironomie şi altete arĕtătóre de nisce lucrurĭ prinse de furatŭ la nisce hoţĭ. Acolo (în note) cetitorulŭ va avea o nomenclatură a principalelorŭ objecte de casă, de îmbrăcăminte etc. [1] de la finea secoluluĭ alŭ XVIII-lea.

1. *Io Alex. Cons. Moruzi Voivod.*

Dupĕ cum s'aŭ găsitŭ cu cale de către judecată, orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele. . . . . care să se urmeze dupĕ cum se cuprinde într'acéstă anafora. — 1793, Decem. 23.

Vel Logof.

Să nu uĭtăm a înregistra aci câte-va pitace, de unde se vede cum

---

Prea Inălţate Dómne!

Insciinţămŭ Inălţimeĭ tale pentru celea însemnate maĭ josŭ, ce din tacrirulŭ tâlharilorŭ (care s'aŭ trecutŭ i *sta prahtica*) ţicŭ eĭ că s'aŭ găsitŭ asupră-le, când i-aŭ prinsŭ părcălabulŭ cu săteniĭ ot satulŭ Şuşaţa sud. Dâmboviţa, şi i-aŭ datŭ împreună cu prăţile la mâna unuĭ Hristache, polcovnicŭ de judeţŭ; dară prăţile de le-aŭ făcutŭ şi acelŭ polcovnicŭ teslimŭ tóte la mâna D-lorŭ ispravnicilorŭ de judeţŭ, ţicŭ că nu sciŭ; şi să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale cu mumbaşirŭ, şi de le va găsi pe tóte în păstrarea D-lorŭ, să le iée împreună cu fóie iscălită de Dumnélorŭ să le aducă aicĭ ca să se împarţă pre la păgubaşĭ, carĭ ce-şĭ vorŭ cunósce, iară când vorŭ fi lipsă să apuce pre acelŭ Hristache polcovnicŭ să le împlinéscă de la dînsulŭ, séŭ tăgăduindŭ că nu le-aŭ priimitŭ tóte câte se cuprindŭ în fóia tâlharilorŭ, atuncĭ să-lŭ iée şi să-lŭ aducă aicea, ca să se înfăţişeze cu tâlhariĭ la judecată; iară hotărîrea cea de sĕvêrşitŭ rĕmâne la Inălţimea ta. — 1793, Decem. 22.

Dumitrache, Clucerŭ. *Ioniţă*, Păharnicŭ. *Condrache*, biv. vel Slugerŭ. *Şerbanŭ Andronescu*, Medelnicerŭ.

Lucrurile ale Tomiĭ.

49 Galbenĭ Impĕrătescĭ.
220 Leĭ banĭ de argintŭ.
1 Calŭ cu tot tacâmulŭ luĭ.
3 Păturĭ de calŭ.
2 Perechĭ desagĭ.
2 Antiree de şamalagea.
1 Păreche şalvarĭ aba négră.
1 Păreche cuţite cu téca lorŭ, de Ţarigradŭ.
2 Brâne mocănescĭ albastre.
3 basmale de pânză.
1 Peştemanŭ.
3 Părechĭ papucĭ femeescĭ.
1 Păreche cisme galbine noue femeescĭ.
3 Peschire.
1 Pistolŭ cu măciucile albe.
1 Puşcă cu belegĭ curate de argintŭ.
1 Palaşcă.
1 Cingătóre.
1 Păreche drugătorĭ nouă.
1 Ploscă.
2 Inele de argintŭ.

Ale Radului Barcioiu

130 Talerĭ banĭ de argintŭ.
1 Calŭ negru cu tot tacâmulŭ luĭ.
3 Pistóle, unulŭ gălbuiŭ şi 2 galbene.

se îngrijia de serviciŭ, de lemne de focŭ şi de iluminatulŭ diverselorŭ departamente ale justiţieĭ.

---

1 Sabie.
1 Iataganŭ.
1 Puşcă cu belegĭ curate de alamă.
2 Procoviţe albe.
1 Iapiu de pele.
1 Păreche ismene croite.
1 Palaşcă cu fişicurĭ.
4 Glugĭ.
2 Peşchire.
1 Căldare.
1 Toporaşŭ.
2 Săricĭ.
1 căciulă négră.
1 Técă cu douĕ cuţite.
3 Fote
2 Curele de încinsŭ.
1 Anteriŭ de mătase.
3 Brice.
1 Păreche fórfecĭ.
2 Inele de argintŭ.

Ale luĭ Costandinŭ Cârciumariu

1 Calŭ negru cu tacâmulŭ luĭ.
1 Puşcă cătănéscă.
1 Pistolŭ.
1 Palaşcă.
1 Păreche desagĭ.
1 Păreche ciorapĭ.
1 Sacŭ de câlţĭ.
1 Sacŭ de lână.
1 Chimirŭ.
1 Curea de încinsŭ.
1 Glugă.
1 Sarică.
1 Căciulă négră.
1 Técă cuţite.
2 Stergare.
1 Inelŭ de argintŭ.
1 Cămaşă.

Iară Toma Vlăscénu arétă, că rădicându-lŭ în urmă cătanele de a casă nu aŭ spusŭ unde-ĭ sunt lucrurile, ci acum să le céră de la nevastă.

2 Iz...
1 Valŭ de zeghĭ coţĭ 20.
1 Sloiŭ de ceară.

Aşa sunt cele două următóre:

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Pentru lemne şi lumînărĭ poruncimŭ Domnia mea Dumitale cinstitŭ şi credinciosŭ boeriŭ Domnieĭ mele vel Cămăraşŭ, ca dupĕ obiceiulŭ ce va fi fostŭ să facĭ orânduială a se da. — 1773, Octomb. 28.

---

1 Ţolŭ de pĕrŭ noŭ.
7 Coţĭ de mieĭ negre.
1 Bazma de pânză cusută.
7 Coţĭ pânză.
1 Puşcă.

Anaforaoa de lucrurile Hagi Zahariei, şi cu o prăvălie ce s'ăŭ datŭ asupra luĭ Stoianŭ ca să iée sub stăpânirea luĭ.

De la Departamentulŭ starostieĭ către D-lorŭ boeriĭ naziriĭ aĭ Epitropieĭ de obsce.

Prin cinstitŭ pitacŭ D-vóstră mi s'aŭ poruncitŭ ca să facŭ catagrafie lucrurilorŭ ale unuĭ Hagi Zaharie străinulŭ, de la pórta curţeĭ Domnescĭ din josŭ, ce aŭ muritŭ, următoriu fiindŭ porunceĭ D-vóstră, amŭ mersŭ şi amŭ luatŭ încă douĭ negustorĭ de aĭ meĭ, şi amŭ strînsŭ şi din vecinĭĭ mahalagiĭ şi pre preotulŭ mahalaleĭ şi deschidêndŭ acea prăvălióră, s'aŭ scrisŭ tóte calabalâcurile şi borfele, puinduli-se şi preţŭ după starea lorŭ, fiindŭ tóte nisce vechiturĭ i nisce hére ruginite şi curele vechĭ, după cum prin deosebită fóie se arétă, şi s'aŭ adunatŭ tótă suma ca de tal. 64 banĭ 110, care fóie s'aŭ iscălitŭ de preotulŭ mahalaleĭ, de alţĭ vecinĭ mahalagiĭ, ci fiind-că era trăbuinţă de cheltuială a se îngropa şi a i se face şi cevaşĭ pomenire pentru sufletulŭ luĭ, s'aŭ arĕtatŭ unŭ copilŭ ca de anĭ 20 la vĕrstă, ţicêndŭ că elŭ aŭ fostŭ robŭ cumpĕratŭ de acestŭ rĕposatŭ de la ţéra turcéscă de la *trecuta răsmirăţă a Ruşilorŭ i împreună şi cu mamă-sa şi că l'arŭ fi crescutŭ de mititelŭ* şi l'arŭ fi datŭ şi la meşteşugu cojocărieĭ, i-ar fi ajutatŭ şi bĕtrâneţele acestuĭ rĕposatŭ dintru a sa ostenélă şi cere şi elŭ acum ca să iée asupra luĭ acele borfe cu prăvălióra, ce ţice că este făcută de rĕposatulŭ pe loculuĭ Dascăluluĭ Dragne, şi va plăti chiria cea obişnuită, ce o aŭ avutŭ tocmită, care aŭ şi primitŭ Dragnea Dascălulŭ, încărcându-se de a-ĭ face pomenirile la soróce, ca unuluĭ ce ţice că are acéstă datorie ca la unŭ părinte şi botezatŭ de acestŭ rĕposatŭ; cu acésta facŭ însciinţare D-vóstră, şi cu tótă plecăciunea sunt. — 1793 Noemv. 23.

Alŭ Dumnévóstră plecatŭ slugă, *Iónŭ Starostea.*

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

După pliroforia ce ne daţĭ D-vóstră boerilor naziriĭ aĭ Epitropieĭ de pricină, dămŭ Domnia mea întărirea acésta la mâna numituluĭ Stoianŭ, ca să iée asupră-ĭ acea prăvălie cu celea ce sunt ale mortuluĭ, să şédă într'însa să se chiverniséscă ne supĕratŭ, plătindŭ chiria loculuĭ şi făcêndŭ pomenirile mortuluĭ. — 1793, Decembre 4.

Vel Logof.

Pré Inălţate Dómne

Cu prea plecată anafora însciinţămŭ Mărieĭ tale, că fiindŭ orânduiala de se da la Departamenturĭ câte unŭ rêndaşŭ de la D-luĭ vel Agă pentru măturatulŭ şi îngrijitulŭ odăeĭ, i câte un seimenŭ de la Dumnéluĭ vel Spăt. de paza condicilorŭ şi altorŭ sineturĭ ce se adună în cancelarie pentru făcutulŭ anaforalelorŭ, i câte o oca lumînărĭ de céră pentru scrisulŭ logofeţilorŭ séra, şi iarna câte douĕ care de lemne pe sĕptĕmână, pentru încălḑitulŭ odăeĭ, şi fiindŭ véră până acum nu ne-aŭ făcutŭ trebuinţă de acésta, iară acum fiindŭ iarnă, ne rugămŭ printr'acéstă prea plecată Anafora, ca să ni se orânduiască de către Inălţimea ta pentru tréba departamentuluĭ acelea ce aŭ fostŭ orânduite dupĕ obiceiŭ, saŭ va rĕmânea dupĕ cum D-ḑeŭ te va lumina pe Măria ta. — 1793 Octomb. 17.

Costand. Baratov Clucerŭ. Stefanŭ Vilara Medelnicerŭ, Stefanŭ Medelnicerŭ.

Pré Inălţate Dómne,

Amŭ teorisitŭ acéstă însciinţare ce face Starostea de negustorĭ la Epitropia obşteĭ pentru rĕmasu luĭ jupânŭ Zaharie ce aŭ muritŭ; elŭ alţĭ clironomĭ n'are fiindŭ omŭ strĕinŭ aicĭ, căcĭ ca vre-unŭ avutŭ multŭ nu ĭ-aŭ rĕmasŭ, fără cât nisce vechiturĭ preţŭ ca de tal. 64 şi o prăvălióră próstă mică făcută de dênsulŭ pe locŭ strĕinŭ care se însemnară maĭ josŭ; are unŭ finŭ copilandru ca de anĭ 20, care scie meşteşugulŭ cojocărieĭ; acesta aŭ fostŭ robŭ şi rĕscumpĕratŭ de dĕnsulŭ, botezatŭ şi crescutŭ, avêndu-lŭ întocmaĭ ca unŭ copilŭ alŭ sĕŭ, care şi dorindŭ ca de unŭ părinte, aŭ mersŭ de l-aŭ îngropatŭ de la dênsulŭ făcĕnd şi pomeniriĭ dupĕ obiceiŭ, atât acum la mórte cât şi până la treĭ anĭ se încarcă; căruia după cererea ce face a se da acele venituri şi prăvălióra ca să-şĭ lucreze meşteşugulŭ într'ênsa, plătindu-şĭ chiria loculuĭ, dupĕ cum aŭ primitŭ şi stăpânulŭ loculuĭ, ni se pare că este cu cale cererea luĭ, fiind-că elŭ nu numaĭ la mórte ş'aŭ făcutŭ căḑuta datorie, ci încă şi în viaţă fiindŭ mortulŭ îlŭ căuta şi-lŭ ajuta cu din baniĭ ce putea agonisi din lucrulŭ meşteşuguluĭ luĭ; ci de va fi primită şi la auḑulŭ Inălţimeĭ tale părerea arĕtată într'acéstă anafora, ca să nu fie bântuitŭ de nimenea; şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale. — 1793, Noemv. 28.

Scarl. Vornicŭ.

Iată şi catagrafia ce s'aŭ făcutŭ a luĭ Hagi Zaharie.

Tal.	B.		
2	1	1	Mindirŭ de Braşovŭ, vechiŭ cu lână.
3	—	1	Plapomă.
3	60	1	Ibricŭ spartŭ şi o tingire cu códă veche.
1	60	1	Mintea mohorită veche.
—	60	1	Işlicŭ vechiŭ de alagea.
2	60	2	cămĕşĭ vechĭ rupte.

Anaforaoa judecătorilorŭ ot. departamentulŭ cremenalionŭ pentru de a cumpĕra Armaşulŭ pe fie-care sĕptĕmână câte douĕ care de lemne unde caută judecăţile.

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale Epistatule alŭ Armăşieĭ, însuşĭ să îngrijescĭ de acéstă trébă, cumpărându pe tótă sĕptĕmâna câte douĕ care de lemne ne lipsitŭ, şi D-ta arĕtându Domnieĭ mele, ţi se va face pecetluitŭ. - - 1793, Decemb. 3.

Pré Inălţate Dómne

Insciinţămŭ Mărieĭ tale că acestŭ departamentŭ de cremenalionŭ din vechime aŭ căutatŭ judecăţile totŭ in curtea gospod cea veche pentru înlesnirea

---

3	—	1	Scurteică şi alta verde blănită cu blană veche.
—	30	1	Bohcea veche şi spartă.
—	85	1	Tesuleţŭ micŭ aramă veche, nisce hére. cercurĭ şi alte mărunţişurĭ.
1	30	5	Cercurĭ de boşoronĭ vechĭ.
1	—	1	Faţă giubea havaiu veche.
2	—	2	Căpestre.
2	—	2	Căpestre curea cu ştréngurile lorŭ.
5	—	6	Frâne curea cu zăbalile lorŭ vechĭ.
1	—	4	zăbale de frêŭ próste.
2	60	2	Părechĭ desagĭ de pele vechĭ.
2	—	1	Păreche cisme nemţescĭ negre.
2	—	1	Legătură cu nisce curele vechĭ şi alte mărunţişurĭ.
—	60	2	Măciucĭ tinichea de cortŭ.
—	60	2	Pălăscĭ vechĭ.
1	—	2	Tocurĭ pistóle.
2	—	2	Chimire vechĭ i 3 tafture vechĭ.
2	60	2	Părechĭ scărĭ vechĭ stricate.
1	—	1	Cântarŭ stricatŭ vechiŭ.
2	60	2	Vătrae de căruţe, i altŭ hierŭ fărmătură i unŭ Toporŭ.
2	—	1	Puşcă Turcéscă veche.
—	30		Nisce fărmăturĭ de herŭ într'o pungă.
—	30	1	Solniţă de orde Braşovŭ.
5	—	3	Pistóle vechĭ.
—	30	1	Clondirŭ vechiŭ.
—	30	1	Ţévă de puşcă stricată.
—	45	300	Cuĭe-ulucă vechĭ.
—	60	1	Cornişorŭ alamă, unŭ pofilŭ, şi unŭ clopoţelŭ.
2	—	1	Tavă cu nisce fărmăturĭ hierŭ.
6	—	1	Şé turcéscă veche şi alte mărunţişurĭ, curele, i nisce hamurĭ stricate vechĭ, i nisce şalvarĭ stricaţĭ.

In anexe vomŭ da unŭ inventarŭ de ḍestre boerésca, ca lectorulŭ să aibă o idee justă de ceea ce constitué averea mobiliară în secolulŭ trecutŭ.

aducereĭ vinovaţilorŭ de la temniţă şi de către toţĭ luminaţiĭ Domnĭ era orânduiala de se da pe tótă sĕptĕmâna câte douĕ care de lemne pentru încălḑitulŭ odăeĭ, care obiceiŭ vedemŭ că acum nu se păzesce, şi pătimimŭ nu numaĭ noĭ judecătoriĭ, ci încă şi logofeţiĭ, nu sunt vrednicĭ de a'şĭ scóte mânile din sînŭ să scrie; pentru care ne rugămŭ să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale către D-luĭ vel Ispravnicŭ za Curte, spre a urma acestuĭ obiceiŭ cu darea lemnelorŭ şi aniĭ Mărieĭ tale să fie mulţĭ de la Domnulŭ şi norociţĭ. — 1793 Noem. 25.

Dumitru Cluceriu, Iónŭ Pahar, Teodor biv. vel Slujerŭ, Şerbanŭ Andronescu Medeln. Mateiŭ Stirbeiŭ Pit. Toma Palos.

Cod. XXIII, Fila 148.

Aci socotimŭ utilŭ, dupĕ ce maĭ susŭ amŭ adusŭ coprinsulŭ uneĭ liste de lucruri furate, a maĭ înregistra câte-va acte cu referinţă la stârpirea hoţilorŭ, acea plagă contra căreia Domnia era incapabilă, Domnia care ea maĭ adese-orĭ dădea prima pildă în hoţie.

Cărţi la 17 judeţe şi la caimacamulŭ pentru hoţi.

D-vóstră Ispravnicilorŭ ot sud..... sănătate, fiind-că acum în vremea primăvereĭ obicĭnuiţĭ sunt ceĭ nărăviţĭ la fapte rele, a cugeta în gândurile lorŭ mişcărĭ şi porniriĭ netrebnice în hoţiĭ şi în tâlhăriĭ, şi fiind-că Domnia mea pentru acésta avemŭ orânduitŭ într'adinsŭ la tóte judeţele ţĕreĭ Domnieĭ mele polcovnicĭ aĭ judeţuluĭ cu poteraşĭ îndestuĭ şi osebiţĭ căpitanĭ i cu slujitorĭ de a fi pentru paza şi prinderea ómenilorŭ rĕĭ, şi de a petrece şi de a călători toţĭ locuitoriĭ şi drumeţiĭ cu odihna aceea ce voimŭ Domnia mea; iată vĕ trimitemŭ porunca Domnieĭ mele straşnică, ca să întăriţĭ fórte paza acésta, să nu auḑimŭ că s'aŭ ivitŭ vre-unŭ hoţŭ séŭ tâlhariu şi nu s'aŭ prinsŭ; de care să arĕtaţĭ porunca Domnieĭ mele la polcovnicĭ şi la căpitanĭ i la slujitorĭ poteraşĭ spre a fi pururea deştepţĭ şi gata cu toţiĭ fără de a ămbla după alte trebĭ şi interesurĭ ale lorŭ, şi îndată ce se va simţi undevaşĭ de ómenĭ rĕĭ numaĭ de cât să sară de grabă fără de a întârzia şi fără de a da vreme de scăpare acelorŭ hoţĭ şi tâlharĭ, arĕtându-le hotărîrea ce avemŭ, că pe celŭ ce va face la slujba şi datoria luĭ vre-unŭ cusurŭ, orĭ în ce chipŭ, din care acelŭ cusurŭ alŭ lorŭ şi nesilinţe, aŭ făcătoriĭ de rele mijlocŭ a urma şi a se sĕvêrşi rele faptele lorŭ, şi apoĭ va scăpa a nu-lŭ prinde, bine să şcie că tocma ca pe hoţĭ i vomŭ pedepsi Domnia mea, avêndŭ şi însuşĭ Domnia vóstră Ispravnicilorŭ pururea privegherea acésta şi silinţa în tot chipulŭ pentru înţărcarea şi desăvêrşitŭ lipsirea făcătorilorŭ de rĕŭ. — 1794, Martie 21.

Cod. XXIII, Fila 226.

Pentru descoperirea faptelorŭ criminale, bătaia şi tortura sunt îngăduite şi legitime şi sub Al. Moruzi ca şi sub anterioriĭ domnĭ.

Resultă acésta şi din actulŭ ce dăm în notă, actŭ prin care Domnitorulŭ ordonă cercetarea unuĭ acusatŭ ḑicêndŭ că «*orânduitulŭ zapciŭ să-lŭ siléscă că şi fără de voie sĕ mărturiséscă adevĕrulŭ.*» [1]

1. Iată acestŭ actŭ:

Zem. Vlas.: Dupĕ jalba ce aŭ datŭ Domnieĭ mele Toma Bucovŭ, că în lét 1791, la Bucovŭ sud. Saac prădându-i-se avutulŭ prin casnă de către tâlharĭ, ar fi luatŭ sciinţă de la unŭ Tudorŭ, proin polcovnicŭ za poteră, ce de astă dată se află în osânda Ocneĭ Slănicŭ, cum-că elŭ ar fi sciutŭ pe toţĭ aceĭ tâlharĭ până acum, şi din ce locŭ sunt, cum şi pe gazdele lorŭ, încă şi chiar din lucrurile numituluĭ jăluitorŭ ce i s'ar fi prădatŭ atuncĭ, ar fi ḑisŭ că ar fi găsitŭ la uniĭ din aceĭ tâlharĭ, şi pe unele le are supt zaptulŭ sĕŭ, iar pe altele pe la alte obraze; dămŭ volnicie slugeĭ Domnieĭ mele zapciulŭ Armăşescu să mérgă la Ocna Slănicŭ împreună cu Gheorghe polcovniculŭ puşcărieĭ şi cu Iorgache fratele jăluitoruluĭ, celŭ ce s'aŭ întîmplatŭ în casă de s'aŭ căsnitŭ şi s'aŭ prădatŭ de către tâlharĭ, şi poruncimŭ Domnia mea cămăraşilorŭ de la acea Ocnă, îndată ce vorŭ sosi numaĭ decât să scóteţĭ pe Tudorŭ polcovniculŭ din Ocnă, ca numitulŭ Logf. faţă cu Iorgache în faţa Dumnévóstră cămăraşilorŭ să iée în scrisŭ tacrirulŭ ce-lŭ va da numitulŭ polcovnicŭ pentru toţĭ tâlhariĭ câţĭ aŭ fostŭ pe anume, din ce locŭ şi ce aŭ doveditŭ la fieş-care pe anume, maĭ alesŭ să pórte numele tatăluĭ celuĭ unuia născutŭ, care însuşĭ de bună voe aŭ cuvêntŭ chiar către maĭ susŭ numitulŭ Iorgache, i Diamandi gramaticulŭ Ocneĭ, iar când numitulŭ polcovnicŭ se va atârna séŭ se va sfii a nu-şĭ da tacrirulŭ întru adevĕrŭ are voe orânduitulŭ zapciŭ să-lŭ *siléscă ca şi fără de voie să mărturéscă adevĕrulŭ*, şi în urmă dupĕ ce va face zaptŭ tacrirulŭ, atuncĭ împreună cu numitulŭ Iorgache să urmeze orânduitulŭ mumbaşirŭ întocmaĭ, dupĕ deosebită poruncă ce i s'aŭ datŭ, care tacrirŭ alŭ luĭ să-lŭ adeveriţĭ cu iscăliturile şi voĭ cămăraşilorŭ, şi să-lŭ aducă la Domnia mea, iară pe Tudorŭ polcovniculŭ iară să-lŭ puneţĭ în Ocnă. 1793, Noem. 16.

Cond. XXIII. Fila 178.

Iată şi alte douĕ pitacurĭ ordonândŭ prinderea de hoţĭ:

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvd.

D-vóstră ispravnicilorŭ ot sud. Oltŭ sănătate, fiind-că la acelŭ judeţŭ s'aŭ întîmplatŭ o pricină de s'aŭ omorîtŭ unŭ negustorŭ anume Avramŭ Alalda de către nisce beşliĭ ce se întovărăşise la fapta acésta cu nisce locuitorĭ ce se numescŭ feciorĭ luĭ Cogea Ghiaur, care pricină trebue să fie în sciinţa Dumnévóstră, ca nisce ispravnicĭ ce sunteţĭ; iată vĕ poruncimŭ, primindŭ porunca acésta cu acestŭ într'adinsŭ ciohodariu mumbaşirŭ, ce se trimise cu deosebită volnicie la mână, să faceţĭ totŭ felulŭ de cercetare şi să vĕ siliţĭ în totŭ chipulŭ ca negreşitŭ să puneţĭ în mână şi să prindeţĭ pe aceĭ făcĕtorĭ aĭ luĭ Cogea Ghiaur, pre carĭ cu bună pază să-ĭ daţĭ în mâna mumbaşiruluĭ ca să-ĭ aducă aicĭ la Domnia mea, se trimete deosebită porunca Domnieĭ mele, şi către zabitulŭ aceluĭ judeţŭ pentru aceĭ beşliĭ neferĭ ce aŭ fostŭ întovărăşiţĭ la acéstă faptă ca să-ĭ prinḑă şi iarăşĭ cu bună pază să-ĭ dée în mâna orânduituluĭ de la D-luĭ Baş-Beşliĭ-Agase, ca să-ĭ aducă aicĭ, ci dar într'altŭ chipŭ

Greŭ era să se stârpéscă hoţiĭ de codru într'o ţéră în care hoţiĭ de oraşŭ eraŭ înşişĭ mariĭ slujbaşi aĭ ţĕreĭ! Negreşitŭ condicele Divanuluĭ nu ne-aŭ păstratŭ documente despre hoţiile slujbaşilorŭ marĭ şi fără nicĭ o îndoială când Domnitoriĭ se hotărescŭ de a urmări vre-un slujbaşŭ hoţŭ, acela nu este din protipendadă, ci din slujbaşiĭ inferiorĭ. Aşa e casulŭ de care se ocupă anaforaoa din 24 Martie 1793 pentru polcovniculŭ Dinu Bolintinénu, acusatŭ că aŭ prădatŭ pe unŭ ţiganŭ alŭ mŏnastireĭ Căsciórele. Domnitorulŭ Al. Constantinŭ Moruzi urmăresce pe acestŭ fostŭ slujbaşŭ de puţină importanţă, dar nu urmăresce fapte cu multŭ maĭ grave de ale slujbaşilorŭ maĭ înalţĭ. [1]

---

să nu faceţĭ, şi cu întórcerea mumbaşiruluĭ să şi însciinţaţĭ Domnieĭ mele de tótă curgerea pricineĭ, şi fiţĭ sănătoşĭ. — 1794, Febr. 9.

Cond. XXIII, Fila 205.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele D-ta vel Spătarŭ, amŭ luatŭ Domnia mea însciinţare, cum-că la 11 ţile ale acesteĭ lunĭ, în judeţulŭ Dâmboviţa, în lunca ce este între satulŭ Săpunarĭ şi Voinescĭ, s'aŭ găsitŭ unŭ omŭ lungitŭ josŭ pe zăpadă numaĭ în cămaşă maĭ mortŭ, carele abia aŭ pututŭ după ce s'aŭ desmeticitŭ de aŭ arĕtatŭ de-lŭ chema Radu, şi de felulŭ luĭ este din Ghebóia, şi că fiindŭ la Câmpulŭ-Lungŭ la o soră a sa, la reîntórcerea luĭ l'aŭ întâlnitŭ acolea într'acelŭ locŭ feciorĭ Bratuluĭ carĭ iarăşĭ acum de curêndŭ s'aŭ ivitŭ, şi l-aŭ desbrăcatŭ, l-aŭ căsnitŭ, l-aŭ lăsatŭ numaĭ în cămaşă, pentru care poruncimŭ D-luĭ să orânduescĭ poteră într'adinsŭ, care găsindŭ maĭ întêiŭ pe omulŭ acesta, şi luându maĭ bună înţelegere de la dênsulŭ să iée urma hoţilorŭ, şi cu mare silinţă umblându, şi făcêndŭ cercare din locŭ în locŭ, să le înfundeze urma lorŭ, până-ĭ vorŭ dovedi, şi aşa negreşitŭ să prinţă aceştĭ hoţĭ, aşişderea să facĭ poruncile D-tale către polcovnicĭ, i căpitanuluĭ judeţuluĭ, ca să dée totŭ ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ, urmându şi elŭ a cerceta şi a face silinţă pentru prinderea lorŭ. — 1794, Ian. 16.

Cond. XXIII. Fila 195.

1. Iată actulŭ relativŭ la polcovniculŭ Dinu:

Anaforaoa ca să aducă pe unŭ Dinu polcovnicŭ, ce aŭ prădatŭ pe unŭ ţiganŭ alŭ mŏnastireĭ Căsciórele.

Io Alex. Const. Moruzi Vvd.

Orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele . . . . Armasălŭ ca să mérgă şi prin scirea ispravnicilorŭ judeţuluĭ, să iée pe pîrîtulŭ polcovnicŭ să-lŭ aducă aicea, şi să-lŭ înfăţişeze la judecata departamentuluĭ. — 1793, Martie 24.

Pré Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că la închisórea puşcărieĭ se află douĭ ţiganĭ aĭ sfinteĭ mŏnastirĭ Căsciórele din sud. Vlaşca, anume Dinulŭ sin Cârstea şi Iónŭ

Cu tóte acestea găsimŭ acte de condemnare a celorŭ carĭ reclamândŭ contra judecătorilorŭ, nu ar fi pututŭ a-şĭ dovedi întemeiată reclamarea. In Ianuarie 1794 Enache Văcărescu marele Spătarŭ, care se declară protivnicŭ la *geremele,* la luărĭ de mită în judecăţĭ, cere pedepsirea unuĭ reclamantŭ Ovanesŭ, arménŭ, care, dupĕ elŭ, a calomniatŭ justiţia spătăréscă. Cererea face onóre luĭ Enache Văcărescu, dar era acésta o rară escepţiune şi încă!... [1]

---

sin Ilie, daţĭ de la primire fără ecsamenŭ, prinşĭ şi trimeşĭ judecăţeĭ de unŭ Dinulŭ Bolintinénulŭ ce s'aŭ fostŭ aflatŭ polcovnicŭ la acestŭ judeţŭ, cu pricină că în trecuta lună luĭ Iulie ar fi furatŭ din casa luĭ Stanŭ, săténŭ de la Căsciórele, borfe preţŭ ca de tal. 200 şi le-aŭ datŭ unuĭ căpitanŭ de poşte anume Dumitru, cărora ţiganĭ la cercetarea ce li s'aŭ făcutŭ aicea în douĕ treĭ rênđurĭ de faţă cu numitulŭ păgubaşŭ, s'aŭ apĕratŭ numiţiĭ de cum nu sunt vinovaţĭ la furtişagulŭ acelorŭ borfe, ci de frica şi usturimea bătăilorŭ ce li s'aŭ făcutŭ în judeţŭ, aŭ minţitŭ împotrivă-le-şĭ, năpăstuindŭ pe numitulŭ căpitanŭ că i-ar fi datŭ borfele, care acelŭ căpitanŭ aducêndu-se de faţă cu numiţiĭ ţiganĭ, se apĕră cu jurămîntŭ că nu este atinsŭ séŭ împărtăşitŭ, ne cum la priminţă de borfe, ci nicĭ măcar cu sciinţă ca acea faptă; plânge-să şi însuşĭ de acelŭ numitŭ polcovnicŭ, că nu numaĭ dupĕ acéstă próstă pîră a ţiganilorŭ, carĭ o tăgăduescŭ acum, l-aŭ prădatŭ cu 20 galbenĭ împĕrătescĭ şi se află păgubaşŭ, ci de vreme că nicĭ la ţiganĭ, nicĭ la căpitanŭ vre-unŭ semnŭ din paguba păgubaşilorŭ nu s'aŭ găsitŭ, nicĭ alta deosebită dovédă la mijlocŭ nu este, de la judecată se găsesce cu cale, prin luminată porunca Mărieĭ tale să se aducă acelŭ Dinŭ biv. polcovnicŭ, ca orĭ să dovedéscă pe numiţiĭ ţiganĭ de hoţĭ şi pre căpitanŭ de gazdă, ca să se împlinéscă şi paguba păgubaşuluĭ, să li se facă şi vinovaţilorŭ pedépsă, séŭ neputêndu-ĭ dovedi de vinovaţĭ, să dée galbeniĭ luĭ Dumitru polcovniculŭ, cu ostenéla lorŭ plătindu-ĭ, în cât şi cheltuiala ce i-aŭ pricinuitŭ până a se îndrepta; iară hotărîrea cea de sĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1793, Martie 22.

Dumitrache Clucerŭ, Iónŭ Pahar., Teodorache biv. vel Sluj., Iordanŭ Gram., Toma Spătarachi, Şerbanŭ Andronescu.

Cond. XXIV, Fila 40.

1. Eacă actulŭ relativŭ:

Anaforaoa D-luĭ vel Spătarŭ de pricina unuĭ Ovanes, arménŭ, ca să se bată şi să dée şi tal. 20.

Io Alecs. Constan. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Spăt. pe acestŭ Ovanes să-lŭ certĭ cu bătaie la falangă pentru mincinósa jalbă şi defăimare ce aŭ făcutŭ Boerilor Domnieĭ mele, care nu este suferită şi să împlinéscă şi aceĭ tal. douĕ-decĭ. — 1794, Ianuar. 10.

Vel Logf.

Pré Inălţate Dómne,

Acéstă pricină nu este precum se jăluesce numitulŭ jăluitorŭ, ci este într'acestaşĭ chipŭ, că unŭ Manciu, logofeţelŭ, dându-şĭ casa cu chirie la unŭ

Eacă încă o serie de acte relative la proprietate. Dămŭ unŭ hrisovŭ de întărire a unei vêndări de case în Bucurescĭ. Aci se va vedé, că la 1796 Enache Văcărescu nu mai e Spătarŭ ci mare Banŭ.

Dămŭ în notă şi unŭ altŭ actŭ relativŭ la *protimisis*. [1]

Manuc Arménŭ, din prigonirile ce ar fi avutŭ între dênşiĭ, eraŭ învrăjbiţĭ şi într'o ḑi unde se prigonea acestŭ Manciu cu nevasta chiriaşuluĭ Manuc, aflându-se şi acestŭ jăluitorŭ acolo, aŭ săritŭ asupra numituluĭ Manciu şi bătêndu-lŭ fórte rĕŭ i-aŭ spartŭ capulŭ şi i-aŭ făcutŭ şi alte, şi viindŭ la judecata departamentuluĭ spătărieĭ, s'aŭ cercetatŭ acéstă pricină, întêiŭ de Dumnéluĭ boerulŭ judecătorŭ, ce este orânduitŭ, şi vĕḑêndŭ pre numitulŭ Manciu bătutŭ fórte rĕŭ, fără vre-o vină, aŭ găsitŭ cu cale, ca să se certe acestŭ jăluitorŭ cu bătaie, şi să plătéscă la doftorŭ să vindece pre Manciu, de vreme ce nicĭ elŭ, nicĭ o prigonire nu avusese maĭ nainte, nicĭ chiriaşŭ nu era, nicĭ trébă avea într'acéstă casă, ci numaĭ din sineşĭ ca unŭ zurbagiŭ, s'aŭ invitatŭ de aŭ făcutŭ bătaie, şi însuşĭ D-luĭ Stolniculŭ Alecsandru judecătorŭ aŭ chiămatŭ pe Ţerahulŭ de la Colţa, şi l-aŭ tocmitŭ de faţă cu dênşiĭ tal. 20 ca să vindece pre Manciu logofĕtulŭ, pe care judecată şi nemulţămindu-se jăluitorulŭ aŭ eşitŭ şi înaintea mea, şi vĕḑêndŭ că cu cale aŭ judecatŭ, D-luĭ Stolniculŭ Alecsandru Grecénu, amŭ întăritŭ şi amŭ hotărîtŭ şi eŭ, ca să plătéscă numitulŭ arménŭ jăluitorŭ tal. 20 la Ţerahŭ ca să vindece pe Manciulŭ, pe care l-aŭ doftoritŭ, şi-şĭ cere plata, şi într'acestaşĭ chipŭ curge acéstă pricină, şi nicĭ până acum, nicĭ baniĭ Ţerahuluĭ nu i-aŭ plătitŭ, nicĭ s'aŭ bătutŭ dupĕ hotărîrea judecăţeĭ, iar nu că s'a cerutŭ séŭ se cerŭ aceştĭ baniĭ *geremea*, şi de vreme ce aŭ jăluitŭ minciunĭ, maĭ vêrtosŭ pentru geremea, care una ca acésta nicĭ odată nu *mi-aŭ fostŭ suferită, şi sunt celŭ maĭ mare vrăjmaşŭ asupra acelora ce obicĭnuescŭ a lua geremele din tótă ţéra, mĕ rogŭ Mărieĭ tale să fie lumĭnată porunca Mărieĭ tale, să se facă de către Măria ta drosebită pedépsă, ca să fie pildă şi altora a nu maĭ jălui minciunĭ, şi a necinsti boeriĭ Mărieĭ tale, fără a fi vinovaţĭ;* iar hotărîrea cea de sĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Ianuar. 9.

Cond. XXV, fil. Prea plecată slugă, *Ianache vel Spătarŭ.*

1. *Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd.*

S'aŭ cetitŭ înaintea Domnieĭ mele acéstă anafora a d-luĭ vel Logf. şi amŭ găsitŭ cu cale urmarea d-luĭ spre a lua adecă Medelnicerulŭ în zaptulŭ séŭ moşia cea vêndută şi a se da baniĭ la epitropie, ca să nu se pretendiriséscă de pîrîtulŭ dupĕ ce va veni, vre-o dobêndă de banĭ; pentru care poruncimŭ d-vóstră ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ, să urmaţĭ cu darea zapisuluĭ, şi să daţĭ mână de ajutorŭ medelniceruluĭ a face zapt moşia, iară pîrîtulŭ când va veni de va avea alte îndreptări va da jalbă Domnieĭ mele, şi de vomŭ cunósce că face trebuinţă şi de altă cercetare, se va orândui. — 1793 Martie 20.

Cod. 24. Fil. 35. *Procit. vel Logf.*

Pré Înălţate Dómne

Dumnéluĭ biv. vel Med. Dumitrache aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, ḑicêndŭ că lângă o parte de moşie ce are d-luĭ la Bălţaţĭ în sud. Teleormanŭ, cumpĕrândŭ

Vênḑare de case. Cinstituluĭ şi credinciosŭ boeruluĭ Domnieĭ mele Dumitraşco Racoviţă biv. vel Banŭ, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni casele ce le-aŭ cumpĕratŭ D-luĭ acum de la Pahar. Hagi Mosculŭ de aicĭ din Bucurescĭ, din mahalaoa Zlătarilorŭ, cu totŭ locul şi cu tóte cuprinsurile, dupĕ cum se cuprinde în zapisulŭ celŭ de vênḑare, care caso şi Paharniculŭ Hagi Moscu le-aŭ cumpĕratŭ totŭ acum de la Dumnéluĭ Vorniculŭ Ioniţă Damaris, ce le-aŭ avutŭ şi Vorniculŭ rĕmase clironomie de la părintele sĕŭ Niculache Păhar., şi tocmindŭ Vorniculŭ acestea case prin zapisŭ cu învoială, maĭ întêiŭ cu Pahar. Hagi Moscu, şi fiindŭ şi Dumnéluĭ Banulŭ vecinŭ de alăturea, avea protimis dupĕ pravilă şi dupĕ obiceiulŭ pământuluĭ, ca de la vênḑarea d'întêiŭ să le iée Dumnéluĭ, la care s'aŭ şi arĕtatŭ muşteriŭ, şi aŭ făcutŭ multă silinţă ca să facă banĭ, dar până la sorocŭ nu i-aŭ pututŭ face, fiindŭ sumă multă (care la acésta şi însuşĭ Domnia mea suntemŭ pliroforisiţĭ, şi o scim adevĕratŭ), iară Vorniculŭ Ioniţă vênḑĕtorulŭ neputêndŭ maĭ îngădui, le-aŭ datŭ Pahar. Hagi Moscu,

---

unŭ Stanŭ Sêrbulŭ de la Ruşi-de-Vede totŭ dintr'acelŭ judeţŭ câţĭ-va stânjeni de moşie de la moşneniĭ de acolo, şi nedându-ĭ scire, ca unuĭ vecinŭ, îndată ce aŭ aflatŭ de vênḑare aŭ pornitŭ jalbă, atâtŭ la Divanulŭ ţĕriĭ în vremea nemţilorŭ, cât şi la Măria sa Mihaiŭ Suţulŭ, cerêndŭ *protimisisŭ* de rĕscumpĕrătóre, ca unŭ vecinŭ de alăturea, şi fiindŭ orânduitŭ la d-lorŭ ispravniciĭ judeţuluĭ spre cercetare, dupĕ orânduială, s'aŭ judecatŭ şi s'aŭ făcutŭ şi carte de judecată dându-ĭ dreptate, şi pîrîtulŭ ne rĕmăindŭ odihnitŭ, li s'aŭ pusŭ sorocŭ a veni la Bucurescĭ, şi ne viindŭ nicĭ la acestŭ sorocŭ, nicĭ la altulŭ ce în urmă i s'aŭ pusŭ, ci fără de a-şĭ lăsa vechilŭ să respunḑă la judecată, ḑice că s'ar fi dusŭ la Agealîcŭ şi cere dreptate; acéstă jalbă orânduindu-se la mine ca să cercetezŭ, vĕḑêndŭ şi sineturile ce are să arĕtŭ Mărieĭ tale cu anafora; dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, următorŭ fiindŭ a intra în cercetarea pricineĭ, şi a-mĭ arĕta cartea de judecată ce i s'aŭ datŭ de către ispravniciĭ judeţuluĭ cu lét 1792 Maiŭ, iscălită fiindŭ de armaşŭ Iordache Rusetŭ şi de d-luĭ slujerŭ Ştefanŭ Grecénu, ce aŭ fostŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, pe care cetindu-o se vĕḑu că pentru 84 stânjenĭ, aŭ arĕtatŭ zapisŭ de cumpĕrătóre de la moşneniĭ ot Bălţaţiĭ cu lét 1790 Decembre 11, prin tocmélă, stânjenulŭ câte tal. 1 şi nicĭ însuşĭ cumpĕrătorulŭ nu a tăgăduitŭ că se vecinesce cu altă moşie a D-luĭ Medelniceruluĭ, fără numaĭ şi Medelnicerulŭ ar fi cumpĕrătorŭ, şi că pîrîtulŭ are móră ce o ţine şi acum cu stăpânire maĭ veche decât cumpĕrătórea Medelniceruluĭ, care stăpânire a moreĭ fiindŭ în arendă, n'aŭ fostŭ nicĭ unŭ temeiŭ, iară cumpĕrătórea Medelniceruluĭ fiindŭ cu optŭ anĭ maĭ înainte 'ĭ dă dreptate a întórce banĭ să iée aceĭ 84 stânjenĭ; aŭ maĭ făcutŭ cerere D-luĭ Medelnicerŭ prin vechilulŭ sĕŭ, totŭ la D-lorŭ ispravnicĭ, şi pentru partea uneĭ Ióne cu fetele eĭ, ce o are într'acéstă moşie Bălţaţiĭ, ḑicêndŭ că ar fi cumpĕrat-o prin taină; dar acésta tăgăduindŭ, pîrîşulŭ aŭ arĕtatŭ că o are zălogŭ dreptŭ tal. 90; cerêndu-i-se zapisulŭ să se vĕḑă, aŭ ḑisŭ că n'are zapisŭ, fără numaĭ o carte de judecată ce o aŭ acele femeĭ pentru acéstă moşie; amŭ primitŭ amanetulŭ spre încredinţare, ci pentru cea vêndută arĕtă în cartea D-lorŭ de judecată că zapisulŭ vênḑăreĭ se află la condicarulŭ judeţuluĭ, până 'şĭ va primi pîrîtulŭ banĭ, ca să se scrie în dosŭ, că şĭ-aŭ primitŭ banĭ, şi

apoĭ maĭ în urmă însuşĭ Paharniculŭ Hagi Moscu de bună voia sa aŭ primitŭ şi le-aŭ vêndutŭ Dumnéluĭ Banuluĭ, totŭ cu acelŭ preţŭ ce le-aŭ cumpĕratŭ şi elŭ, adică în tal. şése-spre-ḑece miĭ, dându Paharniculŭ Dumnéluĭ Banuluĭ şi zapisŭ de vênḑare dupĕ obiceiŭ, şi viindŭ Dumnéluĭ Banulŭ şi înaintea Domnieĭ mele, ceru întărire şi de la Domnia mea la acéstă cumpĕrătére; decĭ Domnia mea cercetându pricina, vĕḑumŭ atâtŭ zapisulŭ Vorniculuĭ, cu care vênduse maĭântêiŭ Paharniculuĭ Hagi Moscu, cât şi zapisulŭ Paharniculuĭ Hagi Moscu, cu care maĭ în urmă aŭ vêndutŭ Dumnéluĭ Banuluĭ, şi vĕḑêndŭ şi Domnia mea, *că vênzarea numituluĭ Paharnicŭ este bună, şi fără de nicĭ unŭ felŭ de altă pricină, séŭ cu vre-o silă de judecată, séŭ de vre-o altă nevoie, ci numaĭ vênḑare bună cu voia sa,* dupĕ cum şi însuşĭ în zapisulŭ sĕŭ arétă, pentru aceea dară amŭ întăritŭ şi amŭ hotărîtŭ şi Domnia mea printr'acestŭ hrisovŭ alŭ Domnieĭ mele, ca să aibă Dumnéluĭ Banulŭ a ţinea şi a stăpâni acestea case cu totŭ cuprinsulŭ lorŭ, dupĕ cum maĭ pe largŭ se arétă într'amêndouĕ zapisele, cu bună pace şi cu desĕvêrşită stăpânire, ca unŭ bunŭ

---

pentru zălogire, să dée D-luĭ Medelnicerŭ baniĭ zălogireĭ, şi să ţie D-luĭ zălogŭ partea femeilorŭ până vorŭ da baniĭ şi să-şĭ iée moşia, ca să nu facă vre-unŭ vicleşugŭ a o cumpĕra iarăşĭ prin taină; îmĭ maĭ arétă şi jalbă ce aŭ datŭ la Măria sa Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, că la soroculŭ celŭ pusŭ de ispravnicĭ n'aŭ urmatŭ a veni, şi se orânduesce unŭ Vladŭ Paharniculu cu porunca Mărieĭ sale îndoitŭ supt pecete ca să-lŭ aducă, şi atuncĭ maĭ punêndu-şĭ şi altŭ sorocŭ, în locŭ de a veni la Bucurescĭ, séŭ a-şĭ lăsa vechilŭ s'aŭ dusŭ la Agélâcŭ, de unde cu vreme îndelungată are a se întórce; decĭ din cele scrise se vede că D-luĭ Medelnicerulŭ are dreptate, şi căcĭ pentru că pîrîtulŭ l-aŭ îndelungatŭ cu soróce viclene până şi-aŭ apucatŭ pasulŭ de s'aŭ dusŭ la Agélâcŭ, dreptatea nu îndatoresce pe Medelnicerulŭ a-lŭ aştepta, ce găsescŭ cu cale, ca pentru cumpĕrătóre să dée D-luĭ Medelnicerŭ baniĭ aicĭ la epitropia obştieĭ să stée în păstrare pecetluiţĭ până va veni pîrîtulŭ să-şĭ iée, ca să nu găséscă în urmă pricină a pretenderisi, orĭ dobândă la banĭ séŭ venitulŭ moşieĭ, şi cu luminată porunca Mărieĭ tale, i cu adeverinţa D-lorŭ cinstiţilorŭ epistaţĭ aĭ Epitropieĭ de primirea banilorŭ, să-ĭ dée D-lorŭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ zapisulŭ vênḑăreĭ ce arétă că este la condica judeţuluĭ, adeverindu-lŭ în dosŭ D-lorŭ ispravnicĭ că aŭ rĕspunsŭ baniĭ la Epitropia obştieĭ până va veni pîrîtulŭ să-şĭ iée, şi are să-şĭ stăpânéscă moşia, iar zălogirea de vreme ce nu este zapisŭ la mijlocŭ, ci numaĭ sinetŭ, dupĕ care nu ese înţelegere de aşeḑĕmêntulŭ zălogireĭ în ce chipŭ este, şi maĭ vêrtosŭ că zălogire fiindŭ nu vatămă, îngăduiala va rĕmâne până va veni pîrîtulŭ, ca atuncĭ înaintea D-lorŭ ispravnicilorŭ, să se sĕvêrşéscă şi aceea ca urmare, dupĕ judecata ispravnicéscă, de vreme ce următorŭ n'aŭ fostŭ a veni la judecată, dupĕ douĕ soróce ce s'aŭ pusŭ, ci încă s'aŭ sculatŭ de s'aŭ dusŭ la locŭ depărtatŭ fără de a-şĭ lăsa vechilŭ; părerea mea într'acestŭ chipŭ este, iar hotărîrea cea de sĕvârşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1793, Mart. 15.

Al Mărieĭ tale prea plecată slugă, *Costan. Ghica vel Logof.*

Cod. XXIV, fila 86.

acaretŭ alŭ Dumnéluĭ, ce aŭ cumpĕratŭ, şi ca unŭ stăpânŭ ce va vrea să facă cu dênsele nebântuitŭ şi nesupĕratŭ de nimenea ; şi mărturiĭ amŭ pusŭ Domnia mea pe prea iubiţiĭ fiĭ aĭ Domnieĭ mele : Costandinŭ Vvd. Dumitraşco Vvd. Nicolae Vvd. Gheorghe Vvd. şi pe toţĭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ veliţĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Ienache Văcărescu, vel Banŭ. Nicolae Filipescu, vel Vorn. de ţéra de susŭ. Dumitrache, (?) vel Spăt. Radu Golesculŭ, vel Vorn. de ţéra de josŭ. Scarlatŭ Ghica, vel Vist. Costandinŭ Filipescu, vel Log. de ţéra de susŭ. Costandinŭ Ştirbeiŭ, vel Vorn. Ioniţă Damaris, vel Vorn. Isacŭ Raletŭ, vel Log. de ţéra de josŭ. Ioniţă Florescu, [1] vel Vorn. alŭ politieĭ. Lucache, vel Postelnicŭ. Antonie, vel Comis. Gligorie Ghica, vel Clucerŭ. Costandinŭ Cantacuzino, vel Pahar. şi ispravnicŭ Costandinŭ Filipescu, vel Log. de ţéra de susŭ ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta întru alŭ patrulea anŭ dintru ântĕia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la lĕt 1796, Iunie 24 de Chiriţă Logf. de Divanŭ.

Cond. XXVI, pag. 286.

O vêndare de moşie şi diverse proprietăţĭ ale luĭ Alexandru Ipsilante se face în 1794 Febr. din ordinulŭ Divanuluĭ turcescŭ :

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ

Staroste de negustorĭ, fiind-că Domnia sa fratele Alexandru, *urmândŭ împĕrătescilorŭ porunci*, aŭ cerutŭ şi ne-aŭ rugatŭ, şi însuşĭ ca să se vêndă cu mezatŭ acestea moşiĭ şi acareturĭ, ce pe nume sunt aicĭ în ţĕră, care maĭ josŭ se vorŭ numi, şi poruncimŭ Domnia mea, ca dupĕ primirea Domnesculuĭ nostru pitacŭ să urmezĭ a le face mezatŭ dupĕ obiceiŭ în patru-ţecĭ ţile de rêndŭ, a însciinţa tuturorŭ, începêndŭ a fieş-căruia strigare de la suma preţuluĭ ce sunt însemnate maĭ josŭ, şi la împlinirea soroculuĭ de patru-ţecĭ de ţile obicĭnuite ale mezatuluĭ, să arĕţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ suma preţuluĭ celŭ de pe urmă care va eşi fieş-care dintr'acestea moşiĭ şi acareturĭ, ca să ieĭ poruncă de urmare. — 1794, Febr. 18.

Talerĭ	
200	O moşie în sud. Prahova ce să ţice Gogo, stânjenĭ 636 $^1/_2$, are o móră cu douĕ róte, are şi altŭ locŭ de móră, moşia este maĭ încóce de Ploescĭ.
15.500	Treĭ-spre-ţece şi jumĕtate munţĭ în sud. Prahova cu căşărie de lucréză caşcavalŭ, şi cu a patra parte din satulŭ Comarnicŭ.
1.400	Douĕ părţĭ iară din satulŭ Comarnicŭ, şi maĭ rĕmâne numaĭ a patra parte din Comarnicŭ ce să stăpânesce de M-rea Colţeĭ.
1.400	O moşie Manasia din sud. Ialomiţa, aprópe de Urzicenĭ, stânjenĭ 606 ; treĭ-ţecĭ şi douĕ pogóne şi jumĕtate vie la Sărata, sud. Buzĕŭ.

1. Acesta succedă în demnitatea cea nouă de Vornicŭ alŭ politieĭ, luĭ Fălcoianu.

900 Alte un-spre-ḑece pogóne de vie la Sărata, sud. Buzĕŭ, carĭ se facŭ pogóne 43 $^1/_2$.

Altă vie nelucrată aprópe de cea-laltă, pogóne patru-ḑecĭ şi douĕ şi jumĕtate, din carĭ acestea s'aŭ lucratŭ şi daŭ rodŭ.

Cod. XXIII, fila 207.

Familia Cantacuzinŭ urmăresce mereŭ, prin justiţia luĭ Alexandru Moruzi, restituirea averilorŭ nemişcătóre ce li-a fostŭ sequestratŭ şi luatŭ Mavrogheni Vodă, ca trădătorĭ de patrie, fiindŭ emigraţĭ dintre eĭ la Austriacĭ. Eacă:

Hrisovulŭ boerilorŭ Cantacuzinescĭĭ pentru moşiile şi acareturile ce eraŭ închinate la Zoodohu-pighi.

Dat-amŭ Domneseulŭ nostru hrisovŭ credinciosŭ boerilorŭ Domnieĭ mele Costandinŭ biv. vel Serd. Iordache biv. vel Serd. fraţiĭ Măgurenĭ, ca să aibă a ţinea şi a stăpâni cu bună pace tóte moşiile, viile şi acareturile carĭ maĭ josŭ se arétă anume, adică a treia parte din moşia Măgurenĭ din sud. Prahova, i jumĕtate din moşia Florescĭ sud. Prahova, i jumĕtate din moşia Dâmbulŭ ce-ĭ ḑice şi moşia Buda sud. Prahova, i moşia Edera sud. Prahova, o móră cu douĕ róte în apa Prahova, ţiganĭ de vatră, una mie stânjenĭ moşie la Sărata sud. Buzĕŭ, treĭ-ḑecĭ şi treĭ pogóne vie cu case în sud. Buzĕŭ, o moşie ce se numesce Marginea de zestre a soţieĭ Serd. Costandinŭ, jumĕtate moşia Brăgărésca ot sud. Saac, şépte pogóne vie în Délulŭ Bozienilorŭ ot sud. Saac, jumĕtate din moşia Valea-Lungă ot sud. Dâmb. pentru că la Domnia mea aŭ datŭ jalbă maĭ susŭ numiţiĭ boerĭ cum-că acestea moşiĭ, viĭ şi acareturĭ aŭ fostŭ şi sunt bune şi drepte ale Dumnélorŭ strămoşescĭ şi părintescĭ, cum şi zestre ale soţiilorŭ Dumnélorŭ, pre carĭ le-aŭ şi stăpânitŭ cu bună pace până în răsmirăţa acésta din urmă, în Domnia luĭ Mavrogheni, când atuncĭ ne maĭ putêndŭ suferi silniciile şi nevoile ce pătiméŭ de la Mavrogheni, aŭ fostŭ siliţĭ de mare nevoĭe a se depărta din patrie-şĭ în ţeră strĕină, care depărtare a Dumnélorŭ ponosluind-o Mavrogheni în nume de hainăcŭ fără de nicĭ o vină, le-aŭ luatŭ tóte acestea moşiĭ, viĭ şi acareturĭ, i ţiganiĭ ce le avea aicĭ în ţeră, şi le-aŭ închinatŭ danie la biserica ot Zoodohpighi, ḑicêndŭ boeriĭ Măgurenĭ, că de vreme ce acestea moşiĭ, viĭ şi acareturĭ, nicĭ le-aŭ vêndutŭ pe banĭ luĭ Mavrogheni, nicĭ le-aŭ datŭ pe cinurĭ de boerie, nicĭ aŭ fostŭ datorĭ luĭ Mavrogheni, séŭ visterieĭ ţĕreĭ vre-unŭ banŭ, să nu se isteriséscă de dreptele Dumnélorŭ acareturĭ părintescĭ şi zestrele a soţiilorŭ Dumnélorŭ; a cărora jalbă dupĕ prea înaltă porunca Impĕrătéscă ce ne-aŭ fostŭ venitŭ pentru pricina moşiilorŭ şi acareturilorŭ ce în feluri de priciniĭ s'aŭ luatŭ şi s'aŭ stăpânitŭ de Mavrogheni, ca să cercetămŭ pentru tóte cu amĕruntŭ, amŭ orânduitŭ cu Domneseulŭ nostru pitacŭ pe prea sfinţia sa părintele Metropolitŭ şi pe toţĭ Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boeriĭ

Divanuluĭ Domnieĭ mele Halea şi Mazilii ca să facă cercetare cu tótă scumpĕtatea şi băgare de sémă, să dovedéscă întru adevĕrŭ pricina cu care li s'aŭ luatŭ acestea acareturĭ şi să ne aréte, de unde ne-aŭ venitŭ anafora, scrisă de la Iulie 29, lét 1793, cu iscăliturile părinţilorŭ arhiereĭ şi a tuturorŭ Dumnélorŭ boerilorŭ întru care scrie că înfăţişându la judecată pe numiţiĭ boerĭ Măgurenĭ cu Dionisie epitropulŭ Zoodoh-pighi unde Mavrogheni aŭ fostŭ afierositŭ acestea moşiĭ şi acareturĭ, aŭ cerutŭ de la numitulŭ epitropŭ rĕspunsulŭ împotriva ce are a da la jalba Măgurenilorŭ, şi altŭ rĕspunsŭ şi altă provlimă n'aŭ avutŭ, fără de numaĭ aŭ arĕtatŭ cartea a luĭ Mavrogheni, în care scrie că pentru căcĭ aŭ lipsitŭ Măgureniĭ din patria-şĭ pribegindŭ în ţéră strĕină numindu-ĭ hainĭ, aŭ făcutŭ lucrurile şi averile lorŭ Domnescĭ, şi le-aŭ afierositŭ tóte la biserica de acolo de la Zoodoh-pighi, care acésta carte aŭ ḑisŭ numitulŭ Dionisie că i s'aŭ datŭ de Mavrogheni la mânile luĭ, iar maĭ multŭ nu scie, iar pentru ponosluirea ce li se face printr'acea carte de hainĭ, tótă obştea partea bisericéscă şi mirenéscă cu o gură ne mărturisescŭ prin numita anafora, că cea adevĕrată şi dréptă pricină a lipsireĭ şi a depărtăreĭ Dumnélorŭ din patrie-şĭ aŭ fostŭ sîlniciile şi prăḑile luĭ Mavrogheni, de carĭ îngroziţĭ fiindŭ şi ne maĭ putêndu-le suferi aŭ fostŭ de mare nevoïe a se depărta ca să scape de primejdie, şi aŭ cerutŭ dĕ la Domnia mea numiţiĭ boerĭ Măgurenĭ milă şi milostivirea aceea-ce s'aŭ învrednicitŭ ţéra a câştiga dupĕ încheerea păceĭ, din bunătăţile şi nemărginitele milostiviriĭ ale prea puterniculuĭ nostru Impĕratŭ, care prin luminatŭ şi vrednicŭ de închinăciune Hatişerifŭ Impĕrătescŭ li s'aŭ vestitŭ spre a se întórce toţĭ ceĭ risipiţĭ şi împrăştiaţĭ la pămênturile sale, şi spre a fi toţĭ ertaţĭ de greşalele vremeĭ rĕsboiuluĭ; decĭ de vreme ce prin amĕruntă cercetare s'aŭ doveditŭ, că acestea moşiĭ şi acareturĭ nicĭ vêndute aŭ fostŭ, nicĭ amanetŭ, nicĭ date pentru cinurĭ de boerii, nicĭ datorĭ aŭ fostŭ Visterieĭ ţĕreĭ vre-unŭ banŭ, ci numaĭ pentru căcĭ s'aŭ fostŭ trasŭ atuncĭ din ţéră, din adevĕrată pricină a sîlniciilorŭ luĭ Mavrogheni, a cărorŭ strămutare şi împrăştiere fiind-că prea puterniculŭ nostru Impĕratŭ (Domnulŭ Dumneḑeŭ să-ĭ îmmulţéscă puterea şi biruinţa) din firésca milostivire, de obşte la toţĭ aŭ ertatŭ, dupĕ care înaltă poruncă sunt şi Dumnélorŭ ertaţĭ; iată déră dupĕ puterea prea înalteĭ poruncĭ, care ni s'aŭ datŭ spre a cerceta celea adevĕrate pricinĭ ale acestorŭ felŭ de acareturĭ, şi spre a da Domnescile nóstre hrisóve celorŭ ce li se cuvine de a li se întórce lucrurile ce li s'aŭ luatŭ, ca să şi le stăpânéscă, dămŭ la mânile numiţilorŭ boerĭ Măgurenĭ Domnesculŭ nostru acesta hrisovŭ cu care să aibă a stăpâni tóte acestea moşii, vii, acareturĭ şi lucrurĭ mişcătóre şi nemişcătóre cu bună pace, ca să se róge pururea luĭ Dumneḑeŭ pentru scumpă viéţa prea puterniculuĭ nostru Impĕratŭ, şi să păzéscă şi de acum înainte drépta credinţă şi supunere către stăpânirea Impĕrăţieĭ sale (care harŭ să şi hărăzesce acestŭ felŭ de milostivire supuşilorŭ sĕĭ) şi către Domniĭ şi oblăduitoriĭ ţĕreĭ acesteia, şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu Domnésca nóstră iscălitură şi pecete,

şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd. Dumitraşco Vvd. Nicolae Vvd. martorĭ fiindŭ şi Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele Nicolae Brâncovénu, vel Vist. Dumitraşco Racoviţă, vel Banŭ. Ienache Văcărescu, vel Spăt. Ienache Moruzi, vel Vorn. de ţéra de susŭ. Manolache Brâncovénu, vel Vorn. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu, vel Vorn. Nicolae Filipescu, vel Vorn. Costache Ghica, vel Log. de ţéra de susŭ. Scarlatŭ Ghica, vel Log. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerlău, vel Hatm. Dimitrie Manulŭ, vel Post. Isac Ralet, vel Clucerŭ, Dimitrie Schina, vel Comis. Nicolae Racoviţă, vel Pahar. Iordache Palada, vel Stol. şi ispravniculŭ Scarlatŭ Ghica, vel Logof. scriindu-se hrisovulŭ acesta aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ la lét 1793, Sept. 14, de Gheorghe Logofĕtŭ za Taină.

Cond. XXVI. pag. 145.

Dămŭ aci unŭ documentŭ care se referă la moralitatea publică precum o înţelegéŭ strămoşiĭ noştriĭ, de la finea secolului trecutŭ.

Documentulŭ este din 1794. Elŭ ne arétă cum unŭ clăcaşŭ ţĕranŭ şĭ-a permisŭ *să-ĭ placă o domnişóră fată de boerănaşŭ* şi a cerut-o de la părinţiĭ eĭ întru însoţire. Aceştia refuzând-o, elŭ a răpit-o, dupĕ deprinderea străbună romană, de când cu răpitulŭ Sabinelorŭ. Fata desonorată a primitŭ să *i se plătéscă desonórea cu tot avutulŭ ţĕranuluĭ şi alŭ ţĕranilorŭ carĭ aŭ ajutatŭ pe răpitorŭ la actulŭ răpireĭ*, decât să se mărite dupĕ unŭ opincarŭ. Fórte curióse sunt considerantele justiţieĭ aduse în anaforaoa către Domnitorŭ. Iată acestŭ documentŭ:

Pricina uneĭ Uţa feteĭ ce aŭ hrăpit-o unŭ Dragomirŭ cu 4 tovarăşĭ aĭ luĭ, şi i-aŭ stricatŭ fecioria.

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voiv. i gpd. Zem. Vlahs.

Poruncimŭ Domnia mea, D-ta Epistatule alŭ Armăşieĭ, şi pe hrăpitorulŭ acesta şi pe ajutoriĭ luĭ să-ĭ aibĭ la puşcărie în butucĭ, până se va aduce şi acelŭ popă, la care orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele să mérgă să-lŭ ridice, să-lŭ aducă în cercetarea judecăţeĭ, şi aşa să ne faceţĭ Dumnévóstră boerilorŭ judecătorĭ anafora pentru toţĭ de împreună vinovaţiĭ, câţĭ sunt în fapta acésta. şi aşa vomŭ face hotărîrea. — 1794, Dechem. 15.

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că la închisórea puşcărieĭ se află un vinovatŭ anume Dragomirŭ Holteiu (ce se poroclesce Inimă rea) sin Micului ot. satului Pucheni sud. Dâmboviţa, care aŭ răpitŭ şi aŭ silitŭ pe o fată fecióră anume Uţa, fata Marieĭ vĕduva; aşişderea se maĭ află cu dênsulŭ şi alţĭ liude 4 holteĭ anume

Radu sin Radu Rogojină, Ioniţă sin Istrate, i Lepădatu sin Stanŭ, şi Stanŭ sin Petre ot. Valea Scheilorŭ sud. Saac, carĭ aŭ fostŭ hrăpitoruluĭ întru ajutorŭ la sĕvârşirea aceĭ fapte, şi dupĕ jalba mumeĭ feteĭ, fiindŭ rânduită la Dumnéluĭ vel Spăt. aŭ trimisŭ la aceştia de i-aŭ adunatŭ şi i-aŭ datŭ la inchisórea puşcărieĭ, cărora făcêndu-li se cercetare cu amăruntulŭ, întâiŭ se cam apĕra, atât hrăpitorulŭ Dragomirŭ cât şi ajutoriĭ sĕĭ, silindu-se a-şĭ micşora vina, iară maĭ la urmă strâmtorându-ĭ judecata prin maĭ cu deamăruntulŭ cercetare, nu maĭ putură tăgădui, ci de a lorŭ bună voĭe, şi de faţă cu pătimaşa fétă se mărturisiră, cumcă numitulŭ hrăpitorŭ Dragomirŭ, fiindŭ vecinŭ de alăturea cu casa numiteĭ mumeĭ feteĭ, la satulŭ Puchenĭ, şi avândŭ elŭ vie pe valea Scheilorŭ în sud. Saac, la 8 ale trecutuluĭ Octombre, aŭ mersŭ să-şĭ culégă via, şi destăinuindu-se către aceştĭ liude 4, cumcă Uţa fata ĭĭ este dragă şi muma sa nu va să i-o dée de soţie, i-aŭ rugatŭ să mérgă împreună cu dênsulŭ, să-ĭ fie întru ajutoriu la hrăpirea eĭ, sigurifsindu-ĭ prin zapisŭ, că orĭ-ce se va întâmpla în urmă să aibă a trage numaĭ elŭ singurŭ; aşa dară fără de altă grijă (ne maĭ socotindŭ că întocmelile celea ce se facŭ spre fapte urite şi fără de lege nu se ţinŭ în sémă), s'aŭ gătitŭ cu toţĭ şi într'o Sâmbătă séra către Duminică împărţindŭ armele Raduluĭ Rogojină, aŭ luatŭ Stanŭ argatulŭ o puşcă, i Radu Rogojină unŭ pistolŭ, i Lepădatu uuŭ pistolŭ şi douĕ cuţite măcelărescĭ şi plecândŭ din via hrăpitoruluĭ Dragomirŭ, însă patru într'unŭ carŭ alŭ hrăpitoruluĭ iară Radu Rogojină pe calulŭ sĕŭ, şi trecêndŭ din judeţulŭ Săcuienilorŭ peste judeţulŭ Prahova, dupĕ ce aŭ intratŭ în judeţulŭ Dâmboviţeĭ şi s'aŭ apropiatŭ Duminică séra de casa mumeĭ feteĭ, aŭ trimisŭ hrăpitorulŭ pe Radulŭ Rogojină înainte, avêndŭ cunoşcinţă cu mama feteĭ şi cu fata, ca să se aréte cu chipŭ de călĕtorŭ şi să găzduiascâ la dânsele până vorŭ sosi şi eĭ cu carulŭ, ca să mijlocéscă să scótă la vreme pe fată din casă; acésta urmând-o Radulŭ, dupĕ ce aŭ ajunsŭ la casa numiteĭ vĕduve cu chipŭ de călĕtorŭ, şi aŭ mâncatŭ séra cu dênsele, elŭ s'aŭ culcatŭ afară pe prispa caseĭ, iară pe la treĭ césurĭ de nópte apropiindu-se hrăpitorulŭ împreună cu ceĭ-l-alţĭ liude 3, aŭ lăsatŭ carulŭ cu boĭ într'o pădure, departe de casă ca de o alergătură de calŭ, şi pe josŭ câte patru s'aŭ dusŭ de aŭ găsitŭ pe Radulŭ pe prispă, pe carele deşteptându-lŭ din somnŭ, eĭ s'aŭ datŭ într'o latură, iară Radulŭ strigându pe fată să-ĭ scóţă o cofă cu apă să bée, dupĕ ce aŭ eşitŭ fata cu cofa în uşă, Radu aŭ pusŭ mâna pe dênsa, când năvălind şi Dragomir răpitorulŭ şi vrêndŭ să o tragă pe uşă afară fata aŭ începutŭ a ţipa şi s'aŭ trasŭ în tinda caseĭ, iară eĭ amêndoĭ trântind-o josŭ, maĭ întâiŭ aŭ legat-o cu mânile îndărăptŭ şi apoĭ cu un peşchirŭ la gură ca să nu ţipe, în care vreme ţipându şi mumă-sa în casă, aŭ intratŭ la dânsa celŭ numitŭ Lepădatu şi aŭ începutŭ a o bate pe mama feteĭ cu plăselele cuţituluĭ, încât aŭ şi rănit-o la o mână; atuncĭ într'acea furie aŭ scosŭ şi Dragomir cu Radu pe numita fată şi legată puind-o pe calulŭ Raduluĭ eşi şi Lepădatu din casă, şi puindŭ veriga mumĕ-si la uşă, s'aŭ luat dupĕ dênşiĭ până ce aŭ dusŭ

pe fată la carŭ în pădure în care mergere ţipândŭ fata aŭ şi lovit-o Dragomirŭ cu unŭ lemnŭ de i-aŭ spartŭ capulŭ, apoĭ puind-o în carŭ cu sila şi învelind-o cu nisce ipângele, aŭ dus-o aprópe de via luĭ la unŭ satŭ ce se numesce Tătărăi în casa unuĭ Popa Gheorghe ot. biserica boerinaşilorŭ Căplescĭ, carele vrêndŭ să-ĭ cunune şi fata neprimindŭ, Popa ş'aŭ luatŭ preotésa şi cu chipŭ de mosafirlîcŭ s'aŭ dusŭ în vecinătate, iară Dragomirŭ rĕmâindŭ numaĭ singurŭ cu fata în casă, i-aŭ încuiatŭ uşele şi aŭ asuprit-o de i-aŭ stricatŭ fecioria, din care aieve se înţelege, că s'aŭ făcutŭ feteĭ hrăpire silnică, precum daŭ învĕţătură pravilele carĭ ţicŭ, că hrăpirea cea adevĕrată se cade să aibă douĕ semne, întâĭ când va rădica pe muere, să o aducă dintr'unŭ locŭ într'altŭ locŭ, şi alŭ doilea să-ĭ facă silă spre necinstea eĭ, care şi acésta se dovedeşce din mişcările feteĭ, că dupĕ ce s'aŭ întorsŭ Popa din vecinătate, eşindŭ fata în uşa caseĭ pentru cunoscinţa unorŭ ţiganĭ aĭ boerinaşilorŭ Căplescĭ i-aŭ strigatŭ de ş'aŭ spusŭ patima, şi aceĭ ţiganĭ puindŭ pe hrăpitoriu în mănă l'aŭ băgatŭ în fiare şi l'aŭ ţinutŭ de Marţĭ până Joĭ, când aŭ sositŭ pe urmă Ioniţă unchiulŭ feteĭ şi acela l'aŭ luatŭ de l'aŭ adusŭ la D-luĭ vel Spătarŭ şi prin marafetulŭ D-sale s'aŭ adusŭ şi ajutătoriĭ sĕĭ, de s'aŭ datŭ împreună cu hrăpitorulŭ la puşcărie cum s'aŭ ţisŭ maĭ susŭ, pentru a cărora faptă cercetându-se pravilele, s'aŭ găsitŭ la celea Impĕrătescĭ cartea 60, titlu 58, unde ţice: «celŭ ce va răpi parte femeiască, (însă cu arme), orĭ de némŭ ver slobodă (adică róbă ertată) séŭ róbă, de sabie să se osîndéscă, iară ceĭ ce-ĭ ajută séŭ este prin sciinţa lorŭ, séŭ orĭ-ce felŭ de ajutorŭ i-arŭ da, tunţêndu-se şi bătêndu-se să li se taĭe capurile, iară celŭ ce va hrăpi fără de arme, să i se taĭe mâna, cum şi ceĭ ce ajută fără arme séŭ este prin scirea lorŭ, séŭ orĭ-ce felŭ de ajutorŭ i-arŭ da, tunţêndu-se şi bătêndu-se, să se surgunéscă.» Şi iarăşĭ la aceléşĭ pravilĭ se poruncesce ţicêndŭ: «hrăpitorulŭ nu numaĭ că se va omorî, ci încă şi bucatele luĭ se vorŭ da muĭerilĭ ce s'aŭ hrăpitŭ; aşişderea să se dée muĭerilĭ bucatele şi ale acelorŭ ce vorŭ fi fostŭ în sfatŭ, séŭ i-aŭ datŭ ajutorŭ la hrăpire.» Decĭ acéstă anafora dupĕ ce s'aŭ aşternutŭ în scrisŭ până aicĭ la condica acestuĭ departamentŭ, s'aŭ chiamatŭ numita Maria împreună cu fiica sa Uţa, şi li s'aŭ cetitŭ în faţă făcêndu-le să înţelégă de osânda ce le rânduescŭ pravilele şi s'aŭ ispititŭ de voĭescŭ rĕsplătire séŭ de primescŭ să iée pe hrăpitorŭ de bărbatŭ feteĭ, fiindŭ şi elŭ omŭ slobodŭ, şi ne rĕspunseră că ea este fată de slugă Domnéscă, pogorîtă din bătrânĭ cu moşie de baştină, dupĕ care se chiamă chipŭ fată de boerinaşŭ, iară elŭ este ţĕranŭ, supusŭ a face clacă verĭ pe a cuĭ moşie va clăcui, şi nu'lŭ primiră, ţicêndu-ne, că nicĭ le vorŭ maĭ fi pîrîşe de rĕsplătirea osândeĭ lorŭ, când fata nu va rĕmânea necinstită şi neînzestrată, ci să li se vênţă avutulŭ, ca cu ajutorulŭ zestreĭ dóră se va găsi vre-unŭ omŭ de potriva eĭ ca să se mărite; şi deosebitŭ cerură ca să se isgonéscă hrăpitorulŭ de pe moşia lorŭ, să-lŭ mute la Valea Scheilorŭ sud. Saac, unde aŭ născutŭ, unde aŭ crescutŭ, şi-şĭ are şi rudele, sigurifsindu-le maĭ întâiŭ cu chezaşĭ, ca nu care cumvaşĭ în urmă să le cruţe

viaţa, ale cărora cereri judecata încă le găsesce cu cale; pentru aceea atât avutulŭ hrăpitoruluĭ cât şi alŭ ajutórelorŭ luĭ, se înscrise în dosŭ pe anume; iară cea desĕvêrşită hotărîre pentru tóte se va face de către Inălţimea ta. Aşişderea ţicemŭ, că nicĭ numitulŭ Popă să nu se trécă cu vederea, ci să se aducă şi să se judece de Pré o-sfinţitulŭ Metropolitŭ, dupĕ pravilele sfinteĭ bisericĭ; de acósta îusciinţămŭ Mărieĭ tale. — 1794, Dechem. 4.

Dumitrache Clucer, Nicolae Sardarŭ Cuzi, Mateiŭ Clucerŭ, Andronache Hobdénŭ, Teodorache Fotino.

Avutulŭ vinovaţilorŭ:

1 Pogonŭ vie cu pămêntulŭ eĭ lucratŭ 1 Pogonŭ ţelină. 2 Boĭ 2 Vacĭ cu viţeiĭ lorŭ.	ale luĭ Dragomir hrăpitorulŭ.
2 Pogóne de vie lucrătóre. 1 Pivniţă.	ale Raduluĭ Rogojină.
1 Pogonŭ vie lucrată, cu pămêntulŭ eĭ 1 Calŭ.	ale luĭ Ioniţă vnuc Baboĭ.
1 Pogonŭ de vie numaĭ cu o cetfertă lucratŭ pe pămêntŭ străinŭ.	a luĭ Lepădatu.

Iară Stanŭ nu are nimicŭ.

Cod. XXVIII, pag. 24.

Maĭ înregistrămŭ aci, la capitolulŭ justiţieĭ sub Alexandru Moruzi, o serie de câte-va documente şi anume:

a) Prădare de Biserică. [1]

1. *Anafora pentru a se aduce Slăvuţa fata Ianculuĭ proin staroste de ovreĭ, ca să o înfăţişeze la judecată, şi Dumnélorŭ boeriĭ să facă săvêrşire pricineĭ cu împlinirea cea cuviinciósă prin epistatulŭ Armăşieĭ.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd. i gpod. Zemb. Vlahscoie.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale epistatule alŭ Armăşieĭ, să trimeţĭ să aducă fără de voĭe pe Slăvuţa fata Ianculuĭ proin staroste de ovreĭ, pe care să o înfăţişezĭ la judecata departamentuluĭ de cremenalionŭ, şi D-vóstră boerilorŭ judecătorĭ să daţĭ sfîrşitŭ pricineĭ cu împlinirea cea cuviinciósă prin Dumnéluĭ epistatulŭ Armăşieĭ. — 1794, Octom. 31.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că în anulŭ trecutŭ 1793 la Noemv. 10 către séră fiindŭ la vremea de vecernie aŭ fostŭ intratŭ unŭ hoţŭ în biserica Udricanuluĭ şi ascundêndu-se în clopotniţă, dupĕ săvêrşirea slujbeĭ s'aŭ închisŭ

Se prădară nisce giuvaere din biserica Udricanĭ;

biserica de preoţĭ, şi hoţulŭ rĕmâindŭ în lăuntru, peste nópte aŭ spartŭ douĕ lăd̨ĭ, una a luĭ Nicolae Logofĕtulŭ şi alta a luĭ Iane Căpitanulŭ, şi luândŭ dintr'însele scule, haine şi argintăriĭ, aŭ închisŭ lăd̨ile la locŭ, şi neputêndŭ hoţulŭ eşi din biserică nóptea, că uşa era cu bróscă, care fără de cheie nicĭ pe din afară, nicĭ pe din lăuntru nu se putea deschide, şi aŭ rĕmasŭ în biserică ascunsŭ cu celea furate, cu unile din haine îmbrăcate pe dênsulŭ şi cu altele împreună şi cu sculele învelite într'o boccea; când a doua d̨i diminéţa ducêndu-se preoţiĭ ca să tóce de otrănie şi descuindŭ uşa bisericeĭ, până a se urca preotulŭ şi a se coborî din clopotniţă, atuncĭ cu întunereculŭ aŭ găsitŭ hoţulŭ aralîc de aŭ eşitŭ cu tóte celea furate, şi s'aŭ dusŭ fără a simţi cinevaşĭ, şi fiind-că stăpânĭĭ lăd̨ilorŭ într'acea vreme erauŭ duşĭ la Délŭ pentru culesŭ de viĭ, şi preotulŭ nefiindŭ fostŭ băgatŭ de sémă că li s'aŭ spartŭ lăd̨ile, tocmaĭ dupĕ ce s'aŭ întorsŭ stăpâniĭ şi ş'aŭ căutatŭ să-şĭ scótă de printr'însele celea ce le trebui, atuncĭ s'aŭ doveditŭ furtişagulŭ de prin lăd̨ĭ, şi păgubaşiĭ, avêndŭ tótă bănuiala pe preoţĭ, s'aŭ străgănatŭ între dênşiĭ multe judecăţĭ, atât politicesce cât şi bisericesce, şi neputêndu-se descoperi nicĭ unŭ felŭ la urmă, dupĕ trebuinţă s'aŭ fostŭ datŭ de scire la departamentulŭ agescŭ, de s'aŭ poruncitŭ proestoşilorŭ de la tóte isnafurile ca să vestéscă fiesce-carele în bresla sa cu fóie de ifosul lucrurilorŭ şi să-lŭ prind̨ă pe hoţŭ de se va arĕta undevaşĭ vĕnd̨êndŭ dintr'acelea lucruri furate; într'acestaşĭ chipŭ aŭ rĕmasŭ păgubaşiĭ de . . . . . cu adĕstare până la 16 ale trecuteĭ lunĭ Augustŭ, adecă peste nouĕ lunĭ; tocmaĭ atuncĭ s'aŭ prinsŭ hoţulŭ (anume Ioniţă Barbierulŭ) de Dumnéluĭ epistatulŭ Armăşieĭ, colăcindu-lŭ starostea de bărbieriĭ, că l'aŭ zăritŭ cu o candelă de argintŭ fărâmată ce ămbla să o vênd̨ă, căruia de către acestŭ departamentŭ făcêndu-i-se cercetare nimicŭ n'aŭ tăgăduitŭ, ci de bună voĭe s'aŭ mărturisitŭ, atât fapta cât şi fieş-care lucru pe unde le avea risipite şi vêndute; dupĕ a căruia arĕtare celea maĭ multe s'aŭ adunatŭ şi s'aŭ datŭ păgubaşilorŭ, iară din 23 şire mărgăritare, însă 16 mĕrunte şi 7 hurmuzĭ ale luĭ Nicolae Logofĕtulŭ, vênd̨êndŭântêiŭ hoţulŭ greunţe 104 hurmuzŭ la unŭ Mihelŭ ovreiulŭ pecetarŭ, s'aŭ găsitŭ şi s'aŭ luatŭ, iară pentru celea-l-alte arĕtândŭ hoţulŭ că aŭ vêndutŭ şi alte şire asemenea hurmuzŭ în tal. 14 la o Slavuţă ovreica, fata Ianculuĭ biv. staroste de ovreĭ, şi peste patru d̨ile aŭ maĭ vêndutŭ şi frăţine-sĕŭ Davidŭ ovreiulŭ sése şiruri de celŭ mĕruntŭ, cum şi peste patru sĕptĕmânĭ aŭ maĭ vêndutŭ iar Slăvuţeĭ şi cela-l-altŭ mărgăritarŭ cât 'ĭ maĭ rĕmăsese, însă o sémă înşiratŭ şi alta deşiratŭ, amestecatŭ mare cu micŭ în tal. 38, s'aŭ adusŭ şi aceştĭ ovreĭ în judecată, şi maĭ ântêiŭ Davidŭ sin Ianculŭ aŭ datŭ 6 şiruri ce le cumpĕrase şi s'aŭ curăţitŭ tótă bănuiala de a fi altŭ mărgăritarŭ maĭ multŭ asupră-ĭ, căcĭ şi hoţulŭ atâta aŭ arĕtatŭ că i-aŭ vêndutŭ, iar pentru 16 şiruri ce maĭ lipseaŭ, însă 6 şiruri hurmuzŭ şi 10 mĕruntŭ; iară Slăvuţa ovreica numaĭ unŭ şirŭ hurmuzŭ aŭ adusŭ în judecată, arĕtândŭ că cela-l-altŭ l'aŭ vêndutŭ în tal. 40 unuĭ ovreiŭ ce s'aŭ dusŭ în Moldova la Iaşĭ, şi tăgăduindŭ că n'aŭ fostŭ maĭ multŭ decât 9 şire, încă şi acela d̨ice că totŭ mĕruntŭ, iar nu hurmuzŭ, cu tóte că hoţulŭ de faţă stătu impotrivă, d̨icêndu-ĭ că elŭ i-aŭ vêndutŭ şi înşiratŭ şi deşiratŭ mĕruntŭ amestecatŭ cu mare, amăgindu-lŭ că până nu-lŭ va spĕla, nu póte drămui, şi că şi dupĕ a luĭ socotélă póte să fi fostŭ ca la şiruri 15; dară ea tăgăduindŭ, i s'aŭ datŭ sorocŭ de d̨ile 31 să trimiţă să-lŭ aducă, şi aşa peste

b) Moratorium, ordonatŭ dupĕ cererea debitoruluĭ;

ḑile 41 aŭ adusŭ numaĭ 9 şiruri totŭ mĕruntŭ, ḑicêndŭ că acelŭ ovreiŭ de la Iaşĭ l'aŭ datŭ la altŭ ovreiŭ din ţéra leşéscă, şi cum-că cu mare necazŭ de abia l'aŭ adusŭ acestŭ mărgăritarŭ, păgubaşulŭ l'aŭ primitŭ, dară maĭ lipsindŭ atât dintr'acelŭ mĕruntŭ unŭ şirŭ şi din celŭ mare şiruri cinci, s'aŭ întrebatŭ ovreica, cu ce cuvêntŭ aŭ primitŭ de aŭ făcutŭ hoţulŭ treĭ vênḑĕrĭ în casa tătână-sĕŭ Ianculŭ, adecăântêiŭ unŭ şirŭ la dênsa, alŭ douilea şése şiruri la frate-sĕŭ Davidŭ şi alŭ treilea iară la dênsa, celŭ de pe urmă cu totulŭ înşiratŭ şi deşiratŭ fără a da pe hoţŭ de faţă, şi rĕspunse, că vĕḑêndŭ pe hoţŭ *Muchebef* (?) şi arĕtându-ĭ că este alŭ uneĭ jupânese anume Lucsandra Poenărósa ce-ĭ era eĭ cunoscută, s'aŭ încredinţatŭ de l'aŭ cumpĕratŭ, dară păgubaşulŭ deosebitŭ că aduce pe starostea de ovreĭ care dete tacrirŭ, că dupĕ porunca ce aŭ fostŭ luatŭ atuncĭ de la Agie pentru acestŭ furtişagŭ, aŭ datŭ de scire chiar în sinagogă tuturorŭ ovreilorŭ de obşte, ca să fie cu privighere, orĭ pre cine vorŭ vedea vênḑêndŭ acestŭ felŭ de lucruri să dée de faţă, iară maĭ alesŭ aduse pre unŭ Iane Calpacci-Başa care dete mărturie, cum-că mergêndŭ elŭ cu păgubaşulŭ în casa Slăvuţeĭ ovreiceĭ spre bĕutură de vutcă, chiar Slăvuţa le-aŭ datŭ şi paharulŭ de câte douĕ orĭ, şi într'acea vreme păgubaşulŭ se jăluia de furtişagulŭ ce s'aŭ întîmplatŭ, spuindu-şĭ şi ifosulŭ a tótă paguba; ovreica acestea tóte ascultându-le şi tăgăduindu-le, işĭ înteţea cuvêntulŭ că ea este cinstită şi are mărturiĭ, căruia i s'aŭ datŭ ascultare, iară până îşĭ înfăţişă mărturia, şi dupĕ ce fu numaĭ liude 1 şi ovreiulŭ spuse şi elŭ adevĕrulŭ ḑicêndŭ că nicĭ de ḑioa vênḑĕreĭ séŭ a cumpĕrăreĭ nu o scie, nicĭ aŭ vĕḑutŭ pre hoţŭ în unŭ chipŭ, séŭ pe dênsa când va fi luatŭ mărgăritarulŭ de la hoţŭ, ci cu întîmplare aflându-se şi pre acea vreme cu negoţŭ aicĭ în ţéră, i-aŭ arĕtatŭ acestŭ mărgăritarŭ cu spuse că l'aŭ cumpĕratŭ, ci acea mărturie nefiindŭ bună de nimicŭ aŭ începutŭ Slăvuţa ovreica a cere ca să se căsnéscă hoţulŭ, şi de subt caznă de va arĕta că elŭ numaĭ la dênsa aŭ vêndutŭ, iară nu şi într'altă parte, atuncĭ se va mulţămi de va împlini la păgubaşĭ celea-l-alte şése şiruri, cinci hurmuzŭ şi unulŭ mĕruntŭ, dupĕ a căruia cerere făcêndu-i-se pitacŭ judecăţeĭ, s'aŭ chiămatŭ de i s'aŭ ḑisŭ ca să fie faţă la bătaie, iară ea aŭ datŭ rĕspunsŭ *cum-că este sudită chesaricéscă, şi că fără scirea agenţiei nu póte a fi de faţă*, ci dupĕ alŭ sĕŭ tacrirŭ şi judecata aŭ lăsat-o până a doua ḑi, ca să-şĭ iée voĭe; déră a doua ḑi viindŭ aŭ datŭ rĕspunsŭ amestecatŭ, când că ea nu primesce a se căzni hoţulŭ, când că nu i se dă voĭe de la agenţie; cu tóte acestea în douĕ-treĭ rênduri s'aŭ datŭ de scire la agenţie, şi numaĭ rĕspunsŭ aŭ trimisŭ că va lăsa-o de va sta faţă la bătaia hoţuluĭ, déră în 15 ḑile până acum nicĭ o urmă nu s'aŭ făcutŭ, ci fiind-că păgubaşulŭ îşĭ cere împlinirea, şi ovreica se învinovăţesce cu atâtea paradigmata,ântêiŭ că fără de tăgăduială aŭ spusŭ hoţulŭ că ar fi mărgăritarŭ alŭ jupâneseĭ Rucsandeĭ Poenăreseĭ, care fiindŭ sciută de Domnia-sa, i se cuviné să o întrebe şi pe locŭ se putea să pricépă pe vênḑĕtorŭ de hoţŭ; alŭ douilea, sculele ce se daŭ spre vênḑare scimŭ că se légă de stăpânŭ subt pecete, iară acestŭ hoţŭ dupĕ ce făcu treĭ vênḑĕrĭ, şi-lŭ duse nu numaĭ despecetluitŭ, ci încă unuluĭ deşiratŭ şi altuluĭ înşiratŭ, îlŭ ţinu şi patru ḑile cu cuvêntŭ ca să-lŭ spele şi apoĭ să-lŭ drămuiască, de unde se cunósce pré bine că l'aŭ priceputŭ că este de furatŭ, iară peste tóte acestea în destulŭ îĭ era publicaţia stărostieĭ, adecă de-lŭ cumpĕrase orĭ maĭ înainte, séŭ maĭ pre urmă,

c) Pitacŭ de aducere a unorŭ ţiganĭ hoţĭ; [1]

---

i se cuvenea să nu tăinuiască pre hoţŭ, ci să-lŭ fi datŭ de atuncĭ de faţă şi în scire că póte n'ar fi apucatŭ să risipéscă atâtea lucrurĭ ce maĭ lipsescŭ păgubaşilorŭ, şi nu s'ar fi pricinuitŭ pagubă cumpĕrătorilorŭ dupĕ lucrurile ce li s'aŭ luatŭ de la mână, ci fiindŭ sudită şi pórtă judecata la Divanŭ, nu lipsimŭ a însciinţa, ca să li se facă hotărîrea de la luminatŭ Divanulŭ Înălţimeĭ tale.— 1794, Octom. 31.

Dumitrache, Clucerŭ. *Iordache*, biv. vel Grămăticŭ. *Mateiŭ*, Clucerŭ. *Andronache Hobdénu.*

Cod. XXVIII, pag. 14.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Hagi Stefanŭ Arménulŭ, cerêndŭ soróce de către datornicii sĕĭ.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvod. i gpod. Zembli Vlahscoe

Cinstitŭ şi credinciosŭ boeriulŭ Domnieĭ mele Nicolae Hangerlău, caimacamulŭ Craioveĭ, aducêndŭ pe datornicĭ faţă şi pliroforisindu-se de starea şi pârlejulŭ luĭ, să i se pue de către Dumnéta sorócele celea cuviincióse dupĕ starea luĭ. — 1794, Noem. 16.

Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Cerêndŭ şi pe datornicii jăluitoruluĭ de faţă ca să ne îndestulămŭ de starea şi pârlejulŭ luĭ, ni ḑise jăluitorulŭ, că toţĭ datornicii luĭ sunt la Craiova; dreptŭ aceea cerêndu-ĭ datornicii aicĭ, nicĭ judecata nu-ĭ puse sorócele ce cerea, pentru că numaĭ aceia ca uniĭ ce aŭ interesŭ póte să aibă pliroforia bună de starea şi pîrlegiulŭ luĭ, şi găsindŭ cu cale cu luminata poruncă să mérgă jăluitorulŭ la Dumnéluĭ Caimacamŭ, şi aducêndŭ de faţă pre datornicii luĭ, îĭ va pune soroculŭ ce-lŭ va găsi D-luĭ cu cale, dupĕ halulŭ jăluitoruluĭ. — 1794, Noem. 10.

Costandinŭ Cluceriu, Scarlatŭ Fălcoianu, Mateiŭ Lŏcusténu.

Cod. XXVIII, pag. 25.

1. *Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Dima ot. Târgovişte sud. Dâmboviţa, pentru a se aduce aceştĭ ţiganĭ la puşcărie spre descoperirea furtişaguluĭ.*

Prea Înălţate Dómne.

Jăluescŭ Mărieĭ tale, că la cercetarea ce s'aŭ făcutŭ unuĭ ţiganŭ alŭ meŭ de către Armăşie, care furându-mĭ nisce banĭ aŭ fostŭ fugitŭ, şi acum se află la închisórea puşcărieĭ, aicĭ, aŭ arĕtatŭ şi pre unŭ Dinulŭ Bóică, cârciumarŭ ot. satulŭ Văcărescĭ sud. Dâmboviţa, că i-ar fi datŭ şi luĭ banĭ, i pre unŭ Vladŭ ţiganulŭ Dumnéluĭ Spătaruluĭ Văcărescu, ce se află la închisórea ispravnicéscă de la numitulŭ judeţŭ, cu carele aŭ fostŭ venitŭ împreună ţiganulŭ meŭ la fuga sa aicĭ în Bucurescĭ, pentru care fiind-că face trebuinţă, a se

d) Urmărirea unuĭ poteraşŭ care a datŭ drumulŭ unorŭ hoţĭ

aduce maĭ susŭ numiţiĭ aicĭ spre cercetare, şi fiind-că de către Dumnéluĭ vel Armaşŭ, mi s'aŭ ţisŭ că fără de porunca Mărieĭ tale nu se potŭ aduce numiţiĭ de afară, mĕ rogŭ, Luminate Dómne, să te milostivescĭ a face luminata porunca Înălţimeĭ tale cu mumbaşirŭ spre a merge acolo, şi luându-ĭ pe amêndouĭ maĭ susŭ numiţiĭ, să-ĭ aducă aicĭ, unde să li se facă cuviinciósa cercetare spre a se putea descoperi acestŭ furtişagŭ din care eŭ ticălosulŭ amŭ rĕmasŭ cu totulŭ stinsŭ şi sărăcitŭ; şi ce va fi mila Mărieĭ tale.

Robulŭ Mărieĭ tale,

Dima ot. Târgovişte, sud. Dâmboviţa, ce mĕ aflu aicĭ.

Dumnévóstră boerilorŭ judecătorilorŭ de la departamentŭ de Cremenalionŭ, să ne faceţĭ anafora de pricina acésta. — 1794, Noemv. 21.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. i gpd.

Orânduimŭ pe sluga Domnieĭ mele. . . . . zapciŭ armăşescŭ şi prin scirea ispravnicilorŭ să ridice pe pîrîţĭ, să-ĭ aducă aicĭ şi să-ĭ scóţă la judecată Dumnéluĭ. — 1794, Noem. 24.

Prea Înălţale Dómne,

Ascultându luminată porunca Înălţimeĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţămŭ Mărieĭ tale, că la cercetarea ce s'aŭ făcutŭ hoţuluĭ, atât cu binişorulŭ, cât şi cu bătaĭe, întocmaĭ tacrirŭ aŭ datŭ dupĕ cum arátă şi jăluitorulŭ, că dupĕ ce aŭ furatŭ baniĭ împreună şi cu unŭ Vladŭ ţiganulŭ, ce se află la grosulŭ isprăvnicescŭ ot. sud. Dâmboviţa, i-aŭ prinsŭ unŭ Dinulŭ Căcărăzeŭ din satulŭ Văcărescĭ, şi luându-le galbenĭ 20 şi tal. 20 banĭ de argintŭ le-aŭ datŭ drumulŭ, ci fiind-că face trebuinţă de a se aduce şi aceĭ amêndouĭ să se înfăţişeze cu hoţulŭ, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale, cu mumbaşirŭ să mérgă şi prin marafetulŭ D-lorŭ ispravnicilorŭ să-ĭ ridice şi să-ĭ aducă la judecată; iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. —

Ianache Mavrodinŭ, Serdarŭ. *Nicolae Cuzi. Manolache Toplicénu,* Slugerŭ. *Teodorache Fotino, Andronache Hobdénu.*

Cond. XXV, pag. 26.

Anaforaua ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbiĭ sătenilorŭ Roieştĭ din sud. Vâlcea pentru unŭ tâlhariŭ ce aŭ muritŭ în . . . . temniţă.

Io Alexandru Constandinŭ Moruzi Voivod bojiu Milost.

Intărimŭ Domnia mea anaforaua Dumnélor judecătorilorŭ, şi poruncimŭ Dumnévóstră Ispravnicilor să urmaţĭ. — 1794, Noem. 10.

Prea Înălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale dĕ la acéstă jalbă, însciinţămŭ Înălţimeĭ tale, că acelŭ Danciulŭ ce aŭ muritŭ la temniţă, fiind fostŭ săténŭ din

prinşĭ de elŭ; respectarea zestreĭ când bărbatulŭ e urmăritŭ în averea luĭ;

satulŭ Roiescĭ, aŭ venitŭ tâlhariĭ la dênsul, şi întrebându-lŭ pe cine scie să fie avêndŭ banĭ mulţĭ, elŭ aŭ încălecatŭ nóptea pe o iapă, şi făcêndu-se călăuză înaintea tâlharilorŭ, i-aŭ dusŭ maĭ la vale totŭ într'acelŭ satŭ Roiescĭ, până i-aŭ apropiatŭ de casa unuĭ Badiţă Mămularulŭ, cărora arĕtându-le casa, aŭ primitŭ de la tâlharĭ taleri 1 banĭ 30 şi s'aŭ întorsŭ înapoĭ, iară tâlhariĭ călcându pre acelŭ Bădiţă l'aŭ prădatŭ cu tal. 65 i o salba banĭ nemţeştĭ de taleri .... şi alte borfe, ci cât pentru avutulŭ luĭ, i a celora-l-alte gazde, ne arĕtă Dumnéluĭ Epistatulŭ Armăşieĭ, că s'aŭ trimisŭ luminată porunca Înălţimeĭ tale cu mumbaşirŭ, ca Dumnélorŭ Ispravniciĭ din sud. Vâlcea să facă catagrafie de totŭ avutulŭ, mişcătoriŭ şi nemişcătoriŭ până la orĭ-ce, deosebindŭ zestrele femeilorŭ lorŭ, şi să trimită catastihŭ ca să se véḑă de către Înălţimea ta, datŭ fiind-că şi aicĭ la cercetarea ce s'aŭ făcutŭ, li s'aŭ luatŭ în scrisŭ *is ta practica* (însă dupĕ a lorŭ arĕtare) atât avutulŭ lorŭ, i zestrele femeilorŭ, cât şi acelea ce li s'aŭ luatŭ de către poterĭ, pentru aceea însemnarămŭ maĭ josŭ şi arĕtarea acestuĭ Danciulŭ, ce chiar cu graiulŭ sĕŭ aŭ făcutŭ de avutulŭ luĭ şi zestrea femeeĭ sale, pentru a căruia zestre judecata găsesce cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ de a ĭ-o împlini de acolo, ca să-ĭ fie pentru hrana eĭ şi a copiilorŭ, ci la catagrafie va intra numaĭ avutulŭ bărbatuluĭ sĕŭ Danciulŭ, ca să o dée spre împlinirea păgubaşilorŭ; iară hotărîrea rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Noemv. 9.

Dumitrache, Clucerŭ. *Ienache Mavrodinŭ. Nicolae Cuzi*, Serdarŭ. *Mateiŭ Toplicénu*, Slujerŭ. *Teodorŭ Fotino.*

Avutulŭ Danciuluĭ ce însuşi cu graiulŭ sĕŭ aŭ arĕtatŭ că aŭ rĕmasŭ a casă

1 Pereche desagĭ de părŭ.
1 Ploscă cositorită.
4 Grăsunĭ.
3 Răzóre de vie părăginită pe moşia Ciocăltenilorŭ.
20 Stânjenĭ de moşie a luĭ cumpărată.
1 Chilă porumbŭ.
1 Carŭ.
9 Celea ce aŭ arătatŭ că li s'aŭ luatŭ de poteră
3 Boĭ.
1 Iapă vânătă cu şĕua şi cu frâulŭ eĭ.
1 Cârlănită negră.
1 Straiŭ de lână.
3 Cămeşĭ voinicescĭ.
1 Cortel noŭ.
1 Căciulă albă.

Zestrele femeeĭ luĭ

2 Boĭ.
1 Vacă şi alte borfe i cârpiturĭ femeiescĭ.

e) Vêndare de case de bună voïe prin licitaţiune; [1] *Protimisis;*

1. *Anaforaua pentru a se face mezatŭ caseï serdaruluï Brézu de a se plăti de datornicï.*

Prea Inălţate Dómne,

Fiind-că amŭ o casă aicï în Bucurescï netrebuinciósă, a mea, şi aflându-mĕ fórte multŭ datoriu şi neavêndŭ altŭ mijlocŭ de a plăti, mĕ rogŭ să fie luminată porunca Mărieï tale către Dumnéluï staroste za negustorï, a se striga la mezatŭ, ca să ne iésă preţŭ maï cuviinciosŭ să mĕ potŭ plăti de toţï.

Prea plecată sluga Mărieï tale, *Dumitrache Brézu, Serdarŭ.*

Dumnévóstră boerilorŭ judecătorï de la departamentulŭ de şépte, să cercetaţï dupĕ orânduială şi să ne faceţï anafora. — 1794, Noem. 1.

Io Alecsandru Costan. Moruzi Voivodŭ.

Poruncimŭ Domnia mea staroste de negustorï să facï mezatŭ acesteï case dupĕ obiceiŭ, cum se cuprinde maï josŭ. — 1794, Noem. 1.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Dupĕ luminata poruncă amŭ cercetatŭ dupĕ orânduială acéstă pricină, şi dupĕ sineturile ce are şi vechï şi noue vĕḑumŭ casa acésta, cunoscută că este bună şi dréptă a Dumnéluï Serdaruluï, luată cu schimbŭ, şi fiind-că Dumnéluï Serdariu se află datorŭ la multe părţï, găsimŭ cu cale, dupĕ cererea D-luï, să se dée la mezatŭ casa aceea, ca cu preţulŭ ce va eşi maï cuviinciosŭ să se pótă cuprinde plata a tuturorŭ datornicilorŭ, şi Dumnéluï starostea prin orânduială, va da de scire la toţï câţï li se cuvine *protimisis* dupĕ pravilă, adică la rude şi vecinï, şi de celŭ maï din urmă muşteriŭ starostea va însciinţa Mărieï tale de numele luï ca să se dée deosebită întărirea Mărieï tale pentru nestrămutata stăpânire cu linisce, hotărârea rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Octomb. 31.

Costandinŭ Baratov, Cluzer. Scarlatŭ Mihăilescu. Scarlatŭ Lŏcusténu, Clucerŭ.

Cond XXVIII, pag. 9.

Anafora a se slobodi Lazărŭ Grecu străinŭ de la închisóre, însă de-lŭ va dovedi până în 15 ḑile cu vre unŭ avutŭ lucru mişcătoriu, séŭ nemişcătoriu.

Io Alex. Const. Moruzi Voivod.

In 15 ḑile să dée datorniculuï sĕŭ sorocŭ ca să dovedéscă pe celŭ închisŭ de are vre-unŭ feliŭ de avutŭ lucru mişcătoriŭ séŭ nemişcătoriŭ şi să aréte la spătărie, ca să se împlinéscă, iar nedovedindŭ nimicŭ, poruncimŭ să se slobódă de la închisóre. — 1794, Noemb. 12.

Vel Logof.

f) Liberare din închisóre pentru datorii a luĭ Lazărŭ Grecu ca insolvabilŭ ;

Prea Inălţate Dómne,

Dupĕ jalba ce aŭ datŭ Mărieĭ tale Lazărŭ Grecu strĕinŭ cumcă se află datoriu taleri 140 la vinŭ Ivanŭ Ghega de aicĭ care datornicŭ puindulŭ la închisórea grosuluĭ spătărescŭ, se afiă de douĕ lunĭ închisŭ neavêndŭ putinţă a plăti acéstă datorie, mi se poruncesce de către Măria ta, ca să cercetez pricina şi să însciinţezŭ Mărieĭ tale ; veĭ sci Măria ta, că cu adevĕratŭ datoriŭ fără tăgăduire este nu numaĭ la elŭ, ci şi la alţiĭ, iar acestŭ numitŭ datornicŭ 'lŭ ţine la oprélă cerându-ĭ baniĭ séŭ chezaşŭ, şi elŭ nicĭ părlegiu de banĭ avêndŭ, nicĭ chezaşŭ pre banĭ séŭ pre omŭ măcarŭ ; judecata n'aŭ pututŭ a-lŭ sloboḑi, ci cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale. — 1794, Noemb. 11.

Vel Spătarŭ.

Cond. XXVIII, Fila 12.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ sătenilorŭ Iomşanĭ, din sud. Vâlcea, pentru 3 tâlharĭ carĭ se află la închisórea puşcărieĭ.

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. boj. mil. i gspd.

Poruncimŭ Dumitale Epistatule alŭ Armăşieĭ să sloboḑĭ acuma cu chezăşie ce se cuprinde maĭ josŭ. — 1794, Noemvre 10.

Prea Inălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Inălţimeĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţămŭ Mărieĭ tale, că şi maĭ înainte, la câte cercetărĭ s'aŭ făcutŭ gazdelorŭ, Vasile tâlharulŭ nicĭ cum n'aŭ lipsitŭ dintre dênşiĭ şi măcar că din lude 4 ce-ĭ cerea jăluitoriĭ, tâlharulŭ numaĭ pe unulŭ anume Ionŭ sin Dinulŭ Chicénulŭ l'aŭ arĕtatŭ că le-aŭ datŭ într'o séră de mâncare, iară pe ceia-l-alţĭ lude 3 aŭ ḑisŭ că nu-ĭ cunósce, dupĕ cum amŭ maĭ însciinţatŭ Inălţimeĭ tale prin deosebită anafora ; déră şi acum, dupĕ luminata Mărieĭ tale poruncă, maĭ înfăţişându-lŭ de isnóvă, şi făcêndu-ĭ cercetare fórte cu de amĕruntulŭ, totŭ asemenea arétă ca şiântêiŭ ; cu tóte acestea fiind-că din lude 12 patru aŭ muritŭ la temniţă, şi treĭ ce aŭ maĭ rĕmasŭ din ceĭ ceruţĭ le sunt vinele maĭ uşóre, dupĕ cum iarăşĭ le maĭ arĕtămŭ maĭ josŭ, şi fiind-că aceştĭ jăluitorĭ se punŭ chezaşĭ pe câte treĭ pentru ca să nu piară şi aceştia în temniţă, de vreme că bóla lingoreĭ s'aŭ îmmulţitŭ în puşcărie, de va fi primitŭ şi la auḑulŭ Inălţimeĭ tale, judecata găsesce cu cale să se dée pe chezăşia lorŭ, primindu-li-se zapisŭ în condică, ca orĭ-când se vorŭ cere să-ĭ dée de faţă, séŭ lipsindŭ vre-unulŭ dintre dênşiĭ, să fie eĭ rĕspunḑĕtorĭ în locŭlŭ luĭ ; iară hotărîrea cea de sĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1794, Noem. 3.

Dumitrache, Clucerŭ. Ienache Mavrodinŭ. Mateiŭ Toplicénu, Clucerŭ. Nicolae Cuzi, Serdarŭ. Teodorŭ Fotino.

Cond. XXVIII, pag. 7.

g) Vinovaţi 4 din 12, morţi în temniţă. Sătenii Iomşani daŭ

Anaforaoa boerilorŭ judecătorĭ ot. cremenalionŭ întărită fiindŭ de Măria sa pentru Dafinŭ, ca să se slobódă din puşcărie pe chezăşia ce aŭ datŭ.

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. i gpd. Zem. Vlahscoie.

Dumnévóstră judecătoriiorŭ de la departamentŭ de cremenalionŭ, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea anaforaoa ce ne faceţĭ, ci fiind-că ne arĕtaţĭ bóla ce s'aŭ îmmulţitŭ în puşcărie, pentru acésta maĭ multŭ vĕ poruncimŭ, ca să se slobódă pe chezăşia numiţilorŭ în treĭ-ḑecĭ, patru-ḑecĭ de ḑile, până să se aréte şi dovagii lorŭ cu rĕspunsulŭ celŭ de săvĕrşitŭ. — 1794, Noem. 6.

pecete gospod.

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că la închisórea puşcărieĭ se află unŭ Dafinŭ cârciumarŭ zet Popa Radu ot. Focşanĭ, care în trecuta luna luĭ Aprilie s'aŭ doveditŭ gazdă unuia din nisce tâlharĭ vestiţĭ, anume Nicolae, ce este alŭ babeĭ Păuneĭ, care nu este prinsŭ, găsindu-se la casa luĭ unele lucrurĭ din prăḑile Cluceruluĭ Costinŭ Trestiénu şi vătavuluĭ Tomeĭ Bucovénu, cu carĭ aceştĭ douĭ păgubaşĭ stândŭ numita gazdă în multe rênduri faţă în judecată, şi elŭ fiindŭ omŭ săracŭ, iară prăḑile păgubaşilorŭ de sumă peste tal 7000 aŭ primitŭ păgubaşiĭ, ca să se dée pe chezăşie să-şĭ vêndă ce va avea, şi din ceea-ce se va strînge, să iée fieş-care păgubaşŭ cu analogonŭ, care acésta arĕtându-se Inălţimeĭ tale, cu condica, s'aŭ fostŭ poruncitŭ de către Măria ta prin graiŭ, de la 16 ale trecutuluĭ Iunie, că de sunt păgubaşiĭ mulţumiţĭ într'acestaşĭ chipŭ, să dée în scrisŭ subt iscăliturĭ, şi aşa să se slobódă vinovatulŭ, déră fiind-că păgubaşiĭ amêndouĭ apucase de plecase afară, de atunci li s'aŭ fostŭ făcutŭ scire, de către Dumnéluĭ Epistatulŭ Armăşieĭ, şi numaĭ Clucerulŭ Costea aŭ trimisŭ rĕspunsŭ în scrisŭ, că de va chezăşi platniciĭ să se slobódă, iară vătavulŭ Toma niciĭ până acuma n'aŭ maĭ datŭ niciĭ unŭ rĕspunsŭ, ci fiind-că paguba sumeĭ este mare, vinovatulŭ de a-şĭ găsi chezaşŭ platnicŭ, putinţă nu este, bóla lingoreĭ s'aŭ înmulţitŭ în puşcărie, i s'aŭ ḑisŭ să-şĭ găséscă chezaşŭ de omŭ, şi aşa aducêndŭ pre douĭ mazilĭ din sud. Slam-Râmnicŭ, anume Nicolae Proca, i Manolache Proca, şi judecăţeĭ fiind necunoscuţĭ, s'aŭ cerutŭ pliroforie de la Logofĕtŭ za breslele Visterieĭ, care dândŭ în scrisŭ subt iscălitură-şĭ, cum-că sunt cu adevĕratŭ mazilĭ din catastihŭ, aŭ maĭ adusŭ cu dênşiĭ şi pre unŭ Ivanŭ, céuşŭ de buciucŭ ot. Focşanĭ, de s'aŭ făcutŭ chezaşŭ împreună cu dênşiĭ, cum şi pentru eĭ câte treĭ aŭ datŭ chezaşŭ pre unŭ Ioniţă, vătavŭ za plaiulŭ Rŏmniculuĭ, dândŭ ceĭ treĭ maĭ susŭ numiţĭ chezăşie în condică, ca numitulŭ Dafinŭ, dupĕ ce va eşi, de nu va odihni pre păgubaşĭ, şi se va maĭ cere de către judecată, să aibă a-lŭ da de faţă, iară dosindŭ Dafinŭ să rĕmâe eĭ rĕspunḑĕtorĭ în localŭ luĭ ; ci cu tóte că chezaşiĭ sunt pământenĭ, déră fiindŭ şi suma mare, iarăşĭ nu ne-amŭ cutezatŭ a ḑice să se slobódă fără luminată porunca Inălţimeĭ tale, şi de acésta nu lipsimŭ a înscliinţa Măriei tale. — 1794, Noem. 3.

Dumitrache, Clucerŭ. *Niculae*, Serdarŭ. *Manolache*, Clucerŭ. *Teodorache Fotino. A. D. Habdénu.*

Cod. XXVIII, pag. 2.

chezăşie pentru ceĭ rĕmaşĭ ca să-í scape de a muri şi eí de bóla lingóreĭ de care aŭ muritŭ ceí-lalţĭ ;

Anaforaua ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Gheorghe Céuşŭ de Divanŭ de a se vinde cu mezatŭ o butcă.

Prea Inălţate Dómne.

Cu lacrimĭ fierbinţĭ jăluescŭ milostivireĭ, că eŭ fiindŭ orânduitŭ Zapciŭ la cercetarea ce s'aŭ făcutŭ Irimieĭ ce aŭ fostŭ Egumenŭ la Mŏnastirea Câmpu-Lungŭ, ca să fiŭ cu pricepere ca să nu dosască până o va cerceta şi aşa până s'aŭ sĕvârşitŭ cercetarea amŭ peritŭ acolo o lună de ḑile, rĕmâindŭ de agonisita vieţeĭ mele, şi după ce l'amŭ adusŭ aicĭ cu cercetarea ce s'aŭ făcutŭ s'aŭ pusŭ la închisórea Metropolieĭ, şi de la Metropolie din luminată poruncă a Mărieĭ s'aŭ trimisŭ la Mŏnastirea Bistriţiĭ, şi mie nu mi s'a datŭ nimicŭ trépădŭ osteneleĭ şi a periciuneĭ în cât amŭ ămblatŭ, ci fiind-că s'aŭ luatŭ o butcă veche şi unŭ calŭ prostŭ de D-luĭ vatavu za Divanŭ, mĕ rogŭ Mărieĭ tale să te milostivescĭ Dómne, a fi luminată poruncă a Mărieĭ tale de a se vinde acea butcă şi calŭ cu mezatŭ, fiind-că numaĭ cu atâta ne-amŭ alesŭ şi să se iée şi preţŭ maĭ bunŭ, şi ceea-ce va lumina duhulŭ sfântŭ pe Măria ta, să mi se dée a mea ostenélă, cum şi deosebĭ, ştiĭ banĭ ce amŭ să iaŭ prin deosebitŭ zapisŭ alŭ Irimieĭ să mi să dée şi cum va fi mila Mărieĭ tale.

Robulŭ Mărieĭ tale, *Gheorghe Ciauşŭ za Divanŭ*

Dumnéta vel Logof. de ţéra de josŭ teorisindŭ jalba acésta, cât pentru trépădu osteneleĭ luĭ, să se plătéscă dupĕ orânduiala ce va fi, iară pentru cea-laltă madea ce ḑice că are să iée, cercetândŭ să arĕţĭ Domnieĭ mele — 1794, Iulie 20.

Io Alexandru Costan. Moruzi Voev. i gopd. Zemb. Vlahscoie

Intărimŭ Domnia mea anaforaoa Dumnéluĭ vel Logof. şi poruncimŭ starosteĭ de negustorĭ să urmeze a face mezatŭ. — 1794, Decemb. 2.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale teorisindŭ jalba acésta, mĕ pliroforisiŭ că numaĭ cu acea butcă veche şi calŭ s'aŭ ales, dintr'ale Irimieĭ, şi măcarŭ că Ciauşŭ Vatavulŭ are obiceiŭ de ia zeciuială din zeciuiala vatavuluĭ la împlinelile ce se facŭ prin copilu din casă, dar fiind-că numitulŭ Ciauşŭ aŭ ămblatŭ însuşĭ pre acolo şi-aŭ ostenitŭ într'o lună de ḑile, cu cale este ca pentru trépădu osteneleĭ luĭ şi pentru ca să se mulţămescă şi Dumnéluĭ Vătavulŭ, din preţulŭ aceĭ butcĭ şi calŭ să iée jumĕtate vătavulŭ şi jumĕtate Ciaşulŭ, iară pentru cea-l-altă madea a banilorŭ ce ḑice că are să iée de la Irimia, rĕmâne a se vorŭ analoghisi ceĭ-lalţĭ datornicĭ aĭ Ierimieĭ spre a se arĕta şi elŭ cu zapisulŭ Ierimieĭ ce ḑice că are, decĭ pentru ca să se vĕnḑă acea butcă şi calŭ maĭ cu preţŭ să nu pótă tânji nicĭ o parte, să fie luminată porunca Mărieĭ tale ca să se strige la mezatŭ şi prefulŭ ce va eşi bez cheltuiala starosteĭ. — 17 4, Iulie 5.

Vel Logf.

h) Altă liberare din puşcărie a unuĭ gazdă de hoţĭ pentru că în temniţă s'a încinsŭ o epidemie;

Judecata Dumnéluĭ biv. vel Spăt. Ianache Văcărescŭlŭ cu Dumnéluĭ biv. vel Vist. Iónŭ Damaris pentru împărţirea moşieĭ Băneseĭ, la care aŭ avutŭ stăpânire deavalma.

Io Alecsandru Const. Moruzi Voev. boj. Milos. i gpod. Zemb. Vlahscoe

Citindu-se înaintea Domnieĭ mele acéstă alăturată anafora a Dumnélorŭ boerilorŭ ce de amândouĕ părţile aŭ fostŭ ceruţĭ, la care nemulţumitŭ fiindŭ şi D-luĭ Vistieriulŭ Ioniţă Damaris pentru trăsura a trea, care aŭ făcut-o Dumnélorŭ boerĭ pre dincóce de apă, şi pentru Hersonisos de dincolo de apă care-lŭ daŭ D-lorŭ boerĭ în stăpânirea D-luĭ Spătariuluĭ Văcăresculuĭ, cu apelaţia ce aŭ făcutŭ s'aŭ înfăţişatŭ înaintea Domnieĭ mele amândouĕ părţile, unde intrândŭ Domnia mea cu amăruntulŭ în cercetarea pricineĭ şi cerêndŭ de la amêndouĕ părţile dupĕ orânduiala judecăţeĭ temeiurile ce aŭ să ni le aréte D-luĭ Vistierulŭ ne-aŭ rĕspunsŭ că sineturĭ nu are, iară cererea D-luĭ Spătaruluĭ Văcăresculuĭ o vĕḍumŭ Domnia mea că este cu sineturĭ înscrisŭ, pe care cetindu-le Domnia mea cu tótă luarea aminte, vĕḍumŭ în zapisŭ ce este cu létŭ 7223 Ghenar, dupĕ care sunt următóre, şi cele-l-alte zapise cuprinḍêndu-se, că din tótă partea moşieĭ ce aŭ avutŭ la Bănésa, pe apa Colentineĭ, în sud. Ilfovŭ, Gheorghe Spătarulŭ cu fraţiĭ luĭ Mateiŭ şi Constandin, fiiĭ căpitanuluĭ Gheorghe Băjăsculŭ sin Banulŭ Mareşŭ, aŭ vêndutŭ jumĕtate (adică din tótă partea lorŭ) cu stânjeniĭ numiţĭ, cincĭ sute la Stolniculŭ Barbulŭ Grecénu dreptŭ taleri 350, cu casele de acolo, pentru care case aŭ primitŭ deosebitŭ nişte ţiganĭ, care acéstă vindere de moşie cu casele de acolo este acésta, adică ce o are acum D-luĭ Spătarulŭ Văcărescŭlŭ iară cea-l-altă jumĕtate din partea lorŭ fără numire de stânjenĭ aŭ lăsatŭ numitulŭ Stolnicŭ Barbu Grecénu pe cumnatulŭ sĕŭ pe Gregorie Vistierulŭ de o aŭ cumpĕratŭ, care este acésta ce o are acum D-luĭ Vistieriu Ioniţă Damaris, din care acestŭ sinetŭ, precum şi din cercetarea pricineĭ luându-se înţelegere, că acéstă moşie a numiţilorŭ nepoţiĭ Banuluĭ Mareşŭ, aŭ fostŭ şi dincolo apă şi dinsóce de apă, una nedeosebită, din care vândŭ întêiŭ jumĕtate, adică din tótă stânjenĭ 500 cu casele lorŭ de acolo (care sunt dincóce de apă) la Stolniculŭ Barbu Grecénu, şi apoĭ cea-laltă jumĕtate la Vistieriulŭ Gregorie, amŭ cercetatŭ de este vre-o hotarnică veche în urma vânḍăreĭ lorŭ despărţitóre, adică între acestea douĕ părţĭ vêndute, una la stolniculŭ Barbulŭ Grecénu şi alta la Vistieriulŭ Gregorie, ca să luămŭ dintr'ênsa lumina ce trebue asupra pricineĭ ce este acum între D-lorŭ numiţiĭ boerĭ i podesierĭ, şi vĕḍumŭ că numaĭ pentru pricinile ce s'aŭ întêmplatŭ dincolo de apă cu veciniĭ, adică între Socolo şi între partea de dincolo a nepoţilorŭ Banuluĭ Mareşŭ, care o numescŭ hotarniciĭ Cârstienésa de susŭ, sunt făcute acelea douĕ hotărniciĭ, una de 6 boerĭ ot. lét 7204 şi alta a Pârvuluĭ Cantacuzino ot. lét 1759. Iar hotarnică a tóteĭ părţi aceştia, ce aŭ avutŭ nepoţiĭ luĭ Mareşŭ dincolo de apă, şi dincóce de apă, care s'aŭ vêndutŭ la numiţiĭ douĭ cumpĕrătorĭ, nu se vede făcută; aşa déră făcêndu-se pricina cunoscută, şi nefiindŭ D-luĭ Spatarulŭ opritŭ de la dreptŭ, a-şĭ deosebi şi a-şĭ despărţi acum moşia sa de către vecinulŭ şi părtaşulŭ sĕŭ, amŭ chibzuitŭ apoĭ urmarea ce aŭ făcutŭ Dumnélorŭ orânduiţiĭ boerĭ de acum la faţa loculuĭ, şi vĕḍêndŭ sineturile Dumnéluĭ Spătaruluĭ Văcăresculŭ, că scriŭ chiar «din tótă

i) Despăgubirea Ceauşuluĭ de Divanŭ Gheorghe pentru zapciláculŭ

partea nóstră ce avemŭ la Bănésa pe apa Colentineĭ amŭ vêndutŭ jumĕtate, stânjenĭ cincĭ sute cu casele de acolo, » carĭ case fiindŭ dincóce de apă unde de începutŭ aŭ avutŭ starea lorŭ aceĭ vechĭ stăpânĭ în partea ce are Dumnéluĭ Spătarulŭ cumpĕrată, şi lângă acésta pliroforisindu-ne că şi stăpânirea aŭ avut-o Procatohulŭ Dumnélorŭ împreună dincóce de apă, precum însuşĭ din tacrirulŭ ce ne dete Dumnéluĭ Vistierulŭ Ioniţă, ne adeverimŭ, că de la o za'hana ce era dincóce de apă pe malulŭ heleşteuluĭ, împărţea venitulŭ acestea douĕ case, luându o parte jumĕtate, şi alta parte jumĕtate ; amŭ găsitŭ déră bună şi cu cale urmarea D-lorŭ orânduiţilorŭ b oerĭ, ce aŭ făcutŭ la faţa loculuĭ, avêndŭ D-luĭ Spăt. dreptate în puterea sineturilorŭ a-şĭ cere suma zapiselorŭ deplină aĭ aceluĭ Barbulŭ Stolniculŭ Grecénulŭ din tótă partea nepoţilorŭ a luĭ Mareşŭ Banulŭ, atât dincolo de apă, cât şi dincóce de apă, ca unŭ cumpĕrătorŭ d'întêiŭ, cu sumă numită de stânjenĭ 500, în care sumă fiind-că intră şi acelŭ *hersonisos* de dincolo de apă, precum şi trăsurile hotarnicilorŭ s'aŭ vĕḑutŭ la faţa loculuĭ, amŭ întrebatŭ pre Dumnéluĭ Vistierulŭ ce rĕspunsŭ are pentru acelŭ hersonisos? şi ne-aŭ provalisitŭ cuvêntulŭ stăpânireĭ, ḑicêndŭ că din vechime l'aŭ stăpânitŭ atât Dumnéluĭ, cât şi părinţiĭ Dumnéluĭ, avêndŭ şi cătunŭ de satŭ cu locuinţă de ómenĭ aĭ Dumnéluĭ pre dênsulŭ, şi că póte părinţiĭ Dumnélorŭ să fi avutŭ vre-unŭ aşeḑământŭ cu vre-o dare de schimbŭ pentru acelŭ hersonisos, însă dovédă la acésta pentru vre-unŭ schimbŭ nu avu să ne aréte ; la care acestŭ cuvêntŭ alŭ Dumnéluĭ de stăpânire, măcar că Dumnéluĭ Spătarulŭ se împotrivi ḑicêndŭ, că de şi s'aŭ fostŭ întinsŭ părintele Dumnéluĭ Vistierulŭ în vremea când . . . . . ce este lipită alăturea era în stăpânirea Dumnéluĭ şi petrele despărţitóre lipsă, déră dupĕ ce aŭ înţeles-o, maica Dumnéluĭ n'aŭ tăcutŭ, ci apururea aŭ avutŭ prigonire cu fraţiĭ Dumnéluĭ Vistieruluĭ, cum şi însuşĭ Dumnéluĭ Spătarulŭ aŭ datŭ jalbă la Domnŭ, şi s'aŭ rânduitŭ boerĭ hotarnicĭ la faţa loculuĭ care din neprilegirea vremurilorŭ n'aŭ apucatŭ a se pune în faptă ; cu tóte acestea Domnia mea râvnindŭ maĭ într'adâncŭ dreptatea, amŭ căutatŭ pravilele, ca să vedemŭ ce povĕţuire daŭ la acestŭ felŭ de pricină, şi amŭ găsitŭ la celea împĕrătescĭ ḑicêndŭ chiar aşa: *(urméză textŭ grecescŭ vre-o optŭ rêndurĭ); decĭ când Dumnéluĭ Vistierulŭ va putea dovedi cu vrednicĭ marturĭ* primiţĭ de pravilă şi adiafori, care să aibă sciinţă de la dênşiĭ, şi prin carte de blăstemŭ, că aŭ avutŭ stăpânire pe acestŭ Hersonisos, în vreme de 30 de anĭ, cum éste la pravile de rêndŭ, necontenitŭ, fără de prigonire şi cu tăcere despre ceea-l-altă parte, însă nu cu şederea satuluĭ ce provalisesce, căcĭ nu are soroculŭ pravilelorŭ împlinitŭ de 30 de anĭ, fiindŭ numaĭ de 22 de anĭ, făcutŭ din vremea răsmirăţeĭ Ruşilorŭ, nicĭ cu sădirea de vie, căcĭ obicĭnuitŭ este şi la alţĭ vecinĭ de moşie nealeşĭ şi nedespărţiţĭ cu hotarŭ de pétră în mijlocŭ a sădi via şi a se folosi de róda sădirilorŭ séle cel ce aŭ făcut-o fără de plată de otaştină, până se desparte vecinĭĭ cu pétră în mijlocŭ, şi atuncĭ pentru sădirea ce se găsesce pe pământulŭ părtaşuluĭ şi a vecinuluĭ sĕŭ, se învoesce orĭ cu schimbulŭ, séŭ cu dare de otaştină, cum ne adeverimŭ că se urméză şi la Bucovŭ între boeriĭ părtaşĭ ce sunt nedespărţiţĭ, şi la alte moşiĭ a avea viĭ uniĭ pe moşia altora fără de dare de otaştină, ci orĭ cârciumă cu vêndare de vinŭ alŭ D-luĭ, séŭ altŭ felŭ de acaretŭ şi cu vre-unŭ venitŭ de aŭ avutŭ şi aŭ stăpânitŭ de rêndŭ necontenitŭ în curgerea de 30 anĭ aĭ pravileĭ fără de prigonire, şi cu

săvêrşitŭ ; are să se vênḑă o butcă a fostuluĭ Egumenŭ din Câmpu-Lungŭ ca să i se plătéscă cheltuelile de zapcialîcŭ ;

---

putere despre ceia-l-altă parte ; atuncĭ va putea cere Dumnéluĭ Vistierulŭ acestŭ hersonisos dupĕ noima pravilelorŭ stăpânireĭ fără de a ţinea însă satulŭ de ómenĭ şi de ţiganĭ pe dênsulŭ, căcĭ nu numaĭ nu are 30 de anĭ aĭ pravilelorŭ, cum amŭ ḑisŭ, ci căcĭ este şi vĕḑută de faţă călcarea şi stricăciunea ce face moşieĭ Dumnéluĭ Spătaruluĭ, cu vitele şi cu tóte ale lorŭ, déră póte însă atuncĭ a cere şi Dumnéluĭ Spătarulŭ lipsa stânjenilorŭ deplinŭ aĭ acelorŭ 500 stânjenĭ, cumpĕrătórea Barbuluĭ Stolniculŭ dincóce de apă a i se împlini din moşia Dumnéluĭ Vistieruluĭ, ca unuĭ cumpĕrătorŭ d'ântêiŭ, la carĭ aŭ iscălitŭ şi însuşĭ vênḑĕtoriĭ Dumnéluĭ Vistieruluĭ martorĭ, precum aŭ şi cerut-o Dumnéluĭ Spătarulŭ acésta, pentru care orânduimŭ Domnia mea, iarăşi pe D-vóstre cinstiţilorŭ şi credincioşĭ Boerilorŭ Domnieĭ mele ce aţĭ fostŭântêiŭ, să mergeţĭ de isnóvă la faţa loculuĭ, ca să puneţĭ în faptă acéstă Domnésca nóstră hotărîre, şi când nu se vorŭ îndupleca a rĕmânea după întocmirea ce aţĭ făcutŭ Dumnévóstră, care este cuviinciósă şi cu sincatavasis despre amêndouĕ părţile, şi va voi şi va cere Dumnéluĭ Vistierulŭ acelŭ hersonisos, veţĭ intra în cercetarea stăpânireĭ, unde înfăţişându marturiĭ ce va avea lângă unulŭ ce aŭ adusŭ înaintea nóstră anume Popa Barbulŭ, să-ĭ cercetaţĭ cu amĕruntulŭ, şi când va putea dovedi, cum ḑicemŭ maĭ susŭ, stăpânirea după pravilă, atuncĭ rĕmâindŭ hersonisos la D-luĭ Vistierulŭ, veţĭ avea apoĭ a împlini lipsa stânjenilorŭ Dumnéluĭ Spătaruluĭ de dincóce de apă din moşia Dumnéluĭ Vistieruluĭ, lipiţĭ lângă moşia Dumnéluĭ, afară numaĭ din starea caselorŭ D-luĭ Vistierulŭ ; dreptŭ aceea să daţĭ D-vóstră âmtêiŭ a înţelege mijloculŭ acesta, care este maĭ spre paguba Dumnéluĭ Vistieruluĭ, ca îndupleCându-se la întocmirea ce aţĭ făcutŭ D-vóstră, care este cu sincatavasis despre amêndouĕ părţile, să urmaţĭ a pune petre prin trăsurile ce aţĭ făcutŭ, séŭ neînduplecându-se la a Dumnévóstră întocmire, ce aţĭ făcutŭ, să urmaţĭ cell-altŭ mijocŭ, şi să daţĭ sfîrşitulŭ trebeĭ cu izbrănire în faptă, nerĕmâindŭ maĭ multŭ altă teorie şi pricină de crisologhie, iară satulŭ şi ţigănia din hersonisos, care are a se ridica orĭ-cum, să aveţĭ acum îndată dupĕ primirea porunceĭ aceştia, a da maĭ întêiŭ scire D-luĭ Vistieruluĭ de a şi-lŭ ridica, séŭ nefăcênd-o D-luĭ, să luaţĭ împreună cu D-vóstră pe ispravniculŭ Ilfoviuluĭ, şi să-lŭ puneţĭ ca să ridice acelŭ satŭ cu tóte ale lorŭ, să-ĭ mute pe moşia D-luĭ Vistieruluĭ, unde va arĕta loculŭ; iară pentru acelŭ sinetŭ de douĕ liveḑĭ care 'lŭ cere D-luĭ Spătarulŭ Văcărescului, să i se întórcă de la D-luĭ Vistierulŭ înapoĭ, cu tóte că pricina aŭ fostŭ alta pentru care s'aŭ datŭ acelŭ sinetŭ, fiindŭ deosobită madea, déră pentru că voimŭ izbrănirea şi pacea pentru tóte între Dumnélorŭ maĭ susŭ numiţiĭ boeriĭ Domnieĭ mele i . . . . . , să rĕmâe a'şĭ avea urmarea luĭ, însă pentru ca nu cum-va dupĕ vremĭ răpuindu-se acelŭ sinetŭ, se va pretenderisi din partea Dumnéluĭ acelea locurĭ cu cuvêntulŭ stăpânireĭ, şi va rĕmânea D-luĭ Spătarulŭ isterisitŭ de drépta moşia sa; îndatorimŭ pre Dumnéluĭ Vistierulŭ, să dée acum asemenea sinetŭ la mânile D-luĭ Spătaruluĭ, şi amêndouĕ acelea sineturĭ să se aducă la Domnia mea ca să se întăréscă, cu Domnésca nóstră pecete, şi să se dée la mânile fieş-căruia. 1794, Noem. 28.

Cod. XXVIII, pag. 48.

j) Judecata Spătaruluĭ Ienache Văcărescu pentru împărţirea moşieĭ Bănésa ;

Douĕ asemenea zapise ce aŭ datŭ D-luĭ Spătariu Văcărescu la mâna D-luĭ Vistieriuluĭ Damaris, şi care aŭ datŭ Dumnéluĭ Vistieru Damaris la mâna D-luĭ Spătaruluĭ Văcărescu pentru o livede de pe moşia Socola.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd. Boj. Milos. i gpod. Zem. Vlahscoie.

La acéstă întocmire ce aŭ făcutŭ D-luĭ Spătarulŭ Văcărescullŭ prosopicosŭ către Dumnéluĭ Vistierulŭ Damaris, fiindŭ arĕtată acum şi Domnieĭ mele, şi pentru ca să n'aibă dupĕ vremĭ pricinĭ împotrivitóre, cerêndŭ amândouĕ părţile, ca să li să întăréscă zapisele şi cu Domnésca nóstră pecete, le-amŭ întăritŭ Domnia mea pentru a se urma întocmaĭ. — 1794, Decemb. 1.

pecete gospod.

Iară pentru livedea de fênŭ ce se află curăţită pe moşia Socola, care aŭ curăţit-o Dumnéluĭ Clucerulŭ Zamfirache pe acéstă moşie, care moşie o amŭ cumpĕratŭ eŭ de la Sultanŭ-mezatŭ acumŭ, fiind-că Dumnéluĭ Ioniţă biv. vel Vistierŭ, neavêndŭ livede de fênŭ înprejurulŭ Bucurescilorŭ are trebuinţă, amŭ datŭ D-luĭ volnicie cu acéstă scrisóre, ca să ţie acéstă livede de pe moşia mea Socola, cât se află astăḑĭ curată pentru trebuinţa caseĭ D-luĭ, şi să o coséscă D-luĭ, încât va avea viaţă, încă pentru preteşugulŭ dintre noĭ amŭ dăruitŭ D-luĭ şi dijma câtă se va face dintr'acest fênŭ pe moşia Socola, cum şi pentru pădurea ce va fi trebuinţă să taĭe D-luĭ pentru móra nóstră de la Bănésa, amŭ datŭ voĭe D-luĭ să taĭe de pe acéstă moşie, însă din pădurea sloboda, nepopritŭ, pentru care poruncimŭ Ispravnicilorŭ şi părcălabilorŭ de la moşiile nóstre Bănésa şi Socola, la aceste doué madele, întocmaĭ dupĕ cuprinderea acesteĭ scrisorĭ să fiţĭ următorĭ şi nicĭ unŭ felŭ de supĕrare să nu faceţĭ, căcĭ de aceea s'aŭ datŭ şi acéstă scrisóre a nóstră la mâna D-luĭ Vistieruluĭ spre încredinţare.— 1793, Sept. 35.

Ianache Văcărescu vel Spătarŭ.

Cod. XXVIII, pag. 49.

Două asemenea zapise, unulŭ de la Dumnéluĭ Spătarulŭ Văcărescu, la mâna D-luĭ Vistierulŭ Ionŭ Damaris, şi altulŭ de la Dumnéluĭ Vistierulŭ Damaris, la mâna D-luĭ Spătaruluĭ Văcărescu, pentru aşeḑământulŭ şi întocmirea ce le-aŭ făcutŭ boerĭ hotarnicĭ la faţa loculuĭ.

Io Alesandru Cost. Moruzi Vvod. Boj. Milos. i gpsd.

Dupĕ hotărîrea ce s'aŭ făcutŭ la anaforaoa D-lorŭ boerilorŭ judecătorĭ şi hotarnicĭ, care în Buiurdizma Domnieĭ mele este pre largŭ coprinḑĕtóre, fiindcă şi D-luĭ Vistierulŭ Ioniţă Damaris aŭ alesŭ, s'aŭ mulţămitŭ şi aŭ primitŭ mijloculŭ întocmireĭ ce le-aŭ fostŭ făcutŭ ântâiŭ D-lorŭ boerĭ ceruţĭ de amêndouĕ părţile, precum se coprinde în anaforaoa Dumnélorŭ, şi printr'aceste ale D-lorŭ zapise în scrisŭ ce aŭ datŭ unulŭ la mâna altuia adeverite cu iscăliturile Dumnélorŭ orânduiţiorŭ boerĭ, şi cu alte mărturiĭ, arĕtândŭ mulţămirea şi

k) Acte relative la stabilire de conace pentru aşcherliĭ;

învoirea ce aŭ făcutŭ de bună voĭe, atât la stăpânirea moşieĭ, cât şi la alte madele ce se arétă maĭ josŭ, aŭ cerutŭ şi însuşĭ Dumnélorŭ întărirea Domnieĭ mele de a fi bine odihniţĭ, la acéstă întocmire, ce s'aŭ făcut între Dumnélorŭ, amŭ întăritŭ dar şi Domnia mea zapisele Dumnélorŭ, ca întocmaĭ şi întru tóte să-şĭ aibă urmarea şi nestrămutarea lorŭ pururea şi în tótă vremea. — 1794, Dec. 10.

Pecete gospod.

Viindŭ Dumnélorŭ boerĭ hotarnicĭ aicĭ la moşia Bănésa, unde amŭ prigonire cu Dumnéluĭ biv. vel Vist. Ioniţă Damaris, s'aŭ cetitŭ luminată porunca Măriei sale luĭ Vodă de faţă întru auḑulŭ nostru amêndoura părţilorŭ, care luminată hotărîre fiind-că coprinde, că de va rĕmânea D-luĭ Vistierulŭ mulţămitŭ şi odihnitŭ pe alegerea ce în anaforaoa Dumnélorŭ boerilorŭ hotarnicĭ se coprinde, să urmeze dupĕ anafora, iară de nu va fi D-luĭ mulţămitŭ pe alegerea Dumnélorŭ, atuncĭ să aibă a se urma luminata hotărîre, care este dată cu întărire la anaforaoa Dumnélorŭ boerilorŭ hotarnicĭ, s'aŭ întrebatŭ Dumnéluĭ Vistierulŭ de către D-lorŭ boerĭ ca să rĕspunḑă, care din douĕ voesce şi primesce a se urma: alegerea Dumnélorŭ boerilorŭ, séŭ luminata hotărîre? şi însuşĭ de a Dumisale bună-voinţă, aŭ primitŭ şi aŭ odihnitŭ a se urma şi a ne fi stăpînirea la moşia Dumisale Bănésa, de către moşia mea ce se numeşte iar Bănésa întocmaĭ şi asemenea precum în anaforaoa D-lorŭ boerilorŭ hotarnicĭ se coprinde; dreptŭ aceea, pentru buna dovadă din tótă vremea şi pentru încredinţarea că amŭ rĕmasŭ odihniţĭ, şi cu bună-voinţa nóstră amêndorura, amŭ primitŭ a se urma alegerea ce în anaforaoa Dumnélorŭ boerilorŭ se coprinde. Incredinţezŭ printr'acésta la mâna Dumnéluĭ Vistieruluĭ Damaris, şi a moştenitorilorŭ Dumnéluĭ în vecĭ, ca stăpînirea să ni se urmeze între moşia Bănésa a mea de către moşia Bănésa a D-sale întocmaĭ şi chiar dupĕ găsirea cu cale ce în anaforaoa D-lorŭ boerilorŭ se coprinde, dupĕ care cu bunŭ cugetŭ şi cu tótă voinţa, amêndouĕ părţile amŭ primitŭ de a se pune şi petre hotare prin locurile unde se arétă în anafora că s'aŭ făcutŭ trăsurile, ca de acum înainte să se urmeze deosebirea moşiilorŭ printr'acelea semne şi petre i să lipséscă tótă prigonirea dintre noĭ; dar fiind-că la móră care este din douĕ frăţesce cum şi heleşteulŭ, moşia este a mea şi pe de o parte şi pe de alta; aŭ cerutŭ Dumnéluĭ Vistierulŭ ca să pótă a vinde şi Dumnéluĭ vinŭ, fiindŭ móra frăţéscă; dupĕ cererea D-sale prin mijlocirea Dumnélorŭ ne-amŭ învoitŭ, ca eŭ să facŭ cârciumă de isnóvă cum la móră, şi în cârciuma mea, să aibă să vînḑă Dumnéluĭ o bute de vinŭ şi eŭ o bute în tótă vremea, care buţĭ să fie totŭ de o sumă de vedre, şi eŭ să amŭ grija binaleĭ cârciumeĭ, căcĭ este moşia mea, iar D-luĭ să pue butea la cârciuma moreĭ numaĭ, căcĭ este părtaşŭ pe móră pe din douĕ, iar cârciumarulŭ să nu aibă a face nicĭ un meşteşugŭ deosebitŭ afară din vênḑarea vinuluĭ pentru interesulŭ nicĭ a uneia părţĭ, căcĭ aşa amŭ rĕmasŭ mulţămiţĭ şi odihniţĭ, şi amŭ datŭ acestŭ zapisŭ la mâna Dumnéluĭ Vistieruluĭ Ioniţă Damaris şi a D-lorŭ boerilorŭ judecătorĭ aĭ acesteĭ pricinĭ, şi asemenea zapisŭ aŭ datŭ şi Dumnéluĭ Vistierulŭ Ioniţă la mâna mea; acéstă deosebire numaĭ să se facă, din ceea ce coprinde anaforaoa D-lorŭ boerilorŭ hotarnicĭ, că la trăsura căpătâiuluĭ moşieĭ Băneseĭ de dincóce de Colentina, despre Bucureşcĭ, întră

l) Anafora şi resoluţiune în pricina luĭ Dumitru Ceauşulŭ de slujitoĭ aĭ căpeteniеĭ Olteţuluĭ;

---

casele nóstre din stânjenĭ douĕ sute cincĭ-ḑecĭ şi patru, ce scrie anaforaoa ca să fie acelŭ căpătâiŭ alŭ moşieĭ mele şi alŭ D-luĭ Vistieruluĭ să scaḑă stânjenĭ douĕ-ḑecĭ şi nouă dintr'aĭ meĭ, care însumĭ eŭ ĭ-amŭ hărăzitŭ, şi să rĕmâe căpătâiulŭ moşieĭ mele numaĭ de stânjenĭ 225, unde s'aŭ pusŭ şi petre. — 1794, Dechem. 2.

Ianache Văcărescu. Manolache Brâncovénu vel Vornicŭ, mărturie. *Iónŭ Caragea* vel Hatmanŭ, mărturie. *Grigorie Hrisoscoleo* biv. vel Paharn. mărturie. *Alecsandru Cocorăscu* biv. vel Paharn. mărturie.

Intărirea ce s'aŭ datŭ D-luĭ Spătaruluĭ Văcărescu la hotărnicia moşieĭ Băneseĭ, de către Dumnéluĭ Vistierulŭ Ioniţă Damaris.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvod. boj. Mil. i gspd. Zemb. Vlahscoie.

Dumnéluĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Ianache Văcărescŭlŭ biv. vel Spăt. aducêndŭ înaintea Domnieĭ mele acéstă alăturată hotarnică a Dumnélorŭ boerilorŭ judecătorĭ, i hotarniciĭ ce aŭ fostŭ orânduiţĭ cu porunca Domnieĭ mele, dupĕ cererea Dumnéluĭ şi a Dumnéluĭ Vistieruluĭ Ioniţă Damaris, de aŭ hotărîtŭ moşiile D-lorŭ de la Bănésa, şi aŭ deosebitŭ partea unuia de către partea celuia-l-altŭ, şi aŭ pusŭ petre şi hotarŭ prin mulţămirea amêndurora părţilorŭ, aŭ cerutŭ Domnésca nóstră întărire asupra acesteĭ desăvêrşite izbrănire şi săvêrşire a pricineĭ; decĭ vĕḑêndŭ Domnia mea cum-că D-lorŭ boerĭĭ judecătorĭ aŭ fostŭ următorĭ întocmaĭ porunceĭ Domnieĭ mele ce s'aŭ datŭ în anaforaoa Dumnélorŭ, şi cum-că Dumnéluĭ Vistierulŭ Ioniţă Damaris aŭ rĕmasŭ mulţămitŭ desăvêrşitŭ, dupĕ întocmirea ce se arétă în anaforaoa Dumnélorŭ că le făcuseântêiŭ, care acéstă mulţămire de a se pune petrele hotarelorŭ moşieĭ Dumnéluĭ Spătaruluĭ Văcărescŭlŭ dupĕ cum i-aŭ întocmitŭ Dumnélorŭ boerĭĭ ceĭ orânduiţĭ prin anaforaoa Dumnélorŭ, cu osebire de stânjenĭ 29 dându-o în scrisŭ şi însişĭ Dumnélorŭ amêndouĕ părţile prin zapisele Dumnélorŭ, unulŭ la mâna altuia, adeveritŭ şi cu iscăliturile Dumnélorŭ orânduiţilorŭ boerĭ, care iarăşĭ dupĕ a Dumnélorŭ cerere amêndorara părţilorŭ, le-amŭ întăritŭ şi cu Domnésca nóstră pecete, cum se vĕḑŭ deosebitŭ, amŭ găsitŭ cu cale cererea Dumnéluĭ Spătaruluĭ, şi amŭ întăritŭ dupĕ cuviinţă şi acéstă hotarnică, pentru ca să aibă Dumnéluĭ şi moştenitoriĭ Dumnéluĭ a-şĭ stăpâni dupĕ dreptate moşia Dumisale Bănésa pe hotarele şi petrele carĭ s'aŭ pusŭ, adică: din Valea Băeĭ şi din capulŭ moşieĭ ce s'aŭ împietritŭ acum dincóce de Colentina despre Bucurescĭ, şi dincolo de Colentina în lungŭ până unde merge, şi în latŭ dincóce de Colentina din moşia Herăstrăuluĭ până în heleşteŭ, şi cu heleşteulŭ jumĕtate, şi cu móra cea de lângă case jumĕtate, şi pe dincolo de Colentina, din peatra moşieĭ Herăstrăuluĭ până în moşia Socoleĭ cu hersonisulŭ Dumnéluĭ şi cu tótă moşia Socoleĭ ce o aŭ cumpĕratŭ de la mezatŭ, dupĕ hrisovulŭ Domnieĭ mele, până în moşia Sfinteĭ Ecaterineĭ, unde s'aŭ pusŭ şi petre acum, cu vadulŭ de móră în Colentina şi cu heleşteulŭ totŭ, dupĕ cartea de hotărnicie de la lét 7204, ce are la mâna Dumnéluĭ pentru acéstă moşie, şi aşa să-ĭ fie Dumnéluĭ stăpânirea

m) Anastasîa Fălcoianu urmărindŭ plată de datorii.

acestorŭ douĕ moşiĭ ohabnică în vecĭ, dupĕ dreptatea ce şi de înşi-ne Domnia mea s'aŭ cercetatŭ în Divanŭ şi s'aŭ vĕḑutŭ că are. — Tolco pisah gspd. — 1794, Decembre 12.

Iscălitura gospod. pecetea gospod.

Cond. XXVIII, pag. 51.

Dumitru Căpitanulŭ şi Tudorache pentru conacele ce ḑice Dumnĕluĭ că le-aŭ făcutŭ la Florescĭ elŭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvod. Boj. Mil. i gspd. Zemb. Vlahscoie.

De isnóvă înfăţişându-se la Divanŭ înaintea Domnieĭ mele amêndouĕ părţile, unde vĕḑêndŭ Domnia mea din cercetările ce s'aŭ făcutŭ cu îndestulare la faţa loculuĭ, unde aŭ fostŭ faţă şi toţĭ locuitoriĭ satelorŭ, carĭ aŭ mărturisitŭ fieş-carele adevĕrul lucrurilorŭ, cum-că mutându-şĭ Ascherliĭ drumulŭ mergereĭ la Boazurĭ dupĕ unde eraŭ orânduitele conace, la podulŭ Vălenilorŭ şi la Florescĭ, asupra luĭ Dumitru, aŭ fostŭ trebuinţă negreşitŭ de a li se face conacŭ la satulŭ Botenĭ, pe unde le era trecerea, care conacŭ alŭ Botenilorŭ, cum-că l'aŭ făcutŭ Tudorache Conţesculŭ, orĭ pusŭ de ispravnicĭ, séŭ de nevoie silitŭ de Ascherliiĭ Turcĭ, ca unulŭ ce s'aŭ aflatŭ căpitanŭ, fără de a se da de la ispravniciĭ judeţuluĭ celea trebuincióse a le împlini Ascherliilorŭ, şi cum-că Dumitru Căpitanulŭ aŭ rĕmasŭ folositorŭ cu conacŭ, de la podulŭ Vălenilorŭ şi de la Florescĭ, mutându şi Ascherliiĭ trecerea pe drumulŭ Botescilorŭ şi pe alte sate, acestea déră tóte fiind-că s'aŭ făcutŭ cunoscutŭ, este datorŭ Dumitru Căpitanulŭ a împlini luĭ Tudorache baniĭ conaculuĭ ce aŭ făcutŭ Ascherliilorŭ, care era datoria luĭ Dumitru, ca unulŭ ce iarăşĭ din cercetare s'aŭ doveditŭ, cum-că orânduiala conacelorŭ aŭ luat-o elŭ deplinŭ; însă nicĭ Tudorache Conţesculŭ nu are maĭ multă dreptate a cere de la Dumitru împlinire, decât pe celea ce aŭ datŭ dintru ale sale; iară celea ce aŭ datŭ locuitoriĭ de la dînşiĭ şi nu li s'aŭ plătitŭ are a lua locuitoriĭ; pentru ceea déră hotărîmŭ Domnia mea, ca înaintea Dumnéluĭ vel Log. de ţéra de josŭ înfăţişându zapciulŭ celŭ orânduitŭ pe amêndouĕ părţile, unde puindŭ înainte catastihulŭ cercetăreĭ ce aŭ trimisŭ acum ispravniciĭ cu mărturia tuturorŭ sătenilorŭ, în care aŭ conăcitŭ Ascherliiĭ, să se strîngă dupĕ acelŭ catastihŭ condeiele lucrurilorŭ câte mărturisescŭ locuitoriĭ că aŭ datŭ Tudorache dintru ale sale, şi la acelea tóte puindu-se preţŭ, dupĕ cum era preţulŭ lucrurilorŭ atuncĭ, câţĭ baniĭ se va face a lua, să-lŭ apuce orânduitulŭ zapciŭ pe Dumitru să le împlinéscă luĭ Tudorache aicĭ; iară pentru câte lucruriĭ rĕmânŭ date de locuitorĭ de la dênşiĭ şi nu li s'aŭ plătitŭ, să-lŭ iée apoĭ orânduitulŭ mumbaşirŭ pe Dumitru să-lŭ ducă la ispravnicĭ, unde poruncimŭ ispravnicilorŭ, ca acelorŭ locuitorĭ ce aŭ datŭ lucruriĭ la acelea conace, ce nu eraŭ datorĭ şi nu li s'aŭ plătitŭ, să puneţĭ pe Dumitru să le împlinéscă dreptulŭ lorŭ; era pentru douĕ vite care se jălui Dumitru că i le-aŭ luatŭ atuncĭ Tudorache, ce nu le tăgădui nicĭ Tudorache, poruncimŭ ca cu preţulŭ acelorŭ vite precum era atuncĭ, fără de altă prăsilă, să se scaḑă Dumitru din baniĭ ceĭ ce este să se dée luĭ Tudorache. — 1794, Decem. 15.

In note dămŭ încă o serie de acte din sfera justiţieĭ. Sunt unele cu referinţă la clironomiĭ, la tutelă, la rênduirĭ de epitropĭ peste

---

Pré Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Mărieĭ tale orânduitulŭ mumbaşirŭ aŭ înfăţişatŭ pre amêndouĕ părţile înaintea nóstră, şi cetindŭ atât luminată hotărîrea Mărieĭ tale, prin care s'aŭ orânduitŭ a se face cercetare la faţa loculuĭ, cum şi acésta alăturată însciinţare a Dumnéluĭ Paharniculŭ Alexandru ot sud. Dâmboviţa, dupĕ cercetarea ce deosebitŭ maĭ făcumŭ şi noĭ în parte, măcar că Dumitru Căpitanulŭ totŭ se ţinea cu tăgăduire, că n'ar fi făcutŭ Tudorache atuncĭ nicĭ unŭ conacŭ la Podulŭ Bărbieruluĭ, şi că tóte conacele le-aŭ făcutŭ elŭ deplinŭ la Florescĭ, déră acéstă pricinuire a luĭ este neadevĕrată, pentru că mărturia ce prin deosebitŭ tacrirŭ adeveritŭ de Dumnéluĭ Paharniculŭ Alexandru, se vede că i-aŭ datŭ prin carte de blăstemŭ, săteniĭ de la Cornăţelŭ, i săteniĭ de la Conţescĭ şi săteniĭ din satulŭ Botenĭ, cum-că dupĕ ce s'aŭ închisŭ drumulŭ Florescilorŭ şi s'aŭ făcutŭ drumulŭ pe la Podulŭ Bărbieruluĭ, câte baierace trecea de la Bucurescĭ la Câmpu-Lungŭ tóte totŭ la Tudorache le-aŭ dusŭ, şi eĭ aŭ rĕspunsŭ conacŭ, iar la Dumitru nicĭ unŭ baieracŭ n'aŭ dusŭ, fiindŭ Ascherliiĭ aŭ spânzuratŭ pe Tudorache, şi bătêndu-lŭ ca să le dée conacŭ, dupĕ cum şi din condicile judeţuluĭ s'aŭ găsitŭ orânduială de conacŭ în luna luĭ Martie lét 1789 numită chiar pe satulŭ Boteniĭ, afară din douĕ conace ce eraŭ cunoscute la podulŭ Vălenilorŭ şi la Florescĭ, şi deosebitŭ de acestea doveḑĭ, şi acum de faţă înaintea nóstră arétă Dumnéluĭ biv. vel Clucerŭ Scarlatŭ Câmpinénu, că în vremea când aŭ făcutŭ şi Dumnéluĭ cercetare pricineĭ acesteia din luminată porunca Mărieĭ sale, aflându-se ispravnicŭ judeţuluĭ, s'aŭ adeveritŭ, că zătignindu-se drumulŭ trecereĭ Ascherliilorŭ pe la Florescĭ şi pornindu-se trecerea lorŭ pe la podulŭ Bărbieruluĭ, însişĭ ceĭ de atuncĭ ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ aŭ rânduitĭ pe Tudorache conacciŭ, aflându-se şi căpitanŭ acolo la podulŭ Bărbieruluĭ; din care tóte acestea se face îndestulă dovédă, că Tudorache aŭ făcutŭ cu adevĕratŭ conacŭ Ascheliilorŭ, fiindŭ atuncĭ căpitanŭ la podulŭ Bărbieruluĭ, conăcindu-ĭ când la satulŭ Ghergani, ce este aprópe de podulŭ Bărbieruluĭ, când în satulŭ Condescĭ la casa sa, i pe la sătenĭ, şi când la satulŭ Botenĭ, care este alăturea cu Condescĭ, şi deosebitŭ se maĭ dovedesce dintr'acéstă cercetare a Dumnéluĭ Paharniculuĭ Alecsandru, totŭ dupĕ mărturia sătenilorŭ, că eĭ într'acea lună a luĭ Martie n'aŭ datŭ douĕ orânduelĭ de conace, ca să fie bănuială că s'aŭ datŭ şi acelŭ conacŭ numitŭ pe satulŭ Botenĭ, ci numaĭ unŭ conacŭ aŭ datŭ pe fieş-care lună la Dumitru căpitanulŭ, atât când era conaculŭ la Florescĭ, cât şi în vremea când s'aŭ mutatŭ conaculŭ la satulŭ Boşarĭ, pe când era trecerea Ascheliilorŭ pe la podulŭ Bărbieruluĭ, cu tóte că de la dreptate nicĭ maĭ rĕmâne cuvêntŭ, a se cere luĭ Tudorache dovédă de aŭ fostŭ elŭ rânduitŭ de ispravnicĭ conacciŭ, fiind-că închiḑêndu-se drumulŭ trecereĭ Ascheliilorŭ pe la Florescĭ şi pornindu-se trecerea Ascheliilorŭ pe la podulŭ Bărbieruluĭ, unde acolo se afla Tudorache căpitanŭ, se vede că dupĕ iuţéla vremeĭ ce era atuncĭ 'lŭ bătea spânzuratŭ şi cerea să le dée conacŭ, şi elŭ aŭ fostŭ silitŭ de nevoĭe de le-aŭ şi datŭ cum se dovedesce din mărturia de atâtea sate, ci fiind-că Dumitru căpitanulŭ se dovedesce că aŭ luatŭ deplinŭ de pe la sate tóte orânduelile conacelorŭ, şi chiar pe vremea ce contenise trecerea Ascheliilorŭ pe la Florescĭ şi se pornise pe la podulŭ Bărbieruluĭ, cu

orfanĭ de către obştésca epitropie, la clironomiĭ *ab-intestato;* sunt altele relative la mezaturĭ de moşiĭ, cu publicaţiune de douĕ lunĭ, în favórea

---

dreptate este să plătéscă Dumitru la Tudorache aceĭ tal. treĭ sute treĭ-ḑecĭ şi douĭ, ce dupĕ acéstă alegere a D-luĭ Paharniculuĭ se alege preţulŭ oilorŭ, pânilorŭ, orzuluĭ şi fênuluĭ ce aŭ datŭ Tudorache la Ascherliĭ; hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1794, Noembre 30.

Vel Vornicŭ Brâncovénu.

Cod. XXVIII, pag. 54.

Anaforaoa Spătaruluĭ Hagi Moscu pentru stăpânirea uneĭ case.

Io Alecsandru Const. Moruzi Voiv. i gsp.

Intărimŭ Domnia mea ca să stăpânéscă Paharniculŭ Hagi Moscu cu bună pace. ca unŭ cumpĕrătorŭ de la mezatŭ. — 1794, Augustŭ 16.

Prea Înălţate Dómne,

Dumnéluĭ biv. vel Comisŭ Mihalache împreună cu sócră-sa şi Ecaterina soţia Dumisale, fiindŭ datorĭ taleri 1000 la unŭ Ionŭ Dimitriu Suditu, şi făcêndu-le mare silă de banĭ şi neavêndŭ altŭ mijlocŭ de plată, prin jalbă către Înălţimea ta, aŭ cerutŭ câte treĭ de a'şĭ vinde cu mezatŭ o casă ce o aŭ aicĭ în Bucureşcĭ, în mahalaua Bălăcéncăĭ, cu care banĭ ce va lua să plătéscă datoria, şi celea ce va maĭ prisosi să'şĭ iée deosebitŭ altă casă pentru locuinţă, după a cărora jalbă mi se porunceşce de către Înălţimea ta, ca să facŭ mezatŭ aceĭ case dupĕ obiceiŭ, următorŭ fiindŭ luminateĭ porunci, amŭ pusŭ telalĭ de aŭ strigatŭ la mezatŭ casa cu prăvălia ce este în faţă şi cu pivniţa de sub casă, ce sunt tóte într'unŭ învelişŭ, însă numaĭ binaua fiindŭ locului alŭ jupâneseĭ Marieĭ Bălăcéncăĭ cu chirie pe anŭ câte tal. doĭ pentru pământŭ, şi în diastima de lunĭ douĕ ce s'aŭ strigatŭ la mezatŭ, prin tot locului, dându unii şi alţiĭ dupĕ obiceiŭ, la celŭ din urmă preţŭ aŭ rĕmasŭ asupra D-luĭ biv. vel Paharnicŭ Hagi Moscu, cu tal. una mie nouĕ sute nouĕ-ḑecĭ şi nouĕ, şi ne maĭ eşindŭ altŭ muşteriŭ ca să înalţe maĭ multŭ peste acesta, le-amŭ datŭ D-luĭ dreptŭ acéstă sumă, carĭ banĭ prin mâna mea i-aŭ numĕratŭ toţĭ baniĭ deplinŭ şi fiindcă cumpĕrătorulŭ cere întărirea de către Înălţimea ta, să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale a se da întărire la mână de bună stăpânire. — 1794, Aug. 15.

Ión Starostea.

Cod. XXIII, pag. 75.

Slugerulŭ Iordache Neculescu cu Alexandru Dedulescu pentru stricăciunea ce face apa Râmniculuĭ Biserieĭ i caselorŭ Dedulesculuĭ, din abătătura Neculesculuĭ.

Io Alecsandru Çost. Moruzi Vvd. Boj. Milos. Zem. Vlahscoe.

Neodihnindu-se slugeru Iordache Niculescu aŭ eşitŭ la Divanulŭ Domnieĭ mele faţă cu Alecsandru Dedulescu, ḑicêndŭ Niculescu că apa Rŏmniculuĭ fiindŭ din firea eĭ nestatornică la curgere când vine mare în vremĭ slotóse de ploĭ

celorŭ cu dreptŭ de *protimisis*. Altele (bună-óră actulŭ din 18 Aprilie 1793) arétă că se ţiné o *«condică a moşteniriloră»* în tótă regula.

---

rumpe maluri întregĭ şi eşindŭ din matca eĭ se împarte şi face deobşte stricăciunĭ şi acésta este rĕulŭ stricăciuneĭ care-lŭ pătimescŭ cu toţiĭ, iară nu este stricăciunea din pricina abătătureĭ ce aŭ făcutŭ la móra sa, pentru care măcarŭ că cu cercetarea ce s'aŭ făcutŭ acum la faţa loculuĭ de către orânduiţiĭ boerĭ, s'aŭ doveditŭ înpotrivă, că stricăciunea moşieĭ Dedulesculuĭ este chiar din abătătura Neculesculuĭ, că de la locŭlŭ de unde a luatŭ Neculescu apa şi aŭ abătutŭ totulŭ la móra sa făcêndŭ pierĝhie în josŭ, şi viindŭ orânduiţiĭ boerĭ pe malulŭ aceĭ abătăturĭ la vale, s'aŭ vĕḑutŭ de faţă stricăciunna şi mâncătura ce aŭ făcutŭ moşieĭ jăluitoruluĭ, adică în urma abătătureĭ, care acésta se dovedesce adevĕrată şi din altă cercetare ce s'aŭ maĭ făcutŭ asemenea la lét 1784 când s'aŭ şi măsuratŭ locŭlŭ ce era maĭ naintea abătătureĭ sdravănŭ cu livede de pomĕturĭ pe dênsulŭ şi cu case, care dupĕ abătătura Neculesculuĭ în urmă cu totulŭ s'aŭ surpatŭ şi s'aŭ găsitŭ stânjenĭ şéseḑecĭ, cum şi de 18 anĭ trecuţĭ în care aŭ fostŭ opritŭ Neculesculuĭ aşĭ lăsa móra de sta părăsită şi neămblată într'atâta vreme până acum, iară maĭ vêrtosŭ se dovedesce acésta din însuşĭ tacrirulŭ Neculesculuĭ, care singurŭ aŭ ḑisŭ că firea aceste ape fiindŭ rea şi nestatornică surpă maluri întregĭ şi face stricăciunĭ de obşte, cu atât maĭ vârtosŭ când va fi şi silită o apă nestatornică ca acésta a se face curgerea eĭ pe unde n'aŭ maĭ fostŭ, dar cu tóte acestea Dedulesculŭ se mulţămi şi îşĭ ceru de la Divanŭ numaĭ siguranţa moşieĭ şi caseĭ luĭ a nu i se face stricăciune din abătătura apeĭ Niculesculuĭ, şi când stricăciune nu-ĭ va face, nu este davagiu pentru móra Neculesculuĭ; a căruia cerere fiindŭ cu cale şi primită la dreptate, amŭ îndatoratŭ Domnia mea pe Niculesculŭ: orĭ să dée unŭ zapisŭ cu bună legătură în Divanŭ, care să se adevereze şi de Dumnélorŭ veliţiĭ boerĭ, că orĭ-ce pagubă şi stricăciune se va întâmpla la moşia şi namestile Dedulesculuĭ din apa abătătureĭ luĭ, fără de nicĭ unŭ felŭ de profasis, să fie datorŭ Neculesculŭ a le împlini Dedulesculuĭ, şi să-ĭ plătéscă şi paguba liveḑeĭ de pometurĭ ce i s'aŭ întâmplatŭ până acumŭ în urma abătătureĭ şi aşa să rĕmâe slobodă apa pe abătătura ce aŭ făcutŭ, şi să'şi ţie şi Neculesculŭ móra sa la acelaşĭ locŭ ce şi-o avea făcută, ne opritŭ, saŭ neprimindŭ a da acestŭ felŭ de siguranţă Dedulesculuĭ, atuncĭ să fie datorŭ Neculesculŭ cu a sa cheltuială a astupa abătătura ce aŭ făcutŭ, ca să întórcă apa la matca eĭ, şi móra să-ĭ fie oprită şi pentru acésta amŭ datŭ vreme de socotinţă a'şĭ lua séma la una din douĕ, ca să hotărîmŭ, unde dupĕ treĭ ḑile s'aŭ adusŭ rĕspunsŭ că a da acestŭ felŭ de siguranţă Neculesculŭ n'aŭ primitŭ. Decĭ amŭ hotărîtŭ Domnia mea, ca Neculesculŭ să fie datorŭ cu cheltuiala luĭ a închide şi a astupa cu ţăruşĭ şi cu lucru de temeiŭ locŭlŭ ce l'aŭ deschisŭ pentru abătătură, cu meşterĭ morarĭ, prin marafetulŭ Paharniculuĭ Petrache Ispravniculŭ judeţuluĭ, căruia şi poruncimŭ să epistaséscă a sĕvêrşi Neculesculŭ lucrulŭ acesta şi móra să-ĭ fie oprită; pentru aceea ce ḑicea Neculesculŭ cumcă şi móra Dedulesculuĭ pricinueşce stricăciune la moşia sa şi la alţĭ, pentru acésta este slobodŭ a'şĭ căuta, şi să dée jalbă ca iarăşĭ prin cercetare de judecată să se facă cuviinciósa îndreptare. — 1794, Ghen. 14.

Prea Înălţate Dómne,

Pe aceste cercetărĭ şi alegerĭ ce s'aŭ făcutŭ, atât la faţa loculuĭ de D-luĭ Paharniculŭ Petrache Ispravnicŭ şi de D-luĭ Serdarulŭ Andonie Fotino, cum şi

Câte-va acte ne arétă diverse procese pentru moşii, orĭ cumpĕrărĭ de

aicĭ de judecata departamentuluĭ, ne rĕmâindŭ odihnitŭ D-luĭ Slugerulŭ Iordache Neculescŭlŭ, vătavu de aproḑĭ, din luminată porunca Mărieĭ tale l'aŭ adusŭ şi înaintea nóstră faţă cu D-luĭ Alexandru Dedulescŭlŭ şi dupĕ cercetarea ce deosebitŭ făcumŭ şi noĭ asupra acesteĭ pricinĭ, cetindŭ atât celea de maĭ nainte cercetărĭ ce s'aŭ făcutŭ la faţa loculuĭ, cum şi tóte prigonirile amêndoura părţilorŭ ascultându-le şi vĕḑênd şi hartele ce ni se arĕtară de amêndouĕ părţile pentru curgerea apeĭ Rŏmniculuĭ şi pentru starea loculuĭ gârleĭ ce aŭ săpatŭ Slugerulŭ şi aŭ luatŭ apa la acea móră a sa, care acum nu lucréză, fiindŭ de însuşĭ Slugerulŭ lăsată şi părăsită, cum şi de starea loculuĭ caselorŭ şi a biserecĕĭ Dedulescŭluĭ, vedemŭ că nicĭ unŭ cuvêntŭ vrednicŭ nu îĭ rĕmâne Slugeruluĭ de a nu astupa însuşĭ cu a sa cheltuială gura aceĭ gârle care aŭ săpatŭ în matca Rŏmniculuĭ cea veche, şi aŭ deschisŭ ca să vie la móra sa apă, şi apoĭ pe acea deşchidere de gârlă apa Rŏmniculuĭ a găsitŭ aralîcŭ şi lăsându-şĭ matca luĭ cea veche, s'aŭ abătutŭ cu totulŭ pe cursulŭ aceĭ gârle deşchisă de Slugerulŭ şi face atâta stricăciune cu mâncătura din moşia Dedulescŭluĭ, încât cu puţină vreme îĭ potŭ fi namestiile căminuluĭ sĕŭ, adică casele şi namestiile de peatră în primejdie de a le surpa de malŭ, căcĭ acéstă stricăciune şi pagubă a Dedulescŭluĭ este vĕdită nu numaĭ prin însuşĭ vederea boerilorŭ carĭ aŭ fostŭ la faţa loculuĭ, adică D-luĭ Paharniculŭ Petrache şi D-luĭ Serdarulŭ Fotino, ci şi prin cunoscinţa aplos a fiesce-căruia, că de nu se apropia Rŏmniculŭ pe acea abătătură deşchisă de Slugerulŭ ci s'arŭ fi avutu curgerea luĭ pe matca cea veche, nu putea să aibă Dedulescŭlŭ acéstă vĕḑută paguhă şi stricăciune la moşia îi namestiile sale; dar la cuvêntulŭ Slugeruluĭ, că stricăciunea cea maĭ mare s'arŭ fi pricinuitŭ din móra ce o are Dedulescŭlŭ iarăşĭ cu abătătură din apa Rŏmniculuĭ, nicĭ acéstă pricinuire a Slugeruluĭ nu are nicĭ unŭ temeiŭ, fiindŭ deşértă şi neadevĕrată, pentru-că de la însuşĭ ne adeverimŭ că acea gârlă pe care este făcută móra Dedulescŭluĭ este pre dincolo de apa Rŏmniculuĭ iară nu este pre dincóce, şi locŭlŭ unde este deşchisă şi luată gârla aceĭ morĭ este cu diastima de 600-700 do stânjenĭ, maĭ în susŭ de locŭlŭ unde aŭ deşchisŭ Slugerulŭ acea gârlă a moreĭ sale, pe care s'aŭ abătutŭ Rŏmniculŭ cu totulŭ, şi aşa fiindŭ deschiderea gârleĭ ce merge la móra Dedulescŭluĭ cu atâta diastimă depărtată, maĭ în susŭ de gura unde aŭ deschis-o Slugerulŭ, pe care s'aŭ abătutŭ Rŏmniculŭ cu totulŭ şi maĭ vârtosŭ fiindŭ acea gârlă a moreĭ Dedulescŭluĭ, nu numaĭ pe dincolo de apa Rŏmniculuĭ pe unde curge acum, ci şi pe dincolo de matca cea veche a Rŏmniculuĭ, care este părăsită de când s'aŭ mutatŭ curgerea pe deschiderea gârleĭ Slugeruluĭ, nimica nu póte prinde locŭ pricinuirile Slugeruluĭ, că dóră arŭ fi pricinuitŭ acea móră a Dedulescŭluĭ vre-o stricăciune moşieĭ şi namestiilorŭ Dedulescŭluĭ; ci dreptŭ acestea maĭ susŭ arĕtate, stricăciunea şi paguba Dedulescŭluĭ fiindŭ vĕḑută şi cunoscută, că curge numaĭ din pricina aceĭ deşchiderĭ de gârlă, care aŭ făcut-o Slugerulŭ pentru móra sa, şi pe care acumŭ s'aŭ abătutŭ Rŏmniculŭ cu totulŭ, cu dreptate găsimŭ acéstă alăturată alegere dela faţa loculuĭ şi a departamentuluĭ, dupĕ care şi noĭ asemenea şi întocmaĭ găsimŭ cu cale să se urmeze; iar hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1794, Dechem. 9.

Vel Vor. Brâncovénu. Costandinŭ Caragea vel Hatm. vel Logf. Filipescu, Costandinŭ Ştirbeiŭ vel Logf.

Cond. XXVIII, pag. 79.

moşii, precum hrisovulŭ prin care Spătarulŭ Enache Văcărescu a cumpĕratŭ la mezatŭ moşii de la Cantacuzinescĭ, etc. şi a cerutŭ nouă

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Dumitru céuşulŭ de slujitoriĭ căpităniei Olteţuluĭ din sud. Vâlcea pentru jafulŭ ce i s'aŭ făcutŭ dupĕ pîra Clucerului Bălénu ispravnicŭ, şi închisórea ce aŭ pătimitŭ cu prepunere de gazdă de hoţi.

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvdŭ Boj. Mil. i gspd. Zemb. Vlah.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Alexandru Calfoglu biv. vel Clucerŭ caimacamulŭ Craioveĭ, fiind-că dupĕ cercetare s'aŭ doveditŭ jăluitorulŭ nevinovatŭ, 'ţĭ poruncimŭ dĕră ca să-lŭ judecĭ pe Clucerulŭ Bălénulŭ cu jăluitorulŭ pentru celea ce aŭ pătimitŭ de la dênsulŭ, şi s'aŭ păgubitŭ fără de vină şi fără de nicĭ o dovédă vrednică, şi să-lŭ îndestulezĭ la dreptatea luĭ. — 1795 Ianuarie 25.

Prea Inălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţezŭ Inălţimeĭ tale, că Dumnéluĭ Clucerulŭ Radulŭ Bălénulŭ ce s'aŭ aflatŭ ispravnicŭ la sud. Vâlcea, din luminată porunca Mărieĭ tale eşindŭ însuşĭ în judeţŭ cu o sută şi maĭ bine de poteraşĭ pentru prinderea celorŭ vestiţĭ tâlharĭ, le-aŭ datŭ în urmă, că subt via acestuĭ jăluitorŭ aŭ şeḑutŭ tâlhariĭ ca o sĕptĕmână de ḑile, şi dintr'aceea aŭ bănuitŭ că va fi fostŭ şi prin scirea numituluĭ jăluitorŭ, şi fiind-că jăluitorulŭ dimpreună cu căpitanulŭ sĕŭ Gregorie Pârâianulŭ şi alţĭ slujitorĭ plecase la Bucurescĭ, i aŭ datŭ maĭ mare bănuială; dĕră veĭ sci Inălţimea ta, că dupĕ ce s'aŭ pusŭ în mână optŭ tâlharĭ şi 13 gazde ale lorŭ, de faţă cu Dumnélorŭ ispravniciĭ din sud. Vâlcea, Dumnéluĭ Căminarŭ Petrache şi Clucerŭ Bălénulŭ, li s'aŭ făcutŭ cercetare câte unulŭ-unulŭ fieş-căruia deosebĭ, şi iarăşĭ tuturora dimpreună, atât tâlharilorŭ cât şi gazdelorŭ, şi nicĭ de cum numitulŭ jăluitorŭ nu s'aŭ pututŭ dovedi de împărtăşitŭ la vre-o faptă, ci nicĭ măcar cu sciinţă de popasurile lorŭ, séŭ de măşcăria gazdelorŭ; pentru aceea toţĭ ceĭ ce aŭ fostŭ cu bănuelĭ de gasde închişĭ la Vâlcea de D-luĭ Clucerulŭ Bălénu, îndreptându-se s'aŭ sloboḑitŭ cu tóte ale lorŭ, între carĭ prepuşĭ eraŭ şi douĭ feciorĭ chiar acestuĭ jăluitorŭ, pe carĭ deosebĭ eŭ însumĭ cercetându-ĭ, de i-aŭ căsnitŭ pe eĭ, séŭ pe niscaĭ rudeniĭ séŭ sătenĭ aĭ lorŭ, şi de şi aŭ primejduitŭ vre-unĭĭ dintr'înşiĭ viéţa, séŭ de s'aŭ prădatŭ cu ceva să-mĭ aréte? şi chiar cu graiulŭ aceştĭ douĭ feciorĭ aĭ jăluitoruluĭ mĭ-aŭ arĕtatŭ, că nicĭ eĭ, nicĭ alţiĭ din rudeniile lorŭ séŭ din sătenĭ n'aŭ pătimitŭ casne, fără numaĭ înfricoşărĭ şi închisorĭ, şi nicĭ că este vre-unulŭ din eĭ prădatŭ; apoĭ de s'aŭ sfiitŭ a mărturisi adevĕrulŭ fiind-că se afla Clucerulŭ Bălénu ispravnicŭ, acésta eŭ sluga Inălţimeĭ tale nu o pociŭ sci, atâta numaĭ că nicĭ jăluitorulŭ, nicĭ copiiĭ luĭ nu s'aŭ putut dovedi nicĭ într'o vină, nicĭ acolo în faţa loculuĭ, nicĭ aicĭ în departamentŭ de cremenalionŭ, la cercetarea ce li s'aŭ maĭ făcutŭ, atât tâlharilorŭ, cât şi gazdelorŭ; şi de acésta nu lipsimŭ a însciinţa Inălţimeĭ tale. — 1795, Ianuar. 23.

Şerbanŭ Andreĭ Medelnicerŭ.

Cod. XXVIII, pag. 88.

otărnicie şi ocolnică în 1794. Alte acte din cele ce dămŭ în note ne arétă, că în Martie 1793 aŭ arsŭ o parte din tèrgulŭ Slatina şi că

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Nicolae Caporaru, i Iónŭ, Radulŭ, Amza, Alecsandru Gheorghe şi Iónŭ slujitoriĭ Căpităniei Olteţuluĭ sud. Vâlcea, pentru jafurile ce s'aŭ făcutŭ de către Clucerulŭ Radulŭ Bălénu ce aŭ fostŭ Ispravnicŭ şi închisorile ce aŭ pătimitŭ cu prepunerea de gazde de hoţĭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Voiv. Boj. Milos. Zem. Vlahscoe.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Alecsandru Calfoglu biv. vel Clucerŭ Caimacamŭ alŭ Craioveĭ, fiind-că dupĕ cercetare s'aŭ doveditŭ jăluitoriĭ nevinovaţĭ, 'ţĭ poruncimŭ dară, ca să-lŭ judecĭ pre Clucerulŭ Bălénulŭ cu jăluitoriĭ pentru celea ce aŭ pătimitŭ de la dênsulŭ, şi s'aŭ păgubitŭ fără de vină şi fără de nicĭ o dovadă vrednică, şi să-ĭ îndestulezĭ la dreptatea lorŭ. — 1795, Ghenarŭ 25.

Prea Înălţate Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţezŭ Înălţimeĭ tale ca dupĕ ce s'aŭ pusŭ în mână optŭ tâlharĭ şi 13 gazde, amŭ mersŭ cu eĭ la Rŏmnicŭ în sud. Vâlcea şi de faţă cu Dumnélorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, D-luĭ Căminarŭ Petrache şi Clucerulŭ Radulŭ Bălénulŭ de iznóvă cercetare s'aŭ făcutŭ fieş-căruia deosebĭ, atât tâlharilorŭ cât şi gazdelorŭ, şi pe nicĭ unulŭ dintre aceştĭ jăluitorĭ n'aŭ datŭ de vinovatŭ, pentru că toţĭ ceĭ ce s'aŭ doveditŭ în vină de tâlhărie şi găzdie prinḑêndu-ĭ i-amŭ adusŭ aicĭ, iară ceĭ-l-alţĭ toţĭ câţĭ aŭ fostŭ la închisóre cu bănuelĭ, îndreptându-se s'aŭ sloboḑitŭ cu tóte ale lorŭ; apoĭ aceştĭ jăluitorĭ ce aŭ fostŭ prădaţĭ şi închişĭ în treĭ lunĭ ce amŭ şeḑutŭ eŭ la Craiova şi în Vâlcea, de arŭ fi fostŭ precum jăluescŭ, cum de n'aŭ venitŭ să-mĭ aréte, că era de faţă celŭ de care jăluescŭ acum, pentru că eŭ sluga Înălţimeĭ tale în tóte părţile trimitémŭ insciinţărĭ, ca orĭ-cine va fi prădatŭ séŭ căznitŭ fără de vină de către poteraşĭ, să scie că pentru aceea sunt trimisŭ a le descoperi dreptatea şi a le împlini prăḑile? şi câţĭ aŭ venitŭ amŭ urmatŭ luminateĭ poruncĭ cu împlinire, iară aceştĭ jăluitorĭ, nicĭ de cum n'aŭ venitŭ, nicĭ de vinovaţĭ nimenĭ nu i-aŭ datŭ, şi pentru acésta nu lipsescŭ a însciinţa Înălţimeĭ tale. — 1795, Ghenarŭ 23.

Şerbanŭ Andreĭ Medelnicerŭ.

Cod. XXVIII, pag. 93.

Slugerulŭ Miho Stiucă cu Chiriacŭ Buluc-Başŭ pentru unŭ Capodŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Voiv. Boj. Milos.

Rĕmâindŭ fără de cuvêntŭ de apelaţie Slugerulŭ Miho Stiucă, după cum şi adeverinţa sa în scrisŭ sub iscăliturā-ĭ aŭ datŭ la logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele, întărimŭ anaforaoa Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ ca să aibă Chiriacŭ bună pace. — 1795, Febr. 1.

tèrgoveţii aŭ urmăritŭ despăgubirea lorŭ de la unŭ slujbaşŭ pe care-lŭ bănuiaŭ că ar fi datŭ focŭ. Nu maĭ puţinŭ însemnate sunt actele din

---

Pré Înălţate Dómne,

Pe acésta alegere a judecăţeĭ departamentuluĭ nerĕmâindŭ odihnitŭ Slugerulŭ Miho Ştiucă, vătavŭ de Divanŭ, din luminată porunca Mărieĭ tale, l'amŭ adusŭ şi înaintea nóstră faţă cu Chiriacŭ Bulucŭ-Baş, unde dupĕ cercetarea ce făcum şi noĭ asupra acesteĭ pricinĭ, în cea de pe urmă, însuşĭ Slugerulŭ cunoscêndŭ că nu are nicĭ o dreptate la cererea ce face de la Chiriacŭ de acelŭ capodŭ, se va *aiestisi* a nu-lŭ maĭ cere, dupĕ care şi rĕmâne Chiriacŭ a fi în pace şi nesupĕratŭ ; iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1795, Ian. 29.

Vel Banŭ *Brâncovénu.* Vel Log. *Filipescu.* Vel Vorn. *Slătinénu.* Vel Log. *Stirbeiŭ.*

Cod. XXVIII, pag. 93.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Anastasieĭ Fălcoienceĭ pentru ca să apuce pe ceĭ datorĭ rĕposatuluĭ Vornicŭ Prăşcovénu să se implinéscă baniĭ jaluitóreĭ (urmézĕ întrégă anaforaoa în grecesce).

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Vvd.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerule Alexandre Calfoglu, caimacamulŭ Craioveĭ, fiind-că tóte surorile celea-l-alte făcură arĕtare, dupĕ cum veĭ vedea maĭ josŭ, cum-că şi zapisele datoriilorŭ dimpreună cu nahtulŭ de *baniĭ* se află la Clucerésa, poruncimŭ Dumitale ca luându-se de la Clucerésa zapisele datorieĭ, să apucĭ D-ta prin cercetare de judecată să împlinescĭ de la aceĭ ce sunt datorĭ dupĕ zapisele lorŭ, din carĭ să facĭ tacsilŭ dreptuluĭ Medelniceresceĭ jăluitóreĭ, dupĕ hotărîre, prin zapcilîculŭ slugeĭ Domnieĭ mele, aprodŭ Vătăşescu — 1795, Febr. 8.

Vel Logof.

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, însciinţămŭ Înălţimeĭ tale, că dintr'o catagrafie ce de maĭ d'înainte ne-aŭ intratŭ în mână, se vede că rĕposatulŭ Vornicŭ Stefanŭ Prăscovénulŭ. . . . . şi câte fiice de ale rĕposatuluĭ tóte ḑicŭ că sunt in zapisele alteĭ surorĭ a Dumnélorŭ Clucerésa Dumitrache Farfara, ce se află la Craiova ; iară suma ce s'aŭ hotăritŭ de Măria ta ca să iée jăluitórea sunt taleriĭ 7000 ; de acésta însciinţămŭ Înălţimeĭ tale. — 1795, Fevruar. 2.

Biv. vel Banŭ. R. G. biv. vel Log. A. l. Clucerŭ.

Tal. 9875 cu zapise pe la uniĭ alţiĭ
225 galbenĭ împĕrătescĭ
22 galbenĭ veneticĭ
260 baniĭ nemţescĭ
} In nahtŭ.

Cod. XXVIII, pag. 97.

1793, Maiŭ, din carĭ se vede că deşi cununiile şi divorţurile eraŭ de dreptŭ bisericescŭ, totuşĭ Domnitorulŭ îşĭ reserva dreptulŭ de apelŭ şi de intervenire. Din actulŭ de la Iulie 1793 se va confirma informaţiunea, că, *pereusiile,* adecă clironomiile ce nu reveniaŭ directŭ părinţilorŭ, orĭ fiilorŭ mortuluĭ, se făcéŭ în 3 părţĭ, din carĭ una se vĕrsa în cutia milelorŭ. Pereusiile se recunoscéŭ şi la copiiĭ adoptivĭ, chiar décă aceia eraŭ dintre ţiganĭ. Proprietăţile dotale eraŭ nealienabile, dar din acte ce se potŭ ceti în anexele generale la capitolulŭ justiţieĭ, se va afla, că cu învoirea Domnitoruluĭ (în 9 Augustŭ 1793) s'a pututŭ înlocui o proprietate dotală cu o nouă cumpĕrătură, făcută în anume condiţiunĭ. Cum o femee divorţată de soţulŭ eĭ, — când maĭ alesŭ acela era din vestitulŭ némŭ Filipescu, — póte reintra în *venitulŭ* dotalŭ şi în ce condiţiunĭ póte ea fi şi epitrópa minorilorŭ copiĭ, se va vedé din alte acte, din Iulie 1793, ce reproducemŭ în anexele generale ale capitoluluĭ nostru acesta. Din alte acte, totŭ din 1793, se póte vedé aplicaţiunea de *paragrafiĭ.*

Însemnătatea justiţieĭ se vede mare chiar faţă cu Biserica. Amŭ vĕdutŭ intervenindŭ Domnitorulŭ în procese de divorţŭ. In acte din anexe se va vedé cum *unŭ protopopŭ* este adusŭ cu mumbaşirŭ, la înfăţişărĭ de procese. Procesele dintre monastirĭ şi particularĭ nu sunt influenţate de faptulŭ că una din părţĭ e o monastire. Védă-se, bună-óră, actele relative la procesulŭ dintre Monastirea St. Iónŭ de la Focşanĭ cu chiriaşiĭ unorŭ prăvălii ale eĭ; védă-se actulŭ din 1794, Aprilie 17, prin care Monastirea Glavaciocŭ este condamnată a perde 60 talerĭ din 65 cu carĭ vênduse luĭ Anastasie Ionitis dreptulŭ de a ţine băcănie şi cârciumă pe moşia sa Cernătescĭ şi apoĭ maĭ cedase acestŭ dreptŭ şi la altulŭ; şi procesulŭ luĭ Socol cu Monastirea Radu-Vodă, din N-bre 1793. S'a învelitŭ din noŭ M-rea Mihaĭ-Vodă; meşterulŭ a fostŭ denunţatŭ că a găsitŭ nisce averĭ în coperiş. De aci procesŭ, care se póte vedé totŭ în anexele capitoluluĭ Bisericeĭ.

Fórte curióse sunt nisce catagrafiĭ de lucrurĭ din o clironomie... dar lectorulŭ, doritorŭ de a cunósce mersulŭ justiţieĭ sub Alexandru Moruzi, va putea însuşĭ să-şĭ dea sémă de acésta din documentele ce le publicămŭ în anexe.

XIV.

Comerţŭ, industrie, bresle, poşte, etc.

Numeróse acte ce posedemŭ de la Alecsandru Moruzi cu referinţă la acestŭ capitolŭ alŭ lucrăreĭ nóstre, ni-lŭ arétă să fie fostŭ unŭ

Domnŭ care a înţelesŭ importanţa comerţuluĭ şi a industrieĭ naţionale. A. Moruzi a purtatŭ atenţiunea sa asupra Nizamuluĭ, de care aiurea amŭ vorbitŭ şi prin care în urma păceĭ de la Kuciuc-Kainargi, Turcii aŭ fostŭ opriţĭ de a maĭ intra în ţĕră, decât numaĭ cu speciale permisiunĭ. Moruzi a urmăritŭ egalmente netrecerea fără de învoire a cerealelorŭ şi vitelorŭ peste Dunăre. Din acestŭ punctŭ de vedere este cu deosebită atenţiune asupra *djelepilorŭ*, carĭ adunaŭ oĭ pentru Ţarigradŭ. Pre aceştia negreşitŭ îĭ ajuta în împlinirea misiuneĭ lorŭ, cu atât maĭ bucurosŭ că djelepiĭ eraŭ creştinĭ, organizaţĭ sub unŭ şefŭ séŭ *başŭ*. [1]

Dămŭ în note aci unele acte carĭ ne arétă, că dacă pe djelepĭ Moruzi îĭ ajuta întru îndeplinirea chemăreĭ lorŭ, pedepsia însă rĕŭ pe toţĭ aceĭ carĭ, fie ţĕranĭ, boerĭ séŭ impiegaţĭ ajutaŭ, orĭ călcaŭ, înşişĭ Nizamulŭ contra Turcilorŭ. [2]

---

1. Iată o carte de scutire a luĭ Nicola Djelep-başa peste 11 judeţe:

Zemb. Vlahscoie. Fiindŭ-că Başŭ Gelepilorŭ pentru slujba cu care se orânduesce la tréba oilorŭ de trebuinţa Ţarigraduluĭ, atât aicĭ până a se strânge, i la pornitulŭ şi la chivernisitulŭ mergereĭ cu înlesnire la drumŭ, cât şi în Ţarigradŭ, până a se face teslimŭ la vremea acea orînduită suma deplinŭ, aŭ avutŭ mila Domnéscă prin cărţile fraţilorŭ Domnĭ de maĭ naintea nóstră precumŭ ne-amŭ pliroforisitŭ din condica Divanuluĭ, cât şi prin cartea Domnieĭ mele de la létŭ 1793 Aprilŭ 19, a scuti la vremea erbărituluĭ oĭ nouĕ-spre-ḑece miĭ, la care acéstă epistasie aflându-se acumŭ Nicola Gelepulŭ rânduitŭ la unspre-ḑece judeţe pentru strîngerea oilorŭ de tréba Ţarigraduluĭ, făcut'aŭ rugăciune Domnieĭ mele prin jalbă, ca să-lŭ miluimŭ cu acéstă scutélă de oĭ; decĭ ca să-şĭ pue tótă silinţa de a nu se face vre-unŭ cusurŭ la acéstă trébă delicată cu care este însărcinatŭ de către Domnia mea, spre a rĕspunde la vreme suma oilorŭ cea orânduită care se cere de a se face teslimŭ la Ţarigradŭ, amŭ bine-voitŭ şi amŭ datŭ acéstă Domnésca nóstră carte Nicoli Başulŭ Gelepilorŭ, ca să aibă a scuti de erbăritŭ oĭ nouĕ-spre-zece miĭ, la vremea erbărituluĭ, precum aŭ avutŭ şi ceĭ maĭ naintea luĭ, pentru care poruncimŭ Domnia mea şi vouĕ erbarilorŭ, ca să nu faceţĭ supĕrare de erbăritŭ pe acéstă sumă de oĭ, ci să le daţĭ bună pace. — 1795, Aprilŭ 17.

2. *Anaforaoa pentru nisce locuitorĭ dela Găujanĭ ce aŭ trecutŭ zacherea în ţéra turcéscă.*

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Dupĕ rugăciunea ce deosebitŭ şi prin cuvêntŭ făcutŭ aci Domnieĭ mele, dumnéluĭ vel Spătarŭ, pentru ertăciunea lorŭ, ca pentru unŭ lucru făcutŭ, iată ne-amŭ milostivitŭ Domnia mea acéstă datŭ şi-ĭ ertămŭ de altă pedépsă, fără numaĭ pentru zapciă, poruncimŭ să plătéscă amêndouĕ trepedele la doĭ mumbaşirĭ ce aŭ fostŭ, câte taleri ḑece, şi să lipséscă şi din tréba zapciretuluĭ de

Dacă cu aceste mĕsurĭ Alexandru Moruzi protegia pe locuitorĭ în

---

acum înainte cu totŭ; pentru care D-ta vel Vist. să facĭ porunca Domnieĭ mele către Ispravniculŭ judeţuluĭ de a lipsi, precum şi pentru băcanĭ iarăşĭ să facĭ porunca Domnieĭ mele de a-ĭ muta din acelŭ satŭ, iar pentru acelŭ odobaşa cu neferiĭ luĭ poruncimŭ dumitale vel Hatmane, să-lŭ lipsiţĭ dintr'acéstă plată.— 1793, Maiŭ 9.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Inălţimeĭ tale amŭ făcutŭ cercetare de grâulŭ ce aŭ vêndutŭ locuitoriĭ din satulŭ Găujenĭ la caice turcescĭ de decindé, şi m'amŭ domeritŭ că cu adevĕratŭ aŭ vêndutŭ, căcĭ întêiŭ satulŭ Găujenĭ aŭ mărturisitŭ singurĭ, că aŭ vêndutŭ unulŭ o chilă, altulŭ douĕ, pentru care-mĭ arétă că socotéla acesteĭ sume de grâŭ ce s'aŭ vêndutŭ maĭ pe largŭ o scie Hatmetŭ odobaşa cu unŭ neferŭ alŭ luĭ, că prin marafetulŭ luĭ s'aŭ vêndutŭ şi elŭ în locŭ să păzéscă de a lăsa să se apropie caiculŭ de ţéra turcéscă acolo la margine, elŭ care spondarisindŭ cu Turciĭ aŭ dusŭ caicele acolea şi altŭ mijlocitorŭ, fiind luatŭ grâŭ de la dênşiĭ şi de la caicele acelea, cu tóte acestea, grâŭ cum că s'aŭ vêndutŭ de către aceştĭ sătenĭ nu este tăgăduire, pe zapciu plăşeĭ cu tóte că slujitoriĭ de la Cacaleţĭ aŭ mărturisitŭ înaintea mea, că aŭ vêndutŭ grâŭ şi elŭ şi încă eĭ vĕdêndu-lŭ pe elŭ că aŭ vêndutŭ, de aceea s'aŭ îndemnatŭ a vinde; căpitaniĭ ce aŭ fostŭ mumbaşirĭ în douĕ rânduri pentru aceste pricinĭ, iarăşĭ aşĭa arĕtară, că s'aŭ încredinţatŭ, că aŭ vêndutŭ şi zapciu; elŭ însă cu totulŭ se apĕra şi tăgăduesce ţicêndŭ cumcă puţinŭ grâŭ stricatŭ ce aŭ avutŭ l'aŭ vêndutŭ la unŭ pămêntenŭ dincolo din Găujanĭ, ca să-lŭ facă rachiŭ şi sătenĭĭ din Găujanĭ iarăşĭ aş . . . . . dară nu potŭ să ţicŭ de facŭ acéstă arĕtare, căcĭ se află altŭ zapciŭ acolo, dară cum-că grâŭ s'aŭ vêndutŭ până acum nu este o îndoială şi cumcă toţĭ sunt învinovăţiţĭ la aceste pricinĭ, este lucru de faţă; dară ca unŭ lucru ce nu-şĭ avea până acumŭ nizamulŭ pusŭ în lucrare, rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale de a fi trecute cu vederea astă-dată séŭ nu. Nizamulŭ ce acum s'aŭ datŭ la acéstă pricină din partea mea, este acesta: căpitanulŭ dela Cacaleţĭ şi slujitoriĭ luĭ s'aŭ pedepsitŭ cu bătaĭe, satulŭ Găujanĭ ce era poporŭ alŭ căpităniеĭ Cacaleţitorŭ, l'amŭ datŭ poporulŭ căpitâniеĭ Odivoiu, şi aflându-se căpitanulŭ Odivoiu aicea, i-amŭ datŭ tóte povăţuirile, cum se urmeze de acum înainte. Nizamulŭ ce se cuvine a se maĭ face este acesta: Ahmedŭ odobaşa şi cu neferulŭ acela de tot să lipséscă dintr'acea plasă şi celŭ ce se va orândui să nu se maĭ amestece în trebile ţĕranilorŭ; pentru băcaniĭ ce sunt acolea, care aŭ fostŭ odată streinĭ, şi acum sunt pămêntenĭ, de este unŭ anŭ încóce, fiindŭ împotriva nizamuluĭ Spătărieĭ, căcĭ cu numire de băcănie strîngŭ untŭ şi-lŭ vêndŭ în ţéra turcéscă, să se scadă satulŭ Găujanĭ cu dajdia lorŭ; tóte acestea într'acelaşŭ chip se părură cuviincióse, la puţină socotéla mea; iară hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1793, Maiŭ 9.

Alŭ Marieĭ tale prea plecatŭ slugă, *Ienache Văcărescu*, vel Spăt.

Cond. XXIV, fila 131.

genere, orĭ comercianţiĭ românĭ în contra abuzurilorŭ turcescĭ, pe de

Davaua ce aŭ făcutŭ Havăzŭ aga zabitŭ Olteniţeĭ asupra cămăraşuluĭ Anghelŭ pentru pricina ce s'aŭ întêmplatŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Măcarŭ că fapta numituluĭ Anghelŭ este vrednică de mare pedépsă, de acéstă dată 'lŭ osândimŭ să se pedepséscă cu o sută toiage pe tălpĭ la pórta curţeĭ Domnieĭ mele, şi lipsitŭ fiindŭ de slujba cămărăşieĭ, să se trimiţă surghiunŭ la mŏnastirea Snagovŭ; pentru care-ţĭ poruncimŭ vătafe de aprodĭ să le sĕvêrşescĭ acestea. — 1793, Augustŭ 22.

Vel Logof.

Pré Înălţate Dómne,

Pentru davaua D-sale Havăzŭ agă zabitŭ Olteniţeĭ, ce aŭ făcutŭ asupra cămăraşuluĭ şi asupra luĭ Vladŭ căpitanŭ, Spătarŭ de la Olteniţă, cumcă eĭ aŭ datŭ cărţĭ odobaşeĭ alŭ sĕŭ, ca viindŭ la Bucurescĭ să céră zabitlîculŭ Olteniţeĭ şi cum că până îşĭ întórce pe odobaşa din cale cu acele cărţĭ, iară numiţiĭ aŭ trimesŭ ómenĭ în acea parte la Turtucaia de aŭ adusŭ Turcĭ dincóce la Olteniţa, unde maĭântêiŭ cuprinḑêndŭ pe neferiĭ ce-ĭ avea acolo, apoĭ sosindŭ şi însuşĭ fără de veste l'aŭ cuprinsŭ Turciĭ şi l-aŭ legatŭ şi l-aŭ bătutŭ, cu luminată porunca Mărieĭ tale aŭ fostŭ orânduitŭ D-luĭ alŭ 2-lea portarŭ ca să facă cercetare la faţa loculuĭ, şi pe celŭ vinovatŭ să-lŭ aducă la Măria ta; decĭ aducêndŭ mumbaşirulŭ pe numiţiĭ Anghelŭ Cămăraşulŭ şi Vladŭ căpitanŭ, şi cărţile ce le-aŭ gătitŭ numitulŭ zabitŭ dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, aŭ înfăţoşatŭ orênduitulŭ mumbaşirŭ pe câte-şĭ treĭ înaintea nóstră spre cercetare şi maĭ ântêiŭ pe Vladŭ căpitanŭ l'amŭ întrebatŭ ce are a ḑice la aceea şi cât pentru cărţĭ că aŭ scrisŭ n'aŭ tăgăduitŭ, iar pentru chiămarea Turcilorŭ de la Turtucaia de tot se apără că n'are de scire nimicŭ, fără numaĭ dete acestŭ tacrirŭ în scrisŭ adică, că la 17 ale luneĭ acesteia aŭ vĕḑutŭ 17 Turcĭ turtucăienĭ viindŭ dreptŭ la cămărăşie, unde mergêndŭ şi elŭ ca să cerceteze prin cămăraşĭ cine sunt aceĭ Turcĭ, şi ce caută? şi întrebândŭ pe Anghelŭ cămăraşulŭ ĭ-aŭ rĕspunsŭ cumcă i-aŭ trimesŭ Hagi Mehmetŭ Aga Ciumbruciulŭ, ca să fie de pază cămărăşieĭ, iară pe la vreme de chindie viindŭ şi Havăzŭ zabitulŭ cu unŭ meşterŭ de unde aŭ fostŭ dusŭ, aŭ vĕḑutŭ pe aceĭ 10 Turcĭ turtucăenĭ sculându-se deodată asupra numituluĭ zabitŭ, şi bătându-lŭ întreba unde este odobaşa? orĭ l-aŭ omorîtŭ? şi peste douĕ césurĭ viindŭ şi odobaşa s'aŭ potolitŭ pricina. Alŭ doilea amŭ întrebatŭ şi pe Anghelŭ cămăraşulŭ ce are a rĕspunde? şi de tot s'aŭ apĕrătŭ, că nicĭ carte n'aŭ datŭ odobaşa, nicĭ l-aŭ trimisŭ elŭ ca să chiăme pe Turcĭ de la Turtucaia, ci unŭ frate a celuĭ odobaşa aŭ mersŭ de i-aŭ chiămatŭ, fiindu-ĭ témă să nu pătiméscă frate-sĕŭ de către zabitulŭ sĕŭ; amŭ cerutŭ cărţile ce s'aŭ cerutŭ la acelŭ odobaşa, care arĕtându-ni-se, amŭ găsitŭ numaĭ douĕ, cele scrise de căpitanŭ, fiind-că pre noĭ amêndouĕ slugile Mărieĭ téle întru care arétă cum-că ĭ-aŭ spusŭ numitulŭ zabitŭ că nu va să se schimbe, ĭĭ ḑice că schimbându-se bine ar fi să rĕmâe în locŭ Ibraimŭ odobaşa alŭ numituluĭ zabitŭ, fiindŭ omŭ blândŭ şi petrece bine cu toţiĭ, şi măcarŭ că alte cărţĭ nu s'aŭ maĭ găsitŭ asupra acesteĭ pricinĭ, cum şi

altă parte Moruzi reîntăria familiei sale hrisovulŭ datŭ de Ipsilante luĭ Enache Moruzi, vel Vornicŭ de ţéra de susŭ, pentru stăpânirea Ploeştilorŭ, hrisovŭ desfiinţatŭ de N. Mavrogheni. Prin hrisovulŭ

Anghelŭ cămăraşulŭi cu tóte că se apĕră că n'a trimesŭ elŭ ca să vie Turcĭ de la Turtucaia, dară atât Vladŭ căpitanŭ ḑice că şi cu povaţa luĭ Anghelŭ cămăraşulŭ aŭ trimisŭ de i-aŭ chiămatŭ pe Turtucăenĭ, dară şi însuşĭ numitulŭ cămăraşŭ Anghelŭ ĭ-aŭ spusŭ că elŭ i-aŭ chiămatŭ fiindu-ĭ fricĕ, decĭ numitulŭ Anghelŭ cumcă se învinovăţéză şi se osândesce spre pedépsă este lucru vĕḑutŭ, de vreme ce aŭ îndrăznitŭ să aducă Turcĭ asupra zabituluĭ Mărieĭ tale; ci pedépsa luĭ rĕmâne la drépta hotărîre a Mărieĭ tale; nu se învinovăţéză însă maĭ puţinŭ şi aceĭ Turcĭ Turtucăenĭ, ce aŭ îndrăznitŭ să calce în ţéra Mărieĭ tale, şi să ridice arma asupra zabituluĭ Mărieĭ tale, pe vorba unuĭ cămăraşŭ, în vreme ce acelŭ zabitŭ este orânduitŭ să păzéscă acea margine de beşliĭ şi de faptele lorŭ cele netrebnice ca acestea; ci şi pentru acésta nădăjduimŭ, că cu ajutorulŭ şi huzmetulŭ Mărieĭ tale li se va face şi acestora căzuta pedépsa, pentru a se păzi dreptulŭ patrieĭ nóstre, şi canónele nizamuluĭ, după cuprinderea împĕrătesciloră poruncĭ; ci de cercetarea ce amŭ făcutŭ de tótă curgerea acesteĭ pricinĭ, printr'acésta a nóstră prea plecată anafora, arĕtămŭ Mărieĭ téle; iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1793, Augustŭ 22.

Aĭ Mărieĭ téle prea plecate slugĭ: *Ienache* vel Spăt. *Nicolache* Hatmanŭ.

Cod. XXIV, Fila 368, 369. 370.

Anafora pentru ca să se ridice pe unŭ Tudose cu familia luĭ să-lŭ ducă la Tîrgovişte . . . . . (ruptă fóia).

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Dumnéta vel Spăt. să trimeţĭ zapciŭ spătărescŭ, să ridice pe acestŭ Tudose cu familia şi cu tóte ale luĭ să-lŭ ducă la Tîrgovişte, unde poruncimŭ D-vóstră Ispravnicilorŭ Dâmboviţeĭ să-lŭ aşeḑaţĭ cu numele luĭ la dajdie într'acelŭ judeţŭ, şi să-lŭ aşeḑaţĭ la Visteria Domnieĭ mele, şi în locŭlŭ luĭ la slujbă poruncimŭ Dumnévóstră Ispravnicilorŭ de Vlaşca să daţĭ pe acelŭ *Mărza* cu carele să fiţĭ scaḑuţĭ la dajdie, însciinţându şi arĕtându porunca acésta la visteria Domnieĭ mele spre a se scădea cu numele luĭ. — 1793, Octombre 5.

Prea Înălţate Dómne,

Unŭ Teodosie sin Ivano ce aŭ fostŭ ceauşŭ de slujitorĭ la căpităniа Daia sud. Vlaşca, fiindŭ omŭ cu urmărĭ netrebnice la ale nizamuluĭ orânduelĭ, şi fiind-că acea căpităniе este de margine, împotriva serhatuluĭ Giurgiuluĭ, acestŭ ceauşŭ de slujitorĭ datoria aŭ fostŭ ca maĭ vêrtosŭ să se afle silitorŭ cu pază la alĕ nizamuluĭ trebeĭ şi pricineĭ, ca să iée pildă şi ceĭ-l-alţĭ slujitorĭ şi locuitorĭ în potrivă, să nu facă şi alţiĭ maĭ multe pricinuirĭ împotriva nizamuluĭ; de aceea găsescŭ cu cale să fie luminată porunca Mărieĭ tale, ca numitulŭ Tudosie să se ridice de acolo cu familia, şi tóte ce este ale luĭ, şi să se mute la Tîrgovişte în judeţulŭ Dâmboviţa, unde să se incarce judeţulŭ cu numele luĭ la dajdie, şi în locŭlŭ luĭ să se dée un Mărza, carele iarăşĭ ceauşŭ de slujitorĭ fiindŭ la numita căpităniе, de astă primăvĕră s'aŭ datŭ la dajdie, prin arĕtarea

acesta, din 24 Maiŭ 1793, contra-semnatŭ de boeriĭ din Divanŭ, oraşulŭ înfiinţatŭ de Mihaiŭ-Vitézulŭ devine iar proprietate privată, cu tótă lupta susţinută de Ploeşteni în trecutŭ şi care se va repeti şi în viitorŭ. [1]

---

mea ce amŭ făcutŭ către Măria ta numaĭ pentru că aŭ fostŭ amestecatŭ la trébă şi pentru atâta s'aŭ fostŭ datŭ la dajdie, şi pentru numele luĭ încărcându-se judeţulŭ Dâmboviţa, pentru Tudosie ce aŭ fostŭ ceauşŭ şi să dée la dajdie la acelŭ judeţŭ, să se descarce judeţulŭ Vlăsceĭ, şi acestŭ Mărzea să rĕmâe în locŭlŭ luĭ Tudosie să slujéscă la căpitănie; iar hotărîrea cea de săvêşitŭ rĕmâne la Măria ta.

Ienache, vel Spătarŭ.

Cod. XXIV, fila 456,

1. *Hrisovulŭ Dumnĕluĭ Vorniculŭ Moruzi pentru moşia Ploeşti.*

De vreme ce după aseměnarea nevĕduteĭ întocmirĭ a celorŭ cerescĭ şi celorŭ pămêntescĭ, aŭ luatŭ buna orânduială şi bunulŭ aşeḑămêntŭ, că ḑice Dumneḑeŭ în sfânta şi Dumneḑeiasca scriptură: prin mine Impĕraţiĭ împĕrăţescŭ şi Domniĭ stăpânescŭ, cărora li s'aŭ hărăzitŭ de la Dumneḑeŭ a grĭji pentru buna stare a celorŭ lumescĭ într'amêndouĕ chipurile, adecă bisericesce şi politicesce, iar maĭ alesŭ şiântêiŭ a fi supuşĭ la Dumneḑeescile pravile, ca printr'însele să lucreze celea folositóre de obşte némuluĭ omenescŭ, dându tuturorŭ celea după vrednicie, căcĭ după cuvêntulŭ înţeleptuluĭ Platonŭ mare nedreptate este să se aréte cinevaşĭ dreptŭ, fără de a fi; decĭ după Dumneḑeésca pildă a sfinteĭ Evangheliĭ, întru care Domnulŭ aŭ încredinţatŭ *talantulŭ* slugilorŭ sale celorŭ bune, judecămŭ cu dreptulŭ, a împărtăşi cu celea ce avemŭ acum în mânĭ pe fieş-care după slujba sa, poruncindu-le a rĕmâne neclătitŭ şi nevătămatŭ întru stăpânirea némuluĭ lorŭ, ca unora ce bine metahirisescŭ facerile de bine, căcĭ de este cu dreptulŭ să se ajute toţĭ scăpătaţiĭ, cu cât maĭ vêrtosŭ ar fi maĭ cu dreptate, urmându Dumneḑeescilorŭ şi apostolicescilorŭ pravilĭ, să păzimŭ bunătatea luminósă, cu atât maĭ multŭ cât împotrivirile s'ar îmmulţi din réua nărăvire ce sălăsluesce întru ceĭ rĕĭ; pentru aceea şi óreşĭ-careleântêiŭ bărbatŭ de cinste, de némŭ împĕrătescŭ, micĭ lucrurĭ cersindŭ, s'aŭ câştigatŭ de la Alecsandru Machedonénulŭ, dregĕtoria strĕmoşilorŭ luĭ, căcĭ cine caută pe ceĭ vrednicĭ laudă luĭ 'şĭ dobândesce, cum şi Darie stăpânitorulŭ Perşilorŭ cu mare cuviinţă fiindŭ asupra facerilorŭ de bine, aŭ ḑisŭ că maĭ împĕrătescŭ lucru este a adăuga, decât a scădea; pentru acésta dar. câte aŭ hărăzitŭ ceĭ maĭ d'înaintea nóstră fraţĭ Domnĭ, celorŭ ce aŭ împărtăşire la celea politicescĭ, întru celea de frunte obraze, cu atâta pentru strĕlucirea némuluĭ, cât pentru resplătirea slujbelorŭ, ca vĕḑêndŭ ceĭ-l-alţĭ de obşte să urmeze faptelor lorŭ, şi noĭ întărimŭ acelea daruri şi haruri, ca să rĕmâe nemişcate şi nestrămutate, rĕsplătindŭ ostenelile celea către patria lorŭ, şi ceĭ de acum către noĭ cu credinţă, şi cu tóte că se cuvine să aibă óreş-ce maĭ multŭ decât acestea haruri, acela ce cu nestrămutare este cu totulŭ şi cu totulŭ datŭ la bunătatea şi politicósa dreptatea ómenilorŭ, ca întru acestaşĭ chipŭ voinţa obrazuluĭ aceluia, avêndŭ ajutorulŭ pricinile celorŭ din afară bunătăţĭ nezătignitŭ îşĭ arétă prin agoniselele sufletescĭ, pornirile către celea bune; învrednicindu-ne dară milostivulŭ Dumneḑeŭ şi cu Domnia acesteĭ ţĕrĭ pravoslavnice, amŭ socotitŭ

Narturile de asemenea nu puţinŭ, alăturea cu monopolurile, continaŭ sub Alexandru Moruzi, să paraliseze în cât-va comerciulŭ

---

acestea ca o détorie netăgăduită a oblăduireĭ, şi găsindŭ tótă moşia Ploeştĭ, i cu satele ce se află pe dênsa hărăzită de Domnia sa fratele Alexandru Vodă Ipsilante, dupĕ volnicia ce aŭ Domniĭ pe lucrurile Domnescĭ slobode, la Dumnéluĭ cinstitulŭ şi credinciosulŭ boerulŭ Domnieĭ mele Ienache Moruzi vel Vornicŭ de ţéra de susŭ întru desăvêrşita-ĭ stăpânirea Dumisale, precum din hrisovulŭ Domnieĭ sale de la lét 1775 ne adeverimŭ, cum şi Domnia sa reposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea cu aceeaşĭ volnicie Domnéscă aŭ întăritŭ şi aŭ hărăzitŭ acéstă moşie Ploeştĭ şi cu totŭ oraşulŭ iarăşĭ întru desăvêrşita stăpânirea D-luĭ Vorniculuĭ, dupĕ celea cu amĕruntulŭ cercetărĭ ce aŭ făcutŭ Domnia sa atât în faţa loculuĭ cât şi la divanu orăşenilorŭ de acolo, precum iar din hrisovulŭ Domnieĭ sale, cu lét 1782, ne pliroforisimŭ, care acésta danie aŭ maĭ întărit-o şi Domnia sa fratele Mihaiŭ Vodă Suţulŭ în Domnia d'întêiŭ, prin hrisovulŭ care-lŭ vĕḑumŭ cu létulŭ 1783, lăsândŭ şi moşia şi oraşulŭ cu tóte veniturile, dupĕ privileghiurĭ ce aŭ alţĭ stăpânĭ întru desăvârşita stăpânirea Dumnéluĭ, când viindŭ orăşeniĭ din Ploeştĭ cu jalbă şi cerêndŭ sloboḑenia ceea-ce aŭ avutŭ maĭ înainte, Domnia sa i-aŭ rênduitŭ în cercetarea spre a se dovedi, câţĭ şi carĭ se tragŭ din némurile celea adevĕrate vechĭ, Călăraşiĭ-Roşĭ şi Cămărăşeiĭ, şi pe liude nouĕ-spre-ḑece, ce s'aŭ dovedităŭ şi s'aŭ însemnatŭ numele lorŭ în scrisŭ priu catastihŭ iscălitŭ la Divanŭ, aŭ făcutŭ Domnia sa privilegheaţĭ ca să nu dée dijmă séŭ clacă, şi aşa s'aŭ urmatŭ până când aŭ venitŭ Mavrogheni cu Domnia aicea în ţéră, când măcar că fără de cuvêntŭ aŭ anerisitŭ acelŭ harŭ ce s'aŭ găsitŭ de treĭ Domnĭ şi isterisîndŭ pe D-luĭ maĭ susŭ numitulŭ boerŭ de oraşulŭ Ploeştilorŭ, aŭ datŭ hrisovulŭ tuturorŭ orăşenilorŭ din numitulŭ oraşŭ împotriva de obşte a fi privilegheaţĭ, şi celorŭ ce s'aŭ căḑutŭ, şi celorŭ ce nu s'aŭ căḑutŭ, cu care aŭ datŭ pricină orăşenilorŭ de a porni jalbă şi în ḑilele Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ întru alŭ douilea Domnie; dară fiind-că cu prea înaltă poruncă împĕrătéscă pecetea luĭ Mavrogheni s'aŭ anerisitŭ, nu s'aŭ ţinutŭ în sémă, dândŭ hrisovulŭ Domnieĭ sale de alŭ douilea ot lét 1792, cu care anerisesce acelŭ hrisovŭ şi întăresce iarăşĭ darulŭ Dumnéluĭ, dupĕ cum şi maĭ înainte la ceĭ-l-alţĭ fraţĭ Domnĭ s'aŭ urmatŭ; acum dară orăşeniĭ ce sunt şeḑĕtorĭ acolo pe acea moşie, venit-aŭ cu jalbă şi la Domnia mea cerêndŭ oraşulŭ cu totulŭ în stăpânirea lorŭ, şi măcar că acestŭ dar ce s'aŭ hărăzitŭ Dumnéluĭ Vorniculuĭ este fórte cu dreptate, şi dupĕ vrednicie aflându-se Dumnéluĭ de némŭ prea slăvitŭ şi căsătoritŭ într'acéstă ţéră şi fără avutŭ de moşiĭ cu care să pótă ţinea casele boerescĭ într'acestŭ pământŭ; noĭ dară nu ne-amŭ grăbitŭ cu a întări acestŭ dupĕ dreptate darŭ fără a nu cerceta maĭ întêiŭ, ci amŭ înfăţişatŭ la Divanŭ înaintea Domnieĭ mele cu Dumnéluĭ Vorniculŭ Moruzi, unde dupĕ ce amŭ citităŭ hrisovulŭ ce are D-luĭ Vorniculŭ, carele arĕtămŭ maĭ susŭ, amŭ cerutŭ la orăşenĭ să ne aréte şi eĭ hrisóvele de la Domniĭ vechĭ, ca să vedemŭ de aŭ fostŭ hărăzită lorŭ moşia acésta maĭ de nainte, ca cu acésta să cunóscemŭ de aŭ pututŭ Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilante a face cu cale harulŭ acesta la D-luĭ Vorniculŭ séŭ nu? şi măcar că numaĭ nisce copiĭ de poruncĭ Domnescĭ vechĭ ale Domnieĭ sale Mateiŭ Vodă Basarabŭ, şi a Domnieĭ sale Grigore Vodă Ghica, neîncredinţate şi neadeverite de nimenea, ne arĕtară, dar cetindu-le Domnia mea cu amĕruntulŭ amŭ vĕḑutŭ că nicĭ într'una nu cuprinde c'a fostŭ şi moşia cu pământulŭ dimpreună dată

oraşelorŭ. La anexele acestuĭ capitolŭ, cetitorulŭ va afla o serie de acte relative la narturĭ şi monopoluri. Aci în note aducemŭ numaĭ câte-va

---

lorŭ ca să o stăpânéscă, ci împotrivă o numesc prin tóte cărţile totŭ slobodă, Domnéscă, şi numaĭ hrana să şi-o facă Călăraşiĭ, Roşiĭ şi Cămărăşeiĭ pe dênsa, fără dijmă şi fără de clacă, nicĭ că scrie într'acelea copiĭ de a fi privilegheaţĭ pe lângă Călăraşĭ, Roşĭ şi Cămărăşeĭ şi alţĭ orăşenĭ toţĭ veri-câţĭ vorŭ fi, şi se vorŭ aduna strĕinĭ dupĕ vremĭ în Ploeştĭ cu locuinţa, şi pe acelea liude nouĕ-spre-ḑece ce s'aŭ doveditŭ că se tragŭ cu adevĕratŭ dintr'acelea némurĭ, atât la cercetările fraţilorŭ Domnĭ, dupĕ cum maĭ arĕtămŭ, cum şi la cercetarea ce şi Domnia mea cu amĕruntulŭ amŭ făcutŭ în Divanŭ, i-amŭ lăsatŭ privilegiaţĭ, ca să nu dée nicĭ clacă, nicĭ dijmă, dupĕ cuprinderea cărţilorŭ Domnieĭ mele ce s'aŭ datŭ la mânile lorŭ. Aşa dar, pliroforisindu-ne Domnia mea că, ca unŭ lucru slobodŭ Domnescŭ, aŭ pututŭ şi aŭ avutŭ volnicie numitulŭ fratele Domnŭ Alexandru Vodă Ipsilante a hărăzi unde aŭ fostŭ buna-voinţa Domnieĭ sale, care harŭ ce s'aŭ făcutŭ odată cu dreptŭ cuvêntŭ alŭ volnicieĭ ce aŭ avutŭ, neputêndŭ ceĭ din urmă a-lŭ anerisi fără pricină vrednică, şi încă întărindu-lŭ în urmă rĕposatulŭ Nicolae Vodă Caragea, cum şi Domnia sa Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, întru amêndouĕ Domniile, n'amŭ pututŭ Domnia mea acum cu cuvêntŭ dreptŭ a strica patru hrisóve a treĭ fraţĭ Domnĭ, ci amŭ întăritŭ şi Domnia mea acelŭ dupĕ cuviinţă harŭ şi stăpânirea Dumnéluĭ Vorniculuĭ, atât pe oraşŭ, cât şi pe moşie, i pe satele celea ce se află pe dênsa, spre a fi desăvêrşitŭ stăpânŭ, luându de la toţĭ ceĭ-l-alţĭ dijma, claca, adetulŭ privileghiilorŭ, dupĕ aşeḑământulŭ ce va face Dumnéluĭ, vênḑêndŭ numaĭ vinurile şi rachiurile Dumnéluĭ dupĕ privileghiurile ce aŭ toţĭ stăpâniĭ moşiilorŭ, şi amŭ datŭ la mânile Dumnéluĭ hrisovulŭ Domnieĭ mele pentru stăpânirea şi volnicia Dumnéluĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Ienache Moruzi vel Vornicŭ de ţéra de susŭ, nu numaĭ pe moşie, ci şi pe oraşulŭ Ploeştĭ, ca întru tóte şi întocmaĭ să urmeze cu stăpânirea dupĕ acelea hrisóve ale fraţilorŭ Domnĭ de maĭ nainte, şi să aibă tóte veniturile şi folosurile pe deplinŭ, precum s'aŭ întocmitŭ şi s'aŭ hotărîtŭ de Domnia lorŭ şi de noĭ; căreia hotărîrĭ poruncimŭ Domnia mea şi ispravnicilorŭ ot. Prahova, să supue pre Ploeşteni, şi fără de voĭa lorŭ a fi următorĭ, citindŭ hrisovulŭ Domnieĭ mele în auḑulŭ tuturorŭ de obşte la oraşŭ, spre a înţelege, ca să scie hotărîrea, şi spre a se astâmpĕra pricinuitoriĭ de jălbĭ şi amestecăturĭ; asemenea să aibă Dumnéluĭ întru acestŭ maĭ susŭ numitŭ oraşŭ Ploeştĭ patru scaune de carne scutite şi apĕrate de erbăritŭ, de fumăritŭ, de vamă şi de tóte angariile ce daŭ alte scaune, pentru că acestŭ privileghiŭ 'lŭ are Dumnéluĭ, atât de la Domnia sa fratele rĕposatŭ Nicolae Vodă Caragea, i prin cartea Domnieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ de la întêia Domnie cu lét 1783, Mart. 2. Aşişderea să aibă volnicie a face pe acésta maĭ susŭ moşie a Dumisale têrgŭ în fieş-care anŭ odată, la 23 ḑile ale luneĭ luĭ Aprilŭ, în ḑioa sfântuluĭ Gheorghe, care têrgŭ se ţie o sĕptĕmână de rêndŭ, şi la acestŭ têrgŭ să nu se amestice nicĭ ispravniciĭ, nicĭ vameşiĭ, nicĭ alţĭ ómenĭ Domnescĭ întru nimicŭ, ci să aibă D-luĭ a lua vama cea obicĭnuită şi celea-l-alte obiceiurĭ la têrgulŭ acesta, dupĕ cum să iaŭ şi la alte asemenea têrgurĭ, cum şi vinŭ i rachiŭ să nu fie volnicŭ a vinde la acestŭ têrgŭ întru acéstă sĕptĕmână fără scirea omuluĭ Dumisale, pentru că şi acéstă voĭe o are Dumnéluĭ dată şi întărită, atât iarăşĭ prin cartea Dumisale rĕposatuluĭ Nicolae Caragea, i prin cartea Domnieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ de la întêia Domnie,

şi anume: Anaforaoa luĭ Enache Văcărescu şi a altorŭ divaniţĭ, provocată de jalba neguţitorilorŭ pământenĭ, pentru pricina lumînărarilorŭ. Se fixéză nartulŭ de 23 de parale oca de lumînărĭ şi diverse regule în privinţa adunăreĭ sĕuluĭ din judeţe şi de pe la măcelarĭĭ din oraşŭ. [1]

---

cât şi prin hrisovulŭ totŭ alŭ Domnieĭ sale de la a doua Domnie; deosebitŭ de acestea, maĭ întărimŭ Domnia mea printr'acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ, darulŭ ce aŭ maĭ avutŭ Dumnéluĭ, prin douĕ cărţĭ ale Dumisale fratele Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, de la întêia Domnie, i prin hrisovulŭ totŭ alŭ Dumisale de alŭ douilea Domnie, pentru tótă vătăşia ţiganilorŭ Domnescĭ ce se afla la Ploeştĭ în sud. Prahova, ca să-ĭ fie Dumnéluĭ clăcuiţĭ ca unŭ darŭ dupĕ dreptate şi dupĕ cuviinţă, ca să-ĭ aibă a-ĭ ţinea şi a-ĭ stăpâni pre eĭ, nevestele lorŭ, copiiĭ lorŭ, atât Dumnéluĭ, coconiĭ Dumnéluĭ şi totŭ némulŭ Dumnéluĭ, cu bună pace şi nestrĕmutaţĭ, şi când dintr'acéstă vătăşie de ţiganĭ ce se arétă maĭ susŭ se va întêmpla a lua cu cununie ţiganŭ pre ţigancă, séŭ ţigancă pre ţiganŭ din alţĭ ţiganĭ Domnescĭ, să rĕmâe şi aceĭa iarăşĭ Dumnéluĭ, fără a i se cere schimbŭ de către nimenea, pentru că aşa se cuprinde şi în cărţile fratelui Mihaiŭ Vodă de maĭ nainte ce le are Dumnéluĭ, adeverindŭ hrisovulŭ acésta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd. Nicolae Vvd. Dumitraşco Vvd. şi cu totŭ sfatulŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ celorŭ marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénu, vel Vist. Dumitraşco Racoviţă, vel Banŭ. Ianache Văcărescu, vel Spăt. Manolache Brâncovénu, vel Vorn. de ţéra de josŭ. Manolache Creţulescu vel Vorn. Nicolae Filipescu, vel Vorn. Costache Ghica, vel Log. de ţéra de susŭ. Scarlatŭ Ghica, vel Log. de ţéra de josŭ. Nicolae Hangerlău, vel Hetm. Dumitrache Manu, vel Post. Isac Ralet, vel Clucerŭ. Dumitrache Schina, vel Comis. Nicolae Racoviţă, vel Pahar. Iordache Palada, vel Stol. Iordache vel Suj. Dumitrache Costandache, vel Pit. şi ispravnicŭlŭ Scarlatŭ Ghica, vel Log. de ţéra de josŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele, Bucurescĭ, la anulŭ de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeŭ şi mântuitorulŭ nostru Is. Hr. 1793, Maiŭ 24, de Partenie Monalŭ Zugravulŭ.

Crd. XXVI, pag. 39.

1. *Anaforaoa Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ ce aŭ făcutŭ la jalba negustorilorŭ pământenĭ pentru pricina lumînărilorŭ şi întărirea Mărieĭ sale luĭ Vodă.*

Io Alex. Cons. Moruzi Voivodŭ.

Cu şartulŭ acesta, spre a lipsi adică orânduelile de sĕŭ, (fiindŭ cunoscută greutatea ce se pricinuesce dintr'acésta) şi cu aceste ponturĭ care legămŭ Domnia mea pentru buna orânduială, curăţenie şi dreptate a politieĭ, primimŭ Domnia mea cererea negustorilorŭ, şi dămŭ asupră-le lumînările de sĕŭ, într'acestaşĭ chipŭ adecă: întêiŭ lucrarea seuluĭ şi a lumînărilorŭ să le facă afară la marginea politieĭ, iar nu înăuntru, de unde să aducă lumînările gata în oraşŭ, unde să ţie prăvăliĭ câte vorŭ trebui, îndestulŭ pentru ajungerea şi nediscolia depărtăreĭ norodului; alŭ doilea, negustoriĭ aceştia carĭ iaŭ asupra lorŭ

Anaforaoa în dosulŭ jălbeĭ luĭ Gheorghe şi Dimitrie, lumînărarĭ,

---

lumînările, să li se scrie numele în condica Visterieĭ Domnieĭ mele, chezaşŭ unulŭ pe altulŭ, ca să scie fieş-care în parteşĭ că aŭ a rĕspunde, nu numaĭ pentru sineşĭ, ci şi pentru toţĭ; alŭ treilea, nartulŭ *de douĕ-decĭ şi treĭ de parale ocaoa*, să urmeze în tótă curgerea anuluĭ, de plinŭ, cu lumînărĭ din destulŭ spre îmbelşugarea obşteĭ, lucrate bine, curate, fără de alte amestecăturĭ, şi fără de nicĭ o lipsă la dramurĭ; şi alŭ patrulea, cea maĭ de pe urmă: orĭ-ce întâmplare de cusurŭ va fi a lipseĭ lumînărilorŭ, verĭ a nu fi curate, lucrate bine, întocmaĭ la dramurĭ, séŭ a nu păzi vre-una din tóte aceste şarturĭ, ca uniĭ ce dupĕ a lorŭ cerere şi siguranţă ce daŭ la Domnie, să ié de asupra lumînărarilorŭ acestŭ alişverişŭ vechiŭ alŭ lorŭ, şi se dă asupră-le pentru folosulŭ de obşte, să scie că nicĭ o ertare nu vorŭ avea, când nu le vorŭ păzi acestea tóte, ci vorŭ fi osândiţĭ şi cu pedépsă şi cu paguba avereĭ lorŭ; într'acestaşĭ chipŭ întărimŭ anaforaoa D-lorŭ veliţilorŭ boerĭ şi primimŭ provlimata ale negustorilorŭ, şi cât sĕŭ aŭ venitŭ dela judeţe din orânduita cislă să-lŭ iée negustoriĭ, afară însă din cât sĕŭ dintr'acesta va fi cheltuitŭ cu adevĕratŭ lumînărariĭ pentru politie, iară pentru seulŭ ce se va găsi la lumînărarĭ, care aŭ a lua tot negustoriĭ, de va fi plătitŭ lumînărariĭ nescareva banĭ pe acelŭ sĕŭ înainte, la aceĭ banĭ să li se dée şi dobândă, ca pre lângă meşteşugulŭ şi alişverişulŭ ce-lŭ isterisescŭ din beşisnicia lorŭ, să nu fie şi păgubiţĭ acum la acéstă schimbare; aşişderea şi pentru seulŭ de la măcelarĭ, de aŭ fostŭ obiceiulŭ acesta de a lua numaĭ lumînărariĭ, asemenea să urmeze; decĭ poruncimŭ Domnia mea, D-tale Epistatule alŭ Agieĭ, tóte acestea să le puĭ în faptă fără de zăbavă, ca nu cumva în ţilele întocmireĭ acestuĭ nizamŭ să se întêmple vre-o lipsă. — 1793, Decemb. 31.

Vel Logf.

Pré Inălţate Dómne,

Următorĭ fiindŭ luminateĭ poruncĭ a Mărieĭ tale, ne-amŭ adunatŭ cu toţiĭ la unŭ locŭ şi înfăţişându înaintea nóstră pe toţĭ aceştia jăluitorĭ negustorĭ pământenĭ, amŭ intratŭ în cercetare, ca să ne pliroforosimŭ: întâiŭ de este adevĕrată provlima ce arétă eĭ, într'acéstă jalbă, că n'aŭ fostŭ obiceiŭ maĭ nainte spre a da eĭ lumînărarilorŭ din Bucurescĭ orânduială de sĕŭ pe totŭ anulŭ, şi aducêndŭ dela Vist. pe Medelnicerulŭ Mănăilă Logf. calemuluĭ de capanŭ, ne arétă, că in Domnia Mărieĭ sale Alecsandru Vvd. Ipsilantŭ, aŭ avutŭ lumînărariĭ din Bucurescĭ acestŭ obiceiŭ, de li s'aŭ făcutŭ orânduială de a lua câte o sumă oca de seŭ dela negustoriĭ pământenĭ, pentru trebuinţa politieĭ, precum din condicile Visterieĭ în poruncile ce s'aŭ datŭ dupĕ vremĭ, de la Domnie, se arétă, însă ţice că nu în toţĭ aniĭ de rândŭ s'aŭ urmatŭ acésta, ci numaĭ şi numaĭ în aniĭ când aŭ fostŭ trebuinţă. Dupĕ care le-amŭ arĕtatŭ jăluitorilorŭ negustorĭ, că a se rădica e peste putinţă, fiindŭ lucru de trebuinţa politieĭ, de obşte, iară pentru că se făgăduescŭ eĭ ca să ţie şi să priméscă asupra lorŭ a împlini tótă trebuinţa câtă are politia de lumînărĭ de sĕŭ, făcêndu-le cu multŭ maĭ curate şi maĭ drepte la cântarŭ de cât dênşiĭ, şi să le vênţă dupĕ nartŭ Domnescŭ şi să fie tot-déuna bulucŭ de lumînărĭ, fără de a se face cea maĭ mică lipsă în politie, la acésta le-amŭ arĕtatŭ, că cererea lorŭ este primită, fiindŭ la tóte maĭ cu folosirea obşteĭ; şi cu acestŭ mijlocŭ se ridică şi obiceiulŭ

prin care li se dă voïe a cumpĕra din ţĕră, ca monopolŭ, 500 oca de

---

de orânduiala ce aŭ, a da eĭ seŭ la lumînărarĭ, însă le-amŭ arĕtatŭ, că seulŭ aŭ să-lŭ cumpere eĭ de afară cu Rizóbazarŭ, fără de orânduială dela Domnie, precum i-aŭ şi Capanlăiĭ şi aşa aducêndŭ deosebitŭ înaintea nóstră pe toţĭ lumînărariĭ din Bucurescĭ, i-amŭ întrebatŭ în douĕ-treĭ rênduriĭ de voïescŭ a ţinea eĭ lumînările, precum le-aŭ avutŭ până acum şi a vinde la obşte ocaoa de lumînărĭ de seŭ po parale 23, dupĕ nartulŭ celŭ hotărîtŭ de Măria ta? toţĭ cu unŭ graiŭ ne-aŭ datŭ rĕspunsŭ hotărîtŭ, că nicĭ într'unŭ chipŭ nu le dă mâna a vinde lumînările cu acestŭ preţŭ; şi aşa rĕmâne să fie primită cererea jăluitorilorŭ, lângă care cerere a lorŭ maĭ arĕtămŭ Mărieĭ tĕle şi alte câte-va provlimata ce maĭ facŭ, care iarăşĭ le găsimŭ cu cale, şi se cuvine a fi primite.

1. Cerŭ să li se dée cât seŭ aŭ venitŭ din judeţe din orânduita cislă.

2. Cerŭ să li se dée tot orĭ-cât seŭ se va găsi la lumînărarĭ şi să-lŭ plătéscă dupĕ preţulŭ ce vorŭ încredinţa eĭ că l'aŭ cumpĕratŭ.

3. Cerŭ sorocŭ de patru-ḑecĭ ḑile în care vreme să se pótă căpătui de prăvăliĭ, de cazane şi de alte trebuincióse ergaliĭ şi gătire ale lucrăreĭ lumînărilorŭ şi într'acéstă vreme de 40 de ḑile să li se dée lorŭ chiar prăvăliile lumînărarilorŭ, carĭ lucréză astă-ḑĭ, să lucreze eĭ lumînările într'ênsele, şi să le plătéscă chiria prăvălieĭ i a cazanelorŭ, cum şi simbria călfilorŭ, pe cât se va socoti cu cale, ca să nu se facă cheder la acea din tóte ḑilele trebuinţa obşteĭ, şi dupĕ 40 de ḑile să rĕmâe prăvăliile şi ergaliile iarăşĭ pe séma lorŭ adecă a stăpânilorŭ celorŭ ce le aŭ, de nu vorŭ vrea să le vêndă ergaliile şi în prăvăliĭ să facă alte alişverişurĭ, iar să nu vêndă lumînărĭ, nicĭ să fie altulŭ nimenea slobodŭ a vinde lumînărĭ, decât numaĭ tovarăşulŭ acesta.

4. Acéstă orânduială de nartŭ, ocaoa po parale 23, să li se urmeze numaĭ pe acestŭ următorŭ anŭ ce se începe de la Ghenarŭ viitorŭ létŭ 1794, iar pe celă-l-altŭ anŭ să li se facă deosebitŭ nartŭ, dupĕ dreptate.

5. Totŭ seulŭ de la măcelarĭ să nu aibă voïe altŭ nimenĭ decât numaĭ jăluitoriĭ aceştia precum îlŭ luaŭ şi lumînărariĭ până acum şi din mardaua seuluĭ ce va prisosi, să aibă voïe a lucra săpunŭ precum lucraŭ şi lumînărariĭ, care aceste tóte cererĭ ale lorŭ fiindŭ cu cale şi primite, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnéluĭ biv. vel Epistatulŭ Agieĭ, ca prin marafetulŭ D-sale să se pue tóte în lucrare, şi să se urmeze în faptă şi de Lunĭ să se începă vêndarea lumînărilorŭ de către jăluitorĭ; iar hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1793, Decem. 30.

Ienache Văcărescu vel Spăt. . . . vel Vorn. . . . vel Logof.

Cod. XXV, fila 211.

Anaforaoa Agieĭ pentru nartulŭ luminărilorŭ de sĕŭ.

Io Alecsandru Constantinŭ Moruzi Vvd. i gpd. Zem Vlahscoie.

Dupĕ anaforaoa Dumnélorŭ nazîrilorŭ Epitropieĭ şi a Dumnéluĭ Epistatuluĭ Agieĭ, să urmeze acestŭ nartŭ de douĕ-ḑecĭ şi treĭ parale ocaoa lumînărilorŭ de seŭ curatŭ fără de alte amestecăturĭ, însă până la anulŭ noŭ, când atuncĭ de se va maĭ efteni preţulŭ seuluĭ, să aibă a se face *cisniŭ*, ci dar Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, de vreme ce pentru ca să nu pricinuiască neguţători

céră şi apoĭ a vinde lumînările de céră iarăşĭ ca monopolŭ, pe preţŭ

că aŭ pagubă li s'aŭ făcutŭ acéstă musaadea, să le ḑicĭ şi să grijescĭ ca să lucreze lumînărĭ din sĕŭ curatŭ şi de plinŭ, că înpotrivă apoĭ tóte musaadelele rĕmânŭ josŭ. — 1795, Ghen. 26.

Vel Logof.

Pré Inălţate Dómne!

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale, ce este dată la anaforaoa D-lorŭ veliţilorŭ boerĭ, care prin cercetarea judecăţeĭ aŭ aşternut-o în dosulŭ jălbeĭ lumînărarilorŭ celorŭ vechĭ, ni se poruncesce şi nouă, ca adunându-ne la unŭ locŭ, de împreună şi cu Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, să facemŭ *cisniŭ* pentru nartulŭ lumînărilorŭ cu care se cuvine a se vinde estimpŭ, la care *cisniŭ* să avemŭ tótă cercetarea într'adinsŭ cu scumpătate desĕvêrşitŭ, ca nicĭ negustorĭĭ, nicĭ norodulŭ politieĭ să nu se năpăstuiască, ci dreptŭ să chibzuimŭ şi să arĕtămŭ Mărieĭ tale în scrisŭ. Deci următorĭ fiindŭ luminateĭ Mărieĭ tale poruncĭ, maĭ întêiŭ amŭ făcutŭ cercetare printr'ascunsŭ de preţulŭ seuluĭ, cum i s'aŭ ruptŭ estimpŭ, şi de vênḑarea bumbaculuĭ de a treia mână, care este pentru tréba fitilurilorŭ, şi dupĕ ce ne-amŭ îndestulatŭ curatŭ de preţulŭ fieş-căruia *idosŭ*, apoĭ ne-amŭ împreunatŭ la unŭ locŭ şi cu Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, unde adunându-se de faţă şi neguţătoriĭ Epistaţĭ de acum ale cherchăneleĭ lumînărilorŭ politieĭ, amŭ aşternutŭ socotéla, dupĕ cum maĭ josŭ se va vedea de Inălţimea ta; cu tóte că dupĕ dreptate era să le punemŭ la ḑece unulŭ câştigŭ, déră noĭ numaĭ o para le-amŭ datŭ la oca, cum şi dobînda banilorŭ nu le-amŭ pusŭ nicĭdecum; aşişderea şi la cheltuelile lorŭ, adică la lemne, i la simbria călfilorŭ, i slugĭ, dupĕ starea vremilorŭ nu le-amŭ pusŭ întocmaĭ, cum şi la scăḑămêntulŭ seuluĭ ce se irosesce la topitŭ, şi la făcutulŭ lumînărilorŭ, ci cu sincatavasis, ca să nu trécă peste suma vênḑăreĭ luminărilorŭ din anulŭ trecutŭ, şi dupĕ tótă sciinţa, amŭ mijlocitŭ de aŭ rĕmasŭ să se vênḑă ocaoa de lumînărĭ tot po parale 23, însĕ lumînărĭ de seŭ de capră curatŭ de zalhana, iar nu cu vre-o amestecătură de seŭ de vacă de la măcelarĭ, séŭ să pue slănină, căcĭ orĭ-când se va descoperi în faptă o urmare ca acésta, să li se facă certare, dândŭ şi glóbă la cutia milostenieĭ spre înfrânare-le, şi măcarŭ că ne arĕtară numiţiĭ neguţătorĭ că sunt năpăstuiţĭ dupĕ scumpĕtatea vremilorŭ, la cheltuele lemnelorŭ, i la simbriile argaţilorŭ şi la dobînda banilorŭ, dară i-amŭ îndemnatŭ că pentru cele-l-alte distihiĭ ce sunt, să nu fie şi lumînările prea scumpe şi să slujéscă şi numiţiĭ fără de câştigulŭ celŭ cuviinciosŭ şi milostivulŭ Dumneḑeŭ i va milui de altă parte, şi dupĕ îndemnările, ce le-am făcutŭ eĭ aŭ primitŭ, de care şi nu lipsimŭ a însciinţa dupĕ poruncă, şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale. — 1795, Ghenarŭ 22.

Dumitrache Banŭ. Isacŭ Raletŭ, Alexandru Gherache.

Cisniŭ pentru luminările de seŭ

Banĭ	
56	oca de seŭ analogonŭ din tal. *466* banĭ 8 ce s'aŭ ruptŭ mia de oca.
3	bumbacu ce intră la una oca, dramurĭ 44.
7	cheltuiala la lemne, la făcutu uneĭ oca cu simbria slujitorilorŭ.
3	câştigulŭ neguţătorilorŭ.
69	se cuvine a se vinde ocaoa de lumînărĭ de seŭ curatŭ.

Cond. XXVIII. pag. 67, partea II.

de taleri 3, bani 60. Neîndoiosŭ că asemene monopoluri, mai alesŭ nepomenitului actŭ de mai susŭ, alŭ măcelarilorŭ, carĭ sunt substituiţi

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

D-luĭ vel Vistierŭ poruncimŭ Domnia mea, ca să li se maĭ adaoge lumînărarilorŭ la ocaoa de lumînărĭ spre a vinde până la numita vreme, câte taleri treĭ şi treĭ-ḑecĭ şi cincĭ de parale ocaoa, pentru care să grijescĭ Dumnéta Epistatule alŭ Agieĭ a lucra lumînările cu céră curată fără de alte amestecăturĭ. — 1795, Ghenarie 5.

Vel Logf.

Pré Inălţate Dómne,

Prin luminatŭ pitaculŭ Măriei tale dela 29 ale trecutuluĭ Dechembre ni se poruncesce, cumcă de vreme ce din pricina seceteĭ ce s'aŭ întîmplatŭ estimpŭ, pătimindŭ şi stupiĭ şi nedându-şĭ rodulŭ lorŭ, este cunoscută lipsa ce aŭ fostŭ de céră, din care lipsă urméză a fi sciută tuturorŭ şi scumpetea ce trebue să aibă preţulŭ cereĭ, pentru aceea dóră să ne adunămŭ la unŭ locŭ, unde aducêndŭ şi din negustorĭ cerarĭ faţă, şi pliroforisindu-ne de preţulŭ cereĭ cu care aŭ a o cumpĕra lumînărariĭ de la lumînăria Domnéscă, să chibzuimŭ apoĭ preţulŭ cu care trebue să se dée nizamulŭ lumînărarilorŭ, de a vinde lumînările de obşte, şi să arĕtămŭ Măriei tale în scrisŭ prin anafora; dupĕ luminată porunca Măriei tale întocmaĭ fiindŭ următorĭ, amŭ adusŭ faţă şi pe starostea de negustorĭ cu câţĭ-va din negustoriĭ cerarĭ, şi dupĕ ce ne-amŭ pliroforisitŭ de preţulŭ cum umblă cumpĕrătórea cereĭ acumŭ, amŭ făcutŭ şi cercare, ca să vedemŭ câtă ne arétă numiţiĭ negustorĭ că arŭ merge cheltuiala la una oca făcliĭ de céră? şi asupra acestora făcêndŭ chibzuirea cea cuviinciósă, amŭ găsitŭ cu cale, ca pe acestŭ următorŭ anŭ să se maĭ adaoge parale douĕḑecĭ la ocaoa de făcliĭ de céră peste. . . . . *(câte-va rênduri nu se potŭ citi)* — 1795, Ianuarie 3.

Vel Vistierŭ, Costandinŭ Caragea vel Hetmanŭ. . . . . Vel Logof. . . . . Vel Vornicŭ . . . . . Vel Logof.

Cond. XXVIII, pag. 49-50 II-a.

Pentru unŭ Ivanŭ ot. Batişte ce-aŭ lucratŭ luminărĭ împotriva poruncilorŭ Domnescĭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. Boj. Milos. Zem. Vlahscoie.

Fiind-că acestŭ Ivanŭ împotriva Domnesculuĭ nostru hrisovŭ a cugetatŭ a face lucrare şi vênḑare de luminărĭ, poruncimŭ Dumitale Epistatule alŭ Agieĭ ca înaintea caseĭ séŭ magazieĭ luĭ, să-lŭ pedepsescĭ cu douĕ sute beţe la tălpĭ, şi tóte lumînările câte s'aŭ găsitŭ, luându-i-se să le împarţĭ pe la închisorĭ. — 1795, Ghenarie 10.

Pré Inălţate Dómne,

Insciinţămŭ Măriei tale, că negustoriĭ ce aŭ epistasia lumînărilorŭ de seŭ, iarăşĭ aŭ venitŭ înaintea prea plecateĭ Măriei tale slugĭ, arĕtându pe unŭ

fabricanţilorŭ de lumînărĭ de seŭ, aŭ trebuitŭ să fie plătite cu bune sumĭ, orĭ Domnitoruluĭ, orĭ cutărorŭ boierĭ divaniţĭ. Védă-se în note

---

Ivanŭ ot. Batişte ce aŭ fostŭ maĭ dinainte lumînărarŭ, că împotriva luminateĭ Mărieĭ tale porunciĭ s'aŭ pusŭ de aŭ lucratŭ lumînărĭ de seŭ şi printr'ascunsŭ aŭ vîndutŭ şi vinde, încă şi câte 25 şi câte 26 în oca, şi cerŭ a-şĭ afla dreptatea, că din pricina unora ca acestora li se pricinuesce pagubă. Deciĭ trimeţêndŭ zapciulŭ Agiescŭ la casa numituluĭ ca să facă cercetare aŭ găsitŭ acum în gata lumînărĭ ca la oca 25 şi seŭ ca la 30-40 oca, care pecetluindu-le în magazie unde lucra, pe dênsulŭ l'aŭ ridicatŭ şi l'aŭ adusŭ la Agie, căruia făcêndu-i-se cercetare, şi însuşĭ prin graiulŭ luĭ mărturisi că aŭ lucratŭ, şi cu tóte că elŭ arétă că n'aŭ lucratŭ maĭ multŭ ca la 200-300 oca, dară dupĕ cercetarea ce cu amĕruntulŭ amŭ făcutŭ, m'amŭ adeveritŭ chiar de la o slugă a luĭ, ce aŭ mărturisitŭ de faţă cu dînsulŭ, că în 7 rênduriĭ aŭ scosŭ lumînărĭ, în fieş-care rândŭ.... (vre-o patru rânduriĭ nu se potŭ citi).

Cond. XXVIII, pag. 51 II-a.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luminărarilorŭ vechĭ.

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voev. i Gpd.

Dupĕ anaforaoa Dumnélorŭ veliţilorŭ boerĭ, poruncimŭ Domnia mea, Dumnévóstră cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boerilorŭ Domnieĭ mele, nazîrilorŭ Epitropĭ, împreună şi cu Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, să faceţĭ *cisniŭ* pentru nartulŭ lumînărilorŭ cu care se cuvine a se vinde estimpŭ, la care *cisniŭ* să aveţĭ D-vóstră tótă cercetarea într'adâncŭ cu scumpĕtate deseĕvârşitŭ, că nicĭ neguţătoriĭ, nicĭ norodulŭ politieĭ să nu se năpăstuiască, ci dreptulŭ să-lŭ chibzuiţĭ şi să ne arĕtaţĭ în scrisŭ. — 1795, Ianuarie 14.

Vel. Logf.

Pré Inălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale înfăţişându-se înaintea nóstră jăluitoriĭ lumînărarĭ vechĭ cu neguţătoriĭ epistaţĭ de acum a cherhaneleĭ lumînărarilorŭ politieĭ, amŭ cetitŭ jalba acésta a lumînărarilorŭ vechĭ, amŭ vĕḑutŭ şi acestŭ din potrivă ponturile luminatuluĭ hrisovŭ, cu care s'aŭ datŭ asupra numiţilorŭ neguţătorĭ Epistasia lumînărilorŭ şi chibzuindŭ dreptatea, arĕtămŭ Mărieĭ tale, că însuşĭ jăluitoriĭ lumînărarĭ vechĭ nu tăgăduescŭ că chiar de la eĭ aŭ cumpĕratŭ negustoriĭ cherhanagiĭ seulŭ ocaoa po parale douĕ-ḑeciĭ şi douĕ şi unŭ banŭ, cum şi alte şéĭ-ḑeciĭ de miĭ de oca de seŭ arĕtară numiţiĭ neguţătorĭ cherhanagiĭ, că aŭ cumpĕratŭ de la Săşovŭ şi de la Turcu căp. ocaoa po parale 23 şi o lăţcae, şi parale 23 şi doĭ banĭ, şi lucrândŭ acelŭ seŭ lumînărariĭ cu cheltuială, aŭ vêndutŭ ocaoa de lumînărĭ la obşte po parale 23 dupĕ nartulŭ celŭ hotăritŭ dupĕ care este învederată paguba care aŭ suferitŭ numiţiĭ cherhanagiĭ, fiindŭ cunoscută şi mărturisită acéstă pagubă şi chiar de jăluitoriĭ lumînărarĭ, prin însuşĭ acéstă a lorŭ jalbă dată către Măria ta; deciĭ în vreme ce fără tăgăduială a însuşĭ jăluitorilorŭ este vĕḑută paguba cherhanagiilorŭ, cu nicĭ un cuvêntŭ de dreptate, nu găsimŭ cu cale a se strămuta acéstă bună întocmită orânduială a cherhanagiilorŭ, care prin anaforaoa nóstră de obşte, şi prin chiarŭ luminatŭ hrisovulŭ Mărieĭ tale, s'aŭ legatŭ şi s'aŭ întăritŭ, fiind-că noĭ nu avemŭ în

refuzulŭ Domnuluĭ de a asculta reclamaţiile nedreptăţiţilorŭ lumînărarĭ!

---

pământulŭ nostru altŭ maĭ mare temeiŭ de întărirea legăturilorŭ şi aşeḑămînturilorŭ ce se facŭ, decât Domnescile hrisóve, maĭ vêrtosŭ că este sciutŭ de obşte, că din pricina lumînărarilorŭ vechĭ, în toţĭ anĭ era îndatorată Visteria să facă orânduelĭ de seŭ pe afară, şi apururea se pecetluia seurile neguţătorescĭ, de li se pricinuia atâtea pagube, iar maĭ alesŭ că la cuvântulŭ ce pricinuescŭ lumînărariĭ vechĭ cumcă aŭ rĕmasŭ fără chivernisélă, noĭ întrebarămŭ pe negustoriĭ cherhanagiĭ, de primescŭ la tovărăşia cherhaneliĭ şi pe numiţiĭ lumînărarĭ vechĭ? şi toţĭ rĕspunseră că cu bună-voĭe ĭĭ primescŭ să intre fieş-care tovarăşŭ cu sărmaia sa, iară numiţiĭ lumînărarĭ nicĭ cum nu primiră de a intra la tovărăşia cherhanaleĭ, cerêndŭ să fie sloboḑĭ a face şi a vinde lumînărĭ pe la casele lorŭ; a cărora cerere fiindŭ împotriva ponturilorŭ luminatuluĭ hrisovŭ alŭ Mărieĭ tale la dreptate nu póte fi primitŭ, fără numaĭ de vorŭ voi, după însuşĭ primirea cherhanagiilorŭ aŭ să-ĭ . . . . intre tovarăşĭ, la cherhanele, punêndŭ fie-care capitalulŭ ce-ĭ va da mâna, iară într'altŭ chipŭ nicĭ cum nu găsimŭ cu cale a se strămuta orânduiala luminatelorŭ ponturĭ a hrisovuluĭ Mărieĭ tale, ci maĭ vârtosŭ ḑicemŭ, ca întru tóte să se păzéscă şi să se urmeze întocmaĭ, şi fiindcă pe acestŭ următorŭ anŭ ce acum se începe este trebuinţă a se face *cisniŭ* spre a se da numiţilorŭ neguţitorĭ nartulŭ celŭ cuviinciosŭ pentru vênḑarea lumînărilorŭ pe acestŭ anŭ, pentru acésta după cuprinderea ponturilorŭ luminatuluĭ hrisovŭ alŭ Mărieĭ tale, să fie luminată poruncă către Dumnélorŭ boerĭĭ naziĭ aĭ cutieĭ, ca să se facă orânduială pentru nartulŭ cu care se cuvine a vinde estimpŭ cherhanagiiĭ lumînările la obşte; iar hotărîrea cea desĕvêrşită rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1795, Ianuarie 13.

Dim. Banŭ. Ianache vel Vist. . . . . Vel Vorn. Costan. Caragea vel Hetmanŭ, Vel Logof. . . . . Vel Vorn. . . . . Vel Vorn. . . . . Vel Logof.

Cod. XXVIII, pag. 58 II-a.

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Dimitrie şi Gheorghe, lumînărarĭ.

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. Boj. mil. i gspd. Zembl. Vlah.

Pe cincĭ sute oca céră să le facĭ Dumnéta vel Vist. porunca Domnieĭ mele de sloboḑenie, a avea voĭe să cumpere din ţéră. — 1794, Noem. 10.

Prè Înălţate Dómne,

După luminată porunca Mărieĭ tale ce ni se dă la acéstă jalbă, următorĭ fiindŭ, arĕtămŭ Mărieĭ tale, că făcêndŭ cercetare cererilorŭ jăluitorilorŭ, cât pentru ca să aibă voĭe a cumpĕra céră din ţéră la acésta nu aŭ sloboḑenie, fiind-că estimpŭ aŭ eşitŭ prea puţină céră, şi cu poruncile Mărieĭ tale sunt opriţĭ de a nu cumpĕra nimenea, ci noĭ le-amŭ ḑisŭ ca să trimită în ţéra turcéscă ca să cumpere, şi ḑiseră că vorŭ trimite, déră mijlocului de a-şĭ împlini trebuinţa în grabă, nu aŭ, ci acum de o cam dată de ar avea cam vre-o mie oca céră, şi ar găsi pârlegiŭ, până să poftéscă din alte părţĭ, la care cu tóte că nimenea nu este datorŭ a-ĭ purta grija, ci însuşĭ a luĭ datorie este, déră ca să nu ajungă politia la lipsă de totŭ, rĕmâne cum se va socoti de

Mai iată unŭ actŭ din care se vede monopolisarea lumînărilorŭ de seŭ şi confiscarea în folosulŭ apaltieruluĭ a lumînărilorŭ fabricate de unŭ neguţitorŭ, care nu avé dreptulŭ de a fabrica acestŭ articolŭ:

Anafora pentru ca câte lumînărĭ lucrate se va găsi să aréte, ca să se dée pe la închisorĭ, iar seulŭ nelucratŭ să se dée Epistaţilorŭ lumînărarĭ ca să-lŭ plătéscă cu banĭ, şi Hristeĭ să-ĭ facă certare cu bătaie.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvod. i gpod. Zembli Vlahscoie.

Câte lumînărĭ i s'aŭ găsitŭ lucrate împotriva porunceĭ, poruncimŭ Dumitale Epistatule alŭ Agieĭ să le facĭ zaptŭ, şi arĕtându-ne câte sunt, veĭ avea poruncă a da dintr'ênsele pe la închisorĭ, iară seulŭ cât va fi avêndŭ nelucratŭ să se dée Epistaţilorŭ lumînărarilorŭ cântăritŭ, care să-lŭ plătéscă negustoriĭ cu banĭ, iară luĭ pentru vinovăţie să-ĭ facĭ certare cu bătaie. — 1794, Decem. 23.

(Pecete Gospod.) *Vel. Logf.*

Pré Înălţate Dómne,

Insciinţezŭ Mărieĭ tale, că ierĭ la 22 ale acesteĭ lunĭ aŭ venitŭ înaintea prea plecateĭ Mărieĭ tale slugĭ neguţătoriĭ ce aŭ asupră-le epistăsia lumînărilorŭ de seŭ de aicĭ din oraşulŭ Bucurescilorŭ, jăluindu-se pentru unŭ Hristea ot. Mahalaua Scaunilorŭ, ce aŭ fostŭ maĭ nainte lumînărarŭ, că peste porunca şi hotărîrea Înălţimeĭ tale, ce este prin luminatŭ hrisovŭ alŭ Mărieĭ tale ce li s'aŭ datŭ, când aŭ luatŭ acéstă epistăsie asupră-le, întru carele cuprinde, că de vorŭ cuteza alţiĭ a lucra lumînărĭ, să fie subt pedépsa Înălţimeĭ tale, numitulŭ Hristea, nu numaĭ împotrivă aŭ începutŭ a lucra, făcêndŭ sumă de oca de lumînărĭ, şi câte 25 în oca, şi maĭ are sumă de oca seŭ, ca să maĭ lucreze, ci maĭ vêrtosŭ aŭ şi vîndutŭ, aducêndu-se faţă şi unŭ băcanŭ ce aŭ cumpĕratŭ lumînărĭ de la dênsulŭ, d'împreună cu lumînările 25 la oca, carele aŭ mărturisitŭ că aŭ cumpĕratŭ de la acestŭ Hristea cincĭ oca, şi fiindŭ cu urmarea acestuia, începêndŭ şi alţiĭ a lucra lumînărĭ, vorŭ avea mare pagubă, numiţiĭ Epistaţĭ, cerŭ a-şĭ afla dreptate, că îndestulă pagubă aŭ astă una dată şi din cheltuielele ce aŭ; decĭ pentru a lua maĭ bună pliroforie, orînduindŭ pe stegarulŭ agescŭ, ca să mérgă la prăvălia pîrîtuluĭ Hristeĭ, şi de va vedea că

---

către Inaltă înţelepciunea Mărieĭ tale; iară pentru preţulŭ ce cerŭ a-lŭ înălţa, la acésta nu aŭ cuvêntŭ, fiind-că de la cochiĭ vechĭ când aŭ cumpĕratŭ apalto alŭ lumînărilorŭ, acestŭ hotărîtŭ preţŭ, i s'aŭ datŭ ca să vêndă oca de lumînărĭ făcute po taleriĭ 3.60; détorŭ este déră, ca totŭ cu acelŭ preţŭ să fie şi vênçarea până la sfîrşitulŭ anuluĭ, maĭ vêrtosŭ că aŭ rĕmasŭ puţină vreme până la începerea de anulŭ noŭ; iară hotărîrea rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Noem. 9.

Vel Vist. Moruzi, Vel Log. Filipescu.

Cod. XXVIII, pag. 7.

are lumînărĭ făcute şi seŭ pentru făcutul lumînărilorŭ, să-ĭ pecetluéscă prăvălia, şi pre dênsulŭ să-lŭ aducă înaintea mea ca să-ĭ facŭ cercetare. După ce aŭ mersŭ stegarul la prăvălia luĭ, aŭ găsitŭ o sumă de lumînărĭ făcute gata câte 25 în oca, şi deosebitŭ şi altă sumă de oca seŭ, şi pecetluindu-ĭ prăvălia, pe dênsulŭ l'aŭ adusŭ înaintea mea, care făcêndu-ĭ cercetarea, şi însuşĭ aŭ mărturisitŭ că sunt făcute şi lucrate de dênsulŭ, de carele întrebându-lŭ cu a cuĭ poruncă aŭ începutŭ a lucra lumînărĭ? aŭ respunsŭ că de sine-şĭ, neavêndŭ altă meserie; negustorilĭ Epistaţĭ se vede că aŭ dreptŭ la plângerea ce facŭ; şi de vreme că acestŭ Hristea, împotriva şi voinţa Mărieĭ tale s'aŭ arătatŭ de-aŭ începutŭ a lucra lumînărĭ, făcêndu-le şi câte 25 în oca, care vînd̨êndu-se câte o para se facŭ 25 parale oca, cu douĕ parale maĭ multŭ şi de câtŭ orînduitulŭ nartŭ, cu cale este a se face căd̨uta pedépsă spre pilda şi altuia ca dênsulŭ, care vorŭ cuteza a urma împotriva porunceĭ Înălţimeĭ tale, şi fiind-că acesta de o cam-dată se află pusŭ la închisórea agieĭ, să am luminată poruncă: în ce chipŭ să urmezŭ? şi cum va fi hotărîrea Înălţimeĭ tale. — 1794, Decem 23.

Costachi Gherasi Post. Epistatulŭ Agieĭ.

Cod. XXVIII. pag 67.

Vama de oraşe, instituţiune care şi adĭ democraţia o preferă la instituţiunea acciselorŭ, se preleva sub Moruzi la carvasara, împreună cu vama de importŭ a mărturilorŭ. Peste vama oraşuluĭ maĭ eraŭ câte-va dărĭ alŭ cărora venitŭ, perceputŭ la cutia Vornicieĭ obştirilorŭ, servea pentru cheltuelile edilităţeĭ.

Orĭ-cât, cum d̨iserămŭ, democraţia modernă ar fi mulţămită să se substitue darea vamală de oraşe în loculŭ acciselorŭ, nu maĭ puţinŭ aflămŭ reclamaţiunĭ în contra acestuĭ sistemŭ de dare, sub Alexandru Moruzi. Locuitorĭĭ din Gherghiţa nu se supunŭ a plăti vamă când vîndŭ vite. Intervine în 1794 reclamaţiunea vameşuluĭ întreprind̨ătorŭ şi Domnitorulŭ dă deslegare, în 26 Noembrie 1794, că vama de oraşŭ o plătesce cumpĕrătorulŭ, iar nu vînd̨ătorulŭ, afară însă de cele ce vîndŭ şi cumpĕrŭ pămêntenĭĭ unĭĭ de la alţĭĭ, carĭ n'aŭ a plăti de locŭ vamă, dacă este cumpĕrătura pentru hrana lorŭ şi nu pentru negoţŭ. Vrea să d̨ică Alexandru Moruzi a îndulcitŭ multŭ vama de oraşŭ. [1]

1. *Vameşiĭ Gherghiţeĭ, că nu se supunŭ locuitoriĭ când vîndŭ vite séŭ altele a le plăti vamă.*

Io Alexandru Costandin Moruzi Vvod. i gpod. Zembli Vlascoe.

Fiind-că Catalogulŭ scrie, că vama la celea de negustorie, bucate séŭ vite să o plătéscă cumpĕrătorulŭ, iar nu vînd̨ătorulŭ, afară însă celea ce vinde şi cumpĕră pămêntenĭĭ unulŭ de la altulŭ pentru hrana lorŭ, la care vamă nu este, poruncimŭ Dumnévóstră ispravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ, ca, fără de a face

turmeĭ, căcĭ în tóte părţile se facŭ cercetărĭ cu nevoinţă, şi totŭ felulŭ de mijlociriĭ, spre celea bune orînduelĭ şi întocmirĭ la celea bisericescĭ, ca să le aducŭ la bună stare, şi precum oblânduitoriĭ urmézŭ cu silinţă spre folosulŭ celŭ trupescŭ, care şi însuşĭ Înălţimea ta facĭ totŭ felulŭ de silinţă, pentru odihna repausuluĭ şi binele supuşilorŭ Mărieĭ tale, după cum este vĕḑutŭ şi cunoscutŭ la toţĭ de obşte, pedepsindŭ pre ceĭ rĕĭ, adecă pre hoţĭ, ucigaşĭ, pre ceĭ ce mărturisescŭ strîmbulŭ şi nedrepţĭ, şi mângâindŭ pre ceĭ bunĭ şi drepţĭ, iară aicĭ în pămêntulŭ acesta cu o mare sloboḑenie se obicĭnuesce pĕcatulŭ curvieĭ, celŭ care este maĭ mare decât cele-l-alte pĕcate şi fără de voĭa lorŭ, care pĕcatŭ se înteţesce şi se îmmulţesce din vinŭ, pentru că vinulŭ ia mintea omuluĭ şi nu scie ce face, şi înteţesce năravulŭ lorŭ, ca să facă cu maĭ multă pornire, dintr'o urmare a sloboḑenieĭ ce aŭ muĭerile de vîndŭ vinŭ pe la cârciume şi cu felurimĭ îndémnă ómeniĭ la curviĭ şi la bĕuturĭ, care amândouĕ unindu-se, adecă curvia cu beţia, turbézŭ minţele omenescĭ, şi aprinḑêndŭ simţirile lorŭ cu văpaia vinuluĭ, nu sciŭ ce maĭ facŭ, şi orĭ-ce părere îĭ vine în cugetŭ şi în vederea cea întunecósă, se pornescŭ la totŭ felulŭ de fapte rele: curviĭ peste mĕsură, uciderĭ şi alte multe asemenea; ci eŭ ca unŭ păstorŭ, şi noĭ ca nişce nazîrĭ aĭ Epitropieĭ de obşte, nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale, pentru o înpotrivitóre rea urmare ca acésta ce vĕḑumŭ că se metahirisesce în pămêntulŭ acesta pravoslavnicŭ, care este vătămătóre şi trupesce şi sufletesce, aceeaşĭ parte, adică atât din neveste cât şi din fete sănĕtóse, zdravene, care sunt vrednice de slujbă şi de muncă, şi în locŭ să se pue pe la stăpânĭ cu simbrie, sĕŭ îmbrăcăminte, orĭ-cum vorŭ putea, să se ajungă după starea fieş-căruia, ca cu ostenéla mănilorŭ să-şĭ ţie viaţa şi îmbrăcămintea trupuluĭ, de unde şi cu vremea purtându-se cu înţelepciunea lorŭ, măcarŭ şi sĕrace să fie, dară décă aŭ minte vĕḑêndu-le uniĭ şi alţiĭ potŭ să se şi căsătoréscă, ci ele lăsându totе acelea ce arŭ fi spre folosulŭ lorŭ, daŭ năvală pe la cârciume, obicĭnuindŭ desfătărĭ în beţiĭ şi curviĭ şi de a lorŭ bună-voinţă îşĭ ponosluescŭ numele, îşĭ vatămă sufletulŭ, îşĭ bolnăvescŭ trupurile, de rĕmânŭ slute şi pocite, după cum ne-amŭ îndestulatŭ şi de la dohtorulŭ politieĭ, că cea maĭ multă adunare de patimĭ la spitalŭ numaĭ de fete şi muĭerĭ betejite din curviĭ este, şi deosebitŭ că nu-şĭ aducŭ rĕutate numaĭ lorŭ, ci prelesnindŭ şi în bărbaţĭ, cărora la uniĭ se pricinuescŭ şi spargerĭ de case, pe aceştia-ĭ betegescŭ, i sărăcescŭ, rĕmâindŭ şi secaţĭ şi desnădăjduindu-se ceĭ maĭ mulţĭ cu totulŭ, şi ajungêndŭ la próstă, stare şi sărăcie, n'aŭ cu ce să se caute şi aşa li se scurtéză şi viaţa într'acelŭ felŭ de patimĭ, aducêndŭ şi politieĭ osîndă Dumneḑeéscă în multe chipurĭ, că de acésta ne vine bătaia ceréscă, când cu fómete, când cu răsmirăţă, cutremure i bóle de tot felulŭ, ciumă; pentru care una ca acésta amŭ socotitŭ că de vă fi primită şi la auḑulŭ Înălţimeĭ tale, să se poprésc sloboḑenia muĭerilorŭ, să fie luminată poruncă către D-luĭ vel Spătarŭ, i către Dumnéluĭ nazărulŭ Agieĭ ca să orânduiască pristavŭ să strige prin târgŭ şi mahalale, că de acum înainte

să lipséscă cu totul partea femeéscă de pe la cârciumĭ, cercetându şi priveghindŭ ca orĭ-unde se vorŭ afla din neveste şi fete, să se ridice făcêndu-li-se cercetare, atât lorŭ cât şi colorŭ ce le primescŭ prin cârciume, şi vinulŭ să-lŭ vîndă tot-déuna bărbaţiĭ, care bărbaţĭ de vorŭ fi căsătoriţĭ să nu-şĭ ţie soţia la cârciumă séŭ fata, nicĭ pe alte streine să nu le priméscă în cârciumă, cu nicĭ unŭ felŭ de pricinuire, căcĭ care va călca porunca şi se va dovedi, să se pedepséscă atât cârciumarulŭ cât şi celetnica cu bătaĭe prin târgŭ séŭ mahala în vederea ómenilorŭ şi să se facă surghiumŭ, spre a se părăsi de acestŭ felŭ de urmărĭ netrebnice şi vătămĕtóre, maĭ vêrtosŭ la o vreme când se întêmplă şi năpraznica bólă a ciumeĭ cu aducerile ce facŭ pricinuescŭ şi molipsélă multă; aşişderea şi mahalagiiĭ să fie datorĭ când vorŭ vedea fapte ca acestea urmându-se în mahalaua lorŭ pe la cârciumă séŭ între veciniĭ lorŭ, numaĭ decât să dée scire zabiţilorŭ, ca să-ĭ ridice pe uniĭ ca aceia, şi să le facă certare cu pedépsă, iară când vor vedea mahalagiiĭ că se facŭ adunărĭ la cârciume de muĭerĭ şi fete şi vorŭ tăcea, nedându de scire, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, să se pedepséscă şi aceĭ mahalagiĭ, ca să se desobicĭnuiască o pricină rea şi catigorisită ca acésta în prea fericite ḑilele Mărieĭ tale, care dupĕ cum s'aŭ făcutŭ şi alte multe bunătăţĭ şi îndreptărĭ cuviincióse la multe fapte cu bună oblăduirea Înălţimeĭ tale, şi acestŭ pĕcatŭ a curvieĭ să se pue la nizamŭ, ca să i se rumpă rădăcinele şi mrejele voinţeĭ Diavolulnĭ ce s'aŭ întinsŭ în tóte părţile, ca să se maĭ oprésca sloboḑenia în care s'aŭ vĕḑutŭ uniĭ ca aceştia şi a se face părăsire cu tot, ca dóră îşĭ va maĭ întórce milostivulŭ Dumneḑeŭ faţa şi mila spre noĭ, şi ascultându rugăciunile nóstre, ne va trimite ertăciune; şi deosĕbitŭ de unŭ bunŭ nizamŭ ca acesta, va fi şi Mărieĭ tale vecĭnică pomenire într'acestŭ Memlechetŭ, că s'aŭ pusŭ în orânduială şi faptă bună unŭ pĕcatŭ desfrĕnatŭ ca acesta, în prea fericitele ḑile ale Mărieĭ tale; de acésta însciinţămŭ şi cum va fi luminata poruncă. — 1794, Noemb. 25.

Dositeŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ. Dumitrache Banŭ. Isacŭ Raletŭ.

Cond. XXVIII. pag. 33.

Otărîrea pentru ca să lipséscă de prin cârciumĭ fete séŭ mueri străine de a nu maĭ fi, ci numaĭ cârciumărésa séŭ cârciumarulŭ aceĭ cârciumĭ.

Io Alexandru Costandin Moruzi Vvod. i gpod.

Cu cale este anaforaua prea sfinţieĭ séle părinteluĭ Metropolitŭ şi a Dumnélorŭ năzirilorŭ Epitropieĭ, spre a lipsi acestea netrebniciĭ, pentru care poruncimŭ Dumitale vel. Spăt. i Dumitale vel. Agă, ca fără de a da voie şi sloboḑenie zapciilorŭ Dumnévóstră spre a face cu pricina acésta vre-unŭ catahrisis, şi fără de a face câtŭ de puţină urmare de la dênşiĭ, să orînduiţĭ acum maĭ întâiŭ pristavulŭ ca să dée în scire la tóte cârciumile Bucurescilorŭ, şi în tóte mahalalele, puindŭ şi sorocŭ de treĭ ḑile, ca într'acestŭ sorocŭ să lipséscă şi să se

BIBLIOTECA CENTRA UNIVERSITARĂ

ridice cu totulŭ fetele nemăritate de prin cârciumĭ, spre a nu se afla maĭ multŭ, nicĭ cu pricină de slujbă, séŭ posluşanie, nicĭ cu pricină de rubedenie cârciumaruluĭ séŭ cârciumăreseĭ, nicĭ cu pricină că este străină şi nu are unde şedea, precum şi alte feluri de femeĭ vĕduve şi fără de bărbatŭ, să nu se afle maĭ multŭ şedêndŭ în cârciumă, fără numaĭ cârciumarulŭ, fie şi soţia luĭ numaĭ, dară şi cârciumarulŭ séŭ cârciumăresa de va avea fată a lorŭ să nu se afle într'acea cârciumă, unde se face vînd̦are de bĕutură de vinŭ, nicĭ muĭere vĕduvă cârciumăresă să nu se afle; şi după ce veţĭ face întêiŭ hotărîrea acésta sciută şi cunoscută la toţĭ, apoĭ când după înţelegerea porunceĭ, şi în urma acestuĭ sorocŭ, se va afla la vre-una cârciumă fată orĭ muere şedêndŭ séŭ primindu-se în cârciumă la adunare de bĕutură, atunceĭ Dumnévóstră înşi-vĕ să faceţĭ aceeaşĭ cercetare, fără de a da pricina acésta în mânile zapciilorŭ, precum ḑicemŭ maĭ susŭ, şi pliroforindu-vĕ să aveţĭ pre aceeaşĭ fată séŭ muĭere vĕduvă să o cercetaţĭ de rudenie, şi pre aceeaşĭ rudenie să o îndatoraţĭ a o lua la dênsulŭ, séŭ fiindŭ străină, fără de nicĭ un căpătâiŭ, orĭ să o îndatoraţĭ a intra la stăpânŭ ca cu slujbă curată să-şĭ aibă chiverniséla lorŭ, séŭ *să le trimeteţĭ la fabrica de postavŭ*, ca să lucreze cu plata ce li se va cădea. — 1784, Noem. 28.

Oprirea sudiţilorŭ de a cumpĕra case, se pare, la prima vedere, daunătóre estindereĭ oraşelorŭ, dér cugetândŭ asupra greutăţeĭ ce avé statulŭ de a administra pre supuşiĭ străinĭ, înţelegĭ pe dată că maĭ mare era câştigulŭ, decât paguba, din aplicarea acesteĭ proibiţiunĭ, care pe de altă parte era şi protectóre comercianţilorŭ românĭ.

Cu multă stăruinţă s'a aplicatŭ, sub Alexandru Moruzi, acéstă mĕsură de proibiţiune. [1]

---

1. *Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. i gspd. Zem. Vlah.*

Poruncimŭ Domnia mea D-tale cinstitŭ şi credinciosŭ boerŭ Domnieĭ mele vel Spătarŭ prin scirea Agenţieĭ aducêndŭ înaintea D-tale acelŭ Laţco, ungurénŭ suditŭ, unde fiindŭ şi orânduitŭ din partea Epitropieĭ să i se dea acea taleră una sută pentru casă şi să rĕmâe casa pe séma Epitropieĭ până se va găsi vre-unŭ pământénŭ să o iea şi să-lŭ facĭ D-ta, să înţelegă, că după orânduiala canónelorŭ nizamuluĭ nu se cuvine a avea elŭ casă şi pământŭ subt stăpânirea luĭ, nicĭ să se îndrăznéscă a se întinde împotriva Domnescilorŭ nóstre porunci. — 1794, Februarie 11.

Vel Logofĕtŭ.

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecata nóstră anafora arĕtămŭ Mărieĭ tale, pentru că vedemŭ împotriva porunceĭ şi nizamuluĭ pe mulţĭ din suditiĭ străinĭ cumpĕrându case cu locurile lorŭ, cum şi pe podulŭ Mogoşoeĭ, împotriva străjeĭ spătărescĭ este unŭ Laţco ungurénŭ, suditŭ austriecescŭ, şi aŭ cumpĕratŭ o casă cu loculŭ eĭ

Privilegiile ciobanilorŭ Ardelenĭ sunt respectate, măcar că şi aceştia eraŭ supuşĭ austriacescĭ. Totuşĭ eĭ continuă a fi opriţĭ de a exporta caşulŭ de la căşăriile din munţĭ. Numaĭ dupĕ finea luĭ Augustŭ, ciobaniĭ Ardelenĭ aŭ voĭe să facă brânză de trebuinţa caselorŭ lorŭ. [1]

---

de la o Maria, soţia Dinuluĭ Siiménu, în tal. 100 şi nemulţămindu-se pe cât locŭ aŭ cumpĕratŭ, s'aŭ întinsŭ cu îngrădirea până în marginea poduluĭ unde altă-dată gardŭ n'aŭ maĭ fostŭ; pe care cercetându-lŭ şi dovedindu-lŭ de suditŭ, l'amŭ zăticnitŭ a nu-şĭ face gardŭ, şi dupĕ luminatele poruncĭ şi nizamurĭ ce sunt, să fie luminată porunca Mărieĭ tale de a se aduce acestŭ Laţco ungurénŭ înaintea D-luĭ vel Spătarŭ şi faţă fiindŭ şi unŭ boerŭ alŭ Epitropieĭ, să i se dea de la Epitropie aceĭ talerĭ 100 pe casă şi pe locŭ şi în urmă găsindu-se omŭ pământénŭ i se va da casa subt stăpânirea aceluia, ca să lipséscă a avea suditŭ casă şi pământŭ subt stăpânirea luĭ, care mulţĭ şi din ceĭ maĭ marĭ sudiţĭ şi din ceĭ maĭ micĭ, ce nu vede Visteria nicĭ ţéra folosŭ séŭ ajutorŭ din uniĭ ca aceştia, aŭ asemenea case cu loculuĭ lorŭ cumpĕrate şi de nimenĭ nu sunt cercetaţĭ nicĭ zăticniţĭ. De acésta însciinţămŭ Mărieĭ tale, şi rĕmâne ca cea desăvêrşită hotărîre să se facă de Inălţimea ta. — 1794, Fevr. 11.

Dumitrache vel Banŭ, Scarlatŭ Dvorniculŭ.

Cod. XXVII, fila 44. Veḑĭ şi alte acte în anexe.

1. *Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. i gospd. Zemb. Vlahscoie*

D-ta vel Vistierŭ amŭ vĕḑutŭ Domnia mea anaforaoa D-tale pentru care să facĭ dupĕ caidu Visterieĭ porunca Domnieĭ mele, ca atât Ispravniciĭ judeţuluĭ, cum şi vătaşiĭ de plaiŭ să nu slobóḑă pe pîrîţĭ a trece brânza lorŭ maĭ înainte de vremea ce le este orânduită precum nicĭ prisosulŭ peste trebuinţa caselorŭ lorŭ, ci să fie îndatoraţĭ şi următorĭ obiceiuluĭ şi ponturilorŭ Domnescĭ, spre a'şĭ duce caşulŭ la căşăriile din munţĭ, unde îşĭ pascŭ oile şi unde se lucréză caşcavalulŭ pentru trebuinţa capanuluĭ Impĕrătescŭ, iar maĭ vêrtosŭ pentru untŭ să nu fie îngăduiţĭ a face urmare înpotriva obiceiuluĭ şi a ponturilorŭ. — 1794, Februarie 34.

Cond. XXVII, fila 4, II-a.

Dinu şi Paraschiva neguţătorĭ cu locuitoriĭ ce aŭ oĭ şi le pascŭ pe munţĭ că nu ducă telemnéua la căşăriile dupĕ aprópe, dupe vechiulŭ obiceiŭ.

Prea Inălţate Dómne,

Costandinŭ şi Paraschiva neguţătorĭ pământenĭ ce ţinŭ căşăriĭ în plaiulŭ Lovescĭ, sud. Argeşiŭ aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale pentru uniĭ din locuitoriĭ ce aŭ oĭ şi le pascŭ pe munţĭ, avândŭ stâne, că nu urméză dupĕ vechiulŭ obiceiŭ a aduce telemnéoa, şi făcênd-o brânză o trecŭ peste hotarŭ, asemenea şi untulŭ şi ceru ca dupĕ vechiulŭ obiceiŭ ce este şi s'aŭ urmatŭ, tótă acea tolemea şi untŭ ce aŭ, să le aducă la căşăriile dupĕ munţĭ; care jalbă a lorŭ fiindŭ orânduită la mine ca să cercetezŭ şi să arĕtŭ Mărieĭ tale obiceiulŭ cum se urméză la

In interesulŭ comerciuluĭ, Alexandru Moruzi s'a preocupatŭ de *Menzil-Hanele.* [1]

Unŭ factorŭ importantŭ alŭ comerciuluĭ sunt căile şi mijlócele de comunicaţiune. La capitolulŭ edilităţeĭ se va vedea multulŭ-puţinŭ ce A. Moruzi a făcutŭ în interesulŭ înlesnireĭ comunicaţiuneĭ. Aci dămŭ numaĭ, în notă, unele acte şi aşeḑămêntulŭ menzilhanelelorŭ (poştelorŭ) din 6 Martie 1795, dupĕ cod. XXVI, fila 247. De puţinŭ ajutorŭ în definitivŭ era serviciulŭ poşteĭ, de care nu te putéĭ folosi decât în virtutea unuĭ pitacŭ sub semnătura Domnitoruluĭ, precum este celŭ fac-similatŭ maĭ la vale. Deocamdată Domnitorulŭ Moruzi, în 14 Martŭ 1794, dă, cu referinţă la menzilhanele, următórea anafora a Hatmanuluĭ, de care ţinéŭ poştele:

---

acéstă madea; dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, intrândŭ în cercetare mĕ adeveriĭ din condicele Visterieĭ, de la lét 1778, în Domnia Mărieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ şi la lét 1782, în Domnia Mărieĭ sale rĕposatuluĭ Nicolae Vodă Caragea, cum şi la lét 86 s'aŭ datŭ poruncĭ Domnescĭ de obşte, ca toţĭ locuitoriĭ ce aŭ oĭ şi se pascŭ pe munţiĭ ţĕreĭ şi aŭ stânĭ prin munţĭ, datorĭ să fie, ca totŭ caşulŭ lorŭ să-lŭ ducă pe la căşăriile ce sunt pîntr'aceĭ munţĭ, unde se adună şi se face suma cea trebuiuciósă a caşcavaluluĭ, fiindŭ şi vremea orânduită până când sunt datorĭ a aduce caşŭ la căşăriĭ, adică până despre sfârşitulŭ luĭ Augustŭ, de atuncĭ dupĕ stricarea căşăriilorŭ să aibă voĭe şi bârsaniĭ a face brânză numaĭ, până le va fi de trebuinţă caselorŭ lorŭ şi să o trécă înăuntru, iar prisosŭ de vorŭ avea să nu fie volnicĭ a o trece, ci iarăşĭ aicĭ în ţéră să o vênḑă la neguţătorĭ. Eŭ de cercetarea ce făcuĭ arĕtŭ Mărieĭ tale caidulŭ Visterieĭ în ce chipŭ este, iar hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1794, Februarie 15.

Vel Vistier.

Cond. XXVII, fila 5 (II-a).

1. Eacă acte relative la poşte:

Dumnéta vel Vist. i Dumnéta vel Hatmane şi D-ta vel Spătarŭ, cu tóte că amŭ vĕḑutŭ Domnia mea ponturile, cu carĭ cere Paharniculŭ Gregorie cu tovarăşiĭ sĕĭ Minzilhanelele asupră-le, şi amŭ şi făcutŭ Domnia mea la unele îndreptarea ce s'aŭ socotitŭ spre folosulŭ ţĕreĭ şi alŭ buneĭ orânduelĭ acesteĭ trebĭ, déră cu tóte acestea poruncimŭ Dumnévóstră, să vĕ adunaţĭ câte-şi treĭ la unŭ locŭ, ca înseşĭ aceste ponturĭ să le vedeţĭ, să le cercetaţĭ şi să le chibzuiţĭ bine, cu tótă luarea aminte, şi prin anaforaoa D-vóstră în scrisŭ să ne arĕtaţĭ celea de bunŭ folosulŭ de obşte alŭ ţĕreĭ, séŭ de sunt unele împotrivă. — 1795, Febr. 20.

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voiv. i gpd. Zem. Vlahs.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele D-ta vel Vist. D-ta vel Hatmane şi D-ta vel Spătarŭ, citindu-se înaintea Domnieĭ mele acéstă anafora a D-vóstră, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea buna întocmire ce aţĭ făcutŭ la

Facsimile dupĕ unŭ pitacŭ orĭ podorojnă.

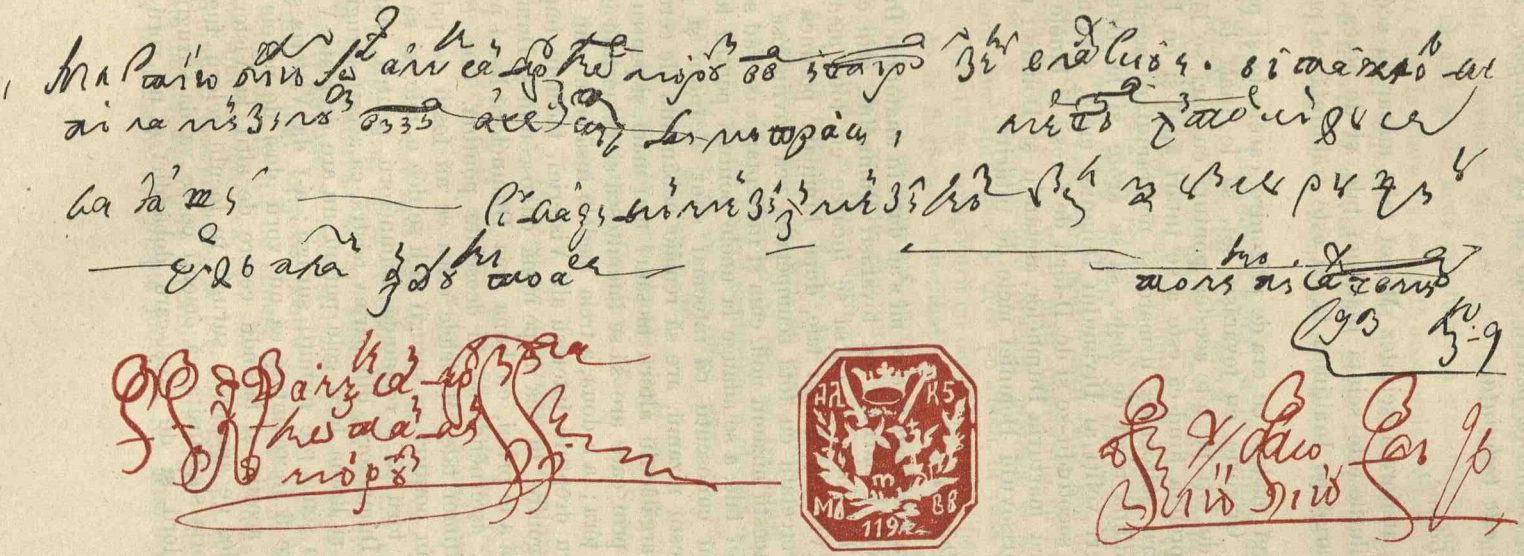

Pe pagina din dosŭ este vorba: „*trecută in condica*“ aşĭa:

Anaforaoa D-luĭ vel Hatmanŭ pentru 300 caĭ să se cumpere, ca să se pue la menzilhanele, unde este trebuinţă.

Prea Inălţate Dómne,

Cu prea plecata mea anafora înscliinţez Mărieĭ tale, măcar că acéstă rea stare la care se află menzilurile este sciută Inălţimeĭ tale, şi de aceea nu prelungimŭ, a pliroforisi pe largŭ pe Inălţimea ta, că este trăbuinţă cel puţinŭ de

---

numitele maĭ josŭ douĕ-treĭ madele ce era de prigonire, carele le şi primimŭ, ci dér chiămândŭ Pahar. Grigorie cu tovarăşiĭ sĕĭ, să le luaţĭ la Visteria Domnéscă zapisŭ iscălitŭ de toţĭ pe tóte acestea ponturĭ cu carĭ se légă, care zapisŭ şi cu ponturile împreună fiind-că este a se întări apoĭ şi cu Domnesculŭ nostru hrisovŭ pentru statornica urmare şi nestrămutare acesteĭ trebĭ care este de folosulŭ şi odihna ţĕreĭ de obşte, să se aréte şi la Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, faţă fiindŭ şi Dumnéta spre a vedea şi socotindu-se şi de D-lorŭ de folosŭ şi binele acesteĭ trebĭ, să se adevereze şi cu mărturia Dumnélor, arĕtândŭ şi Domnieĭ mele cu anafora, ca să se dée şi hrisovulŭ Domnieĭ mele de întărire.

Prea Inălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale ce mi s'aŭ datŭ în anaforaua Dumisale Grigorie Hrisoscoleo biv. vel Paharnicŭ cu tovarăşiĭ Dumnéluĭ, prin care cu rugăciune aŭ cerutŭ de la Inălţimea ta, ca să se încarce cu tóte menzilurile ţĕreĭ, adunându-ne aicĭ în Visteria Mărieĭ tale, dupĕ luminata porunca Mărieĭ tale ce ni s'aŭ datŭ, amŭ cercetatŭ cu tótă scumpĕtatea cea cuviincióză ponturile, prin care cerŭ a se da acestŭ nizamŭ noŭ, cum şi îndreptarea ce s'aŭ socotitŭ de către înţelepciunea Mărieĭ tale, a se adauge la unele ponturĭ pentru folosulŭ ţĕreĭ, şi în adevĕrŭ le-amŭ cunoscutŭ că întocmaĭ sunt alcătuite şi pentru folosulŭ ţĕreĭ, căcĭ dupĕ acestŭ nizamŭ, are să rĕmâie nebântuită de cererile şi trebuinţele menziluluĭ şi de argălâculŭ altorŭ mosafirĭ maĭ marĭ, şi pentru înlesnirea a ămbletelorŭ obşteĭ, prin care are să se îmmulţéscă şi comerţulŭ în ţĕră, din care iarăşĭ se folosesce ţéra; la a doua, a treia madele însă ce ni s'aŭ părutŭ a le desluşi maĭ bine pentru dreptulŭ interesŭ alŭ Visterieĭ, făcêndŭ împreună cu Dumnélorŭ cerere şi prigonire, în cea de pe urmă cunoscêndŭ şi Dumnélorŭ că este întocmaĭ cu cuviinţă a le primi, cu buna voia Dumnélorŭ le-aŭ primitŭ, şi s'aŭ întocmitŭ şi acestea, aşternêndu-se în deosebite ponturĭ, care cu tótă plecăciunea le arĕtămŭ Inălţimeĭ tale. Madelele celea ce aŭ fostŭ de prigonire sunt acestea: cerea D-lorŭ în ponturĭ, ca surugiĭ să li se dée o mie, şi să fie cu chezăşia satelorŭ, şi dajdia lorŭ să o rĕspunză Dumnélorŭ pentru inamurile Domnescĭ. Li s'aŭ rĕspunsŭ Dumnélorŭ, din partea nóstră, că aceştĭ surugiĭ a fi numaĭ scutiţĭ, şi a nu avea şi hrana lorŭ celŭ puţinŭ, nu are dreptate Visteria ca să siléscă satele să iée în sémă pre numiţiĭ surugiĭ; a-ĭ da Visteria şi fără de chezăşia satelorŭ, nu póte fi încredinţată că nu vorŭ dosi de nevoie; s'aŭ dişŭ Dumnélorŭ ca dosindŭ aceştia, şi făcêndŭ cerere de alţiĭ la Visterie, nu póte suferi Visteria, ca să dée de apururea surugiĭ în locŭlŭ celorŭ fugiţĭ, şi pentru ca să fie întĕiŭ Visteria siguripsită, că ómeniĭ ce se va da surugiĭ vorŭ avea înlesnire şi de hrana lorŭ, şi de óreşĭ-care dobândirĭ şi nu vorŭ dosi,

una mie caĭ, ca să se pue la bună orânduială, dară socotimŭ cele-l-alte multe trăbuinţĭ şi havalele cu care este însărcinată Domnésca Măriei tale ţéră, care nu dă răgazŭ şi de aceĭ prostichiu a greutăţeĭ; asemenea nicĭ Visteria Măriei tale nu este la stare ca să pótă iconomisi acéstă trăbuinţă; nu lipsimŭ a arĕta Inălţimeĭ tale, mijlocŭlŭ ce maĭ josŭ se vede: maĭ întêiŭ vĕḑêndŭ că estimpŭ nu vorŭ fi cele de anulŭ trecutŭ grele treceriĭ prin ţéra Măriei tale şi nădăjduindŭ că dóră se va iconomisi într'acéstă vară, cu acestŭ mijlocŭ, adecă să se

---

vorŭ rĕmânea şi Dumnélorŭ siguriĭ şi în odihnă despre partea surugiilorŭ, am făcutŭ acéstă întocmire cu D-sa, adecă: toţĭ caiĭ căruţelorŭ şi aceĭ ce încalecă surugiiĭ pe dênşiĭ, să se plătéscă de către Domnie, întêiŭ cu ugeretŭ, cum şi de către toţĭ ceĭ ce vorŭ avea trebuinţă, şi caiĭ ce vorŭ fi pentru trebuinţa Domnieĭ daţĭ ugeretele, să rĕmâie în socotéla Dumnélorŭ, iară caiĭ ce se vorŭ da şi la boerĭ şi la obşte, pentru toţĭ să iée ugeretŭ dupĕ cererea Dumnélorŭ şi hotărîrea Măriei tale; iară pentru unŭ calŭ, séŭ doĭ, ce vorŭ fi călărĭ surugiiĭ, la căruţă însă, aceĭ ce vorŭ plăti ugeretulŭ, să nu plătéscă aceĭ caĭ cu banĭ douĕ-ḑecĭ şi cincĭ-spre-ḑece precum plătesce şi pre ceĭ-l-alţĭ, ci să-ĭ plătéscă câte banĭ cincĭ-spre-ḑece şi ḑece pe ciasŭ, la casa menziluluĭ, iar cincĭ banĭ ce prisosescŭ să-ĭ dée surugiilorŭ cu ciasulŭ, peşinŭ, fiesce-care, socotindŭ depărtarea loculuĭ de la fieşĭ-care minzilhanea, şi pentru acéstă dobândire ce vorŭ primi Dumnélorŭ, să o dobândéscă surugiiĭ din paguba Dumnélorŭ, să fie datorĭ şi eĭ a face fieşĭ-care surugiŭ câte unŭ carŭ de fênŭ la menzilhanea fără de plată; acésta socotind-o şi Dumnélorŭ, că le este de folosŭ, aŭ primitŭ a se urma, cândŭ va fi şi bună hotărîrea Măriei tale; aŭ maĭ cerutŭ însă să li se maĭ facă adausŭ câte o jumĕtate chilă de orzŭ de calŭ, totŭ cu mizloculŭ ce ceruse întâiŭ celea douĕ, care şi noĭ vĕḑênd-o că este de trebuinţă, amŭ primitŭ, şi dupĕ acéstă simfonie scriindŭ de isnóvă ponturile, cu plecata nóstră anafora le arĕtămŭ Măriei tale; iarŭ hotărîrea se va face dupĕ cum se va găsi înţelepciunea Măriei tale cu cale. — 1795, Februarie 22.

Aĭ Măriei tale prea plecate slugĭ, *Ienache Văcărescu vel Vist. Costandinŭ Caragea vel Hatmanŭ, Dumitru Manu vel Spătarŭ.*

Cod. XXVIII, pag. 6, III-a.

Hrisovŭ de aşeḑămîntulŭ minzilhanelelorŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domnŭ şi stăpânitorŭ a tótă ţéra Românéscă

Fără de nicĭ unŭ felŭ de îndoială, în cea de pe urmă stăpânitoriĭ de ţĕrĭ şi de noróde sunt aceia ce dupĕ tot cuvêntulŭ adevĕratŭ, de cât toţĭ alţĭ maĭ multŭ se îndatoréză să îmbrăţişeze paza dreptăţeĭ, şi nu numaĭ pentru datoria la care îĭ supune şi firea şi legea, precum supune şi pe toţĭ ómeniĭ şi pe toţĭ creştiniĭ, ci maĭ vârtosŭ pentru căcĭ se cuvine, şi să gândéscă şi să créḑă că atât sunt maĭ multŭ de supuşĭ la acésta decât alţiĭ, cât sciŭ şi cunoscŭ că nicĭ aŭ pe nimenea alţiĭ ca să-ĭ pótă sili şi îndemna la acésta, şi maĭ vêrtosŭ fiindŭ încredinţatŭ de-apururea, că precum oglinḑile celea maĭ cu iscusire şi cu scumpătate făcute descopere arĕtările obrazelorŭ, întocmaĭ ca arhetipa ce se înfăţişéză la dênsele, aşa dréptă judecata luĭ Dumneḑeŭ aseménându-se cu dênsele

cumpere acum deocamdată 300 caĭ, din care 168 să se împartă la nisce noue menzilhanele, care să se facă pe la unile locurĭ, unde să depărtéză o menzilhanea veche din cea-l-altă maĭ multŭ de optŭ şi ḑece ciasurĭ, şi dintr'acéstă pricină nu potŭ ţinea caiĭ de Menzilŭ, iară 132 cu 941 caĭ ce se află acum bunĭ împreună şi cu vre 150 caĭ ce se vorŭ îndrepta din ceĭ proştĭ, odihnindu-se acum primăvara, nădăjduescŭ că se vorŭ iconomisi acéstă vară cum maĭ sus se arétă; iar aniĭ Mărieĭ tale să fie de la Dumneḑeŭ mulţĭ şi tericiţĭ.— 1794, Martie 14.

---

are a rĕsplăti faptele nóstre întocmaĭ precum s'aŭ lucratŭ şi s'aŭ înfăţişatŭ către dînsa; dreptŭ aceea şi noĭ în sfera nóstră, în fótă vremea cugetândŭ, că la dările cele bune ce ni s'aŭ hărăzitŭ de la părintele luminelorŭ, de unde se pogóră şi tot darulŭ celŭ desĕvêrşitŭ; maĭ nainte de cât tóte, cu întocmirea şi paza dréptă şi către norodulŭ ce aŭ încredinţatŭ sub oblăduirèa nóstră, se cuvine să aducemŭ adevĕrata mulţămită, încă în Domnésca oblăduire a ţĕreĭ Moldovenescĭ aflându-ne otcârmuitoriŭ şi vĕḑêndŭ multa nedreptate ce cércă şi sufere acelŭ norodŭ, ce era încredinţatŭ atuncĭ sub stăpânirea nóstră, din pricina orânduleĭ menzilurilorŭ, ce era întocmită până în acea vreme, amŭ găsitŭ că şi la acéstă pricină, precum şi la altele să-ĭ izbăvimŭ de nedreptăţile ce sufere şi să-ĭ întocmimŭ orânduiala şi curgerea cu dreptatea cea cuviincioasă, care întocmire şi *sucesorulŭ* nostru Domnulŭ Moldavieĭ, fratele Mihaiŭ-Vodă, în urma nóstră o aŭ păzitŭ şi o păzesce nestrămutatŭ până astăḑĭ, cu mulţămita a tóteĭ obştеĭ dintr'acelŭ principatŭ. Dupĕ ce Dumneḑeésca providenţă aŭ bine-voitŭ a ne încredinţa Domnia ţĕreĭ Românescĭ, din césulŭ ce amŭ sositŭ la Domnesculŭ nostru scaunŭ alŭ acesteĭ bine-credincióse stăpânirĭ, vĕḑêndŭ că acéstă trebuinciósă pricină a menzilurilorŭ ţĕreĭ, curge şi aicĭ cu asemenea nedreptate la ţĕră, cu multă pagubă la Visterie şi cu nesuferită greutate la toţĭ ceĭ siliţĭ de trebuinţă a călători şi nu aŭ mijlocŭ a-şĭ afla înlesnirea, ca şi in Moldavia ântêiŭ, n'amŭ lăsatŭ ḑi ca să nu cercămŭ a face asemenea îndreptare şi să tămăduimŭ şi aicĭ acéstă nedreptate; dupĕ tótă dar îndemnătórea silinţă, ce amŭ făcutŭ în tótă vremea pentru acésta, aflându-se acum dintre Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭĭ Domnieĭ mele, D-luĭ Alecsandru Văcărescu biv. vel Clucerŭ, D-luĭ Grigorie Hrisoscoleo biv. vel Paharn. D-luĭ Ianache Moscu biv. vel Pahar. D-luĭ Iordache Nicolache biv. vel Slugerŭ. D-luĭ Ioanŭ biv. vel Şătrarŭ. D-luĭ Costache biv. 3-lea Logof. i Gheorghe vel căp. za Menzilŭ, carĭ cunoscêndŭ folosulŭ ce râvnimŭ să facemŭ patrieĭ acesteia, cu a-şĭ afla repaosulŭ şi dreptatea, şi nădăjduindŭ cumcă pe lângă acésta se potŭ folosi şi însuşĭ Dumnélorŭ, cu o dréptă oblăduire, aŭ cerutŭ cu rugăciune, prin anaforaoa D-lorŭ, cu ponturĭ orânduite, ça să bine-voimŭ să facemŭ o bună întocmire menzilurilorŭ şi aicĭ în tótă ţéra Domnieĭ mele, care anafora fiindŭ bine primită la voinţa Domnieĭ mele, s'aŭ cercetatŭ ponturile acelea ale Dumnélorŭ ântâiŭ, la auḑulŭ Domnieĭ mele şi dupĕ ce s'aŭ îndreptatŭ unele din madele, ce s'aŭ cuvenitŭ a se îndrepta, pentru maĭ multă dreptatea locuitorilorŭ ţĕreĭ Domnieĭ mele şi pentru maĭ cu mulţămită folosŭ alŭ Dumnélorŭ; dupĕ acésta atât anaforaoa cât şi ponturile Dumnélorŭ s'aŭ hotărâtŭ de isnóvă la Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşiĭ boerĭĭ Domnieĭ mele, D-luĭ Ianache Văcărescu, vel Vist. D-luĭ Costache Caragea vel Hatm. D-luĭ Dumitrache Manu vel Spăt. ca să se maĭ cerceteze şi de D-lorŭ madelele cele ce sunt legate la dregătoria Dumnélorŭ, şi să se facă îndreptarea cea cuviinciósă şi adunându-se dupĕ poruncă în Visteria Domnieĭ mele, faţă fiindŭ

La ce locurĭ face trăbuinţă să se aşeḑe nouĕ menzilhanele şi să se orânduiască şi surugiĭ dupĕ obiceiulŭ Visterieĭ gospod:

Caĭ	Surugiĭ	
60	24	Să se facă menzilŭ la sud. Slam-Rômnicŭ, între Focşanĭ şi Rômnicŭ, fiindŭ cale de optŭ césurĭ.
40	16	La Martinescĭ, între Focşanĭ şi Grădişte, fiind diastimă de 9 césurĭ.

şi boeriĭ ce aŭ cerutŭ menzilurile, dupĕ ce la douĕ adunărĭ s'aŭ datŭ nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ cu mulţămita tuturorŭ părţilorŭ, care nizamŭ arĕtându D-lorŭ Domnieĭ mele cu deosebită anafora şi cu ponturĭ de isnóvă aşternute, o amŭ întăritŭ Domnia mea cum să urmeze întocmaĭ şi poruncimŭ Dumnéluĭ vel Vist. ântâiŭ să iée zapisŭ de la Dumnélorŭ maĭ susŭ numiţiĭ boerĭ, primitoriĭ menzilurilorŭ, iscălitŭ prin ponturĭ, la Visteria Domnieĭ mele; amŭ datŭ porunca Domnieĭ mele la câte treĭ Dumnélorŭ cercetătoriĭ dintâiŭ, ca atâtŭ zapisulŭ cât şi anaforaoa Dumnélorŭ, cu mărturiiile Dumnélorŭ, să mi se aréte cu deosebită anafora; decĭ dupĕ porunca Domnieĭ mele făcêndu-se tótă acéstă săvêrşire şi la cercetarea Divanuluĭ, ni s'aŭ adusŭ anafora la Februarŭ 25, adeveritä de Prea sfinţia sa Părintele Metropolitulŭ ţĕreĭ, chirŭ Dositeiŭ şi de Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ veliţi boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitrache Ghica biv. vel Banŭ. Nicolae Brâncovénu vel Banŭ, Ienache Moruzi biv. vel Vist. Nicolae Filipescu vel Logof. de ţéra de susŭ, Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ. Radu Slătinénu vel Vorn. Manolache Grădişténu vel Vorn. Costandinŭ Ştirbeiŭ vel Logof. de ţéra de josŭ, şi cu rugăciune ca să bine-voimŭ a întări acestŭ folositorŭ lucru şi cu Domnesculŭ nostru hrisovŭ, dupĕ care anafora prin întărire s'aŭ datŭ porunca Domnieĭ mele Domnieĭ sale cinstitŭ şi credinciosŭ boeruluĭ Domnieĭ mele Ienache Vorn. vel Vist. ca de la Visteria Domnieĭ mele să se dée hrisovŭ prin ponturĭ, întăritŭ, Dumnélorŭ boerilorŭ primitorilorŭ menzilurilorŭ, prin care hrisovŭ să se împlinéscă şi să se urmeze tóte aceste ponturĭ ce se arétă maĭ josŭ întocmaĭ precum s'aŭ scrisŭ, şi s'aŭ hotărîtŭ aicĭ în tótă curgerea vremeĭ ceĭ orânduite şi ponturile cele întărite de Domnia mea, cu hotărîre de a se împlini şi a se păzi nestrămutatŭ, sunt acestea adecă:

1. Să li se dée şépte sute caĭ de ţéră cu orânduială de la Visteria Domnieĭ mele, fără de platä, la a căruia alegere să fie faţă şi Dumnélorŭ Ispravniciĭ judeţelorŭ, pentru ca să fie numaĭ caĭ buniĭ, sănĕtoşĭ, vredniciĭ pentru trebuinţa menzilurilorŭ, de aceea carĭ se află pe la locuitorĭ şi teslimulŭ acestorŭ caĭ sa încépă a se face la Dumnélorŭ, de la ḑi ântâiŭ a luĭ Aprilie, ca să aibă vreme până la începutulŭ luneĭ luĭ Maiŭ, a griji pentru tóte celea trebuincióse ale menziluluĭ şi pentru înlesnirea cumpĕratuluĭ sumeĭ cailorŭ ce maĭ josŭ se arétă, ca la vadea să intre în slujba menziluluĭ, fără a se face cât de puţinŭ cusurŭ.

2. Să li se maĭ dée numaĭ caiĭ ceĭ vechĭ aĭ menziluluĭ ceĭ ce aŭ rĕmasŭ pe la tóte menzilhanalele ţĕreĭ câte se vorŭ găsi faţă.

3. Să se facă întocmire tuturorŭ menzilhanelelorŭ ce se află gata cu orânduială din ţéră, adecă: coşare de caĭ, orzăriĭ, fênăriĭ, spre încăperea cailorŭ ce aŭ a pune la fieş-care menzilhanea, şi odae mică pentru mosafirĭ, iar unde va fi trebuinţă să adauge menzilhanale noue, să se facă şi la acelea locurĭ coşare, grajdurĭ şi altele obicĭnuite, însă fără de a nu se insărcina ţéra cu cherestele

Caĭ	Surugiĭ	
30	12	La Sloboḑia gpod. între *Unturósa* şi Brăila.
10	4	Fiind-că se supĕră satele de ceĭ ce vinŭ de la Diiu şi Nicopoie.
10	4	
6	3	Târgovişteа
6	3	Câmpulungŭ
6	3	Ploeşcĭ

Pentru Lipcaniĭ ce se trimitŭ cu cărţĭ de la Visteria Gospod. la 3, 4, judeţe, adecă lipcaniĭ ce se trimitŭ cu cărţĭ la sud. Dâmboviţa, Muşcelŭ şi Argeşŭ; ajungêndŭ la Florescĭ cu caiĭ ce ĭ-aŭ de acolo merge la Tîrgovisce, Pitescĭ şi Câmpu-lungŭ; aşişderea şi lipcanulŭ ce se trimete la sud. Prahova, Saac şi Buzĕŭ, carele cu caiĭ ce ié de la puntulŭ Vălenilorŭ merge la Ploescĭ, la Saac şi la Buzĕŭ.

Alŭ Mărieĭ tale prea plecată slugă, *Vel Hatmanŭ.*

---

grele, pentru care dândŭ Dumnélorŭ întâiŭ mĕsurile aicea dupĕ trebuinţele ce se vorŭ socoti de a fi cu cale.

4. Fênulŭ şi orzulŭ trebuinciosŭ pentru treĭ miĭ treĭ sute şĕĭḑecĭ caĭ, care dupĕ catastihulŭ Dumnélorŭ sunt să se pue pe la tóte menzilhanelele ţĕreĭ, să li se dée din judeţe, adică câte douĕ şi jumĕtate care fênŭ de mĕsură şi câte douĕ chile şi jumĕtate orzŭ, şi acestŭ fênŭ şi orzŭ să-lŭ plătéscă casa menziluluĭ adică câte treĭ leĭ carulŭ de fênŭ, socotindu-se unŭ leŭ căratufŭ şi doĭ făcutulŭ, şi câte doĭ leĭ şi jumĕtate chila Brăileĭ de orzŭ, şi baniĭ aceştia de plinŭ să fie datorĭ a-ĭ rĕspunde, unde vorŭ fi orânduiţĭ spre plata locuitorilorŭ, iar când nu vorŭ cere Dumnélorŭ a li se da de plinŭ, orânduiala fênuluĭ şi a orzuluĭ şi plata să o facă numaĭ pe câtă sumă vorŭ cere şi vorŭ avea trebuinţă, iară nu maĭ multŭ; rânduiala fênuluĭ şi a orzuluĭ, înlesnirea căratuluĭ la locurile trebuincióse, să se socotéscă şi să se facă de la Visterie, cu vreme, ca să nu li se pricinuiască zătignire la trebuinţa menziluluĭ, cu întârḑierea şi Dumnélorŭ să nu pótă fără de şcirea Domnieĭ a face tocmelĭ cu judeţele cele depărtate luândŭ baniĭ de la acelea ca să nu facă fênulŭ şi orzulŭ datorieĭ lorŭ; cu acestŭ felŭ de bitirmele, şi de se va dovedi că s'aŭ abătutŭ la nisce urmărĭ ca acestea, fără poruncă, să fie datorĭ a plăti îndoitŭ ceea ce vorŭ lua prin chipurile acestea; pentru mĕsurătórea fênuluĭ şi a orzuluĭ de a se lua întocmaĭ, atât fênulŭ cu carŭ de mĕsură, cât şi orzulŭ cu baniţa înhierată, la vreme ce vorŭ primi de la ţĕranĭ, să grijéscă Dumnéluĭ vel Vist. de a se face mĕsurătórea şi primirea dréptă, de a nu se face câtuşĭ de puţină asuprire de către D-lorŭ, ţĕranilorŭ locuitorĭ.

5. Cincĭ sute căruţe să se facă din judeţe, şi să li se dée rênduri, rênduri ca până la sfîrşitulŭ luĭ Augustŭ viitorŭ, să se împlinéscă suma acésta şi să le plătéscă peşinŭ po tal. cincĭ căruţa; acésta să se urmeze şi pentru aniĭ viitorĭ, iară acum să li se maĭ dée şi tóte căruţele vechĭ de pe la minzilhanele.

6. Una mie ómenĭ să li se dée cu pecetluitŭ Gospod. pentru surugiĭ şi rotarĭ, carĭ să fie prin chezăşia satelorŭ, şi pentru dênşiĭ de-a pururea să fie rĕspunḑĕtorĭ sătenilorŭ ómeniĭ de slujbă; de va muri vre unulŭ, să li se dée altulŭ în locŭ ceĭ dovediţĭ betegĭ şi neputincioşĭ, cu adevĕratŭ netrebnicĭ, să se schimbe, şi Dumnélorŭ să plătéscă birulŭ lorŭ la Visteria po. tal. douĕ-ḑecĭ şi patru pe anŭ pentru fieşĭ-care; plata să o rĕspunḑă pe tótă luna, dupĕ cum şi Dumnélorŭ pe tótă luna aŭ să-şĭ primésca plata ugeretuluĭ, şi afară de aceştĭ

Domnitorulŭ hotăresce :

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd. i gospd. Zemb. Vlahscoie.

Cât pentru treĭ menzilhanele ce ni se arótă a se pune în judeţul Slam-Râmnicŭ şi Slobozia, Dumnéta vel Vist. să facĭ întêiŭ porunca Domnieĭ mele la Paharniculŭ Petrache Ispravniculŭ, arĕtându-ĭ trebuinţa acestorŭ treĭ locurĭ, ca să socotéscă de nu este mijlocu cu din surugiiĭ ce sunt la Menzilhanelele vechĭ, a se iconomisi de a se chivernisi acestea treĭ drumurĭ, şi când acésta nu va fi cu putinţă, să chibzuiască apoĭ, în ce chipŭ póte să găsóscă aceştĭ

---

una mie ómenĭ, nicĭ cu cuvîntŭ de surugiu, nicĭ de rotariŭ, să nu aibă a cere altŭ omŭ; să nu fie nicĭ slobodĭ a face tocmelĭ cu satele prin luărĭ de banĭ, ca să ţie ómeniĭ Dumnélorŭ surugiĭ, séŭ să céră de la surugiĭ cheltuelĭ pentru menzilŭ séŭ poclóne, şi dovedindu-se cu urmărĭ de acestea să fie datorĭ a plăti întreitŭ orĭ ce vorŭ lua cu acestŭ felŭ de asupririĭ, la cutia de milostenie, şi deosebitŭ de acésta să aibă, dupĕ cum s'aŭ legatŭ prin zapisŭ, că afară din birulŭ surugiilorŭ ce aŭ să-lŭ plătéscă la Visterie, să dée şi surugiilorŭ ugeretulŭ cailorŭ ce încalecă surugiiĭ la căruţe, numaĭ de la boerĭ şi negustorĭ, iară nu de la alţiĭ ce mergŭ cu inamurile Domnieĭ mele, câte cincĭ banĭ de calŭ, ca să fie acésta spre hrana surugiilorŭ, şi să nu-ĭ iée casa menziluluĭ nicĭ de la boerĭ, nicĭ de la neguţătorŭ, aceştĭ câte banĭ cincĭ de la calulŭ surugiuluĭ, ci să-ĭ lase la celŭ ce merge în menzilŭ, ca să plătéscă surugiuluĭ peşinŭ de la menzilŭ în menzilŭ, iară surugiiĭ luându acestŭ ugeretŭ nestrămutatŭ, să fie datorŭ a face câte unŭ carŭ de fênŭ de mĕsură pre totŭ anulŭ fără plată, la menzilhanaoa lorŭ, şi acestŭ fênŭ să nu se scadă din suma orênduelelĭ; orzulŭ să se măsóre cu baniţa înferată de la Visterie.

7. Ugeretulŭ să li se plătéscă de către Domnie pentru tóte menzilurile ce se vorŭ da cu inamurĭ, atâtŭ din Bucurescĭ, de la mărginĭ şi de la judeţe, cu menzilurile Domnieĭ mele, iscălite şi de Dumnéluĭ Hetmanu, buiurdisită şi de către Domnia mea, câte ḑece banĭ de ciasŭ pentru fieşĭ-care calŭ, cuprinḑându-se şi calulŭ surugiuluĭ fără osebire; şi de la acestŭ ugeretŭ alŭ Domnieĭ nu are surugiiĭ nimicŭ să iée, ci să rĕmâe deplinŭ dobândirea la casa menziluluĭ; pe tótă luna să li se caute socotéla prin D-luĭ Hĕtmanŭ, şi să-şĭ iée plata deplinŭ fără vre-o prelungire, de la Visteria Domnieĭ mele.

8. Curieriĭ să plătéscă ugeretulŭ câte ḑece banĭ de ciasŭ, boeriĭ ceĭ ce aŭ îmbrăcatŭ caftane po. banĭ cincĭ-spre-ḑece de ciasŭ, iară neguţătoriĭ şi alţiĭ câte douĕ-ḑecĭ banĭ de ciasŭ de fieşĭ-care calŭ, fiindŭ îndatoriţĭ a plăti şi calulŭ surugiuluĭ, din care ugeretŭ precum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ, de la boerĭ şi neguţătorĭ po banĭ cincĭ are să-ĭ iée fieşĭ-care surugiŭ, şi sciindŭ cu toţiĭ vorŭ popri aceĭ câte cincĭ banĭ asuprăle ca să-ĭ dée în mânile surugiilorŭ, iară casa menziluluĭ pentru calulŭ surugiilorŭ de la boerĭ are să iée numaĭ câte ḑece banĭ din 15, şi de la neguţătorĭ numaĭ câte cincĭ pe ciasŭ din 20; însă toţĭ să fie datorĭ ceĭ ce vorŭ vrea să ămble în menzilŭ, să iée cărţĭ de menzilŭ Domnescĭ iscălite de celŭ dupĕ vremĭ Hatmanŭ, şi ceĭ din Bucurescĭ să le iée de la Hĕtmanie, iară ceĭ de la Craiova de la Caimacanŭ, ceĭ de la Focşanĭ i Cerneţĭ de la Ispravnicĭ, ceĭ de pe la Serhaturĭ de la Capichehaele, afară numaĭ de ceĭ ce vorŭ veni de la ţĕră în Bucurescĭ şi ceĭ ce vorŭ merge de la unŭ judeţŭ la altulŭ luându tescherele de la Ispravnicĭ, că suntŭ ómenĭ ce nu-ĭ opresce nicĭ o pricină

menzilgiĭ, câţĭ trebuescŭ de as e tocmi la noile menzilhanele, şi de se făgăduesce la acésta să însciinţeze Domnieĭ mele ântêiŭ, apoĭ se va da chizeşĭ lorŭ; iar la cele-l-alte cincĭ numite locurĭ, poruncimŭ ca acum negreşitŭ să se întocméscă aceste menziluri, şi să se orênduiască de la Visteria Domnieĭ mele, acum aceştĭ şépte-spre-ḑece lude surugiĭ, şi Dumnéluĭ vel Hatmanŭ să cumpere aceştĭ 300 de caĭ, şi să-ĭ aşeḑe la numitele locurĭ, şi baniĭ să-ĭ dée de la Visteria Domnieĭ mele rênduri. — 1794, Martie.

Cod. XXVII, pag 8, IV.

---

din călĕtoriĭ, să pótă lua caĭ şi fără menziluri Domnescĭ, neavêndŭ de la cine să iée, iară din Bucurescĭ şi Dumnélorŭ însuşĭ vrêndŭ a eşi cu menzilŭ, se îndatoréză a lua menzilŭ de la Hĕtmănie.

9. La tóte menzilurile stăpâniĭ moşiilorŭ să se îndemne a ţinea şi a avea de vînḑare de ale mâncăreĭ trebuincióse, ca să găséscă şi să cumpere drumeţiĭ, şi atâtŭ stăpâniĭ aceĭ moşiĭ, câtŭ şi Dumnélorŭ boeriĭ primitoriĭ menzilurilorŭ, acolo în préjma menzilhaneleĭ să nu aibă voie a face vînḑare de vinŭ şi de rachiŭ, şi vînḑarea vinuluĭ şi rachiuluĭ cu totulŭ să fie oprită, pentru ca să nu se urmeze dintr'acésta feluri de pricinĭ pe la menzilhanale, şi stăpâniĭ moşiilorŭ să fie îndemnaţĭ a ţinea pe la menzilhanea câte o prăvălie de băcănie, iară când stăpânulŭ moşieĭ dupĕ îndemnările ce i se va face, nu va vrea să facă acolo la menzilhanea prăvălie de băcănie, atuncĭ prin scirea Dumnélorŭ boerilorŭ ce aŭ primitŭ menzilurile să aibă voie menzilgiiĭ a ţinea prăvălie.

10. La fie-care menzilhanea să fie orênduitŭ de la Domnie câte un Beşliŭ ca să nu pótă lua caĭ drumeţiĭ, ca să plătéscă deplinŭ ugeretulŭ, ca să nu se abată la urmărĭ fără cale; iară léfa beşliuluĭ să se dée de la Visteria Domnieĭ mele.

11. Pe câţĭ din boernaşĭ, séŭ şi din ceĭ la orênduiala némurilorŭ şi a mazililorŭ vorŭ avea în slujba menzilhanelelorŭ, dându catastivŭ de numele lorŭ la Visterie, şi plătindŭ aceia deplinŭ dăjdiile lorŭ câte se vorŭ cădea, şi de nu vorŭ fi fostŭ în slujba menzilhanelilorŭ, să nu să supere la nicĭ o havalea.

12. Caiĭ menzilhanelelorŭ, dupĕ vechiul obiceiŭ, asemenea şi acum să aibă slobodă păşiune pre moşia din préjma menzilhanelelorŭ, precum s'aŭ urmatŭ şi maĭ nainte, fără a se supĕra cu cererĭ împotriva obiceiuluĭ de către stăpâniĭ moşiilorŭ, însă şi menzilgiiĭ fórte să se feréscă, de a nu mânca şi a nu pasce cu caiĭ menzilhaneleĭ liveḑile stăpânilorŭ moşieĭ, cum şi curăturile locuitorilorŭ ce vorŭ fi împrejurulŭ aceĭ menzilhanele, ci să-ĭ pască în loculŭ slobodŭ fără de a face câtuşĭ de puţină stricăciune la liveḑile de fênŭ, în cele care vorŭ fi vechĭ sciute şi cunoscute liveḑĭ, iară să nu pricinuiască a face acum liveḑĭ şi curăturĭ nouĕ.

13. Când se vorŭ întêmpla caĭ maĭ mulţĭ la fieşĭ-care menzilhanea pentru alişverişulŭ Dumnélorŭ, să fie sloboḑĭ şi neopriţĭ, déră să nu pótă cere cu acestŭ, séŭ surugiiĭ maĭ multŭ, séŭ orênduiala de fênŭ, i orzŭ.

14. Cândŭ se vorŭ întimpla agarlâcurĭ marĭ şi va cere Domnia caĭ să fie datorĭ a da câte o sută cincĭ-ḑecĭ caĭ din menzilhanea în menzilhanea, cu preţulŭ arĕtatŭ maĭ susŭ po baniĭ ḑece de ciasŭ, iară fiindŭ trebuinţă de maĭ mulţĭ să se facă osebită simfonie, şi la asemenea agărlacŭ séŭ şi până la o sută caĭ, cândŭ vorŭ trebui, să li se dée însciinţare cu cincĭ ḑile maĭ nainte ca să grijască.

15. Să nu fie siliţĭ nicĭ de către Domnie, nicĭ de către altŭ cinevaşĭ a

Fiind-că vorbirămŭ de poşte şi de mijlóce de comunicaţiune, să înregistrămŭ următorulŭ actŭ prin care se acordă plata a treĭ caĭ de cărăuşĭ înecaţĭ în apa Mostisteĭ :

---

primi vre-unŭ tovarăşĭ la slujba menziluluĭ, afară din câţĭ cu buna-voinţa Dumnélorŭ se vorŭ aşeda cu Dumnélorŭ şi se vorŭ primi.

16. Taleriĭ patru miĭ să dée pe totŭ anulŭ în douĕ rênduri Dumnéluĭ Hĕtmanuluĭ dupĕ vremĭ, însă să aibă totŭ ajutorulŭ de la Dumnéluĭ, să caute socotéla Dumnélorŭ cu Vistierulŭ, să nu se supere nicĭ într'unŭ chipŭ de Dumnélorŭ Hĕtmanulŭ dupĕ vreme, cu vre-o cerere de ţeciuială séŭ cu altă pricină şi numire, şi îndată ce vorŭ arĕta Dumnéluĭ vre-o supĕrare a Dumnélorŭ împotriva ponturilorŭ, să fie îndatoratŭ, séŭ prin graiŭ, séŭ prin anafora Dumnéluĭ a arĕta pricinele Dumnélorŭ la Domnia mea, a le scóte rĕspunsurile îndată, ca să nu li se facă câtuşĭ de puţinŭ silă de către trecĕtorĭ séŭ alţiĭ, şi să fie siliţĭ Dumnélorŭ prin jălbĭ a supĕra pre Domnia mea; ceĭ ce vorŭ cere cărţi de menzilŭ, séŭ din partea neguţătorilorŭ, séŭ şi alţiĭ ce vorŭ avea rĕvaşele Spătărieĭ de sloboţenie, să nu se zăbovéscă câtŭ de puţinŭ, din care să le pricinuiască zăticnire la trébă, ci luându Hĕtmănia de la fieşĭ-care din ceĭ ce vorŭ cere minzile şi vorŭ lua câte douĕ parale de calŭ, să dée îndată şi în tótă vremea fără de nicĭ o greutate, séŭ pricinuire.

17. Cu acestea ponturĭ s'aŭ legatŭ a ţinea tóte minzilurile din tótă ţéra în curgere de cincĭ anĭ, cu suma cailorŭ ce s'aŭ ţisŭ maĭ susŭ, şi nicĭ în anulŭ alŭ doilea nicĭ în ceĭ maĭ de pre urmă, până la împlinirea vadeleĭ să nu aibă a cere caĭ séŭ altele, fără numaĭ fênŭ, orzŭ, căruţele şi surugiiĭ; iară dupĕ împlinirea vadeleĭ să rĕmâe tóte acelea ale Dumnélorŭ, atâtŭ caiĭ, fênulŭ, orzulŭ, cum şi cele-l-alte, afară numaĭ din binalele menzilhanelelorŭ, şi dupĕ cum Dumnélorŭ s'aŭ supusŭ în strajnică pedépsă prin zapisŭ de nu vorŭ avea caĭ deplinŭ, şi nu vorŭ păzi aşeţământulŭ nestrămutatŭ de-a pururea, şi Domnia mea amŭ bine-voitŭ dupĕ tótă cuviinţa şi dreptatea a-lŭ întări cu Domnesculŭ nostru hrisovŭ; dreptŭ aceea tóte acestea maĭ susŭ arĕtate şi bine aşeţate orênduelĭ, ce prin 17 ponturĭ s'aŭ întocmitŭ, dupĕ bune cercetărĭ ce s'aŭ făcutŭ şi la Visterie şi la Divanŭ şi înaintea Domnieĭ mele, ântêiŭ pentru că se pricinuesce la tótă ţéra dreptate, apoĭ pentru căcĭ se aduce la tótă obştea folosulŭ, şi în cea de pe urmă şi dupĕ tótă cuviinţa, şi dupĕ cum şi toţĭ Dumnélorŭ veliţĭ boerĭ ne-aŭ făcutŭ rugăciune prin anaforale, le întărimŭ şi hotărîmŭ printr'acestŭ Domnescŭ alŭ nostru hrisovŭ, prin care şi poruncimŭ a se urma şi a se păzi totŭ acestŭ aşeţământŭ, de către ceĭ ce se cuvine a le împlini, şi a le sĕvîrşi, şi a le urma fără schimbare şi nestrămutatŭ; rugămŭ şi pre toţĭ luminaţiĭ fraţĭ Domnĭ ce în urma Domnieĭ mele vorŭ fi *sucesorĭ* aĭ Domnieĭ acesteĭ stăpânirĭ, să bine-voiască a întări şi a păzi acéstă dréptă şi folositóre la obşte bună întocmire, ca şi hotărîrile Domniilorŭ sale să se păzéscă dupĕ vremĭ de către alţiĭ în urmă; şi s'aŭ datŭ acestŭ bine închipuitŭ Domnescŭ alŭ nostru hrisovŭ, întăritŭ cu pecetea şi iscălitura nóstră de la Visteria Domnieĭ mele; marturĭ puindŭ pe prea iubiţiĭ noştri fiĭ : Costandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd. şi pe totŭ sfatulŭ cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boerilorŭ celorŭ marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan. Nicolae Brancovanŭ vel Banŭ, Ienache Văcărescu vel Vist., Manolache Brâncovanŭ vel Vorn. de ţara de susŭ, Costache Caragea vel Hĕtm., Dumitrache Manu vel Spăt., Nicolae Filipescu vel Log., de ţéra de susŭ, Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ, Radulŭ Slătineanu vel Vorn.,

Anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ luĭ Stanŭ şi Oprea, căraŭşĭ din satulŭ Beldadŭ din jud. Dâmboviţa, pentru 3 caĭ ce s'aŭ înecatŭ.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Dumitale vel Spătarŭ, din baniĭ socotelilorŭ, ce sunt asupra D-le, a surugiilorŭ, să le daĭ tal. 30. — 1793, Aug. 5.

Prea Înălţate Dómne,

Asupra acestorŭ jăluitorĭ, cu adevĕratŭ li s'aŭ înecatŭ 3 caĭ în apa Mostisteĭ de la Agescĭ, unde după ce aŭ sositŭ cu calabalâculŭ aŭ năvălitŭ caiĭ la apă, şi intrândŭ în heleşteŭ s'aŭ înecatŭ; se cuvinea ca să grijéscă jăluitoriĭ să nu le dea drumulŭ de o-dată, dară i-aŭ scăpatŭ şi cu adevĕratŭ sun păgubaşĭ, şi rĕmâne la milostivirea Mărieĭ tale. — 1793, Aug. 3.

Vel Spătarŭ.

Cond. XXIV, Fila 340.

Breslele şi fabricele continuă relativŭ destulŭ de prospere sub Alexandru Moruzi. Aşĭa elŭ înoesce hrisóvele următóre:

a) Hrisovulŭ işlicarilorŭ i başcaliĭ cojocarĭ din Bucurescĭ, din Martie 1794. [1]

Manolache Grădişténu vel Vorn., Costandinŭ Ştirbeiŭ vel Log. de ţéra de josŭ, Mateiŭ Fălcoianu vel Vorn. al politieĭ, Lucache Arghiropolu vel Post., Dimitrache Hangerlăŭ vel Comis., Dumitrache Racoviţă vel Clucer, Ión Caramanlâu vel Pahar., Grigorie Balénu vel Stol., Atanasie vel Sărd., Iónŭ vel Medilnicerŭ, Costandinŭ Câmpinénu vel Sluger, Grigorie vel Pit. Ispravnicŭ fiindŭ Dumnélui Ienache Văcărescu vel Vist., la lét 1795, în luna luĭ Maiŭ, scriindu-se de credinciosu boerulŭ Domnieĭ mele Costandinŭ Chiţoranŭ biv. vel Şătrarŭ şi Log. calemuluĭ rĕmăşiţilorŭ.

Cond. XXVI, Pag. 251.

1. *Hrisovulŭ işlicarilorŭ i başcaliĭ, cojocarĭ din Bucurescĭ.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd. i gpod. Zemb. Vlahscoie.

Intre alte rufeturĭ trebuincióse obştieĭ fiindŭ şi işlicariĭ i cojocariĭ başcaliĭ din Bucurescĭ, şi avêndŭ hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ de la fraţiĭ noştri Domnĭ de maĭ nainte, de orânduiala şi obiceiurile lorŭ, ce aŭ avutŭ, carĭ prin jalbă cerêndŭ a li se înoi şi de către Domnia mea, maĭântêiŭ i-amŭ orânduitŭ la D-luĭ vel Logf. de ţéra de susŭ, de le-aŭ teorisitŭ hrisóvele i cărţile, şi ne-aŭ arĕtatŭ în scrisŭ prin anafora orânduiala şi obiceiurile, carĭ vĕdêndu-le şi noĭ întocmite cu bună orânduială şi cu cale, le întărimŭ şi Domnia mea, ca să li se păzéscă întocmaĭ precum maĭ josŭ poruncimŭ:

1. Adecă işlicariĭ şi cojocariĭ başcaliĭ să fie rufetŭ osebiţĭ de brésla blănarilorŭ, întru tóte, să nu aibă a face întru nimicŭ chiurciubaşa alŭ cojocarilorŭ cu dênşiĭ.

Intervenirea în judecăţile bresleĭ a Cămăraşului este o împuţinare

2. Să aibă unŭ staroste dintre işlicarĭ, carele să fie a'esŭ şi de către cojocarĭ, başcalĭ, căruia i se va da la mânĭ şi carte Domnéscă de stărostie spre a fi sciutŭ şi cunoscutŭ de staroste.

3. Eĭ între dênşiĭ să-şĭ alégă cu toţiĭ patru meşteriĭ, cari-ĭ vorŭ avea maĭ de ispravă, cu meşteşugŭ maĭ bunŭ şi maĭ vrednicĭ, însă douĭ dintre işlicarĭ, şi douĭ dintre cojocariĭ başcaliĭ, şi aceia să fie epitropĭ şi purtătorĭ de grijă rufetuluĭ lorŭ d'împreună cu starostea.

4. Câţĭ vorŭ fi meşteriĭ vrednicĭ primiţĭ de proestĭ şi bréslă, să aibă după orânduiala rufetuluĭ lorŭ a-şĭ trece numele în catastihulŭ bresleĭ lorŭ, la cămara Domnéscă, ca să fie sciuţĭ şi cunoscuţĭ, spre a nu fi volnicĭ alţiĭ afară dintr'aceia a lucra meşteşugulŭ işlicărieĭ i alŭ cojocărieĭ; şi subt dênşiĭ să aibă unŭ ciauşŭ pentru strîngerea banilorŭ la cutia lorŭ, şi pentru ceĭ carĭ vorŭ fi chiămaţĭ la judecată când se va întêmpla pricinĭ între dênşiĭ, adecă: işlicarŭ cu işlicarŭ, séŭ cojocarŭ cu cojocarŭ, orĭ când va strica lucrulŭ cuivaşĭ.

5. Când se va întêmpla între dênşiĭ pricinĭ şi judecăţĭ pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ, i pentru ucenicĭ, i călfĭ, i pentru ceĭ carĭ vorŭ face stricăciune lucruluĭ cuivaşĭ, i pentru ceĭ ce nu vorŭ fi următorĭ la vre-una din câte sunt legaţĭ şi hotărîţĭ a le păzi printr'acestŭ hrisovŭ, să se strîngă la unŭ locŭ starostea cu ceĭ patru epitropĭ, pentru a face *lonja* după obiceiulŭ rufetuluĭ lorŭ, unde să chiame pe ceia cu pricina, şi când aceĭ-l-alţĭ de sineşĭ nu vorŭ urma a veni după sciinţa ce-ĭ va face starostea cu epitropiĭ, atuncĭ să aibă volnicie a trimite pe ciauşulŭ lorŭ să-lŭ aducă fără de voïe, şi să-ĭ iée trépădŭ banĭ patru-decĭ şi să hotărască pricina aceea în scrisŭ subt iscăliturile lorŭ, după dreptate şi după obiceiulŭ meşteşuguluĭ lorŭ; şi pe ceĭ ce vorŭ fi cu pricină de îndreptare, să-ĭ îndrepteze, iar pe ceĭ ce vorŭ fi cu vină, şi de le va fi vina lorŭ maĭ mică, să le facă şi cercetare şi dojană, după obiceiulŭ rufetuluĭ, fără de a se amesteca zapciiĭ politieĭ întru nimicŭ la pricinĭ de judecăţĭ de ale meşteşuguluĭ lorŭ; iar pe ceĭ ce vorŭ fi cu vină de pedépsă, să aibă a-ĭ arĕta la D-luĭ vel Cămăraşŭ, d'împreună cu alegerea lorŭ în scrisŭ, ca cercetându-li-se pricina vineĭ să-ĭ pedepséscă, însă pe uniĭ ca aceia vinovaţĭ să-ĭ hotărască a da şi óreş-care geremé la cutia de milostenie a bresleĭ lorŭ, după mĕsura vineĭ, în locŭ de pedépsă.

6. Să aibă a ţinea cutie cum aŭ şi alte rufeturĭ, în care să strîngă în tóte Sâmbetele sĕptĕmânilorŭ, de la fieş-care meşterŭ cu prăvălie, orĭ işlicarŭ, orĭ cojocarŭ, câte banĭ şése, cum şi de la călfile celea cu simbrie maĭ bună câte banĭ treĭ; aşişderea şi celŭ ce va deschide prăvălie, orĭ işlicarŭ, orĭ cojocarŭ, să aibă a da la acéstă cutie a lorŭ po. tal. ḑece, care cutie să se pecetluiască de staroste şi de aceĭ patru epitropĭ, şi să se păstreze în séma lorŭ pecetluită purtândŭ de grijă ca să se strîngă venitulŭ ce este orânduitŭ, şi când din bréslа lorŭ se va întêmpla a muri vre-unulŭ în scăpătăciune, séŭ vre-unulŭ din vre-o bólă îndelungată, orĭ din slăbiciunea bĕtrâneţelorŭ trecute nu va fi vrednicŭ de a se chivernisi, séŭ de alte întîmplărĭ va cădea în lipsă de săvêrşitŭ, atuncĭ din cutia acésta să i se dée ceea-ce i se cade să-lŭ îngrópe cu celea trebuincióse şi săraculŭ să se ajute; însă acea cutie să nu se deschiḑă de altulŭ, ci faţă înaintea starosteĭ şi a celorŭ patru ce aŭ avutŭ peceţile să se deschiḑă, şi luându banii ce va fi trebuinţă, iarăşĭ să se pecetluiască.

7. Cojocariĭ başcaliĭ să lucreze numaĭ marfă grósă, care este trebuincióză

a autonomiei vechĭ a brésleĭ. Amŭ arĕtatŭ cum prin asemenea ştirbirĭ

---

la meşteşugulŭ lorŭ, iar marfa subţire care este de trebuinţa meşteşuguluĭ işlicarilorŭ, să nu aibă voĭe a lucra spre a face adică orĭ căciulĭ cazacliescĭ séŭ boznicescĭ, iar dovedindu-ĭ işlicariĭ că aŭ lucratŭ, să aibă a-ĭ arĕta pe aceia la D-luĭ vel Cămăraşŭ, ca să iée acea marfă lucrată pe séma cămăriĭ, déră nicĭ işlicariĭ să nu fie volnicĭ a lucra marfă grósă, de care lucréză cojocariĭ başcaliĭ, căcĭ dovedindu-se se va lua şi aceea pe séma cămăriĭ.

8. Ceĭ carĭ vor fi să iasă de la stăpânĭ ca să deschidă prăvăliĭ, orĭ işlicarĭ, orĭ cojocarĭ, să nu aibă voĭe de sineşĭ fără de voĭa stăpânuluĭ, i a stărostieĭ, i a epitropilorŭ şi a rufetuluĭ, ca să cerceântêiŭ de este vrednicŭ a avea prăvălie şi a se numi meşterŭ, şi de scie meşteşugulŭ de săvêrşitŭ, iar dupĕ ce se va vedea că este destoinicŭ şi i se va da voĭe, să déeântêiŭ tal. 10 la cutia lorŭ, şi aşĭa să aibă voĭe a deschide prăvălie.

9. Meşteriĭ prăvăliaşĭ, orĭ işlicarĭ, orĭ cojocarĭ, să nu fie volnicĭ a lua calfa altuia până nu-şĭ va împlini soroculŭ tocmeleĭ, şi când va fi slujitŭ acea calfă până la sorocŭ aşa va eşi din simbrie, dupĕ tocméla aceea ce va fi avutŭ cu zapisŭ, prin ştirea meşterilorŭ bresleĭ.

10. Ucenicŭlŭ să nu fie volnicŭ să iasă de la stăpânŭ până la sorocŭ, câtă îşĭ va fi tocméla, nicĭ să-lŭ primească altŭ nimenea; aşişderea şi dupĕ ce îşĭ va fi împlinitŭ ucenicia, iarăşĭ să nu fie volnicŭ să iasă, nicĭ să-lŭ primească nimenĭ până nu va sluji stăpânuluĭ sĕŭ cu simbrie unŭ anŭ, care simbrie să i se hotărască de bréslă cât să iée? precum aŭ fostŭ obiceiulŭ lorŭ.

11. Când se va întêmpla a veni nescare-va işlicarĭ séŭ cojocarĭ dintr'alte ţĕrĭ, să nu fie volnicĭ a deschide prăvălie aicĭ, până nu-şĭ va luaântâiŭ birulŭ între ceĭ-lalţĭ aĭ rufetuluĭ lorŭ şi atuncĭ apoĭ fiindŭ şi vrednicĭ cu sciinţa meşteşuguluĭ pe deplinŭ, cu scirea rufetuluĭ să aibă voĭe a deschide prăvălie, dându şi banĭ la cutia lorŭ.

12. Fiind-că işlicariĭ prin jalbă aŭ fostŭ arĕtatŭ la Domnie, cum că cojocariĭ başcaliĭ nu-şĭ lucră numaĭ meşteşugulŭ lorŭ, ci se amestecă de cumpĕră de pe unde găsescŭ hărşiĭ albastre, de facŭ căciulĭ şi le vindŭ pe la muşteriĭ pricinuindu-le lorŭ pagubă, carĭ pielcele albastre, adeverindu-se Domnia cum că dintru începutŭ s'aŭ lucratŭ şi se lucréză de işlicarĭ; ca unŭ lucru ce este dar din tréba işlicarilorŭ, poruncimŭ să nu fie volnicĭ cojocariĭ başcaliĭ a cumpĕra acestŭ felŭ de pielcele, a le lucra séŭ a le ţinea prin prăvăliĭ, ci cu totulŭ să fie popriţĭ, ca de unŭ lucru ce nu este de tréba meşteşuguluĭ lorŭ, şi numaĭ işlicariĭ să aibă voĭe a ţine pielcele albastre şi a le lucra.

12. Lângă acestea, fiind-că işlicariĭ şi cojocariĭ başcaliĭ aŭ datŭ jalbă Domnieĭ mele, cumcă uniĭ dintr'ânşiĭ cumpĕră marfă şi o lucréză într'ascunsŭ prin mahalale, de le aduce atât lorŭ pagubă, cât şi cămara Domnéscă o păgubesce de fumăritŭ şi de altele, hotărîmŭ dară, ca işlicariĭ şi cojocariĭ başcaliĭ, ce nu vorŭ avea prăvăliĭ la uliţă, să nu fie volnicĭ a cumpĕră marfă de afară.

14. Fiind-că cojocariĭ başcaliĭ maĭ nainte aŭ fostŭ unŭ rufetŭ cu cojocariĭ subţirĭ şi le era lor peste putinţă a fi osĕbiţĭ de către işlicarĭ, pentru că işlicariĭ avêndŭ privileghiu prin hrisóve Domnescĭ, ca numaĭ eĭ să strîngă sterpiturĭ de pe unde va găsi, şi fiind-că marfa de cojocărie este amestecată cu pielcele sterpiturĭ, care mocaniĭ nu le dă mâna să o desparţă a o vinde deosebită, de nevoĭe eraŭ siliţĭ a o lua împreună şi işlicariĭ neîngăduindu-ĭ, multe gâlcevurĭ şi pagube li se întêmplă la alişverişurile lorŭ, şi pentru ca să lipséscă tóte pri-

a autonomiei *lojelorŭ* corporaţiunelorŭ, s'aŭ slăbitŭ din ce în ce acéstă cetate a comerciuluĭ şi industrieĭ române.

---

cinile dintre dênşiĭ, cu mijlocŭ de a se păzi şi dreptulŭ işlicarilorŭ şi alŭ lorŭ, în Domnia dintâiŭ a fratelui Domnŭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, s'aŭ aşeḑatŭ şi s'aŭ învoitŭ cu brésla işlicarilorŭ, prin zapisŭ de aşeḑămêntŭ, spre a fi amêndouĕ breslele acestea unŭ rufetŭ, adică urmândŭ cojocariĭ dupĕ hrisóvele i orânduiala şi obiceiulŭ ce aŭ işlicariĭ, să aibă şi eĭ voïe a cumpĕra de pe la mocaniĭ marfă subţire sterpituriĭ, pe care marfă ca una ce este de tréba işlicarilorŭ, s'aŭ aşeḑatŭ ca să se vênḑă la işlicariĭ cu preţulŭ celŭ cuviinciosŭ, séŭ neputêndu-se învoi cu brésla işlicarilorŭ, să fie volnicĭ a vinde cu rădicata, iar a o vinde cu perechea la muşteriĭ să nu pótă, fără de numaĭ marfa ce le va rĕmânea nevêndută, aceea numaĭ să o lucreze pe la prăvăliĭ, iar carĭ dintr'ênşiĭ se vorŭ dovedi că înpotriva asestuĭ aşeḑămêntŭ aŭ vêndutŭ pielcele cu perechea pe la muşteriĭ, să dée glóbă la cutia lorŭ tal. cinci-ḑeci; asemenea şi când va fi vremea a eşi afară la marfă ca să stringă, să dée scire starosteĭ şi epitropilorŭ spre a lua adeverinţă ca să fie sciuţi ceĭ ce aŭ eşitŭ, precumŭ amŭ vĕḑutŭ Domnia mea şi acelŭ zapisŭ de aşeḑămêntŭ ot. lét 1786 Februarie 1, cuprinḑĕtorŭ întocmaĭ; care acestŭ aşeḑămêntŭ cerêndŭ amêndouĕ părţile ca să se întăréscă şi de noĭ, Domnia mea i-amŭ orânduitŭ la Dumnéluĭ vel Cămăraşŭ de le-aŭ făcutŭ cercetare şi întrebare, de s'aŭ făcutŭ adică acestŭ aşeḑămêntŭ cu voïa şi primirea amêndoura părţilorŭ, cum şi de se urméză între dênşiĭ? şi aŭ arĕtatŭ Domnieĭ mele, cumcă cu voia şi primirea amêndorora părţile s'aŭ făcutŭ şi că se urméză între dênşiĭ; dreptŭ aceea dară întărimŭ Domnia mea aşeḑământului acesta, ca întocmaĭ să se urmeze între dênşiĭ; şi de vreme ce cojocariĭ başcaliĭ s'aŭ făcutŭ unŭ rufetŭ cu işlicariĭ, la cutia cojocarilorŭ subţiriĭ să nu se supere a da nimicŭ, nefiindŭ cu cale a da în douĕ locurĭ.

15. Precum Domnia mea amŭ pusŭ rufetulŭ lorŭ într'acéstă bună orênduială, aşĭa şi eĭ să fie datorĭ în tótă vremea a vinde marfa lorŭ cu preţŭ dreptŭ şi a lucra meşteşugulŭ lorŭ, curatŭ, fără de a strica lucrulŭ cuĭvaşĭ, séŭ a-lŭ schimba, şi preţulŭ să-lŭ céră numaĭ pe cât se cade, fără de a se lăcomi la câştigŭ spre înşelăciunea cumpĕrătorului, căcĭ dupĕ cercetarea ce se va face în tótă vremea, care se va dovedi că aŭ luatŭ preţŭ maĭ multŭ, nu numaĭ că îlŭ va perde, ci încă se va şi pedepsi, şi ca să li se urmeze şi să li se păzéscă nestrămutatŭ orênduiala şi obiceiurile lorŭ, ce printr'acestea ponturĭ de maĭ susŭ sunt arĕtate, amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele—Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ, i cu a prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd. şi cu mărturia Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşi boerilorŭ veliţi aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, Pan Dumitraşco Racoviţă vel Ban, Ienache Moruzi vel Vist., Manolache Brancovénŭ vel Vorn. de ţéra de susŭ, Costache Caragea vel Hatm., Dumitrache Manu vel Spĕt., Nicolae Filipescu vel Log. de ţéra de susŭ, Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ, Radu Slătinénu vel Vorn., Manolache Grădişténu vel Vorn., Costandin ştirbeiŭ vel Log. de ţéra de josŭ, Lucache vel Post., Dumitrache Hangerliŭ vel Comis., Alexandru Văcărescu vel Clucer, Iónŭ Comănénu vel Paharn., Grigorie Bălénu vel Stol., Iordache vel Sluger, Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ, Niculae Filipescu vel Log. de ţéra

b) Hrisovulŭ blănarilorŭ cojocarĭ subţirĭ, din 2 Martie 1794. [1] Prin

de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ doilea anŭ dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la zidirea lumeĭ 7303, iar de la Domnulŭ Dumneḑeŭ şi Mântuitorulŭ nostru Is. Hris. 1794, Aprilie 12. De Răducanu Poenaru biv. 3-lea Logf. Condicariŭ

1. *Io Alecsandru Const. Moruzi Voev. boj. Milos. i gpod. Zemb. Vlahscoe*

Intre alte rufeturĭ trebuincióse politieĭ Bucurescilorŭ, fiindŭ şi rufetulŭ blănarilorŭ adică cojocariĭ subţirĭ, şi avêndŭ hrisóve şi cărţĭ Domnescĭ de orênduiala şi obiceiurile rufetuluĭ lorŭ, aŭ cerutŭ ca să li se întăréscă şi prin hrisovulŭ Domnieĭ mele, care acestŭ rufetŭ, fiind-că dintru începutŭ aŭ ţinutŭ de Cămară, şi maĭ nainte aŭ fostŭ în rufetŭ cu cojocariĭ başcaliĭ i cu işlicariĭ, iar de la o vreme încóce s'aŭ deosebitŭ cojocariĭ başcaliĭ şi işlicariĭ făcêndu-se amêndouĕ acestea bresle unŭ rufetŭ, şi aŭ rĕmasŭ cojocariĭ subţirĭ deosebiţĭ, maĭ întêiŭ i-amŭ orênduitŭ Domnia mea, pe Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ Domnieĭ mele vel Log. de ţéra de susŭ, şi vel Cămăraşŭ, de aŭ făcutŭ întrebare acestorŭ treĭ bresle, de voïescŭ adică a fi osebiţĭ, şi de aduce osebirea lorŭ vre-o stricăciune? Dupĕ acésta teorisindŭ hrisóvele ce le-aŭ avutŭ breslele acestea, şi vĕḑêndŭ obiceiurile şi orênduiala lorŭ întocmită cu bună orênduială, amŭ datŭ hrisovulŭ Domnieĭ mele deosebitŭ işlicarilorŭ şi cojocarilorŭ başcaliĭ pre obiceiurile lorŭ, cum şi la rufetulŭ cojocarilorŭ subţirĭ amŭ datŭ acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ deosebitŭ şi singurŭ pe rufetulŭ lorŭ, prin care întărimŭ tóte obiceiurile şi orênduiala lorŭ, ce se cuprinde maĭ josŭ, prin arĕtatele ponturĭ, ca să li se urmeze întocmaĭ, adică:

1. Să se facă fóie de chiurciubaşĭ pentru câţĭ se află într'acéstă vreme la meşteşugulŭ şi negustoria acésta a blănarilorŭ, adecă a cojocarilorŭ subţirĭ, şi matrapaziĭ primiţĭ şi aleşĭ de rufetŭ, carĭ ca să fie cunoscuţĭ şi sciuţĭ de acum înainte spre a putea numaĭ eĭ a metahirisi meşteşugulŭ şi negustoria acésta, iară alţiĭ de sine-şĭ să nu se amestece a se face înşişĭ blănarĭ, şi cojocariĭ subţirĭ să aréte acea fóie la Dumnéluĭ vel cămăraşŭ, ca să li se dée sinetŭ şi să trécă la condica Cămărieĭ spre a fi sciuţĭ.

2. Dintr'aceştia carĭ vorŭ fi maĭ de ispravă, bĕtrânĭ şi cu pracsisŭ să fie cincĭ proestĭ a rufetuluĭ lorŭ, ca cu dênşiĭ împreună să aibă chiurciubaşa a-şĭ povĕţui brésla lorŭ şi a purta de grijă peste tótă vremea a se urma şi a se păzi celea ce orênduimŭ maĭ josŭ anume.

3. Să aibă chiurciubaşa cu aceştĭ proestĭ de împreună a căuta pricinile şi judecăţile bresleĭ lorŭ, pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ, i pentru ucenicĭ şi călfĭ, şi pentru ceĭ ce vorŭ face stricăciune la lucrulŭ cuĭvaşĭ, i pentru ceĭ ce vorŭ fi neurmătorĭ la vre-una din câte sunt legaţĭ şi hotărîţĭ a le păzi printr'acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ, de care când va fi trebuinţă, strîngêndu-se la unŭ locŭ chiurciubaşiĭ cu aceĭ proestĭ, adecă cândŭ va fi în pricină blănarŭ cu blănarŭ, să triméţă să chiame pe acelŭ cu pricină, şi când acelaşĭ din sine-şĭ nu va urma a veni dupĕ însciinţarea ce-ĭ va face chiurciubaşa şi cu ceĭ-l-alţĭ proestĭ prin trimis, atuncĭ să aibă volnicie a-lŭ aduce şi fără de voie cu céuşulŭ rufetuluĭ lorŭ şi să-ĭ iée trépădu banĭ patru-ḑecĭ, şi hotărîndŭ pricina acea înscrisŭ sub iscăliturile lorŭ, dupĕ dreptate şi dupĕ obiceiulŭ meşteşuguluĭ lorŭ, pe ceĭ ce va fi cu pricină de îndreptatŭ să-ĭ îndrepteze,

acest hrisov nu numaĭ se confirmă separaţiunea nu de mult făcută a

---

iară pe ceĭ ce va fi cu vină, de va fi vina maĭ mică să-ĭ facă şi cercetare şi dojană dupĕ obiceiul rufetuluĭ lorŭ, iară pe ceĭ ce va fi cu vină de pedépsă să aibă a-ĭ arĕta la Dumnéluĭ vel Cămăraşŭ de împreună cu alegerea lorŭ în scrisŭ, ca cercetându-li-se vina să-ĭ pedepséscă, însă pe uniĭ ca aceia vinovaţĭ să-ĭ hotărască a da şi câte óreş-care geremé la cutia de milostenie a rufetuluĭ lorŭ dupĕ mĕsura vineĭ în locŭ de pedépsă.

4. Ca să aibă a ţinea chiurciubaşa dupĕ obiceiulŭ ce aŭ avutŭ, cum aŭ şi alte rufeturĭ, cutie, în care să se strîngă de către orênduitulŭ céuşŭ alŭ chiurciubaşeĭ în tóte Sâmbetele sĕptĕmânelorŭ câte treĭ banĭ de fieş-care prăvălie.

5. Aşişderea şi celŭ care dintr'ênşiĭ va cumpĕra marfă de blănărie, orĭ pămênténŭ orĭ strĕinŭ, séŭ samurĭ de la vre-unŭ negustorŭ pămênténŭ, orĭ strĕinŭ, să aibă a da la cutie o jumătate de leŭ la suta de leĭ, atât cumpĕrătorulŭ, cât şi vînzĕtorulŭ iarăşĭ o jumătate de leŭ, iar cândŭ vînzĕtorulŭ neguţătorŭ nu va vrea să dée aceştĭ banĭ la cutie, nimenĭ dintr'ênşiĭ blănarĭ să nu se cuteze a cumpĕra marfă de la acela, până nu va da aceĭ banĭ la cutie, iar cumpĕrândŭ împotrivă să dée séma acelŭ cumpĕrătorŭ.

6. Aşişderea să strîngă la cutie şi óreşĭ-care geremele de la uniĭ ce vorŭ fi hotărîţĭ dupĕ cum amŭ ţisŭ pentru vinele lorŭ, cum şi de la alţiĭ carĭ deosebitŭ le vorŭ da mâna a face de sine-şĭ vre-o milostenie şi vorŭ vrea înşişĭ a arunca la cutie.

7. Aşişderea să strîngă la cutie şi ceĭ câte talerĭ ţece de la ceĭ ce va eşi meşterĭ a deschide prăvălie, precum maĭ josŭ se cuprinde, care acéstă cutie în care este să se strîngă acestŭ venitŭ de banĭ, să se pecetluiască cu peceţile acelorŭ proestĭ, şi aşĭa pecetluită să se păstreze în séma chiurciubaşeĭ purtândŭ elŭ de grijă ca să se strîngă venitulŭ ce este orênduitŭ, şi când în bresla lorŭ se va întêmpla a muri vre-unulŭ întru scăpătăciune, séŭ vre-unulŭ din vre-o bólă îndelungată, orĭ din slăbiciunea bĕtrâneţelorŭ trecute nu va fi vrednicŭ a se chivernisi, séŭ din altă întîmplare de la Dumneţeŭ va cădea în lipsă desĕvîrşită, atuncĭ din cutia acésta să se dée ceea ce se cade ca mortulŭ să se îngrópe cu celea trebuincióse, dupĕ orênduiala creştinéscă, şi săraculŭ să se ajute dupĕ datorie; însă acea cutie să nu se deschiţă de altulŭ, ci iar de faţă fiindŭ înaintea celorŭ cinci ce aŭ pusŭ peceţile să se deschiţă, şi luândŭ baniĭ ce va fi trebuinţă, iarăşĭ să se pecetluiască la locŭ, şi de nu vorŭ fi ceĭ d'ântêiŭ carĭ aŭ pusŭ peceţile, să fie alţiĭ în locŭlŭ lorŭ a o pecetlui iarăşĭ cinci de ispravă din rufetul lorŭ.

8. Cazacliĭ când aducŭ marfă din ţéra căzăcéscă să nu fie volnicĭ eĭ a o deslega, ci ântâiŭ să dée de scire chiurciubaşiĭ, carele împreună cu aceĭ proestĭ să mérgă ca să fie faţă la deschiderea mărfeĭ, şi tăindŭ preţulŭ ce se cade prin tocméla ce vorŭ face între dênşiĭ, fiteş-care dupĕ acelŭ preţŭ să cumpere şi să iée cât le va fi trebuinţă.

9. Marfă de Rumele să nu fie volnicĭ negustoriĭ ceĭ ce o aducŭ, nicĭ să o deslege şi fără de scirea chiurciubaşiĭ şi a celor-lalţĭ proestĭ, nicĭ să o lucreze eĭ aicĭ, séŭ să o vênţă cu blana şi cu pelea, ci ântâiŭ să dée de scire chiurciubaşiĭ, să mérgă împreună cu ceĭ-lalţĭ proesti să o tocméscă, şi tăindŭ preţulŭ, să o iée tótă cu rădicata; aşişderea şi Cazacliĭ cum şi Lipscaniĭ tot cu rădicata să o vênţă la bresla blănarilorŭ, iară să nu fie volnicĭ a lucra eĭ marfă aicĭ.

blănarilor subţiri de cojocari şi de işlicari, ci se impune şi un nart

10. Vulpele, jderii, pisicĭ şi alte măruntăĭ de cojocărie să nu fie volnicĭ nimenea din alte bresle a cumpĕra şi a lucra şi pentru a le vinde şi a le face neguţătorie, adică nicĭ abagiu, nicĭ braşovénŭ, nicĭ mătăsarŭ, nicĭ croitorŭ, nicĭ arménŭ, nicĭ ovreiŭ, nicĭ breslaşŭ slujitorŭ, nicĭ slugĭ, nicĭ altŭ nimenĭ, fără de numaĭ a se strînge, şi de va cumpăra pentru trebuinţa sa a-şĭ face lui-şĭ haine de purtatŭ, iar într'altŭ chipŭ de se va amesteca în brésla ce este a blănarilorŭ şi-lŭ va dovedi chiurciubaşa cu isnafulŭ sĕŭ, să o iée pe séma Cămăreĭ Domnescĭ acea martă.

11. Ceĭ carĭ vorŭ fi să iasă de pe la stăpânĭ ca să-şĭ deschidă prăvăliĭ să n'aibă voïe de sine-şĭ fără de voïa stăpânuluĭ, şi fără de voïe de la chiurciubaşa şi de la rufetŭ, ca să-lŭ cerce întâiŭ de este vrednicŭ a avea prăvălie şi a se numi meşterŭ şi de şcie meşteşugŭ desĕvêrşitŭ, iar dupĕ ce va lua voïe şi se va vedea că este destoinicŭ la acésta, să dée întâiŭ taleri ţece la cutie, dupĕ cum aŭ fostŭ obiceiulŭ, şi aşa va deschide prăvălie.

12. Uceniculŭ să nu fie volnicŭ să iasă de la stăpânŭ până la sorocŭ, cât i va fi tocméla, nicĭ să-lŭ primésca alt nimenea din rufetulŭ lorŭ, aşişderea şi dupĕ ce-şĭ va împlini ucenicia încă să nu fie volnicŭ să iasă, nicĭ să-lŭ primésca nimenĭ, până nu va sluji şi stăpânuluĭ sĕŭ cu simbrie unŭ anŭ, cum le-aŭ fostŭ obiceiulŭ.

13. Când se va întêmpla a veni cari-va cojocarĭ subţiri streinĭ de prin alte părţĭ, să nu fie volnicĭ a deschide prăvăliĭ aicĭ, până nu-şĭ vorŭ lua întâiŭ birŭ aicĭ între ceĭ-l-alţĭ cojocarĭ şi sinetŭ la mână ca şi ceĭ-l-alţĭ, iară dupĕ ce-şĭ vorŭ lua birulŭ şi sinetulŭ la mână, de va fi şi vrednicŭ pe deplinŭ, atât cu scirea chiurciubaşiĭ şi a rufetuluĭ, să aibă voïe a deschide prăvălie, dândŭ şi baniĭ la cutia lorŭ

14. Să aibă chiurciubaşa deîmpreună cu rufetulŭ luĭ purtare de grijă în tótă vremea a cerceta şi a găsi pe toţĭ ceĭ ce vorŭ vrea să mituiască vama Domnéscă dintr'acestŭ rufetŭ alŭ lorŭ, şi pe care va dovedi într'acéstă faptă să aibă a-lŭ da la vel Vameşŭ ca să-şĭ plătéscă vama obicĭnuită pe deplinŭ, şi încă să i se facă şi certare, ca să fie spre pilda altora.

15. De se va întêmpla vre-unulŭ din rufetulŭ acesta a muri, atuncĭ sinetulŭ acestuia să aibă chiurciubaşa a-lŭ aduce la Cămară, unde s'aŭ datŭ ca să se ţie, atât condica din hrisovulŭ şi orânduiala rufetuluĭ acestuia catastihŭ de sineturile lorŭ, ca să se scóţă din catastihŭ numele aceluĭ mortŭ, séŭ vreunuia ce aŭ lipsitŭ, şi intrându altulŭ în locŭ din ceĭ ce vorŭ eşi meşterĭ, se va preface sinetulŭ pe numele sĕŭ şi celŭ vechiŭ se va sparge, îndreptându-se şi la catastihŭ asemenea, cum şi alţiĭ ce se vorŭ adăoga dupĕ vremĭ la rufetŭ vrednicĭ şi primiţĭ de rufetŭ, arĕtându-se la vel Cămăraşŭ s va trece în catastihŭ şi se va da sinetŭ de la Cămară ca unŭ rufetŭ.

16. Să urmeze şi să păzéscă lucrulŭ, şi măsura blanelorŭ la orĭ-ce felŭ de felurimĭ, dupĕ orânduiala ce aŭ fostŭ prin hrisóvele lorŭ, însă blana întrégă de cacomŭ o sută patru-ţecĭ de tanele, blana întrégă de nurcĭ 70 tanele cu cafalile lorŭ, blana întrégă de singepĭ negri 225 tanele, blana întrégă de singepĭ de Misirŭ 240 tanele, blană întrégă de sîngepĭ proştĭ 250 tanele, blana întrégă de pântece de vulpe 16 tanele, blana întrégă spinărĭ de vulpe 18 tanele, blana întrégă de carsacĭ 30 tanele, blana întrégă de carsacĭ cu bogazurile lorŭ 90, blana întrégă de dihorĭ pestriţĭ 60, blană întrégă de jderŭ 80 tanele,

pentru vêndarea diferitelor speciĭ de blănĭ. Boierimea, care purta blănile scumpe, era interesată să fixeze asemenea nart.

---

blană întrégă de zardavo pacea 90, misada întrégă pacele de samurŭ o sută-optdecĭ şi douĕ cu şépte făşiĭ, blana întrégă de zardavoleşĭ o sută-douĕ-decĭ, blana întrégă de veveriţĭ 200 tanele, blana de ialangicurĭ 430, blana întrégă de şantrace douĕ-sute cincĭ-decĭ, blana întrégă pântece de sîngepŭ negru 120, blana de răşĭ 60, blana de crocu lungulŭ de palme cincĭ şi jumĕtate, iar în póle de şése palme, asemenea şi blana de hârşiĭ tot acéstă mĕsură să aibă, tóte acestea felurimĭ de blane, nu numaĭ să le aibă a le face pe mĕsura ce poruncimŭ, şi nicĭ putrede să nu fie. séŭ nepotrivite, séŭ necusute bine, şi cumpĕrătorulŭ când va cumpĕra să aibă a le numĕra că de va găsi lipsă din mĕsura acestia şi cât de puţinŭ maĭ mică, să aibă a arĕta la Dumnéluĭ vel Cămăraşŭ, şi acelŭ blănarŭ care a făcutŭ acea blană, întorcêndŭ baniĭ cumpĕrătoruluĭ, să se şi pedepséscă, iar blănile ce le facŭ micĭ pentru panighiruri, de acelea să nu se cuteze nicĭ a vinde aicĭ în ţĕră, orĭ de faţă séŭ printr'ascunsŭ, nicĭ în prăvăliĭ să nu se scóţă la vedere acelŭ felŭ de blane micĭ, ci înăuntru în casa luĭ să şi le aibă închise, de unde rădicându-le la vremea ce va fi a merge pe la panighiruri, şi încărcându-le, acolo numaĭ le vorŭ deschide, iară aicĭ orĭ de se va găsi în prăvălia unuia acelŭ felŭ pe blane micĭ, orĭ de se va cuteza să vêndă la cinevaşĭ, nu numaĭ se va lua acea blană pe séma Cămărieĭ Domnescĭ, ci încă acelŭ blănarŭ să se scóţă din rufetŭ, să se pecetluiască prăvălia şi să se şi pedepséscă.

17. Orânduimŭ şi plata lucrătorilorŭ iarăşĭ după rânduiala hrisovuluĭ ce aŭ avutŭ; însă contăşulŭ de samurŭ şi cuburulŭ cum şi giubelele femeescĭ cum şi cuburulŭ de cacomŭ tal. 3; blana de nurcă şi nafé, tal. 2 cuburulŭ; tătarca de întâia mână, tal. 2, binişulŭ şi giubea de sîngepĭ tal. 1 banĭ 30. Prefacerea mutându blana pe altă faţă, unŭ zlotŭ; tivilichia de cacomŭ unŭ zlotŭ; tivilichia de sîngepŭ séŭ próstă, unŭ talerŭ; tătarca a doua mână, unŭ leŭ şi jumĕtate; deosebitŭ ţicemŭ maĭ cu straşnică poruncă pentru preţulŭ a tóte felurimilorŭ de blane câte s'aŭ numitŭ maĭ susŭ, să se ferésca orĭ-care blănarŭ a nu cere preţŭ maĭ multŭ peste ceea ce se cade, după năravulŭ ce aŭ luatŭ, ci numaĭ cu preţulŭ celŭ dreptŭ să-şĭ vêndă marfa, pentru căcĭ se va face cercetare, şi pe care dintr'ênşiĭ i vomŭ dovedi că aŭ cerutŭ şi aŭ luatŭ preţŭ maĭ multŭ peste ceea ce s'aŭ căḑutŭ, nu numaĭ că-lŭ va perde ci se va şi pedepsi fórte.

18. Acestea tóte câte orênduimŭ maĭ susŭ pentru numitulŭ rufetŭ straşnicŭ poruncimŭ ca să aibă chiurciubaşa de împreună cu proestiĭ aĭ rufetuluĭ, a le păzi, nu numaĭ eĭ, ci şi pentru toţĭ câţĭ se află în numĕrulŭ rufetuluĭ cu meşteşugŭ, să aibă purtare de grijă în tótă vremea spre a-ĭ cerca ca să le urmeze, ca uniĭ ce aŭ eĭ a rĕspunde şi a da sémă pentru toţĭ ceĭ-l-alţĭ; iară când vre-unulŭ în potriva porunceĭ va urma cevaşĭ, aceĭ proestĭ şi cu chiurciubaşa, ca nisce însuşĭ vinovaţĭ vorŭ avea a se pedepsi şi eĭ fără de a nu avea cuvîntŭ de îndreptare, séŭ să aréte pe acelŭ vinovatŭ spre a rĕmânea eĭ îndreptaţĭ, căcĭ pentru aceea sunt orênduiţĭ proesti, să-şĭ cerce şi să-şĭ povĕţuiască rufetulŭ în tótă vremea, şi ómeniĭ rufetuluĭ să fie aleşĭ şi sciuţĭ, că pentru aceea li s'aŭ făcutŭ de către Domnia mea privilegiŭ cu musadea la câte scriemŭ maĭ susŭ.

19. Câţĭ dară lucréză acestŭ meşteşugŭ şi aŭ sineturĭ la mânĭ, de meşterĭ,

c) Hrisovulŭ lumînărarilorŭ din 27 Aprilie 1794.[1] Acestŭ actŭ a

---

aceştia aŭ a se cunósce de meşterĭ blănarĭ la rufetŭ şi eĭ aŭ a cunósce de maĭ marele lorŭ şi povăţuitorŭ pe chiurciubaşa a se sci pe sine-şĭ fieş-carele că sunt legaţĭ la rufetŭ şi supuşĭ chiurciubaşiĭ a da ascultare în tótă vremea, iar pe celŭ nesupusŭ să aibă chiurciubaşa a-lŭ arĕta ca să se pedepséscă de către Domnia mea, şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ, martorĭ fiindŭ şi Dumnélor cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ veliţĭ aĭ Divannluĭ Domnieĭ mele, şi Ispravnicŭ fiindŭ facereĭ acestuĭ hrisovŭ Panŭ Nicolae Filip. vel Logof. de ţéra de susŭ, scriindu-se hrisovulŭ acesta la alŭ doilea anŭ întru ântêia Domnie a Domnieĭ mele aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ lét. 7303, iar de la Domnulŭ şi Mântuitorulŭ nostru Isusŭ Hristosŭ lét. 1794, Martie în douĕ. — De Chiriţă Logof. de Divanŭ.

Cond. XXVI, pag. 211.

1. *Hrisovulŭ lumînărarilorŭ.*

O râvnă de sĕvêrşitŭ avêndŭ Domnia mea de a afla şi a sĕvêrşi tóte mijlócele câte sunt aducĕtóre folosuluĭ şi îndestulăreĭ a tuturorŭ locuitorilorŭ ţĕreĭ Domnieĭ mele, nu amŭ trecutŭ cu vederea de a face îndreptarea ce s'aŭ cuvenitŭ, şi la câte amŭ vĕḑutŭ curgêndŭ cu neîntocmire şi cu rea orênduială, amŭ înlesnitŭ şi amŭ descoperitŭ tóte aflările câte sunt pricinuitóre de îmbilşugare, şi maĭ multă fericire obşteĭ cu cugetările ce amŭ făcutŭ în ḑi şi în nópte, numaĭ şi numaĭ ca să vedemŭ pe supuşiĭ noştri folosindu-se întru tóte, fieş-care din rodulŭ ostenelilorŭ cu care se silescŭ de a se îndestula; dreptŭ aceea dară între bune orênduelĭ şi întocmirĭ ce amŭ făcutŭ Domnia mea alişverişurilorŭ obşteĭ, vĕḑêndŭ şi negustoria lumînărilorŭ de seŭ ce se vinde aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ pentru trebuinţa noroduluĭ curgêndŭ cu unŭ mijlocŭ fórte neîntocmitŭ, în câtŭ maĭ tot-déuna pricinuia lipsă şi neajungere orăşenilorŭ, alte orĭ şi stenohoria de scumpĕtatea cu care se vindea pentru multele felurimĭ de prícinĭ ce găsea lumînărariĭ, de multe orĭ şi mâhnire la ceĭ maĭ mulţĭ, fiindŭ lumînările próste şi cu alte amestecăturĭ într'ênsele, cum şi Visterieĭ supărare de celea fără de cuvîntŭ cererĭ ce făcea lumînărariĭ, cu a li se face orênduelĭ ca să iée cu cisle de pe la negustoriĭ ceĭ ce strîngŭ de trebuinţa Ţarigraduluĭ, şi acelorŭ neguţătorĭ chederŭ luându-li-se în vreme de trebuinţă marfa ce avea strînsă pentru capanŭ, încât era siliţĭ aceştia de cumpĕra altă marfă, (putemŭ ḑice şi cu maĭ mare preţŭ) să o dée la capanŭ pentru ca să-şĭ îndeplinéscă datoria lorŭ, nefiindŭ îngrijaţĭ din vreme a strînge seŭ şi pentru trebuinţa oraşuluĭ, ca lucru ce nefiindŭ a lorŭ trébă, nu-ĭ silea datoria la acésta, şi aşa cu acestŭ neîntocmitŭ mijlocŭ curgêndŭ acéstă negustorie, de aceea nicĭ odată nu se putea păzi nicĭ hotărîrea preţuluĭ ce se făcea, nicĭ îndestularea orăşenilorŭ, şi tot-déuna necontenite jălbĭ ne vinea pentru acestea pricinĭ; tóte acestea cercetându-le Domnia mea, ca să ne pliroforisimŭ din ce pricină curgŭ şi se urmézĕ, ne-amŭ adeveritŭ că sunt numaĭ şi numaĭ din becisnicia lumînărarilorŭ, nefiindŭ ómenĭ de credinţă şi cu grijă de însuşĭ folosulŭ lorŭ, să-şĭ căpuiască cu sîrguială din vreme de sermaiaua seuluĭ ce arŭ socoti că aŭ trebuinţă, ca să le ajungă peste totŭ anulŭ, ci nădăjduescŭ maĭ multŭ ajutorulŭ ce le face Visteria pentru ca să nu se obidéscă norodulŭ; acum dară

trebuitŭ să fie fostŭ plătitŭ cu sume marĭ de către ceĭ cărora li s'a acordatŭ, căcĭ prin elŭ se substituia o cétă de speculanţĭ la adevĕ-

---

viindŭ la Domnia mea cu jalbă uniĭ dintr'aceĭ negustorĭ, ce maĭ susŭ s'aŭ ḑisŭ, şi arĕtândŭ pagube şi supĕrarea ce curge pe totŭ anulŭ tuturorŭ negustorilorŭ pământenĭ, ce se negustorescŭ în tótă ţéra Domnieĭ mele, cu cererea acésta ce facŭ pe totŭ anulŭ lumînărariĭ, aŭ cerutŭ de la Domnia mea a se încerca însuşĭ eĭ ca să îndestuleze oraşulŭ Bucurescilorŭ cu lumînărĭ de seŭ, fără de a maĭ supĕra câtuşĭ de câtŭ pe neguţătoriĭ pământenĭ cu vre-o cerere de orênduială, de seŭ, ci cu a lorŭ sciinţă să orênduiască ómenĭ de a face lumînărĭ câte vorŭ fi de trebuinţă oraşuluĭ, peste totŭ anulŭ; a cărora jalbă orênduind-o Domnia mea la Dumnélorŭ veliţiĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele spre cercetare şi chibzuirea de obşte, unde adunându-se şi toţĭ lumînărariĭ s'aŭ întrebatŭ în douĕ şi treĭ rênḑurĭ de voescŭ a ţinea totŭ eĭ lumînările precum le-aŭ avutŭ până acum, şi să păzéscă nartulŭ celŭ hotărîtŭ de la Domnie, lipsindŭ orênduelile de seŭ, şi toţĭ cu unŭ graiŭ aŭ datŭ înaintea Dumnélorŭ hotărîtŭ rĕspunsŭ, că nu le dă mâna; aşa dară primindu-se şi găsindu-se cu cale cererea negustorilorŭ, aŭ făcutŭ anaforaua către Domnia mea, arĕtându-ne că este de folosulŭ obşteĭ cererea ce facŭ numiţiĭ neguţătorĭ, care anafora amŭ întărit-o şi Domnia mea cu acestŭ şartŭ, spre a lipsi adecă orênduelile de seŭ, fiindŭ cunoscută greutatea ce se pricinuia dintr'acésta, şi a se păzi buna orênduială, curăţenia şi dreptatea politieĭ, de obşte, amŭ datŭ asupra neguţătorilorŭ lumînările de seŭ cu acestea maĭ josŭ numite ponturĭ.

1. Neguţătoriĭ aceştia câţĭ iaŭ asupra lorŭ lumînările de seŭ, să li se scrie numele în condica Visterieĭ, spre a fi sciuţĭ şi chezaşĭ unulŭ pe altulŭ, ca să şcie fieş-carele în parte-şĭ, că la vre-o întêmplare împotrivă aŭ a rĕspunde nu numaĭ pentru sineşĭ, ci şi pentru toţĭ.

2. Nimenea altulŭ afară dintr'aceştĭ neguţătorĭ să nu fie volnicŭ, nicĭ să lucreze, nicĭ să vîn̑ḑă lumînărĭ de seŭ, fără numaĭ ómeniĭ ce vorŭ fi orênduiţĭ de eĭ, cu preţulŭ ce s'aŭ hotărîtŭ de către Domnia mea, po parale 23 ocaua, până la sfârşitulŭ anuluĭ următorŭ, şi atât la începutulŭ anuluĭ viitorŭ 1795 cât şi la alţĭ anĭ înainte, să urmeze preţulŭ lumînărilorŭ dupĕ *ceşniŭ* ce se va face atuncĭ, pe totŭ anulŭ, şi dupĕ nartulŭ ce se va da de la Domnia mea; şi apururea să grijască a fi îndestulare de lumînărĭ, lucrate bine, curatŭ fără de alte amestecăturĭ, şi fără de nicĭ o lipsă la dramurĭ, iarŭ care altul se va vĕḑi lucrândŭ lumînărĭ de faţă séŭ prin taină, va fi sub pedépsa Domnieĭ mele, ca unŭ nesupusŭ porunceĭ şi hotărîreĭ Domnieĭ mele.

3. Pentru ca să lipséscă primejdia şi putórea din oraşŭ, să aibă a-şĭ face o cherhanea la unŭ locŭ depărtatŭ de târgŭ, cu a lorŭ cheltuială, unde acolo să aibă a se lucra lumînările şi să se aducă făcute gata în târgŭ, unde să fie prăvăliĭ câte vorŭ trebui din destulŭ, spre ajungerea şi nediscolia depărtăreĭ noroduluĭ; iar înlăuntrul politieĭ să nu lucreze lumînărĭ.

4. Seulŭ de la măcelariĭ pământenĭ ce taie vite aicĭ în oraşulŭ Bucurescilorŭ, să aibă a lua eĭ tot-déuna cu riza-pazarŭ, şi din mardaua acestuĭ seŭ ce rĕmâne, să aibă voie a lucra şi săpunŭ de ţéră dupĕ cum lucraŭ şi ceĭ-l-alţĭ lumînărarĭ până acum, ca să nu se păgubéscă.

5. Fiind-că numiţiĭ neguţătorĭ aŭ cheltuială la făcutulŭ cherhanaleĭ şi la alte trebuincióse, acum, carĭ şi prin alŭ doilea jalbă ce aŭ datŭ, arĕtară că dupĕ nartulŭ ce li s'aŭ datŭ într'acestŭ următorŭ anŭ nu potŭ avea nicĭ unŭ

ratulŭ rufetŭ alŭ lumînărarilorŭ; sub cuvinte închipuite se face o adevĕrată espropiare a adevĕraţilorŭ meşterĭ, până şi de prăvăliile lorŭ!

---

câştigŭ, osărduindu-se numaĭ pentru folosulŭ de obşte, pentru acea dară ca să li se păzéscă acéstă hotărîre, şi să fie şi eĭ odihniţĭ şi bine nădăjduiţĭ la acésta, şi spre a griji pururea, din vreme, de îndestularea politieĭ, amŭ bine-voitŭ Domnia mea de le-amŭ datŭ şi acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ de întărirea acesteĭ Epistăsiĭ, ce amŭ datŭ asupra lorŭ, spre a li se urma şi spre a li se păzi.

6. Iară când vorŭ *pretenderisi* alţiĭ de a primi Epistasia acésta, să fie datorĭ de a le plăti acestora tótă cheltuiala ce vorŭ face pentru acéstă cherhanea. până la isprăvirea eĭ, după catastihulŭ ce vorŭ arĕta, şi după preţuirea ce se va face de Maĭmar-başa şi de alţĭ meşterĭ cu pracsis, cum şi a se da lucrurile ce se va găsi într'ênsa, luându-le să aibă a le plăti.

7. Când până la douĭ anĭ de când aŭ luatŭ aceştia Epistasia acésta, vorŭ căuta alţiĭ a pretenderisi Epistasia acésta, pentru câtă pagubă li se va întêmpla acestora, căcĭ fără de veste aŭ luatŭ acéstă Epistasie şi aŭ luatŭ marfă cum aŭ pututŭ găsi, atuncĭ să fie datorĭ aceia a le împlini tótă paguba, care pagubă, ce vorŭ arĕta, să fie teorisită de negustorĭ ómenĭ cinstiţĭ şi cu pracsis de acéstă Epistasie; iar când după douĭ anĭ li se va lua de la mână acestora, n'aŭ a pretenderisi pagubă.

8. Asemenea şi câtă marfă de seŭ se va găsi strînsă atuncĭ de aceştĭ epistaţĭ pentru făcutulŭ lumînărilorŭ, să fie datorĭ aceia a primi cu banĭ gata, cum şi dobânda banilorŭ de când arŭ fi cumpĕratŭ aceştĭ epistaţĭ seulŭ ce se va găsi atuncĭ, asemenea să fie datorĭ aceia ce vorŭ pretendirisi a lua Epistasia acésta, să le rĕspundă până la unŭ banŭ, fiind-că şi lumînărarilorŭ celorŭ vechĭ când li s'aŭ luatŭ acéstă epistasie de asupra lorŭ, atât marfa de seŭ ce s'aŭ găsitŭ la dênşiĭ, le-aŭ rĕspuns-o în banĭ gata aceştĭ epistaţĭ, cât şi dobânda banilorŭ de când aŭ fostŭ cumpĕratŭ marfa ce s'aŭ găsitŭ la dênşiĭ.

9. Să aibă aceştĭ epistaţĭ a-şĭ găsi liude douĕ-ḑecĭ pentru trebuinţa lucruluĭ la cherhana, ómenĭ streinĭ şi fără de pricină de dajdie, a cărora cercetare să se facă înaintea Dumnéluĭ Vistierulŭ şi înaintea Dumnéluĭ vel Vornicŭ alŭ politieĭ Bucurescilorŭ şi fiindŭ străinĭ, fără de pricină de dajdie, să se aşeḑe în catastihu Vistierieĭ cu dajdia lorŭ de liude po talerĭ 10 pe anŭ, carĭ banĭ să-ĭ rĕspunḑă aceştĭ epistaţĭ la Visterie; decĭ să fie datorĭ numiţiĭ epistaţĭ a urma ponturilorŭ cu carĭ sunt legaţĭ, pentru că orĭ-ce întêmplare de cusurŭ va fi, verĭ lipsă de lumînărĭ, verĭ a nu fi lucrate curatŭ şi întocmaĭ la dramurĭ, atuncĭ ca uniĭ ce însuşĭ după a lorŭ cerere şi *siguraţie* ce aŭ datŭ Domnieĭ mele, şi aŭ luatŭ de asupra lumînărarilorŭ acestŭ alişverişŭ vechiŭ şi s'aŭ datŭ asupra lorŭ pentru folosulŭ de obşte, se vorŭ osândi şi se vorŭ pedepsi. Poruncimŭ Domnia mea şi Dumitale vel Agă, să grijescĭ, ca să se urmeze şi să se păzéscă acestea precum poruncimŭ maĭ sus; şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ Domnésca nóstră iscălitură şi pecete, martorĭ fiindŭ şi prea iubiţiĭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd. Dumitraşco Vvd. Nicolae Vvd. Gheorghie Vvd. i pe Dumnélorŭ cinstiţĭ şi credincioşiĭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan-Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ. Ienache Moruzi vel Vist. Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de susŭ. Costache Ghica vel Vornicŭ de ţéra de josŭ. Lucache vel Post. Hangerliŭ vel Comisŭ, Alexandru Văcărescu vel Clucerŭ. Iónŭ Comănénu vel Păhar. Grigorie Bălénu vel Stoln. Iordache vel Slugerŭ. Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ Nicolae Filipescu vel Logof. de

d) Hrisovulŭ bărbierilorŭ din Bucurescĭ, de la 22 Martie 1793. [1]

ţéra de susŭ; şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ doilea anŭ dintru ântêea Domnie a Domnieĭ nóstre, aicĭ în scaunulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la facerea lumeĭ 7302, iară de la nascerea Domnuluĭ Dumneḑeuluĭ şi mântuitoruluĭ nostru Isusŭ Hristosŭ, lét 1794 Aprilŭ 27, de Iónŭ biv. 3-lea Logof.

Cod. XXVI, pag. 214.

1. *Hrisovulŭ bărbierilorŭ din Bucurescĭ.*

Fiind-că rufetulŭ bărbierilorŭ meşterĭ, carĭ locuescŭ aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, aŭ avutŭ obiceiurile şi aşeḑămênturile ce se cuprindŭ maĭ jos, incă de maĭ nainte din vechime, aşişderea aŭ avutŭ şi proto-meşterŭ maĭ mare peste dênşiĭ, adică staroste pentru purtare de grijă şi chivernisirea rufetuluĭ lorŭ, carĭ obiceiurĭ cerêndŭ a li se întări şi acum de către Domnia mea, dupĕ ce ne-amŭ pliroforisitŭ întâiŭ, că le-aŭ avutŭ acestea, şi amu vĕḑutŭ înşine la mâna lorŭ hrisovulŭ Domnieĭ sale frateluĭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ dintr'a doua Domnie cŭ lét . . . . . căruia i-amŭ datŭ Domnia mea acestŭ hrisovŭ alŭ Domnieĭ mele ca să aibă a fi staroste şi purtătorŭ de grijă peste toţĭ bărbieriĭ de aicĭ şi elŭ împreună cu şése epitropĭ meşterĭ aĭ bresleĭ aceştia maĭ bĕtrânĭ şi maĭ de cinste aĭ lorŭ ce vorŭ fi, să păzéscă orânduiala ce aŭ între eĭ, adecă: 1. Toţĭ câţĭ lucréză meşteşugulŭ acesta aicĭ în Bucurescĭ, orĭ pământenĭ séŭ străinĭ, din orĭ-ce parte arŭ fi venitŭ, séŭ călăraşŭ, dorobanţŭ, sêrbŭ séŭ orĭce felŭ de slujitorŭ arŭ fi, să aibă a asculta de starostea şi de aceĭ 6 epitropĭ la celea ce va povĕţui pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ. 2. Pentru ucenicĭ când vorŭ vrea să iasă de pe la meşterĭ, să fie datorĭ a da de şcire starosteĭ şi epitropilorŭ, ca prin scirea şi voĭa lorŭ să iasă, iar de sineşĭ să nu fie volnicĭ, nicĭ vre-unulŭ din meşterĭ să nu îndrăznéscă a lua uceniculŭ altuia. 3. Când se va întêmpla vre-o greşélă să facă vre-unŭ bărbierŭ de a nu lucra bine, orĭ de a nu păzi Dumineca, séŭ alte sĕrbătorĭ, séŭ judecată să aibă unulŭ cu altulŭ pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ, să nu fie volnicŭ boerulŭ mare Aga séŭ alţĭ zabiţĭ a-ĭ judeca, fără numaĭ starostea împreună cu epitropiĭ să-ĭ judece şi să îndrepteze dupĕ obiceiulŭ lorŭ, cercetândŭ şi dojănindu-ĭ dupĕ vina lorŭ ce vorŭ face. 4. Până nu-şĭ vorŭ deschide meşteriĭ ceĭ maĭ de cinste prăvăliile lorŭ, să nu aibă voĭe ceĭ-l-alţĭ bărbierĭ a deschide. 5. Pentru cutia de milosteniĭ ce aŭ avutŭ obiceiŭ a ţinea brésla acésta, să se iée de la tot meşterulŭ din Duminică în Duminică banĭ treĭ, i de calfă banĭ câte douĭ, dândŭ aceştĭ banĭ orĭ-cine arŭ lucra meşteşugulŭ acesta, şi să se strîngă în cutie la starostea, care cutie să se ţie pecetluită, atât de starostea cât şi de epitropĭ, cu peceţiile lorŭ şi să se păzéscă peste tot anulŭ, ca dintr'aceĭ banĭ să se cheltuiască la prazniculŭ prapadómneĭ Paraschiviĭ ce prăznuescŭ eĭ, i la mórtea vre-unuĭ meşterŭ din brésla lorŭ, ce nu va avea cu ce să-ĭ facă trebuinciósele îngropăreĭ şi ale pomenireĭ, dintr'aceĭ banĭ să slujéscă şi să-ĭ facă pomenirile lorŭ, cum şi de va rĕmânea vre-unŭ meşterŭ de aĭ lorŭ la slăbiciune şi la sărăcie din bólă, séŭ din altă întêmplare, iarăşĭ dintr'aceĭ banĭ să se ajutoreze cu ceea-ce va fi cu cale, dupĕ starea luĭ; pentru care aceste cheltuelĭ când se va întêmpla trebuinţă a se face, cu toţiĭ de împreună să deschiḑă cutia, şi cu sfatŭ de obşte alŭ epitropilorŭ să se cheltuiască, şi atât din baniĭ ce vorŭ strînge la cutie, cât şi cheltuiala ce se va face la acele maĭ sus arĕtate, în toţĭ aniĭ să aibă starostea a-şĭ da

e) Hrisovulŭ croitorilorŭ, tot din 22 Martie 1793. [1]

socotéla înaintea acelorŭ 6 epitropĭ, ca să i se cunóscă de-ĭ este slujba cu credinţă séŭ nu? Decĭ amŭ întăritŭ Domnia mea hrisovulŭ acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, ca să se urmeze precum poruncimŭ maĭ susŭ, şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la anulŭ 1793 Mart. 22. aicĭ în oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ.

Cod. XXVI, pag. 6.

1. *Hrisovulŭ croitorilorŭ.*

Intr'acelea-l-alte rufeturĭ trebuincióse obşteĭ, fiindŭ şi brésla croitorilorŭ cu cale de a se pune la orênduiala lorŭ, spre a-şĭ avea privileghiurile celea cuviincióse, orênduitu-s'aŭ de către Domnia sa fratele nostru Domnŭ Ipsilante Vodă, cu jalba ce aŭ fostŭ datŭ Domnieĭ sale, la D-lorŭ boerĭĭ epitropĭ aĭ obşteĭ de le-aŭ cercetatŭ orênduiala şi obiceiurile lorŭ, spre a li se întări celea cu cale; unde maĭ întâiŭ făcêndu-li-se căutare de câţĭ sunt bunĭ meşterĭ, s'aŭ alesŭ într'acea vreme 30 şi trecêndu-li-se numele lorŭ în condica rufeturilorŭ li s'aŭ datŭ pecetluiturile gospod *tipărite* pe chipulŭ lorŭ; dupĕ acésta apoĭ s'aŭ cercetatŭ ce obiceiŭ anume aŭ avutŭ rufetulŭ acesta? şi măcar că hrisóvele Domnescĭ ce aŭ avutŭ rufetulŭ acesta maĭ nainte, aŭ arĕtatŭ că s'aŭ rĕpusŭ în vremea răzmirăţeĭ, dară arĕtându-se numele cererilorŭ lorŭ, carĭ ḑicŭ că aŭ avutŭ obiceiŭ, şi cercetându-se câte s'aŭ găsitŭ cu cale şi li s'aŭ urmatŭ şi li s'aŭ păzitŭ şi maĭ nainte, arĕtându-le D-lorŭ boerĭ epitropĭ prin anaforaoa D-lorŭ Domnieĭ sale, le-aŭ întăritŭ Domnia sa prin hrisovulŭ Domnieĭ sale celŭ vĕḑumŭ, cu lĕt 1781, Decem. 10, ca să li se urmeze; care orênduială şi obiceiurĭ ce aŭ avutŭ acéstă bréslă le-aŭ întăritŭ în urmă şi rĕposatulŭ Domnulŭ Nicolae Costandinŭ Caragea Voivodŭ, prin cărţile Domnieĭ séle, ce le-amŭ vĕḑutŭ Domnia mea la mânile lorŭ. Decĭ învrednicindu-ne Domnulŭ Dumneḑeŭ şi pe noĭ cu Domnia acesteĭ pravoslavnice ţĕrĭ Românescĭ, şi cerêndŭ brésla acésta întărire şi de la Domnia mea, iată şi Domnia mea întărimŭ şi înnoimŭ orênduiala şi obiceiurile ce aŭ avutŭ, ca să li se păzéscă nestrămutatŭ întocmaĭ, dupĕ cum se cuprinde maĭ josŭ într'acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ, precum li s'aŭ întăritŭ şi li s'aŭ păzitŭ şi maĭ nainte, adecă: 1. Nimenea din alte rufeturĭ să nu fie volnicŭ a lucra meşteşugulŭ croitorieĭ, adică să croiască, séŭ să cósă materiĭ cu firŭ, i alte cumaşurĭ, orĭ câte sunt de mătasă, i de bogasie, i alagele, i de postavŭ bunŭ, afară numaĭ din postavŭ de ţĕră, ce lucréză rufetulŭ şalvaragiilorŭ făcêndu-le haine şi le vêndŭ, şi afară de rufetulŭ abagiilorŭ, carĭ aŭ a lucra numaĭ marfă de aba, cum şi zăbunariĭ carĭ aŭ a face numaĭ haine de bumbacŭ, iară tóte celea-l-alte felurimĭ de haine numaĭ de rufetulŭ croitorilorŭ să se lucreze. — 2. Lêngă Târzi-Başa să fie patru meşterĭ din ceĭ maĭ aleşĭ aĭ rufetuluĭ, numindu-se epitropĭ aĭ bresleĭ croitorilorŭ, ca să caute socotelile şi judecăţile ce se va întêmpla a avea între dênşiĭ pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ, şi Târzi-başa fără de scirea epitropilorŭ să nu fie volnicŭ a isbrăni séŭ a cerceta pe cine-vaşĭ cu bătaĭe, cum şi pe ceĭ ce vorŭ cădea în vre-o greşélă pentru ale meşteşuguluĭ lorŭ, iarăşĭ să nu aibă voĭe a-lŭ sloboḑi fără de scirea epitropilorŭ. — 3. Iar Târzi-başa cu aceĭ ḑişĭ epitropĭ să ţie cutie de milostenie, precum şi din vechime aŭ avutŭ, puindŭ fiesce-care meşterŭ pe sĕptĕmână o para, şi să ţie catastihŭ curatŭ, atât de

f) Hrisovulŭ rufetului cojocarilorŭ subţirĭ, din 29 Ianuarie 1795,

venitŭ câtŭ şi de cheltuiala pe anume, şi acea milostenie ce o vorŭ face din cutie să se urmeze darea cu obştesculŭ sfatŭ, unde vorŭ găsi cu cale acolo să dée.—4. Să ţie rufetulŭ unŭ cóuşŭ, carele să aibă putere prin volnicia Târzi-başeĭ şi a celorŭ patru epitropĭ aĭ bresleĭ lorŭ spre a duce la judecată pe ceĭ ce vorŭ avea pricinĭ de ale meşteşuguluĭ lorŭ, cum şi socotelĭ. — 5. Nicĭ unŭ croitorŭ să nu deschidă prăvălie fără de scirea şi *longé* rufetuluĭ lorŭ, însă şi pe celŭ ce-lŭ vorŭ alege de meşterŭântêiŭ să i se trécă numele în condică şi luându-şĭ pecetluitulŭ Domnescŭ, lasă să fie volnicŭ să deschidă prăvălie, şi unulŭ ca acela să pue la cutia rufetuluĭ talerĭ cincĭ şi jumĕtate, dându şi Târzi-başeĭ pentru havaetulŭ luĭ talerĭ 2 $^1/_2$ banĭ 30, afară numaĭ de feciorulŭ de meşterŭ ce va rĕmânea în locŭlŭ tătâne-sĕŭ meşterŭ, acela să nu se pue a da nicĭ la o parte nicĭ la alta, ci să urmeze a pune şi elŭ paraua pe sĕptĕmână la cutie cum aŭ pusŭ tată-sĕŭ. 6. Uceniciĭ să aibă a sluji spre buna învĕţătură a meşteşuguluĭ, dupĕ zapisulŭ şi tocméla ce vorŭ face cu meşteriĭ, stându până la sorocŭ totŭ la mâna aceluiaşĭ stăpânŭ, iar să nu se prefacă din meşterŭ în meşterŭ, cum şi toţĭ meşteriĭ să se ferésca de a lua orĭ primi ucenicilŭ altuia, purtându grijă stăpânulŭ ucenicilorŭ cu silinţă spre a învĕţa meşteşugulŭ desăvârşitŭ, dupĕ soroculŭ ce-şĭ vorŭ pune cu părinţiĭ copiilorŭ, iar neînvĕţându-ĭ desĕvârşitŭ să dée glóbă la cutie talerĭ ḑece. — 7. Ucenicilŭ dupĕ ce va eşi din ucenicie să şadă unŭ anŭ totŭ la mâna aceluiaşĭ meşterŭ care l'aŭ învĕţatŭ meşteşugulŭ, plătindŭ stăpânulŭ sĕŭ simbrie precumŭ se va găsi cu cale de către Târzi-başa şi aceĭ epitropĭ aĭ rufetuluĭ. — 8. Călfile, başcaliiĭ ce vorŭ lucra haine cu plată în prăvăliĭ, şi întru a cărora nădejde stăpâniĭ dughenilorŭ croescŭ muşteriilorŭ haine din destulŭ, iar la vreme dupĕ ce se prefacŭ la alţiĭ îĭ lasă în necazŭ, de aceea să nu fie sloboḑĭ a eşi de la acelŭ meşterŭ până se va cerceta de Terzi-başa şi de epitropiĭ rufetuluĭ, pricina şi sfârşitulŭ eşireĭ, iară într'altŭ chipŭ să nu-lŭ primésca, cum şi ceĭ-l-alţĭ meşterĭ să nu-ĭ primésca fără de dovadă, că orĭ prin voia, sĕŭ prin scirea rufetuluĭ aŭ eşitŭ. Lângă acestea aŭ maĭ fostŭ cerutŭ croitoriĭ, ca prăvăliaşiĭ cărora le este alişverişulŭ cu alte feluri de mărfurĭ să fie numaĭ de acelŭ alŭ lorŭ alişverişŭ, căcĭ lăcomindŭ, croescŭ şi facŭ haine gata de le vîndŭ prin prăvăliele lorŭ; asemenea şi telaliĭ cărora acésta le este hrana cu haine gata date de obşte, să se ţie numaĭ de acelŭ alişverişŭ alŭ mezatuluĭ, iar să nu croiască nicĭ să cósă din bucată, măcar ce felŭ de materie va fi; însă fiind-că norodulŭ de pe afară viindŭ la oraşŭ spre îmbrăcăminte nu se potŭ zĕbovi cu aşteptare pe la croitorĭ, trebue dar ca pe lângă celea gata haine vechĭ ce ţinŭ telaliĭ, să facă şi rufetulŭ croitorilorŭ pururea de totŭ felulŭ de haine trebuincióse ţĕranilorŭ i călĕtorilorŭ, cum aşa s'aŭ prinsŭ croitoriĭ înaintea boerilorŭ epitropĭ, când prin cercetare li s'aŭ făcutŭ hrisovŭ pe obiceiurile lorŭ, cum că vorŭ urma şi păzi eĭ acéstă legătură, cu dreptate ca să se zătignéscă prăvălieşiĭ ceĭ ce ţinŭ marfă, spre osebitŭ chiarul lor, ca într'acestŭ chipŭ să se pótă hrăni şi acestŭ rufetŭ prin ostenéla aculuĭ, păzindŭ şi nartulŭ cusutuluĭ dupĕ felurimele hainelorŭ ce vorŭ croi; dreptŭ acea ca să li se păzéscă tóte maĭ susŭ numitele privilegiurĭ nestrămutate, le-amŭ datŭ acestŭ Domnesculŭ nostru hrisovŭ, întăritŭ cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Voivodŭ, şi cu a prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vodă, Nicolae Vodă, martorĭ puindŭ şi pe Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boeriĭ Domnieĭ mele ceĭ marĭ aĭ Divanuluĭ

care în fórte puţinŭ diferă de hrisovulŭ ce li s'a datŭ deja în Martŭ 1794. Dămŭ în notă numaĭ articolele diferitóre. [1]

Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénulŭ vel Vist., Pan Dumitrascu Racoviţă vel Banŭ, Pan Ienache Văcărescŭlŭ vel Vorn. de ţéra de josŭ, Pan Manolache Creţulescu vel Vorn. alŭ treilea, Pan Nicolae Filipescu vel Vorn. al patrulea, Pan Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ, Pan Scarlatŭ Ghica vel Log. de ţéra de josŭ, Pan Nicolae Hangerliŭ vel Hatm., Pan Dumitrache Manu vel Postelnicŭ, Pan Isacŭ Raletŭ vel Clucerŭ, Pan Dumitrache Sch na vel Comis., Pan .... vel Pah., Pan .... vel Stolnicŭ, Pan Dumitrache Costandache vel Pit. şi Ispravnicŭ, Pan Costache Ghica vel Log. de ţéra de susŭ; scriindu-se hrisovulŭ acesta aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anulŭ de la facerea lumeĭ lét 7301, iarŭ de la Domnulŭ şi Mântuitorulŭ nostru Isusŭ Hristosŭ lét 1793 Martie 22. — De Oniţă Rafailă biv. 3-lea Logf.

Cod. XXVI, pag. 7.

15. De se va întâmpla vre-unulŭ din rufetulŭ acesta a muri, atuncĭ să aĭbă chiurciubaşa a da în şcire la Dumnéluĭ vel Cămăraşŭ, unde s'aŭ datŭ ca să se ţie atât condica de hrisovulŭ şi orênduiala rufetuluĭ acestuia, cât şi catastihulŭ de numele lorŭ, ca să se scóţă din catastihŭ numele aceluĭ mortŭ; séŭ a vre-unuia ce aŭ lipsitŭ, şi intrândŭ altulŭ în locŭ de ceĭ ce vorŭ eşi meşterĭ, iarăş să aréte la D-luĭ vel Cămăraşŭ, ca să se îndrepteze la catastihŭ; asemenea şi alţiĭ ce se vorŭ adăoga dupĕ vremurĭ la rufetŭ vrednicĭ, şi primiţĭ de rufetŭ, arĕtându-se la vel Cămăraşŭ se va trece în catastihŭ.

16. Să urmeze şi să păzéscă lucrulŭ şi mĕsura blanelorŭ la orĭ ce felŭ de felurimĭ dupĕ orênduiala ce aŭ fostŭ prin hrisóvele lorŭ; însă blană întrégă de *cacomŭ*, o sută patru-ḑecĭ de tanele; blana întrégă de sîngepĭ negri, douĕ sute douĕ-ḑecĭ şi cincĭ tanele; blana întrégă de nurcĭ, şépte-ḑecĭ tanele cu cafalele lorŭ; blana întrégă de singepĭ de Sibirŭ, douĕ sute patru-ḑecĭ tanele; blana întrégă de sîngepĭ proştĭ, douĕ sute cincĭ-ḑecĭ tanele; blana întrégă de pântece de vulpe şaĭ-spre-ḑece tanele; blana întrégă spinărĭ de vulpe, optŭ-spre-ḑece tanele; blana întrégă de carsacĭ, treĭ-ḑecĭ tanele; blana întrégă de carsacĭ cu bogazurile lorŭ, nouĕ-ḑecĭ; blana întrégă de dihorĭ pestriţĭ, şaĭ-ḑecĭ; blana întrégă jderŭ, optŭ-ḑecĭ tanele; blana întrégă de zardavo pacé nouĕ-ḑecĭ; misada întrégă pacele de samurŭ, o sută optŭ-ḑecĭ şi douĕ, cu şépte faschiĭ; blana întrégă de zardavolenĭ, o sută douĕ-ḑecĭ; blana de răşĭ, şéĭ-ḑecĭ; blana de crocŭ lungă de palme cincĭ şi jumĕtate, iară póla de şése palme; blana întrégă de veveriţă, douĕ sute tanele; blana de jalanficurĭ .... treĭ-ḑecĭ, blană întrégă de satragea, douĕ sute cincĭ-ḑecĭ; blană întrégă pântece de sîngepĭ negri, o sută douĕ-ḑecĭ; asemenea şi blana de hârşie totŭ acéstă mĕsură să aibă, tóte acestea felurimĭ de blane, nu numaĭ să aibă a le face pe numĕrulŭ ce poruncimŭ, ci şi marĭ să fie dupĕ mĕsura cea cuviinciósă, cum nicĭ putrede să nu fie, séŭ nepotrivite, séŭ necusute bine, căcĭ dovedindu-se cojocariĭ în vre-unŭ felŭ de vicleşugŭ se vorŭ pedepsi, şi celŭ ce va cumpĕra, să aibă a le numĕra, ca de va găsi lipsă din mĕsura acésta, şi câtŭ de puţinŭ maĭ mică, să aibă a arĕta la Dumnéluĭ Cămăraşŭ, şi acelŭ blănarŭ care aŭ făcutŭ acea blană, întorcêndŭ baniĭ cumpĕrătoruluĭ, să se şi pedepséscă, cum şi blanele ce le facŭ micĭ pentru panighirurĭ, să fie volnicĭ a le vinde şi aicĭ, însă dupà preţulŭ lorŭ.

g) Hrisovulŭ rufetuluĭ zăbunarilorŭ, din 6 Iunie 1793. [1]

Art. 18. Şi amŭ întăritŭ hrisovulŭ acesta cu însuşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd., martorĭ fiindŭ şi D-lorŭ cinstiţiĭ şi credincioşĭ boerĭĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Pan Nicolae Brâncovénu vel Ban, Ianache Văcărescu vel Vist., Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de susŭ, Costandinŭ Caragea vel Hatm., Dumitrache Manu vel Spăt., Nicolae Filipescu vel Log. de ţéra de susŭ, Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ, Radu Slătinénu Vorn., Manolache Grădişténu vel Vorn., Costache Ştirbeiŭ vel Log. de ţéra de josŭ, Lucache vel Post., Dumitrache Hangerliu vel Comis. Dumitraşco Racoviţă vel Clucerŭ, Iordache vel Pahar., Grigorie Bălénu vel Stol., Iordache vel Slujer, Grigorie vel Pit. şi Ispravnicŭ, Nicolae Filipescu vel Log., şi s'aŭ scrisŭ hrisovulŭ acesta la alŭ treilea anŭ întĕia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la aniĭ de la zidirea lumeĭ 7303, iară de la Domnulŭ nostru Isusŭ Hristosŭ 1795, Ianuarie 30, de Răducanu Poienaru biv. 3-lea Logof. Condicarŭ.

Cod. XXVI, pag. 244.

1. *Çartea rufetuluĭ zabunarilorŭ*

Zem. Vlahscoie. Fiind-că rufetulŭ zabunarilorŭ păminteniĭ de aicĭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, aŭ avutŭ privileghiulŭ ce se cuprinde maĭ josŭ, atât de la alţĭ fraţĭ Domnĭ, i de la Domnia sa fratele Domnŭ Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, prin cartea Domnieĭ sale ce o vĕdumŭ, cu létŭ 1785 Maiŭ 2, ca la meşteşugulŭ zăbunărieĭ, care este orĭ-ce să împle cu bumbacŭ şi cu lână, atât altŭ rufetŭ să nu se amestece a lucra, cât nicĭ arménŭ, nicĭ giurgiuvanŭ, nicĭ croitorŭ, nimenea să nu cuteze a se amesteca şi a lucra meşteşugulŭ zăbunarilorŭ, fără de numaĭ eĭ să-lŭ lucreze şi să vĕnḑă marfă de zăbunărie şi aicĭ în Bucurescĭ şi pe la tĕrgurite de pe afară, adică antiree voinicescĭ şi zăbune femeescĭ si copilărescĭ şi alt-felŭ de zăbune marĭ, şi orĭ-ce lucru se împle cu bumbacŭ séŭ cu lână; numaĭ şi eĭ să fie datorĭ ca apururea să aibă haine făcute gata spre vĕnḑare şi îndestularea ţĕranilorŭ ce vinŭ de pe afară, cari nu se potŭ zăbovi cu aşteptarea până se va face haina; şi aşa tot lucrulŭ zăbunărieĭ, numaĭ eĭ să-lŭ lucreze, iar la meşteşugulŭ altorŭ rufeturĭ să nu se amestece şi pentru căcĭ pentru altŭ rufetŭ va avea acestŭ felŭ de marfă, să aibă numiţiĭ zăbunarĭ volnicie, ca orĭ să le pue sorocŭ ca să şi le vĕnḑă, séŭ eĭ să le cumpere cu banĭ, aŭ cerutŭ de la Domnia mea întărirea privileghiuluĭ ce aŭ, care privileghiu nu numaĭ îlŭ vroimŭ Domnia mea ca să li se urmeze întocmaĭ, dupĕ cum se cuprinde maĭ susŭ, ci încă dupĕ cererea lorŭ, ce prin jalbă aŭ făcutŭ Domnieĭ mele, le orânduimŭ ca să aibă staroste pe . . . . . ce însuşĭ dupĕ alegerea a tot rufetuluĭ lorŭ, s'aŭ orânduitŭ a le fi staroste, carele împreună cu ceĭ maĭ fruntaşĭ să aibă a căuta pricinele ce se vorŭ întêmpla între dênşiĭ de ale meşteşuguluĭ lorŭ, cu dréptă şi cu bună orânduială, dupĕ obiceiulŭ meşteşuguluĭ lorŭ; să ţie şi cutie, în care să se pue de meşterŭ şi calfă pe fie-care sĕptĕmână câte o para, cum şi cel care se va dovedi în vină cu stricarea vre-unuĭ lucru, seŭ va călca legătura bresleĭ a lucra la prăvălieşĭ, să dée la cutie câte tal. treĭ, iar alŭ doilea când se va prinde în vină să i se îndoiască darea; celŭ ce va deschide prăvălie să dée tal. cincĭ; care acestŭ venitŭ de cutie să fie pentru

h) Până și bucătarii continuă a fi în rufetu și reclamă dreptulu de a-și alege starostele, ceea ce li se învoiesce cu resoluțiunea din 10 Iulie 1793. [1]

---

ajutorulu celoru scăpătați, și când va muri vre-unu săracu din brésla loru, din cutie să se îngrópe; i nici unu meșteru séu calfă să nu fie volnicu a lucra la alți din alte bresle lucruri de vêndare; la trebuințele curței când va fi să se céră de pe la starostea ce l'amu orânduitu Domnia mea și elu cu dreptate și cu rându să dée fieș-căruia, care aceste rufeturi să fie și cu scirea fruntașilorŭ spre a nu se năpăstui vre-unii, iar care nu se va supune ori rânduiala bresleĭ séu la rândurile ce va fi *(nedescif.)* în potriva poruncilorŭ Domnieĭ mele, să fie popitu de acestu meșteșugu a nu mai lucra; și așa să-și aibă și eĭ acésta orânduială, dupe cum aŭ și alte rufeturi; pentru care poruncimu Domnia mea D-tale vel Agă, i vel căpitanu za dorobanți, ca pe ceĭ ce se va arĕta rufetulu zăbunarilorŭ că urméză împotriva meșteșuguluĭ lorŭ, nicĭ într'unu chipu să nu-ĭ îngăduiți, și ca să li se pótă îngădui privileghiulu acesta întocmaĭ dupe cum se cuprinde maĭ susu; așișderea poruncimu și Dumnévóstră Ispravnicilorŭ de prin județe, pe unde vorŭ fi bâlciurĭ, să căutați maĭ multu decât rufetulu zăbunarilorŭ de țéră, pământenĭ, să nu îngăduiți pe nimenea altu a vinde lucru de zăbunărie, ca să se pótă chivernisi fiesce-care cu meșteșugulu luĭ. ii saam receh. gmvd. — 1793, lunie 6.

Cod. XXVI, pag. 52.

1. *Anaforaoa bucătarilorŭ din Bucurescĭ pentru vătășia luĭ Panaitu.*

Pré Înălțate Dómne,

Jăluimu Mărieĭ tale, că noĭ vrêndu a ne pune brésla în orênduială, amu cerutu prin jalbă la Măria sa Alexandru Vvd. Ipsilantu, și fiindu orênduiți la Dumnélorŭ boeriĭ Epitropĭ, prin anafora întărită, s'aŭ pusu în orênduială, a avea și noĭ vătavu, și ne-amu alesu de vătavu pe un Panaitu, pământénu, însă nu pentru alta, ci a nu se face înșelăciune norodului, și a nu se strica bucatele cuĭvași; de la cutie să iée óreș-ce de către vătavu avêndu legătură, și ceea ce se va strînge să se ajute vre-unu bolnavu și scăpătatu, i vre-unu mortu săracu din bresla nóstră să-și aibă din ce se îngropa, cum și la paraclisulu de la Curtea Veche să pórte grija, de untu de lemnu, cu tămâe, lumînărĭ și altele, avêndu și pomelnicu brésla nóstră la acelu paraclisu, care la acésta orênduială de vătășie de la toți luminațiĭ Domnĭ s'aŭ întăritu pe numele luĭ Panaitu, și unu Petre ce se află în slujba Curteĭ puindu mâna pe sinetu, umblă cu vicleșugu, fără de scirea bresleĭ nóstre, să-lu înoiască pe numele luĭ, aŭ pusu mâna și pe acestu puținu venitu de l'aŭ adunatu, fără de a da la locurile ce arótămu, ci ne rugămu Mărieĭ tale, ca să cerceteze urmările acestuĭ Petre și să se înoiască sinetulu pe numele luĭ Panaitu, că pe Petre nu-lu poftimu de vătavu, și ce va fi mila Mărieĭ tale.

Robiĭ Mărieĭ tale: *Vintilă, Nica, Marinu, Stanciu, Barbu, Vladu, de înpreună cu tótă brésla bucătarilorŭ din Bucurescĭ.*

Décă brésla era o insituţiune minunată de apĕrare a comerciului

Domnitorul dă pe petiţiune acéstă poruncă:

«Dumnévóstră boerilorŭ nazîrĭ aĭ Epitropieĭ de obşte, să teorisiţĭ jalba acésta şi să daţĭ *pliroforie* Domnieĭ mele, întêiŭ de este trebuinţă a avea brésla bucătarilorŭ, şi pentru care pricina séŭ cuvîntŭ vrednicŭ s'arŭ cuveni una ca acésta? şi pe care dintr'aceştĭ doĭ îlŭ pohtescŭ de a le fi vătavŭ?— 1793, Maiŭ 19, 3-lea Logof. de josŭ.»

Pré Inălţate Dómne,

Ascultândŭ luminata porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare şi amŭ vĕḑutŭ că cerea lorŭ este cu orênduiala a avea bréslă între dênşiĭ, una că orĭ cine aŭ trebuinţă de bucătarŭ la praznicŭ şi la nunţĭ cu efholie îşĭ înlesnesce trebuinţa, căcĭ merge la vătavu lorŭ de cere, iară nu umblă încóce şi încolea, nesciindŭ la cine să mérgă, şi cu cine să vorbéscă; a doua că de se va întêmpla să strice vre-unŭ bucătarŭ bucatele cuĭvaşĭ, vătavulŭ le plătesce şi a treia, că aŭ şi eĭ cutie a lorŭ de strînsŭ banĭ 'ntr'ênsa, şi orĭ când se bolnăvesce vre-unulŭ dintr'ênşiĭ, séŭ móre, séŭ este strĕinŭ din altă ţĕră, şi va ca să călĕtoréscă la altă parte, şi este scăpătatŭ, séŭ bĕtrânŭ de nu maĭ póte munci, tóte aceste le sĕvîrşescŭ cu din cutia lorŭ, de i miluescŭ, de i îngrópă, şi caută la bólă; deosebitŭ de acestea aŭ arĕtatŭ şi altă evlavie la sfînta biserică ot. curtea gospodŭ cea veche, că cu a lorŭ cheltuială aŭ împodobitŭ unŭ paraclisŭ cu candele de argintŭ şi alte trebuinţe, avêndŭ şi unŭ omŭ tocmitŭ şi orênduitŭ de pórtă grijă a le aprinde totŭ-déuna, cu untŭ de lemnŭ şi lumînărĭ de la dênşiĭ, avêndŭ şi tesghea cu lumînările de céră care totŭ norodulŭ câţĭ mergŭ la biserică cu înlesnire găsescŭ de cumpĕră şi aprindŭ în sfînta biserică; pentru care una ca acésta bună orênduială, şi noĭ găsimŭ cu cale, ca să se urmeze dupĕ cum şi până acum; dară fiind-că împotrivă-le vĕḑumŭ şi altă jalbă buiurdisită totŭ către noĭ ce o dă Petre Acci-başa, cerêndŭ ca să fie elŭ vătavŭ, arĕtându-şĭ elŭ sineturĭ Domnescĭ alŭ Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă, făcutŭ cu numele luĭ Panaitŭ, iarŭ nu pe a luĭ, şi fiind-că Inălţimea ta ne poruncescĭ ca să vedemŭ *pe care-lŭ pohtesce brésla de vătavŭ, de care veĭ sci Măria ta, că toţĭ făcură cerere asupra luĭ Panaitŭ grecŭlŭ bucătarŭ, carele s'aŭ însuratŭ aicĭ şi se află pămênténŭ, şi acesta a fostŭ îndemnatorŭ şi silitorŭ dintru întêiŭ a se face acéstă orênduială între dênşiĭ şi pe acesta-lŭ cere şi tótă brésla fiind-că se sîrguesce cu durere de inimă, şi fără de vicleşugŭ, iară pe Acci başa nu-lŭ pohtescŭ*, căcĭ pe ce banĭ pune mâna îĭ mănâncă elŭ fără de a nu urma niciĭ unele din celea ce se arĕtă maĭ susŭ; pentru care vrêndŭ noĭ să ne pliroforisimŭ maĭ curatŭ de adevĕrŭ, am căutatŭ în condicile Epitropieĭ şi amŭ aflatŭ o anaforea cu lĕt 1782 Iunie, a boerilorŭ Epitropĭ, prin care şi Dumnélorŭ aŭ găsitŭ cu cale a se păzi acéstă orênduială şi cu primirea a tuturorŭ, séŭ a le fi vătavŭ totŭ Panaitŭ, ci fiind-că şi acum brésla totŭ pe dênsulŭ îlŭ cere, să fie luminată porunca Mărieĭ tale a se înnoi sinetulŭ lorŭ pe numele luĭ, dupĕ cererea bresleĭ, căcĭ unŭ Acci başa îĭ este şi cu necinste a se numi din Acci-başa vătavŭ pe bucătarĭ, fiindŭ ceĭ maĭ mulţĭ robĭ; iară hotărîrea cea desĕvêrşită rĕmâne a se face de către Inălţimea ta. — 1793, Iulie 10.

Filaretŭ, al Ungro-Vlahieĭ. Dumitrache Ban. Scarlatŭ Grecénu, biv. vel Vornicŭ.

şi a industrieĭ pământene, nu în tot-déuna şi nu tóte breslele se folosiaŭ de egala protecţiune a Domnitorilorŭ. Brésla măcelarilorŭ maĭ alesŭ era strînsŭ ţinută, în interesulŭ îndestulăreĭ publice cu carne. Étă nisce acte din care se va vedea, cum se pedepsea cu *grópa ocneĭ* pe uniĭ măcelarĭ vinovaţi de neîmplinirea datorieĭ lorŭ:

Anaforaoa pentru măcelariĭ ce nu-şi ţinŭ scaunele cu carne, ce le-aŭ năpustitŭ, a-ĭ trimete la ocnă.

Pré Inălţate Dómne!

Insciinţămŭ Inălţimeĭ tale, pentru lude şépte măcelarĭ ale cărora nume se arétă maĭ josŭ, că dela Paşcĭ şi până acumŭ, nicĭ cum n'aŭ venitŭ ca să aducă vită ca să taĭe pe la scaune, ce se află singure, precum aŭ tăiatŭ şi maĭ dinainte care fiindŭ împotriva poruncilorŭ Mărieĭ tale, aduce zătignire şi celor-l-alţĭ ce halea acumŭ taie, ci fiind-că aceĭ ce aŭ rĕmasŭ de taie, prin jalba ce mi-aŭ datŭ facŭ cerere şi rugăciune, ca să se aducă ceĭ nesupuşĭ să se pedepséscă, şi să fie siliţĭ de a tăia împreună cu dênşiĭ, precum te veĭ pliroforisi Măria ta din însăşĭ acéstă jalbă a lorŭ, de aceea nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale. — 1794, Aprilŭ 17.

Vel Agă.

Io Alexandru Costandin Moruzi Vvod. i gpod. Zembli Vlasroe.

Dumnéta vel Agă, fiind-că într'atâtea rênduriĭ s'aŭ datŭ poruncile Domnieĭ mele straşnice măcelarilorŭ, şi li s'aŭ datŭ hotărîrea Domnieĭ mele la toţĭ, şi de faţă prin cuvêntŭ, că aŭ să se pedepséscă până la mórte, şi dupĕ tóte acestea iarăşĭ sunt neurmătorĭ, 'ţĭ poruncimŭ dară, ca să orânduescĭ zapciŭ să prindă pe aceştĭ lude şépte, şi aducêndu-ĭ în pază, să-ĭ facĭ teslimŭ la puşcărie, de unde poruncimŭ ca să facă carte Domnieĭ mele de a se trimite la ocnă, de acéstă dată, spre pilda şi învĕţătura celor-l-alţĭ. — 1794, April 17.

Vel Logf.

Numele măcelarilorŭ pedepsiţĭ

Gheorghe sin Patrasco ot. Batişte, Petraşco sin Petrasco, ot. tam., Şerbanŭ Surche ot. tam., Anastase Cureman ot. Dichiu, Petre Epure ot. Oţetariu, Dumitru Grăţoiu, ot. tam., Stefanŭ sin Zamfirŭ ot. Batişte.

Cond. XXVII, pag. 97 v-a.

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Vvd.

Intărimŭ şi Domnia mea dupĕ anaforaoa Dumnélorŭ nazârilorŭ Epitropĭ şi dupĕ cererea bresleĭ, ca să fie numitulŭ Panaitŭ şi de acum înainte vătavŭ peste bucătariĭ din Bucurescĭ dupĕ cuprinderea cărţilorŭ Domnescĭ ce are, şi să li se urmeze nizamulŭ şi orênduiala ce aŭ avutŭ. — 1793, Aug. 31, vel Log.

De o deosebită însemnătate este modificarea introdusă de Moruzi în *ponturile* Isnafuluĭ lemnarilorŭ, alŭ zidarilorŭ, cărămidarilorŭ şi nisiparilorŭ. Să se observe în aceste modificărĭ cele carĭ privescŭ trebuinţa de înfrumuseţare a Bucurescilorŭ. Să se observe şi maĭ marea uşurinţă ce se face de intrare de meşterĭ străinĭ în acéstă bréslă. Se simţia în Bucurescĭ nevoĭe de maĭ mulţĭ zidarĭ şi lemnarĭ de câţĭ eraŭ.

Se deschide pe tótă ziua maĭ mare pórta prin care meseriaşiĭ străinĭ daŭ năvală în bréslă până ce vorŭ ajunge a scóte din ea pre meseriaşiĭ românĭ!

Écă actele carĭ ne-aŭ datŭ ocasiunea la aceste reflecţiunĭ:

Io Alecsandru Constantinŭ Moruzi Vvd. i gpd. Zem Vlahscoie.

Primimŭ Domnia mea anaforaoa D-lorŭ orânduiţilorŭ treĭ boerĭ asupra rugăciuneĭ şi cerereĭ ce facŭ isnafurile acestea pentru întocmirea acestorŭ şése ponturĭ, precum se cuprinde maĭ josŭ, ca să-şĭ facă şi eĭ alişverişulŭ meşteşugulŭĭ lorŭ cu lesnire şi obştea să-şĭ aibă îndemnarea la trebuinţele lorŭ, cum şi cutia să-şĭ aibă folosul siguranţeĭ şi din ajutorulŭ acestorŭ banĭ, care banĭ poruncimŭ, ca prin Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, să se împlinéscă de la isnafurĭ în vremea care poruncimŭ Dumitale Vel Logofete de ţéra de susŭ, ca prefăcêndŭ cartea de nizamulŭ acestorŭ isnafurĭ, să o întocmescĭ la aceste ponturĭ cu mijlocŭlŭ ce se cuprinde maĭ în josŭ, şi una pecetluindu-se de Domnia, mea să o dea la mânile starosteĭ, iar alta făcêndu-se copie asemenea adeverită de la Logofeţia Divanuluĭ Domnieĭ mele, să se dea la mânile isnafurilorŭ acestora. — 1795, Decembre 2.

Vel Logf.

Pré Inălţate Dómne,

Isnafulŭ lemnarilorŭ i alŭ zidarilorŭ i cărămidariĭ şi nisipariĭ, de aicĭ din Bucurescĭ, aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, ţicêndŭ, că eĭ ca nisce robĭ sunt supuşĭ la nizamulŭ ce s'aŭ datŭ de Inălţimea ta asupra rufetuluĭ lorŭ, de a avea staroste, dar fiind-că zicŭ cumcă li se pricinuescŭ chederŭ şi zăticnire cu luatulŭ teschereliloră de la starostea, căcĭ când potŭ de găsescŭ câte unŭ meremetŭ, séŭ altŭ lucru şi fiindŭ şederea lorŭ pe la locurĭ depărtate, până a merge să găséscă pe starostea şi să-şĭ iée teschereă de sloboţenia lucruluĭ, li se strică ghindeliculŭ şi se păgubescŭ, şi pentru ca să nu se zăticnéscă nicĭ eĭ, nicĭ Epitropia de dreptulŭ eĭ, cum şi Starostia să fie dupĕ cum s'aŭ orânduitŭ, se rógă Mărieĭ tale ca să dea pe tot anulŭ câte talere 1500 havaetulŭ cutieĭ şi a Stărostieĭ şi eĭ să fie sloboţĭ a lucra unde vorŭ găsi lucru, fără'de teschereóa starosteĭ; întru a cărora jalbă ni se dă luminatŭ răspunsulŭ Mărieĭ tale, că cererea care o face acésta bréslă, pentru a fi adică şi Epitropia folosită, cum şi Stărostia şi pentru

a nu se stenahorisi nicĭ eĭ cu unele ponturĭ, care le dă supĕrare şi pagubă la alişverişulŭ meşteşuguluĭ lorŭ, este primită Mărieĭ tale, şi ne poruncescĭ ca adunându-ne la unŭ locŭ, unde vĕdêndŭ cuprinderea cărţeĭ Domnescĭ, cu ponturile ce sunt date pentru aceste isnafurĭ, să chibzuimŭ câte din cele cuprinse sunt care aducŭ zăticnélă de pagubă alişverişuluĭ lorŭ spre a se face unŭ schepsisŭ de îndreptare, de a'şĭ avea şi eĭ lesnirea alişverişuluĭ lorŭ şi a se face şi trebuinţa obşteĭ făr'de zăticnire, şi să facemŭ Mărieĭ tale arĕtare în scrisŭ, pe largŭ. Decĭ următorĭ fiindŭ luminateĭ Mărieĭ tale poruncĭ, ne-amŭ adunatŭ la unŭ locŭ, unde adanândŭ şi căţĭ-va din bresle, le-amŭ cititŭ maĭântêiŭ 14 ponturĭ, carĭ se cuprindŭ în luminată cartea Mărieĭ tale, câte unulŭ pe rêndŭ, şi la tóte celel-alte sunt mulţămiţĭ, făr'de cât la sése ponturĭ cerŭ milostivire a se face îndreptare, adică:

La pontulŭ alŭ treilea, să fie sloboḑĭ a tocmi lucru cu ceĭ ce aŭ trebuinţă şi tără de scirea starosteĭ, şi să lucreze, nefiindŭ îndatoraţĭ a lua tescherea; iar când cel cu trebuinţă care va vrea să-şĭ facă casă din noŭ, séŭ alte acareturĭ şi meremeturĭ, cu ghiotura, séŭ orĭ cum va voi, şi pentru siguranţa luĭ va vrea să fie şi starostea de faţă la tocmélă, se mulţămescŭ şi vreaŭ ca să urmeze.

La punctulŭ alŭ cincilea, în locŭ de treĭ parale la leŭ să dea talere: 1500 pe anŭ în douĕ câştiurĭ, prin marifetul stărostieĭ, dupĕ zapisulŭ ce l'aŭ datŭ la Epitropie, însă la Ianuarie ântêiŭ talere 750 şi la 6 lunĭ, adică la Iulie ântêiŭ, alţĭ talere 750, din care banĭ găsimŭ cu cale ,a talere 900 să-ĭ dea starostea la cutie şi talere 600 să-ĭ propréscă pentru ostenéla sa:

La pontulŭ alŭ şeptelea, unde se vorbesce pentru meşteriĭ strĕinĭ, ce vinŭ din alte părţĭ, dupĕ ce se va arĕta maĭ ântêiŭ la starostea şi se va aşeḑa la condică şi la dajdie, rĕmâindŭ în bréslă, are apoĭ să urmeze şi pentru aceĭa ca şi ceĭ-l-alţĭ meşteriĭ.

La pontulŭ alŭ ḑecelea, fiind-că de la brésla pământenilorŭ s'aŭ rădicatŭ datulŭ teşcherelilorŭ, aşa şi p'a lorŭ cu ceĭ-l-alţĭ nemţĭ să rĕmâie nesupĕratĭ.

La puntulŭ alŭ unspre-ḑecelea, de vreme ce aŭ rĕmasŭ meşteriĭ sloboḑĭ pentru luatulŭ teşcherelelorŭ, a lucra unde vorŭ găsi de lucru, să se îndatoreze călfile zidarĭ i lemnarĭ, cum şi meşteriĭ, a nu *se întinde pe podŭ cu binaua ce vorŭ lucra pe la uniĭ alţiĭ, séŭ a face case din căpătâiulŭ podului înainte, pe linia drumuluĭ, ca să se lungéscă podurile, nicĭ afară din hotarele ce sunt puse pe marginea Bucureşcilorŭ, ci de ilŭ va sili stăpânulŭ caseĭ, séŭ alţiĭ, să fie datorŭ, ca numaĭ decât să dea de scire la starostea*, ca să urmeze dupĕ cum este porunca la acestŭ pontŭ; darŭ fiind-că din prostime şi din ceĭ fugarĭ dupĕ afară, care se ascundŭ aicĭ, casele eĭ şi le facŭ de gardŭ, fără de meşteriĭ şi lipescŭ cu pământŭ şi cu şovarŭ învelescŭ, pentru uniĭ ca aceia fiind că nu-şĭ facŭ namestiile cu meşteriĭ, să privegheze starostea, şi preoţiĭ mahalaleĭ cu vătăşelulŭ, ca îndată cum iĭ vorŭ vedea pe orĭ-care că îşĭ clădescŭ casa, orĭ în căpĕtêiulŭ podurilorŭ, séŭ afară din hotarŭ, numaĭ decâtŭ să fie datorĭ a da de

scire la starostea, spre a-ĭ popri de lucrulŭ acela ce este împotriva porunceĭ.

La pontulŭ alŭ treĭ-spre-ḑecelea, unde ḑice ca starostea să nu tăĭnuiască venitulŭ cutieĭ şi a face adichiĭ celorŭ cu binalele, séŭ însuşĭ brésleĭ, cu luare de mită, orĭ a face vicleniĭ şi hatârŭ în parte, a orêndui numaĭ pe uniĭ meşteriĭ la lucru, şi pe alţiĭ a-ĭ zăbovi şi a-ĭ discolepsi, ajungêndu-se cu uniĭ din meşteriĭ să facă celor-l-alţiĭ nedreptate, fiind-că acum se slobóde brésla a lucra care unde va găsi, nu póte starostea a face nicĭ unele de acestea şi rĕmâne a se îndrepta acestŭ pontŭ. De care nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale cererea jăluitorilorŭ, cu care nu aducŭ nicĭ o împotrivire la luminată cartea Mărieĭ tale pentru orênduiala starostiĭ de binale ce aŭ făcutŭ, căcĭ tóte celc-l-alte le voïescŭ şi se mulţămescŭ, numaĭ la luatulŭ teşcherelelorŭ, fiind-că se zăbovea şi se întârḑia de lucru lorŭ, de aceea primescŭ a da talere 1500 pe anŭ, în douĕ câştiurĭ, cum s'aŭ ḑisŭ maĭ susŭ; care de va fi primită la auḑulŭ Inălţimeĭ tale cererea lorŭ, se va face cea desĕvîrşită hotărire de către înaltă înţelepciunea Mărieĭ tale. — 1795, Noemvrie 20.

Ianache Moruzi, biv. vel Vistier. Scarlatŭ Câmpinénu. Alexandru Gherache

Cod. XXVIII, fila 39.

Fabricile care în deosebĭ preocupă pe Domnitorŭ, furĕ acele de postavŭ şı de hârtie.

«Facêndŭ cunoscutŭ boerilorŭ, ḑice Aaronŭ Florianŭ[1], aceştia s'aŭ temutŭ a întreprinde de ast-felŭ de lucrurĭ.» Ca să liniştéscă temerea boerilorŭ, că prin creaţiunea de fabricĭ — displăcute Austrieĭ — se va putea supĕra Turcia, Alex. Moruzi stărui, prin ómeniĭ sĕĭ, la Constantinopole şi isbuti a obţine firmanŭ încuviinţătorŭ stabilireĭ din noŭ a fabriceĭ de postavŭ. Spre a face acésta, trămise la Viena pe boerulŭ Dumitrache Hatmanulŭ, ca să studieze organizaţiunea uneĭ fabricĭ şi să aducă unelte şi meşteriĭ. Cu acelaşĭ scopŭ trămise şi la Braşovŭ — unde prospera industria acésta — pe Mihalache fost căpitanŭ de arnăuţiĭ La 18 Augustŭ 1794, Al. Moruzi dete hrisovulŭ sĕŭ pentru înfiinţarea fabriceĭ de postavŭ. Numaĭ în Aprilŭ 1796 firmanulŭ Porţeĭ fu acordatŭ pentru fabrica de postavŭ. Acestŭ firmanŭ, dupĕ ordinulŭ luĭ Moruzi către vel Postelnicŭ, se citeşte în şedinţă solemnă în 19 Maiŭ, în coprinderea următóre:

Tâlmăcirea a Impĕrătescului fermanŭ pentru celŭ vrednicŭ de înşelăciune Hat. Impĕrătesc ce s'aŭ datŭ pentru fabrica postavurilorŭ.

Lauda ighemonilorŭ aĭ némuluĭ creştinescŭ Domnule al ţĕreĭ românescĭ Costandinŭ zade Alexandre Vvd. sĕvêrşirile tale să se încheie cu bine; ajungênd

1. Manualŭ de Istoria Princ. Românieĭ. — Bucuresci 1893, pag. 168. Veḑĭ hrisovulŭ în nota nóstră.

acestŭ înaltŭ sfântŭ Impĕrătescŭ alŭ meŭ semnŭ, sciutŭ să fie ţie, că în ponturile canonameleĭ ce maĭ înainte prin obştesculŭ sfatŭ şi hotărîre, s'aŭ făcutŭ şi s'aŭ înfrumuseţatŭ cu sfântŭ plinŭ de milostivire Impĕrătesculŭ alŭ meŭ Hat. pentru rênduiala şi nizamulŭ ţĕrilorŭ Românescĭ şi a Moldoveĭ, este scrisŭ şi se cuprinde, ca să se pue tótă silinţa şi purtarea de grijă pentru buna stare şi fericirea a numitelorŭ ţĕrĭ, şi maĭ êntôiŭ pentru întemeerea fabricelorŭ de postavŭ, cumaşurĭ şi altor lucrărĭ, care dupĕ vremĭ vorŭ pricinui mare folosŭ la păzita de Dumneḑeŭ stăpânirea mea; spre acésta s'aŭ fostŭ datŭ maĭ nainte, şi s'aŭ trimisŭ ţie poruncă cuprinḑĕtóre celorŭ trebuincióse rênduelĭ pentru sĕvêrşirea maĭ susŭ numituluĭ nizamŭ; acum dară, tu numitule Domnŭ, cu celea în scrisŭ arĕtărĭ ce aĭ trimisŭ către prea înaltulŭ şi prea puterniculŭ meŭ Devletŭ, facĭ însciinţare pe largŭ, că dupĕ ponturile nizamuluĭ celuĭ noŭ, afară din fabricile ce s'aŭ făcutŭ în préjma Bucureşcilorŭ pentru ţesutulŭ postavurilorŭ, nu numaĭ te-aĭ silitŭ a face şi douĕ-ḑecĭ odăĭ, douĕ menganele, magaziĭ pentru lână şi măestriĭ ale meşteşuguluĭ acestuia, şi aĭ purtatŭ de grijă a trage şi a aduce meşterĭ din partea Europeĭ, dară dupĕ tóte aceste cheltuelile ce s'aŭ făcutŭ până acum pentru zidirea cherhanelelorŭ, le-aĭ dăruitŭ neguţătorilorŭ ce aŭ primitŭ asupra lorŭ acéstă cherhanea, şi aĭ arĕtatŭ tótă musaadéua dându-le lorŭ şi hrisovŭ cu câte-va pronomiĭ, trimiţêndŭ şi tălmăcirea numituluĭ hrisovŭ înpreună cu câte-va probe de postavŭ la prea puternica şi prea înalta mea împĕrăţie, facĭ cerere a se da înalta mea poruncă împodobită cu sfântulŭ meŭ Impĕrătescŭ Hat, fiindŭ trebuinciosŭ spre întemeierea păzireĭ ceĭ neclintite întru totŭ a acestuĭ nizamŭ, ce s'aŭ datŭ pentru cherhanele şi de către urmaşiĭ meĭ; întru acestea în scrisŭ arĕtărĭ se cuprinde că aĭ ziditŭ cherhanea şi pentru hârtie, şi aĭ trimisŭ omŭ ca să tragĭ din partea Europeĭ doĭ meşterĭ, silindu-te şi pentru buna aşeḑare a acesteĭ cherhanele; acestea dară ale tele înscrise arătărĭ aducêndu-se la prea înaltulŭ Impĕrătesculŭ meŭ pragŭ prin înţeleptulŭ Epitropŭ şi de mare cuviinţă, plin de putere şi alesulŭ sfetnicŭ celŭ ce caută pricinile lumeĭ şi îndreptézĕ nevoile noroduluĭ *El hagi Izet Mehmet Paşa* (nemărginită să fie dela Dumneḑeŭ slava sa, şi să i se adauge puterea şi fericirea sa), şi aşa ajungêndŭ noimile la Impĕrătésca mea înţelegere, s'aŭ dat altă înaltă Impĕrătéscă poruncă împodobită cu sfântul Impĕrătescŭ alŭ meŭ Hat. coprinḑĕtóre ca să te silescĭ, atât pentru a se aduce în maĭ bună lucrarea postavurilorŭ, cât şi pentru buna sĕvêrşire a hârtieĭ; fiindŭ dară, că atât acéstă bună aşeḑare a faceriĭ postavurilorŭ, cât şi începutulŭ buneĭ lucrărĭ a hârtieĭ sunt arĕtărĭ ce întărescŭ şi încredinţézĕ înţelepciunea şi isteţimea, ce se astéptă de la tine, s'aŭ făcutŭ dupĕ cererea ta hrisovulŭ caidu la calemul Impĕrătesculuĭ meŭ Divanŭ, şi s'aŭ datŭ şi s'aŭ trimis ţie altă înaltă Impĕrătéscă poruncă împodobită cu sfântulŭ şi plinulŭ de milostivire Impĕrătesculŭ al meŭ Hat, coprinḑĕtóre ca să se cheltuiască tótă silinţa şi protimia la cea întru totŭ lucrare şi păzire nestrămutată a nizamuluĭ ce s'aŭ datŭ pentru

cherhanea; decĭ tu numitule Ighemonŭ, dupĕ firésca ta adâncă isteţime şi înţelepciune, te veĭ sili şi de acum la tóte celea folositóre şi trebuincióse la Impĕrăţia mea, şi spre sĕvêrşirea tuturorŭ celorŭ ce ţi s'aŭ orênduitŭ trebĭ a prea înalteĭ şi prea puterniceĭ mele Impĕrăţiĭ, dupĕ împĕrătésca mea voinţă şi plăcere, şi veĭ arĕta protimie, ca să intemeiezĭ şi să întărescĭ acea către mine bunŭ ipolipsisŭ, ce păzesce Impĕrăţia mea, silindu-te dupĕ sfântulŭ Impĕrătescŭlŭ alŭ meŭ Hat. şi dupĕ celea în scrisŭ ale tale arĕtărĭ la iscusirea cea maĭ bună a postavuluĭ, ce se va lucra şi de acum înainte, şi la buna lucrare a hârtieĭ; spre acésta s'aŭ făcutŭ şi s'aŭ dat acestŭ pentru plăcerea slujbeĭ tale înaltŭ Impĕrătescŭlŭ alŭ meŭ firmanŭ şi s'aŭ trimisŭ ţie; decĭ dupĕ ce veĭ înţelege povăţuirile şi poruncile ce se cuprindŭ întru prea înaltulŭ firmanŭ înfrumuseţatŭ cu sfântulŭ Impĕrătescŭlŭ meŭ Hat. arĕtândŭ protimie, la sĕvêrşirea tuturorŭ trebuincióselorŭ folositóre chipurĭ, veĭ priveghea pentru buna aşedare şi îmbunătăţirea a lucrăreĭ postavurilorŭ de acum înainte, pentru buna orênduială şi punerea la cale a hârtieĭ, pentru buna stare a ţĕreĭ, pentru celea de folosŭ săracilorŭ Raiale, şi în scurtŭ arĕtândŭ acea năd̆ăjduită de la mine adâncă înţelepciune, să te silescĭ spre sêvêrşire, după plăcerea Impĕrăţieĭ mele a tuturorŭ pricinilorŭ trebuincióse, a prea înalteĭ şi prea puterniceĭ mele Impĕrăţiĭ, fiindŭ cu cea maĭ scumpă luare aminte a nu se trece cu vederea cât de puţinŭ lucrarea acelorŭ poruncite ţie, dupĕ noima sfinteĭ Impĕrătescĭ poruncĭ ce s'aŭ datŭ, care cere netrecută supunere şi ascultare, depărtându-te fórte de tótă urmarea cea împotrivă către sfântulŭ Impĕrătescŭlŭ firmanŭ; aşa să şciĭ! crede Impĕrătesculuĭ meŭ semnŭ. — S'aŭ scrisŭ la 1209 veleatŭ la începutulŭ lumineĭ Ramazanŭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd. i gospd. Zemb. Vlahscoic.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale cinstitŭ şi credinciosŭ boerule alŭ Domnieĭ mele vel Post. acéstă tâlmăcire a firmanuluĭ Impĕrătesculuĭ Hat, pentru fabrica de postavurĭ, la adunarea de plinŭ a prea sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolitulŭ ţĕreĭ, şi a Dumnélorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, să se citéscă întru auḍulŭ tuturorŭ, arĕtândŭ şi însuşĭ vredniculŭ de închinăciunĭ Hat. Impĕrătescŭ, ca să se înţelégă de toţĭ, şi ca să se facă urmarea şi silinţa de către verĭ care dregătoriŭ arŭ fi la trébă, fiind-că este poruncă şi voinţă Impĕrătéscă, şi dupĕ ce se va face acésta sciută la toţĭ, apoĭ Dumnéluĭ vel Vist. şi Dumnéta vel Log. de ţéra de susŭ, să puneţĭ să trécă acésta atât in condica Divanuluĭ, cât şi în condica Visterieĭ, şi dupĕ acésta să le aducĭ Dumnéta vel Postelnice iarăşĭ la Domnia mea. 1795, Maiŭ 19.

Cond. XXVI, pag. 260.

Vel Logof.

Pecete gospod.

Maĭ este unŭ firmanŭ relativŭ la fabrica de postavŭ, în coprindere aprópe identică cu celŭ maĭ susŭ adusŭ. Se adaogă numaĭ, că neguţitoriĭ cărora Domnitorulŭ le-a datŭ fabrica vorŭ plăti 35 pungĭ de banĭ pentru preţulŭ lâneĭ şi altorŭ trăbuincióse, ce se afiă în fabrică în treĭ termenĭ. Neguţitorul întreprinḑĕtorŭ este numitŭ Arbutŭ, din Hio. Se scutesce postavulŭ fabricatŭ de vamă, pe 5 anĭ.[1]

Hrisovulŭ fabriceĭ de postav.

Find-că cea d'ântêiŭ îndestulare a uneĭ ţĕrĭ este îmmulţirea negustorieĭ, şi maĭ vîrtosŭ a felurilorŭ de meşteşugurĭ şi lucrurĭ de mânĭ, încâtŭ nu numaă că nu are trebuinţă ţéra aceea de lucrurĭ, ce vin din părţĭ strĕine, să piarḑĭ atâţia banĭ, ci încă să câştige trimiţêndŭ la alte părţĭ acelea ce arŭ putea pune la stare în faptă ca să se lucreze şi să se facă într'ênsa, şi cu acestŭ mijlocŭ atât îndestularea eĭ şi mijlocirea chiverniseleĭ se îmmulţesce, cât şi slava numeluĭ sĕŭ şi laudă câştigă; dreptŭ aceea intre alte folositóre care ne sîrguimŭ spre a izvodi şi a pune în faptă, într'acéstă ţéră a Valahieĭ, unde din pronia Dumneḑeiască stăpânimŭ şi oblânduimŭ, rîvnit-amŭ şi pentru meşteşugulŭ lucrăreĭ a felurimilorŭ de postavurĭ, care este maĭ trebuinciosŭ tuturorŭ de obşte într'acéstă ţéră, pentru care într'adinsŭ amŭ avutŭ şi înaltă poruncă de la prea puterniculŭ şi milostivulŭ nostru Impĕratŭ, carele voeĭsce a vedea chelerulŭ Impĕrăţieĭ sale înpodobitŭ de tóte; unde măcarŭ că fusese maĭ înainte fabrică de postavurĭ la Pociovalişce, dară la acéstă vreme amŭ găsit-o Domnia mea cu totulŭ pustie, părăsită de mulţĭ anĭ şi fără nicĭ unŭ felŭ de fiinţă, şi aşa că din începutŭ amŭ pusŭ Domnia mea sîrguinţă cu a nóstră cheltuială de a o izvodi şi a o pune în faptă, şi dupĕ ce amŭ poruncitŭ de s'aŭ lucratŭ şi s'aŭ preînoitŭ ântêiŭ tóte zidirile, acareturile cele lipsă şi stricate, aducêndŭ şi meşterĭ strĕinĭ cu şciinţa meşteşuguluĭ a felurimilorŭ de postavurĭ, şi strîngêndŭ din pămêntenĭ suma cea trebuinciósă de lucrătorĭ cu sciinţa acestorŭ meşteşugurĭ, torcĕtorĭ, ţesătorĭ şi verĭ câţĭ aŭ fostŭ trebuincioşĭ, atât din bréslă, cât şi din dajnicĭ, cu paguba şi scăderea Visterieĭ Domnieĭ mele, pentru folosulŭ ţĕreĭ de obşte, sĕvîrşind-o la întrégă starea şi rênduiala eĭ cu lucrulŭ în faptă, cum se vede, amŭ chibzuitŭ apoĭ atât pentru buna chiverniséla eĭ cea de peste tótă vremea, de a se epistăsi de bărbaţĭ practicoşĭ, cu bunŭ ipolipsisŭ, cari să aibă şi sciinţa de a le negustorieĭ, cât şi pentru privilegiurile şi ajutorurile Domnescĭ ce i se cade a avea, fără de care nu póte fi vrednică de a'şĭ avea starea şi urmarea eĭ, şi iată orênduimŭ maĭ ântêiŭ Epistatŭ pe . . . . . şi hotărîmŭ Domnia mea acestea ponturĭ, care pentru ca să se păzéscă şi să se urmeze în tótă vremea, ca la unŭ lucru de binele şi folosulŭ patrieĭ, întocmitŭ şi făcutŭ din poruncă împĕrătéscă, le întărimŭ Domnia mea prin Domnesculŭ nostru hrisovŭ :

1. Postăvariĭ ceĭ orênduiţĭ pentru trebuinţa fabriceĭ, cu pecetluiturĭ Domnescĭ, carĭ sunt la numĕrŭ douĕ sute patru-ḑecĭ şi treĭ şi 6 vătaşĭ şi unŭ spătarŭ, dupĕ Domnescile pecetluiturĭ ce aŭ la mânile lorŭ, să fie nelipsiţĭ şi nestrămutaţĭ totŭ-déuna de la lucrulŭ fabriceĭ, dupĕ cum aŭ fostŭ şi până acum.

2. Maĭ susŭ numiţiĭ douĕ sute patru-ḑecĭ şi treĭ să fie nedajnicĭ de către Visteria Domnéscă, sloboḑĭ şi nesupĕraţĭ în tótă vremea de orĭ ce angariĭ ale

1. Cod. XXVI, pag. 259 verso. Cu data turcéscă 1209.

Mersulŭ fabriceĭ de postavŭ, care pe la 1793 este sub conducerea luĭ biv vel log. Slătineanu, preocupă multŭ şi adese pre Alex. Moruzi. Încă de la primulŭ anŭ alŭ domnieĭ luĭ, până ce nicĭ nu dedese hrisovulŭ relativ, Moruzi îşĭ manifestă interesulŭ ce puné pentru asemenea fabricăă, prin diverse acte. Aşĭa în 10 Aprilie 1793 adreséză unŭ

ţĕreĭ, fiindŭ datorŭ Epistatulŭ fabriceĭ ca să dée pe totŭ anulŭ pentru dênşiĭ numaĭ câte tal. ḑece de fieş-care omŭ la luminata Dómna Domnieĭ mele, pre care banĭ să-ĭ aĭbă aĭ rĕspunde în orênduite vremĭ, dupĕ cum esŭ şi samile la Visteria Domnéscă, fără unŭ spăt. şi 6 vătaşĭ aĭ lorŭ, să fie nesupĕraţĭ, atât de plată la aceĭ banĭ, cât şi orĭ ce angarie a ţĕreĭ, iar când vre-unulŭ dintre aceştĭ postăvarĭ nu va urma poslušania luĭ, séŭ va lipsi, séŭ va muri, să aĭbă a se da la fabrică în locŭlŭ aceluia altulŭ.

3. Scutelniciĭ ce sunt rênduiţĭ pentru trebuinţa fabriceĭ cu pecetluiturĭ Domnescĭ, dărvarĭ la numĕrŭ patru-ḑecĭ, şi să fie şi aceştia nelipsiţĭ şi nestrămutaţĭ de la fabrică, ocrotindu-se pururea, şi să fie nedajnicĭ de orĭ-ce plată, slobodĭ şi nesupĕraţĭ în tótă vremea de orĭ-ce angarie a ţĕreĭ, iară când vre-unulŭ dintr'ênşiĭ nu va urma slujba luĭ, séŭ va lipsi, séŭ va muri, să se dée în locŭlŭ aceluia altulŭ cu pecetluitŭ Domnescŭ.

4. Osebitŭ din ceĭ orênduiţĭ şi sciuţĭ la numĕrŭ postăvarĭ şi dărvarĭ aĭ fabriceĭ, să dée voĭe orênduituluĭ Epistatŭ să aducă din strĕinătate de va putea până la 50 de ómenĭ pentru lucrulŭ fabriceĭ, ale cărora nume să nu fie scrise în Visteria Domnéscă, care dupĕ ce se vorŭ aşeḑa la fabrică, să se scrie numele lorŭ în Visterie şi să li se dée pecetluiturĭ Domnescĭ, îndatorindu-se Epistatulŭ fabriceĭ, să plătéscă pe totŭ anulŭ şi pentru aceia câte tale.ĭ 6 de fieş-care omŭ, dupĕ maĭ susŭ arĕtatulŭ mijlocŭ, şi aşa să rĕmâe şi aceştia nedajnicĭ de către Visteria Domnéscă şi nesupĕraţĭ întru tóte, şi de orĭ ce angariĭ, precum sunt şi ceĭ-l-alţĭ scutelnicĭ, atâta numaĭ când i va aduce Epistatulŭ să-ĭ cerceteze însuşĭ Dumnéluĭ vel Vist. de sunt strĕinĭ aduşĭ de curêndŭ, şi dupĕ cercetare să facă anafora către Domnia mea, cum-că i-aŭ cercetatŭ însuşĭ Dumnéluĭ şi aşa să se întăréscă, să se feréscă Epistatulŭ a nu primi alţĭ ómenĭ afară din ceĭ maĭ susŭ numiţĭ fără de şcirea Domnieĭ.

5. Aceĭ orênduiţĭ cu pecetluiturĭ Domnescĭ postăvariĭ, Spătarulŭ şi vătaşiĭ lorŭ, i dărvariĭ, împreună cu aceĭ 50 strĕinĭ toţĭ să se afle la lucrul fabriceĭ, îndatorindu-se însă postăvariĭ să lucreze orênduindŭ lorŭ tortŭ pentru fabrică şi să-lŭ dée la vreme la Epistatulŭ fabriceĭ, urmândŭ dupĕ orênduiala din anulŭ trecutŭ, iară pentru cât tortŭ va trebui maĭ multŭ la fabrică, să céră de la Domnie ajutorŭ Epistatulŭ, ca să i se lucreze de către ceĭ din Bucurescĭ postăvarĭ cu plată, prin tocméla învoită, dupĕ cum şi ceĭ-l-alţĭ plătescŭ la ocaua de tortŭ, să i se dée la acésta ajutorŭ, iară spătarulŭ, 6 vătaşĭ, patru-ḑecĭ dărvarĭ şi 50 strĕinĭ, să fie îndatoraţĭ şi eĭ să urmeze slujba lorŭ, dupĕ cum aŭ fostŭ până acum, supuindu-se toţĭ la Epistatulŭ fabriceĭ, carele să le cauto şi să le alégă pricinile ce vorŭ avea între dênşiĭ când se vorŭ mulţămi, iar nemulţămindu-se să dée jalbă Domnieĭ şi la orĭ ce judecată se va orêndui, să se caute pricinile lorŭ.

6. Innăuntru la fabrică altŭ zapciŭ să nu intre, fără numaĭ de va fi trebuinţă să se orênduiască omŭ Domnescŭ alŭ Curţeĭ, chiar din poruncă Domnéscă şi acela să mérgă acolo spre a face cercetare împreună cu Epistatulŭ fabriceĭ.

pitacŭ către vel Spătarŭ şi către Epistatulŭ Agieĭ, prin care le ordonă ca pre ceĭ închişi pentru datorii mărunte de 10, 20—30 leĭ « ce sunt săracĭ, ca să nu péră pe la închisorĭ, căcĭ n'aŭ să plătéscă, să-ĭ trămiţă la Pociovalisce (la fabrica de postavŭ), unde să-ĭ facă teslim la

7. Epistatul fabriceĭ să aibă voïe spre a arĕta însuşĭ către Domnie pricinile ce sunt ale fabriceĭ.

8. Pentru lâna subţire, ce ese de la oile din 5 judeţe: Ialomiţa, Ilfovŭ, Teleorman, Vlaşca şi Oltŭ să se protimiséscă Epistatulŭ fabriceĭ până la orênduita vreme, adică de la sfîrşitulŭ luĭ Maiŭ până la Iulie întêiŭ şi cu orênduita sumă, iar nu maĭ multŭ, cumpĕrândŭ ântâiŭ elŭ lâna cea trebuincióşă pentru fabrică sumă numită de lână **oca** patru-ḑecĭ de miĭ cu preţulŭ ce cumpĕră şi alţĭ negustorĭ asemenea sumă, iar dupĕ ce va trece orênduita vreme, atuncĭ să fie sloboḑĭ la fiteşĭ-care cumpĕrătóre şi vânḑarea lâneĭ, dar pentru ca să lipséscă orĭ ce pricinuire la acésta, poruncimŭ ca să nu se dée la nimenea cârţĭ de a cumpĕra lâna până la orênduitulŭ sorocŭ de cumpĕratulŭ fabriceĭ.

9. Ḑece miĭ oca văpsea paţachină să aibă aĭ da Domnia în vreme cuvincióşă cu purtarea de grijă a Dumnélorŭ boerilorŭ Ispravnicĭ, pentru trebuinţa fabriceĭ, cu preţulŭ ce arŭ cumpĕra şi alţĭ negustorĭ de la locuitorĭ.

10. Câte cărţĭ Domnescĭ arŭ fi trebuincióse la fabrică, atât pentru strîngerea lâneĭ, cât şi pentru alte trebuinţe, să aĭbă a plăti Epistatulŭ pentru fie-care carte câte parale patru-ḑecĭ, fără de a nu i se face alta maĭ multă cerere.

11. Orĭ ce felŭ de postavŭ atât bunŭ, cât şi de ţéră lucrându-se la fabrică, şi orĭ ce altŭ felŭ de lucru de lână, ce arŭ putea Epistatulŭ să lucreze la fabrică, să fie slobodŭ a vinde, atât înăuntru în ţéra acésta, cât şi afară, la orĭ ce parte a împĕrătesciĭ stăpâniriĭ arŭ vrea Epistatulŭ fabriceĭ să scóţă şi să vînḑă, şi totŭ acelŭ lucru de lână, atât în ţéră vînḑêndu-se, cât şi la alte părţĭ ale Impĕrătesciĭ stăpâniriĭ, ducêndu-le, să nu fie supĕraţĭ, nicĭ de vamă, nicĭ de altă dare orĭ cu ce nume, fiindŭ datorŭ însă Epistatulŭ ca să iée cărţulie de la Carvasaraua Impĕrătéscă pentru marfa ce va merge la părţile Impĕrătesceĭ stăpâniriĭ, şi cât pentru marfa de lână a fabriceĭ, ce se va vinde în ţéră, totŭ-déuna să fie nedajnică de vamă şi de orĭ ce altă dare, cum se cuprindŭ maĭ susŭ, păzindu-se acestŭ obiceiŭ în tótă vremea, iar pentru marfa ce va eşi din ţéră, să aibă privilegiulŭ de scutelĭ numaĭ până la cincĭ anĭ, iară dupĕ cincĭ anĭ să plătéscă Epistatulŭ fabriceĭ numaĭ vamă, dupĕ catalogulŭ Domnescŭ, iară de se va vedea cu bune doveḑĭ, cum că Epistatulŭ trece şi marfă strĕină cu nume de lucrată la fabrică, atuncĭ să pérḑă acelŭ privileghiŭ şi să plătéscă pentru tótă marfa dupĕ catalogŭ.

12. Pentru lesnirea vînḑĕreĭ a mărfeĭ de lână ce se lucréză la fabrică, să aibă Epistatulŭ fabriceĭ douĕ prăvăliĭ în lăuntru în oraşulŭ Bucurescĭ, cure să fie în pace şi nesupărate de orĭ ce dare şi angarie.

13. Pentru chiria fabriceĭ fiind-că s'aŭ făcutŭ tocmélă între Epistatŭ şi stăpânulŭ moşieĭ Dumnéluĭ vel Vorn. Radu Slătinénu, şi făcêndu-se între sine douĕ înscrise aşeḑĕmînturĭ prin cărţĭ iscălite şi pecetluite ce aŭ datŭ unulŭ la mâna altuia, spre a se urma întocmaĭ dupĕ acea tocmélă, ce se cuprinde în cărţile de aşeḑămîntŭ.

14. Ergaliile, uneleltele şi alte avandalâcurĭ ale acesteĭ fabricĭ şi cât încă s'aŭ datŭ dupĕ osebitulŭ catastih pentru dregerea celorŭ vechĭ zidirĭ şi pentru

orînduitulŭ D-lui biv vel logf. Radu Slătineanu ca să-ĭ pună să lucreze pe banĭ cu plată până vorŭ plăti datoria lorŭ şi apoĭ de vorŭ maĭ vré pentru câştigŭ şi folosulŭ lorŭ, vorŭ rĕmâné a lucra iarăşĭ cu plată, ĭar nevrândŭ, vorŭ fi sloboḑí. Aşişderea şi pentru unile muĭerĭ, carĭ pentru netrebnicile şi urîte faptele lorŭ sunt rênduite de a se trămite pe la monastirĭ şi pe la locurĭ ca de osîndă, pe tóte acele muĭerĭ iarăşĭ acolo la Pociovalisce să aveţĭ a la trămite, ca să le pue să lucreze cu plată, la lucru fabriceĭ, fiindŭ păzite să nu doséscă! »[1]

In aceaşĭ ḑi de 10 Aprilie 1793 Al. Moruzi scrie pitacŭ boierilorŭ Spătarŭ şi Aga, ca să găséscă în Bucurescĭ vr'o 20 de copiĭ de câte 15—16 anĭ şi să-ĭ trămiţă la fabrica de «*postavurĭ bune* şi de alte meşteşugurĭ streine ot Pociovalisce, a D-lui boĭeruluĭ biv vel logof. Slătineanu,» căcĭ «este de folosŭ a se învĕţa din copiiĭ pămîntenĭ, fiindŭ

---

noua zidire ce s'aŭ făcutŭ la fabrică, fiind-că s'aŭ plătitŭ de către Epistatŭ cu tal. 7189 şi aŭ tăiatŭ atâta sumă, de va căuta cine-va, după vremĭ, să-ĭ iée fabrica de la mână, să fie datorŭ unulŭ ca acela să-ĭ întórcă banĭĭ se aŭ datŭ datŭ numitul Epistatŭ pentru acestea, după catastihŭ, cum şi a cheltueliĭ ce arŭ face la fabrică, şi paguba ce i s'ar întâmpla.

15. Cel ce primesce acum fabrica adică Epistatulŭ eĭ, de va voi pentru maĭ mult folos şi adaosul eĭ a o lua la orĭ-se locŭ alŭ ţĕreĭ, ce va găsi maĭ bunŭ, să fie sloboḑí să se mute luând tóte ergaliile şi uneltele eĭ şi a se da locurile eĭ, iar pentru zidirĭ va urma după aşeḑămênturile ce s'aŭ făcutŭ prin cărţĭ.

16. Când va avea trăbuinţă fabrica ca să strîngă niscare-va oĭ de la care să pótă nimeri bunătatea lânĭĭ, să se dée Domnésca nóstre carte de voíe ca să strîngă Epistaţiĭ eĭ cu Riza-pazar, până la oĭ una mie, care să fie scutite de oieritŭ pe fie-care anŭ.

17. Numitulŭ Epistatŭ să fie datorŭ după făgăduiala ce aŭ datŭ, a se sili în tot chipul şi a pune tótă purtarea de grijă şi nevoinţa, ca să mérgă tréba fabriceĭ spre îmulţire şi adaus, încă din ḑi în ḑi să se înlesnéscă şi să îmbunătăţeze lucrul spre a eşi postavulŭ cât se va putea de bunŭ, lucrând fabrica nelipsitŭ, ca unulu ce numaĭ pentru acest sfârşitŭ i s'aŭ datŭ fabrica asupră-ĭ, să se siléscă, să se nevoiască de a scóte plăcut postavŭ, în vreme ce pentru întocmirea eĭ în oblastia Impĕrătesceĭ stăpâniriĭ dă Domnia atâte pronomiĭ şi perde atâţia ómenĭ, cerêndŭ acésta însuşĭ de la prea puterniculŭ nostru Impĕratŭ, şi din porunca Impĕrătéscă făcêndŭ Domnia acestŭ lucru de folosŭ, la a căruia bună stare, când numitulŭ Epistatŭ nu va pune cuviinciósa silinţă, rĕmâne la grea învinovăţire, cum şi ceĭ ce s'ar împotrivi la acestŭ Domnescŭ hrisovŭ pentru aceste sfârşiturĭ, şi s'ar face pricină de discolie şi de lipsa acesteĭ hotărîrĭ, neîndeletnicindu-se toţĭ spre lucrarea ponturilorŭ, ce se coprinde într'acestŭ hrisovŭ, care pentru ca să se urmeze întocmaĭ precum maĭ susŭ se coprinde, amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, i cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Costandinŭ Vodă. Dumitraşco Vodă. Nicolae Vvd. Gheorghe Vvd. marturĭ puindŭ şi pe D-lorŭ cinstiţiĭ

1. Cod. XXIII, fila 38 şi verso.

nu numaĭ binele lorŭ, ce şi de podóba patrieĭ. » Aceştĭ copiĭ să-ĭ afle orĭ la părinţĭ carĭ aŭ câte 2—3 «arętându părinţilorŭ lorŭ, că până se vorŭ afla învęţându, vorŭ să aibă hrana mâncăreĭ, îmbrăcămintea pe deplinŭ de la fabrică, rĕmâindŭ şi cu meşteşug; iar după ce vorŭ învęţa bine meşteşugulŭ desĕvĕrşitŭ şi vorŭ eşi destoiniciĭ, aŭ a se folosi şi a lua eĭ plata ce o iéŭ meşteriĭ străinĭ şi pliroforisindu'ĭ, să-ĭ îndemnaţĭ, ca din bună-voia lorŭ, fără de a li se face vre-o silă séŭ hrăpire, cu tragere de inimă şi cu bucurie să-ĭ dée la învęţătura acésta, şi aşĭa, din ceĭ cu părinţĭ şi din ceĭ fără părinţĭ, carĭ se védŭ atâţia âmblându în Bucurescĭ, fără de a nu fi supuşĭ la necĭ unŭ meşteşugŭ, să alegeţĭ dintr'înşiĭ, carĭ vorŭ fi cunoscuţĭ şi cu chezăşiĭ, până se va împlini suma acésta, să-ĭ trămiteţĭ la fabrică. »

Domnitorulŭ adaoge terminându : « însă acéstă trébă înşiĭ D-tre

---

şi credincioşiĭ veliţĭ boerĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Dumitraşco Racoviţă, vel Banŭ. Ienache Moruzi vel Vist. Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de susŭ. Costache Caragea vel Hatm. Dumitraşco Manu vel Spătarŭ. Nicolae Filipescu vel Logof. de ţéra de susŭ. Costache Ghica vel Vorn. de ţéra de josŭ. Radu Slătinénu vel Vorn. Manolache Grădişténu vel Vorn. Costandinŭ Ştirbeiŭ vel Logof. de ţéra de josŭ. Lucache vel Post. Dumitrache Hangerliŭ vel Comisŭ. Alecsandru Văcărescu vel Clucerŭ. Iónŭ Comănénu vel Păharnicŭ. Grigorie Bălénu vel Stol. Iordache vel Sluger. Grigorie vel Pitarŭ şi Ispravnicŭ. Nicolae Filipescu vel Log. scriindu-se hrisovulŭ acesta în anulŭ de alŭ doilea dintru întêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în scaunulŭ oraşuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la létŭ 1794, Augustŭ 18. de Ioniţă Rafail biv. 3-lea Logof. [1]

Cond. XXVI, Pag. 236.

---

1. *Anaforaoa pentru doĭ Covacĭ, ce s'aŭ datŭ a fi în trébа fabriceĭ de postav, scutiţĭ.*

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. i gospd. Zemb. Vlahscoie

Pentru ca să nu aibă pricină Epistatulŭ fabriceĭ de nelesnire de lucru, poruncimŭ să fie aceştĭ doĭ covacĭ scutitĭ şi ertaţĭ de birŭ.—1894, Decem. 6.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale, amŭ cercetatŭ pentru aceştĭ covacĭ de trebuinţă fabriceĭ de postavŭ; aceştia de la aşeḑământŭ sunt aşeḑatŭ ruptaşĭ, dupĕ cum maĭ josŭ arétă, ce sunt sĕrbĭ, ómenĭ străinĭ, lucréză meşteşugulŭ covacieĭ, ţin prăvălie cu chirie. — 1894, Decem. 4.

Vel Logof.

taleri		
2	Stoianŭ Covaciu sin Zlatu Ivanŭ sin.	ot. sfânta Ecaterina.

Cod. XXVIII, pag 20 II.

s'o puneţĭ în faptă, să o energhisiţĭ, să o sĕvêrşiţĭ, ĭar să nu o daţĭ pe mână de zapciĭ, ca să nu se facă vre-o siluire cuivaşĭ, séŭ să aducă tréba la catahrisis. » [1]

In 31 Augustŭ 1793 Domnitorulŭ repetă ordinea către Aga şi vel Spătarŭ, de a găsi vr'o 10 copiĭ cu vêrstă de la 12 anĭ, din copiiĭ sĕrmanĭ, séŭ şi din ceĭ ce aŭ părinţĭ, şi să-ĭ trămiţă la fabrică, cu voinţa părinţilorŭ, *« una pentru bunulŭ fabriceĭ şi alta pentru însăşĭ învĕţătura lorŭ. »* [2]

In 20 Septembre 1793 Alex. Moruzi impută luĭ vel Aga, biv. vel. vist. Epistatŭ alŭ Agieĭ, că sunt 20 de ḑile aŭ poruncitŭ să afle 10 copiĭ pentru fabrică, dar « s'aŭ făcutŭ amelie la urmarea şi sĕvêrşirea » porunceĭ. « Iată de isnóvă poruncimŭ straşnicŭ şi cu acestŭ de alŭ douilea pitacŭ alŭ D-nieĭ mele, ca negreşitŭ, fără de a maĭ aştepta altă poruncă şi fără de a zăbovi, să găsescĭ aceĭ 10 copiĭ. » [3]

Din unŭ altŭ pitacŭ alŭ Domnitoruluĭ, de la 26 Aprilie 1793, către vel Spăt. şi vel Aga şi la toţĭ ispravnicĭĭ, se vede că biv vel logofĕtŭ Radu Slătineanu i-aŭ datŭ încredinţarea, « că până la 15 Maiŭ va sĕvêrşi tótă tréba fabriceĭ de postavŭ, a se pune în faptă. » Poruncesce decĭ tuturorŭ « ca orĭ-ce va arĕta că are trebuinţă, să-ĭ dé totŭ felulŭ mână de ajutorŭ la cele ce va fi cu cuviinţă asupra acesteĭ trebĭ. » [4]

In fine, cu referinţă la fabrica de postavŭ, maĭ aflămŭ unŭ pitacŭ, din 2 Septembre anulŭ 1793 [5] din care constatămŭ, că biv vel logofĕtulŭ Slătineanu şi vel comisulŭ Dumitraşcu sunt rênduiţĭ Epistaţĭ aĭ fabriceĭ domnescĭ de postavurĭ şi că aceştia aŭ făcutŭ întocmire « celorŭ 122 postăvarĭ ce s'aŭ făcutŭ până acum în Bucurescĭ » împărţindu-ĭ în 4 cete, după starea lorŭ. Ceĭ din ceata d'întâiŭ, *torcĕtoriĭ*, aŭ a da câte 39 de oca tortŭ lucratŭ pe anŭ, luândŭ lâna de la fabrică ; ĭar ţesĕtoriĭ, dintru acéstă d'întâiŭ ceată, câte 36 oca tortŭ lucratŭ. Ceĭ din a 2-a cétă torcĕtorĭ, câte 32 oca tortŭ lucratŭ, ĭar ceĭ din a 3-a tcéá torcĕtorĭ, câte 29 oca..... şi ţesĕtoriĭ dinaceeaşĭ a 3-a cétă câte 26 oca..... şi iarăşĭ ceĭ din a 4-a cétă torcĕtorĭ, câte 22 oca tortŭ lucratŭ şi ţesĕtoriĭ de la aceeaşĭ cétă a 4-a, câte 19 oca tortŭ lucratŭ.... Domnitorulŭ ordonă, ca să se execute întocmaĭ acéstă organisare şi la vreme, « ca să nu se primĕscă cheder la domnésca nóstră fabrică » pentru că de vor urma într'altŭ chipŭ se vorŭ pedepsi. Iar ţesĕtoriĭ împărţindu-se în 2 cete, să vie pe rêndŭ la fabrică şi să ţese, plă-

1. Cod XXIII, fila 39.
2. Cod. XXIII, fila 130.
3. Cod. XXIII, fila 145.
4. Cod. XXIII, fila 46.
5. Cod. XXIII, fila 133 verso şi 134.

tindu-li-se cotulŭ de postavŭ câte parale 3. Şi fiind-că la fie-care resboiŭ lucréză douĭ ţesĕtorĭ, să aibă a lua amèndouĭ 6 parale pe un cotŭ de postavŭ. [1]

Fabricĭ de hârtie, vĕḑurămŭ că aŭ existatŭ în trecutŭ, dar parcă nu s'aŭ pututŭ mentine.

Fabricile de hârtie înfiinţate sub Ipsilante nu maĭ existaŭ, in urma rĕzboiuluĭ. Nu Austriacii aŭ protejatŭ asemenea fabricĭ, ci de sigurŭ le-aŭ făcutŭ să înceteze de a maĭ funcţiona în timpulŭ cât aŭ ocupatŭ ţéra cu oştirile lor. In decursulŭ anuluĭ 1795 se ocupă Alex. Moruzi cu reînfiinţarea fabriceĭ pe care o promisese Porţeĭ deja în 1794, cum s'a putut vedé din firmanele eĭ, maĭ sus aduse orĭ citate.

La 1796 Ianuarie 16, Domnitorulŭ arétă, că *fabrica de hârtie s'a sîrguitŭ a o isvodi din* ***nefiinţă*** *şi din începutŭ, cu propria sa cheltuiala ridicândŭ zidirile şi tóte cele trebuincióse, pe apa Sabaruluĭ.* Urméză privilegiĭ şi scutirĭ. Scutire de vamă pe 5 anĭ. [2] Prin acestŭ hrisovŭ Moruzi dă fabrica pe séma Mitropolieĭ.

Deja în 18 August 1793 se lucra la aşeḑarea acesteĭ fabrice séŭ morĭ de hârtie, cum resultă din cartea legată la vĕtafulŭ de Divanŭ, ce este orînduitŭ epistatŭ la facerea moreĭ de hârtie pe apa Sabaruluĭ (Ilfovŭ), prin care carte Moruzi îl însărcinéză să cerceteze de póte apa canalizată pentru móră, să înnece în josulŭ fabriceĭ moşiĭ orĭ morĭ boïerescĭ, cum aŭ reclamatŭ uniĭ [3]

---

1. Cod. XXIII, fila 133 verso şi 134. Veḑĭ şi volumul de anexe

2. Cod. XXIII, fila 124 verso. Veḑĭ actulŭ maĭ jos.

3. Iată hrisovul important din Ianuarie 1796, pentru înfiinţarea fabriceĭ de hârtie pe apa Sabaruluĭ. Lectorulŭ va afla cum vederile economice ale luĭ Ipsilante, continuă a se manifesta în redacţiunea acestuĭ actŭ:

Hrisovulŭ fabriceĭ de hârtie.

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voev. i Gpd.

Fiind-că este cunoscutŭ folosulŭ, îndestularea, podóba şi cinstea uneĭ ţĕrĭ ce arŭ putea isvodi într'ènsa felurimĭ de meşteşugurĭ câte i-ar fi în putinţă, ca nu numaĭ să n'aibă trebuinţă ţéra aceea de lucrurĭ ce vinŭ din părţĭ străine, ci încă să câştige cu vreme, trimiţêndŭ şi la alte părţĭ acelea ce-arŭ putea pune la stare, şi să pricinuiască şi în lăuntru eĭ eftinătate noroduluĭ, de obşte; asemenea împotrivă fiindŭ cunoscută şi defăimarea, ce pricinueşce ţĕriĭ aceea pentru unŭ lucru folositorŭ obşteĭ eĭ, ce i-arŭ fi înputinţă, când va fi silinţa desĕvêrşitŭ a se lucra într'ènsa, să nu-lŭ aibă; pentru aceea dară, de cum pronia Dumneḑeiască ne-aŭ făcut oblăduitoriĭ ţĕreĭ acesteia a Valahieĭ, nu amŭ lipsitŭ cu osîrdie a chibzui unele ca acestea trebuincióse şi folositóre obşteĭ, a isvodi într'acéstă ţĕră şi a le pune în faptă, ca să se lucreze într'ènsa şi să o facemŭ îndestulată şi împodobită, pentru care şi înaltă poruncă amŭ avutŭ de la prea

Hrisóve de fabricĭ particulare maĭ aflămŭ de la Alex. Moruzi:

Din 4. Iulie 1793. Hrisovulŭ fabriceĭ de arpăcaşŭ a boieruluĭ Vornicŭ Grecianulŭ, pe moşia Cornescĭ.[1]

---

puternicul şi prea milostivulŭ nostru Impĕrat, care voiesce a vedea chelerulŭ Impĕrăţieĭ sale împodobitŭ şi îndestulatŭ de tóte; şi pe lângă fabrica de postavŭ care amŭ isvodit-o *ca din nou* şi amŭ pus-o în faptă aducênd-o la starea de lucru a felurilorŭ de postavurĭ, cum se vede, sîrguitu-ne-amŭ de altă parte a isvodi din *nefiinţă* şi din începutŭ, şi fabrica de hârtie, care de asemenea este mult trăbuincióză şi de folosŭ la tótă obştea, şi înşine făcêndŭ începerea eĭ şi cu a nóstră cheltuială rădicândŭ zidirile eĭ cu tóte celea trebuincióse acareturĭ i ergaliile eĭ, cum se vede, pe apa Sabaruluĭ în sud. Ilfovŭ, aducêndŭ şi meşterĭ streinĭ cu şciinţa meşteşuguluĭ de hârtie, şi sĕvêrşind-o la întrégă stare de lucru, amŭ cumpĕrafŭ apoĭ pentru folosulŭ obşteĭ, cu banĭ de la Domnia mea, şi moşie alăturea, care prin bună învoire şi cu aşeḑămêntŭ de mulţămire s'aŭ datŭ schimbŭ pentru moşia pe care stă fabrica Domnéscă, cu tóte împrejmuirile eĭ, şi aŭ rĕmasŭ şi moşia slobodă a fabriceĭ, care moşie cu boerii de la Divanul Domnieĭ mele, veliţiĭ Vornicĭ şi Logofeţi şi cu portarulŭ, dupĕ obiceiulŭ ţĕreĭ s'aŭ şi hotărnicitŭ; amŭ chibzuitŭ apoĭ dupĕ sĕvêrşirea tuturorŭ acestora cele trăbuincióse, atât pentru buna chiverniséla eĭ cea de peste tótă vremea, spre a fi in stare şi a merge lucru înainte, cât şi pentru privileghiulŭ şi ajutorulŭ Domnescŭ, ce se cade a avea acestŭ lucru folositorŭ obşteĭ, fără de care nu póte fi vrednică de a avea starea şi urmarea eĭ, şi iată hotărîmŭ aceste ponturĭ maĭ josŭ numite, care pentru ca să se păzéscă şi să se urmeze în tótă vremea ca la unŭ lucru de folosulŭ şi de cinstea patrieĭ, le întărimŭ Domnia mea prin Domnesculŭ nostru hrisovŭ, adecă:

1. Patruḑecĭ de liude scutelnicĭ i dămŭ de la Visteria Domnieĭ mele cu pecetluiturĭ Domnescĭ, care să fie de-apururea nelipsiţĭ şi nestrămutaţĭ de la lucrulŭ fabriceĭ şi pentru slujba lorŭ să fie nedajnicĭ de birŭ şi pururea ocrotiţĭ şi sloboḑĭ nesupĕraţĭ în tótă vremea de orĭ-ce angariĭ ale ţĕreĭ; iară când vre-unulŭ dintr'ênşiĭ nu va urma slujba luĭ, séŭ va lipsi, séŭ va muri, să se dée în loculŭ aceluia altulŭ cu pecetluitŭ Domnescŭ, care aceştĭ scutelnicĭ să se dée de prin satele cele de prinprejurŭ, maĭ aprópe de fabrică, ca să pótă cu înlesnire a urma slujba şi datoria lorŭ.

2. Patru sălaşe de ţiganĭ meşterĭ de hierŭ îĭ afierosimŭ Domnia mea fabriceĭ, a cărorŭ nume osebitŭ se va arĕta, cu care să n'aibă armăşia a face întru nimicŭ, ci să fie de apururea la lucrulŭ fabriceĭ, fără plată şi nedajnicĭ de birŭ, dându-li-se numaĭ hierulŭ celŭ trăbuinciosŭ de lucru, precum şi câte o chilă de bucate la tot salaşulŭ pe anŭ pentru hrana lorŭ, când vorŭ lucra, iară când nu va fi trebuinţă de lucru la fabrică, îşĭ vorŭ face singurĭ eĭ munca şi hrana lorŭ.

3. Câtă hârtie va fi trebuincióză a se cheltui la Logofeţia Divanuluĭ şi la Visteria Domnieĭ mele, i la departamenturile judecătorilorŭ, i la Divanulŭ Craioveĭ şi la tóte Ispravnicaturile ţĕreĭ Domnieĭ mele, să aibă Epistatulŭ fabriceĭ a da dintr'acéstă fabrică, ca din hărtia fabriceĭ să se cheltuiască la tóte acestea calemurĭ, care să o vêndă însă Epistatulŭ cu maĭ josŭ preţŭ decât hârtia ce vine din alte părţĭ străine

1. Cod XXVII, fila 102.

Hrisovulŭ fabriceĭ de sticlă a banuluĭ Ghica. [1]

Sub Alex. Moruzi continuă a esiste fabrică de sticlărie la Şotanga în judeţulŭ Dâmboviţa, cum se dovedesce şi din pitaculŭ domnescŭ din 26 Aprilie 1793, prin care Moruzi cere ispravnicilorŭ să-i trămiţă, prin protomeşterulŭ fabriceĭ, probe de *tóte felurile de sticle ce lucrézŭ.*

4. Oameniĭ fabriceĭ carĭ vorŭ fi orânduiţĭ pentru strînsulŭ pânzăturilorŭ de trebuinţa lucruluĭ fabriceĭ, să se ajute în tréba acésta de către dregătoriĭ şi zapciiĭ ţĕreĭ Domnieĭ mele la cuviincióse trebuinţe ce vorŭ avea.

5. Pentru câtă hârtie a fabriceĭ va scóte din ţéră pentru a se vinde aiurea, să aibă privileghiu a nu plăti nicĭ o vamă, in sorocŭ de cincĭ anĭ, iară dupĕ cincĭ anĭ să plătéscă vama dupĕ catalogŭ.

6. Nu numaĭ vre-o stricăciune séŭ pagubă şi scădere ţĕreĭ nepricinuind fabrica acésta, ci încă de mult folosŭ şi binele patrieĭ fiindŭ, datorĭ sunt dar şi Dumnélorŭ dregătoriĭ, Ispravniciĭ şi zapciiĭ Domnieĭ mele, carĭ iubescŭ patria lorŭ, ca unŭ lucru de folosulŭ obşteĭ, nu numaĭ a se împotrivi la câte prin Domnesculŭ nostru hrisovŭ întocmimŭ şi orênduimŭ, ci încă să îndeletniceze şi să înlesnéscă fie-carele în parte lucrarea şi urmarea ponturilorŭ, pentru bună întemeierea şi nescăderea eĭ, fără de a da pricinĭ de discolie şi de lipsă la vreunele din pronomiile eĭ.

7. Fiind-că dupĕ cum amŭ ḑisŭ maĭ susŭ, izvodirea în ţéra asta a numiteĭ fabrice de hârtie este însuşĭ pentru folosulŭ şi binele patrieĭ de obşte, şi fiind-că sfînta şi Dumneḑeésca Mitropolie a Ungro-Vlahieĭ, ca o maică ce este, cum şi alesul de Dumneḑeŭ sfiinţia sa Mitropolitulŭ ţĕreĭ, ca unŭ bisericescŭ păstorŭ, atât norodului ţĕreĭ acesteia este îndatoratŭ spre celea ce sunt de folosulŭ şi de binele patricĭ de obşte a se sili a îngriji împreună şi a se osârdui ; pentru aceea dară, amŭ găsitŭ Domnia mea cu cale a da numita fabrică de hârtie asupra prea sfinţieĭ sale părinteluĭ Metropolituluĭ Ungro-Vlahieĭ chir Dositeiŭ, fiind-că are sfînta Metropolie şi tipografia sa, care lucréză şi tipărésce cărţile trebuincióse obşteĭ, ca deîmpreună să aibă Mitropolia şi fabrica facereĭ de hârtie asupră, şi să dée prea sfinţia sa la cămara Domnieĭ mele baniĭ cu care s'aŭ cumpăratŭ moşia, ce s'aŭ datŭ schimbŭ pentru moşia pe care stă fabrica, cum şi din cheltuelile ce s'aŭ făcutŭ la isvodirea şi întreţinerea fabriceĭ, să dée prea sfinţia sa jumĕtate banĭ la cămara Domnieĭ mele, şi aşa m'amŭ hotăritŭ şi amŭ datŭ Domnia mea numita fabrică cu tóte ale eĭ, asupra prea sfinţieĭ sale Mitropolituluĭ ţĕreĭ cu acestea şarturĭ, adecă: ca să fie prea sfinţia sa datorŭ a orândui poichimenŭ alesŭ, omŭ de nădejde, practicosŭ, carele să epistăséscă numita fabrică cu tótă silinţa de a lucra apururea, în tótă vremea, fără de amelie, osârduindu-se prea sfinţia sa în tot chipulŭ de a merge înainte şi de a scóte hârtie cât de bună, spre îndestularea obşteĭ, sciindŭ maĭ vêrtosŭ, că acésta este isvorîtă şi cerută din înaltă poruncă Impĕrătéscă aicĭ în oblastia Impĕrăţieĭ sale, adică cu atât maĭ multŭ trebue prea sfinţia sa a pune silinţă şi osîrdie de a se întemeia şi de a merge înainte, dupĕ cum cu acéstă nădejde, adecă de maĭ multă silinţă, şi de maĭ bună chivernisélă, şi pentru acestŭ sfârşitŭ numaĭ s'aŭ datŭ asupra prea sfinţieĭ sale, dând voïe prea sfinţieĭ sale, ca să aróte la Domnia mea, prin anaforalele prea sfinţieĭ sale, pricinile cele cuviincióse pentru

1. Manualŭ de istoria Princ. Romanieĭ. Bucurescĭ 1839, pag. 168. — Vedĭ anecsele
2. Codex XXIII, fila 45 verso.

Prin pitacul din 6 Maiŭ 1794 cătrĕ Ispravniciĭ din Dâmboviţa, A. Moruzi le scrie, că Moise ovreiulŭ a întocmitŭ cu cheltuiala sa sticlărie în acestŭ judeţŭ, făgăduindu-sĕ că va lucra felurimĭ de bune sticle, atât pentru trebuinţa Curţeĭ Domnescĭ, cât şi pentru trebuinţa şi îndestularea obştieĭ, şi aŭ cerutŭ de la Domnia mea să-lŭ miluimŭ şi să-lŭ ajutămŭ cu privileghiulŭ acela ce aŭ avutŭ maĭ dinainte acéstă sticlărie de la fraţiĭ noştriĭ Domnĭ, pentru 6 ómenĭ scutiţĭ, pentru lucrulŭ sticlărieĭ; căruia cerêndu-ĭ Domnia mea acelŭ privileghiu, ne arĕtâ de vĕdumŭ, că anaforaoa epitropilorŭ cu întărirea Domnieĭ sale Mihaĭ Vodă Suţulŭ dintr'amêndouĕ Domniile, pe numele a 6 locuitorĭ pământenĭ, carĭ se numescŭ sticlarĭ domnescĭ vechĭ, ce daŭ sticle de trebuinţa Curţeĭ, scutiţĭ cu pecetluiturĭ Domnescĭ, cărora li se dă voïe a fi sloboḑĭ de a-şĭ deschide sticlărie, ca unĭĭ ce aŭ şciinţa acestuĭ meşteşugŭ de la părinţiĭ lorŭ spre a se chivernisi cu acésta şi a'şĭ da la Curte trebuinciósele sticle, în vreme ce nicĭ în hrisovulŭ ce s'a fostŭ datŭ luĭ Mina Cuiungiulŭ pentru deosebită sticlărie a luĭ, nu se zăticnescŭ pământeniĭ de acestŭ felŭ de hrană; pentru care făcêndu-se din porunca Domnieĭ mele întrebare numituluĭ ovreiŭ cum şi în ce chipŭ s'a apucatŭ de sticlăria acésta, în vreme ce în privileghiulŭ Domnescŭ nu este numitŭ, ne făcu arĕtare, că aceĭ 6 sticlarĭ, măcarŭ că aŭ sciinţa meşteşuguluĭ acesta, dar nefiindŭ putincioşĭ a face fabrică, s'aŭ ajunsŭ cu dênsulŭ avêndŭ el şciinţa maĭ desĕvêrşită a meşteşuguluĭ acestuia şi avêndŭ şi

---

trebuinţele fabriceĭ, spre a avea ajutorulŭ acela ce va fi cu cale, ca să sporéscă şi să créscă rodulŭ fabriceĭ, prin osîrdia şi silinţa prea sfinţieĭ sale; iară când împotrivă se va face vre-o amelie şi urmare de nesilinţă spre scaderea acestuĭ lucru folositorŭ obşteĭ, ce s'aŭ făcutŭ din poruncă împĕrătéscă, pentru folosulŭ patrieĭ, la care Domnia aŭ truditŭ cu multe cheltuielĭ de le-aŭ întregitŭ şi aŭ primitŭ a păgubi şi atâţia ómenĭ pentru folosulŭ ţĕreĭ, se va da multă scârbă Domnieĭ mele, care acésta nicĭ-o-dată nu o nădăjduimŭ de la prea sfinţia sa părintele Mitropolitŭ, sciindŭ buna rîvnă şi ferbinţéla ce are prea sfinţia sa spre celea de folosulŭ patrieĭ; decĭ măcar că şi Domnia lorŭ fraţiĭ noştriĭ carĭ în urmă vorŭ domni şi vorŭ oblădui ţéra acésta, socotindŭ cu înţelepciunea Domniilorŭ sale, bunătatea, folosulŭ şi podóba ce pricinuesce şi va pricinui ţĕreĭ, ţinerea şi întemeierea acesteĭ fabricĭ, care din poruncă Impĕrătéscă, în oblastia Impĕrăţieĭ sale, o amŭ isvoditŭ Domnia mea cu trudă şi cu ostenélă, nu nădăjduimŭ nicĭ o dată a o scădea şi a o strica din starea şi orânduiala eĭ, ca nişce iubitorĭ şi râvnitorĭ de celea de folosulŭ ţĕreĭ, dar cu tóte acestea rugămŭ pe fraţia lorŭ, cu dragoste, să bine-voiascŭ a întări pe sănţia lorŭ părinţiĭ Mitropoliţĭ ce vorŭ fi după vremĭ, pururea la îngrijirea şi nepregetata silinţă a acestuĭ lucru, şi a întări acestŭ privileghiu al fabriceĭ de a se păzi pronomiile eĭ, ca să se pótă spori lucrulŭ eĭ înainte, şi ca şi ale Domniilorŭ sale isprăvĭ şi ostenelĭ să fie în urmă, de alţĭ fraţi păzite şi ţinute; şi amŭ adeveritŭ hrisovulŭ acesta cu însăşĭ iscălitura şi pecetea Domnieĭ mele, i cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ şi Ispravniculŭ hrisovuluĭ acestuia Stefanŭ Văcărescu vel Log. de ţéra de josŭ. — 1796 Ianuarie 16.

Cod. XXVI, pag. 271.

gătirea de cele trebuincioase ale sticlăriei şi aŭ cheltuitŭ de la dênsulŭ de aŭ făcutŭ, la care fabrică lucra până la o vreme şi aceĭ 6 sticlarĭ pământenĭ şi îşĭ aveaŭ şi scutéla lorŭ, pentru care îĭ rĕspundea elŭ în banĭ sticlele ce eraŭ datorĭ să dea pentru curte aicĭ la starostea de ovreĭ şi starostea rĕspundea pentru dênşiĭ la curte datoria lorŭ în sticle, de aicĭ de la prăvălia luĭ; iar de la o vreme încóce luându-se aceĭ 6 sticlarĭ de ispravnicĭi ce aŭ fost şi de zapciĭ la alte orânduelĭ şi lipsindu-se de acelŭ privileghiu alŭ scuteleĭ, s'aŭ trasŭ şi eĭ de la lucrulŭ fabriceĭ şi fiind-că aŭ rĕmasŭ ovreiulŭ singurŭ făr'de ajutorŭ, nu póte ţine singurŭ sticlărie, şi cu acésta zăticnindu-se lucrulŭ meşteşugului care aŭ începutŭ şi rĕmêindŭ de a se strica, pĭgubesce şi elŭ munca şi cheltuéla ce i s'a pricinuitŭ, cerêndŭ cum amŭ ţisŭ maĭ susŭ, acéstă milă şi ajutorŭ de la Domnia mea şi făgăduindŭ a scóte felurimĭ de sticle maĭ bune şi decât probele ce ne aŭ adusŭ de amŭ vĕţutŭ, precum şi table curate va sili de a scóte, spre eftinătatea şi trebuinţa de obşte. Deci fiind-că privileghiulŭ domnescŭ, dupĕ cum amŭ ţisŭ maĭ susŭ, îlŭ vĕţumŭ Domnia mea, numaĭ pe numele acelorŭ 6 sticlarĭ pământenĭ carĭ acum ţice, că lipsescŭ într'alte orânduelĭ, în care privilegiu ovreiulŭ nu este pomenitŭ, poruncimŭ Dumnóvóstră să cercetaţĭ maĭântêiŭ ce urmare aŭ făcutŭ aceĭ 6 sticlarĭ domnescĭ dupĕ privileghiu ce li se dedese? De aŭ pusŭ eĭ în faptă lucrul sticlărieĭ, séŭ de este precum arétă ovreiulŭ, că singur aŭ făcut'o? Şi de este acum într'acéstă vreme acéstă fabrică lucrătóre în faptă cu adevĕratŭ, séŭ de aicĭ înainte are a se apuca de dênsa? Să cercetaţĭ şi acésta: la ce orânduială se află acum aceĭ 6 sticlarĭ? De sunt adică dajnicĭ aĭ Visterieĭ, orĭ scutelnicĭ, s :puşĭ séŭ poslujnicĭ aĭ cuivaşĭ? Şi de este cu scirea lorŭ acéstă cerere, ce face Domnieĭ mele ovreiulŭ? Şi ce era datorĭ aceĭ sticlarĭ scutiţĭ se dea la curte pentru privileghiulŭ lorŭ? cum şi de aşeţământulŭ ce va fi avêndŭ acestŭ ovreiŭ cu aceĭ 6 sticlarĭ pământenĭ privileghiaţĭ? Pliroforisindu-vĕ pe largŭ de tóte, să înşciinţaţĭ Domnieĭ mele şi fiţĭ sĕnătoşĭ. — 1794, Maiŭ 6.

Prin pitac domnesc din 27 Noembre 1793, Alex. Moruzi a ordonatŭ înfiinţarea, în 25 de ţile, de 14 morĭ cu caĭ, de către monastirile principale din Bucurescĭ din apropierea oraşuluĭ. [1]

1. Iată acestŭ pitacŭ şi actele decurgêndŭ din elŭ:

Io Alec-andru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Prea sfinţia ta părinte Mitropolite i D-vóstră veliţilorŭ Logofeţĭ, fiind-că în toţĭ timpiĭ póte să se întêmple, orĭ a îngheţa morile, din iuţimea erneĭ, precum astăună dată se află, orĭ feréscă D-ţeŭ din secetă, şi pătimesce norodulŭ poliţieĭ pentru lipsa de hrana cea trebuinciósă obşteĭ; amŭ socotitŭ Domnia mea, că mŏnăstirile celea marĭ, atât ale ţĕreĭ, cât şi celea închinate, câte sunt numite maĭ josŭ, carĭ aŭ venitурĭ de acaretурĭ, şi osebitŭ venitурĭ

Epitropia obştéscă a fostŭ şi ea ordonată de Alex. Moruzi să construiască două morĭ de caĭ la capulŭ poduluĭ Mogoşóeĭ. Acésta se vede din actulŭ de maĭ susŭ, de la 27 Noembre 1793 şi maĭ alesŭ din acestŭ următorŭ:

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Dumnévóstră boerilorŭ naziriĭ aĭ Epitropieĭ obşteĭ, primindŭ Domnesculŭ nostru pitacŭ, să teorisiţĭ socotéla cheltueleĭ, care din porunca Domnieĭ mele s'aŭ făcutŭ la două morĭ din capulŭ poduluĭ Mogoşóeĭ, care socotélă aşternêndu-se în socotelile cheltueleĭ Epitropieĭ şi dându baniĭ, va fi ţinută în sémă la închierea socotelilorŭ Epitropieĭ, iară morile să le daţĭ în chirie, a cărora chirie să o treceţĭ pe totŭ anulŭ în catastihŭ şi condica veniturilorŭ Epitropieĭ. — 1794, Ghenar 22.[1]

Cod. XXIII, fila 196, verso.

---

de milĭ şi privileghiurĭ Domnescĭ, sunt datóre la o trebuinţă de obşte ca acésta, a face ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ, şi iată cu hotărîre poruncimŭ Domnia mea ca pre sfinţia ta părinte Mitropolite, i D-vóstră veliţĭ logofeţĭ, aducêndŭ înaintea prea sfinţieĭ tale pe toţĭ Egumeniĭ şi Epistaţiĭ mŏnăstirilorŭ acestora, să le daĭ straşnică porancă, ca acum pe şinŭ să se apuce fieş-carele a face câte o móră cu caĭ, orĭ înnăuntrulŭ mŏnăstireĭ sale, séŭ unde va fi curtea strîmtă, afară, în deosebitŭ locŭ, care până în 20 de ţile, séŭ multŭ în 25 să fie gata desĕvêrşitŭ cu tóte celea trebuincióse de măcinatŭ, care să rĕmâe şi să se afle acum şi totŭ-déuna acestŭ acaretŭ mŏnăstirilorŭ, de a se afla în vreme de trebuinţă şi pentru folosulŭ şi ajutorulŭ obşteĭ, asupra cărora să orênduescĭ D-ta vel Log. şi câte unŭ logofeţelŭ de divanŭ, mumbaşir, de a sta napristanŭ asupră-le, făcêndu-le strînsóre de a le isprăvi într'acestŭ sorocŭ; pentru care poruncimŭ şi Dumitale Epistatule alŭ Agieĭ, să daĭ şi D-ta ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ, iarŭ carele nu va fi următorŭ să-lŭ arĕţĭ Domnieĭ mele cu anafora, ca să se rădice şi să se isgonéscă din mŏnăstire, orĭ pămênténŭ séŭ străinŭ de va fi. — 1793, Noembre 27.

Sânta Mitropolie,	Arhimandritulŭ,
Radu Vodă,	Sântu Spiridonŭ noŭ,
Sântu Gheorghe noŭ	Greciĭ,
Mihaiŭ Vodă,	Zlătarĭ i Stavropoleos
Sântu Iónŭ,	Văcărescĭ,
Sărindaru,	Cotrocenĭ
Sfânta Ecaterina,	Mărcuţa.[1]

Cod. XXIII, Fila 183.

1. 1793, N-bre 27. S'aŭ făcutŭ volnicie cu unŭ boerŭ dintre Epitropĭ alŭ doilea să mérgă la Dâmboviţa, şi câte petre de morĭ va găsi gata să le încarce în care de ale judeţuluĭ, cu chirie, şi să le trimiţă cu grabă aicea, cum şi pe petrarĭ să-ĭ pue a maĭ face până la 12 părechĭ, şi ispravniciĭ să dée totŭ ajutorulŭ a nu se face zăbavă.

Amintindŭ despre aceste multe morĭ construite din ordinea luĭ Alex. Moruzi, pricepemŭ bănuiala, că construcţiunea lorŭ s'aŭ făcutŭ maĭ multŭ în vedere cu pofta de câştigŭ a Domnitoruluĭ, căcĭ Dionisie Eclesiarchulŭ aŭ pretinsŭ, că în timpulŭ fómeteĭ întêmplată în Domnia luĭ, Moruzi monopoliză pe séma sa vînḑarea grâuluĭ şi a porumbuluĭ.[1] Acésta nu se dovedesce din documente.

Déca Alex. Moruzi înţelegea, că protegerea industrieĭ naţionale era în interesulŭ sporireĭ avuţieĭ ţĕreĭ, elŭ era totuşĭ neîmpăcat inamicŭ alŭ lucsuluĭ neînfrênatŭ. Este unulŭ din rariĭ Domnĭ, care dă o lege somptuarie. Amŭ vĕḑutŭ pe Gr. Ghica din Moldova făcêndu-şĭ haine din postavŭ ordinarŭ, ca să îndemne pe boeriĭ Divanuluĭ spre a'l imita. Alex. Moruzi merge maĭ departe: elŭ opresce pe neguţătoriĭ lipscanĭ de a aduce pentru vînḑare în ţéră unele materiĭ şi obiecte «ce sunt lucruriĭ ce pricinuiesc o cheltuială zadarnică şi o stîngere de obştie.»

Iată întrégă cartea Domnéscă din 11 Martie 1794, relativă la acéstă cestiune:

Io Alecsandru Costan. Moruzi Voivodŭ.[2]

D-ta vel Cămăraşŭ primindŭ Domnesculŭ nostru pitacŭ, să chiămĭ pe toţĭ lipscaniĭ la Cămară, ca să daĭ poranca Domnieĭ mele pentru flude şi linaz sadedica, i în cusăturĭ şi basmale, ce sunt lucruriĭ care pricinuescŭ o cheltuială zadarnică şi o stingere de obşte, ca câte dintr'acestea se află acum la prăvăliele lorŭ, acelea numaĭ să şi le vînḑă ne popriţĭ, iară de aicĭ înainte să scie că nu sunt sloboḑĭ a maĭ aduce spre vînḑare aicĭ altele de acestŭ felŭ de lucruriĭ zadarnice; iară carele nu va fi următorŭ, să scie că fără de a avea voie să le deschiḑă şi să le vînḑă, se va pecetlui, şi făcêndu-se zaptŭ la Cămara Domnéscă, se va scóte din ţéra Domnieĭ mele afară, şi maĭ multŭ nu vorŭ fi

---

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele D-ta vel Spăt. fiind-că ne-amŭ înscinţatŭ că afară la cismea aŭ fostŭ treĭ morĭ de caĭ, şi douĕ de vêntŭ şi din nepurtarea de grijă a Egumenuluĭ, ce este acolea, s'aŭ prăpăditŭ, pentru care poruncimŭ Domnia mea, să aducĭ pe Egumenulŭ de la Cismea şi să cercetezĭ pentru cincĭ părechĭ de petre ale morilorŭ ce aŭ fostŭ, ce le-a făcutŭ? cuĭ le-a datŭ? şi séŭ de le-a vîndutŭ, séŭ de le va fi luatŭ cinevaşĭ în silă, de unde şi la cine vorŭ fi să le facĭ zaptŭ, şi încărcându-le în care, să le facĭ teslimŭ la Epitropia obştieĭ, însă astăḑĭ să sĕvêrşescĭ poranca Domnieĭ mele, tol. pisah gpmd. — 1793, Noembre 27.

Cond. XXIII, fila 183 verso.

1. Veḑĭ Dionisie Eclesiarchulŭ în Tesaurŭ de Documente tom. II, pag. 184.

2. Cod. XXIII fila 219. — A maĭ fost publicatŭ acestŭ documentŭ la 1860 în „Documente Istorice“ date de P. Teulescu. Veḑĭ art. D-luĭ Papadopolŭ Calimachŭ despre legile somptuariĭ în „Revista Nouă.“

îngăduiţĭ a le deschide şi a le vinde aicĭ; dreptŭ aceea, ca să n'aibă pricină de îndreptare că nu aŭ sciutŭ, să le arĕţĭ porunca Domnieĭ mele hotărîtŭ, ca să scie; aşişderea să arĕţĭ Dumnóta porunca acésta la vel Vameşŭ alŭ Carvasaraleĭ, ca de acum înainte, orĭ câte de acestŭ felŭ numite maĭ susŭ lucrurĭ zadarnice va găsi între mărfurile ce aducŭ lipscaniĭ, pecetluindu-le de faţă cu stăpânulŭ aceĭ mărfĭ, să le trimiţă la Cămara Domnéscă.

Remarcabilă este şi mĕsura luată de Alex. Moruzi contra mareĭ risipe de Banĭ ce boerimea, ba şi neguţitorimea făcea, întrecêndu-se care de care să aibă carete şi butce maĭ luxóse. Cea ce Sulzer spune în bătaie de jocŭ, despre boerĭ, că cumpĕraŭ pe mulţĭ banĭ carete vîndute de comiţĭ şi baronĭ din Viena, încărcate cu armoariĭ strĕine, era lucru adevĕratŭ. Alex. Moruzi a oprit importarea de butcĭ şi carete şi, la 8 Augustŭ 1796, a reînoitŭ oprirea importuluĭ de asemene marfă, poruncindŭ Vameşilorŭ, Vătafilorŭ de plaiŭ şi Căpitanilorŭ de margine, să nu permiţă introducerea în ţĕră, sub pedépsă de spânzurare, măcarŭ a uneĭ caretă orĭ butcă, hotărindŭ şi glóbă de 500 leĭ şi pentru Ispravniculŭ prin judeţulŭ căruia se va fi importatŭ asemene marfă de lux. [1]

De câte orĭ putea să se îndestuleleze cu fabricatele din ţĕră, Alex. Moruzi se adresa la meşteriĭ pământeniĭ. Aşa îlŭ vedemŭ în 1794 dând următorulŭ pitacŭ:

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Cinstită şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, D-ta biv. vel Spăt. Epistatule alŭ Armăşieĭ, fiindŭ trebuinţă a se lucra piróne în formă pentru vasele celea trebuincióse, şi dupĕ tocméla care aŭ primit-o meşteriĭ heraraĭ a li se plăti ocaua parale 10 şi scăděmêntŭ din celŭ lucratŭ, la oca una litră, poruncimŭ Domnia mea, D-ta să împarţĭ fierulŭ pe la toţĭ meşteriĭ hieraraĭ, teşghetaraĭ, ţiganĭ şi sêrbĭ, ce se află în Bucurescĭ, ca să lucreze dupĕ forma ce ţi s'aŭ datŭ, ca fără de zăbavă să iée sfârşitŭ. — 1794, Ianuar 18.

In privinţa târgurilorŭ şi a bâlciurilorŭ, posedemŭ de la Alex. Moruzi câte-va acte proprii a ni-lŭ arĕta patronându-le şi îmmulţindu-le, de şi nu în acea mĕsura în care, pentru scopurile ce amŭ arĕtatŭ, se înmulţiră sub domniile anterióre.

Putemŭ cita hrisovulŭ pentru târgulŭ sĕptĕmânalŭ de la moşia Slimniculuĭ a soreĭ lui Mihaiŭ Suţulŭ; [2] asemenea celŭ din 23 Martie

1. Vedĭ anexa dupĕ cod. XXIX, fila 218.
2. Cod. XXIII, fila 179 verso.

1794, acordându târgu săptămânalu la moşia Coţofeni (Dâmboviţa) a luĭ vel Clucerŭ Alex. Văcărescu.[1]

Tocmaĭ pentru ca să pună regulă în privinţa târgurilorŭ şi în vedere şi cu cunoscutulŭ de lectorŭ nizamŭ alŭ bâlciurilorŭ, din causa vecinătăţeĭ cu Turcia, Al. Moruzi dete, în 10 Februarie 1794, următórea circulară:

Publicaţiunĭ la 17 judeţe pentru orânduiala târgurilorŭ

Dumnévóstră Ispranicilorŭ ot. sud ... sănĕtate; vrêndŭ Domnia mea ca să scimŭ tóte târgurile cu oborŭ şi fără de oborŭ ce sunt următóre odată pe săptemână, cum şi bâlciurile ce se facŭ câte odată, séŭ câte de douĕ orĭ pe anŭ, iată vĕ poruncimŭ, că pentru celea ce sunt în judeţulŭ Dumnévóstră, să ne faceţĭ fóie de tóte câte sunt, anume: în ce locŭ? carĭ sunt nouĕ, cu cărţĭ Domnescĭ, şi carĭ sunt vechĭ? în ce ḑi se facŭ, şi câtă depărtare aŭ unulŭ de altulŭ? şi pe ale cuĭ moşiĭ anume? cum şi câtă diastimă aŭ până la marginea Dunăreĭ, cele cu obóre şi cele fără obóre? Aşişderea şi pentru bâlciurĭ asemenea fóie să ne faceţĭ, de cele vechĭ şi de cele nouĕ, carĭ sunt cu cărţĭ Domnescĭ şi în ce ḑile ale anuluĭ? şi carĭ sunt de la sine obicĭnuite? şi pentru tóte să însciinţaţĭ Domnieĭ mele. — 1794, Februarie 10.[2]

Dintre hrisóvele nouĕ séŭ reînoite în favórea particularilorŭ, dându-le drept de târgŭ săptămânalŭ, orĭ anualŭ, séŭ de ambele categoriĭ, pe la moşiĭ, pe lângă cele ce vomŭ maĭ da în anexele acestuĭ volumŭ, aducemŭ chiar aci, pe cele următóre:

a) Domnitorulŭ reînnoesce dreptulŭ de bâlciŭ alŭ moşieĭ Slăniculuĭ, posesiune a Ecaterineĭ Suţu, sora fostuluĭ Domnŭ Mihaĭ Vodă Suţu.[3] Dupĕ obiceiŭ, monopolulŭ spirtóselorŭ la acest târgŭ săptĕmânalŭ (Lunea) este reservatŭ proprietarulŭ moşieĭ «dupĕ cuvîntulŭ dreptăţeĭ ce are pentru călcarea moşieĭ, ce i se face.»

1. Vedi şi la volumulŭ de anexe.

2. Cod. XXIII, fila 204 verso.

3. *Zem. Vlahscoie.* Fiind-că Domnia sa fratele Mihaĭ Vodă Suţulŭ, prin cartea Domnieĭ sale, care o vĕḑumŭ Domnia mea, de la Martŭ 9 a anuluĭ trecutŭ, aŭ fostŭ orânduitŭ, ca să se facă târgŭ, pe săptămână odată, la moşia Slăniculuĭ, în sud. Slam-Rŏmnicŭ, a Dumnéeĭ cinstiteĭ, iubiteĭ soreĭ Domnieĭ séle, Ecaterina Suţina, adică Lunea, când nu se zătignescŭ alte târgurĭ vechĭ din partea loculuĭ şi când este şi locuitorilorŭ i neguţitorilorŭ cu înlesnire, fiindŭ în ḑi ce nu se face altŭ târgŭ la partea loculuĭ; amŭ bine-voitŭ şi Domnia nóstră pentru folosulŭ şi câştigulŭ şi îndemânarea locuitorilorŭ şi pentru alişverişulŭ neguţitorilorŭ, care-lŭ voimŭ Domnia mea, a se face cu îndestulare, şi dămŭ printr'acéstă a nóstră Domnéscă carte de întărire slobodenie de facerea acestuĭ târgŭ la numita moşie; pentru care poruncimŭ Domnia mea Dumné-

b) Unŭ târgŭ noŭ sĕptĕmânalŭ (Duminica) şi unŭ *sborŭ* anualŭ în ḑiua de Sf. Nicolae (6 Decembre) autorisă Al. Moruzi pe moşia Coţofeniĭ a luĭ Alex. Văcărescu vel Clucerŭ, reservându proprietăţeĭ moşieĭ monopolulŭ vinuluĭ şi rachiuluĭ. [1]

c) Cu actulŭ din 23 Februarie 1794, Domnitorulŭ Alex. Moruzi autoriză din noŭ facerea de târgŭ sĕptĕmânalŭ (Vinerea), învoitŭ la 1787, pe moşia Brezóia, a fostuluĭ Vistierŭ C. Ştirbeĭ. Se reservă proprietaruluĭ moşieĭ monopolulŭ cârciumelor. [2]

---

vóstră Izpravnicilorŭ aĭ judeţuluĭ, să însciinţaţĭ la toţĭ de obşte în partea loculuĭ, neguţătoriĭ şi locuitoriĭ, cumcă este slobodŭ de Domnia mea a se face acestŭ târgŭ, şi îndemnându pe fiteş-carele pentru adunarea cine cu ce va avea a vinde séŭ a cumpĕra, şi silindu-vĕ de a se urma în faptă întocmirea acestuĭ târgŭ, pentru folosulŭ şi alişverişulŭ fieş căruia, unde sloboḑĭ sunt a vinde fieş-care alŭ sĕŭ, afară numaĭ din vêndarea vinuluĭ şi a rachiuluĭ, care fiindŭ dreptŭ alŭ stăpânuluĭ moşieĭ, poruncimŭ ca acestŭ alişverişŭ alŭ vinuluĭ şi alŭ rachiuluĭ, să-lŭ facă numaĭ Epitropiĭ, stăpâniĭ de moşie, dupĕ obiceiŭ şi dupĕ cuvêntulŭ dreptăţeĭ ce are pentru călcarea moşieĭ ce i se face. *ii saam receh gvmd.*

Cod. XXIII, fila 179.

1. *Zem. Vlas.* Dumnévóstră Ispravnicilorŭ ot sud. Dâmboviţa, sănĕtate! S'aŭ cetitŭ inaintea Domnieĭ mele însciinţarea ce faceţĭ, de la 20 ale luneĭ aceştia, de cercetarea ce a'ţĭ făcutŭ după porunca Domnieĭ mele, pentru târgulŭ ce cere D-luĭ cinstitulŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Alexandru Văcărescu vel clucerŭ, a da Domnia mea voĭe, ca să facă la moşia D-luĭ Coţofeniĭ, dintr'acestŭ judeţŭ, pe sĕptĕmână odată, Duminica, şi sborulŭ în ḑiua sfântuluĭ Nicolae la 6 ḑile ale luĭ Decembre, întru care scrieţĭ, că alte târguri împrejurŭ nu mĭ sunt decât oraşulŭ Târgovişteа în diastimă de 4 ceasurĭ şi cumcă este cu voia şi cererea tuturorŭ locuitorilorŭ i neguţitorilorŭ părţeĭ loculuĭ, precum şi adeverinţă în scrisŭ aŭ datŭ; decĭ dupĕ pliroforia ce ne daţĭ, fiindŭ de binele şi folosulŭ locuitorilorŭ facerea acestuĭ târgŭ, care voimŭ şi Domnia mea alŭ avea spre a fi îndestulaţĭ, ĭată dămŭ voĭe şi sloboḑenie a se face târgŭ pe sĕptĕmână odată Duminica, şi deosebitŭ sborŭ în 6 ale luneĭ Decembre la ḑiua sfântuluĭ Nicolae; pentru care poruncimŭ să daţĭ în scire tuturorŭ părţiĭ loculuĭ şi la neguţitorĭ, spre a se aduna la obicĭnuita ḑi a târguluĭ şi la sborŭ, ca să'şĭ facă alişverişulŭ fieş-carele, grijindŭ D-vóstră în tótă vremea de a nu se face urmărĭ şi pricinĭ înpotrivitóre, la care târgŭ şi bâlciŭ poruncimŭ ca dupĕ obiceiulŭ pământuluĭ şi dupĕ dreptulŭ ce are stăpâniĭ moşieĭ, să aibă a se vinde numaĭ vinurile i rachiurile stăpânuluĭ moşieĭ, fără a fi alţiĭ volnicĭ. ii saam receh. gvmd. — 1794 Mart. 23.

Cod XXIII, fila 224.

2. *Zem. Vlahsoie.* Dat-amŭ Domnésca nóstră carte D-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boĭeruluĭ Domnieĭ mele Constantinŭ Ştirbeiŭ, biv. vel. Vistierŭ, prin care dămŭ voĭe şi sloboḑenie ca să facă târgŭ pe moşia D-luĭ Brezóia, sud. Dâmboviţa, pe sĕptĕmână odată, adică Vinerea, fiind-că pentru facerea acestuĭ

d) Smaranda Bujorénca clucerésa, în 10 Aprilŭ 1793, jăluesce luĭ Alex. Moruzi, că este vĕduvă si cu casă grea, cu copiĭ şi n'are chivernisĕla şi se rógă ca, osebitŭ de sborulŭ de 23 Aprilŭ, la moşia eĭ Tărtăşescĭ, să se maĭ facă şi târgŭ sĕptĕmânalŭ. Vodă rânduesce cercetare asupra jălbeĭ, ca să se védă décă prin învoirea ce s'ar da Bujorencĭi de târgŭ sĕptĕmânalŭ nu s'arŭ aduce daune altorŭ târgurĭ.

Pentru cunoscinţa acestorŭ formalităţĭ, le dămŭ în notă. [1]

---

târgŭ arétă D-luĭ vel Vistierŭ de vĕḑumŭ Domnia mea sinetŭ, prin care arétă, că din poruncă făcêndu-se cercetare de către Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, s'aŭ doveditŭ, că nu numaĭ nu aduce nicĭ o pricină împotrivă la nizamŭ, séŭ altă stricăciune şi pagubă la alte târgurĭ, ci încă este de folosŭ şi trebuinciosŭ locuitorilorŭ, dupĕ care s'aŭ şi datŭ sloboḑenie a se face acestŭ târgŭ Vinerea, încă de la anulŭ 1787, Octom. 1. Dreptŭ aceea poruncimŭ Dumnévóstră să daţĭ de scire locuitorilorŭ înprejuranĭ, ca să vie la acestŭ târgŭ, cu celea ce vorŭ avea de vênḑare şi de cumpĕratŭ să'şĭ facă alişverişulŭ lorŭ, purtândŭ grijă Dumnévóstră, ca să nu se facă niscare-va pricinĭ şi gâlcevurĭ; iară vênḑarea vinuluĭ şi rachiuluĭ are a fi numaĭ a stăpânuluĭ moşieĭ, dupĕ obiceiulŭ pământuluĭ, adică alŭ D-luĭ Vistieruluĭ. — 1794, Febr. 23.

Cond. XXIII, fila 211.

1. *Smaranda Bujorénca Clucerésa spre a i se face târgŭ la moşia sa Tărtăşescĭ.*

Prea Înălţăte Dómne

Jăluescŭ Mărieĭ tale, că în judeţulŭ Ilfovŭ amŭ moşie ce se numesce Tărtăşescĭ, pe care moşie se face într'unŭ anŭ odată târgŭ la ḑiua sfântuluĭ Gheorghe, dară fiind-că după cum sunt sciute de multe obraze, de multă vreme mĕ aflu vĕduvă cu casă grea şi copiĭ şi altă chivernisélă de nicăirea nu amŭ, ci pentru ajutorulŭ caseĭ mele mĕ rogŭ Mărieĭ tale, să te milostivescĭ asupră-mĭ a mi se da voïe prin luminată cartea Mărieĭ tale, osĕbitŭ de ḑiua sfântuluĭ Gheorghe să se maĭ facă târgŭ la numita moşie şi pe sĕptĕmână odată, fiindŭ acésta şi pentru ajutorulŭ greutăţeĭ caseĭ mele, cum şi alŭ vameşilorŭ Domnescĭ, şi maĭ vêrtosŭ că nicĭ o stricăciune la alte târgurĭ de împrejurŭ, când se va face acestŭ târgŭ, nu aduce, fiindŭ cale de Bucurescĭ, depărtată de şépte césurĭ, şi de Gherghiţa ḑece césurĭ.

Smaranda Bujorénca Clucerésa

D-ta vel Logof. de ţéra de josŭ să teorisescĭ jalba acésta şi să facĭ arĕtare Domnieĭ mele de nu se află vre-o împotrivă neorânduială la cererea ce face jăluitórea. — 1793, Aprilŭ 10.

Biv. vel. Stoln.

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

Dumnévóstră Ispravnicilorŭ ot. sud. Ilfovŭ să urmaţĭ a face acéstă cercetare pentru tóte şi să înscinţaţĭ Domnieĭ mele. — 1793, Aprilie 16.

e) La moşia Balaciulŭ (Teleorman) Alex. Moruzi învoesce facerea de târg sĕptĕmânalŭ (Duminica), dupĕ ce i se dă încredinţarea de

---

Prea Înălţate Dómne

Ascultându luminată porunca Mărieĭ tale ce mi se dă la acéstă jalbă a Clucereseĭ Smaranda Bujorénca, nu lipsimŭ cu plecăciune a arĕta Mărieĭ tale, că acéstă cercetare trebue să se facă de către Ispravniculŭ judeţuluĭ, pentru care să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-lorŭ Ispravniciĭ Ilfovuluĭ să facă acéstă cercetare, décă nu este de vre-o stricăciune facerea acestuĭ târgŭ? de este depărtatŭ de alte târgurĭ de prin prejurŭ şi nu aduce vre-o pagubă? şi de face trebuinţă a se face acest târgŭ séŭ nu? şi de este de vre-unŭ folosŭ locuitorilorŭ? şi în ce chipŭ se va pliroforisi să se înscliinţeze Mărieĭ tale adevĕrulŭ, şi atunci rĕmâne cum te va lumina D-ḑeŭ la cererea Clucereseĭ, iar hotărîrea rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1793, Aprilŭ 14.

Scarlatŭ Ghica vel Logof.

Cod. XXIV, fila 105.

Anafora pentru a se face târgŭ pe moşia Dumnéeĭ Clucereseĭ Smaranda Bujorénca.

Fiind-că dupĕ pliroforia ce daŭ Domnieĭ mele D-lorŭ Ispravniciĭ judeţuluĭ, cumcă făcêndŭ cercetare, nu numaĭ nu este de nicĭ o stricăciune facerea acestuĭ târgŭ, nicĭ nu aduce vre-o vătămare la alte târgurĭ, fiindŭ depărtate, ci încă este de folosŭ şi alişverişŭ locuitorilorŭ părţeĭ loculuĭ, care şi jalbă deosebită aŭ datŭ Domieĭ mele, întărimŭ anaforaoa acésta şi poruncimŭ să se facă acestŭ târgŭ pe tótă sĕptămâna odată, Duminica, pentru care Dumnévóstră Ispravnicilorŭ să înscliinţaţĭ la toţĭ de obşte de a se aduna cine cu ce va avea de vêndutŭ şi de cumpĕratŭ, şi de a'şĭ face alişverişulŭ sĕŭ neopritŭ grijindŭ Dumnévóstră de a nu face pricinĭ şi urmărĭ împotrivă. — 1793, Maiŭ 24.

Cod. XXIV, fila 460.

Prea Înălţate Dómnc

Cu prea plecată anafora facemŭ scire Înălţimeĭ tale, că la Măria ta aŭ datŭ jalbă Dumnéeĭ Clucerésa Smaranda Bujorénca, că la moşia ce are într'a cest judeţŭ, ce se numesce Tărtăsescĭ, se face într'unŭ anŭ de douĕ orĭ târgŭ slobodŭ la ḑiua sfântuluĭ Gheorghe şi la Vinerea cea mare şi pentru ajutorulŭ caseĭ sale cere mila Mărieĭ tale, ca să aibă slobodenie de a face târgŭ necontenitŭ într'o ḑi pe sĕptĕmână, Duminica, ca să fie şi de ajutorulŭ sĕŭ şi alŭ cămăreĭ Domnescĭ, a căruia jalbă fiindŭ orânduită la Dumnéluĭ vel Logof. de ţéra de josŭ, cu poruncă de a teorisi şi să facă arĕtare Mărieĭ tale, prin anafora arétă Dumnéluĭ vel. Logof. găsindŭ cu cale ca să se facă cercetare de către noĭ Ispravniciĭ, de nu este de vre-o stricăciune facerea acestuĭ târgŭ, şi de este departe de alte târgurĭ de prin prejurŭ, şi nu aduce vre-o pagubă cum şi de face trebuinţă de a se face acestŭ târgŭ séŭ nu, şi de este de vre-unŭ folosŭ locuitorilorŭ? şi în ce chipŭ ne vomŭ pliroforisi, să înscliinţămŭ Înălţimeĭ tale adevĕrŭ şi prin hotărîre întărită cu luminată pecetea Înălţimeĭ tale, mi se porancesce a urma de a face acéstă cercetare pentru tóte, şi să

către Ispravnicĭ, în Maiŭ 1793, că prin acésta nu se aduce vătămare «la tréba nizamuluĭ» nicĭ la alte târguĭ din apropiere. Prin nizamŭ se înţelege vechiulŭ regulamentŭ oprindŭ ţinerea de târguĭ şi sboruĭ în apropiere de Dunăre, ca să se evite ămblarea de neguţitorĭ turcĭ pe la asemenea localităţĭ, conformŭ tratatuluĭ de la Cuciuc-Cainargi.[1]

însciinţămŭ cu anafora; veĭ sci Măria ta, că făcêndŭ cercetare ne adeverimŭ, că nu este de vre-o stricăciune facerea acestuĭ târgŭ, ci de folosŭ locuitorilorŭ, ca să-şĭ facă alişverişulŭ lorŭ, cum şi de folosŭ Cămărieĭ, şi este depărtatŭ de alte târguĭ de pre împrejurŭ cale de 6 césurĭ şi este şi cu voinţa locuitorilorŭ făcêndŭ cerere de a se face acestŭ târgŭ Duminica, avêndŭ slobodenie de a veni cu vite şi alte ce vorŭ avea de vêndare, cum şi a se face doue bâlciurĭ unuluĭ la ziua sfântuluĭ Gheorghe şi altuluĭ la Vinerea cea mare, cum din vechime s'aŭ obicĭnuitŭ de se face; iară hotărîrea cea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1793, Maiŭ 9.

Alexandru Văcărescu.

Dumnévóstră Ispravnicilorŭ, amŭ vĕzutŭ Domnia mea anaforaoa ce ne faceţĭ pentru care voimŭ Domnia mea să ne însciinţaţĭ şi numele târguluĭ celea ce ziceţĭ că sunt depărtate, carĭ târguĭ sunt anume şi câte césurĭ este diastima fieş-căruia în adevĕrŭ? — 1793, Maiŭ 11.

Prea Înălţate Dómne

Din luminată porunca Mărieĭ tale, făcumŭ cercetare de târgurile celea ce sunt înprejurulŭ Tărtăşescilorŭ, unde este Dumnéeĭ Clucerésa Bujorénca, a se face târgŭ, şi dovedimŭ într'adevĕrŭ depărtarea târgurilorŭ de acestŭ satŭ adică Potlogiĭ din sud. Dâmboviţa, unde se face târgŭ Duminica, cale de şépte césurĭ, Târgoviscea unde se face târgŭ Vinerea, cale de şépte césurĭ, Bălenĭ unde se face târgŭ Joia, cale de 8 césurĭ, Gherghiţa se este într'acestŭ judeţŭ unde se face Vinerea, este cale de 12 césurĭ, Bucurescĭ cale de şépte césurĭ, şi pentru maĭ bună încredinţare că este cu voinţa locuitorilorŭ a se face acestŭ târgŭ, satele de prin prejurŭ făcură jalbă către Măria ta, în care arétă că le este cu îndemănare acestŭ târgŭ când se va face, fiindŭ cele-l-alte depărtate, şi nu aduce vre-o stricăciune împotriva luminatelorŭ porunci. — 1793, Maiŭ 12.

Vintilă Prijbénu.

Crd. XXIV, fila 161.

1. *Anafora pentru a se face târgŭ la moşia Balaciuluĭ în sud. Teleormanŭ, pe sĕptĕmână odată.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

Dupĕ pliroforia ce făcu atât rĕposatul stolnicŭ, Radu Filipescu prin cartea sa de la Aprilie 17, din anulŭ trecutŭ, când era Ispravnicŭ, cât şi D-lorŭ Ispravniciĭ de acum, cumcă vre-unŭ felŭ de vătămare nu póte aduce, nicĭ la tréba nizamuluĭ, nicĭ la alte târguĭ vechĭ, ci încă de folosulŭ locuitorilorŭ, dămŭ Domnia mea slobodenie a se face la numitulŭ locŭ târgŭ pe sĕptĕmână

f) Locuitorii de la mai multe sate din Ilfovŭ dobândiseră dreptulŭ de târgŭ, Duminica, la moşia Tărtăşescĭ, de sigurŭ nu fără îndemnulŭ şi stăruinţa proprietaruluĭ acesteĭ moşiĭ. Marele Vornicŭ Manolache Brâncovénu găsesce că acestŭ târgŭ de la Tărtăşescĭ este în dauna târguluĭ de pe moşia luĭ Potlogiĭ. De aci se nasce conflict, dar lucru de mirare, causa e căştigată de locuitorĭ şi li se lasă târgulŭ de la Tărtăşescĭ, probândŭ că distanţa de la Tărtăşescĭ la Potlogĭ e de 6 ore cu carulŭ şi că decĭ târgulŭ din Tărtăşescĭ nu e dăunător celuĭ de la Potlogĭ. E probabilŭ însă, că triumfulŭ ţĕranilorŭ asupra Mareluĭ Vornicŭ l'aŭ asiguratŭ vre-o influinţă a boeruluĭ proprietarŭ maĭ influentŭ decât chiar Marele Vornicŭ Brâncovénu. [1]

---

odată, Duminica; pentru care poruncimŭ Ispravnicilorŭ, să însciinţaţĭ locuitoriĭ i neguţătoriĭ, spre a se duce să-şĭ facă alişverişulŭ lorŭ, epistasindŭ de a se isvodi şi a se pune în faptă. — 1793, Maiŭ 9.

Prea Inălţate Dómne,

Cu prea plecată scrisóre însciinţămŭ Inălţimeĭ tale, că la acestŭ judeţŭ fiindŭ numaĭ bâlciurile cele obicĭnuite anume şi nefiindŭ târgŭ cu ḑi orânduită a se face pe tótă sĕptĕmâna, cum şi până la marginea Dunăreĭ, cale depărtată, pătimescŭ locuitoriĭ neavêndŭ unde-şĭ face alişverişulŭ de vêndarea vitelorŭ şi celor-l-alte ce maĭ aŭ, carĭ sunt spre folosulŭ lorŭ şi fiind-că satulŭ Balaciuluĭ cade la mijlocul judeţuluĭ, încă din anulŭ trecutŭ în vremea când se afla Ispravnicŭ rĕposatulŭ Stolnicŭ Răducanu Filipescu, aŭ fost făcutŭ însciinţare Mărieĭ sale Mihaiŭ Vodă Suţulŭ, de a se face târgŭ cu ḑi hotărîtă pe tótă sĕptĕmâna şi se şi hotărîse a se face poruncă să se urmeze, ca pe tótă sĕptĕmâna Duminica, să se facă adunarea târguluĭ fiindŭ şi ḑi de sĕrbătóre, dară întâmplându-se bóle năprasnice, ciumĭ, s'aŭ expodisit; acum fiind-că cu mila luĭ D-ḑeŭ şi cu blagoslovenia Inălţimeĭ tale, se află linişte şi ca uniĭ ce scimŭ că acésta este spre folosulŭ locuitorilorŭ, nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale, că de se va găsi cu cale şi de către Inălţimea ta, să dée luminată poruncă de a se urma şi aniĭ Mărieĭ tale de la D-ḑeŭ să fie mulţĭ.

Plecaţĭ slugĭ, *Costandinŭ Bălăcénu Paharnicŭ. Ştefanŭ Slugeru.*

Cod. XXIV. fila 132.

1. *Anaforaua locuitorilor sătenĭ Cosoba, Postavari, Popesci, Ciocăneşci i alte sate, toţĭ din sud. Ilfovŭ, pentru de a să face târgŭ la satulŭ Tărtăşescĭ sud. Ilfovŭ, Duminica.*

«Fiindŭ că pentru izvodirea acestuĭ târgŭ şi pentru ḑiua Dumineceĭ s'aŭ făcutŭ întâiŭ cercetare, şi luândŭ pliroforie de depărtarea şi nevătămarea altorŭ târgurĭ, s'aŭ fostŭ datŭ şi întărirea Domnieĭ mele, în urma căreia întăririĭ musaadea făcêndŭ, amŭ maĭ rînduitŭ spre cercetarea Dumnélorŭ veliţĭ Boerĭ, de unde fiindŭ că totŭ celea dintâiŭ ni se arétă, cumcă este depărtatŭ şi cumcă este de folosulŭ şi înlesnirea săracilorŭ locuitorĭ, întărimŭ Domnia mea, ca să urmeze porunca şi hotărîrea dintâiŭ, spre a se face Duminica. — 1793 Sept. 4.

Vel Logof.

g) Fostulŭ vătafŭ de aprodí Radu Fărcăşianu dobândesce, în 27

Prea Inălţate Dómne,

Locuitoriĭ din satele ot sud. Ilfovŭ, Cosoba, Popesci, Ciocănesci, Cocaniĭ, Buti-Manu, Stirieni, Creţulesci, Tărtăşescĭ, Burtea şi Flămânḑaniĭ aŭ jăluitŭ Mărieĭ tale, ḑicêndŭ că eĭ neavêndŭ târgŭ aprópe de satele lorŭ, aŭ câştigatŭ mila mărieĭ tale, dânduse voïe şi sloboḑenie a se face târgŭ la moşia Tărtăşescĭ, care este aprópe de satele lorŭ, însă Duminica, fiindŭ că în alte ḑile de lucru nu potŭ să-şĭ lasă lucru, să vie la târgŭ, iară acum aŭ auḑitŭ, că acéstă milă ce aĭ făcutŭ măria ta cu eĭ este să li să strice, din pricină căcĭ Dumnéluĭ Vel. vornic Manolache Brâncovénu are târgŭ de se face pe moşia luĭ Potlogiĭ, şi fiindŭ că şi acolo se face iarăşĭ Duminica, ḑice că i se strică târgul Dumisale, la care ḑicŭ că alte târguri ce să facŭ totŭ Duminica sunt maĭ aprópe de *Potlogii*, fiindŭ déră Ogrăgeniĭ numaĭ t·eĭ césurĭ până la Potlogĭ, unde şi acolo iarăşĭ Duminica se face, şi pentru acel târgŭ nu bănuesce, şi cerŭ ca să fie sloboḑĭ, a se face târgul la Tărtăşescĭ şi în ḑiua Duminiceĭ, cu care să se pótă folosi şi eĭ, vînḑêndu-şĭ vite şi altele ce vorŭ avea de vînḑare; într'a cărora jalbă cu vătavu de Divanŭ ni se poruncesce de Inălţimea ta, să vedemŭ aşa-ĭ anaforaua cea dintâiŭ, câtŭ şi cea de al doilea ale D-lorŭ Ispravnicilorŭ buiurdisite de Măria ta, de cercetarea ce aŭ făcutŭ, şi arĕtarea ce facŭ, să vedemŭ apoĭ de davaua ce face Dumnéluĭ Vornicu Brâncovénu, cum şi jalba locuitorilorŭ, i a Bujoréncăĭ şi pliroforisindu-ne să arĕtăm Mărieĭ tale cu anafora cele cuviincióse după luminata porunca Mărieĭ tale, za Agie înfăţişândŭ înaintea nóstră pe jăluitoriĭ i pre Grigoregiul şi vechilul cluceresiĭ Zmarandiĭ Bujoréncăĭ, amŭ vĕḑutŭ amîndoue anaforalele Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ, cum şi luminata întărirea Domnieĭ tale, cuprinḑĕtóre întru una, că cercetândŭ s'aŭ adeveritŭ, că nu este de vre o stricăciune facerea acestuĭ târgŭ la Tărtăşescĭ, ci de folosulŭ locuitorilorŭ, şi alŭ cămăriĭ, şi este departe de alte târguri de pre împrejurŭ cale de şése ciasurĭ, iar cea de alŭ doilea, arétă că după luminată poruncă aŭ maĭ făcutŭ de iznovŭ cercetare câtŭ sunt de departe cele-l-alte târguri care sunt împrejurŭ Tărtăşescilorŭ, şi aŭ doveditŭ întru adevĕrŭ, că Potlogiĭ din sud. Dâmboviţa, unde se face târgulŭ Duminica este cale de şépte ciasurĭ, Tărtăşescĭ unde se face Vinerea, cale de şapte ciasurĭ, Băleni unde se face Joia, cale de optŭ ciasurĭ, Gherghiţa unde se face Vinerea, cale de douĕspre-ḑece ciasurĭ, şi Bucurescĭ cale de şépte ciasurĭ. După acésta amŭ întrebatŭ pe Dumnéluĭ vel Vornicŭ Manolache Brâncovénu, ce are a ḑice la cererea ce facŭ numitele sate şi Clucerésa Bujorénca? şi ne arată că dela moşia Dumisale Potlogiĭ şi până la Tărtăşescĭ, nu póte fi maĭ multŭ diastimă decâtŭ douĕ ciasurĭ şi jumătate, multŭ treĭ, şi cu tóte că este aşa de aprópe, dér Dumnéluĭ nu bănuesce a se face acestŭ târgŭ la Tărtăşescĭ, însă nu Duminica în ḑiua care se face şi la Potlogĭ, ci să se facă în altă ḑi, fiindŭ că făcêndu-se în ḑiua Duminiciĭ, se răspândesce şi se micşoréză negoţul dela târgul ot Potlogiĭ, şi cu acésta i se pricinuesce pagubă; iară numaĭ ḑiua schimbându-se şi orânduindu-se alta pentru a se face târgulŭ la Tărtăşescĭ, despre Dumnéluĭ nu maĭ este nicĭ o bănuială; impotrivă răspunseră şi jăluitoriĭ sătenĭ, că dela Tărtăşescĭ şi până la Potlogĭ este cale de şése ciasurĭ şi maĭ multŭ, unde cu carulŭ urméză într'o ḑi să mérgă şi într'alta să se întórcă, şi le este maĭ multŭ de pagubă decâtŭ de folosŭ, şi cumcă Potlogiĭ fiind în altŭ judeţŭ,

Februarie, 1794 învoire de a face târgŭ săptĕmânalŭ Duminica, pe moşia sa Coenii din Vlaşca. [1]

---

ad. în Dâmboviţa, voescŭ să aibă şi eĭ în judeţul lor adecă în Ilfovŭ, neavêndŭ nicĭ unŭ amestecŭ satele din Ilfovŭ cu satele din Dâmboviţa, şi în cea de pe urmă ḑiseră, că dela Tărtăşescĭ este maĭ aprópe la Bucureşcĭ de câtŭ la Potlogĭ; decĭ de ce să mérgă la locŭ maĭ departe şi nu la Bucureşcĭ, unde este maĭ aprópe, când va rămânea însă a fi popriţĭ să nu-şĭ aibă târgulŭ lorŭ la Tărtăşescĭ. Decĭ tótă prigonirea fiindŭ pentru ḑiua Dumineciĭ, adecă D-luĭ Vel Vornicŭ ḑice, că făcêndu-se la Tărtăşescĭ târgŭ într'aceiaşĭ ḑi, se răspândesce şi se micşoréză alişverişul târguluĭ dela Potlogĭ, cum şi locuitoriĭ din numitele sate, ḑicŭ că a se face într'altă ḑi nu potŭ fiindŭ că-şĭ strică din ḑilele de lucru, cândŭ nu potŭ să-şĭ lase lucrulŭ şi munca lorŭ şi să se ducă la târgŭ, cum şi a se duce la Potlogĭ ḑicŭ că facŭ douĕ ḑile cu dusu şi cu întorsu, şi fiindŭ că şi facerea târguluĭ Potlogĭ este cu carte Domnéscă, cu ḑi rânduită Duminica, şi facerea târguluĭ Tărtăşescĭ este chiarŭ cu luminata porunca Mărieĭ tale iarăşĭ cu ḑi hotărîtă Duminica, remâne dar la porunca Mărieĭ tale, pentru hotărîrea ḑileĭ. — 1793 Sept. 2.

Vel Ban Brâncovénu, Vel spătar Văcărescu, Vel Vornicu Manolache Creţulescu, Vel Vornic Nicolae Filipescu, Vel Logofĕt C. Ghica de Ţéra de sus, Vel Logofĕt de Ţéra de jos Scarlat Ghica.

Cod. XXIV, fila 421-422.

1. *Prea Inàlţate Dómne,*

D-luĭ Radu Fărcăşanu, biv. Vistierŭ za aprozĭ prin jalba ce aŭ datŭ Inălţimeĭ tale, face rugăciune, ca prin luminată porunca să i se dea voĭe a se face târgŭ pe moşia D-sale Coenĭ dintr'acestŭ judeţŭ, pe tótă săptĕmâna, dupĕ obiceiŭ, unde este atâtŭ de alişverişŭ locuitorilorŭ, cât şi folosŭ stăpânuluĭ moşieĭ, aflându-se acestŭ satŭ Coenĭ în depărtare de locŭ de 7 ciasurĭ de Giurgiu şi de Bucureşcĭ de 6 ciasurĭ, cum şi de alte târgurĭ de câte ciasurĭ 12, ni se poruncesce de către Măria ta, ca să cercetămŭ cu deamăruntulŭ ce târgurĭ sunt prin prejur? şi de aduce cererea jăluitoruluĭ vre-o stricăciune la alte târgurĭ de aprópe şi câtă diastimă de locŭ este de la unulŭ şi până la altulŭ, şi în ce chipŭ ne vomŭ adeveri, să însciinţămŭ Mărieĭ tale; cum şi câtă depărtare este de margine? Sciutŭ fie prea înalteĭ înţelepciuniĭ Mărieĭ tale, că după luminată poruncă fiindŭ următorĭ, amŭ cercetatŭ şi de la schela Giurgiovuluĭ până la satulŭ Coenĭ, unde este moşia jăluitoruluĭ sunt 7 ciasurĭ şi unŭ sfertŭ, şi de la Coenĭ până la Bucureşcĭ peste 6 ciasurĭ, iar dinspre alte târgurĭ este în depărtare de locŭ de 10 şi 12 ciasurĭ, unde nu póte aduce târgulŭ acesta nicĭ unŭ felŭ de stricăciune altorŭ târgurĭ şi maĭ vêrtosŭ că este şi de alişverişŭ alŭ locuitorilorŭ, şi de óreşĭ-ce folosŭ alŭ stăpânuluĭ moşieĭ; la care dupĕ luminată poruncă nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale şi aniĭ Inălţimeĭ tale să fie cu fericire. — 1794, Ianuarie 19.

Aĭ Mărieĭ tale prea plecaţĭ slugĭ, *Constantinŭ Caliarchi, Ioanidŭ Stir.*

Dumnévóstră veliţilorŭ boerĭ să teorisiţĭ acéstă însciinţare isprăvnicéscă şi să ne arĕtaţĭ cu anafora prin ceauşŭ de aproḑĭ. — 1794, Ianuarie 27.

Biv vel Stolnicŭ.

h) In 19 Maiŭ 1794 A. Moruzi învoesce facerea de târgŭ, Dumineca şi sborŭ de Sfântulŭ Dumitru la schitulŭ Crasna, plaiulŭ Novacĭ, mitocŭ alŭ Episcopieĭ de Râmnicŭ [1].

i) In 9 Iunie 1794 Domnitorulŭ învoesce sborulŭ de ḑiua Inălţăreĭ şi târgŭ săptĕmânalŭ Dumineca, pe moşia Monăstireĭ Zlătarĭ, numită Segarcea, lângă Monăstirea cu acestŭ nume, metocŭ alŭ Monăstireĭ Zlătarĭ [2].

Io Alexandru Const. Moruzi Vvod. i gospod. Zembli Vlahscoie.

Dupĕ arĕtarea ce face Ispravnicĭĭ judeţuluĭ şi dupĕ pliroforia ce daŭ Domnieĭ mele D-lorŭ veliţiĭ boerĭ, printr'acéstă anafora, dămŭ Domnia mea sloboḑenie şi poruncimŭ să se facă târgŭ pe acéstă moşie Coenĭ, în săptĕmână odată, Duminica, şi D-vóstră Ispravnicilorŭ să însciinţaţĭ la toţĭ de obşte aĭ părţeĭ loculuĭ neguţătorĭ, spre a se aduna fieş-care să-şĭ facă alişverişŭ. — 1794, Februarie 26.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

Următorĭ fiindŭ luminateĭ poruncĭ Mărieĭ tale, amŭ teorisitŭ acéstă însciinţare a Dumnélor Ispravnicilorŭ ot sud Vlaşca, pentru care de vreme ce însuşĭ D-lorŭ printr'acésta facŭ către Măria ta arĕtare, cumcă dupĕ cercetarea ce aŭ făcutŭ, de la schela Giurgiovuluĭ până la satu Coenĭ, unde este moşia jăluitoruluĭ Fărcăşanu sunt 7 ciasurĭ şi unŭ sfertŭ, şi de la Coenĭ şi până în Bucurescĭ sunt peste 6 ciasurĭ, iar despre alte târgurĭ este depărtare de locŭ, cale de 10 şi 12 ciasurĭ, unde nu póte aduce târgu acesta nicĭ unŭ felŭ de stricăciune séŭ embondionŭ la alte târgurĭ şi maĭ vêrtosŭ arótă că e şi de alişverişu locuitorilorŭ, la noĭ nu maĭ remâne a se face vre-o altă cercetare, ci urméză că de va fi şi buna voinţa Mărieĭ tale, prin luminată întărire să se dea voĭe a se face târgŭ pe acea moşie Coenĭ în săptĕmână odată, în ḑiua Dumineciĭ, iar hotărîrea cea desăvêrşită remâne a se face de către Inălţimea ta.— 1794, Fevruarie 6.

Ianache Moruz, *vel Vornicŭ*; Nicolae, *vel Vornicŭ*; Constantin Ghica, *vel Logofĕtŭ.*

1. Pitacŭ la Hatmanulŭ N. Hangerliu, Banulŭ Craioveĭ, rĕspunḑêndu-ĭ la însciinţarea ce aŭ făcutŭ, în 19 Maiŭ 1794: învoesce facere de târgŭ Duminica şi bâlciurĭ de Sf. Dumitru, după arĕtarea Cluceruluĭ Geanoglu Ispravnicŭ de Gorjŭ, în plaiulŭ Novaci la schitulŭ Crasna, mitoc al sfinteĭ Episcopiĭ de Rômnicŭ, nefiindŭ pe aprópe alte târgurĭ şi fiindŭ de folosŭ locuitorilorŭ părţeĭ loculuĭ să'şĭ facă alişverişulŭ lorŭ.

Cod. XXIII, fila 246 verso.

2. Carte la biv. vel Hatm. N. Hangerliu Caimacamulŭ Craioveĭ. — Din anaforaoa ce aŭ făcutŭ Domnieĭ mele D-luĭ *vel Hatmanŭ Costache Caragia*, pliroforisindu-ne pentru bâlciulŭ ce cere sf. sa părintele Defhaidiosŭ Meletiosŭ

j) In 24 Iunie 1794, se dă voïe de sborŭ, la Dumineca tuturorŭ Sfinţilorŭ, pe moşia Rojiştea (Jiulŭ-de-josŭ) a clucereseï Maria Coţofeanca, în folosulŭ Monăstireï dupĕ acea moşie [1].

k) Cu pitaculŭ din 13 Septembre 1794, Al. Moruzi dă voïe de a face târgŭ sĕptĕmânal (Vinerea) şi bâlciŭ la ḑiua Sfinţilorŭ Voevoḑi, pe moşia Logresciï a Slugeruluï Ion Argintoianu (*Jiul de sus*), neaducêndu-se cu acésta vătămare la nicï un altŭ târgŭ, căcï este depărtatŭ de orï-care altulŭ.

Cod XXIII, fila 275.

l) In 29 Septembrie 1794, Al. Moruzi învoesce rudeï sale vel Vist. Enache Moruz facere de târgŭ sĕptĕmânalŭ Sâmbăta la moşia sa Sălciile (Ialomiţa). Domnitorulŭ acordă escepţionalŭ rudeï sale şi vama acestuï târgŭ, la care va fi şi oborŭ de vite. [2]

---

nastavnicu M-tireï Zlătarï, care aŭ fost obiceiŭ de se făcea la ḑioa Sf. Inălţărï pe moşia M-reï, la satulŭ Segarcea de lângă M-rea Segarcea, ot. sud. Doljŭ, metoculŭ M-reï Zlătarï, unde este de se face şi obicĭnuitŭ târgŭ pe tótă sĕptĕmâna, Duminica, cumcă dupĕ porunca Domnieï mele, ce aŭ primitŭ în vreme când se afla caimacamŭ, aŭ făcutŭ cercetare şi aŭ aflatŭ că de nicï o stricăciune nu este facerea aceluï bâlciŭ, fiind-că alte bâlciurï séŭ târgurï, la niscareva sate prin prejurŭ, nu se face şi că este de folosŭ locuitorilorŭ.

Domnitorulŭ acordă luï vel Hatmanŭ bâlciulŭ şi târgulŭ sĕptĕmânalŭ la satulŭ Segarcea. — 1794, Iunie 9.

Cod. XXIII, fila 253 verso.

1. Voïe de bâlciŭ Clucereseï Maria Coţofénca la moşia sa Rojiştea (Doljŭ) la Duminica tuturorŭ sfinţilorŭ, pentru ajutorulŭ sf. Monăstirï, ce are la moşie aflându-se descoperită şi dărăpănată.

S'a făcutŭ prealaḑilă cercetare că nu va fi în dauna altorŭ bâlcĭurï, orï târgurï. — 1794, dupĕ 24 Iunie.

Vel Logof.

Cod. XXIII, fila 257 verso.

2. Dat-amŭ acéstă Domnéscă a nóstră carte D-luï cinstituluï şi credinciosŭ boïeruluï Domnieï mele vel Vist. Enache Moruzi, prin care dămŭ voïe şi slobodenie să se facă pe moşia D-sale *Sălciile* (din sud. Ialomiţa) târgŭ pe sĕptĕmână odată, adică Sâmbăta, la care ḑi de târgŭ să aibă şi oborŭ de vite şi tot venitulŭ vămeï, ce se va aduna de la strîngerea acestuï târgŭ şi oboruluï de vite, ilŭ hărăzimŭ Domnia mea să fie a D-luï cinstituluï boerŭ. Şi măcarŭ că la acest locŭ nu s'aŭ maï obicĭnuitŭ, nicï aŭ fostŭ maï nainte adunare de târgŭ, dar Domnia mea dămŭ acésta slobodenie, nu numaï dupĕ rugăciunea ce ne făcu D-luï şi dupĕ pliroforia ce luăm« cumcă nicï alte târgurï pe aprópe de acéstă moşie a D-sale nu maï sunt ca să se facă tot la acéstă ḑi orânduită şi nu se pricinuesce cu facerea acestuï târgŭ nicï vre-o altă neorîndualĕ împotrivă, spre a vătăma şi zătigni alişverişulŭ altorŭ târgurï, ci maï vêrtosŭ căcï póte aduce folosŭ şi înlesnire la alişverişulŭ locuitorilorŭ, care

m) Monăstirei Sfinţilorŭ Apostoli încă aŭ acordatŭ Moruzi asemene vamă de la sborul din Istăŭ, după hrisóvele anterióre. Acestŭ sborŭ se făcea maĭ înainte în 3 ḑile de rêndŭ la Tohaniĭ.[1]

n) Pitac din 7 Noembre 1794, contrasemnat vel Logof. dă volnicie luĭ Alexandru Gherache, biv. vel postelnicŭ, epistatŭ la Agie, să facă pe moşia D-sale Slâmnicŭ (jud. Slam-Rômnicŭ) unŭ bâlciŭ pentru alişverişulŭ locuitorilorŭ şi alŭ neguţătorilorŭ şi pentru óreşi-care folosŭ de venitŭ alŭ numiteĭ moşiĭ. Bâlciulŭ o dată pe anŭ, la 21 Maĭ.

Cod XXIII, fila 292.

o) In 16 Ianuarie 1795, după cererea satelorŭ Gemenele, Voinescĭi, Cândescĭi, Dragodănescĭi din judeţulŭ Dâmboviţa, de a se face târgŭ la Voinescĭ, pe moşia Monăstireĭ Radulŭ-Vodă, şi după raportulŭ ispravnicilorŭ de Dâmboviţa, că este trebuincioşŭ acestŭ târgŭ şi că prin înfiinţarea luĭ, nu se aduce daună târgurilorŭ vechĭ, fiindŭ depărtate, Domnitorulŭ încuviinţéză o ḑi de târgŭ pe săptămână la Voinescĭ, la care să se vêndă numaĭ vinurile şi rachiurile monăstireĭ.

Cod XXIX, fila 12.

p) Pitacŭ din 21 Martie 1795, dându volnicie locuitorilorŭ de pe moşia Corcova (Mehedinţi) a D-luĭ biv vel vistierŭ Barbu Stirbeĭ, de a face bâlciŭ odată pe anŭ «fiindŭ acésta şi cu cererea numituluĭ boierŭ, stăpânulŭ moşieĭ»

Cod XXIX, fila 53 verso.

---

voimŭ Domnia mea a şi-lŭ face fie-care. Dreptŭ aceea....» Vodă ordonă Ispravniculuĭ judeţuluĭ să publice în sate deschiderea acestuĭ târgŭ şi să stărue la realizarea luĭ. — 1794, Sept. 29.

Cod. XXIII, fila 302 verso.

1. Hrisovulŭ M-reĭ Sf. Apostolĭ, întărindŭ hrisóvele Domnilorŭ de maĭ nainte, în 6 Iunie 1794, de a avea milă tótă vama de la sborulŭ ce se face la ḑiua Sf. Apostolĭ în treĭ ḑile de rêndŭ, care sborŭ se făcea în vechime la Tohanĭ, apoĭ măcarŭ că după vremĭ se mutară, din ḑilele răposatuluĭ Domnŭ D-sa Costandinŭ Cehanŭ Racoviţă V.V. la Istăŭ, dar monăstirea nu s'aŭ interisitŭ cu pricina mutăreĭ de vama acésta, ce i s'aŭ fost datŭ hotărîre prin hrisóve Domnescĭ, ca orĭ unde s'ar muta sborulŭ acesta după vremĭ, tot monăstirea să iée vama luĭ. Dreptŭ aceea ḑicemŭ, că orĭ-unde se va fi făcêndŭ acum sóŭ se va face după vremĭ, mŏnăstirea să nu fie lipsită de vama acésta, ci să şi-o iée pe deplinŭ, fără de a se amesteca vameşiĭ nicĭ de cum. Amŭ datŭ acéstă Domnéscă carte la mâna luĭ Ilarionŭ Dicheulŭ monăstireĭ ce este orânduitŭ de Sf. S. părintele Stavropoleos năstavniculŭ acesteĭ sfinte mŏnăstirĭ, ca care să aibă volnicie a strînge vamă de la acestŭ sborŭ care coprinde maĭ susŭ, fără de nicĭ unŭ felŭ de stinghirélă. Pentru care poruncimŭ D-vóstre Ispravnicĭĭ judeţuluĭ, să daţĭ mână de ajutorŭ orânduituluĭ mônăstireĭ, ca că pótă strînge acéstă vamă. — 1794, Iunie 6.

Cod. XXIII, fila 252 verso.

q) In 3 Maiŭ 1794, A. Moruzi acordă. prin unŭ pitacŭ, Vorniculuĭ Radu Slătinénu, să facă târgŭ cu oborŭ la moşia sa Tomşescíĭ din Vlaşca, unde a fostŭ până la rĕsmeriţă, cândŭ s'aŭ stricatŭ şi satulŭ şi târgulŭ. Cod. XXIII, fila 23 verso.

A trebuitŭ adeseorĭ să fie luptă de influinţă între proprietarií de moşiĭ cu târgurĭ pentru ca să dobândéscă oprirea târguluĭ, orĭ sboruluĭ, care le făcea concurenţă. Diferite aŭ fostŭ pretextele invocate pentru a ajunge la acestŭ rezultatŭ. Un pretextŭ cu care s'aŭ cercatŭ în 1794 a se opri 2 târgurĭ de la satele Lăpuşata şi Slăvescíĭ din Vâlcea, aŭ fostŭ că acele sate eraŭ locŭ de întâlnire a cete de hoţí. Domnitorulŭ n'a desfiinţatŭ însă nicí unul din aceste târgurĭ, ci s'a mărginitŭ a rândui străjuire de căpitănie, în 27 Noembrie 1794. [1]

Cu referinţă la acéstă cestiune a târgurilorŭ lectorulŭ va afla în anexele din vol. specialŭ — VI-le — încă o serie de acte. Aci terminândŭ acéstă enumerare de acte, maĭ înregistrămŭ cele din Marte 1794, relative la strămutarea târguluĭ din Rômnicŭ la câmpŭ, dupĕ cererea Episcopuluĭ, cerere ce nu s'a pututŭ realisa opunêndu-se neguţătoriĭ. [2]

1. *La vel Spătarŭ.* Facemŭ D-tale în scire, că amŭ luatŭ Domnia mea însciinţare de la Ispravnicií Vâlceĭ, cumcă într'acelŭ judeţŭ se face douĕ târgurĭ unulŭ la satulŭ Lăpuşata, Duminică, şi altulŭ la satulŭ Slăvescĭ, ce se numesce şi Gălgemescĭ, Joia, carĭ aceste douĕ sate fiindŭ la locŭ strimtorat şi în mijlocŭ de păduriĭ, hoţiĭ şi făcĕtoriĭ de rele, la adunarea acestor târgurĭ îşĭ găsescŭ pricină de mergere acolo şi vorbescŭ cu alţĭ tovarăşĭ şi gazdele ce'şĭ găsescŭ şi apoĭ păzindŭ drumulŭ locuitorilorŭ, îĭ pradă de vite şi altele, pricinuindu-se multă pagubă şi altorŭ sate de prin prejurŭ şi cumcă cuibulŭ acelorŭ 4 tâlharĭ vestiţĭ de 2-3 anĭ le-aŭ fost acolo în pădurile din prejurulŭ acelorŭ târgurĭ, cerêndŭ porunca Domnieĭ mele de a le strica, ca să nu se maĭ facă, fiindŭ târgurĭ numaĭ de adunare, bĕuturĭ, iar nu de alte alişverişurĭ spre folosulŭ vămeĭ Domnescĭ; pentru care, măcar că amŭ poruncitŭ Domnia mea Ispravnicilorŭ ca să cerceteze întêiŭ, câtă vreme este de când aŭ începutŭ a se face aceste târgurĭ? şi *din sine-şi s'aŭ obicĭnuitŭ* a se face, orĭ prin poruncĭ Domnescĭ? Cum şi moşiile pe carĭ se facŭ, megieşescĭ sunt orĭ mônăstirescĭ séŭ boerescĭ? Şi să însciinţeze Domnieĭ mele ca să dămŭ poruncă de urmare; dar iată poruncimŭ şi D-tale, ca orĭ-ce căpitănie cade acolo în partea loculuĭ aprópe de acestŏ târgurĭ şi de păduriĭ, să trămiţĭ poruncă la acelŭ căpitanŭ, cu ómeniĭ să mérgă la aceste târgurĭ, să stée şi sĭ păzéscă priveghindŭ şi luândŭ séma a cunósce şi a dovedi pe ceĭ ce âmblă într'acele feluriĭ de urmăriĭ spre a se dovedi, a le lua urma şi a'ĭ prinde, desrădăcinândŭ cuibulŭ făcĕtorilorŭ de rĕŭ dintr'acele păduriĭ. – 1794, N-bre 27. *Vel Logof.*

Cod. XXIII. fila 298 verso.

2. *Anaforaua dela Rômnicŭ pentru a se muta târgulŭ din oraşŭ.*

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd. i gspd. Zem. Vlah.

Cinstitŭ şi credinciosŭ Boerulŭ Domnieĭ mele Dumnéta Hatmane Nicolae Hangerlău, Caimacam Craioveĭ, făcêndŭ Dumnéta cercetarea ce se cuprinde

Cu referinţă la târguri, mai aducem în fine de la Alexandru Moruzi următorulŭ actŭ :

«1793 Octombre 22, s'aŭ făcutŭ răspunsŭ Ispravnîcilorŭ ot sud Muscelu, că s'aŭ găsitŭ în condicile Divanuluĭ, cumcă obiceiŭ este să se ié de prăvălie, la târgŭ de sub Délulŭ Pitescilorŭ ce se face tómna numaĭ câte tal. unulŭ şi asemenea să urmeze a lua, iar nu maĭ multŭ.»

Amŭ arătatŭ maĭ susŭ (pag. 270) ce aŭ făcutŭ A. Moruzi în privinţa breslelorŭ, şi amŭ adusŭ chiarŭ o serie de hrisóve din care lectorulŭ a pututŭ aprecia cum considera acestŭ Domnitorŭ însemnătatea breslelorŭ.

Acéstă însemnătate scădu pe tótă ḑiua dupĕ pacea de la Şiştovŭ, prin faptulŭ că sudiţiĭ austriacĭ potŭ străbate în bresle şi sunt maĭ favorisaţĭ decâtŭ meseriaşiĭ şi neguţătoriĭ românĭ, atât prin reducerea

---

maĭ josŭ, să ne însciinţezĭ întêiŭ trimiţêndu-ne dimpreună şi adeverinţa vameşilorŭ şi a tuturorŭ neguţitorilorŭ şi orăşenilorŭ din Rômnicŭ, şi cu Ispravniciĭ judeţuluĭ. — 1794, Martie 24.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Înălţimiĭ tale făcêndŭ cercetare, amŭ întrebatŭ pre Sfinţia sa Părintele Episcopul Rômniculuĭ, ca să aréte de are vre-unŭ aşeḑământŭ cu neguţitoriĭ aceştia pentru mutarea târguluĭ şi respunse că nu are, fiindŭ că acolo l'aŭ găsitŭ făcêndu-se încă de maĭ nainte până a se face Sfinţia sa Episcopŭ, şi cumcă Sfinţia sa nu aŭ pututŭ a da voïe să se mute târgulŭ înăuntru oraşuluĭ, temêndu-se ca nu care cumva să se aducă vre o zătigneală şi pagubă vămiĭ Domneşcĭ, şi că rĕmâne cum se va hotărî de către Înălţimea ta, a se muta adecă séŭ nu; iară pentru rândulŭ dăjdiilorŭ cercetândŭ la visterie, mĕ adeveriĭ cumcă, cu dajdia lorŭ se află la cumpania chiprovatilor (sic) din oraşu Rômniculuĭ; decĭ de vreme ce neguţătoriĭ arétă, cumcă ş'aŭ făcutŭ acumŭ prăvăliĭ înăuntru oraş uluĭ, şi se plânge cumcă le este peste mână, şi cu pagubă a'şĭ totŭ muta mărfurile de târgŭ, din oraşŭ acolo afară, fiindŭ că la vremĭ ploióse li se strică marfa de ploĭ, şi li se fură de către uniĭ alţiĭ fiindŭ în câmpŭ, dreptŭ aŭ de a se muta târgulŭ în oraşŭ unde aŭ fostŭ şi maĭ nainte, cândŭ însă nu se va întâmpla din mutarea luĭ, a se aduce vre o pagubă vămiĭ Domnescĭ, de care mi se pare a fi cu cale, ca să fie luminată porunca Înălţimeĭ tale către Dumnéluĭ Caimacam Craioviĭ, ca să facă cercetare şi întrebare Vameşuluĭ dela Craiova şi vameşilorŭ de acolo dela numitulŭ târgŭ, şi de va dovedi Dumnéluĭ, că mutându-se facerea târguluĭ în oraşŭ, nu se aduce nicĭ o pagubă Vămiĭ, atuncĭ să se mute, ca să nu se pricinuiască neguţătorilorŭ pagubă, dupĕ arĕtarea ce facŭ, iar de va dovedi Dumnéluĭ că se aduce pagubă vămiĭ, să însciinţeze Înălţimeĭ tale, cum şi în ce chipŭ se aduce pagubă, şi dupĕ răspunsulŭ ce va veni Înălţimiĭ tale dela Dumnéluĭ, se va hotărî cum Domnul Sfânt va lumina pe Înălţimea ta. — 1794, Martie 24.

Vel Logof.

de care se bucură la vama de importare, cât şi la diverse scutiri la vama de oraşŭ şi în genere la diverse dări. In Bucuresci *iurdisescŭ*, adică daŭ năvală streini de tóte neamurile, cari tindŭ a se substitui meseriaşuluĭ şi comerciantuluĭ românŭ. Intre aceştia trebue a se numĕra evreiĭ, cari bucurându-se de sudeţia austriacă, devinŭ pe tótă ţiua concurenţi anevoie de învinsŭ pentru Romăni. De aci ura crescêndă a prăvălieşilorŭ români faţă cu acestŭ neamŭ, iar nu din punctŭ de vedere religiosŭ, căci Românulŭ a fostŭ totdéuna tolerantŭ din respectulŭ credinţeĭ.

Immulţirea peste sémă a streinilorŭ, cari iéŭ negoţulŭ din mânile Românilorŭ, obligă şi pe însuşĭ Al. Moruzi a da unŭ pitacŭ de oprire a «iurdisireĭ» lorŭ în Bucuresci. Nu e vorbă, Moruzi prin acelaşĭ pitacŭ opresce şi pre ţĕraniĭ a se muta la Bucuresci.

Domnitorulŭ se îngrijesce, vĕdêndŭ maĭ alesŭ dificultăţile cu agenţiile streine din ţĕră, de invaḑiunea de locuitorĭ strĕinĭ. Elŭ dă Spătarului, în 26 Septembre 1794, unŭ pitacŭ, contra-semnatŭ de vel Logofĕtulŭ, ḑicêndu-ĭ:

«Fiind-că suntem pliroforisiţĭ Domnia mea, că aŭ **iurdisitŭ** şi cu necurmare vinŭ din strĕinătate, tot felulŭ de ómenĭ, spre locuinţă aice, carĭ tot în politia Bucurescilorŭ se oprescŭ şi rĕmânŭ prin mahalale, prin tĕrgŭ şi prin hanurĭ, cum şi de prin satele ţĕreĭ iar vinŭ unia şi se vîră prin mahalalele tĕrguluĭ, care acésta nesuferită fiindŭ Domnieĭ mele, de a se maĭ urma, poruncimŭ D-tale: pentru ceĭ strĕinĭ, orĭ câţĭ vorŭ veni de acum înainte, să nu fie primiţĭ aice în politie, ci să mérgă să şédă prin satele judeţelorŭ, indestulŭ locŭ de locuitŭ fiindŭ mărimea ţĕreĭ; cât pentru ţĕraniĭ ce vinŭ de prin sate, nu numaĭ să nu fie primiţĭ, ci încă îndată ce se vorŭ dovedi că aŭ picatŭ, făcêndŭ scire Domnieĭ mele, să se trămiţă la urma lorŭ. Decĭ dar în tótă vremea să aibĭ D-ta acéstă purtare de grijă, dându strașnice porunci pe la străjile cele orînduite, ca să nu-ĭ maĭ îngăduiască a veni spre locuinţă aicĭ în lăuntru politieĭ ci, precum ḑicemŭ, mérgă prin satele ţĕreĭ, unde vorŭ voi. Asemenea să grijescĭ D-ta, a cerceta prin mahalale, ca nu carecumvaşĭ pe ascunsŭ să fie primiţĭ uniĭ ca aceştia, dându strașnică poruncă vătăşeilor, mahalagiilorŭ, cum şi hangiilorŭ, ca îndată ce vorŭ vedé pe uniĭ ca aceştia, să facă scire zabiţilorŭ politieĭ spre a nu urma împotriva Domnesceĭ nóstre porunci; şi aşa să se feréscă toţĭ a nu-ĭ primi în locuinţă, nicĭ prin hanurĭ, nicĭ prin dughene, şi nicĭ prin casele lorŭ, căcĭ orĭ-care se va dovedi tăinuindu-ĭ, pe uniĭ ca aceştia să scie că se vorŭ pedepsi strașnicŭ. — 1794, Sept. 26.

Vel Logof.

Cod. XXIII, fila 277 verso.

NB. In aceeaşĭ coprindere şi cu aceeaşĭ dată este pitacŭ şi la Aga.

Existența acesteĭ ure contra ovreilorŭ o documentéză actele ce dămŭ maĭ la vale, din 1794, pre cât de altă parte aceleaşĭ acte documentéză şi *trecerea*, la care evreiĭ ajunseseră pe lângă Domnie, ca să le iea apĕrarea în contra negutitorilorŭ românĭ, în modulŭ următorŭ:

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

«Dumnéta vel Spătarŭ şi Dumnéta Epistatule alŭ Agieĭ, fiind-că ne-amŭ însciințatŭ Domnia mea pentru brésla ovreilorŭ, carĭ cu voĭa Domnieĭ aŭ fost şi sunt primiți a sălăşlui în politia Domnieĭ mele Bucurescĭ, carĭ petrecŭ cu orînduiala lorŭ, făcêndu'şĭ alişverişulŭ şi hrana, fără de vre-o urmare împotrivă, cumcă uniĭ alțiĭ din prăvălieşi şi din orăşenĭ ĭĭ supĕră a nu'şĭ face dreptulŭ alişverişulŭ lorŭ, felurĭ de chipurĭ ĭĭ înjură şi le batjocoresce copiiĭ cu vorbe hulitóre, pe ulițe şi pe la prăvăliile lorŭ; carĭ aceste nefiindŭ suferite Domnieĭ mele, poruncimŭ Dumnévóstră, ca să dațĭ straşnică poruncă şi însciințare, ca nu numaĭ prăvăliaşiĭ şi orăşeniĭ, isnaf séŭ mahalagiŭ, ci şi zapciiĭ şi slujbaşiĭ Domnieĭ vóstre să nu aibă a face vre-unŭ felŭ de supĕrare, orĭ în chipŭ de zăticnire alişverişuluĭ lorŭ, séŭ în chipŭ de hulă şi batjocoră, cu cuvinte de înjurăturĭ, lorŭ séŭ copiilorŭ loruŭ, ci încă pe cine va vedé împotrivă, să'lŭ aréte zapciiĭ pe acela la Dumnévóstră, ca să i se facă de către Domnia mea certare, şi aşa să aibă odihnă ovreiĭ a petrece în oraşulŭ Domnieĭ mele nesupĕrațĭ, ca nişce primițĭ, ce'şĭ plătescŭ dajdia lorŭ la Visteria Domnieĭ mele, a se hrani in pace». — 1794, Ianuarie 16. *Vel Logof.*

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd.

«Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, Dumnéta vel cămăraşŭ Lucache, fiind-că ne-amŭ însciințatŭ Domnia mea, pentru brésla ovreilorŭ, cum că pătimescŭ de către prăvăliaşiĭ şi orăşeniĭ Bucurescilorŭ, supĕrându-ĭ a nu'şĭ putea face alişverişulŭ lorŭ şi hulindŭ cu ocărĭ şi înjurăturĭ în cuvinte netrebnice, pe dênşiĭ şi pre copiiĭ lorŭ, pe uliță şi pe la prăvăliĭ, care acésta nesuferindŭ Domnia mea, amŭ datŭ porunca nóstră, prin deosebitŭ pitacŭ, atât către D-luĭ Spăt. cât şi către D-luĭ Epistatulŭ alŭ Agieĭ pentru acésta intr'adinsŭ, ca să dée nizamŭ fiteş-căruia de a se părăsi fiteş-care a nu-ĭ maĭ supĕra, ci îndată să chiămĭ D-ta şi pe ovreĭ să le areți porunca ce amŭ datŭ şi să le dicĭ, că de care cumvaşĭ, şi dupĕ acésta vorŭ fi maĭ mult supĕrațĭ de către cinevaşĭ să vie să aréte pe unulŭ ca acela la Dumnéta, ca să dămŭ poruncă a se face şi cercetare. — 1794, Ianuarŭ 16.[1]

Cod. XXIII, fila 194.

1. E posibilŭ că favórea acordată ovreilorŭ, să ru se esplice numaĭ prin niscaĭ mituirĭ cu banĭ de la eĭ a boeriloru din Divanŭ, orĭ a Domnitoruluĭ, ci şi din împrejurarea că Domnitorulŭ se servea cu ovreĭ pentru a spiona mersulŭ afacerilorŭ din Polonia şi din altĕ țĕrĭ. (Vedĭ Hurm. vol. II supl. I pag. 94). De altmintrelea, dupĕ ce Moruzi — cum vomŭ vedea — trecu iar Domnŭ alŭ Moldoveĭ, la începutulŭ secululuĭ XIX, se publică la Iaşĭ „Infruntarea jidovilorŭ asupra legeĭ şi obiceiurilorŭ lorŭ,—cu blagoslovenia Mitropoli'uluĭ Iacob". în 4°. 1804 Februar 8.

Intre pedicele carĭ îngreuiază, pe lângă toate cele-l-alte, desvoltarea comerciuluĭ românŭ, sunt de a se cita următórele:

1. Abusulŭ de dreptulŭ Coróneĭ de a acorda moratorium celorŭ carĭ datorescŭ banĭ. Inregistrămŭ aci şi le dămŭ în note câte va din aceste moratoriĭ:

a) In 30 Martie 1793 Domnitorulŭ acordă luĭ Dinu Cojocaru, care e datorŭ 290 de taleri luĭ Sava alŭ II-lea pitarŭ, «soróce îndelungate a puté plăti în rânduri-rânduri» [1].

1. *Io Alex. Cons. Moruzi Voivodŭ.*

De vreme ce datorniculŭ luĭ nu l'aŭ pututŭ dovedi că are, şi după ce a pătimitŭ atâta închisóre îndelungată, nicĭ vre-unŭ felŭ de chezaşiŭ nu are, şi a maĭ şedé închisŭ este fără de nicĭ unŭ folosŭ alŭ datorniculuĭ, încă de maĭ multă sărăcie şi periciune aceluĭ ce n'are să plătéscă, poruncimŭ ca să se dee în chizăşia celorŭ dintâiŭ a breslieĭ cojocarilorŭ, şi să i se pue soróce îndelungate a putea plăti rânduri-rânduri; cu acestŭ mijlocŭ poruncimŭ să se slobódă. 1793 Martie 31. *Vel Logof.*

Cod. XXIV. fila 58.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ jalba ce aŭ datŭ Inălţimeĭ tale Dinu Cojocaru de aicĭ din Bucurescĭ că fiindŭ datorŭ taleri 290 la dumnéluĭ Sava 2-lea Pitarŭ de pe nisce vinurĭ ce i *aŭ vêndutŭ în ḑilele Nemţilorŭ, cere de la mila Mărieĭ tale sorocŭ îndelungatŭ, ca să póte plăti banĭ*, şi se poruncesce de Inălţimea ta, ca să se cerceteze starea şi părlejulŭ luĭ, *şi de i se cade sorocŭ la plata datorieĭ luĭ*; *inscinţezŭ Inălţimiĭ tale*, că judecata aŭ făcutŭ felurĭ de chibzuirĭ prin cercetărĭ, şi nicĭ unŭ cuprinsŭ séŭ pereusie nu s'aŭ putut afla, şi pre d-néluĭ Pitariŭ Sava l'aŭ întrebatŭ de aŭ pututŭ dovedi cevaşŭ, fără de cătŭ numaĭ că arŭ fi pusŭ amanetŭ o casă, care şéde într'ânsa, dară şi acea casă nu este a luĭ, ci a unuĭ unchiŭ alŭ muierieĭ sale, care fiindŭ că se află la podgorie şeḑétoriŭ l'aŭ lăsatŭ de şéde de pomană într'ânsa, ca să o maĭ păzască, şi pentru ca să'şĭ maĭ săfdisască datoria şi închisorile i-aŭ folositŭ; amŭ cercetatŭ de hrana luĭ, cu ce şĭ-o agonisesce şi este sciutŭ de ceĭ ce-lŭ cunoscŭ, că lucréză cu ḑiua cosindŭ pe la blănarĭ, şi până era slobodŭ, cu munca luĭ îşĭ chivernisca muĭerea şi copiiĭ, iar decând a şeḑutŭ la închisoarea agieĭ 13 lunĭ de ḑile, la d-luĭ biv. vel post. Suţulŭ, şi acum de când se pătimesce iarăşĭ de alte 4 lunĭ tot la aceeaşĭ închisóre, *muierea şi copiiĭ luĭ sunt muritorĭ de fóme;* i s'aŭ cerutŭ ca să dée chezaşĭ pe banĭ cu sorocŭ, îndelungatŭ, ca să plătéscă, şi nu are; i s'a ḑisŭ să caute măcarŭ chezaşŭ pe omŭ, şi nicĭ aşa nimenea nu s'aŭ găsitŭ ca să-lŭ iée po sémă; datorniculŭ nu-lŭ slăbeşce cerêndu-şĭ baniĭ séŭ siguranţă cu chezăşie, şi stă la închisóre de atâta îndelungată vreme şi nicĭ un folosŭ nu este; el altă încredinţare nu are să dée decâtŭ numaĭ cu gura se chezăşuesce şi se rógă ca să se slobódă să muncéscă pe la blănarĭ, să pótă agonisi hrana muĭerĭĭ şi a copiilorŭ şi să dée şi *din datoria luĭ cu încetu şi câtŭ de puţinŭ, să plătéscă, fiind-că sc apropie luminatele ḑile ale Inviereĭ D-luĭ nostru Is. Hristosŭ, şi ar găsi de lucru pe la nejustorĭ; şi de cercetare amŭ făcutŭ arĕtare Mărieĭ tale, iar hotărirea cea desăvêrşitŭ remâne la mila Mărieĭ tale.* 1693 Martie 30.

Ioan Şătrariŭ.

Cod. XXIV, fila 59.

b) In 6 Aprilie 1793, Domnitorulŭ acordă unŭ noŭ sorocŭ de 6 luniĭ luĭ Iordache Niculescu medelniceru, care e datorŭ 430 taleriĭ către Tudorache Lipscanulŭ. Datorniculŭ ceruse să plătéscă câte 100 de leĭ pe fie-care anŭ. Prin acestŭ moratorium Domnitorulŭ împedică vêndarea silnică a caseĭ amanetate pentru datoriĭ. [1].

---

1. *Iordache Niculescu Medel. cu Tudorache Lipscanu pentru datoriĭ.*

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd.

Fiind-că Iordache nu a tăgăduitŭ la judecată datoria, fără de numaĭ aŭ cerutŭ: de ce aŭ datŭ de la judecată sorocŭ de şése luniĭ, peste care aŭ maĭ trecutŭ şi alte patru, şi nicĭ aŭ plătit, nicĭ vre-o apelaţie nu ne-aŭ datŭ de la venirea Domnieĭ mele până acum, în patru-ḑecĭ şi şése de ḑile, cu primirea şi a medelniceruluĭ Neculescu, 'ĭ maĭ dămŭ şi altŭ sorocŭ, încă de şése luniĭ, ca neplătindŭ atuncĭ, să se vênḑă amanetulŭ; dreptŭ aceea, cu acestŭ mijlocŭ întărimŭ Domnia mea anaforaua judecăţeĭ Departamentuluĭ, şi poruncimŭ zapciuluĭ, ce este orânduitŭ, să aréte de acum luĭ Tudorache, ca să grijască a face baniĭ, că la sorocŭ i se va vinde amanetul. 1793 Aprilie 6.

Prea Inălţate Dómne,

Din luminată porunca Inălţimeĭ tale, prin zăpcilăcu d-luĭ vataf. za Păhărniceĭ se înfăţişară la judecată Iordache Neculescu Medelniceru, prin vechilulŭ Alexandru nepotulŭ d-luĭ, cu Tudorache Lipscanu, unulŭ din datorniciĭ ce aŭ arĕtatŭ Inălţimeĭ tale că are să iée tal. 430 după o foaie ce o are dată la mâna luĭ iscălită de dumnéluĭ, care fóie cerându-o, ne-o arétă Tudorache cu lét. 1792 Maiŭ 20 pe care i se vede de socotéla făcută de câte vinurĭ aŭ luatŭ, i ce aŭ datŭ din banĭ şi ce rĕmâne să-ĭ maĭ dée tal. 430; pentru care întrebându-lŭ că pârâtulŭ Tudorache, ce are să rĕspunḑă? nu o tăgăgui, ci o primi bună, numaĭ îşĭ ceru sorocŭ, ca cu încetu să-ĭ plătéscă, ad. pe anŭ tal. 100. Vechilulŭ rĕspunse, că pentru aceştĭ banĭ, s'aŭ maĭ pusŭ multe soróce, puindu-şĭ şi zapisele casiĭ zălogŭ, ca neplătindŭ să-ĭ vênḑă casa şi cerea ca cu sorocŭ de luniĭ treĭ séŭ mult patru să-ĭ plătească, iar de nu, să i-se vênḑă casa, ca unŭ amanetŭ ce o are pusă pentru aceştĭ banĭ, după cum prin zapisulŭ luĭ se cuprinde amanet; decĭ din cercetarea pricineĭ aceştia, tal. 430 dupe fóia Medel. ce se vede la mâna luĭ Tudorache, carĭ maĭ josŭ se vorŭ arĕta anume, sunt netăgăduiţĭ, numaĭ i cerea sorocŭ, ca cu încetŭ să-ĭ plătéscă, pe anŭ tal. 100, care sorocŭ fiind detotŭ indelungatŭ, găsimŭ cu cale: părîtulŭ Tudorache să plătéscă cu sorocŭ de 6 luniĭ, iar ne plătindŭ, atuncĭ să fie luminată porunca Inălţimiĭ tale, să se strige casa la mezatŭ şi din suma ce va eşi să se împlinéscă D-luĭ Medelniceriuluĭ tal. 430, iară ceĭ-lalţĭ ce vor prisosi, se vorŭ da luĭ Tudorache; iară hotărîrea cea de sĕvêrşit rĕmâne a se face de Măria ta.

Dumitrache Cluc. *Dumitrache Brazea* Sărdariu. *Barbul Ciorogârlénu* Slugerŭ *Mateiŭ Grecénŭ* Vatavŭ.

Cod. XXIV, fila 113.

c) In 2 Iunie 1793, Domnitorulŭ acordă moratorium de 3 anĭ dascălului Atanasie, pentru plata a 604 talerĭ către maĭ mulţĭ creditorĭ [1].

Socotéla ce amŭ făcutŭ cu Tudorache de câte buţi cu vinŭ ce le-aŭ dat, dupe cum în jos arétă.

Tal.	Banĭ	
185	—	Pe bute cu vinŭ, cu pelinŭ vedre 100, vadra po. tal. 1 şi 105, afară din douĕ vedre ertăciune.
194	30	O bute cu vinŭ albŭ pritocŭ, de vedre 111. Vadra po. tal. 1.90 afară de 2 vedre ertăciune.
291	90	Dupĕ douĕ buţĭ ce s'aŭ datŭ, cum rĕspunde zapisulŭ luĭ.
671	—	*Dintre aceştia*

Tal.	Banĭ	
40	—	întâiŭ
196	—	ipacŭ cu rĕvaş
4	—	pe o tocitóre
240	—	

430 30 Adecă tal. patru-sute-treĭ-ḑecĭ şi treĭ-ḑecĭ de banĭ, aŭ rèmas bunĭ să-ĭ rĕspunḑĕ Tudorache.

Cod XXIV, fila 114.

1. *Anaforaua pentru sorocŭ ce s'aŭ pusŭ Dascăluluĭ Atanasie, a avea de cătră datornicĭ.*

Io Alecsandru Costandin Moruzi Vvd.

Acestŭ sorocŭ de 3 anĭ i s'aŭ datŭ luĭ Atanasie Dascălulŭ, din bună voia datornicilorŭ luĭ, prin înfăţişarea înaintea D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boeruluĭ domnieĭ mele biv. vel. Vist. Epistatuluĭ Agieĭ, precum maĭ josŭ să arétă întru acéstă anafora a Dumisale, ce o întărimŭ şi Domnia mea, ca până la împlinirea soroculuĭ să fie nesupĕratŭ de către datornicĭ.—1793 Iunie 2.

Prea Înălţate Dómne

Dupĕ jalba către Înălţimea ta a luĭ Atanasie Dascălul, întru care jăluesce Mărĭĭ téle, că se află scăpatat şi datoriŭ tal. 600, şi datornicĭĭ îlŭ supĕră cu închisorĭ şi ni se poruncesce de Înălţimea ta, ca să-ĭ cercetezĭ jalba de împreună cu datornicĭĭ luĭ, după luminată poruncă am orănduit a se cerceta jalba luĭ, de împreună cu datornicĭĭ, întâiŭ de către judecătorul departamentuluĭ Agieĭ, şi când nu se va mulţămi vre-o parte, să intru şi însuşĭ în cercetarea acésta; decĭ adunându-se în faţă jăluitoriul cu datornicĭĭ la judecată, pentru mulţămirea ce s'aŭ făcutŭ între eĭ, atât de sorocu de treĭ anĭ ce s'aŭ induratŭ de i-aŭ pusŭ jăluitoruluĭ, cât şi de condeile datorieĭ luĭ, ce s'aŭ alesŭ curaţĭ, cu primirea a tuturora a părţilor, anume, ce se adună suma de tal. 604, prin anaforaua judecătoruluĭ maĭ pe largŭ s'aŭ arĕtatŭ Înălţimeĭ tale, dară pentru maĭ bună încredinţare mi s'aŭ poruncitŭ de cătră Înălţimea ta, ca să intru şi însu-mĭ în cercetare şi cu anafora dreptul adevĕrŭ să-lŭ arĕtŭ Înălţimeĭ tale; după luminată poruncă a Înălţimeĭ tale, de isnóvă amŭ adusŭ înaintea mea pe jăluitorŭ, cu arĕtaţĭĭ datornicĭĭ luĭ, şi întrebându-se toţĭ împreună de este cu adevĕrată mulţămirea lorŭ, soroculŭ de treĭ anĭ ce i-aŭ datŭ jăluitoruluĭ, şi de este cu mulţămirea

d. In 26 Augustŭ 1793 Domnitorulŭ acordă 1 anŭ şi 1 ½ sorocŭ luĭ Gh. Iarca, pentru plata a 5 pungĭ de banĭ, scoţêndŭ din vênçare casa amanetată, de la Focşanĭ [1].

e. La 4 Ianuarie 1794, Moruzi acordă sorocŭ de 1 anŭ luĭ Gh. Jitiarŭ, ce aŭ fostŭ vĕtafŭ de plaiŭ, în plaiulŭ Arefuluĭ, din Argeşŭ, care «din întâmplarea vremilorŭ aŭ rĕmasŭ datorŭ pe la unĭĭ alţiĭ.» Acestŭ moratorium vine în urma altora de la anteriorĭĭ Domnĭ. (*Cod. XXIII fila 196*).

---

tuturora părţilorŭ suma condeilor datorieĭ de tal. 604, precum arĕtă Inălţimeĭ tale judecătoru prin anaforaua sa, toţĭ dintr'un graiŭ rĕspunseră, atât de çisa sumă că este adevĕrată datorie şi primită de toţĭ, cât şi pentru sorocŭ de treĭ anĭ ce i aŭ pusŭ jăluitoruluĭ, fiind-că este omŭ scăpĕtatŭ, şi cu adevĕratŭ i-s'aŭ pricinuitŭ acéstă pagubă, i-aŭ pusŭ numitul sorocŭ, ca până atuncĭ să nu-lŭ maĭ supere, ca să pótă a'şĭ veni în stare cu procopséla învĕţătureĭ şi a strădanieĭ luĭ să le pótă plăti; şi pentru maĭ bună încredinţare jăluitoruluĭ făcură şi acestŭ felŭ de răvaş cătră mine, întru care 'mi scriŭ, că pentru datoria luĭ Atanasie Dascălulŭ, ce maĭ josŭ se coprinde, anume cu suma de tal. 604, i-aŭ datŭ sorocŭ de treĭ anĭ, înaintea departamentuluĭ Agieĭ, ca să pótă să-şĭ vie în stare de a le plăti, şi aŭ iscălitŭ fieşce care în răvaş la condicile sumelorŭ de datorie ce aŭ să iée, care se adună sumă de tal. 604; de acésta nu lipsimŭ a însciinţa Inălţimeĭ tale.—1793 Maiŭ 25.

Costantin Filipescu Vistieru

Cod. XXIV, fila 193,

1. *Anaforaua luĭ Gheorghe ce urmĕză ca să fie apĕratŭ de către datorniciĭ sĕĭ în douĭ anĭ.*

Io Alecsandru Constan. Moruzi Vvd.

Unŭ anŭ şi jumĕtate îĭ dă Domnia mea sorocŭ, în care acestŭ sorocŭ poruncimŭ Dumnélorŭ Ispravnicilorŭ, să nu fie volnicŭ nicĭ a vinde din lucrurile ne mişcătóre, nicĭ a zălogi.—1793 August 26. *Vel. Logof.*

Prea Inălţate Dómne

Cu prea plecată scrisóre însciinţăm Marieĭ tale pentru unŭ Gheorghe Iarca, care aflându-se la multă datorie şi sĕrac fórte, datorniciĭ stenahorisindu-lŭ ca să le împlinéscă banĭĭ, şi după cercetarea ce amŭ făcutŭ de halulŭ neputinţeĭ luĭ, vĕçêndu-lŭ că mijlocŭ nu are ca să le plătéscă, să fie luminată porunca Mărieĭ tale, ca cu sorocŭ de duoĭ anĭ să fie îngăduitorĭ datorniciĭ, ca să le plătéscă cu acésta păsuială, că de se va sili acuma să le dée banĭ, numaĭ o căscióră are în Târgul Focşanilor, preţul ca de tal. 200; datoria este pentru cincĭ pungĭ de banĭ; când se va scóte casa la mezatŭ, se va pricinui scădere şi pagubă şi datornicilorŭ; de care nu lipsim a însciinţa Mărieĭ tale, şi aniĭ Inălţimeĭ tale dela Dumneçeŭ mulţĭ şi fericiţĭ.

Aĭ Mărieĭ tale prea plecaţĭ slugĭ. *Petrache Vistieru*

Cond. XXIV. Fila 382

f. Unŭ specimen de moratorium este celŭ din 5 Februarie 1794, prin care Domnitorulŭ acordă luĭ Petrache biv căpitanŭ za Dorobanţi, păsuială de plata datorieĭ către maĭ mulţi creditorĭ, în sumă de 2.968 taleriĭ, fără sorocŭ, mărginindu-se a ḑice, că va plăti numeroşilorŭ sĕĭ creditorĭ «când îĭ va da Dumneḑeŭ vre-unŭ câştigŭ», iar până atuncĭ se va servi creditorilorŭ $^1/_2$ din venitulŭ uneĭ viĭ de zestre a datorniculuĭ «cu analoghie, după suma banilorŭ ce aŭ să iea», cea-laltă $^1/_2$ rĕmânêndŭ datorniculuĭ pentru a sa chivernisélă [1].

Cod. XXIII, fila 196.

1. *Anafora pentru sorocu celuĭ ce l'aŭ pusŭ luĭ Petrache biv. căpitanŭ za Dorobanţi de a plăti pe la datornicĭ.*

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd, i gpd. Zem. Vlahscoe

După pliroforia ce ni s'aŭ datŭ de próstă starea şi halulŭ numituluĭ proin căpitanŭ de Dorobanţi, cum că este desăvărşitŭ neputinciosŭ de plată, şi de a se trage în judecăţi, séŭ a se închide este fără de nicĭ un folosŭ al datornicilorŭ, găsimŭ Domnia anaforaoa judecăţiĭ departamentuluĭ, cu cale, care o şi întărimŭ, spre a se apĕra, ca împotriva aceştia să nu fie supĕratŭ. — 1794 Maiŭ 23.

Prea Inălţate Dómne,

Dumnéluĭ biv. capt. za Dorobanţi Petrache aŭ jăluitŭ Inălţimeĭ tale, că din întâmplarea vremilorŭ curgêndŭ în pagubă la slujbele ce aŭ avutŭ, aŭ rĕmasŭ şi datoriŭ tal. 2968 la ceĭ maĭ josŭ numiţi, şi ne avêndŭ putere de plată, cere ca să i se pue un sorocŭ cu datornicii, ca să le plătéscă câte puţintelŭ-puţintelŭ, până când se va isbrăni cu dânşiĭ; în dosulŭ căreia jalbă ni se porunceşce de către Inălţimea ta, ca să cercetămŭ de starea şi părlegiu de faţă cu datornicii, şi fiind săracŭ cu adevĕratŭ, să'ĭ punemŭ sorocu ce se va găsi cu cale de la judecată, şi să arĕtămŭ Mărieĭ tale cu anafora prin vătavu za păhărniceĭ; decĭ după luminată poruncă înfăţişându-se jăluitorulŭ înaintea nóstră cu unulŭ din datornicĭ, Dumnéluĭ biv. vel. Medel. Şerbanŭ, ne respunsă medelniceriu, că are să ia tal. 120 cusurŭ de la nişce vinŭ ce i-aŭ vêndutŭ, iară de este omŭ cu chivernisélă, séŭ săracŭ nu-lŭ şcie; ne aduse cu mum-başir şi un engrafonŭ în scrisŭ de la Dumitrache Teoharu, ce'lŭ vedemŭ că are să ia tal. 950, în care scrie că el se mulţămesce pe soroculŭ ce i se va pune de la judecată, iară alţi datornicĭ nu s'aŭ maĭ ivitŭ, şi arĕtămŭ Mărieĭ tale, că acestŭ jăluitorŭ este şciutŭ obşteĭ de străinŭ aicĭ în ţĕră, şi s'aŭ însuratŭ luândŭ o casă şi vie de zestre, şi nu-l arĕtă halu a avea altă chivernisélă, chibzuindu-se de la judecată, ca din rodulŭ vieĭ de zestre, ce va lua din anŭ în anŭ, să-şĭ opréscă jumĕtate pentru chivernisala caseĭ luĭ, şi jumĕtate să se dee la datornicĭ, cu analoghie, după suma banilorŭ ce aŭ să ia fieş-care, iară maĭ multă supĕrare să nu i se facă întru zadar, până când i va da Dumneḑeŭ vre-un câştig, şi atuncĭ le va plăti maĭ câte multŭ; de care nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale după poruncă, ca să i să facă cea desăvîrşită întărire de către Inălţimea ta. 1794 Febr. 5.

Costandin Baratov clucer, *Stefanŭ* medel., *Mateiu Cantacuzino* vel. sluger, *Antonie Fotino*, *Costandin Otopeanu*.

Amŭ maĭ adusŭ, la capitolulŭ justiţieĭ *(cap. 189)* câte-va acte de păsuielĭ a datornicilorŭ. Asemenea la pag. 215. Vomŭ maĭ da şi în volumulŭ VI (cu anexele.)

II. Privilegiile şi scutirile acordate prin hrisóve boerimeĭ marĭ şi micĭ pentru cârciumĭ, scaune de măcelării, monopoluri de băcănii, scutiri de pivniţe, etc. nu puţin facŭ imposibilă, pentru micŭlŭ comerciantŭ, concurenţa cu ceĭ ce se bucură de asemenea privilegiĭ şi scutirĭ. Se va vedea în volumulŭ de anexe acte de natura celorŭ aci arĕtate.

Să maĭ adăogimŭ aci a ḑice, că pe lângă pedicile de asemenea natură, micŭlŭ comerţŭ era isbitŭ şi de diversele monopoluri în favórea Statuluĭ, orĭ a Cămăreĭ Domnescĭ, enumerate de noĭ la capitolulŭ dărilorŭ.

Amintimŭ numaĭ în trécătŭ şi despre oprirea băcanilorŭ de a vinde unele articole, acésta în interesulŭ siguranţeĭ publice. [1]

Maĭ cunóscemŭ casurĭ când boerii influinţi închidéŭ prăvăliile neguţitorilorŭ, carĭ fiindŭ aşeḑate aprópe de ale lorŭ, le făcéŭ concurinţă. Dămŭ aci în notă casulŭ oprireĭ unuĭ Todorache de a'şĭ face căşăria, lângă a boĭeruluĭ Banulŭ Racoviţă. [2]

Tal.	*Datornicii ce aŭ să ia fiteş-care de la jăluitorŭ*
950	La Dumitrache Teohari,
400	La Logofetŭ Vasile ce se află la Iaşĭ,
500	Ienache Vatav ce se află la Ţarigrad,
250	Portariu Araboglu ce se află în Ţarigrad,
100	Stolnicu Andreĭ ot. Focşanĭ,
250	Cosma Suditu,
120	D-luĭ Medelnicerŭ Şerban,
50	Colceagu,
40	Muşatu Croitoriu,
100	Căpitan Draghiciu,
44	Costandin Blănaru,
54	Lafda Blănaru,
100	State Neguţătoru.
2967	adică douĕ miĭ nouĕ sute şéĭ-ḑecĭ şi optŭ.

Cod. XXVII, pag. 9 VIII-a

1. In 6 Martŭ 1794 Alex. Moruzi opresce prin pitacŭ pe băcanĭ de a ţine şi vinde prafŭ de pușcă, fișicurĭ si soricióică, spre evitarea accidentelorŭ „cum s'aŭ întâmplatŭ ḑilele trecute şi mórte, deosebitŭ că alţiĭ carĭ cugetândŭ în gândulŭ lorŭ a se porni în fapte rele, aŭ şi acéstă lesnire de a cumpĕra sloboḑĭ iarba de pușcă și fișicurĭ". (Cod. XXIII fila 217 verso).

2. *Anaforaoa D-luĭ Banulŭ Racoviţă, că ămblă unŭ Tudorache sà'şĭ facă căşăria lângă căşăria Dumisale, ce o are în sud. Ilfovŭ.*

Io Alexandru Constandinŭ Moruzi Vvod.

Dumnóta cinstitŭ şi credinciosŭ boerule Domnieĭ mele vel. Vist. de s'aŭ datŭ acestuĭ neguţitorŭ carte de la Visteria Domnieĭ, cu sloboḑenie a'şĭ face

III. Capanlăiĭ sunt, cum vĕḑurăm, o altă plagă a comerţuluĭ internŭ, cu tótă rînduiala adusă prin tratatulŭ de la 1774 şi cele următóre până la 1792. Alexandru Moruzi caută, pre cât posibilŭ, să îmblânḑéscă acest rĕŭ precum se póte vedea şi din actulŭ ce dămŭ în notă [1]

---

căşărie la acelŭ locŭ, să arĕţĭ Domnieĭ mele; iară de nu i s'aŭ datŭ, să nu i se dée până nu veĭ face Dumnĕta întrebare pentru acósta către Domnia mea. 1793, Maiŭ 25.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecată a mea anafora arĕtŭ Mărieĭ tale, că aicĭ în judeţulŭ Ilfovŭ eŭ sluga Mărieĭ tale amŭ moşie, ce sĕ numesce Dobrenĭ, pe care moşie amŭ şi o căşărie din vechime, şi acum aŭ venitŭ unŭ Tudorache negustorŭ şi umblă să facă altă căşărie acolea alăturea lângă căşăria mea, de care mi se pricinuesce pagubă, şi nu numaĭ pagubă, ci încă trebue să închiḑŭ de tot căşăria mea când se va face căşăria acésta, care acésta este de tot împotriva poruncilorŭ Domnescĭ, ce s'aŭ făcutŭ în trecuţiĭ anĭ, pentru acestŭ felŭ de căşăriĭ, după cum maĭ pe largŭ se cuprindŭ în anaforaoa ce cu sfatŭ de obşte s'aŭ făcutŭ şi s'aŭ întăritŭ de Măria sa Alexandru Vodă Ipsilantŭ; şi acolea unde ămblă acestŭ Tudorache să facă căşărie lângă căşăria mea şi mie mi se pricinuesce pagubă mare şi satuluĭ multă stenahorie, că nu aŭ locuitoriĭ locŭ ca să'şĭ pască vitele, şi maĭ vêrtosŭ căcĭ nicĭ-odată căşărie acolea nu aŭ fostŭ; încă într'acéstă anafora se cuprinde şi acésta, că orĭ-care va merge să facă căşărie înpotriva căşărieĭ ce are cinevaşĭ şi să i se pricinuiască pagubă, unuluĭ ca acesta să'lŭ şi pedepséscă şi nicĭ să fie volnicŭ să facă căşărie nouă, ca să pricinuiască pagubă la vecinĭ; ci mĕ rogŭ Mărieĭ tale, să se facă luminată poruncă, orĭ anaforaoa acésta să se întăréscă, séŭ prin deosebită carte Domnéscă, să nu mi se pricinuiască acéstă mare pagubă, maĭ vêrtosŭ acum în ḑilele Mărieĭ tale; şi cum va fi porunca Mărieĭ tale.

Plecată sluga Mărieĭ tale, *Dumitraşco Racoviţă Banŭ.*

Cod. XXIV, fila 171.

1. *Io Alex. Const. Moruzi Voivod.*

Citindu-se înaintea Domnieĭ mele acéstă anafora, cât pentru sluga capanlăuluĭ, şi pentru marfă, s'aŭ datŭ Nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ, iar pentru Moise Vătavu, orînduimŭ pe sluga Domnieĭ mele, să mórgă şi prin scirea d-luĭ cinstituluĭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele vel vornicŭ de ţéra de jos, să-lŭ ridice, să-lŭ aducă aicĭ, ca să-şĭ dea séma la pricina acésta, şi ca să nu rĕmâie plaiulŭ deschisŭ fără îngrijitorŭ, să se orînduiască vechilŭ în locŭlŭ vătavuluĭ de către d-luĭ vel vornicŭ, până i-se va hotărî pricina acésta.—1893, Maiŭ 19

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne

Sluga Mărieĭ tale căpitanŭ de la Lichirescĭ, vĕḑêndŭ că o sumă de marfă aŭ sositŭ la schelă ca să trécă la Silistra, însă marfă de capanŭ o sută

IV. Narturile însă sunt, mai presus de tóte, nefavorabile comerţului mic, precum mai sus arĕtămŭ, dând mai mult ocasiune de abuzuri

---

patru-decĭ şi nouĕ schimbele sĕŭ, şi 400 de butirĭ pastramă, şi vĕdêndŭ că pentru acéstă marfă nu este vre-o teşcherea de boerii ispravnicĭ a vre-unuĭ judeţŭ, fără numaĭ o teşcherea a unuĭ Moise vătavŭ de plaiŭ din sudŭ Saacŭ, aŭ pricinuitŭ cum că acéstă marfă este furată, şi nu este pentru acésta vre-unŭ sinetŭ a vre-unuĭ capănlăŭ datŭ nicăiriĭ; decĭ însciinţându şi întrebându cum să urmeze, i-amŭ rĕspunsŭ să trimite marfa aicĭ, şi aŭ trimis-o, şi amŭ dat-o în paza starostiĭ de negustorĭ acea marfă din Săcueni, după teşchereaua vătavuluĭ de plaiŭ, care şi de către vătavŭ este datĭ cu înşelăciune, căcĭ nu arétă nicĭ suma mărfeĭ, fiind aridicată de douĭ inşĭ ce sunt numiţĭ în teşchereaua de vătavŭ, n'aŭ mersŭ însuşĭ eĭ cu marfă la Lichirescĭ ca să-ĭ fi trimesŭ şi pe dînşiĭ căpitanu aicĭ. Decĭ amŭ trimisŭ cu mumbaşirŭ, ca să-mĭ aducă pe aceĭ douĭ ómenĭ, ca să-şĭ dea séma de acéstă faptă, şi ne găsimŭ la Secueni, amŭ doveditŭ pe unulŭ aicĭ, şi l'amŭ pusŭ la popréla, şi l'amŭ cercetatŭ ca să mărturiséscă adevĕrulŭ; 'mĭ spuse că elŭ vrêndŭ ca să rădice marfa, aŭ mersŭ la vătavu de plaiŭ şi i-aŭ cerutŭ voie, şi acestŭ vătavŭ de plaiŭ, ne fiindŭ tréba luĭ, aŭ datŭ voie să rădice marfa, şi i-aŭ datŭ şi răvaşŭ luându-ĭ tal. 6, precum singurŭ aŭ mărturisitŭ; decĭ în vreme ce Nizamulŭ este, ca negustoriĭ Capanlăĭ vrêndŭ a-şĭ rădica marfa din ţéră, să iea poruncă domnéscă de la calemu Visterieĭ către Ispravniciĭ judeţuluĭ, de unde are să-şĭ iea marfă, şi mergêndŭ acolo să dea sinetŭ la mîna ispravnicilorŭ, pe câtă marfă are să rădice, şi aşa să ĭ dea teşcherea d-lorŭ ispravnicilorŭ, şi cu acea teşcherea poate să trécă Dunărea, pe unde va vrea, ci dar se învinovăţéză sluga capănlăuluĭ, ce se află la închisórea spătărieĭ, de ce să mérgă cu acestŭ mijlocŭ să rădice marfa? să învinovăţéză, însă maĭ multŭ vătavulŭ de plaiŭ: cu ce cuvîntŭ să dea teşchereaua luĭ de a ridicatŭ marfa, nefiindŭ ispravnicŭ judeţuluĭ? ci pentru ca să nu se strice nizamulŭ a mărfeĭ capanlăuluĭ, rĕmâne a se face drépta hotărîre de către Înălţimea ta, şi pentru unulŭ şi pentru altulŭ cum şi pentru marfă. — 1793, Maiŭ 18.

Alŭ Mărieĭ tale pré plecată slugă, *Ianache Văcărescu, vel spătarŭ.*

Cod. XXIV, Fila 150.

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voiv. i gpd.

Dupĕ cum s'aŭ găsitŭ cu cale de către dumnélorŭ veliţiĭ boerĭ prin socotéla de obşte, aşa să se urmeze, şi d-ta vel vist. să facĭ dupĕ acéstă hotărîre poruncile Domnieĭ mele către ispravniciĭ judeţelorŭ. — 1794; Martie 29.

Prea Înălţate Dómne,

Dupĕ luminată porunca Mărieĭ tale, ce ni s'aŭ datŭ, ca să ne strîngemŭ la unŭ locŭ, să chibzuimŭ pentru vînzarea untuluĭ, şi prin cercetare să facemŭ socotélă cu cât să vîndă locuitoriĭ ocaua de untŭ la neguţătorĭ, cărora neguţătorĭ pămênteni, făcêndu-li-se şi lorŭ socotélă, să le punemŭ şi lorŭ preţŭ, cu cât să vîndă cântarulŭ de untŭ la *capanlăĭ*, la care arĕtămŭ Mărieĭ tale, că viindŭ starostea de negustorĭ cu câţĭ-va negustorĭ pămênteni, din ceĭ ce cumpĕră

de cât puteaŭ favorisa pre consumatorĭ, căcĭ preţurile fixate se urca adese după interesele vêndĕtoruluĭ, când acesta ştia şi avea putere să mituească pe boerii aşeḑĕtorĭ nartuluĭ.

---

untŭ, înaintea nóstră, şi făcêndŭ cercetarea din însuşĭ graiulŭ negutătorilorŭ, ne adeverimŭ, că în anulŭ trecutŭ când arŭ fi vrutŭ locuitoriĭ să vîndă negustorilorŭ ocaua de untŭ câte 11 parale, îndestulŭ le era şi lorŭ a vinde la capanlăĭ cântarulŭ pe tal. şépte-spre-ḑece, după cum era porunciţĭ, dar nevrêndŭ locuitoriĭ a-lŭ vinde cu acestŭ preţŭ, ci ridicândŭ preţulŭ până la 15 şi 16 parale ocaua, de aceea şi eĭ la vînḑarea ce aŭ făcutŭ capanlăilorŭ, s'aŭ păgubitŭ uniĭ; amŭ făcutŭ chibzuire şi socotélă cu ce mijlocŭ arŭ putea locuitoriĭ să fie mulţămiţĭ, fără de a cere maĭ multŭ preţŭ, şi-lŭ găsimŭ cu cale a fi acésta, adică în anulŭ acesta ca să nu maĭ pricinuéscă locuitoriĭ nimicŭ, că le este preţulŭ puţinŭ, să vîndă locuitoriĭ ocaua de untŭ po parale patru-spre-ḑece, adică cu treĭ parale maĭ multŭ decât în anulŭ trecutŭ, şi socotindŭ că cu acestŭ preţŭ vorŭ fi mulţămiţĭ a-lŭ vinde, care după analoghia acésta rĕmânŭ şi negutătoriĭ pământenĭ a-lŭ vinde la capanlăĭ, cântariŭ po tal. douĕ-ḑecĭ; şi de se va găsi cu cale şi de către Inalta înţelepciune Mărieĭ tale, această socotélă a nóstră, ce amŭ făcutŭ, se va face luminată porunca Mărieĭ tale către dumnéluĭ vel vist. ca să facă poruncĭ către dumnélorŭ ispravniciĭ judeţelorŭ, să dea în scire tuturorŭ locuitorilorŭ, ca să scie cu toţiĭ preţulŭ cu cât sunt datorĭ a-lŭ vinde la negustorĭ pământenĭ ocaua de untŭ, însă arĕtându-le şi acésta, că şi negustorilorŭ li s'aŭ datŭ tare poruncă, ca nicĭ unulŭ să nu îndrăznéscă a da maĭ multŭ, decât numaĭ câte 14 parale pe oca, după cum s'aŭ hotărîtŭ de Măria ta, iar care va da maĭ multŭ să-lŭ aréte la d-lorŭ ispravniciĭ ce negustorŭ este acela, şi d-lorŭ Ispravniciĭ să aibă purtare de grijă dându poruncĭ şi la zapciĭ, ca pe orĭ-care va afla, să însciinţaţĭ la dumnélor, şi d-lorŭ să-lŭ aréte Mărieĭ tale, ca să i se facă căḑuta pedépsă; asemenea d-lorŭ Ispravniciĭ să dea de scire tuturorŭ negutătorilorŭ pământenĭ de pe la judeţe ca să scie cu toţiĭ, că aŭ şi eĭ a vinde untŭ la capanlăĭ ce vorŭ veni cu cărţile Mărieĭ tale cânt. po tal. 20. Asemenea iarăşĭ ca să nu găséscă pricină negutătoriĭ pământenĭ, că vinŭ căruţaşĭ de cea parte de cumpĕră untŭ, şi aceia 'lŭ scumpescŭ, deosebitŭ se va da şi pentru acéstă luminată porunca Mărieĭ tale, de a nu fi sloboḑĭ a veni în ţară să cumpere untŭ, noĭ de cercetarea ce facemŭ arĕtămŭ Mărieĭ tale, iar hotărîrea..... — i proci. — 1794, Martie 27.

Vel Vornicŭ Brâncovénu, Vel Vornicŭ Costache Ghica, Costandinŭ Caragé Hatmanŭ, Vel Log. Fĭipescu, ... Vel Spăt., Vel Vorn. Câmpinénu, Vel Vornicŭ Grădişténu, Vel Logf.

Cod. XXVII, pag. 32 IV-a.

Anaforaua în ce chipŭ să cumpere negustoriĭ pământenĭ cântarulŭ de untŭ de pe la locuitorĭ, şi apoĭ cum să-lŭ vîndă şi eĭ la negustoriĭ capănlăĭ, cu hotărîtŭ preţŭ.

Io Alesandru Cost. Moruzi Vvod.

Dupĕ anaforaua Pré Sfinţituluĭ părinteluĭ Mitropolitŭ şi a d-lorŭ veliţilorŭ boerĭ, care s'aŭ cetitŭ înaintea Domnieĭ mele la Divanŭ, poruncimŭ Domnia mea d-tale vel vist. să facĭ poruncile Domnieĭ mele către ispravniciĭ judeţuluĭ,

Dăm în notele acestei pagine o serie de narturi, din cari unele

spre a da de scire tuturorŭ locuitorilorŭ, să li se facă cunoscută ca cu acestŭ preţŭ să-şĭ vîndă untulŭ la negustoriĭ pămînteni, iar nu cu altŭ mijlocŭ de silă; aşişderea să facĭ poruncile Domnieĭ mele, ca şi căruţaşiĭ ce ămblă prin sate, strîngêndŭ untŭ, să lipséscă şi să fie opriţĭ. — 1793, Aprilie 3.

Procit Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Din luminată porunca Înălţimeĭ tale ce ni s'aŭ datŭ prin Pitacŭ, ca să ne strîngemŭ la unŭ locŭ, unde aducêndŭ şi din negustorĭ pămînteni, cărora negustorĭ pămînteni făcêndu-li-se şi lorŭ socotéla, atât cumpĕrătórea cât şi tóte cheltuelile şi câştigulŭ ce li-s'arŭ veni, să le punemŭ şi lorŭ unŭ preţŭ cu cât să vîndă cântarulŭ de untŭ la capanlăĭ, arĕtămŭ Mărieĭ tale, că făcêndŭ chibzuire şi socotélă, vĕdêndŭ că înaintea acesteĭ trecute rezmeriţe era ocaua de untŭ la locuitorĭ po banĭ 30, la negustoriĭ pămînteni, şi-lŭ vindea la capanlăĭ cântarulŭ po tal. 15, iar în anulŭ trecutŭ lét 92, fiindŭ lipsă de vite, şi dupĕ rezmeriţă, cu sfatŭ de obşte s'aŭ făcutŭ o casă de untŭ, a vinde locuitoriĭ la negustoriĭ pămînteni o oca parale 12 şi jumĕtate, şi eĭ să-lŭ vîndă la capanlăĭ cântarulŭ po tal. 18. Acum dar cu mila luĭ D-dĕŭ vitele s'aŭ maĭ îmmulţitŭ, şi amŭ făcutŭ socotéla după starea ce se află: a vinde locuitoriĭ la negustoriĭ pămînteni ocaua de untŭ po parale 11, cu o para şi jumĕtate maĭ jos decât în anulŭ trecutŭ, dar maĭ multŭ cu o para peste dece ce era înaintea acesteĭ trecute resmeriţe; amŭ făcutŭ chibzuire şi preţulŭ luĭ cu cât să-lŭ vîndă negustoriĭ pămînteni la capanlăĭ, unde fiindŭ de faţă şi câţĭ-va din negustoriĭ pămînteni, şi făcêndu-li-se socotéla cumpĕrătóreĭ po parale 11, care vine cântarulŭ po tal. 12, parale 12 şi cele-l-alte cheltuelĭ obişnuite, adică plata cântaruluĭ, scădĕmîntulŭ bordufuluĭ şi câştigŭ la 10 unulŭ, care tóte acestea vinŭ tal. 4, banĭ 108. Se cuvine şi elŭ a-lŭ vinde la negustoriĭ capanlăĭ cântarulŭ po tal. 17, cu scădere de tal. 1 la cântarŭ din anul trecutŭ, şi s'aŭ mulţămitŭ negustoriĭ la cele-l-alte, fără numaĭ la bordufŭ, ţicêndŭ că se vinde câte talerĭ 13 şi 14 unulŭ, dar nu aŭ temeiŭ la vorba lorŭ, cea d'întâiŭ că în anulŭ acesta urméză de a se maĭ eftini borduşile, fiindŭ şi vite maĭ multe, şi negustoriĭ cumpĕrătorĭ maĭ mulţĭ decât în anulŭ trecutŭ, alŭ douilea că de şi li s'a scăţutŭ câte tal. unulŭ la cântarŭ, din tal. 17 ce era în anulŭ trecutŭ, dar şi eĭ s'aŭ scăţutŭ cu o para şi jumĕtate ce era cumpĕrătórea în anulŭ trecutŭ de la locuitorĭ; care face de la unŭ cântarŭ de oca 44, tal. 1 banĭ 78, scăţêndu-se tal. unulŭ, din tal. 18, maĭ rĕmâne câştigaţĭ negustoriĭ pămîntenĭ la cântarŭ 18 banĭ şi îndestulŭ le este preţurile şi la locuitorĭ şi la negustorĭ pămînteni a vinde la negustorĭ capanlăĭ; pentru care la acestea amêndouĕ madele să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D-luĭ vel vist. ca să facă poruncile Mărieĭ tale, către ispravniciĭ judeţelorŭ, să dea în scire locuitorilorŭ, ca să scie cu toţiĭ, cu cât sunt datorĭ a vinde locuitoriĭ la negustoriĭ pămîntenĭ, fără nicĭ maĭ multŭ, nicĭ maĭ puţinŭ, şi care din locuitorĭ se va îndrăzni a cere maĭ multŭ preţŭ, arĕtându-ĭ negustoriĭ pămîntenĭ la D-lorŭ ispravnicĭ, şi fără de voia lorŭ să-ĭ siléscă a vinde cu acestŭ preţŭ, cum şi negustoriĭ pămîntenĭ să scie preţulŭ cu cât să vîndă la negustoriĭ capanlăĭ, ne maĭ făcêndŭ cerere

aŭ provocatŭ reclamaţiuni din partea neguţitorilorŭ [1]. In tomulŭ VI cu anexele vorŭ urma maĭ multe altele.

---

peste acestŭ preţŭ, şi care se va îndrăzni, şi se va lăcomi a cere maĭ multŭ, să fie datorŭ capanlăulŭ a arĕta, ca să se facă pedépsă aceluia de către Măria ta ; iar hotărîrea desĕvêrşitŭ rĕmâne a se face de către Măria ta. — 1793, Aprilie 1.

Filaretŭ alŭ Ungro. *Vel Vist.*, *Vel Ban*, *Vel Spăt.*, *Vel Vorn.*, *Vel Vorn.*, *Vel Vorn.*, *Vel Logf.*, *Vel Logf.*, *Vel Pit.*

Cod. XXIV, fila 60.

1. *Negustoriĭ pământeni pentru căşăriĭ de a i se pune preţŭ la telemea*

Din luminată porunca Măriĭ tale am ascultat jalba ce-aŭ dat Măriĭ tale neguţitoriĭ pământeni, ce aŭ căşăriĭ, cerêndŭ de a li să pune preţ la Telemea, şi mi se poruncesce ca să arĕtŭ Măriĭ tale; pentru acéstă pricină, aŭ maĭ jăluit Măriĭ tale Neguţitoriĭ şi altă dată, şi prin vătafu de Visterie să poruncesce, că D-lorŭ Veliţi Boeri strîngêndu-se la unŭ locŭ, să facă cercetare, şi se vede că zapciulŭ cel orănduit s'aŭ dat leneviriĭ şi nu s'aŭ făcut energhie porunciĭ, pentru care să fie luminată porunca Mărieĭ tale către vătavŭ de Visterie, ca după porunca ce are şi cea l-altă jalbă să dée în şcire D-lorŭ veliţilor boerĭ, ca strîngêndu-se la unŭ locŭ să energhiséscă porunca, fiind-că aŭ venit şi vremea a se lucra căşăriile. — 1793 Iunie 13.

Vel Vist.

Anafora pentru preţulŭ mieriĭ, cum s'aŭ hotărîtŭ estimp să fie.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

Citindu-se înaintea Domniĭ mele acéstă anafora a dumnéloř veliţilor boerĭ, care vĕdêndu-se că cu bună orănduială le aŭ fost chibzuiala ce aŭ făcutŭ asupra preţuluĭ mieriĭ, şi aŭ rĕmas mulţămiţĭ atât negustoriĭ pământeni, câtŭ şi capanlăiĭ, întărim Domnia mea anaforaua acésta şi poruncim Dumitale vel Vistŭ, să facĭ poruncile Domnieĭ mele de obşte, ca să se urmeze după orânduiala ce se cuprinde maĭ josŭ. — 1793 August 17.

Prea Înălţate Dómne

Din luminată porunca Măriĭ tale, ce ni s'aŭ datŭ, prin pitacŭ, a tăia preţulŭ mieriĭ, cu cât să vêndĕ locuitoriĭ vadra de miere la neguţitoriĭ pământeni, cum şi neguţitorilor pământeni făcêndu-li-se socotóla cu cât să vânde cântarulŭ de miere la capanlăĭ, scoţêndu-li-se cheltuelile cele obişnuite, şi dându-li-se şi câştig la dece unulŭ, aretămŭ Mărieĭ tale, că strîngêndu-ne la unŭ locŭ, unde aducându şi pe starostea de neguţitorĭ cu câţĭ-va din negustoriĭ pământeni, din ceĭ ce string miere, şi intrând în cercetare, după starea stupilorŭ şi a mieriĭ ce se află în anul acésta, urma a se pune preţŭ maĭ jos decâtŭ în anul trecutŭ, pentru că în anulŭ trecut era miere maĭ puţină şi se cădea a se pune preţŭ maĭ mult, dară găsimŭ cu cale, ca şi în anulŭ acesta să curgă vênzarea miereĭ dela locuitorĭ vadra po. tal: 4, că îndestul preţŭ le este, fiind-că o dă dela casele lorŭ ;

Nu ne putemŭ îndoi că o mare nedreptate s'a făcutŭ luminărarilorŭ de sĕŭ, carĭ neputêndŭ vinde dupĕ narţŭ, aŭ fost lipsiţi de meseria lorŭ, dându-se privilegiulŭ altorŭ neguţitorĭ strĕinĭ meserieĭ. Acéstă nedreptate mare se vede că până în 1795 aŭ recunoscut'o şi Moruzi, care scrie pitaculŭ din 5 Decembre 1795 către nazirii Epitropieĭ

amŭ făcutŭ socotélă şi neguţitorilor pământenĭ, cu câtŭ s'arŭ cuveni să vânḑă cântariul de miere la capanlăĭ, şi după socotélă se vede că intră 10 vedre în treĭ cântare, vadra po. tal. 4. facŭ tal. 40. i saŭ pus şi cheltuiala, de vadră po. banĭ 90; tal. 7 şi banĭ 60 li s'aŭ datŭ şi câştigŭ ḑece la un tal. 4.84 şi vine peste totŭ tal. 52 banĭ 24, din care se scad tal. 27.90 pentru treĭ cantare de miere ce iese din ḑece vedre, cantariul po. tal. 9 şi banĭ 30; rămân tal. 24 şi banĭ 54; aceştĭ banĭ se scadŭ din ceara ce o ie, adică din 10 vedre de miere, 11 oca ceară şi dramurĭ o sută, de vadră a oca una şi dramurĭ 50, socotindu-se ocaua po. tal. 2 şi banĭ 30; şi după ace stă socotélă ce s'aŭ mulţămit şi negustoriĭ pământenĭ şi capanlăiĭ, găsimŭ cu cale, ca şi negustoriĭ pământenĭ să vêndă la capanlăĭ cantarulŭ po. tal. 9 şi banĭ 30, cum şi mierea de prigon iarăşĭ găsimŭ cu cale, ca să o vândă locuitoriĭ la neguţitoriĭ pământenĭ, ocaua po. părale 11 şi negustoriĭ pământenĭ să vândă la capanlăĭ cântariuiŭ po. tal. 13. După această socoteală să fie porunca Mărieĭ tale cătră D-luĭ vel. Vist., de a face poruncile Mărieĭ tale cătră D-lorŭ Ispravnicĭ, a fi înscĭinţaţĭ cu toţiĭ preţurile; asemenea şi pentru putinele de miere iarăş să dée poruncile Mărieĭ tale cătră Dumnélor Ispravniciĭ, ca să dée poruncă negustorilor pământenĭ, ca să le facă potrivitŭ a fi de ḑece oca una şi să iée intrînsă o sută ocă miere, că aşa aŭ fost obiceiulŭ în tótă vremea, dară fiindŭ că aŭ arĕtafŭ uniĭ din capanlăĭ, că o sémă din pământĕni neguţitorĭ le facŭ maĭ marĭ şi se pagubesc la *dara*; pentru aceea la putinile cu miere, să'şĭ pue neguţitoriĭ pământenĭ dangaŭa luĭ şi capanlăiĭ să şcie că dela cine este şi a cui este? iar hotărîrea cea de săvârşitŭ rĕmâne a se face de cătră Măria ta.— 1793 August 14.

Vel. Vist, Vel. Ban, Vel. Vornic, Vel. Logf.

Rĕspunsulŭ Domnescŭ ce s-aŭ datŭ în dosul jălbeĭ luminărarilor.

Fiind-că aceştĭ luminărarĭ împotriva nartuluĭ Domnesc se cutéză a vinde ocaua de lumînărĭ câte 25, 26 şi 27 la norodulŭ săracilorŭ de obşte, şi numaĭ la câte un omŭ muşteriŭ de locŭ, şciutŭ şi cunoscutŭ, vinde după Nartŭ câte 23 de parale, şi lângă acésta nu lipsea tot-déuna pe deasupra Domnia de le făcea orânduială de seŭ cu nume pentru trebuinţa politieĭ, şi cu tóte că le făcea şi orânduelĭ, iarăşĭ următorĭ nu era nartuluĭ; pentru acea dară, ca să lipséscă orânduelile, şi acestea tóte, ne maĭ putêndŭ suferi Domnia ale lor réle urmărĭ, aŭ rădicat luminările deasupra lorŭ şi le a datŭ asupra negustorilorŭ, iară pentru paguba ce ḑicŭ că li se pricinuesce acum la acésta, Domnia aŭ purtatŭ grijă la acésta şi aŭ datŭ poruncile celea cuvincióse de urmare şi a nu li se face nicĭ o nedreptate, atâta numaĭ, voĭ lumînărarilorŭ, cu dreptŭ adevĕrŭ, în frica luĭ D ḑeŭ să arĕtaţĭ suma seuluĭ ce aveţĭ, şi o va primi negustoriĭ; acésta vĕ este rĕspunsŭ şi porunca Domnieĭ mele, fiind-că maĭ mult este cuvêntulŭ şi dreptatea a uneĭ mulţime de norodŭ întregŭ cariĭ pătimescŭ, decât a puţinĭ luminărarilorŭ acestora. — 1793 Decembre 30.

Cod XXIII, fila 190.

şi epistatulŭ Agieĭ ca să înfăţişeze pe lumînărariĭ vechĭ cu neguţitoriĭ ce ţinŭ acum cherhanéoa lumînărilorŭ de sĕŭ şi să întrebe pe lumînărariĭ vechĭ de primescŭ condiţiile din hrisovulŭ acordatŭ neguţitorilorŭ şi primindŭ să se lase fabricaţiunea lumînărilorŭ de sĕŭ tot la vechiĭ lumînărarĭ, iar neprimindŭ să se facă chibzuire pentru preţulŭ lumînărilorŭ de seŭ cu care se cade a se vinde într'acéstă vreme.[1]

Pitacŭ la Mitropolitŭ, la boeriĭ Divanuluĭ împreună şi cu vel Vistierŭ, să se adune la un locŭ «unde adunând D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Constantin Filipescu biv vel epistatulŭ agieĭ pre brésla lumînărarilor de céră, să luaţĭ sémă şi să socotiţĭ cu deamănuntul, adică când cine-va va da céra ca să facă făcliĭ, câtă cheltuială merge la una oca şi câtă plată se cuvine lumînărarilorŭ a lua pentru lucrulŭ făcliilor la una oca?» Cere Vodă să se ficseze «*preţul* pe dreptate». Moruzi ordonă epistatuluĭ agieĭ, ca chiar astăḑĭ să se facă Adunarea «şi să ne aducĭ anafora». — 1793 Martie 4.

Cod XXIII,

Pitacŭ către boeriĭ epitropĭ de a se pune nartŭ luminărarilorŭ de seŭ.

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Voivod

Dumnévóstră nazirilorŭ epitropĭ, facemŭ Dumnévóstră în şcire, că după îndestularea de seŭ ce din mila luĭ Dumneḑeŭ aŭ fost în timpulŭ de estimpŭ, trebuinţă e de a se socoti şi a se pune la socotélă şi nartulŭ luminărilorŭ cu un preţŭ maĭ cuviinciosŭ; poruncimŭ D-vóstră, ca adunându-vĕ la unŭ locŭ, unde aducêndŭ D-luĭ epistatul Agieĭ şi pe luminărarĭ, şi făcêndu-le socotélă să chibzuiţĭ nartulŭ luminărilor ce se cade într'acéstă vreme, după îndestularea ce este de seŭ prin cumpărare dréptă; şi să arĕtaţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ cu anafora. — 1793 Octom. 17.

Cod XXIII.

1. *Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. igprd. Zem. Vlah.*

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerule al Domnieĭ mele, Dumnéta vel logf. de ţéra de susŭ, făcêndu-le Hrisovulŭ Domnieĭ mele după cum amŭ poruncitŭ Dumitale, să intre în Hrisovŭ şi acestea ponturĭ, care se găsescŭ de către Domnia mea cu cale, însă cercetarea acelor liude 20 poruncimŭ să se facă înaintea Dumnéluĭ Vel Vornicŭ al politieĭ Bucureştilor. — 1794 April 21.

Vel Logof.

Cod. XXIX, fila 131 verso.

Prea Înălţate Dómne,

După jalba ce aŭ datŭ Înălţimeĭ tale epistaţiĭ Mum-Hanagiĭ, ce aŭ luatŭ epistasia lumănărilorŭ din Bucureşcĭ, făcêndŭ rugăciune ca în Hrisovul ce li se va face de către Înălţimea ta, să li să pue şi acestŭ pontŭ, adică: când alţiĭ după vreme a lua epistasia acésta, să aibă a le întórce tótă cheltuiala acestora cu

Din causă de secetă pătimindŭ stupiĭ, a fost lipsă de céră. Domnitorulŭ ordonă Divanului să aducă de faţă neguţătorĭ cerarĭ şi să fixeze preţulŭ cuviinciosŭ al cereĭ şi al vindereĭ lumînărilorŭ de céră. 29 Decembrie 1794.

Cod. XXIX, fila 7 verso.

Asemenea narturĭ se aplică nu numaĭ în Bucurescĭ, ci şi în judeţe, precum póte vedea lectorulŭ din actele ce aducemŭ aci în notă şi din volumulŭ de anexe. [1]

---

paguba ce li se va întâmpla, de împreună cu dobânda banilor, şi să aibă voie a găsi şi liude 20 ómenĭ strĕinĭ pentru trebuinţa chervaneli, cărora să li sĕ plătéscă dajdia lorŭ la visteria Mărieĭ tale, câte tal. 6 într'un anŭ de liude, mi se poruncesce de către Înălţimea ta, ca să le teorisescŭ jalba cu cererea ce facŭ pentru acestea madele, şi să arĕtŭ Înălţimeĭ tale; înşciinţezŭ Mărieĭ tale, că la cererea ce facŭ, părerea mea este într'acestaşŭ chipŭ: întâiŭ pentru cherhanéoa ce de isnóvă o facŭ aceştĭ epistaţĭ, afară din târgŭ, numaĭ şi numaĭ de trebuinţa lumînărilorŭ, pentru douĕ lucrurĭ, ce putea da zăticnire oraşuluĭ, una ca să nu se întâmple vre-o aprindere de focŭ la facerea lumănărilorŭ, şi al doilea pentru putórea ce se făcea, când vor pretendirisi alţiĭ ce se vor scula a primi epistasia acésta, să fie datorĭ a le plăti acestora tótă cheltuiala ce vor face pentru acéstă cherhanea până la isprăvirea eĭ, după catastihu ce vor arĕta şi după preţuirea ce se va face de Meimer-başa şi de alţĭ meşterĭ lemnarĭ cu pracsis; asemenea . . . , . . . ce se va găsi într'însa, să aibă a le plăti; al doilea, când până la duoĭ anĭ de când aŭ luatŭ aceştia epistasia acésta, vor căuta alţĭ a o pretendirisi acéstă epistasie, pentru câtă pagubă li s'ar întîmpla acestora, căcĭ fără de veste aŭ luatŭ acéstă epistasie, şi aŭ luatŭ marfă cum aŭ pututŭ găsi, atuncĭ să fie datorĭ aceia a le înplini tótă paguba, care pagubă ce vor arĕta să fie teorisită de neguţătorĭ ómenĭ cinstitĭ şi cu pracsis, de acéstă epistasie, iar când după duoĭ anĭ li se va lua de la mâna acestora, n'aŭ a pretendirisi pagubă; al 3-lea când toţĭ aceia vor căuta a se împăca cu epistasia acésta pentru câtă marfă de seŭ se va găsi strînsă atuncĭ de aceştĭ epistaţĭ pentru făcutul lumănărilorŭ, să fie datorĭ aceia a o primi cu banĭ gata, cum şi dobânda banilorŭ de când ar fi cumpăratŭ aceştĭ epistaţĭ seul ce se va găsi atuncĭ. Asemenea să fie datorĭ aceĭa ce vor pretendirisi a lua epistasia acésta, să le o respunză până la un ban, fiind-că şi lumănărarilorr celor vechĭ, când li s'aŭ luatŭ acéstă epistasie de asupra lor, atât marfa de seŭ ce s'aŭ găsit la dênşiĭ le aŭ rĕspuns în banĭ gata aceştĭ epistaţĭ, cât şi dobânda banilor de când aŭ fost cumpăratŭ marfa ce s'a găsit la dênşiĭ; al patrulea, pentru liude 20, ce ţicŭ că aŭ trebuinţă la cherhanea, eĭ vor fi ómenĭ strĕinĭ şi fără de pricină de dajdie, şi le va plăti dajdia lor la visteria Mărieĭ tale; iară hotărîrea cea desăvârşitĭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1794 April 21.

Vel Aga. Pană polcovnic Pitar.

Cod. XXVII, pag. 6. VI.

1. *Io Alecsandru Costandin Moruzi Voevod.*

Credinciosŭ Boerule Domnieĭ mele Alecsandre Cocorescule biv. vel Serdarŭ ispravnicŭ judeţuluĭ Ialomiţa, sănătate! amŭ vĕdutŭ Domnia mea înşciinţarea ce

Brutăria în Bucurescĭ nu era tot-déuna o bună speculaţiune, asemenea nicĭ măcelăria.

Pe deoparte, în 4 Iuliu 1794, Domnitorul convócă adunarea velitilorŭ boerĭ halea şi mazilĭ, sub preşedinţa Mitropolituluĭ şi le trimite

---

facĭ pentru vêndarea pâneĭ de acolea, la care-ţĭ rĕspundemŭ, că pricina ce arĕţĭ cumcă acésta curge din mişĕlia acestorŭ duoĭ brutarĭ ce se află acolea, nu este cuvêntŭ de îndreptare, în vreme ce puteaĭ a lipsi pe aceĭ mişeĭ de meşteşugulŭ acesta şi să orânduescĭ alţiĭ, pentru că nu este suferitŭ în jud. Ialomiţa, acolea unde este îndestularea grâuluĭ, a se vinde acestŭ felŭ de pâne mică şi próstă, ci darŭ de este pricina aceasta, îţĭ poruncimŭ Domuia mea, să găsescĭ alţĭ ómenĭ de înţelesŭ, ca să ĭ puĭ să lucreze meşteşugul acesta, ca să vêndă pânea dupĕ nartulŭ ce amŭ rânduitŭ, carĭ nu potŭ să se plângă de vre-o pagubă, ce va fi folosulŭ şi alişverişulŭ lorŭ, iar pe aceĭ să-ĭ lipsescĭ din tréba acésta; acésta-ţĭ poruncimŭ. — 1793 Noemb. 18.

Cod. XXVI.

Carte legată la ispravnicĭĭ de Ialomiţa pentru pâne, ca să se vêndă cu 20 dramurĭ maĭ multŭ de cum să vindea în Bucurescĭ.

Credinciosŭ Boerule Domnieĭ mele Alecsandre Cocorescule biv. vel Serd. Ispravnice ot. sud. Ialomiţa, îţĭ facemŭ în scire, că dupĕ ce din acestŭ judeţŭ iese tótă zahareaua cea maĭ multă care hrănesce şi politia Bucurescilor, şi din care se trimite şi la Ţarigrad, a vedea Domnia mea acestŭ felŭ de pâne mică şi próstă vêndêndu-se acolea, nu o socotim altŭ, fără de numaĭ că orĭ aĭ căduţŭ la lenevire şi nu grijescĭ de tréba după datoria slujbeĭ, séŭ că aĭ căduţŭ la vre-o pleonecsie şi te-aĭ ajuns cu brutariĭ, luându-le rusfetŭ şi pentru interesŭ îĭ laşĭ de vêndŭ acestŭ felŭ de pâne mică şi próstă, de care se jăluesce şi zabitulŭ de acolea şi alţĭ călĕtorĭ ce călĕtorescŭ; pentru care iată că îţĭ poruncimŭ, să-ţĭ deschidĭ ochiĭ, că cusururile ţi s'aŭ prea îmmulţitŭ, şi îţĭ poruncimŭ straşnicŭ, să daĭ nizamulŭ brutarilorŭ, ca tot-déauna cu douĕ-decĭ de dramurĭ maĭ multŭ să se vêndă acolea pânea, decât pânea Bucurescilorŭ, şi să nu audimŭ iarăşĭ într'altŭ chipŭ, că nu ţi se va maĭ trece cu vederea nicĭ un cusur, ci veĭ cădea în urgie. Acésta. — 1793 Noemb. 9.

Cond. XXIII, pag. 173.

Cârţĭ la tóte judeţele, carĭ s'aŭ trimisŭ împreună cu narturile.

D-vóstră Ispravnicilorŭ ot sud . . . . . sănĕtate! vĕ facemŭ în scire că pentru tóte lucrurile mâncărĭĭ, la felurile băcăniilorŭ streine i la cele de aicĭ, i pentru plata lucrătorilorŭ i pentru cherestele, şi pentru tóte altele câte sunt trebuincióse obştieĭ, făcêndu-se nartŭ, precum se cuvine, cu dreptate a se vinde şi a se plăti într'acéstă vreme şi pecetluindu-se de către Domnia mea, iată se trimite şi la D-vóstră copiĭ asemenea. Decĭ vĕ poruncimŭ Domnia mea, ca acest nartŭ să'lŭ faceţĭ sciutŭ şi cunoscutŭ tuturora de obştie; pentru care să şi grijescĭ cu luare aminte porunca, în tótă vremea, ca nu nu numaĭ împotrivă să nu aflămŭ vre-o scumpĕtate de maĭ mare preţŭ, ci încă unile dintr'acelea ce sunt lucrurĭ de ţĕră care dupĕ afară se aducŭ în Bucurescĭ, trebue pe afară de unde se aducŭ în locŭ, să fie maĭ eftine decât s'arŭ vinde în Bucurescĭ, unde

plângerea brutarilorŭ, că nu pot face îndestulare politieĭ din pricină că nu maĭ sunt bucate la têrgŭ şi câte puţine ce vinŭ sunt fórte scumpe, îndemnându-ĭ să facă chibzuire ce este pricina nevenireĭ bucatelor şi a scumpeteĭ? şi să aréte Mărieĭ sale mijlocul înlesnireĭ, pentru îndreptare,[1] şi pe de alta iată cum pedepsea pre un nonerocitŭ brutarŭ la 14 Iulie acelaşŭ anŭ pentru că scosese pâne lipsă la oca:

Pitac la Vel aga, ca pe brutarulŭ Christodor, ce i 'l trămite cu vătaful de Visterie «să-l puĭ mâne în têrgú la treĭ rĕspîntiĭ să-l baţĭ cu câte 50 toiage la tălpĭ şi apoĭ din mijloculŭ têrguluĭ să-l trimeţĭ la ocne», pentru că a scos pâne lipsă la oca şi «din nartŭ împotriva straşnicelorŭ poruncĭ ce avemŭ date,» că «brutariĭ din Bucurescĭ nu se părăsescŭ de rĕu năravulŭ şi netrebnicia lorŭ, după atâta silinţă ce se face la nizamulŭ acesta şi după atâtea musaade ce aŭ». Vodă maĭ ordonă, trimiţindŭ agăĭ cartea de ridicare a luĭ Christodor şi de trămitere la ocnă, «iar după acésta să strîngĭ pe toţĭ brutariĭ şi să le arĕţĭ hotărîrea Domnieĭ mele, că de se va maĭ găsi la vre-unul lipsă măcar un dramŭ din nartulŭ ce le este datŭ, înaintea prăvălieĭ luĭ pe acela îlŭ vomŭ spânzura şi nu se va putea îndrepta cu cuvêntŭ că s'aŭ înşelat, căcĭ înşelăciunea şi greşala să o fi făcut şi să o facă şi la maĭ mult, iar nu numaĭ la puţinŭ.— 1794 Iulie 14.

Cod. XXIII. fila 263 verso.

La finea anuluĭ 1794 Domnitorulŭ face unŭ felŭ de monopolŭ şi din brutăriĭ, cum am vĕḑutŭ maĭ susŭ, că a făcutŭ cu lumînările de sĕŭ:

12 brutarĭ dintre carĭ numaĭ Vasile Văcarulŭ, Neculaĭ Gropescu şi Dragomirŭ Ciohodarulŭ sunt Românĭ, iar cei-l-alţĭ sunt armenĭ séŭ grecĭ, se légă prin zapisŭ, din 24 Decembrie 1794, că vorŭ ţine politia cu îndestulare de pâne şi că vorŭ păzi nartulŭ, vînḑêndŭ pânea câte dramurĭ 50 de o para.

---

aŭ deosebire cu adusulŭ, ce se încarcă la preţulŭ nartuluĭ Bucurescilorŭ; şi fieş-căruia să daţĭ nizamulŭ lorŭ a urma dupĕ acest nartŭ.—1793, Aprilŭ 13.

Cod. XXIII, fila 43.

1793 Decemb. 20. S'aŭ făcutŭ poruncă legată la ispravniciĭ Săcuenilorŭ trimiţându-li-se şi o pâne ce s'aŭ trimisŭ din acestŭ judeţŭ, care după ce este mică de totŭ, apoĭ şi próstă, şi cum că brutariĭ s'aŭ îndreptatŭ aruncândŭ pricina asupra ispravnicilor, cum că le dă chila de grâu câte tal. 19, şi deacea urméză a vinde şi pânea într'acestŭ chipŭ, poruncindu-li-se ca să dea nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ spre a se vinde pânea albă, curată şi mare, căcĭ acum era a trimite Măria sa să-ĭ ridice cu urgie pentru urmare ca acésta, dară aŭ maĭ trecutŭ cu vederea, iară când şi după acésta se va înşciinţa că nu se urméză acéstă poruncă atuncĭ vor fi aridicaţĭ.

Cod. XXIII.

1. Cod. XXIII, fila 162.

până la 15 Martŭ viitorŭ, de când Domnitorulŭ are a da acelorŭ brutarĭ zaherea de grîŭ pe banĭ. Acestŭ zapisŭ îlŭ daŭ brutarii, Domnitorulŭ făcêndu-le concesiunea de-a le reduce nartulŭ, până atuncĭ lucrătorŭ, din 55 dramurĭ de pâne la o para, la 50 dramurĭ.

La 25 Decembrie 1794, Domnitorulŭ vesteşce acéstă regulare luĭ vel Aga[1].

Deja în 19 Martŭ 1794, Domnitorulŭ cercase şi monopolul măcelăriilorŭ, precum se dovedesce prin actele ce dămŭ aci în notă. [2].

Este utilŭ să reproducemŭ aci actele unuĭ *aiar* dupĕ care se fixa *nartulŭ* cărneĭ. Iată-le:

Anaforaua nazirilorŭ cutieĭ, din 5 Octombrie 1794, vestindŭ că, dupĕ porunca aŭ făcutŭ aiar pentru hotărîrea nartuluĭ cărneĭ de vacă, decĭ prin unŭ boerinaşŭ credinciosŭ dintre al II-lea epitropĭ şi unŭ zapciŭ reprezentîndŭ pe vel Aga, s'aŭ cumpĕratŭ la oborŭ 3 vite, care s'aŭ tăiatŭ de vătaful de măcelarĭ, fiindŭ de faţă brésla şi ómenii epitropieĭ şi a luĭ vel Aga. S'a făcutŭ socotéla următóre:

Cumpĕrătórea vitelorŭ

Tal.	Banĭ	
41	60	cumpĕrătórea a 3 vite, însă:
		Tal. Banĭ
		17 105 boulŭ celŭ d'întâiŭ
		12 60 alŭ II-lea boŭ
		11 15 o vacă
		41 60
2	42	se încarcă cheltuéla la câte 3 vite, însă:

1. Cod. XXIX, fila 6.

2. *Io Alecsandru Costan. Moruzi Vvd.*

Cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ Boerilorŭ Domnieĭ mele, Dumnéta biv. vel. Spătarŭ Văcărescule, i D-néta vel. Hatmane Caragea, i D-néta vel. Spătarŭ Manu, i D-néta biv. vel. Vist. Epistatule al Agieĭ, i D-néta vel. post. fiind-că Măcelariĭ politieĭ Bucurescilorŭ prin jălbile ce ne-aŭ datŭ arétă pricinuirĭ de ne-urmarea nartuluĭ celŭ curgĕtoriŭ la vênḑarea cărniĭ de îndestularea politieĭ şi fiind-că pentru alişverişulŭ acesta se găsescŭ şi alţĭ negustorĭ, carĭ vorŭ să iée asupra lorŭ tréba, cu urmarea nartuluĭ, unde şi ca să nu-şĭ pérḑă măcelariĭ alişverişulŭ acesta din mână, când vor fi următorĭ, de aceea orânduimŭ pe D-vóstră, să vĕ adunaţĭ aicĭ la Domnésca nóstră Curte, unde aducêndŭ D-néta Epistatule al Agieĭ pe câţĭ-va maĭ *chliirghii* din brésla măcelarilorŭ, şi arĕtându-se faţă şi ceĭ cari se află primitorĭ trebiĭ aceştia, să cercetaţĭ D-vóstră, şi să faceţĭ pe măcelarĭ să înţelégă a fi următorĭ şi primitorĭ, ca să nu-şĭ pérḑă acestŭ alişverişŭ din mânele sale şi se vorŭ căi în urmă, de care să arĕtaţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ nizamul ce aţĭ datŭ.—1794, Martŭ, 19.

Cod. XXIII, pag. 223.

Tal.	Bani	
—	70	ĭerbăritulŭ la câte trele
—	30	vama scaunelorŭ
1	15	simbria argaţilorŭ.
2	42	

Carnea şi sĕulŭ ce aŭ ĭeşitŭ de la câte trele vitele.

oca	dramurĭ	
300	100	aŭ ĭeşitŭ carne de la câte trele vitele
15	—	se scade scăḑĕmêntul cărneĭ de vită câte 5 oca
285	100	rĕmâne spre vĕnḑare
19	—	aŭ ĭeşit seŭ de la câte trele.

Aiarulŭ

Tal.	Bauĭ	
21	48	pe ocă carne 285 şi dramurĭ 100, bez ocă 15 scăḑĕmêntulŭ, socotindu-se ocaua pe parale 3.
17	60	dupĕ 3 peĭ ce s'aŭ vêndutŭ una cu alta cu acestŭ preţŭ,
5	84	dupĕ 19 oca seŭ a câte 12 parale oca, dupĕ cum vêndŭ măcelarĭĭ la lumînăria de seŭ,
—	45	pe 3 limbĭ, una câte 5 parale,
—	54	pe 3 perechĭ de rinichĭ, a câte 6 parale,
—	54	pe 3 perechĭ ficaţĭ, a câte 6 parale,
—	45	pe 3 perechĭ bojogĭ cu inima lorŭ, a câte 6 parale.
—	18	pe 3 schimbele, una a câte 2 parale,
—	18	pe 3 mure, a câte 2 parale,
—	9	pe 3 funduri, câte 1 la para,
—	18	pe 3 spline, una câte 2 parale,
—	48	pe 12 picere, a 4 banĭ unulŭ.
47	21	
43	102	se scad capetele cu tóte cheltuelile lor.
3	39	

Adică tal. treĭ şi banĭ treĭ-ḑecĭ şi nouĕ rĕmânŭ măcelarilorŭ câştigŭ de la 3 vite.

Epitropiĭ maĭ adaugŭ, că acestŭ câştigŭ va fi maĭ mare, cacĭ măcelarĭĭ vorŭ câştiga încă câte 2 parale de la maţele de vacă, ce le usucă şi le vêndŭ, asemene şi de la córnele frumóse ale vitelorŭ, carĭ se vêndŭ pentru peptenĭ, imamele, plăsele de cuţitŭ, ş. a. Maĭ vêndŭ şi din códe, carĭ sunt maĭ bune, asemene şi ficatulŭ nu'lŭ vêndŭ deosebitŭ cum e la aiar, eĭ îl trecŭ împreună cu carnea, la cumpĕrătorĭ. Apoĭ maĭ câştigă şi prin faptulŭ că cumpĕră vitele pe afară unde sunt maĭ ĭeftine. Decĭ propunŭ, ca să se vêndă carnea cu nartŭ de 3 parale la ocă.

Domnitorulŭ aprobă acestŭ nartŭ la 5 Octombrie 1794.

In 20 Septembrie 1794 epitropiĭ deja arĕtase Domnitoruluĭ, că din causa seceteĭ vitele se vêndŭ fórte ĭeftine şi că decĭ macar carnea să fie ieftină la sărăcime. Propunŭ că nu maĭ e trebuinţă de aiar şi să se vênză carnea de boŭ şi de vacă câte 3 parale ocaua.

Domnitorulŭ încuviinţéză, la 23 Septembrie 1794, acest nartŭ.

Cod. XXVII scara 16 fila 77 verso.

Narturile pentru lemne de focŭ şi cherestea şi alte producte aduse de ţĕranĭ, se impuneaŭ de către anume funcţionarĭ cu modalitatea prevĕdută în următorulŭ actŭ:

Prin pitaculŭ de la 5 Octombrie 1793 Moruzi porunceşce nazirilorŭ epitropieĭ, ca să rănduiască 4 dintre epitropiĭ maĭ micĭ, să mérgă câte unulŭ la cele 4 poduriĭ marĭ ale Bucurescilorŭ, în ḑilele când este obiceiŭ a veni la Bucurescĭ lemne de focŭ şi cherestele; şi acolo, la margine, avêndŭ fie-care câte unŭ catalogŭ de narturile felurimilorŭ, să însemne cu tibişirŭ pe loitra caruluĭ, preţulŭ fieşte-căruĭ carŭ; asemene să însemne şi cele-l-alte lucruriĭ ce arŭ veni în Bucurescĭ, tot cu preţulŭ prevĕḑutŭ în catalogulŭ de narturiĭ; asemene şi în lăuntrulŭ târguluĭ, să aibă grijă boeriĭ naziriĭ a privighiea décă se păzescŭ narturile de către vênḑĕtoriĭ şi cumpĕrătoriĭ, şi pe cine vorŭ găsi nepăzind aceste narturiĭ să'l însciinţeze Domnitoruluĭ. Domnitorulŭ le maĭ spune că a însciinţatŭ pe Spătarulŭ şi pe epistatulŭ Agieĭ, ca să pună slujitoriĭ aĭ spătărieĭ pe la marginile Bucurescilorŭ, căcĭ s'aŭ aflat că uniĭ ĭesŭ afară din Bucurescĭ înaintea carĕlorŭ şi luândŭ cu felurite chipuriĭ pe ţĕranĭ în cóce şi în colo, ne urmândŭ a cumpĕra din târgŭ de unde se cuvine fieş-carele să cumpere şi cu acésta fac ca mulţĭ să ducă lipsă; poruncesce ca şi eĭ, naziriĭ, să grijéscă de acésta.

Cod. XXIII, fila 155.

Narturile impuse la productele ce ţĕraniĭ aduceaŭ de vêndare în Bucurescĭ, nu eraŭ de ajuns ca să'ĭ împedice de a veni [1], ci maĭ

5. In iarna anuluĭ 1793 ţĕraniĭ nu maĭ veneaŭ cu lemne în Bucurescĭ, precum se vede din următórea anafora:

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale pentru locuitoriĭ ţĕranĭ, că acum fieş-care ş'aŭ isprăvitŭ munca hrăniĭ cămpuluĭ, şi din ce pricină nu şcim, fără de cât vedemŭ, că şi câte lemne se aducea de focŭ până acumŭ, aŭ contenitŭ, şi pătimeşce norodulŭ din oraşŭ pentru lemne; pentru care găsimŭ cu cale, să fie luminată porunca Mărieĭ Taie către Dumnélorŭ ispravniciĭ acestorŭ treĭ judeţe: Ilfovŭ, Dâmboviţa şi Vlaşca, ca să déa poruncĭ pe la zapciiĭ plăşilorŭ, să pornéscă pe

întimpinaŭ şi alte greutăţĭ, ba şi jăfuirĭ, aşa încât însuşĭ Moruzi nevoit fu să dea următórele pitace:

Io Alecsandru Cost. Moruzi Voiv.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ Mele, Dumnéta vel. spăt. i D-néta Epistatule al Agieĭ, fiind-că cu pricina nizamuluĭ ce s'aŭ dat pentru vêndarea lemnelorŭ de focŭ, ca să fie orănduiţĭ, atât de epitropie, cum şi unŭ omŭ pentru pază la 4 marginĭ ale podurilorŭ marĭ, cât şi de la D-vóstrĕ zapciĭ, spre a nu îngădui pe locuitoriĭ ţĕranĭ a intra pe alte locurĭ, s'a adusŭ tréba la catahrisis şi urmărĭ nesuferite Domnieĭ Mele, s'a datŭ porunca Domnieĭ Mele cătrĕ D-lorŭ Naziriĭ Epitropĭ, ca să ridice pe fieş-care orănduitŭ al epitropieĭ de la tóte podurile, a nu maĭ fi, şi să lipséscă din tréba acésta, ca să fie sloboḑĭ locuitoriĭ a intra şi a'şĭ vinde lemnele, care cum va putea, la norodulŭ de obşte; dar şi D-vóstră vă poruncimŭ deosebitŭ, ca să daţĭ straşnice porunceĭ zapciilorĭ şi neferilorŭ D-vóstră, cum şi căpitanilorŭ de pe la rĕspîntiile marginilorŭ, să le porunceşcĭ D-néta vel. spat. straşnicŭ, ca nu cum-va şi cu sloboḑenia acésta despre orănduiţiĭ epitropĭ, zapciĭ şi neferiĭ D-vóstră, să facă vre-unŭ felĭ de urmare, orĭ a ieşi înaintea carelorŭ şi a le trage în silă, încoace şi în colea, orĭ verĭ-ce alt-felŭ de supĕrare în vre-un felŭ de chipŭ şi silă locuitorilorŭ, ci să fie sloboḑĭ, precum ḑicemŭ, a'şĭ aduce lemnele în lăuntru, şi a vinde care precumŭ va putea, făcêndu-le zaptŭ negreşitŭ, şi cercetândŭ de urmările lorŭ, ca să le aflaţĭ şi să le veniţĭ de hacŭ.—1793, Noem. 23.

Cod. XXIII, Pag. 181.

Pitacŭ la Vornicu Grecénu, ca să rădire pe ceĭ orănduiţĭ de Epitropie de la podurĭ.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerŭ Domnieĭ Mele biv. vel. vornice Scarlat Grecene, Nazirule al epitropieĭ, fiind-că ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia Mea, că cu

---

locuitoriĭ de prin tóte satele, a veni pe tótă sĕptĕmâna cu lemne la târgŭ, ca să cumpere toţĭ ceĭ ce aŭ trebuinţă, şi să le plătéscă dupĕ aşezarea nartuluĭ ce este întăritŭ cu luminata poruncă, subt pecetea Măriĭ Tale; de aceea însciinţămŭ, şi cum va fi luminata poruncă Înălţimiĭ tale. — 1793, Noembrie 13.

Scarlat Vornicu, Constantin Vistieru.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd.

Dumnéta cinstitŭ şi credinciosŭ boerule Domnieĭ Mele vel. vist. să facĭ poruncile Domnieĭ Mele la acestea treĭ judeţe, cătrĕ ispravnicĭ, ca să îndemne pe locuitorĭ a aduce lemne de focŭ pentru trebuinţa politieĭ, fiindŭ acésta şi spre alişverişulŭ lorŭ. — 1793, Noembrie 13.

Vel Logof.

Cod. XXV, fila 90.

pricina Nizamuluĭ ce dupĕ anaforaua D-téle s'aŭ datŭ spre a fi orânduiţĭ de la epitropie la patru marginí ale podurilorŭ marĭ câte unŭ om, pentru carele cu lemne ce vinŭ de vênḑare în Bucurescĭ aŭ adusŭ tréba la catahrisis şĭ urmărĭ nesuferite Domnieĭ Mele, îţĭ poruncimŭ să ridicĭ pe fie-care de la tóte podurile a nu maĭ fi şi să lipséscă de la tréba acésta, ca să fie sloboḑĭ locuitoriĭ a intra şi a'şĭ vinde lemnele, care cum va putea la norodulŭ de obşte.—1793, Noembrie 23.

Cod. XXIII, fila 181.

Pitacŭ către D-luĭ vel Agă i către D-luĭ vel Spăt. a da nizamŭ zapciilorŭ D-lorŭ i altora, carĭ iesŭ pe la mărginĭ înaintea carelorŭ cu cherestele iéŭ şi daŭ pe la prietenĭ.

S'a înscinţatŭ D-torulŭ că unĭĭ din zapciiĭ breslelorŭ şi alţiĭ din politie obicĭnuescŭ a ieşi din Bucurescĭ afară la câmpŭ înaintea carelorŭ cu cherestele, cu lemne de focŭ, cu varŭ, etc. «şi le tragŭ încóce şi încolea pentru prietenĭ şi pentru alŭ lorŭ folosŭ» sub pretexte felurite: că sunt Domnescĭ, orĭ boerescĭ; pentru acea D-torulŭ poruncesce numiţilorŭ boerĭ «dupĕ cumŭ ne pliroforisimŭ Domnia mea, că şi în anulŭ trecutŭ aŭ fostŭ datŭ acestŭ nizamŭ» ca să dea straşnică poruncă zapciilorŭ din breslele D-lorŭ, cumŭ şi la toţĭ de obşte, ca să se păzéscă de unele ca acestea; apoĭ Spăt. să dea poruncă căpitanilorŭ de la străjile dupe marginí, ca orĭ pe cine va afla în acéstă urmare, fie omŭ domnescŭ, boerescŭ, m-rescŭ, zapciu alŭ breslelorŭ, etc. să'lŭ prinḑă şi să'lŭ dea pe mâna D-ruluĭ «ca să-ĭ venimŭ de hacŭ»; apoĭ le recomandă să-şĭ ia şi eĭ câte unŭ catalogŭ de narturĭ ca să priveghieze şi eĭ cu boeriĭ nazîrĭ aĭ epitropieĭ.

Cod. XXIII, fila 156.

Pitacŭ din 16 Octombrie 1794 la biv. vel. Post. Epistatul Agieĭ.

Fiind-că ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia Mea, cum că Deliiĭ, i Tufecciiĭ şi alţĭ neferĭ de afară şi arnăuţĭ, la ḑilele de târgulŭ oboruluĭ, orḑulŭ ce vine spre vênḑare îlŭ hrăpescŭ şi atâtŭ la mĕsurătóre facŭ locuitorilorŭ nedreptate, cât şi siluire, luându-lŭ fără de voia lorŭ; poruncimŭ D-téle, ca să orânduescĭ unŭ zapciŭ agiescŭ într'adins la ḑilele de târgŭ, ca să se afle acolo de faţă, păzindŭ ca să nu îngăduéscă nicĭ de cum pe nimene, nicĭ de a face niscare-va nedreptăţĭ la mĕsurătórea locuitorilorŭ, nicĭ de a'ĭ hrăpi şi lua bucatele în silă; iar pe carele împotriva poruncieĭ nóstre va face *herechet* ca acestaşĭ, să-lŭ prinḑă pe unulŭ ca acela şi să ne înscinţeziĭ.—1794, Octombrie 16.

Cod. XXIII, fila 295 verso.

Pitacŭ la Epistatul Agieĭ biv. vel. Post., din 4 Oct. 1794.

Fiind-că ne-amŭ înscinţatŭ Domnia Mea, cum că unĭĭ din neferiĭ Agieĭ precum şi alţiĭ îmbrăcândŭ portu de neferĭ şi de deliĭ, ĭaŭ şi hrăpescŭ în silă

carele ţĕranilorŭ ce vinŭ şi iesŭ din Bucurescĭ, cu nume de trebuinţa curţeĭ şi le dărvărescŭ la ale lor trebuinţe : Iată poruncimŭ D-téle, ca tuturor neferilorŭ să le daĭ nizamulŭ şi să le poruncescĭ straşnicŭ, ca să se feréscă de unele ca aceste, a nu maĭ supĕra vre-unŭ locuitorŭ şi când va fi poruncă şi trebuinţă să daĭ tescheréoa D-téle sub iscălitură, pe câte carĕ sunt trebuincióse şi ce podvódă aŭ să facă, ca maĭ multă urmare să nu facă peste trebuinţa ce va fi poruncită. Iar carele altulŭ se va găsi într'acéstă urmare, strĕinŭ, fără de tescheréoa D-téle, séŭ a D-luĭ vel. Spatar, séŭ a D-luĭ vel. Cămăraş, trăgêndŭ şi supĕrândŭ carele locuitorilorŭ, darvărîndu-ĭ la trebile lorŭ, să-l prinḑĭ şi să-l însciinţezĭ Domnieĭ Mele. —1794, Oct. 4. [1]

NB. Asemenea ordinŭ s'a trămisŭ cu aceeaşĭ dată la vel. Spătar, pentru ceĭ din brésla spătărieĭ, şi la vel. Cămăraş (biv. vel. Post. Epistatulŭ cămărăşieĭ) pentru ómeniĭ curţeĭ: *deliĭ* şi *tufeccii*.

Numaĭ grădinariĭ pretindŭ a nu fi supuşĭ la nartŭ, pe temeiŭ că arŭ avea asemenea privilegiu din vechĭ. A Moruzi, până în fine le recunósce în parte acest privilegiu, dar cu unŭ temparamentŭ care'lŭ va putea vedea lectorulŭ în actele de la nota de aci. [2]

---

[1] Cod. XXIII fila 280

2. Grădinariĭ se jăluescŭ luĭ Vodă, în 26 Iunie 1795, că zapciiĭ le iea pânea lorŭ şi a copiilorŭ, că vorŭ să le facă nartŭ la zarzavaturĭ, lucru ce altă dată n'a maĭ fostŭ «dupĕ cumŭ avemŭ şi cărţĭ de la luminaţiĭ Domnĭ în cari ne apără de nartŭ la zarzavaturĭ». Se rógă «să fimŭ sloboḑĭ şi de acum înainte a vinde făr de nartŭ..... că făr de nartŭ maĭ bine se eftinescŭ»..... iar făcêndu-se nartŭ, fiteş-care..... îşĭ ascunde zarzavaturile şi le vinde pe ascunsŭ, şi nicĭ o dată nu sunt eftine.....».

Robiĭ mărieĭ tale, *Noĭ grădinariĭ din Bucurescĭ.*

Domnitorul pune pe acéstă jalbă următórea resoluţiune:

«D-ta biv vel Post. Epistatule alŭ Agieĭ, de ar fi urmatŭ jăluitoriĭ grădinarĭ vênḑarea zarzavaturilorŭ în preţŭ cuviinciosŭ, maĭ vêrtosŭ acum când din mila luĭ D-ḑeŭ verdeţurile sunt îndestule, nu ar fi fostŭ trebuinţă de nartŭ, dar pentru lăcomia lorŭ, dreptatea şi trebuinţa urmézĕ de a nu-ĭ îngădui să vênḑă cumŭ vorŭ vrea eĭ. Cu tóte acestea să veḑĭ sineturile Domnesci, ce ḑicŭ că aŭ şi să facĭDomnieĭ mele anafora înscrisŭ. — 1795 Iunie 26.

Epistatulŭ agieĭ Al. Gherache, la 1 Iulie 1795 presentă anafora, în care spune, că a cerutŭ grădinarilorŭ să presinte sineturile Domnescĭ ce ḑicŭ că aŭ, dar n'aŭ înfăţişatŭ decâtŭ o anafora de la 1782 Maĭ 25, a D-lorŭ boerilorŭ Epitropĭ, ce era pe acea vreme, întărită de Măria sa reposatalŭ întru fericire Nicolae Vodă Caragia, în care scrie, că în luna luĭ Aprile scoţêndŭ verdeţurĭ în târgŭ, măcarŭ de şi era trufanda, dar la vênḑare cerêndŭ preţŭ nesuferitŭ s'aŭ socotitŭ atuncĭ de li s'aŭ pusŭ nartŭ, iar la urmă, fiind-că tóte seminţele prin creşcere s'aŭ ajunsŭ şi cele puse în nartŭ cu sume de fire ce

Să nu se crédă că narturile se mărginescŭ la articolele de în destulare maĭ sus enumerate. In notă dămŭ un nartŭ generalŭ, propriu a ne da oglinda întregeĭ activităţĭ comerciale şi industriale, ba şi a situaţiuneĭ munceĭ ţĕranuluĭ.[1]

---

are adăogîndu-se încă puţine le pricinuesce pagube(?); iar cele-l-alte zarzavaturĭ s'aŭ coborîtŭ făcêndu-se jumĕtate din preţulŭ nartuluĭ şi cât merge se tot pogóră; deacea aŭ găsitŭ cu cale, ca nartulŭ lorŭ să lipséscă. Aşişderea maĭ arĕtă şi altă anafora cu lĕtŭ 1787 Iunie 30 iarăşĭ a D-lorŭ boerilorŭ Epitropĭ, întru care ţice, că tóte câte sunt trufanda să le vêndă la obste după starea vremeĭ, adică cum le va fi crescerea, căcĭ une-orĭ fiindŭ timpulŭ bunŭ, desineşĭ se eftenescŭ, fiindŭ multe, iar alte orĭ nefiindŭ ploĭ la vreme, se facŭ maĭ puţine şi li se maĭ suie preţulŭ; numaĭ eĭ să fie datorĭ de a nu le precupi cu vêndarea maĭ multŭ peste ceea ce se cuvine la fiesce care vreme; iar alte legume ce face prin grădinĭ, adică: ceapă, usturoiu, fasolea, mazărea, bobulŭ şĭ orĭ-ce alte, acestea tóte să le vêndă după nartulŭ ce se va hotărî de Domnie....»

Domnitorulŭ ordonă:

«Cândŭ înşiĭ grădinariĭ vorŭ aduce verdeţurĭ în tîrgŭ, de vêndare, să fie sloboţĭ a vinde făr de nartŭ, iar precupeţiĭ, fiind-că le cumpĕră şi le precupescŭ, poruncimŭ să fie următorĭ nartuluĭ, ce primindu'lŭ, precupeţia să le fie slobodă, iar neprimindu'lŭ să fie cu totul popriţĭ. — 1795 Iulie 8.

Cod. XXVIII, scara 6, fila 70 verso.

1. *Pitacŭ la epistaţiĭ Epitropieĭ a se pune nart lucrurilorŭ ce se vêndŭ în politie.*

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvod. etc.

Pré Sfinţite părinte Mitropolite i D-tră cinstiţĭ şi credincioşilorŭ boerilorŭ Domnieĭ mele: Dumitrache Ghica biv vel Banŭ, Scarlatŭ Grecénu biv vel vornicŭ, nazirilorŭ aĭ Epitropieĭ trebilorŭ de obşte, fiind-că ne înscinţămŭ D-nia mea cum că unele din lucrurile ce se vêndŭ în politie spre trebuinţa noroduluĭ de obşte sunt la preţulŭ lorŭ scumpe peste mĕsură şi fiind-că voimŭ Domnia mea dreptatea şi buna orênduiala în tóte, poruncimŭ, ca adunându-vĕ la unŭ locŭ, faţă fiindŭ şi D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Costache Filipescu biv vel vist. nazirulŭ Agieĭ, să cercetaţĭ cu deamănuntulŭ pentru tóte felurimile, atât câte sunt pentru hrana de mâncare, cât şi la cele ce sunt trebuincióse noroduluĭ de obşte ce nart aŭ avutŭ până acum fieşŭ-care felurime de lucrurĭ şi care şi cât dintr'acelea este cu cuviinţă şi totŭ într'acéstă vreme a se îndrepta şi a intra în nartulŭ lorŭ celŭ dreptŭ? la care acelea să faceţĭ o bună chibzuire, socotindŭ preţulŭ cu care se cuvine a se pune nartŭ câte cât fieşŭ-care şi pentru tóte câte sunt trebuincióse noroduluĭ de obşte pe larg, făcêndu-ĭ unŭ catalogŭ cu nartulŭ celŭ dreptŭ la fieşce-care felurimĭ, fără de zăbavă să arĕtaţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ, cu iscăliturile D-vóstră, ca prin porunca Domnieĭ mele să dămŭ nizamulŭ lorŭ de urmare. 1793, Martie 7.

Cod. XXIII, fila 10 verso.

V. Lipsa de mijlóce de comunicaţiune şi de corespondenţă [1] era şi ea o pedică a desvoltăreĭ comerciuluĭ. Pentru a remedia acéstă lipsă, Al. Moruzi şi-a purtatŭ atenţiunea asupra organisăreĭ poştelorŭ. *(Veḑĭ*

Cu anaforaua din 6 Aprilie 1793 iscălită de Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dositeiŭ Buzĕŭ, Nictarios Rômnicŭ, Dumitrache Banŭ, vel Vist., vel Banŭ, vel Banŭ, vel Spăt., vel Vornicŭ, vel Vornicŭ, raportéză D-toruluĭ, că s'aŭ conformatŭ poruncilorŭ acestuia: adunându-se la unŭ locŭ boerĭĭ veliţĭ de obşte halia şi mazîlĭ şi aŭ găsitŭ şi eĭ cu cale şi bunŭ a se urma catalogulŭ de tóte felurimile (narturile felurimilorŭ de lucrurĭ în vênḑare.) «Atât ale băcăniilorŭ cât şi altele care sunt de trebuinţă le alăturămŭ totŭ aci, adică: legumĭ, muncitorĭ de pământŭ, chiria vinurilorŭ, cheresteaoa.» Apoĭ că «de vorŭ fi primite auḑuluĭ Înălţimeĭ tale precum ni s'aŭ părutŭ că este cu cale să se publicuiască şi pe la tóte judeţele către ispravnicĭ..... ca şi D-lorŭ să pue să se citéscă narturile ce sunt pentru dînşiĭ prin tóte târgurile. «Apoĭ cât privesce pentru Bucurescĭ să se facă 6 asemenea narturĭ, «care să se pue pe la rĕspântiĭ după vechiulŭ obiceiŭ, însă unulŭ la hanulŭ luĭ Şerbanŭ Vodă, altulŭ la . . . . . ., altulŭ la Zlătarĭ, altulŭ la pórta din sus a curţeĭ Gpsd. ceĭ vechĭ, altulŭ la pórta din jos şi altulŭ la oborulŭ Târguluĭ de afară» şi promitŭ D-toruluĭ că vorŭ cerceta mereŭ D-lor nazariĭ Epitropieĭ de abundenţa lucrurilorŭ şi mărfurilorŭ şi vorŭ însciinţa D-toruluĭ care va hotărî în consecinţă de scăderea preţurilorŭ. 1793, Aprilie 6.

Cod. XXIII, fila 36 verso.

Io Alex. Cost. Moruzi Voevod etc.

După cum s'aŭ găsitŭ cu cale prin cercetare şi socotélă de obşte a părinţilorŭ archiereĭ şi a D-lorŭ cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boerĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, întărimŭ ca la tóte să se urmeze nartulŭ şi preţulŭ lorŭ precum se vede întocmitŭ; făcêndŭ însă D-nia mea deosebire la patru condee ce se vĕḑŭ coprinse din nartulŭ ce aŭ fostŭ spre a se vinde, adică totŭ cu preţulŭ acela alŭ nartuluĭ de anulŭ trecutŭ, fără de altŭ adaosŭ adică ghiudenulŭ, sugiuculŭ, pastrama bună făcută de aicĭ, oca talerĭ unulŭ; icre de ştiucă, oca banĭ 60; icrele de crapŭ saŭ cosacŭ, oca banĭ 30; caşulŭ saramură, oca banĭ 24. Decĭ D-ta cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele biv vel Vist. Filipescule, nazârulŭ agieĭ, acestŭ nartŭ să puĭ în faptă pe şinŭ, dându-lŭ în scire şi făcêndu-lŭ cunoscutŭ la tótă obştea atât vênḑĕtorilorŭ cât şi cumpĕrătorilorŭ, făcêndu-se şi altele asemenea acestuia şése catalóge ca să se ţintuiască la numitele trebuincióse locurĭ spre vederea fiteşŭ-căruia; pentru care poruncimŭ să şi epistăşescĭ atât D-ta, cât şi D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele vel spătarŭ pururea, ca nu numaĭ acum să se păḑéscă nartulŭ acesta, urmându-se şi în cumpene şi în dramurĭ dreptatea fără de vre-o lipsă, ci să şi grijescĭ ca maĭ în urmă făcêndu-se belşugŭ de aceste felurimĭ şi viindŭ cu îndestulare să arăţĭ slujbă Domnieĭ mele şi protimie la folosulŭ obşteĭ, cu a se maĭ scădea preţulŭ fiteşŭ-căruia felurimĭ. 1793, Aprilie 7.

Cod. XXIII, fila 36 verso. *Procitŭ Vel Logofĕtŭ.*

[1] E de observatŭ că termenulŭ *Corespondenţa* şi a se *Corespondarisi*, pentru întâiéşĭ dată e întrebuinţatŭ sub A. Moruzi. Va să ḑică nevoia de corespondenţă era reală, de óre-ce termenulŭ s'a împrumutatŭ.

la pag. 200 din urmă şi anecse tom. VI). Tot comerciului aŭ servitŭ frumósa organisare de flotilă pe Dunăre (*Veḑi la pag. 79 şi 96 din urmă*). Cât şi organisarea bresleï harabagiilorŭ cu anume vătavŭ, cu obligaţiunile arĕtate în actulŭ urmĕtorŭ ce aci analisămŭ:

Prin alegerea vel Spătaruluï, Domnulŭ numesce staroste de harabagiï asupra carelorŭ mocănescï, cum şi asupra căruţelorŭ de harabagiï din Bucurescï orï cu mărfurï de orï-ce felŭ séŭ secï. Obligatŭ este starostea, ca în orï-ce vreme s'arŭ cere la Domnie, să fie care şi căruţe, orï-câte se vorŭ cere; asemenea şi la trebuinţele boïerilrrŭ şi ale neguţitorilorŭ, ca să nu se întêmple nicï-odată lipsă de care şi căruţe, nicï să se întêmple alte fapte netrebnice de către niscare-va mocanï şi harabagiï la niscareva ómenï şi mărfurï ce vorŭ purta cu carele lorŭ.

Narturile felurite ce s'aŭ găsitŭ cu cale a se urma într'acéstă vreme cum arĕtă.—1793 Aprilie 3.

Băcănia

		Tal.	Bani
Anasonulŭ celŭ bunŭ de ţéra turcéscă	oca	—	308
Iar de ţéra leşéscă	»	—	72
Alunile	»	—	60
Alicile felurite	»	—	96
Buretelŭ bun de mare	dramurï	—	2
Iar celŭ de a II mână	2 dramurï	—	3
Ghiudenulŭ sugiukŭ, pastrama a bună făcută aicï	oca	1	30
Gogoşile de răstic	»	4	—
Zémă de lămâe	»	—	48
Zmirnă	1 dram	—	6
Zahărul de Veneţia	oca	3	60
Iar celŭ de ţéra turcéscă	»	2	90
Iemenŭ cafea	»	3	60
Iar cea sfranţozéscă	»	2	30
Enibaar	»	3	—
Icre tescuite negre	»	1	60
Icre negre îndulcite	»	1	90
Icre de chefalŭ în pesce	»	4	—
Icre de ştiucă	»	—	90
Icre de crapŭ saŭ de cosakŭ	»	—	90
Caşul în saramură	»	—	36
Cofeturile	»	3	—
Caracatiţa bună	»	3	—
Iar cea de a II mână	»	1	30
Coconarile	»	1	30
Caperile de Veneţia	»	1	—
Asemene şi cele de Misir	»	1	—
Cuşzum, stafide negre mărunte	»	1	30
Iar cele maï marï negre	»	—	60

Harabagiiĭ mocanĭ sunt obligaţĭ la intrarea lorŭ în Bucurescĭ, «la orĭ-ce vreme, să dée de scire vătafuluĭ de harabagiĭ, iar să nu ămble ascunşĭ şi tăĭnuiţĭ, ca să nu se întêmple pricină împotriva buneĭ orânduelĭ şi nimenĭ făr de scirea vătavuluĭ să nu aibă voïe a tocmi mocanĭ séŭ harabagiĭ.»

Vătafulŭ să'şĭ iée obicĭnuitulŭ *adet*, de la mocanĭ şi harabagiĭ când se vorŭ tocmi şi vorŭ lua banĭ, de la 10 leĭ parale 20, iar maĭ mult să nu supere.

		taleri	banĭ
Condita	»	3	60
Iar cea de a II mână	»	3	—
Candel bun de Veneţia	»	5	—
Iar celŭ de a II mână	»	3	60
Cogile de naramză	»	3	—
Calacanulŭ	»	—	90
Comidulŭ	»	6	60
Camforulŭ	1 dram	—	6
Cositorulŭ	oca	2	60
Cuişóre	dram.	—	6
Licuriniĭ	oca	3	—
Lacherda	»	3	—
Măslinele de Rumele	»	3	—
Iar cele de Ţarigradŭ verdĭ	»	—	90
Iar strirgle adică cele micĭ	»	—	66
Migdalele cele fără cójă	»	2	60
Migdalele cu cójă de sacâzŭ	»	1	48
Noscopitele	»	—	96
Năhutulŭ	»	—	48
Iar celŭ prăjitŭ	»	—	90
Nevrile de morunŭ	»	2	—
Iar cele de Nisĕtru	»	1	60
Nişaştea	»	—	72
Nucşóra	dram.	—	24
Nişadărul	oca	4	—
Orezŭ	»	—	48
Piperulŭ	»	5	—
Piatra vênătă	»	3	60
Piatră acră	»	—	60
Puciósa	»	3	—
Pluta	»	2	—
Rahat-făcum	»	3	—
Săpunulŭ taraboulŭ	»	1	—
Iar celŭ de Crita şi de Ismir	»	—	108
Smochinile de cutie	»	—	72
Iar păpuşa	»	—	3
Stafidele rasachie	»	—	93
Sardelele marĭ de treĭ	»	—	3
Iar cele micĭ de patru	»	—	3
Scrumbiţa cea mare de Dunăre de una	»	—	3
Iar cea mică de două	»	—	3

Vătafulŭ e datorŭ să grijéscă la tocmelile ce facŭ cu chirigiiĭ ceĭ ce aŭ trebuinţe de a prinde care séŭ căruţe cu chirie, de a nu li se face necazurĭ în cererĭ de chirie peste mĕsură, ce dupĕ diastima loculuĭ să se ajungă şi la plata aceea ce este cu dreptate. — 1795, Aprilŭ 30.

S'aŭ repetatŭ acestŭ documentŭ în 1796.[1]

[1] Cod XXIX, fila 48.

		taleri	bani
Scrumbia de Ţarigradŭ de una	»	—	6
Iar cea maĭ mică de una	»	—	3
Sacâzulŭ	1 dram	—	3
Scorţişóra	»	—	6
Supile uscate	oca	1	—
Silitra	»	2	60
Tămâia 5 dramurĭ		—	3
Tahânulŭ	«	—	90
Fidea de Veneţia	»	1	60
Iar cea de Ţarigradŭ	»	1	—
Curmale cele bune	»	—	90
Şofranulŭ de Beciŭ	1 dram	—	24
Iar cel de Rumelia	»	—	12
Şerbetulŭ de zahărŭ felurime	oca	3	—
Iarba de puşcă palerŭ	»	3	—
Iar cea turcéscă	»	2	60
Halvaua de Endrene	»	1	—
Untul-de-lemn	»	1	12
Samol-Aga	»	1	—
Uleiul	»	1	36
Untulŭ próspătŭ	»	—	30
Untulŭ topitŭ	»	—	48
Mierea până la vremea ce se va da nartulŭ cel desăvîrşit	»	—	42
Brânză de oĭ în fóle	»	—	24
Caşulŭ próspătŭ	»	—	18
Pânea albă de grîŭ spălatŭ de care se vinde în tîrg de brutari la obşte dramurĭ 200		—	3
Iar simitul de la simigiĭ dramurĭ 100		—	3
Iar covrigiĭ simigiilor dramurĭ 90		—	3

Alt nartŭ tot pentru ale mâncărei ce se vîndŭ de către precupeţĭ

		taleri	bani
Apa sacaua în tîrgŭ în ocolul agieĭ	sacaua	—	6
Iar în ocolulŭ pătărnescŭ la mahalale	»	—	9
Butulŭ de pastramă de capră	»	—	15
Bobulŭ uscatŭ	oca	—	6
Iar celŭ verde	»	—	3
Găina bĕtrână		—	30
Gâsca		—	45
Curcanulŭ mare		—	90
Iar celŭ micŭ		—	60

VI. O mare plagă a comerţuluĭ micŭ era *camăta*. Acésta se exercita maĭ cu sémă de Evreĭ, Turcĭ şi câţĭ-va Armenĭ, sub nume de *aslam*. Neguţitorulŭ şi nevoiaşulŭ plătéŭ dobânḑí fabulóse. Póte că şi împrumutătorií avéŭ ǫre-care dreptate să încarce dobânda, căcĭ i se puté întâmpla, ca debitorulŭ, bucurându-se de vre-o trecere órecare pe lângă vre-unulŭ din boerií divaniţĭ, décă nu pe lângă Domnŭ, să dobândéscă la termenulŭ plăţeĭ datorieĭ vre-unŭ moratorium, care de sigurŭ aducea pagubă creditoruluĭ.

		taleri	Banĭ
Curca mare		—	45
Iar cea maĭ mică		—	36
Cărbunele de mangal 100 de oca		1	—
Iar cărbunií ţigănescĭ de lucru	oca	—	1
Lintea	»	—	3
Mazărea uscată	»	—	9
Iar cea verde	»	—	6
Mînătarcile	»	—	30
Malaiulŭ măcinatŭ de porumbŭ	»	—	2
Mălaiŭ măcinatŭ de meiŭ	»	—	1
Nucile	suta	—	6
Oţetulŭ de vinŭ bunŭ	oca	—	24
Iar oţetulŭ de miedŭ bunŭ	»	—	12
Ouĕle	treĭ	—	3
Lapte dulce de oĭ şi de vacĭ	oca	—	6
Morunulŭ próspĕtŭ	»	—	45
Iar nisetrulŭ próspĕtŭ	»	—	39
Iar cega próspĕtă	»	—	40
Iar crapulŭ şi somnulŭ próspĕtŭ	»	—	24
Iar ştiuca próspĕtă	»	—	18
Iar peştele de heleşteŭ felurimĭ	»	—	30
Peştele de Dâmboviţa próspĕtŭ cum: mréna, somnulŭ, Crapulŭ ce se vinde în târg cu copăile, încă viŭ	»	—	60
Morunulŭ sărat	»	—	45
Iar nisetrulŭ săratŭ	»	—	35
Iar somnulŭ, crapulŭ şi ştiuca sărată	»	—	24
Iar plătica sărată şi cosaculŭ	»	—	9
Iar cosaculŭ próspĕtŭ	»	—	6
Pastrama de vacă de zalhana	»	—	30
Prunele uscate la sóre	»	—	12
Iar cele uscate pe lojnice	»	—	6
Păcură curată	»	—	24
Puiul de găină maĭ mare	»	—	12
Iar ceĭ maĭ micĭ	»	—	6
Racií de baltă	suta	—	15
Iar ceĭ de heleşteŭ	»	—	12
Raţa		—	21
Săpunul de ţară	oca	—	54

Maĭ greŭ era justiţieĭ ţĕreĭ să resolve daraverile bănescĭ dintre Românĭ şi Turcĭ. Intervenţiunea paşilorŭ şi zabeţilorŭ de pe malulŭ dreptŭ alŭ Dunăreĭ ocasiona complicaţiunĭ supărăcióse pentru Domnitorŭ. De aceea Ai. Moruzi la 25 Iuliu 1793 şi la 6 Augustŭ acelaşĭ anŭ, aŭ datŭ nizamŭ oprindŭ pe Românĭ a se împrumuta de la Turcĭ, sub pedépsă.

Iată pitaculŭ din 6 Augustŭ 1793:

		talerĭ	banĭ
Sĕmînţa de in	»	—	6
Iar cea de cânepă	»	—	4
Scoicele cele marĭ	suta	—	24
Iar cele maĭ micĭ	»	—	15
Fasolea uscată	oca	—	6
Iar cea verde	»	—	3
Urda sărată în burdufŭ	»	—	20
Iar cea próspĕtă	»	—	12
Olăria însă câte vase vor fi smălţuite, orĭ ce fel de idos, vor fi să se măsóre cu apă si să se plătéscă oca.	»	—	3
Iar cele smălţuite	»	—	1

Lucrulŭ muncitorilorŭ de câmpŭ şi de altŭ lucru

La cósa de fânŭ fără mâncare, pe ḑi	—	48
Iar cu mâncarea stăpânuluĭ, pe ḑi	—	42
La strânsulŭ fênuluĭ cu mâncarea stăpânuluĭ, pe ḑi	—	24
Secerătorĭ cu mâncarea stăpânuluĭ, pe ḑi	—	36
Salahorul pe ḑi, însă omul mare tómna pe ḑi primesce	—	33
Iar vara, pe ḑi	—	42
Zidarulŭ de lucru, pe ḑi	—	60
Dulgherulŭ de lucru, pe ḑi	—	75
Dar ucenicilŭ de dulgherŭ seŭ de zidarŭ de lucru, pe ḑi	—	36

Lucrulŭ viilorŭ

La tăiatŭ, pe ḑi	—	24
La hărăcitŭ, pe ḑi	—	30
La cercuitŭ, pe ḑi	—	18
Sapa de primăvĕră, pe ḑi	—	39
Asemene şi butăsitulŭ pe ḑi	—	36
Plevila la omŭ mare, pe ḑi	—	24
Iar muerea şi copiĭ, pe ḑi	—	18
Sapa a doua de vĕră, pe ḑi	—	45
Sapa de tómnă, pe ḑi	—	30
Asemenea şi butăsitulŭ de tómnă, pe ḑi	—	30
Culegĕtorutŭ, însă omŭ mare séŭ muere, pe ḑi	—	9
Asemenea şi cărătorulŭ cu hârdăŭ, pe ḑi	—	15
Aşişderea şi călcătorulŭ, pe ḑi	—	18

Dumnévóstră Ispravnicilorŭ ot sud sănétate!

La 25 ale luĭ Iulie vi s'aŭ scrisŭ poruncile Domnieĭ mele straşnice ca nime din locuitorĭ (afară numaĭ de neguţitorĭ) să nu se îndatoréscă cu împrumutărĭ de banĭ prin zapise la ceĭ dupĕ Dunăre, în vreme ce potŭ la trebuinţele lorŭ a găsi să se împrumute la neguţitorĭ de aice; acum de iznóvă vĕ poruncimŭ, ca nicĭ neguţitorĭ, nicĭ boerĭ, nicĭ breslaşĭ, orĭ-cine parte bisericéscă şi mŏnastiréscă, să nu fie slobodŭ a lua banĭ în datorie de la Turcĭ şi de la alţiĭ de acindea, pentru care să daţĭ de scire la toţĭ de obşte, ca să scie hotărîrea acésta spre a nu avé pe urmă cuvêntŭ de îndreptare. Şi grijiţĭ fórte, ca nu numaĭ să aflaţĭ pe acelŭ ce în urma acesteĭ poruncĭ va cuteza a face

	tal.	Banĭ
Legatulŭ uneĭ buţĭ cu cercurile şi fundurile stăpânuluĭ pentru ostenéla legĕtoruluĭ să se plătéscă	—	60
Iar avêndŭ butia fundurile cele vechĭ pe care nu le maĭ cioplesce să se dea	—	45
Legatulŭ uneĭ tocitorĭ cu înfundatulŭ eĭ . . , . .	—	30
Antia nouê za vedre 150 ce se vinde în têrgŭ . . .	6	—
Iar za vedre 100	4	—
Tocitórea mare nouĕ	2	60
Iar de a doua mână	2	—
Pogonulŭ de porumbŭ de aratŭ	1	—
Pogonulŭ de praşă la porumbŭ.	—	90
Haraciĭ bunĭ despicaţĭ za palme 12 cu adusul . . mia	5	—
Haraciĭ obliĭ cu adusulŭ . . . . . »	2	—

Dogăria

Hârdău de stejarŭ za vedre 5	—	90
Vadra de stejarŭ pentrn căratulŭ nisipuluĭ	—	30
Hàrdău de bradŭ	—	40
Hârdău de stejarŭ za vedre 10	1	—
Cerculŭ mare cu pusulŭ în pivniţă la butea cu vinŭ .	—	4
Iar meşterulŭ să cumpere prăjina	—	3
Cerculŭ de buriŭ za vedre 10 cu pusulŭ	—	2
Cofa mare de bradŭ	—	12
Cofa maĭ mică	—	6
Lopata	—	47
Albia saŭ căpesterea mare	—	30
Copaia de mijlocŭ	—	15
Iar copaia maĭ mică	—	9
Lingurile de lemnŭ testeaua	—	12
Rogojina mare	—	60
Rogojina de a 2-a mână	—	36
Iar cea de a 3-a mână	—	24
Testeaua funiĭ teiŭ topit	—	15
Testeaua funiĭ teiŭ netopitŭ	—	12

împotrivă, ce şi acum să dovediţĭ pe acela ce are alişverişŭ pentru împrumutare de bani prin zapise cu vre-unŭ streinŭ de decindea, şi să ni-lŭ arĕtaţĭ anume, pentru că de se va face vre-o urmare împotrivă la acĕstă poruncă, să sciţĭ că negreşitŭ aveţĭ a vĕ pedepsi voĭ Ispravniciĭ. [1]

[1] Cod. XXIII, fila 123.

Chiria vinurilorŭ

		taleri	bani
Dela Focşanĭ	de vadră	—	15
Dela Rômnicŭ	»	—	12
Dela Buzĕŭ	»	—	9
Dela Săcuenĭ	»	—	6
Dela Târgovisce	»	—	6
Dela Pitescĭ	»	—	9

Nartulŭ felurimilorŭ de cherestea

Varulŭ nestinsŭ cu adusulŭ de la ţĕră la Bucurescĭ, 100 oca		5	—
Nisipulŭ, hârdăulŭ za vedre 5		—	6
Ulucile cele de palme douĕ-spre-dece	suta	2	60
Ulucile cele po palme ţece	»	2	—
Ulucile po palme opt	»	1	30
Laţiĭ de aninŭ po stânjenĭ treĭ	unul	—	6
Iar de a doua mână	»	—	4
Laţiĭ de teiŭ po stânjenĭ treĭ	»	—	4
Iar de a doua mână	»	—	2
Grindă latulŭ 1 palmă, grosulŭ 1 şchiópă	stg.	—	24
Asemenea şi căpriorulŭ latulŭ 1 palmă, grosulŭ 1 şch.	»	—	18
Grinḑile şi căpriorii de a doua mână adică latulŭ 1 şchiópă. grosulŭ pe muche de degete patru	»	—	9
Tălpoiŭ de uluce latulŭ 1 palmă şi jumĕtate, grosulŭ pe muche degete 4	»	—	15
Scândurile de stejarŭ latulŭ palme $1^1/_2$, grosulŭ pe muche degete treĭ	»	—	12
Scândurile de teiŭ pentru uşĭ însă de 12 palme	una	—	12
Scândurile de ulmŭ	»	—	24
Coşaculŭ adică stinghia de uluce	unul	—	9
Talpa de casă latulŭ palme $1^1/_2$ grosulŭ, pe muche 1 şch.	stg.	—	40
Parulŭ despicatŭ de 12 palme	unul	—	4
Pariĭ obliĭ	suta	1	—
Bulamace	unul	—	15
Nuelele curăţite	mia	1	60
Nuelele cele necurăţite	»	1	—
Şindrilă de bradŭ mare	»	2	30
Şindrilă de a doua mână	»	1	90
Şindrilă de stejarŭ	»	2	—
Podina de stejarŭ saŭ de fagŭ ulucită pentru tavanŭ.	»	2	60
Carulŭ cu 4 boĭ cu lemne pentru focŭ, încărcatŭ bine de cerŭ saŭ de tufanŭ de Vlaşca		1	90

VII. O altă plagă a comerciului micŭ românescŭ, alŭ ţĕranuluĭ, era céta precupeţilorŭ, maĭ toţĭ străinĭ. Aceia eşiaŭ înaintea ţĕranuluĭ, cu mulţĭ metrĭ înainte de a intra în oraşŭ, să-ĭ cumpere cu viclenie şi înşelăciune, pe nimica, tóte productele ce aducea de vênḑare. Constatŭ că şi în privinţa precupeţilor, A. Moruzi, ca şi alţĭ domnĭ anterioriĭ, aŭ luatŭ mĕsurĭ, nu atât în interesulŭ ţĕranuluĭ comerciantŭ, câtŭ în alŭ consumatorilorŭ Bucurescenĭ. In cod. XXVII (scara No. 15 fila 74 verso). amŭ aflatŭ anaforaua luĭ Alesandru Ghica Post. din 9 Octombre 1794, prin care spune luĭ Vodă, «că a fostŭ obiceiulŭ vechiŭ de se sfia (precupeţii) să nu cumpere aicĭ în târgŭ de la ţĕranĭ pesce séŭ legume, ci după ce intra ţĕranii în târgŭ cu de acestŭ felŭ de zaherea, ţĕranii îşĭ vindéŭ bucatele după cum se putéŭ tocmi, iar ce maĭ rĕmâné ţĕranuluĭ prin care, ca să nu maĭ adaste ţĕranulŭ aicĭ perḑèndu-şĭ vremea, atuncĭ acea rĕmăşiţă o cumpĕra precupeţiĭ, ca să se afle la dînşiĭ de hrană peste tótă vremea.»

	taleriĭ	banĭ
Carulŭ cu 2 boĭ cu acestŭ felŭ de lemne încărcatŭ bine de Vlaşca	1	30
Carulŭ de lemne de crângŭ încărcatŭ bine	1	—
Iar cióclele	—	75
Carulŭ de rădĕcinĭ încărcatŭ bine	1	—
Iar cióclele de rădĕcinĭ	—	75
Insă la tóte carele de lemne de acum înainte, să lipséscă aşternuturile ce se obicinuescŭ de se facŭ înăuntru zgăuluĭ caruluĭ i adică aşternutŭ pe scândurĭ şi pe alăturea cu loitrele de strâmtézĕ carulŭ ca să încapă lemne puţine	—	—
Trunchiulŭ de teiŭ uscatŭ pentru lucru,în créstă de o palmă stg.	—	4
Carulŭ noŭ şi mare cu rótele şi cu dricurile strâmbe de tréba câmpénuluĭ, fără de fierŭ	12	—
Iar carulŭ sêrbescŭ cu dricurile drepte	7	—
Iar căruţa nouă fără de ferŭ	5	—
Rótele de carŭ mare . . . . . părechea	2	60
Rótele de căruţă . . . . . »	1	60
Cărămida cu adusulŭ, însă să se dea calâpulŭ dela Domnie mia	2	60
Iar cea maĭ micĭ cu calâpulŭ tot dela Domnie, cu adusulŭ »	2	—
Cărămida dupĕ locŭ, tot dupĕ calâpulŭ dela Domnie . .	1	60
Iar cea maĭ mică, tot dupĕ calâpulŭ dela Domnie . . .	1	30
Tâmplarulŭ de lucru pe ḑi	—	105
Iar uceniculŭ luĭ pe ḑi	—	50

Iar pentru vinŭ şi rachiŭ nicĭ o dată n'aŭ fostŭ acestŭ obiceiŭ de a se pune nartŭ, ci ceĭ ce n'aŭ avutŭ vinŭ aŭ cumpĕratŭ cu învoială şi cu tocmélă şi vênḑarea pe la cârciume fieşŭ-care aŭ vêndutŭ cu preţulŭ ce aŭ pututŭ, maĭ vêrtos că şi la lucrulŭ viilorŭ fórte multŭ s'aŭ scumpitŭ plata lucrătorilorŭ şi de aceia şi preţulŭ vinuluĭ s'aŭ scumpitŭ, atât la vînḑarea ce se vinde cu rădicata cât şi pe la cârciume şi după starea vinuluĭ se vinde şi cu ocaoa pe la cârciume.

Asupra acesteĭ anaforale Vodă pune, la 5 Octombre 1794, resoluţiunea că: «nimenĭ din precupeţĭ să nu iasă înaintea *carelorŭ* afară, spre a le întîmpina şi a lua maĭ înaintea târgului lucrurile ce aducŭ de vêndare la obşte, ce după ce va intra ţĕranulŭ cu cele ce are de vêndare înăuntru şi după ce va vinde la orăşenĭ, acele ce vorŭ rĕmâne prin care, după 10 ceasurĭ din ḑi, să aibă voie precupeţiĭ a le cumpĕra, ca să pótă orăşeniĭ, ceĭ ce n'aŭ proftacsitŭ séŭ n'aŭ pututŭ la ḑiua târgului, a găsi şi în cele-l-alte ḑile cele trebuincióse caselorŭ lorŭ».

Vĕḑurămŭ din espunerea de maĭ sus care era sórta ţĕranului, care voia, cu sudórea feţeĭ să-şĭ câştige pânea de tóte ḑilele, şi care era sórta şi a comerciantuluĭ şi industriaşuluĭ.

Deja la 1785 Comitele *d'Hauterive în «Journal d'un voyage de Constantinople à Iassy»*, descria trista stare a ţĕranuluĭ şi a comerciantuluĭ. «Eştĭ moldoveanŭ, ţĕrane? acopereţĭ casa cu noroiŭ, nu ara de cât cât îţĭ trebue pentru ca să trăeşcĭ, nu face multŭ grâŭ, nicĭ prea multŭ porumbŭ, nicĭ boĭ, nicĭ caĭ; copiiĭ lasăţi-ĭ pe jumĕtate goĭ, pórtă haina cea maĭ cârpită, când veĭ vedea pe vĕtafulŭ boerescŭ, orĭ pe zapciulŭ ispravniculuĭ.» Aceste despre ţĕranĭ. Cât despre negustoriĭ meseriaşĭ el adaogea, că Româniĭ nu facŭ nicĭ unŭ casŭ de arte şi că se ocupă numaĭ cu vêndarea de *cuie*, de *scândurĭ*, de *albiĭ*, de *brândă*, de *icre* « *avec un air et des manières analogues à la qualité des marchandises qu'ils débitent* ».

Dar întrebămŭ şi noĭ cam ce rĕmânea Românuluĭ cu care să facă negoţŭ, décă cunoscĭ lista tuturorŭ monopolurilorŭ şi maĭ ţiĭ sémă şi de narturile obligatoriĭ, de care, cum arĕtarămŭ, maĭ multŭ slujbaşiĭ se folosiaŭ?

Nevoia orăşenilorŭ ne satisfăcută de greva ţĕranilorŭ, maĭ aducé aşa dar óre-care libertate şi înlesnire comerţuluĭ ţĕranilorŭ, dar comerţulŭ indigenŭ nu era prin acésta maĭ îmbunătăţitŭ. În arhivulŭ municipiuluĭ de Braşovŭ şi de Sibiŭ sunt documente probândŭ, că în secolulŭ XV—XVII maĭ tóte numele de neguţitorĭ carĭ importaŭ séŭ exportaŭ din ţéră, ca comercianţĭ, eraŭ Românĭ.

Sub Al. Moruzi deja neguţitorulŭ românŭ se vede silitŭ a face résboiŭ evreuluĭ, precum apare din actele de maĭ sus. Acestŭ résboiŭ îlŭ făcea deja de mult grecului şi arménuluĭ. Apoĭ eată în ce modŭ sunt descrişĭ şi neguţitoriĭ grecĭ şi nemţiĭ şi ovreiĭ de către d'Hauterive la 1785:

« Neguţitoriĭ grecĭ cu faţa subţire, cu glasulŭ de miere dar viclénŭ, cu aparenţele fidele, care exprimă fórte bine calităţile morale ale acesteĭ specie de

corsarĭ, care profită de prostia localnicilorŭ ..... ca să-ĭ potlogăréscă cu tótă politeţa posibilă.

Nemţiĭ, fórte bunĭ uvrierĭ, carĭ s'arŭ îmbogăţi cu toţiĭ, décă n'arŭ fi cu desĕvêrşire gogomanĭ, beţivĭ, insolenţĭ, exorbitanţĭ şi detestaţĭ.

Evreiĭ, carĭ de departe se deosebescŭ după faţa lorŭ, cea maĭ extraordinară care se póte vedea în vre-o parte a lumeĭ, cu capulŭ pătratŭ sus, ascuţitŭ jos, ca nisce aricĭ din causa cuşmeĭ de blană négră de sub care atârnă doĭ zulufĭ fórte lungĭ, în timpŭ ce îndărătulŭ capuluĭ sunt raşĭ şi că o mică barbă pe ţuguiulŭ bărbieĭ le lungesce faţa, de séměnă cu nisce capre de Angora.

De altŭ-felŭ numaĭ din pricina nemţilorŭ nu sunt ceĭ maĭ marĭ potlogarĭ din ţéră ..... »

In favórea acestuĭ felŭ de neguţitorĭ intervine Domnitorulŭ A. Moruzi! Aceştia, maĭ toţĭ sudiţĭ, se îmmulţescŭ cu atât maĭ mult, că în urma ocupaţiuneĭ Austro-Rusescĭ de până la 1792 sunt singurii carĭ împreună cu nemţiĭ profită de noua fasă culturală [1]. Luxulŭ introdusŭ în casele boerescĭ era la culme. O moşie se dădea pe o blană de samurŭ. «Les Moldaves se ruinent en étoffes et en pelisses» ḑice d'Hauterive. Noile mode în ştofe şi mobilare de apartamente ducŭ pe tótă ḑiua comerţulŭ pe mâna streinilorŭ şi în deosebĭ a evreilorŭ. Schimbările produse în traiulŭ boerimeĭ sunt primele întroducĕtóre în ţéră a evreilorŭ. Profitându de nouele gusturĭ ale acesteĭ boerimĭ, industriaşiĭ şi neguţitoriĭ streinĭ, favorisaţĭ de consulĭ şi de convenţiunile comerciale cu Turcia, se substituescŭ pe fie-ce ḑi maĭ mult industriaşilorŭ şi comercianţilorŭ pământenĭ. Câştigulŭ acestora devine pe tótă ḑiua maĭ slabŭ şi maĭ anevoiosŭ. Eĭ nu potŭ concura cu streniĭ pentru fabricarea séŭ importarea articolelor de trebuinţe nouĕ ale societăţiĭ din principate. Lovitura finală încă nu e dată, dér nu suntemŭ departe de ḑiua, când schimbarea portuluĭ şi a moduluĭ de traiŭ alŭ boerimeĭ, va face să înceteze numeróse şi importante bresle. Deja în judeţe breslele eraŭ în parte desorganisate şi numaĭ acesteĭ împrejurărĭ se datoresce, credemŭ, înlesnirea cu care s'aŭ introdusŭ în ţéră industriaşĭ şi comercianţĭ streinĭ, maĭ ales evreiĭ.

Este a se adăugi la dificultăţile de maĭ sus, întâmpinate de comerciulŭ şi industria naţională, şi acea împrejurare că tóte angâriile căḑeaŭ asupra comercianţilorŭ; unde nu maĭ exista brésla, căḑeaŭ greŭ numaĭ asupra unora din neguţitorĭ şi industriaşĭ, şi în totŭ casulŭ nu asupra neguţitorilorŭ şi meşterilorŭ sudiţĭ. Asemenea împrejurare silesce pe neguţitoriĭ din Pitescĭ să reclame de la Alex. Moruzi reînfiinţarea bresleĭ şi alegerea de mâimărie care să pótă reparti maĭ cu

dreptate dările şi angariile asupra comercianţilorŭ şi industriaşilorŭ români [1].

1. *Anaforaua în dosulŭ jălbiĭ, ca să iée înapoĭ tal. 180 de la inşi ce aŭ mersŭ cu Măria sa Mihaiŭ Vodă, şi să se dée la aceştĭ breslaşi.*

Prea Înălţate Dómne.

Jăluimŭ Mărieĭ tale, că noĭ aceştĭ 5 breslaşĭ, carĭ ne aflămŭ cu locuinţa în oraşulŭ Piteşci unde este şi starea Ispravnicieĭ, câte poruncĭ iesŭ asupra nóstră de angariĭ, fără a maĭ îndatora d-lorŭ boeriĭ ispravnicĭ şi pre ceĭ-l-alţĭ breslaşĭ carĭ sunt cu locuinţa prin judeţŭ, pe noĭ ne însărcinézā a le rĕspunde, pentru că ântêiŭ la plecarea Mărieĭ sale Mihaĭ Vodă Suţu la Moldova, din poruncă amŭ datŭ douĭ ómenĭ purtătorĭ de grijă, unulŭ la care şi altulŭ la caĭ, pre carĭ tocmindu-ĭ câte tal. 200, pe deplin ĭ-amŭ rĕspunsŭ; al doilea din luminată porunca Mărieĭ tale maĭ dămŭ alţĭ doĭ ómenĭ de aŭ mersŭ purtătorĭ de grijă la carele de judeţ ce aŭ mersŭ la Ismailŭ, le-amŭ datŭ, şi acelora tal. 42, şi alŭ treilea iarăşĭ amŭ maĭ datŭ tal. 15 de cheltuială la doĭ inşĭ, ce aŭ mersŭ cu carele de judeţŭ înaintea soluluĭ Muscăcescŭ ce vine, care facŭ peste totŭ tal. 257; care aceştĭ banĭ, numaĭ noĭ 5 inşĭ din casele nóstre ĭ-amŭ plătitŭ, carĭ banĭ îĭ şcie şi d-lorŭ boeriĭ Ispravnicĭ. Ci ne rugămŭ Mărieĭ tale, fiind-că ĭ-amŭ datŭ în datoria a tuturorŭ breslaşilorŭ acestuĭ judeţŭ, ne rugămŭ Mărieĭ tale, să ni se facă luminată poruncă, ca să se cisluiască aceştĭ banĭ pe toţĭ, şi din ce ne va ajunge cisla, ceĭ-l-alţĭ să ni se înplinéscă, că va fi cu pĕcatŭ să rămânemŭ păgubaşĭ. Şi deosebit ne maĭ rugămŭ Mărieĭ tale, ca cu luminată porunca Măr.eĭ tale, să ni *să pue unulŭ dintre noĭ proestosŭ*, precum într'unŭ rândŭ ni se făcuse, ca în vreme când ne venea vre-o poruncă asupră-ne, pe acela îlŭ îndatora şi elŭ pe noĭ şi se săvârşa porunca, iară să nu fimŭ smăcinaţĭ fără rânduială şi cu dare numaĭ uniĭ, şi alţiĭ să aibă odihnă; care acestŭ proestosŭ séŭ staroste ce ne rugămŭ a ni se orândui să aibă voĭe a ne căuta şi pricinile de judecăţĭ, socotelile ce vom avea întrĕ noĭ, după cum vedemŭ că se urméză şi la alte bresle acésta; şi cum va fi mila Mărieĭ tale.

Robiĭ Mărieĭ tale *noĭ 5 breslaşĭ din oraşulŭ Piteşcĭ.*

Resoluţia Domnuluĭ:

Dumnéluĭ vel Vist. teorisându jalba, să arĕţĭ Domnieĭ mele pricina, în scris cu Anafora, prin alŭ 3-lea logofĕtŭ de ţéra de jos. 1793 Maiŭ 16.

Conform resoluţiuneĭ vel Vist. presintă urmĕtórea anafora:

Prea Înălţate Doamne,

După luminată porunca Înălţimiĭ tale amŭ cercetatŭ, şi cât pentru talerĭ 200 ce arétă ei că aŭ datŭ la douĭ ómenĭ, ce aŭ mersŭ cu caiĭ i cu carele împreună cu Măria sa Mihaiŭ Vodă, pentru că deosebit de aceştĭ banĭ li s'aŭ maĭ datŭ şi de aicĭ de la Visterie la plecare câte tal. 15, li se va fi datŭ şi de către Măria sa Mihaiŭ Vodă şi îndestulŭ le este acelora, să oprésc̆ă din două sute tal, 20 câte 10 de omŭ; ce de li se va fi datŭ tal. 200 precum arétă ei

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ

VIII. Cu îmmulţirea evreilorŭ începŭ a se înmulţi şi falşificările de monede, decât, ce facŭ, ce dregŭ, aceştĭ abilĭ calpuzanĭ, eĭ scapă adese de pedépsă.

Dămŭ în notă unŭ documentŭ din care se póte vedea acésta.[1]

---

să fie porunca Mărieĭ tale către d-lorŭ Ispravniciĭ, că să-ĭ dée tal. 180 înapoĭ, iară pentru tal. 20 ce rĕmânŭ banĭ daţĭ şi tal. 42 ce s'aŭ datŭ celorŭ ce aŭ mersŭ la Ismailŭ şi tal. 15 ce aŭ datŭ la douĭ inşĭ, cu care la tréba conaculuĭ slăvituluĭ solŭ alŭ Rusieĭ sunt cu cale; iar hotărîrea cea de săvêrşitŭ rĕmâne la Înălţimea ta. 1793 Maiŭ 19.

Vel Vist.

Cod. XXIV Fila 159.

Étă ultima resoluţiune a Domnuluĭ:

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

După cuprinderea acesteĭ anaforale poruncimŭ Domnia mea, d-vóstră Ispravnicilorŭ de judeţŭ, să cercetaţĭ faţă cu amândouĕ părţile, şi când se va dovedi cu adevĕrat că aŭ luatŭ aceĭ douĭ trimişĭ tal. douĕ sute de la jăluitorĭ, atuncĭ lăsându-se numaĭ taleră două-ḑecĭ, câte ḑece leĭ de omŭ, cei-l-alţĭ tal. una sută opt-zecĭ să li se împlinéscă jăluitorilorŭ negreşit de la dênşiĭ, căĭ este în destulă plată ceĭ-l-alţĭ, ce se arétă că aŭ maĭ luatŭ de aicĭ. 1793 Maiŭ 22.

Vel Logf.

Cod. XXIV Fila 158.

1. *Avramŭ Ovreiu Cuiungiu să'şĭ dée chezaşŭ pe omŭ, ca să se afle aicĭ la vre-o întrebare.*

Prea Înălţate Dómne,

Avramŭ Ovreiŭ Cuiungiu de la sfântu Gheorghe celŭ vechiŭ, némulŭ luĭ din satulŭ *Şneatinuluĭ ot. ţéra leşéscă* din ţinutulŭ Chesaricescŭ, carele se află venitŭ aicĭ maĭ înainte de patru anĭ şi 'şĭ lucréză meşteşugul fără de nicĭ o defăimare, acum dară treĭ lunĭ de ḑile de când a venitŭ la elŭ *unŭ altŭ ovreiŭ léhŭ,* ḑicêndu-ĭ că scie unŭ meşteşugŭ: *a fura argintŭ din caragroşi nemţeşcĭ,* şi aşa înaintea luĭ a făcutŭ aceştĭ optŭ caragroşi cu meşteşugire de fura din totŭ caragroşu câte unŭ *tenchiŭ de argintŭ,* şi dupĕ ce 'ĭ a arĕtatŭ meşteşugulŭ 'ĭ a datŭ şi banĭ aceia şi a plecatŭ, dar unde se va fi aflândŭ ḑice că nu scie; aşia a ţinutŭ aceştĭ banĭ la elŭ până acum, fără de a maĭ face alţĭĭ; acum dar vrêndŭ ca să'ĭ schimbe 'ĭ a datŭ la unŭ Bohorŭ Ovreiŭ, şi acela 'ĭ a schimbatŭ la unŭ crescinŭ, care arĕtându-ĭ la uniĭ şi alţiĭ 'ĭ aŭ ḑisŭ că sunt *calpĭ,* de acésta s'a adusŭ numitul cuiungiŭ la Agie, căruia din luminata poruncă a Înălţimeĭ tale, 'ĭ s'a căutatŭ în prăvălie prin lăḑĭ lucrurile séle, şi alţĭ banĭ nu s'aŭ aflatŭ, meşteşugirĭ şi lucrurĭ ca acelea; de care nu lipsimŭ a înscinţa Înălţimeĭ tale. Alŭ Mărieĭ tale prea plecată slugă.

Constandin Filipescu Vistieriŭ.

Cod. XXIV, fila 415.

Ce'i dreptulŭ nu numaĭ evreiĭ, ci şi ţiganiĭ aŭ fostŭ adese calpuzaniĭ. Décă în aniĭ noştriĭ persóne din societatea cultă aŭ creḑutŭ că póte să se facă baniĭ cu aşa ḑisa apă de aurŭ, nu ne putemŭ prea mult mira că 4 ţiganiĭ pe la 1794 aŭ găsit pe cine să înşele, că dintr'unŭ banŭ le va face doĭ.[1]

In 1796 Aprilie, nisce ciobaniĭ ardeleniĭ aŭ introdusŭ în ţéra românéscă o importantă sumă de baniĭ falşiĭ, înşelaţi fiindŭ şi eĭ de către unŭ bancherŭ *ovreiŭ* din Braşovŭ. Ciobaniĭ fură arestaţi de vameşiĭ şi ispravniciĭ judeţuluĭ Prahova, dar afacerea se terminä prin liberarea mocanilorŭ, sciuţi de către autorităţile române de ómeniĭ de trébă, cu condiţiune să înlocuiască baniĭ calpiĭ prin baniĭ buniĭ. Aceştiĭ calpiĭ adunaţi de vameşiĭ şi ispravnici, din tot judeţulŭ, aŭ fost pecetluiţi la unŭ locŭ şi trimişi prin agenţia austriacă la Braşovŭ, unde lucrulŭ de sigurŭ s'a făcutŭ muşama.

Când nu făcéŭ monede calpiĭ, evreiĭ strîngéŭ baniĭ de aurŭ şi de argintŭ din ţéră şi 'iĭ exportaŭ în Austria şi pe aiurea, unde câştigaŭ cu *agiul,* aducêndŭ în ţéră monedă, care represinta o valóre fictivă iar nu reală. Deja, cum vĕḑurăm, muscaliĭ ridicaseră din ambele ţĕrĭ, după pacea de la Kuciuk-Kainargi, aurulŭ şi argintulŭ *(veḑi T. I al serieĭ 1774—1786).* Al. Moruzi fu silit să iée mĕsurĭ împedecătóre acesteĭ scóteri din ţéră a banilor *vechĭ*, prin următórele pitacurĭ către vel. Cămărăşŭ:

«Fiind-că amŭ luatŭ Domnia Mea însciinţare, cum că uniĭ din ovreĭ, ce se află aicĭ în Bucurescĭ, *nu caută de altă trébă şi alişverişŭ,* decât numaĭ a

---

Io Alexandru Cost. Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia Mea D-vóstră judecătorilorŭ de la Departamentulŭ de cremenalionŭ, acestŭ tacrirŭ şi acéstă cercetare a luĭ Avramŭ Cuiungiŭ, să se scrie în condica aceluĭ Departamentŭ alŭ cremenalionŭ, şi apoĭ să se slobóḑă in chizeşiè pe omŭ, ca la vre-o întêmplare de trebuinţă să se afle. — 1793, Septembrie 6.

Vel. Lgf.

1. Anaforaua luĭ Cost. Slugearoglu, epistatulŭ Armăşieĭ, din 6 August 1794. Vestesce Domnitoruluĭ, după raportulŭ ispravnicilorŭ de Romanaţĭ, că 4 ţiganĭ în trecuta lună Iulie s'aŭ găsitŭ în Mehedinţi cu 2 sĕrbĭ de peste Dunărea şi aŭ luatŭ de la aceştia 400 talerĭ ca să le facă din eĭ baniĭ îndoiţĭ; i-aŭ înşelatŭ cu o sumă de baniĭ calpiĭ şi cu 3 ocă vărsătură cositorŭ cu plumbŭ şi apoĭ aŭ fugitŭ numiţiĭ ţiganĭ calpuzaniĭ cu baniiĭ ceĭ buniĭ şi aŭ trecutŭ asupra Buzĕuluĭ. Ispravniciĭ de Romanaţĭ aŭ pusŭ la închisóre pe sĕrbiĭ cu baniĭ calpiĭ, iar epistaţiĭ Armăşieĭ aŭ luatŭ mĕsurĭ pentru prinderea adevĕraţilorŭ calpuzaniĭ şi aducerea sêrbilorŭ în Bucurescĭ la judecată.

Cod. XXVII, scara 13, fila 16.—Veḑi şi cod. XXVIII, scara 6, fila 66—68.

strînge banĭ vechĭ şi să-ĭ ducă în ţĕrile strĕine, pentru ca să'ĭ taie la taraphana, spre a 'ĭ aduce aice să'ĭ cheltuéscă, care acésta fiind lucru de vătămare, étă poruncimŭ Domnia Mea, să aducĭ înaintea D-téle, atât pe starostea de ovreĭ cu câţĭ-va din fruntaşĭ, cât şi pe starostea neguţitorilorŭ cu câţĭ-va din neguţitorĭ, să le daĭ poruncă straşnică şi să le arĕţĭ, ca să o scie şi eĭ şi să o facă cunoscută şi la toţĭ alţiĭ, că sunt opriţĭ şi să se părăséscă negreşit verĭ-cine de unŭ lucru ca acesta, iar carĭ din neguţitorĭ vor avea banĭ vechĭ şi va vrea pentru alişverişulŭ lorŭ să'ĭ scóţă din ţĕră, acela să'ĭ ducă la Ţarigradŭ, însă să fie datorŭ a'ĭ pecetlui sub pecetea vel-vameşuluĭ şi pecetluiţĭ va avea voie să'ĭ ducă la Ţarigradŭ, iar nu în ţĕrĭ strĕine; pentru că celŭ ce dupĕ acésta în urmă se va găsi cu urmare împotriva porunceĭ acesteia, unuiŭ ca acela să scie, că cu tĕrgulŭ se va pedepsi. Şi fiind-că ne-amŭ însciinnţatŭ érăşĭ că în urmă, dupĕ poruncile ce s'aŭ datŭ spre a nu fi nimenea slobodŭ de a scóte în ţĕrile strĕine maĭ multŭ decât la tal. 500, *monedă* a prea puterniculuĭ nostru Impĕratŭ, aŭ meşteşugitŭ a face altŭ mijlocŭ de viclenie, cu a ascunde în céră, la vremea topituluĭ, ca cu acestŭ mijlocŭ să pótă sĕvĕrşi scoposulŭ lorŭ, a scóte sume din ţĕră şi a trece fără de băgare de sémă, să daĭ érăşĭ D-néta poruncă straşnică, prin starostea de neguţitorĭ şi de ovreĭ, ca să fie datorĭ la vremea ce vorŭ topi céra şi vorŭ aşeda-o în vase şi să se pecetluéscă cu pecetea vel-vameşuluĭ şi aşa vorŭ fi slobodĭ a ridica céra aceea, iar de sineşĭ să nu fie slobodĭ. Şi fiind-că avemŭ Domnia Mea a orândui ómenĭ *teftişciĭ* într'adins acum în puţine ḑile a face într'adins cercetările acestea şi amŭ datŭ poruncile Domnieĭ Mele şi pe afară de obşte, să aibă dar fieşŭ-care maĭ înainte a'şĭ strînge ómeniĭ lor ce-ĭ aŭ rânduiţĭ în tréba acésta, ca să'ĭ povăţuéscă a se feri şi a nu metahirisi urmările acestea, orĭ a ămbla dupĕ strîngere de banĭ vechĭ pentru a'ĭ duce în ţĕrile strĕine, orĭ a face printr'ascuns topirea cereĭ fără de a nu fi şi omulŭ luĭ vel vameşŭ de faţă, cel ce se va prinde în fapta acésta împotrivitorŭ şi neurmătorŭ porunceĭ, unuiŭ ca acela orĭ neguţitorŭ raia orĭ suditŭ, séŭ verĭ ce felŭ de omŭ arŭ fi, se va primejdui negreşit cu mare pedépsă. — 1796, Maiŭ 8.

Să nu închidemŭ acest capitolŭ al comerciuluĭ, industrieĭ şi corporaţiunilorŭ, fără de a anunţa, că, pentru ântăeaşĭ dată, la sciinţa nóstră, un Baltazar suditŭ austriacŭ încércă în Iulie 1793, să introducă în Muntenia o *loterie*. Ca unŭ pitacŭ curiosŭ, aducemŭ aci pre acel din 9 Iulie 1793, prin care Ales. Moruzi autorizĕ acéstă loterie, sub órecare controlŭ al cămăraşuluĭ domnescŭ.

Pitacŭ din 9 Iulie 1793.

Fiind-că Baltasar Suditŭ austriacescŭ i s'aŭ datŭ voïe de la Domnia mea să deşchiză o loterie numaĭ cu biletурĭ aicĭ în Bucurescĭ, care are a ţine 15 ḑile

iar nu maĭ mult, poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel cămărașŭ, *dupĕ obiceiŭ*[1] să orânduescĭ și omulŭ cămăreĭ credinciosŭ pentru închiderea cutieĭ loturilorŭ în tótă séra. Poruncimŭ și D-vóstră zabițilorŭ politieĭ să fițĭ însciințațĭ că are acéstă voĭe de la Domnia mea, spre a nu fi opritŭ într'acestŭ sorocŭ.

Cod. XXIII, fila 101 verso.

Maĭ étă unŭ casŭ din 1794:

Pitacŭ din 13 Augustŭ 1794, autorisândŭ pe Michel Beceru ca să deschidă o loterie cu bileturĭ, care are a ține 15 ḑile iar nu maĭ mult. Poruncimŭ Domnia Mea D-tĕle vel. Cămărașŭ, ca dupĕ obiceiŭ să orînduescĭ și omulŭ cămăreĭ credinciosŭ pentru închiderea cutieĭ loturilorŭ în tótă séra. Poruncimŭ D-vóstrĕ zabițilorŭ politieĭ să fițĭ însciințațĭ că are acéstă voie de la Domnia mea, spre a nu fi opritŭ într'acestŭ sorocŭ.

După ce trecurămŭ în revisiune actele lăuntrice relative la comerțŭ, sub A. Moruzi, acte nicĭ bănuite până astă-ḑĭ de istoricĭĭ noștri că ar fi existatŭ, vom încheia acest capitolŭ amintindŭ unele negociațiunĭ ale țĕreĭ Muntenescĭ cu guvernulŭ francesŭ, relative la stabilire de relațiunĭ comerciale între aceste doue țĕrĭ.

Emile Gaudin, personagiŭ cunoscutŭ, deja în 1794 scria luĭ Raymond Verniniac, *envoyé extraordinaire* al Republiceĭ franceze pe lângă Pórta Otomană, că a fost primitŭ de Alex. Moruzi, la Bucurescĭ, cu multă bună-voință. Dragomanulŭ Porțiĭ, Gheorghe Moruzi, încă înainte de plecarea din Constantinopole a luĭ Gaudin, scrisese Domnitorului și'l îndemnase, să favoriseze comerciulŭ francesŭ în Muntenia. Gaudin discută cestiunea cu Spatarulŭ Ena·he Văcărescu. A doua împărțire a Polonieĭ de către Prusia și Rusia, la finele anuluĭ 1793, deșteptase întru cât-va pe Turcia și Gaudin scria cu dreptul:

«La succession des temps a amené des changements dans les situations respectives. Dans l'ordre politique *c'est la France qui est devenue l'Alliée utile, nécéssaire, des Ottomans dégénérés et, surtout depuis son heureuse Révolution, ils peuvent la regarder comme leur plus sincère amie, comme leur plus ferme appui.* Mais en échange de l'existence qu'elle leur donnera, ou si l'on veut, qu'elle leur assurera, elle a droit, il est de son devoir de réclamer de leur reconnaissance tout ce qu'ils peuvent faire pour sa prospérité....»

«.....Le sentiment de sa faiblesse (Turcia) a rendu le peuple turc, si non entièrement civilisé du moins plus doux. La République à l'aide d'une marine formidable saura faire respecter ses traités.....»

1. Vorbele „dupĕ obiceiŭ" ar lăsa să se crédă că loteriĭ aŭ maĭ fostŭ, dar până la 9 Iulie 1793 noĭ n'amŭ întâlnitŭ unŭ asemene pitacŭ nicĭaiure.

Gaudin cere negoţiări pentru libera navigare în Marea Négră a vaselorŭ francese şi dreptulŭ de a negocia în lăuntrulŭ ţĕrilorŭ, plătindŭ 3% vamă, la o singură vamă.

«Une fois que nons aurons pénétré dans la Mer Noire, que nous aurons pris quelque assiette sur ses bords, Bucarest — je comprends par là la Valachie et même la Moldavie — peut devenir un point intéressant pour notre commerce, non seulement à raison des objets assez importants qu'il peut lui fournir, mais peut être comme entrepôt entre les régions orientales de cette mer et les parties septentrionales de la République.»

In asemenea sensŭ a vorbitŭ Gaudin cu Văcărescu, cerêndu-i ca Francia să se bucure de capitulaţiunile turceşcĭ pentru mărfurile strĕine importate; dar acele capitulaţiunĭ nu dădeaŭ dreptulŭ acesta decât pentru mărfurĭ, «Du cru du pays.»

Gaudin a tratatŭ mereŭ cestiunea şîn aniĭ următorĭ, dându-şi titlulŭ de *«Agent en Valachie de la légation de la République française près la Porte Ottomane»*. Aşia şi prin scrisoarea de la 25 Februarŭ 1796 [1]. Domnitorulŭ însă pare că, profitândŭ de dilele grele ale Republicei francese, în timpulŭ teroarei, mai apoĭ de neînţelegerile, ba chiar de rĕsboiulŭ dintre Turcia şi Francia, tot refuză de a primi propunerile luĭ Gaudin. Unŭ momentŭ Gaudin primi să nu i se acorde ceĭ 3 % din convenţiunea Turcieĭ cu Austria şi Rusia, ci a numitŭ tarifŭ vamalŭ, care în realitate tot acolo ieşia, decât doară salva autonomia ţĕreĭ. Fratele Domnitorului, dragomanulŭ Gheorghie Moruzi, stăruia şi elŭ în acestŭ sensŭ, după care neguţătoriĭ francezĭ aveaŭ să fie trataţi «à l'instar des Russes et des Autrichiens.» Primele avantaje, décă s'arŭ fi realizatŭ această convenţiune comercială, avea să le aibă casa de comerţŭ din Bucurescĭ *Pellet Hortolan*.

Gaudin promitea Divanuluĭ ţĕreĭ românescĭ, în casŭ când i s'arŭ acorda avantajele economice, protecţiunea Republicei francese pentru Principate şi de a face din ele o adevĕrată barierĕ despre Ruşĭ: «La République française regarderait non seulement comme un devoir de son amitié, mais comme une conséquence nécéssaire et un appui de son système politique, de rendre cette barrière assez forte, pour résister aux torents de l'ambition la plus effrenée et la plus dangereuse.»

1. Vedĭ Hurmuzaky, Tomulŭ pentru aniĭ aceştia.

XV

Cutia milelor.

După ce ne-amŭ ocupatŭ în cap. precedentŭ despre cei cari aparţineaŭ societăţii române muncitóre, este indicatŭ să aducemŭ aci informaţiuni şi despre aceĭ membri aĭ societăţeĭ române, cari, boerĭ, séŭ neboerĭ, aveaŭ deprinderea de a trăi din milostenie, ca vechiĭ strămoşĭ, din *sportula*. Nu vorbim aci de cerşetorĭ; despre aceia amŭ adusŭ maĭ sus regulările luĭ A. Moruzi, care ca şi Mavrogheni, orĭ dóră ca şi Ţepeş-Vodă, nu 'ĭ voia pe la Biericĭ şi pe strade, şi décă nu le dădea focŭ într'unŭ singurŭ ospĕţŭ ca Ţepeş-Vodă, îi confina însă prin anumite mônăstirĭ şi 'ĭ întreţinea din fonduri speciale (*veḑi în urmă la pag. 45 şi 46 a acestuĭ vol.*) [1]. Aci ne ocupămŭ de organisarea mendicităţeĭ *simandicoase*: boerĭ scăpătaţĭ, vĕduve de boerĭ, favoriţi aĭ boerilor de Divanŭ şi aĭ Domnitoruluĭ..... Ceata acestora a fostŭ tot-déuna numerósă şi însuşĭ Alex. Moruzi într'unŭ pitacŭ alŭ sĕŭ, de care maĭ la vale ne vomŭ ocupa, recunósce că «din tembelie şi din rĕŭ năravŭ mulţi se lasă pre sineşĭ la periciune şi la unŭ halŭ de milostenie, carĭ numaĭ în ajutorulŭ *Cutieĭ* nădăjduescŭ hrana şi chiverniseala.»

Despre această minunată *Cutie*, din care se revarsă milostenie, nu la cerşetorĭ, ci la feţe *simandicóse*, ne propunemŭ să tratămŭ aci.

Din capulŭ loculuĭ să nu uităm̆ŭ de a adăogi, că tot din acéstă cutie se dădeaŭ şi meritate, dar parcimonióse pensiuni la bătrînĭ, foştĭ micĭ funcţionarĭ şi la oşteni schilodiţi în rĕsboaie, orĭ urmărindŭ hoţi. Din acestŭ punctŭ de vedere Cutia de milosteniĭ meritä toată lauda.

Organizarea Cutieĭ amŭ amintit'o încă în tomulŭ I alŭ serieĭ 1774—1786. Această Cutie a fostŭ dată în seama Epitropieĭ obştireĭ. Treptatŭ i s'aŭ constituitŭ diverse venituri séŭ *slujbe*, cum se numeaŭ pe atunci (*veḑi şi pag. 187 şi 188 din urmă*).

---

1. Iată Pitaculŭ domnescŭ din 3 Maiŭ 1794.

P. S. Părinte alŭ Ungro-Vlahieĭ, fiind-că pentru nevolnicia cerşetorilorŭ este datŭ pitaculŭ Domnieĭ mele către Sf. ta, de a se pune la un Nizamŭ, spre a 'şĭ avea, câţĭ sunt vrednicĭ, orânduiala cuviincioasă de hrana lor şi spre a'ĭ lipsi dupe'n uliţe şi dupe'n biericĭ, să ne arĕţĭ dar P. S. ta în scris ce urmare şi ce orânduială s'a făcut de la P. S. ta, asupra priciniĭ aceştia, după cuprinderea Pitaculuĭ Nostru, de care aşteptămŭ rĕspunsŭ în scrisŭ cu arĕtare de ce aĭ făcutŭ P. S. ta.

Aceste *slujbe* se percepéŭ arendându-se la «cochiĭ veachĭ», afară dóră de taxa ce se preleva de la clironomiĭ şi dupĕ diete şi câte-va alte venitурĭ. Iată pitaculŭ datŭ de Al. Moruzi la 9 Octombre 1793 în privinţa acestuĭ venitŭ de la periusiĭ séŭ clironomiĭ:

P. S. ta părinte Mitropolite i D-vóstră cinstiţĭ şi credincioşĭ boerĭ Domnieĭ mele, nazîriĭ Epitropieĭ de obşte, sănătate!

Fiind-că din socotelile epitropieĭ ce le vĕḑumŭ, ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea cum că nu se urmézĕ, nu se caută veniturile Epitropieĭ cu silinţă şi cu sîrguială, întocmaĭ după domnescile hrisóve, ce cu sfatŭ de obşte s'aŭ alcătuitŭ, şi sărăcimea ce are împărtăşire pătimesce, pentru că nu vedemŭ trecute la venitŭ niscaĭ clironomiĭ de la ceĭ ce îşĭ daŭ sfârşitulŭ vieţeĭ; pentru care ca o datorie ce este întâiŭ a P. S. tale, pentru folosulŭ săracilorŭ, trebue să se păzéscă cele poruncite şi scrise prin domnescile hrisóve, dupre cum ḑice, chiar aşia:

1. Din ceĭ ce morŭ fără de clironomĭ să se ia avutulŭ sĕŭ totŭ, din care făcêndu-i-se pomenirile după obiceiŭ, prisosulŭ să fie alŭ Cutieĭ, împărţindu-se pe la séracĭ pentru sufletulŭ luĭ.

2. Iar din ceĭ ce morŭ fără de clironomĭ, ci cu rude dealăturea, să se ia a $^1/_3$ parte.

3. Dér ceĭ ce morŭ cu clironomĭ ce se numescŭ *aniondes* şi *cationdes*, să lase din bună voia lorŭ prin diétă o sumă maĭ bună, analogon din periusia lorŭ.

Decĭ P. S. ta să cauţĭ să daĭ poruncă tuturorŭ preoţilorŭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, de la Monastirĭ de prin mahalale şi duhovnicilorŭ celorŭ rânduiţĭ, că de acum înainte ceĭ ce vorŭ muri cu dietă să aibă a urma întocmaĭ după poveţuirile hrisóvelorŭ domnescĭ, şi acele dieţĭ să le aducă la P. S. ta ca să le cercetezĭ şi fiindŭ întocmaĭ dupĕ ponturĭ să le iscălescĭ, iar care nu va fi dupĕ ponturĭ să le îndreptezĭ şi *luda* milostenieĭ să nu se păgubéscă şi îndată să daĭ în scire şi Dumnélor nazirilorŭ Epitropieĭ obştieĭ. Iar ceĭ ce vorŭ muri fără de diétă, de vorŭ fi cu clironomĭ, séŭ fără clironomĭ, numaĭ decât să orânduescĭ P. S. ta un vechilŭ despre partea Mitropolieĭ şi D-lorŭ boeriĭ naziriĭ un Epitropŭ al Cutieĭ, din preună cu starostea de neguţitorĭ şi cu 2, 3 din cupeţĭ, ca să facă catagrafie din tóte lucrurile mortuluĭ mişcătóre şi nemişcătóre, la care catagrafie să fie şi rudele mortuluĭ, de va avea, iar de nu va avea, să fie veciniĭ şi mahalagiĭ faţă, şi acea catagrafie să se aróte Domnieĭ mele cu anaforaua P. S. tale şi a D-vóstră boerĭ nazîrĭ».

Cod. XXIII, fila 160.

Cum că acestŭ Pitacŭ 'şĭ-a avutŭ aplicaţiune, potŭ proba următórele acte, din multe de acéstă natură, ce omitemŭ, şi din cari unele se vor afla la Cap. Justiţieĭ şi al Cutieĭ (tom. VI):

1. Pitac din 9 Octombrie 1793. Fiind-că ne-amŭ însciinţatŭ Domnia mea cum că murindŭ soţia Licăĭ Săpunaru, de la care a rĕmasŭ periusie îndestulă,

atât în nacht, cât și în lucruri nemișcătóre, și în diétă nu 'și-aŭ adusŭ aminte de Cutia milostenieĭ; pentru care poruncimŭ Domnia mea . . . . . să apuce Epitropiĭ ce aŭ lăsatŭ mórta și să dea dreptulŭ Cutieĭ de milostenie taleri 500, care din aceștia sunt a se împărtăși săraciĭ și ceĭ lipsiți pentru sufletele morțilorŭ, că așa este porunca Domnieĭ mele. Cod. XXIII, fila 160.

2 Unŭ dascălŭ, Ilie Epidavreosŭ, omŭ străinŭ, iar de multă vreme trăitorŭ în țéră, iar de la o vreme în casa luĭ Const. Viișorénu fostŭ vătafŭ de curte din jud. Argeșŭ, aŭ muritŭ la 26 Augustŭ 1794, dupĕ ce 'și făcuse diétă care aŭ și trimis'o Episcopuluĭ de Argeșŭ s'o adevereze «și S. Sa vĕdèndŭ, că de *Cutie* nu pomenesce nimicŭ, scrie (Mitropolituluĭ) că i-aŭ trimes'o înapoĭ, arĕtându-ĭ că de nu va împărtăși Cutia milostenieĭ nu i se va ținea diéata în sémă. Apoĭ prefăcêndu-și numitulŭ descălŭ diéta, își împarte avutulŭ într'acestașŭ chipŭ: adică, moșia Negrescii-de-Sus ce 'ĭ aŭ rĕmasŭ danie de la rĕposata sĕrdărésa Stanca Călinésca, ½ o lasă Safteĭ, fiica D-luĭ Pah. Grigore Grecénu, nepótă de fată sĕrdăreseĭ Stancăĭ...., iar ½ o lasă sătenilorŭ din Negrescĭ, însă celorŭ ce se tragŭ din némulŭ celorŭ ce aŭ vêndut'o la boeriĭ Călinescĭ; i 8 rĕzóre de vie, ce le are tot danie de la numita sărdărésa Calinésca în jud. Muscel, le lasă Bisericeĭ din Călinescĭ, ca să'l poménéscă; dar moșia Drăganulŭ din jud. Argeșŭ, ce o are de cumpĕrătóre cu zapise o lasă tótă locuitorilorŭ țĕranĭ ce se află ședetorĭ pe dênsa și scrie în diétă: fiind-că nu i se întêmplă banĭ să dea și la Cutie îndatorézĕ pe locuitoriĭ ceĭ cu darulŭ moșieĭ Drăganul, ca să aibă a da la Cutie pe tot anulŭ câte taleri 20 din venitulŭ moșieĭ», maĭ împarte generosulŭ dascălŭ o vie la o slugă a sea, liberézĕ o familie de țiganĭ ce avea și împarte și *borfeturile* ce lasă în urmă. Nazirii epitropieĭ, prin anaforaua din care estragemŭ rêndurile de mai sus, recunoscŭ că averea mortuluĭ fiindŭ *ab intestato* arŭ fi urmatŭ să rĕmână întrégă epitropieĭ, dĕr propunŭ Domnitoruluĭ totușĭ respectarea voințeĭ mortuluĭ, cu adăogire, că dĕcă locuitoriĭ, cărora a lăsatŭ moșia, nu vorŭ fi următorĭ cu plata anuală a celorŭ 20 de talerĭ, tot avutulŭ acestuĭ rĕposatŭ îl va face Cutia *zapt* (fiind-că aŭ muritŭ fără de clironomĭ și fără de nicĭ o rudă, — 16 Septembre 1794.

Semnați: *Dositheiŭ al Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banŭ și Isac Ralet*

Domnitorulŭ la 25 Septembrie acelașŭ anŭ, aprobă acéstă anafora a nazirilorŭ. Cod. XXVII, scara 16-a, fila 64.

3 Pitacŭ la Epitropie să oprescă 500 tal. din periusia Egumenuluĭ de la Mărcuța, dupĕ diéta luĭ și alțĭ 750 tal. să se împartă la săracĭ și sărace.— 1795, Maiŭ 4.

Cod. XXIX, fila 49 verso.

Fără de arendare se percepéŭ taxele caftanelorŭ şi havaetulŭ de la Ispravniciĭ de judeţe, de la judecătorĭ [1] şi de la arhereĭ, şi preoţĭ

1. *Pitacŭ din 15 Octombre 1794, către vel Postelnicŭ.*

Fiind-că D-nélorŭ nazîrilĭ Epitropieĭ aŭ arĕtatŭ Domnieĭ mele, cu anafora, cumcă boerilĭ ce aŭ îmbrăcatŭ Domnescile nóstre caftane, carĭ pe anume se arĕtă în acéstă alăturată fóie, nicĭ până acum n'aŭ datŭ la Cutie banĭ ceĭ orînduiţĭ dupĕ hrisovŭ şi tot-déuna pătimesce Epitropia discolie la împlinirea banilorŭ caftanelorŭ; pentru care s'aŭ fostŭ datŭ porunca Domnieĭ mele către D-néta, încă de la luna luĭ Maiŭ trecutŭ, ca atât remăşiţa ce era atuncĭ să-o împlinescĭ D-ta, cât şi de atuncĭ până acum şi de acum înainte, câţĭ se cinstescŭ cu Domnescile nóstre caftane, să grijescĭ ca prin epistasia D-tale, să se facă taxilŭ şi să se dée la Cutie de unde să ĭeĭ D-ta adeverinţă de teslimatŭ....

Cod. XXIII, fila 285 verso.

Pitacŭ din 1794 Oct. 15 către D-luĭ vel Vistierŭ, ca să împlinéscă havaetulŭ Cutieĭ de la Ispravniciĭ de judeţe, dupĕ hrisovŭ.

Este o repeţire a alteĭ ordine din Maiŭ 1794 şi e provocată de o nouă reclamare a nazîrilorŭ Epitropieĭ.

Tot asemenea s'a datŭ pitacŭ Domnescŭ la Logofĕtulŭ de ţéra de sus şi la celŭ de ţéra de jos, în 16 Oct. 1794, pentru banĭ cutieĭ de la judecătorĭ.

Este iar repeţire a ordinuluĭ din Maiŭ 1794.

Cod. XXIII. fila 286.

Prea Înălţate Dómne,

Cutia milostenieĭ cu hotărîre prin hrisovŭ are de iea avaetŭ de la tóte boeriile ce se cinstescŭ cu Domnescile Mărieĭ tale caftanurĭ, măcar de orĭ-ce tréptă arŭ fi, de la D-lorŭ boerĭ ce se orênduescŭ pe la departamenturĭ şi de la ispravnicĭ, i judecătorĭ ce se facŭ pe la judeţe; pentru care havaetŭ, dupĕ cum este a da fieş-care, făcêndŭ douĕ foĭ, una de boerĭ cu departamenturile de aicĭ, şi alta de ispravnicĭ cu judecătorĭ, cu numele dregătorieĭ, şi cu banĭ ce este orênduitŭ după hrisovŭ a da. Ne rugămŭ Mărieĭ tale să se întărescă aceste douĕ foĭ cu luminată pecetea Mărieĭ tale, cu poruncă către D-luĭ vel vistierŭ, ca să oprescă toţĭ aceştĭ banĭ, însă: de la boerĭ, din lefile ce aŭ să iea de la Visterie, de la ispravnicĭ şi de la judecătorĭ din simbriile ce li se daŭ; carĭ toţĭ aceştĭ banĭ să se facă teslimŭ la Epitropie întocmaĭ şi după orênduiala ce s'aŭ urmatŭ şi până acum; de acésta însciinţămŭ Mărieĭ tale. — 1793, Martie 17.

Domnitorulŭ dete resoluţiunea următóre:

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Aşa să se urmeze; pentru care poruncimŭ D-tale vel vist. ca toţĭ aceştĭ banĭ, dupĕ osebitele foĭ ce le-amŭ avutŭ, din lefile i simbriile D-lorŭ, făcêndu-le tacsilŭ, să-ĭ facĭ D-ta teslimŭ la cutia milostenieĭ. — 1793, Martie 20.

Vel Logf.

Cod. XXIV, fila 35.

Din eróre de împaginare amŭ pusŭ la pagina 148, din urmă, douĕ acte din carí lectorulŭ a pututŭ şi póte şi acum vedé, cum în 9 N-bre 1794 Epitropiĭ Cutieĭ reclamă de la Domnitorulŭ Al. Moruzi, 7000 leĭ datoriţi de Eparhia Metropolieĭ, numaĭ din sfertulŭ S-tuluĭ Dumitru.

In 1793 Maiŭ 2 Metropolia avea să dée la Cutie, de la 1700 preoţi aĭ eparhieĭ, câte 2 taleri *de sfete Gheorghe*. 3400 taleri şi 40 taleri de la nouiĭ egumenĭ Cotrocénu şi Câmpulungénu şi 30 leĭ de la Epitropulŭ Căscióreloru din noŭ rânduitŭ. Totalŭ 3500 leĭ.

Cod. XXIII, fila 46 verso,

Episcopulŭ de Rŏmnicŭ, la aceeaşi dată datora:

2640 taleri de la 1320 preoţi po taleri 2, sfertŭ Sf. Gheorghe.
500 » pentru ridicarea sfinţieĭ sale în scaunulŭ Episcopieĭ.
300 » pentru hramulŭ Episcopieĭ.
20 » pentru Egumenulŭ mŏnastireĭ Bucovĕţulŭ.
3460

Cod. XXIII, fila 47.

Iar Episcopulŭ de Buzĕŭ este solicitatŭ a trămite, la 2 Maiŭ 1794, la Cutia milostenieĭ, dupĕ orînduiala hrisovuluĭ:

960 taleri de la 480 preoţi, po taleri 2, sfertŭ Sf. Gheorghe.
45 » remăşiţe preoţilorŭ din sfertŭ Sf. Dumitru, afară de taleri 350 ce aŭ maĭ datŭ.
200 » pentru hramulŭ Episcopieĭ, dupĕ hrisovŭ.
1205

Cod. XXIII, fila 47.

1793, Noembre 23. Pitacŭ către D-luĭ vel post. pentru rĕmăşiţele avaeturilorŭ cutieĭ de la caftanele boerilorŭ, ca din tal. 4285 să facă tacsilŭ douĕ părţi de la fieş-care, iar a treia parte sunt scăduţi, şi să-ĭ aducă înaintea gospod. după fóia ce vorŭ da Epitropieĭ.

1793, Noembre 23. Pitacŭ la Dumnéluĭ vel vist. pentru avaeturile cutieĭ de la ispravnicĭ, ca să facă tacsilŭ din simbriile lorŭ, să-ĭ aducă înaintea gospod., după fóia ce vorŭ da Epitropiĭ.

1793, Noembre 23. Pitacŭ la D-lorŭ veliţiĭ logofeţi pentru avaeturile judecătorilorŭ ce sunt datorĭ la cutie, pe jumĕtate să-ĭ facă tacsilŭ, iar jumĕtate sunt scăduţi, atât din Bucurescĭ, cât şi de pe afară.

1793, Noembre 23. Pitacŭ la D-luĭ vel post. pentru tal. 144, rĕmăşiţă din cărţile negustorilorŭ de ţinea zaheré, aĭ cutieĭ, să-ĭ facă teslimŭ şi să-ĭ aducă înaintea gospod.

1793, Noembre 23. Pitacŭ către Dumnéluĭ cămăraşulŭ Nicolache pentru tal. 3127, rĕmăşiţă de baniĭ preoţilorŭ, sfertulŭ de sfintulŭ Dimitrie trecutŭ, carí sunt datorĭ prea sfinţia lorŭ Arhiereiĭ Eparhiilorŭ la cutie, fără de zăbava cea maĭ puţină să-ĭ facă teslimŭ, să-ĭ aducă înaintea gospod.

Cod. XXIII, fila 181.

Se mai percepea şi *răsură* de la dajdia breslelorŭ.[1]

Asemenea se percepea o taxă pe anŭ de la neguţitoriĭ carĭ âmblaŭ prin ţéră pentru cumpĕrarea de zaherele[2]

Orĭ câţ, precum din actele de mai sus se vede, se stăruia pentru

---

1. *Io Alexandru Costand. Moruzi Voivodŭ i gospod. Zemb. Vlahscoie.*

Poruncimŭ Domnia mea, D-ta vel Vist. să daĭ de la Visteria Domnieĭ mele aceştĭ banĭ aĭ Cutieĭ, dupĕ orînduiala hrisóvelorŭ. — 1794, Maiŭ 5.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Trebuinţele cheltuelilorŭ ce are Epitropia pe tóte ţilele, nu ne slăbescŭ a căuta şi veniturile fără pregetare; între care alte iraturĭ are Cutia milosteniei şi de la Visterie *răsura breslelorŭ*, dupĕ cuprinderea hrisóvelorŭ Domnescĭ; ci fiind-că pervĭĭ sémă a breslelorŭ aŭ eşitŭ, ne rugămŭ Mărieĭ tale să fie luminată poruncă de a ni se da de la Visterie, ca să putemŭ şi noĭ sĕvârşi mai cu înlesnire trebile Epitropieĭ şi ca să nu supere nicĭ auḑulŭ Înălţimeĭ tale, de către ceĭ ce vinŭ cu porunciĭ să li se dée, şi nu avemŭ de unde; şi cum va fi luminata Mărieĭ tale poruncă. — 1794, Maiŭ 3.

Isac Ralet.

Cod. XXVII, pag. 28 scara VI-a

2. *Anaforaua pentru banii Epitropieĭ, ce sunt a se lua de la cărţile ce se daŭ neguţitorilorŭ, de la Visterie.*

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, vel Vistierŭ, dupĕ anaforaua prea sfinţieĭ sale Metropolituluĭ şi a D-lorŭ cinstiţĭ şi credinsioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele: Dumitrache Ghica biv. vel Banŭ şi Scarlatŭ Grecénu biv. vel Vornicŭ, nazîriĭ cutieĭ, să urmezĭ D-ta cum se cuprinde mai jos, spre a merge acestŭ venitŭ la Cutie cu socotélă în scris. — 1793, Febr. 24.

Procitŭ *vel Logof.*

Prea Înălţate Dómne,

Inşciinţămŭ Mărieĭ tale, că Epitropia, între alte iraturĭ ce sunt legate la Cutia milostenieĭ este şi acesta, câţĭ neguţitorĭ pămênteniĭ iaŭ de la Visterie cărţile Înălţimeĭ tale, cu volnicie, ca să strîngă prin judeţe zaherele, de fieşcare neguţitoraşŭ po tal. unulŭ pe anŭ; ci fiind-că acum este vremea a se da Domnescile cărţĭ celorŭ ce vorŭ avea trebuinţă, să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnélŭĭ vel Vistierŭ, ca să dée poruncă Medelniceruluĭ Mănăilă ce este asupra capanuluĭ, să strîngă aceştĭ banĭ de la toţĭ pămênteniĭ ce vorŭ lua cărţĭ de la Visterie şi cu socotélă în scris anume, să ni-ĭ dée la Epitropie; de acésta însciinţămŭ Înălţimeĭ tale.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ. *Dumitrache* Banŭ. *Scarlatŭ* Vornicŭ.

Cod. XXIV, fila 5.

regulata percepere a veniturilorŭ Epitropieĭ, aceste venituri intrau cu greŭ, căcĭ nu era nicĭ o sancţiune pentru obligarea, de exemplu, a boerilorŭ la plata taxeĭ caftanelorŭ. Acésta ne explică şi următórele 2 acte:

Până ce se vor putea arenda veniturile cutieĭ milelorŭ, Domnitorulŭ ordonă Epitropieĭ: «să iconomisiţĭ Dumnévóstră de a da orênduitele lefi», fiind-că unele din jupânese vĕduve şi alţĭ scăpătaţĭ, carĭ primescŭ léfă de la Cutie, supĕră Domnia cu jălbĭ pentru lipsa ce aŭ.

In 5 Ianuarŭ 1795, Domnitorulŭ repetă acestŭ ordinŭ şi adaogă, că Epitropia să facă mezatŭ «tuturorŭ slujbelorŭ Cutieĭ, după obiceiŭ, în auḍulŭ tutulorŭ, şi să arĕtaţĭ Domnieĭ mele cu anafora preţulŭ ce aŭ eşitŭ de fieş-care slujbă».

Cod. XXIX, fila 7.

Adevĕrulŭ e, că chiar de ar fi fostŭ încasate regulatŭ veniturile Cutieĭ, tot nu ar fi ajunsŭ să acopere nevoile. La începutulŭ anuluĭ 1795, veniturile cutieĭ şi în genere ale Epitropieĭ obştireĭ eraŭ cu desăvârşire insuficiente; de acea A. Moruzi convócă nu numaĭ Divanulŭ, dar şi pre boerĭĭ *bivĭ* divaniţĭ şi le cere să creeze nuoĕ venituri prin următorulŭ Pitacŭ din 5 Maiŭ:

Către Mitropolitŭ şi boĭerĭĭ: biv vel Banŭ Dumitrache Ghica, vel Banŭ N. Brâncoveanu, biv vel Banŭ Dumitraşcu Racoviţă, vel Vist. Enache Văcărescu, biv vel Vist. Enache Moruzi, biv vel Vornicŭ Manolache Brâncoveanu, vel Vornicŭ de ţéra de sus Manolache Creţulescul, vel Vornicŭ de ţéra de jos Răducanu Golescu, vel Logofĕtŭ de ţéra de sus Sc. Ghica, vel Vornicŭ Const. Filipescu, vel Vornicŭ Ioniţă Damaris şi vel Logofĕtŭ de ţéra de jos Ştefanŭ Văcărescu: «facemŭ Domnia mea în scire, că Epitropia obştieĭ aŭ ajunsŭ într'adevĕrŭ la o mare trebuinţă de ajutorŭ, pentru că osebit de cheltuelile ce are la părţĭ neputincióse cu adevĕratŭ şi la locurĭ vrednice şi trebuinţĭ folositóre de obşte, vedemŭ aicĭ că şi din tembelie şi din rĕŭ năravŭ mulţĭ se lasă pre sine la periciune şi la un halŭ de milostenie, care numaĭ în ajutorulŭ Cutieĭ nădăjduescŭ hrana şi chivernisĕla lor; de aceea şi ne maĭ avêndŭ putere Epitropia de a'ĭ iconomisi şi a fi rĕspunḍĕtóre maĭ mult cu veniturile ce are, făcu către Domnia mea acéstă anafora, care ca un lucru obştescŭ o alăturămŭ spre chibzuirea şi a P. S. tale şi a D-vóstre şi orânduimŭ D-vóstre şi ḍi de adunare, Marţĭ, la ceadârurile ce sunt întinse în curtea de sus, unde poruncimŭ Domnia mea, ca să vĕ şi adunaţĭ negresit, şi punêndŭ înainte anaforaua Epitropieĭ, să chibzuiţĭ tóte aceste madele, câte una-una deosebit: de sunt cu cale? de nu aduce în vre-un felŭ de chipŭ vĕtămare vre-una din aceste? Socotindŭ

şi mijlocului urmărilorŭ cu care trebue de a se pune în faptă de a se urma, şi pentru fie-care să faceţĭ Domnieĭ mele anafora deosebit, care ca un lucru obştescŭ de sufletŭ folositorŭ şi mult trebuinciosŭ, acum dupre cum vĕ veţĭ pliroforisi şi D-vóstre din anaforaua Epitropieĭ, aşteptămŭ de la Dumnévóstră osărdie la acésta şi săvîrşirea acesteĭ trebuinţe fără zăbavă, cu bună chibzuire, la fiteş-care madea în parte. Drept acea fiind-că acésta este o faptă de binele însuşĭ a *Patrieĭ* D-vóstre, să socotiţĭ cele cu cale şi de folosŭ, unde să fie şi D-luĭ biv vel Vist. Isacŭ Raletŭ faţă şi să le arĕtaţĭ; la care orănduimŭ şi zapciŭ pe vătafulŭ de aproḑĭ.

Cod. XXIX, fila 49 verso.

Nu este greŭ de a ne esplica sleirea veniturilorŭ, destul de importante de altmintrelea, ale Cutieĭ, décă vedemŭ disproporţiunea în care Domnitorulŭ acordă milele şi ajutórele, carĭ se măreaŭ, séŭ se micşoraŭ după trépta la care aparţinea miluitulŭ şi după favorulŭ de care se bucura acesta pe lângă cutare boerŭ din Divanŭ, séŭ pe lângă Domnitorŭ. Aşa bună-óră Preoteseĭ Maria, care are a-şĭ mărita o fată, Domnitorulŭ ĭĭ acordă 30 de talerĭ, pe când logoféţuluĭ Mateiŭ pentru acelaşŭ scopŭ ĭĭ dă 100 [1].

1. *Prea Inălţate Doamne.*

Mĕ rogŭ Măriei tale, fiind-că amŭ o copilă de vrâstă, şi amŭ făcutŭ şi învoiala cu unŭ june de a o căsători, fiind-că din celea trebuincioase ale căsătorieĭ îmĭ lipseşce, şi altŭ mijocŭ de ajutorŭ nu amŭ, după milostivulŭ D-ḑeŭ năzuescŭ la îndurătórea milă a Măriei tale, şi mĕ rogŭ să fie revărsată şi asupra scăpătăciuneĭ mele, şi să fiŭ şi eu împărtăşită din noianulŭ mileĭ Măriei tale, precum multe obraze scăpătate, de la Cutia cea rânduită de către Inălţimea ta de milostenie, să mĕ vĕḑŭ rădicată dintr'acésta mie mare greutate şi stenahorie a lipseĭ, şi mare pomană va fi Măriei tale; de acésta mĕ rogŭ, şi cum duhulŭ sfântŭ va lumina pre Măria ta.

Róba Măriei tale, *Maria Preotésa*, soţia rĕposatuluĭ Popa Gheorghiescu ce mĕ aflu în Mahalaua Sf. Ilie de aicĭ din Bucurescĭ.

D-vóstră boerilorŭ Naziriĭ aĭ Epitropitropieĭ de Obştə, să teorisiţĭ jalba acésta. 1793 Noem. 11.

Prea Inălţate Doamne.

Ascultândŭ luminată porunca Măriei tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare şi ne amŭ adeveritŭ, că aşa este precum se jăluesce, şi după starea jăluitóreĭ se cuvine a se ajutora cu tal. treĭ-ḑecĭ, de acésta însciinţămŭ Măriei tale. 1793 Noem. 28.

Dositeiŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Scarlatŭ Vornicu.

Cod. XXV Fila 144.

Iată câte-va pitace prin care se acordă mili lunare la diferite fețe:

Pitacŭ către boerii naziri ai Epitropiei, să dea câte 20 lei pe lună de la cutie Șătrăreseĭ Zoița Pitiștanca, fiind-că se află la próstă stare, vrednică de milă. 1794 Febr. 14.

Cod.XXIII, Fila 207.

Tot asemenea s'a datŭ pensiune de 20 taleri pe lună Bălașeĭ, sora luĭ Anastasie, proin-iuzbașa de Divanŭ, după jalba acésta:

Prea Inălțate Dómne,

Jăluescŭ cu lacrimi Măriei tale, că mĕ aflu însărcinată cu 6 fete și duoĭ copiĭ, de care unele sunt în vîrstă de căsătorie, și nu numaĭ vre-o gătire de căsătoria lorŭ nu potŭ avea, și nicĭ hrana din tóte ḑilele nu amŭ, pentru care socotéscă Inalta înțelepciunea Măriei tale, de este putere la mine ticălósa a hrăni într'acéstă vreme 8 copiĭ, și de a mărita din vîrtutea mea vre-una; ci mĕ rogŭ pentru numele luĭ D-ḑeŭ, după cum tóte altele de potriva mea să împărtășescŭ din mila Cutieĭ, să te milostivescĭ Măria ta, a mi se orêndui și

---

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ

Poruncimŭ Domnia mea d-vóstră Nazirilorŭ Epitropieĭ, din cheltuiala milosteniei să dațĭ tal. 30. 1793 Decem. 3.

Anaforaua ce s'a făcutŭ în dosulŭ jălbi luĭ Mateiŭ Logof. ca să i se dée tal. una sută.

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ

Cinstitŭ și credinciosulŭ boerulŭ Domnieĭ mele biv. vel cămărașŭ Nicolachi, să aibĭ a da tal. una sută. 1793 Noem. 23.

Vel. Logof.

Prea Inălțate Dómne

Ascultândŭ luminata porunca Măriei tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare și ne-amŭ îndestulatŭ, că jăluitorulŭ este *Boerinașŭ la Némuri*, și că adevĕrŭ este starea luĭ așa precum se jăluesce: omŭ scăpătatŭ, cu casă grea și însărcinatŭ cu cincĭ fete, din care una fiindŭ că s'aŭ venitŭ în vârstă aŭ și logodit'o și din pricina că nu are cu ce-ĭ împlini celea trebuincióse ale zestriĭ, se zăticnește căsătoria eĭ, și jăluitorulŭ altă putere și nădejde ne avêndŭ de cât a năvăli la bogata mila Măriei tale, rĕmâne cum D-ḑeŭ va lumina pe Înălțimea ta asupra sărăcieĭ luĭ; de acésta însciintămŭ, și cum va fi mila măriei tale. 1793 Noem. 19.

Dositeiŭ Al. Ungro-Vlahieĭ. Scarlatŭ Grecenu Vornicŭ.

Cod. XXV Fila 125. Veḑĭ și pag. 153 din urmă.

mie o léfă după starea şi trebuinţa hraneĭ, că şi bărbatulŭ meŭ a slujitŭ curţiĭ Domnescĭ fără de nicĭ unŭ cusurŭ, şi mare pomană va fi Măriei tale. 1793, Iulie 16.

Róba Măriei tale, *Bălaşa sora luĭ Anastasie proin-iuzbaşa alŭ Divanuluĭ Domnescŭ.*

Cod. XXIV, fila 331.

Alte dăţi Al. Moruzi sporia pensiunea orĭ mila, odată acordată, precum e casulŭ de faţă:

Prea Înălţate Dómne,

Cu prea plecata nóstră anafora arĕtămŭ Înălţimeĭ tale, că la abătătura apeĭ Dâmboviţa, ce merge prin oraşulŭ Bucurescilorŭ, dupĕ câte-va înecăturĭ ce maĭ înainte s'aŭ întâmplatŭ, puindŭ în rînduială de a fi în tótă vremea unŭ boerinaşŭ epistatŭ şi purtătorŭ de grijă, cu ómenĭ orênduiţĭ a păzi în tótă vremea napristan, să cureţe şanţurile, să slobódă apa dupĕ mĕsură, ca nicĭ înecătura oraşuluĭ să nu se maĭ facă, dar nicĭ lipsa apeĭ să nu maĭ fie la morĭ. Acelŭ epistatŭ de câţĭ-va anĭ este Pantazi Pastia biv vel căpt. za lefeciĭ, care în tótă vremea de când s'aŭ orênduit şi până acum s'aŭ aflatŭ cu tótă buna chibzuire şi silinţă a păzi întru tóte pe deplinŭ, curgerea acesteĭ ape, în cât nicĭ înnecare vre-o dată nu s'aŭ întâmplatŭ, dar nicĭ scădere cu lipsă din apa morilorŭ n'aŭ fostŭ, ci în tótă vremea aŭ păzit-o şi o păzesce cu mare purtare de grijă; carele măcarŭ că dupĕ arătarea ce s'aŭ făcutŭ Înălţimeĭ tale pentru dênsulŭ s'aŭ revĕrsatŭ din bogatele milĭ ale Înălţimeĭ tale şi asupra luĭ, şi l'aĭ miluitŭ printr'a Măriei tale luminatŭ privileghiŭ, atât a-şĭ avea nisce omenaşĭ de posluşanie, cât şi a se numi, ca unulŭ din slujbaşĭ, fără de a nu sluji, şi să i se dea acea orênduită milă din suma simbrieĭ slujbaşilorŭ din Dâmboviţa; încă şi de la Cutia de milostenie i-s'aŭ orênduitŭ pe lună câte tal. 10; dar omŭ scăpătatŭ fiindŭ, cu casă grea, cu cheltuială grea, cu muncă şi ostenélă, întru a se afla acolo tot-d'a-una şi ḑi şi nópte, fără a nu-şĭ putea căuta de vre-o altă muncă séŭ agonisire, ne rugămŭ Înălţimeĭ tale, ca cu cât va lumina milostivulŭ D-ḑeŭ pe Înălţimea ta, că cu cât s'arŭ socoti pe lună, peste orênduitele luĭ milĭ, celea de maĭ înainte de Măria ta luĭ hotărîte, şi fiind că are şi feciorŭ de este omŭ harnicŭ de a-lŭ ajuta la vreme de trebuinţa îmmulţiriĭ apeĭ, iarăşĭ facemŭ rugă Înălţimeĭ tale, ca să i-se dea luminată porunca Înălţimeĭ tale către D-lorŭ boeriĭ ispravnicĭ din Dâmboviţa, şi în partea acea unde este abătătura Dâmboviţeĭ, ca să orênduiască fiu-sĕŭ zapciú, ca cu acea orênduită milă a Înălţimeĭ tale de unŭ zapciŭ, să se ajute şi elŭ, ca să pótă în tótă vremea să se afle întru ajutorulŭ tătâne-sĕŭ la slujba politieĭ oraşuluĭ Înălţimeĭ tale, şi cum D-ḑeŭ va lumina pe Înălţimea ta. 1793, Iulie 18.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dimitrache Banŭ, Nicolae Vel Vistiernŭ, Vel Vornicŭ, Vel Vornicŭ, Vel Logf., Vel Logf.

Cod. XXIV, fila 313.

Asupra acesteĭ anaforale Domnitorulŭ dete resoluţia acésta:

«Poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră boerilorŭ Nazîrĭ aĭ Epitropieĭ de obşte, încă tal. 10 să aveţĭ a da pe lună de la Cutie numituluĭ Pastia căpt. şi cu acésta se va scădea Epitropia la socotélă. 1793, Iulie 20.»

Vel Logf.

De ordinar nazîrii Epitropieĭ eraŭ chiamaţĭ să facă cercetare prealabilă asupra meritelorŭ, orĭ demeritelorŭ celuĭ ce cerea să aĭbă *leafă* de la Cutia milelorŭ. Eacă unŭ raportŭ alŭ epitropieĭ, de asemenea natură:

Prea Înălţate Doamne,

Din luminată porunca Mărieĭ tale amŭ cercetatŭ de starea greutăţiĭ caseĭ aceştiĭ jăluitoare, cum şi de lipsa întru care se află, şi cu adevĕratŭ este vrednică de milă, pentru care de va bine-voi milostivirea Mărieĭ tale, să se orânduiască câte tal. 20 pe lună de la cutie, ca să-şĭ pótă chivernisi viaţa şi ticăloşiĭ copiĭ, care pomană veĭ avea Măria ta. — 1793, Iulie 28.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Ban, Starlatŭ Vornicŭ.

Resoluţiunea luĭ Vodă:

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Poruncimŭ D-vóstră nazîrilorŭ Epitropieĭ să aveţĭ a da pe lună de la cutia milosteniei câte taleri 20 şi se va ţinea în sémă la socotélă. — 1793, Iulie 30.

Vel Logf.

Cod. XXIII.

O pensiune de 10 taleri pe lună se acorda de A. Moruzi, Sultaneĭ, «copila de sufletŭ a Mărieĭ sale *Rĕposatuluĭ Stefan Vodă* (?)»

Anaforaua Sultaneĭ, copilă de suflet a Mărieĭ sale rĕposatulŭ Ştefanŭ Vodă, să i se dée de la cutie câte taleri ḑece pe lună.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră nazîrilorŭ Epitropieĭ, să aveţĭ a da câte tal. ḑece pe lună. — 1793, Decembre 21.

Vel Lgf.

Prea Înălţaţe Dómne,

Ascultândŭ luminată porunca Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare, şi Epitropia n'aŭ făcutŭ nicĭ o anafora pentru acéstă cerere a eĭ, fără

decât i-s'aŭ datŭ rĕspunsŭ, că s'a scrisŭ şi numele eĭ în fóia de prostichi ce s'aŭ datŭ la Măria ta cu pliculŭ socotelilorŭ Epitropieĭ, câte tal. 5 pe lună, şi fiind-că acea fóie de prostichi ce s'aŭ arătatŭ Mărieĭ tale, după jălbile ce aŭ datŭ uniĭ alţiĭ, ni s'aŭ poruncitŭ să li se dée triminia, nicĭ s'aŭ pecetluit, ne întîmplându-se nicĭ banĭ la cutie, şi rĕmâne cum Domnulŭ Dumneḑeŭ va lumina pe Măria ta. — 1793, Decembre 11.

Scarlatŭ Vornicu.

A înregistra aci tóte acordările de milă şi pensiunĭ, nu póte a se cere de la noĭ, orĭ cât şi aceste acte sunt oglinda societăţeĭ, a căreia istorie o schiţămŭ aci. Aceste acte sunt multe şi variĭ, preserate în marele codice Domnescĭ ce am trebuitŭ să studiămŭ şi să decopiămŭ în curgere de mulţĭ anĭ (Cod. de la 23 la 31 inclus.) ale domnieĭ luĭ Al. Moruzi.

Atât eraŭ de multe cererile de milă, că, vĕḑurămŭ, însuşĭ Domnitorulŭ se sperie de «tembelia şi de năravulŭ reŭ» al societăţeĭ, de a nu voi prin muncă să'şĭ câştige pânea de tóte ḑilele, ci a se sili să capete o léfă de la Cutia milostenieĭ.

Acéstă cutie nu maĭ avea de unde subveni la tóte cererile, aşa că Al. Moruzi fu silitŭ a face în vr'o douĕ rênduriĭ revidiunea *lefilor* (*veḑi în Tomul VI*) şi, une orĭ, a da milĭ lunare din cămara Domnéscă. Aşa, de esemplu, cunóscemŭ pitaculŭ din 23 Aprilie 1794, prin care acorda 5 tal. pe lună uneĭ femeĭ din mahalaua Mihaiŭ Vodă [1]. Cu esecutarea acestuĭ pitacŭ e însărcinatŭ vel cămăraşul.

Terminămŭ acest capitolŭ cu următorulŭ actŭ din 20 Oct. 1793, actŭ probatorŭ sleireĭ bugetuluĭ cutieĭ încă de la acéstă dată :

Prea Inălţate Dómne,

Ascultându luminata poruncă a Mărieĭ tale de la acéstă jalbă, am făcutŭ cercetare, şi adevĕrŭ este precum se jăluesce, cu fete de vêrstă şi putere nu este, bărbatu-sĕŭ iarăşĭ omŭ scăpătatŭ şi bĕtrânŭ, şi-şĭ ţine viaţa cu puţina léfă ce are de la Epitropie, pe lună câte tal. 10 şi după altă jalbă ce aŭ maĭ datŭ Mărieĭ tale, arĕtându halulŭ luĭ, i s'aŭ maĭ făcutŭ prostichiŭ încă tal. 10 pe lună, care fóie de prostichiŭ nefiindŭ banĭ la Cutie, nu s'aŭ pecetluitŭ de Măria ta ; Epitropia nu are cu ce înplini lefile triminieĭ de Iunie, cu cât maĭ vârtosŭ la acest felŭ de jălbĭ, care pe tóte ḑilele necontenit vinŭ la Epitropie ; ci rĕmâne la mare mila Mărieĭ tale. — 1793 Oct. 20.

Dositeos al Ungro-Vlah, — Scarlat Grecén Vornicŭ.

Cod. XXIV, fila 456.

1. Cod. XXIII, fila 235.

Domnitorulŭ dă resoluţiunea următore :

Anaforaua çe s'a făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Marióreĭ soţia Răducanuluĭ Postelnicŭ.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Poruncimŭ Domnia mea peste tal. 10, ce aŭ avutŭ léfă de la cutia de milostenie, să i-se maĭ dée pe tótă luna câte alţĭ tal. 10, cu care să fie léfa pe lună peste totŭ câte tal. 20, şi Dumnévóstră nazirilorŭ Epitropieĭ să-ĭ daţĭ acéstă orânduită léfă. — 1793, Noembre 10.

XVI

Edilitate. — Bucurescii în hotarele luĭ. — Pavele. — Ape. — Mĕsurĭ de ordine higienică şi de siguranţă publică. — Îndestularea publică. — Fómete.

La pagina 83 din urmă amŭ afirmatŭ, contra aserţiuneĭ luĭ Fotino şi din *Vechile Instituţiunĭ* a D-luĭ Brezoianu, că Al. Moruzi n'a desfiinţatŭ *Epitropia Obştireĭ* în primiĭ anĭ, aĭ Domnieĭ luĭ. Trebue să fimŭ maĭ categoricĭ şi să dicemŭ, că acéstă instituţiune a fost în tótă vigórea în întréga Domnie a luĭ Al. Moruzi. Vĕdut-a lectorulŭ destule documente, în anteriórele capitole, emanându de la *Epitropia obştireĭ* şi de la *Cutia milosteniĕĭ.*

Dar eată-ne ajunşĭ la unŭ capitolŭ, care atingèndŭ o bună parte din atributele *Epitropieĭ obştireĭ*, ne dă ocasiunea să cunóscemŭ maĭ de aprópe, nu numaĭ continuarea existenţeĭ eĭ, dar şi marea eĭ importanţă în organismulŭ Statuluĭ munténŭ şi în specialŭ alŭ Capitaleĭ acestuĭ Statŭ.

Atribuţiunile date acesteĭ instituţiunĭ, încă de la a eĭ organisare, continuâ a fi aceleaşĭ sub Al. Moruzi. *Boieriĭ nazîrĭ* aĭ Epitropieĭ, ajutaţĭ de alŭ 2-lea Epitropŭ, de unŭ *Vornicŭ alŭ Politieĭ*, şi unŭ *Polcovnicŭ alŭ podurilorŭ*, se ocupă mereŭ :

a) de oraşulŭ Bucurescĭ, de estinderea luĭ, de pavelele stradelorŭ, de podurĭ pe Dâmboviţă, de însăşĭ acéstă apă;

b) de îndestularea oraşuluĭ cu apă, cu ajutorulŭ unuĭ Suiulgiŭ şi a ómenilorŭ luĭ;

c) de îndestularea oraşuluĭ cu de ale mâncăreĭ şi de narturile cu carĭ acestea aŭ să fie vêndute;

d) de mĕsurile de luatŭ pentru curăţenia oraşuluĭ;

e) de precauţiunile de observatŭ pentru evitarea incendiilorŭ;
f) de şcóle în genere;
g) de spitale, doctorĭ şi farmaciĭ, şi
h) de împărţirea de lefĭ, pensiunĭ şi ajutóre din Cutia milelor.

In 1793, aflămŭ ca primŭ Nazîrŭ orĭ Epistatŭ alŭ podurilorŭ pre Scarlatŭ Grecénu, deşi Mitropolitulŭ este nelipsitŭ preşedintele Epitropieĭ.

Hotarulŭ Bucurescilorŭ. Estinderea oraşuluĭ a fost rĕŭ vĕdută încă de maĭ mulţĭ anĭ, din causă că se îngreuia spesele de pavare şi de pază. Ca şi Al. Ipsilante şi ca şi Mihaĭ Şuţulŭ, Al. Moruzi pune *hotarŭ* Bucurescilorŭ, peste care nu va fi permisŭ a se construi case. A hotărî ca să nu se pótă intra şi eşi din Bucurescĭ decât pe *podurile marĭ*, carĭ eraŭ în numĕrŭ de patru, era de sigurŭ a uşura administraţiunea din mahalale a Spătaruluĭ, şi a luĭ Aga din centrulŭ oraşuluĭ.

In acestŭ înţelesŭ Al. Moruzi dă, în 5 Septembre 1793, cu contrasemnarea mareluĭ Logofĕtŭ, unŭ pitacŭ adresatŭ nu numaĭ Nazîruluĭ primŭ alŭ Epitropieĭ, dér şi Spătaruluĭ Văcărescu şi Vornicilorŭ de ţéra de sus şi de jos. La aceştia se adreséză fiind-că afacerea hotarelorŭ era de atribuţiunea lorŭ în genere. [1]

---

1. Iacă actulŭ în întregimea luĭ:

Pitacŭ la Spăt. Văcărescu şi la veliţiĭ Vornicĭ de ţéra de sus şi de ţéra de jos şi la fostulŭ Vornicŭ Scarlatŭ Grecénu.

Vĕ facemŭ Domnia mea în scire, că trebuinţă fiindŭ de a'şĭ avea politia Bucurescilorŭ hotarulŭ sĕŭ jurŭ împrejurŭ cunoscutŭ, însemnatŭ şi păzitŭ, de a nu se întinde şi a se lăţi nimene cu facere de case afară din hotarŭ; căcĭ nicĭ podurile carĭ se facŭ cu atâta trudă şi cheltuială nu póte a maĭ ajunge cu lungimea, şi s'aŭ făcutŭ şi se vorŭ maĭ face pe la marginile lorŭ batacurĭ, unde pătimescŭ şi ómeniĭ şi vitele, carĭ nevoĭescŭ la intrarea în Bucurescĭ, strîmtorândŭ lărgimea drumuluĭ din căpătâile podurilorŭ, până a ĭeşi la locŭ limpede de câmpŭ, cu casele ce facŭ de o parte şi de alta; nicĭ se póte cunósce care este de Bucurescĭ şi care este de ţéră; în vreme ce cu neoprirea sălăşluireĭ pe marginea oraşuluĭ, spargŭ ţĕraniĭ şi satele de pe afară şi vinŭ de se alăturăŭ lângă oraşŭ, cum şi ceĭ din năuntru oraşuluĭ, ĭesŭ într'adins de se sălăşluescŭ pe marginĭ pentru a fi apĕraţĭ de datoriile lorŭ, ce arŭ fi ca să le rĕspundă Bucurescenĭĭ în oraşŭ şi ţĕraniĭ la satele lorŭ; şi lângă acésta nicĭ paza cea cuviincióşă nu se póte face Bucurescilorŭ de furiĭ de dobitóce, de ómeniĭ rĕĭ şi de fugarĭ; pentru care cercetândŭ Domnia mea de este vre-unŭ nizamŭ datŭ pentru acésta, aflămŭ din condicile Divanuluĭ, că încă din vremea Domnieĭ sale Alexandru Vodă Ipsilantŭ aŭ fost orânduiţĭ 6 din D-lorŭ veliţiĭ boerĭ, pe 6 plăşĭ ale Bucurescilorŭ, dimpreună şi cu boeriĭ Epitropĭ şi cu zapciulŭ domnescŭ din Divanŭ, de aŭ încunjuratŭ oraşulŭ şi s'aŭ pusŭ hotarŭ crucĭ marĭ de lemnŭ de jurŭ imprejurŭ, cu hotare date prin poruncă

Că ordinulŭ datŭ la 5 Septembrie nu se esecutâ grabnicŭ, probéză unŭ noŭ pitacŭ, din 24 Martie anulŭ următorŭ [1], 1794.

---

de obşte în auḑul tuturorŭ, de a nu se maĭ sălăşlui şi a se întinde nimenĭ cu facere de case afară din hotare şi din rîndulŭ cruciloru, ce s'aŭ maĭ înoitŭ pe urmă şi cu alte crucĭ, făcêndu-se cunoscutŭ tuturorŭ mahalagiilorŭ acelŭ hotarŭ, care hotarŭ urméză a se afla şi în scrisŭ la Epitropie, dupĕ cum aŭ fost porunca Domnéscă. Aşişderea şi in vremea Domnieĭ sale fratelui Mihaiŭ Vodă Suţulŭ în cea-laltă Domnie, asemenea vĕḑumŭ din condicile Divanuluĭ, că s'aŭ datŭ nizamŭ, iarăşĭ cu boerĭ rînduiţĭ din Divanŭ de aŭ încungiuratŭ Bucurescĭĭ, din preună cu catagrafia caselorŭ dupĕ margine, ce s'aŭ aflatŭ la vremea puneriĭ hotaruluĭ, dându-se iarăşĭ poruncĭ straşnice, ca nimenĭ să nu se cuteze a se maĭ sălăşlui cu case pe hotarŭ, séŭ afară din hotarŭ, cum şi Spătăria şi Agia vedemŭ că aŭ fost îndatorate de a griji pentru acésta; şi preoţilorŭ, vătaşilorŭ şi mahalagiilorŭ din tóte mahalalele încă li s'aŭ poruncitŭ. Aşişderea şi Domnia nóstră, dupĕ ce amŭ venitŭ, amŭ datŭ poruncĭ prin D-luĭ vel Spătarŭ, ca să se închiḑă cu gardŭ pe mărginĭ tóte locurile şi drumurile ce în tóte părţile era deschise, de a fi intrarea şi ĭeşirea numaĭ pe podurile marĭ, şi de a nu se maĭ pune uniĭ şi alţiĭ a'şĭ face case afară. Decĭ primindŭ domnesculŭ nostru Pitacŭ, atât D-ta vel Spătarŭ, ca trébă a mahalagiilorŭ mărginiĭ, i D-nĕvóstră veliţilorŭ Vornicĭ, ca trébă de hotarŭ, ce este datorie a dregătorieĭ D-vóstră, cât şi Dumnéta biv. vel Vornice Scarlate Grecene, ca nazîrŭ alŭ Epitropieĭ şi Epistatŭ alŭ podurilorŭ, strîngêndu-vĕ dimpreună şi pliroforisindu-vĕ de acea catagrafie séŭ hotarnică, ce s'aŭ făcutŭ, să mergeţĭ de jur împrejurulŭ Bucurescilorŭ, ca să vedeţĭ şi la faţa loculuĭ crucile, séŭ semnele cruciloru, ce aŭ fost hotarŭ, şi pentru câte case veţĭ găsi că s'aŭ făcutŭ în urmă peste hotarŭ, afară din linia cruciloru, să faceţĭ catagrafie: câte sunt? de ce stare? ale cuĭ anume, şi ce ómenĭ sunt? breslaşĭ? Bucurescenĭ? ţĕranĭ? streinĭ? séŭ pămêntenĭ? De când aŭ făcutŭ fieş-care ? şi ca cât sunt depărtaţĭ din linia hotaruluĭ afară? şi acea catagrafie să o arĕtaţĭ Domnieĭ mele. De altă parte D-néta vel Spătarŭ nu numaĭ acum să facĭ porunca Domnieĭ mele sciută şi cunoscută, că nu este sloboḑenie de a se maĭ sălăşlui cinevaşĭ cu case şi namestiĭ pe margine afară din hotarŭ, ci încă să şi grijescĭ de a se păzi nizamulŭ acesta făr' de amelie, dându poruncă şi strejarilorŭ mărgineĭ ca să grijéscă de acésta; pentru că ceĭ ce va face de acum înainte, să scie că se va surpa la pământŭ, şi va pĭerde chelţtuiala şi ostenéla luĭ. Aşişderea şi pentru gardurile, carĭ amŭ poruncitŭ să cercetaţĭ, şi însăşĭ D-vóstră să le vedeţĭ la tóte locurile cuviincióse, ce s'aŭ făcutŭ? de staŭ nestricate şi nedeschise? séŭ nu? Şi să puĭ să le întăréscă şi să le facă unde este trebuinţă. — 1793, Septembre 5.

Vel Logofĕtŭ

Cod. XXIII, fila 135 verso.

1. *Pitacŭ la Vel. Spăt. din 24 Martie 1794.*

«Fiind-că încă de la 1793 Martie 3, este porunca Domnieĭ mele, dată la Spătărie, dupĕ orînduiala şi nizamulŭ, ce aŭ fostŭ şi maĭ înainte, ca câte locurĭ deschise sunt prin mahalale, pe marginile Bucurescilorŭ, afară din drumurile cele marĭ, tóte să se închiḑă, care acestŭ nizamŭ vrêndŭ Domnia mea ca să se păzéscă pururea şi ca să fie la toţĭ unŭ drumŭ, să trécă prin straje; ĭată

Nicĭ în anulŭ 1794 ordinea de a se îngrădi Bucurescĭi de jurŭ împrejurŭ şi de a nu lăsa decât 4 podurĭ, séŭ strade, pentru intrare şi eşire, nu se aduse la îndeplinire. Al. Moruzi amintesce atuncĭ Boerilorŭ Divanuluĭ, în 28 Maĭ 1795, necesitatea hotarelorŭ Bucurescilorŭ şi a neîngăduireĭ facereĭ de case, peste zona oraşuluĭ. Domnitorulŭ sprijină teza sa, dicêndŭ că *«şi în Moldova este oprită, şi fără de scire şi poruncă Domnéscă nu este slobodŭ nimene a face binale la politia Iaşilorŭ»*, adecă la marginile oraşuluĭ. [1]

Ca unŭ mijlocŭ bunŭ de controlŭ la zidirile, ce se vorŭ ridica în Bucurescĭ, Al. Moruzi reorganiséză (cum vĕdurămŭ) *breslele* unite ale zidarilorŭ, cărămidarilorŭ, lemnarilorŭ şi nisiparilorŭ, şi între *«ponturile»* bresleĭ, le pune obligaţiunea de a vesti de a pururea la

---

poruncimŭ şi D-téle să aibĭ a orândui zapciĭ de aĭ D-téle ca să cerceteze, şi unde vorŭ fi deschise şi stricate gardurile, să puĭ pe mahalagiĭ, cu voie fără de voie, să le închidă la margine acele locurĭ, ce ĭesu la câmpŭ, cu gardurĭ şi cu mărăcinĭ, să remână numaĭ unŭ drumŭ, al poduluĭ, de eşit afară la câmpŭ, adică pe unde sunt strajĭ. Asemene să se pue mahalagiĭ («cu voie, fără de voie») să drégă drumurile şi batacurile la capĕtulŭ podurilorŭ, cât şi pe uliţele mahalalelorŭ să le astupe cu moluzŭ, pe la care să aĭ a da şi D-ta mână de ajutorŭ cu ómenĭ din brésla D-téle i cu care..... — 1794, Martie 24.

Cod. XXIII, fila 224. *Vel Logof.*

1. *Pitacŭ la boerĭ Divanuluĭ din 28 Maiŭ 1795.*

«Vĕ facemŭ Domnia mea în scire, că din vreme în vreme vedemŭ că oraşulŭ Bucurescĭ s'aŭ tot întinsŭ şi încă se întinde şi se lăţesce pe mărginĭ jurŭ împrejurŭ, de aŭ cuprinsŭ atâta câmpŭ, ce era slobodŭ, în cât aŭ ajunsŭ lucru a nu avea Politia acésta vre-unŭ nizamŭ, nicĭ la vreme de bólă, nicĭ la paza de hoţĭ şi ómenĭ rĕĭ, neputêndŭ nicĭ zapciiĭ breslelorŭ, câţĭ sunt, a ajunge, pentru că trebue o mare sumă de ómenĭ să încunjure jurŭ împrejurŭ atâta ocolŭ de locŭ, care de a merge de la o margine şi până la alta pentru vre-o trebuinţă de nizamŭ, séŭ de vre-o sciinţă, trebuesce să facă atâta zăbavă, şi acésta curge din pricină că fieşce-carele, fără de nicĭ o scire şi fără de nicĭ o sloboţenie de la stăpânire, se punŭ unde vorŭ şi pre cât vorŭ cuprindŭ câmpulŭ pe de margine, cu chipŭ de grădină, séŭ de arĕturĭ şi apoĭ îşĭ facŭ câte o câscióră de şedere, care acésta **şi în Moldova este oprită şi fără de scire şi poruncă domnéscă nu este slobodŭ nimene a face binale la Politia Iaşuluĭ.**» Domnitorul ordonă să se adune Divanulŭ şi să chibzuéscă unŭ nizamŭ ad-hoc, «ca fără de scire şi porunca domnéscă să nu fie slobodŭ nimene a face binale şi a închide locŭ pentru casă de şedere séŭ cârciumă, séŭ prăvălie, ce prin cercetare la faţa loculuĭ, unde se va cădea să ia voie în scris, prin anafora pecetluită de Domnia mea. Care acésta de veţĭ socoti de trebuinţă a se face şi în lăuntrulŭ târguluĭ, ĭar maĭ vêrtosŭ la mahalale şi pe mărginĭ, de jurŭ împrejurulŭ oraşuluĭ, este negreşit trebuinciósă».

Cod. XXIX fila 63 şi verso.

Epitropie, când sunt însărcinaţi de cine-va să le construéscă o casă, orĭ să facă o restauraţiune mare. Starostele breslelorŭ unite vorŭ denunţa orĭ-ce ridicare de case peste hotarele Bucurescilorŭ.

Şi fiind-că — pare — nicĭ acéstă dispositiune nu fu de tótă eficacitatea, Domnitorulŭ dete, în 1796, unŭ noŭ pitacŭ către Spătarulŭ şi către Epistatulŭ Agieĭ, scriindu-le, ca să îndatoreze pe vătăşeiĭ mahalalelorŭ, ca să vestéscă directŭ la Spătărie şi la Agie, când arŭ afla că se ridică o bina nouă prin mahala, séŭ prin tîrgŭ, iar nu maĭ întâĭ *la staroste*, dupĕ dispositiunea hrisovuluĭ datŭ aceluia (pentru corporaţiunea celorŭ 4 bresle întrunite). Spătarulŭ şi Aga vorŭ împedeca maĭ lesne şi maĭ grabnicŭ rădicarea de case şi nămestiĭ, contrarie dispositiunilorŭ din hrisovulŭ starosteĭ de zidarĭ.

Din acelaşĭ anŭ, 1797 Martŭ 9, aflămŭ încă unŭ pitacŭ la vel. Spătarŭ şi la Epistatulŭ Agieĭ, în urmĕtórea coprindere :

Domnitorulŭ le amintesce cuprinderea hrisovuluĭ datŭ starosteĭ de binale, cum acesta e datorŭ să ţie listă de tóte binalele în construcţiunĭ, iar maĭ vêrtosŭ prin mahalale şi podurĭ, «se îndatorésce starostea, cum şi lemnarĭĭ i zidarĭĭ, ca să dea de scire la Spătărie, séŭ la Agie, pe celŭ ce arŭ căuta să se întingă pe pod cu facere de bina, séŭ a face bina din căpĕtâiulŭ poduluĭ înainte séŭ afară din hotarele puse pe marginea Bucurescilorŭ, ca uniĭ ca aceştia prin marifetulŭ D-vóstră să fie opriţĭ; precum şi pentru uniĭ, carĭ nu'şĭ facŭ nămestiile cu meşterĭ lemnarĭ i zidarĭ, ci obicĭnuescŭ de'şĭ facŭ inşiĭ nămestiile de gardŭ, făr'de meşterĭ, să privegheze starostea şi preoţiĭ mahalalelorŭ cu vătăşelu, ca să dée de şcire» pre celŭ care urmézĕ împotriva nizamuluĭ. «Decĭ fiind-că însuşĭ Domnieĭ mele ni s'a întîmplatŭ a vedé case şi nămestiĭ nouĕ făcêndu-se în mahalale, voimŭ Domnia mea ca să ne pliroforisimŭ de sunt sciute starosteĭ? De sunt în locurĭ slobode şi de s'aŭ datŭ de starostea în scirea D-vóstră? Să cereţĭ starosteĭ să vĕ aréte câte binale s'aŭ făcutŭ de la cartea Domnieĭ mele încóce? ale cuĭ şi unde? şi de urmézĕ orînduiala şi porunca nóstră, séŭ nu? Ca să'ĭ daţĭ nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ, şi să arĕţaţĭ Domnieĭ mele cu anafora.»

Cod. XXIX. fila 56.

Pavarea oraşuluĭ şi facere de podurĭ pe Dâmboviţă. Cotisarea cu *cislă* de nume, aruncată asupra proprietarilorŭ şi prăvăliaşilorŭ din acea stradă, care se pava orĭ se restaura, continuă a fi lucru normalŭ, deşi *Epitropia* dispune de sate, scutite, de podinarĭ,[1] deşi lemnulŭ e tăiatŭ făr'de plată, nu numaĭ din pădurile mŏnastirescĭ, dar cu *cislă* şi din cele ale particularilorŭ, şi apoĭ tot gratisŭ cărate de satele scutite. Ba să maĭ daŭ la lucrare şi salahorĭ făr' de plată, din mahalalele

1. Vedĭ acte diverse relative la podinarĭ, în vol. VI.

oraşuluĭ, dându-li-se numaĭ unŭ «*emiclicŭ*», adică banĭ pentru hrană; se maĭ întrebuinţaŭ în fine şi «*Vinovaţiĭ*», adică ceĭ de la puşcărie. La trebuinţă se angajaŭ «*cu tocmélă*» meşterĭ lemnarĭ pentru podire.[1]

Cu tóte aceste mijlóce, pavărĭ din noŭ, puţine se vorŭ face sub Al. Moruzi, dar se vorŭ restaura podurile principale, începêndŭ cu renoirea poduluĭ Mogoşóeĭ (actualŭ alŭ Victorieĭ), încă în Feb. 1793.[2]

---

1. *Treĭ poruncĭ la Ispravniciĭ de Dâmboviţa, Vlaşca şi Ilfovŭ legate pentru a trimite ómenĭ ce sunt meşterĭ la facerea podurilorŭ.*

D-vóstră Ispravnicilorŭ ot. sud . . . . . sănătate! Fiind-că afară din cele marĭ podurĭ ale oraşuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, maĭ sunt şi alte podurĭ stricate, pe alocurea, în lăuntru, pe uliţele târguluĭ, carĭ şi acestea fiindŭ trebuincióse de obşte, amŭ poruncitŭ Domnia mea a se face, ci de vreme ce la acésta maĭ întêiŭ urmézăa se chibzui o socotélă de ce cheltuială póte să intre la lucrulŭ acelorŭ podurĭ, adică cu podinĭ, curţĭ cu şanţurĭ ghizduite şi cu alte trebuincióse, dupĕ orânduială, precum s'aŭ urmatŭ şi alte dăţĭ, şi în cea dupĕ urmă trebue *să se facă tocmélă cu meşteriĭ podinarĭ ce vorŭ fi avêndŭ sciinţă*, şi carĭ póte să aibă şi podină gata. Decĭ dar meşterĭ ca aceia aicĭ în Bucurescĭ nu se află, ci sunt prin satele dupĕ afară, precum şi aicĭ la acelŭ judeţŭ, precum veţĭ fi şi sciindŭ D-vóstră, pentru care vĕ poruncimŭ Domnia mea, îndată ce veţĭ primi domnésca nóstră poruncă, numaĭ decât să faceţĭ cercetare şi să găsiţĭ acestŭ felŭ de meşterĭ să'ĭ trimiteţĭ aicĭ fără de nicĭ unŭ felŭ de zăbavă, cu însciinţare către Domnia mea. — 1793, Iunie 5.

Cod. XXIII, fila 73 verso.

2. In privinţa podireĭ stradeĭ Mogoşóeĭ écă anaforaoa Epitropieĭ obştireĭ, şi alte acte relative:

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că cu mila luĭ Dumneḑeŭ şi cu ajutorulŭ Înălţimeĭ tale, tótă cherestéua cea trebuincióză pentru facerea poduluĭ Mogoşóeĭ, s'aŭ adusŭ de pe la judeţe şi o avemŭ gata aicĭ; alte trebuincióse argaliĭ pentru lucrătorĭ, socotimŭ că până Duminică le vomŭ găti şi de Luni a viitóreĭ săptĕmânĭ vomŭ puté să intrămŭ în lucru, ci fiind-că şi alte dăţĭ, când s'aŭ făcutŭ podurile de isnóvă, cu liude 33 podarĭ, ce intră pe săptĕmână în treĭ cete, din liude 99, ce are Epitropia podarĭ, nu se póte ajunge a se sĕvârşi lucrulŭ podurilorŭ, căcĭ este greutate de cherestea mare, ci se obicĭnuia, cu poruncă Domnéscă, *de se maĭ da ajutorŭ*, salahorĭ lude 120, însă: de la Spătărie lude 40, de la Agie lude 40 şi din sud Ilfovŭ lude 40, afară din vinovaţiĭ ce eraŭ la temniţa puşcărieĭ, carĭ aceştĭ salahorĭ şi vinovaţĭ era pentru rădicatulŭ podinilorŭ vechĭ, făcutulŭ şanţurilorŭ, îndreptatulŭ pămêntuluĭ, aşeḑatulŭ urşilorŭ şi trasulŭ podinilorŭ, şi aşa cu acestŭ mijlocŭ se lucra podurile din noŭ tot-déuna. Ci pentru ca să putemŭ intra în lucru maĭ din vreme, acum dară dupĕ trebuinţa ce este, podarĭ din lude 99, li se vorŭ face rêndŭ cu săptĕmâna şi vorŭ intra în lucru lude 49, pe jumĕtate, pânĕ se va isprăvi podurile cele noue, şi în în urmă iarăşĭ vorŭ găsi rîndulŭ lorŭ, iară pentru salahorĭ se va face luminată

Dintre tóte stradele, podulŭ Mogoşóeĭ era pavatŭ în unŭ modŭ deosebit. Şanţulŭ de scurgerea apelorŭ se făcea aci fórte adânc, pe

porunca Mărieĭ tale către D-luĭ vel Spătarŭ şi către D-luĭ Nazîrulŭ Agieĭ de a se da din mahalalele Bucurescilorŭ, fiind-că nicĭ o angarie pe Bucureseĭ nu este; cărora salahorĭ, dupĕ orênduială să li se dée, cu luminată porunca Mărieĭ tale, şi emeclicurile câte 3 parale pe ḑi; de acésta însciinţămŭ Înălţimeĭ tale.—1793, Febr. 24.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banŭ, Scarlatŭ Vornicŭ.

Cod XXIV, fila 5.

Domnitorulŭ dete următórea rezoluţiune:

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvd.

Cât pentru podarĭ, bună este socotéla P. Sfinţieĭ sale părinteluĭ Mitropolitŭ şi D-nélorŭ boĭerilorŭ Nazîrĭ Cutieĭ, ca la acéstă trebuinţă să intre în lucru pe jumĕtate, ad. câte patru-ḑecĭ şi nouĕ, şi aşa poruncimŭ Domnia mea să se urmeze; iar pentru salahorĭ, fiind-că nu voimŭ Domnia mea, ca locuitoriĭ de Ilfovŭ să fie supĕraţĭ şi cu acéstă podvódă, peste datoria lorŭ, cum şi din brésla Spătarieĭ şi Agieĭ, fiind-că ne arĕtară D-lorŭ zabiţiĭ cumcă nu prisosescŭ peste ceĭ trebuincioşĭ de slujba Spătărieĭ şi Agieĭ, de a da din breslele Dumnélorŭ şi la lucrulŭ podurilorŭ acestora, adecă s'aŭ găsitŭ cu cale, ca din ómeniĭ mahalelorŭ Bucurescilorŭ, carĭ aŭ şi folosŭ şi trebuinţă de podurĭ şi este cu cuviinţă de a ajuta cu toţiĭ, să facă şi să dée pe sĕptĕmână D-luĭ vel Spătaruluĭ 25 de salahorĭ şi D-luĭ Nazîruluĭ Agieĭ iarăşĭ 25 de salahorĭ, acum la începerea lucruluĭ, iară maĭ în urmă, dupĕ trebuinţa lucruluĭ, arĕtându Domnieĭ mele D-lorŭ Nazîriĭ, vomŭ da iarăşĭ poruncă pentru câţĭ va maĭ fi trebuinţă; decĭ D-ta vel Spătarŭ i D-ta Nazîrulŭ Agieĭ, să grijescĭ fórte, ca la strînsulŭ acestorŭ salahorĭ să nu se facă catahrisisŭ în vre-unŭ chipŭ de către zapciĭ, ce veţĭ rândui, cum şi drépta cumpănire a mahalalelorŭ să se păzéscă la datulŭ acestorŭ salahorĭ. — 1793, Febr. 26.

Procit. vel Logof.

Cod. XXIV, fila 5.

Iată o a doua anafora:

Prea Înălţate Doamne,

Prin deosebită anafora amŭ maĭ fost arĕtatŭ, cumcă mâne Luni vomŭ să începemŭ la lucrulŭ poduluĭ Mogoşóeĭ, şi numaĭ cu salahoriĭ ce s'aŭ făcutŭ orînduială şi, cu podariĭ ce intră în rêndŭ, nu se maĭ póte lucra în sporŭ, ci să fie luminată porunca Mărieĭ tale, către D-luĭ vel Armaşŭ, ca din vinovaţiĭ ce sunt la temniţĭ, să dée pe fie-care ḑi măcar câte lude 30, inpreună cu zapciiĭ, ce se va socoti a le fi de pază, precum şi alte dăţĭ aşia s'aŭ urmatŭ, avêndŭ Epitropia şi luminată porunca Mărieĭ tale, pentru de a li se da de la Epitropie emeclicŭ, atât vinovaţilorŭ i zapciilorŭ, cât şi salahorilorŭ de mahalale, de unŭ lude câte po parale treĭ; de acésta însciinţămŭ.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banŭ, Scarlatŭ Grecénu.

sub podine, la mijlocŭ, de unŭ stînjenŭ. De aci mare pericolŭ şi pentru

Şi asupra acesteĭ anaforale, Domnitorulŭ dete următórea hotărîre:

Dupĕ anaforaoa Pré sfinţieĭ sale Părinteluĭ Mitropolitŭ şi a D-lorŭ boerilorŭ Nazîrĭ aĭ Cutieĭ, poruncimŭ Domnia mea D-tale Epistatule alŭ Armăşieĭ, să urmezĭ a da din vinovaţiĭ puşcărieĭ pe ḑi câte lude 30, împreună cu zapciiĭ trebuincioşĭ de paza lorŭ, dupĕ obiceiul ce şi alte orĭ s'aŭ urmatŭ; aşişderea poruncimŭ şi pentru emeclicŭlŭ acestorŭ vinovaţĭ, cu zapciiĭ lorŭ, i salahorilorŭ din mahala, să li se dée de la cutie pe ḑi la unŭ lude, câte parale treĭ. — 1793 Febr. 27.

Vel. Logof.

Pitacŭ la boeriĭ Epitropieĭ, ca podulŭ Mogoşóeĭ, ce s'aŭ făcutŭ până la mitocu Mitropolieĭ, să'lŭ facă în grabă şi înăuntru până la Curtea Domnéscă.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, D-vóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, D-luĭ biv vel Vornicŭ Scarlatŭ Grecénu însciinţă Domnieĭ mele pentru podulŭ Mogoşóeĭ, cumcă din locŭlŭ, ce s'aŭ începutŭ a se face noŭ, până la marginea către cişmea, s'aŭ sĕvârşitŭ, şi aŭ rĕmasŭ acum partea cea de josŭ, adică de la mitocŭlŭ sf. Mitropoliĭ în josŭ, până în spre Curtea Domnéscă veche, să se lucreze iarăşĭ cu şanţŭ. Pentru care poruncimŭ Domnia mea, ca mâne să puneţĭ a începe şi la lucrulŭ acestuĭ numitŭ podŭ din josŭ de a se face, care să se lucreze cu tótă silinţa, de a se sĕvârşi cât maĭ făr'de zăbavă, fiindŭ fórte trebuinciosŭ, căcĭ póte *să se întâmple venire de mosafirĭ* şi trebue podulŭ acesta să fie făcutŭ şi isprăvitŭ făr'de zăbavă; ci dar tótă silinţa şi epistasia să faceţĭ napristanŭ la lucru şi sĕvârşirea acestuĭ podŭ, de a nu se zăbovi. — 1793, Aprilŭ 10.

Cod. XXIII, fila 38 verso.

Pitacŭ la Nazîriĭ Epitropieĭ, ca până a se face podulŭ Mogoşóeĭ, să'lŭ meremetiséscă de o camdată şi apa să o scurgă prin curţĭ, unde va veni îndemână.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Cinstiţĭ şi credincioşilorŭ boeriĭ Domnieĭ mele, D-tră nazîrilorŭ Epitropieĭ de obşte, amŭ vĕḑutŭ Domnia mea anaforaoa ce ne faceţĭ pentru partea din jos a poduluĭ Mogoşóeĭ, şi întêmplătórele discoliĭ ale vremeĭ, pentru care poruncimŭ dar, ca de acéstă ună dată să puneţĭ D-vóstră încaĭ să se meremetiséscă cu bună siguranţă, adică de la metocŭlŭ Mitropolieĭ în jos până la m-rea Mihaĭ-Vodă în tótă acéstă diastimă de rîndŭ; unde va fi găurĭ, să se astupe unde va fi câte vre-o podină de tot stricată şi putredă, să o rădicaţĭ, puindŭ altele nouĕ în locŭ, care în urmă la facerea poduluĭ din noŭ vorŭ intra în locŭlŭ lorŭ la lucru, şi să'lŭ întemeiaţĭ cum se cade şi de a se sluji făr' de primejdie şi făr' de discolie, până la vremea ce se va începe a se face din noŭ tot, cu şanţŭ pe de-lesubt, de a se scurge apa; şi de vreme ce din nefiinţa şanţuluĭ, care lipsésce acum, staŭ tóte podinele înecate plutindŭ pe deasupra în apă, când este plóie, din care pătimescŭ toţĭ; de aceea dar ca unŭ lucru ce este de obşte folositorŭ tuturorŭ, *trebuinţa urméză de a se deschide pe alocurea*

ómenĭ şi pentru vite, când putredea vre-o podină, căcĭ de sigur şi omŭ şi vită îşĭ rupea piciórele în asemenea şanţurĭ adâncĭ.

şanţurĭ prin curţi mŏnastirescĭ séŭ boerescĭ, unde va cădea trebuinţă de a se scurge din podŭ apa ce se strînge; cu acéstă orînduială însă, ca în vreme ce se va face şanţulŭ poduluĭ să fie datóre iarăşĭ Epitropia obştieĭ a astupa acele şanţurĭ şi a face dresurĭ la locŭ, făr'de a se însărcina stăpâniĭ curţilorŭ cu dresulŭ acela. Aşĭa dar pliroforisindŭ şi încredinţându D-vóstră pe stăpâniĭ acelorŭ locurĭ, să şi puneţĭ lucrulŭ în faptă; aşişderea poruncimŭ Domnia mea pentru podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ, ce cobóră la Mihaĭ Vodă: ca, când nu va fi cu putinţă a se face acum şi a se isprăvi tot din noŭ, cu cele trebuincióse de desubtulŭ şi deasupra luĭ şi cu cele trebuincióse caigele pe marginĭ şi veţĭ cunósce că póte a se meremetisi, cu mijlocŭ de a nu fi grijă de primejdie, să puneţĭ acum peşinŭ să'lŭ meremetiséscă, să'lŭ întemeeze cu siguranţa aceea ce este de trebuinţă, unde fiind-că este a fi pe dênsulŭ mergerea şi întórcerea la Domnésca Curte ot. Mihaĭŭ-Vodă, i a tuturora de obşte marĭ şi micĭ, caĭ, carâte şi glótă de norodŭ, ḑiua şi nóptea, pentru ca să nu se întîmple vre-o primejdie, trebuinţă este dimpreună cu meremetulŭ poduluĭ a face acum şi caigele pe amêndouĕ marginele, sigure; şi aşĭa să epistasiţĭ, şi să siliţĭ, ca până în Pascĭ să se facă şi să se isprăvéscă meremetulŭ lorŭ. — 1793 Aprilŭ 12.

Procit. Vel Logofĕtŭ.

Cod. XXIII, fila 41.

Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Fiind-că judeţele şi locuitoriĭ de afară sunt însărcinaţĭ acum cu altele, unde este cu greŭ a se cere şi aceştĭ salahorĭ, într'acéstă vreme, rĕmâne ca D-ta cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Scarlatŭ Grecene biv. vel Vornice, prin bună economie şi chibzuirile D-tale, să găsescĭ de aicĭ din Bucurescĭ aceştĭ trebuincioşĭ salahorĭ, după cum şi Domnieĭ sele Epistatuluĭ Agieĭ, i amŭ poruncitŭ de acésta, deosebitŭ. — 1793, Maiŭ 2.

Procit Vel Logf.

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, pentru facerea poduluĭ Mogoşóeĭ, că acumŭ de Lunĭ a viitóreĭ sĕptămânĭ este să ne apucămŭ de lucru, şi fiind-că pe unde amŭ sĕvêrşitŭ podulŭ, pe aicĭ încóce se începe a se face şanţulŭ pe linia poduluĭ pe dedesubt prin mijlocŭ, adâncŭ de câte unŭ stânjenŭ şi în latŭ de o jumĕtate, ghizduitŭ pe alăturea cu podinĭ de cele vechĭ, care se îmmulţesce şi se îndoesce lucru dupĕ cum aŭ fostŭ de s'aŭ lucratŭ până acum şi maĭ vêrtosŭ că, când vomŭ începe lucrarea şi a strica podulŭ, trebuesce silinţă de a'lŭ şi sĕvârşi curêndŭ, spre a nu se zăticni vreme îndelungată ămbletele noroduluĭ, spre a pătimi tótă obştea, ci din tóte celea ergaliĭ trebuincióse, amŭ pusŭ de le facŭ altele din noŭ şi altele se meremetisescŭ din celea de maĭ nainte, care s'aŭ stricatŭ, şi până Duminică se gătescŭ, şi rĕmâne pricina numaĭ pentru lucrătorĭ, adică salahorĭ şi ómenĭ cu topóre; aicĭ în Bucurescĭ salahorĭ într'acéstă vreme nu se găsescŭ, ca să-ĭ prindĭ cu banĭ; mĕ rogŭ Mărieĭ tale, să fie luminată poruncă către D lorŭ Ispravnicĭĭ ot. sud Ilfovŭ, ca să dée lude 120 salahorĭ, i lude 50 toporaşĭ, i către D-lorŭ Ispravnicĭĭ din sud. Dâmboviţa

Nu numaĭ de podulŭ Mogoşóeĭ s'a preocupatŭ Al. Moruzi, ci şi de alte căĭ marĭ, ba şi de unele maĭ micĭ.[1] Podulŭ *Tîrguluĭ-de-afară* era o arteră din cele 4 marĭ, şi nu cea maĭ puţin importantă. Incă în

---

ca să dée şi D-lorŭ lude 50 salahorĭ, şi lude 30 toporaşĭ, cărora salahorĭ li se va plăti de la Epitropie, dupĕ nartulŭ ce s'aŭ făcutŭ de D-lorŭ veliţiĭ boerĭ, care s'aŭ întăritŭ şi cu luminată porunca Mărieĭ tale, pe ḑi câte parale 14, şi toporaşilorŭ, ce lucréză cioplindŭ ca dulgherĭĭ, pe ḑi po parale 25, numaĭ să fie straşnică luminată porunca Mărieĭ tale către boerĭĭ Ispravnicĭ, ca să-ì binechezăşuiască de acolo, să nu fugă de aicĭ din lucru, făcêndu-li-se şi rêndŭ, ca să se maĭ schimbe, orĭ la douĕ sĕptĕmânĭ odată, séŭ pe lună odată; încă dupĕ ce vorŭ sosi ceĭ-lalţĭ în locŭ, să fie sloboḑĭ a pleca ceĭ de aicĭ, ca să nu se dée zăticnire lucruluĭ, şi pentru ca să'ĭ trimiţă maĭ curândŭ, atât salahoriĭ cu sape, cât şi toporaşiĭ cu topóre, să li se orânduiască câte unŭ mumbaşirŭ, a sĕvêrşi tréba şi porunca maĭ curândŭ şi a veni până Duminică; eŭ arĕtŭ Mărieĭ tale orânduiala trebeĭ, cum se póte sĕvêrşi, iar hotărîrea cea desĕvêrşită rĕmâne a se face de Inălţimea ta.—1793, Aprilŭ 27.

Scarlatŭ Vornicŭlŭ.

Cod. XXIV Fila 114.

Pitacŭ din 11 Maiŭ 1793 către Scarlatŭ Grecénu biv. vel Vornicŭ, care a cerutŭ salahorĭ şi toporaşĭ, ceĭ sunt de lipsă la lucrulŭ poduluĭ. Domnitorulŭ îĭ spune, că a ordonatŭ luĭ Aga, să'ĭ dea vre-o sută de salahorĭ, iar pentru toporaşĭ ḑice, că «acum nu e vreme să se maĭ supere satele dajnice, ci să céră 40 până la 50 de toporaşĭ de la satele de podinarĭ, ce sunt scutite (Băleniĭ, Sloboḑia şi Netezesciĭ).» Vodă maĭ acordă şi câte 4 parale pe ḑi de omŭ i pentru *vinovaţiĭ* care lucréză acum la podurĭ.

In aceaşĭ ḑi Domnitorulŭ scrie şi Epistatuluĭ Agieĭ, pentru ceĭ 100 de salahorĭ ceruţĭ pentru lucrarea poduluĭ Mogoşóeĭ, avêndŭ a li se plăti câte 20 de parale pe ḑi de fie-care, decĭ «n'aŭ cuvêntŭ de a maĭ pricinui cevaşĭ.»

Cod. XXIII, fila 56 verso.

1. Domnitorulŭ întrebă, în Martŭ 1793, cu ce spese se facŭ pavelele strădelorŭ din Bucurescĭ, afară de cele 4 domnescĭ. I se rĕspunde, că suma necesară se *cisluesce* pe proprietariĭ şi prăvăliaşiĭ din fie-ce stradă. Domnitorulŭ ordonă a se face asemenea *cisluire.* Iată actele:

Anaforaoa pentru podurile cele micĭ a le meremetisi şi a le drege prăvăliaşiĭ.

Io Alexandru Const. Moruzi Vvd.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, D-névóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, înpreună cu D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele biv. vel Vistierŭ Filipescu, Epistatulŭ Agieĭ, faţă aducêndŭ pe prăvăliaşiĭ uliţilorŭ Tîrguluĭ, să se facă socotélă de cheltuiala ce trebue la aceste podurĭ ale uliţilorŭ, care cheltuială să se analogiséscă şi să o cisluiască înşişĭ eĭ între dênşiĭ, faţă înaintea Dumnévóstră, care, primind-o în scrisŭ, să se aréte ântêiŭ Domnieĭ mele, să vedemŭ. — 1793, Maiŭ 7.

Procit. Vel Logof.

Aprilŭ 1794, Al. Moruzi ordonă Epitropieĭ să repare celŭ puţin podulŭ acesta, de óre-ce aci Epitropia ḑice că, dupĕ ce aŭ reînoitŭ pavéoa în podulŭ Mogoşóeĭ şi alŭ Caliţieĭ, nu maĭ are podine şi nicĭ mijlóce de a face din noŭ podulŭ Şerbanŭ-Vodă şi alŭ Tîrgului de afară. [1]

Prea Înălţate Dómne,

Prin luminatŭ Pitaculŭ Mărieĭ tale mi se porunceşte să cercetezŭ pentru podurile, ce se urméză prin *uliţile Tîrgului*, afară din podurile cele marĭ Domnescĭ; aceste poduri când se strică şi vrêndŭ a se face séŭ de iznóvă séŭ meremetŭ, de cine se cuvine a se face şi a se meremetisi? cu a cuĭ cheltuială? Insciinţezŭ Mărieĭ tale, că dupĕ luminată poruncă, făcêndŭ cercetare cu de amĕruntulŭ, luaiŭ cunoscinţă: când se facŭ de iznóvă, cheltuiala aceea *o daŭ stăpâniĭ pravăliilorŭ, ce sunt pe marginea podurilorŭ cu stăpânire, şi la o parte şi la alta, şi între dênşiĭ facu analogie de plata* ce se cuvine, dupĕ tocméla ce facŭ cu lucrătoriĭ, iară dupĕ vremĭ fiindŭ trebuinţă de curăţatulŭ şanţurilorŭ, séŭ de rădicatŭ tina de pe poduri, acea se îndatorézĕ chiriaşiĭ prăvăliilorŭ a face; ci, dupĕ cercetarea ce amŭ făcutŭ, nu lipsiĭ a însciinţa Mărieĭ tale. — 1793, Martie 7.

Costandinŭ Filipescu Vistierŭ.

Cod. XXIV, fila 125.

1. *Io Alexandru Costand. Moruzi Voivodŭ i gospod. Zemb. Vlahscoie.*

Dumnéta biv. vel Vistierŭ, Isacŭ Raletŭ, Nazîrulŭ Epitropieĭ, amŭ poruncitŭ de a face chefşi, pentru tot podulŭ tîrguluĭ de afară, şi să se meremetiséscă numaĭ pe alocurea, unde-sŭ găurĭ şi stricăciunĭ primejdióse; aşĭa dară poruncimŭ să urmezĭ Dumnéta, că unde este numaĭ gaură şi lipsă numaĭ de cât, numaĭ vre-o podină, să o astupe şi să o drégă, ca să nu'şĭ frângă vitele piciórele. — 1794, Aprilŭ 23.

Prea Înălţate Dómne,

Prin luminatŭ Pitaculŭ Înălţimeĭ tale, ni se poruncesce pentru podulŭ Tîrguluĭ-de-afară, ca să orânduimŭ podarĭ a'lŭ drege şi a'lŭ meremetisi, fiind-că s'aŭ deschisŭ găurĭ şi gropĭ, şi nóptea, la trecerea celorŭ ce vinŭ şi mergŭ, maĭ vêrtosŭ la menzilŭ, se întêmplă de se primejduescŭ vitele, căḑêndŭ într'acele gropĭ şi găurĭ şi'şĭ frângŭ piciórele; dupĕ luminată porunca Înălţimeĭ tale, amŭ orânduitŭ dintre (ftori) alŭ doilea boeri Epitropĭ, ca să vaḑă ca să numere locurile ca câtă podină trebuesce, şi ne aduse rĕspunsŭ, că trebuescŭ la 3.000 podină, fiindŭ cu tot prăpăditŭ acestŭ podŭ. Epitropia şi altă putere nu are, neavêndŭ podină, pentru că satele de podinarĭ ce le are Epitropia, sunt tocmite a aduce rênduri podină într'unŭ anŭ, iară nu deodată, şi rêndulŭ dintêiŭ, câte le aŭ adusŭ, s'aŭ pusŭ la podulŭ de peste apa Dâmboviţa, ot pórta din susŭ a Curţeĭ vechĭ gospod., s'aŭ datŭ şi la spitalulŭ Colţea podine 60, cum şi D-luĭ Vistieruluĭ Brâncovónu iarăşĭ podine 60, bez 40 podine ce maĭ suntemŭ datorĭ, i cu Pitace gospod. s'aŭ pusŭ şi la alte lucrurĭ trebuincióse; locuitoriĭ sunt eşiţĭ la pluguri, fiindŭ vremea munceĭ, şi nu putemŭ să'ĭ silimŭ peste orênduiala şi tocméla lorŭ, măcar că şi tótă podina, câtă este satele să aducă, fiindŭ de tot

Asemenea reparaţiune nu se făcu până în Octombre 1794. Atunci Vodă scrise:

La Nazîrii Epitropieĭ

Fiind-că la podulŭ *Târguluĭ-de-afară* s'arŭ putea face, de o camdată, câte unŭ meremetŭ de podine, pe unde este lipsă şi stricăciune, care din nepurtarea de grijă şi din neurmarea Polcovniculuĭ nu se face, şi aŭ ajunsŭ la stare de primejdie a vitelorŭ şi a carelorŭ în vremĭ grele, iată că vĕ poruncimŭ straşnicŭ, să orânduiţĭ intr'adinsŭ pe Polcovniculŭ de podurĭ cu podariĭ, să mérgă şi unde sunt găurĭ şi lipsă de câte o podină-douĕ, să împlinéscă cu podine

---

stricatŭ, nu ajunge să se facă meremetŭ, la acestŭ podŭ, fără de cât avêndŭ Epitropia puţină podină veche, ca vr'o 60—70 carĕ, o păstrămŭ pentru podulŭ ce urmézĕ la Mihaiŭ Vodă către Curtea cea nouă, căcĭ, când se frângŭ câte douĕ, treĭ podinĭ, numaĭ caută să o aşeḑămŭ, *fiindŭ trebuinciósă în tot ciasulŭ pentru mergerea şi intórcerea boerilorŭ şi altora, ce urdine la Domnésca Mărieĭ tale Curte;* dară cu tóte acestea amŭ făcutŭ iconomie şi amŭ luatŭ câte-vaşĭ din podina cea veche, orênduindŭ şi pe Polcovniculŭ de podŭ de a face meremetŭ, cum se va putea şi va ajunge podine la podulŭ cât ţine şanţulŭ, pentru că la acelea, când se face gropĭ şi găurĭ, se întêmplă primejdie, iar cât este fără şanţŭ, pe unde este stricatŭ podulŭ, ămblă fără de primejdie, cât va fi bine, dar pornindu-se niscaĭ ploĭ, atuncĭ iarăşĭ cu discolie va fi ămbletele şi de nu se va revĕrsa bogata mila Mărieĭ tale, a se face de la Visterie orênduială de podină şi de urşĭ, atât pentru *podulŭ Târguluĭ de afară, cât şi a luĭ Şerbanŭ-Vodă ce se face din noŭ*, precum s'aŭ făcutŭ *şi aceste douĕ podurĭ, alŭ Mogoşóeĭ şi alŭ Calicilorŭ*, putere la Epitropie nu maĭ rĕmâne, şi de punemŭ câte o podină nouă să cârpimŭ, caută să o cioplim, să o subţiemŭ, ca să se potrivéscă cu cea veche, fiindŭ subţiétă şi cioplită de umbletulŭ caretelorŭ, i a carelorŭ şi a norodului, şi aşia se slăbeşce şi cea nouă şi numaĭ decât se rumpe; punemŭ şi de cea veche, iară fiindŭ rĕscóptă si putredă, în puţină vreme se rumpe şi aceea. Şi aşĭa în tótă vremea caută să avemŭ cherestea multă, şi podariĭ să nu maĭ lipséscă de la lucru; de care nu lipsimŭ a însciinţa Inălţimeĭ tale de próstă starea acestorŭ douĕ podurĭ, şi cum Duhulŭ Sfîntŭ va lumina pe Inălţimea ta. — 1794, Aprilŭ 22.

Isaac Ralet.

Cod. XXVII, pag. 7 scara VI-a

Pitacŭ la boeriĭ Epitropieĭ ca să drégă podulŭ luĭ Şerbanŭ-Vodă.

Cinstiţĭ şi credincioşĭ boeriĭ Domnieĭ mele, Dumnévóstră nazîrilorŭ aĭ Epitropieĭ de obşte, primindŭ acéstă a nóstră Domnéscă poruncă, îndată să orênduiţĭ pe Polcovniculŭ de podŭ cu podarĭ, să facă căutare poduluĭ Şerbanŭ Vodă, ca în tótă diastima poduluĭ, orĭ-ce stricăciune va avea, să se meremetiséscă şi să se curăţéscă de noroĭŭ, şi fiind-că până mâne séră trebue să fie gata, poruncimŭ Domnia mea şi D-tale cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, biv. vel Vistierŭ, Epistatule alŭ Agieĭ, să epistasescĭ la acésta, dândŭ şi cuviinciosulŭ ajutorŭ, ca negreşitŭ să se isprăvéscă până mâne séră.—1793, Aprilŭ 13.

Cod. XXIII. fila 42.

şi să astupe găurile, făcêndŭ meremetulŭ negreşit unde este rĕŭ stricatŭ, pentru că de nu va urma de a sĕvârşi dresulŭ acesta în puţină vreme, *să scie, că acolo în locŭlŭ acela pe podŭ, îlŭ vomŭ pune Domnia mea de se va pedepsi cu bătaie.*—1794, Octombre 4.

Cod. XXIII, fila 281.

Nicĭ în 1795 nu se putură face din noŭ cele douĕ însemnate artere ale Bucurescilorŭ: Podulŭ Tèrguluĭ-de-afară şi Şerbanŭ-Vodă. La 9 Februarŭ 1796 Al. Moruzi scrie la Nazîrii Epitropieĭ şi întrébă: «Câte podine trebue pentru podulŭ Tèrguluĭ-de-afară şi pentru podulŭ Şerbanŭ-Vodă, carĭ sunt stricate? Care din aceste douĕ podurĭ se cuvine a se drege maĭ ântêiŭ? Câte podine trebuescŭ la Mihaĭ-Vodă, pe drumulŭ curţeĭ de acolo, că şi acela a ajunsŭ în próstă stare?»

Cod. XXIX, fila 150

Dămŭ în volumulŭ VI (de anexe) unŭ numĕrŭ de acte, din care se póte vedea *cisluirĭ* diverse, făcute între conlocuitoriĭ aceleaşĭ strade, pentru podirea eĭ, ba şi procese de neplata sumeĭ cisluite şi împliniri prin mumbaşirĭ.

Este de observatŭ, că unulŭ din motivele invocate de Al. Moruzi, ca să împingă Epitropia la facerea, orĭ repararea de pavele, era că «*póte să se întêmple venire de mosafirĭ*» şi arŭ fi ruşine să afle stradele marĭ ale oraşuluĭ în próstă stare. Pentru a se activa repararea poduluĭ stradeĭ spre Mihaiŭ-Vodă, se dicea, că este «*trebuinciosŭ în tot césulŭ pentru mergerea şi întórcerea boerilorŭ şi altora, ce urdină la Domnésca Curte.*»

In 1795 şi 1796 maĭ puţină activitate s'a pusŭ pentru reparărĭ, orĭ faceri de strade noŭe. Să atribuimŭ acésta împrejurăreĭ, că ciuma a fostŭ maĭ violentă între tómna anuluĭ 1794 şi până în aceea a anuluĭ

Pitacŭ la Nazîriĭ Epitropieĭ, din 29 Augustŭ 1794, să repare podurile marĭ, până nu se strică maĭ tare, în deosebĭ Beiliculŭ, «ca unulŭ ce este trebuinciosŭ atât obştieĭ, cât şi *musafirilorŭ ce vinŭ şi se ducŭ*». Vodă ordonă să se rênduiască îndată Polcovniculŭ de podurĭ, să facă căutare acestuĭ podŭ Aşişderea şi la căpătêiulŭ poduluĭ Mogoşóeĭ, să aibă a face óre-care meremetŭ...

Cod. XXIII, fila 274.

Pitacŭ din 4 Octombre 1794 către vel Spătarŭ, să rênduiască zapciĭ într'adinsŭ pentru dresulŭ podurilorŭ de prin mahalale, carĭ sunt stricate, ca să facă mumbaşiretŭ asupra tuturorŭ mahalagiilorŭ, ca fiteş-care cu toţiĭ să se apuce cu silinţă să le drégă şi să le întemeeze verĭ-unde se află lipsă şi stricăciune; iar carele nu va urma de sineşĭ, să-ĭ silescĭ D-ta cu zapciĭ, şi fără de voĭa lorŭ, să facă meremetulŭ celŭ cuviinciosŭ.

Cod. XXIII, fila 280 verso.

1796. Totuşĭ în Februarŭ 1796 se iaŭ mĕsurĭ pentru repararea stradelorŭ Mihaiŭ-Vodă (fiind-că de la Aprilŭ are a se muta Domnia iar la Curtea nouă) şi Şerbanŭ-Vodă.[1]

De apa Dâmboviţeĭ şi de podurile pe ea s'aŭ îngrijitŭ Al. Moruzi. Şanţulŭ pentru regularea venireĭ apeĭ pe matca Dâmboviţeĭ prin oraşŭ, numaĭ în cătimea necesară, evitându-se înnecăciunile, este de aprópe îngrijitŭ, cum se póte vedé din actulŭ, ce aducemŭ aci în notă.[2]

Desgheţul Dâmboviţeĭ era ocasiune de inundărĭ a mahalalelorŭ josnice şi de sfărîmare a podurilorŭ, de aceea era obiceiŭ, ca ḑi şi nópte să se păzéscă podurile de isbirea sloilorŭ, prin podarĭ înarmaţĭ

1. Pitacŭ din 25 Febr. 1796 către Nazîriĭ Epitropieĭ. Moruzi a cercetatŭ raportulŭ lorŭ despre starea podurilorŭ marĭ şi a hotărîtŭ, să se facă de o camdată numaĭ douĕ maĭ trebuincióse: podulŭ de la Mihaiŭ-Vodă, «*ca unulŭ cc la ḑi ântêiŭ de Aprilie este a se muta Domnia ia Curtea de acolo*» şi dupĕ acésta podulŭ Şerbanŭ-Vodă, «care este celŭ maĭ rĕŭ stricatŭ, făr'de putinţă de a trece pe dênsulŭ vită séŭ carŭ.» Pentru materialulŭ de lucru necesarŭ, Domnitorulŭ spune, să se facă poruncă la Ispravnicĭ, să oblige pe podinariĭ Epitropieĭ a'lŭ aduce, grăbindŭ maĭ alesŭ cu podulŭ de la Mihaiŭ-Vodă.

Cod. XXIX Fila 155.

2. *Pitacŭ Domnescŭ din 16 Iunie 1794.*

Fiind-că luămŭ Domnia mea însciinţare, pentru şanţulŭ de la judeţulŭ Dâmboviţa, care este făcutŭ într'adins numaĭ pentru vremĭ de pliniră, când se întêmplă venirea apeĭ Dâmboviţeĭ mare, să se abată prisosulŭ apeĭ pe şanţŭ, de a fi oraşulŭ Bucurescilorŭ feritŭ de înnecăciune, iar în altă vreme, maĭ vêrtos acum când este secetă, are a fi şanţulŭ bine închisŭ şi astupatŭ, de a curge tótă apa Dâmboviţeĭ pe drumulŭ eĭ; cumcă acolo, pe numitulŭ şanţŭ, fiindŭ douĕ morĭ, iar epistatulŭ şanţuluĭ, pentru ca să lucreze acele morĭ, aŭ lăsatŭ deschisă curgerea apeĭ pe ele şi aŭ secatŭ Dâmvoviţa, cum se vede, pricinuindŭ lipsă de apă la morile Bucurescilorŭ, de nu potŭ lucra, şi aducêndŭ stenahorie de obşte, lucru care aduce la multă vinovăţie pe numitulŭ Epistatŭ, carele, împotrivă, altele aŭ însciinţatŭ către D-luĭ vel Spătarŭ; dămŭ volnicie boeruluĭ Domnieĭ mele Vătavuluĭ de Curte, ca împreună cu unulŭ din aĭ doilea Epitropí, cu unŭ zapciŭ Spătărescŭ, d'impreună cu unulŭ din Ispravnicĭ judeţuluĭ, cărora li s'aŭ scrisŭ porunca Domnieĭ mele deosebită, să mérgă drept acolo la gura şanţuluĭ, la stavilă, ca să vadă înşişĭ în faţa loculuĭ pricina, şi fiindŭ aşĭa, numaĭ decât să închidă şi să astupe şanţulŭ, cu mijlocŭ de a nu'şĭ găsi apa locŭ să se împarţă şi să se risipéscă pe şanţŭ séŭ pe alăturea undevaşĭ, stândŭ napristan pênă se va sĕvârşi acestea, unde să ducă şi pe Epistatulŭ şanţuluĭ cu orênduiţiĭ şanţarĭ acolo de faţă şi sĕvêrşind-o acésta, să aducă Domnieĭ mele pliroforie în adevĕr şi anafora de la Isprav. judeţuluĭ.—1794, Iunie 16.

Cod. XXIII, fila 255.

cu căngĭ şi avéŭ obligaţiunea să-ĭ sfărîme şi să-ĭ facă a trece, fără a se aglomera pe sub poduri. [1]

Pentru lucrarea podurilorŭ se rechiziţionaŭ adesea — pe lângă podarĭ — şi morarĭ de pe la morile mŏnastirescĭ, ca maĭ pricepuţĭ la lucrările pe apă. [2]

---

1. Pitacŭ către Nazîriĭ Epitropieĭ din 1 Februarie 1795. Fiind-că de acum este a se desgheţa Dâmboviţa, Nazîriĭ să poruncéscă polcovniculuĭ de podarĭ, în interesulŭ apărăreĭ podurilorŭ de pe Dâmboviţă, la rumperea gheţeĭ, că de îndată ce va începe ghiaţa a se rumpe, dimpreună cu toţĭ ómeniĭ luĭ şi cu ajutorŭ de la Spătărie şi de la Agie, cu căngĭ şi cu topóre, la tóte podurile marĭ din Bucurescĭ, să păzéscă ḑi şi nópte, ca să întêmpine sloiĭ de ghiaţă şi pe ceĭ marĭ să'ĭ sfărîme, să'ĭ micşoreze, să ĭ trécă printre pariĭ podurilorŭ. Şi mahalagiiĭ împrejuraşĭ să se întrebuinţeze la astă muncă, când va fi vre-unŭ zorŭ. Maĭ vêrtosŭ podulŭ ce duce către M-rea Mihaĭ-Vodă să fie priveghiatŭ, şi de nu se va puté de o camdată întreţine în stare bună, pênă ce va veni cherestéua cea nouă pentru dênsulŭ, să se oprésca trecerea peste podŭ prin funiĭ.

S'aŭ scrisŭ asemenea la Spătărie şi la Agie.

Cod. XXIX, fila 13 verso şi 14.

2. *Prea Inălţate Dómne,*

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că la facerea poduluĭ de peste apa Dâmboviţeĭ, ot. casele de beilicŭ, ce se numesce Şerbanŭ-Vodă, între lucrătoriĭ podarĭ este trebuinţă şi de şése morarĭ pentru bătutulŭ parilorŭ şi aşeḑatulŭ scaunilorŭ şi alŭ urşilorŭ ; să fie luminată porunca Mărieĭ tale, ca dintre morariĭ ce sunt pe la morile mŏnăstirescĭ şi boerescĭ, să se iée aceĭ 6 morarĭ, ce se însemnară numele lorŭ maĭ jos, să se afle în lucru pênă se va isprăvi podulŭ, precum s'a urmatŭ şi altă dată la facerea poduluĭ de peste apa Dâmboviţeĭ, şi Epitropia le va plăti . . . . . pe fie-care ḑi ; de acésta însciinţămŭ Mărieĭ tale.—1793, Ianuarie 17. *Scarlatŭ Vornicŭ*

Numele morarilorŭ

Năstase, Radu Bondocŭ, Mihaiŭ, Pătrasco, Pătraşco de la foişorŭ, Dinu ot. Vitanŭ.

Cod. XXIV, fila 462.

Io Alecsandru Const. Moruzi Vvd. Boj. Milos.

Poruncimŭ Domnia mea Dumitale vel Spătarŭ, să orênduescĭ zapciŭ Spătărescŭ, ca de împreună cu căpitanulŭ de podurĭ, rădicându pe maĭ jos numiţiĭ morarĭ, să-ĭ aducă la podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ, din susul Mŏnastireĭ Sfântuluĭ Iónŭ.—1795 Februarie 28.

Prea Inălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, pentru că tot-déuna *când se facŭ poduri peste apa Dâmboviţeĭ, este obiceiŭ de se aduce câte patru morarĭ, de cumpănescŭ*

Incă din Augustŭ 1793, Domnitorulŭ ordonă repararea unora din poduri:

Pitacŭ la Vornicŭlŭ Grecénu pentru podurile dupĕ apa Dâmboviţeĭ, a le meremetisi.

D-ta biv. vel Vornicŭ, Scarlate Grecene, fiind-că podurile de pe apa Dâmboviţeĭ, cum este acestŭ de la Gorganĭ i celŭ de la morile de lângă Cotrocenĭ i podulŭ de aicĭ de lângă pórta Curţeĭ nouă, aŭ óreşĭ-care stricăciune şi lipsă de câte 2 séŭ 3 podinĭ, si fiind-că aceste poduri, ca nisce trebuincióse ce sunt şi primejdióse, trebue a li se face meremetŭ în grabă. Poruncimŭ Domnia mea ca numaĭ decât acum să rênduescĭ pe Polcovnicŭ cu podarĭ şi podine să drégă, să le întăréscă, împlinindŭ lipsa făr'de nicĭ o zăbavă. —1796, Augustŭ 14.

Cod. XXIII, fila 119.

Podulŭ de la Gorganĭ (astă-ḑĭ nu maĭ există, dupĕ strămutarea cursuluĭ apeĭ) eraŭ obligate să'lŭ îngrijéscă monastirile Radu-Vodă, Mihaiŭ-Vodă şi mahalagiiĭ. Podulŭ de la Cotrocenĭ îlŭ întreţinea Egumenulŭ mŏnastireĭ cu acelŭ nume.[1]

---

lumina apeĭ, i aşéḑă pariĭ, şi alte povĕţuirĭ daŭ podarilorŭ la urzitŭ şi clăditŭ cheresteli în apă, ci fiind-că morariĭ nicĭ-odată nu vorŭ să vie de voia lorŭ, şi maĭ vârtosŭ că Epitropia le plătesce ostenéla lorŭ de ḑi parale 50, să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale către D-luĭ vel Spătarŭ, ca să orênduiască unŭ zapciŭ şi dimpreună cu unŭ căpitanŭ de podŭ, care să mérgă să'ĭ aróte pe meşteriĭ morarĭ, ce se însemnară maĭ josŭ, şi sĕ'ĭ iée sĕ'ĭ aducă în lucrulŭ poduluĭ, ce urmézĕ peste apa Dâmboviţeĭ ot sfeti Iónŭ de vale, fiind-că dupĕ trebuinţa ce este şi dupĕ luminată porunca Inălţimeĭ tale ce ni s'aŭ datŭ, ca să se sĕvêrşéscă maĭ cu grabă, nu lipsimŭ a însciinţa Mărieĭ tale de trăbuinţa ce este pentru aceştĭ meşterĭ, şi cum va fi luminată poruncă. —1795, Feb. 26.

Isaac Ralet.

1. Tănase Morarulŭ ot móra Raduluĭ Vodă.
1. Radu Bondocŭ ot mahalaua Popi-Raduluĭ.
1. Mihaiŭ ot Palinŭ.
1. Udrea ot Pălinŭ la móra Cotrocénuluĭ.

Cod. XXIII, pag. 30 III-a.

1. *Anaforaua pentru podulŭ de peste Dâmboviţa în dreptulŭ mŏnastireĭ Cotrocenĭ, cu care aŭ încărcatŭ pe mŏnăstire să'lŭ facă.*

Io Alecsandru Costantinŭ Moruzi Voiv. i gpd.

Dupĕ anaforaua Epitropieĭ şi dupĕ făgăduiala ce dă Egumenulŭ că-lĭ va face şi acum din noŭ şi în tótă vremea va purta grijă a fi întemeiatŭ, facemŭ Domnia mea musaadea la rugăciunea ce ni se dă, şi volnicimŭ pe egumenulŭ, ca de la carulŭ cu sare, cu lemne, cu cărămidă să iée câte o para, iar de

Acéstă obligaţiune vine monastirilorŭ din împrejurarea, că avéŭ morĭ pe Dâmboviţa. Mahalagiiĭ din Gorganĭ eraŭ datorĭ să contribuéscă

---

carulŭ cu nisipŭ douĭ banĭ, iar de la altele şi de la carelé secĭ să n'aibă a lua nimicŭ, însă până în 20 de ḑile sorocŭ, poruncimŭ Egumenuluĭ ca să fie podulŭ gata, pentru care să se facă mŏnăstireĭ şi cartea Domnieĭ mele pentru acésta. — 1794, Aprilŭ 15. *Vel Logf.*

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale pentru podulŭ ce este peste apa Dâmboviţeĭ, în dreptulŭ sfinteĭ mŏnastirĭ Cotrocenĭ, din sus de podulŭ de pământŭ, care aŭ ajunsŭ la fórte próstă stare, încât o să se dărîme cu totulŭ, şi póte să se întêmple şi primejdie cuivaşĭ, apoĭ în urmă să pătiméscă şi obştea la umbletele lorŭ, căcĭ într'acelŭ coprinsŭ de locŭ urdină carĕ cu sare, i cu lemne de focŭ, i cu nisipŭ şi cărămidă i proci, şi deosebitŭ că toţĭ aceştia vorŭ să se discoliséscă la trecerea şi alişverişulŭ lorŭ, dar chiar şi atâtea mahalale ce sunt în partea loculuĭ vorŭ să pătiméscă pentru lemne de focŭ şi alte trebuinţe ale lorŭ, căcĭ lipsindŭ podulŭ trebueşce fie-care să ocoléscă locŭ multŭ şi să le iée preţŭ îndoitŭ la orĭ-ce marfă şi cu greutate la fieş-care mahalagiŭ a'şĭ întîmpina trebuinţa la vreme; pentru care pricină aŭ fost făcutŭ însciinţare Mărieĭ tale şi rĕposatuluĭ Vornicŭ Grecénu, ca să se îndatoréscă mŏnastirea Cotrocenilorŭ a'lŭ face acestŭ podŭ, şi pentru cheltuiala ce va pune, să aibă a lua mŏnăstirea doĭ banĭ de carŭ, dar fiind-că Egumenulŭ nu i-aŭ datŭ îndemână, fiindŭ puţin câte doĭ banĭ de carŭ, şi maĭ vêrtosŭ fiindu'ĭ şi frică de urgia Mărieĭ tale, nicĭ nu era cu putinţă a se păzi porunca, adică, a trece unŭ carŭ şi a'ĭ lua numaĭ doĭ banĭ, şi unŭ banŭ de unde să'lŭ întórcă înapoĭ, şi trebue să aibă sumă de bănişorĭ, ca să schimbe paraua fieş-căruia, şi aşa nefiindŭ cu putinţă aŭ rĕmasŭ tréba neenerghisită, pênă acum putêndŭ de aŭ luptatŭ şi lemnele poduluĭ, iară acum ajungêndŭ de tot la dĕrepănare şi putreḑeciune, nu are putere să maĭ ţie; pentru care amŭ adusŭ pe cuviosulŭ Egumenŭ Cotrocénu la Epitropie, şi l'amŭ făcutŭ de aŭ primitŭ să'lŭ facă acelŭ podŭ de isnóvă orênduindŭ tot-déuna meşterĭ paznicĭ pentru dresulŭ luĭ, ca să nu se zăticnéscă nimenea la trecerea sa, şi fiind-că are şi mŏnăstirea cheltuială, maĭ vêrtosŭ la acéstă vreme fiindŭ scumpe tóte, adică atât cherestéua şi plata meşterilorŭ, cât şi simbria orênduiţilorŭ de paza aceluĭ podŭ, i-amŭ făgăduitŭ că vomŭ ruga bunătatea Mărieĭ tale, de va revărsa milostivirea atât asupra obştieĭ, cât şi asupra mŏnăstireĭ a nu suferi pagubă, ci să aibă voïe a lua câte o para de tot caru ce va trece încărcatŭ, însă de sare, de lemne, de cărămidă şi nisipŭ (iar nu de la altele) şi deşérte nu are a lua nimic, şi aşĭa încredinţându-se aŭ plecatŭ să'şi facă orânduiala gătireĭ; pentru care de a'lŭ trage inima maĭ mult şi fără de îndoială a se sili, ne rugămŭ Mărieĭ tale, ca să bine-voiască Năstavulŭ Înăltimeĭ tale a porunci să se facă luminată Domnésca Mărieĭ tale carte de volnicie la mâna cuviosuluĭ Egumenŭ, ca să pótă strînge şi a lua acestŭ venitŭ: de carŭ câte o para şi să se îndatoreze în carte a fi cu purtarea de grijă a poduluĭ în tótă vremea, zdravănŭ, bunŭ şi fără de cusurŭ, ca să nu pătiméscă obştea la trebuinţele ce aŭ, şi ceĭ ce se chivernisescŭ la alişverişulŭ lorŭ; de acésta însciinţămŭ şi rĕmâne cum duhulŭ sfîntŭ va lumina bunătatea Mărieĭ tale. — 1794, Aprilŭ 15. *Isaac Ralet*

la podulŭ din Gorganĭ, pentru că Alex. Ipsilantŭ aŭ donatŭ locului

Anaforaoa Epitropieĭ pentru orênduiala şi meremetulŭ poduluĭ de peste Dâmboviţa ot. Gorganĭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. i gpdr. Zem. Vlah.

Tacsidulŭ acestorŭ tal. 67 poruncimŭ Dumitale, cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, vel Spătarŭ, ca să le facĭ acum de la Egumenia numitelorŭ mŏnăstirĭ, i de la mahalagiĭ şi să daĭ la Epitropie, iar pentru pliroforia ce ne daĭ Dumnéta, biv. vel Vist. Ralet, cumcă cu acestŭ meremetŭ se póte face acum de acéstă dată întemeierea poduluĭ cea trebuinciósă, pênă la tómnă, 'ţĭ poruncimŭ iarăşĭ, ca prin vedere şi chibzuire bună, să fiĭ bine sigurifsitŭ la acéstă pliroforie ce ne daĭ, că va ţinea şi nu se va întêmpla, ferĕscă Dumneḑeŭ, vre-o primejdie, făcêndu-se acestŭ meremetŭ, şi de altă parte iarăşĭ Dumnéta vel Spătarŭ să îndatorescĭ pe Egumeniĭ numitelor mŏnăstirĭ şi pe mahalagiĭ ca să facă gătirea cheresteleĭ din noŭ, să o şi care în faţa loculuĭ, pânĕ de tómnă a fi gata, pentru că nefiindŭ următorĭ, vorŭ fi şi mahalagiiĭ supuşĭ la plata de chirie pentru casele şi namestiile ce aŭ pe locului acestorŭ mahalale, cum şi Egumenilorŭ li se va face venitului morilorŭ zaptŭ, pênă se va împlni analoghia cheltueleĭ la facerea poduluĭ acestuia. — 1794, Aprilŭ 15.

Vel Logf.

Prea Inălţate Dómne

Insciinţămŭ Mărieĭ tale, pentru podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ, ot. morile de la Gorganĭ, care fiind-că aŭ începutŭ a se derĕpăna, încât póte să se întêmple şi primejdie, mĭ-aĭ poruncitŭ Măria ta ca să facŭ unŭ *chefşu* de o camdată, acum, ca să se vadă ce stricăciune are şi cu câtă cherestea póte a se meremetisi? de care amŭ orênduitŭ pe polcovniculŭ de podurĭ de ne-aŭ adusŭ rĕspunsŭ, că trebueşte 40 podinĭ, 2 urşĭ şi 3 parĭ la podişorulŭ celŭ micŭ de la căpĕtêiŭ, care socotindu-se cheltuiala ce trebuesce la acestŭ meremetŭ, cu plata cheresteleĭ şi a meşterilorŭ lucrătorĭ, facŭ tal. 67, dupĕ cum şi maĭ în jos se însemnară; ci fiind-că acéstă datorie a facereĭ poduluĭ de acolea este a mŏnăstireĭ Raduluĭ-Vodă, i Mihaiŭ-Vodă şi a mahalagiilorŭ ot. Gorganĭ, iar nu a Epitropieĭ, să fie luminată porunca Inălţimeĭ tale către Dumnéluĭ vel Spătarŭ, ca să împlinéscă aceştĭ banĭ de la amândoĭ Egumeniĭ numitelorŭ mŏnăstirĭ şi de la mahalagiĭ şi să dée la Epitropie, ca să putemŭ face acestŭ meremetŭ, acum de o camdată, şi măcar că cu tótă lipsa ce are Epitropia de cherestea şi de altele, dară amŭ orênduitŭ de astă-ḑĭ să încépă şi lucrulŭ şi iarăşĭ arĕtŭ Inălţimeĭ tale, că acestŭ meremetŭ póte să ţie pênă la tómnă, iar nu maĭ mult, şi deosebit să îndatoreze, a'şĭ face Egumenulŭ şi mahalagiiĭ gătirea cheresteleĭ din noŭ câtă este trebuinciósă, ca cu încetul, pênă la tómnă, să o şi care rênduriĭ aicĭ la podŭ, fiind-că altŭ mijlocŭ nu maĭ rĕmâne de acum înainte, când se va maĭ strica, căcĭ aŭ putreḑitŭ lemnele şi de ce merge se slăbescŭ şi nu maĭ este de cârpitŭ şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale.— 1794, Aprilŭ 15.

Isac Ralet

taleri	
40	pentru 40 podinĭ
6	pentru 2 urşĭ
6	pentru 3 parĭ
15	plata meşterilorŭ lucrătorĭ
67	

Cod, XXVII, pag. 18. V-a.

domnescŭ din acea mahala la mahalagiii de acolo, cu asemenea condițiune.[1] Podulŭ de lângă beilicŭ, fiindŭ într'o stradă din cele 4 marĭ Domnescĭ, se întreține de Epitropie.[2]

1. *Pitacŭ la D-luĭ vel Spătarŭ pentru podulŭ de peste Dâmboviţa de la Gorganĭ, ce sunt datóre douĕ m-tirĭ, Radu-Vodă i Mihaiŭ-Vodă, şi cu mahalagiĭ a'lŭ drege; i podulŭ din dreptŭ Cotrocenii să'lŭ drégă Egumenulŭ acesteĭ Mŏnăstirĭ.*

Cinstitŭ şi credinciosŭ boĭerulŭ Domnieĭ mele vel Spătarŭ, ne-amŭ pliroforisitŭ Domnia mea pentru podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ, de la Gorganŭ, cum şi pentru podulŭ din mahalaua Gorganuluĭ, cumcă aceste poduri sunt datóre a le face şi a le drege tot-déuna Egumenulŭ mŏnăstireĭ Radu-Vodă şi Egumenulŭ mŏnăstireĭ Mihaiŭ-Vodă, ci amêndouĕ aceste m-tirĭ aŭ moşiile de acolea, din folosulŭ şi venitulŭ ce aŭ de la aceste acareturĭ, dimpreună însă cu toţĭ mahalagiĭ ce aŭ case şi namestiĭ în mahalaua Gorganuluĭ, care mahala fiindŭ fost locŭ Domnescŭ, supuşĭ a plăti chirie la o bisericuţă a mŏnăstireĭ Cotrocenilorŭ, care bisericuţă prăpădindu-se din vechime, la vremea Domnieĭ Sale Alexandru Vodă Ipsilant s'aŭ hotărîtŭ tot locŭlŭ acela mahalagiilorŭ, ca să fie datorĭ a griji de aceste poduri şi aşĭa să fie sloboţĭ de chiria pămêntuluĭ. Decĭ, măcar că făcură D-lorŭ boeriĭ Nazîrĭ aĭ Epitropieĭ, din porunca Domnieĭ mele pentru grabă acum meremetulŭ ce fu trebuinciosŭ poduluĭ de peste apa Dâmboviţeĭ, dar fiind-că datoria este a numitelorŭ mŏnăstirĭ şi a mahalagiilorŭ; iată poruncimŭ D-tale, ca să le daĭ în scire tuturora, atât egumenilorŭ cât şi mahalagiilorŭ spre a urma datorieĭ larŭ, şi atât podulŭ de peste apă pururea, în tótă vremea, să'lŭ meremetiséscă, ca să fie tot-déuna temeĭnicŭ şi făr'de primejdie, cât şi podulŭ mahalaleĭ să-lŭ facă, făcêndu-le D-ta mumbaşiretulŭ celŭ cuviinciosŭ, făr'de a aştepta poruncă Domnéscă, ca nisce datorĭ ce sunt, cu cheltuiala lorŭ să grijéscă de aceste poduri; cum şi podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ de la morile ot Cotrocenĭ, asemenea Egumenulŭ Cotrocénu, care are morile acolo, să'lŭ drégă, ca să fie tot-déuna bunŭ, precum şi alte-orĭ ne adeverimŭ că aŭ fost datorŭ de l'aŭ făcut.—1793, Augustŭ 15.

Cod. XXIII, fila 120.

2. *Anaforaoa Vorniculuĭ Grecènu pentru a se da vinovaţĭ tot déuna la facerea poduluĭ de peste gârlă ot. podulŭ Şerbanŭ-Vodă.*

Poruncimŭ Domnia mea D-tale Epistatule alŭ Agieĭ să aibĭ a da vinovaţi de aĭ puşcărieĭ ajutorŭ la lucru numituluĭ podŭ, însă cu bună pază asupră-le. 1794, Ianuarŭ 12.

Prea Înălţate Dómne

Cu prea plecată anafora însciinţezŭ Mărieĭ tale, că de Lunĭ, sĕptĕmâna viitóre, este să ne apucămŭ de *podulŭ de peste apa Dâmboviţeĭ* ot. casele de beilicŭ, ce se numesce podulŭ luĭ Şerbanŭ-Vodă, fiind-că aŭ ajunsŭ la o stare próstă, încât 'mĭ este témă, să nu se întâmple primejdie cuĭ-vaşĭ, maĭ vârtosŭ *la olacile împĕrătescĭ*, ci mĕ rogŭ Mărieĭ tale, să fie luminată poruncă către D-luĭ Nazîrulŭ Armăşieĭ, ca pe tóte dilele să ne dée vinovaţĭ de la puşcărie

Podurile pe drumurile mari din ţéră erau făcute şi întreţinute în comptulŭ «brudineĭ» arendată, fie de Statŭ, fie de către proprietarii moşieĭ, unde vené podulŭ. Acésta dădea locŭ la multe abuzurĭ, adese reprimate. [1]

---

ajutorŭ la lucru poduluĭ, cărora li se va da şi *emeclicŭ* de la Epitropie po parale patru; de acésta însciinţămŭ Mărieĭ tale şi cum va fi luminată porunca Mărieĭ tale. — 1794, Ianuarŭ 13.

Cod XXV, fila 229.

1. *Pitacŭ la Vel Spătarŭ, din 24 Martŭ 1795.*

Vodă s'a însciinţatŭ că orêndariĭ ce ţinŭ venitulŭ podurilorŭ din tótă ţéra nemulţămindu-se cu adetulŭ celŭ obicĭnuitŭ, facŭ cereri şi supĕrări a lua maĭ mult, jăfuindŭ trecĕtoriĭ de obşte (adetulŭ este în condica Divanuluĭ de vita mare 1 para şi de câte vite va fi la carulŭ cu povară atâte parale să se iée. Aşişderea de omŭ 1 para). Voḍă ordonă să se dée straşnice porunci căpitanilorŭ, ca să grijéscă de acéstă trébă şi să nu tolere pe arendaşĭ şi pe podarĭ verĭ aĭ cuĭ vorŭ fi, a cere maĭ mult.

Cod. XXIX, fila 31 verso.

In 25 Martŭ 1795 Vodă trimite circulare şi către Ispravnicĭ în sensulŭ actuluĭ de maĭ susŭ. Aci adaogă, că ce vorŭ lua podariĭ maĭ mult vorŭ restitui îndoitŭ şi întreitŭ şi vorŭ avé şi pedépsă grea, chiar acolo la faţa loculuĭ, la pod. Ispravniciĭ să dée copie adevĕrată dupĕ acéstă circulare, la mâna arendaşilorŭ şi podarilorŭ, şi să se facă sciută şi trecĕtorilorŭ.

Cod. XXIX, fila 32.

Anaforaua Epitropieĭ pentru podulŭ Călugărenĭ, i dela Falaştocŭ care se vênduse unuĭ Anastasie şi acum să se dée luĭ Panculŭ.

Io Alecsandru Cost. Moruzi Vvd. i gpdr. Zem. Vlascoe.

Dumnévóstră Nazîrilorŭ Epitropĭ, amŭ vĕḍutŭ Domnia mea anaforaoa ce ne faceţĭ, şi fiind-că acelŭ Anastasie muşteriŭ dintâiŭ n'aŭ urmatŭ aşeḍămîntuluĭ sĕŭ, prin care s'aŭ legatŭ la Epitropie, poruncimŭ dară, ca să-ĭ iée Epitropia socotélă de venitulŭ ce va fi strînsŭ, fără de a nu se păgubi cutia cu nimicŭ, iar cumpĕrătoruluĭ Pancu să i se dée venitulŭ numai pe unŭ anŭ, cu preţulŭ ce ne arĕtaţĭ că aŭ datŭ, de tal. 500, fără de a se îndatori venitulŭ podurilorŭ maĭ mult, în vreme ce Domnia mea avemŭ însciinţare, cumcă acele poduri potŭ a da venitŭ până la patru şi cincĭ pungĭ de banĭ.—1794, Dec. 19.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale pentru podulŭ ot. Călugărenĭ şi Zaloştócă, care cu luminată porunca Mărieĭ tale s'aŭ datŭ la Epitropie a le avea, atât purtarea de grijă pentru facerea şi meremetulŭ lorŭ, cum şi pentru de a le strînge veniturile,

După ce ne-amŭ ocupatŭ de modalitatea cu care, sub Al. Moruzi, se pavaŭ şi se întreţinéŭ stradele şi podurile Dâmboviţeĭ, este locul să amintimŭ, că nu maĭ puţinŭ s'a preocupatŭ Domnitorulŭ şi de întreţinerea celorŭ 3 căĭ principale de comunicaţiune, una legându ţéra cu Ardélulŭ pe la Câineni, alta în Direcţiunea Focşanilorŭ şi a 3-a spre Giurgiu, pe unde adică aŭ a veni aşĭa ḑişiĭ *mosafirĭ*.

In tomulŭ nostru VI, aducemŭ unŭ numĕrŭ de documente relative. Podulŭ de la Colentina, de lângă Bucurescĭ, Orăţiile de la vama Branuluĭ şi podurile şi podiscele pe drumulŭ menziluluĭ de la Câineni, aŭ ocasionatŭ destulă corespondenţă între Domnitorŭ, Epitropie şi Ispravnicĭ.

Revenindŭ la stradele din Bucurescĭ, trebue să adăogămŭ, că Epitropia s'a preocupatŭ adesea şi de neîncălcarea lorŭ cu construcţiuni

---

care sunt hotărîte de Inălţimea ta prin deosebită anafora, ce aŭ făcutŭ Epitropia, şi s'aŭ întăritŭ cu luminată pecetea Mărieĭ tale; pentru care la trecuta lună a luĭ Noembre 25 viindŭ unŭ Anastasie căpitanŭ l'aŭ cerutŭ de i l'amŭ vêndutŭ luĭ, într'unŭ anŭ dreptŭ taleri 250, care banĭ să'ĭ dée în douĕ câşturĭ, adică, acum înainte jumĕtate tal. 125 şi ceĭ-l-alţĭ jumĕtate să-ĭ dée peste 6 lunĭ, dar banĭ n'aŭ avutŭ să împlinéscă nicĭ câştiulŭ dintêiŭ şi sunt 20 de ḑile de când li s'aŭ datŭ podurile asupră-ĭ şi până acum nicĭ cusurŭ n'aŭ trimisŭ, nicĭ elŭ s'aŭ maĭ arĕtatŭ; ci fiind-că aŭ venitŭ la Epitropie unŭ muşteriŭ, anume Panculŭ Gheorghiu, care arĕtă, că maĭ sus numitulŭ cumpĕrătorŭ aŭ înşelatŭ Epitropia cu puţinŭ preţŭ şi că elŭ dă tal. 500 pe anŭ, şi de va voi Epitropia să i-lŭ dée şi pe 4 anĭ ilŭ primesce cu acestŭ preţŭ, ca să numere pe fie-care anŭ câte tal. 500 şi deosebitŭ se légă, că orĭ-ce trebuinţă va fi de meremetŭ la amêndouĕ podurile, elŭ să aibă tótă purtarea de grijă a o face cu a luĭ cheltuială, afară numaĭ, ferescă Dumneḑeŭ, când se va întêmpla să se strice de vre-o răzmiriţă, séŭ să se rumpă de vre-unŭ potopŭ de apă, atunci numaĭ să nu fie îndatoratŭ elŭ a-lŭ face; cum şi când i se va împlini soroculŭ, să aibă a face podurile teslim la Epitropie, drese, bune precum le primesce acum; pentru care ne rugămŭ Mărieĭ tale, să bine-voieşcĭ a ne da voĭe printr'acéstă prea plecată anafora a nóstră..... (*vre-o ḑece rênduri nu se potŭ ceti*) Dară odată ce nicĭ vreme multă n'aŭ trecutŭ la mijlocŭ, ca să intre în vre-o cheltuială, nicĭ baniĭ tocmeleĭ, câştiulŭ întêiŭ, după aşeḑămêntŭ nu l'aŭ rĕspunsŭ pe deplinŭ, nu se numesce aşeḑămêntŭ sĕvêrşitŭ; apoĭ deosebitŭ, acestŭ venitŭ fiindŭ alŭ cutieĭ milosteniĭ, pentru împărtăşire a tótă sărăcimea, iarăşĭ nu se cade a se păgubi; în vreme când s'aŭ ivitŭ şi muşteriŭ de dă maĭ multŭ, şi îndoitŭ preţŭ, nu este cu dreptŭ a se folosi unŭ omŭ şi să se isteriséscă ceĭ maĭ mulţĭ nevolnicĭ şi scăpătaţĭ de atingerea ajutoruluĭ, ci cum Domnul D-ḑeŭ va lumina Inalta înţelepciunea Mărieĭ tale, să avemŭ luminatŭ rĕspunsŭ de suntemŭ sloboḑĭ a-lŭ da, séŭ nu, acestuĭ alŭ doilea muşteriŭ, care foloseşce Epitropia cu preţŭ îndoitŭ? ci cum va fi luminată poruncă. — 1794, Dech. 15.

Dositeiŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitru Banŭ, Isaac Ralet.

Cod. XXVIII, pag. 32 II-a

de case şi prăvălii, de către mărginaşi. De multe orĭ chiar locuitorii din o anumită stradă aŭ purtatŭ procesŭ contra acelora carĭ o incălcaseră. Maĭ cu sémă uliciórele aŭ datŭ nascere la procese de asemenea natură.

Trimiţêndŭ pe lectorulŭ, curiosŭ de a cunósce aceste afaceri maĭ de aprópe, la capit. Edilităţeĭ din tomulŭ VI, aci vomŭ aduce numaĭ pitaculŭ Domnitoruluĭ, din 12 Martŭ 1895 şi acelŭ din 12 Maiŭ 1794, prin carĭ directŭ ordonă despresurarea unorŭ strade ale orasuluĭ. Pitaculŭ de la 12 Martŭ e relativŭ la podulŭ Mogoşóeĭ care s'aŭ reparatŭ, precum vĕdurămŭ, în primăvéra anuluĭ 1793; iar Pitaculŭ din Maiŭ privesce comunicaţiunea dintre Curtea veche, orĭ arsă şi Cotrocenĭ, cale care interesa pe Domnitorŭ maĭ înainte de tóte.[1]

---

1. Pitacŭ la vel Spătarŭ, din 12 Maiŭ 1796, să rênduescĭ zapciŭ harnicŭ şi să mergĭ însuşĭ D-ta pe drumulŭ ce urmĕză din Curtea arsă, pe din afară, spre Cotrocenĭ, unde fiind-că din strîmtorarea ce aŭ făcutŭ lărgimeĭ drumuluĭ din vreme în vreme ceĭ ce aŭ case, grădinĭ şi viĭ cu namestiĭ, pe deoparte şi pe de alta, s'aŭ desfundatŭ pămêntulŭ şi făcêndu-se batacurĭ s'aŭ stricatŭ rĕŭ drumulŭ, de pătimesce norodulŭ, neputêndŭ intra şi a eşi afară din Bucurescĭ. Poruncimŭ D-tale, ca maĭ întêiŭ pe pah. Hagi Moscu să'lŭ îndatorescĭ, ca orĭ drumulŭ ce este în dreptulŭ vieĭ séle să'lŭ drégă bine şi să astupe batacurile acele cu lucru de temeiŭ, de a putea trece norodulŭ făr'de discolie, séŭ să i se ridice îngrădirea, să şi-o tragă în lăuntru, ca să rĕmăĭe locŭ slobodŭ pe pămêntŭ sănĕtosŭ pentru drumulŭ trecĕtorilorŭ. Aşişderea şi de aicĭ înainte, de rêndŭ, până afară la câmpŭ, pe câţĭ sunt şi de o parte şi de alta să'ĭ îndatorescĭ asemenea şi pe uniĭ şi pe alţiĭ, ca orĭ să drégă drumulŭ bine, séŭ să li se taĭe îngrădirile şi să se facă drumŭ bunŭ, de a putea trece norodu. — 1796, Maiŭ 12.

Vel Logof.

Cod. XXIX, Fila 186.

Pitacŭ la veliţii Vornicĭ, ca dimpreună cu D-luĭ vel Spătarŭ i Agă şi cu D-luĭ Vornicŭ Scarlatŭ Grecénu să facă cercetare pentru ceĭ ce aŭ cuprinsŭ din locului uliţelorŭ, cu binalele.

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvod. etc.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, D-névóstră veliţilorŭ Vornicĭ, fiind-că D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Scarlatŭ Grecénu biv. vel Vornicŭ, ce epistăsesce la facerea poduluĭ, arétă Domnieĭ mele, cu anafora, cumcă ceĭ ce sunt cu casele i cu prăvăliile pe amêndouĕ mărginile ale poduluĭ, ce s'aŭ pusŭ în lucrarea făcereĭ din noŭ, s'aŭ întinsŭ cu binalele de aŭ călcatŭ şi aŭ luatŭ în coprinsruile lorŭ câte 4 şi câte 5 palme şi aŭ strîmtatŭ lărgimea uliţeĭ Domnescĭ, care este obicinuită din vechime, a avé patru stânjenĭ largulŭ, pe care acéstă mĕsură sunt tăĭete şi aduse podelele, precum şi pe uliţele din lăuntru têrguluĭ asemenea aŭ urmatŭ prăvăliaşiĭ cu tarabele, în cât se apropie a nu putea douĕ care alăturea să trécă, şi fiind-că lucrarea

Edilitatea oraşelorŭ judeţene încă n'a fost cu totulŭ neîngrijită sub Al. Moruzi. La Craiova, Focşanĭ, ba şi Tèrgu-Jiuluĭ, se iéŭ óre-carĭ mĕsurĭ de îmbunătăţire a stradelorŭ. Amŭ vĕdutŭ în urmă, că oraşulŭ Craiova dispunea de óre-care venicurĭ pentru podurile sale. Mŏnăstirea Tismana a contribuitŭ une-orĭ pentru acestaşĭ scopŭ, negreşit în mod obligatoriu. [1]

La Tèrgu-Jiuluĭ, locuitoriĭ, boerĭ şi neguţitorĭ, prin jalba către Al. Moruzĭ, arĕtă că atât véra cât şi iérna se facŭ noróie pe uliţe, în cât fórte cu greŭ se póte ămbla la tèrgŭ. Decĭ se rógă, să poruncéscă Ispravnicilorŭ, ca dupĕ ce va trece vremea lucruluĭ de câmpŭ, prin mumbaşirŭ să fie obligaţi toţĭ locuitoriĭ Tèrgu-Jiuluĭ, fără deosebire de clasă, ba şi sătenii de prin prejur, să aducă pétră şi să aştérnă prin uliţele cele glodoróse. Domnitorulŭ, în 3 Septembre 1793, scrie Caimacamuluĭ Costache Caragea să rênduiască unŭ boĭerŭ practicosŭ, să mérgă la Tèrgu-Jiuluĭ şi împreună cu Ispravniciĭ judeţuluĭ şi cu tèrgoveţiĭ si cu împrejurașiĭ să facă chefsi (deviz) de ce cheltuială póte merge? câte carĕ de pétră? şi câţĭ sunt aceia ce urméză a se analoghisi la căratulŭ pietreĭ, şi ce felŭ de lucru se póte face? Domnitorulŭ va da deslegare, primindŭ raportulŭ.

Cu tóte aceste reparaţiuni de pavele, de podurĭ şi de drumurĭ, Epitropia era silită să aştérnă paĭe pe strade, podurĭ şi chiar pe drumurĭ când avea să fie vre-unŭ alaiŭ, orĭ avea să vie la Bucurescĭ vre-unŭ deosebitŭ *mosafirŭ*, vre-unŭ personagiŭ importantŭ. [2]

---

poduluĭ urméză a merge înainte pe acele locurĭ, cere D-néluĭ îndreptare séŭ povĕţuire la acésta. Decĭ ca o trébă a dregătorieĭ D-vóstră veliţilorŭ Vornicĭ, orênduimŭ Domnia mea pe D-tră, i pe D-vóstră cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boerilorŭ Domnieĭ mele, vel Spătare şi Nazîrule alŭ Agieĭ, ca zabiţĭ aĭ politieĭ ca dimpreună cu D-luĭ Vornicŭ Scarlatŭ Grecénu, adunându-vĕ să mergeţĭ, ca să vedeţĭ unde şi câtă este partea aceea, ce s'aŭ călcatŭ din uliţa Domnéscă? cine anume ceĭ ce aŭ călcatŭ? câtă este paguba aceea ce urméză la ridicarea acelorŭ întinderĭ de binale? şi pe largŭ să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare în scrisŭ, cu anafora, făr'de zăbavă, spre a da porunca cea cuviinciósă de urmare, ca să nu stea dintr'acésta lucrulŭ poduluĭ. — 1793, Martŭ 12.

Vel Logof.

Cod. XXIII, fila 14,

1. Carte din 8 Ianuarie 1794 la Căimăcămia Craioveĭ, ca să esecute pe egumenulŭ mŏnăstireĭ Tismana a da cheltuiala podurilorŭ Craioveĭ, tal. 1000.

Cod. XXIII, fila 191 verso.

2. *Anafora pentru drejerea poduluĭ de la Colentina.*

Io Alecsandru Cost. Moruzi Voiv.

Poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră Ispravnicilorŭ aĭ Ilfovuluĭ, să aveţĭ gata *trebuinciósele paie, şi la venirea mareluĭ Elciŭ să se aşeḑe în loculuĭ ce*

O altă preocupaţie, care intra în atribuţiunile Epitropieĭ obştireĭ era grija pentru îndestularea oraşuluĭ cu apă. Suilgi-başa şi cu ómeniĭ scutiţĭ, puşĭ la dispositiunea luĭ, este unŭ factorŭ importantŭ alŭ acestuĭ serviciu. In 12 Iuniu 1793, Al. Moruzi dă hrisovulŭ prin care recunósce de Suilgi-başa pe căpitanŭ Dumitru.[1] Acesta are a îngriji cele douĕ

trebuescŭ, şi în scurt, atât Dumnévóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, cât şi D-vóstră Ispravnicilorŭ să grijiţĭ, ca să aibă tótă lesnirea la trecerea acestuĭ podŭ calabalâcurile, fără de a nu se întêmpla vre-unŭ cusurŭ cât de puţinŭ. — 1793, Iulie 6.

Cond. XXIV. Fila 287

1. *Hrisovulŭ luĭ Suilgi-başa Dumitru*

Fiind-că pentru purtarea de grijă i pentru meremetŭ şi curăţia atât a celorŭ douĕ cişmele, ce maĭ nainte sunt făcute, din Domnia fratelŭĭ Alexandru Ipsilantŭ Vodă, una din lăuntru Tèrguluĭ la boiangiĭ, şi alta de pe podulŭ Mogoşóeĭ, din mahalaua mŏnăstireĭ Sărindarulŭ, care aŭ isvorulŭ lorŭ din apele ot. Giuleştĭ, cât şi pentru cele-l-alte cişmele din Bucurescĭ, ce în urmă s'aŭ maĭ făcutŭ, carĭ aŭ isvorulŭ lorŭ din apele Creţuleşcĭ; amŭ făcutŭ Domnia mea Suilgi-başa pe Dumitru căpitanŭ, i-amŭ datŭ acestŭ Domnescu nostru Hrisovŭ spre a avea orênduelile şi milele, ce le-aŭ avutŭ pênă acumŭ, precum din Hrisóvele fraţilorŭ Domnĭ de maĭ nainte ne-amŭ adeveritŭ, adică elŭ şi casa luĭ să fie nedajnicŭ şi nesupĕratŭ de orĭ-ce dăjdiĭ şi orênduelĭ ale Visterieĭ şi ale Cămăreĭ Domnieĭ mele, scutindŭ şi ale luĭ drepte bucate de dijmăritŭ, stupĭ i rîmătorĭ, şi viile luĭ de vinăriciu şi o sută cinci-ḑecĭ oĭ de oĭeritŭ. Cum şi o prăvălie şi o cârciumă să ţie şi patru lude scutiţĭ de orĭ-ce dăjdiĭ şi orênduelĭ, cu pecetluiturĭ de la Visteria Domnieĭ mele; aşişderea să aibă şi pentru cheltuiala şi ostenéla luĭ, ce face la aceste douĕ numite fŏntânĭ vechĭ, leafă de la Epitropie, din venitulŭ podurilorŭ, şi dintr'alŭ butarituluĭ, câte talerĭ şése-ḑecĭ pe lună, şi deosebitŭ pentru cheltuiala şi purtarea de grijă a fŏntânelorŭ nouă, ce în urmă s'aŭ făcutŭ, să aibă pe lună câte talerĭ douĕ sute din venitulŭ cişmelelorŭ, cum şi şése lude strĕinĭ nedajnicĭ, şi pentru depărtarea loculuĭ de la matca apelorŭ, fiindŭ cunoscută trebuinţa ce este de ajutorŭ, amŭ orênduitŭ Domnia mea cincĭ fŏntânarĭ i unŭ lemnarŭ, doĭ zidarĭ, unŭ ulierŭ i unŭ olangiŭ scutiţĭ; decĭ să fie datorŭ a avea purtarea de grijă pururea şi în tótă vremea pentru meremetulŭ lucruluĭ şi curăţenia şi îndestularea de apă, la tóte acestea cişmele vechĭ i nouĕ, a le ţinea şi a le căpui cu a luĭ cheltuială, dintr'aceştĭ maĭ sus banĭ ce i se dă, spre a nu fi stricate séŭ lipsă şi împuţinare de apă, şi spre a cumpăni cu mĕsură drĕptă apele fieş-căruia cişmele, ca să fie la tóte îndestulare, afară numaĭ când va fi trebuinţă a se face undevaşĭ alte fŏntânĭ nouĕ, séŭ a se aduce altă apă din deosebitŭ locŭ, elŭ să n'aibă a face la acelea, care acéstă purtare de grijă a tuturorŭ cişmelelorŭ vechĭ şi nouĕ, şi dupĕ mórtea luĭ o dămŭ Domnia mea la copiiĭ séŭ la rudeniile luĭ, care va fi cu sciinţă de meşteşugulŭ acesta şi destoinicĭ trebiĭ aceştia. Intărindŭ Domnia mea hrisovulŭ acesta cu însăşĭ credinţa Domnieĭ mele Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd. şi cu credinţa prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiĭ: Constandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd. şi martorĭ amŭ pusŭ pe toţĭ cinstiţiĭ şi credincioşiĭ boerĭ

cişmele, făcute de Alexandru Ipsilante, (una în lăuntru tèrgului de boiangiĭ şi alta în mahalaua Sărindarĭ, cu ape din isvórele de la Giulescĭ), cât şi le alte cişmele, făcute în urmă, cu apă adusă din isvórele de la Creţulescĭ. Domnitorulŭ acordă Suiulgiuluĭ, cum se vĕḑu, diverse scutirĭ, léfă de la Visterie şi determină personalulŭ subalternŭ alŭ luĭ, cum şi obligaţiunile şi folosinţele luĭ, rezervându aceleaşĭ drepturĭ şi descendenţilorŭ luĭ. Cu tot decretulŭ datŭ în 1793, serviciulŭ apelorŭ este rĕŭ făcut. Domnitorulŭ în 22 Iulie 1795, prin pitaculŭ către Epitropia obştireĭ, ḑice, că «însine Domnia mea amŭ vĕḑutŭ multe din cişmele, că nu curgŭ şi staŭ făr'de apă», şi ordonă îndreptarea lucruluĭ.[1] Epitropia la 23 Iulie 1795 raportéză Domnitoruluĭ pe largŭ despre tóte cişmelele şi spune, că nu se potŭ face reparaţiile acum, din causa ciumeĭ.[2] In Octombre acelaşĭ anŭ Epitropia arétă Domnitoruluĭ că unele

---

veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénu vel Vist., Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ, Ianache Văcărescu vel Spăt. Ianache Moruzi vel Vorn. de ţéra de susŭ, Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de jos, Manolache Creţulescu vel Vorn., Nicolae Filipescu vel Vorn., Costache Ghica vel Logof. de ţéra de sus, Scarlatŭ Ghica vel Logof. de ţéra de josŭ, Nicolae Hangerliu vel Hatm., Dumitrache Manu vel Post., Isac Ralet vel Clucerŭ, Dumitrache Schina vel Comisŭ, Nicolae Racoviţă vel Pahar. etc. şi Ispravnicŭ Costache Ghica vel Logof. de ţéra de sus, şi s'aŭ scrisŭ Hrisovulŭ acesta la anulŭ dintêiŭ dinântêia Domnie a Domnieĭ mele, aicĭ în oraşulŭ scaunuluĭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, la anĭ de la zidirea lumeĭ lét 7301, iar de la spăşania eĭ 1793, Iunie 12, de Răducanu Poenariu biv. 3-lea Log. condicarŭ.

Cond. XXVI, pag. 65.

1. *Pitacŭ din 22 Iulie 1795 către Nazîriĭ Epitropieĭ de obşte*

Vĕ facemŭ Domnia mea în scire pentru rêndulŭ cişmelelorŭ din Bucurescĭ că dupĕ ce este datoria D-vóstră a purta grijă şi a cerceta în tótă vremea de starea lorŭ spre a fi îndestulare de apă, *însuşĭ Domnia mea amŭ vĕḑutŭ multe dintr'ênsele*, că nu curgŭ şi staŭ făr'de apă, pentru care iată vĕ poruncimŭ Domnia mea straşnicŭ, ca dupĕ ce veţĭ vedea maĭântêiŭ dupĕ hrisovŭ câte cişmele sunt orênduite şi în ce locŭ anume, să te scolĭ însuşĭ D-ta biv. vel Vistierŭ Ralet, să ieĭ pe cişmegi-başa dimpreună, să mergĭ pe la tóte să veḑĭ care dintr'ênsele curgu şi care nu şi pentru ce pricină nu curgŭ? In vreme ce cişmegi-başa ié atâţia banĭ pe tótă vremea de la Epitropie pentru a fi îndestulare de apă şi drese în tótă vremea, avêndŭ pururea purtare de grijă şi de o parte să puĭ ca negreşitŭ să facă meremetulŭ lorŭ, ca tóte să curgă cu îndestulare, că'lŭ vomŭ pedepsi negreşitŭ fórte straşnicŭ, de altă parte să aibĭ a arĕta cu anafora Domnieĭ mele în scrisŭ orênduiala pentru tóte, şi care curgŭ şi care nu curgŭ şi din ce pricină?

Cod. XXIX, fila 7 verso.

.2 Anaforaoa Epitropieĭ obştireĭ din 23 Iulie 1795, provocată de porunca Domnitoruluĭ, ca să îngrijéscă de cişmele şi pentru îndestularea Bucurescilorŭ

cişmele nu curgŭ din causă că aŭ scăḑutŭ isvórele din care vine

---

cu apă. Epitropia constată că multe cişmele nu curgŭ. Isaac Ralet nazîrulŭ Epitropieĭ e însărcinatŭ anume de Domnitorŭ, ca împreună cu Suilgi-başa să visiteze de aprópe tóte cişmelele şi să facă reparaţiunea lorŭ ca să curgă tóte. Isac Ralet a cerutŭ maĭ întêiŭ hrisovulŭ cişmelelorŭ, dar Suiulgiu nu i l'a presintatŭ, ḑicêndŭ că nu'lŭ are la îndemână. Aŭ mersŭ totuşĭ de aŭ vizitatŭ cişmele şi aŭ aflatŭ că sunt 18, afară de 2 ale luĭ Alexandru Vodă Ipsilante: Una dreptŭ Banulŭ Ghica şi alta în şalvaragiĭ. Din aceste cişmele pe unele le-aŭ aflatŭ fără apă. Suiulgi-başa aŭ întêmpinatŭ, că aŭ scăḑutŭ isvórele colectate, maĭ bine de jumĕtate. Sunt 2 cişmele în podulŭ Tĕrguluĭ de afară carĭ nu curgŭ, dér Suilgi-başa aŭ arĕtatŭ că aŭ fost rĕŭ construite din capulŭ loculuĭ şi că acum nu le póte repara, că nu póte avea lucrătorĭ din causa ciumeĭ. «Pe la alte locurĭ iarăşĭ fiindŭ curţĭ boerescĭ şi mŏnastirĭ, staŭ cu porţite încuiate păzindu-se, şi nu lasă pe cişmegiĭ să intre fiindu-le fricĕ de dênşiĭ ca nu cumva să fie molifsiţĭ..... şi aşĭa dintr'acéstă pricină se dă zăticnire apelorŭ.» Suilgi-başa arĕtă în fine, că aŭ maĭ găsitŭ isvóre din sus de Creţulescĭ, cu carĭ s'arŭ putea îmbogăţi Bucurescĭĭ, fiind-că vinŭ aprópe de matca de unde deja s'aŭ adusŭ apele actuale. Elŭ va face devizulŭ (chefşi) şi vrêndŭ D-ḑeŭ să înceteze bóla, se va putea realiza acéstă aducere nouĕ de ape din mila Domnitoruluĭ.

Cişmelile constatate că curgŭ în Bucurescĭ la 1795, eraŭ:

1 cişméua de afară care este visteria tuturorŭ celorŭ din oraşŭ.
1 avuzulŭ de acolo.
1 ipacŭ acolo în curte o cişmea.
1 la biserica albă, podulŭ Mogoşóeĭ.
1 la mitoculŭ Episcopieĭ Rŏmnicŭ.
1 în curtea luĭ biv. vel Banŭ Ghica.
1 în pórtă la sf. Sava.
1 la D-luĭ biv. vel Logof. Filipescu, în curte.
1 la D-luĭ vel Vist. Văcărescu
1 la biv. vel Banŭ Racoviţă.
1 la mŏnăstirea Zlătarilorŭ.
1 la mahalaua Mănciulesculuĭ.

12

Cele carĭ nu curgŭ, în numĕrŭ de 6:

1 la rĕposatulŭ Vornicŭ Grecénu.
1 la biv. vel Vist. Isacŭ Ralet.
1 la baia de la Curtea-veche.
1 la căminarulŭ Moscu.
1 pe podulŭ Tĕrguluĭ-de-afară dreptŭ casele Hafteĭ şi
1 la biserica cu Sibilele.

6

Domnitorulŭ în 3 Augustŭ 1795 pune pe acéstă anafora resoluţiunea, că a cercetatŭ în condicile Divanuluĭ hrisovulŭ cişmelelorŭ şi alŭ luĭ Suilgi-başa carĭ se trimitŭ în prescurtare la Epitropie să le tréca în condică, ca dupĕ

apa şi propune adăogirea de isvóre nouĕ.[1] Spesele pentru acésta să fie repartisate între boerii şi monastirile carĭ aŭ deja cişmele.

---

coprinderea lorŭ să se îngrijéscă de cişmele şi să oblige pe Suilgi-başa să repare cişmelile făr'de apă. Domnitorulŭ ordonă şi zabiţilorŭ politieĭ, să dea ajutorŭ luĭ Suilgi-başa «pentru a căuta drumulŭ mergereĭ apelorŭ ca să facă dresulŭ celŭ cuviinciosŭ.»

Cod. XXVIII, scara 7, fila 11.

1. Anaforaoa Nazîrilorŭ Epitropieĭ, din 4 Oct. 1795, semnată de Dositeiŭ Mitropolitulŭ, Isac Ralet şi Scarlatŭ Câmpinénu. Vistierulŭ Isac cu Serdarulŭ Vintilă, Ispravniculŭ Ilfovului aŭ mersŭ la Crevedia, unde se începe cursulŭ apelorŭ de la cişmelele din Bucurescĭ şi aŭ constatatŭ că din 6 isvóre ce eraŭ captate, 2 s'aŭ astupatŭ şi că cele-l-alte 4 aŭ scăḑutŭ din volumŭ. Decĭ nu este vinovatŭ Suilgiu, că nu curgŭ tóte cişmelele din Bucurescĭ. Aŭ mersŭ şi la locŭlŭ unde Suilgiu aŭ aflatŭ isvóre nouĕ «cu putinţă a se împreuna în dreptulŭ Creţulescilorŭ cu cele-lalte ape ce vinŭ din Crevedia», cu care se vorŭ câştiga peste 40 mĕsurĭ de apă maĭ multe, cu care se vorŭ îndestula tóte cişmelele şi va maĭ şi prisosi şi pentru alte locurĭ. S'aŭ făcutŭ devizulŭ pentru acéstă nouă captare şi s'aŭ constatatŭ, că va trebui o canalisare de 1973 stînj. care va costa 5 miĭ talerĭ. Se cere ca Domnitorulŭ să ordone Epitropieĭ, ca să dée talerĭ 3000 ce este să se iée din clironomia luĭ Zoe Rachierulŭ, ce aŭ muritŭ de bóla ciumeĭ, iar pentru restŭ, să se facă pitacŭ Domnescŭ pe numele boĭerilorŭ ce aŭ cişmele prin curţĭ, ca să ajute şi eĭ la cheltuelĭ de óre-ce se folosescŭ din apa nouă adusă şi a căreia aducere a costatŭ peste talerĭ 33.000; «iar cine se va împotrivi şi nu va vrea să dea din bună voĭe, în urmă să nu aibă cuvêntŭ a se jălui Mărieĭ tale, că n'aŭ apă la cişmele». Anaforaoa adaogă a ḑice că de la obşte nu se póte cere ajutorŭ, dar că se va maĭ adăogi venitulŭ apelorŭ, dându-se din mĕsurile nouĕ la boerĭ, mŏnăstirĭ şi neguţătorĭ «dar să nu fie nimenĭ volnicŭ a face cişméua ascunsă în curte, pentru trebuinţa sa, ce să fie orĭ la uliţă, orĭ despre podŭ, ca să pótă lua apă toţĭ împrejureniĭ.»

Repartiţiuuea propusă de Nazîri asupra boerilorŭ:

talerĭ	
150	Dumnéluĭ biv. vel Banŭ Racoviţă,
200	» » » Vistierŭ Văcărescu,
150	» » » » Moruzi,
150	» » » Logof. Nicolae Filipescu,
150	casa rĕposatuluĭ Vornicŭ Grecénu,
100	mitoculŭ Rŏmniculuĭ.
300	Dumnéluĭ Pah. Hagi Moscu fiind-că are 2 cişmele,
250	Sêrdarulŭ Vintită ca să i se dea o mĕsură de apă,
250	neguţitoriĭ de la Zlătarĭ.
1700	

Domnitorulŭ cu resoluţiunea din 5 Oct. 1795 întăresce întocmaĭ anaforaoa.

In 2 Decembre 1795 Epitropulŭ Scarlatŭ Câmpinénu arétă că biv. vel Banŭ Racoviţă, biv. vel Vist. Moruzi, mitoculŭ Rŏmniculuĭ, Hagi Moscu şi

Sporirea apeĭ din Bucurescĭ, prin captarea de nouĕ isvóre, dă Domnitorului posibilitatea de a acorda privilegiĭ nouĕ de cişmele.

---

neguţitoriĭ de la Slătarĭ refusă de a plăti suma analoghisită asupra lor pentru aducerea apeĭ, şi că nu s'ajungŭ pe lângă acésta încă 250 leĭ până la 5000 cheltuiţĭ.

Domnitorulŭ ordonă la 4 Decembre împlinirea banilorŭ de la boĭerĭ, iar ceĭ 250 leĭ să-ĭ plătéscă Suilgi-başa.

Cod. XXVIII, scara 7-a, fila 46 verso.

Cum era să fie apă la tóte cişmelele când Domnitorulŭ acorda mereŭ mĕsurĭ de apă la boerĭ? Eată acte de asemnea natură:

Anaforaua Clucerului Isac Raletŭ, spre a i se da apă în curtea sa.

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

Prea Sfinţia ta Părinte Metropolite, Dumnévóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, amŭ vĕḑutŭ anaforaoa ce ne faceţĭ şi iată, dupĕ pliroforia ce ne daţĭ din arĕtarea Suiulgi-Başa, cumcă nu va pricinui la apele cişmelelorŭ nicĭ o lipsă, amŭ bine-voitŭ Domnia mea şi amŭ datŭ Dumnéluĭ Clucerului Isac Ralet, ca să aibă o jumĕtate de mĕsură, din apa celor-alte cişmele, pentru care poruncimŭ şi D-tale vel Logof. să-ĭ facĭ şi deosebită cartea Domnieĭ mele la mânile D-luĭ, pentru acestŭ harŭ; şi D-vóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, urmêndŭ pe Suilgi-başa, să arĕtaţĭ porunca Domnieĭ mele, ca să urmeze a da la D-luĭ Clucerulŭ acéstă jumĕtate măsură de apă, deosebind-o din haznea. — 1793, Iunie 14.

Vel Logof.

Prea Inălţate Dómne,

D-luĭ Clucerulŭ Isac Ralet, cu jalbă se rógă Inălţimeĭ tale, din apa ce se află la hasnaua apelorŭ, ce se împărţesce în oraşulŭ Mărieĭ tale Bucurescĭ, să te milostivescĭ asupra luĭ, să o aducă la casa Domnieĭ sale, unde, făcêndŭ cişmea, să fie şi pentru trebuinţa noroduluĭ, şi ne poruncescĭ Măria ta ca să teorisimŭ jalba Dumnéluĭ, şi să cercetămŭ ca să aflămŭ câtă apă este în hasnaua cişmeleĭ de afară, din care câtă s'aŭ împărţitŭ, câte măsurĭ, unde s'aŭ datŭ şi câtă aŭ rĕmasŭ în matca hasnaleĭ, şi cu anafora să însciinţămŭ Mărieĭ tale. Veĭ sci Măria ta că aducêndŭ pe Suiulgi-başa, amŭ cercetatŭ şi de câte mĕsurĭ de apă sunt în hasnaua de la cişmea şi câte mĕsurĭ s'aŭ datŭ şi s'aŭ împărţitŭ, arĕtamŭ Mărieĭ tale; iară pentru Dumnéluĭ Clucerulŭ ne arétă şi ḑice Suiulgi-başa, că se póte a'ĭ da D-sale o jumĕtate de mĕsură din apa celor-alte cişmele şi va iconomisi de nu va fi lipsă, ci va fi tótă apa deplin, fiind-că de o jumĕtate de mĕsură nu se cunósce lipsă, pentru care rugăciune, ce dă D-luĭ Mărieĭ tale, rĕmâne la buna hotărire a Mărieĭ tale. — 1793, Iunie 11.

Filaretŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banŭ, Scarlatŭ Vornicŭ.

47 Măsurĭ sunt aduse la cişméua cea de afară, de la care se împărţesce măsurile pe la locurile ce sunt cişmele acum, cu 7 măsurĭ, ce le-aŭ adusŭ Părintele Metropolitŭ, cu cheltuiala Prea Sfinţieĭ sale.
5 Măsurĭ la cişméua cea de afară.

Aşĭa, în 27 Octombre 1795, acordă luĭ Enache Moruzi, fost Vistiernicŭ mare, 2 mĕsurĭ de apă; asemene Logofĕtuluĭ Constantinŭ Filipescu, Mŏnăstireĭ Colţeĭ şi luĭ biv. vel Vist. Scarlatŭ Câmpinénu.[1]

---

4 » » cişméua ce este pe podulŭ Mogoşóeĭ.
7 » » metŏhulŭ Părinteluĭ Metropolitŭ.
3 » » D-luĭ Vorniculŭ Grecénu.
3 » » D-luĭ Banulŭ Ghica.
4 » » Sfântu Sava.
4 » » baia cea Domnéscă, cu cişméua ce este afară.
2 » » casele D-luĭ Rilidescu.
2 » » D-luĭ Banŭ Racoviţă.
2 » » mŏnăstirea Zlătarĭ.
2 » » D-luĭ Spătarulŭ Văcărescu.
1 » » D-luĭ Cămăraşŭ Hagi Moscu.
2 » » mahalaua Mănciuleştilorŭ.
3 » » pe podulŭ Tĕrguluĭ de afară în uliţa, lângă casele serdaruluĭ Fălcoianu.
3 » » iar pe podulŭ Tĕrguluĭ de afară la biserica cu Sivilele.

Cod. XXIV, fila 222.

1. *Milostiv. Bojiu. Io Alexandru Constan. Moruzi Vvd.*

Fiind-că Dumnéluĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Ianache Moruzi biv. vel Vist., încă de când s'aŭ isvoditŭ aducerea în Bucurescĭ a apelorŭ ot Creţulescĭ aŭ fost împărtăşitŭ precum şi alţĭ boerĭ i mŏnăstirĭ de avea la casa D-sale, în Bucurescĭ, pururea o mĕsură din numitele ape, carĭ ape maĭ adăogêndu-se şi maĭ îmulţindu-se acum de Domnia mea, cu osĕbite isvóre ce amŭ poruncitŭ de s'aŭ găsitŭ în partea loculuĭ, într'adinsŭ pentru desĕvêrşita îndestulare a politieĭ, a fi pururea curgĕtóre la tóte cişmelele, ce rĕmăsese lipsite ale óbştoĭ unele dintr'ênsele în Bucurescĭ, şi pentru a şi prisosi de a se împărtăşi şi la deosebite obraze din Dumnélorŭ boerĭĭ, la carĭ vomŭ vrea Domnia mea a orêndui; amŭ bine-voitŭ Domnia mea, de amŭ datŭ Dumnéluĭ maĭ sus numituluĭ boeruluĭ Domnieĭ mele douĕ mĕsurĭ din maĭ sus numitele ape vechĭ şi noue ot Creţulescĭ, care să fie Dumnéluĭ volnicŭ a le metahirisi pururea şi în totŭ véculŭ, la casa Domnieĭ sale, pentru îndestularea caseĭ şi a ómenilorŭ caseĭ Dumisale; pentru care 'ĭ dămŭ Dumnéluĭ acéstă Domnéscă a nóstră carte, prin care întărimŭ harulŭ acesta şi hotărîmŭ, ca nicĭ odinióră să nu se împuţineze, nicĭ să i se iée aceste douĕ mĕsurĭ, ci tot-d'aună să le aibă întregĭ, fără de nicĭ o scădere, atât Dumnéluĭ, încât va avea de la Dumneḑeŭ viaţă, cât şi dupé sĕvêrşirea D-luĭ, să rĕmâe la casa D-luĭ nestrămutate; dreptŭ aceea poruncimŭ Domnia mea şi D-tră Epitropilorŭ, ce veţĭ fi dupĕ vremĭ asupra hasnaleĭ apelorŭ, i ţie Suilgi-başa, i vouĕ meşterilorŭ Suilgiĭ şi scutelnicĭ, ce sunteţĭ orênduiţĭ pentru şanţulŭ cişmelilorŭ, nu numaĭ să vĕ feriţĭ a nu face dupĕ vremĭ vre-o scădere la numitele douĕ mĕsurĭ de apă, ale Dumnéluĭ numituluĭ boĭeruluĭ Domnieĭ mele, ci încă şi ajutorulŭ celŭ cuviinciosŭ să aveţĭ a da la trebuinţă de vre-unŭ meremetŭ şi de curăţenie. ii saam receh gprd. — 1795, Oct. 27.

Cod. XXVI, Pag. 268.

Nu numaĭ prin cotisarea, cu greŭ adunată de la boĭeriĭ carĭ avéŭ cişmele, s'a realisatŭ captarea de isvóre nouĕ,[1] ci şi Epitropia aŭ

Carte din 19 Martŭ 1796 acordândŭ luĭ biv. vel Vistierŭ Scarlatŭ Câmpinénu o jumĕtate mĕsură de apă la casa luĭ din apele nouĕ aduse de Moruzi.
Cod. XXIX, fila 161.

Cartea mŏnăstireĭ Colţeĭ pentru o mĕsură şi jumĕtate de apă ce s'aŭ datŭ din apele cele nouĕ.

Zemb. Vlahscoie. Dat-amŭ Domnésca nóstră carte sfinteĭ şi Dumneḑeesceĭ mŏnăstirĭ Colţea, de aicĭ din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, ca din apele celea nouĕ, carĭ acum le-amŭ adusŭ Domnia mea din osebite locurĭ ot. Creţulescĭ, să aibă numita mŏnăstire una mĕsură şi jumĕtate de apă, care pururea şi în tótă vremea să nu i se iée, séŭ să i se împuţineze, căcĭ pentru îndestularea politieĭ cea de obşte spre a se împărtăşi toţĭ, osîrduindu-ne Domnia mea de amŭ găsitŭ şi alte ape nouĕ, peste cele dintêiŭ, care se împuţinaseră, amŭ găsitŭ Domnia mea cu cale a împărtăşi şi pe acéstă numită mŏnăstire, care are şi hrănesce într'ênsa spitalŭ cu atâţia săracĭ bolnavĭ cu felurĭ de patimĭ, spre a se adăpa, adecă săraciĭ aceĭa de apă curată, şi a'şĭ face şi mŏnăstirea tótă trebuinţa sa cu înlesnire, fiindŭ maĭ vêrtosŭ şi depărtată de apa Dâmboviţeĭ, precum şi alţĭ dimprejurŭ mahalagiĭ să se împărtăşéscă; dreptŭ aceea amŭ datŭ Domnesculŭ nostru sinetŭ de întărire, prin care poruncimŭ Domnia mea şi ţie Suilgi-başa, ca de unde va cădea maĭ aprópe de mŏnăstire şi maĭ cu înlesnire, să daĭ la numita mŏnăstire una mĕsură şi jumĕtate de apă, ca să pótă Epitropulŭ maĭ cu uşure cheltuială a şi-o aduce la mŏnăstire. ii saam receh. gpmd.—1786, Febr. 1.
Cod. XXVI, pag. 272.

Carte din 4 Febr. 1796, dândŭ «din apele nouĕ, care amŭ adusŭ Domnia mea» luĭ Const. Filipescu vel Log. de ţéra de sus, una mĕsură apă la casa D-luĭ.... Vodă ḑice că «osîrduindu-ne Domnia mea de amŭ găsitŭ şi alte ape nouĕ, adaogêndu-le lângă cele de maĭ nainte, carĭ ajunse-se la scădere şi împuţinare. Aducerea s'o facă cu cheltuiala sa de unde va găsi maĭ pe aprópe». Porunca este adresată luĭ Suilgi-başa.
Cod. XXIX, fila 150 verso.

1. De la 16 ale trecuteĭ lunĭ luĭ Noembre primindŭ luminatŭ pitaculŭ Mărieĭ tale întru care ni se poruncesce, ca să facemŭ arĕtare Inălţimeĭ tale în scrisŭ, prin anafora, pentru apele cişmelelorŭ din Bucurescĭ la ce stare se află şi ce urmare aŭ făcutŭ Suilgi-başa pentru aḑucerea apelorŭ ce s'aŭ maĭ găsitŭ, fiind-că îndestulată vreme este de când s'aŭ poruncitŭ de Măria ta, dându-se şi trebuinciòsa cheltuială; dupĕ luminată poruncă următorĭ fiindŭ, amŭ făcutŭ cercetare, şi cât pentru apele cişmelelorŭ din Bucurescĭ, vedemŭ că aŭ începutŭ maĭ multă dupĕ cum era, iar pentru lucru ce se face la apele ce s'aŭ maĭ găsitŭ, de când s'aŭ datŭ luminată porunca Inălţimeĭ tale şi până acuma s'aŭ lucratŭ şi se lucréză necontenitŭ de către Suilgi-başa. De care aŭ şi împreunat-o cu hasnaua apelorŭ vechĭ de la Creţulescĭ şi curge apa de la unŭ isvorŭ din cele nouĕ şi pentru cele-l-alte neavêndŭ Suilgi-başa banĭ, nu are cu

datŭ o sumă de banĭ dintr'o clironomie. Domnitorulŭ dupĕ aducerea nouĕlorŭ isvóre în Bucurescĭ, dă unŭ noŭ hrisovŭ generalŭ pentru apele oraşuluĭ, în care ia dispositiunea nouĕ şi utilă, ca cişmelele concedate boĭerilorŭ să nu se maĭ facă prin curţĭ, la locurĭ dosnice, ci la stradă, séŭ pe lângă stradă, aşĭa ca să pótă servi la tótă lumea.

In timpulŭ epidemieĭ, Domnitorulŭ, avêndŭ reşedinţa la Cotrocenĭ, fiiĭ luĭ, Beizadelele Dimitrie, Neculaĭ şi Gheorghe într'o preumblare a lorŭ, aŭ descoperitŭ, nu departe de mŏnăstire, nisce isvóre, carĭ se captară şi devenirĕ *cişméua Beizadelelorŭ*. Acéstă cişmea a fostŭ întemeiată cu următorulŭ hrisovŭ:

Zemb. Vlahscoie. Fiind-că prea iubiţĭ beizadele şedêndŭ la sf. mŏnăstire Cotrocenĭ, în vremea năpravniceĭ bóle, aŭ găsitŭ acolo unŭ isvorŭ de apă din josulŭ mŏnăstireĭ, care deschidêndu-lŭ şi făcêndŭ cişmea, cu tóte împrejmuirile, cum se vede, şi cu sădire de vie ca ḑece pogóne, pentru folosulŭ îndestulăreĭ

---

ce le sĕvêrşi lucrulŭ lorŭ, pentru că Epitropia, dupĕ anafora ce aŭ făcutŭ D-luĭ biv. vel Vist. Isac Ralet proin Nazîrŭ, care s'aŭ întăritŭ şi cu luminată pecetea Mărieĭ tale, aŭ numĕratŭ tal. 3000 în mâna Suilgi-başeĭ, din avutulŭ luĭ Zoe Rachieru, iar analoghia ce s'aŭ făcutŭ să dée D-lorŭ boerĭ ce aŭ cişmele prin curţĭ, numaĭ patru obraze aŭ datŭ, însă D-luĭ biv. vel Vistierŭ Ienache Văcărescu era pusŭ să dée talerĭ 200, şi D-luĭ aŭ datŭ talerĭ 250, care cu aceştĭ talerĭ 50 se ajută Epitropia la aceĭ tal. 300 ce'ĭ lipséŭ peste analoghie şi peste talere 3000 ce aŭ datŭ din clironomia luĭ Zoe Rachierulŭ i D-luĭ biv. vel Log. Nicolae Filipescu talere 150, i talere 150 D-eĭ Vornicósa Catinca Grecénca şi talere 250 Sĕrdarulŭ Vintilă şi maĭ lipsescŭ talere 950 pênă la talere 1700, dupĕ analoghia ce s'aŭ făcutŭ şi nu vorŭ să dée D-lorŭ boerĭ ce maĭ jos se arĕtă. Pentru care să bine-voĭeşcĭ Inălţimea ta a se orênduĭ unŭ zapciŭ d'aĭ Divanuluĭ, ca să facă împlinire de banĭ ce se vĕdŭ rĕmăşiţĭ, spre a se sĕvêrşi lucru ce s'aŭ începutŭ ca unŭ folositorŭ tuturorŭ ŭe obşte, că este şi pĕcatŭ să rĕmâie în zadarŭ cheltuiala, ce s'aŭ făcutŭ până acum şi din puţin lucru să rémâe jos, cum şi pentru talere 250 ce maĭ lipsescŭ până la talere 5000, cât s'aŭ făcutŭ socotéla pentru trebuinciósa cheltuélă cu sincatavasis la tóte vomŭ avea luminată poruncă de unde să se dea; de acésta însciinţămŭ şi cum va fi luminată porunca. — 1795, Dechemvre 2.

Scarlatŭ Câmpinénu

D-lorŭ boerĭ ceĭ carĭ aŭ cişmele prin curţĭ, a da dupĕ analoghie:

talere	
150	D-luĭ biv. vel Banŭ Racoviţă,
150	D-luĭ biv. vel Vistierŭ Moruzi,
100	Metohulŭ Rŏmniculuĭ,
300	D-luĭ Paharnicu Hagi Moscu,
250	Neguţătoriĭ ot. Zlătarĭ.
950	

Cod. XXVIII. pag. 416.

şi a mângâereĭ norodului de obşte, şi pentru podóba politieĭ; amŭ bine voitŭ Domnia mea de amŭ făcutŭ optŭ scutelnicĭ pentru trebuinţa lucruluĭ vieĭ, patru din matca Visterieĭ şi patru din strĕinĭ, pentru care amŭ datŭ Domnia mea acestŭ Domnesculŭ nostru sinetŭ, ca pururea să fie aceştĭ optŭ ómenĭ scutiţĭ de acum; şi poruncimŭ Dumitale vel Vist. ca să-ĭ facĭ şi să le daĭ pecetluitarĭ pe numele şi chipulŭ lorŭ. ii saam receh. gvmd. — 1796, Augustŭ 20.

Cod. XXVI. fila 299 verso.

Domnitorulŭ în 1796, Ianuarie, pune să se înfiinţeze 2 cişmele noue în marginea oraşuluĭ, la târgulŭ-de-afară şi le dă în séma Suiulgiuluĭ, acordându-ĭ pentru acésta, în 20 Augustŭ, şi 4 liudi.[1]

Pentru înzestrarea cu apă a Focşanilorŭ Al. Moruzi întăresce hrisóvele anterióre, cu hrisovulŭ sĕŭ din 16 Iunie 1792, recunoscêndŭ dreptulŭ acestuĭ oraşŭ la o subvenţiune din casa Epitropieĭ obştireĭ, şi la alte privileghiĭ.[2]

1. *Cartea luĭ Dimitrie Suilgi-başa pentru douĕ cişmele ot. Târgulŭ de afară ce i s'aŭ datŭ asupră.*

Zem. Vlahscoie. Find-că pentru îndestularea obşteĭ şi pentru podóba politieĭ aceştia, cu cheltuiala Domnieĭ mele amŭ isvoditŭ douĕ cişmele de apă în marginea politieĭ la Târgulŭ-de-afară, unde fórte se discoliase norodulŭ pentru apă curată şi curgĕtóre de bĕutŭ, fiindŭ multŭ depărtaţĭ de Dâmboviţa, orênduimŭ Domnia mea asupra amêndorora pe Dimitrie Suilgi-başa, şi i le dămŭ asupră, ca să le pórte grija şi să se siléscă de a fi pururea în starea lorŭ, căruia pentru ostenéla luĭ şi purtarea de grijă, iĭ rênduimŭ Domnia mea patru ómenĭ strĕinĭ scutiţĭ, pentru ajutorulŭ lucruluĭ şi meremetulŭ lorŭ; decĭ poruncimŭ şi sfătuimŭ Domnia mea şi pe D-vóstră cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boerilorŭ Domnieĭ mele, carĭ sunteţĭ stăpânĭ moşiilorŭ pe carĭ staŭ aceste cişmele, să nu lipsiţĭ şi Dumnévóstră a griji şi a vĕ afla cu silinţă şi cu durere de a nu strica unŭ lucru folositorŭ şi trebuinciosŭ obşteĭ, ca acesta. ii saam receh gpd. 1796, Augustŭ 20.

Cod. XXVI, pag. 300.

Pitacŭ la Epitropie, din 3 Septembre 1795, să repare podişorulŭ uliţeĭ care urmézĕ la pórta de din sus a Curţeĭ vechĭ, alăturea pe lângă zidŭ, până ce dă în podulŭ din lăuntrulŭ târguluĭ (podulŭ de sub foişorul roşu). Asemene ordonă să se repare *cişméua din zidulŭ Curţeĭ* şi să o facă să curgă apa neîncetat.

Cod. XXIX, fila 108 verso.

2. *Hrisovulŭ cişmeleĭ ot. Focşanĭ şi mila ce are.*

Creştinéscă datorie aŭ Domniĭ şi oblăduitoriĭ, cărora li s'aŭ încredinţatŭ de la Dumnedeŭ stăpînire de ţĕrĭ şi de noróde, a nu trece cu vederea lucrurile ce li s'aŭ încredinţatŭ sub a lorŭ oblăduire, ci maĭ vêrtos a le întemeia spre maĭ bună îndreptare, ca să fie bine păzite; drept aceea însciinţându-ne

Cişméua de la grădina cu chioşcŭ, datorită luĭ Mavrogheni, nu este uitată de Moruzi. De şi óre-cum, ca protestaţiune postumă contra luĭ Mavrogbeni, boerimea maĭ delăsase promenada de la capĕtulŭ podului Mogoşóeĭ şi nu maĭ luaŭ, la ora toceĭ, rahatulŭ si caféua în grădina, în chioşculŭ şi la cişméua nenorocituluĭ Domnitorŭ; de şi carĕtele şi légănele boerescĭ, cu arnăutulŭ în capra de dinapoia trăsureĭ (veḑí stampa cu promenada de la podulŭ-verde din Iaşi) se îndreptaŭ de preferinţă la laculŭ Ferĕstrăuluĭ, totuşi Al. Moruzi îngriji de creaţiunea luĭ Mavrogheni. Pentru acestŭ scopŭ acordă pentru grădina şi cişméua de la Zoodoho-pighi 10 liuḑí şi îmbunătăţi grădina prin noĭ plantaţiunĭ de pomĭ forestierĭ. [1]

Domnia mea cumcă fŏntâna din oraşulŭ Domnieĭ mele Focşanĭ, din care se adapă şi se îndestuléză tot norodulŭ de acolo, că pentru meremetulŭ i pentru curăţenia eĭ, de a fi pururea drésă şi de a nu se împuţina curgerea apeĭ eĭ, aŭ fostŭ orênduială făcută de fraţiĭ noştriĭ Domnĭ de maĭ naintea nóstră prin hrisóvele Domniilorŭ lorŭ, care le-amŭ vĕḑutŭ Domnia mea, a se da pe tot anulŭ de la Epitropie câte taleriĭ douĕ sute, pentru cheltuiala şi pentru plata orênduituluĭ Saiulgiu, avêndŭ şi doi-spre-ḑece lude fŏntânarĭ scutiţĭ, amŭ binevoitŭ Domnia pentru folosulŭ locuitorilorŭ, carĭ voimŭ a-ĭ vedea îndestulaţĭ şi fără de lipsă de orĭ-ce şi pentru adăparea şi mulţumirea altorŭ trecĕtorĭ de obşte, de amŭ înoitŭ şi amŭ întăritŭ orênduiala acésta, ca să se dée pe tot anulŭ de la Epitropia obşteĭ câte taleriĭ douĕ sute, avêndŭ şi doĭ-spre-ḑece fântânarĭ scutiţĭ; deci Dumnélorŭ boeriĭ Epitropieĭ, ca uniĭ ce lângă alte trebĭ ale obşteĭ ce sunt date la Epitropia Dumnélorŭ, aŭ şi tréba isvórelorŭ şi a fântânelorŭ de apă asupră-le să fie în bună starea eĭ, şi amŭ întăritŭ hotărîrea acésta cu Domnescultŭ nostru acestŭ hrisovŭ, care hrisovŭ, dupĕ ce se va trece în condica Divanuluĭ, Dumnéta vel Logofete să-lŭ arĕţĭ şi D-lorŭ Nazîrilorŭ Epitropieĭ, de a'lŭ sci şi a se trece şi în condica Epitropieĭ de a'lŭ păzi şi de a'lŭ energhisi Dumnélorŭ, adeveritŭ fiindŭ cu însuşĭ credinţa Domnieĭ mele, Io Alex. Constan. Moruzi Voivodŭ şi cu a prea iubiţilorŭ Domnieĭ mele fiiĭ, Constandinŭ Vvd., Dumitraşco Vvd., Nicolae Vvd., martorĭ fiindŭ şi Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşĭ boeriĭ ceĭ marĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele: Nicolae Brâncovénu vel Vist. Dumitraşco Racoviţă vel Banŭ, Ianache Văcărescu vel Spăt., Ianache Moruzi vel Vorn. de ţéra de sus, Manolache Brâncovénu vel Vorn. de ţéra de jos, Manolache Creţulescu vel Vorn., Nicolae Filipescu vel Vorn., Costache Ghica vel Logofĕtŭ de ţéra de sus, Scarlatŭ Ghica vel Logof. de ţéra de jos, Nicolae Hangerlău vel Hatm., Dimitrie Mənu vel Post., Isac Ralet vel Clucerŭ, Dimitrie Schina vel Comisŭ, Nicolae Racoviţă vel Pah., Iordache Palada vel Stolnicŭ, şi Ispravnicŭ Scarlatŭ Ghica vel Logof., scriindu-se hrisovulŭ acesta la lĕt 1793, Iunie, de Gheorghe Logof. za tainä.

Cod. XXVI, pag. 79.

1. Zem. Vlahscoie. Fiind-că pentru lucru grădineĭ de la cişméua apelorŭ ot. Zoodopighi, i pentru paza şi curăţenia de sus şi de jos, spre podóba şi mângâerea priveleĭ de obşte, aŭ avutŭ orênduială prin cartea Domnieĭ sale fratelui Mihaiŭ Vodă Şuţulŭ, ce o vĕḑumŭ cu lĕt 1792 Aprilŭ, 30 ca să fie

Ingrijirea oraşuluĭ de respectulŭ curăţenieĭ, maĭ alesŭ în urma isbucnireĭ epidemieĭ de ciumă, a trebuitŭ să preocupe Epitropia obştireĭ. Amŭ arĕtatŭ, în anteriórele volume, în ce modŭ se curăţea tina de pe stradele oraşuluĭ. Incă la 1792 Februarie, administraţiunea de atuncĭ, vĕdêndŭ că ţĕraniĭ carĭ aducéŭ lemne de vêndare în oraşŭ, pentru ca să nu se maĭ pótă a li se lua carele la încărcatulŭ noróelorŭ de pe strade, ridicaŭ scândurile din dricŭlŭ caruluĭ ca să nu maĭ pótă încărca (*Cod. XIX fila 191*), hotărîse înfiinţarea a 12 care de dărvarĭ scutiţĭ, din Bucurescĭ, cu boĭ, să fie pentru rădicatulŭ tineĭ din cele 4 poduri marĭ, «legaţĭ sub ascultarea Epitropieĭ». Al. Moruzi, în 19 Maiŭ 1793, dă în privinţa gunóielorŭ şi a tineĭ de pe strade următorulŭ nizamŭ:

Pitacŭ din 19 Maiŭ 1793 către Spătarŭ şi Aga

De óre-ce s'aŭ făcutŭ poduriĭ nouĕ în Bucurescĭ, se simte nevoia să se întreţină curate de gunóie, maĭ alesŭ că aceste gunóie se facŭ de către ceĭ ce vinŭ cu care cu lemne, cherestea, buţĭ, mărfurĭ, etc. şi poposescŭ pe strade; putreḑindŭ din aceste gunóie podurile şi pricinuindŭ şi bólă; «deosebit de acésta familiaşiĭ ce şedŭ pe linia poduluĭ pe o parte şi pe alta, tóte gunóiele, lăturile şi boclucurile ce scotŭ din casele lorŭ le aruncă pe podŭ, maĭ alesŭ bărbieriĭ i boiangiĭ şi alte asemene din rufeturĭ, ce le rézimă lucrarea meşteşuguluĭ lorŭ în apă, din care nesuferita împuţiciune se pricinuesce şi putrejunea podurilorŭ; asemenea de la unele case sunt scóse sghiaburile cuhniilorŭ pe podŭ, şi acésta maĭ cu deosebire aduce pricinĭ rele în douĕ chipurĭ, una bólă la sănĕtatea norodului şi alta putrejune podurilorŭ şi umplerea şanţurilorŭ de lăturĭ cu putorĭ. Decĭ dar asupra acestuĭ nizamŭ poruncimŭ Domnia mea, în tótă diastima coprinsuluĭ popórelorŭ D vóstră, aducêndŭ pe toţĭ proestiĭ aĭ rufeturilorŭ să le daţĭ straşnică poruncă, ca negreşitŭ să se ridice acestŭ rĕŭ obiceiŭ şi toţĭ câţĭ sunt cu locuinţa pe linia poduluĭ să-şĭ facă orĭ dresurĭ în curţile lorŭ séŭ să'şĭ ţie hârdae, pentru a'şĭ vărsa lăturile şi gunóiele şi să şi le scóţă afară

---

lude ḑece scutiţĭ, dămŭ şi Domnia mea acéstă carte la mânile Epistatuluĭ de la biserica cişmeleĭ ot. Zoodoh-pighi, ca să aibă aceştĭ lude 10 ómenĭ strĕinĭ, fără de dajdie şi fără de pricină în satele ţĕreĭ, pe carĭ ducêndu-ĭ la D-lorŭ Ispravniciĭ, séŭ la zabiţiĭ Bucurescilorŭ, să-ĭ cerceteze dupĕ orênduială, şi fiindŭ fără de pricină, să le dée o adeverinţă pe numele şi chipulŭ lorŭ, cu care să vie la Visteria Domnieĭ mele, spre a li se da pecetluiturile Domnieĭ mele, de a fi nedajnicĭ scutiţĭ şi nesupĕraţĭ de orĭ-ce dajdiĭ şi orênduelĭ arŭ eşi de la Visteria Dnmnieĭ mele şi de la Cămară, pe care să-ĭ metahiriséscă Epistatulŭ la lucrulŭ grădineĭ, silindu-se a o drege şi a o aduce la stare nouĕ şi la paza i curăţenia a tótă. — 1793, Iunie 7.

Cod. XXVI, pag. 52.

iar în podŭ să nu se maĭ arunce aicĭ; şghiaburile cuhniilorŭ să nu le maĭ aĭbă scóse în podŭ. Asemene in tóte Sâmbetile să măture podulŭ fieş-care în partea sa, cât se va cuvcni şi la acestŭ nizamŭ să nu se orênduiască nicĭ de cum zapciĭ D-vóstră, fără numaĭ însuşĭ D-vóstră, dupĕ ce veţĭ da porunca D-stră către fie-care proestosŭ alŭ rufeturilorŭ, ca în tótă vremea să grijéscă elŭ pentru aĭ sĕĭ a păzi acésta bună orênduială cu curăţenia poduluĭ şi cu măturatulŭ Sâmbăta; apoĭ la tiptilâcŭ, când ieşiţĭ în poporulŭ D-vóstră, să videţĭ înşi-vĕ D vóstră de se urméză şi însuşĭ D-vóstră să faceţĭ îndreptare de nu se păzesce porunca Domnieĭ mele, iar să nu daţĭ acestŭ nizamŭ nicĭ cum în mâna zapciilorŭ, ca să nu care cumvaşĭ să se amestece eĭ la acésta şi în tótă vremea să se îngrijéscă acésta de către D-vóstră şi a se păzi fără osebire pentru toţĭ».

Cod. XXIII, fila 62. verso.

La 11 Februarie 1794, Epitropia obştireĭ propune reînoirea nizamuluĭ cu óre-carĭ modificaţiunĭ şi introducerea amendeĭ;[1] iar în 14

1. *Io Alecsandru Constan. Moruzi Vvd. i gpdr. Zemb. Vlahscoie*

Primită flindŭ Domnieĭ mele acéstă orênduială de nizamŭ, o dămŭ asupra Epitropieĭ, pentru care poruncimŭ D-vóstră, boerilorŭ Nazîrĭ, să o puneţĭ în faptă acésta, şi să se urmeze întocmaĭ precum se arétă într'acéstă anafora, iar pentru glóbă, a se orêndui cea de la cutie, ceĭ ce nu vorŭ fi urmĕtorĭ a îngriji dupĕ poruncă la acésta, chibzuindŭ iarăşĭ D-vóstră câtă să fie, să arĕţĭ Domnieĭ mele înscrisŭ cu deosebită anafora. Dreptŭ acea poruncimŭ Domnia mea D-tale vel Spătarŭ i D-tale Epistatule alŭ Agieĭ, să orênduiţĭ şi câte unŭ zapciŭ alŭ D-vóstre.—1794, Februarie 11.

Vel Logof.

Prea Înălţate Dómne,

In douĕ rênduri, cu prea plecată a nóstră anafora, am arĕtatŭ Mărieĭ tale pentru cele douĕ poduri marĭ Domnescĭ ce s'aŭ făcutŭ din noŭ, alŭ Mogoşóeĭ şi aiŭ Calicilorŭ, ca cu luminată porunca Mărieĭ tale să se păzéscă nizamulŭ, dupĕ obiceiŭ ce aŭ făcutŭ, ca să pótă defendisi maĭ mult, âmtêiŭ bărbieriĭ, i boiangiĭ, argintarĭ, cârciumarĭ, lumânărarĭ şi băcanĭ, cum şi mŏnastirile şi boerlĭ şi oĭ de ce tréptă va fi, de la celŭ mare până la celŭ micŭ, cât îĭ ţine coprinsulŭ luĭ, apă pe podŭ să nu arunce, gunoiulŭ, ce îlŭ scóte din casă şi de prin prăvăliĭ, să nu lepede pe marginea poduluĭ, ci să'lŭ scóţă afară, podurile să le măture şi să le rănéscă tot-déuna, precum şi carele ce vinŭ cu cherestele, cu lemne de focŭ şi cu fênŭ de vênḑare, să nu âmble pe poduri şi pe uliţe; şeḑêndŭ cu carĕle lorŭ, facŭ mult calabalâcŭ pe podŭ cu vitele lorŭ, şi zapciĭ, ceĭ carĭ sunt de păzescŭ pe la rĕspântiĭ şi la căpătâiulŭ podurilorŭ, când trecŭ care deşarte, să aibă datorie pe ceĭ cu prăvăliile, séŭ pe ceĭ cu case să-ĭ pue să arunce cu lopata acelŭ gunoiŭ şi noroiulŭ să'lŭ scóţă afară. Pentru care vedemŭ că nicĭ o urmare nu se face şi când se întêmplă de ploua se face unŭ noroiŭ din pricina acestuĭ gunoiŭ, încât nu póte trece ceĭ ce aŭ trebuinţă, şi din pricina acesteĭ necurăţenieĭ aduce şi bólă în oraşŭ şi se vorŭ

Martŭ 1795, sub boldulŭ epidemieĭ, nizamulŭ e reînoitŭ cu maĭ mare rigóre şi amenda, în favórea cutieĭ milostenieĭ, se urcă la 2 leĭ pentru contravenţie la zisulŭ nizamŭ.[1]

---

strica şi podurile fórte curêndŭ; ci de se va socoti de înţelepciunea Mărieĭ tale acestŭ nizamŭ, să se dea asupra Epitropieĭ, ca pe tótă sĕptĕmâna, cu unŭ zapciŭ alŭ podurilorŭ dimpreună şi cu unŭ zapciŭ atât de la D-luĭ vel Spăt. cât şi de la D-luĭ Aga, să orênduiască cu acóstă purtare de grijă, să pue toţĭ odată pe sĕptĕmână să măture podu, cu voĭa şi făr'de voĭa lorŭ, şi când va fi care slobode, să pue gunoiŭ prin carĕ, iar când nu va fi carĕ, să pue pe prăvăliaşĭ să'lŭ scóţă afară cu coşurile, precum aŭ fost şi maĭ nainte; şi pentru nesupunerea ce vorŭ arĕta de acum înainte, o luminată poruncă se va da să se orênduiască a da la cutia milostenieĭ şi glóbă cu hotărîre. Aşişderea să fie luminată porunca Mărieĭ tale către D luĭ Aga, ca dupĕ obiceiulŭ celŭ vechiŭ, care era să pue pristavŭ să strige pe tótă sĕptĕmêna odată, Sâmbăta, pe podurĭ şi pe uliţe din târgŭ, să'şĭ răneáscă toţĭ podurile, ce sunt şedĕtorĭ pe aceste liniĭ ale podurilorŭ, căruia pristavŭ să aibă a'ĭ da Epitropia, pentru ostenéla luĭ, pe tótă sĕptămâna, câte parale ḑece, şi aşĭa socotimŭ că se va păzi nizamulŭ şi vorŭ fi tot-déuna tóte podurile şi uliţele măturate, pentru că Epitropia aŭ vrutŭ ca să se păzéscă acestŭ nizamŭ încă şi cu zapciŭ şi aŭ stătutŭ împotrivă ceĭ marĭ şi ceĭ micĭ, şi deosebitŭ sunt şi case boerescĭ şi mŏnăstirescĭ, care cadŭ pe linia podurilorŭ şi'şĭ aŭ sghiaburile cuinilorŭ scóse tocmaĭ pe podŭ şi cât murdalâcŭ se face în cuhnie îlŭ dă în drumŭ pe sgheabŭ şi curge pe podurĭ şi tot déuna şade murdalâcŭ pe podŭ, şi podiscele ude în tot anulŭ putreḑescŭ, care acésta pricinuesce şi maĭ mare putóre, maĭ alesŭ véra că molifsesce, la care pricinuesce şi bólă la sănĕtatea norodului, care acestŭ felŭ de putóre în tóte părţile sunt podurile putrede, care pentru acésta să se dée luminată porunca Mărieĭ tale, ca cu voĭe, făr'de voĭe, să se apuce şi să strice acele sghéburĭ şi stăpâniĭ îşĭ vorŭ face gropĭ în curte de vorŭ vărsa lăturile cuhniĭ, séŭ vorŭ ţinea hârdae şi nóptea îlŭ vorŭ scóte orĭ la Dâmboviţă séŭ la altŭ locŭ depărtatŭ; iar hotărîrea cea desĕvârşitŭ rĕmâne a se face de către Înălţimea ta. — 1794, Februarie 11.

Dumitrache Banŭ, Scarlatŭ Vornicŭ.

Cod. XXVII, fila 38.

1. *Pitacŭ la Spătarŭ şi la Epistatulŭ Agieĭ din 14 Martŭ 1795.*

Fiind-că din pricina gunoiuluĭ şi a murdalâculuĭ, care fiesce-care îlŭ aruncă pe podurĭ, în uliţele mahalalelorŭ şi pe drumurĭ înnăuntru politieĭ, nu numaĭ stricăciune şi putreḑiciune se face în scurtă vreme podurilorŭ, carĭ cu atâta trudă şi ostenélă se sĕvârşescŭ, cum şi locuitorilorŭ mâncătură şi noróie, care cu multă vreme nu se potŭ îndrepta, ci cu acéstă necurăţenie şi aerulŭ se molipsesce de putorĭ, şi bóle pricinuesce şi vătămare la sănĕtatea norodului de obsce, şi deosebitŭ de aceste tóte, este şi o deosebită defăimare şi fără nicĭ o cuviinţă, înăuntru uneĭ politiĭ Domnescĭ a se trece cu vederea unŭ lucru ca acesta de necurăţenie; pentru care iată dămŭ Domnia mea acestŭ nizamŭ, care cu hotărîre poruncimŭ să se pue în faptă, nu numaĭ acum, ci şi tot-déuna şi în tótă vremea, ca să se scie să se urmeze, să se păzéscă negreşitŭ, prin

Cu referinţă la incendiĭ, se reînoescŭ ordinele de a nu se ţine deposite de fênŭ în Bucurescĭ, ci pe la marginea oraşuluĭ.[1] Asemene,

---

purtarea de grijă şi epistasia D-vóstră, ca zabiţĭ aĭ politieĭ şi a D-lorŭ Nazîrilĭ Epitropieĭ, ca epistaţĭ asupra celorŭ 4 poduri marĭ Domnescĭ.
Şi maĭ întêiŭ să vestiţĭ cu pristavŭ la tótă obştea, în târgŭ şi prin tóte mahalele cele maĭ din lăuntru şi cele depărtate dupĕ margine, că nimenĭ nu este slobodŭ a arunca gunoiulŭ şi băligarulŭ cailorŭ şi alŭ vitelorŭ în drumurĭ, pe uliţe, pe podurĭ şi alăturea drumuluĭ măcar, nicĭ pe viranele séu locurĭ slobode şi deschise, în lăuntru politieĭ, ci fieş-care strângêndu'şĭ gunoiulŭ şi băligarulŭ vitelorŭ, să'lŭ scóţă afară la câmpurĭ, în locŭ depărtatŭ de politia Bucurescilorŭ, iar nu lângă politie, de unde tótă putórea o trage vêntulŭ în lăuntrulŭ oraşuluĭ; de care acésta să daţĭ porunclĭ şi strejarilorŭ de pe la rĕspântiĭ, din lăuntrulŭ politieĭ, şi de pe la margine, pe unde trecŭ şi pe unde intră şi iesŭ cu carele ţĕranii, ca să vestéscă de acésta fieş-căruia ţĕranŭ, orĭ scutelnicŭ séu poslujnicŭ şi să o facă cunoscută, ca să scie toţĭ nizamulŭ acesta, că sunt opriţĭ de a maĭ arunca în lăuntrulŭ politieĭ gunóiele şi băligarele, ce ridică din curţile stăpânilorŭ lorŭ, ci să'lŭ scóţă afară la câmpurĭ, în locurĭ depărtate, pentru că celŭ ce se va lenevi de a'lŭ scóte afară şi se va prinde făcêndŭ urmare împotrivă, va fi osânditŭ. Apoĭ dupĕ acésta să îndatoriţĭ D-vóstră cu zapciĭ pre toţĭ, câţĭ se află în linia uliţelorŭ de o parte şi de alta, atât în lăuntru târguluĭ, cât şi prin mahalale, ca şi acum şi tot-déuna fieşcecare să cureţe în parte podurile şi uliţa aceea şi tóte acele adunăturĭ de gunóie şi orĭ-ce calabalâcŭ, strângêndu-le toţĭ grămadă la unŭ locŭ, să'lŭ ridice şi să'l scóţă afară din Bucurescĭ, iară să nu'lŭ lase aruncatŭ pe icĭ pe colea.

Aşişderea şi Dumnévóstră, Nazîrilorŭ Epitropieĭ, să îndatoriţĭ şi să hotărîţĭ straşnicŭ polcovniculuĭ de podurĭ şi podarilorŭ, ca şi eĭ să grijéscă, maĭ vêrtos de podurile marĭ, acum, şi tot-déuna de a fi măturate, grijite şi curate de orĭ-ce felŭ de gunóie şi murdalâc.... Şi la toţĭ de obşte să arĕtaţĭ, că de acum înainte, care din mahalagiĭ, séu verĭ-cine, se va găsi aruncêndŭ gunóie şi băligarŭ de vite în uliţă séu pe podurĭ, orĭ îu lăuntru târguluĭ, séu afară prin mahala şi nu-lŭ va ridica şi nu va curăţi, acela are să dée la cutia milostenieĭ taleri 2, de la care să se şi împlinéscă prin D-vóstră şi să se dea la cutia milostenieĭ. Şi iar, când se va găsi că n'aŭ urmatŭ nizamulŭ şi porunca, va fi asemenea iarăşĭ osânditŭ a da acestŭ strafŭ la cutia milostenieĭ, pentru învĕţătura şi urmarea porunceĭ; care acéstă hotărîre să o vestiţĭ acum la toţĭ deobşte, ca să o scie maĭ nainte fieş-carele. Şi acestŭ pitacŭ poruncimŭ Domnia mea să se técă atât în condica Divanuluĭ cât şi la Spătărie i la Agie şi la Epitropie, ca pururea să fie sciutŭ, şi în tótă vremea să'lŭ urmaţĭ D-vóstră cu purtare de grijă, pentru că de vomŭ vedea Domnia mea iarăşi împotrivă urmărĭ de necurătirea politieĭ, să sciţĭ că nu veţĭ avea nicĭ D-vóstră cuvêntŭ de îndreptare, pentru lenevirea şi nepurtarea de grijă, însă tóte acele gunóie şi băligare şi orĭ-ce murdalâcŭ, scoţêndu-se afară departe, să le dea focŭ ca să arză. —1795, Martŭ 14.

Cod. XXIX, fila 28.

1. Pitacŭ la vel Spătarŭ Enache Văcărescu din 4 Septembre 1793, reînoindu-se ordinea veche de a nu se ţine fênŭ în Bucurescĭ, ci pe afară de oraşŭ, de unde să se care câte puţin la grajdurĭ, pentru trebuinţa vitelorŭ. Acéstă

fie-cine să fie datorŭ a avea la casa sa scară şi câte o putină séŭ vasŭ mare cu apă, sub pedépsă, ca la din contra, să plătéscă 30 leĭ amendă. [1]

Pe lângă poliţie séŭ Agie amŭ arĕţatŭ că eraŭ alipite breslele slujitorescĭ. Dintre acestea, o bréslă avea stréja oraşuluĭ şi 50 din ceĭ-lalţĭ constituiaŭ aşĭa zisulŭ *stégŭ de focŭ* (pompierĭ). In 1794, Octom. acestŭ stégŭ era redusŭ, prin mórtea a vre-o 12 ómenĭ, dupĕ cum şi stégulŭ strejarilorŭ, era redusŭ tot prin aceaşĭ împrejurare din 30 ómenĭ la 10, iar alŭ vênătorilorŭ şi alŭ cazacilorŭ la câte 5 şi câte 4 ómenĭ. Epistatulŭ Agieĭ, Al. Gherache, cere Domnitoruluĭ împlinirea ómenilorŭ din stégurĭ şi Domnitorulŭ acordă 35 de ómenĭ din mahalagiĭ oraşuluĭ, bine sciuţĭ şi cu bună chezăşie, pentru stégurile de focŭ şi de străjĭ. [2]

---

trébă a fost pusă în sarcina Spătărieĭ şi numaĭ cu biletulŭ Spătaruluĭ să se pótă a se introduce fênŭ în Bucurescĭ şi a se pune în locurĭ cuviincióse, nu pe lângă case. Acéstă poruncă a fost dată şi la Agie.

Cod XXIII, fila 134.

Pitacŭ la vel Spătarŭ din 22 Septembre 1794.

Pentru rêndulŭ fênuluĭ, ce aducŭ unĭĭ-alţĭĭ aicĭ în lăuntru politieĭ, de-lŭ punŭ pe lângă casele lorŭ, fiindŭ lucru ce póte pricinui primejdie de *iangânurĭ* (sic), poruncimŭ Domnia mea, să îngrijescĭ D-ta a nu maĭ lăsa să se aducă în lăuntru politieĭ, ci fieş-care să şi-lŭ ţie la marginea târguluĭ... cum şi prin ţêrgŭ să nu se îngăduiască nimenĭ a pune fânŭ pe lângă casele şi dughenele lorŭ, iar maĭ vêrtos pe la rĕspântiile uliţelorŭ celorŭ marĭ să nu se afle fênŭ, ca să nu se întêmple primejdie de focŭ, şi asupra acesteĭ trebĭ să daĭ D-nóta straşnice porunci pe la zapciiĭ străjilorŭ celorŭ orênduite, de a nu maĭ lăsa care cu fênŭ să intre în politie şi pururea să o cercetezĭ D-ta acésta, ca să nu se facă vre-o urmare împotriva Domnesceĭ nóstre porunci.

Cod. XXIII, fila 276. verso.

1. Pitacŭ la vel Spărtarŭ din 3 Septembre 1793 ca să vestéscă mahalagiilorŭ şi boerilorŭ, la partea bisericéscă şi mirenéscă, ca fieş-care în curtea şi la casa sa, să aibă câte o putină, séŭ altŭ vasŭ mare, séŭ maĭ micŭ, dupĕ starea caseĭ, pururea plinŭ cu apă. Aşişderea şi scară să aibă fieş-care la casa sa, iarăşĭ dupĕ mĕsura şi starea caseĭ. Vodă adauge că dacă la cercetarea ce va face dupĕ 20 de ţile, va găsi că cine-va aŭ *amelisit* la acestŭ lucru, îlŭ va condamna la o glóbă la cutie, dupĕ starea caseĭ sale, de la 30 de leĭ pênă la 10. Decĭ să nu lipsescĭ D-ta, zice Vodă Spătaruluĭ, a cerceta ca să afli pe celŭ ce n'aŭ urmatŭ într'acestŭ sorocŭ, şi să mi-lŭ arĕţĭ negreşit.

Cod XXIII, fila 133.

2. Insciinţămŭ Mărieĭ tale, că stégurile breslelorŭ slujitorescĭ *de la Agie* aŭ ajunsŭ la marĭ derăpănărĭ, maĭ vêrtos cele de focŭ şi cele-l'alte ale străjilorŭ, ca din 50 lude, ce este orênduiala Visterieĭ a fi la unŭ stégŭ de focŭ,

Tot în interesulŭ ferireĭ de incendiu este şi urmĕtorulŭ actŭ:

Pitacŭ din 20 Iulie 1796, către Spătarŭ şi Aga, să nu dée voĭe celorŭ carĭ aducŭ cherestea de vênḑare, să âmble cu ea prin Bucurescĭ, ci să mérgă la oborulŭ tîrguluĭ-de-afară.

Cod. XXIX. fila 212.

In 8 Noembre 1794 Al. Moruzi dă nizamulŭ următorŭ către Epistatulŭ Agieĭ, relativŭ la politia oraşuluĭ:

Cu tóte că pentru orĭ-ce nizamŭ alŭ oraşuluĭ sunt date porunciĭ la Agie, care trebue să fie trecute şi în condica Agieĭ şi ca nisce sciute ce'ţĭ sunt le veĭ fi şi urmândŭ, dar ca să nu se facă vre-unŭ cusurŭ în buna orênduială, iată de isnóvă îţĭ poruncimŭ: 1. să grijescĭ ca în tóte serile să nu lipséscă străjile a fi depline şi a înconjura tîrgulŭ cu strejuire, pênă în ḑiuă şi a priveghea cu desceptare în tóte părţile, făr'de a se lenevi şi făr'de a lipsi fieşcarele din rêndulŭ sĕŭ, de care pururea să le facĭ şi însuţĭ cercetare, de urmézĕ; 2. de altă parte să daĭ în scire tuturorŭ, că de la douĕ césurĭ din nópte, este datorŭ verĭ-cine a âmbla cu felinarŭ, iar carele nu va urma nicĭ dupĕ acéstă poruncă, să'lŭ ridicĭ pe acela, ce se va găsi nóptea de la douĕ césurĭ înainte âmblândŭ făr'de felinarŭ; 3. aşişderea şi în lăuntru tîrguluĭ să daĭ poruncă tuturorŭ prăvălieşilorŭ, ca întru tóte serile să aibă dupĕ obiceiŭ fie-carele la prăvălia luĭ, înainte, felinarŭ cu lumină până în ḑiuă, avêndŭ şi D-ta unŭ zapciŭ

---

sc află acum numaĭ câte 8 şi 12 ómenĭ, iar ale străjilorŭ, vênătorĭ şi cazacĭ, din lude 30 aŭ rĕmasŭ numaĭ câte 10, câte 5 şi câte 4 ómenĭ la unŭ stégŭ, fiind-că ceĭ maĭ mulţĭ aŭ muritŭ şi alţiĭ în loculŭ lorŭ nu s'aŭ maĭ aşeḑatŭ, căcĭ şi de se află maĭ dinainte vre-uniĭ făr'de dajdie în mahalale, se coprindŭ de uniĭ şi alţiĭ de s'aşéḑă poslujnicĭ şi de acea aŭ rĕmasŭ stégurile la acéstă próstă stare, din care pricină se dă mare zăticnire atât la tréba iangânuluĭ, cât şi la paza străjilorŭ, nefiindŭ ómenĭ de ajuns şi putinţă nu este de a se iconomisi, cu nicĭ unŭ felŭ de mijlocŭ; care, de nu se va întocmi să se pue la orênduială, ci a se maĭ adăoga slujitorimea, maĭ vêrtos stégurile de focŭ, ce sunt prea de trebuinţă pentru tréba iangânuluĭ, cum şi stégurile de paza străjilorŭ, negreşit urmézĕ de a se face *cheder*. Şi cu tóte că din suma orênduleĭ Visterieĭ are lipsă stégurile Agieĭ 681 luḑĭ, dar socotindŭ *discolia* ce este de a se împlini lipsa, să fie mila Mărieĭ tale de a se da măcar 70 lude, din ómenĭ mahalalelorŭ din Bucurescĭ, să se aşeḑe la stégurile de focŭ şi ale străjilorŭ.— 1 Octombre 1794.

Alexandru Gherache Post.

Domnitorulŭ pune resoluţiunea către vel Vorniculŭ politieĭ Bucurescilorŭ, ca din mahalagiĭ oraşuluĭ să dée la Agie lude 35, ómenĭ sciuţĭ şi cu bună chezăşie pe carĭ biv. vel Post. Epistatulŭ Agieĭ să'ĭ aşeḑe la stégurile de focŭ şi de străjĭ.

Cod. XXVII, fila 15 verso, scara 17.

rênduitŭ, ca în tóte serile să încunjure în lăuntru tîrgului, spre a se face străjuirea cea cuviincióză; 4. putine pline cu apă să se afle la fie-care prăvăliaşŭ şi casnicŭ, pururea şi în tótă vremea; 5. şi cele-lalte nizamurĭ ce sunt date pentru buna orênduială, să le întărescĭ D-ta, ca să se urmeze făr'de cusurŭ; 6. iar peste tóte acestea poruncimŭ să daĭ straşnice poruncĭ pentru cârciume, ca de la 2 césurĭ înainte fie-care să o închidă şi să contenéscă vênd̦area séŭ primirea de ómenĭ; de care să şi îngrijescĭ D-ta şi verĭ a cuĭ sunt, de veĭ găsi deschise dupĕ 2 césurĭ, orĭ mŏnăstiréscă, orĭ boeréscă, orĭ neguţitoréscă, nu numaĭ pe cârciumarulŭ acela să'lŭ ridicĭ, ci şi pe cela ce veĭ găsi în cârciumă la bĕutură de vinŭ, peste 2 césurĭ de nópte, verĭ orĭ-care arŭ fi, să-lŭ ridicĭ. — 1794, Noembre 8.

Cod. XXIII, fila 292.

Atât în interesulŭ apĕrăreĭ de incendiŭ, cât şi pentru a evita primejdiĭ, Domnitorulŭ, prin pitaculŭ din 4 Octombre 1794, ordonă reparaţiunea orĭ desfiinţarea *samarelorŭ* din faţa prăvăliilorŭ, carĭ dedĕŭ oraşului o înfăţişare atât de orientală.[1]

Clopotniţa de la Radu-Vodă se ordonă a fi dărîmată orĭ reziditĕ, fiind crăpată. *(Cod. XXIX fila 196 verso).*

Amŭ spusŭ deja, că Moruzi a residatŭ maĭ mult la Cotrocenĭ. Curtea veche séŭ arsă, era maĭ mult o ruină, în care totuşĭ maĭ era aşed̦atŭ departamentulŭ de criminalion şi în pivniţe închisórea zapciiască. Al. Moruzi pare să fi avutŭ dorinţa de a restaura Curtea veche. In tot casulŭ elŭ dete, în 17 Decembre 1793, unŭ pitacŭ către Ispravniculŭ de curte Manole, d̦icêndu-ĭ:

«Fiind-că ne înscliinţămŭ Domnia mea pentru casele Domnescĭ din Curtea veche, că orĭ-cuĭ trebue pietre, cărămidă şi lemnŭ, strĭcă şi iaŭ din casele Domnescĭ, cum şi prin pivniţă, i beciurĭ, şi deasupra bolţilorŭ se află maĭ mult de

1. *Pitacŭ la biv. vel Cost. Epistatulŭ Agieĭ.*

Fiind-că şandramalele dupĕ uliţele din lăuntru tîrguluĭ, care le numescŭ *samare*, vechĭ fiindŭ şi ne maĭ grijindŭ nimenĭ din prăvăliaşĭ a le întemeia şi a le drege, potŭ de a se surpa şi a face vre-o primejdie la trecĕtorĭ, maĭ vêrtos în vreme de iérnă ce vine, când se îngreuóză de zăpadă séŭ slăbescŭ de iuţimea furtunelorŭ, poruncimŭ D-tale ca să daĭ poruncă straşnică tuturorŭ acelorŭ carĭ sunt datorĭ la acésta, ca orĭ să le meremetiséscă şi să le întemeeze cu legăturĭ bune, séŭ să le surpe la pămêntŭ, ca să nu facă vre-o primejdie. Aşişderea se poruncescĭ tuturorŭ prăvăliaşilorŭ şi ulicerilorŭ pentru podurile ce sunt pe uliţele tîrguluĭ Bucurescĭ, ca fiteş-care înaintea caseĭ şi a prăvălieĭ luĭ, unde este stricăciune, să facă meremetulŭ celŭ cuviinciosŭ, împlininindŭ lipsa cu podine. — 1794, Oct. 4.

Cod. XXIII. fila 280 verso.

cinci-ḑeci, şai-ḑeci de caĭ arnăuţescĭ, şi aĭ altora, dintr'acărora udătură şi călcare, i murdalîcŭ nu numaĭ putóre se face, ci slăbindu-se şi bolţile, trebue să se facă primejdie, cum şi focurĭ se facŭ pe dedesubt şi pe deasupra, fără de orênduială, din care póte să se întêmple şi tèrguluĭ primejdie; aşişderea şi în curte de prin tóte părţile se aduce gunoiŭ cu carĕle şi se aruncă ca într'o curte ce s'arŭ socoti fără nicĭ o stăpânire, şi în feluri de chipurĭ este plină de netrebniciĭ, iată că'ţĭ poruncimŭ Domnia mea straşnicŭ, primindŭ Domnesculŭ nostru pitacŭ, să mergĭ însuşĭ la casele din Curtea Domnéscă veche, unde afară din departamentulŭ judecăţilorŭ de cremenalionŭ, i din odaia de josŭ, ce este închisórea zapciilorŭ Domnieĭ mele, pe toţĭ alţiĭ, adecă: caĭ, arnăuţĭ séŭ verĭcine, să-ĭ ridicĭ calabalâcurile ce aŭ acolo, să-ĭ scoţĭ din case şi din curtea caselorŭ; afară aşişderea să nu îngăduescĭ maĭ mult a se arunca, întru aceeaşĭ Domnéscă Curte veche, gunoiŭ şi să se facă verĭ-ce felŭ de murdalâcŭ, ci pururea sâ grijescĭ a fi ferită şi păzită, pentru că, de nu veĭ păzi nizamulŭ acesta, să sciĭ că te veĭ pedepsi.—1793, Decembre 17.

Cod. XXIII, fila 189.

La începutulŭ acestuĭ capitolŭ amŭ amintitŭ, că în atributele Epitropieĭ obştireĭ intra şi administraţiunea şcólelorŭ, alŭ cărora prim Nazîrŭ fusese maĭ apoĭ Mitropolitulŭ Filaretŭ. In cap. specialŭ alŭ cultureĭ amŭ înregistratŭ câte-va acte cu referinţă la scóle. O altă colecţiune, destulŭ de însemnată, amŭ rezervatŭ pentru tomulŭ alŭ VI-lea, de anexe.

Bóla ciumeĭ de sigurŭ n'a fost propice mersuluĭ inainte alŭ şcóleĭ române; cu tóte acestea nu putemŭ ḑice că ele aŭ încetatŭ cu totulŭ şi vedemŭ că şi în decursulŭ anuluĭ 1794 şi în anulŭ 1795 se împlinesce de la mŏnăstirĭ cotisaţiunea lorŭ pentru şcóle şi Epitropia plătesce lefile personaluluĭ didacticŭ.

Biblioteca şcóleĭ de la Sf. Sava se desorganiséză întru cât-va, prin faptulŭ că Epitropia o bagă într'o boltă a hanuluĭ de la Sf. Gheorghe noŭ. Aŭ făcutŭ rafturĭ înăuntru pentru cărţĭ, fiare la ferestĭ şi la uşă bróscă şi ferestĭ cu lacăte. Epitropia, din causa ciumeĭ, aŭ pusŭ în aceeaşĭ boltă a bibliotecieĭ şi lăḑile eĭ cu amaneturile şi banii copiilorŭ sĕrmanĭ. Epitropia, cu anaforaua din 10 Aprilie 1795, cere Domnitoruluĭ să ordone egumenuluĭ Sf. Gheorghe, de a fi cu grijă pentru boltă şi a da poruncă hangiuluĭ să nu âmble cinevaşĭ la zisa boltă «ca să facă vre-unŭ mastrafŭ la avutulŭ sĕrmanilorŭ copiĭ, séŭ la vivliile şcólelorŭ.» Domnitorulŭ dă ordinulŭ cerutŭ, dar adauge, că Epitropia să încredinţeze cheile bolţieĭ egumenuluĭ, ca să rĕmâe rĕspunḑĕtorŭ pentru tóte. — 1795, Aprilie 15. (*Cod. XXVII scara 4 fila 59 verso*).

In 3 Iunie 1793, Domnitorulŭ, cu pitaculŭ sĕŭ acordândŭ şi

întărindŭ din noŭ privilegiĭ luĭ Ionŭ Zugravulŭ de la Rŏmniculŭ-Vêlcea, înfiinţéză o adevĕrată şcólă de zugrăvie. [1]

In 5 Maiŭ 1793 întăresce bisericeĭ Sf. Treime din Cerneţĭ privilegiĭ, pentru ca să ţină dascălŭ de învĕţătura copiilorŭ şi de trebuinţa cântăreĭ în biserică. [2]

In 16 Octomare 1793, Domnitorulŭ ordonă Caimacamuluĭ de Craiova, după anaforaoa Episcopuluĭ de Rŏmnicŭ, a se adăogi léfa dascăluluĭ elinescŭ, şi unŭ ipo-didascalŭ. [3]

---

1. După rugăciunea ce aŭ datŭ Domnieĭ sale fratelŭĭ Mihaiŭ Vodă Suţu Sf. Sa cinstitŭ şi iubitorulŭ de Dumneḑeŭ Episcopŭ alŭ Rŏmniculuĭ, arĕtându că sciindŭ meşteşugulŭ zugrăvieĭ, are trebuinţă S-ta Episcopie de a'lŭ avea întru poslușanie.... cu meşteşugulŭ sĕŭ, când va fi trebuinţă de zugrăvitŭ, cât şi **de a învĕţa copiĭ la meşteşugulŭ acesta**, aŭ avutŭ milă prin cartea Domnieĭ sale, ce o vădumŭ cu lĕtŭ 1785 Maiŭ 30, ca să fie apĕratŭ de rêndulŭ dăjdiilorŭ şi drepte bucatele ce va avea, să nu se supere de dijmăritŭ, de vinăriciŭ, ca să fie cu tragere de inimă de a învĕţa copiiĭ la meşteşugulŭ sĕŭ, câţĭ vor voi de a învĕţa. Drept aceea, ne-amŭ milostivitŭ Domnia mea de amŭ întăritŭ acéstă milă ce aŭ avutŭ, pentru care poruncimŭ Domnia mea D-tră boerilorŭ Ispravnicĭ aĭ judeţuluĭ, i boerĭ dijmarĭ şi vinăriceriĭ, după cum maĭ sus se cuprinde, întocmaĭ să urmaţĭ, că aşa este porunca Domnieĭ mele.

Cod. XXIII, fila 75 verso.

2. *Cartea bisericeĭ din Cerneţĭ, pentru scutelnicĭ, de la 5 Maiŭ 1793.*

Moruzi amintesce că la acéstă biserică, cu hramulŭ Sf. Treimĭ, Mihaiŭ Suţulŭ aŭ aşeḑatŭ «o şcólă cu dascălŭ pentru învĕţătura şi luminarea copiilorŭ oraşuluĭ şi a împrejurenilorŭ, carĭ sunt depărtaţĭ de scóle, pentru trebuinciósa învĕţătură, cum şi pentru trebuinţa cântărilorŭ în Sf. Biserică». Aŭ făcutŭ acesteĭ biserici şi şcolĭ ajutorŭ, în 1792 Noembre 2, de 20 de scutelnicĭ. Moruzi întăresce din noŭ acéstă, «din care *să se ţie dascălulŭ de învĕţătura copiilorŭ şi de trebuinţa cântăreĭ în Sf. biserică, unde acolo în Cerneţĭ, fiind-că D-luĭ maĭ sus numitulŭ boerulŭ Domnieĭ mele* (biv. vel Pah. Ispravnicŭ Al. Farfara) aŭ făcutŭ o casă de pétră pentru şederea dregătorilorŭ Domnieĭ mele i Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, poruncimŭ Domnia mea, ca orĭ-care dregătorŭ şi Ispravnicĭ va şedea într'acea casă, să aibă a da pe lună câte taleriĭ 6 la numita biserică şi şcólă ca şi aceştĭ banĭ să se cheltuiască iarăşĭ la trebuinţa bisericeĭ, de untdelemnŭ, tĕmâe şi făcliĭ şi la simbria dascăluluĭ şcóleĭ şi a cântăreţuluĭ. Şi fiindcă la acéstă faptă bună a fost începĕtorŭ şi isvoditorŭ D-luĭ maĭ sus numitulŭ boerŭ A. Farfara, de aceea iarăşĭ asupra D-luĭ dămŭ acéstă purtare de grijă, ca dintre neguţitoriĭ şi orăşaniĭ, pe acela pe care îlŭ va socoti omŭ cu bunŭ ipolipsis şi cu frica luĭ Dumneḑeŭ, să-lŭ orênduiască Epitropŭ a strânge acestŭ venitŭ şi a cheltui la trebuinţa scóleĭ şi bisericeĭ, cum poruncimŭ maĭ sus.

Cod. XXIII, fila 52 verso.

3. S'aŭ făcutŭ poruncă legată la D-luĭ Caimacamulŭ Craioveĭ, că după anaforaoa Sf. Sale Părinteluĭ Episcopŭ alŭ Rŏmniculuĭ, peste taleriĭ 360, ce avea de luatŭ până acum dascălulŭ elinescŭ, aŭ maĭ făcutŭ adaosŭ încă taleriĭ

In Iulie 18, 1794, Domnitorulŭ scrie Hatmanuluĭ Hangerliŭ în favórea gratuităţeĭ învĕţămêntuluĭ:

Pitaculŭ din 18 Iulie 1794, către Hatmanulŭ N. Hangerlău, Caimacamulŭ Craioveĭ şi către boeriĭ divaniţi de acolo.

Veţĭ vedea jalba ce aŭ datŭ Domnieĭ mele Ilinca Zătrénca Armăşóia, din însuşĭ rĕvaşulŭ eĭ, care ĭlŭ trămitemŭ într'acésta carte. Pentru care la mare mirare fuse Domnieĭ mele, a auḑi, cumcă *dascălulŭ Craioveĭ nu învaţă copiiĭ făr'de plată*, în vreme ce Domnia mea avemŭ orênduită léfă dascăluluĭ Craioveĭ, spre a fi scólă Domnéscă de învĕţătură făr'de plată, care se şi dă dela cutie, pe tot anulŭ, câte taleriĭ 500 nelipsit şi cum D-vóstră o treceţĭ cu vederea şi nu o puneţĭ la cale acésta! Ci dar ântêiŭ, pentru copiiĭ jăluitóreĭ Ilinca Zătrénca, poruncimŭ Domnia mea, ca să'ĭ aşeḑaţi la orênduitulŭ dascălŭ, să înveţe făr'de plată. Aşişderea să daţĭ nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ deplinŭ alŭ trebeĭ aceştia, ca orênduitulŭ dascălŭ, carele ié aceştĭ taleriĭ 500 pe anŭ, să ţie şcólă Domnéscă, spre a învĕţa copiiĭ făr'de plată; şi să avemŭ rĕspunsŭ, că aţĭ pusŭ tréba la orênduială şi aţĭ întocmitŭ şcólă de învĕţătură, grijindŭ a se urma apururea cu orênduiala cea cuviinciósă. — 1794, Iulie 18.

La 1 Ianuarŭ 1795 Moruzi înfiinţézĕ examenele publice de iérnă, carĭ în presenţa Mitropolituluĭ să aibă locŭ la Bobotéză, în fie-care anŭ şi ordonă premiarea elevilorŭ silitorĭ.[1]

---

140 şi să se dea câte tal. 500, cu care să se ţină şi unŭ ipodascălŭ şi şcóla să se pue în orênduială, ci şi D-luĭ dimpreună cu boeriĭ de acolea să se silésc ă pentru aşeḑarea şcóleĭ — 1793, Octomvre 16.

Cod. XXIII, fila 163 verso.

1. *Io Alexandru Costandinŭ Moruzi Vvd.*

Prea Sfinţia ta, Părinte Metropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, i Dumnévóstră cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boerilorŭ Domnieĭ mele, Nazîrilorŭ Epitropieĭ de obşte, este cunoscutŭ că cugetulŭ acela pentru care Domnia mea cheltuesce de a ţinea şi a întemeia scólă de învĕţătură aice, este pentru a nasce rodŭ de învĕţătură şi de folosulŭ patrieĭ; deciĭ fiind-că cercarea isteciuneĭ ucenicilorŭ, este pricină de îndemnare şi de maĭ multă silinţă ucenilorŭ, de întrecere la învĕţătură, amŭ socotitŭ Domnia mea de trebuinţă şi amŭ hotărîtŭ, ca pe tot anulŭ să se facă o cercetare ucenicilorŭ şcóleĭ Domnescĭ, înaintea Prea Sfinţieĭ tale, Părinte Metropolite şi a Dumnévóstră boerilorŭ Nazîrĭ aĭ Epitropieĭ, faţă cu dascăliĭ lorŭ, acolo în lăuntru şcóleĭ, spre a se vedea carĭ sunt aceia carĭ aŭ silinţă spre procopsóla şi spre mergere înainte, şi carĭ sunt aceĭ ce nu învaţă; şi acéstă cercare să se facă cu ḑi hotărîtă, adică a doua ḑi de Sfintulŭ Botezŭ, care să se şi încépă de acum, de estimpŭ să se pue în faptă; de care şi poruncimŭ Domnia mea, ca la numita ḑi, ce vine acum, a doua ḑi de Sf. Botezŭ, mergêndu însuşĭ Sf. ta, Părinte Metropolitŭ şi Dumnévóstră boerilorŭ Nazîrĭ aĭ Epitropieĭ, la şcólă, unde fiindŭ faţă orênduiţiĭ dascălĭ aĭ şcóleĭ

La 20 Oct. 1794 Domnitorulŭ încuviinţéză aşeḑarea luĭ Ştefanŭ iro-diaconulŭ, de învĕţătorŭ la şcóla de la mŏnăstirea Obedénu, din Craiova. [1]

In 15 Decembre, 1794, Epitropia obştireĭ propune personalulŭ şcóleĭ Domnescĭ, între carĭ, pe lângă cunoscutulŭ Lambru, şi unŭ filosofŭ, pe care Epitropia îlŭ recunósce deopotrivă învĕţatŭ ca dascălulŭ elinŭ Lambru. Pe lângă aceştia maĭ este şi alŭ 3-lea dascălŭ Gheorghe. [2]

Domnescĭ, să aduceţĭ înainte pe ucenicĭĭ aĭ fie-căreĭ tréptă de învĕţătură, cărora să li se facă cercetare prin tălcuirea matimelorŭ ce le vorŭ da dascălĭĭ lorŭ, ca să vedeţĭ silinţa lorŭ şi rodulŭ ce daŭ alŭ învĕţătureĭ, şi vĕḑêndŭ pe ceĭ ce aŭ isbutitŭ la învĕţătură, să alegĭ douĭ din trépta învĕţăturilorŭ dintêiŭ, şi douĭ din trépta învĕţăturilorŭ alŭ doilea, carĭ aŭ isteciunea mergereĭ înainte, cărora să li se cumpere de la Epitropie şi să li se dée cărţile ce le sunt trebuincióse pe anulŭ viitorŭ de învĕţătură, ca să'şĭ urmeze silinţa şi osîrdia nelipsit, cărora să le faceţĭ Dumnévóstră şi cercetarea de starea lorŭ, ca de vorŭ fi din proştĭ şi scăpătaţĭ, ce nu aŭ putere de la dênşiĭ de cele trebuincióse, să ni-ĭ arĕtaţĭ cu anafora în scrisŭ, cu pliroforie de silinţa învĕţătureĭ lorŭ, ca să li se orênduiască şi o cuviinciósă léfă, dupĕ starea lorŭ, spre a nu le fi lipsa pricină de a lăsa drumulŭ învĕţătureĭ şi alŭ pricopseleĭ ce aŭ apucatŭ; iar de vorŭ fi de némŭ, carĭ îşĭ aŭ starea şi mijloculŭ chiverniseleĭ, iarăşĭ să aibă de la Domnia mea *peripiisis* acela ce li se cade la silinţa şi truda ce facŭ spre învĕţătură şi procopsélă; care acéstă orênduială, să fie obicĭnuită şi îndatorată a o face Prea Sf. ta şi D-tre, pe tot anulŭ la hotărîta ḑi negreşitŭ; de care şi suntem fără de îndoială, că la acéstă cercetare a ucenicilorŭ, ce este de folosŭ şi mult trebuinciósă, nicĭ Prea Sf. ta şi D-vostră nu veţĭ face musaadea, nicĭ dascălĭĭ din spre partea lorŭ nu vorŭ cuteza a face maĭ nainte ucenicilorŭ acelora sciute maftemele şi talcuirile lorŭ, ca să aibă căutare şi Domnésca peripiisis acela care s'a silitŭ la învĕţătură. — 1 Ianuarŭ 1795.

Cod. XXIX, fila 25.

1. *Pitacŭ la Hatm. Hangerliu Caimacamulŭ Craioveĭ.*

D-luĭ cinstitŭ şi credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, vel Banŭ Dumitraşco Racoviţă, ne-aŭ arĕtatŭ, cumcă la scóla de învĕţătură, care prin hrisovulŭ Domnieĭ mele s'aŭ întocmitŭ acolo în Craiova, la mŏnăstirea Obedénuluĭ, s'aŭ găsitŭ de D-ta şi de D-lorŭ ceĭ-l-alţĭ boerĭ, unŭ Ştefanŭ iero-diaconulŭ cu învĕţătură bună de a se aşeḑa *dascălŭ*.... Vodă încuviinţézĕ aşeḑarea aceluia ca dascălŭ, «dupĕ hrisovulŭ Domnieĭ mele, să arĕtaţĭ însă porunca Domnieĭ mele, spre a fi silitorŭ, cu sîrguinţă la învĕţătura copiilorŭ..... spre a se procopsi şi a se vedea rodulŭ învĕţătureĭ in faptă, unde să fie primitŭ la scólă pentru învĕţătură, câţĭ vorŭ vrea să vie la învĕţătură, deosebitŭ de ceĭ ce cu numĕrulŭ aŭ léfă orênduită prin hrisovŭ, ca să înveţe toţĭ fără de plată, ca la scólă Domnéscă. — 1794, Octombre 20.

Cod.XXIII, Fila 288.

2. *Anaforaoa Epitropieĭ, ca să se maĭ dée taleri 100 prostichion dascăluluĭ alŭ treilea din şcóla Domnéscă.*

Cod. XXVIII.

In 1796, Aprilŭ, Domnitorulŭ dă carte către Ispravniciĭ din jud. Slam-Rŏmniculuĭ, de a se numi unŭ dascălŭ românescŭ la Focşanĭ, în şcóla de la Sf. Iónŭ. [1]

Prea Inălţate Dómne,

Insciinţămŭ Mărieĭ tale pentru dascălulŭ Constantinu Filosofulŭ, ce s'aŭ aşeḑatŭ la şcólă încă de la trecuta lună a luĭ Augustŭ ântêiŭ, carele prin luminatŭ pitaculú Inălţimeĭ tale, întru care s'aŭ pusŭ în orênduială léfa dascăluluĭ încă de la Ghenarie ântêiŭ alŭ acestuĭ următorŭ anŭ, s'aŭ orênduitŭ şi pentru dascălulŭ Filosofulŭ tal. 1600 pe anŭ, dar fiind-că alŭ treilea dascălŭ era aşeḑatŭ numaĭ cu talerĭ 520 într'unŭ anŭ léfa sa, şi avêndŭ multă greutate, care ne-aŭ arĕtatŭ şi însuşĭ dascălŭ Lambru şi fiind-că numitulŭ elinŭ şi cu filosofulŭ, care amândoĭ sunt deopotrivă învĕţaţĭ, şi amêndoĭ sunt a fi cu priveghere în şcólă pentru toţĭ uceniciĭ, însuşĭ aŭ cunoscutŭ greutatea dascăluluĭ alŭ treilea, ci cu multă trudă şi bătae de capŭ se ostenesce pênă a'ĭ deştepta, s'aŭ unitŭ dar amêndoĭ, adică Lambru cu Filosofulŭ, şi chibzuindŭ aŭ găsitŭ cu cale, ca pentru truda osteneleĭ dascăluluĭ Gheorghe alŭ treilea, să i se maĭ dée *prosticŭ* încă talerĭ 100 pe anŭ peste talerĭ 520, ce sunt hotărîţĭ de Măria ta, care şi acestŭ prostic, să nu se iée de isnóvă din venitulŭ şcólelorŭ, cât aŭ fost orênduiala întocmită de Inălţimea ta, ci din léfa Filosofuluĭ, din ceĭ 1600 talerĭ, care este hotărîtă pe anŭ, s'aŭ mulţămitŭ a lua numaĭ talerĭ 1500, din talerĭ 1600 şi talerĭ 100 să se dée dascăluluĭ alŭ treilea, urmându-se şi acestŭ prostic a lua din venitulŭ scólelorŭ viitoruluĭ anŭ, ce se începe de la Ghenariu lĕtŭ 1795, neajungêndu-i-se a i se plăti din venitulŭ acestuĭ anŭ, care întocmire şi chibzuială a numiţilorŭ dascălĭ fiindŭ cu bună orênduială şi iconomie dintr'a lorŭ dréptă simbrie, şi noĭ găsimŭ cu cale să se urmeze întocmaĭ, dupĕ cum maĭ susŭ s'aŭ arĕtatŭ, de care şi nu lipsimŭ a însciinţa Inălţimeĭ tale, ca orĭ-cum va fi buna-boinţa Mărieĭ tale, să avemŭ luminatŭ rĕspunsŭ, în ce chipŭ să urmămŭ. — 1794, Decembre 15.

Dositheiŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, Dumitrache Banŭ, Isaac Ralet.

Cod. XXVIII. pag. 59 II.

1. *Carte către Ispravniciĭ din judeţulŭ Slam-Rŏmniculuĭ.*

Pré S. Sa Părintele Metropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ, prin anaforaoa de la 30 ale trecuteĭ lunĭ Martŭ, ne-aŭ făcutŭ arĕtare pentru unŭ dascălŭ românescú acia la oraşulŭ Focşanilorŭ, spre învĕţătura copiilorŭ orăşanilorŭ de acolo şi a împrejuraşilorŭ, ca prin D-vóstră găsindu-se unulŭ cu învĕţătnră de a ţine şcólă nelipsitŭ, să se îndatoréscă egumenulŭ mŏnăsireĭ Sf. Iónŭ a'ĭ da léfă pe cât i se va orêndui de către Domnia mea acolea, cu care va fi scăḑutŭ egumenulŭ din baniĭ şcólelorŭ ce dă acéstă mŏnăstire, care anafora primind-o Domnia mea pentru folosulŭ orăşanilorŭ, care'lŭ voimŭ, poruncimŭ D-vóstră, ca să găsiţĭ unŭ dascălŭ românescŭ, cu sciinţă bună de învĕţătură, spre a'lŭ aşeḑa, să ţie şcóla nelipsitŭ, rênduindŭ dintre neguţitoriĭ ceĭ maĭ de ispravă şi de frunte aĭ oraşuluĭ douĭ purtătorĭ de grijă, a lua séma de pune silinţă dascălulŭ la învĕtătura copiilorŭ şi îndatorindŭ pe egumenulŭ Sf. Iónŭ, ca pe tótă luna să'ĭ dée léfă câte tal. 10 şi să iée adeverinţă de la mâna luĭ, adeverită

In 10 Maiŭ 1796, Al. Moruzi înlocuesce pe rĕposatulŭ dascălŭ Constantinŭ de la şcóla slavono-română de la Sf. Gheorghe, prin Isaia, recomandatŭ de Nazîrulŭ şcólelorŭ, ca vrednicŭ pentru învĕţătura şi procopséla ucenicilorŭ la învĕţătura cărţeĭ slovenescĭ şi românescĭ.[1]

In biserică, cuvîntarea de amvonă nu este lăsată cu totulŭ la o parte. In Decembre 1795 şi în anulŭ 1796, aflămŭ ca predicatorŭ pe Ambrosie Erochirica, plătitŭ cu léfă determinată din baniĭ şcólelorŭ.[2]

şi cu iscăliturile acelorŭ doĭ rênduiţĭ neguţitorĭ, cu care va fi egnmenulŭ scăduţŭ din baniĭ şcólelorŭ la socotélă. Dreptŭ acea, să o faceţĭ D-vóstră sciută acésta şi orăşanilorŭ, care pentru folosulŭ şi mulţumita lorŭ amŭ făcutŭ Domnia mea acéstă milă şi le-amŭ întocmitŭ şcólă românéscă cu léfă din baniĭ scólelorŭ Domnescĭ. — 1796, Aprilie 6.

Cod. XXIX. fila 168.

NB. Se vede că nu s'aŭ aflatŭ dascălŭ imediat, de óre-ce la 2 Iulie 1796 Focşăneniĭ ceréŭ din noŭ şcólă. (veḑĭ la pag. 62, 63 şi 64 tom. V).

1. Zemb. Vlahscoie. Fiind-că Constantinŭ Dascălulŭ, ce aŭ fost la şcóla slovenéscă ot. Sfântu Gheorghe vechiŭ, de aicĭ din Bucurescĭ, şĭ-aŭ datŭ obştésca datorie, şi pentru a nu se zătigni şcóla acésta de orênduiala ce din vechime aŭ avutŭ, precum vĕḑumŭ Domnia mea şi hrisóve Domnescĭ de întocmirea eĭ, dupĕ care, încă de la lét 1792 Maiŭ 15, amŭ datŭ şi Domnesculŭ nostru hrisovŭ de întărire, ne-aŭ arĕtatŭ Pré Sfinţia sa Părintele Mitropolitŭ pe Isaia şi ne-a datŭ încredinţare, că este vrednicŭ cu învĕţătura dăscălieĭ pe deplinŭ, spre a se orêndui dascălŭ la numita şcólă; decĭ dupĕ încredinţarea ce ne-aŭ datŭ Pré Sfinţia Sa Părintele Metropolitŭ, dămŭ Domnia mea acéstă Domnéscă a nóstră carte numituluĭ Isaia, ca să fie dascălŭ la şcóla slovenéscă de la sfeti Gheorghe vechiŭ şi să facă tot felulŭ de silinţă pentru învĕţătura şi procopséla ucenicilorŭ, la învĕţătura cărţeĭ slovenescĭ şi românescĭ, carele pentru a a sa ostenélă şi silinţă ce va face, să'şĭ aibă orênduiala şi mila ce aŭ avutŭ şi dascălulŭ Constantinŭ, urmându-se dupĕ hrisóvele Domnescĭ. ii saam receh gpd.—1796, Maiŭ 10.

Cod. XXVI pag. 279.

2. *Io Alecsandru Constandin Moruzi Voevod.*

Pré Sf. ta Părinte Metrepolite alŭ Ungro-Vlahieĭ i D-vóstră Nazîrilorŭ Epitropieĭ, pentru léfa ce are la cutie, din baniĭ şcólelorŭ, Ambrosie Ierochirica, poruncimŭ Domnia mea ca, dupĕ orênduiala cu care 'şĭ ié dascăliĭ şcólelorŭ léfa pe tótă luna, asemenea s'o daţĭ şi léfa sa pe fie-care lună, adică câte tal. 25 pe lună. — 1796, Augustŭ 4.

Cod. XXIX, fila 217 verso.

Vel. Logof.

Pitacŭ din 29 Decembre 1795 către Mitropolitŭ şi Nazîriĭ Epitropieĭ pentru léfa cea orênduită de la cutie, din baniĭ şcólelorŭ, luĭ Ambrosie Ierochirica.

A. Moruzi poruncesce «ca dupĕ orênduiala cu care'şĭ iaŭ dascăliĭ şcólelorŭ léfa lorŭ pe tótă luna, asemenea să se dée şi orênduită léfa luĭ Ambrosie pe fieş-care lună..»

Cod. XXIX fila 138 verso.

Alăturea cu şcóla, lucréză ca factorŭ culturalŭ, *tipografia*. «*Pravoslavnica învĕţătură*» tipărită la Bucurescĭ [1] la 1794, pe când în Iaşĭ se imprima «*Critil şi Andronius*», [2] traducere din franţuzesce; alături cu «*Liturghia* care alŭ doilea s'aŭ tipăritŭ într'acestaşĭ chipŭ, în ḑilele prea Luminatuluĭ şi prea Inălţatuluĭ Domnŭ M. C. Suţu Vvd· cu osîrdia şi cu tótă cheltuiala P. S. Mitropolitŭ alŭ Moldoveĭ k. kir Iacov, întru a sa tipografie *din noŭ făcută* în Sf. Mitropolie din Iaşĭ»; aceste cărţĭ, împreună cu maĭ multe altele, [3] de carĭ avemŭ a vorbi maĭ târḑiŭ, şi cu manifestaţiunile poetice ale luĭ A. Văcărescu din acestaşĭ anĭ, constituescŭ documentele culturalĭ din Domnia luĭ Al. Moruzi.

Mişcarea culturală a Românilorŭ din Ardélŭ, de la data acésta, nu este fără de legătură cu acea din principate. Ca dovadă vomŭ aduce deocamdată pitaculŭ luĭ A. Moruzi către Mitropolitulŭ Dositheiŭ, prin care-ĭ recomandă diverse publicaţiunĭ şi cărţĭ din Ardélŭ, numaĭ ca să le propage în ţéră, afară de cartea cu titlulŭ «Fire şi obiceiurĭ turcescĭ» şi cu escluderea gazetelorŭ. Iată acelŭ pitacŭ:

Io Alexandru Constandinŭ Moruzi Vvod.

Prea Sf. ta Părinte Mitropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, veĭ vedé acéstă tipărită însciinţare, ce aŭ venitŭ către Domnia mea de la însoţirea tipografieĭ românescĭ din ţéra Ardéluluĭ, dimpreună cu deosebita filadă şi însemnarea de felurile cărţilorŭ ce aŭ de a le tipări acum nouĕ în limba românéscă; ci dar, cât pentru Firĭ şi obiceiurĭ turcescĭ şi gazeturĭ, aceste nu sunt primite, iar geografiiĭ, fisică, filosofică şi altele asemene, aceste sunt slobode, cum şi cele bisericescĭ şi altele Dumneḑeescĭ, prin cercetarea prea Sfinţieĭ tale găsindu-le unite în tocmaĭ dupĕ canónele sfinteĭ bisericĭ a rĕsărituluĭ, iarăşĭ vorŭ fi slobode; pentru care să şi arĕţĭ prea Sf. ta la toţĭ, câţĭ vorŭ să se îndestuleze şi să se foloséscă de aceste, făcêndu-le cunoscutŭ plata şi vremea primireĭ, şi să arĕţĭ Domnieĭ mele în scrisŭ o anafora. — 1795, Martŭ 4.

Cod. XXIX, fila 24.

1. „Pravoslavnica învĕţătură“ acum âncĕiŭ tiparită pe limba rumânéscă în ḑilele prea luminatuluĭ Domnŭ, Io Alexandru Const. Moruzi Voivodŭ, cu blagoslovenia şi tótă cheltuiala P. S. Părint. nostru Kir Dositheiŭ, Arhiep. şi Mitropolitŭ a tótă Ungro-Vlahia, la anulŭ mântuireĭ 1794, în tipografia Metropolicéscă, în Bucurescĭ, de Dumitru Popovicĭ tipografŭ, în 4⁰ de 138 file.

2. Veḑĭ despre acéstă carte, ce amŭ scrisŭ în Atheneulŭ Românŭ din Iaşĭ, luna Maiŭ-Iunie 1861, pag. 33.

3. Iată încă una importantă: „Sfînta şi Dumneḑeésca Evanghelie, acum într'acestŭ chipŭ tipărită, în ḑilele prea luminatuluĭ şi prea Inălţatuluĭ Domnŭ, Io Alexandru Const. Moruzi Vvd., cu blagoslovenia P. S. Mitropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ Kir kir Dositheiŭ şi cu tótă osîrdia şi cheltuiala P. S. iubitoruluĭ de Dumneḑeŭ Kir kir Nectarie Episcopulŭ Rŏmniculuĭ, în Sfînta Episcopie a Rŏmniculuĭ, la anulŭ mântuireĭ 1794; s'aŭ tipăritŭ de Dimitrie Mihăilescu, tipog. Romnicŭ, şi de Gheorghie sin Popa Constantinŭ, tip. Romnicŭ, în folio de 159 file.

Când în ţéră se introducea cărţi de diverse sciinţe şi prin dascălii francezi se furişa în societatea română multe din principiile Revoluţiuneĭ franceze, poprirea intrăreĭ în ţéră *«a gazeturilorŭ»* era o mĕsură fără de scopŭ. Proibirea jurnalelorŭ dă nascere satireĭ şi pamfletuluĭ scrisŭ. Altă dată în balade şi doine, opresatulŭ îşĭ cânta pĕsulŭ sĕŭ; de acum înainte satira şi pamfletulŭ nu vorŭ cruţa pe maĭ marii ţileĭ. Vomŭ aduce în tomulŭ următorŭ o piesă de teatru, (prima în limba română), care nu e decât un pamfletŭ de la finea Domnieĭ a doua a luĭ Alex. Ipsilante.

Ca representanţiĭ aĭ sciinţeĭ urmézĕ să fie numĕraţiĭ şi doctoriĭ, carĭ în Bucurescĭ şi în unele judeţe de sigur rĕspândéŭ maĭ mult cunoscinţe variĭ, enciclopedice, decât asiguraŭ sănĕtatea publică. In 20 Iunie 1795 raporta Epitropia Domnitoruluĭ că «de la o vreme încóce vedemŭ că s'aŭ obicinuitŭ de vinŭ nisce bărbieriĭ şi spiţeriĭ şi de sineşĭ se facŭ dohtoriĭ, făr'de a arĕta atestaturĭ şi dohtoraturele lorŭ la D-luĭ arhi-iatros, ca să le facă cercetare, şi de va fi vrednicŭ, să le dée voïe a metahirisi şi a căuta bolnavĭ». Epitropia denunţă între alţĭ *«cerlatanĭ»* pe doĭ, unulŭ Daniilŭ «care a omorîtŭ o copilă a Dumisale Vorniculuĭ Manolache Brâncovónu şi unŭ feciorŭ de vêrstă a luĭ Toma Comino, etc.» şi celă-laltŭ numitŭ Pavelŭ «care omóră ómenĭ cu dohtoriĭ mincinóse.» Dupĕ propunerea Epitropieĭ, Domnitorulŭ ordonă isgonirea lorŭ din ţéră şi dispune ca vel Spătarŭ şi Aga să nu maĭ permiţă practica la nicĭ unŭ doctorŭ, fără prealabila cercetare a proto-mediculuĭ, care singurŭ póte da libera-practică. [1]

---

1. *Io Alexandru Const. Moruzi Vvd. i gospod. Zemb. Vlahscoie.*

Poruncimŭ Domnia mea D-tale vel Spătarŭ i D-tale vel Postelnicŭ Epistatule alŭ Agieĭ, in tótă vremea să priveghiaţĭ pentru uniĭ ca aceştia, ce cu nume că sunt dohtoriĭ, pricinuescŭ înşelăciunĭ şi primejdiĭ de mórte la norodŭ a nu fi sloboţĭ a umbla prin politie, ci orĭ-care va fi venitŭ aicĭ, séŭ va veni de acum înainte, să'ĭ trimiteţĭ maĭ întêiŭ a se arĕta la D-luĭ arhi-iatros, ca să-ĭ cerceteze de aŭ pracsis, de sunt cu adevĕrat dohtoriĭ cu vre-o mărturie in scrisŭ, şi aşĭa pe care îĭ va cunósce D-luĭ, le va da carte la mână, spre a fi sciuţĭ că aŭ acéstă epanghelmă şi vorŭ fi sloboţĭ, iar într'altŭ chipŭ să nu se primésca, şi D-ta vel Spătarŭ să o facĭ acésta sciutŭ la agenţie, ca să se isgonéscă uniĭ ca aceia, că nu'ĭ pohtimŭ Domnia mea a'ĭ lăsa să umble făcênd înşelăciunĭ noroduluĭ. Asemenea şi pentru aceştĭ douĭ ..... ce se numescŭ dohtoriĭ, pe celŭ ce se afiă aicĭ să'lŭ găsiţĭ şi să'lŭ faceţĭ teslimŭ la agenţie, ca să se isgonéscă, iar pe celŭ ce s'aŭ aflatŭ la Tunarĭ, să trimiţĭ D-ta vel Spătarŭ ciocliĭ să'lŭ ridice, să'lŭ ducă la Spătarŭ, spre a se aerisi câte-va ţile, şi apoĭ iarăşĭ la agenţie să'lŭ facă teslimŭ spre a se isgoni şi acela; şi în scurt, de acum înainte, să priveghiaţĭ D-vóstră pentru uniĭ ca aceştia, când se va ivi

La 25 Iulie 1795, după anaforaoa Căimăcămieĭ, se isgonesce din Craiova mediculŭ Palașŭ, «care prea puțină sciință are de doftorie» și întăresce doctorĭ aĭ Craioveĭ pe Pavlu și Spiru, «doftorĭ creștinĭ, carĭ la multe locurĭ s'aŭ cercatŭ și sunt ómenĭ procopsiți și cu bună sciință de doftorie.» [1]

---

veniți niscare-va spițerĭ cerlătanĭ, cu nume că sunt dohtorĭ, să'ĭ trimiteți pe toți la D-luĭ arhi-iatros spre cercetare, și numaĭ pe care îĭ va adeveri D-luĭ cu carte în scrisŭ, că sunt dohtorĭ cu adevĕratŭ, aceia să aibă slobozenie a ămbla prin politie la ceĭ ce'ĭ va pohti, iar pe ceĭ-l-alțĭ să nu'ĭ îngăduiți, ci să'ĭ dée la agenție, spre a se isgoni de aicĭ uniĭ ca aceia, negrești. — 1795, Iunie 30. *Vel Logof.*

Cod. XXVIII. fila 65.

Prea Înălțate Dómne,

Insciințămŭ Mărieĭ tale, că de la o vreme încóce vedemŭ că s'aŭ obicinuitŭ de vinŭ nisce bărbieri i chimiagiĭ și spițerĭ și de sineșĭ se facŭ dohtorĭ făr' de a arĕta atestaturĭ și dohtoraturile lorŭ, la D-luĭ arhi-iatros, ca să le facă cercetare și de va fi vrednicŭ să le dée voïe a metahirisi și a căuta bolnavĭ, ci eĭ puindŭ înainte felurimĭ de cuvinte mincinóse, prilistescŭ norodulŭ cu marĭ laude, că sunt vrednicĭ a vindeca orĭ-ce felŭ de bóle, înșélă ómeniĭ și luându-le banĭ le daŭ câte cevașĭ împotriva patimeĭ, ne avêndŭ pracsis, și așĭa unde este nădejde să se scóle, elŭ ilŭ omóră cu unŭ ciasŭ maĭ nainte, de care și acum vedemŭ, că s'aŭ ivitŭ douĭ inșĭ numindu-se arabĭ, și dohtorĭ fórte meșterĭ și învĕțațĭ, încât se laudă, că atât de bóla ciumeĭ vindecă pe fieș-care, cum și de orĭ-ce patimă va fi, numaĭ să apuce pe omŭ cu sufletŭ, negrești ilŭ scólă. Pe unulŭ dintr'aceștĭ douĭ ilŭ chiamă Daniilŭ, carele a omorîtŭ o copilă a D-sale Vorniculuĭ Manolache Brâncovénu i unŭ feciorŭ de vêrstă a luĭ Toma Comino, 2-lea Spătarŭ, și o fată a luĭ Chiurci-Baș, și celă-l-altŭ anume Pavelŭ ămblă aicĭ în Bucurescĭ iscodindŭ în tóte părțile a înșela norodulŭ și a le scurta viața făr'de vreme; maĭ sunt și alțiĭ, după cum îĭ arĕtămŭ maĭ susŭ, care ămblă cu asemenea înșelăciunĭ de omóră ómeniĭ cu dohtoriĭ mincinóse; pentru care o netrebnică urmare ca acésta, după datoria ce avemŭ și are Epitropia la unile fapte ca acestea a priveghia, nu lipsimŭ a însciința Mărieĭ tale, printr'acéstă prea plecată anafora, și ne rugămŭ Mărieĭ tale să bine-voiescĭ a lipsi aceștĭ douĭ înșelătorĭ cu totulŭ de aicĭ din pământulŭ țĕreĭ Mărieĭ tale, cum și alțĭ asemenea lorŭ, și orĭ-care se va maĭ ivi de acum înainte cu nume de dohtorĭ să nu fie slobozĭ a metahirisi bolnavĭ, până nu va merge maĭ întâiŭ la D-luĭ arhi-iatros ca să'șĭ aréte dovada în scrisŭ, de este dohtorŭ desĕvêrșit și apoĭ dându-i-se slobozenie iar prin scrisóre, așĭa să fie volnicŭ a ămbla prin orașŭ la ceĭ cu trebuință, precum acestŭ obiceiŭ este și chiar în țéra lorŭ, că făr'de dohtoratŭ la mână nu este slobodŭ să ămble nicĭ într'o politie; de acésta însciințămŭ, și cum va fi luminată poruncă. — 1795, Iunie 20.

Isaac Ralet.

Cod. XXVIII, fila 65.

1. Anaforaoa Caimacamuluĭ și a Divanuluĭ Craioveĭ (Al. Calfoglu Caimac., Iónŭ Glagovénu, Barbu Știrbeiŭ, Iónŭ Brăiloiu Stolnicŭ, Ioniță Argintoianu),

Alăturĭ cu mediciĭ, carĭ daŭ ocasiune a se îmbogăţi limba românéscă cu termenulŭ de *şarlatanŭ*, să menţionămŭ pe primulŭ oculist cunoscut de istoria nóstră culturală, şi cu atât maĭ cu multă plăcere, că pe când şarlataniĭ eraŭ indivizĭ streinĭ, oculistulŭ nostru celŭ I-iŭ este românulŭ Radu.

Iată documentulŭ, care vorbesce de acestŭ primŭ oculistŭ alŭ nostru :

Resoluţia din 5 Sept. 1794 pe anaforaoa ce s'aŭ făcutŭ în dosulŭ jălbeĭ Gherghineĭ, ce aŭ fost órbă.

Ascultândŭ luminată porunca Măriei tale de la acéstă jalbă, amŭ făcutŭ cercetare, aducêndŭ pe însăşĭ jăluitórea de faţă înaintea nóstră şi adevĕrulŭ, amŭ vĕḑut-o betégă de amêndoĭ ochiĭ, cu perdele, nezărindŭ nicĭ cum, ci ca unŭ buşténŭ se lovea de toţĭ pereţiĭ, şi de nu o purta altcinevaşĭ, nu şcia în cotro să apuce şi să mérgă. Amŭ chiamatŭ pe Radulŭ, ce s'aŭ chiămatŭ că este dohtorŭ, pe carele l'amŭ întrebatŭ de póte să scie elŭ acelŭ meşteşugŭ şi s'o vindece, şi aŭ rĕspunsŭ că póte, fiind-că aŭ învĕţatŭ meşteşugulŭ in lăuntru Evropeĭ, de la unŭ doctorŭ, de la care are şi atestatŭ că aŭ sĕvêrşitŭ învĕţătura acestuĭ meşteşugŭ. Şi aşĭa l'amŭ tocmitŭ tal. 30, cu dohtoriĭ, cu tot şi ântêiŭ s'o vindece şi apoĭ să-ĭ dée Epitropia baniĭ. Şi aşĭa luând-o pe jăluitóre la casa luĭ, peste o lună de ḑilę, Augustŭ 5, aŭ avut-o sdravănă cu vederea cum aŭ fost din începutŭ, strigândŭ cu glasŭ şi lăudândŭ numele Măriei tale, rugândŭ pe milostivulŭ Dumneḑeŭ pentru bună starea şi îndelungarea anilorŭ vieţeĭ Inălţimeĭ tale, că s'aŭ vĕḑutŭ din întunericŭ la lumină; ci să binevoĭescĭ Măria ta a ni se da poruncă, să dămŭ numituluĭ doftorŭ aceĭ 30 de taleriĭ pentru ostenéla sa, şi bine arŭ fi Măria ta, ca aşĭa omŭ să se orênduiască, cu puţină léfă pe lună, câte taleriĭ 10 mult 15, orĭ de la vre-unŭ spitalŭ, séŭ de unde veĭ socoti Măria ta, că se mulţămesce elŭ, şi să fie pentru căutarea

---

din 25 Iulie 1795, vesteşce, că din douĭ doctoriĭ aĭ Craioveĭ aŭ muritŭ unulŭ şi aŭ rĕmasŭ numaĭ Palaş, «carele prea puţină sciinţă avêndŭ de doftorie, atât noĭ cât şi norodulŭ de obşte pătimimŭ. Acum de la Bucurescĭ viindŭ unŭ Pavlu şi Spiru, doftoriĭ creştinĭ, carĭ la multe locurĭ s'aŭ cercatŭ, şi fiindŭ ómeniĭ procopsiţĭ şi cu bună sciinţă de doftorie, ceĭ maĭ mulţĭ aŭ dobândituŭ şi dobândescŭ folosŭ, ajutându-se la neputinţele lorŭ; pentru care fiind-că se află cu acéstă bună idee şi sunt şi ómeniĭ cinstiţĭ, purtându-se cu fórte bună orênduială, ne rugămŭ Măriei tele, să te milostivescĭ, ca cu aşeḑământŭ de taleriĭ 500 pe anŭ, ce aŭ fost ceĭ-l-alţĭ doftoriĭ, să se orânduiască aceştĭ 2; şi acestŭ Palaş, ce aŭ fost până acum, va merge de'şĭ va căuta tréba sa, neamestecându-se maĭ mult la doftorie». — 1795, Iulie 25.

Cod. XXVIII, scara 7, fila 9 verso.—

Domnitorulŭ aprobă acéstă anafora la 27 Iulie acelaşŭ anŭ.

de acestŭ felŭ de patimă pentru ceĭ sĕracĭ, care vinŭ maĭ în tóte ḑilele la Epitropie şi nu le daŭ mâna, şi va fi Mărieĭ tale vecĭnică pomenire.

Isac Ralet.

Cod. XXVII, scara 16 fila 18.

La 9 Sept. 1794, Al. Moruzi aprobă ambele propuneri ale Epitropului.

Cu referinţă la *spiţeriĭ*, avemŭ de la Al. Moruzi, din 23 Decemb. 1794, o resoluţiune, ca *doftorulŭ celŭ mare*, împreună cu D-rulŭ Caracaş, să inspecteze spiţeriile, şi să pecetluiască tóte doctoriile vechĭ şi stricate şi să se fixeze tarifulŭ doctoriilorŭ, dupĕ taxa oficială din Ardélŭ. [1]

1. *Anaforaoa pentru doftoriile cele vechĭ, să se pecetluiască, ca să nu maĭ fie prin spiţeriĭ, ci să se aducă altele nouĕ.*

Io Alexandru Costan. Moruzi Vvd. boj. milos. i gpd. Zem. Vlahscoe.

Cu cale şi de trebuinţă fiindŭ a se da nizamulŭ acesteĭ trebĭ, ce este alŭ obşteĭ, poruncimŭ Domnia mea D-tale Arhiétre, să chiămĭ împreună şi pe dohtorulŭ Caracaşŭ, unde să maĭ aduceţĭ şi pe vre-unulŭ din hirurghiĭ, care va fi practicos desĕvêrşitŭ, şi strângêndu-ĭ pe toţĭ spiţeriĭ din Bucurescĭ, de la tóte spiţeriile, prin marafetulŭ D-luĭ Epistatulŭ Agieĭ, să'ĭ cercetaţĭ pe fie-care în parte de areântêiŭ spiţerulŭ meşteşugŭ şi sciinţă de plinŭ a lucrăreĭ doftoriilorŭ, unde să faceţĭ şi căutarea doftoriilorŭ, ce aŭ în spiţeriĭ şi câte vorŭ fi vechĭ şi netrebnice, fără de nicĭ o energhie, acelea pecetluindu-le şi dându-le sorocŭ de a le rădica şi a le duce unde vorŭ vrea, să-ĭ îndatoraţĭ ca să aducă altele nouĕ folositóre, care să'şĭ facă energhia lorŭ; şi pentru preţulŭ doftoriilorŭ ce se aducŭ din lăuntru, pliroforisindu-vĕ cu cât se cumpĕră în lăuntru, cu cheltuiala lorŭ până aci, să socotiţĭ apoĭ adausulŭ ce li se cuvine de a se pune la preţŭ, iară pentru celea ce se potŭ face aicĭ, să se urmeze preţulŭ acela, dupĕ *taxa Ardéluluĭ, unde lângă acestea tóte* să ascultaţĭ Dumnévóstră şi pe spiţeriĭ ce aŭ aprovalisi şi aşĭa dându nizamulŭ acesteĭ trebĭ, să arĕtaţĭ Domnieĭ mele pentru tóte.—1794, Dechemvre 23.

Prea Înălţate Dómne,

Nu lipsimŭ cu prea plecată anafora a însciinţa Mărieĭ tale, între cele-l-alte trebuincióse obştieĭ, şi pentru rêndulŭ spiţeriilorŭ şi dohtoriilorŭ dintr'ênsele, care aŭ ajunsŭ la atât de mare catahrisis, încât aŭ catandisit, dupĕ ce nu facŭ nicĭ unŭ folosŭ, fiindŭ vechĭ, necăutate de nimenea, facŭ şi stricăciune, căcĭ îĭ cotropesce bóla, din care pricină urmézĕ şi cele maĭ multe primejdiĭ; deosebit de acésta, şi preţulŭ doftorilorŭ se urmézĕ fără nicĭ o orênduială, şi cu o sumă fórte mare, nesuferită, şi pentru ca să se pue aceste tóte la bună orênduială, dupĕ cum s'aŭ datŭ nizamulŭ celŭ cuviinciosŭ de către înţelepciunea Mărieĭ tale, şi la cele-l-alte tóte urmézĕ să fie luminată porunca Mărieĭ tale către Dumnéluĭ doftorulŭ celŭ mare, i către Dumnéluĭ **doftorulŭ Caracaşŭ**, care maĭântêiŭ făcêndŭ acum căutarea tuturor doftoriilorŭ de prin tóte spiţeriile, cele ce vorŭ fi nu numaĭ vechĭ netrebnice, ci şi sub bănuială că nu'şĭ

XVII

Iérnă grea. — Ciumă. — Fómete.

Cu tóte mĕsurile luate încă de la aparițiunea ciumeĭ, sub anterióra Domnie a luĭ Suțulŭ, acéstă epidemie s'a întinsŭ mereŭ în decursulŭ tómneĭ anuluĭ 1792. Intréga Domnie a luĭ Al. Moruzi este bântuită de acéstă crudă bólă. Și, ca și când dènsa nu era de ajuns, ea fu însoțită de o iarnă, care cu tótă rigórea eĭ, nu o suprimă în țéră; și de o secetă care compromite pentru 2 anĭ produsele munceĭ țĕrănescĭ.

Ne rĕmâne a vorbi aci despre fie-care din aceste calamități, carĭ se năpustiseră asupra țĕreĭ. E casulŭ de a aminti, ceea ce amŭ spusŭ altă dată, că meritulŭ unuĭ poporŭ în luptă cu cataclismele este destul de mare, décă celŭ puțin manifestă energică voință de a scăpa de ele.

Din acestŭ punctŭ de vedere putemŭ ḑice, că Alex. Moruzi și guvernulŭ sĕŭ și-aŭ făcutŭ cât maĭ bine datoria, luptândŭ în contra întreitelorŭ calamități.

Să abordămŭ pe rêndŭ istoriculŭ fie-căreia.

Ciuma. Primulŭ actŭ ce întâlnimŭ de la Al. Moruzi, relativŭ la ciumă, este din 4 Martŭ 1793. In cursulŭ ierneĭ, bóla, care în anulŭ trecutŭ venise pe calea Giurgiuluĭ (Vlașca), se maĭ potolise. In Bucurescĭ tot maĭ muriaŭ, dar nu cu atâta violență ca în anulŭ trecutŭ.

---

vorŭ avea cea deplin energhia sa, pecetluindu-se de către Dumnélorŭ, să fie datorŭ acelŭ ce le va fi avutŭ la spițerie, în sorocŭ de ḑile, ce i se vorŭ pune de către numițiĭ, să le-o rădice, trimițându-le unde va și, ca ne urmândŭ și dovedindu-se că s'aŭ îsdrăznitŭ de aŭ maĭ vêndutŭ la cinevașĭ de acelea, să se arḑă și că celŭ ce va vrea să ție spițerie aicĭ în orașulŭ Bucurescĭ, să scie că este supusŭ și datorŭ la cercetările ce se vorŭ face de către D-luĭ doftorulŭ celŭ mare, i de către D-luĭ doftorulŭ Caracașŭ, a fi rĕspunḑĕtorŭ, ca unŭ pricinuitorŭ de rĕulŭ obștеĭ, nu numaĭ a fi arse acele doftoriĭ vechĭ, ce se vorŭ găsi, ci și a i se face căḑuta dojană, prin zabitulŭ sĕŭ; iar pentru prețŭ este fórte lesne, adică să se facă adausŭ la ḑece la fieș-care felŭ de doftorie, urmându-se prețulŭ lorŭ, dupĕ cea tipărită taxă a Ardéluluĭ, nu numaĭ la felurimea doftoriilorŭ, ce sunt aduse din lăuntru, iară cele ce se potŭ face de aicĭ, care se și facŭ, la acelea să se urmeze tot acelașŭ prețŭ, ce se cuprinde în taxa Ardéluluĭ, iar hotărîrea cea desĕvêrșită rĕmâne a se face de către Inălțimea ta. 1794, Dechembre 19.

Dumitrache Ghica Banŭ, Nicolae Brâncovénu, Vel Banŭ Racoviță, Enache Văcărescu Spăt., Vel Vist. Moruzi, Manolache Brâncovénu Vel Vornicŭ, Vel Log. Filipescu, Vel Vor. Grădistènu, Vel Vorn. Slătinénu, Vel Logof. Știrbeiŭ.

Cod XXVIII, pag. 65.

Deodată însă Ispravnicii de Oltŭ vestescŭ Domnitoruluĭ, că la satele Floru şi Tâmpeniĭ aŭ isbucnitŭ bóla. Domnitorulŭ dă Instrucţiunĭ Ispravnicilorŭ de Oltŭ, ce să facă pentru combaterea bóleĭ: izolarea celorŭ molipsiţĭ, aşeḑându-ĭ în colibe, cu străjĭ de jurŭ-împrejurŭ, ca să nu comunice cu ceĭ sănĕtoşĭ. Colibele să fie pe lângă apă. Hrana să fie: pâne, linte, oţetŭ, usturoiŭ. Să se desinfecteze casele unde s'aŭ produsŭ bóla. Chiar ceĭ sănĕtoşĭ din casa unde s'aŭ produsŭ bóla să fie ţinuţĭ într'unŭ lazaretŭ, timpŭ de 22 de ḑile. Dupĕ ce vorŭ împlini ḑilele de lazaretŭ, să nu intre în casele lorŭ, decât dupĕ o nouă desinfectare prin spălare, afumare cu puciósă şi cu păcură. Domnitorulŭ cere raportŭ sĕptĕmânalŭ de mersulŭ bóleĭ. [1]

In aceaşĭ ḑi, 4 Martŭ, în care Domnitorulŭ rĕspunse Ispravnicilorŭ de Oltŭ, veni scirea, că aŭ isbucnitŭ iarăşĭ ciuma în satele Singurenĭ şi Măgura din Vlaşca. Epitropia aŭ comunicatŭ Ispravnicilorŭ de Vlaşca instrucţiunĭ identice cu cele de maĭ sus.

Imediatŭ Domnitorulŭ îndémnă pe Mitropolitŭ să trimiţă părinţĭ cu capulŭ sfântuluĭ Visarionŭ, să'lŭ preâmble prin judeţele molipsite, către care acum se adaugă şi jud. Teleormanŭ. Amŭ vĕḑutŭ altă dată trimiţêndu-se butóie cu aghiasmă prin sate, de la Bucurescĭ, pentru stârpirea epidemieĭ. Acum aghiasma se va face de faţă cu capulŭ sf. Visarionŭ «făcĕtorulŭ de minunĭ şi isbăvitorulŭ de acéstă năpraznică bólă» şi cu acéstă aghiasmă se vorŭ boteza satele molipsite.

Pentru transportarea capuluĭ sf. Visarionŭ, se dă călugărilorŭ unŭ rădvanŭ cu caĭ de menzilŭ, gratis şi 2 neferĭ, pentru pază la drumŭ. Se trimetŭ şi ordine la Ispravniciĭ din judeţele Vlaşca, Teleormanŭ şi Oltŭ, vestindu-se călĕtoria prin judeţe a veneratelĭ reliquiĭ. [2]

Ingrijitŭ de reapariţiunea bóleĭ în ţĕră, Domnitorulŭ caută să iée mĕsurĭ şi în Bucurescĭ. Decĭ la 23 Martŭ 1793, dă pitacurĭ luĭ Aga şi Spătaruluĭ, să cerceteze prin oraşŭ şi pe toţĭ sĕracii bolnavĭ de *bólă curată*, să'ĭ aducă la spitale. Asemenea la 29 Augustŭ acelaşĭ anŭ. [3]

Lazareturile funcţionéză încă din anulŭ trecutŭ. Bóla pare însă că nu este violentă în Bucurescĭ în decursulŭ anuluĭ 1793.

In primăvéra anuluĭ 1794, încă de la 18 Februarie, Domnitorulŭ dă pitacŭ la Epistatulŭ Agieĭ, să dée strasnică poruncă la vătăşeiĭ mahalalelorŭ, ca în tótă vremea să cerceteze, fie-care în mahalaua luĭ, casurile de bólă şi în tóte Duminicele să raporteze preotuluĭ din acea mahala, iar preotulŭ să însciinţeze la Epitropie, «în mânele orênduituluĭ dintre doĭ Epitropĭ, în care să aréte de este vre-unŭ bolnavŭ şi de ce

1. Veḑĭ documentulŭ în tomulŭ VI la Cap. Ciumeĭ.
2. Veḑĭ ambele documente în tomulŭ alŭ VI-lea, la Cap. de ciumă.
3. Veḑĭ anexele la tom. VI.

patimă? séŭ de aŭ muritŭ? asemenea cum şi de sunt toţĭ sănĕtoşĭ? asemenea să însciinţeze pe tóte ḑilele, grijindŭ la acésta de a nu face vre-unŭ cusurŭ de lenevie.»—1794, Februarie 18.

In aceeaşĭ ḑi Domnitorulŭ scrie şi Mitropolituluĭ, ca să ordone preoţilorŭ, în sensulŭ pitaculuĭ de maĭ sus, «pe tóte Duminicile să dée adeverinţă iscălită la mâna vătăşeilorŭ mahalaleĭ, în chipŭ de rapórte, de este cinevaşĭ bolnavŭ şi de ce patimă? séŭ de aŭ muritŭ vre-unulŭ, asemenea să arĕte; precum şi de sunt iarăşĭ bolnavĭ, iarăşĭ să însciinţeze.» *(Cod XXIII, fila 206).*

Se iéŭ mĕsurĭ de priveghere a celorŭ carĭ vinŭ de la Giurgiu, unde *iarăşĭ s'aŭ simţitŭ* de bóla ciumeĭ. Călĕtoriĭ din acea parte sunt supuşĭ a face lazaretŭ la Daia şi la Mŏnăstirea Văcărescĭ. [1]

Graţie acestorŭ mĕsurĭ, o bună parte a anuluĭ 1794 trece cu óre-care potolire a bóleĭ. Nu maĭ puţin muriaŭ destuĭ în Bucurescĭ, de óre-ce la 1 Noembre 1794, Domnitorulŭ ordonă Mitropolituluĭ:

«Să daĭ straşnice poruncĭ la toţĭ preoţiĭ şi protopopiĭ de obşte, din oraşulŭ Domnieĭ mele Bucurescĭ, ca verĭ în târgŭ, verĭ în mahala se va întêmpla a muri omŭ, să nu fie slobodŭ preotulŭ aceĭ mahalale a'lŭ rădica şi a'lŭ îngropa, până nu i se va face cercetarea acea ce s'aŭ poruncitŭ de către Domnia mea la D-luĭ vel Spătarŭ şi la D-luĭ Epistatulŭ Agieĭ, ca să se iée pliroforie de bóla luĭ şi cu adeverinţa Spătărieĭ, séŭ a Agieĭ, va fi slobodŭ a'lŭ ridica şi a'lŭ îngropa, iar făr'de adeverinţă să nu se cuteze nimenea, ca să se pótă face cu acésta paza şi străjuirea cea cuviinciósă a *curăţenieĭ.*

Cod. XXIII, fila 290 verso.

In acestŭ sensŭ a datŭ Al. Moruzi pitacŭ şi către D-luĭ Vel Spătarŭ şi vel Agă, în 1 N-bre 1794, să dée straşnice poruncĭ preoţilorŭ la tóte mahalalele i vătăşeilorŭ, cum şi mahalagiilorŭ, ca îndată ce se va întêmpla de a se îmbolnăvi vre-unŭ omŭ în mahalaua fie-căruia, numaĭ decât vătăşelulŭ mahalaleĭ să fie datorŭ a da de scire la Spătărie, séŭ întêmplându-se mórte vre-unuia, preotulŭ aceleĭ mahalale, să nu fie slobodŭ a'lŭ rădica şi a'lŭ îngropa' până nu va da în scire Dumitale ca să trămiţĭ *omŭ din ceĭ practicoşĭ*, spre a cerceta bóla aceluia şi făr'de adeverinţa Spătaruluĭ, să nu fie slobodŭ a ingropa, urmândŭ fiesce-carele acesteĭ poruncĭ, ca să se pótă face paza etc. (*ca maĭ sus*).

Şi în judeţe trimite Domnitorulŭ circulărĭ, în 8 Noembre, cu povĕţuirĭ pentru a împedeca lăţirea bóleĭ. Cu deosebire insistă Domnitorulŭ la Ispravnicii de Vlaşca, ca să împedece relaţiunile dintre locuitorĭ cu Giurgiu, şi să nu intre prin sate vre-unulŭ de la Giurgiu

1. Vedĭ anexa în tom. VI.

prin locurĭ dosnice şi pe furiş. Domnitorulŭ, în 8 Noembre 1794, cere Ispravnicilorŭ de Vlaşca raportŭ de sănĕtate la fie-care 15 ţile. [1]

De sĕrbătorile Crăciunuluĭ, Domnitorulŭ scrie Ispravnicilorŭ, să înceteze orĭ-ce judecăţi, să nu se aducă nicĭ unŭ împricinatŭ la Bucurescĭ, să se opréscă pe cât maĭ mult comunicaţiunea dintre Bucurescĭ şi sate. [2]

In 12 Decembre 1794, Domnitorulŭ ordonă Epitropieĭ obştireĭ, să rênduiască 4 boerinaşĭ din Epitropiĭ de alŭ 2-lea şi alŭ 3-lea, câte 1 la fie-care din cele 4 poduri marĭ ale oraşuluĭ, cu mahalalele respective. Aceştĭ boerinaşĭ să inspecteze casele, în urma raportuluĭ preotuluĭ şi a vătăşeilorŭ de mahalale, ca să constate casurile de bólă ce s'arŭ ivi, ca nu cumva, din interes, subalternii să le ascundă. [3]

In acéstaşĭ lună, prin pitacŭ către vel Spătarŭ, ţiganiĭ sunt opriţĭ de a maĭ intra în Bucurescĭ, verĭ din ce parte vorŭ fi.

Tot în interesulŭ curăţireĭ oraşuluĭ, la 21 Decembre 1794, Alex. Moruzi opresce mendicitatea pe la biserică şi pe strade, şi ordonă ca pe sĕracii vrednicĭ de milă, carĭ nu potŭ a'şĭ câştiga hrana prin muncă, să fie aşeḑaţĭ pe la mŏnăstirĭ, unde să'şĭ aibă îndestularea trebuinciósă. [4]

Anulŭ 1795 este anŭ grósnicŭ pentru ţéră, căcĭ este anulŭ fómeteĭ şi alŭ ciumeĭ în tótă furia eĭ.

In Ianuarie acestŭ anŭ, ciuma sbucnesce şi în jud. Muscelŭ. In 3 Martŭ, Al. Moruzi opresce din noŭ îngroparea ómenilorŭ, carĭ morŭ fără scirea luĭ Aga şi a Spătaruluĭ. (*Cod. XXIX, fila 25 verso*).

In aceeaşĭ lună, unŭ noŭ transportŭ de calicĭ de prin Bucurescĭ e trămis pe la mŏnăstirĭ. Domnitorulŭ le dă din Visterie câte $^1/_2$ talerŭ pe lună de fie-care. [5]

Imediatŭ se scotŭ din casele lorŭ şi ţiganiĭ din Bucurescĭ, prin Epistatulŭ Armăşieĭ, şi se stabilescŭ pe la moşiĭ şi sate depărtate, neavêndŭ voïe a se reîntórce. [6]

La 26 Martŭ se închidŭ cârciumele, ca să nu maĭ fie *amestecătură de ómenĭ*, cu beţiĭ, cu lăutarĭ, cu jocurĭ. Se îngădue vêndarea de vinŭ numaĭ luatŭ pe acasă; dar cârciuma, în care se va întêmpla molipsélă, să fie cu totulŭ oprită. [7]

1. Veḑĭ anexele tom. VI.
2. Veḑĭ anexa în tom. VI.
3. Veḑĭ anexa.
4. Veḑĭ anexa.
5. Veḑĭ anexa.
6. Veḑĭ anexa.
7. Veḑĭ tom. VI.

Două ḑile după acea, se dă unŭ nizamŭ maĭ complectŭ, care credemŭ utilŭ a'lŭ aduce chiar aci:

Nizamŭ către vel Spătarŭ şi vel Aga, pentru bóla ciumeĭ.

Fiind-că la acéstă întêmplare de năpraznică bólă, ce s'aŭ însemnatŭ în politia Bucurescilorŭ, că este întru tóte lipiciósă, trebue ca după tóte mijlócele să se facă pază, şi fiteş-care pe sine să se feréscă în parte pentru folosulŭ de obşte şi alŭ fiteş-căruia deosebit; pentru aceea dar vĕ poruncimŭ Domnia mea, ca să daţĭ nizamulŭ acesta, care maĭ jos îlŭ numimŭ şi'lŭ arĕtămŭ prin ponturĭ, şi să grijiţĭ fórte, ca să se şi păzéscă de fiteş-care, adecă:

1. Brutariĭ, bacaniĭ, cârciumariĭ, precupeţiĭ, pescariĭ, lumînărariĭ, măcelariĭ, cum şi toţĭ prăvăliaşiĭ ce aŭ marfă de vêndare, la alişverişulŭ ce vorŭ face, să nu iée baniĭ în mână, pênă a nu'ĭ pune maĭ nainte în oţetŭ.

2. Jocurile ce se facŭ în târgŭ, care se numescŭ *ţinĭ*, adică de îşĭ cércă noroculŭ, de tot să se opréscă, ca unŭ lucru ce se face adunare şi amestecătură de mulţĭ ómenĭ.

3. Teleleicile, carĭ obicinuescŭ de vinŭ şi se strîngŭ Lunea la târgulŭ Cuculuĭ şi vêndŭ haine, pânzeturĭ şi alte mărunţişurĭ, să se opréscă atât din târgulŭ Cuculuĭ, cât şi din Târgulŭ-de-afară, ca să nu se maĭ facă vêndare. Asemenea şi telaliĭ, carĭ vêndŭ haine vechĭ şi purtate, iarăşĭ să se opréscă, ca unŭ lucru ce din vechiturile hainelorŭ póte să se pricinuiască lipire de molipsélă.

4. Dulapulŭ, care era obicĭnuitŭ la sĕrbătorile Pascelorŭ, precum şi giamala, amŭ poruncitŭ Domnia mea cu deosebitŭ pitacŭ la D-néluĭ Epistatulŭ Cămăreĭ, ca să dée poruncă ómenilorŭ Curţeĭ, să lipséscă estimpŭ; ci dar, când pe ómeniĭ Curţeĭ îĭ oprimŭ Domnia mea de obiceiulŭ ce aŭ avutŭ, nu maĭ rĕmâne cuvêntŭ, că şi adunările de celă-l-altŭ norodŭ ce se făcea în Broşteni şi verĭ-ce amestecăturĭ de ómenĭ trebue să lipséscă estimpŭ cu totulŭ, de pretutindenea.

5. Toţĭ prăvălieşiĭ să fie datorĭ a aprinde pe dinaintea prăvăliilorŭ lorŭ catranŭ séŭ puciósă, ca să ardă în tóte ḑilele de diminéţă pânăn séră necontenit. Asemenea, toţĭ de la micŭ pânăla mare să aprindă toţĭ gunoiŭ prin curţile lorŭ, făcêndu-se însă pază de către fiteş-carele, ca nu cumva din neluare aminte să se întêmple vre-o aprindere de focŭ.

6. Pentru cahfenelele din Bucurescĭ, după cum ne adeverimŭ Domnia mea din condica Divanuluĭ, că şi maĭ nainte la acestŭ felŭ de bólă eraŭ oprite, asemenea să se opréscă şi acum a nu se face vêndare de cafea întrênsele[1] fără numaĭ stăpânulŭ cafeneleĭ cu tovarăşulŭ luĭ, séŭ sluga luĭ să rĕmâe înăuntru fără de a primi adunare de ómenĭ, iar cahfenéua ce este aprópe de

1. Domnitorulŭ adaugă aci: „iar pe feréstra cahfeneleĭ să aibă voĭe de a da cu felegénulŭ cafea, iar uşile să fie închise a nu intra omŭ înăuntru.“

casele de beilic, ca o trĕbuinciósă pentru musafirii strĕinĭ, acésta poruncimŭ să fie slobodă, unde şi la acésta să daţĭ straşnică poruncă ca alţĭ ómenĭ pământenĭ si orăşenĭ să nu se primésca.

Tóte aceste câte poruncimŭ maĭ sus şi câte altele prin deosebite pitace amŭ poruncitŭ Dumnévóstră, pentru cârciumĭ şi pentru lipsirea *mueriloru celetnice*, vĕduve şi fete, dupĕ la cârciumĭ, să le puneţĭ Dumnevóstră negreşit in faptă şi cu străşnicie sà le urmaţĭ, ca nisce mult trebuincióse nizamurĭ pentru binele şi folosulŭ a tuturora de obşte, la care nu trebue nicĭ unŭ felŭ de lenevie să aveţĭ, şi să avemŭ şi rĕspunsulŭ Dumnévóstră *în ce chipŭ aţi urmatŭ la fiteş-care dintr'aceste.* — 1795, Martŭ 27.

Cod. XXIX Fila 32 verso.

Pentru desinfectarea lucrurilorŭ din casele smreduite din Bucurescĭ, se ié următórea dispositiune:

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ etc.

Cuvióse egumene de la mŏnăstirea Plumbuita, sănĕtate! Fiind-că face trebuinţă pentru lucrurile cele molipsite a caselorŭ, ce s'aŭ întêmplatŭ de s'aŭ zmredruit aicea în oraşulŭ Bucurescilorŭ de năpraznica bólă a ciumeĭ, ca să se pue la unŭ locŭ, afară din oraşŭ, unde să pótă să le întindă spre a le aerisi la vêntŭ şi a se curăţi de molipsélă.... şi fiind-că s'aŭ gasitŭ cu cale, ca să se trimiţă aceste lucrurĭ acolo la mŏnăstirea Plumbuita pentru aerisitŭ, poruncimŭ Domnia mea cuviosieĭ tale, ca numaĭ decât să deşerţĭ mŏnăstirea de tóte lucrurile ce se vorŭ fi aflândŭ înăuntru, lăsândŭ adică numaĭ zidurile góle, fără zăbavă, şi eşindŭ şi cuviosia ta, cu ómenĭ ce veĭ fi avêndŭ, afară, într'altŭ locŭ, să facĭ mŏnastirea teslim la D-lorŭ boerĭ Epistaţĭ ce sunt rênduiţĭ asupra bóleĭ aceştia, ca să trimiţă acele lucrurĭ să se aerisésca vre-o câte-va ţile, şi dupĕ ce se va aerisi, vorŭ pune D-lorŭ de orŭ spăla şi orŭ curăţi mŏnăstirea iarăşĭ, dupĕ cum aŭ fost, şi apoĭ iarăşĭ te veĭ muta înăuntru; pentru care îţĭ poruncimŭ, ca să daĭ ascultare la numiţiĭ boerĭ, la cele ce'ţĭ vorŭ scrie pentru pricina acésta. — 1795, Aprilie 19.

Cod. XXIX, fila 44 verso.

Cioclii eraŭ propagatoriĭ bóleĭ, căcĭ cu tótă oprirea de a se maĭ amesteca cu lumea curată, eĭ tot nu se supunéŭ. In 1 Aprilŭ 1795, Domnitorulŭ ordonă, ca zapciulŭ, orĭ cioclulŭ, care se va apropia de lume curată, va fi împuşcatŭ. Străjile din jurulŭ oraşuluĭ, primescŭ de asemenea ordinŭ să împusce pe cioclii, carĭ arŭ încerca să intre în oraşŭ, din ceĭ alipiţĭ pe lângă lazaretŭrĭ şi spitalulŭ de la sf. Pantelimonŭ, şi carĭ purtaŭ uniformă specială.[1]

1. Veḑĭ anexa tom, VI.

Lugubră este istoria epidemieĭ din anulŭ 1795—96, cu deosebire din causa ciocliloru. Demnĭ emulĭ aĭ ciocliloru descrişĭ de nemuritorulŭ *Manzoni* în «*Promessi sposi*», eĭ continuă a comite grozăviĭ ca şi în anterióra Domnie. Unŭ cioclu din provincie, cu tóte că scia că'lŭ aştéptă închisórea şi mortea prin împuşcare, nu numaĭ că arunca pe morţiĭ ciumaţĭ în gropĭ aşĭa de puţin adâncĭ încât îĭ scotea de prin morminte câniĭ şi-ĭ mâncaŭ, dar într'o ḑi trase cu ciomagulŭ în capulŭ unuĭ diaconŭ bolnavŭ de ciumă şi care, după părerea cioclului, nu murea destul de iute; acelaşĭ cioclu a fost prinsŭ, în Iulie 1795, necinstindŭ corpulŭ uneĭ biete muribunde!..... *(Cod. XXX, fila 73 verso)*.

Şi nu era unulŭ numaĭ din specia acestuĭ cioclu, ci aprópe întréga cétă!

Neguţiţitorulŭ, care era cunoscutŭ că avea ceva strînsură, să 'lŭ fi feritŭ Dumneḑeŭ de a se jălui că'lŭ dóre câtuşĭ de puţinŭ capulŭ, că pe dată era ridicatŭ cu tótă casa luĭ, cu tótă averea luĭ, şi odată dusŭ la lazaretŭ, sórta luĭ şi a avereĭ luĭ era cunoscută. Din acéstă causă nenorociţiĭ, carĭ avéŭ vre-unŭ bolnavŭ de ciumă în casa lorŭ, căutaŭ să'lŭ ascunḑă, orĭ mituiaŭ pe agenţĭ cu sume, ca dénşiĭ să'lŭ tacă, şi de muria îlŭ îngropaŭ prin pivniţe şi prin curţele caselorŭ.

Judeţele Oltŭ, Vêlcea şi Romanaţĭ înfiinţară o linie de apĕrare în contra ciumeĭ, de-alungulŭ Oltuluĭ. [1]

Cu tótă ciuma care se ivise în Bucurescĭ, târgulŭ Moşilorŭ se ţine; decât, Domnitorulŭ, la 14 Maiŭ 1795, dă către Spătarŭ unŭ pitacŭ, ordonânduĭ: ca târgulŭ Moşilorŭ să se facă pe cât se va putea maĭ afară la câmpŭ şi vêndărĭ de vinŭ şi de rachiŭ să nu se facă şi să pue a se face fumurĭ împrejurŭ, şi prăvăliaşĭ din Bucurescĭ i băcanĭ să nu îngăduéscă la acelŭ târgŭ şi stăpânulŭ să nu se păgubéscă de obicĭnuitulŭ adetŭ alŭ pămêntului. *(Cod. XXIX, fila 54)*. [2]

---

1. Vedĭ anexa tom. VI.
2. Maĭ iată şi altă dispositiune din 1796, Maiŭ:

Pitacŭ la Epistatulŭ Agieĭ din 31 Maiŭ 1796.

Fiind-că de mâne se începe târgulŭ Moşilorŭ, se ordonă să se iée mĕsurĭ preventive contra bóleĭ, făcêndu-se fumurĭ jurŭ-împrejurŭ şi în lăuntru târguluĭ «ca la venirea şi intrarea Câmpulungenilorŭ, *care aducŭ vasele cele trebuincióse de vêndare*, iar maĭ vêrtosŭ la eşirea lorŭ, după spargerea târguluĭ, să se afume, să se aerisésca eĭ şi tóte lucrurile lorŭ, precum şi alţiĭ ce intră şi eşŭ din târgŭ, să tréca prin aerulŭ fumuluĭ; iar deosebit Câmpulungenilorŭ să le daĭ povĕţuire şi să'ĭ îndatorescĭ, ca să aibă fiteş-care câte unŭ vasŭ cu oţetŭ, ca baniĭ ce vorŭ primi din vêndarea vaselorŭ lorŭ, să'ĭ tréca prin oţetŭ

In Bucurescĭ boerimea şi mŏnăstirile s'aŭ baricadatŭ în casele şi între zidurile lorŭ, punêndŭ străjarĭ, carĭ sub amenințare de mórte, înlăturaŭ vizitele neplăcute şi bănuite.

Judecătoriĭ de la departamenturĭ, carĭ de ordinarŭ se adunaŭ în casa unuia dintre eĭ, spre a da cursŭ pricinilorŭ, iaŭ anume casă cu chirie, «ca să nu ducă molipséla în casa lorŭ»[1]

In hanurĭ chiar nu intra orĭ-cine, căcĭ puseseră ca portarĭ de pază; aceştia nu'şĭ făcéŭ bine datoria de curățenie, de aceea la 14 Maiŭ 1795 Al. Moruzi pomenesce luĭ vel Aga, ca să'ĭ isgonéscă din posturile lorŭ de portari pe la hanurĭ şi mŏnăstirĭ, şi să fie înlocuiți cu ómenĭ vrednicĭ pe 2, 3 lunĭ de ḑile până va trece bóla, iar pe ţiganĭ să'ĭ dée teslim la vel Spătarŭ.[2]

Prin mŏnăstirĭ rĕmăseseră unŭ numĕrŭ de ţiganĭ pentru serviciŭ; în privința lorŭ Domnitorulŭ dă unŭ pitacŭ la 18 Maiŭ 1795 către Mitropolitulŭ, să rênduiască omŭ într'adinsŭ asupra ţiganilorŭ de prin mŏnăstirĭ, fiind-că nu sunt curaţĭ nicĭ eĭ nicĭ lucrurile lorŭ, şi să-ĭ bage în apa Dâmboviţeĭ cu nevestele şi cu copiĭ lorŭ şi cu tóte lucru rile lorŭ împreună să se spele bine, şi să aibă grijă de pază şi curățenie ca să nu ămble ţiganiĭ încóce şi în colea prin cârciumĭ. Acestea în interesulŭ neîntindereĭ ciumeĭ.[3]

Se maĭ iaŭ următórele mĕsurĭ, prin pitaculŭ către vel Spătarŭ şi Epistatulŭ Agieĭ, din 30 Maiŭ 1795, ca să nu se opréscă din tîrgulŭ Cuculuĭ lucrurile de mâncare, numaĭ paralele să le trécă prin oţetŭ, iar altŭ alişverişŭ de lucrurĭ să fie opritŭ. Aşişderea telaliĭ şi teleleicile să fie oprite atât în tîrgulŭ cuculuĭ, cât şi în tîrgulŭ-de-afară şi pe alte ulițe. Se potŭ vinde la mezatŭ numaĭ lucrurile hotărîte prin staroste de neguțitorĭ. «Pentru scaunele de carne este porunca Domnieĭ mele dată către Dumnéluĭ Epistatulŭ Agieĭ, ca să nu taie măcelariĭ vitele la scaune, spre a lipsi într'acéstă vreme putórea din tîrgŭ care molipsesce aerulŭ. Tovărăşiile şi adunările de ómenĭ făr'de trébă, cu ămblete pe uliţĭ nóptea, să lipséscă şi numaĭ cu felinarŭ. Slujbaşiĭ Curţeĭ séŭ şi alţiĭ ce vorŭ avea trebuință, ómeniĭ cunoscuţĭ; să fie nepopriţĭ. Iar a lipsi muierile de pe la cârciumĭ cu totulŭ şi a se închide şi cârciumile acum într'acéstă vreme de bólă, s'aŭ găsitŭ cu cale şi cu socotélă de obşte.»[4]

---

făcêndu-se tóte aceste urmărĭ ale curățenieĭ, precum şi anulŭ trecutŭ şi anţărţ, şi aŭ fost din mila luĭ Dumneḑeŭ feriţĭ de nu s'aŭ întêmplatŭ nicĭ o zmreḑuială de la tîrgulŭ moşilorŭ.

1. Cod XXXI, scara 4, fila 57.
2. Cod. XXIX, fila 56.
3. Cod. XXIX, fila 51 verso.
4. Cod. XXIX, scara 6, fila 26 verso.

In 16 Iulie 1795, se face o adevĕrată organisare de inspectorĭ din boerinaşĭ, la numĕrósele mahalale ale Bucurescilorŭ, ca să privegheze maĭ cu stăruinţă asupra mersuluĭ bóleĭ in fie-care casă, Domnitorulŭ ne maĭ avêndŭ încredere în vătaşiĭ de mahalale şi în preoţĭ.[1]

Prin 6 cărţĭ adresate către orăşanĭ, Moruzi cere păzirea cu stricteţă a nizamuluĭ contra ciumeĭ şi ameninţă pe contravenientŭ, că dupĕ ce'lŭ va fi desinfectatŭ va fi despoiatŭ în pelea gólă şi purtatŭ şi bătutŭ straşnicŭ pe uliţele Bucurescilorŭ, întocmaĭ ca unŭ ucigaşŭ de ómenĭ, şi va fi trimisŭ apoĭ la ocnă pe viéţă, orĭ care va fi starea socială la care va fi aparţinêndŭ. Maĭ cu sémă pe preoţĭ, protopopĭ şi călugărĭ, carĭ calcă nizamulŭ, Domnitorulŭ cere Mitropolituluĭ să'ĭ radă şi tundă şi să'ĭ dée pe mâna zapciilorŭ să'ĭ bată, «de care şi scriemŭ şi poruncimŭ Sf. tale Părinte Metropolite: de nu le veĭ pune aceste în faptă şi de nu le veĭ urma precum le hotărîmŭ, să sciĭ că deosebitŭ de turburarea şi scârba ce veĭ aduce Domnieĭ mele, veĭ avea a da séma înaintea luĭ Dumnedeŭ de sufletulŭ Prea Sf. tale».[1]

Omulŭ spăimântatŭ de nenorociri se umilesce înaintea aceluĭ Dumnedeŭ, căruia şi însuşĭ Voltaire îĭ rădica templu la Fernay. A. Moruzi, cu tótă energia luĭ, de şi la 6 Februarŭ 1795 căutase prin înfrângerea porunceĭ bisericeĭ relativă la posturĭ, să asigure sărăcimeĭ sănĕtatea, scoţêndŭ de la prelaţiĭ bisericeĭ permisiunea ca acea sĕrăcime să mănânce carne, acum apelă la biserică, ca la celŭ maĭ puternicŭ

---

1. Vedĭ anexa în tom. VI. Abia se făcuse acéstă organisare şi aceştĭ boerinaşĭ devinŭ şi eĭ unŭ rĕŭ maĭ mare, cum se vede din următorulŭ pitacŭ:

Pitacŭ la vel Spătarŭ din 2 Iulie 1795.

Moruzi scrie că aŭ aflatŭ că boerinaşiĭ rênduiţĭ de la Epitropie pentru bóla ciumeĭ, pe plăşĭ şi vătăşeiĭ mahalalelorŭ «înspăimântândŭ pe veciniĭ împrejuraşĭ unde se întêmplă bóla, cu cuvîntŭ că o să'ĭ scóţă afară, iaŭ ruşfeturĭ şi metahirisescŭ tréba acésta pentru interesulŭ şi folosulŭ lorŭ, şi aşĭa nu arétă la Epistaţĭ spre a da Dumitale arĕtare spre pază şi curăţenie cu a se scóte câţĭ sunt de trebuinţă afară la locŭ deosebitŭ, a nu se maĭ întinde bóla, care acésta, cum ţicemŭ, şi de nu este D-tale sciutŭ, dar luĭ Panaite Slugerulŭ şi luĭ Ilie Polcovniculŭ trebue să le fie sciute, iar şi de nu o sciŭ eĭ sunt vinovaţĭ de ce să nu cerceteze urmările orênduiţilorŭ, ca să dée D-tale de scire spre a li se face cuviinciósa pedépsă,» Domnitorulŭ ordonă, ca Spătarulŭ să trimiţă acestŭ pitacŭ la Slugerulŭ Panaite şi Polcovniculŭ Ilie, ca să cerceteze faptele boerinaşilorŭ, a vătaşilorŭ şi a neferilorŭ, şi să le dée straşnică poruncă de a nu maĭ cuteza la urmărĭ ca aceste, căcĭ nu vorŭ fi pedepsiţĭ numaĭ eĭ, dar şi Slugerulŭ Panaite şi Polcovnicerlŭ Ilie.

Cod. XXIX, fila 81.

2. Vedĭ anexa în tom VI.

mântuitorŭ al poporului de năprasnica bólă. El scrie Metropolitului în 2 Iulie 1795:

Fiind-că datoriă netăgăduită este de obște la tóte mŏnăstirile și schiturile câte se află aicĭ în țéra Domnieĭ mele, a face pururea rugăciunĭ milostivuluĭ Dumnedĕŭ, prin care să se îmblânzéscă și să 'și trămită milele séle cele bogate către norodulŭ sĕŭ, iară maĭ vêrtosŭ fieș-când și la orĭ-ce vreme de întêmplare mâhniciósă, maĭ mult se îndatorésce tot clirosulŭ bisericescŭ a se îndeletnici la rugăciunĭ cu necontenire, căcĭ multe-puține milĭ ce aŭ mŏnăstirile și schiturile pênă în ziua de astă-zĭ de la însăși patria acésta și chiar de la acestŭ creștinescŭ norodŭ sunt, precum și la acéstă vreme, când este mórte de năprasnica bólă a ciumeĭ, urmézătă netăgăduită aceeași datorie, ca cu mic cu mare să cadă cu toțĭ la rugăciunĭ către milostivulŭ Dumnedĕŭ, prin care imblânzindu-se să se milostivéscă a da curățire și isbăvire norodului de bóla acésta; pentru că câte mijlóce politicescĭ s'aŭ chibzuitŭ de către Domnia mea, a fi trebuincióse, tóte s'aŭ orênduitŭ și se facŭ din partea Domnieĭ, precum se și vĕdŭ; rĕmâne dar, ca și bisericesce să se dé îndestulare trebuinței, adică prin necontenitele rugăciunĭ cu adevĕrata sdrobire a inimeĭ. Dprept acea poruncimŭ Domnia mea, că primindŭ P. S. ta Domnesculŭ nostru pitacŭ, să daĭ archierescile Sf. tale porunci, nu numaĭ la tóte mŏnăstirile și schiturile, ce se află în eparchia P. S. tale, ci și pe la Episcopiĭ și de rêndŭ la toțĭ Archiereiĭ, ce se află și aicĭ în politia Bucurescilor, ca cu toțiĭ să încépă 20 zile de-a-rêndulŭ a face rugăciunĭ fieș-care într'ale séle deosebitŭ, fără de a se strînge adunare de norodŭ, ci numaĭ pe la mŏnăstirĭ, pe la schiturĭ, pe la biserici să se facă slujbe și rugăciunĭ cu sdrobire de inimă și cu adevĕrată silință, adică preoțiĭ, ieromonachiĭ, archimandriții, archiereĭ, atât aicĭ, cât și afară pe la mŏnăstirĭ și schiturĭ, cu necontenire să facă rugăciunĭ într'aceste 20 de zile către milostivulŭ Dumnedĕŭ... și la acésta să te osîrduescĭ P. S. ta a se face cât maĭ grabă.

Cu mĕsurile luate, afară de cele bisericescĭ, bóla era în cât-va combătută. Insuși Domnitorulŭ o recunósce, într'un pitacŭ din 23 Iulie 1795, către biv vel Post. Epistatulŭ Agieĭ, comparându mortalitatea de la Rusciuc, unde mureaŭ de la 100—150 ómenĭ pe zi, pe când la Bucuresci, «ce este cu atâta mulțime de norodŭ împodobitŭ» se molipsesce de la 7—15 case pe zi. Domnitorulŭ este de părere decĭ, să se păstreze cu stricteță instrucțiunile de pază.[1] Domnitorulŭ recomandă cu deosebire desinfectarea «dupe pildele ce avem și de la alte locurĭ și politiĭ europenescĭ». Decĭ de la Armășie se împartŭ 50 de vedre de catranŭ ca prin mahalale și la prăvăliĭ, să se facă focŭ de catranŭ, în care să se afume ómenĭ și lucrurĭ în timpŭ de 10 zile necurmatŭ.[1]

1. Vedĭ anexa în tom. VI.

1. Vedĭ anexa în tom. VI.

Pentru a opri estinderea bóleĭ din Bucurescĭ prin judeţe, Domnitorul ordonă mĕsurĭ de desinfectarea acelor, carĭ ies din oraşŭ. Şi să nu fie nimenĭ primitŭ în judeţe, décă nu presintă certificatulŭ Spătaruluĭ, că aŭ fostŭ desinfectatŭ şi aŭ făcutŭ lazaretŭ. [1]

Se oprescŭ prin judeţe, tèrgurile, séŭ celŭ puţinŭ, în locŭ de a se ţine în oraşŭ, să se ţină la distanţă de 10 minute afară din oraşŭ. Aşa se făcu la Ploescĭ în 10 Iuniŭ 1795 (cod. XXIX, fila 74).

In 1796, când deja ciuma era spre sfèrşitŭ, încă s'aŭ luatŭ numeróse mĕsurĭ, permiţêndu-se a se ţine tèrgulŭ Drăgaiceĭ din judeţulŭ Buzĕŭ. Neguţitoriĭ din Bucurescĭ, carĭ avéŭ să mérgă la Drăgaica, fură siliţĭ a se desinfecta, eĭ şi mărfurile lorŭ şi a face lazaretŭ de maĭ multe ḑile afară din Bucurescĭ.[2] Asemenea mĕsurĭ luate şi lazaretŭrĭ înfiinţate, pe alocurea, până şi la Predeal şi la Ceraşĭ, în pólele munteluĭ Craiŭ, căcĭ ciuma isbucnise şi la Braşovŭ ; [3] Domnitorulŭ maĭ adreséză şi următórea carte deschisă la tótă partea bisericéscă şi mirenéscă, din fie-care judeţ reînoindu-le în 11 August 1795, povăţuirile anterióre pentru bóla ciumeĭ: «după atâtea povăţuirĭ şi poruncĭ ce v'amŭ datŭ iarăşĭ auḑimŭ şi înţelegemŭ din faptă că petreceţĭ tocmaĭ ca dobitócele fără de nicĭ o îngrijire şi pază de acestŭ rĕŭ şi nefiindu-vĕ milă înşi-vĕ de viéţa vóstră şi a soţiilorŭ şi copiilorŭ voştrĭ, ba şi maĭ rĕŭ decât dobitócele putemŭ ḑice că petreceţĭ, pentru că unŭ dobitocŭ încă se feresce de prăpastie, de focŭ şi de apă şi de locurĭ primejdióse... iar voĭ, carĭ sunteţĭ de la Dumneḑeŭ cu simţire ómenĭ şi vedeţĭ de faţă câtă stricăciune şi mórte pricinuesce rĕulŭ acesta, nicĭ cât dobitócele nu vĕ feriţĭ, ci încă primiţĭ să vĕ amestecaţĭ uniĭ cu alţiĭ, nu vĕ faceţĭ curăţenia cea de cuviinţă şi vĕ daţĭ singurĭ periciunceĭ». Apoĭ Domnitorulŭ apostroféză energicŭ pe preoţiĭ carĭ nu vor să se facă pildă poporuluĭ mirenescŭ, ci sunt maĭ rĕŭ pricinuitorĭ aĭ bóleĭ.

1. Pitacŭ din 9 August 1795 către biv vel Sĕrdarŭ Vintilă Prejbeanu, Ispravnicŭ de Ilfovŭ ca să se înţelégă cu marele Spătarŭ şi să se opréscă ceĭ din Bucurescĭ, când se scotŭ afară spre aerisire, de a se împrăştia prin sate, căcĭ se întinde bóla.

Cod. XXIX, fila 105.

Pitacŭ către ispravnicĭ din 20 Maĭ 1795. Se vestesce că s'aŭ molipsitŭ unele mahalale din Bucurescĭ şi că din acele mahalale merg pe afară prin oraşe şi sate şi potŭ ast-felŭ întinde bóla, «decĭ am poruncitŭ Spăt. ca pre toţĭ ceĭ din Bucurescĭ carĭ vor să iasă pe afară, să 'ĭ cerceteze maĭ întêiŭ Spătarulŭ de sunt curaţĭ şi sĕnătoşĭ, şi să le dée apoĭ adeverinţă cu care să pótă fi primiţĭ în gazdă» ; iar altmintrelea poruncesce a nu fi nimenĭ primit pe afară.

Cod. XXIX, fila 60 verso.

2. Veḑĭ anexa în tom. VI.
3. Veḑĭ anexa în tom. VI.

Domnitorulŭ termină cu unŭ apelŭ energicŭ, ca toţĭ să 'şĭ facă datoria dupe nizamurile date. [1]

In 27 Septembre 1795 Domnitorul maĭ adresézĕ o circulară aprópe identică către tótă ţéra.[2]

Despre mersul ciumeĭ în téră şi maĭ ales în Bucurescĭ, Domnitorulŭ comunică în maĭ multe rînduri informaţiunĭ agentuluĭ austriac Marchelius, dupĕ cererea acestuĭa.[3] In fine la 5 Decembrie 1795, când bóla stinchise, Domnitorulŭ ordonă Spătaruluĭ şi Epistatuluĭ Agieĭ, să strîngă pe toţĭ episaţţii mahalalelorŭ şi a târguluĭ din lăuntru şi să le ordone să facă cu scumpĕtate cercetare în tóte mahalalele şi unde se va găsi că aŭ bolnăvit şi aŭ muritŭ omŭ, să cerceteze câte ḑile aŭ bolit şi peste câte aŭ muritŭ? cum şi ce felŭ 'ĭ-aŭ fost bóla? Şi făcêndŭ raportŭ să'lŭ trămită dreptŭ la Domnitorŭ. [4]

Cu începutulŭ anuluĭ 1796, Domnitorulŭ adresézĕ următorulŭ pitacŭ, din 3 Ianuarie 1796, către tóte judeţele:

«La Domnia mea nu este altŭ lucru maĭ mare şi maĭ dintêiŭ alŭ ţĕreĭ decâtŭ viaţa şi sănĕtatea locuitorilorŭ, ce ne-aŭ încredinţatŭ Dumneḑeŭ»... Decĭ Vodă apelă la dregătoriĭ domnescĭ, să aibă aceeaşĭ grijă pentru patria lor şi cere să întâmpine rĕulŭ năprasniceĭ bóle cu urmările cele cuviincióse de pază şi de curăţenie, şi de altă parte să însciinţeze Domnieĭ adevĕrulŭ lucrurilorŭ. Vodă cere informaţiune de tóte casurile întâmplate de o lună de ḑile încóce în judeţŭ: «de aŭ fostŭ sănĕtate, séŭ de aŭ fostŭ zmreduire? Unde şi câţĭ? Să ne trămiteţĭ foĭ anume». Domnitorulŭ cere şi pe viitorŭ însciinţare pe tótă sĕptĕmâna de mersul bóleĭ, amenințându că la netrămiterea uneĭ asemenea însciinţărĭ, va trămite la judeţŭ mumbaşirĭ şi Ispravnicĭĭ vorŭ plăti greŭ trépădŭ. [5]

Cod. XXIX Fila 141.

Maĭ multe mĕsurĭ de dezinfectare se iaŭ în decursulŭ primelorŭ lunĭ ale anuluĭ 1796 [6]. Domnitorulŭ cere Mitropolituluĭ să ordone duhovnicilorŭ, ca la spovedanie să céră de la dreptŭ-credincioşĭ, la ocasiunea spoveduireĭ de postulŭ mare, ca să-şĭ desinfecteze tótă casa, să nu tăinuéscă nedesinfectate lucrurĭ, de la unŭ mortŭ de ciumă. Duhovnicĭĭ deveniţĭ agenţĭ sanitarĭ! [7].

1. Cod. XXIX, fila 106
1. Veḑĭ anexa în tom. VI.
3. Cod. XXIX, fila 55 verso.
4. Cod. XXIX, fila 181 verso.
5. Vodă nu glumea, căcĭ în 16 Februarie 1796, aŭ supusŭ la amendă pe ispravnicĭĭ de Ialomiţa. Romanaţĭ, Doljŭ, Vlaşca şi Muscel, pentru că n'aŭ trimisŭ raportulŭ sĕptĕmânal. (Cod. XXIX fila 152).—Veḑĭ şi pitacŭ din 6 Maiŭ 1796 (XXIX fila 182 verso).
6 Veḑĭ anexa în tom VI.
7. Veḑĭ actulŭ în tom VI, la capitolulŭ ciumeĭ.

Se repetă în 1796 aprópe tóte pitacurile date în 1795. [1]

Se rînduescŭ din noŭ, la 31 Martie 1796, cu 100 pitace Epistaţi la mahalale, ca să cerceteze de sănĕtate şi să dezinfecteze, conformŭ nizamuluĭ, case, ómenĭ şi lucrurĭ. [2]

Ca şi în 1795, sunt oprite înmormîntările cu paradă, pomenirile, adunările de mulţi ómenĭ. Vodă dice în pitaculŭ sĕŭ: «Totŭ acelaşi folosŭ vorŭ avea rĕposaţiĭ cu pomenirile, ce li se vorŭ face în urmă, dupĕ ce se va rĕci vremea de tómnă.[3]

In 18 Maiŭ 1796, Alex. Moruzi, în cartea sa deschisă către toţi Ispravniciĭ, constată, că «într'acestŭ anŭ, din mila luĭ D-dĕŭ se vede curgĕtorŭ timpulŭ a fi bunŭ.... Atâtŭ numaĭ că óreşi-care grijă este, că pe alocurea, pe la unele sate, tot se aude de molipsélă de bóla ciumeĭ, ce şi iarăşi din *amelia* D-vóstre Ispravnicilorŭ o putemŭ socoti.» Apoĭ mustrându-ĭ pentru asemenea *indiferinţă* la serviciŭ, le reînoesce poveţuirile deja cunoscute. [4]

Ca definitivŭ să se stârpéscă bóla şi prin judeţe, Domnitorulŭ permite din noŭ o purtare prin judeţe, până la Târgovişte, a Capuluĭ Sf. Visarion. De acolo va fi dusă acéstă reliquiă şi la judeţele Vlaşca, Ialomiţa şi la Focşaniĭ, ca să se facă «litaniĭ» de încetarea bóleĭ.

Maĭ cu mĕsurile profilactice, maĭ cu Capulŭ Sf. Visarionŭ (dupĕ credinţa unora), maĭ cu «litaniile» şi rugăciunile de 30 dile, bóla ajunge în mare scădere, la 10 Augustŭ 1796. — Domnitorulŭ care nu maĭ avé de a domni în ţĕră — cumŭ vomŭ vedé — de câtŭ 18 dile — constată acéstă scădere şi crede a lua ultimele mĕsurĭ de combatere a bóleĭ. [5]

---

1. Vedĭ actulŭ în tom. VI, la cap. ciumeĭ.

2. In 4 Aprilie 1796 s'a scrisŭ Spătaruluĭ şi Vorniculuĭ Golescu, să dée povetuirĭ Epistaţilorŭ din mahalale, ca să dezinfecteze casele şi efectele (Cod. XXIX) şi pre ceĭ ce vin în Bucurescĭ, căcĭ se crede că „se împrospătézĕ pe icĭ pe co'ci în Bucurescĭ“ prin ceĭ ce vin de afară, din locurĭ molipsite. (Cod XXIX fila 166). Pe un impiegat care a cutezatŭ, să aducă din Clejaniĭ o slujnică bolnavă de ciumă şi apoĭ s'o întórcă la satulŭ eĭ în acea stare, 'l-aŭ pedepsitŭ rĕŭ :

Pitacŭ din 10 April 1795 către vel Spătarŭ ca în vederea, tuturorŭ să aplice 100 toiage la tălpĭ logofeţeluluĭ Barbu şi apoĭ să 'lŭ trămiţă surghiumŭ la Monastirea Znagovuluĭ, pentru că în dilele trecute aflându-se în judeţulŭ Vlăşceĭ, aŭ adusŭ de la Clejaniĭ o fétă slujnică, care, îmbolnăvindu-se la dînsulŭ de ciumă, el a lepădat-o apoĭ la părinţiĭ eĭ, în satŭ, fără să spună de ce bólă este cuprinsă şi apoĭ molipsitŭ s'aŭ întorsŭ în Bucurescĭ.

Cod XXIX, fila 170 verso.

3. Cod. XXIX, fila 187 verso. Vezĭ tom. VI.

4. Cod. XXIX, fila 188 Vedĭ anexele în tom. VI.

5. Domnitorulŭ constată în 10 Augustŭ 1896, că bóla ciumeĭ este în mare scădere, dar ordonă Spătaruluĭ şi Vorniculuĭ Golescu, să mérgă la spital şi la

Unŭ importantŭ mijloc de combatere a bóleĭ a fost, necontestatŭ, reorganisarea lazaretelorŭ, după cum ele fuseseră deja organisate sub anteriórele guverne.

Din 1794 începe seriósa reorganisare a lazareturilorŭ şi a spitalelorŭ.[1]

In 8 Augustŭ 1794 Al. Moruzi dă hrisovulŭ constatătorŭ adăogireĭ a 3 odăĭ—zidite de Dómna luĭ, Zoe Moruzi,—ca să se despartă muĭerile de bărbaţĭ, că până aci eraŭ în aceeaşĭ secţiune, la spitalulŭ Colţea. Acesteĭ nouă secţiune de spitalŭ, Al. Moruzi afectă noue privilegiĭ şi venitурĭ şi le pune sub epitropia luĭ Dumitrascu Racoviţă «ca la unŭ ctitorŭ, ce se trage din némulŭ rĕposaţilorŭ boerĭ, carĭ aŭ zidităŭ numita Sf. mŏnăstire şi spitalurile vechĭ».[2]

Primulŭ spitalŭ, care primi ajutóre de la Al. Moruzi, fu acelŭ fondatŭ, prin testamentŭ, de Păhărn. Maria Mănăilescu, care murindŭ fără copiĭ, a hărăzitŭ, prin dietă, moşia sa, ca să se facă spitalŭ la Buzĕŭ, rènduindŭ însăşĭ de Epitropŭ pe vel Paharn. Grigorie Hrisoscoleu, nepotulŭ sĕŭ. Spitalulŭ fiindŭ gata, în Oct. 1793, Alex. Moruzi aprobă dieta (de şi chironomiile *ab intestato* urmaŭ să fie ale Cutieĭ) şi ĭĭ maĭ donéză milă de 250 bolovanĭ sare pe anŭ dela ocne şi câte

---

lazaretурĭ, să ducă o carte de blăstemŭ de la Metropolitulŭ, ca să oblige pe cioclĭĭ şi epistaţiĭ şi preoţiĭ de la lazaretурĭ «ca orĭ-ce lucrurĭ molipsite vor fi tăinuite, ce aŭ rĕmasŭ de la morţĭ să se scóţă la maidanŭ şi să se arză tóte în focŭ, cum şi lucrurile ce aŭ molipsiţiĭ carĭ sunt îndreptaţĭ să se spele în apă şi să se cureţe bine... în spitalŭ să se afume mult, asupra mormintelorŭ să se maĭ arunce varŭ.

Cod. XXIX, fila 218 verso.

1. Epistaţiĭ lazaretelorŭ le-aŭ inspectatŭ şi aŭ găsitŭ că trebue a se repara 11 bordee, adică 6 de la al 2-lea lazaretŭ şi 5 de la al 3-lea, de lângă Mărcuţa. Pentru aceste lazarete se cerŭ 25 salahorĭ şi lemnele de la cele-l-alte bordee dărâmate. Vodă Al. Moruzi dă pitacŭ la ispravniciĭ de Ilfovŭ, să dée aceĭ 25 salahorĭ «teslim la D-lorŭ Epistaţiĭ..... Dar ce altŭ va maĭ fi de lipsă, să împliniţĭ D-tre din lemnele şi din cherestéua umbrarelorŭ, *ce aŭ fost la Herèsträu*, care aţĭ fost porunciţĭ de a le păstra. Aşişderea vĕ poruncimŭ, că din cherestelele acelorŭ umbrarĭ, să daţĭ D-lor 50 de martagĭ, cu carĭ aŭ să facă 4 căsuţe pentru şederea şi adăpostirea paznicilor despre 4 părţĭ, una despre Cernica, alta despre marginea podului Colentineĭ, alta la al 2-lea lazaretŭ şi alta la 3-lea. Al. Moruzi ordonă ca aceĭ 25 salahorĭ să drégă şi podişorulŭ de la Floresci, fiindŭ stricatŭ. 1794, 12 Noembre.

Vel. Logof.

Cod. XXIII, fila 303 verso. E ultima pagină a codicelŭi.

2. A se citi actulŭ de fundare al Dómneĭ Zoe Moruzi şi Hrisovul soţuluĭ eĭ Alex. Vodă Moruzi, din 8 Agustŭ 1794, în tomulŭ VI, la capitolulŭ spitalelorŭ.

taleri 20 din banii preoţilorŭ Eparhieĭ Buzĕuluĭ, ce se adună la Cutie,[1] şi 25 liuḑi scutiţi.[2]

Modulŭ cumŭ se întreţine de vel Banulŭ D. Racoviţă, în 1794 spitalulŭ dela Colţea, nu place mult luĭ Vodă, care, în 23 Noembre, îĭ scrise:

Pitacŭ la vel Banŭ Dumitrache Racoviţă

«Iarăşĭ te însciinţămŭ pentru spitalurile de la mŏnăstirea Colţeĭ, că pe lângă lipsa de hrana mâncăreĭ bolnavilorŭ, ne însciinţămŭ deosebitŭ şi de o necurăţenie şi unŭ murdalîcŭ ce este în spitaluri, care aduce putorĭ spre maĭ multă întinderea de bólă, precumŭ şi în deosebitŭ spitalulŭ de sus *alŭ Dómneĭ*, asemenea se află, unde póte să se păzéscă o curăţenie desĕvêrşit *ca nişce zidirĭ nouĕ,* şi cu tótă orênduiala lorŭ întocmite; pentru care poruncimŭ D-tale, să chemĭ *pe Dohtorŭ şi Gearahŭ* spitaluluĭ acestuĭa, să le daĭ să înţelégă porunca Domnieĭ mele, de a învĕţa şi a povĕţui atât pe bolnavĭ, cum maĭ vêrtosŭ pe ceĭ ce le sunt rênduiţĭ de posluşescŭ bolnavilorŭ înlăuntru, în ce chipŭ să ţie curăţenia, ca pururea să grijéscă de orĭ-ce murdalîcŭ şi putorĭ şi să facă afumăturĭ şi mirosurĭ, carĭ nu vatĕmă şi nu supĕră pe bolnavĭ. Şi pe tótă sĕptĕmâna să fie datorŭ dohtorulŭ şi gerahulŭ, să răportuéscă D-tale, cum sunt bolnaviĭ? De altă parte, să ḑicĭ pentru acésta şi Arhiereuluĭ, ce epitropisesce la acéstă mŏnăstire, să pórte grija negreşit de tóte aceste câte poruncimŭ pentru săraciĭ bolnavĭ, făr'de cusurŭ, că negreşit se va osîndi. — 1794, Noembre 21.

Cod. XXIII, fila 297 verso.

Intreţinerea spitaluluĭ Colţeĭ nu era destulŭ de bună, pentru că'ĭ lipsiaŭ fondurile necesariĭ. Domnitorulŭ acordă spitaluluĭ, în 30 Ian. 1795, 3.000 taleri din venitulŭ ocnelorŭ, în loc de 2.500 câtŭ avu până atuncĭ.[3]

---

1. *Pitacŭ din 27 Februarŭ 1794 către Episcopulŭ de Buzĕŭ Costandie:*

Fiind-că spitalulŭ de la Buzĕŭ, prin hrisovulŭ Domnieĭ mele, de la lét 1793, Octombre 30, are a lua milă de la Epitropia Domnéscă pe tótă luna câte taleri 20, din baniĭ preoţilorŭ Eparhieĭ Episcopieĭ Buzĕuluĭ, ce se aducŭ la cutia Epitropieĭ, iétă scriemŭ şi poruncimŭ Sf. tale, să aibĭ a da spitaluluĭ pe tótă luna, dupĕ cuprinderea domnesculuĭ nostru hrisovŭ, aceştĭ câte tal. 20 din baniĭ preoţilorŭ Eparhieĭ Buzĕuluĭ şi cu acestŭ pitacŭ al Domnieĭ mele se va ţine în sémă la Epitropia domnéscă.

Cod. XXIII, fila 212.

2. Vedĭ actele în Tom. VI. In Cod XXVIII dela arh. statuluĭ, la fila 34 verso (scara 4) este unŭ catastihŭ de spesele făcute de Gr. Hrisoscoleo cu edificarea spitaluluĭ de la Buzĕŭ, cu data 25 Noembre 1794. Rĕposata a donat 6.050 leĭ şi s'aŭ spesat 5.888 pentru spital şi întreţinerea anuală a unor viĭ şi acarete.

3. Vedĭ actulŭ în Tom VI.

La Sf. Pantelimonŭ încă era spitalŭ, dar aci se ducéŭ pestiferaţiĭ. Cu marĭ greutăţĭ se întreţinea acestŭ spitalŭ, din lipsă de fonduri. Vodă ordonă — negreşit — în 24 Martŭ 1795, să nu lipséscă nimica bolnavilorŭ ; [1] dér cu ce banĭ? Ceva, tot atâtŭ de greŭ era de a se aprovisiona spitalulŭi cu produsele hotărîte de doctorĭ pentru hrană (linte, usturoĭŭ, cépă, varză acră). Vodă *(mirabile auditu!)* ordonă dohtorilorŭ să aréte altă hrană «ce se póte găsi». [2]

In Aprilŭ 1795, Al. Moruzi decide, să se edifice unŭ noŭ spitalŭ de zidŭ, în bune condiţiunĭ «cu curţĭ deosebite şi cu starĭ despărţite pentru întêmplărĭ de năprasnica bólă a ciumeĭ, *care maĭ în tóte vremile n'aŭ lipsitŭ a se întêmpla politieĭ acesteĭa*». Domnitorulŭ constată, că pentru acestŭ scopŭ, în Bucurescĭ este numaĭ un micŭ spitalŭ de 3—4 odăĭ la Sf. Visarion şi făr'de a avea şi trebuinciósele locurĭ, osebite de lazaretŭrĭ, cu odăĭ şi curţĭ îndestulate şi temeînice de zidŭ.—Dar Alex. Moruzi scrie boĭerilorŭ Vornicĭ Brâncovénu şi C. Ghica, că urméză a se construi unŭ noŭ spitalŭ cu lazaretŭ. Consacră la acesta, dobênda ce luĭ s'ar cuveni pentru suma împrumutată, ca să se aprovisioneze ţéra şi capitala, cu grâŭ în timpulŭ fómeteĭ curente. Speră Vodă, că «din bunŭ *proerisis* vorŭ ajuta la acéstă zidire şi mŏnăstirile, boĭeriĭ şi neguţitoriĭ. Când spitalulŭi va fi gata, Vodă îlŭ va dota cu venitурĭ şiĭ va da o *epistăsie* vrednică. Pênă atuncĭ apelă la aceştĭ doĭ boĭerĭ să conducă lucrarea zidireĭ, alegêndŭ loculŭ, făcêndŭ «*Kefşu*» ad. devisŭ de spesele ce se vorŭ necesita şi avêndŭ la a lorŭ dispositiune întru tóte pe Aga şi pe Spătarulŭ. [3]

Aceştĭ doĭ boĭerĭ constituescŭ o nouă sub-comisiune de 5 neguţitorĭ, carĭ eĭ să conducă lucrarea. [4]

In anulŭ 1796, este gata spitalulŭi noŭ la Dudescĭ şi Domnitorulŭi îĭ dă hrisovulŭ, pe care lectorele îl va afla în Tomulŭ VI. [5] Insuşi Domnitorulŭ arétă, că spitalulŭ improvizatŭ la Florescĭ, era situat rĕŭ, la locŭ mocirlosŭ, pe când loculŭ de la Dudescĭ este sănĕtosŭ. Apoĭ descrie, cu destule amĕnunte, diversele case de spitalŭ şi lazaretŭ, biserica Sf. Haralambie, Visarionŭ şi Dimitrie Basarabovŭ.

Pentru întreţinerea acestorŭ spitale, Domnitorulŭ *afierosesce* venitulŭ a 3 mŏnăstirĭ: Tisména (Gorjŭ), Cozia (Vălcea) şi Câmpulungŭ (Muscelŭ) şi alte venitурĭ ce se potŭ vedé în actŭ, dela ocne, dela vămĭ, dela Sf. Pantelimonŭ. Maĭ departe urméză regulamentulŭi spitalelorŭ

1. Vedĭ actulŭ în Tom VI.
2. Vedĭ actulŭ în Tom VI.
3. Cod. XXIX, filele 37 şi 39 verso. Vedĭ tom. în vol. VI.
4. Cod. XXVIII, scara V, fila 8. Vedĭ în vol. VI.
5. Vedĭ Hrisovulŭ şi actele relative în Tom. VI

în 22 de ponturĭ, coprinḑêndŭ şi organisarea Epitropieĭ. Primiĭ Epitropĭ fură ceĭ doĭ boĭerĭ, carĭ conduseseră edificarea : Vel Banŭ D. Ghica şi biv. vel Vistierŭ Enache Moruzi. [1]

Dar până să se zidéscă spitalele de la Dudescĭ, tot la Panteleimon se trămitéŭ pestiferaţiĭ.

Clucerulŭ Dumitrache (cunoscutulŭ istoricŭ alŭ evenimentelorŭ de la 1769-1775) ca Epitropŭ alŭ spitaluluĭ, arétă Domnitoruluĭ că, pentru cheltuiálă de hrană la spitalurĭ a ciumaţilorŭ, se cheltuesce pe ḑi tal. 80, adică pe lună tal. 2500, şi mŏnăstirea Pantelimonŭ nu are de unde să cheltuiască ástă sumă. Deci propune, ca să ajute şi tóte cele-l-alte mŏnăstirĭ din tótă ţéra, «fie în locŭlŭ cheltuelilorŭ ce facŭ năstavniciĭ şi egumeniĭ cu mesele ce întindŭ pe la sf. hramurĭ, pentru pomenirile rĕposaţilorŭ ctitorĭ, acea hrană puie-se acum înnaintea acestorŭ ticăloşĭ şi va fi ctitorilorŭ maĭ mare pomenire, şi niciĭ să se pară Părinţilorŭ egumenĭ a fi acésta vre-unŭ isvodŭ noŭ, căcĭ s'a maĭ urmatŭ şi în alte vremĭ trecute, de la 1744—1748: ridicându-se cheltuelile praznicilorŭ, se aducea banĭĭ aicea la Epitropia Colţeĭ, cu care se rescumpĕra robĭ, afară de dăjdiile ce da la Visterie».

Asupra acestuĭ raportŭ, Domnitorulŭ, la 29 Aprilŭ 1795, aŭ pusŭ resoluţiunea următóre :

«Primită fiindŭ Domnieĭ mele şi cu cale anaforaoa ce ne face D-nóluĭ biv vel Clucerŭ Dumitrache Epitropulŭ, poruncimŭ Domnia mea Dumnévóstră veliţilorŭ Logofeţĭ, ca împreună cu P. S. Sa Părintele Metropolitŭ alŭ Ungro-Vlahieĭ să ne faceţĭ fóie de tóte mŏnastirile din Bucurescĭ şi din 12 judeţe de dincóce de Oltŭ, cu arĕtare de banĭĭ cheltueleĭ ce face fiesce-care la ḑilele praznicului, spre a da Domnésca nóstră poruncă de împlinire, pentru a se cheltui estimpŭ aceĭ banĭ la spitalurĭ şi lazareturĭ, în locŭlŭ praznicilorŭ».

Cod. XXVIII, scara V-a fila 22.

Cu pitaculŭ din 30 Aprilŭ 1795, în urma anaforaleĭ din aceéşĭ dată, semnată de Dositheŭ Mitropolitulŭ, Scarlatŭ Ghica şi Stefanŭ Văcărescu, vel Logofeţĭ, după altă anafora a luĭ biv vel Clucerŭ Dumitrache, epitropulŭ mŏnăstireĭ Pantelimonŭ, se hotărăsce *citra* de banĭ cu care se impune fie-care mŏnăstire din ţéră, pe anulŭ 1795, în favórea spitaluluĭ şi lazareturilorŭ de ciumaţĭ. Catastihulŭ mŏnăstirilorŭ este scrisŭ în grecesce. Suma totală cerută de la mŏnăstirĭ este de 2400 leĭ, din carĭ: 950 de la mŏnăstirile din Eparhia Mitropolieĭ, 150 de la cele din Eparhia Buzĕuluĭ, 100 de la cele din Eparhia Argeşuluĭ, 760 de la cele din Eparhia Rômniculuĭ. Mŏnăstirile cele maĭ tare

1. Cod. XXIX, fila 139.

impuse sunt Sf. Gheorghe nou (80 leĭ) şi Comana (80 leĭ); urméză apoĭ mŏnăst. Bistriţa şi Radu-Vodă cu 70 leĭ. Cele maĭ slab impuse, plătescŭ abia căte 10 leĭ, ca mŏnăstirile Plumbuita, Golgota, Bradulŭ, Dedulescĭ, etc.

Nicĭ cu baniĭ impuşĭ la mŏnăstirile maĭ sus arĕtate nu se equilibrézĕ cheltuelile spitaluluĭ de la Pantelimonŭ. Atuncĭ se maĭ impunŭ unele sume la mitócele mŏnăstireĭ Pantelimonŭ [1]

Fiind-că nu se ajungea baniĭ pentru întreţinerea bolnavilorŭ, Vodă dete unŭ curiosŭ pitacŭ către Spătarŭ, din 2 Augustŭ 1795, să nu se maĭ dée la spitalulŭ de la Pantelimonŭ copiilorŭ tot câte 300 dramurĭ pâne, ca celorŭ în vêrstă, «că se face numaĭ risipă».

Cu altŭ pitacŭ, (4 Augustŭ 1795), Alex. Moruzi a obligatŭ tóte mŏnăstirile, să dée unele zaherele pentru hrana celorŭ smreduiţĭ din judeţe şi de la Pantelimonŭ. [2]

Creaţiunea nouluĭ spitalŭ de la Dudescĭ nu împedică pe Alex. Moruzi de a ingriji şi de cele-l-alte existente.

Aşĭa elŭ provócă pe D. Ghica, biv vel Banŭ, la 29 Aprilŭ 1796, să maĭ adauge câte-va odăĭ la Pantelimonŭ:

«Vrêndŭ Domnia mea pentru spitalulŭ de la Sf. Pantelimonŭ, că nu numaĭ să'şĭ aibă întregimea şi bună-orênduiala luĭ, ci şi a se maĭ adăoga câte-va odăĭ pentru a fi maĭ îndestulatŭ, spre maĭ multă pomenire a rĕposaţilorŭ ctitorĭ, carĭ aŭ ziditŭ şi aŭ întocmitŭ acestŭ lucru sufletescŭ, să mergĭ dinpreună cu D-luĭ vel Vornicŭ alŭ politieĭ Bucurescilorŭ Ioniţă Florescu, pe care l'amŭ orênduitŭ Domnia mea acum Epitropŭ şi cu Doctoralŭ Caracaşŭ, la numita mŏnăstire, unde maĭântêĭŭ spitalurilorŭ vechĭ, să le faceţĭ căutare şi întocmire de câţĭ bolnavĭ are a primi într'ânsele numitulŭ boerŭ Epitropŭ, apoĭ să chibzuiţĭ câte odăĭ póte de a se maĭ face şi cu câte paturĭ? chibzuindŭ şi cheltuéla acestora, după starea veniturilorŭ mŏnăstirescĭ, şi să faceţĭ Domnieĭ mele arĕtare».

Cod. XXIX Fila 177.

Dorinţa Domnitoruluĭ se realiséză curênd şi in 12 Augustŭ 1796, numaĭ cu 16 ḑile înainte de mazilîrea luĭ, Alex. Moruzi dă spitaluluĭ de la Pantelimonŭ «celŭ înfiinţatŭ de Grigore Ghica, cu 12 paturĭ de bolnavĭ, aceleaşĭ privilegiĭ ce le-a avutŭ de la ctitorĭ. Acum fiindŭ Iónŭ Florescu marele Vornicŭ alŭ politieĭ Bucurescilorŭ, s'aŭ maĭ adausŭ 18 paturĭ: «înşine Domnia mea amŭ mersŭ de amŭ vĕḑutŭ 30 de paturĭ de bolnavĭ». In vedere cu acéstă îmmulţire de paturĭ, Domnitorulŭ dă, de la Ocnele marĭ din Vălcea, câte taleri 2.500 pe anŭ,

1. Vedĭ în tom. VI.
2. Cod. XXIX, fila 103 verso.

în locŭ de 500 ca până acum şi 20 lude dărvari şi 5 lude rîndaşĭ, ómenĭ din liuḑile Visterieĭ, cu pecetluiturĭ Domnescĭ.[1]

Intre aceste muri Clucerulŭ Dumitrache, Epitropulŭ Pantelimonuluĭ. Domnitorulŭ, la 1 Aprilŭ 1796, provócă alegerea unuĭ noŭ Epitropŭ, prin următorulŭ pitacŭ:

«Vrêndŭ Domnia mea să avemŭ părtaşŭ la o faptă sufletéscă a chibzuireĭ şi alegereĭ de unŭ bunŭ Epitropŭ la mŏnăstirea cu spitalulŭ Pantelimonŭ, atât pe Prea Sf. ta, Părinte Metropolite alŭ Ungro-Vlahieĭ, ca unŭ Metropolitŭ alŭ ţĕreĭ, i pe D-ta biv. vel Bane Ghica, ca unulŭ ce te tragĭ din némulŭ rĕposaţilorŭ ctitorĭ, cât şi pe D-ta vel Postelnicŭ, ca pe unŭ mare Postelnicŭ, iată vĕ orênduimŭ pe câteşĭ treĭ, ca să chibzuiţĭ treĭ din tagma boeréscă, ipochimenĭ drepţĭ şi cu temere de sufletŭ, pe carĭ să ni'ĭ arĕtaţĭ anume, ca să hotărîmŭ Domnia mea unulŭ a se orêndui Epitropŭ în locŭlŭ rĕposatuluĭ Clucerŭ Dumitrache».

Cod. XXIX, fila 166

De mersulŭ spitaluluĭ de la Colţea, cum deja vĕḑurămŭ, nu e mulţămitŭ Al. Moruzi. Elŭ adreséză, în 6 Iunie 1796, următorulŭ pitacŭ către boĭerii biv vel Banŭ Dumitrasco Racoviţă şi Costache Filipescu, vel Logofĕtŭ de ţéra de sus:

«Auḑimŭ de la mulţĭ pentru spitalulŭ de la mŏnăstirea Colţeĭ, cumcă este îndestulatŭ cu atâtea milĭ şi privileghiurĭ ce are mŏnăstirea acésta şi dupĕ ce într'atâtea rênduri s'aŭ datŭ poruncile Domnieĭ mele Epitropuluĭ, pentru bună starea şi orênduiala luĭ, impotrivă Epitropulŭ nu primesce bolnaviĭ la spital, căutarea cea trebuinciósă nu şĭ-o aŭ sĕraciĭ bolnavĭ pe deplin, nicĭ se silesce pentru dênşiĭ, lucrurĭ carĭ şi de nu vorŭ fi adevĕrate tóte, dar norodulŭ o ḑice şi o povestesce; drept aceea vĕ poruncimŭ Domnia mea, ca să luaţĭ dimpreună şi pe arhi-iatros şi pe dohtorulŭ Caracaş, să mergeţĭ înşivĕ la spitalŭ, ca să cercetaţĭ acésta, să le faceţĭ vĕdite şi cunoscute, că de nu sunt adevĕrate, să se astupe gurile celorŭ ce le povestescŭ, iar de sunt adevĕrate, să le îndreptaţĭ, spre a primi adică Epitropulŭ pe ceĭ ce vorŭ veni cu tescherele de la archi-iatros, de la dohtorulŭ Caracaş, Silivestru Constantinŭ, şi Hristodorŭ, carĭ sunt sciuţĭ şi cunoscutĭ Domnieĭ mele, spre a odihni pe bolnavĭ cu cele trebuincióse pentru hrană şi pentru căutarea patimilorŭ lorŭ silindu-se pentru dânşiĭ cu osîrdie şi cu durere, ca să nu maĭ auḑimŭ dupĕ acésta cele împotrivă, care nu ne sunt suferite şi nu veţĭ lipsi apoĭ şi dupĕ acésta în urmă, adică D-néta vel Logofĕtŭ şi cu D-luĭ împreună Banulŭ ctitorulŭ, a merge adesea pentru a face cercetare şi căutare spitaluluĭ, ca să se păzéscă bună

1. Acesta este ultimulŭ actŭ din Cod. XXIX (fila 122).

orênduiala luĭ, dupĕ cum poruncimŭ; precum şi din pliroforia ce veţĭ lua D-trĕ din cercetarea de acum, să ne arĕtaţĭ; să faceţĭ încă scire numiţilor doftorĭ, că s'aŭ datŭ poruncă, să se primĕscă la spitalŭ cu teşcherelele lorŭ.»

Pitacŭ din 6 Iunie 1796, către Părintele Zihno, Epitropulŭ mŏnăstireĭ Colţeĭ. Domnitorulŭ a aflatŭ, că acesta nu primesce bolnavĭ la spitalŭ şi consideră acésta, că póte se teme Epitropulŭ de năprasnica bólă, dar Domnitorulŭ nu póte admite acésta şi decĭ ordonă să fie primiţĭ bolnaviĭ carĭ vinŭ cu teşcherele de la arhi-iatros şi de la dohtoriĭ Caracaş, Silivestru Constantinŭ şi Hristodor şi că pe bolnaviĭ primiţĭ ast-felŭ, să'ĭ îngrijéscă cum se cade.

Cod. XXIX, fila 195 verso.

Cu tóte mĕsurile higienice luate, cu tótă energia desfăşurată de Al. Moruzi, Dionisie Eclesiarhulŭ arétă, că numaĭ în Bucurescĭ nu maĭ puţin de 10.000 de ómenĭ arŭ fi muritŭ, dupĕ catastişele vataşilorŭ de ciocli. [1]

Dionisie Eclesiarhulŭ scrie despre spitalulŭ de la Dudescĭ în modulŭ următorŭ:

«Acestŭ domnŭ aŭ poruncitŭ de aŭ ziditŭ spitalŭ mare la marginea Bucurescilorŭ cu multe odăĭ şi aŭ făcutŭ şi Biserică în mijlocŭlŭ curţeĭ spitaluluĭ şi pe ceĭ bolnavĭ de ciumă 'ĭ scotea ciocliĭ din oraşŭ şi-ĭ ducea de-ĭ băga acolo; luat-aŭ treĭ mŏnăstirĭ marĭ să fie închinate la spitalulŭ ciumeĭ, adică Tismana, Cozia şi Câmpulungŭ. . . . . pus'aŭ boĭerĭ marĭ patru epitropĭ şi aceĭa aŭ pusŭ ciocoĭ epistaţĭ pe la mŏnăstirĭ, să strîngă veniturile mŏnăstirilor şi adunându banĭ să'ĭ ducă la epitropĭ şi epitropiĭ să'ĭ cheltuéscă pe cele trebuincióse la spitalŭ, dar şi eĭ vorŭ fi întrebuinţatŭ din aceĭ banĭ la ale lorŭ, cum spunŭ uniĭ. . . . .» (Tesaurŭ de monumente istorice, tom. II, pag. 184).

Anonimulŭ analistŭ, care a însemnatŭ preţióse informaţiunĭ pe marginile unuĭ céslovŭ, [2] vorbindŭ pe Domnia luĭ Al. Moruzi, dupĕ ce amintesce, ca fenomene premergĕtoriĭ, că, «la 30 Septembre 1793, sórele a peritŭ pênă la nămédă, şi s'a cutremuratŭ pămêntulŭ la 27 Noembrie, Duminecă séra la 7 césurĭ din nópte, fórte tare» şi că «la Februarie 9 (1794), Vineri, pe la mĭedulŭ noptĕĭ aŭ perit luna şi. . . . Joĭ pe la prândŭ s'aŭ cutremuratŭ pămêntulŭ;» apoĭ, de şi nefăcêndŭ legătură între fenomene şi calamităţile întêmplate, amintesce de acestea, dicêndŭ că: «iar la 95 fost-aŭ iarnă mare. . . . . aŭ ajunsŭ ocaua de mălaĭŭ parale 8, chila de grâŭ taleri 50. Fost-aŭ mórte mare

1. Tesaurŭ de monumente, tom II, pag. 184.
2. Vedĭ aceste informaţiunĭ descoperite de mine, în broşura publicată de Academie, cu titlul „Pe file de céslov", la 1889.

de ciumă în Bucurescĭ. Murit-aŭ ómenĭ maĭ mult de 2.000 în Bucurescĭ, afară de ceĭ din ţéră; iar spre 96 zăpadă n'aú dat, şi véra s'aŭ ĭeftenitŭ bucatele de aŭ ajunsŭ ocaua de făină 1 para».

Deosebirea între cifra de morţĭ pestiferaţĭ, dată de Dionisie, şi între aceea a anonimuluĭ informatorŭ, nu ne-o putemŭ explica, decât décă Dionisie a cuprinsŭ în cifra sa (10.000) pe morţiĭ din tótă ţéra.

Pentru Bucurescĭ, mi se pare exactă cifra dată de anonimŭ.

Iérnă grea. Fómete.— Acesta ne-a amintitŭ de iarna grea dintre aniĭ 1794—1795 şi de *Fómetea* grea din 1795. Documentele ce posedemŭ ne facŭ să înţelegemŭ, că fómetea de la 1795 vine în urma unorŭ aniĭ, în genere réĭ pentru agricultură. Altmintrelea nu ne-amŭ puté explica următorulŭ pitacŭ la Spat. din 9 Octombre 1793, din care se vede că ţĕraniĭ n'avéŭ producte în pătule şi eraŭ siliţĭ să cumpere pentru hrana lorŭ din depositele de la Bucurescĭ. [1]

Şi în 1794 a fostŭ secetă şi deja în Maiŭ chila de grîŭ costa 30—40 de taleriĭ la Bucurescĭ, precum acésta se vede din anaforaua Epitropieĭ obştireĭ, de la 19 Maiŭ acelŭ anŭ, către Domnitorŭ, prin care îĭ arétă «că brutariĭ cum vĕdŭ că este vremea împotrivă, că e lipsă de ploĭ, cumŭ simţescŭ că va fi lipsă de bucate, se ducŭ în tóte părţile prin ţéră de cumpĕră zaherele, dar le ţinŭ ascunse şi, cândŭ vine vremea lipseĭ de se scumpesce grâulŭ, şi eĭ scumpescŭ fórte mult pânea.» [2] Deja la 20 Iunie 1794, câte-va judeţe sunt cu totulŭ lipsite de producte, aşĭa că Domnitorulŭ, cu pitacŭ către ispravniciĭ de Teleormanŭ, Vlaşca, Argeşŭ şi Oltŭ, autorizâ pe ţĕranĭ să cumpere producte din alte judeţe vecine, numaĭ pentru hrană însă, nu şi pentru matrapazlicŭ. Domnitorulŭ ordonă şi vameşilorŭ, să nu supere cu vama pe locuitoriĭ carĭ cumpĕră producte pentru casa lorŭ. [3]

1. Cinstitŭ şi credinciosŭ boĭerul Domnieĭ mele D-ta vel Spătarŭ Ianache Văcărescule, auḑimŭ cumcă ţĕraniĭ dupĕ afară, viindŭ în Bucurescĭ, ridică de aicĭ pâne cu saciĭ de o ducŭ afară; pentru care poruncimŭ D-tale, ca în câtă vreme are politia Bucurescilorŭ trebuinţă, să daĭ porunca la toţĭ căpitaniĭ şi strejariĭ mărginilorŭ, de jurŭ împrejurulŭ Bucurescilorŭ, să privigheze la ĭeşirea ţĕranilorŭ din Bucurescĭ afară şi la care va găsi pâne cu saciĭ, scoţênd'o, afară dintru o pită douĕ pentru hrana luĭ, pe acela să nu'lŭ îngăduiéscă, ci prinḑêndu-lŭ cu saculŭ cu pânea, dimpreună să'lŭ aducă la D-ta. Şi aşĭa să pórte grija toţĭ strejariĭ, ca dupĕ cumŭ poruncimŭ maĭ sus, să nu fie slobodŭ a se cheltui pânea ce este trebuincĭósă politieĭ Bucurescilorŭ, cu căratulŭ pe afară».—1793, Octombre 9. Cod. XXIII, fila 158 verso.

2. Veḑĭ actulŭ în tomulŭ VI.

3. (Cod. XXIII, fila 259). Veḑĭ actulŭ în tomulŭ VI.

Dar cu terminarea recoltei întregĭ se constată, că fómetea există chiar în tómna anului 1794 şi decĭ va dura, înăsprindu-se, o bună parte din anulŭ următorŭ. Domnitorulŭ, îngrijitŭ de scirile din judeţe, şi vĕdèndŭ că şi în capitală îndestularea publică e compromisă, convocă, sub preşedinţa Mitropolituluĭ, pe toţĭ boĭerĭ halea şi mazilĭ, cu pitaculŭ din 10 Augustŭ 1794:

«Domnia mea, precum îngrijimŭ de tóte altele câte pricinuĭescŭ obştesculŭ folosŭ, asemenea voimŭ să se pue la o bună orênduélă şi nizamulŭ acesteĭ trebuinţe (fiind-că lipsa zahereleĭ, ce este într'acestŭ următorŭ anŭ, se face cunoscută la toţĭ, ca să nu fie a veni lucrulŭ la cea deseverşitŭ neajungere şi lipsă obşteĭ, de aceea poruncimŭ, ca mâne, Vinerĭ, dupĕ prânḑŭ, adunându-vĕ cu toţiĭ la Sf. Mitropolie, să faceţĭ o întrégă chibzuire a se găsi mijloculŭ celŭ maĭ cuviincĭosŭ, unde să se aducă şi 5—6 neguţitorĭ, ómenĭ de cinste şi cu praxisŭ, carĭ de se va puté a 'ĭ face să se încarce eĭ cu acéstă îngrijire, ca să aducă zaherea şi din alte părţĭ, numaĭ să se dée cararu (Καραβ?) pentru îndestularea obştesculuĭ norodŭ, cărora să le făgăduiţĭ, că vor avea din partea Domnieĭ totŭ felulŭ de ajutorŭ, la orĭ-ce neputinţă vorŭ socoti. Şi aşĭa acelŭ mijlocŭ cuviincĭosŭ, ce se va socoti şi se va bine întocmi, să mi se aréte cu anafora, prin zapciŭ Vatav de Divanŭ (maĭ vêrtos că acum s'aŭ ridicatŭ şi cisla Zahereleĭ).—1794, Augustŭ 10.

Cod. XXIII, fila 268 verso.

Divanulŭ, 3 ḑile dupĕ aceea, aduce Domnituluĭ anafora (13 Augustŭ 1794), prin care îĭ prezintă chibzuirea făcută împreună cu câţĭ-va neguţitorĭ de cinste, aduşĭ la Divanŭ, pentru îndestularea publică:

«Luminateĭ poruncĭ întocmaĭ amŭ fostŭ următorĭ, şi adunându-ne cu toţiĭ la Sf. Mitropolie, amŭ făcutŭ acestŭ *schepsisŭ*, unde chiămându şi din partea neguţitorésca, le-amŭ arĕtatŭ atâtŭ lipsa, care este în oraşulŭ Bucurescilorŭ, cum şi în tótă ţéra, din care urméză unŭ sfirşitŭ de mare primejdie, ajungêndŭ cu toţiĭ la patima nesuferiteĭ fómete, de care primejdie cu nicĭ un felŭ de mijlocŭ nu ne vomŭ puté ajuta unulŭ pe altulŭ; şi aşĭa cu toţiĭ cunoscêndŭ acéstă de obşte trebuinţă, cu multă protimie, mare şi micŭ, primiră a se face acéstă protimie, cu a pune şi eĭ banĭ pe câtŭ le va fi putinţa, pentru a se întâmpina o ast-felŭ de primejdie. Pentru care şi arĕtămŭ Mărieĭ tale chibzuirea nóstră asupra acesteĭ trebĭ; cu sfatulŭ de obşte amŭ alesŭ 5 neguţitorĭ: Hagi Chiriac Arbut, Theodor Arcuda, Hagi Dumitrache Papazoglu, Dumitrache Teohari şi Mihaiŭ Gheorghiu, carĭ cunoscuţĭ fiindŭ de ómenĭ cinstiţĭ şi practicoşĭ,ântêiŭ le-amŭ ḑisŭ ca unĭĭ ce se neguţitorescŭ şi se folosescŭ din pământulŭ ţĕreĭ, datorie aŭ să priméscă a sluji şi eĭ la acéstă trebuinţă cu a găsi mijloculŭ pentru a aduce Zaherea din alte părţĭ, verĭ de unde vorŭ puté, adică grâŭ, porumbŭ, meiŭ şi orzŭ. Cu mare protimie priimiră a sluji,

arĕtându-ne că vorŭ mijloci de a se trimite ómenĭ prin alte părţĭ şi a se *corespondarisi* prin alte ţĕrĭ, atât numiţiĭ, cum şi alţĭ neguţitorĭ pe care eĭ îĭ vorŭ cunósce, puindŭ totŭ felulŭ de silinţe ca să aducă câtŭ maĭ multă zaherea, cu preţulŭ şi cheltuéla câtŭ va ţine până aicĭ în Bucurescĭ, dându făgăduélă înaintea smerenieĭ nóstre Mitropolituluĭ, cu sufletele lorŭ şi sub afurisenia nóstră, că vor sluji cu tótă dreptatea, fără nicĭ unŭ felŭ de interesŭ. Ci dar, dupĕ protimia ce amŭ cunoscutŭ la numiţiĭ neguţitorĭ, n'aŭ rĕmasŭ altŭ, fără cât să chibzuimŭ şi tedarâculŭ de o sumă de banĭ pentru cumpĕrarea acesteĭ zaherele, care l'amŭ şi pusŭ în lucrare şi atâtŭ partea bisericéscă şi boïeréscă, cum şi neguţitoréscă, fieşte care aŭ primitŭ a da ajutorŭ suma ce s'aŭ proïerisitŭ, şi de la smerenia nóstră Mitropolitulŭ cu Episcopiĭ şi Egumeniĭ mŏnăstirilorŭ se adună sumă de taleriĭ 51.500, i de la partea boïeréscă taleriĭ . . . ., i de la neguţitoriĭ cupeţĭ taleriĭ. . . . , i de la cumpania cojocarilorŭ taleriĭ . . . . şi de la toţĭ ceĭ-l'alţĭ neguţitorĭ taleriĭ . . . . Acéstă sumă de banĭ s'a găsitŭ cu cale să se dée în mâĭnile numiţilorŭ 5 neguţitorĭ, să fie pentru cumpĕrătórea şi cheltuéla zahereleĭ ce se va puté aduce; însă cu acéstă orênduélă: fieşte-care pe câţĭ banĭ va da, are să iée adeverinţă de la numiţiĭ neguţitorĭ de primire, şi să şi-ĭ ĭée cu dobênda lorŭ, po taleriĭ 40 la pungă pe anŭ, care dobêndă să se încarce la preţulŭ zahereleĭ, şi din lămurirea aceĭ zaherele să aibă a'şĭ lua fieşte care baniĭ sĕĭ. Iar cumpania neguţitorilorŭ strĕinĭ, fiind-că se rugară să aducă eĭ singurĭ deosibit o sumă de zaherea, orĭ cu ce mijlocŭ vorŭ puté, fără a se amesteca cu găzdia celorŭ maĭ sus numiţĭ 5 neguţitorĭ, acéstă cerere a lorŭ, fiind-că nu este de vr'o vătĕmare, găsimŭ cu cale ca toţĭ aceştĭ neguţitorĭ cumpaniştĭ, să facă acéstă sumă de zaherea; însă: 1.000 kile grâŭ şi 500 kile orzŭ, porumbŭ şi meĭŭ, cu carĭ banĭ eĭ singurĭ, cu orĭ-ce mijlocŭ vorŭ sci, să fie datorĭ a aduce acéstă zaherea, dupĕ cum înşiĭ eĭ aŭ cerutŭ, care zaherea aducênd-o şi arĕtând-o în frica luĭ Dumneḑeŭ, socotéla de cumpĕrătórea eĭ cu dobênda banilor, la pungă po taleriĭ 40 pe anŭ, cum şi cheltuéla ce va fi, cu acea analoghie, să aibă a se da la trebuinţa obştieĭ prin scirea acelorŭ 2 boïerĭ, ce se vorŭ orêndui nazîrĭ, şi a numiţilorŭ 5 neguţitorĭ. Către acésta, arĕtară numiţiĭ 5 neguţitorĭ, că este trebuinţă a se orêndui 2 din D-lor veliţiĭ boïerĭ, nazîrĭ, asupra acesteĭ trebĭ, întru a cărora sciinţă şi vedere să fie tótă urmarea dosolipsia acesteĭ trebĭ şi prin care să se facă cunoscutŭ Înălţimeĭ tale trebuinţa de ajutorurile ce vorŭ avé şi deosibit să fie îndatoraţĭ verĭ pe cine vorŭ cunósce că suntŭ destoinicĭ a se trimite pe afară în ţéră la trebuinţa acésta, să fie supuşĭ, dându-li-se numaĭ cheltuéla ce va fi cu cale, iar nu şi vre-o altă platĕ; şi lângă acestea, să aĭbă voïe ca şi aicĭ în ţéră de vorŭ puté găsi unde-va zaherea, să cumpere cu riza-pazarŭ; ale cărora provleme, fiindŭ cu cale, se cuvine a fi priimite, şi cu luminată poruncă a Mărieĭ tale se vorŭ orêndui şi 2 din D-lor veliţiĭ boïerĭ, carĭ se vorŭ socoti de Înălţimea ta.

Acéstă schepsisŭ amŭ pututŭ face dupĕ a nóstră chibzuélă, iar cea maĭ bună protimie şi întâmpinare a acesteĭ primejdiĭ, rĕmâne la Inalta înţelepciune şi multa milostivire a Mărieĭ tale.—1794, Augustŭ 13.

Cod. XXVII, scara 13. fila 25, verso.

Asupra acesteĭ anaforale, Al. Moruzi în aceeaşĭ ḑi dă resoluţiunea întăritóre, numindŭ pe Dumitrache Ghica biv vel Banŭ şi pe Dumitrache Racoviţă vel Banŭ şi pe Enache Văcărescu biv vel Spătarŭ, epistatiĭ trebiĭ acesteĭa care se va pune în lucrare de ceĭ 5 neguţitorĭ. Décă pânea se va ĭefteni prin silinţa neguţitorilorŭ, eĭ vorŭ avea dreptŭ la recompensa Domnitoruluĭ.

Iétă dispositiunea luată cu multă prudenţă, dupĕ propunerea Mitropolituluĭ Dositheŭ şi a Divaniţilorŭ, halea şi mazilĭ: Dumitrache Ghica Ban, vel Ban Racoviţă, vel Vist. Moruzi, vel Spăt. Manu, vel Log. Filipescu şi C. Ştirbeiŭ, vel Vornicĭ C. Ghica, Slătineanu, Grădişteanu şi Hatmanŭ C. Caragea, care dispoziţiune aŭ fost rĕŭ interpretată de către unĭĭ din istoricĭĭ noştri. Aceştia aŭ susţinutŭ teza, că Moruzi a precupeţitŭ bucatele pentru câştigul luĭ, profitândŭ de calamitatea publică, adică de fómete.

D. A. Xenopolo ḑice hotărît, că Moruzi, din nenorocirile ţĕreĭ storcea banĭ, neguţitorindŭ grâulŭ şi porumbulŭ şi precupeţindu-le.

Istoricesce, nu vedemŭ întemeĭerea acesteĭ acusaţiunĭ, căcĭ înfiinţarea comisiuneĭ pentru zaherele, comisiune care a importatŭ zaherea de peste hotare, era o mĕsură înţeléptă şi ea a înlesnitŭ câtuşĭ de puţinŭ traĭulŭ ţĕreĭ, pênă în anulŭ 1796. In acéstă comisiune întărită la 13 Augustŭ 1794, Domnitorulŭ rênduĭesce epistaţĭ pe boĭerĭĭ pământenĭ: Dumitrache Ghica şi Dumitraşco Racoviţă şi pe biv vel Spătarŭ Enache Văcărescu. In pitaculŭ de rênduire a acestorŭ 3 comisarĭ şi a 5 neguţitorĭ, Domnitorulŭ le ordonă:

«Să faceţĭ acumŭ fóĭe de tótă boĭerimea atât pământénă cât şi grecĭ, şi să rênduiţĭ omŭ într'adins ca fiteşcarele, pe cât se va proerisi, să dée la o trébă ca acésta, care făcêndu-se teslimŭ la orênduiţiĭ 5 neguţitorĭ, să iée teşcheréoa lorŭ şi să nu lipsiţĭ a face D-vóstră sîrguinţa acésta de a epistăsi, arĕtândŭ Domnieĭ mele cele trebuincióse ajutoruri Domnescĭ pentru înlesnirea trebeĭ».—1794, Augustŭ 13.

Va să ḑică, banĭĭ adunaţĭ pentru cumpĕrarea de producte nu intrară în mâinile Domnitoruluĭ, [1] ba însuşĭ Domnitorulŭ se obligă a

1. Acésta apare şi din următorulŭ pitacŭ de confirmare a propunereĭ Divanuluĭ.

Cu Pitaculŭ din 13 Aug. 1794, contrasemnatŭ de vel Logof., Al. Moruzi întăresce anaforaoa, «că cu socotéla de obşte» Mitropolitulŭ şi boĭerĭĭ halea şi

da comisiunei o sumă însemnată. Dar se va dice că Al. Moruzi 'şi-a găsitŭ profitulŭ sĕŭ, dându acea sumă, de óre-ce prin nizamulŭ de fondaţiune a epistăsiei Zahereleĭ, s'aŭ prevĕdutŭ dobênda pentru banii împrumutaţi. Apoĭ la acéstă obiecţiune rĕspundemŭ, amintindŭ că Domnitorulŭ a donatŭ tótă dobênda banilorŭ luĭ pentru construcţiunea spitalelorŭ de la Dudescĭ, ceea ce nu se pare să fi făcutŭ mulţi dintre *boĭeriĭ pământeni*.

Că se vorŭ fi făcutŭ şi abuzurĭ la cumpĕrarea zahereleĭ de către neguţitoriĭ comisarĭ, ba şi de către ceĭ 3 boĭerĭ însărcinaţi cu afacerea, este necontestabilŭ; de câtŭ asemenea abuzurĭ, pe de o parte Domnitorulŭ, când le afla, le urmărea şi le pedepsea cu ocna chiarŭ,[1] iarŭ pe de altă parte, în ponturile de organizare a epistăşieĭ, Domnitorulŭ ceruse ca Zaheréua intrată la magasiile comisiuneĭ să nu se vêndă maĭ scumpŭ decât cum aŭ fostŭ cumpĕrate şi dórĕ în plusŭ numaĭ dobênda banilorŭ, în folosulŭ boĭerilorŭ şi a mŏnăstirilorŭ împrumutătóre.

Din tóte aceste informaţiunĭ şi din acele ce încă lectorulŭ póte adăogi, cercetându tomulŭ nostru VI, credemŭ că convingerea omuluĭ onestŭ este făcută, că Al. Moruzi n'aŭ storsŭ banĭ din nenorocirile ţĕreĭ, ci că aŭ datŭ banĭ pentru alinarea acestorŭ nenorocirĭ. Dezinteresarea Domnitoruluĭ este evidentă şi din pitaculŭ către ispravnicii mărginaşĭ, de pe hotare, că Zaheréua importată să fie scutită de vamă; apoĭ se scie că venitulŭ vămeĭ era proprietatea Domnitoruluĭ.[2]

Chiar şi vama de oraşe, care era dată în arendă, Domnitorulŭ

---

mazilĭ 'ĭ-aŭ propusŭ, pentru *schepsisŭ* de trebuincĭósa zaherea a politieĭ Bucurescilorŭ, «care găsind-o şi Domnia mea cu cale o amŭ întăritŭ spre a se pune în faptă. Ci dér, cu tóte că amŭ vĕdutŭ Domnia mea buna prothimie ce aĭ arĕtatŭ P. S. ta cu a împlini de la partea bisericéscă, Mitropolia, Episcopiile şi mŏnăstirile, acele taleri 51.500, dupĕ care şi suntemŭ încredinţaţi, că se vorŭ şi numĕra făr'de zăbavă, în vreme ce trebuinţa acésta întârdiere şi prelungire nu primesce, dar deosibit scriemŭ prea Sf. tale, ca să nu lipsimŭ şi cu D-lorŭ orênduiţiĭ 3 boĭerĭ epistaţĭ *şi a da iarăşi acelorŭ 5 neguţitorĭ, carĭ s'aŭ încărcatŭ cu tréba acésta*, sfătuirile şi îndemnările cele trebuincĭóse şi însuşĭ Domnieĭ mele, să ne arĕţĭ cele de trebuinţa ajutoruluĭ trebeĭ acesteia, pentru înlesnire. Iar cea maĭântêiŭ şi maĭ trebuincĭósă este acum a nu se face zăbavă cu darea de acé numită sumă de banĭ, ce prin silinţă şi sîrguinţa Prea Sf. tale *să se numere cu unŭ césŭ maĭ înainte*.—1794, Augustŭ 13.

Cod. XXIII, fila 268 verso.

1. Vedĭ în tomulŭ VI, pitaculŭ din Augustŭ 1794 (Cod. XXIII, fila 268 verso), şi pitaculŭ din 15 Ianuarie 1795 (Cod. XXIX, fila 11).

2. Vedĭ actulŭ în anexa tom. VI.

cu abusŭ de putere, în interesulŭ obştescŭ, o reduce la jumĕtate, de cum avéŭ dreptulŭ vameşii s'o iée de la Zaherele. [1]

Nicĭ Domnitorulŭ nu precupeţea Zaheréua, nicĭ pe alţiĭ nu lăsa să o precupeţéscă. Aşĭa vedemŭ, că sosindŭ de vêndare la oborŭ Zaherea, se repezéŭ uniĭ alţiĭ s'o cumpere, ca apoĭ s'o precupeţéscă. De aceea, cu pitaculŭ din 7 Octombre 1794, dispune, ca zapciiĭ rênduiţĭ la têrgŭ «pe nimenĭ să nu îngăduéscă a cumpĕra grâŭ, pênă nu vorŭ cumpĕraântêiŭ brutariĭ, suma ce le trebuesce». (*Cod. XXIII, fila 282*).

Décă Al. Moruzi arŭ fi monopolizatŭ îndestularea publică, interesulŭ luĭ era, din contra, ca brutariĭ să nu cumpere decât de la magazinele comisiuneĭ, iarŭ nu să le asigure cumpĕrarea lesniciósă la oborŭ. Apoĭ chiarŭ brutarilorŭ, Domnitorulŭ le impunea nart moderatŭ, ceea ce n'arŭ fi făcutŭ décă elŭ s'arŭ fi folositŭ din fómete. Şi ce câştigŭ ieşĭa pentru Domnitorŭ, din aceea ce dădea de la magaziĭ, maĭ adesea fără parale, pe datoriĭ, grâulŭ necesarŭ pentru îndestularea publică? Ba încă în 5 Octombre 1794, dă 11.500 taleriĭ banĭ la unŭ numĕrŭ de brutarĭ din Bucurescĭ, ca să cumpere eĭ înşiĭ Zaherele de unde vorŭ găsi, séŭ le împrumută grâŭ din magaziĭ, cu condiţie ca să'lŭ restituie în natură. [2]

Décă Domnitorul n'arŭ fi fost prevĕdĕtorŭ, să concentreze prin importaţiune zacherele, ce se putea întêmpla în ţéră sub boldulŭ fómeteĭ? Cu tótă împărţirea de zacherele prin judeţe şi cu tóte mĕsurile, împiedecândŭ precupeţia şi matrapazlâculŭ, încă lipsa este aşĭa de mare, încât ţĕranii din Mehedinţĭ, înarmaţĭ, plécă nu pentru a face hoţiĭ de banĭ şi scule, ci pentru a devasta, făcêndŭ chiar omorurĭ, pivniţele şi hambarele de mălaiŭ şi făină. Asemenea fapte se întêmplă

1. Anaforaoa rênduiţilorŭ epistaţĭ pentru Zaheréua Bucurescilorŭ, din 28 Augustŭ 1794, prin care cerŭ ca Zaheréua cumpĕrată să fie scutită de vama oraşuluĭ.

Domnitorulŭ ḑice, că «fiind-că vameşiĭ îndestulŭ folosŭ aŭ avutŭ estimpŭ din Zaherelele ce s'aŭ vêndut şi se vêndŭ de obşte la têrgŭ dupĕ preţulŭ ce aŭ avutŭ Zaheréua, şi fiind-că aceştĭ neguţitorĭ nu aduc Zaherea pentru neguţitoria lorŭ, ci pentru o trebuinţă de obşte. . . . », vameşiĭ să nu iée decât $^1/_2$ vamă pentru Zaheréua din ţéră, iar pentru cea din alte ţĕrĭ să nu iée nimicŭ.

Cod. XXVII, scara 14, fila 38.

2. Domnitorulŭ ordonă epistatuluĭ Agieĭ biv vel Post. Gherache, să ordone neguţitorilorŭ carĭ aŭ în epistăsia lorŭ Zaheréua strînsă pentru hrana Bucurescilorŭ, să dée 200 kile grâŭ la brutariĭ din Bucurescĭ, pentru facerea de pâĭne, făgăduindu-se brutariĭ, că vorŭ pune la locŭ acestŭ grâŭ pe dată ce vorŭ primi pe alŭ lorŭ din ţéră. — 1795, Ianuarie 11.

Cod XXIX, fila 8.

în Aprilŭ 1795, şi Domnitorulŭ nu póte decât să trimiţă o carte deschisă către locuitorii din Mehedinţi, îndemnându-i de a se părăsi de ast-felŭ de urmări si spunêndu-le, că este datorŭ fieş-care a se hrăni cu munca pământuluĭ: «Rugaţi-vĕ voi cu nevestele şi copiĭ voştri, ca să adăpe pământulŭ cu ploĭ.» [1] Ca să ostoiască lipsa, nu numaĭ îndemna pe ómenĭ să se róge pentru plóie, dar încă împărţea, fără de plată, din magaziile cu zacherea, grâŭ séŭ porumbŭ pe la săracĭ. [2]

Cine specula asupra fómeteĭ, eraŭ moşierii şi arendaşiĭ. Domnitorulŭ înţelegêndŭ acésta, pe deoparte volnicesce pe Mitropolitulŭ, în 5 Augustŭ 1795, să ié de la fie-care clericŭ câte 1 baniţă grâŭ şi $^1/_2$ baniţă orzŭ pentru a se împărţi la locuitorĭ [3] şi pe de alta, deja la 10 Octombre 1794, scrisese Mitropolituluĭ, ca pe viitorŭ să nu maĭ arendeze tóte moşiile mŏnăstirescĭ, ci să le caute în regie, făcêndŭ

1. Vedĭ tom. VI, (Cod. XXIX fila 42). Alte dăţi, ca să capete de la magaziĭ hrana ḑilnică, recurgea la plastografiĭ, precum e casulŭ următorŭ:

1. Unŭ Şerbanŭ Turcia şi Marinŭ, nepotu-sĕŭ, aŭ făcutŭ plastografie, iscălindŭ pe Serdarŭ Nicoli, într'o teşcherea, cu care aŭ mersŭ la Calafatŭ şi aŭ luatŭ de la Clucerulŭ Petrache, ce era orênduitŭ acolo, 10 chile meiŭ din celŭ ce aŭ luatŭ ţéra împrumutŭ de la Calafatŭ, şi mâncândŭ dintr'ânsulŭ, prisosulŭ l'aŭ vêndutŭ, ocaoa po parale 10 la alţiĭ. Eĭ nu tăgăduiesc plastografia, dar ḑiseră că aŭ făcut-o de nevoie ca să nu piară de fóme şi că din acele ḑece chile meiŭ s'aŭ împărtăşitŭ şi 40 suflete ce aŭ avutŭ şi pentru familiile lorŭ. Vel Vistierŭ nu admite asemenea esplicaţiunĭ, prin anaforaoa de la 10 Iulie 1795, ḑicêndŭ, că meiulŭ luatŭ cu teşcherele falşe, tot pentru ţéră era şi din elŭ avea să fie făcută parte şi satuluĭ plastografilorŭ, dândŭ şi lorŭ, şi decĭ n'avé lipsă să'lŭ iée cu teşcherea falşă, dar l'aŭ luatŭ pentru interesŭ şi l'aŭ vêndutŭ... Decĭ Vel Vist. cere să fie pedepsiţĭ spre pilda şi a altora.

Domnitorulŭ ordonă, să dée plastografiĭ chezăşie, că vorŭ rĕspunde îndoitŭ meiŭ decât aŭ mâncatŭ eĭ, iar pentru celŭ care l'aŭ vêndutŭ la alţiĭ pe banĭ, să'lŭ plătéscă cu însuşĭ acelŭ preţŭ cu care l'aŭ vêndutŭ, «şi în urmă să se bată la tălpĭ cu 150 toiage la treĭ rĕspântiĭ în oraşŭ, acolo, în vederea norodului, dânduli-se câte 50 toiage la fieşce-care rĕspântie, care să le fie spre învĕţătură şi spre pildă şi altora, căcĭ din lăcomie s'aŭ îndemnatŭ la acésta rea urmare. Cu esecutarea acesteĭ sentinţe Vodă rânduesce unŭ copilŭ din casa de Visterie, la 11 Iulie 1795.

Cod. XXVIII, fila 73 scara 6.

2. Pitacŭ din 15 Maiŭ 1795, către biv vel Slugerulŭ Panaitŭ. Vodă îĭ spune, că aŭ aflatŭ cumcă în Bucurescĭ sunt unele vĕduve, sărace şi scăpătate, lipsite de hrana ḑilnică, şi ordonă avêndŭ încredere în Panaitŭ, să ié de la Ispravnicĭĭ Ilfovuluĭ 20 chile porumbŭ din porumbulŭ adusŭ de la Focşanĭ pentru judeţŭ şi să împarţă însuşĭ la vĕduvele sĕrace fără nicĭ o plată, făcêndŭ fóie de împărţélă.

Cod. XXIX, Fila 186.

3. Vedĭ anexa în tom. VI.

aprovisionărĭ de bucate, din carĭ la nevoĭ, ca cele din anulŭ acesta, să se ajute omenirea. Cu deosebire Domnitorulŭ cere, *să nu se arendeze moşiile «la ómenĭ străinĭ, că aceĭ streinĭ nu caută nimic altŭ decât numaĭ folosulŭ şi interesulŭ câştiguluĭ lorŭ* şi cu nicĭ unŭ ajutorŭ nu se ajută obştea şi locuitoriĭ, ce sunt lipsiţĭ de hrana vieţeĭ, *uitându-se cu ochiĭ la străiniĭ arendaşĭ, carĭ din munca mânelorŭ lorŭ se îndestulézĕ şi nicĭ o mângâere de ajutorŭ n'aŭ de la eĭ în vreme de nevoie.*» Domnitorulŭ dispune, ca şi Mitropolia şi Episcopiile şi tóte mŏnăstirile să nu dé în arendă unele moşiĭ, şi să adune rodurile acelorŭ moşiĭ, să le păstreze, neputêndŭ a le vinde, ţinêndu-se de către Mitropolitulŭ, cu scirea Divanuluĭ şi a Visterieĭ, de tótă suma bucatelorŭ adunate, «ca la vre-o întêmplare de lipsă (ferésca D-ḑeŭ), sa se afle zacheréua trebuinciósă, spre ajutorulŭ celorŭ lipsiţĭ, precum se cade, a nu pătimi într'o ţéră creştinéscă ca acésta.» [1]

Pe moşiile boĭerescĭ, pe lângă alte abusurĭ în paguba ţĕranilorŭ eraŭ şi acele relative la morĭ. Cu deosebire morariĭ, orĭ întreprinḑĕtoriĭ morilorŭ boĭerescĭ, nu dădéŭ rêndŭ de măcinatŭ porumbŭ şi meiŭ, de cât dupĕ ce ţĕranulŭ plătéte câte 4 şi 5 oca de vinŭ şi uĭumul ce vré morarulŭ. Acésta se făcé în interesulŭ alişverişuluĭ cârciumeĭ boĭeruluĭ. Ţĕranulŭ, lipsitŭ de făină acasă, ca să nu zăbovéscă la móră, se supunea la asemene biruriĭ. Domnitorulŭ, grijilivŭ de situaţiunea ţĕranuluĭ în ḑilele acele grele, dă nizamulŭ din 25 Octombre 1794, pentru stârpirea acestuĭ abusŭ şi fixarea uĭumuluĭ. Tot odată, fiind-că morariĭ speculaŭ în mod necuviincĭosŭ făina adunată din uĭumŭ, Alexandru Moruzi ordonă, ca eĭ să fie datorĭ a vinde acé făină tot la locuitorĭ, pe parale 3 ocaua. «Şi pentru ca să nu facă arendariĭ şi morariĭ vicleniĭ, să ascundă adică bucatele şi să le vènḑă la matrapaz», Domnitorulŭ ḑice că, «satele vecine cu móra, să rênduéscă câte unŭ omŭ din partea lorŭ la móră, care să stée *napristan* la móră, să véḑă cât uĭumŭ se adună şi tot acelŭ uĭumŭ să fie datorĭ a'lŭ vinde pe la locuitoriĭ din acele sate, cu preţulŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, lăsându-se arendaruluĭ şi morarului numaĭ cât se va socoti de ajunsŭ pentru trebuinţa caseĭ lorŭ».

Cât privesce cumpĕrarea obligatorie de vinŭ, acésta fiindŭ în interesulŭ boĭerimeĭ proprietară a cârciumeĭ, Domnitorulŭ nu póte stârpi cu totulŭ acestŭ abusŭ, ci se mulţumesce a ḑice, că să fie slobodŭ ţĕranulŭ a cumpĕra vinŭ de la cârciuma morii «iar silitŭ să nu fie nicĭ cum». [2]

Ca să terminămŭ studiulŭ nostru asupra actelorŭ luĭ Moruzi în timpulŭ fómeteĭ, să amintimŭ pitaculŭ sĕŭ, din 2 Aprilŭ 1795, hotărîndŭ

1. Cod. XXIII, fila 286. Veḑĭ anexa tom. VI,
2. Veḑĭ Tom. VI dupĕ *Cod XXVII , fila 290.*

ca totŭ câştigulŭ magazieĭ de Zaherea, împreună cu capitalurile, să se restitue boĭerilorŭ, mŏnăstirilorŭ, Mitropolituluĭ, Episcopuluĭ şi neguţitorilorŭ.[1] Cum se împacă acestŭ pitacŭ cu aserţiunea D-luĭ A. Xenopol, că «Moruzi a maĭ impusŭ unŭ împrumutŭ silit mŏnăstirilorŭ»?

Împrumutŭ silitŭ n'aŭ impusŭ', ci tot prin pitaculŭ de sus, Domnitorulŭ, consacrândŭ dobênda baniloră sĕĭ, şi câstigulŭ magazieĭ din Zaheréua importată, adaoge a ḑice, că «câţĭ se vorŭ proerisi din S. lorŭ arhiereiĭ, din egumeniĭ mŏnăstirilorŭ, din D-lorŭ boĭerĭ şi neguţitorĭ a da şi a ajuta la facerea acestorŭ zidirĭ, ca la unŭ lucru de obşte sufletescŭ şi trebuincĭosŭ, vorŭ da de sineşĭ aceea ce se vorŭ îndura, făr'de a fi siliţĭ din poruncă şi făr'de a li se opri cu pricina acésta baniĭ ce aŭ a lua cu dobênda lorŭ dimpreună.[2] S'aŭ rĕspunsŭ baniĭ la maĭ multe mŏnăstirĭ; dela unele mŏnăstirĭ însă, carĭ la 23 Iunie 1795, nu'şĭ luaseră dela magazie capitalulŭ şi dobênda, Al. Moruzi, la grabnica nevoĭe a spitaluluĭ dela Pantelimonŭ, pentru întreţinerea pestiferilorŭ, ordonă ca magazia să împrumute aceleĭ mŏnăstirĭ vr'o 2.000 de leĭ capitalŭ şi dobênda a câtor-va micĭ mŏnăstirĭ, cu acésta, ca Pantelimonulŭ să restituĭe suma în sorocŭ determinatŭ, la fie-care mŏnăstire. 2.000 leĭ! Iată *împrumutulŭ silitŭ*, şi cu ce scopŭ acelŭ împrumutŭ![3]

1. Vedĭ Tom. VI.
2. Vedĭ Tom. VI.
3. Iată pitaculŭ întregŭ alŭ acestuĭ *împrumutŭ silitŭ:*

Pitacŭ la biv vel Medelnicerŭ Chiriacŭ Arbutŭ şi la ceĭ-l'alţĭ epistaţĭ aĭ magazieĭ, din 23 Iunie 1795.

«Amŭ vĕḑutŭ Domnia mea însemnarea ce ne faceţĭ de baniĭ ajutoruluĭ unora din mŏnăstirĭ, carĭ pênă acuma nu şi 'ĭ-aŭ luatŭ dela magazie cu dobênda lorŭ, socotită pênă la ḑi I-iŭ a luneĭ luĭ Maiŭ, din care banĭ, fiind-că s'a socotitŭ sae face acum o înlesnire epitropuluĭ mŏnăstireĭ Sf. Pantelimonŭ la grelele cheltuĭelĭ ce are pe tótă ḑiua la lazareturile i spitalurile de năpraznică bólă, iată vĕ poruncimŭ, ca să aveţĭ a da din baniĭ ce aŭ mŏnăstirile gata acum la magazie, în mânile epitropuluĭ aceste condeĭe, care vi le însemnămŭ maĭ jos, adică:

taleri							
750	aĭ	mŏnăstireĭ	Déluluĭ,	cu	taleri	40	dobênda lorŭ,
200	»	»	Vieroşĭ	»	»	4,80 b.	» »
150	»	»	Râncăciogulŭĭ	»	»	3	» »

care facŭ 1,147 şi 80 banĭ. Pentru care banĭ să trămiţĭ dela Epitropulŭ zapise mŏnăstirescĭ de împrumutare cu sorocŭ, spre a fi mŏnăstirea Pantelimonŭ datóre mŏnăstirilorŭ maĭ sus numite în sorocŭ cuviincĭosŭ de a 'ĭ plăti, şi aceste zapise să'ĭ daţĭ D-vóstră în locŭ de banĭ mŏnăstirilorŭ, spre a vĕ lua teşcherelele şi mŏnăstirile vorŭ avé a'şĭ cere baniĭ de la Sf. Pantelimonŭ la sorocŭ.

In mijlocŭlŭ fómeteĭ, de care maĭ sus ne-amŭ ocupatŭ, Domnitorulŭ şi divanulŭ ţĕreĭ, în Augustŭ 1794, s'aŭ vĕdŭtŭ dureros amenințaţĭ cu adăogirea nevoieĭ, căcĭ Pórta trimise un firmanŭ, cerêndŭ ţĕreĭ să trimiţă la Constantinopolŭ zaherele.

Alex. Moruzi convócă imediat Divanulŭ, séŭ maĭ bine marea adunare a ţĕreĭ, în care intraŭ Prelaţiĭ, boĭeriĭ divaniţĭ halea şi paia şi chiar reprezentanţĭ din Divanulŭ Craioveĭ. Acéstă adunare presintă Domnitoruluĭ următórea anafora:

«Cu tótă căḑuta plecăciune şi cu tótă cuviinciósa băgare de sémă şi cu multă smerenie amŭ ascultatŭ strălucita şi straşnica împĕrătéscă poruncă, ce ni s'aŭ cetitŭ astă-ḑĭ în luminatulŭ Divanulŭ Mărieĭ tale, întru care se coprinde, ca verĭ-cine va avea Zaherea, atâtŭ nouă cât şi veche, şi de la moşiĭ m-rescĭ şi de la moşiĭ boĭerescĭ, să se descopere ca să se trimiţă la şchela Brăileĭ. Milostive Dómne, credinţa şi sadacat Inălţimeĭ tale cel către pré puternica Impărăţie, cumcă n'a lăsatŭ pe Inălţimea ta ca să nu facĭ tóte mijlócele cele trebuincĭóse, spre a scóte verĭ câtă zaherea s'aŭ pututŭ afla în ţéră şi să se trimiţă la Brăila, este lucru la obşte vĕḑutŭ şi la tóte sarhaturile dupĕ marginea Dunăreĭ sciutŭ.

Deosebit de acésta, la locuitoriĭ raĭeleĭ de arŭ fi rĕmasŭ zaherea de sĕmânţă îndestulă, dupĕ preţulŭ ce curge acum în Bucurescĭ, şi aceea arŭ fi vêndut-o; se cunósce însă din lipsa ce este în oraşŭ, că n'aŭ maĭ rĕmasŭ pe la ticăloşiĭ ţĕranĭ. Rĕmâne acum, de care cumva se va fi aflândŭ niscareva Zaherea pe la moşiĭ mŏnăstirescĭ, séŭ boĭerescĭ, noĭ, ca nisce credincĭoşĭ robĭ aĭ pré puterniceĭ Impĕrăţiĭ, ce şi Patria şi totŭ avutulŭ nostru este împĕrătescŭ, fieşte-care din noĭ, orĭ câtă zaherea amŭ avea, amŭ arĕtat'o înşine Inălţimeĭ

Aşişderea să daţĭ la Epitropulŭ Pantelimonuluĭ pentru cheltuéla bolnavilorŭ şi a molipsiţilorŭ şi dobêndă numaĭ de la baniĭ acestorŭ maĭ jos numite mŏnăstirĭ, care sunt iarăşĭ la magazie, adică:

talere					
850	carĭ cu tahminŭ ne-aţĭ arĕtatŭ, că aŭ Mitropolia cu câte trele Episcopiile la taleri 14,319 ce aŭ să maĭ iée acumŭ din ajutorulŭ ce aŭ datŭ;				
5	baniĭ	40	dela	100	a Butoĭuluĭ;
10	»	80	»	200	» Clococĭovuluĭ;
6	»	80	»	250	» mŏnăstireĭ Valea;
11	»	81	»	500	» » Nucetuluĭ;
5	»	—	»	150	» » Banuluĭ;
4	»	20	»	100	» » Braduluĭ;
893	şi »	61.	Ci dar aşĭa să urmaţĭ, dând epitropulŭ şi pentru acéstă dobêndă zapise cu sorocŭ, de nu aŭ, fără altă dobêndă.		

Cod. XXIX, fila 78.

tale cu catastihŭ; dar pentru ca să se facă desĕvêrşită încredinţare de se află la vre-o moşie mŏnăstirésca, séŭ boïerésca zaherea şi câtă se află, ne rugămŭ cu toţiĭ Inălţimeï tale, ca să se orênduïésca prin tóte judeţele câte unŭ boïerŭ Ispravnicŭ şi câte unŭ credincïosŭ din ediclii Inălţimeï tale, să mérgă pe la tóte moşiile mŏnăstirescĭ şi boïerescĭ să deschidă gropĭ şi hambare şi locurĭ tăĭnuite, şi verĭ câtă zaherea vorŭ găsi, făcêndŭ catastihŭ curatŭ, să'lŭ aducă la Inălţimea ta, ca să se cunóscă adevĕrulŭ.

Asupra acesteï anaforale, Domnitorulŭ în aceeaşĭ ḑi, ḑice că de şi nu se îndoïesce de arĕtările boïerilorŭ, totuşĭ vel Vorniculŭ să facă cărţĭ către tóte judeţele pentru cercetarea propusă prin anafora, rênduindŭ Domnitorulŭ Nazîrĭ la 12 judeţe pe biv. vel Vistierŭ Nicolae Brâncovénu, şi la 5 judeţe pe biv. vel Logofătŭ Iónŭ Glogovénu, dimpreună cu Caĭmacamulŭ, «şi poruncimŭ Ispravnicilorŭ să vĕ corespondarisiţĭ cu D-lorŭ numiţiĭ boïerĭ Nazîrĭ, când vorŭ ămbla şi înşiĭ D-lorŭ prin judeţe».

Refuzul ţĕreï semnatŭ de Dositheïŭ alŭ Ungro-Vlahieï, Nectarie dela Râmnicŭ, Costandie de la Buzĕŭ, Dumitrache Banŭ (Racoviţă), Neculaï Brâncovénu, Enache Văcărescu vel Spătarŭ, vel Vistierŭ Moruzi, vel Vornicŭ Brâncovénu, vel Logofĕtŭ Filipescu, vel Vornicŭ Cost. Ghica, vel Vornicŭ Slătinénu, vel Vornicŭ Grădişténu, vel Log. Cost. Ştirbeiŭ, biv. vel Logofetŭ Radu Golescu, Ionŭ Glogovénu, vel Vornicŭ Fălcoianu, Vistierŭ Const. Filipescu, Isacŭ Raletŭ Vistierŭ, Istrate Creţulescu şi Alexandru Văcărescu vel Clucerŭ, aŭ fostŭ unŭ punctŭ rĕŭ în comptulŭ luï Al. Moruzi, la Pórta Otomană. N'a fostŭ motivată mazilirea luï în 1796, pe acestŭ refuzŭ de zaherele, dar nu maï puţinŭ credemŭ că aŭ contribuitŭ la mazilirea luï.

Ḑilele negre ale fómeteï se încheïe cu pitaculŭ de la 1 Iulie 1795, prin care Alexandru Moruzi ḑice:

«Fiind-că grânele s'aŭ coptŭ cum şi órzele asemene, care din mila luï Dumneḑeŭ sunt şi îndestulate, unde nu rĕmâne locuitorilorŭ vre-unŭ cuvêntŭ de pricinuire, că nu aŭ de unde duce la târgŭ cu îndestulare, séŭ că nu potŭ, iată vĕ poruncimŭ Domnia mea strașnicŭ ca să aveţĭ grija cea d'ântêiŭ acésta spre a îndemna acum pe locuitorĭ a încărca grâŭ precum şi orzŭ şi a aduce cu îndestulare pentru vênḑare, spre folosulŭ lorŭ la oborulŭ Tèrguluĭ-de-afară, i să le scóteţĭ însă din socotélă vicleniile şi cugetele de lăcomie, spre a nu se face neurmătorĭ, ci şi de sineşĭ să aïbă îndemnarea cu sîrguinţă şi protimie de a aduce cu îndestulare bucate la târgŭ, pentru că ne va da pricină a face apoï orênduïélă şi vorŭ fi siliţĭ atuncĭ cu zapciĭ, făr'de voïa lorŭ, şi se vorŭ căi, atâtŭ eï, cât şi înşişĭ D-vóstră ispravnicilorŭ, că veţĭ fi încărcaţĭ cu sarcina orênduieleï bucatelorŭ la târgŭ, care vi se va cere a o rĕspunde negreşit, şi

veţĭ avé maĭ multă greutate». Maĭ departe, Moruzi ameninţă pe ispravnicĭ, la neurmare, cu scóterea din slujbă.

Cod. XXIX, fila 86.

In 4 Iulie 1795, Moruzi trămite iarăşĭ 17 publicaţiĭ la judeţe şi la caimacamŭ, să vestéscă locuitorilorŭ, că, de óre-ce Dumneḑeŭ le-aŭ datŭ o bună recoltă de grâŭ, órze, meiurĭ şi porumbŭ, să nu maĭ scumpéscă bucatele, «că îndestul le-aŭ fostŭ pênă aci atâta lăcomie şi atâta scumpĕtate la preţulŭ bucatelorŭ ; ajungă-le pênă aicĭ, că nu este de suferitŭ înir'acestŭ timpŭ îndestulatŭ a fi iarăşĭ bucatele scumpe şi pânea atâtŭ de micĭ, încât nu numaĭ acéstă defăimare a ţĕreĭ şi mosafirilorŭ trecĕtorĭ o mirare, ci şi însuşĭ Domnia o are acésta de mare ruşine şi nu póte suferi maĭ mult. Ci dar, dupĕ ce le veţĭ da acestea, să le înţelégă locuitoriĭ de obşte . . . . să se dée şi brutarilorŭ nizamulŭ cela ce este cu cale.» Al. Moruzi dă sorocŭ de 20 de ḑile pentru regularea trebeĭ aceştia şi fixarea nartuluĭ pâneĭ, obligândŭ pe brutarĭ a'lŭ păzi sub amenințare de ocnă. «Dar şi D-v. ispravnicilorŭ să sciţĭ, că avemŭ a trimite teftegiiĭ noştri în tóte părţile a afla atât preţulŭ celŭ adevĕratŭ alŭ grânelorŭ cât şi vêndarea pâneĭ la târgurĭ şi la drumurĭ» . . . . . Domnitorulŭ amenință din noŭ pe ispravnicĭ că acésta va fi motivŭ de isgonire din slujbă «cu necinste şi urgie şi a nu vĕ învrednici altă dată la tréba Domnieĭ mele».[1]

XVIII

Societatea între 1793 — 1796

Unŭ tînĕrŭ enciclopedistŭ, căruia nu'ĭ lipsesce talentulŭ, şi care pentru ca să reuşéscă, n'arŭ avea decât să nu scrie ceea ce nu scie deplin, îşĭ începea de ună-ḑi unŭ articolŭ de bibliografie[2], afirmândŭ că «isvórele pământene tacŭ cu desĕvêrşire aprópe, şi cu deosebire în Moldova, asupra ultimelorŭ vremĭ de înjosire fanariotă.» Este tot aşĭa, ca şi când afiându-te în mijloculŭ Bărăganuluĭ, aĭ afirma, că în ţéra românéscă nu sunt pădurĭ. Sunt pădurĭ, dar trebuescŭ căutate acolo unde sunt. Sunt isvóre pământene pentru secolulŭ Fanarioţilorŭ, dar nu e vina lorŭ, că istoriciĭ noştrĭĭ le-aŭ ignoratŭ şi s'aŭ mulţămitŭ pentru întregŭ secolulŭ XVIII[lea], în locŭ de Istorie, să ne vorbéscă de «înjositulŭ, mizerabilulŭ, infamulŭ, întunecosulŭ,» etc...., secolŭ alŭ Fanarioţilorŭ. Şése volume marĭ numaĭ pentru 22 de anĭ, de la finea

1. Cod. XXIX, fila 86.
2. Arhiva societăţeĭ ştiinţifice şi literare anulŭ III No. 4 şi 5.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
UNIVERSITARĂ
BUCUREŞTI

secoluluĭ XVIII^lea, le-amŭ âmplutŭ maĭ numaĭ cu isvóre pământene. Nu va maĭ fi dar nevoie, pentru ca să facemŭ istoria societăţeĭ române de sub Al. Moruzi, să recurgemŭ la fŏntâniĭ streine, maĭ tot-déuna reŭ informate şi intenţionat, rĕŭ informate. Lăsându la o parte şi pe Cara, şi pe Delchiaro, şi pe Sultzez, şi pe Engel, şi pe Reicevich, şi pe Peyssonnel, şi pe Bauer, şi pe Zilotŭ... şi chiar colecţiunea luĭ Hurmuzachi, noĭ, după ce amŭ adusŭ în urmă o culegere pe cât de bogată, pe atât de inedită de documente, ne încumetămŭ a face mult veridicŭ tabelulŭ societăţeĭ române de la Bucurescĭ şi în genere din ţéra Românéscă.

1. **Domnulŭ şi Dómna**. Alexandru Moruzi, fiulŭ luĭ Constantinŭ Vodă Moruzi,[1] fu însuratŭ cu fiica luĭ Răducanu Roset din Moldova, anume Zoiţa. Acésta fusese crescută de o rudă depărtată, mama Vorn. Nicolae Dimache. Moruzi, prin Dómna, avea legăturĭ cu multe familiĭ din Moldova, cum Moruzi avea membriĭ de familie în ţéra Românéscă. Dómna Zoiţa, orfană şi crescută în streinĭ, horopsită de familia sa Rosetéscă, învĕţase la şcóla nevoieĭ, să fie bună, îndatoritóre şi blândă cu celŭ sĕracŭ, cu celŭ oropsitŭ de sórtă. De altmintrelea, ea maĭ în urmă, din casa Dimăchióieĭ fu luată, încă ca copilă, în haremulŭ Dómneĭ luĭ Const. Moruzi în Domnia acestuia la Moldova. La şcóla acestuia, şcólă la care învĕţă şi Alexandru Moruzi, Zoiţa Dómna nu avu decât bune exemple. Educaţiunea eĭ, complectată la Constantinopole, unde o luă cu sine Const. Moruzi, o pregăti minunat pentru tronulŭ ce avea să'lŭ ocupe, cu soţulŭ sĕŭ, maĭ întâiŭ în Moldova şi apoĭ în ţéra Românéscă.

Rudele ce Domnulŭ avé în Bucurescĭ, rude atâtŭ de importante în cât le-amŭ vĕdutŭ curtenite de Domniĭ anteriorĭ, aŭ datŭ Domnieĭ luĭ Alexandru Moruzi, de la 1793, unŭ sprijinŭ însemnatŭ.

De altmintrelea, sprijinulŭ celŭ maĭ însemnatŭ îl avé dela sineşĭ. Alex, Moruzi, după mărturia tuturorŭ contimporanilorŭ sĕĭ, trecé de omŭ învĕţatŭ, şi acéstă informaţiune nu e desmințită prin studiulŭ documentelorŭ Domnieĭ luĭ.

Părinte bunŭ, el dete copiilorŭ sĕĭ o educaţiune care, pentru

1. Dămŭ două portrete ale aceluĭ Domnŭ, fotografiate după cele în uleiŭ, de la Pinacoteca din Bucurescĭ. Unulŭ pórtă inscripţiunea în grecesce a numeluĭ şi data 1800. Altulŭ zugrăvitŭ de Mich. Toepler (1800) aprópe identicŭ. Reproducerea a fost slabă, din causa culorilorŭ mult şterse. Figura este junĕ, simpatică, fruntea mare, ochiĭ deştepţi. C. Stamati scrie, în 1795, că Al. Moruzi: „a obtenu l'investiture du Vaivodalique de Valachie, en récompense de la fidélité de son père et des services importants qu'il est censé avoir rendu à la Porte, a l'occasion de la paix de Sistowa, dont en qualité de I-er drogman, il a dirigé les négociations. C'est un jeune homme âgé denviron 32 ans, versé dans la littérature française et attaché par principè à notre révolution (!). Il ne fait que favoriser nos vues; mais ménageant les deux cours impériales, qui garantirent en quelque sorte la stabilité de sa place, il sacrifie ses sentiments à ses intérêts...,"

timpiĭ aceia, puté fi considerată excelentă. Imprejurările nu vorŭ maĭ permite decât unuĭa din fiiĭ luĭ Alexandru Moruzi să ajungă pe tronulŭ părintescŭ; aşĭa în cât nu este datŭ istoriculuĭ să constate, din fapte, educaţiunea primită de tóte cele 3 beĭzadele.

Mijlocŭlŭ culturalŭ alŭ curţeĭ luĭ Moruzi, îl constitue o serie de bărbaţi, asupra cărora atenţiunea istoriculuĭ românŭ a trebuitŭ să se aţinteze. Ómeniĭ de sciinţă, ca arhi-iatrosŭ séŭ proto-mediculŭ Caracaşŭ, scriitorĭ ca Filaretŭ Mitropolitulŭ, Enache Văcărescu, Clucerulŭ Dumitrache, Alexandru Văcărescu, Fălcoianu, mulţĭ din aceştia, în relaţiune cu mişcarea culturală de sub Iacob Putnénulŭ, Mitropolitŭ din Iaşĭ şi cu mişcarea culturală din Blajŭ, unde strelucia între alţiĭ Klein, nu potŭ să nu fi provocatŭ la curtea luĭ Moruzi óre-carĭ curente culturalĭ.

Negreşit, marile calamităţĭ, carĭ între 1793 şi 1796 aŭ isbitŭ ţéra românéscă, nu puţin vorŭ fi contribuitŭ la slăbirea şi la încetinirea acelorŭ curente.

Aceléşĭ calamităţĭ aŭ obligatŭ pe Alexandru Moruzi, pe lângă deprinderile din copilărie ale luĭ şi ale Dómneĭ, la o modestie relativă a curţeĭ sale. De altmintrelea nicĭ nu avé propriaminte o curte, căcĭ şi Curtea veche şi Curtea din Délulŭ Spireĭ eraŭ numaĭ ruine şi Al. Moruzi fu dar silitŭ să se mulţuméscă cu modesta reşedinţă de véră, organizată de Caragea Vodă, la Cotrocenĭ. Inşişĭ boĭeriĭ recunoscŭ cât de strâmtorată Curte avu Al. Moruzi, când la 29 Decembre 1795, îĭ prezintă următórea anafora:

«Fiind-că nu numaĭ la noĭ, plecatele slugile Mărieĭ tale, ce şi la toţĭ de obşte, supuşiĭ Inălţimeĭ tale este de faţă vĕḍută stenahoria ce aĭ trasŭ Măria ta pênă acum într'aceştĭ 3 anĭ trecuţĭ de când Domnul Dumneḍeŭ şi Pré puterniculŭ Devlet te-aŭ încoronatŭ cu stema oblăduireĭ acesteĭ ţĕrĭ, câştigându-te pe Măria ta nouă pré milostivŭ Stăpânŭ, cu a cerca mare discolie, neavêndŭ adică Domnia cuviincĭósă odihnă de hălăduire, din pricină că amêndouĕ Curţile Domnescĭ şi cea vechĭă şi cea nouă se află derăpănate şi de totŭ stricate şi acésta fiind-că o cunóscemŭ mare necinste şi nouă şi ţĕreĭ, cu pré plecata a nóstră anafora, rugămŭ pe Inălţimea ta, ca orĭ-care din amêndouĕ Curţile gospodărescĭ veĭ bine-voi Inălţimea ta a se drege, pentru odihna şi hălăduirea Domnieĭ, să avemŭ luminată porunca Mărieĭ tale, a face şi chefşu pentru tóte cele trebuincióse materialurĭ, că la cele ce vomŭ vidé că este trebuinţă de meremetŭ, să se meremetiséscă, iar care va fi lipsă şi va face trebuinţă a se face din noŭ, să se facă, fiind-că acum pe iarnă este şi vremea tăĭatuluĭ cheresteleĭ şi a facereĭ orênduĭelilorŭ pentru trebuincĭóse ghile. Şi avêndŭ luminată porunca Mărieĭ tale, care din amêndouĕ Curţile voĭescĭ Măria ta a

se face, prin deosebită anafora vomŭ arĕta Mărieĭ tale, atâtŭ chefşu ce amŭ socotitŭ i cuviincĭósulŭ mijlocŭ pentru trebuincĭósa cheltuélă, pentru facerea şi sĕvêrşirea aceleĭ Curţĭ, cum şi pe D-lorŭ boĭeriĭ ce vomŭ găsi cu cale a 'ĭ încărca cu epistăsia acesteĭ trebĭ.—1795, Decembre 29».

Cod. XXXI scara 1, fila 14.

Aŭ nu e de laudă Dómna Zoiţa şi cu soţulŭ eĭ, carĭ se gândescŭ a face maĭ întêiŭ spitale şi nu cerŭ boĭerimeĭ supuse, pênă la începutulŭ anuluĭ 1796, măcar repararea uneĭa din cele 2 curţĭ Domnescĭ? Că Alexandru Moruzi avé intenţiunea să se facă asemenea reparare, am arĕtat'o în unele din cap. precedente; dar numaĭ acum, dupĕ ostoirea nevoilorŭ obştescĭ, elŭ, provocatŭ de anaforaoa boĭerilorŭ, cere prealabile devisurĭ pentru restaurarea ambelorŭ curţĭ. Acésta acum era pré târdiŭ, căcĭ încă înainte de finele anuluĭ următorŭ, tocmaĭ când se pregătea să se mute în restaurata Curte dela Mihaiŭ Vodă, Al. Moruzi va fi mazilitŭ în modŭ neaşteptat din Domnie.

In strimtulŭ localŭ alŭ reşedinţeĭ dela Cotrocenĭ, cu tótă probata repulsiune a părecheĭ domnitóre pentru luxŭ (cum s'aŭ vĕdutŭ din măsurile luĭ somptuariĭ), s'aŭ petrecutŭ acolo câte-va evenimente, la care s'a desfăşuratŭ, din partea curţeĭ, ca şi din partea boĭerimeĭ, unŭ aparatŭ extraordinarŭ.

Acolo, la Cotrocenĭ, s'aŭ sĕvêrşitŭ, la Iulie 1793, măritagiul Domniţeĭ Ecaterina, sora luĭ Vodă. La acéstă ocasiune, prin pitaculŭ dela 30 Iunie 1793, Domnitorulŭ aŭ rênduitŭ epistaţĭ aĭ nunţeĭ unŭ numĕrŭ însemnatŭ de boĭerĭ şi anume:

D-lorŭ Pah. Nicolake (?); Stoln. Fălcoianu; Serdarŭ Dinulŭ Cantacuzino; Serdarŭ Ştirbeiŭ; Serdarŭ C. Nicolescu; Medeln Scarlatŭ Hiotŭ; Pitarŭ Băjescu; Clucerŭ Ioniţă Brezoianu; Clucerŭ de arie Petrake ot Radu-Vodă; Clucerŭ Mora; alŭ 2-lé Logofĕtŭ Alecu sin Clucerŭ Dumitrache; alŭ 3-lé Logofĕtŭ N. Fălcoianu; alŭ 3-lé Logofĕtŭ Voiculŭ; alŭ 3-lé Logofĕtŭ Gligoraşco Agescu; alŭ 3-lé Vistierŭ Demetru sin Medeln Stefani; Vatavŭ de aproḑĭ velŭ Clucerŭ Dumitrache; Vasile Isvoranu vătafŭ za Paharn.; 12 postelniceĭ; starostea de neguţitorĭ cu neguţitoriĭ.

Cod. XXIII, fila 96.

Pe lângă aceştĭ boĭerĭ Naziriĭ, carĭ epistăsescŭ la nuntă, cu unŭ altŭ pitacŭ din 3 Iulie 1793, Spătarulŭ şi Aga punŭ la dispositiunea Epistaţilorŭ şi câte unŭ Zapciŭ de ceĭ marĭ, cu câte 20 de ómenĭ vrednicĭ, dupĕ cum şi marele Postelnicŭ a pusŭ la dispositiunea lorŭ 12 postelniceĭ *(Cod. XXIII, fila 93 verso)*. Cinci ḑile celŭ puţinŭ ţinu nunta. A descrie festivităţile acestorŭ ḑile e maĭ puţin trĕbă de istoricŭ decât

de romanţierŭ. Norocŭ că pe atunci nu se inventase aşia zisele cronici pentru lumea High-life, căci nu s'arŭ mai sfîrşi lista rochiilorŭ de alagea, de ghermesit, de atlas, de şamalagea, tivilichiile de belă-cosă cu blană de cacomŭ, scurteicile de ghermesitŭ albastru, blănite cu nafea, sculele preţióse, sălbile de galbenĭ stambolĭ, misirĭ, nesfiele, iiele cu şahacŭ de firŭ; orĭ din partea bărbătéscă: antereele, giubelele blănite cu hârşiĭ, cu vulpe, cu samurŭ, giubelele de postavŭ roşu, basmalele de tréba nunţeĭ, dulamele, ilicele de postavŭ, şalvariĭ, anteriile scurte de bogasiŭ, benişurile de postavŭ ferenghiŭ blănite cu guşĭ şi înăuntru cu nafea, giubelele enghiur-şalŭ, şalurile de Anadol, încingêndŭ pe boĭerĭ, gugiumanele, care de care de astrahanŭ maĭ creţŭ.... Dar apoĭ arnăuţiĭ boerilorŭ cu peptare de argintŭ, cu poturĭ de postavŭ, cu copce de argintŭ, cu puşcă turcéscă ghintuită, poleită cu aurŭ, cu pistólele în şalŭ la brâŭ! dar apoĭ caiĭ musafirilorŭ veniţĭ, călare, cu scărĭ marĭ turcescĭ de argintŭ, cu oblâncŭ tot de argintŭ, cu hărţăllĭ caplapoşŭ şi maraş, cu dulame muiate în firŭ, cu fustanele creţe, cu fesurĭ şi cu turbanurĭ cât dimerlia! (*Cod. XXVIII, scara V, fila 40*). Să descrie cine póte dróia de slugĭ purtândŭ afumătorĭ în căţuĭ de argintŭ, stropitorĭ de miresme, tave cu dulceţurĭ şi cafele să pomenéscă cine nu'ĭ cunósce, diversele cete spătărescĭ şi agieşcĭ, înşirate pe la pórta curţiĭ până la camerile unde se trage danţulŭ ţi şi nópte. Dar boiĭ întregĭ puşĭ la frigare, berbecĭĭ întorşĭ, vênaturile cele maĭ alese, adunate de avgi-başa cu vênătoriĭ sĕĭ? Dar buţile desfundate, care în bătătura mŏnăstireĭ şi pe la rĕspântiĭ de poduri se deşértă de poporŭ? Dar putinele de păcură aprinse nóptea şi masalalele cu miile, iluminândŭ curtea şi stradele de căpetenie?

Serbare afară în tot oraşulŭ; tunurile ce aŭ maĭ rĕmasŭ de la bietulŭ Mavrogheni acopĕrŭ sgomotulŭ puscelorŭ şi pistólelorŭ. Boeriĭ epistaţi aĭ nunţeĭ, cu năfrămĭ de firŭ la bastóne, veghiază în tóte părţile.....

La 5 Iulie, după cununie şi nuntire, Domnitorulŭ dă boerimeĭ unŭ mare ospĕţŭ. Cu pitacul Domnescŭ următorŭ, sunt poftiţĭ la Curte boĭeriĭ maĭ jos arĕlaţĭ:

Io Alexandru Costantinŭ Moruzi Vvod. etc.

Cinstiţilorŭ şi credincioşĭ boĭerilorŭ Domnieĭ mele, ce sunteţĭ orênduiţĭ Epistaţĭ, după acéstă fóie, să daţĭ de scire Dumnélorŭ maĭ susŭ numiţilorŭ cinstiţĭ şi credincioşĭ boĭerilorŭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, proscalisindŭ pe D-lorŭ, ca să se afle Duminică la Domnésca nóstră masă. — 1793, Iulie 5.

Vel Logof.

Cod. XXIII, fila 99 verso.

Boĭeriĭ ce sunt proscalisiţĭ la masa nuntireĭ prea iubiteĭ nóstre sorĭ, Domniţa Ecaterina:

Vel Banĭ: D-luĭ Dumitrache Ghica, Ianache Chrisoscoleu, Nicolae Brâncovénu, Dumitraşcu Racoviţă.

Vel Vornicĭ de ţéra de jos: D-luĭ Manolache Brâncovénu, Manolache Creţulescu, Nicolae Filipescu.

Vel Logofĕtŭ de ţéra de sus: D-luĭ Costache Ghica.

Vel Logofeţĭ de ţéra de jos: D-luĭ Radu Slătinénu, Manolache Grădişténu, Radu Golescu, Scarlatŭ Ghica, Iónŭ Glogovénu.

Vel Hatmanŭ: D-luĭ Nicolae Hangerliu.

Vel Vistierĭ: D-luĭ Iónŭ Damaris, Mateĭ Fălcoianu, Constantinŭ Ştirbeiŭ, Stefanŭ Văcărescu biv Hatmanŭ, Barbu Văcărescu biv vel Vist. za Moldova.

Vel Spătarĭ za Moldova: D-luĭ Dumitrache Bibica, Dumitrache Hangerliu, Costache Slugearoglu.

Vel Clucerĭ: D-luĭ Dumitrache Fotache, Costache Rusetŭ, Ioniţă Florescu, Constantinŭ Baravtoglu, Isaac Ralet, Dumitrache.

Vel Căminarĭ: D-luĭ Dumitrache Schina, Alexandru Zăhărescu, Antonŭ Căminarŭ.

Vel Paharnicĭ: D-luĭ Dumitrache Varlamŭ, Dumitraşcu Racoviţă, Ienache Mavrodinŭ, Teodorache Iuliano.

Vel Stolnicĭ: D-luĭ Alexandru Grecénu, Scarlatŭ Rusetŭ, Iordache Bucşănescu.

Vel Comisŭ: D-luĭ Grigoraşcu Ghica.

Vel Sërdarĭ: D-luĭ Ioniţă Caramanlăŭ, Dumitrache Brezoianu.

Vel Medelniceră: D-luĭ Ioniţă Creţulescu, Drăghicénŭ Grecénu.

Vel Slugerŭ: Iordache Cantacuzino.

Vel Pitarĭ: D-luĭ Thoma Călinescu, Dumitrache.

Vel Şătrarĭ: D-luĭ Antonŭ Fotino, Panaitŭ Matraca.

Vel Cluceră za arie: D-luĭ Ioniţă Brătăşanu, Ioniţă Trăsnea.

O altă nuntă sĕvârşită la curtea luĭ Moruzi, a fost acea a fiuluĭ Vorniculuĭ Slătinénu cu fiĭca Vistierniculuĭ Filipescu, la 28 Ianuarŭ 1795. Mirele a fost adusŭ la Curtea Domnéscă cu următorulŭ alaiŭ:

40 Sĕimenĭ,
6 Căpitanĭ agiescĭ,
6 Căpitanĭ spătărescĭ,
6 Postelniceĭ,
10 caĭ Domnescĭ, însă
8 pentru feciorĭĭ de boĭerĭ,
1 pentru mirele,

1 pentru boĭerulŭ ce s'aŭ orênduitŭ cu mirele când aŭ eşitŭ de la Curte,
6 Ciohodarĭ,
4 la mire şi 2 la boĭerulŭ celŭ orênduitŭ,
Trâmbiţe şi lăutarĭ.

In Spătăria Domnéscă a fost introdusŭ mirele de către alŭ 3-lea Post. şi ântêiŭ s'aŭ îmbrăcatŭ cu caftanŭ de boĭerie şi aŭ eşitŭ, apoĭ aŭ intratŭ iarăşĭ înăuntru, de i s'aŭ pusŭ işliculŭ de samurŭ cu pană, înaintea Mărieĭ sale, de către Dumnéluĭ vel Cămăraşŭ, când s'aŭ orênduitŭ de către Măria sa D-luĭ Vel Logof. N. Filipescu, ca să mérgă împreună cu mirele spre aducerea mireseĭ la cununie; şi cu acestŭ alaiŭ aŭ eşitŭ de la Curte, unde aŭ venitŭ alŭ doilea cu mirésa, căreia i s'aŭ trimisŭ de la Curte acestŭ alaiŭ:

20 Nemţĭ din Pórtă,
4 Ciohodarĭ,
1 caretă Domnéscă cu şése telegarĭ.

Şi ginerele cu alaiulŭ sĕŭ aŭ intratŭ drept, în biserică sus, iar mirésa ântêiŭ la haremŭ, la Măria sa Dómna, de unde eşindŭ, dupĕ închinăciunea ce aŭ făcutŭ Mărieĭ sale Dómneĭ, aŭ mersŭ iarăşĭ în biserică. Iar Măria sa Dómna pe urmă, osebit viindŭ la Spătărie, dupĕ puţină şedere, până s'aŭ făcutŭ gătirea în biserică, ridicându-se şi Măria sa Vodă, împreună aŭ mersŭ la biserică cu toţĭ D-lorŭ boĭerĭĭ i cucónele de aŭ sĕvêrşitŭ cununiile. Dupĕ biserică, viindŭ Măria sa Vodă şi Măria sa Dómna iar la Spătărie, aŭ venitŭ ginerile şi mirésa de aŭ sărutatŭ mânile Mărieĭ sale luĭ Vodă şi Mărieĭ sale Dómneĭ, dimpreună cu D-lorŭ socrĭĭ i rudeniile; când aŭ datŭ mirésa obicĭnuita spălare Măriilorŭ sale nunilorŭ, şi D-luĭ vel Vistierŭ aŭ aruncatŭ pe lighianŭ obicĭnuitulŭ darŭ în galbenĭ şi dup' acestea aŭ eşitŭ din curte iarăşĭ cu alaiulŭ ce aŭ venitŭ, iar pe urmă aŭ mersŭ Măriile lorŭ Beizadelele la masă.

Cod. XXIX.

O altă paradă petrecută la curtea luĭ Moruzi, fu recepţiunea *Elciuluĭ,* adică a ambasadoruluĭ rusescŭ, care prin Bucurescĭ trecu la Constantinopolŭ. Inaintea acestuĭ ambasadorŭ Domnitorulŭ a trămisŭ, ca maĭmandarŭ (călăuză) şi pentru întâmpinare şi pe Spătarŭ Enache Văcărescu, la Focşanĭ, adresându-ĭ următorulŭ pitacŭ:

Zemble Vlascoe. Cinstitŭ şi credincĭosŭ boĭerulŭ Domnieĭ mele D-ta vel Spătare Ianake Văcărescule, sănĕtate! Fiind-că astă-ţĭ amŭ luatŭ însciinţare cumcă luminatulŭ solŭ alŭ Rosieĭ are să trécă în hotarele pré puterniceĭ Impĕrăţiĭ, face trebuinţa ca şi D-ta, dupĕ porunca ce 'ţĭ-amŭ datŭ, să purceḑĭ la Focşanĭ spre întâmpinarea luminăţieĭ sale, dupĕ obiceĭŭ şi dupĕ cuviinţă, şi fiind-că cu D-ta s'aŭ orênduitŭ *din tóte breslele spătărescĭ slujitoriĭ ceĭ trebuincĭoşĭ,* ca să mérgă la Focşanĭ, şi fiind-că şi tóte trebile spătărescĭ face trebuinţa

de a se căuta şi a se sĕvêrşi aicĭ *de către veghilulŭ D-tale*, făr'de a nu se face cusurŭ la nimicŭ într'acéstă vreme, pênă va trece din hotarele ţĕreĭ solulŭ, pentru ca să nu fie lipsă atâtŭ de trămiterĭ cu cărţĭ domnescĭ şi cu volnicĭĭ în cóce şi în colo, cum şi din poterĭ pe la locurile cele trebuincĭóse, când se va întâmpla, poruncimŭ Domnia mea D-tale, ca din zapciiĭ *ceĭ carĭ în locŭlŭ acelorŭ ce vorŭ să mérgă cu D-ta*, să orênduescĭ *vechilĭ aicĭ;* şi în locŭlŭ celorŭ ce vorŭ să rĕmâĭe aicĭ, să orênduĭescĭ vechilĭ, ca să mérgă cu D-ta, şi să daĭ straşnice poruncĭ, ca toţĭ slujitorĭĭ din tagmele spătărescĭ, adică lefegiiĭ, seĭmeniĭ, catanele şi poteraşiĭ şi vênătorĭĭ şi scutelniciĭ de la tóte stégurile să se afle toţĭ, fără de a avé rêndŭ în slujbă, într'acéstă curgere de vreme, pân'te veĭ întórce Domnia ta dintr'acéstă călĕtorie şi slujbă, la care te-aĭ orênduitŭ. Şi acéstă poruncă a Domnieĭ mele să o arăţĭ la tóte cetele, ce maĭ sus s'aŭ arĕtatŭ, cum şi la stările arnăuţescĭ, ca să nu pricinuéscă, că n'aŭ avutŭ de scire, căcĭ când se va întêmpla lipsă şi vomŭ lua însciinţare dela purtătorĭĭ de grijă aĭ D-tale, că n'aŭ venitŭ vre-unulŭ la slujbă, dupĕ acéstă poruncă, va fi osênditŭ cu gré pedépsă de către Domnia mea.—1793, Iunie 3.

Procit. Vel Logofĕtŭ.

Cod. XXIII, fila 73.

Recepţiunea făcută acestuĭ solŭ rusescŭ a fostŭ descrisă de unŭ tênĕrŭ rusŭ, ataşatŭ la ambasadă, şi publicată în «Voyage en Crimée, suivi de la relation de l'ambassade envoyée de Petersbourg à Constantinople en 1793» 8° Paris, 1802, traducere de L. H. Delamarre. Anonimulŭ autorŭ alŭ relaţiuneĭ călĕtorieĭ ambasadeĭ rusescĭ spre Bucurescĭ, ne spune că alaĭul cu care a fostŭ primitŭ ambasadorulŭ la Focşanĭ, era fórte mare şi maĭ măreţŭ decât acela alŭ Domnuluĭ Moldoveĭ. La intrarea în Bucurescĭ, A. Moruzi, în fruntea unuĭ alaĭŭ de mare pompă, priimi pe Elciu şi într'unŭ cortŭ se servi unŭ banchetŭ ambasadoruluĭ şi suiteĭ sale, dupĕ care cu mare pompă intrară în oraşŭ unde se petrecură o serie de serbărĭ.

Tocmaĭ la 10 Augustŭ ambasadorulŭ plecă din Bucurescĭ, ĭarăşĭ cu mare pompă şi luă drumulŭ spre Giurgiu pe la *Daia*.[1]

Spesele din carĭ se făcéŭ asemenea recepţiunĭ eraŭ de sigur maĭ multŭ prin rechisiţiune de-alungulŭ călĕtorieĭ, şi în Bucurescĭ din caseta Domnitoruluĭ. Dómna trebuĭa să aĭbă şi dênsa spese extraordinare cu asemenea părăţĭ. De aceea, Domnitorulŭ, soţulŭ, ĭĭ şi creă venitурĭ nouĕ. Aşĭa, elŭ acordă Dómneĭ iratulŭ de la 3 judeţe (Doljŭ, Mehedinţĭ, Romanaţi), câte talerĭ 4 de bivolŭ, 3 de boŭ, 2 de vacă, peste vama cea orênduită dela vitele marĭ, de hrană ce vorŭ ĭeşi

1. D. N. Iorga, în articolulŭ sĕŭ din Arhiva societăţeĭ sciinţifice şi literare No. 4 şi 5 pag. 212, greşesce, numindŭ acestŭ satŭ Odaia séŭ Adaja.

peste Dunăre. Se scie că aceste vite mai plătéŭ şi câte 70 de parale de capŭ, avaetulŭ căimăcămieĭ de Craiova şi câte 10 parale funcţionaruluĭ însărcinatŭ cu percepţiunea acesteĭ dărĭ.

Totŭ asemenea Dómna primé câte 10 talerĭ dela fie-care din ceĭ 243 de lucrătorĭ aĭ fabriceĭ de postavŭ.

Décă în Moldova Botoşaniĭ era apanagiul Dómneĭ, din care cauză acelŭ oraşŭ purta ca marcă, în sigiliulŭ sĕŭ, păunulŭ, pe lângă marca ţĕreĭ, Dómna muntenă încă avé venitурĭ speciale ale eĭ. Şi cu tóte aceste venitурĭ, ea nu puté să lupte în luxŭ (séŭ nu voia) cu boierimea. Acésta, prestândŭ Dómneĭ Zoiţa simţirile proprieĭ de invidie, scorni cânteculŭ:

«Ienăchiţă Văcărescu
«Şéde 'n pórtă la Dudescu,
«Cu antereu de atlasŭ:
«*Móre Dómna de necazŭ!*

Nu credemŭ că Dómna murea de necazul luxuluĭ boierimeĭ, ea, care cu baniĭ sĕĭ, în locŭ de a 'şĭ cumpĕra *tremurătóre* de brilante pentru podóba capuluĭ, construïa spitalŭ pentru femeĭ la Colţea, cum vĕdurămŭ în urmă. Numaĭ cronografulŭ luĭ Dionisie Eclesiarhulŭ, [1] care a născocitŭ nedocumentata acuzare (reluată în dilele nóstre de D. Xenopolo), adusă luĭ Alex. Moruzi, că a precupeţitŭ zaherelele în timpulŭ fómeteĭ; numaĭ acestŭ scriitorŭ, care aŭ scornitŭ şi acuzaţiunea, că Alex. Moruzi a luatŭ baniĭ dela mŏnăstirĭ, a fostŭ în stare sa ţină isonulŭ la cântarea boieréscă de maĭ susŭ.

Judecata istoricilorŭ despre Domnia luĭ Moruzi a variatŭ multŭ. Dionisie Fotino scrie, că «către boierĭ se purtă cu dragoste şi cu încredere, onorându-ĭ cu ranguriĭ dupĕ merite şi ajutându pe fie-care dupĕ caracterulŭ sĕŭ; iar către poporŭ se arĕtă cu blândeţe şi cu dreptate ca nimenĭ altulŭ». [2]

Din contra, Dionisie Eclesiarhulŭ, supĕratŭ, pare-ni-se, că Domnitorulŭ a consacratŭ veniturile a treĭ mŏnăstirĭ (Tismana, Cozia şi Câmpu-lungŭ), spitaluluĭ pentru ciumaţi, face din Moruzi unŭ lacomŭ iubitorŭ de baniĭ. Numaĭ cum se împacă aserţiunea luĭ, că Al. Moruzi «s'aŭ dusŭ cu adunare multă de avuţie, fiindŭ fórte măestru a strînge baniĭ, îngreuindŭ şi dăjdiile raialelorŭ», cu propria aserţiune a aceluïaşĭ cronografŭ, că Domnitorulŭ zidindŭ biserica spitaluluĭ s'aŭ vĕdutŭ silitŭ să iée şi odóre sfinte, candele şi crucĭ de pe la cele 3 mŏnăstirĭ, «că nu avé Vodă pe ce să le facă?»

1. Tesaurŭ de monumente, tomŭ II, p. 184.
2. Istoria Daciеĭ, tomŭ II, p. 182.

Aronŭ Florianŭ, în manualulŭ de Istoria Principatuluĭ Românieĭ, amŭ vĕdutŭ, că fu maĭ dreptŭ cu Moruzi, despre care a ḑisŭ, că «era un prinţŭ bunŭ, blândŭ şi învĕţatŭ».

Boĭeriĭ. — Nu ne propunemŭ aci să reînoimŭ aprecierile nóstre asupra roluluĭ boĭerimeĭ în evoluţiunea politică şi culturală a ţĕreĭ Românescĭ. Vomŭ aminti numaĭ, că aprópe întregŭ Divanulŭ ce aŭ compusŭ (veḑĭ pag. 13 a acestuĭ volumŭ), cu puţine modificărĭ, aŭ fostŭ menţinutŭ pênă la finea Domnieĭ. Dór că Enache Văcărescu dispăru unŭ momentŭ din slujba spătărieĭ, pentru a deveni vel Visternicŭ şi maĭ la urmă mare Banŭ.

Dintre toţĭ boĭeriĭ, Nicolae Brâncovénu primi de la Domnitorŭ multe privilegiĭ şi favorurĭ.[1]

---

1. Carte din 20 Iulie 1793 boĭeruluĭ N. Brâncovénu vel Vistierŭ, ca să aĭbă a ţiné în Bucurescĭ 2 scaune de carne scutite, cum le-aŭ avutŭ şi dela alţĭ Domnĭ, de la Mihaiŭ-Vodă Suţulŭ dintru amêndouĕ domniile, unulŭ cu lĕtŭ 1783, Noembre 3, şi altulŭ cu lĕtŭ 1792, Ghenarŭ 20.—Avé prin aceste cărţĭ 5 scaune, dar Brâncovénulŭ a cerutŭ ca 3 din ele să se mute lângă alte 4 scaune, (iarăşĭ prin cărţĭ Domnescĭ acordate) la moşia D-sale Găgenĭ (Saac).

In aceeaşĭ ḑi (20 Iulie 1793), Al. Moruzi acordă luĭ Vist. Brâncovénu, voĭe de sborŭ la Buna-Vestire, la moşia sa Obilescĭ, şi acestŭ sborŭ să ţină o septemână, luându D-luĭ vama cea obicĭnuită, şi tóte cele-l-alte obiceĭurĭ ce vorŭ fi la târgulŭ acesta. Vinŭ şi rachiŭ în ḑilele de târgŭ să nu vêndă de cât omulŭ Dumisale, pentru că acestŭ privilegiŭ l'aŭ avutŭ D-luĭ dela rĕposatulŭ Domnŭ N. Caragea Vv. din 1783, Maiŭ 3, şi dela Mihaiŭ-Vodă Suţulŭ, dintr'ambe domniile (însă cu lĕtŭ 1783, Noembre 3, şi altulŭ cu lĕtŭ 1792, Ianuarŭ 20). In aceeaşĭ ḑi Vodă a datŭ decretŭ şi pentru cele 4 scaune din Obilescĭ (Ilfovŭ), privilegiŭ de la Caragea (1783, Noembre 3), şi dela M. Şuţu (1792, Ianuarŭ 21. (*Cod. XXIII, fila 111, verso*).

Asemenea, în aceeaşĭ ḑi (20 Iulie 1793), Moruzi acordă voĭe de sborŭ la Dumineca Tomeĭ, o sĕptĕmână, cu oborŭ de vite, cu drepturile de maĭ susŭ.— Cu pitacŭ de la 20 Iulie 1793, Al. Moruzi recunósce privilegiul acordatŭ luĭ Vist. Brâncovénu, de Ipsilantŭ (1777 Decembre) şi de Caragea Vv. din 1783 şi de Mihaiŭ-Vodă Suţulŭ din 1783, Noembre 30, din 1792, Ghenarŭ 20, de a se face târgŭ *luneа* la moşia sa Obilescĭ. Vameşiĭ să n'aĭbă a face nimicŭ cu acestŭ târgŭ «fiindŭ noŭ», netrecutŭ în catalogulŭ lorŭ, iar orĭ-ce venitŭ s'arŭ aduna dela acestŭ târgŭ şi oborŭ, să aĭbă a'lŭ lua D-luĭ, numitulŭ boĭerŭ, stăpânulŭ moşieĭ.

In aceeaşĭ ḑi (20 Iulie 1793), Al. Moruzi recunósce luĭ Vist. Brâncovénu dreptul de a avé la moşia sa Găgeniĭ (Saac), 7 scaune de carne scutite, din carĭ 4 sunt de la domnia anterióră (Mihaiŭ-Vodă Suţulŭ, 1792, Ghenarŭ 20), iarŭ 3 scaune din 5 ce aŭ avutŭ în Bucurescĭ, unde ĭ-aŭ rĕmasŭ numaĭ douĕ. *Cod. XXIII, fila 112, verso.*

Domnitorulŭ se arĕtă bunŭ şi către fiiĭ boierilorŭ, în favórea părinţilorŭ lorŭ, precum se póte vedé din urmĕtorulŭ act:

Scrisóre către Stolniculŭ Brăiloiu, din 27 Aprilŭ 1794, prin care Vodă îĭ vestesce, că a făcutŭ pe fiulŭ aceluia, Corniţă, Paharnicŭ «pentru parigoria bĕtrâneţelorŭ» Stoln. Ioniţă Brăiloiu şi la rugăciunea bĕtrânuluĭ şi în vedere cu slujbele luĭ «bine-voimŭ Domnia mea a se everghetisi». Vodă nu are îndoială, că ambiĭ vorŭ corespunde la «Domnesculŭ nostru libov, ce avemŭ către supuşiĭ ceĭ credincioşĭ... şi că'ĭ va da şi păintescĭ învĕţăturĭ de a'şĭ îndoi şi îmmulţi osîrdia şi credinţa la Domnescile slujbe.»

Cod. XXIII. Fila 237 verso.

Dar eraŭ şi boieriĭ în opositiune cu Domnulŭ. Cum era să'ĭ mulţăméscă pe toţi? In Divanŭ locurile eraŭ limitate şi cu tóte acestea de multe orĭ la sfatŭ chiema şi din *bivĭ*, ca să le arĕte consideraţiune. Décă Căimăcămia Craioveĭ, Moruzi o încredinţă maĭ mult la Grecĭ, postulŭ onorificŭ de Banŭ ilŭ reservă la boieriĭ romănĭ. In contra deprinderilorŭ Domnilorŭ Grecĭ, amŭ vĕdutŭ la Moruzi Vistiernicĭ boieriĭ pămênteni, alternându-se cu nume grecescĭ. Spătăria, ce'ĭ dreptulŭ, nu fu mult timpŭ ţinută de Ianache Văcărescu şi a fost ocupată de preferinţă de Dimitrie Manu.

Iată compositiunea Divanuluĭ de la 1 Iulie 1796, adică cu aprópe 2 lunĭ înainte de mazîlie: Ienache Văcărescu vel Banŭ, Manolache Filipescu vel Vornicŭ de ţéra de sus, Radu Golescu vel Vornicŭ de ţéra de jos, Dimitrie Manu vel Spăt., Const. Caragea, vel Hatmanŭ, Scarlatŭ Ghica vel Vist., Const. Filipescu vel Logof. de ţéra de sus, Isac Ralet vel Logof. de ţéra de jos, Lucache vel Post., apoĭ Vornicĭi Const. Ştirbeiŭ, Iónŭ Damaris şi Iónŭ Florescu, Vornicŭ alŭ politieĭ. Din boeriĭ maĭ micĭ să citămŭ pe Andonie (Fotino) vel Comisŭ, şi pe Const. Câmpinénu, vel Paharnicŭ. Clucerulŭ Dumitrache, autorulŭ istorieĭ rĕsboiuluĭ ruso-turcŭ de la 1769—1775, la data acésta este mort precum din anterióre acte amŭ vĕdutŭ.

Iată sigiliulŭ Domnitoruluĭ, aşia cum era aplicatŭ şi sub Divanulŭ acesta:

Sigiliu octogon roş.
Inscripţiunea AL. CS.
MR. VV.
1793

(*Dupĕ documentulŭ No. 96 din Pachet. XX de la Academie*).

Intre boïerii din opesiţiune, se cuvine să amintimŭ pe Dimitrie Fălcoianu, care şi sub Domnii anteriorĭ a fost unŭ adevĕratŭ «frondeur». Acesta este unŭ omŭ de carte, e traducĕtorulŭ opereĭ «Pravoslavnica învĕţătură» tipărită la Bucurescĭ la 1794.

Biv vel Clucerulŭ Dumitrache Fălcoianu, nu era tocmaĭ oposantŭ de principiĭ, ci avêndŭ cunoscinţă de meritele sale, ţinea să ajungă la demnităţĭ de Divanŭ şi de aci rĕsvrătirĭ de tot felulŭ, până ce la 1 Augustŭ 1795, Al. Moruzi îlŭ surghiunesce la mŏnăstirea Tismana şi'ĭ ridică tóte privileghiile de scutelnicĭ, etc.[1]

E probabilŭ că Fălcoianu făcea opositiune ajutatŭ şi de partisaniĭ ce'ĭ rĕmăseseră în ţĕră de la Domnia anterióră luĭ Alexandru Ipsilante. Orĭ-cât demisionase de bună-voïe din Domnie, ţinea însă să se maĭ întâlnéscă cu ea, şi e probabilŭ că agita pe uniĭ boïerĭ din ţĕră. Acésta ne explică exilarea luĭ din Constantinopole la insula Rodos.[2] In ţĕră Ipsilante poseda moşiĭ, care numaĭ în Februarŭ 1794 le vinde.[3]

Acéstă vêndare de moşiĭ nu putea să fi displăcutŭ luĭ Moruzi, căcĭ prin ea i se părea că Ipsilante se depărtéză maĭ mult de ţĕra Muntenéscă.

Maĭ trăia încă în ţĕra Românéscă şi Dómna rĕposatuluĭ Domnŭ

---

1. *Pitacŭ către vel Vistierŭ din 1 Augustŭ 1795*

Fiind-că milele Domnescĭ sunt pentru aceĭ carĭ aŭ slujitŭ şi slujescŭ şi carĭ sunt cu credinţă şi supunere către Domnŭ, iar nu şi pentru aceia carĭ împotriva datorieĭ, supunereĭ şi a credinţeĭ lorŭ, s'arŭ purta în netrebnicie şi în socotelĭ zadarnice, precum s'aŭ aflatŭ acestŭ netrebnicŭ Dumitrache Fălcoianu de la Urzicenĭ, carele dupĕ ce s'aŭ pedepsitŭ şi de către ceĭ maĭ înaintea nóstră fraţĭ Domnĭ, tot nedobândindŭ minte şi neviindŭ în cunoscinţă, s'aŭ obrăznicitŭ şi acum pentru căcĭ n'aŭ dobânditŭ pofta luĭ, la care nu este vrednicŭ a se aridica, adică în cinulŭ veliţilorŭ boïerĭ, carele dupĕ vina luĭ s'aŭ făcutŭ surghium la mŏnăstirea Tismana; decĭ îţĭ poruncimŭ Domnia mea ca şi scutelniciĭ şi alte verĭ-ce milă Domnéscă va fi avêndŭ numitulŭ Dumitrache Fălcoianu, la Visteria Domnieĭ mele, să o ridicĭ şi să scoţĭ din catastihulŭ Visterieĭ orĭ-ce împărtăşire de milă ce aŭ avutŭ până acum, de care să fie lipsitŭ.

Cod. XXIX, fila 102.

2. Le Prince Alexandre Ipsilanti ci-devant hospodar de Valachie, demeurant à sa maison de campagne à Thérapia, vient d'être éxilé à l'île de Rhodes. Scrisóre de la Constantinopole din.... Frimaire an 2. Hurmuzachi, pag. 96.

3. Moruzi însărcinéză pe starostele de neguţitorĭ, ca să vêndă prin mezatŭ, dupĕ cererea «fratelŭ Alexandru Ipsilante», moşiile luĭ: Goga, 13½ munţĭ din Prahova, satulŭ Comarnicŭ, afară de ¼ parte care este a mŏnăstireĭ Colţea, Manasia din Ialomiţa şi 3 viĭ de la Sărata. — 1794, Februarŭ 18.

Cod. XXIII, fila 206 verso

Mateĭ-Vodă Ghica;[1] dar familia acestuĭ Domnŭ, care domnise cu 40 de anĭ în urmă, nu maĭ era periculósă pentru Moruzi. De la 1768 niciĭ unŭ Ghica nu maĭ străbătuse la tronŭ, şi odraslele Ghiculescĭ se mulţămeŭ acum să fie simpli boĭerĭ de Divanŭ, precum era la 1796 Scarlatŭ Ghica, mare Vist. alŭ luĭ Moruzi.

Nu putemŭ urmări tóte luptele opositiuneĭ boĭerescĭ contra luĭ Moruzi. De ele vomŭ maĭ vorbi maĭ la vale. Dealtmintrelea niciĭ nu ele îlŭ rĕstórnă din Domnie, precum maĭ departe vomŭ vedea.[2]

Dar să ne ocupămŭ acum ceva maĭ de aprópe de boĭerime. S'a susţinutŭ de unĭĭ, că mijlocului de împilare alŭ ţĕrilorŭ Române sub Fanarioţĭ, a fost arendarea iraturilorŭ, adică a veniturilorŭ publice şi Domnescĭ, la posderia de Grecĭ ce aducéŭ Domniĭ cu dênşiĭ din Constantinopole. Admitemŭ acésta pentru multe Domniĭ, dar sub Al. Moruzi găsimŭ multe întreprinderĭ de iraturĭ luate în arendă de boĭeriĭ pământenĭ. Aşĭa vĕdurămŭ întreprinderea poştelorŭ, în numele uneĭ asociaţiunĭ numĕróse de boĭerĭ Românĭ; tot aşĭa Isac Ralet şi Radu Golescu aŭ luatŭ întreprinderĭ de vinăriciŭ etc.[3] Amĕnunte se potŭ afla cu prisos la Cap. Finanţelorŭ din tom. VI.

Despre moralitatea şi deşteptăciunea claseĭ boĭerescĭ, lectorulŭ nostru a pututŭ lua directe informaţiunĭ din cele ce precedă.

Din timpulŭ ultimelorŭ ocupaţiunĭ Austro-Rusescĭ, boĭerimea contractase deprinderĭ puţinŭ proprĭĭ a 'ĭ releva deşteptăciunea şi onestitatea. Petrecerile de nopţĭ întregĭ cu joculŭ de cărţĭ se înmulţiseră peste sémă. Caiafeturile, sindrofiile, cărţile, jocurile la norocŭ,[4]

1. Din unŭ pitacŭ către vel Vorniculŭ Manolache Brâncovénu, de la 23 Iunie 1793, se vede, că la data acésta trăia Dómna rĕposatuluĭ Mateiŭ Vodă Ghica; dênsa reclamându 5500 talerĭ de la Mitropolie, ca clironómă acéstă biserică a Mitropolituluĭ Cosma, aceştĭ banĭ fiindŭ aĭ rĕposatuluĭ beizadea Nicolae, fiulŭ numiteĭ Dómne. (Cod. XXIII fila 89).

2. La 8 Februarŭ 1794, a surghiunitŭ la Cernica pe fiulŭ luĭ Matraca. (Cod. XXIII, fila 204).
La 10 Februarŭ 1794, a surghiunitŭ la Snagovŭ pe Christodor Niculescu. (Cod. XXIII, fila 204 verso).

3. Cod. XXVIII, scara 7, fila 15 verso.

4. *Jocurile de norocŭ* maĭ alesŭ naprastócele „les dès", ajungŭ a se întinde într'atâtŭ încât însuşĭ Vodă se simte obligatŭ, în douĕ rênduriĭ, a ordona împedicarea lorŭ, căcĭ acumŭ şi ţĕraniĭ năvălĕŭ să'şĭ cerce norocului, şi'şĭ perdéŭ şi ultimulŭ banŭ din pungă:

Publicaţiĭ la tóte judeţele (Ispravnicĭ) i la Caimacamĭ şi la Spătarŭ şi Aga, din 5 Iunie 1793.

«Fiind-că a venitŭ la auḍulŭ Domnieĭ mele, cumcă, pe alocurea, atâtŭ pe la oraşe, cât şi prin târgurile şi bâlciurile ce se facŭ, s'arŭ fi isvoditŭ nisce înşelătorĭ jucăuşĭ, *carĭ se jócă în banĭ cu năprastóce* şi cu curele, (?) înşelându pe ceĭ maĭ mulţĭ prin măglisitórele lorŭ jocurĭ, şi cu acésta se întinde o sărăcie şi stingere pênă şi la ceĭ proştĭ ţĕranĭ, că'şĭ vêndŭ vitele şi prăpădescŭ banĭĭ

eraŭ preocupaţiunile boĭerimeĭ; ale jupâneselorŭ: preâmblările la livedea Domnéscă, la Sf. Elefterie, la fŏntâna Beizadelelorŭ, la cişméua luĭ Mavrogheni, la laculŭ dela Ferăstrăŭ . . . . . Intâlnirile cu «muţunachĭ» de tótă apa; amorurile, scandalurile. Lucrărĭ serióse de la aşia stratŭ socialŭ? Vomŭ observa că pe cândŭ Alexandru Văcărescu era scriitorulŭ eroticŭ[1] şi cânta iubitelorŭ sale:

«De nu mĕ creḑĭ pe mine,
«Intrébă pe orĭ-cine
«Şi veḑĭ cât pătimesce
«Unŭ sufletŭ ce iubesce»...

boĭerĭ de mâna a II-a ca Clucerulŭ Dumitrache şi Dumitru Fălcoianu, eĭ singurĭ se ocupaŭ cu lucrărĭ maĭ serióse, cu scriere de istorie, cu traduceri de cărţĭ bisericescĭ, etc. O notă glumeţă în studiulŭ despre boĭerĭ, ne oferă *Judecătorulŭ de Departamentŭ,* Pitarulŭ Perticari. Acesta este primulŭ nume în Istoria misticismuluĭ şi a spiritismuluĭ la noĭ. In înţelegere cu *duhurile,* Pitarulŭ Perticari *«se trudé la tălmăcirea celor viitóre».* Se vede însă, că preḑicerile pentru Domnie aŭ displăcut luĭ Moruzi, de óre-ce dete următorulŭ glumeţŭ pitacŭ:

«Fiind-că Pitarul Perticari se trudesce la tălmăcirea de cele viitóre şi fiind-că aicĭ în Bucurescĭ nu'şĭ póte avé odihna de a puté urma lucrarea acesteĭ trebĭ la jocurile acelea; decĭ dér, una ca acésta, dupĕ datoria ce aveţĭ a îngriji pentru obştésca bună petrecere, ce o rîvnimŭ, Domnia mea, cu deosebire, maĭ presusŭ decât tóte a se afla pururea între toţĭ, se cădé maĭ întêiŭ D-vóstră să o fi aflatŭ, ca să o zăticniţĭ, ca unŭ lucru de stricăciune, ce aduce stingere la mulţĭ; pentru care iată vĕ poruncimŭ strașnicŭ, să aveţĭ a face cercetare într'adinsŭ la acésta, şi pe sub cumpĕtŭ şi de faţă, şi de se va fi aflândŭ undevaşĭ acestŭ felŭ de înşelătorĭ, negreşitŭ să 'ĭ isgoniţĭ, cu tótă străşnicia, a nu se maĭ afla de acumŭ înainte şi să avemŭ rĕspunsŭ de primirea porunceĭ şi de urmarea ce aţĭ făcutŭ.»

Cod. XXIII, fila 73 verso.

S'aŭ repetitŭ acest ordin şi în 21 Augustŭ 1795. *(Cod. XXIX, fila 107, verso).*

Pitacŭ la vel Spătarŭ şi la Caimacamŭ, din 29 Martie 1796, ca să oprésca unŭ jocŭ «ce uniĭ pe afară aŭ scosŭ, ce'lŭ numescŭ caizoin, (?) cu care înşélă şi săracescú pe mulţĭ, lăsândŭ tréba şi chiverniséla lorŭ şi petrecêndu-şĭ vremea într'acéstă netrebnicie, de se săracescŭ». Domnitorulŭ ordonă să lipséscă cu totulŭ acéstă netrebnicie, că altmintrelea «fórte ne vomŭ turbura asupră-ţĭ». Căpitaniĭ de margine şi zapciiĭ din ţéră să bage în legăturĭ pe ceĭ ce vorŭ afla cu asemenea şi să'ĭ trămiţă în pază la Domnie, ca să fie pedepsiţĭ.

Cod. XXIX, fila 165.

1. Veḑĭ manuscriptulŭ din Biblioteca centrală, No. 67, din 1796.

maĭ cu silinţă, cu isihia ce'ĭ trebue şi fără precurmare, maĭ vêrtosŭ avêndŭ şi tréba judecătorieĭ; de aceea dar se trămite la mŏnăstirea Déluluĭ ot. judeţulŭ Dâmboviţa, unde, odihnindu-se, să 'şĭ pótă lucra tréba acésta maĭ bine. Decĭ, volnicimŭ pe . . . . . , să ridice pe Perticari, să'lŭ ducă la numita mŏnăstire, unde să 'lŭ facă teslim la Egumenulŭ Delénulŭ, ca să 'lŭ pună în lăuntrulŭ mŏnăstireĭ, de la carele să aducă adeverinţă cumcă l'aŭ priimitŭ; şi când nicĭ acolo nu'şĭ va avé odihna de a'şĭ puté lucra tréba acésta, îlŭ vomŭ trimite la vre-unulŭ din ostróvele mărieĭ, unde acolo fiindŭ înconjuratŭ de apele mărieĭ, fără de altă supérare va puté lucra tréba acésta cu tótă isihia.—1794, Febr. 5».[1]

Vel Logof.

Cod. XXIII, fila 203.

Familia boerésca era fórte slăbită în urma invasiunilorŭ rusescĭ şi nemţescĭ. Procese destule de divorţŭ, scandaluri pe tótă ḑiua. Orĭcare aventurarŭ streinŭ trecea prin ţéră, bună-óre unŭ *Comte d'Antraigues*,[2] se afişa cu înlesnire de amantŭ alŭ celorŭ maĭ însemnate dame Române. Aşĭa, prinţesa *Alexandrina Ghica* era în fruntea listeĭ acestuĭ Don Juan.[3] D'Antraigues o află la Constantinopole, acelŭ Paris alŭ boĭerimeĭ nóstre, din secolulŭ alŭ XVIII[lea] şi devine, după cum însuşi spune: *«sigisbé en titre»* alŭ eĭ. Descripţiunea ce acestŭ vagabondŭ isteţŭ şi spionŭ politicŭ face despre acéstă representantă a *boĭeróiceĭ* marĭ Române, se potrivesce la cele maĭ multe din ele. Vorbindŭ franţuzesce de minune, maĭ bine ca grecesce, plăcêndu-ĭ să auḑă cetindŭ cărţĭ în limba luĭ Rousseau—amiculŭ luĭ d'Antraigues—era *«frumósă şi onestă, selon la formule de Brantome»*. Ce se póte ḑice de onestitatea vĕduveĭ între 30—35 de anĭ, care spre a merge către Polonia, călĕtorésce împreună cu amantulŭ eĭ, dealungulŭ ţĕreĭ românescĭ, unde o rudă a sa este în Divanulŭ luĭ Moruzi, şi dealungulŭ Moldoveĭ, unde familia Ghica avea unŭ sfintŭ martirŭ alŭ patriotismuluĭ?[4] Adevĕratŭ, că acéstă femee nu era de origină română, ci din

1. In 7 Aprilŭ 1794 a fostŭ liberatŭ dela mŏnăstirea Délu. (Fila 231 verso).

2. Cine era acestŭ d'Antraigues? Bonaparte l'a tratatŭ maĭ târḑiŭ de „Polisson" şi de „insolent", iar în jurulŭ luĭ Ludovicŭ alŭ XVIII, după ce se bucurase de absoluta încredere, fu chiămatŭ *„la fleur des drôles"*. Austriaculŭ Thugut îlŭ califica de „coquin fieffé"; în Rusia Golovkin a vĕdutŭ în elŭ „un intrigant déhonté" iar Razumowski îlŭ scie: „le plus mauvais sujet qui existe sur le globe". Veḑĭ opera „Un agent secret sous la révolution et l'Empire..." par Leonce Pingaud. — 1 vol. 8°, Paris 1893).

3. Alexandrina séŭ Roxanda Ghica era soţia fostuluĭ Domnŭ Alexandru Ghica, între 1766—1768.

4. Călĕtorindŭ cu amantulŭ eĭ, în faţa lumeĭ întregĭ, d'Antraigues povestesce, că într'o ḑi „nous mourions d'envie de nous écarter dans le bois et de retrouver dans ces vastes solitudes, le palais d'Armide ou le bosquet de Julie, mais vainement nous le désirâmes, il fallut y renoncer, le bois étant rempli de voleurs.." Dar „onesta principesă, desprinde de la capŭ, orĭ de la genunchĭ, o panglică şi o atîrnă pe unŭ arbore ḑicêndŭ: „iată ofranda la nimfele loculuĭ. Aşĭ fi voitŭ să le oferŭ unŭ omagiŭ maĭ demnŭ de ele „mais au moins quelque chose de moi restera dans ce désert" (opulŭ citatŭ pag. 24). Şi acéstă gréca, care

némŭ grecŭ (era o Rizo-Rangabe), dar ca şi dênsa eraŭ mulţime de «*jupânese*» din Bucuresci şi Iaşĭ, căcĭ boĭerimea îşĭ asigura «parvenirea» prin căsătorie cu fete de fanarioţĭ. Aceste dădéŭ tonulŭ în Bucurescĭ, cum ne-a spus-o şi Principele de Ligne, în scrisorile luĭ adresate din Iaşĭ şi carĭ le-amŭ reprodusŭ în unŭ volumŭ anteriorŭ.

Dar ce să insistămŭ mult asupra moravurilorŭ relaxate ale boĭerimeĭ de la finea secoluluĭ alŭ XVIII[lea], când vaĭ! aceeaşĭ relaxare o găsimŭ şi în societatea maĭ de jos din oraşele ambelorŭ ţĕrĭ Române? De ce némŭ eraŭ «celetnicele» de prin cârciumĭ, pe carĭ Al. Moruzi le scóte în vr'o douĕ rênduriĭ din oraşe, în interesulŭ sănĕtăţeĭ publice?[1]

Cum se esplică pitaculŭ, luĭ, ca nicĭ chiar familia (femeea şi fetele) neguţitoruluĭ, să nu locuéscă lângă cârciuma luĭ? Ce înţelesŭ are următorulŭ pitacŭ alŭ Domnitoruluĭ, oprindŭ abuzulŭ de spoelĭ cu sulimanŭ, abuz comunŭ la tóte femeile din societatea română?

Pitacŭ la Mitropolitulŭ, din 26 Maiŭ 1796.

«Fiind-că orĭ-ce lucru vătămătorŭ, care aduce stricăciune la trupŭ şi la sufletŭ şi care pricinuesce defăimare, nu este cu cale a se trece cu vederea, între care este şi sulimanulŭ, care se pune pe chipurĭ, nu numaĭ la trupŭ dă stricăciune, ci **şi la sufletŭ** dă vătămare, neprimitŭ fiindŭ bisericeĭ, poruncimŭ dar, ca dupĕ primirea Domnesculuĭ nostru pitacŭ, să chiamĭ preoţiĭ duhovnicĭ din tótă politia, spre a'ĭ îndatori, să dée duhovnicescĭ învĕţăturĭ şi îndemnărĭ fieş-căreia de a face părăsire de acestŭ lucru vătămătorŭ, că este o părere de podóbă deşértă, care nu este de nicĭ unŭ folosŭ făr' de numaĭ vătămare şi trupuluĭ **şi sufletuluĭ.**»[2]

Dar înlesnirea cu care fetele de neguţitorĭ şi adese din poporŭ, calcă simţulŭ pudoreĭ şi sunt gata «ca sora de la mŏnăstire» din balada luĭ Alexandri, să urmeze în oraşŭ, ca şi în codru, pe înşelător?...

---

dădea pildă rea *jupâneseloră* din Bucurescĭ şi Iaşĭ, călĕtorind avea în aceeaşĭ caretă póte, lângă amantulŭ eĭ şi pe *duhovnicu'ŭ* eĭ, maĭ de haz decât Carol alŭ VII-lea alŭ Franciei, care ducea cu sine la óste „maîtresse en tête et confesseur en queue.“ Insuşĭ agentulŭ frances, Emille Gaudin, scrie din Bucurescĭ, despre societatea acésta, în 31 Martŭ 1796, către Décorches: „Je ne laisserai pas ma femme dans cette ville, où règne un luxe effréné, où la vertu est pour ainsi dire inconnue, où la débauche domine dans presque tous les cœurs, où l'occupation la plus habituelle des hommes et des femmes est le jeu, et j'irai la déposer à Smyrne chez ses oncles, ou du moins auprès d'eux.“

1. Pitacŭ la Spătarŭ şi Epistatulŭ Agieĭ, din 10 Iunie 1796, ca pe tóte celetnicele de la tóte cârciumele din Bucurescĭ, dupĕ nizamulŭ din anulŭ trecut, să le scótă din Bucurescĭ şi să nu fie libere a se maĭ întórce. Zapciulŭ care va lăsa vre-o celetnică la vre-o cârciumă, va fi pedepsitŭ cu bătaiă la tălpĭ.

2. Cod. XXIX, fila 191. Cod. XXIX. fila 197 verso.

Procesele pentru necinstire sunt numaĭ cu îndoitulŭ scopŭ: séŭ de a pune mâna pe unŭ bărbatŭ, cu cucunie, séŭ de a smulge de la elŭ banĭ şi lucrurĭ cu carĭ să'şĭ constitue fata, care s'a lăsatŭ a fi necinstită, o zestre bună, cu care apoĭ să'şĭ *cumpere* unŭ bărbatŭ dupĕ gustulŭ eĭ. A se împăca prin banĭ cu înşelătorulŭ este, pe la 1790—1800, lucru care nu isbesce maĭ întru nimicŭ simţulŭ moralŭ. Aşĭa Nicolae Stanciu Margelarulŭ ié fata Voicăĭ Chiţescu şi fuge cu ea.... Vodă ordonă urmărirea necinstitoruluĭ; elŭ este prinsŭ şi arestatŭ.... dar mama feteĭ vine şi aduce luĭ Al. Moruzi următórea jalbă:

Prea Înălţate Dómne,

Luminate Dómne, pentru pricina ce amŭ avutŭ cu Nicolae Stanciu, că mi-aŭ luatŭ fata şi fugindŭ cu dênsa, aŭ căḑutŭ în faptele curvieĭ, veĭ sci Măria ta, că m'amŭ împăcatŭ cu dênsulŭ, însă cu acestŭ aşeḑămêntŭ, prin zapisŭ: să fie elŭ de acum înainte feteĭ mele *în locŭ de părinte,* să o mărite, să o înzestreze dupĕ ómenĭ de cinste, de potriva nóstră; iar când nu se va ţinea dupĕ legătura zapisuluĭ, atuncĭ să'lŭ supue judecata a fi următorŭ. Mĕ rogŭ Mărieĭ tale, să fie luminată poruncă a se sloboḑi să'şĭ caute de chivernisóla sa; şi ce va fi mila Mărieĭ tale. — 1793, Oct. 6.

Róba Mărieĭ tale, *Voica Chiţésca de aicĭ.*

Ce putea să facă Vodă? iată cum resolvă afacerea:

Io Alecsandru Costandinŭ Moruzi Vvd.

De vreme ce Nicolae Stanciu alt davagiu n'are, poruncimŭ dar ca pentru ertarea vinovăţieĭ luĭ, să dée taleri 500 la cutia milostenieĭ de obşte, şi aşĭa să se slobóḑă. — 1793, Octombre 7. [1]

Une-orĭ chiar judecata reduce afacerea uneĭ necinstirĭ de fată, la plată. Metropolitulŭ Gregorie, altă-datĕ, sub Domnia luĭ Mihaiŭ Vodă Şuţu, [2] condamnase pe Cocorea, Ispravniculŭ de Dârmănescĭ, să dée feteĭ necinstite de elŭ, 40 taleri şi douĕ clăĭ de fênŭ!.... Norocŭ că fata, care n'a voitŭ să priméscă acestŭ târgŭ, găsi apoĭ pe N. Mavrogheni, care'ĭ cunună cu sila, elŭ însuşi fiindŭ nunŭ, pe Cocorea cu

1. Cod. XXIII, fila 158 verso.

2. Cod. XXVII, scara 14, fila 5 verso. Se potŭ ceti curióse procese pentru stricare de fecioríe şi în Cod. XXXI scara 1, fila 29 verso, din 1795 şi scara 8 fila 48, 1796, (acelaşĭ Cod.); asemene Cod. XXX fila 77. Aci fata Maria a Postelniceluluĭ Toma, cere de bărbatŭ pe Zamfirŭ Braşovénu, care a necinstit-o, orĭ să'ĭ facă zestre, că nu vrea s'o ié unŭ omŭ cinstitŭ de n'o avea zestre maĭ mare; şi în adevĕrŭ îşĭ şi presintă fóie de zestre în fruntea căreia declară, că lucrurile şi banii sunt de la părinţi şi câştigaţi cu munca eĭ! (Veḑĭ actele în tom. VI). Veḑĭ de asemenea Cod. XXX fila 136, din 10 Maiŭ 1796; asemenea la fila 147 (Veḑĭ tom. VI).

biată Marie. Ce folosŭ! reacţiunea politică care urmă Domnieĭ luĭ Mavrogheni, găsi mijlocŭ de a se întinde şi la procese ca celŭ alŭ luĭ Cocorea! Acesta *dovedi*, că a lăsatŭ de mult pe Maria, cu unŭ copilŭ pentru că cu deasila fusese căsătoritŭ de Mavrogheni şi noua judecată a Mitropolituluĭ desfăcu acéstă căsătorie, condamnândŭ însă pe Don Juan să plătéscă Marieĭ talerĭ 200, ca ea să păstreze copilulŭ. Norocŭ că Domnitorulŭ indignatŭ maĭ adause resoluţiune, pe anaforaoa Mitropolitulul din 9 Augustŭ 1794, «că Cocorea să fie datorŭ a plăti şi cheltuiala hraneĭ de când a lăsat-o şi până acum», adecă de 8 anĭ de ḑile. [1]

Unŭ casŭ de despărţenie, în care Mitropolitulŭ dete o sentinţă mult maĭ morală, este acelŭ alŭ cerereĭ de despărţire alŭ Zoiţeĭ, născută Prăscovénca, de soţulŭ eĭ Gh. Jianu, biv. vel Medelnicerŭ, arĕtând că e nebunŭ şi se teme să n'o omóre. Mitropolitulŭ, probândŭ că nebunia nu o avea înainte de cununie, nu acordă despărţirea, ci numaĭ separaţiunea de locuinţă. [2]

Clerulŭ. In definitivŭ, ce se putea cere de la o societate, din respectulŭ moralităţeĭ, care avea ca conducĕtorĭ spiritualĭ preoţĭ ignoranţĭ, intraţĭ în biserică prin simonie şi în contra cărora Alex. Moruzi a fost silitŭ să iée mĕsurĭ represive? Cumcă Domnitorulŭ înţelegea că educaţiunea poporuluĭ este a se aştepta în primulŭ locŭ de la Religiune, póte proba următorulŭ actŭ din 29 Octombre 1794. Al. Moruzi arĕtă, că a înfiinţatŭ Episcopia cea nouĕ de la Argeşŭ, numaĭ cu scopulŭ de a moralisa poporulŭ din judeţele date pe séma aceleĭ Episcopiĭ. Iată însuşĭ actulŭ, prin care Domnitorulŭ impută nouluĭ Episcopŭ că n'a înţelesŭ scopulŭ fundaţiuneĭ şi-ĭ ordonă ca să rênduiască vre-unŭ preotŭ, dascălŭ cu procopsélă de învĕţătură în limbă românéscă, să predice moralitatea şi să nu maĭ numéscă protopopĭ pe ceĭ ce daŭ maĭ multe parale.

«Iubitorule de Dumneḑeŭ, Sfinţia ta, părinte Episcópe al Sfinteĭ Episcopiĭ Argeşulŭ, chir Iosifŭ, sănĕtate! Iţĭ facemŭ Domnia mea în scire, că din multe şi adese pricinĭ de vinovăţiĭ şi fapte netrebnice, ce se întêmplă între locuitoriĭ de acia din partea loculuĭ a acelorŭ douĕ judeţe, maĭ vêrtosŭ alŭ Argeşuluĭ: hoţiĭ, uciderĭ şi morţĭ; vedemŭ că locuitoriĭ acia şĭ-aŭ sĕlbăticitŭ firea lorŭ, s'aŭ nărăvitŭ spre cele rele şi petrecŭ pururea în fapte necuvióse, unde şi preoţiĭ şi protopopiĭ lorŭ se vede că, fiind proştĭ şi făr'de învĕţătură, nu aŭ

1. Veḑĭ documentele în tom. VI.
2. Veḑĭ documentulŭ în tom. VI.

nicĭ vrednicia, nicĭ purtarea aceea de grijă a le face maĭ ântêiŭ pildă cu vieţuirea lorŭ şi a le da apoĭ învĕţăturile preoţescĭ, ca dela dênşiĭ să se înveţe şi să se îndemne spre cele bune, a petrece viaţă curată şi a avé în gândulŭ lorŭ temere de Dumneḑeŭ, ca să se feréscă de fapte rele. Şi aşia se întêmplă atâtea şi atâtea hoţiĭ, uciderĭ, gazde de hoţĭ şi primitorĭ de lucrurĭ rele; *pentru unele ca acestea dar, amŭ socotitŭ Domnia mea, că este de trebuinţă şi cu cale a se face o Episcopie aciea la Argeşŭ, şi de aceea amŭ şi orênduitŭ pe Sfinţia ta, păstorŭ bisericescŭ locuitorilorŭ acelora, în mijlocul lorŭ şi aprópe de dênşiĭ, ca să se adape adesea de învĕţăturĭ bisericescĭ şi să 'şĭ îndrepteze viaţa lorŭ*, unde măcar că nu suntemŭ la îndoială cumcă Sfinţia ta veĭ fi grijindŭ de acéstă datorinţă, şi te veĭ fi silindŭ ântêiŭ cu paradigma Sfinţieĭ tale şi apoĭ cu învĕţăturile arhierescĭ şi cu poruncĭ către preoţĭ şi protopopĭ, spre a se face şi eĭ pildă maĭ ântêiŭ cu vieţuirea lorŭ şi a da bunele învĕţăturĭ duhovnicescĭ norodului, ca să petrécă viaţă curată, feriţĭ de fapte netrebnice şi de rĕutăţĭ, hrănindu-se cu dréptă muncă, făr'de a rîvni ca să se foloséscă de agoniselĭ nedrepte şi făr'de a se abate la alte căĭ rele şi netrebnicĭĭ; dar cu tŏte acestea, poruncimŭ Domnia mea să nu lipsescĭ Sfinţia ta, atâtŭ aciea la Sfînta Episcopie a face pururea învĕţăturĭ şi bune îndemnărĭ norodului, de a se îndrepta la calea cea bună, cât şi afară în amêndouĕ judeţele, să orênduiescĭ *vre-unŭ preotŭ, dascălŭ cu procopsélă de învĕţătură în limba românéscă*, ca să înveţe şi să vestéscă pe la sfintele bisericĭ şi *pătutindenea*, către toţĭ cuvêntulŭ luĭ Dumneḑeŭ, povĕţuindu-ĭ şi îndemnându-ĭ spre cele bune, iar maĭ vêrtosŭ pentru protopopĭ, nădăjduindŭ Domnia mea, că *socotindŭ Sfinţia ta maĭ mullŭ folosulŭ sufletuluĭ şi alŭ datorieĭ păstorescĭ, de cât interesulŭ celuia ce arŭ da maĭ multŭ, veĭ rêndui la protopopie ómenĭ aleşĭ, ómenĭ cu minte, cu sciinţă de învĕţătură şi cinstiţĭ, carĭ cu viaţa lorŭ să dée pildă norodului* şi să fie destoĭnicĭ a da locuitorilorŭ învĕţăturile cele de trebuinţă duhovnicescĭ, cu cuvinte dulcĭ spre a îndupleca şi a trage inimile lorŭ la ascultare care acésta o şi ceremŭ şi o poruncimŭ Domnia mea, ca să o urmeze Sfinţia ta negreşit, la alegerea de protopopĭ, ca prin silinţa şi bună osârdia Sfinţieĭ tale, atâtŭ partea bisericéscă a o face terbie, cât şi pe locuitoriĭ ceĭ rĕĭ obicĭnuiţĭ şi nărăviţĭ să 'ĭ desveţĭ, spre a 'şĭ îndrepta firea lorŭ şi a se părăsi de netrebnicĭĭ şi de porniriĭ în urmărĭ şi în fapte necuvióse; de care să avemŭ şi rĕspunsulŭ Sfinţieĭ tale pentru acésta. Şi fiĭ Sfinţia ta sănĕtosŭ. — 1794 Octombre 29.

Deconsiderarea bisericeĭ resulta din simonie, energicŭ combătută prin actele ce amŭ adusŭ la cap. Bisericeĭ. S'aŭ găsitŭ şi indivizĭ carĭ, negăsindŭ cu ce *să'şĭ plătéscă darulŭ*, s'aŭ făcutŭ diaconŭ şi preotŭ, cu dela sine putere, ba şi duhovnicŭ. Aşia a fostŭ Grămăticulŭ Vasile Nuţulŭ din Bucurescĭ, care nu numaĭ că a pusŭ epatrafirŭ

de diaconŭ şi apoĭ de popă, dar încă a şi inspeciatŭ biserici din judeţe, găsindŭ mijlocŭ de a face parale cum făcéŭ protopopiĭ. Domnitorulŭ pedepsi pe acestŭ popă nepopă cu 100 toiage la tălpĭ şi apoĭ, la 24 Martie 1795, îlŭ trimise şi surghiumŭ la mŏnăstirea Căldărușanĭ.

Spiritulŭ de ireligiositate nu se mărginesce întru a se face popă fără hirotonie, ci şi în spargerĭ de bisericĭ, cum s'aŭ întêmplatŭ maĭ multe cazurĭ. [1]

Cu tótă acéstă ireligiositate, apelurile la biserică pentru a implora ajutorulŭ divinŭ, în ḑilele de calamităţĭ, pentru a cere încetare de secetă, de epidemiĭ în ómenĭ, ba şi în vite, [2] sunt fórte frequente, şi din partea luĭ Moruzi denotéză înţelegerea ce avé de însemnătatea religiuneĭ ca factorŭ educativŭ, naţionalŭ şi de guvernămêntŭ.

Acéstă apreciare a roluluĭ religiuneĭ lasă liberă cale luĭ Moruzi, în protecţiunea de acordatŭ nu numaĭ culteloră strĕine, precum vĕḑurămŭ, ci şi mĕsurilorŭ de luatŭ pentru administrarea bisericeĭ pămêntene. Aşia avemŭ de a aminti mĕsurile luate pentru a opri exploatarea mŏnăstirilorŭ românescĭ de către grecĭ. In hrisovulŭ mŏnăstireĭ Sărindarĭ (care e probabilŭ că la apariţiunea acestuĭ volumŭ nu va maĭ exista), Divanulŭ ţĕreĭ şi Domnitorulŭ ḑicŭ, că «uniĭ Domnĭ şi Mitropoliţĭ ce aŭ stătutŭ dupĕ vremĭ, *carĭ n'aŭ fost pămêntenĭ şi doritorĭ de ţéră, aŭ închinat mŏnăstirile prin ţĕrĭ strĕine*». Moruzi şi cu sfatulŭ ţĕreĭ hotărescŭ, că *„acea închinăciune a lorŭ să nu se ţină în sémă, ci să fie iarăşi mŏnăstirele precum le-aŭ aşeḑatŭ ctitoriĭ, slobode ‚pe séma tĕreĭ“*. [3] (Şi Moruzi era fanariotŭ-grecŭ!). Tot asemenea cu energie ia mĕsurĭ pentru stârpirea simonieĭ la hirotoniĭ. Din alt punctŭ de vedere adreséză către Spătarulŭ Ienache Văcărescu următorulŭ pitacŭ:

«Ne-amŭ însciinţatŭ Domnia mea, că uniĭ din călugărĭ făr'de adeverinţa Mitropolituluĭ şi făr'de rĕvaşulŭ Spătărieĭ ĭesŭ din Bucurescĭ de âmblă, încunjurându-se în cóce şi în colea prin ţéră, şi intră în Bucurescĭ nesciuţĭ, făr'de

1. Veḑĭ Cod. XXX, fila 76 verso.

2. *Pitacŭ la Mitropolitŭ, din 8 Augustŭ 1793.*

Vĕḑendŭ bóla vitelorŭ şi seceta de care pătimesce pămêntulŭ ţĕreĭ, Alex. Moruzi ordonă Mitropolituluĭ, să dée poruncĭ către protopopĭ de obşte şi preoţiĭ de afară să facă litaniĭ şi osfeştaniĭ în bisericĭ şi pe afară, la locurĭ cuviincióse. Vodă arĕtă, că a ordonatŭ şi Ispravnicilorŭ să asiste la aceste rugăciunĭ «fiind-că acesta e mijloculŭ care cu adevĕratŭ şi făr'de îndoélă îmblânḑesce pe Dumneḑeŭ, spre norodulŭ sĕŭ a se întórce cu milostivire, spre a adăpa pămêntulŭ cu plóe şi a feri pe ómenĭ şi vitele lorŭ de bólă.

3. Veḑĭ actulŭ în tom. VI,

nicĭ o dovadă la mână». Domnitorulŭ ordonă, ca orĭ-ce călugărŭ să fie opritŭ de a intra orĭ de a ĭeşi pe la străjile oraşuluĭ, făr'de adeverinţa Mitropolituluĭ şi făr'de rĕvaşulŭ Spătărieĭ, iar acestŭ rĕvaşŭ să nu se dée decât dupĕ ce călugărulŭ va fi obţinutŭ voia Mitropolituluĭ». Orĭ-ce căpitanŭ séŭ străjarŭ nu va păzi nizamulŭ acesta, fórte se va pedepsi.—1794, Ianuarŭ, 16. *(Cod. XXIII, fila 194, verso).*

Vel Logof.

Călugăriĭ grecĭ, chiar şi arhiereiĭ, sunt egalmente opriţĭ de a intra în ţéră, fără voĭa Domnitoruluĭ şi a Mitropolituluĭ, precum rezultă din următorulŭ pitacŭ:

Carte a Vlădichiĭ Cervinó, de sloboḑenia ce are, a veni aicĭ în pământulŭ ţĕreĭ, când va avé trebuinţă.

Zemb. Vlahscoc. Fiind-că Sfinţia sa Părintele Cervinó făcu rugăciune Domnieĭ mele, de a avé voie, la o mare trebuinţă, când va vró să vie dincóce în pământulŭ ţĕreĭ, să aĭbă sloboḑenie; care rugăciune fiindŭ priimită Domnieĭ mele, iĭ detemŭ acéstă Domnésca nóstră carte, prin care să aĭbă tótă acéstă sloboḑenie. Insă când va veni pênă la Daia, séŭ în dreptul acestuĭ locŭ, unde se va întêmpla, să facă maĭ ântêiŭ scire Domnieĭ mele şi P. S. Sale Păr. Mitropolitulŭ, dupĕ orênduélă, cu cerere de a pofti a veni maĭ în lăuntru; pentru care poruncimŭ Domnia mea, vouĕ căpitanilorŭ de marginĭ, să fiţĭ înştiinţaţĭ, că i s'aŭ datŭ de către Domnia mea acéstă sloboḑenie.—1793, Oct. 9.

Cod XXIII, fila 158.

De altă parte Moruzi recomandă bună primire în judeţe a Episcopuluĭ catolicilorŭ, vizitându, bisericile cultuluĭ sĕŭ. [1]

Acéstă recomandaţiune şi, în genere, folosinţele ce a acordatŭ cultelorŭ strĕine, nu vré să ḑică că aproba proselitismŭ din partea lorŭ. Acestŭ proselitismŭ de-abĭa îl aprobă pentru Biserica ortodoxă, şi încă nu fără rezerve. Aşia, dacă femeieĭ Maria, botezată din legea,

1. *Carte din 1 Iulie 1793, la mâna Episcopuluĭ catolicŭ (Franciscanŭ), către toţĭ Ispravniciĭ:*

«Fiind-că Episcopulŭ Catolicilorŭ şi provincialulŭ *(provinţĕrulŭ)* Francişcanilorŭ cu doĭ *pateri* Francişcanĭ, aŭ a merge pe la mŏnăstirile séle, carĭ sunt la Tĕrgovisce, la Câmpu-lungŭ şi la Rŏmnicŭ, pentru trebile lorŭ, vĕ poruncimŭ Domnia mea, ca să vĕ fie sciuţĭ şi cunoscuţĭ, atâtŭ pentru a fi sloboḑĭ şi nesupĕraţĭ la mergere şi la întórcerea lorŭ, cât şi pentru a fi diafendifsiţĭ şi ocrotiţĭ de niscaĭva ómenĭ rĕĭ, avêndŭ ajutorulŭ D-vóstră dregĕtorilorŭ la vre-o întêmplare de trebuinţă, pentru paza şi siguranţia lorŭ, a călĕtori făr'de grije.»

Cod. XXIII, fila 95. verso.

evreĭască, îĭ acordă unele privilegiĭ, [1] tot elŭ, la 4 Iulie 1795, pedepsesce pe unŭ Petru Croitorulŭ cu 100 toiage la tălpĭ şi expulzare peste hotarŭ, pentru că aŭ voitŭ să creştineze pe unŭ băiatŭ de ovreĭŭ, fără voia luĭ deplină. [2]

Vorbindŭ de proselitismŭ, să nu uitămŭ de a aminti unŭ faptŭ, care ne arétă cum, şi cu 100 de anĭ în urmă, fetele nóstre de boĭerŭ, sub influenţa educaţiuneĭ stréine, se catolicéŭ cu înlesnire. Uneia din Bălăceni, precum vĕdurămŭ, abandonândŭ pe Mavrogheni, emigraseră în Transilvania. Acolo, Ilinca Bălăcénu, în locŭ de a sta în contactŭ cu Românii de valóre, carĭ pe atuncĭ se găséŭ în numĕrŭ destul de bunŭ, se află în contactŭ cu Unguri şi Saşi catolicĭ, care o convinseră de superioritatea doctrineĭ lorŭ, şi ea trecu la catolicismŭ. Dupĕ rezmeriţă, reîntórsă în ţéră Ilinca Bălăcénu, regăsindu-se în mijlocŭlŭ ortodoxismuluĭ românescŭ şi îndemnată de Mitropolitulŭ Dositheiŭ, reveni la vechia credinţă. Moruzi aprobă acésta şi'ĭ acordă dela cutie o pensiune de 25 talerĭ pe lună, la 8 Augustŭ 1796. [3]

Unŭ Pitacŭ, care arétă deplin punctulŭ de vedere alŭ luĭ Moruzi asupra religiuneĭ, este acelŭ din 6 Februarie 1795, prin care comunică tuturorŭ isprăvniciilorŭ din ţéră pastorala Prelaţilorŭ Bisericeĭ, încuviinţândŭ supresiunea postuluĭ mare în interesulŭ sănĕtăţeĭ publice.

In 6 Februarie 1795, Moruzi dă circulară la ispravnicĭ, ţicêndu-le: «pentru lipsa ce aŭ pricinuitŭ nerodirea timpuluĭ pe alocurea, la hrana locuitorilorŭ ţĕreĭ cum şi pentru greutatea erneĭ, dămŭ porunca Domnieĭ mele, făcêndu-se chibzuire de către Pré Sfinţitulŭ Părintele Mitropolitŭ, dimpreună şi cu Episcopiĭ

1. Fiind-că Maria, care din lege ovreĭască aŭ trasŭ la pravoslavnica credinţă, are privileghiu, atâtŭ dela ceĭ-l'alţĭ trecuţĭ fraţĭ Domnĭ, cât şi dela Domnia sa, fratele Mihaiŭ-Vodă Şuţulŭ, prin cartea ce o vĕdumŭ cu lét 1792, Febr. 23, a scuti o prăvălie şi o cârciumă, ce este sub a sa prăvălie, de fumăritŭ, de căminăritŭ, de vamă, de vinŭ domnescŭ, de ortulŭ vătăşescŭ şi de alte angariĭ ce suntŭ pe prăvăliĭ şi pe cârciume; însă prăvăliă şi cârciumă dréptă a sea; cum şi Nica, soţul eĭ, a fi apĕratŭ de rêndulŭ dăjdiilorŭ, fiind strĕinŭ şi scăpătatŭ. Vodă reînoesce scutirile.—1793, Iunie 22.

Cod. XXIII, fila 97 verso.

2. «Poruncimŭ, Domnia mea, copilulŭ să fie slobodŭ, în voia luĭ, şi de va vró din însuşĭ cugetulŭ sĕŭ şi va cere să se boteze, va merge de sineşĭ la P. Sf. Sa Păr. Mitropolitulŭ şi, P. Sf. Sa, cercêndu-lŭ bisericesce, va face ceea ce se va cădé; iar nicĭ preoţiĭ, nicĭ altŭ cinevaşĭ, să nu îndrăsnéscă a'lŭ boteza făr'de rĕvaşulŭ P. Sf. Sale. Iar pentru Petre Croitorulŭ, ca unulŭ ce s'aŭ aflatŭ pricinuindŭ înşelăciune ca acésta, poruncimŭ D-tale, vel Spătarŭ, să i se facă certare cu 100 toiage la tălpĭ şi în urmă să'lŭ surghiunescĭ peste hotarŭ în ţéra Moldoveĭ». *(Cod. XXVIII, scara 6, fila 65, verso).*

3. Vedĭ Cod. XXXI, scara 9, fila 19.

şi cu alţĭ Arhiereĭ, ce s'aŭ întêmplatŭ aicĭ, de a se da sloboḑenie pe la ceĭ ce suntŭ lipsiţĭ de tot de hrana vieţeĭ, ce este orênduită în postŭ, ca să facă deslegare, pe cât li se va puté păzi viaţa, iar nu pentru călcarea poruncilorŭ bisericescĭ; iată, se trimise acéstă carte a Mitropolituluĭ către protopopiĭ aceluĭ judeţŭ, care primindu-o, să li-o daţĭ în mână, grijindŭ şi D-vóstră ca să fie întocmaĭ următorĭ poveţuireĭ ce li se dă».

Mitropolitulŭ dă deslegare şi slobóde locuitoriĭ ceĭ lipsiţĭ, a mânca carne în postŭ.

Justiţia. In conceptulŭ omuluĭ de Statŭ Religiunea este adese maĭ numaĭ unŭ frêŭ pentru poporŭ. Dar numaĭ acestŭ frêŭ nu ajunge, ca să menţină poporulŭ pe cale de linişte şi de supunere; dreptatea, egal împărţită, póte tot aşia de mult ca şi religiunea, pentru a molcomi clasele subalterne. Pentru a face acéstă egală indreptăţire, se cere ca nu numaĭ Domnitorulŭ să fie justiţiarŭ dreptŭ, ci maĭ alesŭ funcţionariĭ ce sunt în contactŭ desŭ şi directŭ cu poporulŭ. Apoĭ necontestabil, n'aŭ lipsitŭ nicĭ Domnieĭ luĭ Al. Moruzi funcţionarĭ abusivĭ. Aceştia aŭ fost maĭ toţĭ pedepsiţĭ, şi in modŭ aspru chiar, de către Al. Moruzi. Numaĭ putea elŭ pedepsi şi pe veliţiĭ boïerĭ?

Nedreptăţile repeţite, suferite de ţĕranĭ, maĭ cu sémă de ceĭ de peste Oltŭ, aŭ provocatŭ une-orĭ adevĕrate vendete populare. Aşia a fost casulŭ cu incendiarea şi devastarea, la 28 Iunie 1793, a caseĭ logofeţeluluĭ Stoica, de către Caracaleńĭ, faptă care însuşĭ Al. Moruzi o intituléză *«anarhie»*.[1]

Tot asemenea ţĕraniĭ dădéŭ focŭ la case şi la ariile celorŭ de la carĭ ieşéŭ fără dreptate, fie aceia chiar ţĕranĭ ca şi dênşiĭ. Acéstă vendetă, obicinuită maĭ cu sémă peste Oltŭ, provócă următórele cărţĭ-circulare către locuitoriĭ din cele 5 judeţe oltene:

5 cărţĭ slobode la locuitoriĭ din 5 juneţe de peste Oltŭ şi alte 5 către Ispravnicĭĭ judeţelorŭ şi la Caimacamŭ, din 13 Iulie 1793.

«Molitvelorŭ vóstre, preoţilorŭ, diaconilorŭ, i vouĕ părcălabilorŭ, sindiilorŭ şi tutulorŭ locuitorilorŭ din judeţulŭ . . . . . »

Vodă le spune că s'a însciinţatŭ, că uniĭ din locuitoriĭ mărginaşĭ s'aŭ obicĭnuitŭ «la o netrebnicie fórte nesuferită la auḑulŭ Domnieĭ mele, că orĭ de aŭ vre-o judecată între dênşiĭ, săténŭ cu săténŭ, orĭ de vĕ certaţĭ pentru vr'o pricină între voĭ, séŭ de arétă la cislele satuluĭ unulŭ puterea altuia, prinde pismă asupra aceluia, şi când găsescŭ vreme împârlejită îĭ punŭ focŭ nóptea

1. Veḑĭ actulŭ la tom. VI.

de-ĭ arde orĭ casa, orĭ pivniţa cu ce are într'ènsa, orĭ fènŭ, séŭ orĭ-ce namestie maĭ bună arŭ avea, şi apoĭ sunt gata a primi şi jurămêntŭ, făr'de nicĭ o sfială şi temere de Dumneḑeŭ. Care pentru acéstă necuviinciósă faptă s'aŭ fost datŭ poruncă Domnéscă de obște, încă din vremea Domnieĭ séle răposatuluĭ N. Vodă Caragea, ca la orĭ-ce satŭ se va întêmpla fapta acésta, să se supue tot satulŭ a plăti tótă paguba păgubaşuluĭ... Dar fiind-că ni s'aŭ făcutŭ arĕtare, cumcă unĭĭ din locuitorĭ încă nu s'aŭ părăsitŭ de acéstă necuviinciósă faptă, ci şi acum o urmaţĭ, iată vĕ poruncimŭ straşnic, să se părăséscă fie-care de a hrăni în gândulŭ sĕŭ o faptă ca acésta, că într'adevĕr vĕ scriem....» Vodă ameninţă cu aceeaşĭ pedépsă pe tot satulŭ, unde se va da focŭ, «séŭ să se dée faţă pe celŭ ce aŭ îndrăznitŭ a face maĭ sus numita netrebnicie şi se vor pedepsi straşnic de către Domnia mea. Drept aceea ḑicemŭ, ca celŭ ce are vre-unŭ necazŭ séŭ supĕrare de către vecinulŭ sĕŭ, să'şĭ arĕte jalba la dregătorŭ, iar să nu âmble cu faptă ca acésta...»

Când autorităţile judeţene trimitéŭ zapciĭ să se amestece în afacerile ómenilorŭ, adese eraŭ bătuţĭ şi isgoniţi aceştĭ zapciĭ. Ca şi portăreiĭ luĭ Molière, aceştĭ zapciĭ âmblaŭ cu lumînarea dupĕ asemene bătăĭ, carĭ în urmă eraŭ rĕsplătite cu banĭ, de către bătăuşĭ, precum în casulŭ următorŭ:

Unŭ Mateeşŭ Berendeĭ Postelnicelulŭ dă zapisŭ, la 9 Octombre 1797, la mâna luĭ Négu, Zapciŭ la plasa Oltuluĭ-de-jos (Oltŭ) şi la mâna luĭ Iónŭ slujitorulŭ, «precum să se scie, că întêmplându-se de aŭ fost pricină cu frate-meŭ Nicolae, amŭ îndrăsnitŭ de amŭ bătutŭ atât pe Neagu Zapciu, cât şi pe slujitorŭ, lucru fără orênduială, pentru care a mea vină viindŭ mumbaşirŭ, omŭ Domnescŭ, ca să mĕ ridice, să mĕ ducă la Bucurescĭ, spre pedépsă, amŭ căḑutŭ la pace şi m'amŭ împăcatŭ, atât cu Logof. Neagu, cât şi cu slujitorulŭ. Decĭ să nu maĭ facŭ altă datăacestŭ felŭ de urmărĭ, de care mĕ legŭ printr'acestŭ zapisŭ cu iscălitura mea».—1794, Oct. 9.

Acestŭ zapisŭ s'aŭ păstratŭ la canţelaria Divanuluĭ.
Cod. XXVII, scara 27, fila 44.

De-arŭ fi avutŭ Moruzi celŭ maĭ mare simţŭ de justiţie, ce putea să facă elŭ pentru a face să triumfe dreptatea, într'o societate unde *hatîrulŭ* prinsese vechĭ rădăcinĭ şi cu o organisaţiune viţiósă, care făcea ca celŭ maĭ micŭ procesŭ, fie pentru o simplă înjurătură, pentru schiopătarea, prin lovire, a unuĭ calŭ, pentru nimica, să aibă părţile recursŭ până la Domnŭ? De aci neterminabilitatea proceselorŭ, de aci ruinarea atâtorŭ sate de moşnenĭ, urmărindŭ vre-unŭ dreptŭ realŭ séŭ fictivŭ.

Tot de aci şi neîncrederea străinilorŭ în justiţia ţĕreĭ. Unŭ simplu

secretarŭ de consulatŭ austriacŭ, Gaudi, nu se crede asiguratŭ, în contractulŭ cu care a închiriatŭ case, decât dupĕ ce Vodă Moruzi întăresce, la 12 Aug. 1795, contractulŭ deja întăritŭ de ambiĭ Logofeţi aĭ Divanuluĭ, Scarlatŭ Ghica şi Ştefanŭ Văcărescu, carĭ aŭ dispusŭ şi trecerea contractului în condica Divanului. [1]

Pe unŭ streinŭ totuşĭ, care «categorisi» justiţia, Vodă îlŭ expulsă. [2]

Nesiguranţa justiţieĭ, alăturea cu dispoziţiunile tratatului de la Şiştovu, dă o importanţă tot maĭ mare sudiţilorŭ. Intervenţiunea consulului, în procesele sudiţilorŭ cu pământeniĭ, adese chiar când sudiţiĭ n'avĕŭ dreptate, îmmulţea numĕrulŭ sudiţilorŭ şi scădea pe tótă ţiua încrederea chiar a Românilorŭ în justiţia ţĕreĭ lorŭ. Acéstă neîncredere dete locŭ la o manoperă, care supĕră mult pe Moruzi. Pământénulŭ care da banĭ cu dobândă, punea polița cu locŭ deschisŭ la nume, pentru ca la casŭ de neplată, s'o pue pe numele unuĭ suditŭ, sciindŭ că ast-felŭ datorniculŭ va fi maĭ energicŭ urmăritŭ. [3] Dacă interesele

1. Cod. XXVII scara 7, fila 17 verso.

2. Dămŭ Domnia mea volnicie slugeĭ Domnieĭ mele, Zapciŭ Spătărescŭ, să ridice de aicĭ pe Sima, iconomulŭ dela Razgrad, cu tóte ale luĭ, carele s'aŭ doveditŭ în Divanulŭ Domnieĭ mele şiretŭ, *categorisindŭ judecăţile făr'de nicĭ unu cuvêntŭ îndreptatŭ*, sa'lŭ ducă să'lŭ trécă Dunărea dincolo, scoţêndu'lŭ din hotarele ţĕreĭ, de care poruncimŭ Domnia mea căpitanilorŭ margineĭ, trecêndu-lŭ Dunărea, să nu fie slobodŭ a se întórce. — 1794, Iulie 23.

Cod. XXIII. fila 267 verso.

1. *Pitacŭ din 21 Ianuarŭ 1795, la starostea de neguţitorĭ.*

Fiind-că Dumnélorŭ cinstiţiĭ şi credincioşĭ boĭeriĭ veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele ne însciinţară cu anafora, cumcă în pricinele de datorii ce aŭ a lua uniĭ din raele, iarăşĭ de la racle, se găsescŭ uniĭ din împrumutătorĭ în netrebnice urmărĭ de viclenie, primindŭ zapise deschise şi puindŭ în urmă la zapisele lorŭ nume de sudiţĭ aĭ strĕinelorŭ Curţĭ; i alţiĭ iarăşĭ avêndŭ zapisele făcute pe numele lorŭ, se punŭ în urmă de daŭ acele zapise de datoriile lorŭ, carĭ aŭ să iée iarăşĭ *de la racle, în mânĭ de suditŭ*, cu iconomie şi vicleşugurĭ făcêndu-se pe sine datorĭ sudiţilorŭ şi că cu acestŭ felŭ de havalele vorŭ să se plătéscă şi într'acestaşĭ chipŭ aducŭ în pricinĭ de judecăţĭ ómenĭ aĭ strĕinelorŭ Curţĭ; şi aŭ cerutŭ D-lorŭ, ca să dămŭ Domnia mea la acésta nizamulŭ cuviinciosŭ; care acéstă anafora a D-lorŭ, fiindŭ cu cale, amŭ datŭ porunca Domnieĭ mele la tóte departamenturile judecătoriilorŭ, aicĭ i la Agie şi la Spătărie, cum şi la Divanulŭ Craioveĭ, că dovedindu-se orĭ-care împrumutătorŭ întru o faptă ca acésta, să ni-lŭ aréte cu anafora, ca să se pedepséscă cu *tîrgul*, spre învĕţătura şi pilda de obşte. Dar iată şi ţie îţĭ poruncimŭ straşnic, ca acésta s'o facĭ cunoscută şi sciută din vreme la toţĭ neguţitoriĭ raele de obşte, ca de acum înainte orĭ-carele va împrumuta pe alţiĭ, iarăşĭ raele, să aibă a pune în zapisŭ chiar numele luĭ, alŭ împrumutătoruluĭ, iar să nu primésscă zapisŭ cu locŭ deschisŭ la nume, nicĭ să cuteze în urmă a pune nume de suditŭ, séŭ a face iconomia ce amŭ ţisŭ maĭ sus, de a da zapisulŭ în mânĭ

sudiţilorŭ eraŭ energic urmărite prin interveniunea consulilorŭ, interesele Românilorŭ contra sudiţilorŭ şi mai alesŭ cu neguţitoriĭ din Transilvania, eraŭ de sigur sacrificate. Ca să evite supuşilorŭ sĕĭ, mai ales ţĕraniĭ, neajunsurile aceste, măcar cu neguţitoriĭ de peste Dunăre, Al. Moruzi se vede silitŭ a opri rigurosŭ orĭ-ce relaţiuniĭ bănescĭ cu ceĭ de *decindea* Dunăreĭ:

Pitacŭ din 25 Iulie 1793, la Ispravnicĭ, ca să nu se împrumute locuitoriĭ ţĕraniĭ cu baniĭ de la ceĭ de decindea Dunăreĭ. «Neguţitoriĭ carĭ aŭ alişverişŭ cu neguţitorie», potŭ face acésta, dar ţĕraniĭ nu! căcĭ va fi pedepsiţĭ, «să îndatoraţĭ pe părcălabulŭ, care este apururea în satŭ, ca să grijéscă acéstă pururea şi îndată ce va simţi că vre-unulŭ din sătenĭ a luatŭ baniĭ de la vreuniĭ de decindea, numaĭ decât să dé de scire D-vóstră..... şi D-vóstră aveţĭ a ne însciinţa, ferindu-se însă şi însuşĭ părcălabulŭ de fapta acésta, şi de se află acum datorŭ vre-unŭ locuitorŭ, să'lŭ aduceţĭ la D-tră, să'lŭ puneţĭ să facă baniĭ, şi să ne însciinţaţĭ, ca prin capichehaelele nóstre, să se trămiţă la acelŭ datornicŭ *(creditorŭ)* să iée zapisulŭ şi să'lŭ desfacă; şi să avemŭ rĕspunsŭ.»

Cod. XXIII, fila 113.

Interveniunea cadiilorŭ din sarhaturile Dunăreĭ, în favorulŭ pretenţiunilorŭ supuşilorŭ turcĭ se adresaŭ direct luĭ Vodă. Tot asemenea agenţiĭ austriacĭ şi muscalĭ trecéŭ alăturea cu marele Postelnicŭ şi cu mariĭ Logofeţi şi'şĭ adresaŭ Domnitoruluĭ adese note obraznice. A nu ţine sémă de ele, era a se espune Domnitorulŭ la acusaţiuniĭ din partea ambasadoruluĭ respectivŭ din Constantinopolŭ. Relaţiunile Domnitoruluĭ cu strĕinătatea nu se regulaŭ ast-fel pe calea dreptăţeĭ, ci pe nevoia de conservare a Domnieĭ. Putemŭ însă pentru acésta acusa pe Moruzi? Este vina în general a Fanarioţilorŭ, séŭ a situaţiuneĭ generale a ţĕreĭ?

Şi cu tóte aceste nu putemŭ nega, că în sînulŭ acesteĭ societăţĭ, orĭ-cât de decăḑută, se manifestaŭ adese simţirĭ fórte frumóse. Aşĭa, Domnitorulŭ condamnă la bătae pe o fică rea «gâlcevitóre şi ponosluitóre asupra maicĕ-sa».[1]

---

de suditŭ, ci celŭ ce are a lua de la verĭ-cine, orĭ de la mare, séŭ de la micŭ, să dée jalbă Domnieĭ mele, şi'şĭ va afla tótă îndestularea dreptăţeĭ luĭ. Şi de aŭ făcutŭ acum vre-unulŭ urmarea acésta, însuşĭ să'şĭ îndrepteze fapta, pentru că negreşit va cădea în pedépsă, orĭ-care va fi.—1796,—Ianuarŭ 21.

NB. Asemenea pitacŭ s'aŭ făcutŭ şi la departamenturĭ, la Spătărie, la Agie şi la Caimacamulŭ Craioveĭ.

Cod. XXIX, fila 145.

1. Anaforaoa luĭ vel Spătarŭ, din 12 Octombre 1794, că a cercetatŭ jalba Zoiţeĭ la mahala, dar mahalaua aŭ arĕtatŭ pe Zoiţa de femee rea şi gâlcevitóre,

Aşia, odată, într'unŭ casŭ de adulterŭ, bărbatulŭ (câţi sunt de aceştia?) se împacă pe bani cu amantulŭ prinsŭ. Vodă, fiind-că acelŭ amantŭ, se întêmplase să fie stegarŭ în óste, îlŭ osândesce cu surghium la Snagovŭ. [1]

Aşia, mai aflămŭ o manifestare de iubire maternă şi dorulŭ libertăţei în faptulŭ următorŭ: O romîncă, de bunŭ némŭ, de moralitatea cea mai perfectă, se mărită cu unŭ ţiganŭ robŭ alŭ familiei Brăiloiu, pare fără să fi cunoscutŭ că este ţiganŭ. De la soţulŭ ei are băeţi şi fete; soţulŭ móre, dar iată că familia Brăiloiu reclamă pe femee şi pe copii de robi, căci dupé legea ţĕrei celŭ séŭ cea ce s'a însurat cu unŭ ţiganŭ séŭ ţigancă, devinŭ robi împreună cu copiii lorŭ.

Biată romîncă este tîrîtă înaintea mareluï Armaşŭ şi alŭ Spătaruluï, ba şi la Divanŭ. Afacerea ajunge la cunoscinţa Domnuluï. La ḑiua pentru judecată, femeea aflându că, tot dupé legea în vigóre, copiii născuţi din flori, rĕmânŭ sloboḑi, chiar déca aŭ tată orï mamă ţigancă. Se hotărésce deci, cu tótă repugnanţa ce avea de a trece de femee rea, şi cu tóte amenințările de blăstemŭ ale părinţilorŭ eï, să declare, pentru a'şi salva libertatea copiilorŭ sĕï, că dênsa n'a fost decât concubina ţiganuluï luï Brăiloiŭ. Reclamantulŭ promite a aduce pe chiar popa, care i-a cununatŭ, spre a proba contrarulŭ..

Moruzi a înţelesŭ devotamentulŭ admirabilŭ alŭ mameï şi, amânându sentinţa pentru altă dată, şoptesce Mitropolituluï: «Să minţă o singură dată popa, care i-a cununatŭ, iar P. S. ta să'lŭ blagoslovescï.»

Popa, la ḑiua înfăţişăreï a doua, a tăgăduitŭ cununia, iar Domnitorulŭ pronunţă sentinţa de eliberare a copiilorŭ. Sĕrmana femee o podidise lacrimile şi de bucurie şi de jale; de bucurie că'ï scăpase

---

ponosluitóre, şi asupra măseï şi asupra cumnate-seï şi că din causa eï duce viéţă rea mumă-sé Hagiica. Spătarulŭ propune pentru că aŭ necinstitŭ pe mă-sa, să fie bătută Zoiţa cu 20 de toiage la faţa loculuï, ca să se părăséscă de purtarea rea.

Domnitorulŭ, la 22 Octombre 1794, ordonă numaï să se arĕte Zoiţeï hotărîrea că va fi bătută cu 20 toiage, déca nu se va părăsi de purtarea rea cu mumă-sé.

Cod. XXVII, fila 39, scara 17.

1. Petru Ionŭ, proin stegarŭ, aŭ necinstitŭ casa luï Barbu fustaşulŭ de haremŭ. Fustaşulŭ a prinsŭ pe nevastăsa cu ḑisulŭ Petre. La judecata Mitropolituluï, muierea a rugatŭ pe bărbatu-sĕŭ s'o ĭerte. Aŭ ĭertat-o, dându ea zapisŭ în condica Mitropolieï, că n'o maï face.

Mitropolitulŭ raportéză acestea Domnitoruluï. Acesta ḑice, că despre împăcarea cu bărbatulŭ a muĭereï vinovate, fie, iar amantulŭ muiereï să'lŭ ducă zapciulŭ Spătărescŭ surghium la mŏnăstirea Znagovulŭ pentru osîndă.— 6 Oct. 1794.

Cod. XXVII, scara 16, fila 79.

copiiĭ, şi de jale, căcĭ vedea pe părinţiĭ eĭ plângêndŭ de ruşine. Alex. Moruzi, la mirarea şi emoţiunea lumeĭ de faţă, chiamă unŭ copilŭ de casă şi-ĭ poruncesce: «du pe jupânésa acésta la haremulŭ Dómneĭ. Spune M. Sale, că n'amŭ vĕdutŭ eŭ până astădĭ, la judecata Divanuluĭ, femee maĭ cinstită şi maĭ vrednică de a sluji pe M. sa». Domnitorulŭ înţelesese şi aprobase deplin devotamentulŭ mameĭ, iar fapta luĭ s'o înţelégă lectorulŭ nostru!

XIX

Hotare. Relaţiunĭ cu ţĕrile vecine

Aiuritŭ de documente cu carĭ lectorulŭ superficialŭ nu se împacă, acesta asvêrle póte volumulŭ din mână, oftândŭ dupĕ unŭ manualŭ de Istoria Patrieĭ, care să'ĭ înşire fantastice apreciărĭ subjective, însoţite de legendarele refrene, cu referinţă la fanarioţĭ. Ce'ĭ pasă lectoruluĭ, nedeprinsŭ a citi de cât romane séŭ diatribe politice, dacă tu istoricŭ ţiĭ să probezĭ cu documente interne inedite, că nu eraŭ numaĭ infamĭ fanarioţiĭ în ţĕrile române, că maĭ se găsé în acéstă ţéră şi altcineva care are partea sa de meritŭ şi de culpă la mersulŭ trebilorŭ ţĕreĭ? De géba te trudescĭ 30 de anĭ, să scocioréscĭ acte din care să se pótă constata, că ţĕrile acestea aŭ avutŭ propriulŭ lorŭ traiŭ în secolulŭ XVIII şi propria lorŭ evoluţiune culturală şi că istoria acesteĭ evoluţiunĭ nu se reduce la povestea dupĕ cărţĭ strĕine a schimbărilorŭ de Domnĭ, poveste împletită cu patriotice înjurăturĭ la adresa Domnilorŭ, ale cărorŭ fapte interne n'aŭ fostŭ de locŭ studiate. De géba spuĭ omuluĭ de statŭ, că elŭ nu póte fără a rătăci, să croiască legĭ şi aşedămînte pentru ţéra acésta, fără de cunoscinţa prealabilă a stăreĭ ţĕreĭ, în tóte direcţiunile, la finea secoluluĭ XVIII.

Fie! arunce cartea nóstră lectorulŭ şi omulŭ de statŭ de asemenea valóre. Noĭ nu muncimŭ ca să dobêndimŭ sufragiile ignoranţeĭ şi nicĭ chiar ale aceleĭ categoriĭ de învĕţaţĭ, carĭ ne înjură, căcĭ n'amŭ începutŭ lucrarea nóstră dela prima descălecare, dar carĭ, când s'apucă să facă înşişĭ istoria Românilorŭ, consacră trecutuluĭ câte-va foĭ, pentru a da locŭ mare istorieĭ contimporane, aĭ căreia factorĭ sunt maĭ generoşĭ dispensatorĭ din bugetulŭ ţĕreĭ, fie eĭ domnĭ românĭ, fie eĭ domnĭ grecĭ.

Noĭ amŭ adusŭ până aci documente carĭ, singure sunt propriĭ de a ne da icóna ţĕreĭ românescĭ între 1792—1796.

Acum vine rêndulŭ să ne ocupămŭ de cestiunĭ în carĭ maĭ

directŭ este amestecată politica, adică relaţiunile Domnitoruluĭ şi ale ţĕreĭ cu puterile vecine, în vechia lorŭ luptă de extensiune în Orientŭ.

Prima cestiune de asemenea categorie este aceea a lupteĭ ţĕreĭ ca să se pótă menţine în hotarele, celŭ puţinŭ ce i s'aŭ recunoscutŭ în pacea dela Şiştovŭ. Cunósce lectorulŭ metoda ordinară de încălcare a hotarelorŭ dela Nordŭ de către Austria. Ungurii încălcaŭ pământulŭ ţĕreĭ, strămutându pajurile din Zarea délului în vale, şi apoĭ din vale în altă Zare nouĕ de délŭ. Sistema e veche, care nu sciŭ pênă întru cât este astădĭ părăsită, astădĭ când o convenţiune a hotarelorŭ a fostŭ semnată între regatulŭ Românŭ şi imperiul Austro-Ungarŭ, convenţiune alcătuită nu tocmaĭ în paguba Austro-Ungarieĭ. Asemenea încălcărĭ de hotare se descoperiaŭ guvernuluĭ munténŭ maĭ adesea de către proprietariĭ de munţĭ încălcaţĭ de Ungurĭ. Aşia, la 26 Iunie 1793, Domnitorulŭ, într'o carte a mŏnăstireĭ Căldăruşanĭ, constată că nisce sătenĭ din Săcele aŭ împresuratŭ muntele Rădolavŭ şi Valea Négră din Prahova. Domnitorulŭ ordonă respingerea împresurăreĭ. (Veḑĭ actulŭ în tom. VI).

La 18 Iulie 1793, vătafulŭ de plaiulŭ Prahoveĭ însciinţéză pe vel Vorniculŭ de ţéra de josŭ că Râşnoveniĭ din ţinutulŭ Braşovuluĭ aŭ încălcatŭ cu oile munţiĭ Baiulŭi şi valea Cerbuluĭ. Domnitorulŭ recunósce că numaĭ venitulŭ al munteluĭ Baiulŭ aŭ fostŭ datŭ de către Domnĭ Bisericeĭ Sf. Nicolae din Braşovŭ pentru întreţinerea eĭ, şi Râşnoveniĭ s'aŭ înşelatŭ, creḑêndŭ că muntele e datŭ cu totulŭ, ba aŭ ocupatŭ şi alţĭ munţĭ boïerescĭ. Domnitorulŭ invócă, pentru despresurarea munţilorŭ, ultima regulare a hotarelorŭ din partea acésta în Domnia II-a a luĭ Mihaiŭ-Vodă Şuţulŭ. «Deci vĕ poruncimŭ Domnia mea, scrie Vodă către Ispravniciĭ de Prahova, ca însuşĭ unulŭ din D-vóstră să mergeţĭ la faţa loculuĭ şi să aveţĭ a isgoni vitele Râşnovenilorŭ din ceĭ-l'alţĭ munţĭ, din prejurulŭ Baiului, carĭ cu pricina Baiuluĭ îĭ vorŭ fi încălcatŭ». Domnitorulŭ, cât privesce muntele Baiulŭ, revócă şi mila făcută cu venitulŭ acestuĭ munte, în favórea Sf. Nicolae din Braşovŭ, pênă ce Biserica nu va cere reînoirea mileĭ. (Veḑĭ documentul în tom. VI).

Afacerea munteluĭ Baiulŭ se transformă în procesŭ între Râşnoveni şi proprietariĭ munteluĭ. (Veḑĭ cod. XXIII, fila 176 verso şi 180).[1]

---

1. *Io Alecsandru Costandin Moruzi Vvd.*

Prea Sfinţia ta Părinte Mitropolite şi D-vóstră cinstiţilorŭ şi credincioşilorŭ boïerilorŭ Veliţĭ aĭ Divanuluĭ Domnieĭ mele, dimpreună cu D-luĭ vel Spătarŭ, fiind-că prin deosebitulŭ pitacŭ al Domnieĭ mele sunteţĭ orênduiţĭ a cerceta pricina munţilorŭ, carĭ ni s'aŭ jeluitŭ boïeriĭ cumcă încalcă Saşiĭ

In 4 Augustŭ 1793, Alex. Moruzi adresézĕ pitacŭ către biv. vel Medel. Ioniţă Cârlova, Ispravnicŭ de Buzĕŭ. Dupĕ însciinţarea ce a trimisŭ luĭ Al. Moruzi, la 1 Augustŭ, pentru încălcarea munteluĭ Bălescu, Domnitorulŭ a reclamatŭ la Agenţie să se îndrepte hotarulŭ. Agentulŭ, seniorŭ Markelius, a scrisŭ în lăuntru şi 'ĭ-aŭ venitŭ rĕspunsŭ dela generalŭ comandŭ de peste munţĭ, «că s'aŭ orênduitŭ polcovniculŭ de catane, care s'aŭ aflatŭ şi la întocmirea hotaruluĭ ce s'aŭ făcutŭ în vremea luĭ Mibaiŭ-Vodă Şuţulŭ, ca dândŭ de scire şi D-tale, să mérgă la faţa loculuĭ şi să facă îndreptarea şi întocmirea hotaruluĭ, întocmaĭ dupĕ cum s'aŭ aşeḑatŭ atuncĭ, trăgêndŭ adică straja la locŭlŭ eĭ, cum şi pe ceĭ cu stâna să se ridice a nu călca pământŭ strĕinŭ; dupĕ care arĕtare socotimŭ că se va fi făcutŭ pênă acum acéstă îndreptare». Vodă ordonă luĭ Cârlova să mérgă la faţa loculuĭ, să stărue a se face îndreptarea încălcăreĭ şi să însciinţeze Domnia.[1]

La 14 Augustŭ, Vodă îngrijitŭ că nu se va fi făcutŭ îndreptarea hotaruluĭ, repetă ordinea către Ispravniculŭ de Buzĕŭ Cârlova:

Credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele, Ioniţă Cârlova vel Medelnicerŭ, Ispravnice ot. sud. Buzĕŭ, sănĕtate! Pentru călcarea munteluĭ Bălescŭ ţi s'aŭ fostŭ poruncitŭ de către Domnia mea, de la 4 ale luneĭ aceştia, ca să mergĭ însuţĭ la faţa loculuĭ, să veḑĭ de s'aŭ făcutŭ îndreptare, séŭ de nu, să însciinţezĭ Domnieĭ mele. Ci fiind-că pênă acum nu avemŭ nicĭ unŭ felŭ de însciinţare de urmarea acesteĭ trebĭ, care o ceremŭ negreşit, îţĭ poruncimŭ Domnia mea să mergĭ însuţĭ acolo să staĭ napristan, spre a se face îndreptare şi făr' de zăbavă să însciinţezĭ Domnieĭ mele, orĭ în ce chipŭ aŭ rĕmasŭ; şi fiĭ sănĕtosŭ 1793, Augustŭ 14.

Cod. XXIII. fila 120.

Acestŭ ordinŭ se cruci pe drumŭ cu raportulŭ ispravniculuĭ, la care raportŭ A. Moruzi rĕspunde, în 18 Augustŭ, cu următorulŭ pitacŭ:

Carte legată la Medeln. Gârlova, pentru călcarea munteluĭ Bălescu la hotarŭ

Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ

Credinciosŭ boerulŭ Domnieĭ mele Ioniţă Cârlova, biv. vel Medelnicerŭ, Ispravnice ot. jud. Buzĕŭ, sănĕtate! Amŭ vĕḑutŭ Domnia mea însciinţarea ce

Râşnovenĭ cu pricina acestuĭ munte Baiulŭ, poruncimŭ ca la acéstă adunare să faceţĭ cercetare pricineĭ munteluĭ Baiulŭ, dupĕ acéstă anafora ce ne dă D-néluĭ Cluceriu Dumitrache Epitropulŭ, unde să fie şi D-luĭ de faţă a se face Domnieĭ mele anafora, chibzuindŭ urmarea cea cuviinciósă asupra acestuĭ munte, pentru care poruncimŭ, zapciule ce eşcĭ orênduitŭ Vatafŭ de Aproḑĭ, ca la aceeaşĭ adunare să înfăţoşezĭ şi acéstă poruncă a Domnieĭ mele, şi să ne aducĭ anafora deosebită. — 1793, Noembre 22.

Cod. XXIII, fila 180. *Vel Logof.*

1, Cod. XXIII, fila 116.

ne facĭ de la 13 ale luneĭ aceştia, pentru călcarea munteluĭ Bălesculŭ; aşişderea amŭ vĕdutŭ Domnia mea, cu multă mirare, şi rĕspunsulŭ ce ţĭ-aŭ trămisŭ acelŭ obers-lieutenant. Pentru care, fiind-că maĭ înainte de acésta arĕtase Domnieĭ mele agenţia rĕspunsulŭ ce 'ĭ-aŭ venitŭ, atâtŭ dela comandirŭ gheneralŭ alŭ Sibiuluĭ, cât şi dela gheneralŭ comandorŭ, cumcă s'aŭ datŭ poruncă către acelŭ obers-lieutenant, ca să se ridice negreşit şi stréja şi stâna, făr'de a fi pricină nimicŭ de tablă, precum nicĭ noĭ acésta n'am cerut'o; s'aŭ arĕtatŭ dór acum acestŭ rĕspunsŭ al luĭ obers-lieutenant, dimpreună cu scrisórea D-tale la agenţie, şi s'aŭ scrisŭ dela agenţia de isnóvă la gheneralŭ comandorŭ, pentru neurmarea aceluĭ obers-lieutenant, la porunca ce i s'aŭ datŭ şi la mijlocŭ vecinătăţeĭ cu care se pórtă; şi iată îţĭ trimitemŭ Domnia mea şi acelŭ rĕspunsŭ alŭ numituluĭ obers-lieutenant înapoĭ, spre a'lŭ avé asupră-ţĭ, ca, de care cum-va va tăgădui de cele ce aŭ scrisŭ, să arĕţĭ însuşĭ scrisórea sa. Cu tóte acestea, îţĭ poruncimŭ Domnia mea, ca iarăşĭ să nu te nădăjduescĭ într'acésta, pênă nu veĭ vedé însuţĭ la faţa loculuĭ îndreptarea ce aŭ făcutŭ, cu ridicarea strejiĭ şi a stâneĭ dupĕ pământulŭ ţĕreĭ, şi să ne însciinţezĭ.—1793 Augustŭ 18.

Cod. XXIII, fila 122.

Incălcarea de astă-dată era prea bătătóre la ochĭ, căcĭ nu era vorba numaĭ de niscaĭ sătenĭ, orĭ ciobanĭ Ardelenĭ, apropiindu-şĭ muntele Bălesculŭ eĭ acolo, guvernulŭ Ardelénŭ aşedase cordonŭ. Energica reclamaţiune a luĭ Al. Moruzi face ca agentulŭ Austriacŭ Marchelius, să anunţe Domnitoruluĭ, la finea luĭ Septembre, că cordonulŭ s'a ridicatŭ şi s'a strămutatŭ pe pământulŭ austriacŭ. Al. Moruzi totuşĭ scrie ispravnicilorŭ de Buzĕŭ să cerceteze dacă lucrulŭ este aşia cum îl arétă agentulŭ:

Pitacŭ la Ispracniciĭ Buzĕuluĭ, din 2 Octombre 1794, contras. de vel Logof.

Li vestesce că «D-luĭ seniorŭ Marchelius, agentulŭ Curţeĭ Austriacescĭ a făcutŭ arĕtare Domnieĭ mele, cumcă pricina ce era la muntele Bălescu, pentru o stână şi pentru unŭ cordonŭ de şederea paznicilorŭ, s'aŭ îndreptatŭ, mutându-le acestea chiar pe hotarulŭ lorŭ». A. Moruzi ordonă să trimită Ispravniciĭ într'adinsŭ *unŭ omŭ harnicŭ şi credinciosŭ* acolo la hotarŭ, ca să vadă chiar la faţa loculuĭ acéstă îndreptare că s'aŭ făcutŭ, şi aducêndu-vĕ bună plirofonie, să avemŭ rĕspunsŭ dela D-vóstră.

Cod. XXIII, fila 281.

Intărdierea, ce pune Ispravniculŭ Cârlova, póte din causa ierneĭ, de a verifica la faţa loculuĭ aserţiunea luĭ Marchelius, obligă pe Al. Moruzi, ca la 4 Noembre, acelaşĭ anŭ, să'ĭ scrie din noŭ, obligându-lŭ

ca în persónă şi grabnicŭ să constate de s'aŭ strămutatŭ straja Ardelénă dupĕ pămêntulŭ ţĕreĭ. [1]

In anulŭ următorŭ, afacerea acésta se prezintă din noŭ. Ispravnicii de Buzĕŭ şi vătafulŭ de plaiulŭ Pârscovuluĭ, arétă, că la muntele Bălesculŭ iarăşĭ s'aŭ aşedatŭ strajă ungurésca pe pămêntulŭ ţĕreĭ. A. Moruzi invită pe Marchelius şi'ĭ citesce denunţarea primită:

«S'aŭ adusŭ şi Medelnicerulŭ Cârlova, Clucerulŭ Petrache şi Alexandru Stroe Logofĕtŭ, de aŭ datŭ tacril în ce chipŭ se face călcarea pămêntuluĭ ţĕreĭ, unde citindu-se sinetulŭ hotarnicilorŭ împĕrătescĭ, ca din partea Nemţieĭ, aŭ fostŭ anţerţi orênduiţĭ dimpreună cu cinstiţiĭ muhadiţĭ de-aŭ întocmitŭ hotare între amêndouĕ ţĕrile, cum şi deosebit în scrisŭ rĕspunsŭ ne-aŭ venitŭ dela comandirulŭ Sibiuluĭ, Mitrovski, şi o notă a Dumnéluĭ agentuluĭ, întru care scrie, că s'aŭ fostŭ datŭ poruncă, ca peste hotarŭ să nu se întindă nicĭ cu cordonŭ, nicĭ cu stână de oĭ, s'aŭ datŭ acestŭ . . . . . ca Dumnéluĭ agentulŭ primindŭ dela Divanŭ atâtŭ copie dupĕ isprăvnicésca însciinţare, cât şi dupĕ sinetulŭ împĕrătescilorŭ hotarnicĭ, să scrie la Sibiŭ de a se rêndui acum la faţa loculuĭ pe cine se va socoti din partea vecinătăţeĭ, dimpreună şi cu unŭ boerŭ din partea Domnieĭ, unde ca o pricină cercetată şi cunoscută şi poruncită spre cercetare şi spre ridicare numaĭ a cordonuluĭ şi a stâneĭ dupĕ pămêntulŭ ţĕreĭ, nu aŭ altă urmare de cercetare a face hotaruluĭ, în vreme ce hotarulŭ cu semnulŭ împĕrătescŭ este fără de pricină ştiutŭ şi mărturisitŭ de amândouĕ părţile, că este în locŭ sĕŭ, ce numaĭ pentru cordonŭ şi pentru stână a se ridica dupĕ pămêntulŭ ţĕreĭ şi a le trage orĭ în lăuntrul hotaruluĭ din colo, sĕŭ pe hotarŭ acilea împrejurŭ, cu mijlocŭ de a nu se călca pămêntulŭ ţĕreĭ, ridicându-se însăşĭ lemnele de stână ce vorŭ fi făcute, sĕŭ altă vre-o bina; s'aŭ pusŭ sorocŭ ca din ţiua ce va ajunge aicĭ rĕspunsŭ la Măria sa dela Sibiŭ, peste 10 ţile să se afle la faţa loculuĭ boerulŭ celŭ orênduitŭ dela Domnie, cu orênduitulŭ din lăuntru [2].

Cu guvernulŭ Ardéluluĭ a urmatŭ multă corespondenţă cu referinţă la interesele ciobanilorŭ Ardeleni. Vomŭ cita aci pitaculŭ către Spătarŭ, din 27 Maiŭ 1794, provocatŭ de nota Agenţieĭ Austriace, că Mihalache Vătafulŭ, de plaiulŭ Câmpineĭ, arŭ fi oprindŭ Bârsaniĭ a nu'şĭ trece lâna în Ardélŭ. Domnitorulŭ ţice:

«Amŭ căutatŭ Domnia mea, în condica Divanuluĭ, la ponturile aşeţământuluĭ Sudiţilorŭ Ardelenĭ şi vedemŭ coprinţêndu-se, la cap. alŭ 10-lea: «Sudiţiĭ ciobanĭ, tunţêndŭ-şi vitele lorŭ, lâna ce vorŭ lua-o de la ele, să o trécă în lăuntru, ca unŭ lucru alŭ lorŭ, făr'de a nu le cere nimica, nicĭ cu numire de

1. Veţĭ documentulŭ la tom. VI.

1. Cod. XXIII, fila 251. Veţĭ şi fila 264 verso, 205 şi 281.

avaetŭ, niciĭ cu numire de vamă, însă ciobaniĭ să nu'şĭ tundă oile la baltă, ci să le tundă, după obiceiulŭ vechiŭ, lângă hotarŭ.—Şi iarŭ la cap. alŭ 12-lea: «pentru lâna dela vitele lorŭ, când îşĭ vorŭ tunde oile la hotarŭ, dupĕ obiceiŭ, trecêndŭ în lăuntru, atunciĭ să nu fie supĕraţĭ de vamă; iar când vorŭ tunde oile la vale şi vorŭ da bănuială că, cu lâna lorŭ dimpreună, cumpĕră şi altă lână strĕină pentru negoţŭ, atunciĭ prin *marifetulŭ agenţieĭ*, să se apuce ciobaniĭ ca să plătéscă vamă, însă pentru aceĭ ce rĕmânŭ la câmpŭ véra cu oile să le tundă la vale; pentru lâna acestora, vameşiĭ să le céră rĕvaşŭ de oĭeritŭ şi, vĕdêndŭ suma oilorŭ ce-aŭ plătitŭ, să cântăréscă lâna şi să ţie în sémă de lâna ţigae oca una lână de fiteşce óĭe şi de óĭa bârsană douĕ; iar peste acéstă socotélă, câtă vorŭ avé maĭ multă, să plătéscă vamă, dupĕ dreptate.»

Vodă reînoesce ordinulŭ în acestŭ sensŭ. Cod. XXIII, fila. 249.

Deja în Martie 30, 1794, Al. Moruzi, asupra anaforaleĭ Spătaruluĭ, regulase diversele neînţelegerĭ dintre vătaşiĭ de plaiurĭ, vameşĭ, zapciĭ, proprietarĭ de munţĭ şi ciobanĭ sudiţĭ Austriacĭ. La 6 Aprilie 1794, A. Moruzi dete o repetire a întreguluĭ nizamŭ alŭ ciobanilorŭ Ardelenĭ.[1]

In timpulŭ seceteĭ din 1795, Vodă dete şi pentru ciobaniĭ Ardelenĭ învoire să'şĭ pască oile prin pădurĭ, dându avaltŭ noŭ proprietarilorŭ de pădurĭ, de o óĭe la 20.[2]

Pe tótă ḑiua eraŭ conflicte cu sudiţiĭ Austriacĭ, în carĭ intervenea direct către Domnitorŭ şi adesea în termenĭ insolenţĭ, cunoscutulŭ agentŭ Marchelius. Numaĭ acolo unde eraŭ în jocŭ interese de ale boerilorŭ din Divanŭ, se maĭ rezista la pretenţiunile sudiţilorŭ, sprijinite de Marchelius. In afacerile supuşilorŭ românĭ cu sudiţiĭ, Vodă interveni în maĭ multe rênd urĭ cu scrisorĭ directe la Felzeig-Maistru Graz Mitrovski. Decât, cu totŭ apelulŭ la relaţiunĭ de bună vecinătate cu guvernulŭ principatuluĭ Ardéluluĭ, puţină isbândă avéŭ românii în procese cu sudiţiĭ, carĭ o-dată eraŭ trecuţĭ peste hotarŭ. Dămŭ în tomulŭ de anexe câte-va intervenţiunĭ de acestea, spre a se vedé în ce formă se făcéŭ.

O cestiune importantă care se rezolvâ maĭ mult prin obiceiŭ, decât prin un anume actŭ, a fostŭ estrădarea din ţéră a dezertorilorŭ Austriacĭ.[3]

1. Vedĭ 17 cărţĭ legate şi una către caimacamulŭ din 12 Februarie 1795, în tom. VI.
2. Vedĭ Cod. XXIII, fila 250.
3. Unŭ casŭ de estrădare, nu maĭ mult a unuĭ soldatŭ dezertorŭ, ci chiar alŭ unuĭ omŭ politicŭ, era gata să se făptuéscă de Moruzi, décă acela se găsia în ţéră, dupĕ următorulŭ pitacŭ adresatŭ Spătaruluĭ:

Pitacŭ la vel Spătarŭ

«Fiind-că ne-aŭ venitŭ împĕrătéscă poruncă, întru care se arétă că unŭ Baronŭ Darmfeldŭ Sfeţu (Suedŭ), carele ântêiŭ aŭ fostŭ elciu la Neapole

O altă cestiune, asupra căreia Moruzi cedă numaĭ la o ocasiune, două, iar nu în principiŭ, a fostŭ: pedepsirea în ţéră, după legile ţĕreĭ, a criminalilorŭ sudiţi Austriacĭ. Cum era de abĭa venitŭ la Domnia ţĕreĭ Românescĭ, Moruzi nu putu refuza cererea luĭ Marchelius de a estrăda pe Petru Hagi Voicu, suditulŭ Austriacŭ, hrăpitorulŭ nevesteĭ femeeĭ Şerbana din Ploescĭ, soţia unuĭ slujitorŭ românŭ, condamnatŭ de judecata românéscă. «Fiindŭ vinovatŭ, ţice Domnitorulŭ, se cădea a'ĭ se face pedépsa aceea ce o orênduesce sfintele şi Dumneḑeescile pravile, pentru pilda şi altora; dér făcêndŭ Domnieĭ mele rugăciune dela cinstita agenţie, Domnulŭ Siniorŭ Marchelius, ca să 'lŭ dămŭ asupra Dumiséle, să'lŭ trimiţĭ ca pe unŭ suditŭ a i se face pedépsa la Sibiŭ, şi fiindŭ celŭ d'ântêiŭ . . . . . ce aŭ vinovăţitŭ în fapta acésta, amŭ primitŭ Domnia mea mijlocirea şi rugăciunea Dumiséle, cu acea orênduială, adică, că altulŭ de se va maĭ întêmpla a cădé în vină, să nu scape nepedepsitŭ de aicĭ, de unde aŭ vinovăţitŭ; precum şi însuşĭ acésta, de se va maĭ întêmpla a cădé în al 2-lea faptă, să'şĭ iée aci pedépsa cea cuviinciósă». Vodă ordonă decĭ, pe de o parte, înscrierea acestuĭ pitacŭ, din 7 Martie 1793, în condica Divanuluĭ şi pe de alta, să iée pe numitulŭ Petru Hagi Voicu, şi dimpreună cu pitaculŭ Domnescŭ, să'lŭ facă teslimŭ la D-luĭ Seniorŭ Marchelius, ca să'lŭ trimiţă la Sibiŭ spre pedepsire. Orĭ cât Domnitorulŭ cedă în casulŭ acesta, nu maĭ puţin este o dovadă în vorbele luĭ contra aserţiuneĭ, că jurisdicţiunea consulară acordată Austrieĭ de către Turcia, a fost în totulŭ aplicată şi la Românĭ, după 1792.

La 9 Martie 1793, Al. Moruzi ordonă Spătaruluĭ Enache Văcărescu şi Hatmanuluĭ Nicolae Hangerliu, să dée, după cererea luĭ Marchelius, 2 catane dela Spătărie pentru pază de drumŭ a luĭ Petru Hagi Voicu,

---

vêrsta luĭ ca 35—40 anĭ, la faţă ócheşŭ, statulŭ luĭ naltŭ, grosŭ şi *pipeşŭ*; acesta *fiindŭ hainŭ alŭ Sfeţieĭ* şi fugindŭ, s'aŭ datŭ de scire la tóte împĕrăţiile pentru prinderea luĭ; acuma dér aŭ făcutŭ rugăciune elciulŭ Sfeţieĭ la Prea Inalta Pórtă, arĕtândŭ că neavêndŭ numitulŭ fugarŭ locŭ de scăpare aiurea, póte să fugă în ţĕrile turcescĭ, iar maĭ vêrtos într'aceste 2 părţĭ, ţéra Românéscă şi Moldova. De care ni se poruncesce dela Prea Inalta Pórtă, să'lŭ prindă.» Vodă orênduesce cercetare şi străjuire şi a se pune mâna pe elŭ, «puindu-lŭ la oprélă, să însciinţeze Domnieĭ mele».—1794, Iulie 12.

Cod. XXIII, fila 263 verso.

Pitacŭ din 13 Februarie 1796

După arĕtarea agenţieĭ, pentru *10 dezertorĭ*, carĭ aŭ trecutŭ în România, Vodă ordonă Spătaruluĭ ca să scrie la Ispravnicĭ şi Vătăşeĭ să'ĭ prindă şi să'ĭ aducă la Spătărie.

Cod. XXIX, fila 151 verso.

iar Hatmanu să dée o căruță cu 3 caĭ de olacŭ, să'lŭ ducă și să'lŭ dée în primirea vameșuluĭ dela Timișŭ, împreună cu scrisórea agenției.

Pentru trecerea hotaruluĭ despre Ardélŭ era nevoie de teșcherea, care se va da de către Caimacamŭ pentru ceĭ de peste Oltŭ, de Spatarulŭ pentru cele-l-alte județe. [1]

O curiósă reclamațiune a Agenției austriace, încă în anulŭ 1793, a fost aceea, că pasporturile la supușiĭ Românĭ, date pentru a trece în Transilvania, eraŭ de formatŭ prea micŭ, încât autoritățile austriace n'avéŭ unde să'și pună visele și sigiliile. Domnitorulŭ satisfăcu cererea agentuluĭ, dându pitaculuĭ, ca *rĕvașele* ce vor da pe viitorŭ vătașiĭ de plaiŭ, pe temeiulŭ teșcherelelorŭ Spătaruluĭ, să fie în formatŭ maĭ mare . [2]

In timpulŭ Epidemieĭ, Domnitorulŭ trimițându pe grămăticulŭ sĕŭ alŭ 2-lea, Grigore, la Viena, i-a datŭ o carte la Mitrovski, comandantulŭ Ardéluluĭ, ca să'ĭ înlesnéscă trecerea prin lazaretŭ. [3] Cam tot

---

1. Poruncă prin carte legată către Dumnéluĭ Hatmanulŭ Costache Caragea, Caimacamulŭ Craioveĭ. ca dupĕ obiceiŭ să urmeze și de acum înainte a da teșcherele de drumŭ la ceĭ ce vorŭ avea trebuință și vorŭ cere, cu carĭ să pótă trece prin căpităniile Spătărescĭ; însă cu siguranță prin chezășĭ, și pe tótă sĕptĕmâna să aibă a trămite catastihŭ la Măria sa Vodă, cu arĕtare anume numele, chezășia și loculuĭ unde aŭ mersŭ. Cod. XXIII, fila 18.

2. Către vătașiĭ de plaiŭ Prahova (Temiș)
» » » » Vama Buzĕŭ,
» » » (Dâmboviță) Dragoslavele,
» » » » Câinenĭ,
» » » Loviștea (Argeșŭ), prin Câinenĭ,
» » » Cozia (Vêlcea),
» » » Vâlcanŭ (Gorjŭ), prin Vâlcana,
» » » Munteluĭ (Mehedinți), prin Mehedia.

Sluga Domnieĭ mele, Vătașe din plaiulŭ . . . . . sud . . . . . Pentru rĕvașele, carĭ dupĕ teșcherelele D-luĭ vel Spătarŭ daț̆ĭ la mâna trecĕtorilorŭ de aicĭ înăuntru, fiind-că ni se făcu arĕtare din Agenție cumcă, fiindŭ scrise pe hârtie fórte mică, încât nu numaĭ că lesne este celuĭ ce'lŭ are a o perde, ci nicĭ locŭ nu aŭ de a încăpea cele ce aŭ a scrie în dosŭ dregătoriĭ și paznicĭĭ de dincolo, precum și Domnia mea vĕḑumŭ unuluĭ dintr'aceste fórte micŭ; vĕ poruncimŭ Domnia mea la acestŭ felŭ de rĕvașe să aveț̆ĭ de acum înainte a le scrie pe hârtie maĭ mare, iar nizamulŭ să'lŭ păziț̆ĭ dupĕ ponturĭ.—1793, Iulie 1. Cod. XXIII, fila 99.

3. *Carte din 19 Maiŭ 1795, către Excel. Sa Ghenerală Felțeig-meister, Graf von Mitrovscki, Comandirulŭ Prințipatuluĭ Ardéluluĭ.*

Fiind-că acestŭ boĭerŭ alŭ nostru, Grigore, Grămăticulŭ alŭ 2-lea, e trimis de noĭ ca să mérgă la Viena (**Виена**) carele fiind-că este curatŭ și fórte feritŭ

în asemenea modŭ, în Iunie 1794, Moruzi dădea o carte-pasportŭ la mâna fiuluĭ baronuluĭ Ruffray[1] (Ръѹфре), «Secretarulŭ nostru care merge cu voĭe dela Domnia mea în lăuntru în Transilvania (Транцилѹвания) la băĭ, pentru tămăduirea neputinţeĭ sale, de unde are a se întórce, i s'aŭ datŭ Domnésca nóstră carte la mână, spre încredinţare a fi cunoscutŭ, cumcă este în slujba Domnieĭ mele, spre a nu fi supĕratŭ la mergere, séŭ la întórcere.

Décă Domnitorulŭ cerea pentru protegiaţiĭ sĕĭ protecţiunea şi ajutorulŭ autorităţilorŭ Ardelene, elŭ acorda pe a sa deplină ómenilorŭ agenţieĭ Austriace din Bucurescĭ, precum se póte vedé din următorulŭ pitacŭ:

Pitacŭ la Ispravniciĭ ot. Ilfovŭ şi Prahova

Fiind-că D-luĭ Andreiŭ Gaudi, secretarŭ Austriacesceĭ Curţĭ, merge la Braşovŭ, vĕ poruncimŭ să'ĭ daţĭ din judeţŭ câte 6 caĭ, cu plată de chirie; aşişderea poruncimŭ Domnia mea şi ţie Vatav din plaiul Prahova sud. Prahova, să'ĭ daĭ 2 plăeşĭ de paza drumuluĭ pênă la hotarŭ, atâtŭ la mergere cât şi la întórcere.—1794, Iunie 21.[2]

---

de vre-o molipsélă de bólă, rugămŭ pe Excel. ta să bine-voĭescĭ a da poruncă la lazaretŭ, ca dupĕ ce se va spăla şi afuma, lăsându'şĭ dincóce şi tóte hainele îmbrăcăminteĭ şi îmbrăcândŭ alte haine aduse din Sibiŭ, să fie slobodŭ a trece făr'de a se zăbovi la lazaretŭ, fiindu'ĭ trebuinţă mergerea grabnică, de care fórte vomŭ mulţumi Excel. tale şi vomŭ rĕmâne îndatoraţĭ.

NB. Tot cu aceeaşĭ dată, Domnitorulŭ dă trimisuluĭ sĕŭ la Viena o poruncă deschisă la toţĭ Ispravniciĭ de prin judeţe, zapciiĭ şi slujbaşiĭ ca să'ĭ dée totŭ ajutorulŭ în mergere, cu caĭ, ómenĭ, demâncare, etc. «Aşişderea pohtimŭ şi pe D-vóstră, cinstiţĭ dregătorĭ şi vecinilorŭ noştriĭ din ţinuturile Austrieĭ, să bine-voiţĭ şi la părţile loculuĭ pe unde va fi şi trecerea numituluĭ boĭeruluĭ nostru, să aibă de la D-vóstră ajutorulŭ acela ce va avea trebuuinţă ca să'ĭ fie înlesnită mergerea cu grabă la tréba sa, dupĕ cum şi aĭ D-tră asemenea îşĭ aŭ înlesnirea şi ajutorulŭ, aicĭ, în ţéra Domnieĭ mele.» Cod. XXIX, fila 60.

1. Veḑĭ despre Ruffray Hurm. II. supl. I, pag. 93—95 şi 101.

2. Egală protecţiune a acordatŭ Moruzi la transporturĭ de prizonierĭ, trecuţĭ de la Turcia, prin ţéră, spre Transilvania:

Carte la Caimacamulŭ de Craiova, pentru unŭ Dumitru Resmirescu, omŭ al D-luĭ Vist. Barbulŭ Ştirbeiŭ dela Craiova, şi se află lângă dênsulŭ în slujbă-ĭ, ce ţine unŭ robŭ némţŭ, anume Pavelŭ Talpeşŭ; Caimacamulŭ să céră dela Ştirbeiŭ pe Resmirescu, carele să dée sémă de acelŭ robŭ: cu ce cuvêntŭ îlŭ ţine? şi orĭ să'lŭ dée să'lŭ trimiţă Caimacamuluĭ, séŭ pe însuşĭ Resmirescu să'lŭ trămiţă aicĭ.—Aprilie 28, 1794. Cod. XXIII, fila 237.

Pitacŭ la Ispravniciĭ de Ialomiţa, de Prahova, vataşiĭ de plaiu Prahova, sud. Prahova şi zapciĭ i căpitanĭ, să dée care şi mâncare, pe plată, la 20 *robĭ* nemţĭ, liberaţĭ dela Silistra, în trecerea lorŭ spre Braşovŭ.—1794, Iulie 7, Cod. XXIII, fila 262, verso.

Relaţiunile cu Rusia eraŭ fórte anevoióse. Agentul Rusescŭ din Bucurescĭ ceruse luĭ Vodă să comunice la Constantinopole tot veştĭ rele despre Francezĭ, ca să nu se înduplece ceĭ de acolo la o alianţă cu Republica Franceză. In Bucurescĭ era maĭ ascultatŭ acestŭ agentŭ de cât Moruzi.... Simpatiile şi antipatiile pe faţă a Domnitoruluĭ eraŭ comandate de Muscalĭ.... Acésta nu 'lŭ împedica, ca în ascuns să aréte simpatiĭ luĭ Hortolan, luĭ Gaudin şi chiar luĭ Stamati, representându Republica franceză.

Relaţiunĭ de vecinătate cu Turcia eraŭ şi ele destul de penibile. Maĭ întêiŭ avemŭ de a aminti o revendicaţiune lăudabilă din partea luĭ Moruzi a unuĭ pământ, care altă dată, insulă în Dunăre, în faţa satuluĭ Grojdibodulŭ, s'a încorporatŭ apoĭ la pământulŭ ţĕreĭ, nămolindu-se canalulŭ ce 'lŭ despărţea odinióră. Vodă reclamă acelŭ pământŭ la Constantinopole şi i s'aŭ recunoscutŭ dreptatea cererei. Moruzi vestesce acésta prin carte legată la Ispravniciĭ de Romanaţĭ, şi declară pământulŭ încorporatŭ de pământŭ domnescŭ. Ca să întreţină bună prietenie cu Zabeţiĭ turcĭ de peste Dunăre, îĭ autorizâ totuşĭ, în 22 Iunie 1793, să taĭe din acestŭ pământŭ nuele pentru trebuinţa caselorŭ lorŭ. [1]

Nizamulŭ cunoscutŭ alŭ oprireĭ călĕtorieĭ turcilorŭ prin ţéra Românéscă se aplică chiar şi în contra celorŭ, carĭ aŭ cercatŭ să scape şi să capete adăpostŭ aci. [2]

Tot în virtutea nizamuluĭ, Moruzi ia măsurĭ aspre de oprire a arăturilorŭ de către supuşĭ Turcĭ în pământulŭ ţĕreĭ [3] şi âmblarea

1. Vedĭ actulŭ în tom. VI.

2. *Poruncă la Zabitulŭ de Olteniţa pentru nisce Turcĭ ce aŭ trecutŭ de dincolo dincóce, ca să'ĭ isgonéscă dincolo peste Dunăre.*

D-tale Odă başă dela Olteniţa, sănĕtate! Fiind-că ne însciinţămŭ Domnia mea, cumcă de dincolo arŭ fi trecutŭ câţĭ-va Turtucăenĭ, scăpaţĭ din mânile zâbiţilor de acolo, şi arŭ fi venitŭ în dreptulŭ satuluĭ Spangiovŭ prin baltă ascunşĭ, şi nóptea iesŭ de cerŭ dela ómeniĭ din Spanciovŭ pâine şi altele. Pentru care 'ţĭ poruncimŭ Domnia mea, pe toţĭ aceia să aibĭ a face tot mijloculŭ, ca să 'ĭ isgonescĭ înapoĭ peste Dunăre, să nu se afle maĭ mult acolea aceştia.—1793, Septembre 10.

Cod XXIII, fila 140 verso.

9. Cărţĭ din 13 Martŭ 1796, către zabiţiĭ de la Oltŭ, Vlaşca şi Teleormanŭ, repeţindu-le porunca dată în trecutele ţile de vel Hatmanŭ pentru străjuirea cea cuviinciósă a mărgineĭ, ca sĕ nu tréca cu pluguri din hasurile Turcescĭ, să are în pământulŭ ţĕreĭ, că la dinpotrivă vor fi lipsiţĭ din isprăvnicie şi pedepsiţĭ.

Cod. XXIX, fila 158.

Giurgiuvenilorŭ, despărţiţĭ de ţéră prin unŭ anume hotarŭ, cu căruţe prin sate, spre a strînge untŭ şi alte provisiĭ. [1]

Hasulŭ Giurgiului despărţitŭ prin anume hotarŭ, ca şi hasulŭ Brăileĭ, nu ajuta mult la netrecerea hoţilorŭ din Giurgiu şi Brăila în ţéră şi vice-versa. Domnulŭ întreţinea capu-chehaéle la pămênturile din ţéră ocupate de Turcĭ şi printr'acestĭ agenţĭ urmărea îndestularea supuşilorŭ sĕĭ, de la hoţiĭ de pe hotarul ţĕreĭ. [2]

Décă, conformându-se nizamuluĭ, Vodă nu îngăduea pe Turcĭ să călătoréscă prin ţéră, fără de specială învoire a lui [3], elŭ însă, în 1795, Septembrie, dă următorulŭ pitacŭ către D-luĭ biv vel post., epistatulŭ agieĭ, să vestéscă neguţitorilorŭ, prin Starostea lorŭ, că «la ordia M. Sale prea înălţatuluĭ Rumeli Valesi se face mare alişverişŭ, unde se păzesce dreptatea cu multă scumpĕtate şi totŭ cu bani peşinŭ, în galbenĭ, din care mult se folosescŭ neguţitoriĭ vêndătorĭ de orĭ ce felŭ de marfă». Domnitorulŭ sfătuesce să fie îndemnaţĭ neguţitoriĭ a merge la ordie, cu marfă blănărie, de ale îmbrăcămintеĭ, de ale mâncăreĭ, etc. şi arétă că acolo se află şi boerulŭ Domnieĭ, hatmanulŭ Caragea «de la care vorŭ avea şi ajutorŭ, la orĭ ce trebuinţă». [4]

XX

Ultimele ḑile ale Domnieĭ luĭ A. Moruzi. — Rèsvrătirĭ boiereschĭ. — Intrigĭ la Constantinopole. — Mazilirea.

In capitolulŭ nostru despre societatea Domnieĭ luĭ Moruzi am amintitŭ, că n'aŭ pututŭ mulţămi pe toţĭ boieriĭ şi că s'aŭ găsitŭ din eĭ, carĭ să constitue opositiunea contra luĭ.

---

1. Vedĭ acte asemene de acéstă natură în tom. VI.

2. Tudorŭ Zugravulŭ de la Albescĭ (Oltŭ) s'aŭ jĕluitŭ, că i s'aŭ furatŭ unŭ calŭ de către anumiţĭ hoţĭ, carĭ aŭ fostŭ prinşĭ şi trimişĭ de Ispravnicĭĭ din Vlaşca la închisóre. Calulŭ, furatŭ împreună cu alţĭ caĭ, hoţiĭ i-aŭ vêndutŭ în Giurgiu. Dupĕ prinderea hoţilorŭ, Stanŭ Moşteanulŭ din Giurgiu, gazdă hoţilorŭ, aŭ trimisŭ o parte din caĭ, dar nu şi a luĭ Tudorŭ Zugravu. D-torul poruncesce luĭ Fotie, capu-chehaia al ţĕreĭ la Giurgiu, să mijlocéscă la Cadiulŭ de acolo şi Zabiţilorŭ, «şi să staĭ cu silinţă de a se împlini calulŭ păgubaşuluĭ de la acelŭ Stanŭ, în vreme ce însuşĭ hoţulŭ aŭ datŭ tacrirŭ, că calulŭ este la numitulŭ Stanŭ.—1795, Maiŭ 3». Cod. XXVIII. Scara 6 fila 11.

3. Carte luĭ Abdulahŭ, care cu 3 ómenĭ şi 5 caĭ sunt învoiţĭ a călători spre Turcia, pe cheltueala lor.—2 Noembrie 1793.
Asemene la Caimacamulŭ Craioveĭ. Cod. XXIII. Fila 176.

4. Cod. XXIX. Fila 114 verso.

Cum că acéstă opositiune nu era numaĭ de interesŭ personalŭ preste tot, noĭ nu contestămŭ. Amŭ constatatŭ deja, în volumele anterióre, existența în ambele principate a unuĭ curentŭ naționalŭ, contrarŭ maĭ ales Grecilorŭ [1] și cu bună sémă unŭ asemene curentŭ există și sub Moruzi cu tóte că, precumŭ vĕdurămŭ, Domnia acestuia este departe de a fi din cele rele și asupritóre țĕreĭ. Dionisie Eclesiarhulŭ este cam din curentulŭ acesta antegrecŭ, tot așia precum era, dar cu maĭ multă vigóre, în acestŭ curentŭ, Pitarulŭ Hristache, autorulŭ croniceĭ versificate.

Acestŭ curentŭ, pe care, póte cu óre-care exagerare, l'am numitŭ naționalŭ, va culmina din noŭ înainte de finea secol. XVIII-lea, în Iacobŭ Stamati, Mitropolitulŭ Modoveĭ, în acelŭ Prelatŭ, care, amintindu'și de mărĕța faptă a Mitropolituluĭ Iacobŭ, dispunêndŭ o carte de blăstemŭ, ca la scaunele episcopale și celŭ mitropolitanŭ alŭ Moldoveĭ, să nu fie îngăduitŭ a maĭ veni călugărŭ grecŭ, și elŭ urmări ca necanonicŭ pre Ambrosie, fostulŭ Mitropolitŭ grecŭ, și făcu și diverse acte în sensulŭ naționalisăreĭ Bisericeĭ, de care maĭ departe avemŭ a ne ocupa în tom. VI și VII.

Nu putemŭ afirma în modŭ documentatŭ, décă din acestŭ curentŭ naționalŭ aŭ fostŭ boieriĭ din opositiunea luĭ Moruzi.

Încă din Decembrie, anulŭ 1793, aflămŭ o mișcare de opositiune în contra luĭ Moruzi, cu deosebire în Oltenia. Craioveniĭ și Carcaleniĭ se mișcă, se rĕsvrătescŭ chiar. Capiĭ mișcăreĭ acesteia par a fi Grigore Jianu și Nicolaĭ Greceanu clucerulŭ de arie.

Deja în Noembre 1793, rĕsvrĕtitoriĭ boerĭ fuseseră urmăriți de agenții Domnitoruluĭ, dar după intervenția Caimacamuluĭ, ca să fie ertați, Domnitorulŭ scrié acestuia, în 30 Noemvrie, că le trece cu vederea greșala. Și le dă poruncă, de acum înainte să petrécă în liniște și feriți de urmărĭ rele. [2]

Se vede însă, că acéstă indulgență Domnéscă n'a avutŭ efectulŭ așteptat, căcĭ, în 13 Dechembrie 1793, Domnitorulŭ dă următórea:

Volnicie Vătafuluĭ de curte, să mérgă la Caracalŭ Sud. Rômnic, de unde să rădice în fiérĕ pe Gregorie Jianulŭ, pe Nicolae Grecénŭ, Clucerŭ de Arie, pe Petrică Postelnicultŭ și pe Lițulŭ Broscariulŭ, să se ducă să facă teslimŭ la Caimacamulŭ Craioveĭ unde, are a trimite poruncă pentru pedépsa lorŭ, ca

1. D'Hautenive în „voyage en Moldavie“ constată, încă la 1875, curentulŭ antifanarioticŭ, și elŭ, declarându-se de partisanŭ alŭ acestuĭ curentŭ, exclamă: „Boyars, ne cherchez pas à vous faire aimer ni à devenir savants et galants hommes; *abhorrez les Grecs*, ne ménagez ni l'Effendi, ni les Archondas.....“ (pag. 47 voyage en Moldavie din *Revue Géographique* de Drapeyron 1880 Janvier).

2. Cod. XXIII.

unii ce s'aŭ dovedită începetorĭ şi însuşĭ pricinuitoriĭ netrebniciilorŭ ce s'aŭ urmatŭ in Caracal. Cod. XXIII fila 187 verso.

In legătură cu rĕsvrătirile din Craiova şi Caracalŭ, staŭ şi următórele pitacurĭ domnescĭ:

Io Alecsandru Constandin Moruzi Voevod.

Poruncimŭ Domnia mea D-tale cinstitŭ şi credinciosŭ Boerule Domnieĭ mele, Ianache Văcărescule, vel Spăt., pe unŭ Iamandi Copcea Postelnicŭ, până în 3 ḑile, căutându-lŭ D-ta, să-lŭ găsescĭ şi puindu-lŭ în mână să ne arĕţĭ, care şi afară de se va fi aflându, să trimiţĭ D-ta omŭ întradins, să-lŭ găséscă şi să-lŭ iée, să-lŭ aducă aicĭ. - 1794 Ian. 21. Cod. XXIII, Fila 197.

Zem. Vlahscoie: Dămŭ Domnia mea Volnicie acestuia Zapciu Spătărescŭ, carele să rădice de aicĭ pe ..... sin Matraca, şi cu bună pază să-lŭ ducă la schitulŭ Cernica, să-lŭ facă teslimŭ la Năstavniculŭ schituluĭ, i la părinţiĭ Cernicanĭ, de unde să nu-ĭ fie slobodŭ a eşi afară din Domnésca nóstră porunca.—1794 Februarie 8. Cod. XXVIII. fila 204.

Zem Vlahscoie: Dămŭ Volnicie slugeĭ Domnieĭ mele, carele să rădice de aicĭ pre Hristodorŭ Neculesculŭ, să-lŭ ducă surghiun la M-rea Znagovŭ, de care poruncimŭ Domnia mea, Iconome al acestiĭ Mŏnăstirĭ, aducêndu-lŭ să-lŭ puĭ înlăuntrul Mŏnăstiriĭ, de unde să nu fie slobodŭ a eşi fără al doilea poruncă a Domnieĭ mele, şi de primire să daĭ adeverinţă la mâna mum-başiruluĭ. — 1794 Fevruarie 10.

In vedere cu încercările aceste de resvrătirĭ ale boerimeĭ, caută să punem în cât-va şi mĕsura relativă la prohibiţiunea vînḑĕreĭ prafuluĭ de puşcă, şi Domnitorulŭ scuză mĕsura, pe pretextul că se pot întêmpla nenorocirĭ şi căcĭ se servă cu ea şi hoţiĭ.[1]

1. *Io Alexandru Constantinŭ Moruzi Voevodŭ.*

Dumnéta vel. Spătarŭ, şi Dumnéta Epistatule al Agieĭ, primindŭ Domnesculŭ nostru Pitacŭ, să daţĭ poruncă straşnică la toţĭ băcaniĭ prăvăliaşĭ, câţĭ ţinŭ iarbă de puşcă şi fişicurĭ de vânḑare, ca să şcie toţĭ că nu sunt slobodĭ a vinde acestŭ felŭ de lucru vătămătorŭ şi pricinuitorŭ de primejdie, la fieşcine, séŭ verĭ cuĭ măcar, până nu va avea la mânile luĭ adeverinţă în scrisŭ de la Dumnévóstră zabiţilor politieĭ, pentru că în multe chipurĭ se facŭ primejdiĭ, âmblându fieş cine cu iarbă de puşcă, cum s'aŭ intâmplatŭ în trecutele ḑile şi mórte, deosĕbit de alţĭ, cariĭ cugetându în gândulŭ lorŭ a se porni în fapte rele, aŭ şi acéstă lesnire de cumpără slobodĭ iarbă de puşcă şi fişicurĭ; pentru acéstă dară, atâtŭ iarbă de puşcă i fişicurĭ, cum şi şoricióică, să nu fie slobodĭ a vinde la nimenĭ fără de adeverinţa D-vóstră, tol copisah gvmd. — 1794. Martie 6.

Ce vroia boïerimea rĕsvrătită? Amŭ vĕdutŭ pe Dumitrache Fălcoianu învinovăţitŭ de Domnŭ că vroesce să ajungă la Divanŭ, în slujbe pe carï nu le-ar fi meritatŭ. Acésta'ï vechia, şi pururea noua, acusare ce guvernanţiï facŭ celor carï nu sunt multumiţï de eï. Negreşit că vorŭ fi fost în aparițiune de ceï carï âmblă după vênătóre de slujbe maï marï; dar de sigur se găséŭ şi de aceï carï ceréŭ îndreptarea abuzurilorŭ, şi abuzurï se făcéŭ, precum înşine amŭ constatatŭ.

Scărlat Milcovénulŭ, Nicolai Gigârtulŭ şi Mincu Vulturescu eraŭ din categoria acelora, carï tocmaï cereaŭ încetarea abuzurilorŭ. Vulturesculŭ cutézĕ a arĕta Domnitoruluï, în Noemvre 1793, că abusurile administraţiuneï în Oltenia sunt atât de marï, în cât provócă rĕsvrătirea Oltenilor. Energicii apărătorï aï poporuluï declară în divanulŭ Domnescŭ de la Bucurescï, în faţa Domnitoruluï, că eï vor proba tóte acusările ce aduc, înaintea uneï anchete serióse.

Asemene declaraţiune a displăcutŭ tot-déuna guvernanţilorŭ. De sigur că Divanulŭ a cerutŭ anchetă, dar iarăş de sigur că ancheta aŭ făcut'o prin agenţï devotaţï slujbaşilorŭ abusivï séŭ protectorilorŭ. Şi ast-felŭ în locŭlŭ îndreptărei abuzurilorŭ, care, precumŭ vĕdurămŭ, în Oltenia provocară vendete şi incendierï de case, Divanulŭ obţine de la Moruzi unŭ drecretŭ de surgunire a celor 3 oposanţï la mŏnăstirea Arnota. [1]

Dréptă orï nedréptă, opositiunea boierimeï nemulţămită de Moruzi, nu ea l'a rĕsturnatŭ din tronŭ, orï cât şi glasulŭ acesteï opositiunï

1. Iată Pitaculŭ acesta :

Zem. Vlascoe: Fiind-că Scarlatŭ Milcovénulŭ şi Nicolae Gigârtulŭ şi Minculŭ Vulturesculŭ din sud. Oltŭ, fără de a socoti dreptatea şi puterea Divanuluï Domniï mele, ca într'unŭ chipŭ are a judeca şi a osândi, şi pe cel pîrîtŭ, când va rĕmânea mincinos, ca şi pe cel pîrîtŭ, când va fi vinovatŭ, saŭ pornitŭ numaï din zavistie, şi rĕutate a face părï şi strigărï neadevĕrate la Divanŭ; chiar şi înaintea Domniï mele la Divanŭ, prinḑênduse, că de vorŭ fi neadevĕrate, să se pedepséscă; după ale cărora părï s'aŭ cercetatŭ şi în judeţŭ, şi s'aŭ doveditŭ tóte deşarte, turburândŭ numaï într'unŭ zadar Divanul Domniï mele Dăm volnicie. . . . . să mérgă la sud. Oltŭ, unde poruncimŭ Domnia mea D-vóstră Ispravnicilor aï Judeţuluï, să aduceţï pe aceştï maï sus numiţï înaintea Dumnévóstră, şi după ce veţï înpliniântêiŭ de la câte-şï treï tat. 500 trépădul orânduituluï aceluï mum-başirŭ, să-ï daţï în mână mum-başiruluï, ca prin ajutorulŭ D-vóstră, să-ï ducă la Mŏnăstirea Arnota sud. Vâlcea, unde poruncimŭ Domnia mea, Egumene de la numita Mŏnăstire, să-ï puï înlăuntru Mŏnăstiriï, de unde să nu fie slobod a ieşi făr de al doilea poruncă a Domnieï mele înscrisŭ, şi să dee adeverinţă la mâinile mum-başiruluï. — 1793, Noemvrie 17.

Vel. Logof.

Cod. XXIII, fila 179.

se va fi auditŭ la Constantinopole, prin mijlocirea vre-unuĭ exploatatorŭ alŭ nemulţumireĭ din ţéră, cu scopŭ de a succede luĭ Moruzi. Adevĕraţiĭ rĕsturnătorĭ aĭ Domnieĭ acestuia sunt a se căuta la Constantinopol.

Scriitoriĭ noştri anteriorĭ vorbescŭ de mazilirea ca din seninŭ venită a luĭ Moruzi, când maĭ puţin se aştepta, în ajunul ḑileĭ în care avea să târnoséscă Biserica zidită de el, căreia îĭ dedese numele Sfântuluĭ Alexandru,[1] patronulŭ sĕŭ.[2]

Aronŭ Florianŭ explică mazilirea luĭ Moruzzi cu maĭ multă cunoscinţă de cauză, dându'ĭ de motivŭ căderea protectoruluĭ sĕŭ din Constantinopole. [3]

Laurianŭ, cu maĭ mult laconismŭ, nu spune nimicŭ.

Cel maĭ din urmă venitŭ istoricŭ al némuluĭ, D-l Xenopolo, ḑice că: «Bĕtrânulŭ Gr. Calimahŭ..... isbutesce, însă prin banĭ, a lua locului luĭ Gheorghe Moruzi, dragomanulŭ, slăbindŭ şi poziţia fratelui sĕŭ Alexandru din Muntenia... In 1796, A. Moruzi, simţindu-şĭ poziţia peste putinţă de susţinutŭ maĭ departe, *îşĭ dă dimisia.* [4]

Să căutăm a ne da şi noĭ înşine sémă despre împregiurările carĭ aŭ adusŭ mazilirea luĭ Moruzi.

Pentru acésta este de trebuinţă să trecemŭ în revisiune starea relaţiunilor Divanuluĭ turcescŭ cu representanţiĭ diverselorŭ state europene, căcĭ nu ăntĕiaş dată jocului acelor influinţe ale statelorŭ europene la Constantinopole aŭ ridicatŭ, orĭ aŭ dărîmatŭ domniile din ţéră.

Francia, deşi ocupată maĭ mult acasă, în urma marilorŭ evenimente petrecute acolo dela condamnarea luĭ Ludovicŭ XVI şi în timpulŭ regimuluĭ terórieĭ, nu vĕduse cu ochĭ buniĭ a doua împărţire a Polonieĭ de către Prusia şi Rusia în 1793 şi căuta să fomenteze revoluţiune în Polonia, împingêndŭ şi pe Turcĭ la rezistenţă faţă cu muscaliĭ. [5]

---

1. Amŭ cercetatŭ la faţa loculuĭ, în 5 Octombre 1893, de maĭ există vreo-urmă din marele spitalŭ şi din Biserica Sf. Alexandru zitită de Moruzi. Aceste eraŭ aşedate cam la 2 kilometri de la satulŭ Dudescĭĭ. Bĕtrânulŭ preot Anghelŭ Pană, care de aprópe 60 anĭ e preotŭ la Dudescĭ, scie că palatulŭ spitaluluĭ avea peste 40 de camere şi 'mĭ-a arĕtatŭ locŭlŭ unde a existat Biserica Sf. Alexandru. Statulŭ Românŭ a găsit cu cale să vêndă ruinatulŭ palatŭ alŭ spitaluluĭ şi Biserica şi proprietarulŭ actualŭ alŭ loculuĭ n'a maĭ lăsatŭ peatră pe peatră!

2. Veḑĭ Dionisie Fotino, pag. 192.

3. Manual de Istoria Principatuluĭ Românieĭ. Bucurescĭ, 1839, pag. 169.

4. Ist. Rom. Vol. V. p. 309 şi 310.

5. Descorches enumĕră în presentulŭ memoriŭ cele ce Turcia trebue să aibă în vedere în relaţiunile séle cu Rusia.— 6 Iuliu 1793.

Déclarer à la Sublime Porte.

. . . . . Que du moment où cette alliance serait formée, ses ennemis seraient à jamais les nôtres, comme les nôtres deviendraient les siens; que,

Lectorii noştri cunoscŭ evenimentele din Polonia, din anulŭ 1794, cu Cociusko şi deci numai de influinţele ce aŭ pututŭ avea aceste evenimente şi asupra principatelorŭ se cuvine să ne ocupămŭ.

Francia care agita pre Poloni, înţelése importanţa principatelor şi mai mult ca ori când memoriile diplomatice adresate republicei Franceze cerŭ, ca guvernulŭ francesŭ să 'şi facă favorabili pre Domnitorii Românilor [1].

Cum că revoluţiunea franceză avu rĕsunetŭ în principate, lucrulŭ este documentatŭ. Republica franceză întreţinea acum în Bucuresci agenţi, deşi încă nerecunoscuţi. Aşia era la 1793 Hortolan, un neguţitorŭ. Acesta scria în 15 Octombrie acelŭ anŭ, către Descorches, ambasadorulŭ republicei franceze la Constantinopole, că Spătarulŭ Enache Văcărescul «care e şi rudă Domnitorului şi totŭ o dată vizirulŭ acestei ţĕri», l'a primitŭ «avec tous les égards possibles» şi că «**caracterulŭ sĕŭ republicanŭ** făcu să se lase la o parte tóte ceremoniile».

Hortolanŭ urmărea negreşit mai mult interesele comerciului sĕŭ şi anume cerea Spătarului şi Domnitorului Moruzi, scutirea mărfei franceze de plata vămei, fiind-că acéstă marfă importată fiind prin Turcia, ar fi plătitŭ acolo vamă. La acéstă cerere Enache Văcărescu rĕspunde, că după socotinţa lui nu se póte scuti de vamă marfa care intră în ţéră, de şi arŭ fi plătitŭ vamă la turci. Totuşi se pare că prin o curtenire deosebită guvernămêntulŭ lui Alex. Moruzi lăsa să intre marfa luĭ Hortolan fără a cere imediat şi plata vămei, mărginindu-se sĕ ţină socotélă de acésta reservând soluţiunea ultimă pe mai târdiu.

Aceste bune relaţiunĭ cu Domnitorulŭ Alex. Moruzi, era o consecinţă a bunelor relaţiuni ce Descorches întreţinea la Constantinopole cu fratele Domnitorului munteanŭ, care se afla Dragoman al Porţeĭ. Aceste relaţiunĭ căutaŭ să apropie pe Turcia de republica Francesă.

---

dès ce moment encore, les dangers imminents dont nous la verrons toujours menacée avec sollicitude, tant qu'avec de l'audace et un bon vent, ses ennemis pourront en 2 fois 24 heures arriver jusqu'aux portes de cette capitale, danger devenu beaucoup plus pressant depuis le déchirement de la Pologne, dont les lambeaux arrachés par les Russes, ont été soigneusement choisis, de manière qu'ils puissent envelopper, comme ils le font en ce moment, toute la frontière ottomane du côté du Nord, où ils vont dominer par une nouvelle forteresse, celle de Kaminiek, dont ils peuvent tirer beaucoup d'avantage, et que nous verrions sans doute de venir bientôt un arsenal formidable, si on les laissait tranquilles possesseurs de leur proie; que ce danger, dis-je, serait le premier point pris en considération dans cette alliance par laquelle nous nous engagerions au rétablissement et à la garantie de leurs frontières sur le pied des conditions du traité de Kainardgik (Hurm., tom. II, supl. I, pag. 89).

1. Vedĭ documentele 161, pag. 89 din Hurm., vol. II, supl. I.

Amenințările din nou repetite ale Rusiei, în cursulŭ anuluĭ 1794, eraŭ de natură să facă posibile aceste relațiunĭ. Rusia pe la finea luĭ Maiŭ 1794 cerea Turcieĭ, să renunțe la relațiunile cu Franța și pe lângă acésta arĕtându-ĭ că oștirea ruséscă este deja la marginea Nistruluĭ, iar flota în puntulŭ de a eși din Sebastopole, le pretindea unŭ portŭ pe Bosfor și cesiunea Munteniei și a Moldoveĭ. [1]

Intre acestea se întâmplă insurecțiunea polonă sub Cocziuszko. Acestŭ evenimentŭ maĭ potoli pretențiunile Rusieĭ. [2] De aceste împregiurărĭ profită Turcia, dupĕ sfatul luĭ Descorches, pentru a întări cetățile Ismail și Bender. [3]

In cursul luneĭ August 1794, se întâmplă în Constantinopole un eveniment politic și maĭ pronunțat contra muscalilor. Reis-Effendi Rașid și Dragomanulŭ Moruzi sunt înlăturați ca ne ajuns energicĭ în direcțiunea anti-muscăléscă.

Căderea luĭ Moruzi din dragomanat slăbesce, desigur chiar de atunci, Domnia fratelŭ sĕŭ Alexandru la Bucurescĭ. Cu tóte acestea acéstă domnie maĭ dăinuesce prin abilitatea domnitoruluĭ, care luă de secretarŭ pe francesulŭ Ruffray [4], ceea ce era o garanție dată Franciei despre simpatiile luĭ Alex. Moruzi.

Se agită mult între acestea cestiunea numireĭ formale a unuĭ consulŭ francesŭ în principate, în anul 1795. Un grec, Constantin Stamate, schimbă multe acte cu guvernul frances, solicitând asemenea post. Stamate crede, că aflarea la Bucurescĭ și Iașĭ a unuĭ consulŭ francesŭ va micșora influența ruséscă în principate. Un moment Stamate se face bine-venit de *Comitetul Saluteĭ publice* din Paris, dar acest Comitet voesce a 'l numi numaĭ în calitate de agent secret. Acésta Stamate nu vrea să priméscă, ḑicênd că n'ar putea contra-balanța în asemenea calitate intrigile puterniculuĭ Lascarov, agentulŭ rusescŭ din Bucurescĭ.

Cu tóte acestea, opunêndu-se și greciĭ din Fanar la numirea de consulŭ francesŭ a unuĭ connaționalistŭ, căcĭ se temeaŭ nu cum-va prin asemenea cale să devină și Stamate un competitor la tronurile românescĭ, Comitetul saluteĭ publice numi până în fine agentŭ oficiosŭ la Bucurescĭ pe Emil Gaudin, în locul luĭ Hortolan. Guvernul Republiceĭ francese dă trimisuluĭ sĕŭ din principatŭ, instrucțiunĭ, din care reese misiunea luĭ Gaudin principală «de a câștiga încrederea

1. Vedĭ Hurm. II, supl. 3, pag. 97.
2. Vedĭ tóte actele relative la acest studiŭ politic în vol. II, supl. I din Hurm. dela pag. 89—155.
3. Hurm. II, supl. I, pag. 98.
4. Despre Ruffray vedĭ documentele din Hurm. II din supl. I, pag. 93, 95 și 101, carĭ ne daŭ prea bune informațiunĭ.

Domnitoruluĭ Valachieĭ şi a 'l preveni favorabil asupra afacerilor Republiceĭ, aşĭa în cât, în raporturile ce Domnitorul va trimite Porţeĭ, interesele Franciеĭ sĕ fie pururea cruţate [1].

[1]. Iată aceste instrucţiunĭ cum şi cartea adresată de representantul Franciеĭ din Constantinopole către Domnitorul Moruzi.

Instrucţiunile date de Raymond Verninac, trămisul estraordinar al Republiceĭ francese din Constantinopole, luĭ E. Gaudin, care plécă la Bucurescĭ în calitate de agent.

4 Thermidor, an 3.

L'influence que peuvent exercer les Princes de Moldavie et de Valachie sur le Divan et sur ses résolutions, en lui présentant les événiments de l'Europe qu'ils sont chargés de lui faire connaître; le voisinage où sont ces deux provinces de la Pologne, dont la situation fixe, en ce moment, l'attention général et intéresse particulièrement la République; le contact de l'une d'elles avec la Hongrie qui, nourrissant un mécontentement secret contre l'un de nos plus implacables ennemis, mérite que nous observions ses mouvements; d'autre motifs encore rendent nécéssaires l'envoi et la résidence d'agents à Jassy et à Bucharest. Le Comité du Salut public, pénétré des mêmes considérations, l'a jugé ainsi, et, en conséquence, il a pleinement autorisé le citoyen Verninac à choisir, lorsque les circonstances lui paraîtraient demander, parmi les personnes qui se trouvent à sa disposition, celles qui, par leur caractère et leurs lumières lui sembleraient les plus propres à recueillir sur ces deux points les avantages qu'ils peuvent offrir. Déjà même ce Comité, tout en confirmant l'autorisation qu'il a donnée au citoyen Verninac, a chargé Constantin Stamaty, de se porter à Iassy. Le poste de Bucharest, n'étant pas moins intéressant que celui là, le citoyen Verninac s'est décidé à le faire occuper incesamment, et, à cet effet, il a jeté les yeux sur le citoyen Gaudin qui devra s'y rendre sans délai.

D'après ce qui a été dit plus haut, le citoyen Gaudin aura à gagner la confiance du Prince de Valachie et à le prévenir favorablement sur les affaires de la République, de manière à ce que, dans les rapports qu'il transmettra à la Porte, nos intérêts soient toujous ménagés. Il s'attachera principalement pour cet effet à convaincre le Prince de la stabilité de la République, sous le rapport de ses forces et de ses ressources, et sous celui de l'unanimité des citoyen en faveur du gouvernement républicain. Si le citoyen Gaudin parvient à dissiper toute incertitude à cet égard dans l'esprit du Prince, le reste lui sera facile.

Le citoyen Gaudin tâchera d'être informé de ce qui se passe en Pologne. Il importe à la République de connaître l'état des esprits des habitants de cette contrée, de savoir s'ils se façonnent au joug des usurpateurs, d'apprendre quel est le terrain occupé par les troupes de chacun d'eux, d'être exactement instruit de leurs prétentions respectives et de leurs résolutions, touchant le partage et le sort de ce malheureux pays, et notament de la position présente de la Russie et de l'Autriche. Le citoyen Gaudin rendra un service réel au Gouvernement, s'il lui procure des renseignements positifs sur ces divers points.

Rien ne peut être plus utile à un Gouvernement, que d'avoir une exacte connaissance de la situation des affaires de son ennemi. Le citᵉⁿ Gaudin servira aussi avantageusement la République s'il peut acquérir une idée précise de l'état de la Hongrie, savoir si le mécontentement des Hongrois est général,

Trimisulŭ francesŭ din Constantinopole Raymond Verninac scrie

s'il tient à de la lassitude du joug autrichien, s'il est né de la hausse des mpôts et des conscriptions militaires, ou bien d'un désir déterminé d'indépendance.

Le citoyen Gaudin entretiendra avec le Citoyen Verninac une correspondance régulière sur tous ces objets, et voudra bien aussi lui faire passer toutes les nouvelles relatives aux affaires d'Europe qui pourront venir à sa connaissance. Il se servira à cet effet, soit du courrier de Vienne, soit des Tartares expédiés par le prince à la Porte, si toutefois il lui est impossible d'être admis à user de cette voie, intéressante par sa rapidité.

De son côté, le citoyen Verninac sera très-exact à correspondre avec le citoyen Gaudin et à lui transmettre tous les avis et documents qui pourront l'aider à remplir la commission qui lui est confiée. Si, comme cela est très-possible, les circonstances ajoutaient à l'importance de cette communication, les dépêches du citoyen Verninac serviraient de supplément aux instructions présentes, dont l'Envoyé extraordinaire de la République remet avec confiance l'exécution au zèle et à la sagacité du citoyen Gaudin. On n'y ajoutera rien autre dans ce moment, que la recommandation expresse au citoyen Gaudin de ne pas perdre de vue que, parmi les Puissances continentales, l'Autriche et la Russie paraissent être celles que le Gouvernement français regarde comme ses plus mortelles ennemies et qu'il désire le plus fortement d'abaisser.

Le citoyen Gaudin emmenera avec lui le citoyen Montal comme secrétaire.

Supplément aux Instructions d'Emile Gaudin.

Parmi les moyens à employer par Emile Gaudin pour gagner la confiance du Prince de Valachie et pour lui suggérer à l'égard de la République française les dispositions favorables, que nous lui désirons, celui d'émouvoir son intérêt particulier ne serait peut-être pas un des moins efficaces.

En conséquence, le citoyen Gaudin pourrait insinuer adroitement au Prince, que, dans le cas où l'expérience de l'administration de la Valachie lui aurait fait naître des idées d'amélioration, soit en égard à son existence politique, soit relativement au régime intérieur, la République se ferait un plaisir de concourir à les faire adopter par la Sublime Porte.

La mission provisoirement confiée à Emile Gaudin, ayant spécialement pour objet de ménager les intérêts politiques de la République française dans les contrées où il est envoyé, il n'aura à s'occuper que secondairement des affaires étrangères aux premiers, et il s'abstiendra de s'immiscer dans ce qui pourrait nuire au succès de celles, dont il est particulièrement chargé. Néanmoins, la prospérité du commerce et le bien-être individuel de tous les citoyens étant deux des principaux buts que le gouvernement républicain de la France se propose d'atteindre, il est du devoir de ses agents de consacrer leurs efforts et leurs soins pour l'y faire parvenir. Emile Gaudin ne saurait donc faire un meilleur usage du crédit qu'il pourra aquérir à la Cour de Bukarest, qu'en appuyant, en soutenant après du Prince de Valachie avec tous les moyens que lui peuvent fournir l'énergie et la sagesse républicaines, l'établissement de commerce qui s'est formé dans la capitale de cette principauté et généralement tous les Républicains français qui s'y touvent et s'y trouveront. Il travaillera avec zèle à les faire jouir des avantages et de l'existence que les capitulations avec la Porte leur assurent dans les pays dépendant ou relevant de l'Empire Ottoman.

luĭ Moruzi de la Pera, în 25 Iuliu 1795, o scrisóre de introducere pentru agentulŭ francesŭ Gaudin, prin care îĭ ḑice că:

«Dorinţa de a cultivi amiciţia vóstră şi de a face să se nască relaţiunĭ avantajóse între Republica Francesă şi statulŭ ce guvernaţĭ, m'aŭ determinatŭ să trimitŭ confidenţialŭ pe lângă Alteţa Vóstră o persónă de încredere. Cu acestŭ scopŭ mi-amŭ aruncatŭ privirea asupra cetăţénuluĭ Emile Gandin. Acestŭ cetăţénŭ prin natura lucrărilorŭ la care a cooperatŭ şi prin faptulŭ, că a locuitŭ destulŭ de lungŭ timpŭ în părţile acele, a fost în stare să dobêndéscă cunoscinţa intereselorŭ carĭ aproprie aceste ţĕrĭ de Republica francesă, şi fiindŭ înzestratŭ cu unŭ caracterŭ sigurŭ şi plăcutŭ, mi s'a părutŭ propriu a îndeplini în modŭ convenabilŭ vederile mele. Ilŭ adresezŭ darŭ Alteţeĭ-vóstre rugându-o să bine-voiască a'lŭ primi cu bună-voinţă», [1] etc.

Recepţiunea făcută în Bucurescĭ trimisulŭ Gaudin, atât la curte cât şi de tótă boierimea a fost din cele maĭ simpatice. Orĭ cât la Bucurescĭ se adăpostiseră câţĭ-va nobilĭ emigraţĭ francesĭ, Franţa, independent de guvernulŭ ce'şi dedese, avea o neîndoiósă atracţiune pentru o bună parte din societatea română. Grecĭĭ înşiĭ contribuiseră, inconscĭĭ, la nascerea acesteĭ afecţiunĭ a românilorŭ pentru Franţa. Intrându în planulŭ de educaţiune alŭ fanariotuluĭ de a cunósce bine limba francesă, care acum, tot maĭ mult decât italiana, era trebuinciósă spre a ajunge Dragomanŭ alŭ Porţeĭ, grecĭĭ puseră la modă în Bucurescĭ şi Iaşĭ limba francesă. Necesitatea acesteĭ limbĭ o simţi boierimea, cu deosebire în timpulŭ ultimelorŭ ocupaţiunĭ streine. Tóte casele marĭ importante din Bucurescĭ şi Iaşĭ aveaŭ guvernorĭ francesĭ orĭ elveţianĭ, ca să înveţe limba francesă pe junĭĭ viitorĭ boierĭ. Se citeaŭ cărţĭ francese. La Bucurescĭ străbăteaŭ chiar unele jurnale republicane.

Se traduceaŭ cărţĭ din franţuzesce [2]. Mitropolitulŭ Iacobŭ Stamati, traducĕtorulŭ unuĭ romanŭ francesŭ «Critilŭ şi Andronius», ca să nu fie cartea bănuită de neortodoxie, declară, că aŭ tradus'o după

1. (Hurmuzache II, supl. 1, pag. 123).

2. Malgré la quantité de sujets, protégés russes, qu'il y a en ville, *il n'y a qu'une voix, qui est pour la République française; des gens de premier rang s'en occupent sérieusement, et notre cause acquiert chaque jour des prosélytes. Presque tous les négociants de Janina et de l'Albanie établis ici sont des sans-culottes. Ils ont traduit les Droits de l'Homme; tous les savent par coeur. Quelques-uns m'ont demandé les chansons que j'ai pour être traduites en grec. Je n'ai osé les leur remettre, pour ne pas faire parler de moi. Ils se désespérent de ne pouvoir les avoir. Les leur donnerai-je ? Ils s'intéressent aussi vivement aux progrès des Polonais.*

(Hurmuzache II, supl. 1 pag. 94).

grecesce, pre când la tot pasulŭ iese proba contrară, cum maĭ departe vomŭ vedé. Chiar şi în cancelariĭ aŭ străbătutŭ cuvinte francese precumŭ lectorulŭ a pututŭ să le afle subliniate în unele documente din urmă..... Domnitorulŭ Moruzi scie fórte bine limba francesă, cum amintesce Hortolanŭ.

Aceste le ţicemŭ, pentru ca să se înţelégă buna primire ce întîmpină Gaudin la Bucurescĭ, cu tótă supĕrarea şi póte chiar ameninţările consululuĭ rusescŭ.

Dérŭ Gaudin nu póte sta mult timpŭ în Bucurescĭ. Constantin Stamate intrigă mereŭ să capete asemenea postŭ, séŭ celŭ puţin să fie numitŭ agentŭ alŭ Franţieĭ în Moldova. El merge pentru a dobândi acésta chiar la Paris. Aci totuşĭ nu reuşesce prin intrigile séle a face, să fie rechiamatŭ imediat Gaudin din Bucurescĭ. Numaĭ în anulŭ următorŭ 1796, la 7 Februarie, ministrulŭ de relaţiunele externe din Paris, cedézĕ intrigelorŭ luĭ Stamate şi scrie luĭ Verninac la Constantinopole, că Gaudin nu póte rĕmânea la Bucurescĭ, ca agentŭ politicŭ, find-că este dintre emigranţiĭ francesĭ ce aŭ părăsitŭ Franţa în calitate de regalişti. Gaudin este rechiamatŭ, dar Agenţia francesă este menţinută prin unŭ personagiŭ de puţină importanţă [1]. Acéstă împrejurare, face că în decursulŭ anuluĭ 1796, până târţiŭ în Iuliu, Moruzi nu maĭ póte avea din partea Franţieĭ unŭ sprijinŭ şi povăţuirĭ maĭ eficace, în împrejurărĭ tocmaĭ când ar fi avutŭ nevoie de tóte acestea.

Intr'adevĕrŭ se încurcaseră rĕŭ lucrurile pentru Moruzi, încă de la finele anuluĭ 1795.

Căderea luĭ Stanislas II rege al Polonieĭ, séŭ maĭ bine definitiva împărţire, orĭ supresiune a Polonieĭ, redase Rusieĭ libertatea de acţiune în Orient, tocmaĭ în momentulŭ când flota comercială francesă căuta să intre în Marea Négră.

Intre aceste începe şi rĕscóla vestituluĭ Pasvantoglu, fostŭ oşténŭ alŭ luĭ Mavrogheni şi apoĭ paşă rebelŭ de Vidin. Revoluţiunea luĭ Pasvantoglu ameninţă liniscea ţĕreĭ luĭ Moruzi.[2] Relaţiunile Domnitoruluĭ cu Gaudin aŭ displăcutŭ Rusieĭ şi flota francesă întârţia de a intra în Marea Négră, iar în ţĕră rĕzvrătirile nu se sfârşise cu exilurile pe la Monăstirĭ. Moruzi nu maĭ scia în cotro să graviteze. Incă la finele anuluĭ 1795 A. Moruzi se îngrozise vĕţêndŭ căderea luĭ M. Suţu din tronulŭ Moldoveĭ. Pe la începutulŭ luĭ 1796 se întrébă ce-ĭ rĕmâne de făcutŭ? Măcar că frate-sĕŭ, prin unŭ revirimentŭ politicŭ naturalŭ în Constantinopolŭ, revenise la Dragomanatŭ, Alexandru Moruzi işĭ

1. Vedĭ corespondenţele relative în tom. VI.
2. Dăm pe lângă acestŭ volumŭ unŭ portretŭ alŭ luĭ Pasvantoglu.

vede totŭ maĭ compromisă situaţiunea. Iată ce póte esplica o notiţă dată de ambasadorulŭ francesŭ din Constantinopole, în luna luĭ Februarŭ 1796, ministruluĭ sĕŭ din Paris, că : *Le Prince de Valachie, frère du Dragoman de la Porte ayant donné la démission il va lui être donné un succeseur»*. De unde luat-aŭ scirea acésta representantulŭ francesŭ din Constantinopole? D. Xenopolo încă vorbesce de demisiune.

Atât e de adevĕratŭ că în Februarŭ Moruzi nu demisionase, că tot Verninac scria aceluiaşŭ Domnitorŭ, în 14 Iuliu 1796, recomandându'ĭ pe noulŭ agentŭ francesŭ din Bucurescĭ, Constantin Stamate.

Adevĕrulŭ este, că despre cum Moruzi îşĭ simţea clătinată posiţiunea, tot asemene o simţise şi poate maĭ cu temeiŭ, concurenţiĭ luĭ din Constantinopole. Eraŭ acolo nu maĭ puţin de 4 competitorĭ aĭ tronuluĭ românŭ, şi anume Ipsilante, Suţulŭ, [1] Hangerliu dragomanŭ alŭ luĭ Căpitanŭ Paşa, cum fusese şi Mavrogheni, şi Mavrocordat. Aceştia se agită în cursŭ de maĭ multe luni, până ce unulŭ din eĭ isbutesce, vechiulŭ Domnŭ alŭ păceĭ de la Cuciuc-Cainargi Alexandru Ipsilante.

Numirea luĭ Constantinŭ Stamate n'a surprinsŭ pe nimenĭ în Bucurescĭ, afară de Moruzi, care nu'lŭ voia, căcĭ Rusia nu'lŭ voia. Pe când acestŭ grecŭ intriga contra luĭ Gaudin, acesta cu multă lealitate îlŭ recomandase atenţiuneĭ guvernuluĭ francesŭ, ca omŭ stimatŭ şi cu trecere în ţĕrile române. Amŭ spusŭ maĭ sus, că Verninac aŭ anunţatŭ luĭ Moruzi, în 14 Iuliu, numirea luĭ Stamati, ca agentŭ alŭ Francieĭ la Bucurescĭ [2], Verninac vestesce astă numire şi Porţeĭ în

1. Ambasadorulŭ francesŭ din Constantinopole credea, că va isbuti Suţul M. şi 'ĭ părea bine, pentru că secretarulŭ acestuĭ Suţulŭ, boerulŭ Codrica, îl asigura, că fostulŭ domnŭ este amicŭ devotatŭ alŭ Franţieĭ. (Vedĭ Hurmuzache vol. II supl. I).

2. Verninac către Principele Valachieĭ, despre trămiterea luĭ C. Stamati agentŭ la Bucurescĭ.

Péra, le 26 Messidor, an 4 (14 Juillet 1796).

Prince,

Je vous adresse le citoyen Constantin Stamaty, qui a mérité que la République l'adoptât et lui donnât sa confiance, et dans la personne duquel elle a rendu ainsi à la Nation d'où il tire son origine une sorte d'hommage, qu'elle ne peut voir avec indifférence. Vous serez charmé, Prince, de sa raison, de ses lumières et de ses bonnes intentions; et, ayant à regretter que Votre pays ait perdu un homme aussi intéressant, vous vous trouverez très satisfait de ce que le Gouvernement français l'aie placé à un poste, où il pourra lui être utile, en même temps qu'à sa patrie adoptive. C'est dans cette opinion que je vous le présente, avec la plus grande confiance, et que je suis d'avance assuré de l'accueil agréable qu'il recevra de Vous.

Je suis, etc. Signé: *Rd. Verninac*,

(Hurmuzache Vol. II supl. I pag. 145,

18 Iulie st. nou acelaş an, dar Pórta, împinsă de Ruşĭ şi Austriacĭ, combate acéstă numire, displăcută fanarioţilorŭ şi Moruzesciloru.

In acéstă notă către Divanŭ, Verninac cere Porţeĭ: 1. un firman pentru stabilirea unuĭ consulatŭ generalŭ alŭ Republiceĭ francese în principatele Valachia şi Moldova. 2. Unŭ beratŭ de recunóscerea luĭ Const. Stamate *cetăţénŭ francesŭ*, în calitatea sea de consulŭ generalŭ alŭ Republiceĭ francese în principate şi 3. scrisorile şi pasporturile necesare, ca Stamate să mérgă la postul sĕŭ.

Acéstă decisiune a guvernuluĭ frances în favórea luĭ Constatin Stamati provócă mare mişcare la Constantinopole între fanarioţĭ, [1] dar maĭ alesŭ din partea Rusieĭ şi a Austrieĭ.

1. Eată ce ḍice însuşĭ despre acésta:

Péra. le 1 Therm. an 4.

Vous m'avez donné une commission bien épineuse en me chargeant de faire admettre Constantin Stamaty comme Consul général de la République.

Un firman assez récent, qui met trop d'entraves aux intrigues des Russes dans ces contrées pour que la République doive tendre à son anéantissement, défend à tout gouverneur et officiers de l'Empire, de traiter avec un sujet ottoman constitué agent d'une Puissance étrangère. D'un autre côté, les princes grecs dont l'orgueil est assez connu, ne peuvent qu'être opposés à l'admission d'un homme qui sort de la classe commune de leur nation et aurait à traiter avec eux d'égal à égal. Ils doivent craindre d'ailleurs le regard d'un tel homme initié au secret de toutes leurs affaires. Constantin Stamaty a donc de grandes préventions établies contre lui. Le Prince de Valachie déclarera formellement, au premier bruit de sa nomination, qu'il ne pourrait le recevoir sans un firman exprès de la Porte, et la Porte laissera entrevoir une sorte d'impossibilité d'accorder un tel firman. Ces obstacles cependant ne m'ont point rebuté, et je ne m'en suis proposé que plus d'efforts pour faire respecter la confiance et la volonté du Gouvernement. Le premier pas à faire était de s'assurer du Drogman de la Porte, qui, ayant son frère Prince de Valachie, devait naturellement être en opposition secrète. Après l'avoir préparé par les insinuations convenables, je lui adressai Stamaty, avec la lettre dont je vous envoie ci-joint copie. Ce Prince l'accueillit affectueusement, mais avec quelque réserve. Il rappella ce discours où Boissy d'Anglas donna des éloges à la Czarine. Il demanda si le système des relations extérieures de la République était bien déterminé et, quant à l'affaire propre de Stamaty, il laissa voir, à la vérité, qu'elle éprouverait des difficultés sérieuses, mais il ne s'énonça pas négativement comme il l'avait fait jusques-là. Après ces premières démarches, j'ai fait remettre au Reis-Effendi la note dont je vous adresse ci-joint copie, et où vous trouverez employés tous les moyens de persuassion et de raisonnement dont la chose était susceptible. J'attends maintenant que la Porte s'explique.

Constantin Stamaty a vu le Prince Alexandre Sutzo, neveu du dernier Prince de la famille Sutzo et gendre du Prince actuel Callimaki. Ce Prince l'a assuré que sa nomination ne pouvait que flatter la nation grecque, que son admission ne devait point trouver d'obstacles. Et, s'informant de son traitement, on se ferait, lui a-t-il dit, un plaisir d'y ajouter tout ce qui serait nécessaire

In asemene ocurință Verninac crede utilŭ, să se adreseze de a dreptulŭ cu scrisóre către dragomanulŭ Moruzi și să'l îndemne a lucra în favórea luĭ Stamati [1] în 24 Iuliŭ 1796 (stilŭ noŭ).

Acéstă scrisóre se referă la nota luĭ Verninac către Reis Effendi, din 18 Iuliŭ (stilŭ noŭ) 1796, prin care conchide: că este de o înaltă importanță pentru republică și pentru Inalta Pórtă de a se stabili unŭ consulŭ francesŭ în Principatele Moldova și Valahia, cu scopulŭ de a

---

pour vous faire tenir un état aussi brillant que celui du Consul de Russie. C'est Stamaty lui-même qui m'a rapporté cela. Les Sutcho sont rivaux et ennemis des Moruzzi, et le Prince Michel aspire à la Principauté de Valachie. Il faut donc regarder ce qui a été dit par le Prince Alexandre comme ayant été dit à dessein de nuire aux Moruzzi, en mettant sur leur compte toutes les oppositions, que nous trouvons dans cette affaire. Telles sont les sept ou huit familles grecques qui se succèdent dans la charge importante de Drogman de la Porte, et de Princes de Valachie et de Moldavie. Leur acharnement réciproque à se desservir est extrême, quoiqu'elles soient presque toutes unies par les liens du sang; s'accusant mutuellement d'être dévouées aux Russes et les favorisant en effet chacune à son tour, lorsqu'elles sont en jouissance des Principautés, les unes par sentiment de crainte, les autres par corruption, et toutes dans la vue de maintenir la paix, la guerre étant pour elles une cause de ruine et une source de disgrâce. J'aurais fort désiré de trouver dans ces familles un homme de cœur, capable de sentir le prix de la protection de la République, dont la tête soit accessible à des idées nouvelles. Je l'aurais porté de toutes mes forces à la Principauté de Moldavie, occupée par le faible Callimaki, complaisant des Russes, pourvu qu'il se fût engagé dans le parti de la guerre, dût-on l'indemniser des charges dont elle aurait grevé son administration; mais on ne saurait découvrir un tel homme.

Signé: *R. Verninac.*

1. La Porte paraît vouloir se prononcer contre l'admission de Constantin Stamaty. C'est un mauvais parti qu'on lui fait prendre. Je me réfère à cet égard aux raisons de droit et de convenance exposées dans ma note. Elles sont péremptoires. Quelles que puissent être celles qu'on leur oppose, soyez persuadé, Prince, que le Gouvernement français et ses amis demeureront convaincus, que ce n'est point l'intérêt réel de l'Empire, mais la cabale des Russes, des Allemands et des amis de ces ennemis de la S. Porte, qui prévaut dans cette circonstance. Je vous engage, Prince, à y réfléchir et à faire ce qui est en votre pouvoir, que chacun reconaît être considérable, pour ramener les choses. Vous sentez aisément que ce n'est pas de bonne foi que l'on a dit à la Porte, que Constantin Stamaty était Russe et trahirait les intérêts de l'Empire. Les Russes seuls peuvent avancer une telle absurdité.

Veuillez reconnaître, Prince, dans ma présente démarche, une marque de mon amitié et agréer l'assurance de ma considération très-distinguée.

Signé: *R. Verninac,*

(Hurm. Vol II, Supl. I pag. 148).

neutraliza preponderența cunoscută a Austriei și a Rusiei în aceste țĕrĭ, de a priveghia și potoli agenții lorŭ [1].

Din o scrisóre a luĭ Moruzi de la 25 Iuliŭ 1796 se vede, că Moruzeștiĭ sunt ceĭ carĭ, pe sub mână, împingŭ Pórta să nu'lŭ priméscă ca consulŭ generalŭ alŭ Republiceĭ francese. Stamati amintesce ce a ḑisŭ reposatulŭ Peysonnel, că «stabilirea de consulĭ francesĭ în Valahia și Moldova, va întêlni marĭ pedice din partea Domnitorilorŭ...» Apoĭ afirmă, că *«Le Drogman Moruzi et son frère, Prince actuel de la Valachie, sont les auteurs de la manoeuvre»*. Că adică, dupĕ sfatulŭ lorŭ, în conferințe nocturne, Pórta a respinsŭ nota luĭ Verninac, relativă la Consulatŭ.

Adevĕrulŭ e, că la Constantinopole eraŭ douĕ rênduriĭ de reprezentanțĭ aĭ Franciei. Verninac era ministrulŭ Republiceĭ, dar *Chalgrin* îșĭ ḑicé și elŭ *«ministre plénipotentiaire du roi de France»*. Alăturea cu Chalgrin funcționaŭ maĭ mulțĭ consulĭ totŭ de aĭ regalităței. Adăogirea acesteĭ afaceriĭ cu cererea de expulsiunea luĭ Chalgrin și a consulilorŭ regaliștĭ din Orientŭ, la afacerea Stamati, face că acéstă a doua afacere să'șĭ pérḑă din ascuțimea eĭ.

1. «Le soussigné, Envoyé Extraordinaire, exposant donc à S. E. le Reis-Effendi :

1°. Qu'il est d'une haute importance pour la République et pour la Sublime Porte d'établir un consul français dans les Principautés de Valachie et de Moldavie, à l'effet de neutraliser la prépondérance connue des Allemands et des Russes dans ces contrées, d'y surveiller et d'y contenir leurs agents ;

2°. Que le citoyen Constantin Stamaty, nommé à ce poste par le Directoire de la République française, est très-propre par la connaissance de la langue, des usages et des inclinations des Moldaves et des Valaques à le remplir dignement ;

3°. Que ce citoyen ne peut pas être atteint par le firman de Sa Hautesse, relatif aux sujets ottomans constitués agents de Puissances étrangères, puisqu'il est devenu citoyen français aux termes de la Constitution française ;

4°. Que, quand même la Sublime Porte considérerait encore le citoyen Constantin Stamaty comme sujet ottoman, elle ne croirait pas devoir sans doute se refuser à une exception en sa faveur, dont elle a donné l'exemple à l'égard de M. Mouradgea ;

Prie S. E. de vouloir bien faire émaner de la Sublime Porte :

1°. Un firman portant établissement d'un Consulat général de la République française dans les Principautés de Valachie et de Moldavie ;

2°. Un Berath qui fasse reconnaître Constantin Stamaty, citoyen français, dans sa qualité de Consul général de la République française dans ces Principautés ;

3°. Toutes lettres et passeports qui seront jugés nécessaires pour l'acheminement le plus solide et le plus avantageux du dit citoyen Constantin Stamaty pour son poste.»

(Hurm. vol. II, supl. I).

La începutulŭ luĭ Septembre 1796, cestiunea consulatuluĭ nu făcuse paşĭ înainte, deşi desgraţia nouă a luĭ Reiss Effendi şi a dragomanuluĭ George Moruzi, puté să dée luĭ Verninac a spera o soluţiune bună.

La dragomanatŭ ajunge unulŭ din fiiĭ luĭ Alex. Ipsilante, pe când George Moruzi este exilatŭ la insula Cipru.

Căderea luĭ Reis-Effendi (esilatŭ şi elŭ la Chio), şi a luĭ G. Moruzi din Dragomanatŭ, aducŭ, cum bine ḑicea Florianŭ Aaronŭ, căderea şi a luĭ Alex. Moruzi din tronulŭ Muntenescŭ. Duşmănia în care trăiaŭ Moruzescii cu Ipsilanţiĭ, este amintită de Verninac în raportulŭ sĕŭ către ministrulŭ afacerilorŭ externe din Paris (Delacroix), cu data 2 Septembre 1796.[1] Acéstă duşmănie a grăbit, cu bună sémă, mazilirea luĭ Alex. Moruzi.

Eşeculŭ suferitŭ de Verninac, în afacerea luĭ Stamati, aduce, credemŭ şi rechiămarea luĭ şi înlocuirea cu noulŭ ambasadorŭ Aubert du Bayet. Acesta însuşĭ propune guvernuluĭ sĕŭ trămiterea luĭ Stamati în vre-o altă funcţiune, pe cósta Africeĭ, şi sfătuesce numirea la consulatulŭ generalŭ, a unuĭ *francezŭ* de origină.[2] Refuzulŭ definitivŭ alŭ Porţeĭ, comunicatŭ de Reis-Effendi luĭ Delacroix, ministrulŭ din Parisŭ, este bazatŭ pe faptulŭ, că Stamati era *Raia*, ad. supusŭ turcescŭ.

Nicĭ nu aşteptase acestŭ refuzŭ definitivŭ alŭ Porţeĭ, din 19 Oct. 1796 (stil noŭ) Ambasadorele *du Bayet*, ci din propria sa iniţiativă, numise deja provizoriŭ, pe lângă noulŭ Domnŭ alŭ Muntenieĭ, pe unŭ camaradŭ de arme alŭ sĕŭ, Generalulŭ St. Cyr, primulŭ sĕŭ secretarŭ de ambasadă.

Acéstă numire o notificase *du Bayet* Porţeĭ, în 13 Octombre (stil noŭ) 1796.[3]

1. Veḑĭ anexele la acéstă pagină.

2. Veḑĭ anexele.

3. Aubert du Bayet către S. Pórtă, despre trămiterea generaluluĭ St. Cyr, ca însărcinatŭ de afacerĭ în Valachia şi în Moldova, şi despre firmanulŭ de recunóscere alŭ generaluluĭ.

C-ple, le 22 Vendémiaire, an. 5.

La Sublime Porte, d'après des motifs de sagesse, développés dans une lettre de S. E. le Reis-Effendi, adressée au Ministre des Relations Extérieures en France, ayant refusé de recevoir comme Consul Général en Valachie Constantin Stamaty, né Raya, j'ai pensé qu'il convenait aux intérêts de la République française, ainsi qu'à ceux de la Sublime Porte, d'envoyer provisoirement près de l'Hospodar de Valachie, l'un de mes anciens compagnons d'armes, le G^al St. Cyr, mon premier secrétaire d'ambassade. Son expérience, sa circonspection, sa fidélité à la République et ses sentiments pour la gloire du nom musulman me donnent d'avance la certitude qu'il pourra me transmettre des lumières qui me mettront à même de donner de nouvelles preuves à la Sublime Porte, du

Saint-Cyr este vestitulŭ Cara, care este autorulŭ opereĭ «Histoire de la Moldavie et de la Valachie» [1].

---

désir qui m'anime de contribuer à sa prospérité comme à celle de la République.

Le soussigné, ambassadeur, prie la Sublime Porte de faire expédier le firman qui devient nécessaire au Gal St. Cyr, secrétaire d'ambassade et chargé d'affaires en Valachie et en Moldavie.

Pour copie conforme,

Signé: *Aubert du Bayet*

Decretulŭ prin care se numesce generalulŭ St. Cyr în funcţiunea de însărcinatŭ de afacerĭ la Bucurescĭ.

C-ple, le 26 Vendémiaire, an 5.

Au nom de la République Française.

Nous, Général Aubert du Bayet, Ambassadeur de la République Française près la Porte Ottomane.

Vu le refus de la Sublime Porte de reconnaître le citoyen Stamaty en qualité de Consul Général près l'Hospodar de Valachie;

Considérant que la nature de nos relations politiques en ces contrées exige nécessairement la présence d'un agent à Bucarest pour y épier les intrigues de nos ennemis, éclairer leurs mouvements, contrebalancer le poids de leur influence, faire respecter le nom français et transmettre avec célérité les nouvelles du pays dont cette ville, par la résidence du Prince et le passage des courriers, se trouve être un des principaux points de contact;

Arrêtons, que le Général de Brigade, Cara St. Cyr, premier secrétaire de notre Ambassade, se rendra incessamment à Bukarest pour y exercer provisoirement les fonctions de Chargé d'affaires près le Pce de Valachie, et pour y agir d'après nos directions, jusqu'à ce que le Gouvernement ait fait choix d'un autre sujet pour remplir cette place.

Donné, scellé et contre-signé au Palais de la République, le 26 Vendémiaire, l'an Cinq.

Signé: *Aubert du Bayet.*

à l'original, *(plus bas)* par le citoyen Ambassadeur,

Signé: *Adanson*, Chancelier.

Collationné par nous, Chancelier de l'Ambassade de la République Française près de la Porte Ottomane, soussigné.

Vu:

Signé: *Aubert du Bayet.*

Signé: *Adanson*, Chancelier.

Aubert du Bayet către Ministrul relaţiunilor externe, despre trămiterea generaluluĭ St. Cyr, însărcinat de afacerĭ la Bucurescĭ.

Péra, le 1 Brumaire, an 5.

Vous verrez, Citoyen Ministre, dans ma note 5e les motifs qui m'ont déterminé à envoyer en Valachie le Général St. Cyr, premier secrétaire d'Ambassade.

1. Acest opŭ a fost tradusŭ în 1857 de N. I. Orăşanu şi publicatŭ în 8° de către librarulŭ editorŭ Crist. Iónin et Romanov.

In instrucţiunile ce se daŭ luĭ Cara, la primul locŭ este obligaţiunea pentru el de a «menţine buna armonie care domnesce între Republică şi Domnitoriĭ Valahieĭ şi Moldoveĭ».

La nécessité de surveiller les frontières de l'Empire et tous les mouvements de la Pologne, en même temps que celle de m'assurer de la constance des bonnes dispositions de l'Hospodar, m'y ont déterminé. D'ailleurs, si un jour nous en venions à engager la Porte dans quelque démarche hostile, j'ai voulu m'assurer d'un homme fidèle qui me ferait connaître la conduite qu'on tiendrait en Valachie et en Moldavie. Ici, je dois encore vous faire observer que c'est en vain que le charlatanisme ou le zèle indiscret ont voulu nous faire croire que la République pourrait ouvrir un commerce extrêmement avantageux avec ces Provinces intérieures de l'Empire. Je vous assure, moi, que d'après des renseignements certains, j'ai appris à connaître les futilités d'un tel projet. Une seule maison de commerce, celle de Pellet et Cie, protégée et encouragée, n'a pas pu se soutenir à Bukarest.

On peut en attribuer peut-être les causes aux malheurs des circonstances.

Au reste, notre position militaire et politique et les sentiments pleins de bien-veillance de l'Hospodar de Valachie, m'ont fait, comme je vous l'ai dit, y envoyer le Gal St. Cyr. J'espère que vous approuverez ma résolution.

. . . . . .

Adausŭ la instrucţiunile date generaluluĭ St. Cyr, însărcinatŭ de afaceriĭ la Bucurescĭ, de către generalulŭĭ Aubert du Bayet, ambasadorulŭ Republiceĭ la Constantinopole:

Péra, le 17 Brumaire, an 5.

Je vous envoie, Citoyen Général, l'arrêté qui vous est relatif et que j'aurais dû vous donner avant votre départ. Vous verrez par son contenu, quelles doivent être les bases de votre conduite. J'ajouterai seulement: *que vous devez vous abstenir de parler politique* et vous renfermer sans cesse dans le cercle étroit de vos obligations, qui sont essentiellement de maintenir la bonne harmonie qui règne entre la République et les Hospodars de Valachie et de Moldavie, qui n'est que la conséquence de notre intime union avec la Sublime Porte.

Quant aux Polonais, dont le sort ne peut être indifférent à tout ami de la Liberté, comme votre éloignement du centre de gouvernement ne vous permet pas d'affirmer, ni de rien promettre, en même temps que vous interviendriez dans l'occasion pour protéger personellement les individus de cette nation infortunée, vous aurez grand soin, toutes les fois que vous serez pressé d'ailleurs par eux, de répondre avec prudence et laconiquement: «que, sans doute, il est «juste et utile pour eux de se tenir prêts à agir à la première occasion, mais «que vous n'en connaissez pas le moment, que vous me ferez connaître avec «zèle tout ce qui leur est relatif».

Vous vous occuperez spécialement, Citoyen Général, a bien connaître tout ce qui se passera sur vos frontières, et vous pourrez dans vos relations avec moi vous servir du chiffre dont le citoyen Gaudin faisait usage. Je ne saurais trop vous recommander de ne vous lier que dans la maison de l'Hospodar, afin de bien voir et de n'avoir avec tous les autres, n'importe qui, que des rapports circonspects

Signé: *Aubert du Bayet.*

Din tóte cele ce precedŭ, nu vedemŭ confirmându-se aserţiunea D-luĭ Xenopolo, că Al. Moruzzi a datŭ *demisiune* din domnie. Din contra, el a fost surprinsŭ cu mazilirea, tocmaĭ în ajunulŭ ḑileĭ St. Alexandru, care avea s'o serbeze cu tarnosirea bisericiĭ cu acest hramŭ, construită de elŭ la Spitalulŭ de la Dudescĭ.

Mazilirea luĭ Alex. Moruzzi este raportată în nota luĭ Verniniac cătră Delacroix, ministru din Paris, în 2 Sept. st. n. 1796. Tot de la el scimŭ, că Ratif-Effendi, protectorul luĭ Moruzi, a fost exilatŭ la Chios şi că şi fratele Domnitoruluĭ A. Moruzi, care se afla dragomanŭ al Porţeĭ, încă a fost exilatŭ la Cypru. «Le Prince A. Moruzi, Prince de Valachie, frère du précédent Drogman, vient aussi d'être déposé. La Porte a nommé pour le remplacer, le Prince Ipsilanti, frère du Drogman actuel». Ipsilantesciĭ prigoniţĭ de A. Moruzi revin în faţa apeĭ şi 'şĭ rĕsbună pentru exilarea luĭ A. Ipsilanti, întâmplată după intrigele Moruzescilor [1].

XXI

Domnia luĭ Mihaĭ Sutzu în Moldova.

Am vĕḑutŭ împrejurările care aŭ adusŭ schimbarea luĭ Al. Moruzi de la tronulŭ Moldoveĭ la al Ţĕreĭ Românescĭ şi aceea a luĭ Mihaĭ Sutzu de la tronulŭ Ţĕreĭ Românescĭ la Moldova.

Despre acest Domnŭ fórte puţine însémnă scriitoriĭ noştri, ba uniĭ mult décă se mărginescŭ a 'ĭ înregistra numele. Cel maĭ modernŭ din istoricĭ, D-l Xenopol, se mărginesce a ni 'l arĕta în ceĭ doĭ anĭ de domnie ocupatŭ cu întărirea cetăţilor aşeḑate pe Dunăre, precum Ismailulŭ, Tulcea şi Chilia, şi cu înfiinţarea de magasiĭ însemnate de alungulŭ Nistruluĭ şi al Prutuluĭ şi cu privegherea aşternereĭ unuĭ podŭ la Isaccea şi în deobşte luându tóte mesurile de pregătire pentru rĕsboiulŭ care s'apropia.

Bĕtrânulŭ Drăghicĭ ne spune, că în ocărmuirea acestuĭ Principe n'a aflatŭ nicĭ o împrejurare politică scrisă, dar că nicĭ vre-un bine vrednicŭ de însemnatŭ n'a făcutŭ pământuluĭ Moldoveĭ. Totuşĭ Drăghicĭ recunósce, că el s'a preocupatŭ de reîmpopularea Moldoveĭ cu locuitorĭ, fiind fórte pustiită din ultima rezmeriţă.

Acéstă pustiire mare a ţĕreĭ resultă din notele următóre, ce le am aflatŭ într'un portofoliu a unuĭ doctorŭ din némulŭ luĭ Suţu Dracu,

1. Hurm., tom. II, supl. I, pag. 155.

care a trăitŭ în Moldova pe la 1764 încóce şi care l'am donatŭ Academiei române. Iată, după acest doctorŭ, care era numĕrulŭ contribuabililor din o mare parte din Moldova, încă înainte de rĕsboiulŭ care se termină cu pacea de la Cuciuc-Kainargi.

Judeţele Moldovei

Suceava	6383	
Némţŭ	5025	
Romanŭ	2600	
Bacăŭ	5000	
Botoşanĭ	8500	
Putna		
Tecucĭ	4400	
Covurluĭ	4000	
Tutova	2153	(saŭ 2150)
Vasluĭ	2000	
Fâlciu	3905	
Orheĭ	6000	
Cernăuţĭ	4000	
Soroca	3350	
Cărligătura	750	(saŭ 950)
Iaşĭ	2700	
şi Târgulŭ Iaşilor	750	
Decĭ în o mare parte din judeţe:	65925 saŭ şi 66172 [1].	

Dacă chiar am presupune că jud. Putneĭ să fie avutŭ până la 5000 de contribuabilĭ, încă cifra totală nu s'ar urca decât la 71172.

Décă acésta e populaţiunea dajnicilor înainte de rĕsboiulŭ de la 1769, cât a trebuitŭ să fie redusă după acésta! In vedere cu acéstă pustiire ne explicămŭ numerósele hrisóve în favórea băjenarilor şi a slobodiilor.

Şi cu tótă acéstă scădere a dajnicilor, visteria plătesce pe anŭ suma de circa 400,000 de leĭ, acoperiţi în parte numaĭ din banĭ răsurelor!

Ca să se védă pre ce se cheltuiaŭ aceştĭ banĭ, preste suma datorită Porţeĭ şi preste iraturele Domnitoruluĭ şi ale Dómneĭ, vom reproduce aci unŭ importantŭ documentŭ ce amŭ aflatŭ în archiva Academieĭ Române şi care nu este altŭ de cât însuşĭ bugetulŭ Moldoveĭ pe anulŭ 1795.

1. Intr'un locŭ din portofoliŭ dice: „Rime şi cântece şi monostihurĭ ale rĕposatuluĭ *unchiu meŭ Dracu Suţu*". Acéstă informaţiune despre familia sa o maĭ repetă şi acuma. Decĭ necontestatŭ acest Dr. era un Suţu.

Actulŭ pórtă titlulŭ: «Dupre cum s'aŭ socotitŭ şi s'aŭ aşedatŭ lefile D-lor veliţilor boieri şi alţi boierinaşi, cum şi zapcii şi slujitorĭ aĭ curţeĭ gospod.»

Iată înşirarea lefilor:

1469 leĭ pe lună:
- 250 leĭ vel Logofĕtŭ de ţéra de josŭ
- 250 » vel Logofĕtŭ de ţéra susŭ
- 100 » al doilea Logofĕtŭ
- 100 » al treilea Logofĕtŭ
- 60 » şése vornicĭ de Pórtă, câte 10 leĭ unulŭ
- 505 » toţĭ deacĭi de divanŭ
- 12 » Is-Başa de divanŭ
- 12 » leĭ la 12 fustaşĭ aĭ divanuluĭ
- 180 » léfa şi cheltuiala la biserica gospod. adică:
  - 60 leĭ archimandritu
  - 20 » un preotŭ
  - 20 » proto-psaltŭ
  - 20 » al doilea psaltŭ
  - 20 » un diaconŭ
  - 10 » un canonarhŭ
  - 30 lumânărĭ, unt-de-lemnŭ şi tămâie
- 400 leĭ vel Vornicŭ
- 400 » vel Vornicŭ
- 400 » vel Vornicŭ
- 400 » vel Vornicŭ

3069

1340 de leĭ 60 banĭ D-luĭ Hatmanŭ şi taifaua D-sale, însă:
- 360 leĭ velŭ Hatmanŭ
- 40 leĭ căpitanŭ de lefecĭi
- 30 leĭ velŭ-căpitanŭ hatmanescŭ
- 20 leĭ porunicŭ
- 15 leĭ başŭ hatmanescŭ
- 3 leĭ stegarulŭ
- 18 leĭ doĭ trimbacĭ, doĭ dobaşĭ, unŭ surmaciŭ şi unŭ flueraşŭ aĭ hătmănieĭ
- 25 leĭ başŭ-bulucŭ-başŭ din curteniĭ gospod.
- 20 leĭ bulucŭ-başŭ alŭ doilea,
- 20 leĭ căpitanŭ de drăganĭ,
- 20 leĭ sotnicŭ,

60 leĭ la 12 zapciĭ aĭ seimenilorŭ carĭ sunt socotiţĭ la patru stéguri de seimenĭ, a câte 3 zapciĭ la unŭ stég, adică : Stegarulŭ, odobaşŭ, ciauşulŭ, câte 5 leĭ unulŭ,
480 leĭ la 160 seimenĭ de la 4 stéguri aĭ curţiĭ gospod, socotindu-se câte 40 lude la unŭ stégŭ, şi lófa câte 3 leĭ la unulŭ.
20 leĭ unŭ căpitanŭ de leventĭ,
75 leĭ la 15 leventĭ, câte 5 leĭ,
10 leĭ odobaşŭ de leventĭ,
10 leĭ ciauşŭ de leventĭ.
7 leĭ 60 baeractarŭ de leventĭ,
57 leĭ la emicliculŭ la 19 leventĭ, cu 4 zapciĭ aĭ lor, socotindu-sĕ câte 4 parale de omŭ pe ḑi,
30 leĭ prolcovniculuĭ de Lunca-mare.
1340 leĭ 60 banĭ.

2400 leĭ D-luĭ velŭ Vist. şi taifaua D-sale, însă :
300 leĭ d-luĭ velŭ Vist.,
200 leĭ alŭ 2-lea Vist.
100 leĭ alŭ 3-lea Vist.
80 leĭ logofetŭ de visterie,
80 leĭ vătavŭ de visterie,
1500 leĭ diaciĭ de visterie,
140 leĭ cheltuiala visterieĭ pentru hârtie, cernélă şi céră tare.
2400

2098 D-luĭ velŭ Post. şi taifaua D-sale, însă :
1000 leĭ velŭ Post.,
250 leĭ velŭ-gramaticŭ,
250 leĭ velŭ *Săcritarŭ*,
100 leĭ alŭ 2-lea Post,
50 leĭ alŭ 3-lea Post.
50 leĭ alŭ 2-lea Săcritarŭ,
60 leĭ alŭ 2-lea gramaticŭ,
50 leĭ vatavulŭ de copiĭ,
50 leĭ iciciohodarŭ,
30 leĭ muhurdaruluĭ,
50 leĭ polcovniculuĭ postelnicescŭ,
40 leĭ polcovniculuĭ Sărdărescŭ,
25 leĭ gramaticŭ postelnicescŭ,
15 leĭ caftangiulŭ
80 leĭ 8 postelniceĭ, câte 10 leĭ pe lună,

5 leĭ vătavŭ de călăraşĭ,
3 leĭ odobaşu de lipcanĭ.
2098

665 leĭ D-luĭ velŭ Aga şi taifaua D-sale, însă:
300 leĭ d-luĭ velŭ Aga,
50 « velŭ căpitanŭ de darabanĭ,
20 « polcovniculuĭ agiescŭ,
15 « başŭ-ciauşŭ agiescŭ,
10 « başŭ-bulucŭ-başŭ agiescŭ,
30 « 6 bulucŭ-başĭ agieştĭ,
5 « buciacaşĭ,
18 « 2 trambacĭ, doĭ dobaşĭ, unŭ surmaciŭ şi unŭ flueraşŭ agiescŭ, câte 3 leĭ unulŭ,
20 « un căpitanŭ de lefeciĭ,
10 « unŭ odobaşŭ de lefeciĭ,
7 « 60 ciauşu de lefeciĭ,
7 « 60 baeractarŭ de lefeciĭ,
100 « 20 lefeciĭ cu 4 zapciĭ aĭ lor, socotindu-sĕ câte 4 parale de omŭ pe ḑi.
665

250 leĭ D-luĭ velŭ Spăt.
415 leĭ D-luĭ velŭ vornicŭ de aproḑĭ şi taifaua D-sale, însă:
200 leĭ d-luĭ velŭ Vornicŭ,
100 « vatavŭ de aproḑĭ,
100 « ciauşi de aproḑĭ,
10 « doĭ ispravnicĭ,
5 « vătavŭ de vartă (gardă ?)

200 leĭ D-luĭ velŭ Banŭ.
524 leĭ 30 banĭ D-luĭ velŭ comisŭ şi taifaua D-sale, însă:
200 « d-luĭ velŭ comisŭ,
50 « alŭ doilea comisŭ,
40 « rahtivanulŭ,
20 « alŭ 3-lea comisŭ,
310 « başŭ-salahorŭ,
26 « 30 banĭ 3 sohahorĭ,
8 « 90 « irucŭ-baraectarŭ,
11 « 90 « saisŭ-başi,
7 « emicliculŭ saisŭ-başŭ,
8 « 90 banĭ Nalbaşŭ-başŭ

7 « saca-başŭ,
6 « emicliculŭ luĭ saca-başŭ,
8 « vătavuluĭ grajdiuluĭ,
30 « la 20 de comişăĭ câte 1 leŭ 60 banĭ la unul,
87 « taifaua pitărieĭ adică :
30 leĭ la 3 vezeteĭ înaintaşĭ, câte 10 leĭ unulŭ,
40 « la 4 vezeteĭ rotaşĭ, câte 10 leĭ unulŭ,
5 « leĭ vătavulŭ grajduluĭ,
12 « emiclicŭ la 8 comişaĭ socotindu-sĕ, câte 4 parale de omŭ pe ḑi.
87

1848 leĭ 30 banĭ taifaua D-sale velŭ camaraşŭ, însă:
100 leĭ alŭ doilea camaraşŭ,
20 « vatavŭ de camară,
20 « gramaticŭ de camară,
200 « spiţerŭ gospodŭ, adică:
100 leĭ ḑéfa spiţeruluĭ,
100 leĭ cheltuiala doftoriilor.
200
100 « velŭ cupariŭ,
30 « sîngeactarulŭ
105 « ediclĭĭ şi iciolanĭ, adică :
15 « ciubucciu,
10 « cafegiu,
15 « sufragiu.
10 « şerbecgiu,
15 « ibrictariu,
15 « peşchiargiu,
10 « samdagiu,
20 « credincieru,
20 « bărbierulŭ,
10 « muhurdangiulŭ,
10 « mabiengiu,
10 « mutulŭ,
5 « emacŭ cafengiu,
5 « emac ciubucciu,
5 « emacŭ sufragiu,
5 « emacŭ ibrictaruluĭ,
5 « emacŭ samdacgiuluĭ,
5 « emacŭ serbecgiuluĭ,

7061 leĭ ispravnicii de pe la ţinuturĭ, însă :
400 leĭ Ispravnicĭ la Suceava,
400 » Ispravnicĭ la Neamţu,
400 » Ispravnicĭ la Romanŭ,
400 » Ispravnicĭ la Bacăŭ,
400 » 2 Staroştĭ la Putna,
18 » 2 trimbacĭ, 2 dobaşĭ, unŭ sirmaciŭ şi unŭ flueraşŭ aĭ stărostieĭ câte 3 leĭ unulŭ.
400 » 2 Ispravnicĭ la Tecuciŭ,
400 » 2 Părcălabĭ la Galaţĭ,
400 » 2 Ispravnicĭ la Tutova,
300 » 2 Ispravnicĭ la Vasluiŭ,
400 » 2 Ispravnicĭ la Fălciŭ,
75 » 1 Ispravnicŭ la Grecenĭ,
75 » 1 Ispravnicŭ de Codru,
75 » 1 Ispravnicŭ de Hotărniceni,
400 » 2 Serdarĭ de Orheiŭ,
18 » 2 trimbacĭ, 2 dobaşĭ, 1 sirmacĭŭ şi unŭ flueraşŭ aĭ serdărieĭ, câte 3 leĭ.
400 » 2 Ispravnicĭ la Soroca,
200 » 2 Ispravnicĭ la Herţa,
400 » 2 Ispravnicĭ la Dorohoiŭ,
400 » 2 Ispravnicĭ la Hârlăŭ,
300 » 2 Ispravnicĭ la Cârligătură,
400 » 2 Ispravnicĭ la Ţinutulŭ Iaşĭ,
500 » Beşléga de Iaşĭ, léfa sa şi a neferilorŭ sĕĭ,
100 » Beşléga din Focşanĭ, adică :
40 leĭ léfa Beşlegeĭ,
60 » 12 neferĭ, câte 5 leĭ.
70 leĭ Beşléga de Tecuciŭ, adică :
30 leĭ léfa Beşlegeĭ,
40 » 8 neferĭ,
180 » Serdarul de Galaţĭ, adică :
80 leĭ léfa Serdaruluĭ,
100 » 20 de neferĭ, câte 5 leĭ,
80 » Beşléga de Bârlad, adică :
30 leĭ léfa Beşlegeĭ,
50 » 10 neferĭ, câte 5 leĭ,
50 » Beşléga de Vasluiŭ, însă :
30 leĭ léfa Beşlegeĭ,
20 « 4 neferĭ, câte 5 leĭ,

150 » Beşléga de Fălciŭ i Greceni şi Codru, adică :
50 leĭ léfa Beşlegeĭ,
100 » 20 de neferi, câte 5 leĭ,
268 » Beşléga de Chişinĕŭ, adică :
50 leĭ léfa Beşlegeĭ,
200 » 40 neferi, a câte 5 leĭ,
18 » emiclic la 6 neferi, ce sunt rânduiţi a sta la Crăulenĭ.
115 » Beşléga de Soroca, adică :
40 leĭ léfa Beşlegeĭ,
75 » la 15 neferi,
90 » Beşléga de Herţa, adică :
40 leĭ léfa Beşlegeĭ,
50 » la 10 neferi,
105 » Beşléga de Dorohoiŭ, adică :
40 leĭ léfa Beşlegeĭ,
65 » la 13 neferi,
65 » Beşléga de Botoşanĭ, adică :
25 leĭ léfa Beşlegeĭ,
40 » la 8 neferi.
400 leĭ Capikihaelele de la serhaturi, adică :
100 leĭ Capikih. de Hotin,
100 » » » Bender,
100 » » » Acherman,
100 » » » Chilia.
6500 leĭ Capichihaelile de la Ţarigrad,
80 » Sameşulŭ lefilorŭ.
32695 leĭ. [1]

Documentulŭ acesta, orĭ-cât de necomplectŭ în privinţa veniturilorŭ, ne dă o icónă perfectă a stăreĭ generale a ţĕreĭ, a luxuluĭ Curţeĭ şi a aceleĭ brúme de oştirĭ ce maĭ avea ţéra.

Din tot acestŭ budgetŭ nu putemŭ culege nicĭ o informaţiune, cât privesce justiţia şi cultura publică.

In privinţa cultureĭ publice cu tóte aceste, Mihaiŭ Suţulŭ, pe care l'amŭ vĕdutŭ ţinêndŭ la dênsa, în ţéra Românéscă, nu putea să o fi negligiatŭ cu desĕvêrşire în Moldova. Elŭ era unŭ bărbatŭ cultŭ, şi alăturea cu Mitropolitulŭ Iacobŭ Stamate, nu putea să nu încurajeze şcóla, atât cât puteaŭ permite împrejurările grele financiare, în urma invasiuneĭ ruso-austriace, şi a calamităţilorŭ ce se năpustiră şi peste Moldova: secetea, fómetea şi ciuma.

1. Codex folio mic cu No. 54 de la Biblioteca Academieĭ.

Din respectulŭ culturalŭ, avemŭ de la Mihaĭŭ Const. Suţul reorganisarea şcóleĭ din Botoşanĭ, pe lângă Monăstirea Adormireĭ Maciĭ Domnuluĭ.

In acéstă şcólă se învĕţa carte elinéscă şi moldovenéscă, cu direcţiune bisericéscă.[1]

Continua a exista o casă specială pentru întreţinerea şcólelorŭ. La stăruinţa Mitropolituluĭ Iacobŭ Stamate, se acordă lefĭ dascălilorŭ de la Botoşanĭ, din casa specială a şcólelorŭ de la Iaşĭ, aşedată lângă Mitropolie.

Remarcabilŭ este documentulŭ, care sub formă de anafora, l'aŭ presentatŭ Domnitoruluĭ Iacobŭ Stamati, despre situaţiunea generală a învĕţământuluĭ. Uricariulŭ Domnuluĭ Th. Codrescu, publicându acéstă anafora, nu'ĭ pune nicĭ odată.

Tot asemene aŭ făcutŭ şi ceĭ-l-alţĭ scriitorĭ, carĭ de atuncĭ s'aŭ ocupatŭ de istoria şcólelorŭ. Dupĕ tóte stăruinţele ce am pusŭ până astădĭ, n'amŭ vĕdutŭ originalulŭ.

Nu vĕdŭ însă imposibilitatea ca anaforaua luĭ Iacobŭ Stamate, despre care Wolf Andreas în *«Beschreibung des Fürsthunthumes Moldau»* aŭ scris cu multă laudă meritată, să fie adusŭ la cunoscinţa nouluĭ Domnitorŭ starea şcólelor.

Când Mitropolitulŭ vorbesce în anafora despre şcóla cea mare, vorbesce ca de ceva care există, iară existenţa acesteĭ şcolĭ, care încetase sub ocupaţiunea ruséscă, abia dór de s'aŭ reînceputŭ sub domnia luĭ Alexandru Moruzi. Prin urmare Mitropolitul Iacobŭ propune Domnitoruluĭ Suţu, celuĭ «înţeleptŭ fórte, iscusitŭ la minte, deşteptŭ la ale ţĕreĭ îndreptărĭ» cum ḑice Zilot, îndreptările de adusŭ la o stare de lucrurĭ existente. Décă Mitropolitulŭ îndémnă pe Domnitorŭ să dée hrisóve de maĭ puţină importanţă, ca acel pentru şcóla din Botoşanĭ, nu rĕmâne îndoială că starea şcólelorŭ din Iaşĭ cu atât maĭ mult a trebuitŭ să atragă atenţiunea luĭ Suţu asupra şcólelorŭ marĭ din capitala ţĕreĭ şi în genere. Ce'ĭ dreptulŭ, s'arŭ fi pututŭ ca acestŭ documentŭ să fie adresatŭ următoruluĭ Domnŭ Calimah-Vodă. Cercetându la timpŭ domnia acestuia, se va vedea pentru ce dăm preferinţă versiuneĭ, că anaforaua a fost adresată luĭ Mihaĭ Suţu. Conlucrătoriŭ la acéstă importantă anafora, a pututŭ fi Gligoraşu, logofĕtulŭ Mitropolieĭ, despre care vorbesce Andreas Wolf[2], şi de bună sémă inspiraţiunele de la Wolf încă n'aŭ lipsitŭ.

Să analizămŭ puţin acestŭ documentŭ importantŭ. Maĭ întâiŭ Mitropolitulŭ cercetéză sumele şi budgetele şcóleĭ marĭ, a aşĭa ḑiseĭ

1. (Vedĭ docum. în Analele Culturei publice de V. A. U.)
2. Andreas Wolf Tom. I pag. 141 şi 284 şi Tom. II pag. 19 nota M.

Academie, apoĭ face istoriculŭ zidireĭ localuluĭ de către Grigore Ghica-Vodă, amintindŭ şi de hrisovulŭ acestuia; descrie întinderea loculuĭ şcóleĭ, locŭ mărităŭ de către Mitropolitulŭ Iacobŭ; arétă după acea din ce şi cum a constituitŭ Grigore Ghica venitulŭ şcólelor. Venitulŭ acesta (darea de la persónele clericale) va servi pentru plata lefilorŭ tuturorŭ dascălilorŭ din tótă ţéra, *«atât de limba elinéscă cât şi de cea moldovenéscă»*.

Constatarea ce face Mitropolitul Iacobŭ despre învĕţătura elinéscă şi despre dascălii de acéstă învĕţătură, este memorabilă. Insemnândŭ principiulŭ pedagogicŭ, atât de recomandatŭ de pedagogiĭ moderni, că învăţătura trebue să procédă *de la cele sciute la cele nesciute*, principiu care face onóre perspicacităţiĭ geniale a Mitropolituluĭ Iacobŭ, el face minunat critica moduluĭ de predare a dascălilor grecĭ, carĭ procedŭ *«de la cele nesciute la cele sciute»*, încărcândŭ mintea şcolarilorŭ, «cu numirĭ şi cu canóne şi cu mulţime de cuvinte şi ca papagalii să le înveţe de rostŭ, nimica cu totulŭ sciindŭ, séŭ înţelegêndŭ din cele ce învaţă, din care pricină, maĭ şi 10 şi 12 anĭ îmbĕtrânescŭ în gramatică ucenicii».

Mitropolitulŭ Iacobŭ compară metódele dascălilorŭ din Europa cu a dascălilorŭ grecĭ si condamnă practica acestorŭ din urmă, dândŭ povăţuirĭ pedagogice pentru viitorŭ.

Trecêndŭ la învĕţătura sciinţelorŭ, Iacobŭ ţice, că o academie fără sciinţă, este o casă fără ferestre. Necesitatea matematicelorŭ şi în specialŭ a geometrieĭ o demonstră cât se póte de bine.

Te mirĭ însă cum unŭ capŭ aşa de bine organizatŭ ca al Mitropolituluĭ Iacobŭ ajunge aci la conclusiunea, că predarea geometrieĭ să se facă în limba elină.

După asemene eronată părere, te mângăĭ, când la capul V, Mitropolitulŭ Iacobŭ recunósce apoĭ însemnătatea limbeĭ latine pentru învĕţătura pravilelorŭ şi înţelegerea sânteĭ Scripturĭ şi a bibliеĭ *«şi încă şi spre îndreptarea şi împodobirea limbeĭ moldovenescĭ»*.

Mitropolitulŭ Iacobŭ, omŭ cunoscĕtorŭ de nevoile ţĕreĭ, maĭ propune înfiinţarea la academia din Iaşi a uneĭ clase de inginerie practică, care să formeze ingineri, atât de necesarĭ la numerósele procese pentru pământŭ. La biblioteca înfiinţată pe lângă acéstă academie, Iacobŭ cere Domnitoruluĭ aprobarea, ca fie care neguţătorŭ, care introduce în ţéră cărţi, să fie datorŭ a da câte unŭ exemplarŭ gratis bibliotecеĭ. Décă cartea va fi prea scumpă, i se va respunde jumătate din preţ.

Mişcarea literară este remarcabilă pe timpulŭ luĭ Mihaiŭ Constantin Suţu, graţie Mitropolituluĭ Stamate. La 1794 «cu blagoslovenia şi tótă cheltuiala Prea S. Sale Chirió Chirŭ Iacobŭ, arhiepiscopŭ şi

Mitropolitŭ Moldoveĭ» s'aŭ tipărit «în ḑilele prea luminatuluĭ şi prea Inălţatuluĭ Domnuluĭ nostru Mihaiŭ Constantinŭ Suţu V. V. cu mila luĭ Dumneḑeŭ Domnŭ ţĕreĭ Moldoveĭ», cartea cu titlulŭ «Critilŭ şi Andronius». In fruntea cărţiĭ se află stema şi versurile următóre :

Stihurĭ politiceşcĭ asupra stemiĭ prea luminatuluĭ şi prea înălţatuluĭ Domnuluĭ nostru Mihailŭ Constantinŭ Suţulŭ Voevodŭ.

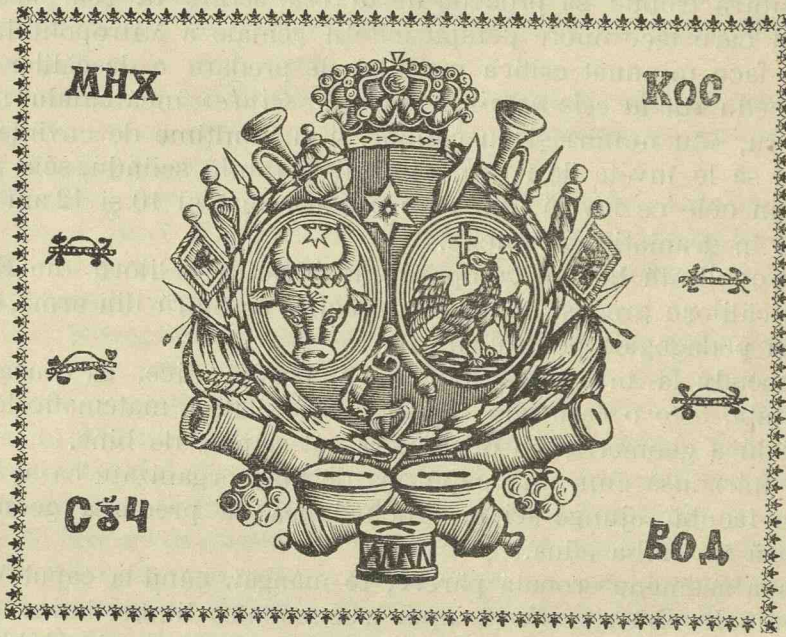

Două chipurĭ cu Steme ce în pecete s'aŭ însemnatŭ,
Domnuluĭ Mihailŭ Constandinŭ Suţulŭ Voevodŭ s'aŭ [încredinţatŭ.
Corbulŭ, Domnŭ ţĕreĭ Românescĭ că aŭ fost, îlŭ arétă.
Bourulŭ, alŭ Moldavieĭ, într'acéstă dată.
Amândouĕ steme de Dumneḑeŭ încoronatŭ,
Până la adâncĭ bĕtrâneţe i s'aŭ datŭ.
Ce acum domneşce ţéra Moldovenéscă,
Domnulŭ păzéscă'lŭ, ca s'o stăpânéscă.

In prefața acestei cărți, necunoscută reposatului Cipariu în «Crestomatia séŭ analecte literare» și nici lui Wolf, care nu o trece între cărțile cunoscute luĭ, ca tipărite sub Iacob Mitropolitulŭ, traducĕtorulŭ eĭ pretinde, că o aduce pe românesce din grecesce, pre când în realitate se vede că e tradusă din limba francesă. Credemŭ, precum deja am arĕtatŭ, că Iacob a voitŭ prin acéstă inocentă strategie și maĭ alesŭ în timpulŭ acela alŭ evenimentelorŭ grele din Franța, să ridice de-asupra cărții orĭ-ce bănuiélă, orĭ-ce prepusŭ de neortodoxie. Acésta arŭ însemna și calicele, care este în icóna cu care începe cartea. [1]

Introducerea limbeĭ francese în societate a făcutŭ mereŭ progrese în ambele principate și literatura românéscă începe de pe acum a se influența din cea francesă, precum vomŭ vedea maĭ pre largŭ în studiulŭ generalŭ asupra culturei secoluluĭ al XVIII-lea.

Sub domnia luĭ Mihaiŭ Suțu apare, tot în Iași, la 1794, și psaltirea proroculuĭ și împĕratŭ Davidŭ . . . . . «cu însemnare de câți domnĭ aŭ domnitŭ în țéra Moldoveĭ de la descălecarea eĭ». Asemene Anfilohie publică *Geografia* sa prelucrată după Boufier. [2]

Importanța culturei este mult simțită la curtea domnéscă, unde se citea, cu mare aplicare, sciri despre tot ce se petrecea în Franța. Const. Stamati afirmă chiar, că Mihaiŭ Suțu era pusŭ de elŭ în curentŭ de afacerile din Franța și că se arĕtă fórte înclinat spre acéstă țĕră, ba

1. Intrebuirea necontenită a pronumelorŭ personale; aședarea adiectivelorŭ posesive înainte de substantive, ca la limba francesă; întrebuirea de cuvinte francese (curiosita, conversasia, mahina, ambra, parintesa, madama); traducerea de espresiunĭ francese, precum: «c'était pour cette raison que» era pentru acésta că (pag. 2); c'est en vain que: este în zadarŭ că . . . .; «este prin organulŭ Cuvèntuluĭ că ómenĭi se unescŭ (pag. 4) etc.; traducerea nenimerită de vorbe francese, precum *audace* prin *obrăznicie* (O! ticălósă iubire de slavă... care ne silescĭ să punemŭ în «primejdie, așĭa de cu obrăznicie (audacieusement) a nóstră viață.»; Intrebuirea genitivuluĭ nedeterminatŭ cu prepositiunea de: «Eŭ eramŭ închis între crăpăturile *de acestŭ munte*» (de cette montagne)»; «cum aĭ pututŭ eși din închisórea *de acésta întun ecată peșteră* . . . pag. 11». «Lucrulŭ de acéstă lume» în locŭ de «lucrulŭ lumeĭ». Aceste puține esemple vorŭ fi d'ajuns, credemŭ, spre a întări aserțiunea ce naintarămŭ în privirea traducereĭ din limba francesă, iar nu din cea grécă.

2. (Vedĭ And. Wolf I 6. 284. Hasdeŭ „Lumina" III 58), și o Aritmetică. D-lŭ B. P. Hasdeŭ afirmă, că tatăl sĕŭ a fostŭ vĕdutŭ la Rodostat protoereŭ la Hotin și o *Istorie* de același Anfilohie episcopŭ de Hotin. Să maĭ citămŭ dintre cărțile tipărite sub M. Suțu și „Leturghia, care acum al II-lea s'aŭ tipăritŭ întru acestașŭ chipŭ, în dilele prea Luminatuluĭ și prea Inălțatuluĭ Domnŭ Mihailŭ C. Suțulŭ V. V., cu osîrdia și cu tótă cheltuiala a prea sfințituluĭ Mitropolitŭ al Moldavieĭ Kiriu Kir Iacob, întru a sea tipografie, din noŭ făcută în Sf. Mitropolie în Iași, la aniĭ de la Adam 7302, iar de la nascerea luĭ Christ. 1794; și s'aŭ tipăritŭ de popa Mihalache tipografŭ și de Gherasim irodiaconŭ tipografŭ". (Esemplarul Bibliotecei Urechiă din Galați). Acéstă carte nu este citată în Chrestomatia D-luĭ Gaster.

că şi trimite la Constantinopole sciri favorabile Republicei francese. Suţul avea secretari francesi şi pe vestitulŭ pentru învĕţătura lui Codrilă séŭ Codrilea, pre care acelaş agentŭ francesŭ Stamate ilŭ dă de grecŭ din Atena şi care vestea, că cea mai frumósă rĕsplătire ce i se putea da de Republica francesă, pentru că servia pre lângă Domni interesele Franţei, era de a i se dărui unŭ exemplarŭ din enciclopedie. [1]

Sigiliulŭ lui Io MH. CS.
ST. VV.
1793

Biserica sub Mihaiŭ Suţul este representată prin Iacob Stamati ca Mitropolitŭ. Episcopia de Romanŭ a fost ocupată de Antonie, care muri la 1796; iar Episcopia de Huşi o ilustra Veniaminŭ Costache.

In tomulŭ de anexe VI vomŭ aduce câte-va acte cu referinţă la Biserică.

Mihaiŭ Suţu în Moldova, alt-fel decât în ţéra Românéscă, constitue *Divanulŭ* din boieri, mai toţi greci, unii nu tocmai de mult înpământeniţi; totuşi găsimŭ prin anaforalele divanului de sub acestŭ Domnŭ nume ca a lui Ionŭ Canta mare Logofĕtŭ, Constantinŭ Catargi mare Vornicŭ, Constantinŭ Greceanu mare Vornicŭ, Ianculŭ Razu mare Vornicŭ, Theodorŭ Balşŭ mare Vornicŭ, Dimitrie Saulŭ mare Vornicŭ, Grigoraşŭ Sturdza Hatmanŭ, Grigore Ventura Postelnicŭ. Şi în judeţe găsimŭ o bună parte din ispravnici tot din boerii de ţéră.

In hrisovulŭ de la 25 Martie 1793 Suţulŭ aduce credinţa următorilorŭ boeri: Ionŭ Cantacuzino vel Log., Lascarache Rosetŭ vel Vist., C. Palade vel Vornicŭ, Depaste vel Vornicŭ, Neculaĭ Rosetŭ vel Vornicŭ, Constantiŭ Balşŭ vel Vornicŭ, Gligoraşŭ Balasaki Hatmanŭ i Părcălabŭ Sucéveĭ, Alex. Suţu vel Post., Anastasache vel Agă, Iordache Rosetŭ vel Spăt., Grigoraşŭ Ventura vel Comis, Iacovache Arghiropulu vel Cămăraşŭ, Iordache Mavru vel Căminar, Şerbanŭ Cananău vel Pah., Iónŭ Rosetŭ vel Serd. şi Andreiŭ Millo vel Stol.

Unde sunt boierii pământeni? Pre când în ţéra Românéscă infimă

1. Hurm. tom. II, supl. I, pag. 113.

minoritate de grecĭ găsimŭ în Divanŭ, aci, din contra, infima minoritate o constituescŭ Românii. Observe-se încă, cum familia Rosetŭ âmple o sumă din scaunele Divanuluĭ. Este o adevĕrată oligarhie a câtor-va familiĭ.

Care putea să fie administraţiunea şi justiţia sub asemenea oligarhiĭ ?

Justiţia era mult maĭ inferióră de cât în ţéra Românéscă. Ce se póte aştepta omulŭ fără de influenţă în Divanŭ, pentru a'şĭ asigura dreptatea, când protivniculŭ sĕŭ este în vadă la Curte ?

Posedămŭ o jalbă originală a unuĭ Constantinŭ Bărzăscu către Domnitorulŭ celŭ noŭ alŭ Moldoveĭ, cerêndu-ĭ dreptate într'unŭ procesŭ urmăritŭ sub maĭ multe Domniĭ.

Domnitorulŭ, de sigur sub influenţa celorŭ care 'lŭ încunjuraŭ, pune pe jalba nenorocitului Bărzăscu rezoluţiune : «Fiind-că în potriva a tot cuvêntuluĭ dreptăţiĭ, acesta tot supără pe Domnia Mea, poruncimŭ D-tale vel Vornicŭ za aprodĭ, să se certe cu 50 toege la pórta Curţiĭ gospod. [1] —1793 Iulie 16.»

Din ramura administraţiuneĭ atragemŭ atenţiunea lectoruluĭ asupra *ponturilorŭ* date de Domnitorulŭ M. Suţu la 29 Dec. 1796 şi la 18 Martie 1795. Ponturile din 1795 privescŭ administraţia, justiţia şi finanţele din judeţe şi avaeturile, iar ponturile din 1796 se referă maĭ mult la aplicarea aşedămêntuluĭ Clăceĭ.

Să rezumămŭ maĭ întêiŭ pe celŭ de la 1795 :

Cu unŭ lirismŭ, care nu se potrivesce de loc cu resoluţiunea dată în 1793, pre petiţiunea nenorocitului Bărzăscu, M. Suţu ordonă ispravnicilorŭ : «Să aibă de apururea uşa deschisă a primi cu blândeţă pe toţĭ locuitoriĭ ce vor veni la isprăvnicie, cu orĭ ce fel de jălbĭ şi pricinĭ, ascultândŭ cu luare aminte plângerea fiesce-căruea şi cercetându, fără să se îngreueze cât de puţinŭ a se zăbovi, spre cercetarea şi ascultarea jalobelorŭ . . . . . » Domnitorulŭ ordonă, ca Ispravniciĭ să se lipséscă şi de vremea cea obicinuită a mâncăreĭ şi a somnuluĭ «ca nicĭ cum să nu stea sĕraciĭ locuitorĭ aşteptându şi perdêndu'şĭ vremea şi făcêndŭ cheltuélă, din pricina lenevireĭ dregătorilorŭ».

Dupĕ acestŭ apelŭ, care bine făcea Domnitorulŭ a şi'lŭ adresa sieşĭ maĭ întêiŭ, elŭ indică în pontulŭ 2, procedura de împlinitŭ la judecăţĭ. Persóna care nu va veni dupĕ prima citaţiune la judecată, se va aduce cu *ciubote roşiĭ*, plătindŭ câte 10 banĭ de ceasŭ. Domnitorulŭ recomandă cu deosebire să se înlăture hatîrulŭ.

1. Originalulŭ acesteĭ petiţiunĭ l'amŭ donatŭ Instituţiuneĭ Urechiă din Galaţi. El e propriŭ a ne arĕta cât de decădută ajunsese justiţia în Moldova, pe la finea secoluluĭ trecutŭ.

Ispravnicii, ca să facă o recoltă mai bună de bani, rânduiseră prin ocóle séu plase nisce funcţionari, cari să judece ei în locul lorŭ şi să facă împlinelile de la locuitori. Suţulŭ prin pontulŭ 3, opresce pentru viitorŭ funcţionarea acestora, avêndŭ ispravnicii a judeca ei înşii. Acestorŭ namestnici, ispravnicii le vindea la mezatŭ ocólele precum vindeaŭ de asemenea aceleaş ocóle căpitanilorŭ şi ocolaşilorŭ.

Işi póte cine-va închipui ce devenea justiţia pe mâna acestorŭ dregători, cari aveaŭ să judece pricinile, să realiseze împlinirile şi amenḑile de la pripasuri!

Nemulţămirea ţĕrei sĕrace era prea mare la începutulŭ anului 1795, Suţul crede a o potoli (şi are nevoie de a o potoli, căci nu eraŭ în bună regulă afacerile lui la Constantinopole), ordonând prin pontulŭ 3 şi 4 desfiinţarea acestui sistemŭ de administraţie, ba chiar ameninţă, la din contra, cu uliţa şi cu ocna pe antreprenori, «dér şi ispravnicii ce le vorŭ vinde, nu vorŭ scăpa fără pedépsă».

Pentru perceperea birurilorŭ şi pentru îndeplinirea poruncilorŭ domnescĭ în judeţe, Domnitorulŭ însărcinéză zapcii «ómeni cu înţelegere, cu isvodŭ iscălitŭ de dregători, cari să aibă straşnici porunci a nu supĕra cât de puţin pe locuitori cu niscaĭ-va cereri spre alŭ lorŭ interesŭ, séu cu mâncări şi bĕuturi ce pricinuescŭ cheltuélă satelorŭ, ci să se mulţămescă cu mâncarea obicinuită locuitorilorŭ».

La punctulŭ 5 Suţu adaogă, că să se păzéscă dréptă cumpănire la tóte rânduelile ce se vorŭ face în ţinutŭ, dupĕ starea şi putinţa fiesce-căruia satŭ. In următorulŭ punctŭ alŭ 6 se ordonă ţinerea a 3 condici la isprăvnicie. Intru una să se trécă procesele ce se vorŭ judeca; într'a doua tóte rânduelile pentru orĭ ce made în ţinutŭ; iar într'a 3-a tóte cărţile ce ispravniciĭ vorŭ scrie către Domnŭ şi către Visterie. Aceste condicĭ ispravniciĭ le vorŭ da în primirea celorŭ nouĭ.

In pontulŭ 7 şi 8 se determină diverse avaeturi. De la ceĭ cari se închidŭ la grosŭ pentru vinovăţii, séu datorii, să se ia câte 5 parale; iar de la ceĭ închişi pentru birŭ nu se va lua nimicŭ. Logofeţeii isprăvnicieĭ vorŭ lua câte o para de răvaşulŭ de sorocŭ, şi de răvaşulŭ de scădere de birŭ, séu de havalele şi 20 de parale pe cartea de judecată.

La pontulŭ 9 se dispune că, pentru orĭ-ce rênduială vorŭ face Ispravniciĭ în ţinutŭ, din poruncă Domnéscă, să trimiţă *tăbliţă* iscălită la Visterie, pentru orĭ-ce împlinire din ţinutŭ, cum şi ţidulă iscălită dela satŭ, pentru orĭ-ce rênduială plătită orĭ-cât de mică.

La rênduiala mazililorŭ se crease o specie de căpitani, cari nu eraŭ decât nisce jăfuitori aĭ mazililorŭ. Prin pontulŭ 10 se suprimă aceste căpităniĭ. Ispravniciĭ să ţie condică de rêndulŭ la slujbă alŭ

mazililorŭ. La rênduiala mazililorŭ şi ruptaşilorŭ, să nu intre decât feciorii lorŭ drepţi, iar nu să se puie în brésla mazililorŭ şi a ruptaşilorŭ ómenĭ din birŭ. Visteria, asemenea ómenĭ nu 'i va recunósce de mazilĭ. (Art. 11).

Ruptaşĭ nu pot fi pământenii, ci numaĭ strĕiniĭ, ba se cere încă, ca ruptaşii să nu fie din ómenĭ proştĭ. (Art. 12).

Art. 13 este relativŭ la vitele de pripasŭ, care dispoziţiune a datŭ locŭ la atâtea abuzurĭ, cu luarea aşa ḑisuluĭ colacŭ pentru vită dela proprietariĭ eĭ. Vodă, spre a curma acestŭ abuzŭ, ordonă să se iée numaĭ câte o para pe ḑi, cu cheltuiala hraneĭ cu tot, ba décă a trecutŭ o lună de ḑile dela prinderea viteĭ de pripasŭ, să se ia numaĭ câte 1 banŭ pe ḑi, pentru ostenéla şi cheltuiala celuĭ ce va îngriji de vită. Cele-l-alte autorităţĭ nu vorŭ lua nimicŭ. Dar décá vita va sta de pripasŭ unŭ anŭ, Vornicelulŭ satuluĭ e datorŭ s'o ducă la Ispravniciĭ ţinutuluĭ, dela care să iée adeverinţă de primire şi plata pentru întreţinerea viteĭ. Nizamulŭ nu spune ce devenea vita odată adusă la Ispravnicŭ, care plătea 360 banĭ, adică 3 leĭ vechĭ pentru întreţinerea eĭ. Cu cine împărţéŭ Ispravniciĭ asemenea câştigurĭ, s'arŭ puté lămuri, de óre-ce la Bucurescĭ pripasurile eraŭ ale Vornicilorŭ marĭ.

Art. 14 privesce maĭ de aprópe pe ţĕranŭ, oprindu-lŭ de a se strĕmuta din satŭ ca vechiulŭ «ataché à la glèbe». Vornicelulŭ de satŭ, care va ascunde sosirea în satulŭ luĭ a vre-unuĭ ţĕranŭ din alte sate, va plăti glóbă 50 de leĭ la Zapciŭ.

Prin art. 15 se atingŭ iarăşĭ cestiunĭ marĭ: amenḑile ce Ispravniciĭ luaŭ dela vinovaţĭ, ca să nu'ĭ maĭ urmăréscă, să nu se maĭ pótă lua, ci vinovaţiĭ să fie judecaţĭ şi pedepsiţĭ.

Se oprescŭ tot-odată clăcile pe vinŭ orĭ pe bĕutură pe la sate. Numaĭ la târgŭ sunt învoiţĭ Ispravniciĭ, décă aŭ cârciumă, să vènḑă vinulŭ lorŭ ca şi alţiĭ, fără a opri şi pe alţiĭ în drept de a vinde, sub pedépsă de a plăti întreit paguba.

Dela împliniriĭ de banĭ, Ispravniciĭ vorŭ lua ḑeciuială 1 banŭ.

Dela împliniriĭ de lucrurĭ tot asemenea, evaluându-se acele lucrurĭ.

Décă se va schimba termenulŭ poliţeĭ, nu se va lua ḑeciuială.

Nu se va lua ḑeciuială nicĭ dela executarea sentinţelorŭ judecăţeĭ pentru banĭ ḑe moşie, de vite şi alte lucrurĭ, ce se vorŭ afla sub stăpânirea unora, cu strâmbătate, şi pe urmă, cu hotărîrea judecăţeĭ se vorŭ da în stăpânirea proprietaruluĭ adevĕratŭ.

Art. 17, fórte lungŭ, se ocupă de prinderea hoţilorŭ.[1] Se ordonă

1. Ca şi în Muntenia, stârpirea hoţilorŭ era o preocupaţiune de tóte ḑilele. Cu puţinĭ anĭ maĭ înainte se *ilustrase* legendarulŭ Codrénu. Dr. Suţu. în portofoliulŭ sĕŭ (Noteţŭ), ce amŭ dăruitŭ Academieĭ, înainte de ce poporulŭ românŭ să fi închipuitŭ balada Codrénuluĭ

urmărirea tuturora şi a gazdelorŭ lorŭ, care gazde vorŭ fi pedepsite întocmaĭ ca şi hoţiĭ. In interesulŭ siguranţeĭ publice, fie-care ţĕranŭ, mergêndŭ din satulŭ sĕŭ undeva, să aĭbă rĕvaşŭ de drumŭ dela stăpânulŭ satuluĭ, séŭ dela Vornicelŭ şi preotulŭ satuluĭ, cu arĕtare anume: în ce ḑi a purcesŭ şi unde merge? Pe ceĭ fără rĕvaşe, ordonă să'ĭ prinḑă Zabeţiĭ şi să'ĭ ducă la Ispravnicĭ, ca să'ĭ pedepséscă.

In acestŭ articolŭ, Vodă se ocupă şi de ţiganiĭ lăeşĭ. Ispravniciĭ să nu îngădue multe cete de ţigani la unŭ locŭ şi pe la locurile unde se vorŭ aşeḑa cu şétrele, de-a pururea să fie şi ómeni de aĭ isprăvnicieĭ, ca să nu facă blăstemăţiĭ orĭ furtişaguri. De se va prinde vre unulŭ cu aşĭa vină, să se puĭe în butucĭ şi să se trimiţă la Divanŭ, spre pedépsă. Ispravniciĭ, de nu vorŭ avé grijă dupĕ poruncă şi se va întêmpla vre-o ucidere séŭ vre-o pagubă cuĭ-va în ţinutŭ, şi pe

(cea culésă de Alexandri), află *„rimade“*, versurĭ despre Codrénu, scrise către marele Stolnicŭ Iónŭ (?).

Iată acele *„rimade“* în traducere făcută de D. Murnu:

Versurĭ (*rimada*) despre vestitulŭ Codrénu, făcute de către Iónŭ, Mare Stolnicŭ.

De vitézulŭ Codrénu s'a temutŭ ţéra Românéscă şi maĭ alesŭ Moldova. Căcĭ s'aţinea la drumurĭ şi nu maĭ socotea pe nimenĭ. Omorurile şi luptele eraŭ isprăvile luĭ. La Brăila se refugiază şi cu alţiĭ se întovărăşesce. Douĕ-ḑecĭ de anĭ ţéra întrégă s'a sguduitŭ. Domniĭ toţí îĭ purta necazulŭ, că nu potŭ să'lŭ prindă. Şi de géba s'aŭ străduitŭ, afară numaĭ de Mateiŭ-Vodă Ghica (1753). Ăsta a putut numaĭ, alesulŭ prinţilorŭ, să'lŭ aducă bine 'n mréjă şi să pună pe elŭ mâna. Incă nu împlinise anulŭ când venise la Domnie, şi Codrénulŭ îndrăznesce, în Iaşĭ tocmaĭ ca să intre, dupĕ legea-ĭ haiducéscă; calŭ voĭnic ca să răpéscă. Vine chiar la iarmarocŭ să ia, să nu dé de locŭ. Dar nu'ĭ calulŭ niměnuĭ, dupĕ chiar dorinţa luĭ. La Copou se îndreptéză şi la pândă se aşaḑă. Şi vrea bunulŭ armăsarŭ, să ié dela Căminarŭ. Căcĭ Marele Căminarŭ eşĭa nu tocmaĭ ararŭ, şi stătea ca privitorŭ, pe la noulŭ Foişorŭ. Şi se 'nşală atuncĭ sĕrmanulŭ, căcĭ elŭ făr'de arme este, şi îlŭ prinde 'ncetŭ duşmanulŭ, dupĕ ce îlŭ şi rănesce. Şi când îlŭ chiamă Divanulŭ, merge curagiosŭ Codrénulŭ, şi la câte 'ncepŭ să'ĭ ḑică, elŭ rĕspunde fără frică. — Hoţule cum îndrăznişĭ, lângă curte de venişĭ?—Căcĭ voit-amŭ să'mĭ câştigŭ, dela voĭ unŭ calŭ voĭnicŭ, calŭ voĭnicŭ şi calŭ frumosŭ, ca unŭ tênĕrŭ curagiosŭ. Codrénu, Măria ta, este-acum în mâna ta, poţĭ acum ca să 'lŭ sfârşescĭ, tocma 'n vremea când domnescĭ.—Dar nicĭ nu credémŭ vr'o-dată, întêmplare neaşteptată! Dupĕ lege 'ĭ a ta sórtă, şi cu drept te ducĭ la mórte. Postulŭ mare, ḑi din urmă, în spre séră viaţa-ţĭ curmă, şi pleópele să'ţĭ plecĭ, şi să dormĭ aşa pe vecĭ.—Munte, codru, délŭ şi crângŭ, tóte 'n urma mea mĕ plângŭ. O, voĭ lei, balaurĭ marĭ, uriaşĭ cu lănciĭ tarĭ, şi voĭ arme-apĕrătóre, unde sunteţĭ acum óre? Ce e jalnica osândă! De ce nu'ĭ acum isbândă? O, voĭ craĭ, fiţĭ gânditorĭ, vĕ-arĕtaţĭ ocrotitorĭ. De ce n'amŭ acum oştire, să mĕ punŭ pe urmărire, să daŭ fuga să robescŭ, lumea să o jefuescŭ, căcĭ eŭ portŭ acelaşĭ nume, osânditŭ de 'ntréga lume.

culpabilŭ vorŭ căta Ispravniciĭ a'lŭ acoperi, vorŭ fi destituiţi şi vorŭ plăti şi paguba. Tâlhariĭ ce se vorŭ prinde de Ispravnicĭ, însoţiţi cu listă de lucrurile aflate la eĭ, în casele şi la gazdele lorŭ, să se trămiţă la Divan. Din acele lucrurĭ, Ispravniciĭ vorŭ restitui cele recunoscute de păgubaşŭ. Dela hoţiĭ prinşĭ, Ispravniculŭ şi vel Armaşulŭ aŭ dreptŭ să iée câte unŭ banŭ. Ceĭ carĭ vorŭ prinde hoţi ucigaşi şi jacaşiĭ ce se facŭ cete, alŭ lorŭ să fie tot ce vorŭ găsi la hoţŭ şi la gazdele lorŭ, scoţêndu-se din acele lucrurĭ cele recunoscute de păgubaşŭ. De nu vorŭ rĕmânea lucrurĭ din care să se foloséscă prindĕtorulŭ hoţuluĭ, prin marafetulŭ Ispravniculuĭ are dreptŭ să iée dĕciuială din preţulŭ lucrurilorŭ restituite păgubaşilorŭ.

Cartea deschisă a luĭ Mihaiŭ Suţu către Ispravniciĭ din 29 Dec. 1794, privindŭ maĭ multŭ situaţiunea ţĕranuluĭ, faţă cu proprietatea, dispune cele următóre:

1. Toţĭ locuitoriĭ de prin sate să'şĭ facă arătura, semănătura şi fênaţulŭ pe moşia unde şedŭ, pe câtă vreme este locŭ îndestul la acea moşie.

2. Décă nu e locŭ destulŭ pentru aratŭ şi fêneţe, Vornicelulŭ satuluĭ să aréte Ispravnicilorŭ judeţuluĭ, carĭ, încredinţându-se de lipsă, vorŭ căuta locurĭ pe alte moşiĭ vecine, fără a aduce pagubă stăpânuluĭ aceleĭ moşiĭ. Ţĕraniĭ îşĭ vorŭ face ogórele unulŭ lângă altulŭ, iar nu rĕşchiratŭ. Stăpânulŭ moşieĭ să'şĭ iée numaĭ dijma, iar cu clacă séŭ cu altele să nu supere pe ţĕranĭ. Pământurile arate, fie pe moşia pe care şedŭ, fie pe alta, nu vorŭ puté fi luate dela ţĕranŭ pênă când nu le vorŭ lăsa eĭ singurĭ de vechĭ. In vremea cóseĭ, stăpânulŭ moşieĭ să dée ţĕranilorŭ iarbă de o parte, ca să'şĭ facă fên. Ispravniciĭ să oblige pe moşierĭ a da locurĭ de aratŭ şi de fênaţŭ, dar şi locuitoriĭ să nu fie volnicĭ a intra pe moşiĭ strĕine în silă, fără scirea Ispravnicilorŭ şi a proprietaruluĭ.

3. Zapciulŭ mazilŭ, rênduitŭ de Ispravnicĭ la fie-care ocolŭ, primăvéra şi tómna, să îndemne pe locuitorĭ să are şi să semene cât de multŭ, iar care nu'şĭ va cunósce folosulŭ şi nu se va sili, să'lŭ oblige. Mazilulŭ zapciŭ să ţină fóie de tóte productele semănate primăvéra şi tómna şi să arate Ispravnicilorŭ ca să vaţă de s'aŭ făcutŭ destule semănăturĭ.

4. Vornicelulŭ satuluĭ cu sătenĭĭ, în fie-care primăvĕră să tocméscă văcarĭ pentru păscutulŭ vitelorŭ sătenilorŭ, herghelegiŭ pentru caĭ şi păstorŭ pentru oĭ şi rîmătorĭ. Zapisele acestorŭ păzitorĭ vorŭ fi duse de Vornicĭ să fie întărite de Ispravnicĭ. Léfa lorŭ să se plătéscă cu cisla de sătenĭ dupĕ numĕrulŭ vitelorŭ. Nóptea vitele să le închidă fie-care în ocolŭ. Ţarina de păscutŭ să fie îngrădită şi sătenĭĭ să puie

jitarĭ la locurile de trebuinţă. Vornicelulŭ şi sătenĭĭ să privigheze ca vitele să nu facă stricăciunĭ în ţarină şi în grădinĭ. Stogurile şi ariile să se îngrădéscă.

5. Stricăciunile din grădiní şi fenéţe şi dela ariile cu pâne, de vorŭ fi făcute de vitele aceluĭaşĭ satŭ, să se ispăşéscă cu Vorniculŭ şi 3, 4 fruntaşĭ, şi suma hotărîtă să se împlinéscă de Vornicelŭ cu scirea Ispravnicilorŭ. Iar pagubele făcute de vite din altŭ satŭ, se ispăşesce şi de ómenĭ din satulŭ unde s'a făcutŭ paguba şi de ceĭ din satulŭ cu vitele, şi luându păgubaşiĭ mărturie în scrisŭ de stricăciunĭ, împlinirea pagubeĭ să o facă înşişĭ Ispravnicĭĭ.

6. Domnitorulŭ ordonă Ispravnicilorŭ să nu îngădue pe moşierŭ a asupri pe locuitorĭ la luatulŭ dijmeĭ şi la alte venitură ale moşieĭ. Locuitoriĭ să denunţe la isprăvnicie şi, dacă de Ispravnicĭ nu vorŭ asculta moşieriĭ, eĭ să însciinţeze la Domnie, ca să facă punere la cale.

Ultimulŭ *pontŭ*, alŭ 7-lea, se referă la dreptulŭ ţĕranilorŭ a lua lemne din păduri pentru trebuinţa caselorŭ, fără plată, ci numaĭ cu deciuială dela lemnele de construcţiune, iar şi de cele de focŭ, Domnitorulŭ scrie Ispravnicilorŭ, ca eĭ să aréte Domnieĭ pe proprietariĭ de păduri, carĭ nu se supunŭ nizamuluĭ.

O frumósă dispoziţiune care termină pontulŭ 7, este aceea că cârciumariĭ n'aŭ voie să dée bĕuturĭ ţĕranilorŭ pe datorie maĭ mult decât pentru suma de 1 leŭ, căci vorŭ rĕmâne păgubaşĭ pentru tótă datoria.

De altmintrelea, M. Suţulŭ a datŭ, precum maĭ susŭ arĕtarămŭ, în aceeaşĭ di de 29 Dec. 1794, unŭ nizamŭ specialŭ pentru păduri, în sensulŭ dispoziţiuneĭ menţionată aci maĭ sus, dar cu maĭ multe detaliĭ, carĭ se vorŭ putĕ vedé în tomulŭ nostru VI. (Dupĕ uricarŭ, tom. 4, pag. 43, şi dupĕ cond. Mitropol. de Iaşĭ). Totŭ în tomulŭ nostru de anexe (VI), lectorulŭ va putĕ lua informaţiunĭ şi despre altă serie de acte de natură administrativă, judiciară şi financiară.

Dintre pitacele relative la finance, menţionămŭ pe acelŭ dela 1 Dec. 1794, relativŭ la slujba *cuniţeĭ*, adică a dăreĭ, ce se percepea dela strĕiniĭ, ce'şĭ păşcéŭ vitele în Moldova. Acestŭ venitŭ este datŭ de Domnitorŭ mŏnăstireĭ Sf. Spiridonŭ, in favórea spitaluluĭ. Taxa cuniţeĭ e de 40 de banĭ nouĭ de tótă vita şi 40 de banĭ nouĭ de totŭ stogulŭ de fênŭ. Nu plătescŭ cuniţă neguţitoriĭ carĭ exportă vite, dacă le exportă pênă în 2 lunĭ de ḑile dela cumpĕrarea lorŭ. Asemenea nu plătescŭ cuniţa vitele din alte părţĭ, carĭ vorŭ fi păşunate numaĭ în timpŭ de 2 lunĭ în ţĕră. Oile locuitorilorŭ din raiaua Hotinuluĭ, a Benderuluĭ. Săcuţa şi Ucraina nu plătescŭ cuniţă, ci numaĭ *goştina* la goştinariĭ de strĕiniĭ. 3, 4 caĭ din ţéra Unguréscă vorŭ fi scutiţĭ de

cuniță. Oile ce vorŭ veni pe vĕră în Moldova la păşune, vorŭ plăti câte 6 banĭ de óie şi de capră, iar de vorŭ rĕmâne şi peste iarnă, se va lua de óie goştină câte 10 banĭ nouĭ la goştinariĭ de strĕinĭ, carĭ vorŭ scădé baniĭ cuniţeĭ deja daţĭ.

Boiĭ de negoţ nu plătesc cuniţă, fiind-că plătesc cornărit şi vamă. Boĭ, vacĭ de salhana, mănzeĭ şi viţeĭ de prăsilă sunt iarăşĭ scutiţĭ de cuniţă. Neguţitoriĭ austriacĭ ce aŭ câşle în Moldova vor plăti cuniţa câte 40 de banĭ nuoĭ dupĕ hrisovul domnesc. Domnitorul îşĭ rezervă dreptul de a scuti de cuniţă pe cine va vroi, cu anumitŭ hrisovŭ [1].

Unŭ venitŭ destulŭ de importantŭ este acelŭ alŭ *Măjărieĭ*, care se strîngé de o anume Epitropie, prin vechilulŭ eĭ. Se percepea câte 4 parale de leŭ de la toţĭ ceĭ ce vindeau pesce sărat şi próspăt la schelea Galaţilorŭ, la tĕrgul Galaţĭ, din pescele ce venea pe Dunăre cu caicele séu cu carele, din balta Brateşuluĭ, din balta Ialpuguluĭ şi din alte bălţĭ din ţĕră turcéscă. Pescele ce se importă în ţĕră în care, plătesce câte 60 de banĭ de tot boulŭ şi câte 40 de banĭ de tot calulŭ.

M. Suţulŭ, la 1795, Martie 18, ordonă Epitropieĭ, ca acestŭ venitŭ să 'l dea M-reĭ Galata şi la locurile rânduite dupĕ anumite hrisóve. Taxa de la care se va percepe în ţinutulŭ Covurluĭ. Suţul ordonă pârcălabilor de Galaţĭ, să fie la dispositiunea Epitropieĭ venituluĭ.

Inainte de a termina acestŭ capitolŭ vom aminti şi o altă dispositiune a luĭ M. Suţu, cu referinţă la *ţiganiĭ* domnescĭ lingurarĭ şi ursarĭ, carĭ sunt, din vechiŭ, birnicĭ la cămara Dómneĭ. Aceste cete de ţigani s'aŭ jăluitŭ Domnitoruluĭ că mereŭ aŭ fostŭ tot făcuţĭ danie pe la M-rĭ şi pe la boierĭ şi de frică a nu cădea robĭ, mulţĭ din eĭ aŭ fugitŭ în Transilvania, de-aŭ rĕmasŭ puţinĭ în ţĕră. Eĭ se rógă luĭ M. Suţulŭ să le dea un hrisovŭ cu blăstemŭ de arhiereĭ, ca nimenĭ să nu 'ĭ maĭ dea danie. Domnitorulŭ constată, că în adevĕrŭ s'a împuţinatŭ numĕrulŭ ţiganilorŭ şi că hrisóve în felulŭ celuĭ ce cerŭ de a nu putea fi daţĭ danie au maĭ avutŭ ţiganiĭ şi anume: De la Grigore Alex. Ghica Vvod, din 29 Noembrie 1776, al II-lea hrisovŭ de la Costantin Dim. Moruzi din 22 Ianuar 1781, al III-lea de la Alex. Const. Mavrocordat din 2 Dec. 1782, al 4-lea de la Alex. Const. Moruzi din 8 Octombre 1782, decĭ şi M. Suţulŭ Voevod, constată că Alex. Costantin Moruzi a rĕscumpĕrat 20 sălaşe ţiganĭ, ce erau daţĭ danie chiar Dómneĭ séle şi Dómna i-a fostŭ datŭ comisuluĭ Răducan Roset şi că A. Moruzi a rĕscumpĕrat aceste sălaşe de ţiganĭ şi i-aŭ recunoscutŭ chiar lingurarĭ şi ursarĭ; M. Suţu dispune şi elŭ, ca să nu maĭ pótă fi daţĭ niměruĭ ţiganiĭ de acéstă categorie şi tot o dată dă acestorŭ

1. Vedĭ Uricar, t. IV, fila 40.

sălaşe de ţigani dreptul să nu fie judecaţi de ispravnicĭ, séŭ alţi judecători, afară numaĭ în casŭ de mórte de omŭ, iar în orĭ-ce alte judecăţi să atârne numaĭ de epistaţiĭ şi vornicii lorŭ speciali [1].

O categorie de locuitorĭ, cari primiră óre-cari protecţiuni şi scutirĭ de la M. Suţului, aŭ fostŭ *Şangăiĭ* de la grópa Ocneĭ [2]. Cu hrisovulŭ de la 28 Maiŭ 1793 scutesce de bir şi angarale ceĭ 225 de liuḑi. Iar cu altŭ hrisovŭ anteriorŭ, din 24 Aprilie 1783, reguléză proprietatea loculuĭ din jurulŭ târguluĭ Trotuşului, avêndŭ în vedere un hrisovŭ anteriorŭ, din 1782, a luĭ Moruzi.

Intr'unŭ statŭ oligarhicŭ, unde aprópe 2, 3 familiĭ îşĭ împartŭ tóte slujbele, este neîndoiosŭ că numaĭ aceĭ indivizi avea şi eĭ o parte óre-care în conducerea trebilorŭ statuluĭ, cari eraŭ ómeniĭ celorŭ de la putere.

Nu avemŭ dar, a însemna aci rolulŭ jucatŭ de asemenea ómeni. Ceea ce amŭ ḑisŭ despre compunerea Divanuluĭ ajunge pentru ca lectorul să 'şĭ dea seamă: de ce evoluţiunea naţională se face maĭ greŭ în Moldova, de astă-dată, de cât în ţéra Românéscă?

Dealmintrelea acele câte-va familiĭ, cari cu Suţul împărţeau puterea, nu presentaŭ unŭ spectacolŭ maĭ asigurătorŭ pentru mersulŭ înainte al neamuluĭ românescŭ, decât acelŭ ce'l presenta boierimea munteană. Aceeaş relaxare de moravurĭ la Iaşĭ, ca şi la Bucurescĭ. Curtea ce în Iaşĭ ţinuse Potemkin nu era de natură a fi deprins boierimea moldovenéscă cu virtuţile căsnicieĭ, cu moderaţiunea şi modestia. Sĕmânţa rea, aruncată de invasiunea strĕină, dăduse róde tot maĭ fatale. Nicĭ chiar Biserica nu era în stare să îndrepte moravurile stricate, căcĭ şi ea însăşĭ era bolnavă, din acestŭ punctŭ de vedere. Cu tóte aceste la umbra Bisericeĭ începe a se forma o clasă mijlocie, din feciorĭ de popĭ, cari sciindŭ carte maĭ multă decât boierimea şi vĕḑêndu-se cu tóte acestea înlăturată de la afacerile publice, începŭ a cristalisa oposiţiunea contra stăreĭ de lucrurĭ de atuncĭ. In luptă inegală cu boierimea de la putere, acestŭ grupŭ de ómenĭ, maĭ învĕţaţi şi maĭ harnicĭ, recurgŭ la satire şi pamflete contra apăsătorilorŭ ţĕreĭ. Nu târḑiŭ boierimea va califica acésta *de duhŭ franţuzescŭ* şi va cerca să potolească mişcarea, sprijinită pe Divanul din Constantinopole.

Décă nu în mod formal şi pe faţă, cel puţin în faptă, se punŭ unuluĭ după altuluĭ în fruntea acesteĭ mişcărĭ, Mitropolitulŭ Iacobŭ Stamati şi maĭ apoĭ Veniaminŭ Costachi. Acéstă mişcare începe prin a fi socială şi devine maĭ apoĭ naţională, căcĭ va lupta în contra Grecilor. Cum se întâmplă maĭ tot-déuna, acéstă mişcare va trece chiar

1. Uricariu, t. I, pag. 122.
2. Vezĭ condica Şangăilorŭ de la Ocnele Bacăuluĭ copie 41 şi 45.

şi preste capulŭ unora din capiĭ sĕĭ. Aşia, pe la începutulŭ secoluluĭ următorŭ, vom vedea aruncându-se satire şi pamflete chiar în trăsura Mitropolituluĭ Veniaminŭ.

Dar deocamdată sunt marĭ şi tarĭ câte-va familiĭ de boierĭ, de origine grécă, la curtea luĭ M. Suţulŭ şi sugŭ cât potŭ maĭ bine bugetulŭ ţĕreĭ, împreună cu Domnitorulŭ şi desfăşură un luxŭ, cât maĭ fără gustŭ şi maĭ ruinătorŭ. Caretele se înşiră fără sfârşitŭ pe podulŭ verde din Iaşĭ, maĭ tot atât de înalte cât şi casele unora din boierĭ (vedĭ stampa de la fine), cu arnăuţĭ în capra de dindos şi vizitiĭ, purtându în capŭ aprópe chivera slujitoréscă.

Dar la curte ce maĭ părădĭ la tóte ocasiunile! Nu s'aŭ schimbatŭ mult din obiceiurile descrise de Gheorgache, decât că s'a substituitŭ boieriméĭ române fel de fel de veneticĭ [1].

1. Doctorulŭ Suţu în notiţulŭ luĭ, de care maĭ susŭ vorbirămŭ, descrie parada din ajunulŭ şi ḑiua Bobotezeĭ, cam tot aşa ca şi logof. Gheorgache. Iată acéstă descripţiune:

Ceremonia care se face în ajunulŭ Bobotezeĭ.

Diminéţa, prea înălţatulŭ Domnŭ mergêndŭ la spătăria cea mare, se aşéḑă pre tronŭ, şi înainte de a merge la biserică la césurile hotărîte, se întâlnesce cu egumeniĭ ţĕreĭ, carĭ, după datina vechĭe, 'ĭ aduc diferite peşcheşurĭ şi în vorbirea lor îĭ întrébă cum petrecŭ şi cum le merge în mănăstirile lor. Eĭ staŭ în picióre şi cafea nu le dă. Prea înălţatulŭ Domnŭ, îndată ce egumeniĭ esŭ din spătărie, cu tótă parada se ducŭ la biserică la orele hotărîte; iar al douilea spătarŭ pórtă cuca. In ḑiua ajunuluĭ archiereulŭ nu vine la biserică, de óre-ce atuncĭ are întâietatea episcopulŭ de Romanŭ, şi face şi marea sfinţire, după sfârşitulŭ liturghieĭ. După ce însă prea înălţatulŭ Domnŭ ese din biserică, intrându în spătărie şéde pe tronŭ, şi mitropolitulŭ cu arhiereiĭ şi cu boĭeriĭ ceĭ marĭ, întroducându-se în spătărie, staŭ în picióre, şiântâiŭ intră preoţiĭ bisericeĭ domnescĭ cu crucea, apoĭ intră egumeniĭ ţĕreĭ, împreună cu egumeniĭ mănăstiriĭ Iaşilorŭ; după egumenĭ, intră protopopul cu popiĭ târguluĭ, iar după protopopŭ, intră părinţiĭ catolicĭ cu crucea, şi după ce esŭ părinţiĭ catolicĭ, se dă în sfârşit caféua.

Ceremonia care se face în ḑiua Bobotezeĭ.

Diminéţa, prea înălţatulŭ Domnŭ, mergêndŭ în marea spătărie, şéde pre scaunŭ şi în timpŭ ce boĭerulŭ marele spătarŭ, precum şi marele postelnicŭ pórtă *căftane*, intră în biserica cea mare cu parada domnéscă şi cu două lumînărĭ aprinse, la drépta şi la stânga în faţa Domnuluĭ, înainte de-a fi cântatŭ «polieleul» («Prea-milostive») — şi după ce cântăreţulŭ începe pe «Prea-milostive», se face darea de lumânărĭ şi după acésta începŭ antifónele, se ḑice Evanghelia şi rânduéla ce urméză, şi după ce se isprăvesce tedeumul, prea înălţatulŭ Domnŭ, împreună cu Vlădica, cu archiereiĭ şi cu boĭeriĭ, eşindŭ din biserică, se cobóră în curtea domnéscă în spre partea Dómneĭ, acolo unde şi scaunulŭ prea înălţatuluĭ este pregătitŭ, precum şi a Vlădicăĭ, a archiereilor şi a boĭerilor şi se face sfinţirea cea mare de către Vlădică şi la sfârşitulŭ

O paradă mai nouă, care la ambele curţi române nu se întâmplase pe vremea Domniilorŭ pământene, ce numaĭ de când Turcia abuzivŭ dedea aşa ḑisa reînoire de Domnie şi preleva abuzivulŭ mucarelŭ, este descrisă tot de Doctorulŭ Suţulŭ, în modulŭ următorŭ:

Ce trebuĭe să facă cel ce merge cu firmanŭ de înoirea Domnieĭ şi cu blană la un Domnŭ în ḑiua alaiuluĭ.

«Indată ce Domnulŭ se arétă de departe, ieĭ pe amândouĕ mânile téle boccéua şi blana, şi preste boccea puĭ firmanulŭ cu punga de *diba* (stofă de mătase), după ce aĭ încălecaţŭ deja calulŭ tĕŭ, pre care îl ţine sluga ta ce ămblă pe jos. Iar când veĭ fi aprópe de Domnulŭ şi veĭ vedea că e timpul, ca Măria sa să pornéscă spre a veni să întâmpine firmanulŭ, îndată te coborĭ de pe calŭ şi ast-fel păşescĭ cătră Măria-sa, întinḑêndu'ĭ mânile téle cu blană şi firmanŭ, ast-fel precum le ţiĭ. Domnulŭ ia deodată firmanulŭ, şi, după ce-lŭ sărută, îl aşéḑă iar deasupra bocceleĭ cu blană, ce o ţiĭ în cele douĕ mânĭ. Apoĭ îţĭ dă un calŭ domnescŭ cu patru saŭ maĭ mulţĭ ciohodarĭ (slugĭ domnescĭ), carĭ îţĭ ţinŭ calulŭ tĕŭ şi îndată iurudisescĭ (?) şi pornescĭ înaintea Domnuluĭ, iar dênsulŭ te urméză numaĭ decât şi aşĭa veniţĭ până la Curte (Κούρτη). După ce sosiţĭ acolo, descalecĭ calulŭ la scară, şi iurudisescĭ (?) înaintea Domnuluĭ, până la suirea Domnuluĭ pe scaunŭ în divanŭ, şi staĭ tocmaĭ în faţa luĭ, ţinêndŭ deasemenea blana şi firmanulŭ pe amândouĕ mâinile. Atuncea Domnulŭ, stândŭ în picióre, ia firmanulŭ şi sărutându-l îl dă luĭ Divan-Efendisi, ca să-l citéscă. Iar tu în acelaş timp staĭ în picióre la loculuĭ tĕŭ, ţiindŭ mereŭ în mânile téle blana până la sfârşitulŭ cetiriĭ firmanuluĭ. Şi atuncĭ Divan-Efendisi-ul ia blana din mânile téle şi îmbracă cu ea pe Domnulŭ, şi numaĭ decât Domnulŭ îmbracă pe Divan-Efendisi cu blană. Iar după aceea te îmbracă şi pe tine cu haĭna de samurŭ, tot la loculuĭ unde aĭ statŭ de la începutŭ, şi aşĭa se sfârşesce tótă ceremonia.

De asemene paradă ce'ĭ dreptul M. Suţu n'avu parte în Moldova. Ceea ce nu'ĭ lipsi însă fu secetea şi fómetea din 1794–95.

Amŭ adusŭ la Domnia luĭ A. Moruzi destule documente, cu referinţă la acéstă calimitate. Nu ni se pare că M. Suţu sĕ fi lucratŭ cu aceaş prudenţă ca Moruzi, pentru conjurarea fómeteĭ.

---

sfinţiriĭ se slobodŭ tunurile şi cântă musica, şi după ce archiereiĭ, egumeniĭ şi boĭeriĭ sunt stropiţĭ de către Vlădică, începe şi defilarea cailor domnescĭ, adică să intre împodobiţĭ şi să trécă în faţa prea înălţatuluĭ Domnŭ, stropiţĭ fiindŭ de asemenea de cătră Vlădică, şi încălecaţĭ de fiĭ de boĭerĭ, îmbrăcaţĭ numaĭ cu căftane, şi după ce trecŭ toţĭ caiĭ şi vine şi comisulŭ cel mare cu obicĭnuita paradă, îndată Domnulŭ cu Vlădică se suĭe în biserică şi se cântă dumneḑeésca şi sfânta Liturghie.

In mijlocŭlŭ acesteĭ calimităţĭ, Divanulŭ trimite firmanŭ, ca şi în Bucurescĭ, cerênd zaherele pentru Constantinopole. Şi în Iaşĭ, ca şi la Bucurescĭ, boierĭĭ, chiar streinĭ cum eraŭ, nu potŭ satisface cererea Porţeĭ şi se mărginescŭ, la 17 Dec. 1794, a trimite la Pórtă unŭ lungŭ arz-magzarŭ de scusă, că nu potŭ trimite Zaherele fiindŭ ţéra în mare lipsă, nicĭ chiar pe jumĕtate cum maĭ la urmă cerea Divanulŭ Turcescŭ. Amŭ aflatŭ acestŭ arz margzarŭ în copie la Mitropolia din Bucurescĭ [1].

1. Iată în tótă coprinderea luĭ acest documentŭ ce am descoperitŭ noĭ maĭ întâiŭ, între hârtiile Mitropolieĭ de la Iaşĭ:

«Măcar că şi noĭ toţĭ, dupĕ povĕţuirile şi poruncile celuĭ prea înţeleptŭ Domnŭ alŭ nostru, Mihailŭ, ni-amŭ silitŭ împreună, cu tótă silinţa şi protimia putinciósă, însufleţiţĭ fiindŭ de cea dulce şi fără defăimare ocârmuire a Înălţimeĭ sale, ca locuitoriĭ să samene, în trecuta primavară, sĕmênţă cât se va putea maĭ multă, carĭ întru adevĕrŭ cu nemărginită mulţămire şi inimă bună aŭ semănatŭ maĭ mult decât în toţĭ anii, după cum de toţĭ aŭ fost şciutŭ. Dar din pricina secoteĭ, care (din pecatele ce D-ḑeŭ cunósce) s'aŭ întâmplat în ţéra Moldoveĭ peste tótă primavara, precum este cunoscutŭ şi de prea puternica Impĕrăţie, nu numaĭ că din cĕle maĭ multe semănăturĭ oamenĭĭ abia aŭ pututŭ să'şĭ ia sĕmênţa ce aŭ semănatŭ, dar în cât unile cu totulŭ n'aŭ resărit, iar altele de aŭ şi rĕsăritŭ s'aŭ uscatŭ, încât lipsa ce s'aŭ întâmplatŭ întru acestŭ anŭ, în ţéră, atât de grâŭ şi orzŭ, cât şi de popuşoĭ, şi maĭ vêrtos de malaiŭ, nu numaĭ că este cunoscută la toţĭ, dar nădăjduimŭ că şi prea puternica Impĕrăţie este încredinţată. Cu tóte aceste, de vreme ce Domnulŭ nostru ni-aŭ arĕtatŭ trebuinţa locuitorilorŭ Ţarigraduluĭ, rostindŭ a fi datorie neapărată de a ne purta întru toate şi la tóte. Cu nemărginită rêvnă, supunere şi ascultare la tóte datornicile către prea puternica Impĕrăţie slujbe; am arĕtatŭ cât aŭ fostŭ prin putinţă tótă poftı şi silinţa, ca să se trimită la Ţarigrad, atât în astă primavară, cât şi în iastă tómnă, câtă zaherea aŭ fost prin putinţă de a se găsi în ţéră, atât din cea prea puţină pâne a anuluĭ acestuia, cât şi dintru aceea ce se afla din pânea anuluĭ trecutŭ. Şi aşĭa prin ajutorulŭ prea puterniciĭ împĕrăţiĭ şi prin neobosita sîrguinţă şi cea iubitóre de dreptate purtare de grijă a D-luĭ nostru, păzindu-se drĕptă cumpănire în ţară şi cu mare dreptate împărţindu-se greutatea în tóte părţile ţĕreĭ, s'aŭ trimis la Ţarigradŭ o sumă de zaherea maĭ mult decât s'aŭ nădăjduită, precum atât din cele maĭ d'inainte trimise astă primavară sineturĭ şi isvóde, cât şi din cele ce se trimetŭ acum de către D-nulŭ nostru, se va cunósce de cătră prea puternica împĕrăţie. Cu aceeaşĭ a nóstră datornică credinţă şi protimie, purtându-ne şi spre sĕvêrşirea tuturorŭ celor-l-alte Impĕrăţieĭ slujbe, carĭ s'aŭ cerut din ţéra Moldoveĭ şi maĭ înainte decât tóte, spre strălucita facere a cetăţeĭ Benderiuluĭ şi povĕţuiţĭ fiind de adînca înţelepciune şi multa ispitire a Domnuluĭ nostru, toţĭ de obşte într'o unire şi cu unŭ sufletŭ, amŭ descoperitŭ din darulŭ Dumnezeireĭ cele maĭ lesnitóre chipurĭ şi cele maĭ cu cale mijlóce, prin carĭ şi cele-l-alte slujbe şi maĭ înainte decât tóte spre strelucite facere a cetăţeĭ Benderuluĭ aŭ ajunsŭ la sevêrşire cu deobştea mulţămire a tuturorŭ locuitorilorŭ şi deplină primirea nóstră, care nădăjduimŭ, că din scrisorile Domnuluĭ nostru, la a căria adîncime a minţeĭ şi multa ispitire suntemŭ datorĭ

Acestŭ refuzŭ este ca şi pentru Moruzi, un punct rĕŭ la partida luĭ M. Suţu, care va face să reuşéscă lesne intrigile rusescĭ şi grecescĭ contra sea, la Pórta Otomană.

---

spre a se păzi buna cumpănire în ţéră, dupĕ atâtea şi atâtea greutăţĭ, sunt cunoscute la prea puternica Impĕrăţie.

In scurtŭ şi cea maĭ de pe urmă: dupĕ ce s'aŭ cunoscut că în ţéră nu se găsesce zaherea, arĕtându-ne Domnulŭ nostru lipsa şi nevoia locuitorilorŭ Ţarigraduluĭ, cu nemărginita protimie şi rîvnă şi cu deplină nefăţarnică mulţămire a nóstră, tăindŭ din hrana copiilorŭ noştri, o parte din cea puţină ce avemŭ spre hrana nóstră, amŭ dat-o dupĕ preţulŭ hotărîtŭ, care cu tótă bună voĭa nóstră amŭ voitŭ a o da fără platĕ, precum nădăjduimŭ că s'aŭ cunoscutŭ de pré puternica Impĕrăţie, din cele scrise a Domnuluĭ nostru, a căruia înălţime ne-aŭ încredinţatŭ cumcă protimia cea spre dovada supunereĭ noastre, amŭ voitŭ a arĕta prin acéstă aducere a nóstră, aŭ fostŭ plăcută celeĭ nemărgiinte milĭ a Impĕrăţieĭ.

Asemenea dar cu aceeaşĭ poftă şi rîvnă şi cu tótă buna mulţumire ne-amŭ silitŭ ca să se găséscă şi suma cerşită a mălaĭuluĭ, dar fiind-că s'aŭ doveditŭ că mălaĭŭ în ţéră nu se găsesce, nicĭ ca cum, şi Domnulŭ nostru s'aŭ plecatŭ de aŭ arĕtatŭ la pragulŭ Impĕrăţieĭ adevĕrulŭ golŭ, ne-aŭ bucuratŭ Înălţimea sa cu iertarea mălaĭuluĭ, încredinţându-ne că milostivirea pré puterniceĭ Impĕrăţiĭ, dupĕ nemărginitele milĭ ce revarsă către toţĭ credincioşiĭ eĭ supuşĭ, ne-aŭ miluitŭ cu certarea cereriĭ a jumĕtate de iocŭ a mălaĭuluĭ.

Pentru care aceste mile, nóptea şi ḑiua, toţĭ de obşte, micĭ şi marĭ, împreună cu copiiĭ noştri, rugămŭ pe a tot puterniculŭ Dumneḑeŭ pentru îndelungată şi pré fericită viaţă a pré puterniculuĭ, pré dreptuluĭ şi pré milostivuluĭ nostru Impĕratŭ (a căruia împĕrăţie să fie nebiruită în vecĭ), şi pentru îndelungată viaţă şi buna fericire a pré înălţatuluĭ şi milostivuluĭ Epitropŭ, stăpânulŭ nostru şi celor-l'alţĭ milostivĭ stăpânĭ aĭ noştri, şi ridicândŭ mâĭnĭ rugătóre către Dumneḑeŭ ca să ne învrednicéscă sub acoperĕmêntulŭ pré puterniceĭ împĕrăţiĭ, a ne bucura de-apururea cu păzirea credinţeĭ şi a supunereĭ nóstre, de cele bogate mile a purtăreĭ sale de grijĭ, cădemŭ toţĭ de obşte la pragulŭ pré puterniceĭ împĕrăţiĭ şi arĕtândŭ dupĕ o parte nemărginita protimie şi rîvnă, ce avemŭ spre slujbele pré puterniceĭ împĕrăţiĭ, iar despre altă parte arĕtândŭ cu mare plecăciune nemărginita lipsă a zaherelelorŭ şi cea desĕvêrşită lipsire a celorŭ trebuincióse spre hrană ce are ticălósa nóstră ţéră, care câte rele şi ticăloşiĭ aŭ ispititŭ în trecuţiĭ anĭ sunt cunoscute, ne rugămŭ mileĭ prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, ca să se încredinţeze că cele maĭ marĭ şi maĭ roditóre ţinuturĭ ale ţĕreĭ, din care iese tot-déuna cea maĭ multă zaherea, la atâta desĕvêrşită lipsă se află, încât locuitoriĭ nădăjduescŭ cu prea mare economie să se hrănéscă din ceĭ prea puţiniĭ popuşoĭ ce la unŭ ţinutŭ-douĕ décă se află, carĭ şi aceştĭ popuşoĭ atât sunt de puţinĭ, încât nu sunt îndestuĭ ca să trăiască până la o nouĕ pâne, dupĕ cum şi din arĕtările Domnuluĭ nostru pre carele noĭ toţĭ de obşte l'amŭ cunoscutŭ şi'lŭ cunóscem alŭ nostru obştescŭ părinte şi privighetorŭ pentru tóte cele spre întărirea şi ridicarea celorŭ folositóre a ţĕreĭ acestia, se cunósce adevĕrulŭ acesta şi căutândŭ la lipsa şi nevoia tuturorŭ, să se milostivéscă de a lăsa în primăvéra viitóre pe ţéră slobodă de tótă cererea de zaherea, până ce se va face pâne nouĕ şi atuncĭ bine-voindŭ Dumneḑeŭ, prin ajutorulŭ şi mila prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, nădăjduimŭ că dupĕ silinţa ce s'aŭ pusŭ astă tómnă la semĕnăturĭ

Bĕtrânulŭ Drăghicĭ nu găsesce nimicŭ de adusŭ în Domnia luĭ M. Suţu. El se mărginesce a aminti, că la 1795 a fost schimbatŭ, rânduindu-se în loculŭ luĭ Alexandru Calimahŭ.

Din puţinele documente cercetate de noĭ, aflăm pe Mihaiŭ Suţulŭ Domnŭ la Moldova fără nicĭ o însemnătate deosebită şi e de mirare la primulŭ momentŭ, după ce l'amŭ vĕdutŭ domnindŭ deşteptŭ în ţéra Românéscă.

Acéstă mirare încetézĕ, décă ne amintim în urma a ce ḑile grele devine el domnu Moldoveĭ şi ce calamităţĭ năpustise asupra ţĕreĭ, în scurtul timp al domnieĭ séle [1] ?

Constantinŭ Stamati laudă mult pe M. Suţu şi pe frate-sĕŭ Alexandru, care fu dragomanŭ alŭ Porţeĭ. Stamate găsia pe M. Suţu omŭ fórte deşteptŭ şi învĕţatŭ, cu calităţĭ brilante [2].

Cronica luĭ Fănuţă (Zilotŭ Românulŭ) a găsitŭ că M. Suţu fusese domnŭ deşteptŭ şi bunŭ în Domniile anterióre de la Muntenĭ:

«Iar Mihaiŭ vodă din fire
«Milostiv ne apĕra,
«In cele dintâiŭ domniĭ douĕ,
«Precum e sciută nouĕ,
«De orĭ ce fel de năpăştĭ,
«Şi cu a sa rîvnă bună
«Făcuse ţĕreĭ cununĕ,
«Ferindu-o de prăpăştĭ,
«Atât cât ĭĭ rĕmăsese
«Numele cum-că fusese
«Domnŭ ţĕreĭ, ca nimenĭ altŭ,
«Aşia bun şi cu dorire
«Pentru a ţĕreĭ sporire

şi care încă se va maĭ pune la primăvĕră, cumcă vomŭ sluji iarăşĭ cât a fi prin putinţă pe prea puternica Impĕrăţie.

Decĭ ne rugămŭ mileĭ prea puterniceĭ Impĕrăţiĭ, dupĕ cum până acum revarsă către noĭ şi către tótă ţéra cele bogate a eĭ milĭ, arĕtându tot felulŭ de «musaade» la arĕtările oştesculuĭ nostru părinte şi Domnŭ, pentru acele ce era peste putinţa nóstră şi a ţĕreĭ, aşia şi de acum înainte plecându-se milostivirea sa la arĕtările Inălţimeĭ sale, să verse către noĭ cele bogate a eĭ mile, cu care şi noĭ şi strămoşiĭ noştriĭ ne-amŭ crescutŭ, păzindŭ întru tóte şi la tóte neclintită acea către prea puternica Impĕrăţie datornică credinţă, supunere şi ascultare. — 1794, Decembre 17.

1. De şi domnindŭ în Moldova, inima luĭ Mihaiŭ Suţu rĕmăs se la muntenĭ. De aceea îşĭ căsătoresce pe fiulŭ sĕŭ Grigore cu o fiică a luĭ Neculae Dudescu, vel-Ban, şi Moruzi, prin actulŭ din 16 April 1794, acordă diverse scutirĭ noilorŭ căsătoriţĭ.

2. (Hurmuzache tom II supl. I pag. 112).

«Şi crestinŭ adevĕratŭ
«Dar o! ce nepotrivélă
«La a ţĕreĭ socotélă!
«Căcĭ unde nădăjduia
«Că o să pască turma
«Tot ca întâiŭ ş'acuma
«Aŭ ajunsŭ de se căia».

Décă se căia ţéra Românéscă când pe la 1802 a recăpatatŭ domnŭ pe M. Suţu, tot aşia se căia Moldova de aŭ avea la 1795.

Cu tóte aceste, nu nemulţămirea ţĕreĭ a adusŭ înlăturarea luĭ Suţu de la Domnia Moldoveĭ, ci numaĭ intrigile politice de la Constantinopole şi agitaţiunile competitorilorŭ grecĭ de domnie.

In primulŭ locŭ Suţu displăcea Rusieĭ. După ordinea Divanuluĭ, în înţelegere cu Franţa, M. Suţu protegia pe cât putea şi ajuta revoluţiunea din Polonia. [1] De aci mânia Ecaterineĭ contra luĭ Suţu, orĭcât acésta se silea să eludeze firmanulŭ turcescŭ cu referinţă la Polonĭ.

Revoluţiunea polonă fiindŭ sdrobită, situaţiunea luĭ M. Suţu deveni şi maĭ rea. Apoĭ relaţiunile luĭ cu Constantinŭ Stamati şi simpatiile luĭ francese sunt încă un gravamenŭ la pasivulŭ luĭ pe lângă curtea Ecaterineĭ. Negreşitŭ că sporirea de înrìurire în sînulŭ Divanuluĭ turcescŭ a Rusieĭ, după terminarea afacereĭ polone, ba chiar ameninţările cu noŭ resboiŭ contra Turcieĭ, décă Turcia nu se va lepăda de Franţa, nu sunt de natură a asigura dăinuirea luĭ Suţu pe tronul moldav. Intrebarea era acum numaĭ care din grecĭ va succede luĭ M Suţu? Triumfătorulŭ fu *Alexandru Calimah*.

Motivele carĭ aŭ militatŭ în favórea acestuia le vom arĕta în tomul nostru VII, care începe cu anulŭ 1796. Atuncĭ vom adăoga observaţiunile nóstre şi asupra miculuĭ spaţiu de timpŭ, cât apucă noulŭ domnŭ din anul 1795.

---

2. Dans le temps que l'insurrection commençait à faire des progrès, la Porte Ottomane, par un firman formel et public, avait enjoint au prince Michel Soutzo, Hospodar de Moldavie, de donner asile à tous les Polonais qui, poursuivis par des partis russes, se jetterent dans les districts situés le long du Dniester.
(Hurmuzache tom II supl. I, pag, 104).

FINELE TOMULUI V

NOTE

I. *La pagina 11 aliniatulŭ ultimŭ*, lectorele va adăogi informaţiunea, că înainte de finea luĭ Februarŭ, 1793, Al. Moruzi e deja sositŭ în Bucurescĭ. Dupĕ ce acte inducemŭ acéstă dată? Dupĕ actele unuĭ procesŭ (ce s'aŭ adusŭ la capitolulŭ justiţieĭ) şi anume: vênḍarea moşieĭ luĭ Iónŭ Şĕtrarulŭ. In acéstă afacere a lucratŭ Caimacămia luĭ Al. Moruzi, iar în 23 Februarŭ 1793, intervine o otărîre semnată de însuşĭ Al. Moruzi. Cod. XXIII începe, adevĕratŭ cu unŭ pitacŭ din 12 Februarŭ, alŭ acestuĭ Domnitorŭ, însă este datatŭ din *Rŏmniculŭ Săratŭ*, adică înainte de ce să fi sositŭ în Bucurescĭ. Intre 12 Februarŭ, când noulŭ Domnŭ ajunsese, venindŭ din Moldova, la Rŏmniculŭ Săratŭ şi între 23 Februarŭ, data primuluĭ actŭ ce s'aŭ păstratŭ, semnatŭ de elŭ în Bucurescĭ. este a se aşeḍa data intrăreĭ luĭ în Capitala Muntenieĭ. Maĭ corect putemŭ strînge acestŭ spaţiŭ de timpŭ între 13 şi 19 Februarŭ, căcĭ nu e probabilŭ, că în ḍiua semnăreĭ de acte, va fi plecatŭ Moruzi din Rŏmniculŭ Săratŭ şi iarăşĭ 3—4 ḍile le-aŭ consacratŭ elŭ, dupĕ obiceiŭ, la ceremonialulŭ intrăreĭ, popositŭ din Mônăstirea Văcărescĭ? Dealtmintrelea nu este de celŭ maĭ mare interes să ajungemŭ a fixa data acésta a intrăreĭ în Capitală, dupĕ ce Alex. Moruzi face acte Domnescĭ din îndată dupĕ păşirea luĭ dincóce de Milcov, va să ḍică între 10—12 Februarŭ 1893.

II. La capitolulŭ culturеĭ publice (pag. 55) lectorele este advertit că, rĕmênêndŭ, din eróre, neculese unele documente relative la scolĭ, s'aŭ intercalatŭ apoĭ la paginele 415—426. Recunóscemŭ, că nu e unica eróre de acéstă natură, pe lângă numeróse erorĭ rĕmase la corectură, dar lectorele va scuza, căcĭ a frământa cu unŭ bĭetŭ creerŭ şi cu douĭ ochĭ, miĭ de documente şi a nu te zăpăci la clasificare, nu este lucru uşorŭ!

TABLA DE MATERII A TOMULUI V.

Pagina

Prefaţa. 5
CAP. I.—*Moruzi, dupĕ diverşi scriitorĭ* 7
Renunţarea luĭ A. Moruzi la Muntenia 8
CAP. II.—*Căimăcămia la Bucurescĭ.* 11
Pregătirea Bucurescilorŭ de venirea luĭ A. Moruzi 12
Sosirea luĭ A. Moruzi 12
CAP. III.—*Compunerea Divanuluĭ luĭ Moruzi* 13
Isvóre de consultatŭ 13
CAP. IV.—*Biserica sub Al. Moruzi* 14
Filaretŭ II, dupĕ diverşi scriitorĭ. 14
Mişcarea literară sub Filaretŭ. 15
Administrarea Bisericeĭ sub Filaretŭ 16
Proibiţiunea cărţilorŭ române, tipărite în Ardélŭ. 16
Proprietatea Monastirilorŭ, de sineturĭ, în 1793 17
Intăritura luĭ A. Moruzi pe anaforaoa Divanuluĭ în acestŭ obiectŭ (notă). 17
Garda la închisórea Mitropolieĭ. Clericĭ condamnaţĭ 18
Filaretŭ II faţă cu moralitatea în căsnicie 20
Judecata luĭ Ciucă Polcovniculŭ pentru fiică-sa. 20
Anaforaoa Mitropolituiuĭ şi resoluţiunea domnéscă, cu acestŭ obiectŭ 20-21

Proselitismulŭ sub Filaretŭ II. – Maria săsóica şi Maria ovreica . 21-22
Paretesis alŭ luĭ Filaretŭ II 22
Noua alegere de Mitropolitŭ în Divanŭ 23
Anaforaoa de alegere şi resoluţiunea Domnitoruluĭ 23
Ipopsifiarea nouluĭ Mitropolitŭ 24
Biserica sub Dositheĭ Filaretŭ 24-54
Ploconulŭ şi dările preoţilorŭ către Mitropoliţi şi Episcopĭ . . . 24
Regularea hirotoniilorŭ. Decretele relative 25
Infiinţarea Episcopieĭ de Argeşŭ. Actele relative 34
Iosifŭ Sevastios primulŭ Episcopŭ de Argeşŭ 38
Oprirea călugărilorŭ de a vagabonda 39
Acusările luĭ Dionisie Eclesiarculŭ 40
Protecţiunea acordată de A. Moruzi Cultelorŭ streine şi ajutorulŭ la biserică din Orientŭ 40
Mahalagiiĭ de la Rĕsvan şi sinagoga evreilorŭ 41
Maltratarea unuĭ preotŭ de evreĭ 40-43
Pedepsire de preotŭ 43
Pensiuni la preotŭ 44
Nizamulŭ cerşetorilorŭ 45-47
Protecţiunea bisericeĭ ardelene 47
Monastirĭ din ţĕră, oprite a fi închinate la sf. Munte. 48
Răducanu Golescu, biv vel Logof., în asemene cestiune cu Mŏnăstirea Vieroşu 48
Ingrijirea de cimitire 49
Hrisovulŭ Baraţilor din Bucurescĭ. 50
Hrisovulŭ Saşilorŭ 51
Hrisovulŭ catolicilor din Tèrgovisce. 52
Hrisovulŭ Bisericeĭ catolice din Câmpu-Lungŭ. 53
Hrisovulŭ Baraţilorŭ de la Râmnicu-Vêlcea 54
CAP. V.—*Cultura publică*. 55
Zilot, despre A. Moruzi 55
Dionisie Eclesiarhulŭ, idem 55
Şcólele în timpulŭ ciumeĭ. 55
Redeschiderea lorŭ, la 30 Ianuarie 1794 55
Hrisov. de scutirĭ pentru Constantin, dascălulŭ de la sf. Gheorghe 56
Hrisovulŭ Monăstireĭ Colţea, pentru spitalŭ şi şcólă 57
Pitacŭ la Mitropolitŭ pentru banĭ şcólelorŭ 58
Se cerŭ şcolĭ la Craiova. 58
Hotărîrea Domnitoruluĭ, numindŭ dascălŭ la Râmnicŭ 58-59
Hrisov. şcóleĭ de pe moşia Şuţa, înfiinţată de Mateĭ Locusteanu 59

Şcóla de la Agiescĭ 60
Şcóla de la Monastirea Obedeanu din Craiova. şi hrisovulŭ ei . 60
Şcóla de la Monastirea Motru. 61
Focşăneniĭ cerŭ şcólă. 62
Reclamaţiunea dascăluluĭ Nedelcu de la Ruşiĭ-de-Vede, pentru simbria luĭ 62
Şcólele judeţene sub Moruzi. 63
Filaretŭ Episcopŭ de Rŏmnicŭ 63
Şcólă la Caracalŭ, cu hrisovulŭ relativŭ 64
Hrisovulŭ şcóleĭ din Focşanĭ 64
Şcólă la Tèrgu-Jiuluĭ, a Stolniculuĭ Dumitrache 66
Reclamaţiunea dascăluluĭ Dimitrie din Craiova, pentru léfă, şi actele relative 69-72
Şcolile greceşcĭ din Orientŭ. 73
Şcóla de la Arvanitohori 73
Şcóla de la Ţarigrad 74
Şcóla de la Terapia. 76
Şcóla de la Arnăut-chioĭ 76
Moruzi preţuea învĕţătura. 78
Infiinţarea flotileĭ pe Dunăre 79
Unŭ Vasile ce a oficiatŭ leturghia fără a fi hirotonitŭ 80
Enache dascălulŭ reclamă simbria da la Sanda Isvoranu. . . . 80
Birulŭ impusŭ preoţilorŭ la hirotoniĭ, în favórea şcólelorŭ. . . 80
Doĭ doctorĭ nuoĭ la Craiova. 80
Intre 1792—1796 cultura românéscă şi progresele limbeĭ francese 80
Vorbe francese intrate în limbă 80
Pensionarea Doctoruluĭ Adam din Râmnicu-Vălceĭ 80
CAP. VI.—*Administraţiunea* 81
Compunerea Divanuluĭ 81
Iónŭ Brezoianu despre Moruzi. 82
Aşedĕmêntŭ datŭ dregătorilorŭ 82
Fabrica de hârtie de la Ciorogârla 83
Immulţirea vornicilorŭ marĭ. 82-83
Abuzările vorniceilorŭ din plăşĭ, cu vitele de pripasŭ 83
Pitacŭ la naziriĭ Epitropĭ, pentru slujba vornicieĭ 84
Nizamulŭ slujbeĭ vornicieĭ. 84
Rênduiala slujitorilorŭ de pe la isprăvniciĭ. 85
Marele Spătarŭ Enache Văcărescu reguléză slujitoriĭ de la căpităniĭ. 87
Funcţionarĭ abuzivĭ. 87-89

Alegerea vătafului de plaiŭ prin locuitorĭ 89
Anaforaua fixându avaeturile vataşilorŭ de plaiŭ 90-91
CAP. VII.—*Ostea şi flota românéscă pe Dunăre* 91
Tetravanghelulŭ luĭ Enache Văcărescu cu numele membrilorŭ familieĭ 92
Jalba catanelorŭ contra polcovniculuĭ de Teleormanŭ 93
Completarea steagurilorŭ de catane 94
Brésla armăşéscă la 1793 95
Constantin Slugeru epistatŭ armăşieĭ 95
Artileria munténă 95
Corăbieriĭ domnescĭ 96
Hrisovulŭ pentru corăbiile ţĕreĭ 96-100
Limanŭ domnescŭ alŭ corăbiilorŭ la Beşléga, în Ilfovŭ 100
Recrutarea marinarilorŭ 100
Modificarea cifrelorŭ slujitorilorŭ domnescĭ pe judeţe 101
Armăşeiĭ de la Craiova 101
CAP. VIII.—*Ţĕranulŭ sub A. Moruzi* 102
Ţĕraniĭ zurbagiĭ 102
Reclamaţiunea luĭ Ispasŭ contra proprietaruluĭ moşiei, pentru asuprire de clacă 104
Numĕrulŭ ḑilelorŭ de clacă variază 104-106
Clăca la Monăstirĭ 107
Pontulŭ ţĕranilorŭ dupĕ moşiile Monăstireştĭ în genere 108-112
Ţĕraniĭ nu se pot strĕmuta dupĕ moşie 113
Monopolulŭ vêndăreĭ vinuluĭ şi rachiuluĭ 114
Păţachina din pădure 115
Otaştina de la viĭ 113
Păşunatulŭ vitelorŭ ţĕrănescĭ 117
Fènulŭ făcutŭ de ţĕranĭ, luatŭ pentru grajdurile domnescĭ . . . 119
Săteniĭ de la Novacĭ în procesŭ cu Petre Sofragiulŭ pentru clacă . 120
Locuitoriĭ din Valea-Călugărésca cu nişce arnăuţĭ, arendaşĭ aĭ moşieĭ Cernătescĭĭ 123
Egumeniĭ monăstirescĭ, Episcopiĭ şi Mitropolitulŭ reclamă claca întrégă 126
A. Moruzi apĕră satulŭ Conţescĭĭ contra proprietăţeĭ 127
Elŭ apĕră satele contra zapciilorŭ 128
Săteniĭ reclamându preţulŭ munceĭ lorŭ preste clacă 129
Pitacŭ relativŭ la pârjólele câmpiilorŭ 129
Cererea de extradare din Ardélŭ a foştilorŭ volintirĭ în óstea austriacă 130

Licenciarea unuĭ seimenŭ ce a servitŭ 26 anĭ 130
Pitacŭ de la M. Suţu în privinţa extradăreĭ volintirilorŭ romănĭ —
Sătenii aspiră să devină proprietarĭ 131
Dreptulŭ lorŭ de protimisis la arendarea moşiilorŭ 135
Pitacŭ pentru rugăciunĭ de plóie 136
CAP. IX.—*Ţiganiĭ* 137
Jalba ţiganilorŭ domnescĭ din Focşanĭ . . . . . —
Urmărire de ţigani particularĭ. 138
O fată, născută din părinte ţiganŭ şi mamă română, rĕmâne liberă 139
CAP. X.—*Boeriĭ şi scutiţiĭ* 140
Despăgubire pentru păcura luĭ Scarlatŭ şi Dinu, Câmpinenĭ . . —
Doctorulŭ Silvestru . . . . . —
Scutirea buţilorŭ cu vinŭ boierescŭ, de vama Bucurescilorŭ . . 141
Priveligiĭ şi scutirĭ la boierĭ şi slujbaşĭ 141
A. Moruzi îndurătorŭ cu vĕduvele şi feciorii boierilorŭ 142
Dăruire de locŭ de casă, din locululŭ domnescŭ 152
Acte de scutirĭ şi priveligiĭ în favórea luĭ Nic. Filipescu, Şerban Racovicénu, Foti Cavazulŭ, Ilie Mazilulŭ, Al. Văcărescu, Mateiŭ Grecénu, Niculaĭ Şătrarulŭ, Const. Drăgoescu, Vist. Ştirbeiŭ, Const. Iz-başa, Doctorŭ Silvestru, Grigoraşcu Merişescu, Grigore Suţu, vĕduva luĭ Chiriacŭ Elefteriu, Ilie Polcovniculŭ, vĕduveĭ rĕpos. Clucer Dumitrache, Gr. Hrisoscoleu, Vornicésa Veneţianca Văcărescu, Şătrărésa Zoiţa, Antonie polcovnicŭ de vènătorĭ, Const. Ştirbeiŭ vel. log., Anastasie vătafŭ de grajdŭ domnescŭ, Iléna Bucşănescu, Şătrărésa Zoiţa Pitişténca, Mihailŭ Oncescu. Post. Ghini Speténu 112-151
Ridicare la boierie 154
Gheorghe sin Vasile ridicatŭ la némurĭ 154
Birnicĭ scutiţi din causă de bĕtrâneţe şi grea familie 155-162
Ruptóre la Visterie 162
Havaetulŭ vornicieĭ marĭ 162
Oprirea de a se precupeţi slujba vornicieĭ din judeţe 163
Procesŭ pentru havaetŭ 164
Darea de jderŭ de la vătaşiĭ de plaiurĭ 166
Jalba locuitorilorŭ din plaiurĭ, contra avaeturilorŭ vătaşilorŭ . . 167
Darea abuzivă de la potecaşĭ 167
CAP. XII[1]. — *Dările sub A. Moruzi* 168
Reorganisarea Visterieĭ la 1795 168

1. Din crórea tipografuluĭ s'aŭ pus No. XII la acest Cap. care ar fi fost XI.

Infiinţarea Vornicieĭ de Bucurescĭ 170
Mateiŭ Fălcoianu prim Vornic de poliţie 170
Repartiţiunea dărilorŭ în Bucurescĭ. — Cisla 170
Comisiune pentru cercetarea dajdielorŭ din Bucurescĭ 170-172
Birniciĭ din sate opriţĭ a se muta la Bucurescĭ şi viceversa . . 172-173
Perceperea dărilorŭ în modŭ neomenosŭ, cu caznă şi bătaie . . 173
Sudiţiĭ streinĭ faţă cu Visteria 174
Armenii la birŭ 174
Scutirĭ de birŭ pentru causă de infirmitate, orĭ ca recompensă. 175
Abuzulŭ cu scutelniciĭ, urmăritŭ de Moruzi 176
Vămile 177
Sudiţii austriacĭ faţă cu vama 178
Vama de oraşŭ 179
Ocnele 180
Carte de scutélă a măglaşilorŭ şi ciocănaşilorŭ 180
Pârgariĭ de la valea ocneĭ din Vălcea 181
Vinăriciul şi abuzurile ocasionate 182
Oieritulŭ 182
Scaune de carne dând avaet vinăricerilorŭ 183
Otaştina 184
Dările sub Moruzi nu sunt maĭ marĭ ca înainte 185
Locuitoriĭ din plaiulŭ Teléjenŭ contra slujbeĭ Căminăritului . . 185
Dările şi veniturile Epitropieĭ obştirilorŭ 187
Vèndarea venitului cutieĭ 188
CAP. XIII. *Justiţia* 188
Impedecarea abuzuluĭ la perceperea plăţeĭ actelorŭ din Departamenturĭ şi Divanŭ 188
Constrîngerea corporală pentru datoriĭ 189
Moratorium. 189
Moratorium refusatŭ la minorĭ 190
Formalităţile de observatŭ la vèndarea de bună-voie a uneĭ proprietăţĭ 191
Relaţiunele justiţieĭ române cu ţĕrile vecine 192
Clironomie de supuşĭ românĭ în Moldova şi Ardélŭ 192
Dumitru Fălcoianu clironomŭ grafuluĭ Szekely Laslo 193
Amesteculŭ Porţeĭ, prin firmanurĭ, în justiţia ţĕreĭ 193
Schimbărĭ de note cu comandantulŭ Sibiuluĭ 194
Catagrafiĭ de lucrurĭ mobile 195
Incălditulŭ şi luminatul departamenturilorŭ justiţieĭ 197-199
Rândaşĭ la cancelariĭ 197
Clironomiĭ ab-intestato 198

Acte relative la stârpirea hoţilorŭ 200
Zapciulŭ autorisatŭ «să silèscă şi făr'de voie» pe acusat, de a spune adevĕrulŭ 201
Hoţiĭ de oraşŭ 202
Dinu polcovniculŭ acusatŭ de prădăciune 202
Enache Văcărescu protivnicŭ la géremele 203
Arménul Ovanes pedepsitŭ că aŭ calomniat Spătăria 203
Enache Văcărescu Mare Banŭ 204
Vènḍare de moşie şi casă 204-205
Dumitrache Racoviţă cumpĕră casele luĭ Hagi-Moscu 205
Aprobarea vènḍĕreĭ, de Domnitorŭ 206
A. Ipsilante îşĭ vinde maĭ multe proprietăţi din ţĕră 207
Familia Cantacuzinŭ urmăresce averea confiscată de Mavroghenĭ 208
Moralitatea publică în sec. trecutŭ 210
Fată de boierŭ răpită de ţĕranŭ 210-213
Averea răpitoruluĭ confiscată în favórea feteĭ răpite 213
Prădarea Bisericeĭ Udricanĭ 213
Moratorium ordonat dupĕ cererea debitoruluĭ 215
Pitacŭ de aducere a unorŭ ţiganĭ hoţĭ 216
Urmărirea unuĭ poterașŭ, ce a datŭ drumulŭ la nisce hoţĭ . . . 217
Respectulŭ zestreĭ femeeĭ, când se urmăresce averea bărbatuluĭ 218
Protimisis la vènḍare de casă de bună-voie 219
Liberare din închisóre pentru datoriĭ, ca insolvabilŭ 220
Vinovaţĭ morţĭ în temniţă, de epidemie 222-223
Despăgubire ciauşuluĭ de Divanŭ Gheorghe, pentru Zapcilàculŭ săvĕrşitŭ 225
Judecata Spăt. Enache Văcărescu pentru împărţirea moşieĭ Bănésa 226
Stabilire de conace pentru aşcherliĭ 227
Dumitru ciauşulŭ de slujitorĭ la căpitănia Olteţuluĭ 228
Anastasia Fălcoianu urmărindŭ plată de datoriĭ 229
Diverse acte din sfera justiţieĭ: clironomiĭ, tutele, mezaturĭ, condică a moscenirilorŭ, cumpĕrarea de Enache Văcărescu a moşiilorŭ Cantacuzinescĭ, ocolnice, arderea târguluĭ Slatina, bănuiala de incendiatorŭ 229-236
Regula împărţireĭ periusiilorŭ. Schimbare de proprietate dotală. Paragrafia. Protopopŭ adusŭ prin mumbaşirŭ la judecată. Judecată între particularĭ şi M-rĭ 237
CAP. XIV. — *Comerţŭ, industrie, bresle, poşte* 237
A. Moruzi protege comerţulŭ şi industria 238
Gelepiĭ privighieţĭ 238
Respectulŭ nizamuluĭ relativŭ la turcĭ 238

Hrisovulŭ reînoitŭ pentru proprietatea Ploescilorŭ, în familia Moruzi 241-245
Narturile şi monopolurile paralisézĕ comerţulŭ 244
Anaforaua luĭ En. Văcărescu şi a altor Divaniţĭ asupra jălbeĭ lumînărilorŭ. Nartulŭ lumînărilorŭ şi diverse regule pentru adunarea sĕuluĭ din judeţe şi dupĕ la măcelarĭ 245
Jalba lumînărilorŭ de céră. Nartulŭ acestorŭ lumînărĭ 247-249
Măcelariĭ substituiţĭ fabricanţilorŭ de lumînărĭ 249-253
Vama de oraşe se preleva la carvasara 253
Cine plătesce vama de oraşŭ, dintre vêndĕtorŭ séŭ cumpĕrătorŭ . 253
Scutirĭ de vama de oraşŭ. Reclamaţiunile locuitorilorŭ din Gherghiţa, ne voindŭ a plăti vamă, când vêndŭ vite 253
Al. Moruzi a scădutŭ vama de oraşŭ 253
Repaosulŭ de Duminică pentru prăvăliaşĭ 254
Femeile oprite a servi şi locui prin cârciume 255-258
Sudiţiĭ opriţĭ de a cumpĕra imobile 258
Privilegiile ciobanilorŭ ardelenĭ 259
Menzilhanelele 260
Facsimile dupĕ o podorojnă 261
Anaforaoa Hatmanuluĭ pentru cumpĕrarea a 300 caĭ 262
Paharniculŭ Grigore Hrisoscoleu, însoţitŭ de maĭ mulţĭ boĭerĭ, iaŭ asupră-le întreprinderea poştelorŭ 260-263
Anaforaoa de reorganisare a poştelorŭ 262 268
Aşedămêntulŭ menzilhanelelorŭ 263-270
Caĭ înecaţĭ în apa Mostiştei 269
Bresle şi fabricĭ 270
Hrisovulŭ işlicarilorŭ şi cojocarilorŭ başcaliĭ, din Martŭ 1794 . 270
Intervenirea, în judecata bresleĭ, a Cămăraşuluĭ 271
Hrisovulŭ cojocarilorŭ blănarĭ subţirĭ 274-278
Hrisovulŭ lumînărarilorŭ din 27 Aprilŭ 1794 278-281
Hrisovulŭ bărbierilorŭ din Bucurescĭ 281
Hrisovulŭ croitorilorŭ 282
Hrisovulŭ rufetuluĭ cojocarilor subţirĭ, din 29 Ianuarŭ 1795 . . 283
Hrisovulŭ rufetuluĭ zăbunarilorŭ, din 6 Iunie 1793 285
Hrisovulŭ bucătarilorŭ din Bucuresci, cu vătăşia luĭ Panaitŭ . . 286
Măcelarĭ amenințaţĭ cu grópa ocneĭ 288
Modificaţiunĭ aduse la ponturile isnafuluĭ lemnarilorŭ, zidarilorŭ, cărămidarilorŭ, şi nisiparilorŭ 289-291
Fabricele de postavŭ şi hârtie 291
Incuviinţarea, prin firmanŭ împĕrătescŭ, a fabriceĭ de postavŭ . 291-293
Altŭ firmanŭ relativŭ la fabrica de postavŭ: neguţitoriĭ fabriceĭ

plătescŭ 35 pungĭ de banĭ pentru lână şi altele. Chiriac Arbut epistatŭ alŭ Fabriceĭ 294-298
Interesarea luĭ Moruzi pentru fabrica de postavŭ 295
Ceĭ aduşĭ pentru datoriĭ sunt aduşi să lucreze la fabricĭ, cu plată; asemenea şi femeile surghiunite pentru fapte urîte . . . 295-297
Alex. Moruzi cere Spătarului şi Agăĭ a găsi 20 de copiĭ pentru fabrică, ca să facă din eĭ postăvarĭ 297-299
Log. Slătinénu şi Comisulŭ Dumitraşcu rânduiţĭ epistaţi la fabrică. Reorganisarea celorŭ 122 de postavarĭ 299
Făbricile de hârtie 300
Hrisovulŭ fabriceĭ de hârtie 300-303
Fabrica de arpacaşŭ la Cornescĭ 301
Fabrica de sticlă a banuluĭ Ghica 302
Fabrica de sticlă la Şotânga în Dâmboviţa 302
Moise ovreiulŭ întocmesce fabrica de sticle 303
Pitacŭ din 6 Maiŭ 1794 relativŭ la acésta 303
Infiinţarea a 14 morĭ cu caĭ, de către M-rĭ 304
A. Moruzi ordonă Epitropieĭ obstescĭ să construéscă 2 morĭ de caĭ, la capulŭ podului Mogoşóieĭ 305
Lege somptuarie. Lipscaniĭ opriţĭ de a aduce stofe de mare luxŭ i cusăturĭ şi basmale de preţŭ 306
Oprirea importuluĭ de carete 307
Protecţiune acordată meşterilorŭ pământenĭ 307
Târgurĭ şi bâlciurĭ, sub A. Moruzi 307
Târgulŭ săptămânalŭ de la Slănicŭ 307
Târgulŭ de la moşia Coţofenĭ, a luĭ A. Văcărescu 308
Publicaţie la 17 judeţe pentru rênduiala târgurilorŭ 308
Monopolulŭ spirtóselorŭ în târgurĭ şi bâlciurĭ 308-317
Sborŭ de st. Nicolae la Coţofenĭ. Târgŭ septămânalŭ la Brezóia . 309
Sborŭ la Tărtăşeşcĭ, la moşia Balaiulŭ 310-312
Marele Vornicŭ Manol. Brancovénulŭ cércă să împedece târgulŭ de la Tărţăşescĭ, dar nu reuşesce 313
Târgŭ la Coenĭ 315
Târgŭ la schitulŭ Crasna. Târgŭ la Segarcea 316
Sborŭ la Rojisce, târgŭ la Logrescĭ, la Sălciile 317
Sborŭ la Istăŭ, cu vama în folosulŭ sf. Apostolĭ, bâlciŭ la Slămnic a luĭ Al. Gherache, Târgŭ la Voinescĭ, după cererea locuitorilorŭ de pe moşiile vecine. Asemine la Corcova 318
Oborŭ la Tomşesciĭ luĭ Radu Slătinénu 318
Oprirea târgurilorŭ de la satele Lăpuşata şi Slăvescii, fiindŭ locŭ de întâlnire a cete de hoţĭ 319

Strămutarea târgului din Rômnicŭ la câmpŭ 319
Prăvăliaşii din dealulŭ Pitescilorŭ, daŭ tómna câte unŭ talerŭ de prăvălii 320
Consequenţele păceĭ de la Şiştovŭ faţă cu industria română . . 320
Desavastagele neguţitorilorŭ români şi a industriaşilorŭ, faţă cu sudiţiĭ 321
Pitaculŭ din 20 Sept. 1794, pentru oprirea năvălireĭ streinilorŭ în Bucurescĭ. Evreiĭ 321
Pitacele către Spăt. şi Aga de a apĕra pe evreĭ contra prăvăliaşilorŭ români 323
Causele împedecătóre comerciuluĭ românŭ 323
Abuzulŭ de moratorium 323-328
Privelighiile şi scutirile acordate boerimeĭ împedecândŭ comerţulŭ 328
Capanlâiĭ 329
Narturile 330
Diverse narturĭ 331-337
Narturĭ aplicate în judeţe 337
Monopolŭ a 12 brutarĭ în Bucurescĭ 338
Aiarulŭ pentru fixarea nartuluĭ cărneĭ 339-341
Narturile pentru lemne de focŭ şi cherestea supĕră pe ţĕranĭ . 341
Jăfuirĭ şi greutăţĭ ce întîmpină ţĕraniĭ ce vinŭ la târg. Mĕsurĭ luate pentru stărpirea acestorŭ abuzurĭ 342-344
Grădinariĭ cer a nu fi supuşĭ la nartŭ 344
Nartŭ generalŭ 347-354
Flotila Dunăreĭ şi brésla harabagiilorŭ 347
Obligaţiunile acestorŭ harabagiĭ şi a vătafuluĭ lorŭ 347-349
Plaga camĕteĭ 350
Oprirea pămêntenilorŭ de a sĕ împrumuta de la Turcĭ . . . 351-352
Precupeţiĭ. Mĕsurile de oprire a lorŭ 354-355
Comitele d'Hauterive despre starea comerţuluĭ românescŭ . . . 355
Relaţiunile comerciale cu Braşovulŭ şi Sibiulŭ 355
Comitele d'Hauterive despre neguţitoriĭ grecĭ,nemţĭ şi ovreĭ . 355-356
Causele decădereĭ industrieĭ şi a comerţuluĭ românŭ 356
Pitesceniĭ cerŭ reînfiinţarea breslelorŭ 356
Falşificatorĭ de monede evreĭ şi ţiganĭ 358-360
Loteriĭ autorisate în Bucurescĭ 360-361
Stabiliri de relaţiunĭ comerciale cu Franţa. Emile Gaudin primitŭ la curtea luĭ Moruzi. Gaudin negoţiază cu Spăt. Enache Văcărescu. Nota luĭ Gaudin. Cererea luĭ către Văcărescu, relativŭ la vamă. Casa de comerţŭ din Bucurescĭ Pellet Hortolan 361-362

CAP. XV. *Cutia milelorŭ* 363
Mendicitatea simandicósă. Pensiunĭ. Organisarea cutieĭ; veniturile cutieĭ. Clironomiile ab-intestato. Inscrierea cutieĭ în testamente şi diete, e obligatorie, sub pedépsă de anulare 365
Escepţiune în favórea testamentuluĭ dascălulŭĭ Ilie, pentru-că a lăsatŭ ½ moşie sătenilor din Negrescĭ 365
Venitulŭ din taxele caftanelorŭ şi din havaetulŭ de la ispravnicĭĭ de judeţe, de la judecătorĭ, arhiereĭ şi preoţĭ 366
Datoria Episcopiilorŭ şi a Mitropolieĭ către cutie 367
Venitulŭ din răsură de la dajdia breslelorŭ. Taxa anuală de la neguţitorĭĭ carĭ ămblaŭ prin ţéră dupĕ zaherele 368-369
Deficitulŭ bugetaru alŭ cutieĭ. Pitaculŭ Domnitoruluĭ convocândŭ Divanulŭ în 1795, ca să aviseze 369-370
Favorulŭ la împărţirea milelorŭ şi pensiunilorŭ. Diverse decrete relative 370-371
Mile lunare la diferite feţe. Sporire de pensiune. Cercetările nazirilorŭ Epitropieĭ despre meritele celorŭ-ce solicitaŭ pensiunĭ 372-373
Pensiune acordată Sultaneĭ, copila de sufletŭ a luĭ Ştefanŭ Vodă . 373
Revisiunea lefilorŭ de la cutie din causa deficituluĭ 374
CAP. XVI. — *Edilitate, hotarele Bucurescilorŭ, pavele, ape, mĕsurĭ de ordine higienică şi de siguranţă publică.*
Îndestularea publică 375
Epitropia obştireĭ n'a fost desfiinţată de Moruzi 375
Atributele eĭ 375
Hotarele Bucurescilorŭ 376-379
Starostele de binale obligatŭ de a denunţa clădirile de case peste hotarulŭ oraşuluĭ 379
Pavarea oraşuluĭ şi facerea de podurĭ pe Dâmboviţa 380-388
Apa Dâmboviţeĭ şi podurile pe ea 388-393
Podurĭ pe drumurile marĭ din ţéră 394
Drumurile cele marĭ întreţinute 395
Oprirea încălcăreĭ stradelorŭ din Bucurescĭ 396
Edilitatea oraşelorŭ judeţene 397
Paie aşternute în calea musafirilorŭ 397
Indestularea oraşuluĭ cu apă. Hrisovulŭ luĭ Suiulgi-başa Dumitru. Aducerea de isvóre nouĕ. Cişmelele carĭ curgŭ şi nu curgŭ în Bucurescĭ la 1795. Repartiţia speselorŭ pentru aducere de isvóre nouĕ. Acordare de mĕsurĭ de apă, la diverse feţe etc. . 398-405
Cişméua beizadelelorŭ luĭ Moruzi din valea Cotrocenilorŭ. Hrisovulŭ acesteĭ cişmele 405-406

2 cişmele nouĕ publice 406
Cişméua de la grădina cu chioscŭ a luĭ Mavrogheni şi actulŭ relativŭ 407
Ingrijirea oraşuluĭ din respectulŭ curăţenieĭ. Ridicarea noróielor Oprirea aruncăreĭ lăturilorŭ şi gunóielorŭ pe strade . . 408-410
Mĕsurĭ relative la apĕrare de incendiĭ. Stégulŭ de focŭ (pompierĭ). Oprirea descărcăreĭ fênurilorŭ şi a cheresteleĭ în oraşŭ. 412-413
Nizamulŭ pentru paza publică de ḑi şi nópte. Poliţia oraşuluĭ. Desfiinţarea samarelorŭ. 413-414
Clopotniţa de la Radu-Vodă 414
Conservarea ruinelorŭ curţilorŭ domnescĭ 414-415
Biblioteca şcóleĭ de la sf. Sava ferită de focŭ şi ciumă 415-416
Şcóla de zugrăvie 416
Şcóla publică din Cerneţĭ 416
Adăogire de lefĭ a dascăluluĭ elinescŭ şi ipodidascălŭ din Craiova 416
Gratuitatea învĕţămêntuluĭ 417
Examenele publice de iarnă. 417
Dascălŭ la şcóla Obedeanu din Craiova 418
Filosofŭ la şcóla domnéscă, ca al II-lea dascălŭ; asemene şi unŭ alŭ III-lea dascălŭ Gheorghe 418
Dascălŭ românescŭ la Focşanĭ la şcóla de la sf. Iónŭ 419
Isaia, dascălŭ românescŭ şi slavonescŭ la şcóla de la sf. Gheorghe în locŭlŭ rĕposatuluĭ dascălŭ Costantinŭ 420
Predicatorŭ de amvonŭ, Ambrosie Ierochirica 420
Tipografia ca factorŭ culturalŭ 421
«Pravoslavnica învĕţătură». «Critil şi Andronius». «Liturghia». «Evanghelia», etc. 421
Mişcarea culturală a Românilorŭ din Ardélŭ Propagarea în ţéră, prin ordinulŭ luĭ Moruzi, a cărţilorŭ din Ardélŭ. Oprirea intrăreĭ în ţéră a cărţeĭ «Fire şi obiceiurĭ turcescĭ», şi a gazetelorŭ 421
Satira şi pamfletulŭ, ca arme de luptă contra maĭ marilor ḑileĭ. 422
Doctoriĭ ca representanţĭ aĭ sciinţeĭ. 422
Doctorĭ şarlatanĭ 422 423
Doctorulŭ Radu, primulŭ oculistŭ românŭ 424
Spiţeriile inspectate de *doctorulŭ celŭ mare* şi d-rul Caracaşŭ; taxarea articolelorŭ farmaceutice 425
CAP. VII. — *Iarnă grea. Ciumă. Fómete* 426
Continuitatea ciumeĭ sub întréga domnie a luĭ Moruzi, cu tóte mĕsurile luate de M. Suţu 426

Ciuma. Primulŭ actŭ de la Moruzi cu referinţă la ciumă 426
Ciuma venită pe calea Giurgiuluĭ (Vlaşca), în cursulŭ ierneĭ 1793 ciuma se maĭ potolise 426
Ciuma în jud. Oltuluĭ la satele Floru şi Tâmpeniĭ 427
Instrucţiunile Domnitoruluĭ către ispravniciĭ de Oltŭ pentru combaterea ciumeĭ. Lazaretŭ de 22 ḑile. Raportŭ sĕptĕmânalŭ de mersulŭ bóleĭ. 427
Ciuma din noŭ în jud. Vlaşca la satele Singurenĭ şi Măgura. Aceleaşĭ instrucţiunĭ la ispravniciĭ de Vlaşca 427
Ciuma în jud. Teleormanŭ. Trimiterea capuluĭ sf. Visarionŭ ca să'lŭ preâmble prin cele 3 judeţe şi să se facă aghiasmă. Mĕsurĭ pentru mergerea călugărilorŭ cu capulŭ sfântuluĭ 427
Mĕsurĭ igienice în Bucurescĭ. Sĕracĭĭ bolnavĭ de *bólă curată* să fie duşĭ la spitale 427
Vătăşeiĭ să dea preotuluĭ din mahala, şi preotulŭ la Epitropie, rapórte sĕptĕmênale (Dumineca) de starea poporuluĭ mahalaleĭ. 427-428
Călĕtoriĭ veniţĭ de la Giurgiu facŭ lazaretŭ la Daia şi Mŏnăstirea Văcărescĭ 428
Preoţiĭ n'aŭ voie a îngropa unŭ mortŭ pênă nu s'a cercetatŭ de Spătarulŭ şi Aga. 428
Oprirea relaţiunilorŭ cu Giurgiulŭ. Raportŭ de sănătate de la ispravniciĭ de Vlaşca. 428-429
Se suspendă judecăţile, de sĕrbătorile Crăciunuluĭ, să se rupă comunicaţia între Bucurescĭ şi sate. 429
4 boierinaşĭ la cele 4 podurĭ marĭ, ca să inspecteze casele în urma raportuluĭ vătăşeilorŭ şi preotuluĭ 429
Ţiganiĭ opriţĭ de a intra în Bucurescĭ. 429
Cerşetoriĭ să fie internaţĭ la Mŏnăstirĭ. 429
Anulŭ 1795, e anŭ de fómete şi ciumă în tótă furia eĭ 429
In Ianuarie 1795 ciuma isbucnesce şi în jud. Muscelŭ 429
Unŭ noŭ transportŭ de calicĭ trimisŭ la Mŏnăstirĭ. 429
Ţiganiĭ din Bucurescĭ scoşĭ de prin casele lorŭ şi trimişĭ pe la moşiĭ şi sate depărtate, fără voie a se reîntórce. 429
Cârciumele se închidŭ din poruncă domnéscă 429
Nizamulŭ pentru bóla ciumeĭ 430-431
Lucrurile din casele molipsite sunt trimise la Mŏnăstirea Plumbuita spre desinfectare 431
Ciocliĭ şi zapciiĭ cari se vor apropia de lume curată, vor fi împuşcaţĭ. Străjile oraşuluĭ aŭ ordinŭ a împuşca pe cioclulŭ ce s'ar apropia de oraşŭ. Eĭ aveaŭ şi uniformă specială. . 431

Devastările caselorŭ celorŭ duşĭ la lazaretŭ, de către ciocli . Alte grozăviĭ a cioclilorŭ 432
Tèrgulŭ Moşilorŭ, cu tótă ciuma, se ţine, dar afară la câmpŭ, cât maĭ departe; mĕsurĭ de observatŭ în ḑilele tèrguluĭ. . 432
Boeriĭ, Monastirile, funcţionariĭ se apĕră de ciumă. 433
Rênduirĭ de portarĭ nuoĭ, în locului ţiganilorŭ, pe la hanurĭ şi Mŏnăstirĭ. 433
Pitaculŭ luĭ Moruzi pentru ţiganiĭ rĕmaşĭ în Mŏnăstirĭ, ca să fie băgaţĭ în apa Dâmboviţeĭ eĭ, cu neveste, cu copiĭ şi cu lucrurile lorŭ 433
Nu sunt oprite la tèrgulŭ Cuculuĭ lucrurile de mâncare; baniĭ sunt trecuţĭ prin oţetŭ; alte mĕsurĭ igienice. 433
Se rânduescŭ inspectorĭ caselorŭ mahalalelorŭ, cari să controleze pe vătăşeĭ şi preoţĭ. 434
Pedépsa cu care sunt amenințaţĭ ceĭ ce vor călca nizamulŭ pentru bóla ciumeĭ 434
Umilirea omuluĭ spăimântatŭ de nenorociriĭ. Apelulŭ luĭ Moruzi la Biserică. 434-435
Epistatulŭ Agieĭ face comparaţiune între mortalitatea Rusciuculuĭ şi Bucurescĭ. 435
Se împartŭ 50 vedre de catranŭ pe la mahalale şi prăvăliĭ. . . 435
Desinfectarea celorŭ ce iesŭ din oraşŭ. Certificatulŭ Spătaruluĭ că a făcutŭ lazaretŭ 436
Se oprescŭ tèrgurile prin judeţe, séŭ se facŭ cât maĭ departe . 436
Desinfectarea celorŭ ce mergŭ la târgulŭ de la Drăgaica . . . 436
Lazaretŭrĭ la Predeal şi Ceraş, căcĭ ciuma a isbucnit la Braşovŭ 436
Apelŭ la cler şi poporulŭ din tóte judeţele, pentru paza de bóla ciumeĭ. 436-437
Domnitorulŭ dă de maĭ multe orĭ raportŭ agentuluĭ austriacŭ Marchelius, despre mersulŭ bóleĭ in ţéră 437
Rapórte despre mersulŭ bóleĭ şi de starea sĕnătăţeĭ locuitorilor din mahalale. 437
Ciuma în 1796. Duhovniciĭ agenţĭ sanitarĭ 437
Se oprescŭ părăḑile la înmormîntărĭ, etc. 438
Moruzi constată în Mai 1796, că bóla se maĭ stârpise. Negligenţa ispravnicilorŭ. 438
Din noŭ se trimite prin judeţe capulŭ sf. Visarion 438
Ultimele mĕsurĭ contra ciumeĭ. Lucrurile molipsite să nu fie tăinuite, ci arse la maidan. 438-439
Reorganisarea lazaretŭrilorŭ. 439
3 odăĭ nuoĭ pentru femeĭ, la spitalulŭ Colţea, făcute de D-na

Zoe Moruzi. Veniturile acordate. Dumitraşcu Racoviţă Epitropŭ 439
Spitalulŭ de la Buzĕŭ. Milele acordate de Moruzi 439
Epitropia spitaluluĭ Colţea de Dumitraşcu Racoviţă nu place luĭ Vodă. 440
Moruzi acordă nuoĭ venitурĭ spitaluluĭ. 440
Spitalulŭ de la sf. Pantelimonŭ pentru pestiferaţi 441
Vodă ordonă să nu lipséscă nimica bolnavilorŭ. Doctoriĭ să afle altă hrană, ca să le-o dea 441
In 1795 Moruzi decide a zidi unŭ altŭ spitalŭ de zidŭ la Dudescĭ. Facerea acestuĭ spitalŭ. 441
Domnitorulŭ afierosesce caselorŭ de spitalŭ de la Dudescĭ, venitulŭ a 3 mŏnăstirĭ şi alte venitурĭ. Regulamentulŭ spitalelorŭ în 22 de ponturĭ 441
Clucerulŭ Dumitrache arétă luĭ Vodă neîndestularea spital. Sf. Pantelimonŭ; propunerea luĭ de a i se da venitulŭ şi a cele l-alte mŏnăstirĭ, şi aprobarea Domnitoruluĭ 442
Sumele cu carĭ se impune fie-care mŏnăstire din ţĕră pentru spitale şi lazaretурĭ, pe 1795. 442
Tot nu se equilibréză bugetulŭ spitaluluĭ Sf. Pantelimonŭ; se punŭ la dărĭ unele mitóce ale M-reĭ Sf. Pantelimonŭ . . . 443
Să nu se maĭ dea copiilorŭ câte 300 dramurĭ pâne, că se face risipă 443
M-rele daŭ Zaherele pentru hrana celorŭ din spltale 443
Moruzi ordonă luĭ D. Ghica, să maĭ adaoge câte-va odăĭ la Pantelimon 443
Se adaugŭ 18 paturĭ la spitalulŭ Sf. Pantelimonŭ. Vodă ĭĭ dă diferite venitурĭ 443
Alegere de noŭ Epitropŭ la spitalulŭ sf. Pantelimonŭ 444
Vodă e nemulţămitŭ de mersulŭ spitaluluĭ Colţea 444
Dionisie Eclesiarhulŭ despre ciumă 445
Dionisie Eclesiarhulŭ despre spitalulŭ de la Dudescĭ 445
Anonimulŭ analistŭ («pe file de ceaslov») despre ciumă 445
Iérnă grea. Fómete 446
Cum vine fómetea din 1795 446
Secetă deja în 1794. Fómetea în tómna luĭ 1794 446
Mĕsurile luĭ A. Moruzi pentru îndestularea publică. Actele relative; 5 neguţitorĭ se însărcinéză cu aprovisionărĭ 447-449
Rea interpretarea de istoriciĭ noştri, că Moruzi a precupeţitŭ bucatele 449
Aducerea Zaharaleĭ de peste hotare. Se subscriŭ banĭ pentru cumpĕrare de producte. Oferta Domnitoruluĭ; acesta renunţa la dobânda banilorŭ sĕĭ, în profitulŭ spitaluluĭ dela Dudescĭ 449-450

BIBLIOTECA CENTRAL

Moruzi pedepsesce abuzurile cu cumpărarea Zaharaleĭ şi cu vènd-
ţarea eĭ. Zahareaua adusă de peste hotarŭ e scutită de vama,
care era proprietatea domnéscă 450
Vama de oraşe redusă la ½ pentru zăcheréua adusă. 450-451
Vodă opresce precupeţirea zahereleĭ 451
Vodă Moruzi n'a monopolizatŭ îndestularea publică 451
Ţĕraniĭ din Mehedinţĭ, inarmaţĭ, plécă a devasta pivniţe şi hambare
de mălaiŭ şi făină. Apelulŭ Domnitoruluĭ către locuitoriĭ
din Mehedinţĭ 451-452
Elŭ împărţea făr'de plată grâŭ şi porumbŭ pe la sĕracĭ. 452
Moşieriĭ şi arendaşiĭ speculéză asupra fómeteĭ. Moruzi opresce
ca să se maĭ arendeze moşiile mŏnăstirescĭ la **strĕinĭ** . . 452-453
Abuzurile cu morile de pe moşiile boĭerescĭ, ţĕraniĭ trebuĭescŭ
a plăti pe deasupra şi 4—5 oca de vinŭ. Moruzi intervine,
dându nizamulŭ pentru morĭ 453
Câştigulŭ de pe zaherele să se împartă cu analoghie la ceĭ ce aŭ
subscrisŭ banĭ 454
Moruzi n'a impus unŭ împrumutŭ silitŭ mŏnăstirilorŭ. Elŭ con-
sacră dobênda banilorŭ sĕĭ pentru spitalŭ, şi apelă şi la
arhiereĭ, egumenĭ, boĭerĭ, că décă vorŭ să subscrie şi eĭ . 454
Împrumutulŭ cu 2000 leĭ a spitaluluĭ Pantelimonŭ 454
Pórta cere zacherele în timpulŭ fómeteĭ 455
Divanulŭ arétă imposibilitatea de a satisface cererea Porţeĭ . . 455-456
Ţilele fómeteĭ încheiate la Iulie 1795. Vodă cere de la Ispravnicĭ
ca să îndemne pe locuitorĭ a aduce bucate la târgŭ . . . 456
Publicaţie la tóte judeţele, ca locuitoriĭ să nu scumpéscă bucatele 457
CAP. XVIII. *Societatea între 1793-1796* 457
Sunt isvóre pământene referitóre la istoria românéscă a secoluluĭ.
Tabloulŭ societăţeĭ Bucurescene, şi în genere a societăţeĭ
românescĭ, dintre anĭ 1793-1796. Domnulŭ şi Dómna. Des-
pre 2 portrete ale luĭ Alex. Moruzi 458
Mijloculŭ culturalŭ alŭ Curţeĭ luĭ Al. Moruzi. 459
Modesta Carte a luĭ Alex. Moruzi de la Cotrocenĭ. Boĭeriĭ propun
luĭ Moruzi, ca să'ĭ restaureze una din cele 2 Curţĭ. Elŭ nu
are parte se locuiască în noua Curte de la Mihaiŭ-Vodă. . 460
Maritagiulŭ Domniţeĭ Ecaterina sora luĭ Vodă. Boĭeriĭ rênduiţĭ
Epistaţĭ aĭ nunţeĭ. Schiţarea tablouluĭ nuntaşilorŭ şi a fes-
tivităţilorŭ 460-461
Moruzi dă un ospĕţŭ la Curte boĭerimeĭ. Invitaţiĭ 461-462
Altă nuntă la Curtea luĭ Moruzi: fiulŭ Vorniculuĭ Slătinénu cu
fiica Vistieruluĭ Filipescu. Descrierea serbăreĭ. 462-463

Recepţiunea ambasadoreluĭ rusescŭ în Bucuresci. Cine descrie acéstă recepţiune? 463-464
Enache Văcărescu însărcinatŭ cu primirea Elciuluĭ la Focşanĭ . 463
Spesele cu carĭ se făcéŭ asemene parădĭ. 464
Apanagiulŭ Dómneĭ moldovene 464
Apanagiile Dómneĭ. Dómna Zoiţa Moruzi şi cânteculŭ luĭ Văcărescu 465
Dionisie Eclesiarhulŭ, A. Xenopol şi Dionisie Fotino despre Al. Moruzi. 465
Aaron Florianŭ despre Al. Moruzi 466
Divanulŭ ţĕreĭ sub A. Moruzi. N. Brâncovénu favoritulŭ Curţeĭ, Enache Văcărescu mare Vist., apoĭ mare Banŭ 466
Favorurile Domnitoruluĭ pentru fiiĭ boĭerilorŭ. Scrisórea către Stolniculŭ Brăiloiŭ vestindu'ĭ că aŭ făcutŭ Paharnicŭ pe fiulŭ sĕŭ Corniţă 467
Opositiunea boĭeréscă molcomită prin chiămarea *bivilor* la Divan. Divanulŭ de la 1 Iulie 1796. Caimăcămia Craioveĭ reservată Grecilorŭ. 467
Sigiliulŭ Domnitoruluĭ Al. Moruzi, din 1793. (Facsimile) 467
Dimitrie Fălcoianu «frondeur». Traducĕtorulŭ opereĭ «Pravoslavnica învĕţătură»; surghiunulŭ luĭ la Tismana şi degradarea luĭ. D. Fălcoianu partisanŭ luĭ Al. Ipsilante 468
Al. Ipsilante exilatŭ la Rodos. Işĭ vinde moşiile din ţéră. . . . 468
Dómna luĭ Mateĭ Vodă Ghica. Familia Ghica dupĕ 1768. 469
Scarlatŭ Ghica mare Vist. a luĭ Moruzi 469
Fiulŭ luĭ Matraca surghiunitŭ la Cernica şi Christodor Niculescu la Snagov 469
Asociaţiune de boĭerĭ ia în antrepriză poştele şi alte venitурĭ. . 469
Moralitatea si deşteptăciunea claseĭ boĭerescĭ. Petrecerile boĭerilorŭ şi a cucónelorŭ. A. Văcărescu poetŭ erotic. Clucerulŭ Dumitrache şi D. Fălcoianu ocupaţĭ cu lucrărĭ serióse. . . 470
Jocurĭ de năprîstóce 470
Primulŭ spiritistŭ românŭ Pitarulŭ Perticari, «în înţelegere cu duhurile» 470-471
Familia boĭeréscă slăbită. Comitele d'Antraigues. Amorurile luĭ cu Prinţesa Alexandrina Ghica. Napoleon I despre d'Antraigues. Ludovic XVIII-lea despre d'Antraigues. Tuguth Golovkin şi Razumovski, despre acelaşĭ 471
Călĕtoria luĭ d'Antraigues cu Princesa Alexandrina Ghica, însoţiţĭ de duhovnicŭ 471-472
Nicĭ femeile şi fetele neguţitorilorŭ nu sunt cinstite 472

Pitacŭ la Mitropolitulŭ, din 26 Maiŭ 1796, ca prin duhovnicĭ să disuadeze muerile de a întrebuința sulimanulŭ 472
Pitacŭ la Spăt. şi Epistatulŭ Agieĭ, din 10 Iunie 1796, să isgonéscă muierile din cârciume 472
Procese pentru necinstire de fete. Cumpĕrare de bărbatŭ. Mamă intervenindŭ în favórea necinstitoruluĭ feteĭ sale. Feciorie plătită pe banĭ (40 taleri şi 2 clăĭ de fênŭ!) 473-474
O sentință morală a Metropolituluĭ, refuzândŭ divorțulŭ luĭ Gh. Jianu de nevasta sa 474
Clerulŭ. Situațiunea în care se afla sub Al. Moruzi. Carte către Iosif, Episcopŭ de Argeşŭ, imputându'ĭ simonia şi îndemnându'lŭ să numéscă dascălŭ cu procopsélă de învĕțătură în limba românéscă, care să propage moralitatea. Protopopĭ rĕĭ 474-475
Desconsiderarea bisericeĭ prin simonie. Grămăticulŭ Vasile Nuțu popă fără hirotolie, bătutŭ cu 100 toiage 476
Spiritŭ de ireligiositate. Bisericĭ sparte de hoțĭ 476
Apelurile luĭ Alex. Moruzi la Mitropolitulŭ, să ordone rugăciunĭ pentru plóie şi încetare de bólă. Desființarea obiceiuluĭ de a se închina mŏnăstirile pământene la mŏnăstirĭ strĕine. Călugăriĭ opriți a ieşi din Bucurescĭ fără adeverința Mitropolituluĭ şi a Spătaruluĭ 476-477
Călugărĭ grecĭ, chiar arhiereĭ, opriți de a intra în țéră, fără voia luĭ Vodă, séŭ a Metropolituluĭ. Cartea Vlădichiĭ Cervinó . 477
Moruzi ordonă bună primire în județe a Episcopuluĭ Catolicilorŭ 477
Privilegiĭ femeeĭ Maria, botezată din legea ovreiască. Petru croitorulŭ bătutŭ cu 100 toiage şi expulsare, pentru că a voitŭ să crestineze pe unŭ băiatŭ de ovreiŭ 477-478
Fetele romănce de boĭerŭ se catolicescŭ uşor: Ilinca Bălăcénu 478
Supresiunea postuluĭ mare în interesulŭ salubritățeĭ publice. 478-479
Justiția. Fost-aŭ funcționarĭ abuzivĭ sub Al. Moruzi? 479
Vendete populare. Incendiarea şi devastarea caseĭ Logofețeluluĭ Stoica din Caracălŭ, de către locuitorĭ. 469
Țĕranĭĭ daŭ focŭ la casele şi ariile celorŭ ce i-aŭ nedreptățitŭ. 479-480
Zapciĭ bătuți de țĕranĭ; zapciĭĭ vorŭ acésta pentru profitulŭ despăgubireĭ cu banĭ, ce li se da. 480
Ce putea face Moruzi? 480
Neincrederea streinilorŭ în justiția țĕreĭ 480-481
Expulsarea unuĭ streinŭ 481
Intervențiunea consulilorŭ austriacĭ în procesele sudițilorŭ cu pământenĭ 481

Meşteşugirea poliţelorŭ: creditorii pământeni punŭ poliţele pe nume de sudiţi. Actele relative 481
Interesele Românilorŭ sacrificate pentru sudiţi. Ţĕranii opriţi a se împrumuta de la ceĭ de peste Dunăre. Intervenţiunea cadiilorŭ turcĭ 482
Moruzi pedepsesce cu bătae pe o fiică rea şi gâlcevitóre cu mama eĭ 482
Bărbatulŭ se împacă pentru banĭ cu amantulŭ nevesteĭ 483
Exemplu de iubire maternă şi dorulŭ libertăţeĭ . . . . . .
Cap. XIX. *Hotare. Relaţiunĭ cu ţĕrile vecine* 484
Interesulŭ Istorieĭ interne: oglinda societăţeĭ trecute 484
Relaţiunile cu ţĕrile vecine (politica) 485
Sistema Ungurilorŭ de a încălca pământulŭ ţĕreĭ 485
Locuitorii din Săcele aŭ încălcatŭ muntele Rădoslavŭ şi Valea Négră (Prahova) 485
Răsnovenii aŭ incălcatŭ cu oile muntele Baiulŭ şi Valea cerbuluĭ 485
Regularea hotarelorŭ despre Austria, în Domnia II-a a luĭ M. Şuţu 485
Moruzi ordonă Ispravnicilorŭ de Prahova a dispune despresurarea munţiiorŭ 485
Procesulŭ între Răşnovenĭ şi proprietarii muntelui Baiulŭ . . . 485
Incălcarea muntelui Bălescu (Buzĕŭ). Domnitorulŭ Moruzi reclamă. I se recunósce dreptulŭ. Ordonă Medeln. Cârlova, Ispravnicŭ de Buzĕŭ, să dispună îndreptarea hotarului. Ordinĭ repetate 486
Guvernulŭ Austriac, complice cu ciobanii, pusese cordonŭ. Al. Moruzi intervine energicŭ. Cordonulŭ se ridică; totuşi Vodă scrie Ispravniculuĭ de Buzĕŭ să'ĭ raporteze de e aşĭa. Cârlova întârdie a da rĕspunsŭ 487
In anulŭ următorŭ din noŭ se aşĕdă pe muntele Bălescu cordonulŭ austriacŭ. Denunţarea luĭ Moruzi către Marchelius 487-488
Corespondenţa guvernuluĭ românŭ cu celŭ ardelénŭ pentru interesulŭ ciobanilorŭ ardeleni. Ponturĭ pentru vamă a ciobanilorŭ ardeleni (din condicile Divanuluĭ) 488-489
Şi ciobanii ardeleni aŭ voie a'şĭ pasce turmele prin păduri în timpulŭ secetеĭ. 489
Agentulŭ Marchelius intervine pentru Sudiţi în modŭ insolentŭ. Reclamările luĭ Moruzi 489
Extrădarea dezertorilorŭ austriacĭ 489-490
Pedepsirea în ţĕră, după legile ţĕreĭ, a sudiţilorŭ austriacĭ. Excepţiune cu casulŭ unuĭ Petru Hagi-Voicu pe care 'lŭ extradă 490
Pasporturile pentru ardélŭ (teşcherele) 491

Reclamaţia Agenţieĭ austriace să facă pasporturile într'unŭ formatŭ maĭ mare 491
Cartea luĭ Moruzi către Graf Mitrovschi a lăsa liberă trecerea luĭ Grigore Grămăticŭ alŭ II-lea, carele mergea la Viena, să nu maĭ facă lazaretŭ, căcĭ este curatŭ 491-492
Altă asemene carte pentru fiul baronuluĭ Ruffray, secretarul sĕŭ 492
Protecţiunea luĭ Moruzi pentru supuşĭ austriacĭ. 492
Relaţiunile cu Rusia 493
Relaţiunĭ cu Turcia. Moruzi reclamă o bucată de pământŭ ocupată de Turcĭ. 493
Oprirea călĕtorilorŭ Turcĭ prin ţéra românéscă 493
Oprirea Turcilorŭ de a face arăturĭ în ţéră, şi âmblarea Giurgiuvenilor prin ţéră spre a strînge untŭ, şi alte provisiĭ. 493-494
Supuşiĭ românĭ din părţile ţĕreĭ, ocupate de Turcĭ 494
CAP. XX.—*Ultimele zile ale luĭ A. Moruzi. Rĕsvrătirĭ boiereşcĭ. Intrigĭ la Constantinopole. Mazilirea* 494
Opoziţiunea boierilorŭ contra luĭ Moruzi. 494-495
Constatarea existenţeĭ unuĭ curentŭ naţionalŭ contrarŭ Grecilorŭ 495
Craioveniĭ şi Caracaleniĭ se mişcă. Capiĭ mişcăreĭ. Moruzi îĭ iartă 495
La 13 Decembre 1793 însă iĭ pedepsesce. 495-496
Maĭ multe pitacurĭ în legătură cu rĕsvrătirile din Craiova şi Caracalŭ 496
Prohibiţiunea vĕnzăreĭ prafuluĭ de puşcă 496
Ce vroia boierimea rĕsvrătită? Unĭĭ cereaŭ funcţiunĭ marĭ . . . 497
Alţiĭ cereaŭ stârpirea abuzurilorŭ. Rânduirea de anchetă. Ancheta favorabilă guvernanţilorŭ. Acuzatoriĭ sunt surghiuniţĭ. Actele relative. 497
Cine 'lŭ rĕstórnă însă pe Moruzi 497-498
Scriitoriĭ noştri anteriorĭ despre mazilirea luĭ Moruzi: Aaron Florian, Laurian, Dl. Xenopolo 498
Ce aŭ devenitŭ Biserica Sf. Alexandru şi spitalulŭ, zidite de Moruzi la Dudescĭ? 498
Relaţiunile Divanuluĭ turcescŭ cu puterile Europene 498
Relaţiunĭ cu Francia. Memoriulŭ luĭ Descorches către S. Pórtă în privinţa relaţiunilorŭ cu Rusia 498
Francia ajută rĕsvrătirea luĭ Cociusko în Polonia 499
Revoluţiunea francesă avu rĕsunetŭ în Principate. Agenţĭ secreţĭ francesĭ în Bucurescĭ. Enache Văcărescu cu caracterŭ republicanŭ 499
Hortolan cere Spătaruluĭ şi luĭ Vodă scutirea de vamă a mărfurilorŭ francese. Ce 'ĭ acordă Moruzi? 499

Cum se explică bunele relaţiuni ale luĭ Moruzi cu Francesiĭ . . 499
Ameninţările şi pretenţiunile Rusieĭ 500
Turcia profită de insurecţiunea luĭ Cosciuszko 500
Căderea luĭ Reis-Efendi-Raşid şi a luĭ Ión Moruzi dragomanulŭ Porţeĭ. Efectele acesteĭ căderĭ asupra Domnieĭ luĭ Al. Moruzi 500
Secretarulŭ luĭ A. Moruzi 500
Numirea formală a unuĭ consulŭ frances în Principate 500
Constantin Stamati, grecŭ, solicită asemene postŭ la comitetulŭ Saluteĭ publice din Paris. Ce i se oferă? 500
Greciĭ din Fanarŭ se opunŭ şi eĭ numireĭ luĭ Stamate. Emile Gaudin e numitŭ consulŭ oficiosŭ în Bucurescĭ. Instrucţiunile primite de la guvernulŭ frances 500-501
Suplimentŭ la aceste instrucţiunĭ. 502
Scrisórea luĭ Verninac, trimisulŭ frances din Constantinopole, către Moruzi, din 25 Iuliŭ 1795. 503
Recepţiunea luĭ Gaudin la Bucurescĭ. Simpatiĭ pentru Franţa. Limba francesă şi boierimea română. 503
Cărţile francese între Romănĭ. Critil şi Andronius, romanŭ frances, tradusŭ de Mitropolitulŭ Stamati 503-504
Intrigile luĭ Const. Stamati la Paris, ca să ia loculuĭ luĭ Gaudin. Gaudin rechiămatŭ. 504
Lucrurĭ încurcate pentru Moruzi. Stanislas II regele Polonieĭ căzutŭ. Pasvantoglu. Relaţiunile luĭ Moruzi cu Franţa displac Rusieĭ. 504
Informaţiunea ambasadoruluĭ frances din Constantinopole despre demisiunea luĭ Moruzi, eronată 505
Patru competitorĭ de tron la Constantinopolŭ. A. Ipsilante, Suţu Hangerliu şi Mavrocordatŭ 505
Apreciaţiunea ambasadoruluĭ frances din Constantinopole asupra şanselorŭ acestorŭ candidaţĭ. 505
Scrisórea luĭ Verninac către Moruzi, recomandându-ĭ pe Stamati în Iulie 1796 505
Sentimentele luĭ Moruzi faţă cu Const. Stamati 505-506
Nota luĭ Verninac către Pórtă; cererile sale. 506
Fanarioţiĭ, Rusia şi Austria se opunŭ numireĭ luĭ Stamati. Scrisórea luĭ Verninac către Ministrulŭ afacerilorŭ strĕine alŭ Franţeĭ 506-507
Scrisórea luĭ Verninac către Dragomanulŭ Ión Moruzi, în favórea luĭ C. Stamati 507
O scrisóre a luĭ Moruzi, de la 25 Iuliu 1796. Opiniunea luĭ C.

Stamati despre opunerea Fanarioţilorŭ la numirea unuĭ consul frances în Principate 508
La Constantinopolŭ eraŭ 2 feluri de representanţi aĭ Franţeĭ: regaliscĭ, republicanĭ 508
Situaţiunea cestiuneĭ înfiinţăreĭ de consulatŭ frances în Principate 509
Unŭ fiŭ alŭ luĭ A. Ipsilante Dragomanŭ în loculŭ luĭ Gh. Moruzi exilatŭ în Cypru 509
Duşmănia între Moruzescĭ şi Ipsilăntescĭ, dupĕ Verninac. . . . 509
Eşeculŭ luĭ Verninac în afacerea Stamati. Rechiămarea luĭ. Noul ambasadorŭ du Bayet. Refuzulŭ definitivŭ alŭ Porţeĭ relativ la Stamati 509
Generalulŭ Saint-Cyr în loculŭ luĭ Stamati. Nota luĭ du Bayet relativă 509
Saint-Cyr este Cara, autorulŭ cărţeĭ «*Histoire de la Moldavie et de la Valachie*». N. Orăşanu a tradusŭ acéstă carte 510
Actele francese relative la numirea luĭ Saint-Cyr la Bucurescĭ . 510
Instrucţiunile date luĭ Cara (Saint-Cyr) 511
Cum că Al. Moruzi nu a demisionatŭ, ci a fost mazilit. Verninac despre acéstă mazilire. Exilulŭ luĭ Moruzi şi a frateluĭ sĕŭ 512
CAP. XXI. *Domnia luĭ M. Suţu în Moldova* 512
D-lŭ Xenopol despre M. Suţu. Drăghicĭ despre acestaşĭ 512
Notesulŭ doctoruluĭ Suţu Dracu 512
Populaţiunea birnică a Moldoveĭ dupĕ Dr. Suţu 513
Budgetulŭ Moldoveĭ, de lefi 514-515
Cultura publică în Moldova sub M. Suţu 521
Reorganisarea şcóleĭ din Botoşanĭ. Carte moldovenéscă cu direcţiune bisericéscă. Iacob Stamati şi casa specială a şcólelor. Wolf Andreas şi Iacob Stamati. Anaforaoa luĭ Iacob Stamati despre şcolĭ. Gligoraşŭ, logof. Mitropolieĭ 522
Analisa anaforaleĭ despre şcolĭ, a luĭ Iacob Stamati 522-523
Mişcarea literară sub Iacob Stamati 523
Facsimile dupĕ stema ţĕreĭ, din «Critil şi Andronius» 524
Dovedĭ că acéstă carte era tradusă din franţuzesce 524
Codrilă, secretarulŭ luĭ M. Suţu 526
Sigiliulŭ luĭ M. Suţu la 1793 526
Biserica sub Mihailŭ Suţu 526
Divanulŭ ţĕreĭ sub M. Suţu, compus maĭ mult din Grecĭ. . . . 526
Administraţia şi justiţia oligarchică 527
Răzeşulŭ Bârzescu bătutŭ la pórta curţeĭ pentru că aŭ cerutŭ dreptate 527

Ponturile luĭ M. Suţu relative la administraţiune din 1795 . . 527-531
Art. 17 relativ la hoţĭ. Legenda haiducului Codrénu, în versurĭ, de Iónŭ mare Stolnicŭ 528
Cartea luĭ M. Suţu, relativ la situaţiunea ţĕranuluĭ faţă cu proprietatea 531-532
Pitacele relative la Finanţe. *Cuniţa. Goştina.* Măjăria 532-533
Dispositiunea luĭ M Suţu relativă la ţiganiĭ domnescĭ 533-534
Scutirĭ şi protecţiunĭ acordate de M, Suţu Şangăilorŭ 534
Moralitatea claseĭ stăpânitóre 534
Formarea claseĭ mijlociĭ la umbra bisericeĭ: feciorĭ de popĭ carĭ luptă prin satiră contra guvernuluĭ 534
Mişcare naţională contra Grecilorŭ 534-535
Luxulŭ şi abuzurile Curţeĭ din Iaşĭ 535
Descrierea părăḑiĭ din ajunulŭ Bobotedeĭ, de Dr. Suţu. . . . 535-536
Descrierea tot de D-rulŭ Suţu a părăḑeĭ prelevăreĭ mucarelului. 536
Secetea si fómetea în Moldova sub M. Suţu 536-537
Refuzulŭ ţĕreĭ, ca şi la Muntenĭ, de a da zaharele Turcieĭ . 537-538
Bĕtrânulŭ Drăghicĭ despre M. Suţu 539
Constantin Stamati despre M. Suţu 539
Zilot Romanulŭ despre M. Suţu. 539-540
Intrigile din Constantinopolŭ aducŭ mazilirea luĭ Suţu 540
Alexandru Calimah înlocuesce pe M. Suţu în Moldova 540
Note 541

BIBLIOTECA Centrală Universitară Bucureşti

STAMPE

1. Alex. Moruzi, după tabloulŭ în culorĭ, zugrăvitŭ la 1800 şi care se conservă la Pinacoteca de la Bucurescĭ.
2. Idem de pictorulŭ Toepfer, tot din 1800, din Pinacoteca de la Bucurescĭ.
3. Menzil. Căruţa de postă.
4. Promenada de la Podulŭ-Verde, Iaşĭ.
5. Pasvantoglu, după Garnier.
6. Caricatură represintându pe Iosif II alŭ Austrieĭ şi Katerina II a Rusieĭ jucând în cărţĭ cu Ahmet IV : Moldova, Valachia, Serbia-Belgradul.... Acéstă stampă era la locŭlŭ eĭ în tom. III, dar n'amŭ putut-o da acolo fiind-că a intratŭ la Academie numaĭ maĭ târdiŭ, după finirea aceluĭ volumŭ.
7. Facsimile după blanquet postalŭ din 1793.
8. » » semnătura luĭ Alex. Moruzi.
9. » » sigiliulŭ Domnescŭ a luĭ Al. Moruzi.
10. » » » » a luĭ M. Suţu Domnulŭ Moldoveĭ.
11. Armele ţĕreĭ de la cartea: *Critil şi Andronius*.

BIBLIOTECA Centrală Universitară Bucureşti

V. A. URECHIA

Ist. Românilor

ALEX. CONST. MORUZI

Ist. Românilor.

V. A. URECHIA

CARUȚA DE POSTA PLECAND DIN JAȘI

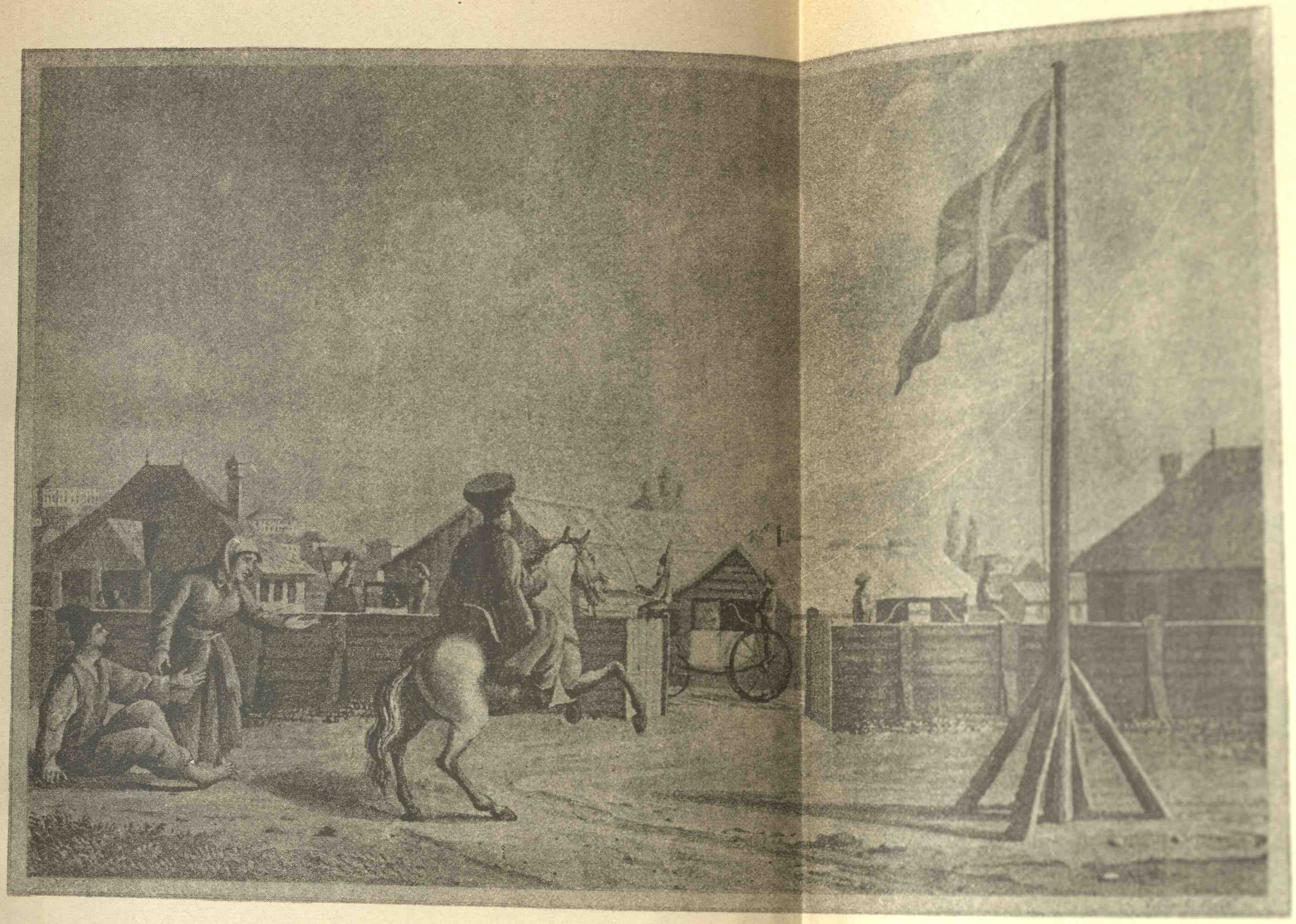

Ist. Românilor.

V. A. Urechiia.

IASSII · PROMENADA LA PODUL-VERDE

Ist. Românilor.

V. A. URECHIA

PASVAN - OGLU, PAȘA DE VIDIN

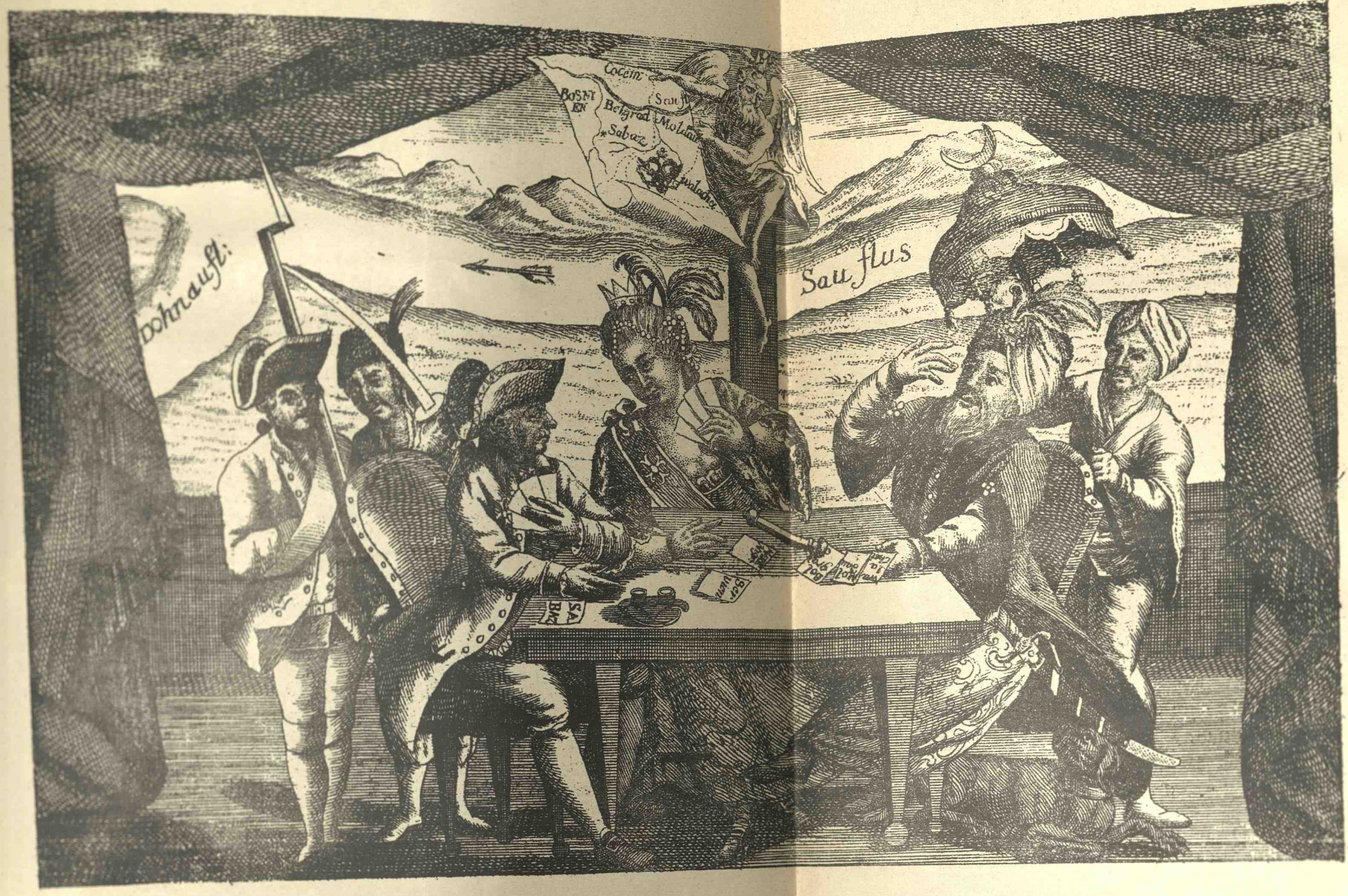

Ernsthaftes Unterhaltungs-Spiel zwischen den dreyen Kaiserhöfen.

Rußland, Oesterreich und die ottomannische Pforte im Jahre 1788.

Josephus II.

Ohne Stolz und eignem Nutzen,
Wirf ich meine Karten hin,
Nicht aus Uebermuth zu trutzen,
Nur weil ich ein Joseph bin,
Der auch für die Zukunft sorget,
Dieses ist mein wahrer Will,
Nichts geschenket, nichts geborget,
Nicht zu wenig nicht zu viel,
Achmet, hier kannst du noch wählen,
Gieb dich nur gelassen drein.
Deine Großmuth könnte fehlen,
Besser, — stell die Waffen ein.

Achmet IV.

Keinem Schritte auszuweichen,
Dieß ist der Osmannen Schluß,
Bis wir unser Ziel erreichen,
Uns Mecca beschützen muß,
Dieser große Wunder-Namen
Hat schon Wirkung g'nug gethan,
Wir als dessen Unterthanen
Flehen seine Hülfe an.

Katharina II.

Ich muß doch des Prahlens lachen
Mit dem tollen Mahomet,
So seynd alle seine Sachen,
Glaub' und Sitten umgekehrt,
Komme nur, du sollst erfahren,
Was ein Katharina kann,
Alles wird sich offenbahren,
Und die Folgen zeigen an,
Dein unmenschliches Vergehen
Ist der grossen Welt bekannt,
Spät wirst du den Frevel sehen,
Wehe deinem ganzen Land,
Was kann wohl ein eiserne Druche
Angefüllt mit Todtenbein,
Wo niemal ein Christenthume
Einen Menschen nützlich seyn,
Nur gekünstlet ist dein Wesen,
Und der ganz gefällte Ton,
Was von Mecca wird gelesen,
Wo bleibt die Religion,
Menschen, die nur Wohllust kennen,
Leben in den Tag hinein,
Ohne Füllung ganz von Sinnen,
Meccens Lehre ist nicht sein.

Achmet IV.

Mahomet muß alles wissen,
Laßt uns in Zufriedenheit,
Sonst werdet ihr empfinden müssen,
Wer g'wind in diesem Streit,
Wir seynd stolz in unserm Wesen,
Waffen Geld im Ueberfluß,
Unser Leib bleibt unvergessen,
Weil er wieder kommen muß.

Josephus und Katharina.

Achmet es ist unser Wille,
Dieser muß befolget seyn,
Gebt dem Kaiser was des Kaisers
Gieb dich nur gelassen drein,
Das was unserm Thron' gebühret,
Fordern wir als eine Pflicht,
Wer es anderst kletisieret,
Der kennt keine Rechte nicht,
Gott wird unsere Mächte schützen
Wider den Osmannen Feind,
Unsere Schwerte sollen blitzen
Jedem, der es anders meynt,
Kommt ihr Helden zeigt den Muthe,
Zu was ihr gebohren seyd,
Schonet nicht der Türken Blute,
Gott besieget unsern Streit.

Wache.

Uns fehlt nichts an Muth und Waffen
Diese Feinde fortzuschaffen,
Seine Kühnheit stolzen Sinn
Stürzen zu dem Throne hin,
Was braucht dieser Ländereyen,
Es ist ihm ja nicht zu verzeihen,
— Wer nur patriotisch denkt,
Ja wir wollen Blut und Leben,
Nur vor wahre Christen geben.
Gott sey gnädig in dem Streit,
Vater der Barmherzigkeit.

Fiat.

Es ist auch noch bey ihm zu haben Kriegs-relation der drey Kaiserhöfen 14 Bögen stark in 4. sammt der Vestung Schabaz kostet 15. Kr.

Hat die Censur paßirt. Augsburg, bey Johann Georg Bullmann.

Ist. Românilor. Tom V.

V. A. Urechia